T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doktora Tezi

MİRZÂ MUHAMMED NAKÎ (KUMRÎ) VE KENZÜ'L-MESÂİB'İ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Muzaffer KARATAŞ
17915307

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Diyarbakır 2021

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doktora Tezi

MİRZÂ MUHAMMED NAKÎ (KUMRÎ) VE KENZÜ'L-MESÂİB'İ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Muzaffer KARATAŞ
17915307

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Diyarbakır 2021

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî) ve Kenzü'l-Mesâib İnceleme-Metin-Dizin" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

10/09/2021

Muzaffer KARATAŞ

T.C
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Muzaffer KARATAŞ tarafından yapılan "Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî) ve Kenzü'l-Mesâib İnceleme-Metin-Dizin" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **DOKTORA** tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

		Ünvanı	Adı Soyadı
Başkan :		Prof. Dr.	Ahmet TANYILDIZ
Üye	:	Prof. Dr.	Ramazan SARIÇİÇEK
Üye	:	Doç. Dr.	Abdülkadir DAĞLAR
Üye	:	Doç. Dr.	Oğuzhan ŞAHİN
Üye	:	Doç. Dr.	Abdulsamet ÖZMEN

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 10/09/2021

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

10/09/2021

Prof. Dr. Yılmaz DEMİRHAN

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

ÖNSÖZ

Türk kültür ve edebiyatı içerisinde yer alan Dîvân edebiyatı çok geniş coğrafyalarda ve uzun bir tarih sürecinde varlığını devam ettirmiştir. Dîvân edebiyatı 13. yüzyılda oluşmaya başlamış ve 19. yüzyılda etkisini giderek azaltmıştır. Yüzyıllarca etkisini sürdüren ihtişamlı devletin içinde yaşayan kadim milletlerin ortaya koymuş oldukları eserler, toplumların hafızalarında varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Bu büyük ve köklü medeniyetin içerisinde Azerî edebiyatı da yer almıştır. Adını çokça duyduğumuz ve eserlerini bildiğimiz şâirlerin yanında isimlerine kaynak ve tezkirelerde az rastlanan, günümüz Türkiye sınırları içinde ve dışında yetişmiş Dîvân şâirleri de kültürümüzün önemli parçalarındandır. Bu sebeple Dîvân şâirleri ile ilgili yapılacak çalışmalar, Türk kültür ve sanat dünyası için önem taşımaktadır.

Tezimizin konusu *Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî) ve Kenzü'l-Mesâib* adlı eseridir. Eserin tespit edilebilen iki nüshası bulunmaktadır. Çalışma konumuz olan nüsha, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Türkçe Yazma Dîvânları Koleksiyonu Belediye K. 761 numarada kayıtlıdır. İkinci nüsha ise Gülzâr-ı Hüseynî adı ile Azerbaycan Turuz Dil ve Etimoloji Kütüphanesi El Yazmaları Bölümü 029-1 numarada kayıtlıdır. Gülzâr-ı Hüseynî, ilk sayfası hariç geri kalan bölümlerde *Kenzü'l-Mesâib* ile içerik bakımından aynıdır. Sadece *Kenzü'l-Mesâib'*e göre beyit sayısı olarak eksik, bazı şiirler ve başlıklar bakımından farklılık göstermektedir. Eser, *Kenzü'l-Mesâib*'e göre aruz kalıplarına daha uygun şekilde düzenlenmiş; yarım bırakılan beyitler tamamlanmıştır. Sadece yazıya geçirilirken büyük çoğunlukta varakların ilk beyitleri ya da son beyitlerinin nüshaya eklenmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte Gülzâr-ı Hüseynî'de zaman zaman beyitlerin mısralarının yer değiştirdiği, aynı mısranın arka arkaya tekrar edildiği de olmuştur. Nüshanın *Kenzü'l-Mesâib'*e göre en farklı tarafı varakların içine serpiştirilmiş olan resimli sayfalardır. Nüshada, dokuz adet resimli sayfa bulunmaktadır. Bu resimler, şiirde anlatılan duygunun daha etkili olması için çizilmiş resimlerdir. Resimlerin tamamında Ehl-i Beyt'in ceng halleri çizilmiştir. Son iki resimde Hz. Hüseyin'in Kerbela'da at üstünde şehîd edilmeden önceki durumu resmedilmiştir. Nüsha,

eksikliklerine rağmen çalışma nüshamız olan *Kenzü'l-Mesâib* ile karşılaştırılarak yanlışların tespit edilebilmesi, nüshamızda bulunan yırtık ya da okunamayan sayfaların bu nüshadan yararlanılarak tamamlanması bakımından çalışmamıza oldukça önemli bir katkı sağlamıştır.

Eserin tam karşılığı olmamasına rağmen bazı bölümlerde benzerlik gösteren 'Kumru Kenzül Mesâib' adı altında basılmış bir kitap vardır. Kitap, hacim olarak elimizdeki nüshaya göre oldukça küçük bir yapıdadır. Ayrıca, kitap içerisinde yer alan şiirler aruz ölçüsüne bağlı kalınarak orijinal çeviriler yapılmak yerine tamamı on dört heceden oluşan bölümler halinde hece ölçüsü ile çevrilmiştir. Hece ölçüsüne uydurmak ve okuyucunun anlamasını kolaylaştırmak amacıyla beyitler içerisindeki tüm kelimeler günümüz Türkçesine çevrilerek yazılmıştır. Kitap, orijinal metin çevirisi ile karşılaştırıldığında anlam bakımından benzer şiirler içermekle birlikte eserin edebî değerini ve tüm şiirleri okuyucuya ulaştırmak bakımından zayıftır. İslâm tarihi açısından önemli bir yere sahip olan Kerbelâ olayının anlatıldığı *Kenzü'l-Mesâib* adlı eserde yazılmış olan şiirleri ortaya koymak, değerlendirmek ve böylece Dîvân edebiyatı tarihine küçük de olsa bir katkıda bulunmak bu çalışmanın temel amacıdır.

Çalışmamızın Giriş bölümünde, Kerbelâ hâdisesi ve Türk Edebiyatı'nda Kerbelâ hâdisesinin yeri ve önemi anlatılmıştır. Kerbelâ hâdisesinin anlatımında, Hz. Hüseyin'in süreç içerisinde başından geçenler ve Hz. Muhammed'in Hz. Hüseyin'e olan bakışı ve sevgisi anlatılmıştır. Daha sonra Türk Edebiyatı'nda Kerbelâ hâdisesinin yeri ve önemi başlığı altında Kerbelâ hâdisesinin konu edinildiği ilk eserler ve Maktel (Maktel-i Hüseyn) türü üzerinde yapılan çalışmalar anlatılmıştır.

Birinci bölümde, *Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî)*'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri üzerinde durulmuştur. 19. Yüzyılda yaşamış olan şâirin hayatı hakkında, bilgilerin oldukça sınırlı olmasından dolayı Kumrî'nin hayatı ve edebî kişiliği üzerine verilen bilgiler eserinden ve Azerbaycan'da yayınlanan birkaç makaleden alınan bölümlerden hareketle oluşturulmuştur. Müellifin bilinen tek eseri, çalışma konumuz olan *Kenzü'l-Mesâib* olduğu için bu eserden hareketle edebî şahsiyeti oluşturulmuştur.

İkinci bölümde, eserin fiziksel özellikleri, te'lif sebebi, muhtevası (eserde yer alan konu başlıkları), dil ve üslûp özellikleri incelenmiştir. Ayrıca aynı bölümde eserin tahlili başlığı altında eserde geçen peygamber, hükümdar, efsanevî şahsiyetler, yer ve şehir isimleri ile tespit edilen âyet, hadîs, deyim, atasözü ve telmihler açıklama ve örnekleri ile incelenmiştir. Bunun dışında eserde kullanılan aruz kalıpları, nazım tür ve şekilleri de tek tek değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde, metnin transkripsiyon alfabesinden yararlanarak Latin alfabesine çevirisi yapılmıştır. 'Metnin transkripsiyonu gerçekleştirilirken izlenen yöntem' başlığı altında, metni çevirirken izlediğimiz yöntem ve açıklamalar belirtilmiştir.

Metin bölümünden sonra çalışma ile ilgili son değerlendirmelerin yapıldığı sonuç bölümü verilmiştir. Sonuç bölümünden sonra içerisinde çalışmamızı oluştururken yararlanmış olduğumuz kitap, sözlük, makale, tez gibi çalışmaların sıralandığı Kaynakça bölümü düzenlenmiştir.

Çalışmamızda son olarak Dizin kısmı yer almaktadır. Bu başlık altında eserde geçen şahıs ve yer adları dizini oluşturulmuştur.

Tüm gayret ve hassasiyetimize rağmen metin içerisinde hata ve eksiklikler olması kaçınılmazdır. Bu eksik ve yanlışlarımızın düzeltilmesi yönünde her türlü katkı ve eleştiriye açık olduğumuzu belirtmek isteriz.

Sadece tez çalışmamız için değil doktora eğitimimin başından sonuna kadar benden hiçbir yardımını ve desteğini esirgemeyen, her fırsatta ve koşulda zaman ayıran, ilmî birikim ve tecrübelerini benimle paylaşan, yaşadığım ve yaşayabileceğim sıkıntıları nezâketiyle bertaraf eden çok kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a en içten minnet ve şükranlarımı sunuyorum. Eğitimim ve çalışmalarım süresince beni izleyerek büyüyen oğullarım Ömer Çağan ve Mehmet Çınar ile bütün fedakarlığı ve taşımam gereken birçok yükümü sırtına alarak beni her zaman destekleyen sevgili eşim Serpil KARATAŞ'a çok teşekkür ediyorum.

Muzaffer KARATAŞ

Diyarbakır 2021

ÖZET

Bu tezin konusu, 19. yüzyılda yaşamış olan *Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî) ve Kenzü'l-Mesâib* adlı eseridir. Eserin konusu Kerbelâ hâdisesidir. Kerbelâ hâdisesi, klâsik edebiyat içerisinde varlığını her zaman göstermiş bir konudur. Türk edebiyatında Hz. Hüseyin'in şehîd edildiği Kerbelâ hâdisesi, yıllar içerisinde bir tür adı alarak (Maktel ya da Maktel-i Hüseyn) varlığını devam ettirmiştir. Bu vahim olay üzerine birçok eser yazılmıştır.

Azerbaycan sahasına mensup bir şâir olan Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî) hakkındaki sınırlı bilgileri Azerbaycan'da yayınlanmış birkaç makaleden ve eserinden yola çıkarak öğrenmekteyiz. Bugün elimizde iki nüshası bulunan *Kenzü'l-Mesâib,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Türkçe Yazma Dîvânları Koleksiyonu Belediye K. 761 numarada kayıtlı olup 333 varaktan ibarettir.

Çalışmamızın Giriş bölümünde Kerbelâ hâdisesi ve Türk Edebiyatı'nda Kerbelâ hâdisesinin yeri ve önemi ele alınmıştır. Birinci bölümde şâirin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri incelenmiştir. İkinci bölümde eserin fiziksel özellikleri, te'lif sebebi, muhtevası, dil ve üslûp özellikleri ile tahlil kısmı üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde metnin transkripsiyonlu çevirisi verilmiştir. 'Metnin transkripsiyonu gerçekleştirilirken izlenen yöntem' başlığı altında metni çevirirken izlediğimiz yöntem ve açıklamalar belirtilmiştir. Metinden sonra Sonuç, Kaynakça ve Dizin bölümü yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Türk Edebiyatı, Maktel, Ehl-i Beyt, Hz. Hüseyin, Kerbelâ, Kumrî, Kenzü'l-Mesâib.

ABSTRACT

The subject of this thesis is Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), who lived in the 19th century and his work called Kenzü'l-Mesâib. The subject of the work is the Karbala incident. Karbala incident is a subject that has always existed in classical literature. In Turkish Literature, the Karbala incident in which Hz. Hüseyin was martyred, continued its existence by taking a genre name (Maktel or Maktel-i Hüseyn) over the years. Many Works have been written on this dire incident.

We learn the limited information about Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), a poet from the Azerbaijani field, based on a few articles and Works published in Azerbaijan. Kenzü'l-Mesâib which we have two copy today is registered at the İstanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library Turkish Writing Divans Collection Municipality K. 761 and consists of 333 sheets.

Karbala incident and its place, importance in Turkish Literature are discussed in the introduction part of our study. In the first chapter, the life literary personality and Works of the poet are examined. In the second part, it is emphasized the physical features, the reason for copyright its content, language and style features and the analysis part of work.

In the chapter, the translation of the transcribed text is given. The method and explanations we follow whilw translating the text are stated under the heading 'The method followed in the translation method of the text'. There is Conclusion, Bibliography and Index section after the text.

Keywords

Turkish Literature, Maktel, Ahl-i Bayt, Hz. Hüseyin, Karbala, Kumrî, Kenzü'l-Mesâib.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **I**

ÖZET ..... **IV**

ABSTRACT ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **VI**

KISALTMALAR ..... **VIII**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRZÂ MUHAMMED NAKÎ (KUMRÎ)

1.1.HAYATI **15**

1.2. EDEBÎ ŞAHSİYETİ **17**

1.3. ESERLERİ **21**

İKİNCİ BÖLÜM

KENZÜ'L-MESÂİB

2.1. ESERİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ VE NÜSHA TAVSÎFİ **25**

2.1.1. Eserin Fiziksel Özellikleri 25

2.1.2. Eserin Nüsha Tavsîfi 27

2.1.2.1 Gülzâr-ı Hüseynî (GH) 27

2.2. ESERİN TE'LİF SEBEBİ **29**

2.3. ESERİN MUHTEVASI **33**

2.3.1. Eserde Yer Alan Konu Başlıkları 35

2.4. ESERİN DİLİ VE ÜSLÛBU **41**

2.5. ESERİN TAHLİLİ **54**

2.5.1. Eserde Adı Geçen Şahsiyetler 55

2.5.1.1. Peygamberler 55
2.5.1.2. Efsanevî Şahsiyetler ve Hükümdarlar 63
2.5.1.3. Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt 67
2.5.1.4. Yezîd ve Kerbelâ Hâdisesinde Adı Geçen Diğer Şahsiyetler 72
2.5.1.5. Şâirler 78
2.5.2. Eserde Adı Geçen Şehir, Yer ve Mekânlar 80
2.5.3. Eserde Tespit Edilen Âyet ve Hadîsler 98
2.5.4. Eserde Kullanılan Aruz Kalıpları 114
2.5.5. Eserdeki Nazım Tür ve Şekilleri 119
2.5.6.Eserde Tespit Edilen Telmih, Deyim ve Atasözleri 129

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 138
3.2. METNİN TRANSKRİPSİYONU GERÇEKLEŞTİRİLİRKEN İZLENEN YÖNTEM 139
3.3. METİN 145
SONUÇ 971
KAYNAKÇA 974
DİZİN 981

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
a.g.md.	adı geçen madde
b.	bin
bk.	bakınız
c.	cilt
çev.	çeviren
ed.	editör
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
GH	Gülzâr-ı Hüseynî
H.	Hicrî
haz.	hazırlayan
Hz.	Hazreti
İA.	İslâm Ansiklopedisi
İBBAK.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı
KM	Kenzü'l-Mesâib
km	kilometre
krş.	karşılaştırınız
m.	metre
S.	Sayı
s.	sayfa
s.a.v.	sallalâhu aleyhi ve sellem
thk.	tahkik
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	Türk Tarih Kurumu
Yay.	Yayınevi veya yayınları
vb.	ve benzeri
vr.	varak

GİRİŞ

KERBELÂ HÂDİSESİ VE TÜRK EDEBİYATINDA KERBELÂ HÂDİSESİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Kerbelâ Hâdisesi

Kerbelâ, şehir olarak Irak'ta başkent Bağdat'ın yaklaşık 100 km. güneybatısında yer almaktadır. Kerbelâ, asıl ününü Hz. Hüseyin ile birlikte yetmiş iki kişinin şehîd edildiği yer olması ve şehîd edilenlerin mezarlarının burada bulunmasından almaktadır.[1] İslâm tarihinde büyük öneme sahip olan bu vahim olay yıllar içerisinde değişik şekillerde dile getirilmiş olmasına rağmen özellikle muharrem ayında okunan şiirlerde, acısını tüm içtenliği ile yaşatmaktadır. Kerbelâ hâdisesini daha iyi kavramak için bu hazin olayın öncesini, olay anını ve sonrasını bilmek gerekmektedir.

Hz. Hüseyin, Medîne'de 5 Şaban 4 yılında (10 Ocak 626) tarihinde doğmuştur. Hz. Fâtıma ile Hz. Alî'nin küçük oğlu Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hasan'ın kardeşidir. Hz. Hüseyin siyah gözleri, siyah saçları ve siyah kaşları ile Hz. Yûsuf gibi göz alıcıydı. Su gibi berrak, temiz ve süt gibi lekesizdi. O, güzelliği ile konuşması, bakışı ve duruşuyla dedesi Hz. Peygamber'i anımsatıyordu. Öyle ki babası Hz. Alî: *Oğlum Hasan, göğsünden başına kadar olan bölümünde, diğer oğlum Hüseyin de göğsünden aşağı olan bölümünde Hz. Peygamber'e benzerdi*,[2] demiştir. Ancak, başka bir rivayete göre de Hz. Hüseyin, Hz. Hasan'a göre dedesine her bakımdan çok benzemektedir.

Hz. Peygamber iki torununu o kadar severdi ki onlara: *Bunlar benim dünyada kokladığım iki reyhanımdır,*[3] buyurmuştur. Dünyadaki en güzel koku şüphesiz ki

[1] Mustafa Öz, "Kerbela", **Diyanet İslâm Ansiklopedisi**, c. XXV, Ankara 2002, s. 271-272.
[2] Mustafa Necati Bursalı, **Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin,** Çelik Yayınevi, İstanbul 2017, s. 25.
[3] Cevad Muhaddisî, **A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi,** Önsöz Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 225.

peygamber kokusuydu; zira Hüseyin peygamber kokuyordu. Saçları, elleri, yüzü, gözleri peygamber kokuyordu. Dedesi Hz. Peygamber defalarca öpmüştü Hüseyin'in ellerini, okşamıştı saçlarını ve yüzünü sürmüştü yüzüne. Hz. Peygamber buyuruyor: *Hüseyin bendendir ve ben de Hüseyin'denim, Hüseyin'i seveni Allah da sever, buğz edene Allah da buğz eder. Hüseyin torunlardan bir torundur; Allah onun katiline lanet etsin.*[4]

Peygamberimizin Hz. Hüseyin'e duyduğu sevgiyi çevresindeki herkes bilmektedir. Hatta Hz. Hüseyin'in sadece peygamber nezdinde değil Allah katında da çok değerli olduğu âşikardır. Bu sevgiye örnek olacak şekilde rivayet edilir ki günlerden bir gün Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin birbiriyle güreşiyordu. Güreşi izleyen peygamberimiz: *Haydi Hasan yakala Hüseyin'i göreyim seni haydi Hasan ha gayret Hasan!*[5]diye, Hz. Hasan'a cesaret veriyormuş. Bunu gören Hz. Alî aslında Hüseyin'in küçük olmasından dolayı onun kayırılacağını sanarken Hasan'ın kayırılmasına şaşırıyor ve Hz. Peygamber'e: *Ey Allah'ın elçisi Hüseyin Hasan'dan küçük olmasına rağmen neden onu değil de Hasan'ı cesaretlendiriyorsun?* diye sormuştur. Hz. Peygamber de tebessüm ederek: *Ya Ali, ben Hasan'ı cesaretlendirirken Cebrail de Hüseyin'e destek oluyordu,*[6] buyurmuştur.

Rivayete göre Peygamberimizin zevcesi Hz. Ümmü Seleme bir gün der ki*: Hz. Peygamber bir gün uykuya daldı. Kaygılı ve üzüntülü olarak uyandı. Sonra uyudu. Sonra uyandı. Avucunda kırmızı bir toprak bulunuyor ve onu öpüyordu. Nedir bu diye, sordum. Hüseyin için, Cebrâil bunun Irak toprağında öldürüleceğini bana haber verdi. Bu da oranın toprağıdır, buyurdu. Hz. Hüseyin'in şehîd edileceği yerden Cebrâil'in getirdiği toprağın Kerbelâ toprağı olduğu, Peygamberimizin bu yeri 'Kerb ü Bela; tasa, üzüntü' diye vasıflandırdığı rivayet edilir*.[7]

O dem imām-ı zamān oldı sırrdan āgāh
İşitdi kerb ü belānın adın çeküp bir āh [Vr.143a/41]

[4] Bursalı, **Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin,** s. 29.
[5] M.Âsım Köksal, **Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası,** Karaca Yayınevi, İstanbul 2008, s. 30.
[6] Bursalı, **Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin,** s. 37.
[7] Bursalı, **Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin,** s. 39.

Hz. Hüseyin, ancak altı yıl dedesi Hz. Peygamberle olabildi. Çünkü Allahın elçisi torununu altı yıl sevdi, okşadı, öptü, sırtına aldı, mescide götürdü ve ona bazı duaları öğretti. Altı yıl boyunca Hz Hüseyin dede, Hz. Peygamber de torun sevgisini yaşadı. Gün geldi Allahın elçisi de Hakk'a yürüdü. Hüseyin dedesiz, ümmet ise yetim kaldı.

Hz. Peygamber'in vefatı ile başlayan hilâfet konusundaki anlaşmazlık, sonu Ehl-i Beyt'in şehâdetine kadar gidecek bir serüvenün başlangıcı olmuştur. Hz. Peygamberden sonra ilk halîfe Hz. Ebûbekir (632-634) oldu. Sonra Hz. Ömer(634-644) halîfe seçildi. Hz. Ömer'den sonra da Hz. Osman (644-656) halîfe oldu. Hz. Osman döneminde yaşanan kargaşa ve ekonomik değişiklikler isyana sebep olmuş ve 656 yılında halîfenin öldürülmesiyle neticelenmiştir. Bu karışıklıklar içerisinde Hz. Alî (656-661) halîfe olmuşsa da Hz. Osman'ın yeğeni ve o dönemde Suriye Valisi olan Muâviye b. Ebû Süfyan, Hz. Alî'nin halîfeliğini kabul etmemiştir. Bunun neticesinde Hz. Alî ve Muâviye tarafları arasında gerçekleşen "Sıffın Savaşı" ve "Hakem Olayı" sonucunda yeni halîfe Muâviye olmuştur. Hz. Alî cephesinde bu olay kargaşaya neden olmuş ve çıkan olaylar neticesinde Hz. Alî öldürülmüştür.

Ġareż bu ġasb-ı ḫilāfet cihāna ṣaldı fesād
Şerīʿati bozuben ḳıldı dīn evin ber-bād

Bu fitne bāʿiṣ olupdır ʿAlī şehādetine
Bu fitne bāʿiṣ olup Kerbelā muṣībetine [Vr.50a/107-108]

Bu kargaşalar sürerken Hz. Alî'nin büyük oğlu Hz. Hasan, Kûfelilerin desteği ile Irak'ta halîfeliğini ilan etmiştir. Ancak tüm yetki ve halîfeliği kendinden başka hiç kimsede toplanmasını istenmeyen Muâviye büyük bir ordu ile Kûfe üzerine giderek Hz. Hasan'a savaş açmıştır. Hz. Hasan'ın Muâviye ve ordusuyla savaşacak gücü olmadığından Muâviye'nin hilâfetini kabul etmiştir. Aslında bu duruma Hz. Hüseyin karşı çıkmış ve Hz. Hasan'ın Muâviye'nin hilâfetini kabul etmemesini istemiştir.

Ancak yine de Hz. Hasan, hilâfetten vazgeçmiş ve bir süre sonra da türlü hilelerle öldürülmüştür.[8]

Muâviye kimdi de hilâfeti kendinde meşru görebiliyordu. O, Mekkeli müşriklerin lideri Hz. Peygember'e karşı savaşan Ebû Süfyan'ın torunuydu. Hatta Hz. Peygamber Mekke'yi kuşattıktan sonra Ebû Süfyan, Hz. Peygamberle görüşmek istemiş ve Hz. Peygamber bu isteğini kabul etmişti. Yıllarca Müslümanlara karşı savaşan ve bu uğurda binlerce müslümanın ölmesine sebep olan Ebû Süfyan, Hz. Peygamberden İslâm ordusunun Mekke'ye girerken hiç kimseyi öldürmemesini istemiş ve şehri teslim edeceklerini bildirmişti. Bunun karşılığında ise karısı Hint'in tüm karşı çıkış ve itirazlarına rağmen müslüman olmak istediğini Hz. Peygamber'e bildirmişti. Üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen bu konu ile ilgili düşünce Ebû Süfyan'ın aslında isteyerek değil mecbur kaldığı ve başka çaresinin olmadığı için müslüman olduğuydu. İşte ileride Hz. Peygamber'in biricik torunu Hz. Hüseyin'i şehîd edecek olan Yezîd b. Muâviye'nin dedesi Ebû Süfyan budur.[9]

Muâviye, önce Hz. Alî'yi sonra da Hz. Hasan'ı şehîd ettikten sonra hilâfetin tek sahibi olarak Emevî devletini kurmuştur. Birçok yerde hilâfeti zorla elde ettiğine yönelik karşı çıkışlar ve direnişler olsa da Muâviye tüm bu baskıları ber-taraf etmiştir. Ayrıca, Arap halkını diğer müslüman milletlerden üstün görmüştür. Bütün bu karşı çıkış ve ayaklanmalara karşı Muâviye siyasi birliğini korumayı başarmıştır.

Muâviye, hayatının sonlarına doğru Kerbelâ hâdisesinin müsebbibi olacak olan oğlu Yezîd'i halîfe ilan etmiştir. Bu sırada Medîne valisi Mervan, Muâviye'nin halkın Yezîd'e bîat etmeleri için gönderdiği mektubu Mescid-i Nebevî'de okumuştur. Bunun üzerine halk feryat etmiş, bunun yalan ve yanlış bir haber olduğunu söylemişlerdir. Zira saltanatta babadan oğula geçen bir sistemin Bizans'ta olduğunu bunun da müslümanlar arasında yayılmaya çalışılan yanlış bir sistem olduğunu söylemişlerdir. Halk, Allah'a karşı gelene itaatin caiz olmadığını söylemiş ve bîat etmek istememiştir. Hz. Hüseyin de onlarla aynı düşüncede olduğu için bîat fikrine yanaşmamıştır.

[8] Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** TDV Yayınevi, İstanbul 1998, c. 18, s. 521-524.
[9] Mustafa Cemil Kılıç, **Kerbela Büyük Acı,** Kamer Yayınları, İstanbul 2017, s. 53.

Muâviye, ölüm döşeğine düşünce oğlu Yezîd'i yanına çağırmış ve ona Hz. Hüseyin hakkında bazı nasihatlerde bulunmuştur: *Iraklılar, Hüseyin'i ayaklandırmadan bırakmazlar. Eğer o senin üzerine yürür de sen ona galebe çalarsan, onu affet. Çünkü o, akrabalık yönünden başkasına benzemeyen hakkı en çok gözetecek olan zattır.*[10] Muâviye öldükten sonra Şâmlılar camide toplanarak Yezîd'e bîat ettiler. Yezîd, halîfe olur olmaz Medîne Valisi Velîd'e mektup yazarak Hz. Hüseyin'in kendisine bîat ettirilmesini karşı koyarsa da başının vurulmasını emretmiştir. Velîd, Hz. Hüseyin'i görüşmek için yanına çağırmıştır. Orada kendisine Yezîd'in buyruğu bildirilmiştir. Hz. Hüseyin: *Benim gibi bir adam gizlice bîat edemez. Zaten, halkın önünde açıklanmadıkça bu bîata sen de razı olmazsın,* demiş ve ertesi gün halkın önünde bîat edeceğini bildirmiştir. Bu sırada Velîd'e Hz. Hüseyin'in bîat ettirilmesini, aksi takdirde bir daha onu yakalayamayacağını, bu yüzden hapse attırmasını söylemiştir. Velîd ise Mervân'a: *Yazıklar olsun sana, sen bana Resûlullah Efendimizin torununu öldürmemi mi teklif ediyorsun, sen benim dinimi yıkacak bir şeye teşebbüs etmemi mi istiyorsun? Vallahi, Hüseyin'i öldürüp de dünyanın her tarafına üzerine güneşin doğup battığı bütün dünya mal ve mülküne malik olacağımı bilsem, yine onu öldürmeyi arzu etmem,*[11] *demiştir.*

Hz. Hüseyin, bütün bu durumları kardeşlerine ve ailesine anlatınca onlar da artık buralarda rahat şekilde yaşayamayacaklarını söylemiş ve Mekke'ye gitmeye karar vermişlerdir. Hz. Hüseyin'in Mekke'ye gittiğini haber alan Ehl-i Beyt taraftarı olan bir grup Kûfeli bir araya gelerek Hz. Hüseyin'e mektup yazmışlardır: Biz, Allah'a hamd ederiz ki O'ndan başka ilah yoktur. Bizim imamımız ve önderimiz yoktur. Umulur ki Allah bizi senin önderliğinde hak üzerinde toplar, demişlerdir. Devamında ise mektup sayıları artmış ve Hz. Hüseyin'in hilâfetini kabul edeceklerini söylemişlerdir. Kûfeliler her gün yeni mektuplar yollayarak Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet etmişler ve O'na bîat edeceklerine dair sözler vermişlerdir.

Bunun üzerine Hz. Hüseyin, Kûfelilere bir mektup yazarak cevap vermiştir. Cevabında: *Andığınız, anlattığınız her şeyi anladım. Kardeşim ve amcamın oğlu olan güvendiğim Müslim b. Akîl'i size gönderiyorum. Sizin durumunuzu ve görüşünüzü*

[10] Köksal, **Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası,** s. 39.
[11] Taberî, **"Tarih"**, c. 6, Mısır 1326, s. 190.

inceledikten sonra bana mektupla durumu bildirmesini kendisine emrettim. Eğer durum dediğiniz gibi ise Kûfe'ye geleceğim,[12] demiştir. Sonra Hz. Hüseyin, Müslim'i yanına çağırmış ve onu Kûfe'ye bu durum üzerine görevlendirdiğini söylemiştir. Eğer durum Kûfelilerin mektuplarında yazdıkları gibi ise hemen Kûfe'ye geleceğini; ancak durumun başka olması halinde hemen geri dönmesini istemiştir. Müslim, Kûfe'ye vardıktan sonra hemen Hz. Hüseyin için bîat almış ve durumu öğrenmeye koyulmuştur. İlk başlarda 10-20 bin kişiyi etrafında topladığı onlara konuşmalar yaptığı söylenen rivayetlerdendir. Müslim, Hz. Hüseyin'e mektup yazmış ve durumun gayet iyi olduğunu Kûfe'ye gelmesi halinde ona bîat edecek ve onun yanında duracak insanların sayısının çok olduğunu bildirmiştir.

Müslim'in Kûfe'de yaptığı toplantılar ve konuşmalar casusları aracılığı ile Yezîd'e hemen bildirilmiştir. Yezîd, durumu iyice sorguladıktan sonra ilk yaptığı iş İbn Ziyâd'ı Kûfe'ye vali tayin etmek olmuştur. İbn Ziyâd'a mektup göndererek Müslim'in Kûfe'de çalışmalar yapıp halkı bölüştürmeye çalıştığını söylemiş ve bir an önce Müslim'i bulup onu sürgün edip yahut öldürmesini emretmiştir. Bunun üzerine Müslim, Kûfeliler ile birlikte ayaklanmaya kalkmış ancak çok kısa sürede Kûfeliler Müslim'in yanından ayrılarak dağılmışlardır. İbn Ziyâd, yoğun araştırmalar neticesinde Müslim'in Tav'a isimli bir kadının evinde saklandığını öğrenmiştir. Evi kuşatarak Müslim'i yakalamış ve onu şehîd etmiştir.

Müslim, öldürülmeden önce Hz. Hüseyin'e gönderdiği mektupta Kûfelilerin kendisine bîat ettiğini ve mektubu alır almaz Kûfe'ye gelmesini söylemiştir. Hz. Hüseyin Kûfe'ye doğru hareket ettiği zaman Müslim'in şehîd edildiğini ve Kûfelilerin ona bîat etmekten geri döndükleri haberini alır. Geri dönmek istemiştir; ancak Müslim'in intikamını almak isteyen akrabaları ile birlikte hareket ederek Kûfe'ye doğru yoluna devam etmiştir. Bu sırada yolda şâir Ferezdak ile karşılaşmış ve ona Kûfe'deki durumu sormuştur. Ferezdak ise O'na: *Halkın kalpleri seninle, kılıçları ise Ümeyye oğulları iledir! Kaza ise gökten iner, Allah dilediğini işler'* demiştir. Hz. Hüseyin de ona *'Doğru söyledin. Emir Allah'a aittir. Allah, dilediğini*

[12] Köksal, **Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası,** s. 39.

işler. Rabbimiz her gün yeni bir iştedir, nimetlerinden dolayı Allah'a şükrederiz. O, şükredenlerin yardımcısıdır,[13] demiştir.

Hz. Hüseyin, durumun vehâmetini etrafındakilere anlatmış ve isteyenlerin kendisinden ayrılabileceğini, buna izin verdiğini bildirmiştir. Etrafındakilerin ayrılmasıyla birlikte Hz Hüseyin'in ailesinden olan yetmiş iki kişi kalmıştır. Kûfe'ye doğru ilerlerken İbn Ziyâd'ın kuvvetleri yolunu kesmiş ve Hz. Hüseyin'in kafilesinin yönünü Neynevâ bölgesindeki Kerbelâ'ya çevirmişlerdir. Muharrem ayının ikinci günü Hz. Hüseyin ve beraberindekiler Kerbelâ'ya ulaşmış ve burada konaklamışlardır.

Kûfe Valisi İbn Ziyâd'a Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'ya ulaştığı bildirilince vali de Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin susuz ve korunmasız bir yerde konaklamaya mecbur bırakılmasını istemiştir. Daha sonra İbn Ziyâd, Ömer b. Sa'd'ı yanına çağırmış ve 4000 kişilik askerle Yezîd adına bîat alması için Hz. Hüseyin'in yanına göndermiştir. Aslında, Sa'd başta bu görevi kabul etmek istememiş; ancak İbn Ziyâd'ın baskı ve görevden alma tehditleri karşısında görevi kabul etmek zorunda kalmıştır. Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'e bir elçi göndererek buraya neden geldiğini sormasını istemiştir. Elçi, Hz. Hüseyin'in yanına varmış ve bu soruyu kendisine sormuştur. Elçiye cevaben Hz. Hüseyin şöyle demiştir: *Beni Kûfeliler buraya çağırdı. On sekiz bin kişi bana bîat ettiğine dair mektuplar yazdı. Buraya gelerek onların imamı olmalarını istediler. Ancak bîatlarını bozdular. Ben buralara geldiğim zaman bu yazılara aldandığımı fark ettim. Geri dönüp gitmek istedim fakat Hürr b. Yezîd bana engel oldu ve bu yere kadar beni getirip burada konaklamak zorunda bıraktı.*[14]

Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'in bu cevabını İbn Ziyâd'a büyük bir mutlulukla bildirmiştir. Çünkü Hz. Hüseyin'le savaşmaktan her zaman çekinmiştir. Ancak İbn Ziyâd, Hz. Hüseyin'in bu cevabından memnun olmamış ve tekrar Ömer b. Sa'd'a emir vererek: *Hüseyin'e Yezîd'e bîat etmesi için teklif götür. Eğer bîat etmezse kafilenin su ile irtibatını kes,*[15] demiştir. Ömer b. Sa'd, emri alır almaz aslında Hz.

[13] Fığlalı, "Hüseyin", TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 18, s. 521.
[14] Köksal, **Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası,** s. 142.
[15] Fığlalı, "Hüseyin", TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 18, s. 522.

Hüseyin'i Kûfe'ye davet eden kişilerden biri olan Amr b. Haccâc'a su yollarını kesmesi için emir vermiştir. Bu olay Hz. Hüseyin'in şehîd edilmesinden üç gün önce olmuştur. Daha sonra Hz. Hüseyin, Kûfe'ye gitmekten vazgeçtiğini Mekke yahut Şam'a da gidebileceğini söylese de bu tekliflerin hiçbiri kabul görmemiştir.

Hz. Hüseyin, bu durum karşısında akrabalarını ve beraberindekileri toplayarak bir konuşma yapmıştır. Durumun vehāmetini, karşılarında çok fazla kişi bulunduğunu ve bu yüzden geri dönmeleri gerektiğini anlatsa da pek çok kişi Hz. Hüseyin'e bağlılığını göstermiş ve birlikte ölmek istediklerini söylemişlerdir. Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin Fırât suyu ile bağlantıları kesilmiştir. Kafilenin etrafı kuşatılmış ve çöl ortasında susuz ve yardımsız bırakılmışlardır. Bu arada Ömer b. Sa'd'ın kararsız halleri karşısında İbn Ziyâd, göreve Şimr b. Zilcevşen'i göndermiştir. Sa'd'a Hz. Hüseyin'in kendisine teslim olmasını aksi takdirde onunla savaşmasını yoksa komutayı Şimr'e bırakmasını istemiştir. Bunun üzerine Sa'd, ordusuna hazır olmaları emrini vermiştir. Bu sırada Hz. Hüseyin ve beraberindekiler de geceyi namaz ve dualarla geçirmişlerdir. Hz. Hüseyin, savaşın kaçınılmaz olduğunu biliyordu ve etrafındakilere beni bırakıp gidiniz bu gece karanlığından faydalanarak burayı terk ediniz demiştir. Kafile ise biz senden sonra kalıp da ne yapacağız ya Hüseyin! Diye cevap vermiş ve onunla birlikte kalarak savaşacaklarını yinelemişlerdir.

Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin'e İbn Ziyâd'ın emrini gönderdiği sırada askerler içinde bulunan Hürr b. Yezîd, Hz. Hüseyin'in söylediklerinden etkilenmiş ve taraf değiştirerek Hz. Hüseyin tarafında savaşmıştır. Ömer b. Sa'd'ın ilk oku atmasıyla birlikte 10 Muharrem sabahı savaş başlamıştır. Bir tarafta tam donanımlı 4000 bin kişilik ordu diğer tarafta ise 73 kişiden oluşan bir birlik vardı. Zaten günlerdir açlıktan ve susuzluktan bitkin halde bulunan Hz. Hüseyin ve beraberindekiler, birer birer şehîd edilmeye başlanmıştır. Kendilerini Hz. Hüseyin'in önüne siper edenler bir bir şehîd edilmiştir. Hz. Hüseyin de kılıcını alarak savaşa girmiştir. Cesurca savaşmıştır. Kendisini tek seferde yere indiremeyeceklerini anladıklarında ise grupla hücum etmişlerdir. Her taraftan Hz. Hüseyin'e saldırmışlardır. Hz. Hüseyin, aldığı mızrak darbeleri sonucu yere düşmüştür. Hz. Hüseyin, bedenine 33 mızrak ve 34 kılıç yarası almıştır. Sinân b. Enes, Hz. Hüseyin'in başını gövdesinden ayırmıştır.

Hz. Hüseyin, Hicretin 61. yılında, Muharrem ayının 10'unda Cuma günü öğleden sonra 57 yaşında iken şehîd edilmiştir.[16]

Māh-ı Muḥarrem oldı yine gökler aġladı
Düşdi cihāna ġulġule ʿālemler aġladı [Vr.328b /199]

Hz. Hüseyin, şehîd edildikten sonra çadırlarını yağmalamaya başlamışlardır. Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Zeynelâbidîn, kızları ve kız kardeşleri esir alınarak şehîdlerin başları ile birlikte Kûfe'ye götürülmüştür. Geride kalan cesetler orada açık bir şekilde bırakılmışlardır. Hz. Hüseyin'in kesik başı Dımışk'a (Şâm) gönderilmiştir. Hz. Hüseyin'in başının nereye gömüldüğü ise kesin olarak bilinmemektedir. Hz. Hüseyin'in kesik başı ve esirler Dımışk'a gönderildiğinde Yezîd ilk başta üzülmüş gibi görünmüş, hatta İbn Ziyad'a lanetler yağdırmıştır. Ancak İbn Ziyâd'ı görevden almamıştır.

Rivayete göre Hz. Peygamber'in reyhanı, biricik torununu bu hallere düşürenler ise çeşitli hastalık ve musibetler ile can çekişerek ölmüşlerdir. Hatta kendisine 10 gün boyunca bir yudum su vermeyenler amansız hastalıklara düşüp susuzluktan ciğerleri yanmıştır. Tıpkı Hz. Hüseyin ve beraberindeki yetmiş iki şehîd gibi ciğerleri susuzluktan yanmış, bir yudum suya hasret kalarak ölmüşlerdir.[17]

Yetmiş ṣaḥābe peykeri ḳan cismi zaḫm-dār
Güzeller teşne-leb reh-i züvvār-ı Kerbelā [Vr.9a/207]

Al ḳana ġarḳ olup teni ʿüryān bī-kefen
Ṭopraḳlar üste cümlesi bī-ġasl bī-mezār [Vr.20b/14]

Yetmiş iki civān bedeni ḫāk ü ḫūn-ārā
Düşdi yareli ḳan ile elvān Ṣaḳīfede [Vr.47a/18]

Kerbelâ hâdisesi ile aslında peygamber soyu yok edilmek istenmiştir. Ancak Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Zeynelâbidîn sağ kurtulmuş ve Ehl-i Beyt neslini devam

[16] Köksal, **Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası,** s. 208.
[17] Mustafa Cemil Kılıç, **Kerbelâ Büyük Acı,** Kamer Yayınevi, İstanbul 2017, s. 262-273.

ettirmiştir. On iki imamlar silsilesinin dördüncüsü olarak imamet vazifesini yüklenmiştir. "Seyyid" ünvanı ile tanınmıştır.

Kerbelâ hâdisesinin bu kadar acıklı olması onun yüzyıllar boyu anlatılmasına ve artık bir olaydan ziyade menkıbe özelliği kazanmasına neden olmuştur. Kerbelâ olayı ve Hz. Hüseyin'in başından geçenler nesilden nesile aktarılmıştır. *Kerbelâ, siyasi bir kavgadan çıkarak mukaddes bir kimlik kazanmıştır. Hz. Hüseyin, zalimin karşısında dik duran, bâtıla karşı hakkı savunanların sembolü olmuştur. Hz. Hüseyin, mazlumların Yezîd ise zalimlerin sembolü olmuştur. Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbelâ'da şehâdetinin anılması, her sene Muharrem ayında tekrarlanan matem törenlerine dönüşmüştür. Hz. Hüseyin'in katline katılanlar, hatta Kerbelâ'da onun yardımına koşmayanlar ilahî cezaya çarptırılacaklardır. Bir kimse Hüseyin'in şehîd edildiği gün, yani aşure günü ağlarsa kıyamet günü peygamber ve yakınları ile beraber olacaktır, inancı gelişmiştir.*[18]

Muḥarrem ayı olanda giyün libās-ı ḳara
Gelün ġamımda fiġāna çü Ḳumrī-i şeydā [Vr.235b/152]

Ḳundaḳı ʿarş-ı zīneti maẓlūm İmām-ı Ḥüseyn
Beş ḳardaşı üç oġlı ölen şāh-ı Neynevā [Vr.248b/17]

Kerbelâ hâdisesi özellikle Şîîler arasında çokça anlatılmıştır. Hz. Hüseyin'in türbesi ziyaretgâh haline gelmiş ve türbenin bulunduğu şehir Şîîlerce kutsal olarak kabul edilmiştir.[19]

Türk Edebiyatında Kerbelâ Hâdisesinin Yeri ve Önemi

Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehîd edilmesi İslâm tarihi açısından çok acıklı bir olaydır. Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin Kerbelâ çölünde on gün susuz bırakılarak şehîd edilmeleri tüm müslümanlar üzerinde çok derin yaralar açmış, yıllar içerisinde de bu acıyı anlatmak üzere pek çok manzum ve mensur eser kaleme alınmıştır. Kerbelâ hâdisesi, tarihsel süreç içerisinde ilk olarak kimin ele aldığı kesin olmamakla

[18] Şeyma Güngör, "Tarihî Olaydan Menkıbeye, Menkıbeden Şahesere [Kerbelâ Olayı ve Hadikatü's-Süedâ]'', **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,** c. 01, 2015 s.776.
[19] Öz, "Kerbela", DİA, c. XXV, s. 273.

birlikte, başta kısa notlar halinde daha sonra da tefsîr, hadîs, ahbâr ve tabakat kitaplarında yer aldığı bilinmektedir. Bütün bu kaynaklardan yola çıkarak ortaya konulan tahkiyeye dayalı metinlerde ise Kerbelâ hâdisesi ayrıntılı şekilde ortaya koyulmuştur.

Kerbelâ hâdisesini anlatan eserler zamanla **'Maktel'** ya da **'Maktel-i Hüseyn'** adıyla ortaya çıkmışlardır. Hz. Hüseyin'in şehîd edilişini anlatan bu eserler Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında önemli bir yer tutmuştur.

İlk olarak Araplar tarafından ele alınan Kerbelâ hâdisesi, zamanla başta Şîî İranlıları olmak üzere bütün müslüman yazar ve şâirler tarafından kaleme alınmaya başlanmıştır. Bu anlamda kaynaklarda adı anılan ilk eser, Câbir el-Cu'fi'nin *'Kitâbü Makteli'l-Hüseyn'*idir. Bu eser günümüze ulaşmamıştır. Konuyla ilgili en önemli eserlerin başında Ebû Mihnef'in *'Maktelü'l-Hüseyn'*i gelmektedir. Arap edebiyatında buna benzer birçok eser yazılmıştır.

Fars edebiyatında Kerbelâ hâdisesi, özellikle Şîîliğin resmi mezhep kabul edildiği Safevîler döneminde çokça yazılmıştır. Ancak en önemli Farsça maktel olarak kabul edilen eser, Hüseyin Baykara döneminde Hüseyin Vâiz-i Kâşifî tarafından yazılan *Ravzatü'ş-Şühedâ'*dır. Birçok İranlı şâir ve yazar tarafından örnek alınan eser, İran'da 'ravza' denilen matem toplantılarında okunmuş ve taziye meclislerinin vazgeçilmez baş eseri kabul edilmiştir. İran'da bu ekolü devam ettiren sanatçılar eserlerine maktel değil, *Ravzatü'ş-Şühedâ, Hadikatü's-Süedâ, Sa'âdetnâme yahut Şühedanâme, Dâstân-ı Gam, Mecâlisü'l-Ahzan* gibi isimler vermişlerdir.

Türk edebiyatında Kerbelâ hâdisesini konu edinmiş olan en önemli eserlerin başında Kastamonulu Şazî'nin 1361 yılında yazmış olduğu 'Dâstân-ı Maktel-i Hüseyn' adlı eser gelmektedir. 3034 beyitlik önemli bir eserdir. Eser, mesnevî nazım şekliyle kaleme alınmıştır.[20]

Daha sonra ise Emir Sultan'ın müridlerinden olan Yahya b. Bahşî 1499'da Maktel-i Hüseyn'i yazmıştır. Lamii Çelebi'nin kütüphanelerde çok sayıda nüshası

[20] Nurcan Öznal Güder, **"Kastamonulu Şazî Maktel-i Hüseyn"**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Doktora Tezi, İstanbul, 1997.

bulunan aynı adlı eseri de yine bu türdeki eserlerdendir. Tüm bu eserler dışında da Süleymaniye Kütüphanesi'nde müellifleri bilinmeyen çokça maktel-i Hüseyn'ler vardır.[21]

XVI. yüzyıla kadar olan makteller Hüseyin Vâiz-i Kâşifî'nin *'Ravzatü'ş-şühedâ'* adlı eserinin birebir aynısı ya da ekler yapılmış halleri olarak karşımıza çıkmaktadır. *Maktel türünün en önemli eseri ise Fuzûlî'nin 1547'de yazmış olduğu 'Hadikatü's-Süedâ' adlı eserdir. Eser, bu konu üzerine yazılmış olan mersiye ve maktel türünün şaheseri olarak kabul edilmiştir. Edebiyat otoritelerince Fuzûlî'nin eseri lirizm bakımından Kâşifî'nin eserinden üstün tutulmuştur. Çünkü Fuzûlî maktel türündeki atmosferi muhteşem bir lirizm içinde yansıtmıştır. Özellikle şiirler hem mensur kısımlarla daha uyum içinde hem de çok daha şâirânedir. Türk edebiyatında pek az eser onun kadar tanınmıştır. Kütüphanelerde 260'tan fazla yazma nüshası vardır. Hatta Ravzatü'ş-şühedâ'nın büyük şöhretine rağmen Fuzulî'nin eseri Farsçaya tercüme yapılmıştır.*[22]

Dinî-tasavvufi Türk edebiyatında özellikle Alevîlik-Bektaşîlik gibi zümre edebiyatlarıyla dîvân, halk ve âşık edebiyatında Kerbelâ hâdisesi üzerine birçok eser yazılmıştır. Hâdisenin ele alınışı o derece yaygınlaşmıştır ki başta Dîvân edebiyatı olmak üzere Halk edebiyatında da Kerbelâ hâdisesi, mazmun olarak kabul görmüştür. Türk edebiyatında Kerbelâ hâdisesini anlatan eserler genellikle manzum olmakla birlikte manzum-mensur karışık veya sadece mensur olarak yazılan eserler de mevcuttur. Nazım şekli olarak mesnevî, gazel, kasîde, terci-i bend, terkib-i bend, rubaî, tuyuğ, ilâhi, koşma gibi şekillerde hem aruz hem de hece ölçüsüyle şiirler yazılmıştır.

XVII. yüzyıldan itibaren maktel sayısı Türk edebiyatında azalmıştır. Bununla birlikte XIX. yüzyıl ve sonrasında Şîî ve Sünnî yazarlar tarafından Kerbelâ hâdisesi, konu edilmiştir. Bu eserlerin bir kısmı nazım bir kısmı da yarı roman üslûbuyla kaleme alınmış Türkçe kitaplardır. Muharrem ayının ilk gününden başlayarak on gün

[21] Abdülkadir Karahan, **"Türkçe Maktel-i Hüseyn'ler ve Hadikatü's-Süadā"**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 1937-1938.
[22] Şeyma Güngör, **"Hadikatü's-Süeda",** Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.20-22.

boyunca taziye törenleri düzenlenmiş ve bu törenlerde Kerbelâ hâdisesi üzerine yazılan en acıklı şiirler meclislerde okunmuştur.

Türkçe mersiyeler içerisinde 19. yüzyılın sonları 20. yüzyılın başlarında yazılmış olan ve tezimizin konusunu oluşturan Mirzâ Muhammed Nakî'nin *Kenzü'l-Mesâib'*i de Kerbelâ hâdisesini konu edinmiştir. *Sadece Anadolu Türkleri arasında değil Azerîler ile Irak ve İran Türkmenleri arasında da yaygın şekilde kabul görmüş ve okunmuş bir eserdir*.[23]

Kerbelâ adının yer aldığı ve halkın kolayca anlayabilmesi için yazılmış olan hikâye ve romanlar da vardır. Edhem Efendi'nin *Vak'a-i Kerbelâ'*sı, Sâfî'nin *Kerbelânâme'*si, Ziya Şakir'in *Kerbelâ Vak'ası* ve *Kerbelâ'nın İntikamı*, Necmi Onur'un *Kanlı Kerbelâ*'sı, Münir Yurdatap'ın *Kerbelâ Faciası*, M. Âsım Köksal'ın *Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası* adlı eserleri bu konuda yazılmış eserlerden sadece bir kaçıdır.

Kerbelâ hâdisesinin oluşturmuş olduğu bu zengin maneviyat ve kültür iklimi, sadece edebiyat üzerinde değil folklor ve mûsiki üzerinde de etkisini göstermiştir. Özellikle muharrem ayında yapılan törenlerde ve meclislerde, ilahiler ve mersiyeler ezgilerle söylenmiştir. XIII. yüzyıldan itibaren günümüze kadar yaşamış olan Alevî-Bektaşî şâirleri 'on iki imam' türü şiirler yanında müstakil olarak Hz. Hüseyin'in şehîd edilişi ve Kerbelâ hâdisesi ile ilgili pek çok nefes, deyiş ve mersiyeler söylemişlerdir.

Günümüzde Kerbelâ hâdisesi, özellikle Muharrem ayında canlı bir şekilde söylenen ağıtlar ve şiirlerle yaşatılmaktadır. Konuya bilimsel ve tarihî olarak bakılarak yazılan eserlerin yanında yaşanan acıyı günümüze ulaştırmaya çalışmak için yazılan eserlerin de sayısı oldukça çoktur. Çünkü Kerbelâ hâdisesi, sadece bir grup veya zümrenin değil tüm müslümanların ortak acısı olarak kabul görmüştür.

ʿUşşāḳa meşḳ-i ʿaşḳdır ṭomār-ı Kerbelā
Ehl-i meẕāḳa keremdi bāzār-ı Kerbelā

[23] Fığlalı, "Hüseyin", TDV İslâm Ansiklopedisi**,** c. 18, s. 521-524.

Çoḳ zevḳilen ṣafāsı ʿaceb ḫoş hevāsı var
Güller açup bahārdı gül-ʿizār-ı Kerbelā

ʿİbretle her kim etse temāşa yaḳīn görür
Ḳılmış iḥāṭa ʿālemi envār-ı Kerbelā

Her gülsitānda naġme-i bülbül ṣabāḥ u şām
Bī-cā ʿabes degül çekilür cār-ı Kerbelā

Ḳanġı çemen o ravża gibi lālezārdur
Ḳandan ḫınā yaḳup der ü dīvār-ı Kerbelā [Vr.9a/196-200]

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRZÂ MUHAMMED NAKÎ (KUMRÎ)

1.1.HAYATI

Mirzâ Muhammed Nakî, 1819 (H. 1235) yılında bugün Dağıstan'da Hazar denizinin güneybatı sahilinde yer alan ve tarihî bir şehir olan 'Derbend'de doğmuştur. [24]

İdüp vilāyet-i Derbendi reşk-i gül-i bilād
İlāhi ʿ ömrine olsun fenā cihānda beḳā [Vr.14a/44]

Birçok medeniyetin gelip yerleştiği bir yer olan Derbend'de halkın daha Ortaçağlarda Arap hâkimiyeti sırasında Türkçe konuştuğu kaynaklarda belirtilmiştir. *19. yüzyılın ortalarında Derbend'e giden araştırmacılar, Türk lehçelerinden Azerî Türkçesinin şehirde yaygın bir şekilde konuşulduğunu ve şehre bu dilin hâkim olduğunu söylemiştir.*[25]

Mirzâ Muhammed Nakî, 19. yüzyılın görkemli şâiridir. Derbend şâirlerinin en meşhurudur. Baba adı İbrahim'dir. Kendisine Mirzâ Muhammed Nakî ibnü'l-merhum İbrahim ya da Kumrî denilmiştir. Kumrî mahlasını kullanmıştır.

Araştırmasını yaptığımız birçok kaynakta ismi Mirzâ Muhammed Tağı olarak da geçmektedir. Özellikle Azerî kaynaklarında Mirzâ Muhammed Nakî olarak değil Mirzâ Muhammed Tağı olarak bilinmekte ve tanınmaktadır. Kaynaklarda, şâirin hayatı hakkında çok geniş bilgiler bulunmamaktadır. Hayatı hakkındaki bilgilere şâir

[24] Aliyev Salih Muhammedoğlı, "Derbend ", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul 1994, c. 9, s. 164-166.
[25] Nurana Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", **Ens.az ensiklopediya**, Azerbaycan, 16 Ocak 2019, s. 3.

hakkında yazılan birkaç makale ve kendi eserinden yola çıkarak ulaşılmaya çalışılmıştır.

Kaynakların verdiği bilgiye göre, Mirzâ Muhammed Nakî, küçük yaşlardan itibaren okula giderek eğitim almış, zekiliği ve çalışkanlığı sayesinde çok az zamanda Türkçe, Farsça ve hatta Arapça eğitimlerini tamamlamıştır. Kendi zamanının insanları içerisinde ilim sahibi bir insan olarak yetişmiştir.[26]

Mirzâ Muhammed Nakî, ahlakı ve davranışlarından dolayı toplumun gözünde mümtaz bir şahsiyet olarak kabul edilmiştir. Şâirliğinin dışında asıl mesleği tüccarlıktır. Tüccarlıkta da zeki ve becerikli bir insan olan Mirzâ Muhammed Nakî, çevresi ve akrabaları arasında değerli ve başarılı bir insan olarak görülmüştür.

Bu ʿabd-i ḳāṣıra el çekdirüp ticāretden
Muḳarrer etdi olam tācir-i metaʿ-ı beḳā [Vr.14a/45]

Otuz yaşına geldiğinde Kerbelâ'yı anlatmak için şâirlik mahâretini göstermek adına *Kenzü'l-Mesâib* adlı eserini yazmaya başlamıştır. Ancak daha sonra pişman olup yarım bırakmıştır. Yıllar sonra elli yaşına geldiğinde (H. 1285) *Kenzü'l-Mesâib'i* tamamladığını eserinde söylemiştir.

Elli il ʿömr eyleyüp dünyāda gezmişdim ʿabeş
Bilmemişdim kim ḥaḳīḳatde nedir maʿnā-yı ʿaşḳ [Vr.9b/212]

İdüp menim gibi bir ḫāk-sār bendesini
Geçende elli il ʿömri muḥaḳḳarü'ş-şiʿrā [Vr.13a/15]

Geçürmişem günimi elli yıl cehālet ilen
Bugün ṭabīʿate māhiyyet iktiżāsı gelür [Vr.23a/5]

Mirzâ Muhammed Nakî'nin kaynaklarda iki oğlunun olduğu söylenmektedir. Bunların adı Mirzâ Mehdi ve Mirzâ Cafer'dir. *Bu iki oğlunun bir sebepten dolayı mahkemede yargılanıp daha sonra hapse atıldığı söylenmektedir. İki yıl Derbend'de*

[26] Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", Ens.az, s. 3.

hapis bulunan evlatları daha sonra 'Sibira İrkut' hapishanesine götürülmüşlerdir. Mirzâ Muhammed Nakî'nin evlatlarını kurtarmak için bu yolda çok cefalar çektiği ve bütün parası ile malını harcadığı söylenmektedir. Çocuklarını kurtarmak için bazen Tiflis'e bazen Petersburg'a bazen de Tahran'a yolculuk yaptığı kaynakların vermiş olduğu bilgiler arasındadır. Mirzâ Muhammed Nakî bütün bu çilesine ve çırpınışlarına rağmen çocuklarını kurtaramamıştır.[27] Bu yolda Kumrî'nin çok ızdırap ve çile çektiği ancak yine de bütün sıkıntısını içine atıp kimseye belli etmediği gayretinden ve himmetinden asla vazgeçmediği bilinmektedir.

Kumrî'nin yaşamış olduğu dönemde ve coğrafyada başlatmış olduğu Kerbelâ üzerine şiir yazma ve mersiye anlayışı, zamanla yayılmış ve bir tür olarak çokça örneklerin verilmesine öncülük etmiştir. Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), 1891 yılında (H. 1307) 72 yaşında vefat etmiştir. Kaynaklarda nerede vefat ettiği ve mezarının nerede bulunduğu ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

1.2. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), neredeyse tüm hayatını Kerbelâ olayını anlatmak üzere yazmış olduğu şiirlerle geçirmiştir. Kumrî, anlatım tarzı olarak didaktik ve lirik bir çizgi sergilemiştir. Kumrî, şâirlik yönünü ortaya çıkarmak için erken yaşlarda şiir yazmaya başlamış ancak çabuk pes etmiş ve yazdığı şiirleri yarım bırakmıştır. Daha sonra kendi iç dünyasında bir karşılaştırmaya girdikten sonra şiir yazmaya yeniden başlamıştır. *Tabiri caizse iç dünyasındaki bu çalkantılı serüvenden sonra kaybettiği yılları geri almak istercesine atını hızlı koşturarak kaybettiği yılları ve yıllar içerisinde kaybettiği şöhreti kazanmak istemiştir. Bunda da başarılı olmuş ve kısa süre içerisinde ilim ve şâirler sınıfı içersinde isim yapmıştır.*[28]

Kumrî'nin tüm şiirlerinde bahsettiği 'aşk'dır. Buradaki aşk ezeli ve gerçek aşkdır. Çünkü her şeyi güzel, latif ve taptaze kılanın aşk olduğuna inanmaktadır. Bu sebeple cümle mahlûkata hüküm ve ferman sahibi olan, bütün yaratılmışlara liderlik eden, bütün insanlığı kendi özünde idare ettiren, yaşlıyı gence genci yaşlıya, hristiyanı müslümana, müslümanı hristiyana, müslümanı putlara kul eden, dini,

[27] Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", Ens.az, s. 4.
[28] Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", Ens.az, s. 4.

mezhebi, malı, canı, gayreti, himmeti, ırz ve namusu, nam ve şöhreti kendi elinde esir eden, lazım olduğunda bütün hepsini bâd-ı fenaya veren aşkdır, anlayışındadır.[29]

Bu düşünce ile benefşe, karanfil, gül, lale, sünbül, susen, reyhan her biri kendi durumlarını ve Kerbelâ şehîdlerini anlatmak için feryat eder. Benefşe inleyen Sekîne'nin boynunu eğri gördüğü zaman onun hatırına kan ağlar. Kumrî, ilkin bu düşünceleri derin bir şekilde kafasında fikirleştirdiğinde kendisini bu vefa meclisine ve bu safa gülşenine dahil etmeye layık görmemiştir. Kerbelâ gülşeninin bülbüllerini bir bir zikredince kendisini onların karşısında aciz ve sermayesiz bir şâir olarak görmüştür. Neyneva gülistanının bülbülleri diye adlandırılan ve Kerbelâ faciasını şiirlerine ve hikayelerine işleyen sanatçılardan bazıları şunlardır: Mügbil, Mirfettah, Mahzun, Ağabağır, Cövheri, Dexil, Xaki, Serbaz…. Bu önemli şahsiyetlerin her birinin ismini Kumrî saygın bir şekilde zikrederek şiirlerini oluşturmuştur.

Kumrî'nin kendisine örnek olarak göstermiş olduğu ve önemle isimlerini saydığı yukarıdaki sanatçılar Kumrî'yi değerlendirirken şu düşüncededirler: Kumrî, 'Gerçekte bir belâgat ve tatlı dil sahibi, aynı zamanda vezinli şiirlerin ustası'dır. Kimi cenâha göre de Kumrî şiirinde güzelliği anlatmak dışında başka gayesi ve çabası olmayan geleceği zihninde oluşturabilmiş cürʾetli, himmetli ve her zaman Derbend halkının ihtiyacını ve isteklerini söyleyebilen her ortamda arz ü hâlini dile getirebilen milletperest bir şâirdir.

Kaynakların verdiği bilgilerden biri de Kumrî'nin gerçek bir dindar ve Ehl-i Beyt peygamberine bir köle olduğudur. Hz. Hüseyin'e ve Ehl-i Beyt'e gönülden bağlıdır.

Rehberimdir iki dünyāda Ḥüseyn ibn ʿAlī
Ger varın olsa senin de böyle mevlānı getür [Vr.19a/40]

Bütün parasını ve malını da bu konuları dile getirmek için ortaya döktüğü de yine kaynakların verdiği bilgiler arasındadır.

[29] Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", Ens.az, s. 5.

Kumrî'nin, vezin konusunda çok başarılı olduğunu söylemek zordur; ancak güzel bir şiir dili vardır. Bu cümleyi ortaya koymaya sebep olan ise onun parlak şiirleri ve güzel anlatışıdır. Kumrî, ne yazık ki bu şâirlik yeteneğini sadece bir yolda yani mersiye yazmakta harcamıştır. Aslında mersiyeden kasıt ise musibet yani Kerbelâ musibetini yazmakla tüm ömrünü meşgul etmiştir. Daha güzel şiirler de yazabilecek iken sadece bu yol üzerine sabit kalmıştır. *Buna sebep olan ise Kumrî'nin Derbend ehli arasında musibetnâmeleri her türlü şiir ve yazıya tercih etmeleri onun da kendisini bu yolda geliştirmek istemesi ve mersiyehanlar ile növhesazlar arasında büyümesi ile ev terbiyesi almasıdır.*[30]

Şiir yazmaya verdiği değeri eserinde şu şekilde dile getirmiştir:

Küll-i cihān bahāsına yetmez getürseler
Bir dürri şāh-vār künūzāt-ı şiʿ rin [Vr.15a/26]

Dār-ı fenā-yı kevnde hergiz muḫāldir
Ḳumrī ölünce el çekse heyhāt-ı şiʿ rin [Vr.15a/27]

Kumrî, kendi şâirlik yeteneğini bilecek ve bunu da şiirlerinde gösterecek düzeyde zeki bir şâirdir. Hatta şâirlik yeteneği konusunda kendini oldukça üstün görmektedir.

Cām-ı ḫaclet nūş ider Cāmī görüp ebyātımı
Maḥv ider dīvānını bir tāze dīvān aḫtarır

Şiʿ rimin şīrāzesi Şīrāzı baġlar şübhesiz
Ḥāfıẓ-ı şīrīn-suḫan lafẓın ġazel-ḫān aḫtarır [Vr.21b/14-15]

Kişver-i Şīrāzı baġlar şiʿ rimiñ şīrāzesi
Şāʿ irān eşʿ ār-ı naẓmımdan teberrā aḫtarur [Vr.27a/15]

Gülsitān-ı naẓm içinde Ḳumrī-i şīrīn-kelām
Çıḳsa lāyıḳdır eger taḫt-ı Süleymān üstüne [Vr.233a/77]

[30] Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", Ens.az, s. 5.

Derbend'de öyle bir durum hâsıl olmuştur ki artık hürmet ve şöhret sahibi sanatçılar İmam Hüseyin musibetine dair mersiye ve növheler yazmışlardır. Onların yazdıkları bu şiirler ve yazılar, mescidlerde ve tekkelerde okunmuştur. Şiiri ya da yazısı okunan sanatçı halkın iltifatını almış ve böylece mutlu omuştur. Bu sebeple Derbend'de neredeyse tüm sanatçılar tüm zamanlarını bu yolda musibetnâme ve növhe yazmakla geçirmişlerdir. Kumrî'nin de içinde bulunmuş olduğu ortam ve durum bundan ibaretmiş. O sebeple Kumrî örnek aldığı şâirler gibi musibetnâme yazmak istemiştir. Kumrî'den sonraki yıllarda bile, eli kalem tutan sanatçılar aynı türde şiir ve yazılar yazmakla meşgul olmuşlarsa da Kumrî'ninki gibi taze ve güzel şiirler yazamamışlardır. Hatta kaynaklar, Kumrî'den sonra mersiye mevsiminin solduğunu söylemişlerdir.

Kumrî, aslında söyleyiş ve üslûp olarak kendisinden yaklaşık 350 yıl önce yaşamış olan, Kerbelâ mersiyesi türünü başlatan ve bu türün şaheserini yazan Fuzûlî'yi örnek almıştır. Eserinde kullandığı dil ve anlatış biçimi ile seçtiği kelimeler Fuzûlî'yi ve onun eseri olan 'Hadikatü's-Süedâ'yı anımsatmaktadır. Yaratılış ve dünya görüşü olarak da tıpkı Fuzûlî gibi aşk üzerine yoğunlaşan ve bu aşk uğruna cefâ ve sıkıntı çekmekten geri kalmayan, hatta bu cefâdan hoşnut olan bir şâirdir.

Çoḳ saʿādetdir naṣīb oldı baña buldum necāt
Şöhretim āfāḳı dutmuş olmuşam rüsvā-yı ʿaşḳ [Vr.10a/231]

Eger baş virmese ʿāşıḳ irişmez vaṣl-ı cānāna
Vefāsı maḥżer-i ṣıdḳı ṣafāda āşikār olmaz [Vr.111b/37]

Şemʿa yanmaḳlıḳda hīç pervāsı yoḳ pervānenin
Yanmasa ʿāşıḳ muḥābbetde ne istiʿdādı var [Vr.210b/16]

Eger cefā-yı zemistānı çekmese bülbül
Bahārda güle dildār ü dil-nüvāz olmaz [Vr.310a/52]

Cefāya durmayan ʿāşıḳ mey-i ṣafā içemez
Muḥabbet ehline dildār ü dil-nüvāz olmaz [Vr.310a/53]

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî)'nin yapılan araştırmalar neticesinde üç tane büyük eserinin bulunduğu söylenmektedir. Bunlardan bir tanesi araştırma konumuzu teşkil eden *Kenzü'l-Mesâib*'dir. Diğer ikisinin ne olduğu ya da nerede olduğu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bahsedilen diğer iki büyük eser sadece söylentide kalmıştır. *1970'li yıllarda Azerbaycan'da Kur'an çalışmaları yapmaya başlayan Mir Masume adındaki araştırmacı, Kumrî'nin musibet kitabını ağasından Farsça olarak öğrenmiştir. Mir Masume'nin Kumrî'nin şiirlerini müzikal bir havada Muharrem ayında icra ettiği bilinmektedir. Mir Masume icra edeceği Kumrî'nin şiirlerini kendi defterinde topladığını belirtmiştir. Hatta Mir Masume'nin söylediğine göre Kumrî'nin yapıtları Stalin tarafında yok edilmiştir.*[31] Mir Masume'nin defterinde yer alan ve yararlandığı şiirlerin hepsi Kumrî'nin mi yoksa Kumrî'ye ait olduklarını düşündüğü halde Kumrî'ye ait olmayan metinler de var mı kesin olarak bilinememektedir. Aslında kaynaklarda farklı isimlerde yer alsa da Kumrî'nin elde bulunan tek eseri *Kenzü'l-Mesâib*'dir.

1.3. ESERLERİ

Kenzü'l-Mesâib

Kenzü'l-Mesâib (Musibetler Hazinesi), Maktel-i Hüseyn tarzında yazılmış, didaktik ve aynı zamanda içerisinde lirizmin bulunduğu Kumrî mahlaslı Mirzâ Muhammed Nakî'nin en önemli ve elde bulunan tek eseridir. Eser, mersiye türünde söylenmiştir. Araştırma konumuz olan eserin varak sayısı 333'tür. Her sayfada 17 mısra bulunmaktadır. Eserde kullanılan dil Azerî Türkçesidir. Varaklarda müstensih adı veya istinsah tarihini belirten herhangi bir işaret bulunmamaktadır.

Kenzü'l-Mesâib'de söylenen beyitler, Kumrî'nin derin fikirlerinin ürünüdür. Kumrî, bu eseri otuzlu yaşlarda yazmaya başlamış elli yaşına geldiğinde ise Kerbelâ

[31] Anar Mamedov**, "Azerbaycan Litürjisinde Maktel Türü " ,** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003 c.1, s. 13.

ile ilgili yazmış olduğu birkaç bölüm şiiri de sonradan ekleyerek eseri 'Külliyat' ismi ile toplamıştır.

Kenzü'l-Mesâib, içerik olarak Hz. Muhammed (s.a.v.) vefatı ile birlikte Ehl-i Beyt'in çektikleri acıları ve bütün zulümlere karşı göstermiş oldukları direnci ve bağlılığı gözler önüne sermektedir.

XVIII.- XIX. yüzyıllarda genelde dinî mevzular, bilhassa Kerbelâ olayını merkeze alan mersiye söyleme ve mersiyecilik geleneği zengin bir kültür oluşturmuştur. *Kenzü'l-Mesâib* de bu zengin kültür içerisinde sayılabilecek önemli eserlerdendir. *Eser, İran, Irak, Suriye, Rumeli gibi coğrafyalarda ve Anadolu Alevîleri arasında çokça okunmuştur. Eser değişik kaynaklarda Dîvân-ı Kumrî, Gülzâr ya da Gülzâr-ı Hüseynî adıyla da bilinmektedir.*[32] Eserin birçok versiyonu bulunabilir, hepsi de birbiriyle küçük ya da büyük ayrımlar gösterebilir. *Kenzü'l-Mesâib* yas törenlerinde en çok okunan eserlerden biri olmuştur.

Eser, Ehli Beyt'e duyulan sevgiyi ve Kerbelâ olayının acısını anlatmak üzere kaleme alınmıştır. Eser, Kerbelâ olayınının cereyanını konu alan ve kahramanlarının ağzından Türkçe söylenen şiirlerden oluşmaktadır. Bu söyleyişlerin Azerbaycan'daki genel adı 'növhe'dir.

Kenzü'l-Mesâib, edebî eser özelliğinin yanında müzik bilimine ait özellikler de taşımaktadır. Kumrî'nin yaşadığı çağda, İtalyan operasının örnekleri Azerbaycan'da iyi tanınmaktaydı. *Kumrî'nin yapıtında, bir Mozart operasını anımsatacak biçimde, resitatifleri, arioso'ları, toplu sahneleri, koroları ve aryaları anımsatacak geçitler teşhis edebilir. Ehl-i Beyt'in başına gelenleri Kumrî Asya'da yaygın olan karma kavramı doğrultusunda yorumlamaktadır. Peygamber soyu kendine özgü bir 'üst-kast'tır. O tür bir kastın ayırt edici özelliği 'belalara maruz kalışı'dır. O yüzden, ne denli çok bela gelirse gelsin Ehl-i Beyt açısından bu bıktırıcı bir şey değil, bir nimet gibi görülmektedir. Kumrî maktelinin başlığı olan Kenzü'l-Mesâib (Musibetler Hazinesi) bu sosyal tavra işaret etmektedir. Ehl-i Beyt'e kötülük edenler toplumdaki 'kötülük' öğesinin ortaya çıkmasına ve cezalanmasına hizmet*

[32] Rabia Şenay Şişman, ''Ayrılık Temi Ekseninde Öncelenen Dil Öğelerinin Stilistik Kullanımları: Kumrî Örneği'' **Türk Kültürü ve HacıBektaş Veli Araştırma Dergisi,** Yaz 2019, Sayı 90, s.116.

etmekte, gelecek kuşaklardaki inançlıların güçlenmesi için gereken yeni söylemlerin konusu olmaktadır.[33]

Kenzü'l-Mesâib'in Muharrem ayının on iki akşamında müzikli epik tiyatro olarak oynanan on iki bölümü mevcuttur. Bunlardan 8- 12. Akşamlarda oynanan beş bölüm (Hz. Hüseyin'in şehîd edilişinden imam ailesinin kadınlarının Medîne'ye dönüşlerine kadar olanlar) Latin alfabesine çevrilmiştir. Muharrem ayının on iki akşamında toplanan 'erkekler meclisi'nde Hz. Hüseyin'in şehîd edilmesine dek geçen olaylar, dövüşler, siyasal mücadeleler vb. konu edinmişken; 'kadınlar meclisi'nde Hz. Hüseyin'in şehâdetiyle başlayan ve oldukça 'kadınca' bir yaklaşıma elverişli olan son iki bab okunmuştur.[34]

Kenzü'l-Mesâib'in Azerbaycan'daki yazılı kaynaklarına ulaşılması oldukça zordur. Bu konuda Mir Masume gibi şahsiyetler sayesinde *Kenzü'l-Mesâib* halkın hafızasından silinmemiş ve ezberlenerek dilden dile dolaşmıştır.

Eser, *Kitâb-ı Kumrî-i Derbendî* başlığı ile başlamaktadır. Daha sonra 20 beyitlik aşk temalı bölüm gelmektedir. Ardından *Kenzü'l-Mesâib* adının da belirtildiği bir müsemmâ vardır. Sonra rubâiyyât bölümü vardır. Rubâiyyâttan sonra kitabın te'lif sebebinin anlatıldığı bölümler gelmektedir. Daha sonra da Nasıreddin Şah'ı öven beyitler gelmektedir. Yazmada başlık olarak tasarlanmış bölümlerin sayısı 123 'tür. Bu başlıkların her birinde Allah'ı öven ve O'na yakarış içeren münâcâtlar, peygamberlerin başından geçen kıssalar, na'tler, Hz. Hüseyin başta olmak üzere Ehl-i Beyt'in tamamının anlatıldığı kasîdeler yer almaktadır. Bazı şiirlerde kahramanların kendi ağzı ile başından geçen olaylar doğrudan verilmiştir. Eser, başlıklandırmada ve anlatımda oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Her bir kahraman için ayrı ayrı anlatılmış bölümler kimi zaman üslûp ve söyleyiş farklılıklarına da yol açmıştır.

Eserde adı geçen kişi adları oldukça fazladır. Bunlar; Hz. Hüseyin, Hasan, Fâtıma, Alî Ekber, Alî Asgar, Müslim, Zeynelâbidîn, Gülsüm, Leylâ, Zeynep, Yezîd, Kâsım, İbn Mülcem, Hürr, Şimr, İbn Ziyâd bu eserde adı geçen belli başlı

[33] Mamedov**,** "Azerbaycan Litürjisinde Maktel Türü" c.1, s. Xİ.
[34] Mamedov, "Azerbaycan Litürjisinde Maktel Türü" c.1, s. 63.

kimselerdir. Ayrıca topluluk adı olarak da Kûfe ve Şâm ile Leşker-i Eşkıya başlıkları da geçmektedir.

*Kenzü'l-Mesâib'*in içeriğinde Allah'ı ve peygamberleri öven bölümleri ile peygamber kıssalarında sıkça âyet ve hadîslerden faydalanıldığı görülmüştür. Bu kısımlar aktarılırken az da olsa Arapça ve Farsça kelimeler ile dil kurallarından yararlanılmıştır. Özellikle başlıklar kısmında Arap ve Fars dili kurallarının bir arada kullanıldığı olmuştur. Eserde geçen fiiller Türkçedir. Rubâiyyât kısımlarında Farsça özellikler görülür. Eser aslında her ne kadar didaktik bir özellikle sunulmuşsa da yine de lirizmin yoğun olarak anlatıma katkı sağladığı bölümler bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KENZÜ'L-MESÂİB

2.1. ESERİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ VE NÜSHA TAVSÎFİ

2.1.1. Eserin Fiziksel Özellikleri

Kenzü'l-Mesâib'in çalışma konumuz olan nüshası ile ilgili fiziksel özellikler ve muhtevası şu şekildedir:

Eserin Adı : Kenzü'l-Mesâib
Müellif: : Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî)
Müstensih : Bilgi bulunmamaktadır.
İstinsah Tarihi : Bilgi bulunmamaktadır.
Yazı türü : Rik'a
Satır Sayısı : 17
Fiziksel Özellikler : 333 varak, 180x160 mm.
Kütüphane : İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Türkçe Yazma Dîvânları Koleksiyonu Belediye K. 761.

Dış kapağı ciltlenmiş olan eserin 1b sayfasının başında *Ḥâẕâ Kitâb-ı Ḳumrî-i Derbendî* başlığı yer almaktadır. Bu başlığın altında da Besmele kısmı vardır. Eserin isminin de içinde yer aldığı başlık olan *Türkî el-Musemmâ bi-Kenz'il-Meṣâ'ib* başlığı ikinci başlık olarak 2a sayfasında bulunmaktadır. Manzum olarak kaleme alınan eserin tek mensur kısmı 14a ve 14b sayfalarında yer alan ve eserin yazılış amacının anlatıldığı bölümdür.

Başlangıç : Ḫamd-ı Bismillāhdır ser-defter-i furḳān-ı ʿaşḳ
Meşḳ-ı ʿāşıḳdır bütün bu āyet-i Ḳurʾān-ı ʿaşḳ

Bitiş : Çi cürʾet eyyühe'l-Ḳumrī bedīn rindī vü şeydāʾī
Nümāyī der-gülistān-ı celāleş gülşen-ārāʾī
Künī ger tīz-pervārī hezārān bāl bugşāʾī
Ne-gerded bend minḳāret be-genc-i ḳaṣr-ı vālāʾī
Be-ʿacz-i ḫod künem iḳrār-ı bī-inkār miyāyem

Kenzü'l-Mesâib, genel olarak siyah mürekkepli kalemle yazılmış; ancak bazı başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca 181b sayfasının 217 numaralı beytinin ilk üç kelimesi de kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca, 317b sayfasında 34. muhammes mısraının ikinci beytinin ilk iki kelimesi normal siyah mürekkeple ve aynı yazı tarzıyla yazılmışken beytin devamı olan 4 kelime farklı bir yazı tipi ile ve mavi mürekkeple yazılmıştır.

Eserin tamamına yakın bölümü harekesizdir; ancak bazı âyet ve hadîsler ile okunuşta karışmayı önlemek için yuvarlak ünlülerin olduğu bazı kelimelerde hareke konulmuştur.

Kenzü'l-Mesâib'de şiirler 123 başlık altında toplanmıştır. Eserin büyük bir bölümü sayfa etrafı ve mısra araları çerçevelenerek kırmızı bir cetvel çekilerek yazılmıştır. Hatta, ilk sayfadan itibaren başlıklar ve bazı geçiş beyitleri çift çizgi çekilerek sayfanın ortasına yazılmıştır. 1b sayfasından 37a'ya kadar, 290a sayfasından 291b'ye kadar ve 332b sayfaları kırmızı cetvel içine alınarak yazılmıştır. 37b sayfasından 289b'ye kadar, 292a sayfasından 332a'ya kadar ve 333a sayfasından 333b'ye kadar olan bölümlerde ise ne sayfa etrafında ne de mısra araları ile başlık etrafında herhangi bir cetvel çekilmemiştir.

Eserin bazı sayfalarında hem siyah hem de kırmızı mürekkebin dağıldığı bölümler mevcuttur. Bu bölümlerde yazılar silik kaldığı için okunamamıştır. Ayrıca eserin ciltlenme sırasında sayfanın üst kısmının eğik kesilmesinden kaynaklı olarak bazı sayfaların ilk mısraları yarım kalmıştır. Bu sebeple bu kısımlar da okunamamıştır.

Eserde yer alan beyitlerin bir kısmında mısralar yarım bırakılmıştır. Bununla birlikte bazı beyitlerde de mısra aralarında bir kelime yazılmamış ve yeri boş

bırakılmıştır. Ayrıca yanlış yazıldığı düşünülen kelimelerin üstü çizilerek doğru olanları ya yanına ya da sayfa kenarına not edilmiştir. Beyitlerin üstüne yazılan kelimelerin yerleri noktalar şeklinde uzatılarak beyit içerisindeki yeri gösterilmiştir. Bazı sayfalarda ise beyitin tamamı sayfa kenarına dikey olarak yazılmış ve yine yeri noktalarla gösterilmiştir.

Eserin 57b sayfası ile 58a sayfası arasında biri dikey biri de yatay olmak üzere iki küçük kağıt parçası bulunmaktadır. Birinci kağıdın arkasında el yazısı ile yazılmış 4 mısra yer almaktadır. Mavi mürekkeple yazılmış olan bu parçanın mürekkebi arka sayfasına da geçtiği için biraz dağınık ve yırtıktır. İkinci kağıt parçası da dağınık, yırtık ve üzeri karalanmış 6 mısradan oluşmaktadır.

Eserin 157a sayfasının neredeyse yarısının üzerine kırmızı mürekkep dökülmüştür. Kırmızı mürekkebin altındaki siyah mürekkeple yazılmış beyitler okunabilmektedir. 314a ve 314b sayfalarını üst kenar köşeleri ile 325a ve 325b sayfalarının ortasında yırtıklar bulunmaktadır.

Eserin son sayfasında kütüphane mührü ile katalog demirbaş numarası bulunmaktadır.

2.1.2. Eserin Nüsha Tavsîfi

Kütüphane kataloglarının ve çeşitli eserlerin taranması sonucunda Kenzü'l-Mesâib'in Azerbaycan'daki bir kütüphanede Gülzâr-ı Hüseynî adıyla bir nüshasının bulunduğu tespit edilmiştir.

2.1.2.1 Gülzâr-ı Hüseynî (GH)

Azerbaycan Turuz Dil ve Etimoloji Kütüphanesi El Yazmaları Bölümünde 029-1 numara ile kayıtlı eserin müstensihi, istinsah tarihi, cildi ve kağıt yapısı hakkında bilgi bulunmamaktadır. Nüsha ile ilgili fiziksel özellikler şu şekildedir.

Eserin Adı : Gülzâr-ı Hüseynî
Müellif: : Mirzâ Muhammed Takî (Kumrî)
Müstensih : Bilgi bulunmamaktadır.
İstinsah Tarihi : Bilgi bulunmamaktadır.

Yazı türü : Rik'a

Satır Sayısı : 32

Kütüphane : Azerbaycan Turuz Dil ve Etimoloji Kütüphanesi El Yazmaları Bölümü 029-1.

Başlangıç : Nuṭḳ-ı şāʿirdür bilā-şübhe Mesīḥā-nefesi
Çün dem-i Rūḥ-ı Ḳudüsdür her iki rūḥa ṣaf

Bitiş : Çi cürʾet eyyühe'l-Ḳumrī bedīn rindī vü şeydāʾī
Nümāyī der-gülistān-ı celāleş gülşen-ārāʾī
Künī ger tīz-pervārī hezārān bāl bugşāʾī
Ne-gerded bend minḳāret be-genc-i ḳaṣr-ı vālāʾī
Be-ʿacz-i ḫod künem iḳrār-ı bī-inkār miyāyem

Nüshanın başında, Kelām-ı Min Mirzā Muḥammed Taḳiyyü'l-Müteḫallis Be-Ḳumrī-i Gülzār-ı Ḥüseynī başlığı yer almaktadır. *Kenzü'l-Mesâib*'in birinci başlığında yer alan "Aşḳ" redifli bölüm bu nüshada yoktur. Nüsha, ikinci başlıktan itibaren başlamaktadır. Daha sonraki sayfalarda şiir sıralaması *Kenzü'l-Mesâib'*deki gibi devam etmiştir. Zaman zaman nüshalar arası ya da beyitler arası yer değiştirmeler mevcuttur. Nüshada başlıklandırmada yer yer isim değişiklikleri ve başlık atlamaları vardır. Nüshanın ilk üç sayfasında yıpranma ve yırtıklar mevcuttur.

Nüshanın tamamında sayfa etrafı ve şiir araları çerçevelenerek (cetvel çekilerek) yazılmıştır. *Kenzü'l-Mesâib*'de a ve b varak şeklinde yazılan beyitler bu nüshada tek varağa yazılmıştır. A varak sayfanın ortasına düz; b varak ise aynı sayfanın etrafına ayrı çerçeve (cetvel çekilerek) içine alınarak eğik şekilde yazılmıştır. Şiirilerin uzunluğuna göre bazen a ve b varaklar nüshada tam olarak tek sayfaya yetmeyip diğer sayfaya geçildiği bölümler olmuştur. Başlıklar, redif ya da vezin değişiklikleri olduğu durumlarda araya bir boş cetvel bırakılarak devam edilmiştir.

Şiir sayısı bakımından *Kenzü'l-Mesâib'*e göre eksik olan beyitler oldukça fazladır. Özellikle *Kenzü'l-Mesâib'*in varaklarındaki ilk ya da son beyitler nüshada

bulunmamaktadır. Ayrıca, *Kenzü'l-Mesâib*'de beyitler içinde boş bırakılan tüm yerler nüshada vezne uygun şekilde doldurulmuştur.

Kenzü'l-Mesâib'den farklı olarak nüshada, 9 sayfada (113, 129, 136, 185, 201, 210, 260, 306 ve 313 vr.) sayfanın tamamı ya da bir bölümünde olacak şekilde resimler vardır. Bu resimler şiirin anlatıldığı bölümlere canlılık kazandırmak için o konu ile alakalı resimlerdir. Resimlerde Hz. Hüseyin'in, Alî Ekber'in, Kasım'ın ya da Abbas'ın ceng meydanındaki durumları tasvir edilmiştir. Özellikle son resimde Hz. Hüseyin'in şehit edilmeden önceki durumu, at üstündeki duruşu resmedilmiştir.

Nüshanın son sayfasının altında "1328" tarihi düşülmüştür.

2.2. ESERİN TE'LİF SEBEBİ

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), *Kenzü'l-Mesâib*'in altıncı başlığı olan *"Ḳaṣîde-i Evvel Der-Sebeb-i Te'lif-i Kitâb"* bölümünde eseri yazma sebebini ifade etmiştir. Ancak bu bölümden önce de eseri yazma yılı ve sebebini şu beyitlerde açıkça ortaya koymuştur.

Elli il ʿömr eyleyüp dünyāda gezmişdim ʿabeş
Bilmemişdim kim ḥaḳīḳatde nedir maʿnā-yı ʿaşḳ [Vr.9b/212]

Bu beyitten hareketle şâir, eserini elli yaşında tamamladığını ifade etmektedir. Çünkü eseri oluşturana kadar aşkın hakikatini bilmediğini söylemektedir.

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), *1819 yılında doğmuştur.*[35] Elli yaşında eseri oluşturduğuna göre eserin yazılış yılı 1869 (H. 1285) olarak görülmektedir. Şâir, eserin altıncı başlığına kadar olan bölümlerde Ehl-i Beyt'e ve Hz. Hüseyin'e olan sevgisini ve bağlılığını ifade etmiştir. Aslında eserdeki tüm şiirlerin yazılış sebebi bu sevgidir. Ayrıca Kerbelâ'da yaşanan bu vahim olayı tüm içtenliği ile anlatmak istemiştir.

Salur ḫayāle şehīdān-ı Kerbelā ḳanın
Döker o gülşen-ārā eşk-i çeşm-i giryānın [Vr.11a/9]

[35] Namazova, "Mirza Muhammed Tağı Qumri", Ens.az, s. 5.

Ne nevʿ cilvelenem muḥteşem ḳabāḳında
Çekem ṣalā-yı muṣībet Ḥüseyn firāḳında [Vr.11b/30]

Nice muḳābil ḫāke olam bu dem men-i zār
Cevāhirāt-ı ġazel eyleyüp bu ġamda niṯār [Vr.12a/38]

Ḥüseyne nevḥa-ger olmaḳ ʿaceb şerāfetdür
Eger ḳabūl eylese çoḫ büyük saʿādetdür [Vr.12a/43]

Bu beyitlerin devamında ise, eseri oluşturma ve sonunda tamamlamasını binlerce şükürle ifade etmektedir. Burada Hz. Hüseyin'e kul olmasından ve bu matem meclisinde söz söyleme muradına erdiğinden bahsetmektedir. Şâir bu matem yani Kerbelâ üzerine artık kendisinin de şiir söyleyen kişilerden olduğu için Allah'a şükürlerini ifade etmektedir.

Hezār şükr ser-efrāz-ı neşʾetin oldum
Ġulām-ı ḥalḳa-be-gūş-ı der-i Ḥüseyn oldum

Hezār şükr yetişdüm murāda ʿālemde
Hemīşe nevḥa-ger oldum bu bezm-i mātemde

Hezār şükr bu faḫr ile tā dem-i maḥşer
Diyile adıma meddāḥ-ı āl-i Peyġamber

Hezār şükr ki ṭabʿ-ı revān ḳılup imdād
Riyāż-ı ġamda nevā-ḫānluḳ eyledim bünyād

Bu gülşen-i ġama Ḳumrī kemīn ḳılup pervāz
İdem teġazzül-i Kenzü'l-Meṣāʾibi āġāz [Vr.12b/55-59]

Bu beyitlerden sonra, altıncı başlığın içerisinde kitabın te'lif sebebi anlatılmıştır. Başlığın girişinde Allah'a şükürlerini sunduktan sonra farklı

zamanlarda cefa çeken peygamberleri örnek göstermiştir. Bu peygamberler sıkıntı çekmeleri yönüyle eserin büyük bir bölümünde Hz. Hüseyin'e benzetilmişlerdir. Nûh, Mûsâ, Halîl İbrahim, Yûsuf, Yakûb, Yûnus peygamberler ile Hz. Muhammed ve Hz. Alî ve Hz. Îsâ'ya değinmiştir. Hepsinin de Allah tarafından cefalardan kurtarıldığı anlatılmıştır.

O ḳādir-i ki ezel virdi Nūḥa ṭūfānı
Dü-bāre ḳıldı o ṭūfāndan necāt-ı rehā

O ẕü'l-celāl ki itdi Ḫalīle nārı selīm
ʿİvaz yitürdi ẕebīha Minā çölünde fedā

O ḥayy u ṣāniʿ-i ġaffārdur ki Yaʿḳūba
Yitürdi Yūsufı aʿmā gözin ḳılup bīnā

Ola niyām-ı cihān āferīndü Mūsānun
Zamānede'yledi muʿcizine yed-i beyżā

O mihr-bāndı ki dār-ı fenāda ʿĪsāyı
Niẓām-ı muʿciz ile ḳıldı muḥyi'l-mevtā

O lem-yezeldü Cenāb-ı Muḥammede buyurup
Cihānda muʿciz-i şaḳḳü'l-ḳamer ʿaṭāsı aʿṭā

O lā-şerīkdü ḳoydı ʿAlī vücūdunda
Binā-yı nūr-ı muḥabbet żiyā-yı mihr ü velā [Vr.12b-13a/3-9]

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), eserin tek nesir bölümü olan ve kitabın te'lif sebebinin en belirgin şekilde anlatıldığı bölümün hemen öncesinde, kitabın yazılmasına vesile olan Mollâ Feyzullâh'dan bahsetmiştir. Hatta kendisinin ticaretle uğraşmasını bir kenara bıraktırıp asıl manayı aşkda bulmasını sağladığı için O'na dualar etmektedir.

Cenāb-ı müfteẖir el-ḥāc Mollā Feyżullāh
Celīl-ḳadr ü zevi'ş-şān ü aʿlemü'l-ʿulemā

İdüp vilāyet-i Derbendi reşk-i gül-i bilād
İlahī ʿömrine olsun fenā cihānda beḳā

Bu ʿabd-i ḳāṣıra el çekdirüp ticāretden
Muḳarrer etdi olam tācir-i metaʿ-ı büḳā

Olanda bāʿiṣ-i teʾlif-i intiẓām-ı kitāb
Yitürdi nuṭḳ ile gūyā baña dem-i ʿĪsā

Onun vesāṭet ü terġib-i ihtimāmı ilen
Bu ʿaşḳ meşḳine düşdüm çü Ḳumrī-i şeydā [Vr.14a/43-47]

Başlığın son kısmında eserin sebeb-i te'lif bölümü olarak şu bilgiler verilmiştir:

Çün bāʿiṣ-i teʾlif-i kitāb ẕikr-i meṣāʾib cenāb-ı imāmü'l-maşrıḳayn ve seyyidü'l-kevneyn ve necm aynü'l-ḳamereyn ve ḳurretü'l-ʿayn-ı Resūlü's-ṣeḳaleyn Ebī ʿAbdü'l-Ḥüseyn ʿaleyhi ālāfü't-taḥiyye ve's-selāmdur. Oña bināʾen bu kitābı Kenz'ül-Mesāʾib müsemmā ḳılup bi-ʿināyeti'l-Bārī ibtidā ḳıldıḳ. Evvelā meclis-i baḥr-i medḥ-i mevlā-yı muttaḳıyān ve feżāʾil-i bī-pāyān-ı emīrü'l-müʾmināna ġavṭ-āver olup ṣāniyen aḥvāl-i ser-ā-ser melāl-i necībin āl-i ʿabādan be-ḳadr-i imkān rişte-i naẓm u beyāna çeküp meṣāʾib-i ḳurbāniyan kûy-ı vefā ve aḥvālat-ı ẕebīḥān-ı Minā-yı Kerbelāyı çün şuʿle-i ʿālem-sūz nāyire-i işteʿāle getürüp kānun-ı ḳulūb-ı aḥbāb şehinşāh-ı felek-cenāb sûz-nāk eyleyerek çünki dürr-i girān-bahā-yı [14a] *şiʿr-i ābdār-ı fuṣeḥā-yı ebnā-yı rûzgār ve ṣarrāfān-ı suḫan-senc-i kāmil-ʿayār ḥażretlerinin ḥużūrunda ber-ḳıymet ü ʿālī miḳdār olmaġına bināʾen naẓmiyetlen encām olındı. Vallâhu velīyyü't-tevfīḳ ve bihī nesteʿīn.* [14b]

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî)'nin vermiş olduğu bu bilgilere dayanarak onun eseri yazma sebebi, Hz. Hüseyin'dir. Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'e büyük bir

sevgi ve içtenlikle bağlı olduğu için Hz. Hüseyin ve onun Kerbelâ'da Ehl-i Beyt ile yaşamış oldukları sıkıntıları anlatmak, eserin te'lif sebebi olarak gösterilmektedir. Zaten bu başlıktan sonraki başlıklar içersinde de hem Hz. Hüseyin hem de Ehl-i Beyt kişilerinden tek tek bahsederek onların Kerbelâ'da yaşamış oldukları acıları, başından geçen sıkıntıları yoğun bir lirizm ile anlatmıştır.

Salur ḫayāle şehīdān-ı Kerbelā ḳanın
Döker o gülşen-ārā eşk çeşm-i giryānın [Vr.11a/9]

Ne cürʾet ile tekellüm ḳılam men nālān
Olam riyāż-ı ġam-ı Kerbelāda raṭb-ı lisān

Ne nevʿ cilvelenem muḥteşem ḳabāḳında
Çekem ṣalā-yı muṣībet Ḥüseyn firāḳında [Vr.11b/29-30]

Bu fitne bāʿiṣ olupdır ʿAlī şehādetine
Bu fitne baʿiṣ olup Kerbelā muṣībetine

Tökülse ḥaşre degin her ne ḳadar nā-ḥaḳ ḳan
Temām-ı bāʿiṣ bu fitnedür ṣalup ʿudvān

Bes it bu ḳıṣṣayı Ḳumrī irişmez itmāma
Şerār-ı miḥnet ile yandı od ṭutup ḫāme [Vr.50a/107-110]

2.3. ESERİN MUHTEVASI

Kenzü'l-Mesâib, küçük bir sebeb-i te'lif bölümündeki nesir parçası dışında tamamı manzum şekilde yazılmış olan bir eserdir.

Eserde toplam 123 başlık bulunmaktadır. Bu başlıklar altında en az 6 beyit en çok da 546 beyit olmak üzere değişik sayılarda toplam 10.733 beyit bulunmaktadır. Bu beyitlerin yanında eserde 85 bent ve 6 tane de dörtlük vardır. Eser, besmeleden sonra 20 beyitlik aşk redifli şiir ile başlamaktadır. Devamında ise sebeb-i te'lif ve

Şâh Nasreddin'i öven mısralar gelmektedir. Sonra şiirin tavsîfini anlatan bir bölüm gelmektedir.

"Sâkînâme" başlıkları altında sıralanmış 6 adet şiir ile devam edilmiştir. Bunlar gazel türünde söylenmiş şiirlerdir. Sonra ise "Kasîde" başlığı altında 18 adet şiir vardır. Bunlar Allah'ı öven ve O'na yakarış şeklinde yazılmış olan şiirler ile peygamber methiyesi içeren na't ve Hz. Alî'yi öven, onun kahramanlıklarını anlatan kasîdeler şeklindedir. "Meclis" başlığı altında 42 adet şiir bulunmaktadır. Bu bölümlerde ise Hz. Hüseyin konu edilmiştir. Hz. Hüseyin'in Kerbelâ olayı öncesinden başlayarak olay zamanı dahil olmak üzere kronolojik bir sırayla anlatıldığı bölümlerdir. Hz. Hüseyin ile birlikte bu bölümlerde Müslim, Hz. Hasan, Hz. Fâtıma, Hz. Abbas, Alî Ekber gibi Ehl-i Beyt şahsiyetleri de konu ile ilişkilendirilerek şiirlerde anlatılmıştır. Hatta o derece ki bazı şiirler bu şahsiyetlerin ağzından yaşanılanların doğrudan anlatılması üzerine kurulmuştur. Bu durum hem başlıklarda hem de söyleyişte çeşitliliğe yol açmıştır. Eserin içerisinde her bir kahraman için ayrı ayrı başlıklar altında şiirler bulunmaktadır. Eserde dikkat çekici bir nokta da Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in çektiği acılar anlatılırken özellikle sıkıntı ve acı çekmiş peygamberlere telmihlerin oldukça fazla olmasıdır. Hz. Yûsuf'un zindana atılması ve sonrasında Mısır'a sultan olması, Hz.Yakûb'un peygamber oğlunu kaybetmesinden sonra duyduğu acı ile gözlerini kaybetmesi, Hz.Eyyûb'un sıkıntılar çekmesi ve sabretmesi, Hz. İbrahim'in ateşe atılması ve Nemrûd ile mücadelesi, Hz. Davûd'un Firavûn ile mücadelesi gibi olaylar Hz. Hüseyin'in başından geçen sıkıntılara benzetilerek şiirlerde sıkça işlenmiştir. Bütün bu olaylar ve sıkıntılar karşısında Hz. Hüseyin Kerbelâ Süleymân'ı olarak nitelendirilmiştir.

Eserde "Keyfiyet", "Ehl-i Kûfe ve Şâm", "Leşker-i Eşkıyâ", "Ricz", "Zebân-ı Hâl" gibi başlıklar da bulunmaktadır. Bu başlıklarına altında genellikle topluluk ve kişi adları geçmektedir. Özellikle Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye davet edilmesi olayı üzerine Kûfe adı topluluk olarak sıkça kullanılmıştır. Bu şiirlerde de Hz. Hüseyin ve aile yakınları ile birlikte Kerbelâ olayının müsebbibi olarak gösterilen Yezîd, İbn Ziyâd, İbn Mülcem ve Hürr de sıkça adı geçen şahsiyetlerdir.

Eser, Hz. Alî'nin kıssasının Farsça anlatıldığı son başlık ile tamamlanmıştır.

2.3.1. Eserde Yer Alan Konu Başlıkları

1. Ḥāẕā Kitāb-ı Ḳumrī-i Derbendī
2. Türkī El-Müsemmā Bi-Kenzi'l-Meṣāʾib
3. Īn Rubāʿiyyāt-rā Ḫādimü'ş-şerīfeti'l-Muṭahhara Feyẓullāh El-Mulaḫḫaṣ Bi-Feyżī Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Mirzā Ḳumrī İnşā Şode
4. Rubāʿī Min-Feyżi Fī Medḥ-i Ḥażreti Ḳumrī
5. Der-Keyfiyyet-i İbtidā-nümūden-i Be-Naẓm-ı Kitāb
6. Ḳaṣīde-i Evvel Der-Sebeb-i Teʾlif-i Kitāb
7. Ḳaṣīde Der-Tavṣīf-i Şiʿr
8. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Sulṭānü'l-İslām Nāṣırü'd-dīn Şāh Ḫalledallāhu Milkehu
9. Der-Keyfiyet-i Şürūʿ-ı Tanẓīm-i Kitāb
10. Sāḳīnāme-i Evvel
11. Sāḳīnāme-i Düyüm
12. Sāḳīnāme-i Siyüm
13. Sāḳīnāme-i Çehārüm
14. Sāḳīnāme-i Pencüm
15. Sāḳīnāme-i Şeşüm
16. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Şuāʿrā vü Ḳadeḥ-i Īşān
17. Sāḳīnāme-i Heftüm
18. Sāḳīnāme-i Heştüm İşāre-i Be-Muşībet-i Kerbelā
19. Ḳaṣīde Der-Ḥamd u Ṣenā-yı Cenāb-ı Aḳdes-i Sübḥānī
20. Ḳaṣīde Der-Naʿt-ı Cenāb-ı Eşref-i Maḫlūḳāt ve Server-i Kāʾināt Cenāb-ı Ḫātemu'l-Enbīyā ʿAleyhi't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā
21. Ḳaṣīde-i Düyüm Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ḫātemü'l- Enbīyā Ṣalavātullāhi ʿAleyhi's-selām
22. Ḳaṣīde-i Siyüm Der-Naʿt-ı Server-i Kāʾinat Cenāb-ı Ḫātemu'l-Enbīyā ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā
23. Ḳaṣīde-i Çehārüm Der-Naʿt-ı Ḫātemü'l-Enbīyā Min Kelāmi Mevlānā Fāżıl-ı Ṣānī Ḥabṣ Mollā Feyżullāh Derbendī Edāmallāhu Beḳāhu
24. Bābü'l-Ḳaṣāyid Fī Medḥ-i Mevlā-yı Muttaḳiyyān Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīrü'l-Müʾminān Esedullāhi'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām

25. Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ṣāḥib-i Ẕülfiḳār-ı Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi's-selām

26. Der-Medḥ-i Cenāb-ı Esedullāhi'l-Ġālib ʿAlī İbnEbi Ṭālib ʿAleyhi's-selām

27. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām

28. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Emīr-i Ḫayber-güşā ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve's-senā

29. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Mevlā-yı Muttaḳiyān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām

30. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Mevle'l-Mevālī ʿAlīyyül-ʿAlī ʿAleyhi's-ṣalavāt ve ʿAleyhi's-selām

31. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı ʿArş-ı Ḳıbāb Ḥaydar-ı Kerrār ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi's-selām

32. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Ḳāliʿü'l-Ḫayber ve Sāḳī'ül-Kevser Cenāb-ı Ḥaydar

33. Velehu Fi'l-Ḥikāyet

34. Temhīd ve Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Mevlā-yı Dīn Emīrü'l-Muʾminīn ʿAleyhi's-selām

35. Ḳaṣīde

36. Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ḳāliʿ-i Bābü'l-Ḫayber ve Sāḳī-i Ḥavżü'l-Kevser Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi's-ṣalāt u Ve's-selām

37. Ḳaṣīde-i Kübrā Der-Medḥ-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi'l-Fātiḥa Ve's-senā

38. Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Ḫātemü'l-Enbiyā ʿAleyhi'l-Ālāfü'l-Fātiḥa Ve's-senā

39. Keyfiyyet-i Vaḳāyiʿī ki Baʿd-ez-Rıḥlet-i Ḫātemü'l-Enbiyā Der-Ḫuṣūs-ı Ġaṣb-ı Ḫilāfet Vāḳıʿasıdır

40. Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Betūl-i ʿAẕrā Fāṭıma-i Zehrā ʿAleyhime's-selām

41. Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Emīrü'l-Muʾminān ve Şehādet-i Mevlā-yı Muttakiyānʿ Aleyhi Ṣalāvatullāhi'l-Meliki'l-Mennān

42. Meclis-i Düyüm Şehādet-i Cenāb-ı Esdellāhu'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām

43. Meclis-i Şehādet-i Cenāb-ı İmām Ḥasan-ı Müctebā ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve'ş-şenā

44. Meclis-i Evvel Hicret-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Medīne-i Münevvere Be-semt-i Mekke-i Muʿaẓẓama

45. Meclis-i Düyüm Hicret-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Medīne-i Münevvere Be-semt-i Mekke-i Muʿaẓẓama

46. Meclis-i Evvel Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām.

47. Meclis-i Düyüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selāmü'l-Meliki'l-Celīl

48. Meclis-i Siyyüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl Der-dārü'l-Ḫafā-yı Kūfe

49. Keyfiyet-i Silāḥ-pūşiden-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām u Salāvāt

50. Meclis-i Çehārüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim Der-dārü'l-Ḫafā-yı Kūfe

51. Süvārişden Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi'r-Raḥme

52. Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām Bā-Cemāʿat-i Eşrār ve Fırḳa-i Kūfe

53. Der-Keyfiyyet-i Bīrūn-āmeden-i Cenāb-ı Müslim Ez-Ḫāne Ṭavʿa

54. Meclis-i Şeşüm Şehādet-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām Derdārü'l-Cefā-yı Kūfe

55. Ricz-i Cenāb-ı Müslim ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Eşḳiyā

56. Meclis-i Evvel Aḥvālāt-ı Püserān-ı Müslim Derdārü'l-Cefā-yı Kūfe

57. Meclis-i Düvvüm Şehādet-i Püserān-ı Müslim İbn ʿAḳīl Der-Dest-i Ḫāriş ʿAleyhi'l-laʿne

58. Aḥvālāt-ı Muḳaddime-i Ḫurūc-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Mekke-i Muʿaẓẓama ve Residen Bi-menzil-i Ṣaʿlebiyye ve Āmeden Ḫaber Şehādet-i Cenāb-ı Müslim

59. Meclis-i Aḥvālāt-ı Menzil ve Mülāḳat-ı Ḥürr İbn Yezīd Riyāḥı Bā-Cenāb-ı İmām-ı Ḥüseyn

60. Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi’s-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Kūfe

61. İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā ʿAleyhi’s-selām Der-Berāber-i Ehl-i Kūfe

62. Meclis-i Aḥvālāt-ı Vürūd-ı Cenāb-ı Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā Basar Zemīn-i Kerbelā

63. Keyfiyyet-i Nüzul-ı Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā ʿAleyhi’s-selām Be-Zemīn-i Kerb ü Belā

64. İtmām-ı Ḥüccet-i Cenāb-ı İmām Ḥüseyn ʿAleyhi’s-selām Bā-Ehl-i Ḳabīle

65. Meclis-i Aḥvālāt-ı Şeb-i ʿĀşūrā vü Ḳaḥṭ-ı Āb-dārān Ṣaḥrā-yı Pür-āşūb ve İmtiḥān-ı Aṣḥāb

66. İtmām-ı Ḥüccet-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Bā-Leşker-i Ḫod

67. Meclis-i Düvvüm Şeb-i ʿĀşūra Neferāṭ-ı Reften Şebīh-i Peyġamber Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi’s-selām

68. Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi’s-selām Der-Berāber-i Eşḳiyā

69. Keyfiyet-i Daḫil-i Āmeden-i Leylā Be-ḥużūr-ı Ḥażret-i ʿAbbās ʿAleyhi’s-selām

70. Meclis-i Aḥvalāt-ı Ṣubḥ-ı Rūz-ı ʿĀşūrā

71. Keyfiyyet-i Ṭulūʿ-nümūden-i Ṣubḥ-ı ʿĀşūrā

72. ʿAlem-i Ḫˇāsten Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā ʿAleyhi’s-selām

73. İtmām-ı Ḥüccet-nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā Bā-gürūh-ı Eşḳiyā

74. Ricz-i Ḥürr-ı Nām-dār Der-Berāber-i Leşker-i Kūfiyān-ı Bī-ʿĀr

75. Ceng-nümūden-i Ḥürr Bā-Leşker-i Kūfe ve Şām

76. Meclis-i Vedāʿ Ber-Güzīde-i Nās Cenāb-ı Ebū’l-Fażlu’l-ʿAbbās ʿAleyhi’s-selām

77. Meclis-i Düyüm Şehādet-i Cenāb-ı Ebū’l-Fażlu’l-ʿAbbās ʿAleyhi’s-selām

78. Ricz-i Ḫānedan-ı Cenāb-ı Ḥażret-i ʿAbbās ʿAleyhi’s-selām

79. Meclis-i Evvel Vedāʿ-ı Cenāb-ı Ḳāsım İbn İmām-ı Ḥasan ʿAleyhi’s-selām

80. Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Ḳāsım İbn Ḥasan ʿAleyhi’s-selām

81. Ricz-i Cenāb-ı Ḳāsım Der-Berāber-i Eşḳiyā

82. Meclis-i Çehārüm Şehādet-i Cenāb-ı Ḳāsım İbn Ḥasan ʿAleyhi’s-selām

83. Meclis-i Evvel Der-Vedāʿ-ı Şehzāde-i vālā-tebār Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nām-dār ʿAleyhi’s-selām

84. Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber Civān Rūḥī vü Rūḥü’l-ʿālemīn Fedā

85. Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Civān-ı Ḥamīde-ḫıṣāl Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber-i Yūsuf-cemāl

86. Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi’s-selām

87. Zebān-ı Ḥāl-i Eşḳiyā Der-Vaṣf-ı Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber ʿAleyhi’s-selām

88. Nişān-dān-ı İbn Saʿd-encām Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekberā Be-Leşker-i Kūfe vü Şām

89. Meclis-i Çehārüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber-i Yūsuf-liḳā Bā-Masraʿ-ı Melʿūn-ı Bī-Ḥayā

90. Nāme-Nüvişten-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Der-Ṣaḥrā-yı Kerbelā Bī-ḫˇāher-i Fāṭıma-i Ṣuġrā

91. Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber Bā-Leşker-i Eşrār ve Şehādet-i Ān-Büzürkvār

92. Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nev-Civān Reşīd Der-Berāber-i Leşker-i Yezīd-i Rū-Siyāh-ı Pelīd ʿAleyhi’l-laʿne

93. Meclis-i Şehādet-i Ṭıfl-ı Ṣaġīr-i Şīr-ḫˇār Cenāb-ı ʿAlī-yi Aṣġar Cān-Niṯār

94. Cevāb-dāden-i Şimr-i Melʿūn ʿAleyhi’l-laʿne

95. Tīr-i Cefā Endaḫten-i Cürm ilen ʿAleyhi’l-laʿne

96. Meclis-i Evvel Vedāʿ-ı İmām-ı ʿAleyhi’s-selām ve Silāḥ Pūşiden Ān-Büzürkvār

97. Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā ʿAleyhi’t-taḥiyye Ve’ṯ-ṯenā ve Süvārişden ān ber-Züʾvār

98. Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Maẓlūm-ı Kerbelā ve İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Ān-Ḥażret Bā-Leşker-i Eşḳiyā

99. Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā Ḫaẕelehümüllāh

100. 100. Meclis-i Çehārüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Yezīd-i Baṭḥā Veledi'z-Zinā

101. 101. Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā

102. Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Leşker-i Eşḳiyā ve Āmeden-i Zaʿfer Be-Ḥużūr-ı Ān-Mevlā

102. Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā

103. Meclis-i Şeşüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Leşker-i Eşḳiyā ve Necāt-Dāden Ān-Cenāb-ı Sulṭān-ı Ḳays-ı Hindīrā Ez-Dest-i Şīr

104. Ricz-i Cenāb-ıʿ Aleyhi's-selām

105. Min Mollā Baḳır Merḥūm

106. Meclis-i Heftüm Ceng-Nümūden-i İmām Bā-Leşker-i Ẓalām ve Nāme Āverden-i ʿArab Ez-Fāṭıma-i Ṣuġrā ʿAleyhimesselām

107. Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Eşḳiyā

108. Meclis-i Heştüm Muḥārebe-i İmām-ı Mubīn Bā-Fırḳa-i Mebġużin ve Ez-Esb- üftāden-i Ān-Ferzend-i Seyyidü'l-mürselin

109. Ricz-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā

110. Meclis-i Nühüm Ḍarbet-zeden-i Leşker-i Aʿdā Nūr-ʿAyn-i Fāṭıma-i Zehrā ve Şehādet-i ʿAbdullāh İbn Ḥasan-ı Müctebā

111. Meclis-i Dehüm Ḥamle-āverden-i Zümre-i Eşḳiyā Be-nūr-ı Dīde-i Zehrā ve Temām-şūden-i Emr-i Şehādet-i Sulṭān-ı Kerbelā

112. Ebyāt-ı Müteferriḳa Der-Meṣāʾib-i Şühedā-yı Ṣaḥrā-yı Kerbelā ve Serāy-ı Āl-i ʿAbā İbtidā-i Zebān-ı Ḥāl-i Seyyid-i Süccād Bā-Yezīd-i Melʿūn Bed-Bünyād Derdārü'l-Cefā-yı Şām-ı ʿİnād Muḫammes

113. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı İmām Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām Yā ʿİlyā Cenāb-ı Zeyneb Der-Medīne-i Münevvere

114. Zebān-ı Ḥāl-i ʿulyā Cenāb-ı Zeyneb Bā-Sulṭān-ı Kerbelā Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām

115. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Meydān-ı Kerbelā Bā-Zeyneb-i Baḫt-ı Ḳara

116. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb Ḫātun

117. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Maşrıḳayn Ebī ʿAbdullāh El-Ḥüseyn ʿAleyhi's- selām

118. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb Der-Ṣaḥrā-yı Kerbelā Bā-Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā

119. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAlā-ālaf Ī't-Taḥiyye Ve'ş-ṣenā

120. Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb

121. Zebān-ı Ḥāl-i Şehr-Bānū Der-Vaḳt-i Süvārişden-i Ẕü'l-cenāḥ

122. Ḳıṣṣa-i Fārīsiyye Der-Medh-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi's-selām

2.4. ESERİN DİLİ VE ÜSLÛBU

Kenzü'l-Mesâib'in dili Türkçedir. Eserin yazarı Mirzâ Muhammed Nakî, 19. yüzyılda yaşamıştır. *Eser, dil açısından incelediğinde Azerbaycan sahası özellikleri taşıdığı görülmektedir. Hem yerel hem de arkaik unsurlar taşıyan bu halk dili az da olsa bazı yazım kusurları barındırmaktadır.*[36] *Kenzü'l-Mesâib*'de Arapça ve Farsça kelimelerden ziyade Türkçe kelimeler, özellikle de Türkçe fiiller tercih edilmiştir. Eser, yoğun olarak Türkçe kelimelerden oluşmasına rağmen içerisindeki âyet ve hadîslerin çokluğu sebebiyle Arapça kelimeler de barındırmaktadır. Şâirin Azerî bir şâir olması sebebiyle öncelikle eserdeki Azerbaycan Türkçesi özellikleri incelenmiştir.

Azerbaycan Türkçesinde kelime başındaki "b" ünsüzleri "m" ünsüzlerine dönüşmüştür.[37] Bu durum *Kenzü'l-Mesâib*'de oldukça fazla bulunmaktadır. Özellikle ben/men kelimelerinde her iki şekliyle kullanım eserde görülmektedir.

[36] Şişman, "Ayrılık Temi Ekseninde Öncelenen Dil Öğelerinin Stilistik Kullanımları: Kumrî Örneği", s.118.

[37] Engin Gökçür, 'Ankara-Turkey Azerbaycan Türkçesi İle Doğu Anadolu Ağızlarındaki Ortaklıklar Üzerine', **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,** Volume 7/4, s. 1809.

Menüm miḥrāb-ı ḳalbim ṭāḳ-ı ebrū-yı tābān olmış
Maʿāẕallah ki zāhid ḳıble-i aḫyārdan geçsün [Vr.3a/17]

Baḫun görün felek-i ḥüsn-arā *menim* māhım
ʿAceb kemāle yitüp nutfe-i nehārdadır [Vr.5a/75]

Men tek hezār ʿāşıḳ-ı dil-ḫaste yitse de
Olmuş henūz merḥale-peymāsı dilberin [Vr.7a/145]

Sāḳiyā vir *mene* vir *baña* bir cām ki gülnār olsun
Mey-i gül-reng-i feraḥ-baḫş ile ser-şār olsun [Vr.19a/1]

Gelüpdi zemzemeye her ṭarafda bülbüller
Menim de başıma sevdā-yı ʿaşḳ-ı yār gelür [Vr.20a/3]

Men olmanam balamun boynuna ḳolumı salam
Ḥüseyni ḫār eyleme Kerbelāda cān Zeyneb [Vr.54b/141]

Maḳām-ı ḳurbda ṣaḥib-livā-yı rūz-ı elest
Medār-ı kevnde şāḥ-ı melek-riḳābam *men*

Māh-ı vālā-yı ḳamer āsmān evc-i velā
Firāz-ı çarḫ-ı veṣāyetde āfitābam *ben*

Hidāyetiñ göginiñ mihr-i ʿālem-ārāsı
Kelām-ı Ḥaḳḳda Ḥā-Mīm ve'l-kitābam *ben*

Menim elimdedir devrān-ı devr-i çarḫ-ı felek
Revāḳ-ı aḫżar-ı eflāk içün ḳıbābam men [Vr.58a/56-59]

Eserde, 2. Tekil şahıs eki olan "gıl", "gil" eki de çokça kullanılmıştır.

Diyār-ı Kūfede yanam seniñ firāḳıñdan

Muraḫḫaṣ *eylegil* evvel öpem ayaġından [Vr.89a/23]

Fedā olam saña ey nūr-ı çeşm-i Şāh-ı ʿArab
Bu gelmegünde beyān *itgilin* nedir maṭlab [Vr.90b/69]

Buyurdı Müslim-i bī-ḫānımān be-sūz u güdāz
Başı belālı oġul *gelgilin* olaḳ hem-rāz [Vr.98b/24]

Kesende başımızı bu laʿīn-i kīne-esās
Anasızlıḳ bu vilāyetde *dutgilin* bize yas [Vr.127b/213]

Benim bu ḫāṭırıma ey imām-ı dil-ḫaste
Bugünde birce duʿā *itgilin* namāz üste [Vr.162a/67]

Baña *baġışlagilin* ümmet-i günehkārı
Dutan Muḥarrem ayında ġarāsı ḥürmetine [Vr.162b/86]

Ḳarār *ṭutmagilin* geçdi müddet-i ārām
Ḳuram gerek bu beyābān-ı ġam-fezāda niẓām [Vr.163b/19]

Elimde tīġ-i belā ben girende daʿvāya
Bu telin üzre çıḳup *durgilin* temāşāya [Vr.232a/31]

Dalında *ṣaḳlagilin* yıḳma bu maḳāma beni
Çıḳar bu mehlekeden virme ehl-i Şāma beni [Vr.250b/70]

Bilüp şehādetimi mātemimde *aġlagilin*
Vefālı şīʿasın olsa ġarāmı *saḫlagilin* [Vr.293a/15]

Eserde, Azerbaycan Türkçesi ile Oğuz Türkçesi arasında meydana gelen ḳ/ḫ değişimi görülmektedir. Özellikle "yoḳ"/"yoḫ", "çoḳ"/"çoḫ", "baḳ"/"baḫ", "saḳla"/"saḫla" vb. kelimeleri arasında çokça görülmektedir. Eserde bu kelimelerin her iki şekliyle kullanımı da bulunmaktadır.

Kūşe-i çeşmile ʿuşşāḳa nigāh eylemegi
O *baḫışda* diyesin āhū-yı ṣaḥrā olmaz [Vr.4a/44]

Ḳanġı günde *oḫunup* ḫutbe-i min velehu
Bu ʿibāretde ʿaceb kesret-i maʿnā görinür [Vr.40a/39]

Çoḳ aġlama dimenem ey yetīm-i dil-ḫaste
Evinde yalñız olan demde aġla āheste [Vr.46a/77]

Yıḫarlar dīn evin gelsin iderler ḳanıña ġalṭān
ʿAzādārın olur vallāh bugün rūḥü'l-emīn gelme [Vr.61b/170]

Bir taṣavvur eyledi Yūsuf-ı Kenʿanıdır
Baş ḳoyup dergehine *çoḫ* ḫarīdār yatup [Vr.68a/40]

Alup araya seni *yoḫsa* Kūfiyān-ı şerīr
Yaralı cismiñi elvān idüpler ḳana baba [Vr.109b/69]

ʿAzīz *saḫla* gelen Ekberimi cānından
Ayırma oġlumı daʿvā düşende yanından [Vr.137a/81]

Baḫardı ḥasret ilen nev ʿarūsa nü dāmād
Sirişk-i ġam töküp aġlardılar iki nā-şād [Vr.200b/226]

*Kenzü'l-Mesâib'*de, Azerbaycan Türkçesinin özelliklerini yansıtan şahıs ve kip eklerinin farklı kullanımları görülmektedir.

Çoḳ aġlama *dimenem* ey yetīm-i dil-ḫaste
Evinde yalñız olan demde aġla āheste [Vr.46a/77]

Cenāb-ı Fāṭıma ʿarż itdi ey şeh-i maḥşer
Şikāyet *itmenem* ammā men ey elem-perver [Vr.54a/131]

Dirilmenem daḫı ʿAbbāsdan ṣora vallāhi
Sinān ü ḫançere olam nişāne vā esefā [Vr.185a/79]

Mükedder olmaġıl iẕin *virmenem* oġlum
Seni bu çölde anandan ayırmazam oġlum [Vr.227a/89]

İdüp o pādişehün ḫāk-pāyına iʿlām
Bu gitmek ile daḫı *gelmenem* men nā-kām [Vr.248a/44]

Eger yanar cigerim ey şehenşeh-ı ḥaremeyn
Sen içmeyen ṣuyı men *içmenem* ḳıyāmet degin [Vr.282a/11]

Dincilmenem çeküp ḳılıcın Şimr gelmese
Ẓuhr oldı geldi vaḳt-i eẕān öldürin meni [Vr.311a/106]

*Kenzü'l-Mesâib'*de, Azerbaycan Türkçesinin başka bir özelliği olan ḳ/ġ değişimi de görülmektedir. Eserde bu harflerin her iki şekliyle kullanımları da mevcuttur.

Ġayn-ı *ḳurbetde* ġarīb ü bī-meded-kār olmaġıñ
Fāʾını feryād ü aġūşa yazuplar yā Ḥüseyn [Vr.74b/89]

Nolaydı bir evimiz Kūfede olaydı Ḫudā
Anam Ruḳiyye geleydi bu şehr-i *ġurbet-ārā* [Vr.100b/45]

Oġul elinden atası tutup çekerdi kenār
Ḳarīb ile apardı o fırḳā-i bī-ʿār [Vr.102b/40]

Diridi nāle çeküp dil-figār-ı cānım vay
Ḳalan *ḳarīb* vilāyetde ḫˇār-ı cānım vay [Vr.103a/54]

Ḥaṣır-ı mescidi üstünde raḫat ḫˇāb eyle
Ḳurı yir üzre yatup *ġurbet* içre tāb eyle [Vr.104a/80]

Felek yetīm eyledi men *ġarībi* ḫaste-ciger
Görem ilāhi saġ olsun civān ʿAlī Ekber [Vr.133b/169]

Ḳıldın *ḳarīb* ʿammün ḳızına yaḫşı ḫoş ṣafā
Ey bī-vefā bu sözlerin hicrān siyāḳıdır [Vr.201a/246]

Şāh-ı Baṭḥā dimeyin belki dutun bir ġarībim
Eyleyin raḥm *ġarīb*-i vaṭanım yā degilem [Vr.301a/16]

Kenzü'l-Mesâib'de, Eski Anadolu Türkçesinde yer alan "uban"/"üben" eklerinin de sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Ġurūbdan ṣoñra çün eyledi namāza ḳıyām
Ḫużuʿ ʿile *idüben* Murtażā namāzı temām [Vr.59a/97]

Dayanmayıñ *gidüben* nūr-ı ʿaynimi çaġırın
Ecel yitüp ölürem bir Ḥüseynimi çaġırın [Vr.69b/93]

Anasızım *diyüben* ey emīr-i mülk-i ʿArab
Beni ṣoruşmaya hīç gelmeyüp bibim Zeyneb [Vr.80b/133]

Melūl ṭurma ḳabāḳında ey melek-manẓar
Ḳarīb aġam *bilüben* çekmesün ḫacāletler [Vr.97a/98]

Baḳup Muḥammede bir āh çekdi İbrāhīm
O āhdan *düşüben* ıżṭırāba ʿarż-ı ʿaẓīm [Vr.118b/97]

Ġaraż ṭaʿāma şüruʿ itdi bā-dil-i tīre
Tezehhür *eyleyüben* ḫˇāb-ı ḫınzire [Vr.124b/108]

Kefen *giyindirüben* tāze ḳıldı cāmesini
Başına ḳoydı resūl-ı Ḫudā ʿimāmesini [Vr.207b/459]

Dudaḳları *döküben* birbire gözi aḳdı
Dolandırup yüzini ḫaymeye ṭaraf baḳdı [Vr.256b/15]

Bu ḥāleti *görüben* İbn Saʿd kīne-şiʿār
Ṣadā bülend eyledi ey gürūh-ı bed-girdār [Vr.301b/29]

Kenzü'l-Mesâib'de, Azerbaycan Türkçesinde 'nere' anlamına gelen 'hara' sözcüğü ve çekimli şekilleri soru zamiri şeklinde[38] kullanılmıştır.

Kebāb olup cigerim *hārdadır* ʿammüm ʿAbbās
ʿİlāc ide ben nālāna ey müselmānlar [Vr.178b/120]

Diridi *hardasan* ey şīr-i Kird-gār baba
Gözüm yolunda ʿaceb ḳaldı intiżār baba [Vr.192a/208]

Cāh ü celāl ü rütbede men *hārdayam* ādem *hārda*
Aṣl-ı vücūd-ı Ādemin men ʿalleme'l-esmāsıyam [Vr.270b/14]

Men *hārdayam* ʿĪsā *hārda* Meryem *hāra* ez Zehrā *hāra*
Ḳundaḳı gökler zīneti ʿarş-ı Ḫudā seyyārıyam [Vr.283a/13]

Kenzü'l-Mesâib'de, özellikle fiil türünde tapmak, aparmak, dincilmek gibi arkaik kelimelerin de kullanıldığı görülmektedir.

Gerekdir şek *apara* yerlere felek ṭāḳı
Duta celāl-i Ḥüseyyine küll-i āfāḳı [Vr.78a/49]

Bu ġamlı vāḳıʿadan yandı ol ʿalīle-i zār
Yapışdı dāmenine söyledi beni de *apar* [Vr.81a/143]

Mināya bir oġul *aparup* Ḥażret-i Ḫalīl
Men bu vilāyete iki ḳurbān getürmişem [Vr.94a/201]

[38] Gökçür, 'Ankara-Turkey Azerbaycan Türkçesi İle Doğu Anadolu Ağızlarındaki Ortaklıklar Üzerine', s.1820.

Bir il bu Kūfede sergeşte-i firāḳımsız
Çoḳ incinende *aparam* menim ḳonaḳımsız [Vr.101a/65]

İdüpdi ḥükm ʿAbīd Ziyād-ı bed-encām
ʿİlāc yoḫdı seni şehr-i Kūfeye *aparam* [Vr.139b/45]

Ki belki nīze ucı yā ḳılıcda ḳan *tapsun*
O ḳan ile balasından gezüp nişān *tapsun* [Vr.252b/145]

Ne bir kömek *tapulurdı* ne ses viren sesine
Ḫaymede ʿavratlar aġlıyordı nālesine [Vr.254a/22]

Şu virseler içüben *dincilür* uşaḳ cānı
Urulsa ḥulḳına peykān aḳar ḳızıl ḳanı [Vr.254b/37]

Olup her işde temām enbiyā baña muḥtāc
Ḫayāl eylemeyin *tapmirem* özime ʿilāc [Vr.255a/58]

Biri diridi ki öz derdine *tapupdı* ʿilāc
Semāya çıḳdı peyember teg eyledi Miʿrāc [Vr.293b/9]

Kenzü'l-Mesâib'de, Azerbaycan Türkçesine ait bir nida olan ve feryad, aman, dâd, imdad anlamlarına gelen 'harây'[39] kelimesi oldukça sık kullanılmıştır. Bu kelime Azerbaycan Türkçesi özellikleri taşıyan metinler dışındaki metinlerde sık kullanılan bir kelime değildir.

Diküp ʿināyetiñe göz hemīşe Ḳumrīniñ
İriş *harāya* dem-i mevsim-i memātı ʿAlī [Vr.38a/21]

Yalḳuzlıyupdılar ḳolı bağlı ʿammoğlumı
Gelmez *harāya* bir neferim vā Muḥammed [Vr.49a/83]

[39] Azerbaycan Türkçesinin İzahlı Lügati, "Harây", Elm Yayınevi, Azerbaycan 1966.

Soldı semūm ẓulm ile gülzār-ı dīn *harāy*
Buldı şikest rişte-i ḥablü'l-metīn *harāy*

Miḥrabda boyandı ḳızıl ḳana Murtażā
Sındı sütūn-ı revnaḳ ʿarş-ı berin *harāy* [Vr.62b/213-214]

Ḳılup namāz iderdi tażarrruʿ ü zārı
Harāyına çaġırırdı Ḫudāyı ḳahhārı [Vr.124b/111]

Ġarīb ülke ḫāṭr-nāk çöl yaman menzil
Harāya gitmege yoḳdur penāhımız ʿammü cān [Vr.158a/5]

Atdan yıḳılmışam baba durma *harāya* gel
Çekme özin kenāre bu mātem-serāya gel [Vr.252a/129]

Odur imām-ı zamān imdi dār-ı dünyāda
Çaġur *harāya* irişsün bugünde feryād [Vr.290b/63]

Kenzü'l-Mesâib'de, Türkçe kelimelerin yanında yer yer Arapça ve Farsça kelimeler de kullanılmıştır. Özellikle başlıklarda Farsçanın etkisi görülmektedir.

Īn Rubāiyyāt-rā Ḫādimü'ş-şerīfeti'l-Muṭahhara Feyẓullāh el-Mulaḫḫaṣ bi-Feyżī der-medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Mirzā Ḳumrī inşā şode. (3. Başlık)

Ḳıṣṣa-i Fārīsiyye Der-Medh-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi's-selām (123. Başlık)

Sāḳīnāme-i Düyüm, Sāḳīnāme-i Siyüm, Çehārem, Pencem, Şeşem…

Tamlamaların çoğu Farsça ve Arapça ağırlıklıdır. Eserde âyetlerin ve hadîslerin sık kullanımı mevcuttur. Aşağıdaki giriş, Hafız Dîvânı'nın girişidir. Şâir, Hafız'a özendiği için şiirine bu şekilde başlamıştır.

*Elā yā eyyuhe'l-*Ḳumrī beyānun māye-i behcet
Yazupdur levḥ-i Sīnānda ḳalem esrār-ı pür-ḥikmet [Vr.2b/5]

Görmeyen ʿaşḳıñ ṣafāsıñ hādim bilsün zevḳini
Ḥabbeẕā çün dil-güşādır gülşen-i ṣaḥrā-yı ʿaşḳ [Vr.9b/228]

ʿİlletü'l-maʿlūl maʿlūlu'l-ʿalel ʿaynü'l-vücūd
Ḳaşı *el-enşā ḳıvāme'r-rūḥ nefsü'l-nāṭıḳat* [Vr.25b/2]

Mebdeʿu'l-ebdāʿ ḳuṭbü'l-kibriyā rüknü'l-celāl
Cümle eşyā ʿavarıż sensen ol eşyāya ẕāt [Vr.25b/3]

Nūrun nūrun ʿalā nūr-ı *huve'n-nūrelleẕī*
Kān-ı fi'kevnin menhācü'l-hiddetü'l-mürselāt [Vr.25b/5]

Pertev-i nūrıñ *kemā'ü'l-verd fī'l-verd-i āşiḳār*
Ḫilḳat-ı ʿālemden iḳdam *fī ḥicābü'l-ġā'ibāt* [Vr.25b/12]

Cevāb virdi ki lebbeyk şīʿati lebbeyk
Ecibtu ʿavnike fī yevm-i ġurbeti lebbeyk [Vr.291a/74]

Eserde, âyetlerin ve hadîslerin sık kullanımı ile birlikte bazen de sûreler arka arkaya beyitler içerisine dağıtılarak verilmiştir.

Noḳṭa-i pāyin-i taḥt-ı bā-i Bismillāhsan
Kelime-i *Elḥamdülillāh* vesāṭet yā ʿAlī

Ente yā mevlā-yı dīn mevlā-yı *rabbü'l-ʿālemīn*
Bāṭın-ı maʿnā-yı ḥamd içün ʿibāret yā ʿAlī

İsmiñ olmuş ism-i *rabbü'l-ʿālemīn*den intiḫāb
Ey adı müştaḳ-ı esmā-yı celālet yā ʿAlī

*Rabb-i aʿlā*sın ʿAlīsin rabb-i raḥmānsın raḥīm
Rabb-i ʿizzet rabb-i millet rabb-i ümmet yā ʿAlī

Mālik-i dīvānı yevmü'd-dīn sensin ḥabbeẕā
Āyet-i *iyyāke naʿbüd* bi'l-ʿibādet yā ʿAlī

Nesteʿin iyyāke bel vallāh ḫayrü'l-müsteʿān
Ey olan miftāḥ-ı bāb-ı istiʿānet yā ʿAlī

Bezm-i ḫāṣ-ı Ḫālıḳu'l-işbāḥ miṣbaḥü'l-verā
İhdinā lafẓında mışdāḳ-ı hidāyet yā ʿAlī

Sen *ṣırāṭ-ı mustaḳīmu* ʿālemü'l-ibdāʾsın
Ey ṣırāṭ-ı ʿadl mīzān-ı ṭarīḳat yā ʿAlī

Elleẕine yenkudūne'n-niʿmete veylu'n-lehum
Bāṭın-ı *enʿamte*de maḳṣūd u niʿmet yā ʿAlī

Lā *ʿaleyhim ġayr-i maġḍūb*-ı bel velā
Mevḳūf diyü el ʿuḳbāda şefāʿat yā ʿAlī

Hevlaʾü'l-ḳavm-i ehle'n-nār bil hem *ḍāllīn*
Merḥabā aḥbābıña aʿdā ki zillet yā ʿAlī [Vr.41b-42a/23-33]

Ḳul huvellāhu aḥed sensen diyem ḥāşa velā
Vardu *Allāhu'ṣ-ṣamed*den sende ḳudret yā ʿAlī

*Lem-yelid*sen ʿālem-i envār içinde şübhesiz
Yüz biñ iller ʿālemi ḳıldın seyāḥat yā ʿAlī

Ger *ve lem-yūled* disem estaġfiru'llāhu'l-ʿaẓīm
Var bu maṭlabdan vücūdıñdan bir ente yā ʿAlī

Lafẓıña *ve lem yekün* ile *lehu küfven aḥad*
Sende hem peydādur baʿdez Rabb-i ʿizzet yā ʿAlī [Vr.42a/34-37]

Kenzü'l-Mesâib'de, Kerbelâ olayında adı geçen Ehl-i Beyt şahsiyetlerinin ağzından şiirler söylenmiştir. Bu durum üslûp farklılıklarına yol açmıştır. Anlatım olarak ise, yaşanan acıyı kişilerin kendi ağzından aktarmak daha etkileyici bir yön olarak kendini göstermiştir.

Cevāb söyledi Müslim ey ʿacūze-i zār
Bu ḳadar ṭaʿne baña urma özge derdim var [Vr.103b/72] *Müslim*

Ey ana yandı bu ġamdan cismi zārım aġlaram
Bir degil derdim kesilmiş iǧtiyārım aġlaram [Vr.105a/10] *Müslim*

Babam resūl-ı Ḫudādır atam ʿAlī-yi Velī
Menem sirāc-ı münīr-i ḥarīm-i lem-yezelī [Vr.140a/9] *Hüseyin*

Anamdu zehre Zehrā necībe-i kevneyn
Birāderim Ḥasan-ı Müctebā adımdır Ḫüseyn [Vr.140b/10] *Hüseyin*

Menem feleklere lenger ḳavām-ı ʿarż-ı mihād
Menim iṭāʿatim ilen cibāl olup evtād

Menem cemāl-i cemīl-i celāl içün mirāt
Men olmasam yere düşmez seḫābdan fıṭrāt

Menim medārım ilendür medār-ı çarḫ-ı felek
Menim şebātim ilendür şebāt-ı gāv-i semek [Vr.140b/16-18] *Hüseyin*

Ḳocalmışım ḳoy ölem men sen ölme yazıḳ saña
Belā oǧına bu sīnem nişānedir oġlum [Vr.149b/65] *Leyla*

Sen istiyorsın açam başın üste çetr-i ʿalem

Ben isterem ideler iki ḳollarımı ḳalem [Vr.178a/99] *Abbas*

Beş bibim gelsün görem belki dü-bāre gelmedim
Eşki çeşmi mātemimde ḳan olanlar elvedāʿ [Vr.205a/385] *Kasım*

Cemāliñin güline bir şikeste bülbül idim
Ḫazāne döndi gülim ḳoymadın bahāra beni [Vr.236a/11] *Alī Ekber*

Kenzü'l-Mesâib, hacimli bir eser olmasına rağmen okuyucuyu sıkmayan bir yapıya sahiptir. Hazin bir vaka olan Kerbelâ, kronolojik bir şekilde şiirlere dökülerek anlatılmaya çalışılmıştır. Eserin anlatım dilinin bazı bölümlerde ağır olmasına rağmen çoğunlukla sade ve akıcı olmasıyla birlikte samimi ve içten cümlelerin fazlaca kullanılması eserin ifadesini kolaylaştırmıştır. Eser, aslında klâsik Türk edebiyatı içerisinde birçok örneği bulunan bir olayı ele almasına rağmen lirik anlatımı sebebiyle öne çıkmaktadır.

Kenzü'l-Mesâib'in hacimli olmasının beraberinde getirdiği en önemli sorunlardan biri bazı kelime ve eklerin yazımında birlik olmamasıdır. Eserde, aynı kelimenin ya da ekin aynı şiirde hatta beyitte farklı şekillerde imlâ edildiği görülmektedir. Öyle ki müstensih de bu imlâ farklılaşmasının önüne geçmek ve kelimelerin okunuşunda hataya düşülmesini engellemek için bazı kelimeleri harekeli yazmıştır. Şeddeli kelimelerin üzerine büyük çoğunlukla şedde işareti konulmuştur.

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), tam bir Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt aşığıdır. Bu aşkın eserindeki kelimelere acı olarak dönüştüğü açıkça görülmektedir. Eser, Türkçe kelimelerin yoğunlukta olmasının yanında Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların da yer aldığı bir yapıdadır. Hayatının tamamını Dağıstan'da geçiren şâirin bu sebeple Azerbaycan Türkçesine ait kelimeleri kullandığı görülmektedir. Onun şiirlerinde göze çarpan en önemli unsur, yoğun lirizmdir. Âdeta Kerbelâ olayını yaşamış ve okuyucuya yaşatmaya çalışan bir coşkunluk içindedir. Şiirlerindeki konuşma üslûbu ve söyleyiş rahatlığı dikkat çeken başka önemli bir husustur.

2.5. ESERİN TAHLİLİ

Edebî eserler, kendi içerisinde bir bütünlük göstermektedirler. Konusu ve işlenişi her ne kadar birbirine benzer gibi görünse de her edebî eserin kendi içinde bir orijinalliği ve bütünlü vardır. Bu nedenle yazılmış olan bir edebî eseri daha iyi anlayabilmek ve eserin okuyucuya vermek istediği duygu ve düşünceyi daha iyi kavrayabilmek gerekir. Bunun için de eserdeki konu ile birlikte yazıldığı dönemi, yazarının hayatı ve zihin yapısını, ele alınan kişileri ve kişilerin yaşadıkları dönemi, mekânı, sosyal çevreyi, dinî düşünceyi vb. iyi bir şekilde çözümlemek gerekmektedir.

Kenzü'l-Mesâib'in tahlil bölümünde, Kerbelâ olayı içerisinde yer alan şahsiyetler (peygamberler, hükümdarlar, önemli şahsiyetler), olayın geçtiği yerler ve şehirler, eserde kullanılan aruz kalıpları ile en çok kullanılan aruz kalıbının belirlenmesi, eserde geçen âyet ve hadîslerin belirlenmesi gibi özellikler üzerinde inceleme yapmak amaçlanmıştır.

Kenzü'l-Mesâib'in tahlil çalışmasının ilk bölümü, eserde adı geçen peygamberler, hükümdarlar ve önemli şahsiyetlerdir. Eserde geçen bu şahsiyetler kronolojik sıradan ziyade olayın anlatımındaki önem derecesine göre sıralanmıştır. Özellikle konu çerçevesini oluşturan Kerbelâ ve olayın kahramanları Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt şahsiyetleri üzerinde de olay odaklı önem sırası takip edilecektir. Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, Hz. Alî, Hz. Muhammed, Hz. Îsâ, Hz. Yûsuf, Hz. İbrahim, Hz. Yakûb, Hz. Dâvûd, Hz. Mûsâ, Hz. Süleymân ile birlikte Ehl-i Beytden Müslim, Fâtıma, Zeyneb, Sekîne, Gülsüm, Leylâ, Alî Asgar, Kasım, Alî Ekber, Zeynelâbidîn, Zehrâ, Muhsin eser içerisinde en fazla ismi geçen şahsiyetlerdir.

Kenzü'l-Mesâib'in muhtevasını oluşturan başka bir önemli bölüm, eserde adı geçen şehirler ve yer adlarıdır. Şehirler ya da yer adları ve mekânlar Kerbelâ hâdisesindeki önem derecesine göre ele alınacaktır. Olayın geçtiği mekânlar ve mekânların olay üzerindeki etkilerinin şiire yansıması da yine aynı başlık altında üzerinde durulması gereken önemli bir konu olacaktır. Çünkü bu vahim olayın yaşanmasında kişiler kadar şehirler ve mekânlar da etkili olmuştur.

Bu bölümlerdeki tahlil çalışmalarının ardından eserdeki aruz kalıpları, nazım tür ve şekilleri, eserde geçen deyim, atasözü ve telmihler ile yine eserde yer alan âyet ve hadîsler klâsik şiir çerçevesinde ve olaydaki önemleri dikkate alınarak ele alınacaktır.

Eserde yer alan toplam 123 başlık altında 10.733 beyit, 85 bent ve 6 dörtlüğün tamamı bu düşünce ile tek tek ele alınmıştır.

2.5.1. Eserde Adı Geçen Şahsiyetler

Kenzü'l-Mesâib, her ne kadar olay merkezli bir eser olsa da olayın içinde yer alan kişinin peygamber torunu ve onun ailesi olması eserde adı geçen kişilerin fazla olmasına neden olmuştur. Eserde, vahim Kerbelâ olayının öncesi ve sırasında yaşanan olaylar detaylı olarak kimin başından geçmişse ele alınmıştır. Eserde, Kerbelâ olayı ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgisi bulunan bu gerçek kişilerin yanında, benzetme ya da telmih yapmak için peygamberler, hükümdarlar ve şâirlere de değinilmiştir. Bu sebeple eserde adı geçen kişi sayısı oldukça fazladır. Eserde, toplamda yaklaşık 115 kişinin ismi geçmektedir. Bu isimlerden özellikle olayın içinde yer alan Hz. Hüseyin ve ailesi ile benzetme yapılan peygamber isimleri defalarca ayrı ayrı şiirlerde işlenmiştir. Hatta bazen Hz. Hüseyin, Hz. Alî ya da Hz. Zeyneb, Abbas, Müslim vb. adları şiirde redif olarak kullanılmıştır. Eserde, isim sayısı oldukça fazla olduğu için bu başlık altında incelemeyi ilkin beş alt başlık altında (Peygamberler, Efsanevî Şahsiyetler ve Hükümdarlar, Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt, Yezîd ve Kerbelâ Hâdisesindeki Diğer şahsiyetler ve Şâirler) ele alıp bunlar içerisinde eserde en sık geçen adlar ile ilgili bilgiler verilecektir. Daha az rastlanan isimlerin de örnekleri gösterilecektir.

2.5.1.1. Peygamberler

Kenzü'l-Mesâib'de işlenen olay, Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimizin torunu Hz. Hüseyin ve ailesinin şehîd edilmesidir. Bu sebeple Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'i ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. Bu başlık altında peygamber torununun başından geçen vahim bir olayın anlatıldığı eserin içinde geçen Ehl-i Beyt dışındaki peygamberler ve onların eserde ele alınış şekilleri değerlendirilecektir. Eserde toplam

30 civarında farklı peygamber ismi tespit edilmiştir. Bunlar Hz. Muhammed, Hz. Îsâ, Hz. Yûsuf, Hz. Yakûb, Hz. Mûsâ, Hz. Süleymân, Hz. Âdem, Hz. Havvâ, Hz. Nûh, Hz. Eyyûb, Hz. Dâvûd, Hz. İsmâil, Hz. Hızır, Hz. Halil, Hz. Ebûbekir, Hz. Hamza, Hz. Meryem, Hz. Şît ile Hz. Zekeriyâ, Yahyâ, Selmân, İskender, Şuʿayb peygamberlerdir. Bunlarla birlikte dört melek ismi de ayrıca tek tek geçmektedir (Cebrâil, Azrâil, Mikâil, İsrâfil).

Hz. Muhammed(s.a.v.): Kerbelâ şehîdi Hz. Hüseyin'in dedesi, *s*on peygamber, tüm insanlığa gönderilmiş olan Hz. Muhammed(s.a.v.) eserde adı en çok zikredilen peygamberlerdendir. Dîvân şiirinde Hz. Muhammed' e övgüler içeren birçok şiir yazılmıştır. *Hz. Muhammed'in peygamberliği, hayatı, mucizeleri, sünnetleri çevresinde zengin bir edebiyat oluşmuştur. İlk örnekleri Arap, sonra İran edebiyatlarında görülen na't türü Türk edebiyatında da hak ettiği yeri ve değeri bulmuştur. Bütün şâirler, ister dinî konularda, ister lâ-dinî konularda yazsın, eserlerinin baş taraflarında tevhid ve münacâttan sonra Hz. Peygamber övgüsüne yer vermişlerdir.*[40] Eserde ele alınmasının ayrı bir yönü Hz. Hüseyin'in dedesi olması ve Hz. Hüseyin'e çok büyük bir sevgi duymasıdır. Allah resûlü: *''Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'denim''* buyurmuştur. Eserde, Muhammed isminin yanında Ahmed-i Muhtar, Mustafa gibi diğer güzel isimleri de kullanılmıştır.

Seslendi şındı bāl ü perim vā-*Muḥammedā*
Yandı bu ġuṣṣadan cigerim vā-*Muḥammedā* [Vr.49a/80-85]

Temāmı gördi ki sālār-ı enbiyā elidir
Muḥammed-i ʿArabī yaʿni *Muṣṭafā* elidir [Vr.50a/104]

Vefāt-ı *Aḥmed-i Muḫtār*dan ṣoñra Zehrā
Hemīşe nevḥa-ger oldı giyüp libās-ı ḳara [Vr.50b/17]

Kelām-ı Ḥaḳḳda Ḥaḳḳā yazılmış bir adı *Aḥmed*
Temāmen enbiyā vü evliyāya ḥādi-i rehber [Vr.212a/4]

[40] Mahmut Kaplan**,** "Divan Şiirinde Hazret-i Muhammed", **Köprü,** Bahar 2001, S.74, s.147.

O *Aḥmed*dir ḳılup şaḳḳü'l-ḳamer gökde benān ilen
Olup beş parmaġından çeşme cārī ẓāhir ü iẓhar [Vr.212a/6]

Hz. Yûsuf: Yûsuf Peygamber'in hikâyesi Kur'an-ı Kerim'de kıssaların en güzeli anlamına gelen *ahsenü'l-kasas*[41] olarak nitelendirilmiştir. Dîvân şiirinde genellikle güzelliği, kardeşleri tarafından kuyuya atılması, köle olarak satılması, Züleyhâ'nın aşkı ve Mısır'a sultan olması gibi telmihlerle işlenmiştir. *Kenzü'l-Mesâib*'de, bu özellikleri ile Hz. Hüseyin ve O'nun çektiği sıkıntılara benzetme yapılarak kullanılmıştır.

Ol *Yūsufa* muḳarrer olup taḫt-ı zer-nigār
Tāc ü ḳabā vü ḫil‘at-ı zer-tār yazdılar [Vr.225a/15]

Ammā bu *Yūsufa* ḳurı yerlerde taḫtgāh
Cismin temām ḳan ile gülnār yazdılar [Vr.225a/16]

Çıḳdı Mısr-ı belāda bāzāre
Yūsuf-ı mülk-i Mısr ü Ken‘an teg [Vr.225b/44]

Ey *Yūsuf*-ı Medīne sefer olsun mübārek
Saña ḳurbān Sekīne sefer olsun mübārek [Vr.229a/162]

Hz. Eyyûb: *Çocukları, sürüleri ve hayvanları, bağları ve bahçeleri ile çok zengin bir insandır Kur'an-ı Kerim'de kendisinden dört âyette bahsedilir.*[42] Dünya saadetine vakıf olduğu için imtihana tabi tutulur. Önce malı ve mülkü elinden alınır. Sonra eşini ve çoçuklarını kaybeder; ancak o sürekli her şeye sabreder. Bu vasfından dolayı edebiyatımızda sabır timsali olarak görülmüş, "Eyüp Sabrı" deyimi buradan edebiyatımıza girmiştir. Eserde, Hz. Hüseyin'in çekmiş olduğu sıkıntılar ve bunlara sabretmesi Hz. Eyyûb'a benzetilerek işlenmiştir.

‘Alīnin nūrı İbrāhīme nārı gülsitān itdi
‘Alīdir ḳurtaran *Eyyūbı* biñ derd-i muṣībetden [Vr.239b/26]

[41](Yûsuf Sūresi/3)
[42] Mehmet Dikmen, **Peygamberler Tarihi,** Cihan Yayınları, İstanbul 2003, s.239.

ʿArż itdi ey imām-ı ümem şāhı Kerbelā
Eyyūb-vār cānı olan derde mübtelā [Vr.242a/51]

Ḳırılup leşkeri olup maġlūb
Ṣabr ilen mutaṣṣafdü çün *Eyyūb* [Vr.266b/80]

Hz. Mûsâ: Kendisine kitap indirilen peygamberlerdendir. *Kur'an-ı Kerim'de onun dünyaya gelişi, Firavûn'un sarayına intikali, Medyen'e gidişi, peygamber olarak seçilişi, İsrâiloğullarını kurtarmak için Firavûn'a gönderilişi, Firavûn'la mücadelesi ve İsrâiloğullarını Mısır'dan çıkarılışı, Tûr-ı Sînâ'da ilahî emirleri alışı, çöldeki olaylar ve İsrâiloğullarına rehberlik edişi anlatılmaktadır.*[43] Eserde, Hz. Hüseyin-Yezîd çatışması Hz. Mûsâ-Firâvûn çatışmasına (zalim-mazlum) teşbih edilerek ele alınmıştır.

Basup nūrı tecellā-yı cemāli Kerbelā Ṭūrın
Olup med-hūş bile *Mūsā* bu dünyāda ḫarāb üste [Vr.180b/193]

Maḳṣūd-ı aṣl-ı Kün fe-kān nūr-ı Ḫudā-yı lā-mekān
İslāmın ey Firʿavnıyān deryā yaran *Mūsā*sıyam [Vr.271a/17]

O şīr-i bişe-i hicā ḳurup bir maḥşer-i ʿuẓmā
Yarardı şafları deryā yaran *Mūsā* ibn ʿİmrān teg [Vr.272b/67]

Hz. İbrahim: Halîl, Halîlullâh gibi sıfatlarla anılmaktadır. Dîvân edebiyatında Hz. İbrahim'in rabbini araması, Nemrûd ile olan mücadelesi, ateşe atılması, Hz. İsmâil'i kurban etmeye teşebbüs etmesi, Kâbe'yi onarması sıkça ele alınan yönleridir. *İbrahim peygamber dîvân şiir ve nesrinde, babasının ve kavminin inancına karşı gelip onların Tanrı diye taptığı putları kırması, Allâh'a dost olması (Halîl, Halîlullâh) ve atıldığı ateşin gül bahçesine dönüştürülmesi özellikleri ile*

[43] Saadet Arzı, **On altıncı Yüzyıl Divan Şiirinde Ulü'l -'Azm Peygamberler**, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya, 2018 s.79

anılır.[44] Eserde, Hz. Hüseyin-Yezîd çatışması Hz. İbrahim-Nemrûd çatışmasına (zalim-mazlum) teşbih edilerek ele alınmıştır.

Nār-ı Nemrūd oldı *İbrāhīme* senden gülsitān
Devletinden oldı Yūsuf Mışra sulṭan yā ʿAlī [Vr.31a/32]

Bu bārgāhda yüz biñ *Ḫalīl* ü *İsmāʿīl*
Bulup maḳām-ı celālet olup benī celīl [Vr.171a/166]

ʿAlīnin nūrı *İbrāhīme* nārı gülsitān itdi
ʿAlīdir ḳurtaran Eyyūbı biñ derd-i muṣībetden [Vr.239b/26]

Hz. Nûh: Edebiyatımızda gemi, tûfân ve uzun ömürlülüğü ile bahsedilen ve Kur'anı Kerim'de adı geçen peygamberlerdendir. *Kendisine vahiy indirilen, ümmetini tövbe ve istiğfara davet için gönderilen ilk peygamber Nûh'tur.*[45] Nûh peygamber, uzun yıllar puta tapanlara mücadele etmiş, halkını imana davet etmiştir. Bu mücadele Hz. Hüseyin'in Kerbelâ mücadelesi ile benzetilerek eserde işlenmiştir.

Nūḥa nisbet virse ġāfil seni güm-rāhdır
Nūḥ-ı mevlādır saña sensiñ öz mevlā ʿAlī [Vr.33a/24]

Menim emānetimiñ ey belā diyarına *Nūḥ*
Ḳolı degildi saña tapşuran zamānda mecrūḥ [Vr.56a/196]

Ṭūfān-ı *Nūḥa Nūḥ* gibi ḫalḳı salmayup
Öz aḳrabalarımla müdārāya gelmişem [Vr.146a/13]

Kenzü'l-Mesâib'de, Hz. Yûsuf'un acısına dayanamayıp gözleri kör olup sıkıntılar çeken Hz. Yakûb ismi de sıkça geçmektedir. *Klâsik edebiyatımızda ismi daha çok Hz. Yûsuf ile çağrıştırılmıştır. Rivayetlere göre Yakup Peygamber çok*

[44] Gencay Zavotçu, **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü**, "Âdem", Aydın Kitabevi, Ankara 2006, s.8.
[45] TDVİA, 1964, C.9 s.344.

sevdiği oğlu Yûsuf'tan ayrı düşünce onun hasretiyle kendi içine çekilerek yıllarca ağlamış, kanlı gözyaşları dökmüş ve sonunda ağlamaktan gözleri görmez olmuştur.[46]

Dâvûd peygamber, *Kur'ân-ı Kerîm'de, Câlût'u öldürmesinden sonra Dâvûd'a hem hükümdarlık hem de hikmet (nübüvvet) verildiği bildirilir (el-Bakara 2/251). İsrâiloğulları'nın tarihinde peygamberlikle hükümdarlık ilk defa Hz. Dâvûd'un şahsında bir araya gelmiştir.*[47]*Ayrıca, İlk defa zırh gömlek yapan ve giyen odur.*[48]

Çarmıha gerilip göğe yükselen Hz. Îsâ, hayvanlarla konuşma yeteneği verilen Hz. Süleymân, babası tarafından kurban edilmek istenen Hz. İsmâil, denize atlayıp bir balık tarafından yutulan Hz. Yûnus, benzetmeler yoluyla ele elınmışlardır. Bununla birlikte *Semavî dinlere göre ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem*[49]*,* İskender-Hızır, Danyâl, Hamza, Zekeriyâ, Yahyâ peygamberler de çekmiş oldukları sıkıntılar yönüyle Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'ine benzetilerek adı geçen peygamberlerdendir.

Eyler temam-ı ʿālem-i imkāna iftiḫār
Süleymān ile bāzārda müstaʿīn olan [Vr.25a/18]

Çünki *İsmāʿīle* ḳıldı nūrı pākin intiḳāl
Āl-i *İsḥāḳ* oldılar meʾyūs men küll-i cihāt [Vr.26a/26]

Firḳatından külbe-i aḥzānda oldı eşk-bār
Ḥażret-i Yaʿḳūb ḳırḳ yıl bil ʿuyūnü'l-bākiyāt [Vr.26a/27]

Ḳanġı peyġamber rikābında burāḳ u refrefī
Eyleyüp Ḫallaḳ *Dāvūd* çün ciyād-ı ṣāfināt [Vr.26b/38]

Buldı ādem ḥürmet-i ism-i şerīfinden necāt

[46] Muhammed Felat Aktan, "Bağdatlı Ruhinin Divanında Peygamberler", **Sosyal Bilimler Dergisi [Sobider]**, 2017, S.18, s.517.
[47] Ömer Faruk Harman, **DİA**, cilt: 09, sayfa. 22.
[48] M.A. Köksal, **Peygamberler Tarihi**, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2005, s.184-187
[49] Zavotçu, **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü**, s.8.

Oldı lüṭfunda ʿaṭā mülk-i *Süleymān* yā ʿAlī [Vr.31a/30]

Sen olmasa idiñ olmazıdı var Kün fe-kān
Ne cinn ü inssiñ *Ādem ü Ḥavvāsı* yā ʿAlī [Vr.36b/14]

Didi *Ādem*di meger kūh-ı Serendībe ṭutup
Hicr-i *Ḥavvā*da çeker āh-ı şerer yār yatup [Vr.67b/35]

*Hamza*dır ʿamm-i kibārım şāh-ı iḳlim-i vefā
Mesned-i taḥt-ı vefāda ben de sulṭānım biliñ [Vr.110b/6]

Dime bu sözleri ey nā-müselmān bir ḥayā eyle
Maʿāẕallāh ki *Ādem* zümreʾī şeyṭāna yār olmaz [Vr.111a/31]

Degil bu *Yūnus* olanda beliyyeden āgāh
Firār idüp ḳıla deryāda baṭn-ı ḥūtı penāh [Vr.170b/149]

Degil bu *Ḥażret-i Dāvūd* emir-i dünyādan
Düşe ḫacālete ʿālemde terk-i evlādan [Vr.170b/150]

Taʿyīn olundı *Yūnus* içün baṭn-ı ḥūtda
Meʾvā-yı ʿaşḳ menzili Miʿrāc ḳurbiyyeti [Vr.183a/5]

Nüşāre çekdiler *Zekeriyyā*yı ẓulm ilen
Dār-ı fenāda ḳalmadı bi'l-merre ṭāḳatı [Vr.183a/9]

Yaḥyā başını ṭeşt-i ṭalā içre kesdiler
Yandırdı ḥalḳ-ı pākini ḫançer ḥarāreti [Vr.183a/10]

*Yaʿḳūb*a ḳısmet eyledi beytü'l-ḫazān felek
*Yaʿḳūb*ı Kerbelā günini tār yazdılar [Vr.224b/8]

Levḥaşallāh yā melekdir yā ki ġılmān-ı behişt
Yā gelüp dördünci gökden *Ḥażret-i ʿĪsā*dı bu [Vr.240a/7]

İsḥāḳ ü *İsmāʿīl*den eşref menem ẕebḥ-i ʿaẓīm
Ḥaḳḳın ṣafā vü zemzemi hem Mekke vü nisāsıyam [Vr.271a/20]

Men harayam *ʿĪsā* harda Meryem hara Zehrā hara
Ḳundaḳı gökler zīneti ʿarş-ı Ḫudā seyyārıyam [Vr.283a/13]

Cebrâil, Azrâil, Mikâil, İsrâfil: İslâmiyetin en önemli öğelerinden olan melekler, nurdan yaratılmışlardır ve mutlak itâatin en büyük sembolleridir. *Melekler hakkında yapılan tespitlerden en çok kabul gören en etkili görüşün ''elçi ve haber verici'' demek olduğu görüşü ağır basmıştır.*[50] Bu ismini saydığımız melekler, dört büyük melek olarak bilinmektedirler. Bunlara Allah tarafından verilen görevler vardır. Cebrâil, vahiy getiren; Azrâil canlıların canını alan; Mikâil, doğa olaylarını idare eden ve İsrâfil, kıyamet günü sûr üfleyecek olan melektir. Eserde de bu özellik ve görevlerine telmihler yapılarak adları kullanılmıştır.

Ger istesen bu dem ey *Cebreʾīlin* aġāsı
Dirildirem yüce boylı vefālı ʿAbbāsı [Vr.273b/106]

Cenāb-ı *Cebreʾīle* ʿālem-i envārda mürşīd
Melāẕü'l-enbiyā ḥallāl küll-i müşkilātım ben [Vr.295b/9]

Elinde tāc-ı taḳarrüb diridi *Cebreʾīl*
Cihāna ġulġule-i şūr u āh u vā düşdi [Vr.303b/102]

Ḥüseyn teşne-leb Kerbelā muṣībetine
Ezel Ḫudā ṣora *Cebrāʾil*-i nevḥa ḫˇān oldı [Vr.305a/42]

Bu günki gün bize mihmān gelüpdi *ʿAzrāʾil*
Mükedder olma çekil bir kenāre ḳoy gelsün [Vr.45b/54]

[50] Hakkı Yılmaz, **Nüzul Sırasına Göre Tebyinü'l Kur'an**, İşaret yayınları, İstanbul 2011, s.48.

Virüp Ḥüseyn eline bir feşār İmām-ı Celīl
Müşaḫḫaş oldı gelüp ḳabż-ı rūḥa *ʿAzrāʾil* [Vr.72a/182]

Amān di birce ḳapumdan girince *ʿAzrāʾil*
Gelüp iriş bacıñı ḳoyma ḫˇār ʿ Alī Ekber [Vr.81b/157]

Düşüp ḳabāḳına şāṭır miṣali *ʿAzrāʾil*
Urardı herkesi eylerdi ḳan içinde ḳātil [Vr.249a/30]

Rikābın başup *Cebreʾīl-i Emīn*
İsrāfīl ü *Mīkāʾīl* dutdı elin [Vr.266a/53]

2.5.1.2. Efsanevî Şahsiyetler ve Hükümdarlar

Kenzü'l-Mesâib'de, Kerbelâ hâdisesinin hüzünlü yönünü daha etkili kılmak ve zalim-mazlum çatışması örneğini güçlendirmek için efsanevî şahsiyetlerden ve hükümdarlardan yararlanılmıştır. Özellikle Hz. Hüseyin-Yezîd ikilisi Mûsâ-Firavûn, Hz. İbrahim-Nemrûd teşbihi ile anlatılmaya çalışılmıştır. Eserde yaklaşık olarak 18 efsanevî şahsiyet ve hükümdarın adı geçmektedir.

Firavûn: Hz. Mûsâ zamanında yaşamış, Mısır kralı olarak tarihe geçmiştir. *Kur'an-ı Kerim'de firavûn kelimesi sadece Hz. Mûsâ dönemindeki Mısır kralını ifade etmekte olup Yûsuf devrindeki kral için "rab ve melik" kelimeleri kullanılmaktadır (Yûsuf: 12/ 41 -43, 50) Kur'an'da yetmiş dört yerde geçen Firavûn Hz. Mûsâ'nın karşısında yer alan, büyüklük taslayan, böbürlenen, ilahlık iddiasında bulunacak kadar kendini beğenen, Mûsâ 'nın tanrısına ulaşmak için kuleler yaptıracak kadar taşkınlık gösteren, halkını küçümseyip zayıfları ezen, gerekirse sırt çeviren bir kral olarak tasvir edilmektedir.*[51] Eserde, Yezîd zalimlik yönü ile Firavûn'a Hz. Hüseyin de mazlumluk yönü ile Hz. Mûsâ'ya benzetilmiştir.

Elinde tīġ-mānend ʿ aṣā-yı zāde-i ʿ İmrāñ
Vefāʿ -ı leşker-i *Firʿavn* içün deryā yaran Mūsā [Vr.107b/2]

[51] Ömer Faruk Harman, "Firavûn", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Ankara 1996, c.13. s.119.

İtmeyiñ hīç özge fikr ey leşker-i *Firʿavniyāñ*
Sizlere deryā yaran Mūsā İbn ʿİmrānam biliñ [Vr.110b/12]

Meger bir ölmek içün Ḫażret-i Kelīmullāh
Olur mı tābiʿ-i *Firʿavn* ẓālim gümrāh [Vr.167b/63]

Maḳṣūd-ı aṣl-ı Kün fe-kān nūr-ı Ḫudā-yı lā-mekān
İslāmın ey *Firʿavnıyān* deryā yaran Mūsāsıyam [Vr.271a/17]

Nemrûd: Hz. İbrahim döneminde yaşamış ve zalimliği ile ün kazanmış bir hükümdardır. Hz. İbrahim'i ateşe attırmasıyla ünlüdür. *Nemrûd ile Hz. İbrahim arasındaki mücadeleyi konu alan hikâyeler hem Yahudi hem İslâm kaynaklarında yer alır. Bu menkıbevî rivayetlere göre Nemrud, İbrahim'in dünyaya gelişiyle ilgili olarak rüyasında yeni doğan bir yıldızın parlaklığının ay ve güneşi bastırdığını görür. Rüyayı yorumlayan kâhinler, ona ülkesinde doğacak olan bir erkek çocuğun halkın dinini değiştireceğini ve kendisini öldüreceğini söyler. Bunun üzerine Nemrud, doğan erkek çocukların öldürülmesini emreder ve şehirdeki bütün erkekleri şehir dışına çıkararak hanımlarıyla ilişkiye girmelerine engel olur.*[52] Eserde, Yezîd zalimlik yönü ile Nemrûd'a Hz. Hüseyin de mazlumluk yönü ile Hz. İbrahim'e benzetilmiştir.

Ey Ḫalīle nārı *Nemrūdı* gülistān eyleyen
ʿĀlem-i ervāḥ içinde nūrı kenzü'l muʿcizāt [Vr.26a/25]

Nār-ı *Nemrūd* oldı İbrāhīme senden gülistān
Devletinden oldı Yūsuf Mıṣra sulṭan yā ʿAlī [Vr.31a/32]

Var idi şevheri ol ʿavratıñ adı Ḫāriṣ
Vüfūr-ı ẓulmda *Nemrūd*-ı ẓālime vāriṣ [Vr.123b/85]

Ḫalīle gülşen eger oldı āteş-i *Nemrūd*
Ḥüseyn yaraları cisminde gülsitān oldı [Vr.305a/38]

[52] Köksal, **Peygamberler Tarihi**, s.143.

Ḫalīle gülşen eger oldı āteş-i *Nemrūd*
Ḥüseyn yaraları cisminde gülsitān oldı [Vr.305a/38]

İskender: Edebiyatımızda iki İskender mevcut olup bunlardan birincisi Makedonyalı İskender; diğeri ise İskender-i Zülkarneyn'dir. *Onun ismi sürekli ab-ı hayat ve Hızır ile birlikte anılır. Rivayete göre İskender, ordusu ile zulûmât ülkesine âb-ı hayatı aramaya gitmiş; ama veziri olan Hızır suyu bulup içtiği halde ona nasip olmamıştır.*[53] Eserde İskender-i Zülkarneyn ve Hızır birlikte kullanılarak Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'ine teşbih yapılmıştır.

Muḥāl idi ide ẓulmat-ı seyrin *İskender*
Düşüp ḳabāḳına Ḫıżır olmasaydı reh-nümā [Vr.13a/20]

Buyurdı ey gül-i gülzār-ı Ḥaydarım ḳardaş
Belā cünūdına sedd-i *Sikender* ḳardaş [Vr.78a/48]

Feżā-yı vādi-i ẓulmatda *İskender*-vār
Ḳabaḳca Ḫıżırımı ʿayn-i zülāle gönderirem [Vr.231b/15]

Rüstem-i Zâl: İsmi Şeh-nâme'de zikredilen Acemler'in milli kahramanıdır. İktidarı ve cesareti ile Dîvân şiirine konu olmuştur. Eserde telmih ve teşbih yapılarak kullanılmıştır.

Menem ol Ekber-i şehzāde ʿuḳābım nefes
Cengde raḫş ilen *Rüstem*-i dāstānı yıḳar [Vr.157a/6]

Bes it bu ḳıṣṣa-i Ḳumrī ki ʿālem aġladı ḳan
Bir özge rezme ḳadem çü *Rüstem*-i dāsitān [Vr.159a/47]

Bir kemān-ı zer-nişān yanında ḳoysın ʿarūs
Aldı ol *Rüstem* ṣalābet behr-i rezm-i eşk-būs [Vr.206b/437]

[53] İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2004, s.268

Cemşîd: İran kültürünün mitolojik kahramanlarından olup başta Firdevsî'nin Şehnâme'si olmak üzere birçok yerde ismi geçmektedir. *Dîvân şiirinde ismi bazen Cem olarak da zikredilmiştir. İran mitolojisine göre bin yıl yaşamış bir hükümdardır*.[54]

O şāhenşāh-ı vala-himmet ü *Cemşīd*-i *Cem*-şevket
Serīr-i salṭanatda ḥükümrān-ı islāma pīştiyān [Vr.16a/28]

Cām-ı vaḥdetden içen cāmı *Cem*-cāha diyün
Açuben dürc-i feṣāḥat dürri mercānı getür [Vr.18b/16]

Yukarıda saymış olduklarımızın dışında az da olsa şu efsanevî şahsiyetler ve hükümdarların adları telmih ve benzetmeler yoluyla eserde geçmektedir.

ʿAdālet baḥrına *Nūşīrevān* bir mevc-i müstehlik
Seḫā bezminde yüz biñ Ḫātem-i Ṭay çāker-i derbāñ [Vr.16a/34]

Sivār-ı ṣadr-ı zeyn-i eşheb-i zerin licām olsa
Rikābından öper ẕilletle *Sām u Rüstem* dāsıtān [Vr.16a/35]

Niẓam-ı devletinde ḫādim u ferrāş geçinse var
Celāl ü şevketinde *Behmen ü Dārā* ṣenā-gūyān [Vr.16b/39]

Kimdi *Rüstem* ne *Ferāmiz* ne *Ṣüḥrab* ne *Giv*
Belki *İskender* ilen *Behmen-i Dārāñı* getür [Vr.19a/34]

Nedir *İskender Dārā* ne selāṭīn-i kiyān
Ṭūr-ı Sīnāya gidüp Ḫażret-i Mūsānı getür [Vr.19a/35]

İsterem Fāris-i ṭabʿ ile kelām-ı cevlāne
Hem neberdim baḳaram *Rüstem ü Dārā* görünür [Vr.39a/28]

[54] Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, s.87.

Atamdır Müctebā salār-ı ümmet āye-i raḥmet
Velāyet mülkine *Dārā* veṣāyet bezmine zīver [Vr.212b/27]

Benim rūz-ı hicā ʿadimü'l-miṣāl
Ola hem neberdim gerek pür-*Zāl* [Vr.213b/63]

Baḳaydı bir ol rezme *İsfendiyār*
İderdi ġulām olmaġın iḫtiyār [Vr.223a/248]

2.5.1.3. Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt

Kenzü'l-Mesâib'de adı en sık zikredilen kişi Kerbelâ hâdisesinin başkahramanı, Kerbelâ şehîdi, peygamber torunu, cennet çiçeği Hz. Hüseyin'dir. Babası Hz. Alî, annesi Hz. Fâtıma'dır. Hz. Hüseyin'in Kerbelâ olayı ve öncesinde yaşamış olduğu tüm olaylar şiirde bir hikâye şeklinde bölüm bölüm ele alınmıştır. Kimi zaman başkasının ağzından kimi zaman şâirin ağzından kimi zaman da Hz. Hüseyin'in kendi ağzından söylenmiş beyitler karşımıza çıkmaktadır. Mirzâ Muhammed Nakî, eserde Hz. Hüseyin'i kendine rehber olarak görmüştür. Hz. Hüseyin'in yaşamış olduğu tüm sıkıntlar şiirde dile getirilmiştir. Eserdeki mazlum-zalim çatışmasının mazlum tarafı Hz. Hüseyin zalim tarafı da Yezîd'dir. Hatta bu durum telmihler yapılarak Firavûn-Mûsâ, Nemrûd- Hz. Halîl karşılaştırması ile güçlendirilmiştir. Hz. Hüseyin, tüm sıkıntı çeken peygamberlere bu yönleri sebebiyle benzetilmiştir.

Rehberimdir iki dünyāda *Ḥüseyn* ibn ʿAlī
Ger varın olsa senin de böyle mevlānı getür [Vr.19a/40]

Ne ḳadar her yana ʿazm eylesem berāberem
Ḥüseyn teşne lebiñ deşt-i Kerbelāsı gelür [Vr.23a/13]

Yandı ḳalbim teşne-leb oġlıñ *Ḥüseyn* aḥvāline
Cānım odlandı bu ġamdan vā muṣibet yā ʿAlī [Vr.43b/77]

Gāhī öpüp *Ḥüseyn* boġazından diridi cān
Ey Kerbelāda gül bedeni bī-kefen ḳalan [Vr.45a/33]

Zamānede eger incidmişem de olsa seni
Ḥelāl eyle *Ḥüseyn* oġlıña bağışla meni [Vr.54a/134]

Diridi aġlama ey ṣāḥib-i ʿilm oġlum
Ḥüseyn yolında olan ḳolları ḳalem oġlum [Vr.64b/56]

Elinde ḳātiline raḥm iden şeh-i kevṯer
Ne yerde ḳaldı *Ḥüseyn* cān virende teşne-ciger [Vr.65b/90]

Ne var gözinde oġıl neʿıyāl ü cān ile baş
Gözi baḳar ḳapuya seslenür *Ḥüseyn* ḳardaş [Vr.69b/104]

Şāmdan ẓulm ile bir imlā yazuplar yā *Ḥüseyn*
Evvel ülfetde vāveylā yazuplar yā *Ḥüseyn* [Vr.74b/83-94]

Tā nefes var virdi ẕikrim yā *Ḥüseyndir yā Ḥüseyn*
Gülşeni mātemde bir Ḳumrī-i nālānam biliñ [Vr.111a/24]

Ḥüseyn ʿaşḳında ölem bī-kefen ġurbet vilāyetde
Ḳalur mevtim ne tābut vü ne ġasl ü ne mezār olmaz [Vr.111b/38]

Ḥüseyn bu ġamlı çölin bir ġarīb-i yalıñızıdır
O toz ki gül yüzime ekleşüp ölüm tozıdır [Vr.143b/8]

Alup o ḳolları bağrına başdı söyledi cān
Ola kesik ḳolıña ḳardaşın *Ḥüseyn* ḳurbān [Vr.278b/72]

Bu raʿd ü berḳ degil ẕülfiḳār şuʿlesidir
Cihāna raʿş ṣalan ses *Ḥüseyn* naʿrasıdır [Vr.294a/33]

Söyle *Ḥüseyn* buyurur men ġarīb ü zār öldüm
Yanup ṣuṣuz cigerim ḳalbi dāġ-dār öldüm [Vr.300a/46]

Eserde, Kerbelâ olayında Hz. Hüseyin ile birlite şehîd ya da esir edilen Ehl-i Beyt'i de isim olarak tek tek işlenmiştir. Hz. Hüseyin'in babası Hz. Alî (Eserde, Haydar-ı Kerrâr, Murtazâ, Şâh-ı Merdân isimleriyle de geçmektedir.), Annesi Hz. Fâtıma (Betûl-Zehrâ olarak da geçmektedir.), ninesi Hz. Hatice dedesi Hz. Muhammed (s.a.v.), kardeşleri Hasan, Zeyneb *(Fesahat ve belâgatta babasına benzetilen Zeyneb'in Kûfe'de valinin yanına götürülürken halka hitaben yaptığı söyleyişi, ayrıca Ubeydullah bin Ziyâd'ın huzurunda yaptığı konuşmalar ve ardından götürüldüğü Dımaşk'ta Yezîd bin Muâviye ile arasında cereyan eden muhâverede söylediği sözler meşhurdur.*[55]

Gülsüm (*Kaynaklarda adının Resûl-i Ekrem tarafından verildiği belirtilmektedir.*[56]), Abbas, Muhsin, çocukları Zeynelâbidîn *(Kerbelâ faciasından sağ kurtulan tek Hüseyin evlâdıdır.*[57]*)*, Alî Ekber, Alî Asgar, Sekîne, Şehribânû, torunu Muhammed, damadı Kâsım, eşleri Rübâb, Leylâ, amcaoğlu Müslim eserde adı geçen kişilerdir. Bunlarla birlikte Cafer-i Tayyâr, Kanber, Ekrem, Esmâ, Ümm-i Benin, Rukiyye ve Vakkas da adı geçen diğer Ehl-i Beyt kişileridir. Eserde toplamda 27 farklı kişinin adı geçmektedir.

Aḳar bu yanda beyābāna mā-i ʿaẕb-ı Fırāt
*Sekīne*nin kenarda el-ʿaṭş ṣadāsı gelür [Vr.23b/16]

Çekende nāle-i vā *Ekber* ḫayālime kim
Rubāb nuş süd emer oḫlānan belāsı gelür [Vr.23b/18]

Muṣṭafā sensen ʿ*Alī* sensen *Ḥasan* sensen *Ḥüseyn*
Ṭoḳuz ḥüccet sensen ey Dārā-yı millet yā ʿAlī [Vr.43b/85]

Ḳalbim serveridir *Ḥasan-ı Müctebā* menem

[55] Halit Özkan, "Zeyneb bint Ali", **DİA,** TDV Yayınları, İstanbul 2013, c.44, s. 356.
[56] Huriye Martı, "Ümmü Külsüm bint Ali" **DİA,** TDV Yayınları, İstanbul 2012, c.42 s. 323.
[57] Ahmet Saim Kılavuz, "Zeynel Abidin" mad. **DİA,** TDV Yayınları, İstanbul 2013, c.44, s. 365.

Olunur ʿaynimi hāmiden artuḳ isterem [Vr.44b/24]

İşīdicek bu ḫiṭābı cenāb-ı peyġamber
Buyurdı *Ḥażret-i Zehrāya* ey ʿazīz peder [Vr.45a/46]

Ḥüseyinle Ḥasana çoḳ da derd-i ġam virme
Yüreklerin bu muṣībetde çoḳ da ḳana döndürme [Vr.46a/79]

Saḳṭ oldı *Muḥsin* aġladı ḳan ḫayrü'n-niṣā
Çıḳdı semāya nāle vü efġān Ṣaḳīfede [Vr.47a/11]

Bugün men ölem ider Ehl-i Beyt şuyūn-ı şeyn
Rıżā degil yüregim aç ḳala *Ḥasan* ile *Ḥüseyn* [Vr.52a/71]

Günahsız ḳolı baġlı ġarīb ʿammoġlum ʿAlī
Ḥüseyin ile *Ḥasan* nev-civānım ḥürmetine [Vr.55a/161]

Muḳarrer itdi onı ḳatl-i serveri zamāna
Ki tā içerde o zehri imām-ı dīn *Ḥasana* [Vr.67b/26]

Çü olmuş idi o şāh-ı bed-gümān *Esmādan*
Yatardı menzil-i digerde ḫūf-ı aʿdādan [Vr.67b/28]

Başın ayaġına ḳoyup ḥūr-ı liḳā bacılar
Zeyneb-i baḫt-ı ḳara didesi ḫūn-bār yatup [Vr.68a/52]

Uyanmadı yuḫudan *Zeyneb*-i ciger-ḫaste
Süründi bacısı *Gülşüm*-i bī-nevāya üste [Vr.68b/69]

Ey nāvek-i belāya nişān *Zeynebim* uyan
Ḳardaş ġamında ḳaddi kemān *Zeynebim* uyan [Vr.69a/77]

Ey ḳolları tenden kesilen Kerbelāda
ʿAbbās ʿAlī Şīr-i Ḫudānun ġażab oġlı [Vr.75b/123]

Gel ey ḳoyan gözimi intiẓār *ʿAlī Ekber*
Civān-ı lāle-i ruḫ ü gül-ʿizār *ʿAlī Ekber* [Vr.81a/150-157]

Diyende bu sözi ol nāz-perver *Leylā*
ʿAlīle *Fāṭıma* seslendi āhı vāveylā [Vr.82a/176]

Fedā olam saña ey kāʾināt mevlāsı
ʿAlī Ekbere ḳul virmişem bu *ʿAbbāsı* [Vr.82a/187]

ʿĀlemde her muṣībet ü ġamdan ziyādedir
Serdār-ı Kūfe *Müslim* server muṣībeti [Vr.83b/9]

Gel ey zamāne ara yār-i yāverim *Müslim*
Cihānda püşt-penāhım birāderim *Müslim* [Vr.86a/87]

Diyār-ı Mekkede bā-ṣad hezār ḥüzn ü melāl
İdende *Müslim*-i serdārı Kūfeye irsāl [Vr.88b/3]

ʿAzīz-i ḫayrü'n-nisā bint-i şehriyār-ı ʿArab
Cenāb-ı *Fāṭıma*nın māh-liḳā ḳızı *Zeyneb* [Vr.144a/31]

Ki ey imām-ı Hüdānıñ nişānı ḫoş geldin
*Ḥüseyn-i Fāṭıma*nın cism-i cānı ḫoş geldin [Vr.307b/129]

Bu kişilerin eserde ele alınış şekilleri, tamamen Kerbelâ hâdisesi ile ilgili önem dereceleri ile ilgilidir. Hz. Hasan'ın zehirlenişi, Müslim'in önceden Kûfe'ye gönderilerek haber göndermesi, Zeyneb ve Zeynelâbidîn'in esir düşüşleri şiirlerde en çok işlenen konulardır. Bu adını saydığımız Ehl-i Beyt şahsiyetlerinin ağzından söylenen beyitler de eserde mevcuttur. Olayı birebir yaşayan kişilerin ağzından söylenen hüzünlü şiirlerle şâir, olayın vahimliğini ve yaşanan sıkıntıları daha lirik ve

yoğun bir anlatımla işlemek istemiştir. Bazı beyitlerde bir kişi ismi yerine iki ya da daha fazla ismin kullanıldığı da olmuştur.

Salupdı boynuna ʿazāyı *Zeynel-ʿAbidīn*
Esīr-i Şāma giden mir-i kārvān aġlar [Vr.63a/11]

Leylā işidmesün dime *Gülşüm Zeynebe*
Ḳardaş temām-ı yār ü hevādārımı götür [Vr.73b/41]

ʿAlī-yi Aṣġarı ḳundaġa bağlasun anası
Ṭutupdır ḥaremle peykān zehr-dār oġlum [Vr.77b/25]

Yetişdiler çü mezār-ı *Betūle* dil-i maġmūm
Selām ḳıldı ḳabaḳca *ʿAlī* ḳızı *Gülşüm* [Vr.78b/65]

Ne gördiler ki gelüp kervāne *Ümm-i Benīn*
Yapuşdı dutdı ʿalem-dār-ı Kerbelānın elin [Vr.82a/185]

Fedā olam saña ey kāʾināt mevlāsı
ʿAlī Ekbere ḳul virmişem bu *ʿAbbāsı* [Vr.82a/187]

Nolaydı bir evimiz Kūfede olaydı Ḫudā
Anam *Ruḳiyye* geleydi bu şehr-i ġurbet-ārā [Vr.100b/4]

2.5.1.4. Yezîd ve Kerbelâ Hâdisesinde Adı Geçen Diğer Şahsiyetler

Kenzü'l-Mesâib'de ele alınan vahim Kerbelâ hâdisesinin taraflarından biri Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt iken diğeri ise Yezîd ve O'nun vali, asker vb. görevlendirdikleri kişilerdir. Yezîd ve taraftarı olan yaklaşık 22 kişinin adı eserde geçmektedir. Bu kişiler ve eserde ele alınış özellikleri kısaca şu şekildedir.

Yezîd: Kerbelâ hâdisesinin başkahramanı, Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in şehîd edilmesinin sebebi olan dönemin halîfesidir. *Verdiği komutla Kerbelâ hâdisesini gerçekleştiren zalim ve cinayetkâr Emevî halîfesidir. İçki içen, köpekler ve*

maymunlarla oynayan ayyaş bir gençti.[58] Halîfeliği, babası Muâviye öldükten sonra ona vermiştir. Yezîd, Hz. Hüseyin'e hilâfetini kabul etmesi için türlü baskılar uygulamış ve neticesinde Kerbelâ'da susuz bir şekilde şehîd edilmesine neden olmuştur. Eserde, Yezîd'e türlü lanetler edilmiş ve zalim yönü hep vurgulanmıştır.

Yezīd taḫt-ı ḥükümetde pāyidār oldı
Zamānede ʿilm-i küfr āşikār oldı [Vr.72b/15]

Ḫilāfet emrine olmuş *Yezīd* ḥükm-i revān
Yazupdı keşret-i teʾkid ile baña fermān [Vr.74a/66]

Ḫayāl-i ḫām ḳılupdır *Yezīd* bed-fercām
İde ol fāsıḳa bīʿat imāmın oġlı imām [Vr.75a/96]

İrende ḥükm-i *Yezīd* ol şerīr-i zişt-nihād
ʿAlī ʿadāvetine oldı ḳalbi ḫurrem şād [Vr.95a/17]

Ḳabūl eylegil bīʿat-ı *Yezīd*-i pelīd
Amān virem saña ta olma ẕillet ile şehīd [Vr.111a/27]

Ḥarām nuṭfesüz ey ṭāġiyāñ-ı Kūfe Şām
Yezīd besdi sizin teg ḥarām nesle imām [Vr.168a/64]

Yezīd laʿīni bugün şād idem
Yıḳup ḫāne-i dīni ber-bād idem [Vr.169a/110]

Muʿâviye: Kerbelâ hâdisesinin başkahramanı Yezîd'in babasıdır. Emevî hükümetinin kurucusudur. Babası Ebû Süfyân ve annesi Hind (Hz. Hamza'nın ciğerini yiyen)'dir. *Taş kalpli, hilekâr, yalancı ve fitneci bir halîfe olan Muâviye, üçüncü halîfe Osman döneminde Şam'a vali olarak atanmıştır. Suçsuz insanları öldürmek, Hz Alî yanlıların tutuklayarak şehîd etmek, Ehlibeyt dostlarını alt etmek*

[58] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 503

en belirgin özelliklerindendir.[59] Türlü hileler ile hilâfetini ilan etmiş ve oğlu Yezîd'e de zorla bîat aldırmıştır. Eserde, Yezîd gibi babası Muâviye de bu kötü özellikleri ile ele alınmıştır.

Biri diridi bu iş emr gelüp hāviyedür
Ezel binā-yı fesādı ḳoyan *Muʿāvıye*dür [Vr.56b/19]

Ki çün *Muʿāvıye* bed-nihād vāli-i Şām
Olup revāne saḳar buldı iş böyle encām [Vr.72b/14]

Bugün serīr-i ḫilāfetde şehriyār benim
Atam *Muʿāvıye* taḫtında bir ḳarār benim [Vr.72b/17]

Revāne itdi ġulāmı imām-ı cinn ü beşer
Virüp *Muʿāvıye*niñ mevtini o cemʿa ḫaber [Vr.73a/26]

İbn Ziyâd: Emevilerin önde gelenlerindendir. Kerbelâ hâdisesinin yaşandığı dönemde Kûfe valisidir. Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in Kerbelâ'da susuz bırakılarak şehîd edilmesi onun emriyle gerçekleşmiştir. *İbn Ziyâd Ziyâret-i Aşura'da adı lanetle anılan kimselerdendi.*[60] Eserde, tıpkı Yezîd ve Muâviye gibi ona da lanetler edilmiş ve kötü özellikleri ile ele alınmıştır.

Bilende ḫāli Yezīd-i laʿīn bed-bünyād
Muḳarrer itdiginde Kūfeye *ʿAbīd Ziyād* [Vr.94b/9]

Neẓāre ḳıl nice bī-dād ider *ʿAbīd Ziyād*
Gelüpdi Kūfeye ġam çekme ḳan töken cellād [Vr.95b/31]

Benim ḳoyan yir yüzünde binā-yı ẓulm ü fesād
Yezīd naʾibi serdār-ı Kūfe *ibn Ziyād* [Vr.95b/38]

[59] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 503
[60] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 503

Muḳarrer eyledi *ibn Ziyād* kāfir-i dūn
Niçe laʿīn ü şaḳi aḳṣardan ola bī-rūn [Vr.102b/31]

Bu dār-ı pür-cefāda māye-i ẓulm ū fesādam ben
ʿAlī evlādınıñ ḳanın töken *ibn Ziyād*am ben [Vr.105b/27]

Saʿd: İbn Ziyâd'ın Kerbelâ'daki ordusunun komutanıdır. Hz. Hüseyin ile savaşmış ve şehâdetinin ardından Hz. Hüseyin'in bedeninin üzerinde at koşturulmasını emretmiştir. Daha sonra da Ehl-i Beyt'ten geriye kalanları esir alarak Kûfe'ye götürmüştür. Eserde, bu özellikleri ve yaptıkları anlatılarak lanetler edilmiştir.

Sipāh-ı Kūfe bi-fermān ibn *Saʿd*-ı laʿīn
Hücūm eyledi küllen bilinde ḫançer-i kīn [Vr.165b/83]

Cevāb virdi o dem ibn *Saʿd* bed-kirdār
Ki ey Ḥüseyn ʿAlī sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār [Vr.167b/56]

Bu sözleri işiden demde ibn *Saʿd*-ı laʿīn
Bir oḳ kemāne ḳoyup ol sitemker-i bī-dīn [Vr.168a/66]

Bu Ḥüseyn nūr-ı dü-çeşm Muṣtafādır yā *ibn Saʿd*
Meyve-i bāġ-ı ʿAliyyü'l-Murtażādır yā *ibn Saʿd* [Vr.169b/121]

Görüp ḥāleti *ibn Saʿd* laʿīn
Ṣadā leşkere urdı ey ehl-i kīn [Vr.222b/222]

Çü istedim idem şāh-ı Kerbelāyı şehīd
Gözüm ne gördi ṭurup birce şaḥṣ-ı rīş-i *Saʿd* [Vr.312a/118]

Hürr: Kerbelâ şehîdlerinden olan Hürr, başlangıçta İbn Ziyâd'ın isteği üzerine Hz. Hüseyin'e karşı savaşmak için göderilen bin kişilik ordunun komutanıdır. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin ile konuştuktan sonra taraf değiştirmiş ve

vahim hâdisenin sabahı Hz. Hüseyin tarafına geçmiştir. Kerbelâ'da ilk şehîd olan kişilerdendir. Eserde Hürr, zalimden değil mazlumdan yana olan ve hak yolunu bulan bir kişi olarak beyitlerde geçmiştir.

Dutdı ʿalāḳa ḥikmet-i bāṭın sadābada
Ḥürr bir dilāveri ṣaf-ı aʿdāda ḳoydılar [Vr.135a/16]

Bu güft ü gūda idi şāh-ı bī-muʿīn penāh
Yetişdi *Ḥürr*-i dilāver yanında ḫayli siyāh [Vr.139b/36]

Bu güft ü gūda idi *Ḥürr* ilen imām-ı zamān
Yetişdi ẓuhr namazı yüceldi ṣavt-ı eẕān [Vr.139b/46]

İdende *Ḥürr*e imām-ı zamān ḫiṭāb-ı ʿitāb
Kesildi ṭāḳati *Ḥürr*ün bedende ḳalmadı tāb [Vr.141a/36]

Bu faḫrim besdir ʿālemde diyürler *Ḥürr*-i nām-āver
Şehīd-i Kerbelāya evvelce teşne ḳurbāndır [Vr.174b/7]

Yukarıda saymış olduğumuz kişilerin dışında eserde, Yezîd taraftarı olan ve Kerbelâ olayı içerisinde adı geçen diğer kişilerin ortak özellikleri Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'e yapmış oldukları zulümlerdir. Eserde lanetlenmişlerdir. Bunlar: Şimr, Tavʿa, Meşkûr, İbn Mülcem, Amr İbn Bekr, Ebû Süfyân, Mervân, Sinân, Hâni, Ezrak, Zaʿfer, Hâris vb.

Görende *Şimr*-i laʿīn māridi belā vü güẕāf
Ḫiṭāb idüp ḳoşuna ey güruḥ-ı bī-inṣāf [Vr.188b/87]

Biñ defʿa gerçi öldire *Şimr*-i deġā beni
Virem bu başı ḫançer-i berrāna ḳoymanam [Vr.196a/72]

Serāy-ı *Tavʿa*da pinhān olupdır nātüvan Müslim
Gelün cevlāna hemçün bād-ı ṣarṣar ṣarṣar üstünde [Vr.106a/44]

Ḳadem ḳoydı kenāre ibn ʿammi server-i Baṭḥā
Çıḳup ṣaḥn-ı serāy-ı *Ṭavʿa*dan mihr-i cihān-ārā [Vr.107b/1]

O kīneniñ yem pür-mevc ü baḥr pür-şūrı
Ḥużūra istedi zindān emiri *Meşkūrı* [Vr.118a/78]

İṭāʿat eyledi *Meşkūr* ḥükm ü fermāna
Apardı onları saldı bu nevʿ-i zindāna [Vr.118b/82]

Noldı bāʿiṣ olmadı kevn ü mekān zīr ü zeber
Farḳıña ḍarbet uranda ibn *Mülcem* yā ʿAlī [Vr.41a/34]

Bu ʿazm ile kemerin muḥkem eyleyüp pür-kīn
Yetişdi Kūfede çoḳ ibn *Mülcem*-i bī-dīn [Vr.57a/27]

İbn Mülcem ḳatliñe āmadedir gözler yolun
Var elinde zehirlenmiş tīġ-ı berrān yā ʿAlī [Vr.60b/153]

Üçünci defʿa be-fermānzāde-i *Süfyān*
Ḳılup firifte-i Esmāyı keyd ilen *Mervān* [Vr.67b/24]

Buyurdı kimdir eyā ẕāde-i zinā *Mervān*
Ḳoya Ḥüseyne cefā etmege binā *Mervān* [Vr.76a/131]

Elin ḳoyup gözi üste *Sinān*-ı bī-īmān
Bürehne ḫançer ilen oldı ḳatlgāha revān [Vr.311b/113]

Cevāb virdi *Sinān*-ı laʿīn-i bed-encām
Melāmet itme beni ey reʾyis-i leşker-i Şām [Vr.312a/117]

Baḳup *Ezraḳa* Ḳāsım-ı nām-dār
Didi ey laʿīn-i şeḳāvet şiʿār [Vr.217b/52]

Düşüp *Ezraḳın* cānına ıżṭırāb
Didi ey civān ḳıl bu işde şitāb [Vr.217b/55]

İki yetīm ḳalup *Ḥārişiñ* elinde ẕelīl
Olupdı renkleri miṣl-i kehrübā titrer [Vr.116b/14]

Ḫançerinden hemīşe ḳan tökülen
Ḥāriş-i kāfir ü deġā geldi [Vr.124a/93]

O dem ki *Ḥāriş*-i nā-pāk-i şūm ü bed-ṭıynet
Gelüp yetişdi ḫiṭāb eyledi ki ey ʿavrat [Vr.124a/94]

2.5.1.5. Şâirler

Kenzü'l-Mesâib'de Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), şâirliğini ve şiirlerini övmek için Dîvân şiiri sahasının önemli şâirlerin isimlerinden yararlanmıştır. Hatta kendini şâirlik yönüyle onlarla karşılaştırmıştır. Kimi zaman kendi şâirliğini ve şiirlerini bu ismini saymış olduğu ünlü şâirlerden üstün tutmuştur.

Ferezdaḳ: Ehl-i Beyt taraftarı olan büyük bir şâirdir. Hz. Hüseyin Kûfe'ye doğru giderken konaklama yerinde Kûfe'den gelen Ferezdak ile karşılaşmış ve ona Kûfe'nin son durumunu sormuş, *Halkın gönlü seninle, ama kılıçları aleyhine!* [61] cevabını almıştır.

Saña yetmez *Ferezdaḳ* kim nedir Sicān nedir Ḥasan
Kelīm-i Ṭūr ẕikr eyle Mesīḥa medḥ-i mevlānı [Vr.2b/4]

Saʿdî Şîrâzî: İran topraklarının Şîraz kentinde doğmuştur. Bağdat'a gidip Nizâmiye Medreseleri'nde öğrenimini tamamlamıştır. En çok tanınan eserleri Gülistan ve Bostan'dır. On dört defa hacca gitmiştir. Bütün şiirlerinde Sadî mahlasına rastlanmaktadır. Eserde şâir kendisini Saʿdî ile karşılaştırmıştır.

Zamān-ı *Saʿd* isen mīlād-ı vaḳtim

[61] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 182.

Maḳām u menzil-i aʿlāya düşdüm [Vr.10a/243]

Saʿdiyā isim senüñ ṭāli-i mesʿūd menem
Berk-i bī-bār-ı dü *Bostan u Gülistānı* getür [Vr.18b/17]

Kişver-i *Şīrāzı* bağlar şiʿrimiñ şīrāzesi
Şāʿirān eşʿār-ı naẓmımdan teberrā aḫtarur [Vr.27a/15]

Eserde, yukarıdaki şâirlerin dışında Nizâmî, Nevâyî, Firdevsî ve Hâfız-ı Şirâzî isimleri de geçmektedir. Bu şâirlerin isimlerinin geçmesinin ortak noktası, Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî)'nin şâirliğini ve şiirlerini överken bunları örnek göstermesi ve kendisi ile karşılaştırma yapmasıdır.

Ḳıl ḫaberdār *Nevāyī* gibi ṣaḥib-i hüneri
Dī temāşāya temam efṣaḥ-ı tūrānı getür [Vr.18a/14]

Enverī neyyiri aʿẓam gibi naẓmında münīr
Dürr niṣār eylemege ʿıḳd-ı süreyyānı getür [Vr.18a/15]

Ey Niẓāmī dime çoḳ *Ḫüsrev* ile *Şirin*den
İster isen taḫt-ı bisāt üzre Süleymānı getür [Vr.18b/19]

Çoḳ da faḫr eyleme öz naẓmıña ey *Firdevsī*
Seversen söz yirine laʿl-i Bedeḫşānı getür [Vr.18b/21]

Milḥ-i şiʿrimden ider *Saʿdī* öz eşʿārun milḥ
Dürc-i naẓmımdan *Niẓāmī* dürri ġalṭan aḫtarır [Vr.21b/12]

Şiʿrimin şīrāzesi *Şīrāz*ı bağlar şübhesiz
Ḥāfiẓ-ı şīrīn-suḫan lafẓın ġazel-ḫān aḫtarır [Vr.21b/15]

Ey olan *Ḫāfiẓ*-ı kenz-i der-i şeh-vār-ı ġazel
Yāri maʿşuḳa nedir ḥūri vü ġılmānı getür [Vr.18b/18]

2.5.2. Eserde Adı Geçen Şehir, Yer ve Mekânlar

Kenzü'l-Mesâib'in konusunu oluşturan olay, Kerbelâ Hâdisesi'dir. Bu konu, yüzyıllar içinde çok acıklı mersiyelere konu edilmiştir. Konunun vahimliği üzerinde olayların yaşanmış olduğu şehirlerin ve mekânların da etkisi oldukça fazladır. Eserde, konu bütünlüğü içerisinde olayların geçmiş olduğu şehirler ve yerlerden sıkça bahsedilmiştir. Şehirler ya da yer adları ve mekânlar, kronolojik bir sıradan ziyade olayda yer aldığı önem derecesine göre aşağıda ele alınacaktır. Olayın geçtiği mekânlar ve mekânların olay üzerindeki etkilerinin şiire yansıması da yine üzerinde durulacak önemli bir konudur. Çünkü bu vahim olayın yaşanmasında kişiler kadar şehirler ve mekânlar da etkili olmuştur.

Kerbelâ: Irak'ın bir şehri. Bağdat'ın 100 km. güneybatısındadır. Hüseyin bin Alî'nin döneminde El-Kadiriye ve Şat-ül Fırât olarak da bilinirdi. 2003 sayımına göre nüfusu 572,300'dür. Müslümanlığın Şîî ve Alevî mezheplerine göre Mekke, Medîne ve Necef'ten sonraki en kutsal şehirdir. Şehîdlerin Efendisi Hz. Hüseyin'in pak na'şının defnedildiği yerdir. Hicrî 61 (M.680) tarihinde meydana gelen vahim olayın yaşandığı yerdir. *Köklü ailelere ev sahipliği yapan Kerbelâ, büyük bir islâmi ilimler havzasını, şahsiyetli aileleri, ünlü âlim ve şâirleri bünyesinde barındırmıştır. İmam Hüseyin'in kabr-i şerifine yaklaşık 500 m. uzaklıkta bulunan Hz. Abbas'ın kabri de bu şehirdedir. Beyne'l-Haremeyn olarak bilinen iki türbe arsındaki mesafe, bugün bulvar haline getirilmiş ve hurma ağaçlarıyla çevreye güzel bir atmosfer kazandırılmıştır.*[62] *Toprağı kan kokusu verir, bağrında yatan pak bedenler diri ruhlara ilham kaynağıdır, türbesi mukaddesdir ve fazileti hakkında sayısız rivayetler nakledilmiştir.*[63]

Eserde, en fazla geçen şehir adı Kerbelâ'dır. Çünkü konuyu teşkil eden yerdir. Eserde, yaklaşık 500 beyitte bu şehrin adı geçmektedir. Bazı şiirlerde ise Kerbelâ ismi redif olarak kullanılmıştır. Eserin genelinde olayın vahimliği yer adı ile birlikte hafızalara kazınmıştır. Şâir, Kerbelâ'nın kıyamete degin ziyaretgâh olmasını da eserinde talep etmiştir. Eserde Kerbelâ isminin yanında aynı yeri ifade eden

[62] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 285-287.
[63] Sefinetü'l-Bihar, c.2, s.11 ve 475.

Neynevâ ve Gaziriyye de kullanılmıştır. Bu yer adları da Kerbelâ başlığı altında ele alınmıştır.

ʿUşşāḳa meşḳ-i ʿaşḳdır ṭomār-ı *Kerbelā*
Ehl-i meẕāḳa keremdi bāzār-ı *Kerbelā* [Vr.9a/196]

Ne ḳadar her yana ʿazm eylesem berāberem
Ḥüseyn teşne lebiñ deşt-i *Kerbelā*sı gelür [Vr.23a/12]

Yüz Ḥüseyn-i *Kerbelā* teşne-i nāy-ı Fırāt
Cān virüp tā nebʿ-i feyżinde olsun cāvidān [Vr.24b/27]

Sulṭān-ı *Kerbelā* başını kesdiler susuz
Bu mekr ile ʿadū daḫi ʿudvān Ṣaḳīfede [Vr.47a/19]

Bu fitne bāʿiṣ olupdır ʿAlī şehādetine
Bu fitne baʿiṣ olup *Kerbelā* muṣībetine [Vr.50a/108]

Ḥüseyinle Ḥasanım ider gözyaşın cārī
Bu ay yetīm olacaḳ *Kerbelā* ʿalem-dārı [Vr.58b/80]

Bu bīʿat üste gerekdir çıḳa feleklere āh
Ola ḳıyāmete degin *Kerbelā* ziyāretgāh [Vr.75a/99]

*Kerb ü belā*da saldıla ʿAbbās ḳollārın
Vallāh degil bunuñla berāber muṣībeti [Vr.83b/7

Bu *Kerbelā* dinilen yerde rūz-ı ʿĀşūrā
Gelür temevvüce ḳan çeşmesi olur deryā [Vr.146b/27]

Ölen yer *Kerbelā* ḳurbān viren peyġamberin oġlı
Naṣīb oldı baña bu rütbe vallāh ḳalbi şād oldum [Vr.231a/8]

Ḳāsım civānı doġraduz Aṣġar bāġazın oḫladuz
Züvvārı ḳoymazlar ṣuṣuz men *Kerbelā* ḳurbānıyam [Vr.283b/29]

Bu dem bir iş ṭutaram ʿālem āh ü vāya gelür
Görün Ḥüseyn ne ḳıyāmetle *Kerbelā*ya gelür [Vr.293b/13]

Kerb ü belā ġarībi öldürdiler ṣuṣuz
Oldı esīr-i āl-i ʿabā vā Ḥüseyn Ḥüseyn [Vr.314a /195]

ʿİbret gözin açup baḳa her kim yaḳīn görür
Kerb ü belā çölinde muṣībet bahārı var [Vr.323a /20]

*Neynevā*da ʿıtret-i Zehrāyı üç gün üç gice
Teşne-leb sūz-ı ʿatşdan dāġlayanlar e'ṣ-ṣebīl [Vr.138a/124]

ʿArab didi bir adı *Ġażiriyye*dir ḥala
Daḫı bir adı da *Şaṭṭü'l-Fırat*dır mevlā [Vr.143a/29]

Baḳ birce *Neynevā* çölinin gör ḳıyāmetin
Yāddan çıḳarma oġlumın āḫir vaṣiyyetin [Vr.242a/52]

Çü ṣad-ı zinden ol şāh-ı *Neynevā* düşdi
Ġalaṭ degil ki disem ʿarş-ı kibriyā düşdi [Vr.303b/99]

Artuḳ itdün *Neynevā*da nehr-i ḳan-ı Ceyḥūndan
Āhir oldı semt-i maġribde şefīḳ ol ḫūndan
Şerm ḳıl ey bī-ḥamiyyet ḳādir-i bī-cūndan
Bī-ḥaber sen yoḫsa kim Ve't-tin-i Ve'z-zeytūndan
Ġāfil olma nāyib-i keşf-i aʿẓā öldürmesin [Vr.319a /51]

Kûfe: Fırat Nehri kıyısındaki şehir, Bağdat'ın 170 km. güneyinde, Necef'in 10 km. kuzeydoğusunda yer alır ki artık Necefle birleşmiş durumdadır. 2003 yılı verilerine göre nüfus 110.000'dir. Alî bin Ebû Talib döneminde İslâm

İmparatorluğu'nun başkenti haline getirilen ve başkent olduğu sürece kültürel yapısı geliştirilen günümüzde de çoğunluğunu Şîî Müslümanların oluşturduğu kenttir. *Halîfe Alî'nin öldürüldüğü ve türbesinin olduğu yerdir. Ehl-i Beyt taraftarlarının merkezi konumunda olan önemli şehir mekezlerindendir. Kûfe'nin anlamı ''Kızıl kum çölü''dür.*[64] Kûfe şehrinin olaydaki yeri, Hz. Hüseyin'in Yezîd'e bîat etmeyerek Mekke'ye doğru yola çıktığında Kûfe'nin ileri gelenlerinin Hz. Hüseyin'e davet mektupları yazarak O'nu Kûfe'ye davet etmeleri ve daha sonra da O'na sahip çıkmayışlarıdır. Hatta Hz. Hüseyin önceden elçi olarak Müslim'i buraya göndermiş, güvenli olup olmadığını kendisine bildirmesini istemiştir. Kûfe Müslim'in şehîd edildiği yerdir. Eserde, Kûfeliler birçok yerde 'vefasız' olarak nitelendirilmiştir. Kûfe şehrinin adı eserde, Kerbelâ'dan sonra en çok kullanılan şehir adıdır. 200'e yakın beyitte Kûfe adı geçmektedir.

ʿĀlemde her muṣîbet ü ġamdan ziyādedir
Serdār-ı *Kūfe* Müslim server muṣîbeti [Vr.83b/9]

Bu ʿarż-ı müddet-ara ol vaḥîd-i eyyāma
Yetişdi on iki biñ ehl-i *Kūfe*den nāme [Vr.83b/17]

O nāmelerde temāmen cemāʿat-ı eşrār
İderdiler o şāhı *Kūfe* şehrine iḥżār [Vr.83b/18]

Ḳan dökmege künāse-i meydān-ı *Kūfe*de
ʿUryān ḳılıc elinde otuz biñ süvāre var [Vr.86b/104]

Ḳader feryād iderdi ḥasret ayrılma ʿıyālünden
Olursan *Kūfe*de yüz biñ belāya mübtelā Müslim [Vr.90a/61]

Ḫayāl idüp baḳaram *Kūfe*niñ cemāʿātine
O ḳavm cümlesi bī-raḥm-i bī-vefā görinür [Vr.93a/160]

Bu mācerāyı görüp *Kūfiyān*-ı bed-encām

[64] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 322-323.

Yazup Yezīd ḥużūrına itdiler iʿlām [Vr.94b/8]

Bilende ḥāli Yezīd-i laʿīn bed-bünyād
Muḳarrer itdiginde *Kūfe*ye ʿAbīd Ziyād [Vr.94b/9]

İrende nāme saña ey laʿīn-i kīne-şiʿār
Dayanmayup özini *Kūfe*ye yitür zinhār [Vr.94b/11]

Beni bağışla ki senden ḫacāletim çoḳdur
Bu ehl-i *Kūfe*ye bil bağlama vefā yoḳdur [Vr.96a/64]

Ne bī-vefālar imiş ehl-i *Kūfe* bilmemişem
Ḳoyup beni bu belāda kömeklerim gitdi [Vr.103a/46]

Yoḳ iʿtibār gerdiş-i çarḫıñ medārına
Gelme diyār-ı *Kūfe*ye zinhār yā Ḥüseyn [Vr.112b/75]

Yetişdi sāḥit-i meydān-ı rezme çekdi ʿinān
Ḫiṭab ḳıldı ki ey *Kūfiyān*-ı bī-īmān [Vr.238b/106]

Atamın ḳanını al *Kūfe*yi ber-bād eyle
Bu özün ḳullara cānım ola ḳurbān ʿAbbās [Vr.331a/295]

Necef: Irak'ın başkenti Bağdat'ın 160 km. güneyinde bulunan şehirdir. Çoğunluğunu Şiilerin oluşturduğu şehrin nüfusu 2019 itibarıyla 847.000'dir. Aynı zamanda Hz. Alî'nin mezarının bulunduğu yer olduğuna inanılan şehir, Şîîler tarafından kutsal kabul edilen şehirlerdendir. Eserde adı en çok zikredilen şehirler arsında üçüncü sırada yer alan Necef*, Şâh-ı Necef ya da Emîr-i Necef şeklinde Hz. Alî vesilesiyle kullanılır*.[65]

Velā-yı Şāh-ı *Necef* gülsitān-ı īmānıdır
O gülsitāna nesīm-i ṣabādu medh-i ʿAlī [Vr.29b/7]

[65] Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, s.354.

Sürte gerek ḳara yüzini āsitāneñe
Yā medfeni *Necef* ola yā Kerbelā ʿAlī [Vr.34b/40]

Ol ḳadar muʿciz seniñ-vār ey şehenşāh-ı *Necef*
Yetmez itmāme yazılsa tā ḳıyāmet yā ʿAlī [Vr.42b/54]

Ḳoyup elin biline her zamān çeker āhı
Necef çölünde *Necef* Şāhı Murtażā titrer [Vr.116a/8]

Ḳıldı behişt-i ʿadnde peyemberi ġamın
Şāhenşeh-i *Necef* Şāh-ı Merdānı dağladı [Vr.128a/232]

Ḳoymaz ẕelīl-i düşman-ārā Ekber oġlunı
Yatmaz *Necef* çölinde babam Murtażā gelür [Vr.156b/119]

Yüzin ṭutup *Necefe* çekdi sinesinden āh
Zebān-ı ḥāli didi yā ʿAlī-yi Velīyullāh [Vr.179b/158]

Dolandırup gözini pādişāh-ı mülk-i *Necef*
Kemāl-i diḳḳat ile baḳdı ol civāna ṭaraf [Vr.191b/195]

*Necef*de yatma daḫı gel bugün meni yola sal
Başımı Şimr kesende özin diz üstüne sal [Vr.265a/20]

Döndi ḫazāne gülşen-i Zehrāy-ı ezherün
Deşt-i *Necef*de server-i dīn Ḥaydar ağladı [Vr.328b /202]

Şâm: Suriye'nin başkentidir. Ayrıca, Şâm Valiliğinin ve Rif Şâm Valiliği'nin de idari başkentidir. Şam, dünya tarihi boyunca, hiç aralıksız en uzun süre kullanılan şehir olarak anılır. Ehl-i Beyt esirleri bu şehirde Yezîd'in karşısına çıkarılmışlardır. *Hz. Hüseyin'in kızı Rukiyye'nin kabri bu şehirdedir. Şam ya da diğer adı ile Dımışk halkı İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren Muâviye yanlısı olup Hz. Alî ve evlatlarının*

karşısında düşmanca tutumlar sergilemişlerdir.[66] Kerbelâ esirlerine karşı da bu düşmanca tutumları devam etmiştir. Eserde, Şâm ya da Dımışk adı Kerbelâ esirlerine göstermiş oldukları kötü tavırlar ve zulüm yönü ile ele alınmıştır.

Nāḳa üste Zeynebiñ *Şāma* gidende gelmediñ
Olmadıñ ol bī-nevāya birce hem-dem yā ʿAlī [Vr.41a/38]

Ayaḳ yalın baş açıḳ bī-niḳāb ü pirāye
Dımışḳıñ ehli temāmen çıḳup temāşaya [Vr.52b/78]

Baḳanda Fāṭıma ol semtine be-taʿab
Ne gördi *Şām*da zencīre bağlanan Zeyneb [Vr.53b/108]

Bu ʿarż-ı müddet-ārā *Şam*dan Yezīd-i laʿīn
Revāne ḳıldı niçe fevc ẓālim-i pür-kīn [Vr.129b/21]

Ḥüseyniñ eylemege rūz ü rūşenin şeb-i tār
Olupdı ẓulmet içün *Şām*dan işʿāre gelür [Vr.136a/50]

Özin hemīşe diyersin bu ehl-i Kūfe vü *Şām*
Susuz şehīd idecek bizleri bu ḳavm temām [Vr.137b/110]

Susız başım kesilür yüz cefā ilen dalından
Cedāda *Şām*a gider peykerim ḳalur ʿuryān [Vr.151b/136]

Ṣabāḥ olanda uralar balam saña zincīr
Ayaḳ yalın gideceksin diyār-ı *Şām*a esīr [Vr.154a/34]

Yanar ḳıyāmet olunca oġul firāḳında
Gider *Dımışḳ*a ḳolı bağlı at ḳabāḳında [Vr.236b/30]

Ayaḳ yalın baş açıḳ Şimr at ḳabāḳında

[66] Muhaddisî, A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi, s. 154.

Esīr idüp götürir *Şām*a degin piyāde meni [Vr.269b/11]

Gerek esīr olasın boynuña geçe zincīr
Seni *Dımışḳ*a çeke ẕillet ile Şimr-i şerīr [Vr.295a/55]

Temām sehldü yā Rab çetindür bu maṭlab
Esīr olup gide *Şām*a ḫanım bacım Zeyneb [Vr.304a/13]

ʿĀlemde baḫt-ı ḳara bacım zār Zeynebi
Şehr-i *Dımışḳ*a zülfi perīşān aparmayun [Vr.329b/240]

Fırât: Fırat nehri Türkiye sınırları içerisinde Erzincan, Tunceli, Elazığ, Malatya, Diyarbakır, Adıyaman ve Gaziantep şehirlerinden geçerek Suriye'ye buradan da Irak topraklarına girer. Irak'ta denize uzak olmayan bir noktada Dicle Nehri ile birleşerek Şatt'ül-Arab'ı oluşturur ve Basra Körfezi'ne dökülür. Hazin Kerbelâ fâciası bu nehrin yakınlarında gerçekleşmiştir. *Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin Fırat nehri ile bağlantısı kesilmiş ve nehir civarında susuz bir şekilde şehîd olmuşlardır. İnanışa göre Hz. Hüseyin'in ziyareti için Fırat suyu ile gusül almak sevaptır ve abdest alan kişinin günahları bağışlanır*.[67] Eserde, Fırat nehri bu hazin susuz şehîd edilme yönü ile işlenmiştir. Ehl-i Beyt'e su taşımaya çalışan Abbâs'ın da önce kollarının kesilmesi sonra da şehîd olması eserde işlenen bir diğer husustur.

ʿIyālimiñ cigerin ẕulm od ile daġlamayun
Ḥüseyne āb-ı *Fırāt*ıñ yolını baġlamayun [Vr.58b/85]

Ḳolı ḳalem olup ʿAbbāsımun *Fırāt* üste
Düşende yer yüzine serv-i ḳāmeti oġlım [Vr.71b/175]

Ḳolı kesilmege ʿAbbās eyle āmāde
Fırāt üzre düşer naʿşı zaḫm-dār oġlum [Vr.77a/21]

[67] Sefinetü'l-Bihar, c.1, s.565.

Fiġānla vāh ile küllen cihānı doldurdım
*Fırāt*ıñ üste kesüp başlarını öldürdüm [Vr.128a/240]

Āb-ı *Fırāt*ı bağladıñ evlād-ı Ḥaydara
Hergiz Cenāb-ı Fāṭımadan itmediñ ḫicāb [Vr.147a/5]

Olaydı kāş bir oġlum civān-ı nevreste
Kesdiler başını teşne-leb *Fırāt* üste [Vr.151a/113]

Ṣabāḥ olanda bu ṣaḥrāda leşkerim basılur
*Fırāt*ıñ üste ʿalem-dārımıñ ḳolı kesilür [Vr.151b/123]

Var idi yeddi civān ḳardaşım ʿAlī Ekber
Gider *Fırāt*a bu dem ṣu tedārikin eyler [Vr.156a/108]

Nice gündür ṣusuzum içmemişem āb-ı *Fırāt*
Bu ṣusuzlıḳ men dil-i ḫaste vü ʿaṭşānı yıḳar [Vr.157a/13]

Tapulmıyor bir içim ṣu bu gamlı ṣaḥrāda
Meger *Fırāt* dönüp ḳana ey müselmānlar [Vr.178b/118]

Var ʿaṭşan cānımda maḳṣūdım degil āb-ı *Fırāt*
Kim zülāl-i bezm-i vaṣlundır baña ʿaynü'l-ḥayāt [Vr.258b/46]

Egerçi atan teşne-lebdir ġarīb
*Fırāt*ın ṣuyı olmayupdır naṣīb [Vr.280a/131]

Giren zamānda *Fırāt*a ṣu içmedim ḳaldım
Baḳup serin ṣuya ḥasretle yana yana aġa [Vr.302b/67]

Bathâ: İslâm'dan önce Kureyş kabilesinin bir kısmının yaşadığı bölgenin ismidir. Allah resûlü (s.a.v.) bu bölgede büyümüş ve Cebrâil (a.s) de ilk kez burada ona nazil olmuştur. Hz. Peygamber, Gazze ve Hac dönüşlerinde defalarca Bathâ

bölgesinde namaz kılmıştır. Mekke'nin fethinde de çadırını bu vadi de açmıştır. *Mekke-i Mükerreme'nin eski adıdır*.[68] Bathâ vadisi, Dicle ve Fırat nehirlerinin arasında bulunan yerdedir. Eserde Bathâ adı genellikle Hz. Hüseyin'e ''Server-i Bathā'' nitelendirmesiyle kullanılmıştır.

Ḳadem ḳoydı kenāre ibn ʿammi server-i *Baṭḥā*
Çıḳup ṣaḥn-ı serāy-ı Ṭavʿadan mihr-i cihān-ārā [Vr.107b/1]

Buyurdı server-i *Baṭḥā* ki ey ʿazīz oġlım
Dolan bu bādiyeyi çārsūya ḳıl naẓar oġlım [Vr.129b/36]

Buyurdı server-i *Baṭḥā* eyā ʿazīz peder
Bugünki gün baḳaram çoḳ susuzdı bu leşker [Vr.137b/106]

Buyurdı server-i *Baṭḥā* ki ey ʿazīz peder
Meger nolup görinür gözlerinde eşk başar [Vr.139a/29]

Buyurdı server-i *Baṭḥā* bu ḫūn-ciger kimdir
Salupdı ʿāleme āmīn ilen şerer kimdir [Vr.215a/134]

Yandırdı ġamlı sīnesini sūz ilen güdāz
Geldi ḥużūr-ı server-i *Baṭḥā*ya açdı rāz [Vr.242a/50]

Dü-bāre leşker-i ʿudvān açup cefā ile el
Ḳıtāl-i server-i *Baṭḥā*ya oldı müstaʿcel [Vr.310b/70]

Medîne(Yesrib): Bugünkü Suudi Arabistan'ın Hicaz bölgesinde, Mekke'nin kuzeyinde yer alan şehir. Medîne'nin Hicret'ten önceki eski adı Yesrib'dir. Medirra, Medirke, Meddiyne, Mezzine de denmiştir. İslâm dini için özel bir şehirdir, Mescid-i Nebevî'yi ve Hz. Muhammed'in kabrini barındırarak İslâm'da ikinci en mukaddes yer sayılır. Eserde hem Medîne hem de Yesrib adı birlikte kullanılmıştır. Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in Medîne'den göç etmek zorunda kalışları işlenmiştir.

[68] Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, s. 58.

Olur *Medīne*den od şuʿlesi semāya bülend
Cenāb-ı Fāṭımanıñ nāle-i bükāsı gelür [Vr.23a/10]

Medīne ehli meni ḳoymadı ṭutam saña yas
Kime gidüm bu yamān günde dāda yā etbā [Vr.51b/54]

Bu fikre düşdi o sālār-ı fırḳa-i ümmet
Alup ʿıyālini ḳılsun *Medīne*den hicret [Vr.76b/4]

*Medīne*den düşüp āvāre çün imām-ı enām
Diyār-ı Mekkede yüz miḥnet ile dutdı maḳām [Vr.83b/13]

Şahenşeh-i *Medenī* Hāşimun sülālesiyem
Baḥār-ı gülşen-i āl-i resūl lālesiyem [Vr.140b/14]

Düşen *Medīne*den āvāre Kerbelā çölüne
Viṣāl-i ḥasreti bülbüllerim ʿaleyk-i selām [Vr.151a/109]

Buyurdı mīr-i ḥarem ibn żayġamü'l-ġazāvat
Ḳızım *Medīne*ye gitmek muḥaldir heyhāt [Vr.295a/54]

Yalñızam *Yeṯrib*de senden ġayrı yoḳdur yāverim
Yoḳ ġam-ı hicrānıña tāb ü tüvānım Fāṭıma [Vr.52a/62]

Eger yolıñ düşer *Yeṯrib* Zeynebe ḳıl çāre
Menim kitābetimi virgilin o bīmāre [Vr.90b/74]

Bu sözde gözyaşını şāh-ı *Yeṯrib* eyledi pāk
Cevāb virdi ki ey ibn żayġam-ı çālāk [Vr.177b/78]

Alupdır cānımı *Yeṯrib*de bir bīmār ḳız derdi
Elimde nāmesi ḳan aġlaram māder sirāḳında [Vr.297a/61]

Miḥnet ü derd-i elemden üzülen cānıma baḳ
Ḳoyma *Yeṯrib*de bu nevʿ ile giriftār beni [Vr.330a/247]

Mekke (Arafat, Beytullah, Hicaz, Mescid-i Aksa): Bugünkü Suudi Arabistan'nın tarihi Hicaz'ında Mekke Bölgesi'nin yönetim merkezi olan şehir. Mekke, Arap Yarımadası'nın batısında bulunan eski Hicaz bölgesinde ve Kızıldeniz'in doğusunda yer alır. İslâm dininince en kutsal şehir kabul edilmektedir. Hz. Muhammed (s.a.v.), burada doğmuştur. İslâm'ın kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim burada, Hira mağarasında indirilmeye başlanmıştır. Beytullah denilen Kâbe de yine bu şehirde yer almaktadır. *Kâbe'nin orda bulunması, mecâz-ı mürsel yoluyla Mekke'den bahsedilmesine neden olmuştur.*[69] Kur'an'da 'şehirlerin anası' (ummu'l kur'a) sıfatıyla anılır. Eserde, Mekke ile birlikte bu kutsal yerlerin neredeyse tamamı isim olarak geçmektedir.

Bu ḳıṣṣadan ṣora bir fevc-i ḳavm-i kīne-şiʿār
Ḫ̆ārce oluban *Mekke* içre taʿziye var [Vr.56b/16]

Diyem eger ḫaber alursan Ḥüseyniñi benden
Ḳalupdı *Mekke*de āvare yā Resūlullāh [Vr.91a/87]

Dü-bāre cūşa gelüp ġamları be-çeşm pür-āb
Yüzini *Mekke* ṭaraf dönderüp kim itdi ḫiṭāb [Vr.112b/73]

Maḥal-i rāz-ı nihān dār-ı ibtilā görinür
Bu cāy-ı *Mekke* degil arż-ı Kerbelādur bu [Vr.143b/10]

Diyüp bu sözleri sulṭān-ı *Mekke vü Ḥaremeyn*
İrişdi ḫaymelere Kerbelā ġarībi Ḥüseyn [Vr.294b/39]

Bu şūre zār ki ẓāhirde yoḳ nebāt-ı nebāt
Velīk eşk aparur zerresine biñ *ʿArafāt* [Vr.145a/54]

[69] Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**,** s. 302.

Olup manā-yı ḥaḳīḳat kenār-ı şaṭṭ-ı Fırāt
Bu çölde gözyaşı zemzemdi ḫaymegāh-ı *ʿArafāt* [Vr.163b/11]

Kimdü senden ġayri mevlūd oldı *Beytullāh*da
Var Mesīḥādan seniñ şānıñda rücḥān yā ʿAlī [Vr.30b/21]

Giyüpdir *Kaʿbe* teg başdan ayaġa cāme-i nīli
Açupdır çetr-i ġam sūsen gibi ferş-i giyāh üste [Vr.208a/493]

Dayandı geçmedi maʿşūḳasından doġrı Ḥaḳḳa
Durarken ẓuhr vaḳti *Kaʿbe-i Beytullāh* üste [Vr.208a/494]

O Ḥaydardır olındı *Kaʿbe*de milādı mesʿūdı
Velādetde temām āyāt-ı Ḳurʾānı ḳılup ezber [Vr.212a/9]

Saña mihmānım özimde ana müslümānım
Egerçi Kūfede ḫˇārım *Ḥicāz* serveriyem [Vr.104a/91]

Maḥal-i rāz-ı nihān dār-ı ibtilā görinür
Bu cāy-ı *Mekke* degil arż-ı Kerbelādur bu [Vr.143b/10]

Miʿrāc-ı ʿarş ḳasdına *Beytü'l-Ḥarām*dan
Evvel ṭavāf-ı *Mescid-i Aḳṣā*ya gelmişem [Vr.145b/7]

Menden götürmüş revnaḳın berçin ü hem bir āsmān
Ḳuṭb-ı revāḳ-ı aḫżarın çün *Mescidü'l-Aḳṣā*sıyam [Vr.270b/2]

Kenzü'l-Mesâib'de yukarıda saymış olduğumuz şehir ve yer adlarının dışında az da olsa aşağıdaki şehir ve yer adları da geçmektedir. Bunlar, kutsal topraklar üzerinde bulunan ya da Arap ülkeleri içerisinde İslâm tarihi içerisinde önem arz eden yer ve şehirlerdir. Eserde, geçtikleri anlam çerçevesi içerisinde birkaç örneği ile aşağıda verilmiştir.

Irak, İran, Mısır, Yemen, Cezayir, Hindistan, Kudüs, Horasan: Bu şehirlerden en sık adı geçeni Kerbelâ topraklarının da içinde bulunduğu ülke olan Irak'tır. Diğer şehirler de eserde birkaç beyitte tek geçmektedir. Eserde olayın geçtiği yerler ile birlikte Mısır örneğinde olduğu gibi bazen de benzetme yapılmak suretiyle bu şehir adları kullanılmıştır.

Daḥil-i deste dutup bir ṭarafda her gülden
Alupdı meşḳ-i nevā-yı *ʿIrāḳ*ı bülbülden [Vr.11b/21]

Yitürdi başımı bu rütbe ʿarş aġlaya
ʿIrāḳ nāʾibi oldum ʿazīz Zehrāya [Vr.86a/98]

Yüzin koyup ḳurı ṭopraḳlar üste cānı tebāh
Gözi *ʿIrāḳ* yolında cigerde nāle-i āh [Vr.297a/74]

Geh baḳīʿa giderem gāh oġul *Baġdad*a
Gah gelem baş açıḳ mülk-i *Ḫorāsān*a Rıżā [Vr.332a/317]

Ne *İran* māşaʾallāh şevket-i iclāl deryāsı
O deryā-yı celālet çeşme-sārı kişver-i *Ṭahrān* [Vr.16a/26]

O *Ṭahrān* içre burc-ı şevket iclāl-i rıfʿatden
Bu ḫurşīd-i cihān-tāb eyleyüpdür cilve-i cevlān [Vr.16a/27]

Leşkerim yetmiş iki teşte dilāverdir menim
Sen özin cemʿ ḳılup leşker-i *İrām*ı getür [Vr.18b/31]

Nār-ı Nemrūd oldı İbrāhīme senden gülsitān
Devletinden oldı Yūsuf *Mıṣr*a sulṭān yā ʿAlī [Vr.31a/32]

ʿAlīnin nūrı ḳıldı mülk-i *Mıṣra* Yūsufı sulṭān
ʿAlīnin nūrı Yaʿḳūbı ḳurtardı nār-ı firḳatden [Vr.239b/27]

Açanda boḳçayı şāhenşeh-i *Ḥicāz ü Yemen*
Kebāb idüp cigerin firḳat-ı İmām-ı Ḥasan [Vr.200a/218]

Farż idin siz ne imāmım ne peyember nevesi
Vāli-i mülk-i *Ḥicāz ü Yemen*em yā degilem [Vr.301a/15]

İdüp *Cezāyir Hindistān*ı vādi-i Ṭūr
Kelīm var o ṣaḥrāda deşti ḳıldı ʿubūr [Vr.293b/3]

Gidüp *Cezāyir*e *Hind* içre ḥālini bildim
O şāhı şīrün elinden ḫalāṣ idüp geldim [Vr.294b/47]

Melek disem size yā bülbülān-ı bāġ-ı *Ḳudüs*
Behişt-i ʿadnde ġılmān-ı ḫoş naẓar kimsiñiz [Vr.122b/51]

O ḫurşīdiñ feżā-i seyrigāhı ṭārem-i çārum
Bu ḫurşid-i cihāntāba *Ḥorāsān* mülkidir eyvān [Vr.15b/13]

Cān virdi ẕillet ile ḳurı yerde sīne-dāġ
Şāh-ı ġarīb-i ḫāk-i *Ḥorāsān* Ṣaḳīfede [Vr.47a/23]

Bedir, Uhud, Sıffin, Hayber: Bu yerler İslām tarihinde Müslümanlar ile müşrikler arasında geçen savaş adları bu savaşa adlarını veren yerler olması açısından önemlidir. Eserde, bu yer adları savaşlara telmihler ve benzetmeler yapılarak işlenmiştir. Kerbelâ hâdisesi bu savaşlara benzetilmiştir.

*Bedr*de islāma revnaḳ virdi tīġun şuʿlesī
Tapdı istiḥkām-ı āyin-i peyember yā ʿAlī [Vr.31b/12]

O Ḥaydardır *Uḥud*da *Bedir*de *Aḫrāb* ü *Ḫandaḳ*da
Ḳırup leşker yarup ṣaflar bulupdır ʿömr ilen ʿAnter [Vr.212b/19]

Ol Murtażā ʿAlīdi ki *Bedr*de ve *Ḥuneyn*de

Nuṣretle evc-i çarḫa bülend eyledi livā [Vr.248b/9]

Sehl ṣanma Ḥaşālillāh zaḥmetim bī-cā degil
Yā ḳıṣāṣ-ı *Bedr* ü yā aḥzāb ḳılam yā Ḥüseyn [Vr.256b/7]

*Uḥud*da vaṣfına Lā Seyf ü Lā-fetā oḳunan
Vaṣiyy-i ḫatm-ı rüsl-i Ḥaydar olduġın bilürem [Vr.255b/7]

Ḫarāb olaydı görem deşt-i Kerbelāy-ı Ḥüseyn
Bu yerde ḫāṭırıma düşdi ġazve-i *Ṣıffīn* [Vr.245a/106]

Bir taʿaccüb iş degil *Ḫayber* ḳoparmaḳ şānıña
Her ser-i mūyın yıḳar biñ bāb-ı *Ḫayber* yā ʿAlī [Vr.31b/15]

Ḫayber nedir ḳoparmaḳı bir şān ola saña
Ey gül-i ʿālemin Şāh-ı Merdānı yā ʿAlī [Vr.35a/20]

Virüpdiler baña zehr-i cefāyı *Ḫayber*de
Bugün ānıñ eṣerinden üzildi cān giderem [Vr.46a/64]

Bir mehābetle giderdi gören eylerdi ḫayāl
*Ḳalʿe-i Ḫayber*i sındırmaġa Ḥaydar yüridi [Vr.102a/18]

Teʿalallāh çe-sān inşā-nümāyem vaṣf-ı in Ḥaydar
Emīrü'l-müʾminin mevlā-yı Ḳanber saḳi-i kevṣer
Gehī der mehd gāhi der ġazā gāh der ṣaf-ı leşker
Vird-i ejder küned *Ḫayber* keşed ʿAnter be-bürred ser
Bed-ḫaş-ı nāṭıḳam bā-nāṭıḳ-ı gevher-bār miyāyem [Vr.333a/15]

Hira, Mina, Tûr-ı Sînâ: Bu yerlerden Hira Dağı, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) vahyin indiği yer; Mina, kutsal topraklarda hacıların şeytan taşladıkları ve kurban kestikleri yerdir. Eserde, özellikle bu kurban edilme kısmı Kerbelâ'da Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in şehîd edilerek kurban edilmesine benzetme yapılarak işlenmiştir.

Tûr-ı Sînâ da Hz. Mûsâ'ya Tevrat'ın verildiği yerdir. Bu yer ismi de benzetme yapılarak eserde kullanılmıştır.

Hem imām oġlı özim ṭoḳuz imāmın atası
Rütbede vālī-i *Hirā* necmenem yā degilem [Vr.300b/7]

Musaḫḫar eyledim küllī cihānı
Yetişdim vādi-i *Minā*ya düşdüm [Vr.10a/242]

O ẕü'l-celāl ki itdi Ḫalīle nārı selim
ʿİvaz yitürdi ẕebīha *Minā* çölünde fedā [Vr.12b/4]

Çoḳdur fedālarım baña ḳurbān degil żarūr
Yetmiş iki fedā ile *Minā*ya gelmişem [Vr.146a/20]

Ḳıldım *Minā*da Ḳāsımı meẕbūḥ-ı kūy-ı yār
Her ġonce yāresi gülü ḫandāna nāz ider [Vr.276a/46]

Ez-ān miy ḫurdem ez-nūşideneş Yaʿḳūb şud binā
Ḫumāreş kerd Mūsā rā-Kelīmulllāh der *Sīnā*
Be-mülk-i Yūsuf Mıṣr geşt sulṭān ez-hemān Minā
Sürūş-ı nūş-ı cāmeş Velleẕine cāhed ü finā
Der-ān teşir bā-şimşīr-i āteş-bār miyāyem [Vr.332b/9]

Ṭūr-ı Sīnā-yı muḥabetde virildi āşikār
Tā Kelīm-i ʿaḳla bāṭında yed-i beyżā-yı ʿaşḳ [Vr.9b/217]

Nedir İskender Dārā ne selāṭīn-i kiyān
*Ṭūr-ı Sīnā*ya gidüp Ḥażret-i Mūsānı getür [Vr.19a/35]

Gökden nüzūl ider o çöle lemʿa lemʿa nūr
Pür-nūr olupdı *vādi-i Sīnā*-yı Kerbelā [Vr.79b/103]

Bir tekellüm Ḥażret-i Mūsāyı fi'l-meṣel
Çoḳ ʿizzet ile *vādi-i Sīnā*da ḳoydılar [Vr.135a/19]

Ceyhûn, Nil, Kaf, Lut: Bu yerlerden Ceyhûn ve Nil nehirleri Kerbelâ'da akan kanın ne kadar çok olduğunu göstermek amacı ile benzetme yapılarak işlenmiştir. Kaf Dağı ve Anka kuşu ile Kerbelâ'da Ehl-i Beyt'in av olmaları benzetilmiştir. Lut şehri ile de helâk olan şehir benzetmesi yapılmıştır.

Nice berāber olam dil-şikeste maḫzūna
Kelāmı gözyaşını dönderüpdi *Ceyḥūn*a [Vr.12a/34]

Vardır pür-müşk menüm ṣāf suyım āb-ı Fırāt
Rūd-ı Ceyḥūn dime gic ḳulzüm-i ʿummānı getür [Vr.18b/26]

O deryāda bedenler nīm-i cānlar
Aḳardı rūd-ı *Ceyḥūn* gibi ḳanlar [Vr.271b/40]

Fedā olaḳ saña gel eyle bizleri meʾẕūn
Zemīn-i Māriyeyi ḳan ilen idek *Ceyḥūn* [Vr.286a/123]

Olup o deştde ḳan rūd-ı *Nīl* özi Mūsā
Yarardı tīġı ʿaṣā-yı Kelīm teg deryā [Vr.249a/32]

Mūsāya men oldım delīl düşdi ẕü'l-cenaḥeyn Cebreʾīl
Hem fālīḳ-i deryā-yı *Nil* nūr-ı bī-ḥisāb ebḥārıyam [Vr.283a/11]

Binüp raḫşa bir berḳ-i raḫşān miṣāl
Açup *Ḳāf*-ı ʿanḳası teg perr ü bāl [Vr.219a/106]

Virüp ẕülfiḳāra necāt-ı ġılāf
Düşüp lerzeye titredi *kūh-ı Ḳāf* [Vr.243a/33]

Şehbāz-ı evc-i ʿizzetem ecmāʿ-ı rifʿat menzilem

Beş gün bu cāh-ı pestde *Ḳāf*-ı belā ʿ anḳasıyam [Vr.270b/4]

Muraḫḫaṣ it ḳabaḳında idek ḳıtāl ü cihād
Veyā bu deşti ḳılaḳ *Lūṭ* şehri teg ber-bād [Vr.259b/75]

2.5.3. Eserde Tespit Edilen Âyet ve Hadîsler

Dîvân edebiyatı, İslâmiyet etkisi altında ortaya çıkmış ve yüzyıllar boyunca da varlığını bu etki altında sürdürmüştür. Bu sebeple, bu edebiyatın temel kaynakları arasında İslâmiyet ve onun altında da âyet ve hadîsler bulunmaktadır. Dîvân şâirleri, eserlerinde işledikleri hemen her konuda etkili bir anlatım ve inandırıcılık için âyet ve hadîslerden yararlanmışlardır.

Kenzü'l-Mesâib'de, Kerbelâ konusu ayrıntılı bir şekilde ele alındığı ve kapsamlı olarak temanın çeşitliliği ön plana çıktığı için her başlık altında anlatılan bölüm ile ilgili birçok âyet ve hâdise yer verilmiştir. Eserde, tespit edilebilen âyet ve hadîs sayısı yüz civarındadır. Eserde, tespit edilen âyet ve hadîsler kısa açıklamaları ve birkaç örneği ile verilmiştir.

Fatiha Sûresi: Eserde bu sûrenin tüm âyetleri bir şiirde arka arkaya beyitlerde sırayla verilmiştir. Bu şiirin dışında da özellikle sûrenin ilk âyeti olan ''Elhamdülillah'' ibaresi birkaç beyitte daha kullanılmıştır. Burada âyet âyet vermek yerine sûrenin meâlen tamamı ve şiir örnekleri birlikte verilmiştir. Eserde yâ Alî redifli bölüm içinde Hz. Alî'nin methi üzerinde kullanılmıştır. *1.Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla 2. Hamd (övme ve övülme), âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. 3. O, rahmândır ve rahîmdir.4. Ceza gününün mâlikidir. 5. (Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız 6. Bize doğru yolu göster. 7. Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu; gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil![70]*

Noḳṭa-i pāyīn-i taḥt-ı bā-i Bismillāhsan
Kelime-i *Elḥamdülillāh* vesāṭet yā ʿ Alī [Vr.41b/23]

[70] Hayrettin Karaman ve Diğerleri, **Kur'ân Yolu Meâli,** Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2018, s. 1.

Ente yā mevlā-yı dīn mevlā-yı *rabbü'l-ʿālemīn*
Bāṭın-ı maʿnā-yı ḥamd içün ʿibāret yā ʿAlī [Vr.42a/24]

İsmiñ olmuş ism-i *rabbü'l-ʿālemīnden* intiḫāb
Ey adı müştaḳ-ı esmā-yı celālet yā ʿAlī [Vr.42a/25]

Mālik-i dīvān-ı yevmü'd-dīn sensen ḥabbeẕā
Āyet-i *iyyāke naʿbüd* bi'l-ʿibādet yā ʿAlī [Vr.42a/27]

Nestaʿīn iyyāke bel vallāhu ḫayru'l-müsteʿān
Ey olan miftāḥ-ı bāb-ı istiʿānet yā ʿAlī [Vr.42a/28]

Bezm-i ḫāṣ-ı Ḫālıḳu'l-işbāḥ mişbaḥü'l-verā
İhdinā lafẓında mışdāḳ-ı hidāyet yā ʿAlī [Vr.42a/29]

Sen *ṣırāṭ-ı mustaḳīmu* ʿālemü'l-ʾibdāʾsın
Ey ṣırāṭ-ı ʿadl-i mīzan-ı ṭarīḳat yā ʿAlī [Vr.42a/30]

Elleẕīne yenkudune'n-niʿmete veylu'n lehum
Bāṭın-ı *enʿemte*de maḳṣūd u niʿmet yā ʿAlī [Vr.42a/31]

Lā ʿaleyhim *ġayr-i maġḍūb*-ı bel velā
Mevḳūf diyü el ʿuḳbāda şefāʿat yā ʿAlī [Vr.42a/32]

Hevlaʾül-ḳavm-i ehle'n-nār bil hem *ḍāllin*
Merḥabā aḥbābıña aʿdā ki zillet yā ʿAlī [Vr.42a/33]

Elif teg bir niẓām ilen ṣaf aralıḳ idüp müjgān
Gören *Elḥamdülillāh* olmayup ḫüsnü'l-meāb üste [Vr.180b/190]

Tār-ı zülf-i tārıñın hemçün müşk satar ʿıṭr-bār
Elif terkibin çeke *Elḥamdülillāh* üstüne [Vr.232b/56]

Miṣāl-i sūre-i *Elḥāmdülillāh* saṭr-ı evvelde
Tapup tevḳiʿ-i muḥkem maṣdar-ı ṣadr kelām üste [Vr.237a/46]

İhlas Sûresi: Eserde bu sûrenin tüm âyetleri bir şiirde arka arkaya beyitlerde sırayla verilmiştir. Bu şiirin dışında da özellikle sûrenin ilk âyeti olan *''Kulhuvallahu''* ibaresi birkaç beyitte daha kullanılmıştır. Burada âyet âyet vermek yerine sûrenin meâlen tamamı ve şiir örnekleri birlikte verilmiştir. *1. De ki: O, Allah birdir. 2. Allah sameddir. 3. O, doğurmamış ve doğmamıştır. 4. Onun hiçbir dengi yoktur.*[71]

Ḳul huvellāhu aḥed sensen diyem ḥāşa velā
Vardu *Allāhu'ṣ-ṣamedden* sende ḳudret yā ʿAlī [Vr.42a/34]

*Lem-yelid*sen ʿālem-i envār içinde şübhesiz
Yüz biñ iller ʿālemi ḳıldın seyāḥat yā ʿAlī [Vr.42a/35]

Ger *ve lem-yūled* disem estaġfirullāhu'l-ʿaẓīm
Var bu maṭlabdan vücūdıñdan bir ente yā ʿAlī [Vr.42a/36]

Lafẓıña *ve lem yekün* ile *lehu küfven aḥad*
Sende hem peydādur baʿdez Rabb-i ʿizzet yā ʿAlī [Vr.42a/37]

Ẓāhir itsün ʿāleme *leyse leh kufuvven aḥed*
Medd-i müşgīn ḫaṭ ḳurulsun *Ḳul huvellāh* üstüne [Vr.232b/50]

Ḫaṭṭı çün teşdīd-i metn-i *Ḳul huvellāh-ı aḥed*
Ḳaşları çün medd-i f*ī esmā'ü'l-ḥüsnā* yatup [Vr.251b/117]

ʿAlleme'l-esmâ: Bu ibâre, Bakara sûresi 31. âyeti olup manası, ''*Âdem'e isimlerin hepsini öğretti.*''[72] şeklindedir. Hz. Âdem'in yaratılışını konu alır. Eserde de Hz. Âdem üzerine söylenmiştir.

O ḥākim-i ezelīdir ki bed ü ḫilḳatde

[71] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 704.
[72] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 3.

Buyurdı Ādeme taʿlīm-i *ʿalleme'l-esmā* [Vr.12b/2]

ʿİlm-i ādem cenbe-i ʿilminde deryā ḳaṭresī
Ādeme olmuş vücūdıñ *ʿalleme'l-esmā* ʿAlī [Vr.33a/23]

ʿĀlem-i ervāḥda ʿilm-i ledünnī maḫzeni
Nūr-ı pāki *ʿalleme'l-esmā-yı* Ādem yā ʿAlī [Vr.40b/23]

Cāh ü celāl ü rütbede men hārdayam ādem hārda
Aṣl-ı vücūd-ı Ādemin men *ʿalleme'l-esmā*sıyam [Vr.270b/14]

Denâ fetedellâ: Bu ibâre, Necm sûresi 8. âyette geçmekte olup manası, *''Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı.''*[73] *şeklindedir.*

Kimdür yitüp *Denā fetedellā* maḳāmına
Ḫalvet serāy-ı ḳurbda mesned-nişīn olan [Vr.25a/10]

Sensiñ yeten *Denā fetedellā* maḳāmına
Miʿracda Muḥammed ilen hem-ṣafā ʿAlī [Vr.33b/8]

Maḥbūbdan yitüp baña iḫżār gelmesi
Çün maʿraż-ı *Denā feteddellāya* gelmişem [Vr.145b/8]

Ve'ssâbiḳûne's-sâbiḳûn: Bu ibâre, Vakıa sûresi 10. âyette geçmekte olup manası, *''(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler.''*[74] *şeklindedir.*

Müstefād-ı āyet-i *es-sābiḳūne's-sābiḳūn*
Āşikār odur hüveydā sebḳat-i īmān-ı ʿaşḳ [Vr.1b/7]

Sen degilsin mi olan *es-sābiḳūne's-sābiḳūn*
Var kūn-ı *Kün fe-kānda* min şeyʾül-inşā ʿAlī [Vr.32b/8]

[73] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 586.
[74] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 598.

Nūrımdı binā-yı *kāf ü nūn es-sābiḳūne'ş-sābiḳūn*
Maʿmūre-i ebdaʿda ṣunʿ-ı Ḫudā āṣārıyam [Vr.282b/2]

Ḥablü'l-metin: Âl-i İmrân sûresi 103. âyetten alıntı yapılan bu ibare *''Sağlam ip''* anlamına gelmektedir. Bu ifade ile Kur'an ve İslâm kast edilmiştir.

Ṣalındı *ḥabl-ı metīn* boynuna sitemle resen
Resūlden ṣoñra ḫār oldılar Ḥüseyn ü Ḥasan [Vr.48b/65]

Soldı semūm ẓulm ile gülzār-ı dīn harāy
Buldı şikest rişte-i *ḥablü'l-metīn* harāy [Vr.62b/213]

Kākül-i perçin besān rişte-i *ḥablü'l-metın*
Revnaḳ olsun levḥ-i ṣunʿ Ḥikmetullāh üstüne [Vr.232b/59]

Iḳṭar-ı dehr içre yaḳīn mendendi istiḥkām-ı dīn
Ḥablü'l-metīn ümmetim islām-ı pestiyānıyam [Vr.276b/7]

Kimdir menim teg rükn-i dīn islām içün *ḥablü'l-metīn*
Nūrü'l-hüdā ʿayne'l-yaḳīn ümmetlerin ġam-ḫˇārıyam [Vr.283a/23]

Hel etâ: Bu ibâre, İnsan sûresinin 1. âyetinde geçmekte olup manası, *''İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?''*[75] şeklindedir. Eser için önemli olan ksım bu sûrenin 8. âyetinin Hz. Alî için nazil olduğunun söylenmesidir. Aşağıda verilen beyitler de bu doğrultudadır.

Şānıñda üç yüz atmış āyet-i beyyanāt
Vaṣfındır temāmısı *hel etā*ʿ Alī [Vr.34a/14]

Kimdür gelüpdi şānına *Lā-seyfü Lā-fetā*
Var üç yüz āyenin kime imāsı yāʿ Alī [Vr.36b/13]

[75] Reyhan Keleş, **"Divan Şiirinde Lafzî Ayet ve Hadis İktibasları"**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2013, s. 238.

Gel ey nişāne-i serdār-ı *Lā -fetā* ḳardaş
ʿAzīz-i tāc-ı bezm-i ser *hel etā* ḳardaş [Vr.143b/15]

Adıñ ḳurbānı olsun ʿālem ey ʿAbbās ḳardaşım
Ḥüseyne yār ü yāver tāc-dār-ı *hel etā* oġlı [Vr.165a/67]

Hel etā maḫzeninin dürr-i girān-māyesiyem
Lā-fetā dürcine bir lüʾlüʾ-i şeh-vār menem [Vr.186a/2]

ʿAlīden ġayrı kimdir *hel etā* ya tāc-dār olmuş
Böyle cāh ü celāle müstaḳil olsun seḫāvetden [Vr.239a/13]

Hel min (mezid): Bu ibâre, Kaf sûresinin 30. âyetinde geçmekte olup manası, *''Biz O gün cehenneme: Doldun mu? diyeceğiz. O da: Daha fazla var mı?''*[76] diyecektir, şeklindedir. Bu ibare eserde Ehl-i Beyt düşmanları için kullanılmıştır.

Gelende naʿra-i *Hel min* mübāriz-ı aʿdādan
Kesüp ʿalāḳayı Ḳāsım temām-ı dünyādan [Vr.203b/340]

Diyün dūzeḫe çeksün *Hel min mezīd*
Gelür tāc-dār-ı sipāhı Yezīd [Vr.219b/123]

Beşinci mertebe seslendi ol ẕebīh manā
Ḥazin ṣavt ile *Hel min* nāṣirun yenşurnā [Vr.260a/93]

Hel min mübāriz eyle olur her zamān bülend
Men zāre ṭaʿne urmaġa āl-i zinā sesi [Vr.321a/2]

İnnâ aradnâ: Bu ibâre, Ahzab sûresinin 72. âyetinde geçmekte olup manası*, ''Biz o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik, onlar, onu yüklenmeye*

[76] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 574.

yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi. O gerçekten çok zalim ve çok cahildir.''[77] şeklindedir. Eserde tek bir beyitte geçmektedir.

Kim ider inkār sen olmaḳ kelamullāhdan
Maʿraż-ı *İnnā ʿaraḍnā*ya emānet yā ʿAlī [Vr.42b/41]

İnnâ fetehnâ: Bu ibâre, Fetih sûresinin 1. âyetinde geçmekte olup manası*, ''Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik.''*[78] şeklindedir. Eserde Hz. Alî için bu âyet dile getirilmiştir.

Livā-yı nuṣreti açsa hevāda perçem-i beydaḳ
Olur ḫayl-i melāyik sūre-i *İnnā feteḥnā*-ḫān [Vr.16a/32]

Ḳadem ḳoydı rikāba sūre-i *İnnā feteḥnā* ḫ̆ān
Ḳabaḳca fetḥ-i bāb-ı cennete çekdi ṣalā Müslim [Vr.89b/48]

Olup *İnnā feteḥnā* ṭaḳ bin el-ḥā cibininde
Delīl-i menzil-i ḳurbet reh-i ṣıdḳ ü ṣevāb üste [Vr.180b/191]

ʿAlīden ġayrı kimdir fettḥ iden *İnnā fetehnāda*
Nüzūl-i sūre-i Ve'l-leyl ʿibāretdür o nuṣretden [Vr.239a/14]

Şāh-ı dīn ḳatlinde var çoḳ sırr-ı pinhān ü ʿalen
Āl-i Ḥaydardan sivā olmaz bu esrārı bilen
Bil ʿaẓīm ẕenbike lem yeġfirullāhe felen
Yeddi ḥā mimin bozupsan intiẓāmın ẓulm ilen
Meşʿar-ı *İnnā feteḥnā* Murtażā öldürmesin [Vr.317a /28]

İnnâ ileyhi raciʿun: Bu ibâre, Bakara sûresinin 156. âyetinde geçmekte olup manası*, ''Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz.''*[79]

[77] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 461.
[78] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 566.
[79] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 3.

şeklindedir. Eserde, murabba başlığı altında 6 dörtlüğün son mısrasında tekrar olarak verilmiştir. Müslim'in Kûfe'de ölümü üzerine söylenmiştir.

Yār-ı enṣārım dağıldı bī-muʿīnim ḫūn-ciger
Kim görüpdür bir ġarībün üzre gelsün biñ nefer
Kerbelā şāhından ayrıldım uzaḳ düşdi sefer
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun [Vr.106b/60]

Ḳabe ḳavseyn: Bu ibâre, Necm sûresinin 9. âyetinde geçmekte olup manası, *''Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu.''*[80] şeklindedir. Bu âyet Hz. Peygamber ve Cebrâil arasındaki yakınlaşma için kullanılmaktadır. Eserde de Hz. Peygamber üzerine söylenmiştir.

Lev ḥaşallāh *Ḳābe ḳavseynim* fenāfillāhdır
Neyl-i maḳṣūdum fenāfillāhda dāna aḫtarur [Vr.28a/46]

Ḳābe ḳavseyn ve denī hem özine meni sırrına
Seyr ḳıl kem-ter maḳāmın seyr bir tīr aḫtarır [Vr.29a/24]

Ḳanġı peyġamber olupdur *Ḳābe ḳavseyn* maḥremi
ʿĀlem-i eflākde aʿlā vü ednā aḫtarur [Vr.27b/35]

Ke-lemhi: Bu ibâre, Nahl sûresinin 77. âyetinde geçmekte olup manası, *''Göklerin ve yerin gaybını bilmek Allah'a aittir. Kıyametin kopuşu yalnız bir göz kırpması veya daha az bir zamandan başkası değildir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir.''*[81] şeklindedir. Ayrıca ve Kamer sûresinin 50. âyetinde geçen ibarenin buradaki anlamı da *''Buyruğumuz yalnız bir tekdir, göz açıp yumma gibidir.''* şeklindedir. Eserde, tek beyitte geçmektedir.

Ger istesem eyleyem *Kün fe-kānı* zīr ü zeber
Benim elimde çoḳ āsāndı *Ke-lemḥi* baṣar [Vr.75b/108]

[80] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 586.
[81] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 286.

Kün fe-kân: Bu ibâre, Bakara sûresinin 117. âyeti ile birlikte birçok âyette geçmekte olup manası, *''Ol der ve olur!''* şeklindedir. Allah'ın yaratma gücünü gösteren âyetlerdendir. Kur'an-ı Kerim'de *''Kün fe-yekün''* şeklinde geçmektedir. Ancak Dîvân şâirlerinin birçoğu şiirde *''Kün fe-kân''* şeklinde kullanmışlardır. Eserde, her iki kullanım da mevcuttur.

Ger diyem miʿmār-ı ṣunʿ *Kün fe-kān* sulṭān-ı ʿaḳl
Ki maʿāzallāh vir gāhī vir heyhāt-ı hāt [Vr.26a/16]

Kün fe-kān vārında sen mevcūdsen ādem-i ṭıfl
Kāināt u küll-i mevcudāta server yā ʿAlī [Vr.31b/8]

Sen olmasa idiñ olmazıdı var *Kün fe-kān*
Ne cinn ü inssiñ Ādem ü Ḥavvāsı yā ʿAlī [Vr.36b/14]

Ey vücūdı maṭlaʿı envār-ı ḳudret yā ʿAlī
Naẓm-dār-ı *Kün fe-kān* bünyān-ı fiṭrat yā ʿAlī [Vr.41a/1]

Menem meşid-i erkān-ı *Kün fe-yekūn*
Menim elimdedi mākān ü belki māsikūn [Vr.166a/3]

Çün şāh-ı Māriye Dārāy-ı dār-ı *Kün fe-yekūn*
Cihāda leşkeri cinniyi ḳılmadı meʾẕūn [Vr.287b/1]

La-fetâ İllâ ʿAlî Lâ-Seyfe İllâ Zülfikâr: Bu hadîs, *''Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur.''*[82] manasındadır. Zülfikar kılıcı, Hz. Muhammed'in hediye olarak Hz. Alî'ye verdiği ve ucu iki çatallı olan bir kılıçtır. Bu kılıcın üzerinde "Lâ Fetâ İllâ Alî Lâ Seyfe İllâ Zülfikar" yazmaktadır. Eserde, en çok geçen ibârelerden biridir.

ʿAlī adı çekilen demde semʿ-i īṣāre
Ki *Lā-fetā* sesī göklerden āşikār gelür [Vr.20a/10]

[82] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 257.

Ḳanġı ʿAlī velī Ḫuda şāh-ı *Lā-fetā*
Ceng-i aḥdde ṣāḥib-i lā seyf-i ẕülfiḳār [Vr.20b/6]

Lā-fetā illā ʿAlī lā seyfī illā ẕülfiḳār
Şānıña gökden oḳundı medḥ-i güyān yā ʿAlī [Vr.30b/18]

Geldi Uḥudda şānıña *Lā-seyfü Lā-fetā*
Oldı melek bu ẕikr-i nevā-ḫᵛānı yā ʿAlī [Vr.35a/16]

Münāfıḳan-ı Medīne temām-ı pīr ü civān
Gelüp ḥużūr-ı şāh-ı *Lā-fetāya* ḳıldı beyān [Vr.50b/20]

Ḥelāl ḳıl baña ey şāh-ı *Lā-fetā* giderem
Bu ḫaste cānım olup derde mübtelā giderem [Vr.52b/85]

Veyā bu ki Uḥud cengāhına ḳaṣd eyleyüp Ḥaydar
Olupdur kevn-i imkān üzre ṣānī *Lā-fetā* Müslim [Vr.90a/57]

Beni ḳoydı yalñız bu ḳavm-i deġā
Yetiş dādıma ey şeh-i *Lā-fetā* [Vr.108a/20]

Felekde vaṣfına *Lā-seyf* oḫunsun Şīr-i Dāver teg
Nesebde şehsüvār-ı *Lā-fetādan* yādigār olsun [Vr.165a/56]

Ol Murtażā ʿAlīdi aḥdde ṣarāḥatā
Gökden oḫundı medḥine *Lā-seyf-i Lā-fetā* [Vr.248b/6]

Uḥudda vaṣfına *Lā-seyf ü Lā-fetā* oḳunan
Vaṣiyy-i ḫatm-ı rüsl-i Ḥaydar olduġın bilürem [Vr.255b/7]

Her dem başardı baġrına saḳlardı çoḳ ʿazīz
Cān Zeynebim diyüp o şāh-ı *Lā-fetā* beni [Vr.320b/3]

Ḳul kefâ: Bu ibâre, İsra sûresinin 96. âyetinde geçmekte olup manası *''De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir.''*[83] şeklindedir. Eserde, genellikle Hz. Alî'nin isminin geçtiği beyitlerde geçmektedir.

Celāline ṣadeḳū āyesi kelimesi kifāyet ider
Cemal-i ʿizzet ile *Ḳul kefādı* medh-i ʿAlī [Vr.29b/15]

ʿAlīden ġayrı kimdir *Ḳul kefā* billāh-ı maṣdaḳı
Velīkin çoḳ nihān maṭlab ʿayāndır bu kifāyetden [Vr.239a/10]

Ol Murtażā ʿAlīdi kitāb-ı mubīnde
Bī-şek ü şübhe faẓlına kāfidi *Ḳul kefā* [Vr.248b/10]

Kimdir ʿAlī teg ser firāz evc-i celāle şāhbāz
Erkān-ı dīn rükn-i namāz hem *Ḳul kefādır* yā degil [Vr.289a/9]

Diyer ġam itmeyin ey āl-i Muṣṭafā geldim
ʿIyāl-i derbeder şāh-ı *Ḳul kefā* geldim [Vr.294b/37]

Naṣru'n-minellâh: Bu ibâre, Saff sûresinin 13. âyetinde geçmekte olup manası *''Allah'tan yardım'' demektir.* Âyetin tamamı meâlen *''Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Mekke'nin fethi) Müminleri müjdele.''*[84] şeklindedir.

Cibīninde mücessem āyet-i *Naṣru'n minellāhi*
Hilal ebrūlarında gūy-ı feṯḥ almaḳlıġa çevgān [Vr.16b/43]

Müfād sūre-i *Ve'n-necm* sūre-i *Ve'ṭ-ṭūr*
Ḫiṭāb-ı *Naṣru'n minellāh*-ı livādur medh-i ʿAlī [Vr.29b/20]

Vücūdında mücessem āye-i *Naṣru'n minellāhi*

[83] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 301.
[84] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 620.

Gelüp şānında gūyā kelime-i faṣlü'l-ḫiṭāb üste [Vr.180b/192]

Āye-i *Naṣru'n minellāh* olan feṭḥ-i ḳarīb
Seyf-i berende-i meslūl-i şerer-bār menem [Vr.186a/6]

Ṭurre-i ṭarrār-ı ʿanber-bār ilen müşgīn livā
Perçem açsun lāle-i *Naṣru'n minellāh* üstüne [Vr.232b/53]

Selsebîl: Bu ibâre, İnsan sûresinin 18. âyetinde geçmekte olup Yüce Allah, cennet ehline adı *''Selsebîl''* olan pınardan içecek sunulacağını ifade etmektedir. Âyetin tamamı meâlen, *''Bu orada bir pınardır ki, adına ''selsebil'' derler.''*[85] şeklindedir. Eserde susuz kalan Ehl-i Beyt'in selsebîl'e kavuşacağı, başka bir şeye ihtiyacı olmadığı ifade edilmiştir.

ʿĀşıḳa cennet ne lazımdır ne āb-ı *selsebīl*
Curʿa ʾi eyler kifāyet rāḥ-ı revḥ-i iftirā-yıʿ aşḳ [Vr.9b/225]

Sen gözyaşın sebīl eyle çün āb-ı *selsebīl*
Her ḳaṭresi temām-ı behiştiñ bahāsıdır [Vr.175b/14]

Ne var gözimde Fırātın ṣuyı ne cām-ı billūr
Ne *selsebīl* gerekdir vü ne şarāb-ı ṭahūr [Vr.275a/16]

Kerbelā ḳurbānı mevlā *selsebīl*'n var senin
Nūş-ı cān itmeklige cennet serāda yā Ḥüseyn [Vr.289b/28]

Şaḳḳü'l-ḳamer: Bu ibâre, Kamer sûresinin 1. âyetinde geçmekte olup manası *''Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı.''*[86] şeklindedir. İslâm âlimlerinin çoğunluğuna göre ayın yarıldığını belirten cümle, Mekkeliler'in kendisinden bir mûcize istemeleri üzerine Hz. Peygamber'in eliyle işaret edip ayı ikiye bölmesini ve sonra tekrar işaret edip birleştirmesini ifade etmektedir. Bu mûcize, İslâmî literatürde inşikaku'l-kamer veya şakku'l-kamer (ayın yarılması) diye meşhur olmuştur. Bu âyetin yorumunda

[85] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 659.
[86] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 3.

âlimler arasında geniş tartışmalar cereyan etmiş, hatta bu konuda özel risâleler yazılmıştır.

Şaḳḳü'l-ḳamer celāliñ içün bir nümūnedir
Bürhān-ı āşikār ẕelīl-i yaḳīn olan [Vr.25a/8]

Sen o peyġambersiñ itdiñ çarḫda *şaḳḳü'l-ḳamer*
Pīş-niyānun oldı ʿayne'l-muʿcizātü'l-bāhirāt [Vr.26a/32]

Ayaġa ṭur bacı Zeyneb tedārikini görek
Başında *şaḳḳ-ı ḳamer* teg ḳılıc yarası gelür [Vr.64a/34]

Basanda bağrına ḳardaşını imām-ı Hüdā
Olup ʿayān cemʿ *E'ş-şems-i Ve'l-ḳamer* peydā [Vr.182b/251]

ʿUrvetü'l-vüṯḳâ: Bu ibâre, Bakara sûresinin 256. âyetinde geçmekte olup manası *''Kopmayan sağlam bir kulp.''* şeklindedir. Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk, sapıklıktan ayırd edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkar edip, Allah'a inanırsa, sağlam bir kulpa yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir. Eserde, Hz. Peygamber ve Hz. Alî'nin doğru yolu devam ettirdiğinden bahsedilmiştir.

ʿUrvetü'l-vuṯḳā veliyy-i Ḥaḳḳ vaṣiyy-i Muṣṭafā
Validü's-sabiṭin zevc-i ḫayrü'n-nüsvān yā ʿAlī [Vr.30b/19]

ʿAlīden ġayrı kimdir *ʿurvetü'l-vuṯḳā* veliyy-i Ḥaḳḳ
Yeten ʿilme'l-yaḳīne menbaʿ-ı ʿayn-ı risāletden [Vr.239a/16]

Baḳmayup *İlle'l-meveddet* lafẓının maʿnāsına
Şāh-ı Baṭḥā-yı götürdün Kerbelā ṣaḥrāsına
Ol ḳadar urdıñ belā peykānların aʿzāsına
Ġarḳ idüp felekü'n-necāt dīni ḳan deryāsına
ʿUrvetü'l-vuṯḳā imāmü'lʾeṣfāya öldürmesin [Vr.315a/6]

Ve'ş-şems u Ve'ḍ-ḍuḥâ: Bu ibâre, Şems sûresinin 1. âyetinde geçmekte olup manası *"Güneşe ve onun aydınlığına andolsun."*[87] şeklindedir. Eserde, genellikle Hz. Alî'nin methedildiği bölümlerde kullanılmıştır.

Şöhreti şiʿrim başup fāḳī nā *Ve'ş-şems-i ve'd-ḍuḥā*
İḳtibāsında Ḳumr tegʿālem-ārā aḫtarur [Vr.27b/26]

Büṭün sūre-i *Ve'ş-şems Ve't-tİni e'r-Raḥmān*
Şiʿāʿ-ı şaʿşa *Ve'ḍ-ḍuḥādur* medh-iʿAlī [Vr.29b/18]

Ve'ş-şemsden murād-ı cemāliñ şiʿāʿdır
Maṣdāḳ-ı aṣl-ı şaʿşaʿa-i *Ve'ḍ-ḍuḥā*ʿAlī [Vr.34a/15]

Şāne çün teşdīd-i fevḳ kelime-i *Şemsü'ḍ-ḍuḥā*
Bir niḳāb itsün müretteb Ḥeybetullāh üstüne [Vr.232b/57]

ʿAlīden ġayrı kimdir *Ve'ḍ-ḍuḥā Ve'ş-şems*-i fi'l-maʿnā
Belī mübhemdir ism-i eşrefi şān ū celāletden [Vr.239a/19]

Ol Murtażāʿ Alīdi ki āyāt-ı vaṣfının
Ḳur'ān-ı Ḥaḳḳda biri *Ve'ş-şems ü Ve'ḍ-ḍuḥā* [Vr.248b/12]

Eşhedü En Lâ İlâhe İllallâh: Bu hadîs, islâm'ın beş şartından birincisi ve en mühimi olup, İslâm'a girişin temel şartı ve ilk harcıdır. Diğer ibâdetler bu temel üzerine kurulur. Hadîsin tamamının meâli, *"Ben şahâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur, yine ben şahâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür"*[88] şeklindedir. Eserde, Ehl-i Beyt kişilerinin ölümü anında kendi ağızlarından söylenmiştir.

Temām idüp sözini çekdi cān-ı dilden āh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllāllāh* [Vr.115b/183]

[87] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli, s. 687.
[88] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli.

Diyüp bu kelime bir güldi ol feriştāh-nigāh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh* [Vr.121a/178]

Görende ḫançeri ol bī-nevā çeküp bir āh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh* [Vr.128a/228]

Göz açdı ḥasret ilen eyledi imāma nigāh
Didi ki *Eşhedü En La İlāhe İllallāh* [Vr.253b/173]

Bismillâhirraḥmâniraḥîm: Besmele, "Bismillâhirrahmânirrahim" âyeti meâlince *"Rahman ve Rahim olan Allah'ın (c.c) adıyla", "esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın (c.c) adıyla"*[89] şeklindedir. Eserin başı besmele ile başlamıştır. Bunun dışında birkaç şiirde de ifade edilmiştir.

Ḥamd-ı Bismillāhdır ser-defter-i furḳān-ı ʿaşḳ
Meşḳ-ı ʿāşıḳdır bütün āyet-i Ḳurʾān-ı ʿaşḳ [Vr.1b/1]

Ẕikr idüp şevḳ ile *Bismillāhirraḥmānirraḥīm*
Giydi berg-i gül gibi endāmına evvel kefen [Vr.206b/426]

Ḳabaḳca ḳan ile bir saṭır yazdı Bismillāh
Dalınca *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh* [Vr.246a/131]

Ṭoldurupdur ḳalbiñi aġvā-yı şeyṭān-ı recīm
Vü aldın maḳtūl idüp ṭoḳuz imām itdiñ yetīm
Görmezsin ḥaşā behişt-i cāvidāndan bir nesīm
Çün olupsın ḫaşm *Bismillāhirraḥmanirraḥīm*
Raḥmetü'l-ʿālemīn mīr-i Hüdā öldürmesin [Vr.315b /11]

Yukarıda meâlleri ve örnekleri ile birlikte verdiğimiz âyet ve hadîslerin dışında eserde âyet adı olarak da şiirde kullanılan bölümler mevcuttur. Eserde bu beyitlerde iktibas yapılmamış sûre ya da âyetin isimleri

[89] Karaman ve Diğerleri, Kur'ân Yolu Meâli.

anılmıştır. Bu kullanımlarda şiirde anlamı desteklemek ve etkiyi arttırmak amaçlanmıştır.

Tebārek ile belī yedi sūre-i Ḥā mim
Ṣarāḥaten bilünür hel etādı medh-i ʿAlī [Vr.29b/17]

Müfād *sūre-i Ve'n-necm sūre-i Ve'ṭ-ṭūr*
Ḫiṭāb-ı Naṣru'n-minellāh-ı livādu medh-i ʿAlī [Vr.29b/20]

Rümūz-ı *sūre-i ve'l-ʿĀdiyāt u āyet-i Nūr*
Hemān o nūrda nūrı Ḫudādır medh-i ʿAlī [Vr.29b/21]

Dört elif-lām ile rā sekiz elif-lām ile mīm
Fażlınıñ şāhidi *Yāsīn ile Ṭāhā* görinür [Vr.39a/17]

Ḳanġı gün nāzil olup *āyet-i Ekmeltü leküm*
Külle āyāt bu tekmil içün inşā görünür [Vr.39b/38]

Āyet-i *Taṭhir-i* mażmūn-ı yüridullāhda
Ẕü'l-celāle maḳṣad-ı ʿayn-ı irādet yā ʿAlī [Vr.42b/42]

Küll-i ḳavme mühtedādır hādi-i nehc-i sebīl
Müstefād-ı *āye-i Ecrü'l-Meveddet* yā ʿAlī [Vr.42b/44]

O demde vedāʿ temām itdi ol muḥibbī şehīd
Kelām-ı nāṭıḳ-ı Ḥaḳḳdan bu *sūre-i Tevḥīd* [Vr.89b/43]

Viṣāli hicre mübeddil olup çü *sūre-i Nūr*
Özin kenāre çeküp *kāf ü hādan* ayrıldı [Vr.184a/46]

Çekildi sūre-i Ṭāhadan āyet-i Hārun
Aḫı ʿalāmeti güyā aḫādan ayrıldı [Vr.184a/47]

Mütercim olmaġa ḳan ile *āye-i Nuṣret*
Hüdādan ötrü kelām-ı Hüdādan ayrıldı [Vr.184a/49]

2.5.4. Eserde Kullanılan Aruz Kalıpları

Türk edebiyatında başlıca kullanılan iki tür vezin vardır. Bunlar aruz vezni ve hece veznidir. Hece vezni daha çok Halk şiiri ile özdeşleşmiştir. Dîvân şiirinde ise hâkim olan vezin aruz veznidir. *Aruz nazımda uzun veya kısa, kapalı veya açık hecelerin âhenkli dizilerine dayanan ölçü sistemidir. Dîvân şiirinde, söyleyişin canlılığını yani ritmi sağlamak yolunda vezin en önemli araçtır.*[90] Vezin, Dîvân şiirinde ahengi sağlayan unsurların başında gelmektedir. Arap şiirinden Fars'a, oradan da Türklere geçen bu vezin, uzun yıllar klâsik şâirlerimiz tarafından kullanılmıştır. Ancak aruz veznini kullanan milletler, bu vezin sisteminde kendilerince tasarruflarda bulunmuşlardır. Bu bağlamda Türk şâirler, yüzyıllar geçtikçe aruzu kullanmada ustalık kazanmışlardır. Buna rağmen aruz vezninin Türkçe şiirlere uygulanması her zaman şâirleri zorlayan bir husus olmuştur.

Kenzü'l-Mesâib'de, 6 ayrı aruz bahri ve 13 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî)'nin aruz veznini kullanmada çok başarılı olduğunu söylemek zordur. Çünkü eserin içerisinde yer alan şiirlerde birçok aruz kusuruyla, özellikle de zihafla karşılaşılmaktadır. Aşağıdaki sıralamada *Kenzü'l-Mesâib*'de yer alan şiirlerin aruz kalıpları ve bu kalıpları eserde kaç defa kullanıldıkları verilmiştir.

1. Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün : 228 defa
2. Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün : 126 defa
3. Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün : 63 defa
4. Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün : 38 defa
5. Feʿûlün Feʿûlün Feʿûlün Feʿûl : 19 defa
6. Mefâʿîlün Mefâʿîlün Feʿûlün : 9 defa
7. Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün : 6 defa
8. Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün : 5 defa
9. Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün : 4 defa

[90] Muhsin Macit, **Divan Şiirinde Ahenk Unsurları,** Kapı Yayınları, İstanbul 2005, s. 78.

10. Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün : 4 defa
11. Mefʿûlü Mefâʿîlü Mefâʿîlü Feʿûlün : 4 defa
12. Müstefʿilâtün Müstefʿilâtün : 1 defa
13. Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün : 1 defa

Yukarıdaki sıralamada da görüldüğü gibi Kenzü'l-Mesâib'de en çok kullanılan vezin, Müctes bahrinin *Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün* kalıbıdır. En az tercih edilen vezin kalıbının ise *Müstefʿilâtün Müstefʿilâtün* ve *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün* olduğu görülmektedir.

Kumrî, eserinde farklı aruz vezinlerini kullanmaktan ziyade çoğu şiirini yukarıda sıralamasını verdiğimiz ilk dört vezinle yazmıştır. 123 başlık altındaki şiirlerden 54 tanesi baştan sona tek aruz kalıbı ile yazılmıştır. Geriye kalan 69 başlıkta ise şiirlerin redifini değiştirdikçe vezin kalıbını da değiştirmiştir. Bazen 3-5 beyitte bir kalıp değiştirdiği bazen de redif değiştirse de aynı kalıpla şiire devam ettiği görülmektedir. Bu sık tekrarlanan vezin değişikliği hacimli olan eseri monotonluktan kurtarmış ve esere canlılık katmıştır.

Gülzâr-ı Hüseynî nüshasında *Kenzü'l-Mesâib'de* yapılan birçok aruz hatasının giderilmesine çalışılmıştır. Hem kelime değişiklikleri hem de ek yazımları ile Gülzâr-ı Hüseynî daha az aruz hatası barındırmaktadır. *Kenzü'l-Mesâib* ve Gülzâr-ı Hüseynî arasında şu kelime ve ekler çok sık şekilde değiştirilerek beyitler aruz kalıbına uygun hale getirilmiştir.

	Kenzü'l-Mesâib'de		Gülzâr-ı Hüseynî'de
1.	ṣoñra	:	ṣora
2.	şāh	:	şeh
3.	māh	:	meh
4.	yıl	:	il
5.	düşmān	:	düşmen
6.	peyġamber	:	peyember
7.	uyḳu	:	yuḫu
8.	dergāh	:	dergeh

9. böyle : böle
10. -dır/-dir : -dı/-di
11. -lar/-ler : -la/-le

Eserde, aruz kusuru olarak değerlendirilebilecek imale, zihaf, vasl, medd vb. uygulamalar görülmektedir. Aslında vasl, med, imale gibi uygulamalar, şâirlerce bir ahenk unsuru olarak değerlendirilmiş ve o bilinçle kullanılmıştır. Bu sebeple söz konusu uygulamalar kullanım sıklığına, beytin anlamına, kusurlu görülen sözcüğün ahenk oluşturduğu bazı kelimelere bakılarak şâirin bir tercihi olarak görülebilir.

Kenzü'l-Mesâib'de, aruz uygulamalarının bazıları aruz kusuru olarak değerlendirilebilineceği gibi bazıları da genel olarak Türk şâirlerinin şiirlerinde karşılaşılabilen tercihler ya da aksaklıklardır. Eserde, aruzun kullanımı ile ilgili tespit edilen önemli kısımlar aşağıda verilmiştir.

Şâirin aruz kalıbı ile ilgili yaşatmış olduğu problemlerden ilki bir beyitte kelime eksikliğidir. Bu durumda olan beyitin tam olan mısrası vezne uyarken eksik bırakılan mısra vezne uymamaktadır.

Aldanma ḫublarıñ ḫaṭṭ u ḫāline **(eksik kelime)**
Çeşm-i ḫumār-ı nergis-i şehlādan el götür [Vr.3b/23]

Arapça ve Farsça kelimelerde uzun heceyi bir uzun bir de kısa hece gibi uzatarak bir buçuk hece şeklinde okumak olan Medd, *Kenzü'l-Mesâib*'de çokça yapılmış bir aruz kusurudur. Aslında, birçok araştırmacı Medd'in ahenge katkı sağlamazsa kusur sayılabileceğini söylemektedir. Medd, usta şâirlerin elinde kimi zaman bir ahenk unsuru olarak kullanılmıştır.

Ur zengi **teg** siyāh ḳılar rūzgārıñı
Ṭarrār-ı ṭurre ẕülf-i çelipādan el götür [Vr.3b/24]

Ṭavus teg bezer özini ḫalḳı aldadır
Çün fikr ü ẕikri mekrdi ḳaṭʿā güzelleriñ [Vr.6b/129]

O meyden **cām** doldur kim mey-i müşgīn ḫitām olsun

Kelāmım dürri ġalṭān teg ḳabūl ḥāṣı ʿām olsun [Vr.21a/5]

Virende **ġasl** idende kefen bu mehcūrı
Ḥanūṭ ḳıl gelen Esmā o sehm-i kāfūrı [Vr.54b/150]

Firāḳ-ı gülde ne müddetdi çekmişem hicrān
Bahār bülbülüyüm ḥasret-i viṣāle ʿAlī [Vr.91b/105]

Ölen günimde felek eyledi ʿaceb beni ḫ̔ār
Ḥüseyn pādişah-ı Kerbelādan ayrıldım [Vr.101b/77]

Müslim gelüp tekellüme bā-ḳālb-i pür-melāl
Güyā **ḫiṭāb** kıldı bu remzi zebān-ı ḥāl [Vr.105a/9]

Öldüm **ġarīb** yerde elim yetmedi saña
Ḳalbimde ḳaldı ḥasret-i dīdār yā Ḥüseyn [Vr.112b/79]

Yürekde **āh** çeker sīnesinde dāġ-ı firāḳ
Teveccüh ile olup ʿāzim-i diyār-ı ʿIrāḳ [Vr.129b/25]

Aruz terimi olarak sessiz harfle biten bir kelimeden sonra sesli harfle başlayan bir kelimenin birleştirilerek okunması olan Ulama (Vasl), genellikle ahenk gereği yapılması gereken bir uygulama olduğu için bir kusur olarak görülmez. Kumrî, eserinde vasl uygulamasını oldukça çok kullanmıştır.

Şiʿrdür ḥadd-i kemāle yitüren maʿrīfeti
Şiʿrd**ür en**cümen-ārā-yı ʿumumu'l-ʿurefā [Vr.2a/5]

Olup Ḳumrī**den ö**trü rişte-i cān gīsūy-ı cānān
Meger cāndan geçü**p ol** ṭurre-i ṭarrardan geçsün [Vr.3b/20]

Fitne-cū gözleri teşḫīr ḳılar cādū teg
Gezme ġāfil ḥaẕe**r it** bir böyle seḥḥār olmaz [Vr.4b/57]

Od urma ḫānımānıma Allāh kelāmı var
Ḳurʾāna ḥürmet eyle ki Ḳurʾānı yandırur [Vr.48a/40]

Bu maṭlabı işidüp bint-i şehriyār-ı ümem
Didi amān baba cān sen gelince men ölürem [Vr.81a/138]

Ḫiṭāb ḳıldı İmām-ı ʿAlīm gül rümūz
Bu rezmgāha gidersen oġul meger yalınuz [Vr.156b/116]

Cihānda ḥasret ilen ayrılan ʿıyālinden
Yanan firāḳ odına bī-ḳarār cānım vāy [Vr.258b/33]

Aruz terimi olarak sözcükteki kısa bir ünlüyü uzun ünlü şeklinde okumak ve taktide o şekilde değerlendirmek olan İmâle, eserde görülen bir başka aruz kusurudur.

Rütbe-i ʿuşşāḳ ʿālīdir firāz-ı çarḫdan
Mürtefiʿden ʿarşdan maʿmūre-i eyvān-ı ʿaşḳ [Vr.2a/14]

ʿĀşıḳa lāzım degül meyl-i temennā-yı beḥişt
Yaḫşıdır bāġı cināndan ravża-i rıḍvān-ı ʿaşḳ [Vr.2a/15]

Künhüne yetmez nuḳūs-ı evvelin ü āḫirin
İtse bā-külliye istifhām-ı ḳudret yā ʿAlī [Vr.41b/7]

Nice ʿazādı bu yārān fiġān ider ʿālem
Diyer melāʾikeler vā muṣibetā titrer [Vr.116a/5]

Bölükleyüp ḳoşunı bükdi fevci çün ṭomar
Şerār-ı tīġ ile cān-ı ʿadūya urdı şerār [Vr.271b/34]

Uzun okunması gereken hecelerin kısa okunması anlamında kullanılan Zihaf da eserde karşılaşılan bir başka aruz kusurudur. Türk şiirinde yapılan zihaflar;

‘‘metnin edebî değerini düşüren ve düşürmeyen’’ şeklinde iki grupta değerlendirilir.[91]

Ey çarḫ-ı rıfʿatin meh-i tābānı yā ʿAlī
Kenz-i vilāyetiñ **dürr-**i ġalṭānı yā ʿAlī [Vr.34b/1]

Ẕerre nūrundan olmış çünki **müş**taḳ-ı āfitab
Adlanupdur neyyir-i tābān-ı aʿẓam yā ʿAlī [Vr.40a/9]

Selām idüp ḥarem şāh-ı kişver-i aʿzāz
Yapuşdı dāmenine **ḳıl**dı maṭlabın aġāz [Vr.227b/107]

2.5.5. Eserdeki Nazım Tür ve Şekilleri

Kenzü’l-Mesâib, genel anlamda mesnevî türünü andıran bir yapıya sahiptir. 123 başlık altında yazılmış 10.733 beyit, 85 bent, 6 dörtlükten oluşan hacimli bir eserdir. *Kenzü’l-Mesâib,* farklı nazım şekillerinin kullanıldığı eserlerdendir. Bu kullanım, eseri hem tekdüzeliğin sıkıcılığından kurtarmış hem de eserde bir zenginlik oluşturmuştur. Eserde, büyük çoğunluğu mesnevî nazım şekli ile yazılmış şiirlerin yanında kasîde, gazel, rubaî, muhammes ve murabba nazım şekli ile yazılmış şiirler de mevcuttur.

Kenzü’l-Mesâib’de 123 başlıktan 85’i mesnevî, 24’ü kasîde, 10’u gazel, 2’si rubaî, 1’i muhammes nazım şekli ile yazılmış şiirler vardır. Bununla birlikte ayrı bir başlık altında yazılmamış ancak eserdeki 52. başlık içinde bir alt başlık şeklinde (Velehu Murabba) 6 dörtlükten oluşan bir de murabba nazım şekli ile yazılmış şiir vardır. Eserin sonunda son başlıkta ise terkîb-i bend nazım şekli ile yazılmış Farsça bir kıssa vardır.

Mesnevî nazım şekli ile yazılmış başlıklar altındaki şiirlerde, Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt’in Kerbelâ hâdisesi ile ilgili başlarından geçen tüm olaylar konu edilmiştir. Eserin büyük bir kısmını oluşturan şiirler, mesnevî nazım şekli ile yazılmıştır. Eserde, 9381 beyit mesnevî nazım şekli ile yazılmıştır. Başlıklarda dikkat

[91] M. A. Yekta Saraç, **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye,** 3F Yayınevi, İstanbul 1997, s.49.

çeken ilk kısım, başlıkların uzun oluşudur. Bu bölümlerin çoğunluğunu ‘‘Meclis’’ ya da ‘‘ Zebân-ı Hâl’’ başlıkları oluşturmaktadır. Mesnevî nazım şekli ile yazılmış olan başlıklar ve bunlara ait beyit sayıları şöyledir:

1. (33. Başlık) Velehu Fi’l-Ḥikāyet: 12 beyit.
2. (38. Başlık) Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Ḫātemü’l-Enbiyā ʿAleyhi’l-Ālāfü’l-Fātīḥa Ve’ṣ-ṣenā: 89 beyit.
3. (39. Başlık) Keyfiyyet-i Vaḳāyi-ī ki Baʿd-ez-Rıḥlet-i Ḫātemü’l-Enbiyā Der-Ḫuṣūs-ı Ġaṣb-ı Ḫilāfet Vāḳıʿasıdır: 110 beyit.
4. (40. Başlık) Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Betūl-i ʿAẕrā Fāṭıma Zehrā ʿAleyhi’s-selām: 199 beyit.
5. (41. Başlık) Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Emīrü’l-Muʾminān ve Şehādet-i Mevlā-yı Mutkiyānʿ Aleyhe Ṣalāvat Allāhu’l-Mülkü’l-Menān: 217 beyit.
6. (42. Başlık) Meclis-i Düyüm Şehādet-i Cenāb-ı Esdellāhu’l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi’s-selām: 120 beyit.
7. (43. Başlık) Meclis-i Şehādet-i Cenāb-ı İmām Ḥasan-ı Müctebā ʿAleyhi Ālāfü’t-taḥiyye Ve’ṣ-ṣenā: 185 beyit.
8. (44. Başlık) Meclis-i Evvel Hicret-i Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā Ez-Medīne-i Münevvere Be-semt-i Mekke-i Muʿaẓẓama: 152 beyit.
9. (45. Başlık) Meclis-i Düyüm Hicret-i Cenāb-ı Seyyidü’ş-şühedā Ez-Medīne-i Münevvere Be-semt-i Mekke-i Muʿaẓẓama: 219 beyit.
10. (46. Başlık) Meclis-i Evvel Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi’s-selām: 171 beyit.
11. (47. Başlık) Meclis-i Düyüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi’s-selāmü’l-Meliki’l-Celīl: 204 beyit.
12. (48. Başlık) Meclis-i Siyyüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl Derdārü’l-Ḫafā-yı Kūfe: 118 beyit.
13. (49. Başlık) Keyfiyet-i Silāḥ-ı Pūşiden Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi’s-selām u Salāvāt: 40 beyit.
14. (50. Başlık) Meclis-i Çehārüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim Derdārü’l-Ḫafā-yı Kūfe: 83 beyit.
15. (51. Başlık) Süvārişden Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhü’r-Raḥman: 105 beyit.

16. (52. Başlık) Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām Bā-Cemāʿat-i Eşrār ve Fırḳa-i Kūfe: 77 beyit, 6 dörtlük.

17. (53. Başlık) Der-Keyfiyyet-i Bīrūn-ı Āmeden Cenāb-ı Müslim Ez-Ḫāne-i Ṭavʿa: 71 beyit.

18. (54. Başlık) Meclis-i Şeşüm Şehādet-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām Derdārü'l-Cefā-yı Kūfe: 25 beyit.

19. (55. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Müslim ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Eşḳiyā: 189 beyit.

20. (56. Başlık) Meclis-i Evvel Aḥvālāt-ı Püserān-ı Müslim Derdārü'l-Cefā-yı Kūfe: 179 beyit.

21. (57. Başlık) Meclis-i Düvvüm Şehādet-i Püserān-ı Müslim İbn ʿAḳīl Der-Dest-i Ḫāriş ʿAleyhi'l-laʿne: 253 beyit.

22. (58. Başlık) Aḥvālāt-ı Muḳaddime-i Ḫurūc Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Mekke-i Muʿaẓẓama ve Resīden Bi-menzil-i Ṣaʿlebiyye ve Āmeden Ḫaber Şehādet-i Cenāb-ı Müslim: 196 beyit.

23. (59. Başlık) Meclis-i Aḥvālāt-ı Menzil ve Mülāḳat Ḥürr İbn Yezīd Riyāḥı Bā-Cenāb-ı İmām-ı Ḥüseyn: 129 beyit.

24. (60. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Kūfe: 55 beyit.

25. (61. Başlık) İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Ehl-i Kūfe: 64 beyit.

26. (62. Başlık) Meclis-i Aḥvālāt-ı Vürūd-ı Cenāb-ı Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā Basar Zemīn-i Kerbelā: 41 beyit.

27. (63. Başlık) Keyfiyyet-i Nüzul-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Be-Zemīn-i Kerb ü Belā: 77 beyit.

28. (64. Başlık) İtmām-ı Ḥüccet-i Cenāb-ı İmām Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām Bā-Ehl-i Ḳabīle: 42 beyit.

29. (65. Başlık) Meclis-i Aḥvālāt-ı Şeb-i ʿĀşūrā vü Ḳaḥṭ-ı Ābdārān Ṣaḥrā-yı Pür-āşūb ve İmtiḥān-ı Aṣḥāb: 27 beyit.

30. (66. Başlık) İtmām-ı Ḥüccet-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Bi-Leşker-i Ḫod: 165 beyit.

31. (67. Başlık) Meclis-i Düvvüm Şeb-i ʿĀşūra Neferāṭ-ı Reften Şebīh-i Peyġamber Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām: 127 beyit.

32. (68. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Eşḳiyā: 39 beyit.

33. (69. Başlık) Keyfiyet-i Daḫil-i Āmeden-i Leylā Bi-ḥużūr-ı Ḥażret-i ʿAbbās ʿAleyhi's-selām: 47 beyit.

34. (70. Başlık) Meclis-i Aḥvalāt-ı Ṣubḥ-ı Rūz-ı ʿĀşūrā: 24 beyit.

35. (71. Başlık) Keyfiyyet-i Ṭulūʿ-ı Nümūden-i Ṣubḥ-ı ʿĀşūrā: 94 beyit.

36. (72. Başlık) ʿAlem-i Ḫˇāsten Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām: 92 beyit.

37. (73. Başlık) İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-gürūh-ı Eşḳiyā: 278 beyit.

38. (74. Başlık) Ricz-i Ḥürr-ı Nām-dār Der-Berāber-i Leşker-i Kūfiyān-ı Bī-ʿĀr: 9 beyit.

39. (75. Başlık) Ceng-Nümūden-i Ḥürr Bā-Leşker-i Kūfe ve Şām: 18 beyit.

40. (76. Başlık) Meclis-i Vedāʿ Ber-Güzīde-i Nās Cenāb-ı Ebū'l-Faẓlu'l-ʿAbbās ʿAleyhi'-selām: 256 beyit.

41. (77. Başlık) Meclis-i Düyüm Şehādet-i Cenāb-ı Ebū'l-Faẓlu'l-ʿAbbās ʿAleyhi'-selām: 103 beyit.

42. (78. Başlık) Ricz-i Ḫānedan-ı Cenāb-ı Ḥażret-i ʿAbbās ʿAleyhi's-selām: 268 beyit.

43. (79. Başlık) Meclis-i Evvel Vedāʿ-ı Cenāb-ı Ḳāsım İbn İmām-ı Ḥasan ʿAleyhi's-selām: 546 beyit.

44. (80. Başlık) Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Ḳāsım İbn Ḥasan ʿAleyhi's-selām: 64 beyit.

45. (81. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Ḳāsım Der-Berāber-i Eşḳiyā: 138 beyit.

46. (82. Başlık) Meclis-i Çehārüm Şehādet-i Cenāb-ı Ḳāsım İbn Ḥasan ʿAleyhi's-selām: 284 beyit.

47. (83. Başlık) Meclis-i Evvel Der-Vedāʿ-ı Şehzāde-i Vālā-tebār Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nām-dār ʿAleyhi's-selām: 222 beyit.

48. (84. Başlık) Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber Civān Rūḥı vü Rūḥü'l-ʿālemīn Fedā: 152 beyit.

49. (85. Başlık) Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Civān-ı Ḥamīde-ḫıṣāl Cenāb-ı ʿAlī Ekber-i Yūsuf-cemāl: 107 beyit.

50. (86. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām: 43 beyit.

51. (87. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Eşḳiyā Der-Vaṣf-ı Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber ʿAleyhi's-selām: 15 beyit.

52. (88. Başlık) Nişān-dān-ı İbn Saʿd-encām Cenāb-ı ʿAlī Ekberā Be-Leşker-i Kūfe vü Şām: 57 beyit.

53. (89. Başlık) Meclis-i Çehārüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber-i Yūsuf-liḳā Bā-Masraʿ-ı Melʿūn-ı Bī-Ḥayā: 133 beyit.

54. (90. Başlık) Nāme-Nüvişten-i Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber Der-Ṣaḥrā-yı Kerbelā Bī-ḫˇāher-i Fāṭıma-i Ṣuġrā: 23 beyit.

55. (91. Başlık) Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAliyy-i Ekber Bā-Leşker-i Eşrār ve Şehādet-i Ān-Büzürkvār: 49 beyit.

56. (92. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nev-Civān Reşīd Der-Berāber-i Leşker-i Yezīd-i Rū-Siyāh-ı Pelīd ʿAleyhi'l-laʿne: 174 beyit.

57. (93. Başlık) Meclis-i Şehādet-i Ṭıfl-ı Ṣaġīr-i Şīr-ḫˇār Cenāb-ı ʿAlī-yi Aṣġar Cān-Niṯār: 59 beyit.

58. (94. Başlık) Cevāb-dāden-i Şimr-i Melʿūn ʿAleyhi'l-laʿne: 31 beyit.

59. (95. Başlık) Tīr-i Cefā Endaḫten-i Cürm ilen ʿAleyhi'l-laʿne: 38 beyit.

60. (96. Başlık) Meclis-i Evvel Vedāʿ-ı İmām-ı ʿAleyhi's-selām ve Silāḥ Pūşiden-i Ān Büzürkvār: 231 beyit.

61. (97. Başlık) Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā ve Süvārişden En Bir Züʾvār: 169 beyit.

62. (98. Başlık) Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Maẓlūm-ı Kerbelā ve İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Ān-Ḥażret Bā-Leşker-i Eşḳiyā: 34 beyit.

63. (99. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā Ḫaẕelehümüllāh: 147 beyit.

64. (100. Başlık) Meclis-i Çehārüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Yezīd-i Baṭḥā Veledi'z-Zinā: 52 beyit.

65. (101. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā: 181 beyit.

66. (102. Başlık) Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Leşker-i Eşḳiyā ve Āmeden-i Zaʿfer Be-Ḥużūr-ı Ān-Mevlā: 28 beyit.

67. (103. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā: 163 beyit.

68. (104. Başlık) Meclis-i Şeşüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Leşker-i Eşḳiyā ve Necāt-Dāden Ān-Cenāb-ı Sulṭān-ı Ḳays-ı Hindīrā Ez-Dest-i Şīr: 42 beyit.

69. (105. Başlık) Ricz-i Cenāb-ıʿ Aleyhi's-selām: 132 beyit.

70. (106. Başlık) Min Mollā Baḳır Merḥūm: 16 beyit.

71. (107. Başlık) Meclis-i Heftüm Ceng-Nümūden-i İmām Bā-Leşker-i Ẓalām ve Nāme Āverden-i ʿArab Ez-Fāṭıma-i Ṣuġrā ʿAleyhimesselām: 59 beyit.

72. (108. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Eşḳiyā: 111 beyit.

73. (109. Başlık) Meclis-i Heştüm Muḥārebe-i İmām-ı Mubīn Bā-Fırḳa-i Mebġużin ve Ez-Esb-üftāden-i Ān-Ferzend-i Seyyidü'l-mürselin: 69 beyit.

74. (110. Başlık) Ricz-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā: 104 beyit.

75. (111. Başlık) Meclis-i Nühüm Ḍarbet-zeden-i Leşker-i Aʿdā Nūr-ʿAyn-i Fāṭıma-i Zehrā ve Şehādet-i ʿAbdullāh İbn Ḥasan-ı Müctebā: 155 beyit.

76. (112. Başlık) Meclis-i Dehüm Ḥamle-āverden-i Zümre-i Eşḳiyā Be-nūr-ı Dīde-i Zehrā ve Temām-şūden-i Emr-i Şehādet-i Sulṭān-ı Kerbelā: 199 beyit.

77. (114. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı İmām Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām Yā ʿİlyā Cenāb-ı Zeyneb Der-Medīne-i Münevvere: 13 beyit.

78. (115. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i ʿİlyā Cenāb-ı Zeyneb Bā-Sulṭān-ı Kerbelā Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām: 9 beyit.

79. (116. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Meydān-ı Kerbelā Bā-Zeyneb-i Baḫt-ı Ḳara: 8 beyit.

80. (117. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb Ḫātun: 9 beyit.

81. (118. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Maşrıḳīn Ebī ʿAbdullāh El-Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām: 6 beyit.

82. (119. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb Der-Ṣaḥrā-yı Kerbelā Bā-Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā: 6 beyit.

83. (120. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAlā-ālafi't-taḥiyye Ve'ş-senā: 6 beyit.

84. (121. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb: 6 beyit.

85. (122. Başlık) Zebān-ı Ḥāl-i Şehr-Bānū Der-Vaḳt-i Süvārişden-i Ẕü'l-cenāḥ: 321 beyit.

Eserde, mesnevî nazım şeklinden sonra en çok kullanılan nazım şekli kasîdedir. Eserdeki kasîdelerde genellikle kişilerin övülmesi ve peygamber na'tleri konu edilmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) na'tleri, Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt şahsiyetlerinin övüldüğü şiirlerin yanıda şâirin hocam dediği Molla Feyzullâhı da övdüğü bir kasîde vardır. Eserde, 888 beyit kasîde nazım şekli ile yazılmıştır. Kasîde türünde yazılan şiirlerin başlıkları da mesnevîlerde olduğu gibi oldukça uzundur. Ayrıca, kimin için yazıldığı isim olarak başlıklarda verilmiştir. Bu türde yazılmış olan şiirlerin başlığında çoğunlukla ''Kasîde'' kelimesi kullanılmıştır. Kasîde nazım şekli ile yazılmış olan başlıklar ve bunlara ait beyit sayıları şöyledir:

1. (5. Başlık) Der-Keyfiyyet-i İbtidā-nümūden-i Be-Naẓm-ı Kitāb: 59 beyit.

2. (6. Başlık) Ḳaṣīde-i Evvel Der-Sebeb-i Teʾlif-i Kitāb: 47 beyit.

3. (7. Başlık) Ḳaṣīde Der-Tavṣīf-i Şiʿr: 27 beyit.

4. (8. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Sulṭānü'l-İslām Nāṣırü'd-dīn Şāh Ḫalledallāhu Milkehu: 52 beyit.

5. (9. Başlık) Der-Keyfiyet-i Şürūʿ-ı Tanẓīm-i Kitāb: 35 beyit.

6. (16. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Ṣuāʿrā vü Ḳadeḥ-i Īşān: 31 beyit.

7. (19. Başlık) Ḳaṣīde-i Der-Ḥamd u Ṣenā-yı Cenāb-ı Aḳdes-i Sübḥānī: 28 beyit.

8. (20. Başlık) Ḳaṣīde Der-Naʿt-ı Cenāb-ı Eşref-i Maḫlūḳāt ve Server-i Kāʾināt Cenāb-ı Ḫātemu'l-Enbīyā-i ʿAleyhi't-teḥīye Ve'ş-ṣenā: 21 beyit.

9. (21. Başlık) Ḳaṣīde-i Düyüm Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ḫātemü'l- Enbīyā Ṣalavātullāhi ʿAleyhi's-selām: 38 beyit.

10. (22. Başlık) Ḳaṣīde-i Siyüm Der-Naʿt-ı Server-i Kāʾinat Cenāb-ı Ḫātemu'l- Enbīyā-i ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā: 51 beyit.

11. (23. Başlık) Ḳaṣīde-i Çehārüm Der-Naʿt-ı Ḫātemü'l-Enbīyā-i Min Kelām-ı Mevlānā Fāżıl-ı Ṣānī Ḥabṣ Mollā Feyżullāh Derbendī Edāmallāhu Beḳāhu: 29 beyit.

12. (24. Başlık) Bābü'l-Ḳaṣāyid Fī Medḥ-i Mevlā-yı Muttaḳiyyān Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīrü'l-Müʾminān Esedullāhi'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām: 27 beyit.

13. (25. Başlık) Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ṣāḥib-i Ẕülfiḳār-ı Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi's-selām: 38 beyit.

14. (26. Başlık) Der-Medḥ-i Cenāb-ı Esedullāhi'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām: 38 beyit.

15. (27. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām: 38 beyit.

16. (28. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Emīr-i Ḫayber-güşā ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā: 40 beyit.

17. (29. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Mevlā-yı Muttaḳiyān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām: 36 beyit.

18. (30. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Mevle'l-Mevālī ʿAlīyyü'l-ʿAlī ʿAleyhüṣṣalavāt ve ʿAleyhi's-selām: 20 beyit.

19. (31. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı ʿArş-ı Ḳıbāb Ḥaydar-ı Kerrār ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi's-selām: 40 beyit.

20. (32. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Ḳāliʿü'l-Ḫayber ve Sāḳī'ül-Kevṯer Cenāb-ı Ḥaydar: 21 beyit.

21. (34. Başlık) Temhīd ve Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Mevlā-yı Dīn Emīrü'l-Muʾminīn ʿAleyhi's-selām: 1 beyit.

22. (35. Başlık) Ḳaṣīde: 40 beyit.

23. (36. Başlık) Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ḳāliʿ-i Bābü'l-Ḫayber ve Sāḳī-i Ḥavżü'l-Kevṯer Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi'ṣ-ṣalāt u Ve's-selām: 40 beyit.

24. (37. Başlık) Ḳaṣīde-i Kübrā Der-Medḥ-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi'l-Fātīḥa Ve'ṣ-ṣenā: 91 beyit.

Eserde, kasîde nazım şeklinden sonra sık kullanılan nazım şekli gazeldir. Eserdeki gazeller, konu olarak Dîvân edebiyatındaki gazel konuları paralelinde işlenmiştir. Eserde, 194 beyit gazel nazım şekli ile yazılmıştır. Gazel türünde yazılan şiirlerin başlıkları diğer türlerde olduğu gibi uzun değildir. Kısa başlıklar verilmiştir. Gazel türünde yazılmış olan şiirlerin başlığına ilk iki giriş bölümünden sonra ‘‘Sâkinâme’’ adı verilerek sıralama yapılmıştır. Gazel nazım şekli ile yazılmış olan başlıklar ve bunlara ait beyit sayıları şöyledir:

1. (1. Başlık) Ḥāẕā Kitāb-ı Ḳumrī-i Derbendī: 20 beyit.
2. (2. Başlık) Türkī El-Müsemmā Bi-Kenzi’l-Meṣā’ib: 11 beyit.
3. (10. Başlık) Sāḳīnāme-i Evvel: 41 beyit.
4. (11. Başlık) Sāḳīnāme-i Düyüm: 15 beyit.
5. (12. Başlık) Sāḳīnāme-i Siyüm: 11 beyit.
6. (13. Başlık) Sāḳīnāme-i Çehārüm: 11 beyit.
7. (14. Başlık) Sāḳīnāme-i Pencüm: 15 beyit.
8. (15. Başlık) Sāḳīnāme-i Şeşüm: 11 beyit.
9. (17. Başlık) Sāḳīnāme-i Heftüm: 29 beyit.
10. (18. Başlık) Sāḳīnāme-i Heştüm İşāre-i Be-Muṣībet-i Kerbelā: 30 beyit.

Eserde, 2 başlık altında rubaî nazım şekli ile yazılmış şiirler mevcuttur. Bu şiirlerdeki beyitlerin toplamı 270’tir. Şâir, bu rubaîlerden birisini kendisi için diğerini de hocası Mollâ Feyzullâh için yazmıştır. Zaten başlıklarda da isimleri verilmiştir. Rubaî nazım şekli ile yazılmış olan başlıklar ve bunlara ait beyit sayıları şöyledir:

1. (3. Başlık) Īn Rubāʿiyyāt-rā Ḫādimü’ş-şerīfeti’l-Muṭahhara Feyẓullāh El-Mulaḫḫaṣ Bi-Feyżī Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Mirzā Ḳumrī İnşā Şode: 6 beyit.
2. (4. Başlık) Rubāʿī Min-Feyżi Fī Medḥ-i Ḥażreti Ḳumrī: 264 beyit.

Eserde, 1 başlık altında muhammes nazım şekli ile yazılmış şiirler mevcuttur. Bu başlık altında 63 bent yazılmıştır. Konu olarak da Kerbelâ şehîdleri ve Yezîd işlenmiştir. Başlıkta da muhammes ismi geçmektedir. Bu nazım şekli ile yazılmış olan tek başlık ve buna ait bent sayısı şöyledir:

1. (113. Başlık) Ebyāt-ı Müteferriḳa Der-Meṣāʾib-i Şühedā-yı Ṣaḥrā-yı Kerbelā ve Serāy-ı Āl-i ʿAbā İbtidā-i Zebān-ı Ḥāl-i Seyyid-i Süccād Bā-Yezīd-i Melʿūn Bed-Bünyād Derdārü'l-Cefā-yı Şām-ı ʿİnād Muḫammes: 63 bent.

Eserde, 1 başlık altında terkîb-i bend nazım şekli ile yazılmış şiirler mevcuttur. Bu şiirler Farsça'dır. Bu başlık altında 16 bent ve 6 dörtlük yazılmıştır. Konu olarak da Hz. Ali övgüsü içeren şiirlerden mevcuttur.

2. Ḳıṣṣa-i Fārīsiyye Der-Medh-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi's-selām: 16 bent ve 6 dörtlük.

Elā ey dostān ez-ʿālem-i envār miyāyem
Ze-bezm-i ẕevḳ-i devletḫāne-i dildār-ı miyāyem
Besān-ı bülbül-i şūrīde ez-gülzār-ı miyāyem
Be-kef-i cām-ı leb-ā-leb ez-mey-i gülnār-ı miyāyem
Be-bezm-i behcet-efzā-yı ulü'l-ebṣār miyāyem [Vr.332a/1]

Eserde, yukarıda saydığımız nazım türleri dışında 52. başlık içerisinde bir alt başlık şeklinde 6 dörtlükten oluşan bir murabba vardır. Bölümün başlık adı '' Velehu Murabbaʿ''dır. Konu olarak Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye haber vermesi için göndermiş olduğu Müslim b. Akîl'in ölümü üzerine yazılmış bölümdür.

El amān zulmünden aydur sipihr-i nīl-gūn
Eyledün cevr ü cefādan baġrımı ġurbetde ḫūn
Kūs mıdır ney urarlar vaḳt-i rıḥletdir bugün
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

İsteyem göster felek baġrımdır ẓulmından dü-nīm
İtmenem biñ defʿa doġransam da ḥāşa ḫavf-ı bīm
Yoḫdı yā kim ölmegimden ḳaldı evlādım yetīm
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

İtmenem hergiz belā yetmek de feryād-ı ḫurūş
Ercaʿı lafẓın ile hātifde her dem sürūş

Az ḳalup devr eylesün cānım ecel cāmı nūş
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

Kūfiyān sındırdılar Şāh-ı Medīne bīʿatin
Cāna yetdim yā Ḥüseyn gördüm cefāsın ġurbetin
Sehldür başım kesilmek senden ayrılmak çetin
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun [Vr.106b/55-58]

2.5.6. Eserde Tespit Edilen Telmih, Deyim ve Atasözleri

*Kenzü'l-Mesâib'*de, konu olarak dinî değer taşıyan, peygamber torunu ve ailesinin başından geçen vahim olaylar anlatıldığı için telmih sanatı oldukça sık kullanılmıştır. Hem Hz. Peygamber'e hem de olayın akışı içinde özellikle Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt gibi sıkıntı çeken peygamberlere telmihler yapılmıştır. Peygamberlerin yanında az da olsa tarihte adından söz ettiren hükümdarlara ve şâirlere de telmihler yapılmıştır.

Eserde, en çok telmih yapılan peygamber Hz. Yûsuf'tur. Hz. Hüseyin'in çektiği sıkıntılar Hz. Yûsuf'un çekmiş olduğu sıkıntılara benzetilmiş ve Hz. Yûsuf'un Mısır'a sultan olması ile gelinen doğru yol Hz. Hüseyin için de dilenmiştir. Ayrıca, Hz. Yûsuf güzelliği de benzetme yapılan bir başka durumdur. Bununla birlikte Hz. Yûsuf'un yokluğuna ağlamaktan gözlerini kaybeden Hz. Yakûb da yine sıkıntılar çekmesi ile birlikte telmih edilmiştir.

O ḥayy u ṣāniʿ ġaffārdur ki *Yaʿḳūbā*
Yitürdi *Yūsuf*aʿmā gözin ḳılup bīnā [Vr.12b/5]

Görünüpdür çün beni Mıṣr-ı belā bāzārına
Gelmişem bir *Yūsuf*-ı *Yaʿḳūb-ı* zindānım biliñ [Vr.110b/11]

Yaʿḳūb ḳırḳ yıl aġladı vā *Yūsufā* diyüp
Bükdi belini *Yūsuf-ı* Kenʿān firḳati [Vr.183a/8]

Ḫalīl vāriṣi *Yaʿḳūb*-vār *Yūsufumı*

Cemāl ü ḥüsn ile Mısr-ı celāle gönderirem [Vr.231b/16]

Ḳoyup ḳara güne *Yaʿḳūb*-ı Kerbelā atañı
Kemāl-i ḥüzn ile *Yūsuf* berāberim gitme [Vr.237b/67]

Medīne *Yūsufı* men Kūfe müşterīleri çoḳ
Gelüp ḫarīdime yüz biñ nefer ʿayān ölürem [Vr.246b/12]

Ey *Yūsufum* egerçi saña çoḳdı müşterī
Āḫir bu çölde men de ḫarīdāram oġul [Vr.247a/16]

Şandı kim *Yūsufdı* zindān-ı belāda dil-figār
Eyleyüp hicrānına *Yaʿḳūbı* nā-binā yatup [Vr.251b/110]

Gözim bu kūşelere eyleyen zamānda naẓar
Düşer ḫayālime *Yūsuf*-cemāl ʿAlī Ekber [Vr.297b/77]

Müşkil odur ki doġrayacaḳlar bugün şuşuz
Ceddim şebīhi Ekber-i *Yūsuf*-cemālimi [Vr.321b /6]

Eserde, telmih yapılan bir diğer peygamber Hz. Halil İbrahim'dir. Burda Hz. Hüseyin Hz. Halil'e; O'na zulm eden Nemrûd ise Yezîd ve taraftarlarına benzetilerek telmih yapılmıştır. Eser içerisinde Hz. Alî'nin methedildiği bölümlerde de telmih yapılan peygamberlerin sıkıntılarına derman olarak, Hz. Alî gösterilmiştir.

O ẕü'l-celāl ki itdi *Ḫalīle* nārı selim
ʿİvaz yitürdi ẕebīha Minā çölünde fedā [Vr.12b/4]

Sensiñ *Ḫalīle* nārı ḳılan reşk-i gülsitān
Bir muʿcizündi her gül-i ḥamrāsı yā ʿAlī [Vr.37a/17]

Sen ḳılupsın nār-ı *Nemrūdı Ḫalīle* āşikār
Gülsitān u lāle-i gülzār-ı ḫurrem yā ʿAlī [Vr.40b/27]

Nemrūd ḳılamadı bu cefāyı sen eylediñ
Vallāhi bu ẓulümün ʿālem-i imkānı yandırur [Vr.47b/35]

Bir ḫayāl itdi budır belki *Ḫalīlu'r-raḥmān*
Çoḳ görüp fırḳa-i *Nemrūddan* āzār yatup [Vr.67b/38]

O kāfir-i ezeli bed-tırāz-ı maḥsus Yehūd
Kemāl-i ḳahr ile baḳdı *Ḫalīle* çün *Nemrūd* [Vr.96b/69]

Binā-yı ẓulmde ben geçmişem *Nemrūd-ı* şeddādı
ʿAdāvet menbaʿı ser-çeşme-i kīn ū ʿināda m ben [Vr.105b/28]

Var idi şevheri ol ʿavratıñ adı Ḥāriṣ
Vüfūr-ı ẓulmda *Nemrūd*-ı ẓālime vāriṣ [Vr.123b/85]

Ki ey adı islām olan bed-terin Yehūd
Bu ẓulmi dehrde vallāhi eyleyüp *Nemrūd* [Vr.127a/195]

Kelīmullāh maḥv itdi göñülden ẓulm-i Firʿavnı
Ḫalīle āteş-i *Nemrūdı* dūn gör söndi āb üste [Vr.181b/212]

ʿAlīnin nūrı *İbrāhīme* nārı gülistān itdi
ʿAlīdir ḳurtaran Eyyūbı biñ derd-i muṣībetden [Vr.239b/26]

Ḫalīle gülşen eger oldı āteş-i *Nemrūd*
Ḥüseyn yaraları cisminde gülsitān oldı [Vr.305a/38]

Eserde bir diğer zalim-mazlum eşleştirmesi Hz. Mûsâ ile Firavûn arasında yapılmıştır. Hz. Hüzeyin ve Ehl-i Beyt mazlum tarafı temsil eden Hz. Mûsâ'ya Yezîd ve taraftarları ise zalim tarafı temsil eden Firavûn'a benzetilerek telmih yapılmıştır.

Ola niyām-ı cihān āferīndü *Mūsānun*
Zamānede eyledi muʿcizine yed-i beyżā [Vr.13a/6]

Elinde tīġ-mānend ʿaṣā-yı zāde-i ʿİmrāñ
Vefāʿ-ı leşker-i *Firʿavn* içün deryā yaran *Mūsā* [Vr.107b/2]

İtmeyiñ hīç özge fikr ey leşker-i *Firʿavniyāñ*
Sizlere deryā yaran *Mūsā* ibn ʿİmrānam biliñ [Vr.110b/12]

Meger bir olmak içün *Ḥażret-i Kelīmullāh*
Olur mı tābiʿ-i *Firʿavn* ẓālim-i gümrāh [Vr.167b/63]

Giyüp ḳaftan ü cevşen bağladı şemşīr-i berḳ-āsā
Gören söylerdi dünyāya gelüp deryā yaran *Mūsā* [Vr.179a/134]

Mūsā Kelīmi zaḥmet-i *Firʿavna* mübtelā
ʿĪsāya fevḳ-i mertebe-i dār yazdılar [Vr.224b/4]

Yā düşüp *Mūsāyı* medhūş Kelīmullāhdır
Gösterüp dünyā vü mā-fīhāya istiġnā yatup [Vr.251b/111]

Maḳṣūd-ı aṣl-ı Kün fe-kān nūr-ı Ḫudā-yı lā-mekān
İslāmın ey *Firʿavnıyān* deryā yaran *Mūsāsıyam* [Vr.271a/17]

O şīr-i bīşe-i hicā ḳurup bir maḥşer-i ʿuẓmā
Yarardı ṣafları deryā yaran *Mūsā ibn ʿİmrān* teg [Vr.272b/67]

Eserde, Hz. Peygamber'in bir parmak işareti ile ayı ikiye bölmesi ve Uhud savaşında dişinin kırılmasına telmih yapılmıştır.

O lem-yezeldü Cenāb-ı *Muḥammede* buyurup
Cihānda muʿciz-i *şaḳḳü'l-ḳamer* ʿaṭāsın ʿaṭā [Vr.13a/7]

Gāhi şehīd ḳıldıla *dendān-ı Aḥmedī*
Ki oldı Ḥamza mātemi peydā Medīnede [Vr.72a/2]

Dendān-ı pāk-i *Aḥmed-i Muḫtārı* sındırup
Geldi berūze ḳavm-i Ḳureyşin ʿadāveti [Vr.183a/12]

O *Aḥmeddir* ḳılup *şaḳḳü'l-ḳamer* gökde benān ilen
Olup beş parmaġından çeşme cārī ẓāhir ü iẓhār [Vr.212a/6]

Dendān-ı dürr-i Aḥmedi olmaḳlıġa şikest
Ḳırḳ yıl daḫı eziyet ü āzār yazdılar [Vr.224b/5]

Baġlanupdur şūm iline bāb-ı raḥm ü maġfiret
Öldi maḳtūl-ı cefā sulṭān-ı dīn ü āḫiret
Ṭoldı feryād ile ʿālem aġladı ḳan şeş cihet
İḳtirābü's-seʿa ve'ş-*şaḳḳü'l-ḳamer* şemsü bedet
Farḳı çün *şaḳḳü'l-ḳamer* nūr-ı velā öldürmesin [Vr.316a/20]

Eserde, yukarıda saymış olduğumuz peygamberler dışında çeşitli sıkıntılar çeken Hz. Îsâ, Hz. Nûh, Hz. Yahyâ, Hz. Eyyûp, Hz. Yûnus, Hz. İsmaîl, Hz. Süleymân da telmih yapılan peygamberlerdendir.

O ḳādir-i ki ezel virdi *Nūḥa* ṭūfānı
Dü bāre ḳıldı o ṭūfāndan necāt-ı rehā [Vr.12b/4]

O mihr-bāndı ki dār-ı fenāda *ʿĪsāyı*
Niẓām-ı muʿciz ile ḳıldı muḥyi'l-mevtā [Vr.13a/7]

Noḳṣandı *Nūḥa* nisbet idem ben eger seni
Sen Nūḥdan geçürdiñ o ṭūfānı yā ʿAlī [Vr.35a/7]

Güyā Cenāb-ı *Ḥażret-i ʿĪsāyı* dārdan
Aʿlāyı evc-i ṭārem-i Mināda ḳoydılar [Vr.135a/18]

Göründi *Nūḥ* diyār-ı belā içün ṭūfān
Ḫalīle āteş-i Nemrūddan şerāre gelür [Vr.136a/43]

Hücūm idüp gene dār-ı fenāda ḳavm-i Yehūd
Sitemle çekmege *ʿĪsāyı* evc-i dāre gelür [Vr.136a/44]

Keserle başını ṭaşt-ı ṭalāda *Yaḥyānıñ*
Hevāda ḳan görünür ḳāmet-i felek ḫamdır [Vr.159b/12]

Belāya düşmegi çün dār günde *Eyyūb*
Muḥāldir ola şeyṭān-ı ẓālime maġlūb [Vr.167b/62]

Degil bu *Yūnus* olanda beliyyeden āgāh
Firār idüp ḳıla deryāda baṭn-ı ḥūtı penāh [Vr.170b/149]

Olur bu dergāh-ı eclālden revā maṭlūb
Bu āsitānede taʿlim-i ṣabr alup *Eyyūb* [Vr.170b/165]

Taʿyīn olundı *Yūnus* içün baṭn-ı ḥūtda
Meʾvā-yı ʿaşḳ menzili Miʿrāc ḳurbiyyeti [Vr.183a/5]

ʿArż itdi ey imām-ı ümem şāhı Kerbelā
Eyyūb-vār cānı olan derde mübtelā [Vr.242a/51]

İsḥāḳ ü *İsmāʿīl*den eşref menem ẕebḥ-i ʿaẓīm
Ḥaḳḳın ṣafā vü zemzemi hem Mekke vü nisāsıyam [Vr.271a/20]

Mūrāne gezüp ẕillet ilen ṣafḥa-i ḫāki
Çoḳ ʿizzet ilen taḫt-ı *Süleymāna* yetişdüm [Vr.10b/255]

Manṭıḳuṭ-Ṭayr oldı nūrından *Süleymān* ʿaṭā
Salṭanatda eylediñ Dāvūdı muḥkem yā ʿAlī [Vr.40b/24]

Gūş-vār-ı ʿarşa nāʾib-i Müslimim ibn ʿAḳīl
Menzilinde Āṣaf-ı mülk-i *Süleymānam* biliñ [Vr.110b/10]

Taḫt-ı celālet üzre çıḳan demde şevḳden
Maʿlūmdır ki mūr *Süleymāna* nāz ider [Vr.276a/39]

Eserde, peygamberler ile birlikte Leyla-Mecnûn, Mansûr, Hızır-İskender, Rüstem, Dârâ, Kaf-Anka, Lut gibi hükümdar, âşık, yer ve hayvanlar ile efsanevî şahsiyetlere de çeşitli benzetmeler ile telmih yapılmıştır.

Yā cünūn-ı ʿaşḳ olur *Mecnūn*-ṣıfat ṣaḥrā-rev
Yā yürür *Manṣur* teg āḫir maḳām-ı dārdur [Vr.6a/100]

Muḥāl idi ide ẓulmat-ı seyrin *İskender*
Düşüp ḳabāḳına *Ḫıżır* olmasaydı reh-nümā [Vr.13a/20]

Menem ol Ekber-i şehzāde ʿuḳābım nefes
Cengde raḫşı ilen *Rüstem-i* dāstānı yıḳar [Vr.157a/6]

Felek mebhūt olup söylerdi göklerden melāʾikler
Çekilmiş fırḳa-i Yācüce gūyā sedd-i *İskender* [Vr.179a/133]

ʿĀşıḳlar içre şöhret idem bī-vefāluġa
Mecnūn-ı deşt-i kūh-ı beyābānıñ olmasam [Vr.202a/284]

Zincīre çekilmek baş açıḳ çöllere düşmek
Mecnūn gibi ṣaḥrā vü beyābān menim olsun [Vr.209b/540]

Olsan şehīd başın açar bī-nevā anan
Mecnūn olup düşer bu beyābāna Ekberim [Vr.226b/80]

Leylā diyerle adıma amma ḥaḳīḳatta
Mecnūn-ı ḥüsn-i ʿārıż-ı gülnārıñam oġul [Vr.247b/18]

Muraḫḫaṣ it ḳabāḳında idek ḳıtāl ü cihād
Veyā bu deşti ḳılaḳ *Lūṭ* şehri teg ber-bād [Vr.259b/75]

Ey ḳavm-i bī-pervā bilin men mülk-i dīn *Dārāsıyam*
Cāh ü celālet çarḫının mihribān-ārāsıyam [Vr.270b/1]

Şehbāz-ı evc-i ʿizzetim ecmāʿ-ı rifʿat menzilem
Beş gün bu cāh-ı pestde Ḳāf-ı belā ʿanḳasıyam [Vr.270b/4]

Atasözleri ve deyimler Dîvân şâirleri için düşüncelerini doğrulamada, fikirlerini güçlendirmede, şiire anlatım gücü ve zenginliği katmada bir kaynak olmuşlardır. Şiirde atasözü veya vecize kullanmak, irsâl-i mesel/irâd-ı mesel ismi verilen söz sanatına örnek oluşturur.[92] *Kenzü'l-Mesâib*, öğretici bir eser olmaktan ziyade konu üzerine yoğunlaşılan bir eserdir. Bu sebeple eserde çok fazla atasözü kullanılmamıştır. Bunun yanında deyimlere oldukça sık rastlanılmaktadır. Özellikle baş, göz, can gibi kelimelere yardımcı fiiller eklenerek deyimler oluşturulmuştur. Eserde, tespit edilen deyim ve atasözleri şu şeklide sıralanmıştır.

Olup Ḳumrīden ötrü rişte-i cān gīsūy-ı cānān
Meger *cāndan geçüp* ol ṭurre-i ṭarrardan geçsün [Vr.3b/20]

Bir nevʿ dir amma ḳaşlarınuñ istiḳāmeti
Gūyā ki *fi'l-meṣel su yüzünde ḥabāb olur* [Vr.8a/177]

Baḳup o ġonca güle Ḳāsımı *salur yāda*
Ki ṭurfe yas dutupdur ʿarūs-ı dāmāda [Vr.11b/15]

Bahār eyyāmı gül faṣlı açılmış lāle vü sünbül
Çiçekler ser-be-ser *baş ḳaldırup* ṣaḥrādan ey sāḳī [Vr.22a/2]

Ṣalupdı başa ḳara vü aḳlar gören Zeyneb
Ḳulaġa şuyūn-ı feryād ü āh-ı vāsı gelür [Vr.23b/20]

Dime ʿAlīniñ evinde *başa ḳara saldım*
Muṣībetim çoḳ olup üç gün üç gice aç ḳaldım [Vr.54a/129]

[92] Menderes Coşkun, **Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar**, Dergah yayınları, İstanbul 2004, s. 170.

Bir taṣavvur eyledi Yūsuf-ı Kenʿanıdır
Baş ḳoyup dergehine çoḫ ḥarīdār yatup [Vr.68a/40]

Amān di gel ölürem ḳollarım bu sīneme ṣal
Virende cān başımı yā Ḥüseyn diz üztüne al [Vr.69b/105]

Hīç *göz götürmek* istemezem yoḫdı bir ʿilāc
Ḥasret yaḳar bu dīde-i giryānım ayrılur [Vr.87b/151]

Eger *baş virmese* ʿāşıḳ irişmez vaṣl-ı cānāna
Vefāsı maḥżer-i ṣıdḳı ṣafāda āşikār olmaz [Vr.111b/37]

Başın saġ olsun aġa öldi nātüvān Müslim
Seniñ yolında şehīd oldı *virdi cān* Müslim [Vr.131b/89]

Atdan düşende topraḳa saḳā-yı Kerbelā
Yüz döndürüp ḫıyāme ḫiṭāb itdi yā aḫā [Vr.193a/252]

Bir āh çekdi server-i Baṭḫā *dolup gözi*
İtdi dilāver oġlına taḳrīr bu sözi [Vr.226b/77]

Beni analar arasında *eyleme rüsvāy*
Manā-yı ʿaşḳa apar oġlumı Ḫalīl āsāy [Vr.227b/112]

Gözyaşı ḳana döndi çeküp nāle dem-be-dem
Bir çāre bulmadı o oġulsız ḳalan ḥarem [Vr.242a/49]

İdende ḥasret ilen semt-i ḫaymegāha nigāh
Dil olmadı danışa *çekdi sīnesinden āh* [Vr.256b/16]

Ḳutarmaḳ idi belādan seni bugün maṭlab
Gerek gidem *yolımı gözlüyor* bacım Zeyneb [Vr.293a/10]

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Ünlüler	
a) Kısa	b) Uzun
ا : a, e, ı, i, u, ü	ا, آ : ā
ه, َ : a, e	ى : ī
ى : ı, i,	و : ū, ō
او , و , ُ , و : u, ü, o, ö	

Sessizler			
ء ʾ	خ ḫ	ص ṣ	ك k, g, ñ
ب b, p	د d	ض ḍ, ż	گ g
پ p	ذ ẕ	ط ṭ	ل l
ت t	ر r	ظ ẓ	م m
ث ş	ز z	ع ʿ	ن n
ج c, ç	ژ j	غ ġ	ه h
چ ç	س s	ف f	و v
ح ḥ	ش ş	ق ḳ	ى y

3.2. METNİN TRANSKRİPSİYONU GERÇEKLEŞTİRİLİRKEN İZLENEN YÖNTEM

Üzerinde tez çalışması yaptığımız *Kenzü'l-Mesâib*'in bugün elimizde tek nüshası bulunduğu için eserin çeviri metni hazırlanırken karşılaştırma yapılma imkânı bulunmadığından bazı zorluklar ile karşılaşıldı. Türkler, yıllar içerisinde farklı kültürlerin etkisinde kalarak farklı alfabeler kullanmışlardır. *Özellikle harf devriminden sonra Arap alfabesi ile yazılmış olan metinlerin çevirisinde çokça sorun yaşanmış ve bu sorunların çözümüne yönelik olarak transkripsiyon (çeviriyazı) alfabesi sisteminin kullanılması ortak bir tutum olarak kabul edilmiştir. Yıllar içerisinde bu soruna çözüm olarak farklı yöntemler denenmiş olsa da ortak bir kullanım sağlanamamıştır. İsmail Ünver'in başlatmış olduğu çözüm önerileri genel anlamda kabul edilerek uygun bulunmakla birlikte birçok araştırmacı tarafından da bu konuda çalışmalar yapılmaya ve çözüm önerileri bulunmaya devam edilmiştir.*[93] Bu durum ise eserlerde bir imlâ birliğinin bulunmamasına neden olmuştur. Metnin çevirisi yapılırken akademik çalışmalarda kullanılan çeviri yazı alfabesi dikkate alınmıştır. Metnin çeviri usulünde takip edilen yöntemler şu şekildedir.

1.Yazma metnin varak numaraları sayfanın sol tarafına köşeli parantez '[1b]' içinde koyu punto ile verilmiştir.

2. Şiirlerin başlıkları koyu punto ile sayfa ortasına gelecek şekilde ve üstüne numaralar verilerek yazılmıştır.

3. Beyit numaraları beşer beyit şeklinde sıralanarak verilmiştir.

4. Şiirlerin vezinleri şiir başlıklarının altında şiirin başına italik olarak yazılmıştır. Ancak birçok başlık altındaki şiirlerde tek vezinle baştanbaşa gidilmemiştir. Bazen 5-10 beyitte bir bazen de 30-40 beyitte bir vezin değişmiştir. Bu vezin değişiklikleri veznin ait olduğu beyitin başına yazılmıştır. Her değişiklikte vezin de değiştirilerek doğrusu şiirin başına konulmuştur. Eğer sadece redif değişmiş

[93] Ahmet Tanyıldız, **İsmâîl Rusûhî-yi Ankaravî, Şerh-i Mesnevî (Mecmū'atu'l-Letāyif ve Matmūratu'l-Ma'ārif)**, Cilt 1 (İnceleme-Metin, Sözlük), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2010, s.159.

ancak vezin kendinden önceki bölümün aynısı ise herhangi bir şey yazılmamış ve olduğu gibi devam edilmiştir.

5. Yazma eserde der-kenarda bulunan şiirler şâirin noktalarla belirttiği yere yazılmıştır. Aynı durumda şiirin üstünde ya da kenarında yazılmış olan ve noktalama işaretleri yerleri gösterilen kelimeler de vezne uygunluğuna bakılarak yerlerine yazılmıştır.

6. Özel isimler, peygamber ve hükümdar isimleri ile şehir ve yer adları büyük harfle başlatılarak yazılmış ve bunlara gelen ekler kesme işareti ile ayrılmadan yazılmıştır.

7. Âyetler ve hadîsler okunuşlarında olduğu gibi çeviriyazıya aktarıldıktan sonra italik olarak gösterilmiştir. Âyet ve hadîslerin ilk harfleri büyük harfle başlatılarak yazılmıştır. Âyet ve hadîslerin açıklamaları ise tahlil bölümünde detaylı olarak örnekleri ile birlikte verilmiştir. Âyet alıntılarının meâlleri, Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yayımlanan *Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli'*nden alınmıştır.[94] Dua, âyet ve hadîslerle ilgili iktibasların meâleri verilirken ilgili âyetin tüm meâli dipnotlarda verilmiştir.

8. Arapça ve Farsça kelimeler, tamlamalar ve başlıklar metne bağlı kalmak şartıyla Türkçe söyleyişleri esas alınarak Latin harflerine aktarılmıştır. Arapça ve Farsça sözcük ve eklerin yazımında İsmail Ünver'in *"Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"* [95] başlıklı makalesine uyulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte M. Fatih Köksal'ın *"Tenkit ve Teori"* [96] ile Salahattin Polat'ın *"Metin Tenkidi"* [97]eserleri de dikkate alınmıştır. Ayrıca çeviriyazıda Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. *Türkçe metinlerin yanında Arapça ve Farsça metinlerin de okunarak transkripsiyon sistemi ile Latin harflerine aktarılmaya çalışılması pratikte bazı sıkıntılara sebep olmuştur. Akademik*

[94] Kur'ân Yolu Meâli, (Haz.: Hayrettin Karaman-İbrahim Kâfi Dönmez-Mustafa Çağrıcı-Sadrettin Gümüş), Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2018.
[95] İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", ***Turkish Studies, İnternational Periodical Fort he Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*****,** Fall (2008), Volume 3/6, s. 1-46.
[96] M. Fatih Köksal, **Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2012
[97] Salahattin Polat, **Metin Tenkidi**, İFAV, İstanbul, 2010.

çalışmalarda Arapça ve Farsça metinlerin yazımı iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. İlki yabancı dille yazılan metnin, olduğu gibi, yani Arap alfabesiyle yazılmasıdır. Bu tercih, araştırmacıyı kısmen rahatlatıp muhtemel çeviri yanlışlarından korumakla beraber, klâsik metinlerin yeni harflere aktarılmasında, söz konusu metinlerin eski biçimiyle kalması sonucunu doğurmaktadır. Diğer yazım şekli de, herhangi bir ayrıma gitmeden metni tamamen yeni harflere aktarmaktır. Bu tür çalışmalarda ise okunma farklılıklarından kaynaklanan problemler yaşanmaktadır.[98] Çeviriyazıda bu iki yaklaşım içerinden birincisi tercih edilmiştir.

9. Bazı Farsça sözcüklerde bulunan vav-ı madule (ˇ) ile gösterilmiştir. ḫˇâce örneğinde olduğu gibi.

10. Metinde doğru okunduğundan şüphe duyulan sözcüklerin yanına soru işaret (?) bırakılmıştır.

11. Eserde silinmiş, mürekkebi dağılmış, yırtılmış ya da herhangi bir sebeple zarar görmüş sayfalardaki kelimelerin okunmadığı durumlarda okunamayan kelimelerin yerine Gülzâr-ı Hüseyni'de geçen kelimeler yazılımış ve dipnotta gösterilmiştir. Aynı dipnotlarda Gülzâr-ı Hüseynî'de aynı yerde yazılan ve okunabilen kelimeler de verilmiştir.

12. Kenzü'l-Mesâib'de imlâ birliği yoktur. Aynı kelimenin farklı sayfalarda farklı şekillerde yazıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda olan kelimeler hangi sayfada nasıl imlâ edilmiş ise çeviriyazılı metinde de o şekilde imlâ edilmiştir.

13. Eserin çeviriyazılı metni hazırlanırken Azerbaycan Türkçesinin dil özellikleri korunmaya çalışılmıştır. Hem kelimelerin hem de ekleri yazımında Azerîce dil ve söyleyiş özelliklerine bağlı kalınmaya çalışılmıştır.

14. Çeviriyazılı metin hazırlanırken, özellikle vezin ve anlamın gerektirdiği bölümlerde metin tamiri yapılmıştır. Çünkü şâir, şiirlerini oluştururken vezne gereken önemi pek de göstermemiştir. Bu sebeple ortaya çıkan vezin kusurları

[98] Ahmet Tanyıldız, Süreli Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviri Yazı Sorunları. **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları,** s. 159.

düzeltilmeye çalışılmıştır. Ancak özellikle kısa vezinlerin kullanıldığı bazı bölümlerde vezin kusurunun çokça yaşandığı tespit edilmiştir.

15. Eserde, farklı şekilde okunması mümkün olan yoḫ>yoḳ, direm>diyerem, temâm>tamâm, etmek>itmek, çarh>çerh gibi kelimelerin okunmasında metne sadık kalınmakla birlikte vezin uyumuna da dikkat edilmiştir. Örneğin "yok" kelimesi bazı yerlerde yok, bazı yerlerde ise yoḫ şeklinde yazılmıştır. Çeviriyazılı metin hazırlanırken eserin yazılışına dikkat edilmiştir.

16. Farsça yer ve zaman anlamı bildiren "gâh" eki birleştiği kelime ile bitişik yazılmıştır. Bârgâh, dergâh, haymegâh gibi.

17. Kişi isimleri ve şahıs zamirlerinden sonra gelen iyelik eklerinde yuvarlak ünlüler kullanılmıştır: Menüm, senüñ, anuñ, Hüseynüñ gibi.

18. Eserde "-ub, üb" şeklinde yazılan zarf-fiil ekleri çeviriyazıda günümüz Türkçesine uygun olarak "-up, -üp" şeklinde yazılmıştır. idüb>idüp, gelüb>gelüp, eyleyüb>eyleyüp, salub>salup, binüb>binüp.

19. Beyitlerde med, zihaf ve imaleler gösterilmeyerek uzunluklar korunmuştur.

20. Nüshada yer alan harf-i cerler bir kelimeye harf-i ta'rif (elif-lâm) ile birlikte birleştirilmişse izâfet şekli ve çizgileri korunarak yazılmıştır. Ebû'l-Fazl, rûhu'l-emîn, imâmu'l-kelâm gibi.

21. Metinde satır sayısı 17'dir. Ancak kimi sayfalarda bir beyitin ortaya yazılmasından kimi zaman da başlıkların uzun olmasından kaynaklı 15 ya da 16 satır olduğu durumlar da mevcuttur. Satır sayısı varak numarasına göre numaralandırılarak gösterilmiştir.

22. İsim ve fiillerden önce gelen ve ek görevinde bulunan Farsça olumsuzluk edatları "bî-, nâ-" araya çizgi konularak kelimelere eklenmiştir. Ayrıca Farsça ön eklerden olan "der-, ez-, bâ-,ber-, en-" gibi ekler de kendinden sonra araya çizgi konularak yazılmıştır.

23. Farsçada çoğunlukla aynı iki kelime ya da tekrar kelimeleri arasına gelen gibi edatlar "-â, -be" kelimeler arasına çizgi konularak yazılmıştır. Dem-â-dem, mâl-â-mâl, dem-be-dem gibi.

24. Eserde özellikle filler Azerbaycan sahasının dil özelliklerine uygun şekilde yazılmıştır.

Ṭūbānı *virmişem* saña men *çekmişem* ṭamaʿ
Vallāhi bes midi serv-i dil-ārāsı dilberiñ [Vr.7b/156]

25. Eserde, beyit içerisinde üstü tek çizgi ile çizilen ya da yan yana iki kez yazılan ve muhtemelen sehven yazılan kelimeler vezin de kontrol edilerek fazlalık ise metne dahil edilmemiştir.

Ne gördi kim açılup *açılup* bāb-ı cennet-i Rıḍvān
Duruplar bāg-ı cinān içre ḥūrī vü ġılmān [Vr.288a/22]

26. Bazı beyitlerde beyitin ortasında bir kelimelik boşluk olacak şekilde beyit tamamlanmadan eksik bırakılmıştır. Bu durumlarda metne sadık kalınarak Gülzâr-ı Hüseynî'de yer alan kelime verilmiş ve dipnotta gösterilmiştir.

Yüz nāz-ı ġamzeyile cān almaḳdır ʿādeti
Āhū baḳışlı gözleri[99] şehlā güzelleriñ

27. Varak 20a'da başlıklar sırayla giderken Sakinâme-i siyümden sonra başlık atılması unutulmuş. Hatta başlık yeri boş bırakılmıştır. Redif ve vezin değişmiştir. Sonra ise Sakinâme-i pencüme geçilmiş. Buradan anlıyoruz ki kırmızı şeritler içinde başlık için bırakılan yere başlık yazılması unutulmuş. Yani Sakinâme-i çehârüm başlığı yazılmamıştır. Bu sebeple unutulan başlık çeviri yazıya geçirilirken eklenmiştir.

28. Varak 29a'da redifin bir kelimesinin unutulduğu ve yazılmadığı görülmüştür. Bu durumda vezne uyması için unutulan kelime çeviri metne eklenmiştir.

[99] gözleri: - KM.

Żiyā-yı merdümek-i ʿayn-ı zümre-i aḥbāb
Ḳılup müʾmine behcet feżādır medh-i ʿAlī [Vr.29a/2]

Fürūġ-ı meẕheb-i dīn zīb-i zīver-i īmān
Tamām-ı ʿāleme şemsü'l-verādır medh-i ʿAlī [Vr.29a/3]

29. Varak 269a'da 160 numaralı beyitin ilk mısrası yazılmış ancak ikinci mısrası yazılmamıştır. İkinci mısrası da Gülzâr-ı Hüseyni'den tamamlanarak metne dahil edilmiş ve dipnotta gösterilmiştir.

30. Kenzü'l-Mesâib'de olmayan; ancak Gülzâr-ı Hüseynî'de olan kelimeler vezin ve anlam bakımından dikkate alınarak metne dahil edilmiş ve dipnotta belirtilmiştir. Ayrıca nüsha farklılıklarının tamamı dipnotlarda gösterilmiştir.

31. Kenzü'l-Mesâib ve Gülzâr-ı Hüseyni'de aynı beyitlerde aynı yerlerde kullanılan eş anlamlı kelimeler seçilirken, öncelikli olarak vezne dikkat edilmiştir. Vezin olarak hangi kelime uygunsa o seçilmiştir. Veznin aynı olduğu durumlarda ise asıl nüsha olarak Kenzü'l-Mesâib kabul edildiği için buradaki kelime alınmıştır.

3.3. METİN

[1b] 1

Hāẕā Kitāb-ı Ḳumrī-i Derbendī

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḥamd-ı Bismillāhdır ser-defter-i furḳān-ı ʿaşḳ
Meşḳ-ı ʿāşıḳdır bütün āyet-i Ḳurʾān-ı ʿaşḳ

Ṣunʿ-ı Ṣāniʿden binā-yı ʿālem-i ibdāʿda
Kilk-i ḳudret ibtidā taḥrīr idüp ʿunvān-ı ʿaşḳ

Hīç binā ʿaşḳun bināsı tek degül muḥkem ḥişār
Māşaallāh āferīn merṣūṣdur bünyān-ı ʿaşḳ

Ḳıldı nūrānī eẕelde ʿunṣuriyyet ʿālemin
Pertev-i ḥüsn-i cemāl-i şavḳı şeh-bustān-ı ʿaşḳ

5 Nehc-i erbāb-ı ṭarīḳatdür *ṣırāṭ-ı müstaḳīm*[100]
Ḥabbeẕā ebrār içün miʿyārdur mīzān-ı ʿaşḳ

Bed ü ḫilḳat mecmaʿında rūz-ı mīsāḳ-ı elest
Enbiyā vü evliyādan aldılar peymān-ı ʿaşḳ

Müstefād-ı āyet-i *es-sābiḳūne's-sābiḳūn*[101]
Āşikār oldur hüveydā sebḳat-i īmān-ı ʿaşḳ

Muʿriẕ-i *innā ʿaraḍnā*[102]da emānet verdiler
Her vücūd-ı mutlaḳa taʿlīḳa-i fermān-ı ʿaşḳ

Kāf u nūn terkībünüñ ʿaşḳ ile istiḥkāmı var
Çün mürekkebdür onun nūrında var dīvān-ı ʿaşḳ

10 Maṣdar-ı ṣadr-ı ṣüdūrāt-ı ṣadāret ṣādırı

[100] "Bize doğru yolu göster." (Fatiha/6)
[101] "(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler." (Vakıa/10)
[102] "Biz o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik, onlar, onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi. O gerçekten çok zalim ve çok cahildir." (Ahzab/72)

Aḥsen-i ṣūretle olmuş Yūsuf-ı Kenʿān-ı ʿaşḳ

Ger fenā fillāh-ı muṭlaḳ olmasa nefs-i nefîs
Bā-ḫaber olmaz nedür kim leẕẕet-i pinhān-ı ʿaşḳ

Neşʾe-i cām-ı muḥabbet görmeyen ḥāşā ve lā
Maʿrifet aṣlā yitürmez ḳandedür dermān-ı ʿaşḳ

Lā fevellāh teşne-i cām-ı zülāl-i maʿrifet
ʿĀrif olmaz giymese tā ḫilʿat-ı elvān-ı ʿaşḳ

[2a] Rütbe-i ʿuşşāḳ ʿālīdür firāz-ı çarḫdan
Mürtefiʿdür ʿarşdan maʿmūre-i eyvān-ı ʿaşḳ

ʿĀşıḳa lāzım degül meyl-i temennā-yı beḥişt
Yaḫşıdır bāġ-ı cinândan ravża-i rıḍvān-ı ʿaşḳ

Rāyiż-i ülfet cevād-ı mihr-i cevlān etmege
Çoḳ musaṭṭaḥdur feẕāy-ı sāḥat-ı meydān-ı ʿaşḳ

Müşk ile ʿanber nedür ʿıṭr-ı gül-i aḥmer nedür
Çoḳ muʿaṭṭardur bulardan nükhet-i cānān-ı ʿaşḳ

ʿAşḳ sırrından ḫaberdār olsa her ʿāḳıl bilür
Gülşen-i cennetden artuḳdur gül-i bostān-ı ʿaşḳ

ʿAynı ʿizzet şānı şevket ḳāfı ḳurb-ı vaṣl-ı yār
Ve ne gökcek ismdür lafẓ-ı māh-tābān-ı ʿaşḳ

Ḳāsımu'l-erzāḳ taḳsīminde ḳısmet verdiler
Ḳumrī-i şīrin-zebāna naġme-i elḥān-ı ʿaşḳ

2

Türkī El-Müsemmā Bi-Kenzi'l-Meşā'ib

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Şiʿrdür ḳāʾime-i ʿarşda bir kenz-i ḫafā
Aṣl-ı miftāḥı o kenzündür lisānü'ş-şuʿarā

Nuṭḳ-ı şāʿirdür bilā-şübhe Mesīḥā-nefesi

Çün dem-i Rūḥ-ı Ḳudüsdür her iki rūḥa ṣafā

Şiʿri inṣāf ile her geh çekeler bāzāra
Dār-ı dünyāda tapulmaz ona hīç vech-i bahā

Şiʿr bir dürr-i girān-māyedür her kelimesinün
Ḳıymeti olmaz eger küllī cibāl olsa ṭılā

Şiʿrdür ḥadd-i kemāle yitüren maʿrifeti
Şiʿrdür encümen-ārā-yı ʿumūmu'l-ʿurefā

Şiʿr bir baḥrdür baṭn-ı ṣadefi dürr-i yetīm
Ol ṣadef dürrine muḥtāc idi[103] şāh ile gedā

Şiʿr bir çeşme-i şīrīndir[104] gelür cennetden
Nūş iden curʿasın ʿālemde tapar nehc-i hüdā

[2b] Ne revādur bile pür-ḳıymet olan eşʿārun
Kātibi eyleye taḥrīr-i ḥurūfunda ḫaṭā

Çoḳ mürüvvetden uzaḳdır düşe nā-dān eline
İde kim şāʿire bir noḳṭa ḫafāsında cefā

Nāẓımı nādim ide naẓmı sala revnaḳdan
Vire taʿbīrine taġyīr belāsına belā

Ḳumriyā naẓm ile ġam çekme kelāmun[105] di ẓarīf
Olur elbette ḳabūl-i ʿurefā vü ʿuḳalā

3

İn Rubāʿiyyāt-rā Ḫādimü'ş-şerīfeti'l-Muṭahhara Feyẓullāh El-Mulaḫḫaṣ Bi-Feyżī Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Mirzā Ḳumrī İnşā Şode

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Firāz-ı çarḫa[106] çıḳsun ʿarş-ı aʿẓam menziliñ Ḳumrī
Maḳarrun gerçi ġabrā beyt-i ekrem maḥfilün Ḳumrī

[103] muḥtāc idi: muḥtācdır KM.
[104] şīrīndir: şīrīndü GH.
[105] kelâmun: kelām KM.
[106] çarḫa: ʿarşa GH.

Belī meddāh-ı şah-ı lev keşefsiñ yoḳdur mānendiñ
Budur sırrı olup Feyżī çü Mecnūn bī-dilün Ḳumrī

Velehu Fī Medḥiyye-Eyżan

Elā yā ḥabbeẕā ey-Ḳumrī-i gülzār-ı[107] rıḍvānī
Musaḫḫar eyledi siḥr-i beyānun cümle dünyānı

Saña yetmez Ferezdaḳ kim nedir Sicān nedir Ḥassān
Kelīm-i Ṭūrı ẕikr eyle Mesīḥa medḥ-i mevlānı

Eyżan

5 Elā yā eyyuhe'l-Ḳumrī beyānun māye-i behcet
Yazupdur levḥ-i Sīnānda ḳalem esrār-ı pür-ḥikmet

Dem-i Rūḥu'l-Ḳudüsdür bu veyā siḥr-i muḥalleldür
Eger ḫasmun ola münkir bu ḥüccet eldedür ḥüccet

4

Rubāʿī Min-Feyżi Fī Medḥ-i Ḥażreti Ḳumrī

feʿūlün feʿlün feʿūlün feʿūl

1 ʿAceb naẓm-ı dil-keş ʿaceb ḫoş kelām
Kelîm-i zamān vir Mesīḥe peyām

Diyiñ Ḳumrīye bezm-i firdevs-ārā
Kelāmu'l-imām u imāmu'l-kelām

***

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[3a] Gider dünyā-yı fānī āḫiret emrinde ḳıl çāre
Geçenler yā ġamīn ü yā ḥazīn ü şādmān geçdi

Gelür bir gün diyer ḳadriñ bilenler ḥayf dünyāda
Ḳoyup naẓm-ı dür-efşānı Ḳumrī şīrīn-zebān geçdi

[107] gülzâr-ı: şeydā-yı KM.

İşidcek bu sözi ṭabʿım hezārı dil-kebāb oldı
Açup dürc-i dehānın ʿaḳl ile ḥāżır-cevāb oldı

Meger dīvānedür ʿuşşāḳ ʿaşḳ-ı yārdan geçsün
Hevā-yı vaṣl-ı sevdā-yı ruḫ-ı dil-dārdan geçsün

Revādır teşne-i cām-ı muḥabbet meyden el çeksün
Ḳoyup ẕevḳ-i ṣafāyı bāde-i gül-nārdan geçsün

Olanda faṣl-ı gül-ter ġonceniñ ārāyiş-i eyyām
Ḳoyar mı ʿaşḳ-ı şeydā bülbüli gülzārdan geçsün

Geçer nāz[108] u naʿīm-i cāvidāndan ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
Velīkin müşkil işdir leẕẕet-i dīdārdan geçsün

Olur mı ḳısmetinden el çeküp hengām-ı baḫşişde
Faḳīr-i bī-bıżāʿat dirhem ü dīnārdan geçsün

Çeken ḳalbu'l-esedde şiddet-i germā-yı tābistān
Zevāl-i şems vaḳti sāye-i eşcārdan geçsün

Mürüvvetdür mey-i ʿaṭşān zülāl-i çeşme-i raḥmet
Behişt-i ʿAdndan cārī olan enhārdan geçsün

Hani ḳadrin bilen ṣarrāf bāzār-ı cevāhirde
Götürsün göz temāşā-yı dür-i şehvārdan geçsün

Ḥarīḳ-i[109] āteş-i nīrān yetende bāġ-ı rıḍvāna
Degül mümkin maḳām-ı maṭlaʿ-ı envārdan geçsün

Görüp hīç kimse ṣayyād-ı beyāban gezdi dünyāda
Şikār itmeklige āhū-yı ḫoş-reftārdan geçsün

Olur geçmek Bedaḫşān laʿlinüñ ālāf-ı ülfetden
Çetindir ʿāşıḳa laʿl-i leb-i güftārdan geçsün

Menüm miḥrāb-ı ḳalbim ṭāḳ-ı ebrū-yı tābān olmuş
Maʿāẕallah ki zāhid ḳıble-i aḫyārdan geçsün

Muḳābil durmasa miḥrāba hīç ṭāʿat ḳabūl olmaz

[108] nâz: nār KM.
[109] ḥarīḳ: ṭarīḳ GH.

Degil lāyıḳ ki ʿābid ḳıblede bir tārdan geçsün

[3b] Müselmān ehl-i īmān olsa hergiz ḳıbleden dönmez
Eger biñ kāfir-i tersā büt-i ẕünnārdan geçsün

Olup Ḳumrīden ötrü rişte-i cān gīsūy-ı cānān
Meger cāndan geçüp ol ṭurre-i ṭarrārdan geçsün

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Açdı dü bāre dürc-i dehān ʿaḳl-ı nüktedān
Çekdi bu remzi rişte-i naẓma ḳılup beyān

Sevdā nedir başında bu sevdādan el götür
ʿAşḳ-ı mecāz u ṣoḥbet-i bī-cādan el götür

Aldanma ḫūblarıñ ḫaṭ u ḫāline [ey gönül]
Çeşm-i ḫumār-ı nergis-i şehlādan el götür

Ur zengi teg siyāh ḳılar rūzgārıñı
Ṭarrār-ı ṭurre ẕülf-i çelipādan el götür

Ebrū-kemānlarıñ dem-i tīzinden it ḥaẕer
Yoḳ iʿtibārı luʿbet-i zībādan el götür

ʿĀşıḳların hemīşe ḳara baġrı ḳan olur
ʿĀbīd-firīb-i şevḳ-ı dil-ārādan el götür

Mīnā-yı ʿaşḳ ider seni leyl ü nehār mest
Ol hūşyār gerden-i mīnādan el götür

Az ḳaldı ḳāmetiñ ḫam ola ʿömr ḳurtara
Bir ʿibret ile ḳāmet-i raʿnādan el götür

Geçdi civānlıḳ ʿālemi göz nūrdan düşüp
Neẕẕāre-i ruḫ-ı gül-i ḥamrādan el götür

Cām-ı muḥabbet-i ruḫ-ı dildārı ḳılma nūş
Çoḳ nā-güvār meydür bu ṣahbādan el götür

Ġavġāsı çoḳ vefāları yoḳ māh-rūlarıñ
Vardır nedāmeti böyle ġavġādan el götür

Pā-bend olma ḫūblarıñ dām-ı zülfine
Gīsūy-ı müşk ü caʿd-ı semen-sādan el götür

ʿAşḳa batan yüreklere her laḥẓa ḳan ḳoyar
Deryā-yı ḳandur girme o deryādan el götür

Cādū gözi çeküp salur tesḫīre dilberün
Çoḳ fitnedür bu fitne-i ʿuẓmādan el götür

[4a] 35 Dönder ʿinān-ı ṭabʿını bir ayru gülşene
Ḳumrī bu pür-melāl temāşadan el götür

Ṭūṭī-yi ṭabʿ dürc-i dehān açdı bī-ḥicāb
Sulṭān-ı ʿaḳla virdi bu ʿunvān ile cevāb

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Hīç gülistān bu leṭāfetde dil-ārā olmaz
ʿĀrıż-ı yār gibi lāle-i ḥamrā olmaz

Hangi servin boyı var ḳāmet-i dildār gibi
Ravża-i bāġ-ı cinānda bile ṭūbā olmaz

Yaḫaram kākül-i müşgīni dil-ārāmlara
Miṣli hīç müşk-i ter-i cennet-i meʾvā olmaz

40 Ruḫ-ı ḫūbān-ı cihān berḳ urar āyīne tek
Bu nezāketde hīç āyīne muṣaffā olmaz

Ne ʿaceb naḳş idüp üstād-ı ezel taṣvīrin
Aḥsenellāh ki böyle ṣūret-i zībā olmaz

Ṭāḳ-ı ebrūlarınıñ ṭarḥın alup ḳavs-i ḳuzāḫ
Muṭlaḳā ḳavs-i ḳuzāḫ[110] gibi[111] raʿnā olmaz

Ger tebessüm ideler gevher-i dendān görüne
Pertev-i mihr-i dıraḫşānda hüveydā olmaz

Kūşe-i çeşmile ʿuşşāḳa nigāh eylemegi
Ol baḫışda diyesin āhū-yı ṣaḥrā olmaz

[110] ḳuzāḫ: -KM.
[111] gibi: kimi GH.

Leb-i gül-bergleri reşk virir yāḳūta
Laʿl-i cānān gibi yāḳūt mücellā olmaz

Görinür laʿl-i lebinde olarıñ āb-ı ḥayāt
Ola biñ çeşme-i kevṯer aña hem-tā olmaz

Baḫt olup ḳısmet ola curʿası her ʿāşıḳa kim
Daḫı kevṯer ṣuyuna meyl-i temennā olmaz

Ḥāşa-lillāh götürem el bu perī-rūlardan
Dönme kim ʿārıż-ı gülnārdan aḥlā olmaz

Ḥüsn-i ṣūret o ḳadar var büt-i raʿnālarda
Çeşm-i ʿuşşāḳda yarayı temāşa olmaz

ʿAşḳ cāmın içen bir kimse bilür ʿaşḳ nedir
Bir böyle nā-şāda mey-i mīnā olmaz

[4b] El çeken dāmen-i maḥbūb-ı melek-sīmādan
Olsa her kimse olur Ḳumrī-i şeydā olmaz

Tevsen-i aḳl girüp cürʾet ile meydāna
Geldi reftār-ı nasīḥatle ʿaceb cevlāna

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Ey göñül ʿaşḳ-ı mecāz ehli sebük-bār olmaz
Eyleyüp neşʾe-i meyden daḫı hüşyār olmaz

Şevḳ-i raʿnā-yı cefā-cūlara bil baġlamayun
Kim güzellerde sözi ṭoġrı vefādār olmaz

Dām-ı zülfiyle dutup çāh-ı zenaḫdān salup
Çāre ḳurtarmaġa aṣlā daḫı der-kār olmaz

Ev yıḫar ḫūblarıñ kākülinün rāyiḥası
Öyle vīrāne ḳoyar hīç der ü dīvār olmaz

Fitne-cū gözleri tesḫīr ḳılar cādū teg
Gezme ġāfil ḥaẕer it bir böyle seḥḥār olmaz

Tīr-i müjgānı ḳoyar celle ebrū yāyına

Böyle ẓālim oḫ atan avcı kemāndār olmaz

Ṭurfe ẓulm ehlidir bu dilber-i raʿnā beççeler
Bu ḳadar ẓulmde hīç ẓālim-i ḫun-ḫār olmaz

Tār-ı gīsūsı tek eyler gözüñi tīre vü tār
Tār tek zemzem-i nālde miḳdār olmaz

Ḫaṭṭ-ı reyḥānı muʿaṭṭar görinür ẓāhirde
Bāṭınen ʿālem-i maʿnāda böyle ḫār olmaz

Diyesiñ birce bu ẓālimlere ey nā-inṣaf
Sizde bir zerre meger ʿahd ile iḳrār olmaz

Yandırup hicr odına ʿāşıḳ-ı zār öldirürsin
Hīç bu cürʾetle cefā-pīşe sitemkār olmaz

Hangi ʿālim size fetvā virüp ey ẓālimler
Ḳatl-i ʿuşşaḳıla maʿ şūḳ günehkār olmaz

Ḳaṭʿ-ı ülfet eyle Ḳumrī bu cefā-cūlardan
Bī-vefālardur bulardan saña hīç yār olmaz

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Hezār-ı ṭabʿ-ı revān ʿaḳl ilen olup hem-rāz
[5a] Ḥużūr-ı ʿaḳlda ḳıldı bu maṭlabı āġāz

Göñül hemīşe hevā-yı viṣāl-i yārdadur
Hā cān müyesser olur çeşm-i intiẓārdadır

Çeküp zebüñe zemistān-ı ġamın hezāre-i dil
Ḳarār u ṣabrı gidüp gözleri bahārdadır[112]

Eger açılsa gülistānda biñ gül-i elvān
Velīk meyl-i dilim ṭarf-ı lālezārdadır

Diyile[113] māyil olur reng-i surḫa dīvāne
Cünūn-ı ʿaşḳım u meylim gül-ʿiẓārdadır

[112] bahārdadır: ḫumārdadur GH.
[113] diyile: dirler KM.

Hani māh-ı felegün nūrına viren tercīh
Yaḳīn bu maṭlab içün ʿacz ü inkārdadır

Düşüpdi şübheye mest-i şarāb olan ḥālet
Ḳanġı[114] günāh ile taḳṣīr o zehr-i mārdadır

O māh ṭārem-i mīnā bu māh ʿārıż-ı yār
Baḳıñ iki ḳamerün ḳurṣ-ı āfitābdadur[115]

Çehārde şibhime māh-ı çehārde[116]-sāle
Virüpdi[117] yüz yüze ḥüsn ile iftiḫārdadır

75 Baḫun görün felek-i ḥüsn-arā menim māhım
ʿAceb kemāle yitüp nutfe-i nehārdadır

Şarāb-ı kevs̱eri zāhid ḳalbinden ister mi
Menim gözüm yüregim laʿl-i ḫoş-güvārdadır

Ṣafā[118]-yı meyde ne var yā nedir şarāb-ı ṭahūr
Tamam-ı lez̲z̲et-i dünyā leb-i nigārdadır

Leb-i nigār hara laʿl-i abdār hara
Bunun tek levʾi[119] bir özge berd ü bārdadır

Mey-i muḥabbetinün curʿasıñ içen ʿāşıḳ
Ayılmayupdı gene imdi de ḫumārdadır

80 Çeküpdi ṭurra-i müşgīn-i ġaddār yāre niḳāb
Dilegün dutulup ʿālem-i ıżṭırārdadır

Muḥabbet-i gül-i ruḫsār-ı gül-ruḫān-ı cihāna
Temāmısı dil-i bī-ṣabr u bī-ḳarārdadır

Sirişt-i āb-ı Kelīm ʿaşḳ-ı lale-rūyāndır
Ölünce menzil ü meʾvā bu reh-güzārdadır

[5b] İşidesüz ki kesüp iltifātını dildār

[114] ḳanġı: hamı GH.
[115] āfitābdadur: āşikārdadır KM.
[116] çehārde: çārde KM.
[117] virüpdi: duruplar KM.
[118] ṣafā: şarāb GH.
[119] tek levʾi: - KM.

Bilün ki Ḳumrī-i şeydā ölüp[120] mezārdadır

Tāzeden sulṭan-ı ʿaḳl mihribān u dil-nüvāz
Oldı meydān-ı nasīḥatde mükerrer tekyetāz

Sehl ṣanma ʿaşḳ-ı ḫūban-ı cihān düşvārdır
Ẓāhiren güllī bāṭınen amma ser-ā-ser ḫārdır

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreñi maḥbūs-ı zindān itmege
Kāküli zencīr ü zülfi ṭurre-i ṭarrārdır

Ḥalḳa-i gīsūy-ı mehīn-ṭalʿatlerden perçīn-i kemend
Yoḫ ġalaṭdır ḳatl içün her tār-ı mūy-ı mārdır

Ey rūşenler ḫāl-i ḫaṭ güler ḫān sevdāsına
Ḫūb-rūlar destesi vallāhi bī-iḳrārdır

ʿİşve-i nāz ile ḫalḳı aldadur cādū gözler
Mekri ilen cānlar alan bir ḳan[121] töken ḫun-ḫārdır

Cevri çoḳ āzārı çoḳ inṣāfı yoḫ īmānı yoḫ
Bir vefāsız raḥimsiz olar bī-ḫān-ı ġubārdır

Hīç tā bulmaz bir güzel olsun sözünde iʿtibār
Cümlesi bi'l-merre küllen şāhid-i bāzārdur

Ḳaşları ḳan tökmege bir an ḳılıç kāfirlerden
Özleri büt-i ġarrā telleri zünnārdur

Tīr-i müjgāna cān-sitān ebrū belā-yı nāgehān
Çeşm-i ʿāciz[122] ḳılına çü nā-mihribān ġaddārdur

Cān ilen ḫüve'l-fānī olsan sen o cān almaḳdadır
Bir zamāne āgāh olursa hem-dem-i aġyārdur

ʿĀrif-i kāmil olan bel baġlamaz māh-rūlara
Düşer her ʿāḳil bu meşḳa çoḫ meẕemmet vardur

Görinür üstād şāʿirlerde ger ʿaşḳ-ı mecāz

[120] ölüp: - KM.
[121] bir ḳan: -KM.
[122] ʿāciz: sāġar KM.

Eylesen[123] diḳḳat bilürsin zīnet-i eşʿārdur

Düşse her kimse bunı inṣāf diler sevdāsına
Telḫ ider cānını[124] cāndan yıḳmaya bī-zārdur

ʿAşḳ bir pinhān marażdır ʿāşıḳ-ı zārı öldirür
Belki ölmekden beter taʿmīri var bīmārdur

[6a] Rāḥat olmaz cānı hergiz ġussadan olmaz ḫalāṣ
Fikri vü ẕikri yār ilen ta ṣubḥa dek bīdārdur

100 Yā cünūn-ı ʿaşḳ olur Mecnūn-ṣıfat ṣaḥrā-rev
Yā yürür Manṣūr teg āḫir maḳāmı dārdur

Ger vefāsına inansa bī-vefā māh-rūlarıñ
Fi'l-ḥaḳīḳa Ḳumrī-i şīrīn-zebān bī-ʿārdur

Virdi cevāb ʿaḳla gine ṭabʿ bülbüli
Yetmez[125] ḳabūl ḳılma bu teklīf-i müşkili

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Gīsūy-ı müşk-i dilberi dünyāya virmenem
Her[126] tār-ı zülfini şeb-i yeldāya virmenem

Bir cilve-i celāl-i cemāl-i cemīlini
Çarḫ üzre bedr-i kāmil olan aya virmenem

105 Ebrūların hilāl-i nev ḳılmışam ʿiważ
Kem gözlerinde nergis-i şehlāya virmenem

Hengām-ı ṣubḥ rāyiḥa-i ʿıṭr-ı kākülin
Hergiz nīm-i cennet-i me'vāya virmenem

Her bir nefesde nükhet-i dürc-i dehānını
İḥyā-i mevt iden dem-i ʿĪsāya virmenem

Gül-berg leblerinde olan şehd-i şekkeri

[123] eylesen : eylenür GH.
[124] cānını: evḳātını KM.
[125] yetmez: geçse KM.
[126] her: hem" GH.

Biñ ḥavz-ı āb-ı kevser-i ʿuḳbāya virmenem

Virem disem tekellümünüñ birce kelimesin
Ḳaṭʿan yalandı[127] nuṭḳ-ı Mesīḥāya virmenem

Nāz ile serv-i ḳāmetiniñ bir ḫırāmanı
Ḥāşā ḫırām-ı naḫle-i ṭūbāya virmenem

Meftūḥ idende sīm-i muṣaffā-yı sīnesin
Mūsāda görinen yed-i beyzāya virmenem

Dürc-i dehān içinde o dendān-ı dürrini
Biñ kenz-i dürr-i lüʾlüʾ-i lālāya virmenem

Mihr-i münīr ṣafḥa-i ruḫsar-ı ʿārızın
Yüz āfitāb bu çarḫ-ı muʿallāya virmenem

Müjgān oḳıyla sīnemi sevdāya ḳoymışam
Kimdir diye cihānı bu sevdāya virmenem

[6b] Başdan muḥāldir çıḳa şevḳ-i liḳā-yı yār
Hīç ḳalbimi bir ayrı temennāya virmenem

Nāṣıḥ melāmet eyleme[128] Ḳumrīni ʿaşḳ içün
Hergiz ḳulaḳ bu ṣoḥbet-i bī-cāya virmenem

Kenz-i neṣāyiḥin açuban ʿaḳl-ı tāc-dār
Çekdi beyān riştesine dürr-i şāh-vār

Ey dil vefāsı yoḳdur dil-ārā güzelleriñ
Cevr ü cefāsı çoḳdur bu raʿnā güzelleriñ

Yüz nāz-ı ġamzeyile cān almaḳdır ʿādeti
Āhū baḳışlı gözleri[129] şehlā güzelleriñ

Her tārı bir kemend gibi ḫalḳa bend ider
Dām-ı belāya zülfi muṣarrā güzelleriñ

Her ḳaşı bir ḳılıç gibi baḳdıḳça ḳan döker

[127] yalandı: yalandır KM.
[128] eyleme: itme GH.
[129] gözleri: - KM.

İnṣāfı yoḫdı[130] zerrece aṣlā güzelleriñ

Müjgānı oḳ gibi düzilüp ḳatl-i ʿāşıḳa
Var gözlerinde fitne-i ʿuẕmā güzelleriñ

Çoḳ baḳma rūzgārıñı vallāhi tār eder
Gīsūy-ı müşk içün şeb-i yeldā güzelleriñ

Aldanmayıñ yalan diline fitne fiʿline
Bütdir ez Yahūd u Nasārā güzelleriñ

Efʿī yılandı[131] kāküli bu ev yıḫanlarıñ
Yoḳ niyetine ʿilāc u müdāva güzelleriñ

Şīrīn-dil ile dāme çeküp ṣayd ider seni
Ẓulmına ṣoñra eyle temāşa güzelleriñ

Laʿl-i lebinde söz acıdır zehr-i mār teg
ʿUşşāḳın öldiren leb-i ḥamrā güzelleriñ

Hīç bilmiyile[132] raḥm nedir ṭaş yürekliler
Laʿnet vefāsına böyle zībā güzelleriñ

Ṭāvus teg bezer özini ḫalḳı aldadır
Çün fikr ü ẕikri mekrdi[133] ḳaṭʿā güzelleriñ

Cān almaġın diye mi veyā ḳan içürmegin
ʿĀşıḳlara bu kāfir ü tersā güzelleriñ

[7a] Dāyim raḳībe hemdem olup yandırır seni
Cevrine yoḫdı[134] kimsede yārā güzelleriñ

Ḳan ḳusmaġa içinde ḳızıl teşti neylerem
Vāżıḥ meẕeldi[135] şānına gūyā güzelleriñ

Yā ṭurre çek ḳalemiñe tā bulmaz vefā āyini
Ẕātında fıṭratında da ḥāşā güzelleriñ

[130] yoḫdı: yoḳdur KM.
[131] yılandı: yılandır KM.
[132] bilmiyile: bilmiyorlar KM.
[133] mekrdi: mekrdir KM.
[134] yoḫdı: yoḳdur KM.
[135] meẕeldi: meẕeldir KM.

Ey bī-ḫaber yürek çüridür ʿaşḳ-ı mehveşān
Vallāhi zevḳ u şevḳi de bī-cā güzelleriñ

Bir defʿa güldirir seni biñ defa aġladur
Şānında gelmeyüpdi[136] tevellā güzelleriñ

Çoḳ imtiḥān idüpdi[137] kemā-keyfe ḥaḳḳına
ʿĀrifdi çünki Ḳumrī-i şeydā güzelleriñ

Virdi cevāb ʿaḳla gine ṭabʿ-ı pür-hüner
Ḳılmaz baña bu nevʿ-i naṣīḥatdan eṣer

Çıḳmaz başımdan ʿaşḳ ile sevdāsı dilberin
Gönlümde var hemīşe temennāsı dilberin

Olmış nigāh-ı āyine-āyin her āyine
Āyīnedür cemāl-i muṣaffāsı dilberin

Ḫoşdur hemīşe sāyesine daldalanmaḳ
İtdi hevāda zülf-i muṭarrāsı dilberin

ʿĀşıḳlara acı sözi şīrīndü ḳand teg[138]
Düşnām virse ger leb-i iştihāsı dilberin

Ġālibdir āfitāba vecāhetde lā-cerem
Ḳurṣ-ı cemāl-i ʿārıż-ı ḥamrāsı dilberin

Aʿżā ilen cevārihime eyleyüp ḥulūl
Ḫod maḥż-ı rūḥ olupdı tevellāsı dilberin

Nūş itmişem şarāb-ı muḥabbet elestde
Gitmez olunca neşʾe-i ṣahbāsı dilberin

Men tek hezār ʿāşıḳ-ı dil-ḫaste yitse de
Olmuş henūz merḥale-peymāsı dilberin

Medhūş ider ne ḳadar ola ʿaşḳıñ kīlīmin
Bir zerre nūr-ı ḥüsn-i tecellāsı dilberin

[136] gelmeyüpdi: gelmeyüpdür KM.
[137] idüpdi: idüpdür KM.
[138] ḳand teg: ḳandıġın KM.

[7b] Bil ölenden ṣoñra yata ger ḫāk-i ḳabrine
İḥyā ider meni dem-i ʿĪsāsı dilberiñ

Vāʿiż melāmet itme beni ḥaḳ benimledir
Gel baḳ bu sen bu men bu temāşası dilberiñ

Aldatma ḥavż-ı kevṣeri vaṣf eyleyüp baña
Besdir ḥalāvet-i[139] leb-i ahlāsı dilberiñ

Degmez mi bāġ-ı cennetiñin gülsitānına
Mey-ḫor olanda nergis-i şehlāsı dilberiñ

İnṣāf idüp ʿadāletlen rāż-ı maraż olaḳ
Taḳsīm idek behişt ile sevdāsı dilberiñ

Kevṣer ṣuyı şarāb-ı ṭahūr āb-ı *selsebīl*[140]
Bunlar sizindi bes mey-i ṣahbāsı dilberiñ

Taḫt-ı taṣavvur ravża-i Rıḍvānı sen götür
Ḳısmet benim idi menzil ü meʾvāsı dilberiñ

Mihr-i lebin senünçün özin bil men isterem
Şehd-i dehāna ġonçe-i raʿnāsı dilberiñ

Küllen temām-ı ḥūri-i ġılmān cenābınıñ
Olsun benim de[141] bir yed-i beyżāsı dilberiñ

Ṭūbānı virmişem saña men çekmişem ṭamaʿ
Vallāhi bes midi serv-i dil-ārāsı dilberiñ

Cennetde her ne vardı[142] senüñ ḳoy menim ola
Bir kelime ṣoḥbet-i feraḥ-efzāsı dilberiñ

Ger āşikār ẕikr eylesem çün riyā olur
Ḳalbimde vardı[143] lafz-ı muʿammāsı dilberiñ

Yoḳ özge ʿaşḳı ruḫ-ı yārdan hevā

[139] ḥalāvet-i: bu ṣūret-i KM.
[140] "Bu orada bir pınardır ki, adına ''selsebil'' derler." (İnsan/18)
[141] benim de: elimde KM.
[142] vardı: vardır KM.
[143] vardı: vardır KM.

Ḳumrī olupdı ʿāşıḳ-ı şeydāsı dilberiñ

Ḳıldı der-i feṣāḥatı ʿaḳl-ı kühen-niṣār
ʿArż itdi bir ṭabʿa ki eylerdi[144] *hüşyār*

Cānā muḥabbet ʿālemi bir inḳılāb olur
Ehl-i muḥabbetiñ işi dāʾim ʿaẕāb olur

Zevḳ ehline yeter o ḳadar muḫtelif belā
Her dilde her naẓarda yeşāʾu icāb olur

[8a] Ārām u ṭāḳati kesilür ehl-i neşʾenüñ
Bī-ṣabr u bī-taḥammül ü bī-ḫurd u ḫˇāb olur

Encüm sayar ṣabāḥa degin[145] ʿāşıḳıñ gözi
Hicrānda her gice oña yevmü'l-ḥisāb olur

Bir tār-ı mū ilen daġıdır cān bināsını
Ol kākülüñ ki riştesi bir pīç-i tāb olur

Bī-raḥm u bī-mürüvvet olan ḫūb-rūların
Ebrūsı tīġ kiprigi tīr-i şihāb olur

Mest ile ülfet eylemegün var nedāmeti
Çeşm-i ḫumār-mest çü mest-i şarāb olur

Ehl-i günāha nār-ı cehennem virür ʿaẕāb
ʿUşşāḳı dil-kebāb eyleyen laʿl-i nāb olur

Çāh-ı zenaḫda ḥabs olunan dilden çıḳar
Dilün ġıdāsına di görem kimde tāb olur

Ruḥsār-ı mihr[146]-ṭalʿate baḳmaḳ degil revā
Çoḳ baḳsa āfitāba eger göz ḫarāb olur

Āb-ı ḥayāt teg görinür vaṣl-ı mehveşān
Taḫḳiḳ-i[147] nefsü'l-emrde baḳsan serāb olur

[144] eylerdi: ey hü KM.
[145] degin: kimi GH.
[146] mihr: māḥ GH.
[147] taḫḳiḳ: ʿayn KM.

Virmez göñül o ṭāyife-i bed-mizāca kim
Kirdār-ı nāz kelime-i nuṭḳı ʿitāb olur

Bir nūş virse ḳalbiñe yüz nīş-i ġam urar
Cevr ü cefāsı ʿāşıḳına bī-ḥisāb olur

Yoḳdur kitāb-ı meẕhebi kāfir güzellerin
Kāfir bulardan aṣıldır ehl-i kitāb olur

Aldanma ḥüsn-i ṣūrete bu ḫod-fürūşlar
Ṣūretde bülbül olsa da bāṭın ġurāb olur

Ẓāhirde Müşterīdir eger bāṭınen Züḥāl
Āḫir züḥalden ʿālem-ārā ictināb olur

Bir nevʿ dir amma ḳaşlarınuñ[148] istiḳāmeti
Gūyā ki fi'l-meṣel su yüzünde ḥabāb olur

Ḳaṭʿa ʿaḳīdesinde bu ẓālimden yaḳīn
ʿĀşıḳlara cefā eylemek çoḳ ṣevāb olur

Ḳumrī bu ḳavle muʿterif ol ḳılma iʿtirāż
Besdür daḫı ne ḳadar suāl cevab olur

[8b] *Meydān-ı iḫticacda çün ṭabʿ-ı ser-firāz*
Raḫş-ı feṣāḥat üste binüp oldı yeke-tāz

Yetmez kemāle canda eger cevher olmasa
Biẕẕāt aṣl-ı cevheri cān-perver olmasa

İnsān ilen behāyim içinde ne farḳ var
Başda hevā-yı ʿaşḳ-ı ruḫ-ı dilber olmasa

Olmaz nevā-yı bülbül-i şeydā feraḥ-fezā
Ger sīnesinde şevḳ-i gül-i aḥmer olmasa

Harda ḳabūl-i maḥżar-ı ehl-i kemāl olur
Her kim kitāb-ı ʿaşḳda ser-defter olmasa

Ketm-i ʿademde şeyʾi çü lā-şeydir vücūd

[148] ḳaşlarınun: vefālarınun GH.

Ay devresinde ṣūreti çün mihver olmasa

Hīç nefs ṣaḥibi tasa bulmaz ḥaḳīḳati
Tā yār-ı gül-ʿiẕār ile hem-sāġar olmasa

Naẓmın ġazālesiñ idebilmez şikār-ı ṣayd
Şahīne fikr-i uçmaḳ içün şeh-bāz olmasa

Düşmez fürūġı ʿāleme k'anun sīnede
ʿAşḳ āteşiyle şuʿlelenüp aḫker olmasa

Atmaz kenāre dürrini deryā biñ yıl eger
Tā gelmeyüp ṭelātuma şūr u şer olmasa

Almazlar anıñ derheme şūr olmuş baş
Tā ẕevḳ-i[149] ʿaşḳile o başa efser olmasa

Cām-ı muḥabbet-i ruḫ-ı cānānı nūş iden
Bal eylemez naṣībi mey-i kevṯer olmasa

Bād-ı fenāya ʿömri gider dār günde
Herkes muḥabbet ile işi müncer olmasa

Kāmil degil o kimse ki[150] devr-i zamānede
Ṭomār-ı ʿaşḳ-ı meşḳ oña ezber olmasa

Olmaz çemende Ḳumrī-i şūride naġme-sāz
Manẓūrı serv-ḳāmet ü sīmīn-ber olmasa

Ṭūṭī-i nefs-i nāṭıḳa oldı güher-feşān
Ser-geşte ṭabʿa virdi ʿaceb gülsitān nişān

[9a] ʿUşşāḳa meşḳ-i ʿaşḳdır ṭomār-ı Kerbelā
Ehl-i meẕāḳa keremdir[151] bāzār-ı Kerbelā

Çoḳ zevḳilen ṣafāsı ʿaceb ḫoş hevāsı var
Güller açup bahārdır[152] gül-ʿizār-ı Kerbelā

[149] ẕevḳ-i: şūr GH.
[150] kimse ki: kimseler KM.
[151] keremdir: keremdi GH.
[152] bahārdır: bahārdı GH.

ʿİbretle her kim etse temāşa yaḳīn görür
Ḳılmış iḥāṭa ʿālemi envār-ı Kerbelā

Her gülsitānda naġme-i bülbül ṣabāḥ u şām
Bī-cā ʿabes degül çekilür cār-ı Kerbelā

Ḳanġı[153] çemen o ravża gibi lālezārdur
Ḳandan ḫınā yaḳup der ü dīvār-ı Kerbelā

Çeşm-i baṣīret açsa nümāyandı herkes
Āmādedür o deştede āṣār-ı Kerbelā

Nehr-i Fırātun üstüne açup imdi de ʿalem
ʿAbbās-ı nām-dār ʿalem-dār-ı Kerbelā

Nāz ile ḳatlgāhda yatup Ekber-i civān
Cisminde zaḫm-ı ḫançer-i ḫun-ḫār-ı Kerbelā

Dāmad oṭāġı ḥacle-i elvān-ı nev-ʿarūs
Olmuş ʿaceb ṣafā-yı çemenzār-ı Kerbelā

Ḥasretle imdide baḫardı ṭoy oṭāḳına
Nā-kām olan o Ḳāsım-ı serdār-ı Kerbelā

Ḥalḳından Aṣġarun gine ḳanı kesilmeyüp
Çıḫmış semāya āh-ı şerer-bār-ı Kerbelā

Yetmiş ṣaḥābe peykeri ḳan cismi zaḫm-dār
Güzeller teşne-leb reh-i züvvār-ı Kerbelā

Bāṭında ḳırḳ nefer ḳolı baġlu esīrler
Aġlar başında miʿcer-i gülnār-ı Kerbelā

Düşmez liḳā-yı cennet-i Rıḍvān hevāsına
Her kim görüpdi leẕẕet-i dīdār-ı Kerbelā

Ḳumrī gibi[154] fiġāna gelüp ger Ḥüseyn dir
Gūyā o çölde ʿābid-i bīmār-ı Kerbelā

[153] ḳanġı: hansı GH.
[154] gibi: kimi GH.

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Düşdi yārān başıma bir tāzeden sevdā-yı ʿaşḳ
Aldı elden ṣabrımı sevdā-yı pür-ġavġā-yı ʿaşḳ

[9b] Elli il ʿömr eyleyüp dünyāda gezmişdim ʿabeş
Bilmemişdim kim ḥaḳīḳatde nedir maʿnā-yı ʿaşḳ

Şükrülillāh mülhim-i ʿaynı meni āgāh idüp
Virdi bir cāmı leb-ā-leb sāġar-ı mīnā-yı ʿaşḳ

Açdı gül teg ḳalbüne gülzārına virdi ṣafā
Ḥadd-i tekmīle yitürdi bāde-i ḥamrā-yı ʿaşḳ

Nūş idüp dutdum ḫaber esrār-ı kenz-i ʿaşḳdan
Māşaʾallāh bir tükenmez baḥr imiş deryā-yı ʿaşḳ

Dürri[155] çoḳ ġavvāṣ yoḳ bī-müntehā baḥr-i ʿayn
Bī-ḥadd ü pāyan tökülmüş lüʾlü-i lālā-yı ʿaşḳ

Ṭūr-ı Sīnā-yı muḥabetde virildi āşikār
Tā Kelīm-i ʿaḳla bāṭında yed-i beyżā-yı ʿaşḳ

Genc-i ʿuzletde kemāl-i ṣaʿfilen bī-ḥüsn iken
Ṣıḥḥat-i kāmil bulup oldum bugün iḥyā-yı ʿaşḳ

ʿİllet-i emrāż-ı bāṭın refˁ olup virdi ḥayat
Taḳviyet-baḫş oldı gūyā *muḥyi'l-mevtā*-yı[156] ʿaşḳ

Ṭabʿ-ı berrim tāzeden oldı biḥamdillāh civān
Çün andan cāna yetdi neşʾe-i ṣahbā-yı ʿaşḳ

Ḳıldı müstaġnī cihāndan ġayr-ı şevḳ-i vaṣl-ı yār
Cilve-ger oldı göñülde çünki istiġnā-yı ʿaşḳ

Doldı māl-ā-māl göñlüm ẕikr-i yā maḥbūb ile
Saldı meşḳ-i ʿaşḳ-ı yāre ḳalbimi dārā-yı ʿaşḳ

Levḥaşallāh[157] kevkeb-i baḫtım uyandı ḫˇābdan

[155] dürri: dürr KM.
[156] "Şüphe yok ki, o ölüleri de elbette diriltecektir." (Rum/50)
[157] levḥaşallāh: vaḥaşallāh KM.

Ġālib oldı raḫt-ḫᵛāb-ı ḳaḥrda rüʾyā-yı ʿaşḳ

Rāyiż-i gerdūn ile fikrim semendi reh-neverd
Oldı meydān-ı feṣāḥetde cihān-peymāy-ı ʿaşḳ

ʿĀşıḳa cennet ne lazımdır ne āb-ı *selsebīl*[158]
Curʿaı eyler kifāyet rāḥ-ı revḥ-i iftirā-yıʿaşḳ

Bezm-i cānāndan meni menʿ itmesün ʿuşşaḳın
Maḥrem-i rāzım varımdır elde istiġnā-yı ʿaşḳ

Var icāzım sāḳi-i rūḥāniyandır mürşidim
Mendedir miftāḥ-ı kenz-i dürr-i lā-yefnā-yı ʿaşḳ

Görmeyen ʿaşḳıñ ṣafāsıñ hādim bilsün zevḳini
Ḥabbeẕā çün dil-güşādır gülşen-i ṣaḥrā-yı ʿaşḳ

[10a] Sāye-i Ṭūbā nedir yā Cennetü'l-meʾvā nedir
Bir behişt-i cāvidāndur menzil-i meʾvā-yı ʿaşḳ

Ḥūr-ı ġılmān istemez vaṣl-ı ruḫ-ı yār aḫterān
Müddeʿādır ehl-i ʿaşḳa şāhid-i zībā-yı ʿaşḳ

Çoḳ[159] saʿādetdir naṣīb oldı baña buldum necāt
Şöhretim āfāḳı dutmuş olmuşam rüsvā-yı ʿaşḳ

Āḫirimde[160] rütbe-i aʿlāya çatdırdı meni
Eyledi mümtāz-ı ʿālem-i himmet-vālā-yı ʿaşḳ

Ḳalbimi bī-ruḥ teg bī-ḥis ü bī-idrāk[161] idem
Bir ḥayāt-ı nev-ʿaṭā ḳıldı dem-i ʿĪsā-yı ʿaşḳ

ʿAşḳ-ı şāh-ı lev-keşef Ḥaydar-ı emīrü'l-müʾmin
Fi'l-ḥaḳīḳa behcet-efzā ʿaşḳdır bālā-yı ʿaşḳ

Başda şūr-ı ʿaşḳ-ı Ḥaydar olmayan ʿāşıḳ degil
Çün odur āfaḳda mevlā-yı her mevlā-yı ʿaşḳ

[158] "Bu orada bir pınardır ki, adına ''selsebil'' derler." (İnsan/18)
[159] çoḳ: çün GH.
[160] āhirimde: āḫiretde GH.
[161] idrāk: ārām GH.

Besdü[162] faḫrım her iki dünyāda ṣāḥib-i şevketim
Olmuşam dār-ı fenāda Ḳumrī-i şeydā-yı ʿaşḳ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İçüp bu ʿaşḳda cām-ı leb-ā-leb ṣahbā
Dehān-ı ṭūṭī-ṭabʿ oldı nāṭıḳ-ı gūyā

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Biḥamdillāh ʿaceb sevdāya düşdüm
Bir ayrı ʿaşḳ içün ġavġāya düşdüm

Ḳutardım deyrde put secdesinden
Ki gūyā Mescidü'l-Aḳṣāya düşdüm

Ḥaḳīḳat Ferḳadan oldı ferīḳim
Revāḳ-ı ṭārem-i Mīnāya düşdüm

Ḳadem basdum rikāb-ı ʿizz-ı cāha
Mekān-ı *ḳurb-ı ev-ednāya*[163] düşdüm

Musaḫḫar eyledim küllī cihānı
Yetişdim vādi-i Mīnāya düşdüm

Zamān-ı Saʿd imiş mīlād-ı vaḳtim
Maḳām u menzil-i aʿlāya düşdüm

Teʿalallāh ne ḫoş-baḫt oldum āḫir
Gülistān-ı feraḥ-efzāya düşdüm

Olup ġavvāṣ-ı dürr-i baḥr-ı raḥmet
Ser-ā-ser dürr olan deryāya düşdüm

[10b] Ḳılup pervāz-ı gülzār-ı cihāndan
Riyāż-ı cennetü'l-meʾvāya düşdüm

Yüceldim devr-i çarḫ-ı nīl-fāma
Firāz-ı ʿālem-i bālāya düşdüm

[162] besdü: besdür KM.
[163] "Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu. (Necm/9)

Sürūd-ı naġme-sāz itmekden ötrü
Per açdım şāḫe-i Ṭūbāya düşdüm

Olup ṭabʿ-ı revānım nükte pervāz
Sebaḳdan bāṭın-ı maʿnāya düşdüm

Dolandım niçe iller[164] āḫirimde
Kemend-i server-i Baṭḥāya düşdüm

Dıraḫşān oldı necmi baḫt-ı mesʿūd
Künūz-ı devlet-i ʿużmāya düşdüm

Besān Ḳumrī-i nālān u şeydā
Çemenzār-ı behişt-āsāya[165] düşdüm

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Cān ḳoydum eger[166] āḫiri cānāna yetişdüm
Derd almış idi cānımı dermāna yetişdüm

Kūrāne dolandım nice yıl ʿāḳıbetimde
Leb-teşne idim çeşme-i ḥayvāna yetişdüm

Mūrāne gezüp żillet ilen ṣafḥa-i ḫāki
Çoḳ ʿizzet ilen taḫt-ı Süleymāna yetişdüm

Bir zerre idim evc-i hevā üzre muʿallaḳ
Ḫurşīd-i cihān-tāb-ı dıraḫşāna yetişdüm

Şevketle açup gülşen-i baḫtım nice güller
Ḫār idim eger imdi gülistāna yetişdüm

Ġafletle günim geçmiş idi cāhil ü nā-dān
Ḥikmetde velī pāye-i loḳmāna yetişdüm

Girdāb-ı belādan çıḫarup ṭāliʿ-i mesʿūd
Ġarḳ-ı günehim şāfiʿ-i ʿisyāna yetişdüm

Elden bıraḫup ravżа-i dünyā-yı fenāyı[167]

[164] niçe iller: lā-eyāli KM.
[165] behişt-āsā: behişt-efzāya GH.
[166] eger: - KM.

Şevḳ ile riyāż-ı Şāh-ı Merdāna yetişdüm

Çekdi yolımı ṭabʿ-ı revān kerb ü belāya
Ḫāk-i ḳadem-i şāh-ı şehīdāna yetişdüm

[11a] Faḫr eylerem ʿālimlere men rütbede kimdir
Çün bezm-i ʿazāyı şehi devrāna yetişdüm

Ḳumrī gibi āġāz ḳılup nāle-i gögü
Çoḳ ḥasret idim serv-i ḫırāmāna yetişdüm

5

Der-Keyfiyyet-i İbtidā-nümūden-i Be-Naẓm-ı Kitāb

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳoyan zamānda gülistān-ı Kerbelāya ḳadem
Ne gördüm anda düzilmiş erāʾik-i mātem

Kemāl-i şevket ilen muḥteşem dutupdı ḳarār
Salur o gülşene naẓmla eṭrafa naḳş u nigār

Fesāḥet ile açup[168] laʿl-i şeker-efşānın
Ṣalā-yı ġam çaġurur ferş idüp ʿazā-ḫᵛānın

Bu yanda tāzelenüp şevket-i Süleymānı
Dutupdı şūr u nevā ṣafḥa-i gülsitānı

5 Gül ṣabaḥa baḫup gözyaşın ider cārī
Ḫayāline getürür ʿĀbidīn-i bīmārı

Ṭurupdı lāle kenārında bī-dil-i nālān
Çeker fiġān ider nāle vü aḥsen-i gūyān

Virür nizām-ı ʿazā bülbülān-ı gülzāre
Giyüpdi[169] egnine başdan ayaġa degin ḳara

Gelüpdi[170] zemzemeye bir ṭarafda muḳbil zār

[167] fenāyı: naġāmatı KM.
[168] açup: açup açup KM.
[169] giyüpdi: giyüpdür KM.

Baḫup şaḳāyıḳa aġlar miṣāli ebr-i bahār

Salur ḫayāle şehīdān-ı Kerbelā ḳanın
Döker o gülşen-ārā eşk-i çeşm-i giryānın

İdüpdi nevḥa sera gülsitānı nāle-i mīr
Ḳılur o nāle ilen ṭurfa naẓmla taṣvīr

Gahī neẕẕāre ḳılar ḥasret ile reyḥāna
Onı şebīhe dutar ḫaṭṭ-ı ʿanber-efşāna

Kemāl-i ḥüzn ile nālāndı bī-nevā maḫzūn
Ḳılupdı ʿārıżını eşk-i ḫūn ilen gül-gūn

Baḫanda sünbüle efġān ider be-ṣavt-ı celī
Düşer ḫayāline gīsūy-ı müşk-bār-ı ʿAlī

Fenā fiġāna gelüp ġonce gül budāġında
Hemīşe sūziş-i pinhāni var dudāġında

[11b] Baḳup o ġonca güle Ḳāsımı salur yāda
Ki ṭurfe yas dutupdur ʿarūs-ı dāmāda

Bahār-ı taʿziyede baġlayup ʿaceb dīvān
Salupdı ṣaḥn-ı gülistāne naẓm ilen ṭūfān

Çeküp ḳaranfili her yanda baḳar āġūşa
Bahār bülbüli teg her zamān gelür cūşa

Düşende ḫātırına ṭurre-i ʿAliyy-i Ekber
Ġarīb diller ilen ʿāşıḳāne nāle çeker

İder riyāż baña içre cevheri ṭūfān
Açupdı dürc-i dehān ile döker dürr ü mercān

Baḳar gehī o ḫazan güllere be şūyūn-ı şeyn
Gelür ḫurūşa çeker dem-be-dem ṣadā-yı Ḥüseyn

Daḫil-i deste dutup bir ṭarafda her gülden
Alupdı meşḳ-i nevā-yı ʿIrāḳı bülbülden

[170] gelüpdi: gelüpdür KM.

Dutupdı nāle vü ıżṭırābı afāḳı
Ġarīblıḫ ile oḫşar o ḳanlu ḳundāḳı

Çeküpdi bir yana ḫāki özine durub ʿinān
O gülsitānda seper öz eliyle başına ḫān

Görende sūsenin egninde cāme-i nīli
Ḫayāline yetişür Ekberi olan leylī

Dutupdı bir ṭarafı āh-ı nāle ser-bāz
İder o güller ilen her zamānda rāz-ı niyāz

Benefşe gerdenini kec görende bā-dil-i zār
Sekīneyi getürüp ḫāṭırına ḳan aġlar

Görüp bu meclisi bir dem ḫamūş oturdum lāl
Didim bu gülşene girmeklik idi[171] emr-i muḥāl

Ne ebrū ile gülzāre eyleyem pervāz
Gelüp fīġāne ḳılam nāle dem-be-dem āġāz

Ne cürʾet ile tekellüm ḳılam men nālān
Olam[172] riyāż-ı ġam-ı Kerbelāda raṭb-ı lisān

Ne nevʿ cilvelenem muḥteşem ḳabāḳında
Çekem ṣalā-yı muṣībet Ḥüseyn firāḳında

Ne nevʿ dāḫil olam meclis-i Süleymāna
Degil gedālara lāyıḳ revāḳ-ı şahāne

[12a] Hani o rütbe ki bezm-i visāle kābil idim
Fenā vü bī-dil ilen muḳbile muḳābil idim[173]

Ne ḳabiliyyet ilen hem-zebān olam mīre
Ne ḳasemlen getürem dürr-i naẓmı taṣvīre

Nice berāber olam dil-şikeste maḫzūna
Kelāmı gözyaşını dönderüpdi[174] Ceyhūna

[171] girmeklik idi: girmeklikdür KM.
[172] olam: olum GH.
[173] idim: olum GH.
[174] dönderüpdi: dönderüpdür KM.

Olam ne nevʿ ile himmet-i asān Bāḳır ilen
ʿAzā mecālisini doldurup cevāhir ilen

Niçe añam bu gülistānda naẓm güllerini
Çeküpdi cevheri ḫoş kelām cevherini

Hani o feyż-i mey-i ʿaşḳdan olam maḫmūr
İçem raḫl ile bir cāmdan şarāb-ı ṭahūr

Nice muḳābil olam ḥāke[175] bu dem men-i zār
Cevāhirāt-ı ġazel eyleyüp bu ġamda niṯār

Ne ḳudretim var olam hem-ṭarāne ser-bāze
O ḳadar ṭūṭī-ṭabʿımda yoḳdur endāze

Dü-bāre fikr eyledim bes ki çoḫ günahkāram
Bu gülsitānda fiġān eylemekde nā-çāram

Çü güller her birisi bir nāle gül firāḳında
Gerek fiġāne gelüm men de serv ayaġında

Müdām Ḳumrī-i dil-ḫaste teg batup yasa
Velīk nāle ḳılam serv-ḳadd-i ʿAbbās'a

Ḥüseyne nevḥa-ger olmaḳ ʿaceb şerāfetdür
Eger ḳabūl eylese çoḫ büyük saʿādetdür

Velī ḳovulmayup hīç kes bu bāb-ı raḥmetden
Eger ḳovulsa uzaḳdır yaḳīn mürüvvetden

Nice ḳovar ḳapısından meni ider maḥrūm
Virüpdi[176] ümmet içün baş o server-i maẓlūm

Nice ḳovar[177] ḳapudan nūgerini bir mevlā
Kesende Şimr başın nūgerin[178] iderdi duʿā

ʿAmelim yoḳ günāhım çoḫ yüzüm ḳara
Dillere düşse olur pāk it nemekzāra

[175] olam ḫāke: ḥāke olam KM.
[176] virüpdi: virüpdür KM.
[177] ḳovar: ḳavar GH.
[178] nūgerin: ümmetin KM.

Getürmişem men müşgīn bu dūdmāna penāh
Yaḳīn günāhımı maḥşerde ʿafv ider Allāh

[12b] Tevaḳḳuʿum budur ey ṣaḥibān-ı ʿaḳl u şuʿūr
Ḥüseyn ḥāṭırına siz dutun maʿẕūr

Egerçi şīve-i naẓmımda olmuş olsa ḫilāf
Kerem yüzüyle kemāl ehli eylesünle[179] muʿāf

Gelür tekellüme herkes bu ḳadar ḳuvve-i ḥˇīş
Ki berg-i sebzdür ʿālemde tuḥfe-i dervīş

Olanda Yūsuf-ı Mıṣrıñ fürūş bāzārı
Kilāfe ile gelen[180] hem olup ḫarīdārı

Getürse pāy-ı melaḫ mūr eger ẕelīlāne
Hediyye ḫoş görünür Ḥażret-i Süleymāna

Ne ḳadar olsa kelāmım külfet ü nā-maḳbūl
Olur ḥużūr-ı Süleymān-ı Kerbelāda ḳabūl

Hezār şükr ser-efrāz-ı neşʾetin oldum
Ġulām-ı ḥalḳa be-gūş-ı der-i Ḥüseyn oldum

Hezār şükr yetişdüm murāda ʿālemde
Hemīşe nevḥa-ger[181] oldum bu bezm-i mātemde

Hezār şükr bu faḫr ile tā dem-i maḥşer
Diyile adıma meddāḥ-ı āl-i peyġamber

Hezār şükr ki ṭabʿ-ı revān ḳılup imdād
Riyāż-ı ġamda nevā-ḫˇānluḳ eyledim bünyād

Bu gülşen-i ġama Ḳumrī kemīn ḳılup pervāz
İdem teġazzül-i Kenzü'l-Meṣāʾibi āġāz

[179] eylesünle: olsunlar KM.
[180] gelen: ʿacūze GH.
[181] nevḥa-ger: nūger GH.

6

Ḳaṣīde-i Evvel Der-Sebeb-i Te'lif-i Kitāb

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Hezār şükür devr-i dü hezār ḥamd u ṣenā
O Kird-gār ġafūr ū semiʿ dir dānā

O ḥākim-i ezelīdir ki bed ü ḫilḳatde
Buyurdı Ādeme taʿlīm-i *ʿalleme'l-esmā*[182]

O ḳādir-i ki[183]ezel virdi Nūḥa ṭūfānı
Dü-bāre ḳıldı o ṭūfāndan necāt-ı rehā

O ẕü'l-celāl ki itdi Ḫalīle nārı selīm
ʿİvaz yitürdi ẕebīha Minā çölünde fedā

O ḥayy u ṣāniʿ-i ġaffārdur ki Yaʿḳūba
Yitürdi Yūsufı aʿmā gözin ḳılup bīnā

[13a] Ola niyām-ı cihān āferīndü[184] Mūsānun
Zamānede eyledi muʿcizine yed-i beyżā

O mihr-bāndı ki dār-ı fenāda ʿĪsāyı
Niẓām-ı muʿciz ile ḳıldı *muḥyi'l-mevtā*[185]

O lem-yezeldü[186] Cenāb-ı Muḥammede buyurup
Cihānda muʿciz-i *şaḳḳü'l-ḳamer*[187] ʿaṭāsı ʿaṭā

O lā-şerīkdü[188] ḳoydı ʿAlī vücūdunda
Binā-yı nūr-ı muḥabbet żiyā-yı mihr ü velā

O ferd-i vāḥid-i yek-tādü[189] kim ḳılup Ḳumrī
Firāz-ı çarḫda ẓulmet-zedā-yı leyl ü cā

[182] "Âdem'e isimlerin hepsini öğretti." (Bakara/31)
[183] ki: - KM.
[184] āferīndü: āferīndir KM.
[185] "Şüphe yok ki, o ölüleri de elbette diriltecektir." (Rum/50)
[186] lem-yezeldü: lem-yezeldür KM.
[187] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[188] lā-şerīkdü: lā-şerīkdir KM.
[189] yek-tādü: yek-tādır KM.

O lā-yezāl cihāndardır ki ḫūrşīdi
Feżā-yı kevnde dāyim ḳılup cihān-ārā

Urup dürr-i ṣadef baḥr-ı [190] ümmehāt içre
İder hemīşe meni ḳaṭresiyle dürr-i yek-tā

O bende-perver bī-miṣlidir ki ṣıbyāni
Ḳılar cihāna gelen demde nāṭıḳ-ı gūyā

O kār-sāz-ı muṣavvirdir şekl-i insāni
Ḳoyupdı aḥsen-i taḳvīme ṣūret-i zībā

İdüp menim gibi bir ḫāk-sār bendesini
Geçende elli il[191] ʿömri muḥaḳḳarü'ş-şiʿrā

Tegażżul eyledi dürc-i künūz feyżinden
Kelām-ı ṭabʿ-ı revān nuṭḳ-ı nāṭıḳ-ı inşā

Ḳoyup ḳarār o ḫālıḳ her işde vāsıṭalar
Bedūn-ı vāsıṭa olmaz hīç emr-i ṣaʿb revā

Müşaḥḥaṣ emrdür gülāb u āb u renk almaz
Egerça olmasa mihr-i münīr şuḳḳa güşā

Ṭarīḳ u nehcde ger düşmese ḳabāḳa delīl
Yaḳīn ki derk idebilmez giden yolıñ aʿmā

Muḥāl idi ide ẓulmat-ı seyrin İskender
Düşüp ḳabāḳına Ḫıżır olmasaydı reh-nümā

Egerçi pīş-revi olmasaydı Cebreʾīl
Kelīm iderdi mi Firʿavnı ġarḳa baḥr-i belā

Seḥāb-ı raḥmet-i Ḥaḳḳ dökmese eger[192] nisān
Ṣadef nice yetürür dürr-i lüʾlü-i lālā

[13b] Olundı ḥālime şāmil bugün biḥamdillāh
Şefeḳatdür deryā-yı ʿilm ü fażl u ʿalā

[190] baḥr: baṭnı KM.
[191] il: yıl KM.
[192] eger: - KM.

Müʾebbed oldı bi-tevfīḳ-i ḥażret-i sübḥān
Bu bī-beżāʿete bir ʿālim-i melek-sīmā

Fünūn-ı pāye-i ḥikmetde ṣānī-i loḳman
Maḳāl-ı nuṭḳda her kelimesi gül-i ḥamrā

Semā-yı fehmde bir bedri enver ü kāmil
Firāz-ḫırām-ı dānişde hur-ı nūr-ı Hüdā

Feżā-yı dehrde deryā-yı fażl-ı ʿilm-i kemāl
Serāy-ı kevnde sālār-ı zümre-i fuḳahā

İder cevāhir-i dānişle ḫalḳı müstaġni
Daşanda maḥzen-i ḳalb-i neyyir-i çün deryā

Eger semend-i belāġat getürse cevlāne
Ġubār u kehden çatmaz tekāvürān ḳażā

Eger feṣāḥatiniñ kelimesin göre sübḥān
Kemāl-i ʿacz ile ṣaddaḳ virir yaḳīn ḳaṭʿa

Olupdı sāye-fiken naḫl-ı ʿilm-i ʿālemde
Temām-ı bendelere hemçü sāye-i ṭūbā

Zamānede nażarda[193] ʿilm-i bī-nihāyetine
Muḥāldir olalar ḳāṣırīn dest-resā

Niẓām-ı mevʿiżesi ṣayḳal-ı ṣafā-yı ḳulūb
Marīż-i maʿṣiyetündür di bāṭınına devā

Bahār-ı şerʿide sīr-āb-ı çeşme-sār-ı ʿulūm
Maḳālde çemen-ārā-yı millet-i beyżā

Żiyāʾ-i maḥfel-i ʿirfān sirāc-ı bezm-i kemāl
Ḥabīb-i ehl-i vefā mīr-i meclis-i ʿurefā

Fürūġ-ı meẕheb ü dīn cāmiʿü'l-uṣūl ü fürūʿ
Cihānda vāriṣi ʿilmü'l-eʾimmetü'l teḥayā

Belī kelām-ı cenāb emīr-i ḫayr-i kesīr

[193] nażarda: şecerde KM.

İdüp bu maṭlaba vāżıʿ maḳālat eylen ey mā

Çeküp beyāna ki e’n-nās-i küll-i emvāt
Velīk ṭāyife-i ehl-i ʿilmdür iḥyā

Rümūz-ı tezkiresinde eger yazılsa kitāb
Beyān-ı şerḥine ʿācizdi[194] cümle-i füṣeḥā

[14a] Gül-i riyāżı fütuvvet meh-i sipihr-i kerem
Maḳām-ı beẕl ü seḫāvetde ḫātem-i dünyā

Ne ḳadar ẕikr eylesem vaṣfını tamam olmaz
Ḥamīde ḫaṣletidür lāyıḳdur lā-yüḥṣā

Vaḥīd-i ʿaṣr müleḳab be-fāżıl-ı ṣāni
Vücūdı ecvedi bir feyżdür bize ʿuẓmā

Cenāb-ı müfteḫir el-ḥāc Mollā Feyżullāh
Celīl-ḳadr ü zevi’ş-şān ü aʿlemü’l-ʿulemā

İdüp vilāyet-i Derbendi reşk-i gül-i bilād
İlāhi ʿömrine olsun fenā cihānda büḳā

Bu ʿabd-i ḳāṣıra el çekdirüp ticāretden
Muḳarrer etdi olam tācir-i metaʿ-ı beḳā

Olanda bāʿiṣ-i teʾlif-i intiẓām-ı kitāb
Buyurdı lüṭf ile[195] gūyā baña dem-i ʿĪsā

Onun vesāṭet ü terġib-i ihtimāmı ilen
Bu ʿaşḳ meşḳine düşdüm çü Ḳumrī-i şeydā

Çün bāʿiṣ-i teʾlif-i kitāb ẕikr-i meṣāʾib cenāb-ı imāmü’l-maşrıḳayn ve seyyidü’l-kevneyn ve necm aynü’l-ḳamereyn ve ḳurretü’l-ʿayn-ı Resūlü’s-ṣeḳaleyn Ebī ʿAbdü’l-Ḥüseyn ʿaleyhi ālāfü’t-taḥiyye ve’s-selāmdur. Oña bināʾen bu kitābı Kenz’ül-Mesāʾib müsemmā ḳılup bi-ʿināyeti’l-Bārī ibtidā ḳıldıḳ. Evvelā meclis-i baḥr-i medḥ-i mevlā-yı muttaḳıyān ve feżāʾil-i bī-pāyān-ı emīrü’l-müʾmīnāna ġavṭ-āver olup ṣāniyen aḥvāl-i ser-ā-ser melāl-i necībin āl-i ʿabādan be-ḳadr-i imkān rişte-i naẓm u beyāna çeküp meṣāʾib-i ḳurbāniyan kūy-ı vefā ve aḥvālat-ı ẕebīḥān-ı Minā-yı Kerbelāyı çün şuʿle-i ʿālem-sūz nāyire-i işteʿāle getürüp kānun-ı ḳulūb-ı aḥbāb

[194] ʿācizdi: ʿācizdir KM.
[195] buyurdı lüṭf ile: yitürdi nuṭḳ ile KM.

şehinşāh-ı felek-cenāb sûz-nāk eyleyerek çünki dürr-i girān-bahā-yı [14b] şiʿr-i ābdār-ı fuṣeḥā-yı ebnā-yı rûzgār ve ṣarrāfān-ı suḫan-senc-i kāmil-ʿayār ḥażretlerinin ḥużūrunda ber-ḳıymet ü ʿālī miḳdār olmaġına bināʾen naẓmiyetlen encām olındı. Vallâhu velīyyü't-tevfīḳ ve bihī nesteʿīn.

7

Ḳaṣīde Der-Tavṣīf-i Şiʿr

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Miftāḥ-ı kenz-i ʿaşḳdır ālāt-ı şiʿrin
Taḥṣīl olur hemīşe kemālāt-ı şiʿrin

Dünyāya bī-ḫaber gelüben bī-ḫaber gider
Herkes ki vāḳıf[196] olmasa ḥālāt-ı şiʿrin

Eyler ṭulūʿ-ı mihr-i dıraḫşān-ı maʿrifet
Tekmīl ʿāleminde maḳālat-ı şiʿrin

Ẓulmat-ı çāh-ı pestde olmazdı bir żiyā
Ger düşmeseydi pertevi zerrāt-ı şiʿrin

Geçmez ḳabūle ṭāʿat aḥād-ı ins ü cān
Her ki tilāvet olmasa āyāt-ı şiʿrin

Gümrāhlar ṭarīḳ-i Hüdā derkin eylemez
Tā olmasa elinde delālāt-ı şiʿrin

Tażyīḳ olur zamānede yüz biñ kitāb fehm
Ger etseler ifāde suʿālāt-ı şiʿrin

Ḥayrandı[197] yete fikirde Ḥaḳḳā ʿale'd-devām
ʿAḳl-ı ḳaṣīr nefy eleye iṯbāt-ı şiʿrin

Kāfir ṭarīḳ-i Ḥaḳḳı dutup selb-i küfr ider
Ger görse muʿcizāt u kerāmāt-ı şiʿrin

Hūş u baṣīret ehline āyine[198] görinür

[196] vāḳıf: aña GH.
[197] ḥayrandı: ḥayrandır KM.
[198] āyine: elbetde KM.

Bī-perde ḳuds gülşeni mirʾat-ı şiʿrin

Nefs-i nefīs olur bu temennāda nükte-senc
Artar ṣafāyı zihni ḫayālāt-ı şiʿrin

Bāġ-ı cinānda çoḳ idi binā-yı zebercedi
Bir[199] noḳṭa-i müretteb[200] enbiyāt-ı şiʿrin

Mā teştehi'n-nüfūs telezzü'l-ʿuyūn içün
Ḳanġı leẕīzü'l-lezdür lezzāt-ı şiʿrin

[15a] Feyyāżı feyż çeşmesiniñ mebdaʿın ḳoyup
Biẕẕāt ʿayn-ı maḥż-ı fuyūżat-ı şiʿrin

Her kelime nüktesinde nümāyandı[201] ḥabbeẕā
Cevher-i cevāhirātı belī ẕāt-ı şiʿrin

Her[202] istifāde ṣāḥibine müstefāde olur
Yüz biñ müfīd-i ifāde müfādāt-ı şiʿrin

Ẓulmatda şiʿrin vir di şiʿrin tefādın
Her kimse āgāh olsa niẓāmāt-ı şiʿrin

Ḳoymaz ḳadem o kimse rikāb-ı fesāḥate
Tā itmese şikār ġazālāt-ı şiʿrin

ʿĀlemde ehl-i teẕkire iḥrām-ı nefs ilen
Bir yol açupla[203] zemzeme-i mīḳat-ı şiʿrin

Var çün[204] rümūz-ı şiʿrde ayāt-ı beyyināt
Çoḳlar yitüp ṣafāya hidāyāt-ı şiʿrin

Binā-yı rūzgār eger biñ binā ḳoya
Bir beyte çatmaz aṣl-ı buyūtāt-ı şiʿrin

İnnī erā menāmī[205] menā-yı muḥabbete

[199] bir: çün GH.
[200] müretteb: mürekkeb KM.
[201] nümāyandı: nümāyandır KM.
[202] her: bir GH.
[203] açupla: açuplar KM.
[204] çün: bu GH.

Müşʿirdür meşʿar ile ʿalāmāt-ı şiʿrin

Ḥāşā velā ṭarīḳa-i ebrār-ı sāliki
Ḳoymaz ḳadem kenāre maḳāmāt-ı şiʿrin

Var çün buṭūn-ı şiʿrde maẕmunı men ʿaref
Dārü'l-emān-ı binādır imāmāt-ı şiʿrin

Eş-şiʿr-u ḥikmete yeteẕekkī bihe'l-ḳulūb
Çoḳdur beyān ḫalāṣ-ı rümūzāt-ı şiʿrin

Küll-i cihān bahāsına yetmez getürseler
Bir dürri şāh-vār künūzāt-ı şiʿrin

Dār-ı fenā-yı kevnde hergiz muḥāldir
Ḳumrī ölünce el çekse heyhāt-ı şiʿrin

8

Ḳaṣide Der-Medḥ-i Sulṭānü'l-İslām Nāṣırü'd-dīn Şāh Ḫalledallāhu Milkehu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Biḥāmdillāh-i teʿāla şānehu ẕu'l-ʿizz-i ve'l iḥsan
Ḫudāvendi kerim ü lā-yezāl ü ḳādir-i sübḥān

Sezādır her zamān her vaḳit her an her nefes her dem
Hezārān ḥamd-i lā-yuḥsa hezārān şükri bī-pāyān

[15b] Yeter maḥlūḳa her an her zamān çün feyż-i ʿūẕmāyı[206]
Ḥaḳīḳat-i ḥaḳḳ nefsü'l-emirde çün reşḥa-i bārān

O feyyāż eyleyüp müştāḳ öz nūr-ı celālinden
Cenāb-ı Aḥmed-i Muḫtār teg nūr-ı dil ü īmān

Hemān Aḥmed olupdur kāʾināta bāʿiṣ-i ḫilḳat
Ṭufeylinden müretteb oldı bezm-i ʿālem-i imkān

Serāy-ı mülk-i vaḥdetde rübūbiyet ḥicābından

[205] "Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona, "Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm." (Sâffât/102)
[206] her an her zamān çün feyż-i ʿūẕmāyı: pes ānen fe-ānen feyż-i ʿaṭāsı KM.

Ẓuhūr-ı lafẓ-ı künden ẓāhir oldı ṣūret-i mā-kān

O Aḥmed nūrınıñ bir zerresinden geldi mevcūda
Firāz-ı çarḫda mihr-i münīr-i envār-ı raḫşān

İder ḫālıḳ o nūr-ı āfitāb-ı ʿālem-ārādan
Nebātat ū cemādātı tamāmen ḫurremi ḫandān

Ne ʿālemdir bu ʿālem aḥsenallāh mülhim-i ġaybī
Yitürdi ḳalbime ke'l-vaḥi münzel bir ʿaceb ʿünvān

Didi ey nükte-senc bezm-i ʿirfān birce[207] hüşyār ol
Ulü'l-ebsār içün ḳıl āşikāra nükte-i pinhān

O nūr-ı Aḥmedīnün ẕerresinden arż-ı ġayrāda
Bir ebr-i āfitāb īcād idüpdür ḳādir-i mennān

İki ḫurşīd-i ʿālemtāb-ı nūrānī iki ʿālem
Gerekdir kim ḳurulsun ḳaṭʿ eyle miʿyār içün mīzān

O ḫurşīdiñ feżā-i seyrigāhı ṭārem-i çārum
Bu ḫurşīd-i cihān-tāba Ḫorāsān mülkidir eyvān

O ḫurşīde felekde şevket-efzā Ḥażret-i Īsa
Bu ḫurşīde ʿAlīyyü'l-Murtażādır server-i sulṭān

O ḫurşīdiñ burūcāt-ı semā-yı feyż-i meʾvāsı
Bu ḫurşīde velā-yı çārde maʿṣumdur cānān

O ḫurşīd-i encüm-eflāk çarḫa tāc-dār olmuş
Bu ḫurşīd-i cihāndur tāc-baḫş-ı cümle-i şāhān

O ḫurşīdin ider nūr iḳtibāsın bir ḳamer ammā
Bu ḫurşīdin żiyāsı biñ ḳamerde ṭāliʿ-i tābān

O ḫurşīde eger bir müşterī var çarḫ-ı aḫżarde
Bu ḫurşīde tamamen müşterīdir zümre-i ʿirfān

O ḫurşīdiñ eger var bir ʿUṭārid seyirgāhında
Bunun var biñ ʿUṭārid gelse müşgīni güher feşān

[207] birce: bir ḥisse KM.

[16a] O ḫurşīdin eger merīhi var taḫte'ş-şuʿāʿında
Bunun var ḳan töken Merīḫ ṣavlet yediyüz biñ cān[208]

O ḫurşīdin medārında züḥal menḥusdur lākin
Bu ḫurşīd eyleyüp nefsī züḥalda meymenet nisyān

O ḫurşīde olup raḳḳāṣ eger nāhid huneyna ger
Bunun nāhīde feyżinden tapallar perveriş ḫūbān

O ḫurşīdin yiter nefʿī cemādāt-ı nebātata
Bu ḫurşīdin[209] şuʿāsından ider neşv ü nemā insān

Ne insan terbiyyet tapmış o[210] ḫurşīd-i dıraḫşāndan
Olup dünya ser-ā-ser feyż-i bī-pāyānına ḥayrān

Ḫuṣūṣā lev ḥaşallāh ṣafḥa-i İran-zemīn güyā
Olupdur ravża-i rıḍvan gibi bir menzil-i ġılmān

Ne İran māşaʾallāh şevket-i iclāl deryāsı
O deryā-yı celālet çeşme-sārı kişver-i Ṭahrān

O Ṭahrān içre burc-ı şevket iclāl-i rıfʿatden
Bu ḫurşīd-i cihān-tāb eyleyüpdür cilve-i cevlān

O şāhenşāh-ı vālā-himmet ü Cemşīd-i Cem-şevket
Serīr-i salṭanatda ḥükümrān islāma pīşvāyān

Olup deryā-yı nūrı Ḫüsrev-i ḫāverle hem-pehlü
Celālinde ḳażā-ḥayrān ḳader cāhında ser gerdān

Firaz-ı ḳubbe-i ḫargāh-ı murdār yedine çatmaz
Revāḳ-ı çarḫ-ı aḫḍar irtifāʿı çādır-ı keyvān

Felekden bāc alur dürdāne tāc-ı zer-efşānı
Nigin ḫātemi taḫtından ʿalem bende-i fermān

Livā-yı nuṣreti açsa hevāda perçem-i beydaḳ
Olur ḫayl-i melāyik sūre-i *innā feteḥnā*[211]-ḫᵛān

[208] yediyüz biñ cān: bin nefer yārān GH.
[209] ḫurşīdin: ḫurşīd KM.
[210] o: nev KM.
[211] "Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik." (Fetih/1)

Ferīdin bargāh-ı ḥaşmet ü iclāline ḥācib
Şükūh-ı ferī biñ İskender mebhūṣ ider her yān

ʿAdālet baḥrına Nūşīrevān bir mevc-i müstehlik
Seḫā bezminde yüz biñ Ḫātem-i Ṭay-çāker-i derbāñ

Sivār-ı ṣadr-ı zeyn-i eşheb-i zerin licām olsa
Rikābından öper ẕilletle Sām u Rüstem dāsıtān

Şecāʿat raḫşına mehīn ḫār-engiz gösterse
Temām eyler[212] süvārān-ı ġazāya teng olur meydān

[16b] Eger şehbāz-ı evc-i himmetī pervāz-ı çarḫ itse
Olur sīmurġ u ʿanḳā ḫacletinden Ḳafda pinhān

Muraṣṣaʿ taḫtınun Ḥaḳḳā eger bir kūşesin görse
Selāṭīn-i cihān öz taḫtın eyler kūşe-i zindān

Niẓām-ı devletinde ḫādim u ferrāş geçinse var
Celāl ü şevketinde Behmen ü Dārā ṣenā-gūyān

Ḥüsām-ı saṭveti ger cilve ḳılsa yedi iḳlime
Yanar kim ḥiddetinden Rūm Tūrān Frengistān

Eger ṣamṣām-ı ḳahrın çekse ʿazm-ı kirdār ilen
Olur taḫt-ı ṣerāda gāv māhī bīd teg lerzān

Sinān-ı ḫançerī tār-ı kemend ü tīġ-ı bürrānı
Açar revzen yarar cevşen yıḳar düşmen döker al ḳan

Cibīninde mücessem āyet-i *Naṣru'n-minellāhi*[213]
Hilal ebrūlarında gūy-ı fetḥ almaḳlıġa çevgān

Ṣafā bezminde bin elḥācını gülşen-i behcet
Maḳām-ı ḳahrda her nāvek-i müjgān bir peykān

Şecāʿatde mehābetde reşādetde ṣelābetde
Peleng- efgen tehemten-ten hejber-āsā yem-i ʿummān

[212] eyler: ablaḳ KM.
[213] "Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Mekke'nin fethi) Müminleri müjdele." (Saff/13)

İki ser pençesi şemşīr-i tīzi raḥm u inṣāfı
Biri āb biri āteş biri berḳ biri Rıḍvān

İder bir iltifāt ilen ʿumūmu'n-nās müstaġni
Seḥāb-ı faż̈l u cūdı baḫşişī dökse dürr-i nisān

Ḳurılsa merḥamet mülkinde ger inʿān pazārı
Gedālar devlet-i Ḳārūna istīġnā ider yeksān

Teʿālallāh türāb-ı dergehi[214] dārü'l-iḥsān olmuş
Beḳā ʿömründe olsun tā beḳāyı gerdişi devrān

50 Ḫıdīv-i ʿādil vü giti sitān ḳıble-i ʿālem
Nejād-i pākdan ḫāḳan-ı s̱āliṣ s̱āliṣ-i ḫāḳan

Ḳıvām-ı Nāṣraddīn Muḥammed Naṣraddīn-i şeh
ʿAmūd-ı şerʿ peyġamber sirāc-ı millet erkān

Bu şāh-ı tāc-dārdan feraḫ fīrūz-ı ʿahdinde
Ḳılup teʾlif-i manẓūm-ı kitāb-ı Kumrī-i[215] ḫoş-ḫān

9

Der-Keyfiyet-i Şürūʿ-ı Tanẓīm-i Kitāb

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[17a] 1 Elā ey ṭūṭī-i şīrīn-leb güftār-ı Bismillāh
Niẓām-ı naẓm ile aç laʿl-i şeker-bār-ı Bismillāh

Açup dürc-i dehānıñ ʿālemi reşk-i cinān eyle
Dürr-efşān olmaġa āmādedür gülʿizār-ı Bismillāh

Feṣāḥet bezmidir ey bülbül-i efṣaḥ-ı maḳāl cān
Sürūd-ı naġme-sāz it keremdür bāzār-ı Bismillāh

Semend-i ḫoş-ḫıram ṭabʿ-ı dü-nem başıña bir dem
Cilve-rīz ol bu meydāne[216] ḳılup reftār-ı Bismillāh

[214] dergehi: dergāhı KM.
[215] Ḳumrī-i: terī KM.
[216] meydāne: ümīdine KM.

Ḳadem ḳoy cürʾet ilen bī-mehāba eyle bir cevlān
Seniñle hem ʿinan çoḳdur gel ol şāh-vār-ı[217] Bismillāh

Özün oldur ḳabaḳca şübhen ol düşmāna dünbāle
Beni emṣāl ü aḳrān içre ḳılma ḫār-ı Bismillāh

Ġazāl-ı ber-ḫaṭṭ-ı ḫāl-i ġazelden bir şikār eyle
Tamāmen dost düşman eylesün[218] iḳrār-ı Bismillāh

Teẕervī bā-ṣafā-yı nuṭḳ-ı cānım nuṭḳıña ḳurbān
Niṣār it bezm-i ʿirfāna dürr-i şeh-vār-ı Bismillāh

Amān ey tāyir-i tīz-i ḫayālim devre gel devre
Sen ol şehbāz-ı zerīn-bāl teg ṭayyār-ı Bismillāh

Virde bend ḳıl minḳārī el çatmasun hergiz
Görüp sīmurġ-ı ʿanḳā süst ide minḳār-ı Bismillāh

Eyā meşşāṭa-ı fikr-i niẕāmım birce hüşyār ol
Var ol sān-ı ṣūret aralıḳda her miḳdār-ı Bismillāh

ʿUrūsı naẕma vir bir nevʿilen ārāyiş ü zīver
Ola her ḫāli hem çün noḳṭaʾi pergār-ı Bismillāh

Buyūt-ı zer-nigār-ı beyte bir ḳısm ile zīnet vir
Ḳala ṭarḥında ʿāciz biñ nefer miʿmār-ı Bismillāh

Belāġat dürcini ac bir zamān ey maḥzen sīne
Getür bāzār-ı naẕma lüʾlüʾ-i eşʿār-ı Bismillāh

Hele terşide dürc-i sadefden eyle āmāde
Daḫı bir ʿayb-ı vuṣlat tapmasun aġyār-ı Bismillāh

O lüʾlüʾden getür kim veznde kāmil ʿayār olsun
Durup ṣarraflar āmāde der-i miʿyār-ı Bismillāh

O dürcin ḳufle ac lebrīz ola dürr-i yetīm ilen
Ḳabūl etsün Cenāb-ı Aḥmed-i Muḫtar-ı Bismillāh

[17b] Getür bezm-i ḥużūra gevher-i yaḳut-i rümmānī

[217] şāh-vār: reh-vār KM.
[218] eylesün: eyleye KM.

Yazılsun üstüne medḥ-i Ḥaydar-ı Kerrār Bismillāh

Taḫayyül baġbanı naẓm-ı naḫlin yaḫşi sīr-āb it[219]
Dinilesün şeceryān-ı *teḥtihe'l-ʾenhār-ı*[220] Bismillāh

Geçüpdür elli il ʿömründen iṭbaʿ revān-ı servi
Ṭarāvetlen getür bir laḥẓa berk-i bār-ı Bismillāh

Livā-yı baḫt-ı ferḫunde bu cāl sīr-ābı tāb ile
Kemerden görüne nüh künbed-i devvār-ı Bismillāh

ʿUṭārid ḳuvve-i teʾsīriñi benden dıriġ itme
Ola tā Müşterī eşʿārımı ebrār-ı Bismillāh

Ḳumrī teg ʿālemi ḳılsun münevver pertev-i naẓmın
İde nāhīd-i ḫīne ger teg istişār-ı Bismillāh

Velī oḫşātmasunlar şiʿrimi ṣūretde şiʿrāya
Zuḫal teg nā-müsāʿid görmesün aḫyār-ı Bismillāh

Ḥarīfan itmesünler maṭlab-ı Süheyli sehl-āsa
Ola çün şems-i tābān maṭlaʿül-envār-ı Bismillāh

Girende ʿarṣa-i cengāha ḳan Merīḫ teg töksün
İde ḫaşmın nehārın hem-çü leyl-i tār-ı Bismillāh

Kelāmım lafż-ı gūyā zebān-ı ḥāl ü ḳāl olsun
Ḳala īrādın ta belki ʿūr-ı ʿar-ı Bismillāh

Açup ṣandūḳ-ı fikr-i bikriyun manżūmesin ṭabʿım
Çıḳar bāzār-ı ḥüsne hülle zer-tār-ı Bismillāh

Temāşāya yıġılsun ḫalḳ-ı ʿālem ḫiyrelensün göz
Disünler merḥabā ehlī ulü'l-ebsār-ı Bismillāh

Amān ey sāḳi rūḥānāyana ḳoyma beni yalñız
Ḫudā tevfīḳ isen pür-cām vir ser-şār-ı Bismillāh

Ḥamiyyet vaḳtidür imdād ḳıl ey mülhim-i ġaybi

[219] sīr-āb it: seyr eyle GH.
[220] "Şüphesiz Allah, inanıp salih ameller işleyenleri, içinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır." (Muhammed/12)

Benimle bir zamān ol maḥrem-i esrār-ı Bismillāh

Kerem ḳıl iltifātın kesme ey rūḥu'l-ḳudüs menden
Şefeḳāt eyle bir ṣāġar mey-i gül-nār-ı Bismillāh

Açıl ey ġonce-i iḳbāl eyyām-ı bahār oldı
Ṭurup ḥāżırda ʿıṭr almaḳlıġa ʿaṭṭār-ı Bismillāh

Gönül baḥr-ı kelāmın hīç götüre gün tamām olmaz
Revān it fikr ḳılma miṣl bu timār-ı Bismillāh

[18a] 35 Feṣāḥat gülsitānında niṣār eyler ġazel-dürrin
Açup dürc-i dehān ile Ḳumrī gülzār-ı Bismillāh

10

Sāḳīnāme-i Evvel

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sāḳiyā eyle kerem devr-i mey-i mīnānı getür
Ḳoy gözüm üste ḳadem sāġar-ı ṣahbānı getür

Lālezār oldı çemen yüz virüp eyyām-ı bahār
Cām-ı zerrin ele dut bāde-i ḥamrānı getür

Ḳıl kerem ḥaṣrım gül-fām-ı feraḥ baḫş-ı zülāl
Laʿl-gūn āb-ı ṭarab rāḥ-ı muṣaffānı getür

Ḳadeḥi eyle leb-ā-leb vir içem mestāne
Bāde-i ʿaşḳ Cenāb-ı Şah-ı Merdānı getür

5 Ṭūṭi-i nuṭḳ-ı güher-bārım açup dürc-i dehān
Bezm-i şāhāne ḳurup meclis-i ʿirfānı getür

Bād-bān teg çeküp üç felege felek-i ḫayāl
Lenger atmaḳlıġa āmāde dūd-ı reyānı getür

Rāyet-i fikrim olup her ṭarafa şuḳḳa güşā
Bir dem ey ṭabʿ-ı revān başıma sevdānı getür

Bāl-ı zerrīn getürüp uçmāḳa şāh ile maḳāl[221]
Devre ḳalḳmaḳlıḳ içün ʿālem-i bālānı getür

Ṣadef-ı naẓm-ı temennāma yitürüp dürr-i yetīm
Ḳıymetiñ bilmege ṣarrāf-ı suḥan-dānı getür

Birce bu meclise ey sāḳī-i ferḫunde hisāl
Şiʿri ʿAcem ü Türki Buḥarānı getür

Evvelā eyle[222] güzer memleket-i şirvāne
Naẓmda fırḳa-i şāʿirlere ḫāḳānı getür

Söyle ḫāḳāniye için süḫan-ı ḫāḳānī
Armaġan elde dutup naẓm-ı dıraḫşānı getür

ʿUnṣurı ʿālem-i ẓulmat-ı ʿanāṣırda göz aç
Varı ey baña gel nūr-ı tecellānı getür

Ḳıl ḫaberdār Nevāyī gibi ṣaḥib-i hüneri
Dī temāşāya temām efṣaḥ-ı tūrānı getür

Enverī neyyiri aʿẓam gibi naẓmında[223] münīr
Dürr niṣār eylemege ʿıḳd-ı süreyyānı getür

[18b] Cām-ı vaḥdetden içen cāmı Cem-cāha diyün
Açuben dürc-i feṣāḥat dürri mercānı getür

Saʿdīyā isim senüñ ṭāli-i mesʿūd menem
Berk-i bī-bār-ı dü Bostan u Gülistānı getür

Ey olan Ḥāfıẓ-ı kenz-i der-i şeh-vār-ı ġazel
Yāri maʿşūḳa nedir ḥūri vü ġılmānı getür

Ey Niẓāmī dime çoḫ Ḫüsrev ile Şīrīnden
İster isen taḫt-ı bisāt üzre[224] Süleymānı getür

Ġalaṭ ola ḳuvve-i idrākine ey ḳo anı
Sen de gel öz didigin herze vü hezeyānı getür

[221] maḳāl: ḫayāl GH.
[222] eyle: iki KM.
[223] naẓmında: naẓmıdır KM.
[224] üzre: üste KM.

Çoḳ da faḫr eyleme öz naẓmıña ey Firdevsī
Seversen söz yirine laʿl-i Bedeḫşānı getür

Gel şecāʿatle girek her ikimiz cengāha
Ḥusūs-ı cenge ḳadem ḳoymaġa meydānı getür

Dörd aġac ḫār-ı muġaylan bitüren baḳma menem
Sen muḳābilde durup sāhit-i[225] ġayrānı getür

Ḳābiliyet hāni ġabrārda muḳābil dutasan
Ger ġalaṭ eylemesem ʿarş-ı muʿallānı getür

Ben açup zerrimde bir ḳanlu ʿilm-i şuḳḳasın
ʿİlm-i kāve nedür mihr-i dıraḫşānı getür

Vardı pür-müşk menüm ṣāf suyım āb-ı[226] Fırāt
Rūd-ı Ceyḥūn dime gic ḳulzüm-i ʿummānı getür

Men ʿuḳab adlu semend üste ḳoyam zīver-i zīn
Sen de ur raḫşın ile ʿarṣa-i cevlānı getür

Ẕülfiḳār adlu ḳılıc men çekerem daʿvāda
Gāvser-i gürzinle sen pūr-ı nerimānı getür

Mende bir sīnesi dert ile yarelü gömlek var
Sen tehiyye giyünüp cūşa ḳaftānı getür

Besdür bir ḳan ile elvān olan ʿimāmesine
Sen gidüp miġfer-i fūlad u muṭallāyı getür

Leşkerim yetmiş iki teşte dilāverdir menim
Sen özin cemʿ ḳılup leşker-i İrānı getür

Arżu eyleme her bitike dīnārı ṭılā
Ben gibi bitike bir cennet-i Rıḍvānı getür

[19a] Ḥayf-ı zaḥmet çeküben baġlamışıñ Şehnāme
Onda vaṣf eyledügün Rüstem-i destānı getür

Kimdi Rüstem ne Ferāmiz ne Ṣührāb ne Gīv

[225] durup sāhit-i: yıḳup KM.
[226] āb: mā-i KM.

Belki İskender ilen Behmen-i Dārānı[227] getür

35 Nedir İskender Dārā ne selāṭīn-i kiyān
Ṭūr-ı Sīnāya gidüp Ḥażret-i Mūsānı getür

Yababuş Nūḥ eteginde o degil felek necāt
Yā çıḫup taparum çehārümdeki[228] īsānı getür

Yā gezüp ṣafḥa-i dünyāyı dolan eyle seraḳ
Mışırdan taḫt ile Yūsuf-ı Kenʿānı getür

Harda[229] varsan da menim teg şeref ü cāh-ı celāl
Şīve-i naẓmda girem yed-i beyżānı getür

Ḳılup faḫiş götürüp eylemişiñ ṣarf-ı kemāl
Özün inṣāf eyle ʿaḳl üste bu dīvānı getür

40 Rehberimdir iki dünyāda Ḥüseyn ibn ʿAlī
Ger varın olsa senin de böyle mevlānı getür

Ḥaşrde cām-ı billur elde ṭutup Şīr-i Ḫudā
Buyurur teşnedi[230] çoḳ Ḳumrī-i nālānı getür

11

Sāḳīnāme-i Düyüm

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sāḳiyā vir mene vir baña[231] bir cām ki gülnār olsun
Mey-i gül-reng-i feraḥ-baḫş ile ser-şār olsun

Faṣldı geçdi bahār oldı yitüp vaḳt-i neşāṭ
Bāde-i nābı getür tā baña ġam-ḫˇār olsun

Ḳuvvet-i cān raḥ-ı muṣaffānı yitür pey-der-pey
Mest olup başda gene ʿaşḳ-ı ruḫ-ı yār olsun

[227] Dārā: devrānı KM.
[228] .çehārümdeki: çārümdeki KM
[229] harda: ḳanda KM.
[230] teşnedi: teşnedür KM.
[231] bana: - KM.

O ḳadar eyle ʿaṭā ḥaşrım şevḳ-i efzānı
Tā diyem ẕevḳ-i ṣafā ile elvān-vār olsun

Leẕẕet-i āb-ı ṭarab ẕevḳini nā-dān ne bilür
İçmeyen cām-ı muḥabbet niçe hüşyār olsun

Ḫam-ı ṣahbānı getür yānıma ḳoy rāḥat olam
Rengi çün laʿl-i leb aḥmer dildār olsun

Başa lā curʿa çekem sāġar-ı gül-fām-ı şarāb
Ṭūṭi-i nuṭḳ-ı feṣāḥetle kehribār olsun

[19b] Ter dimāġ ile ümīdin ki olam raṭb-ı lisān
Her sözüm menḳabet-i Ḥaydar-ı Kerrār olsun

Daşdı deryā gibi ṭabʿım kerem it ey sāḳī
Daḫı bundan ṣoñra ḥāşā böyle bāzār olsun

Dem-be-dem şevḳ ile peymāne-i mīnā doldur
Kimdir ben şevḳde mīnāya ḫarīdār olsun

Böyle mest eyle gözümden çıḳa dünyā-yı fenā
Naẓarımda ne gül-i gülşen-i gülzār olsun

Vir ümīdin ide bir curʿa meni mestāne
Tā ki her kelime-i naẓmım dürr-i şeh-vār olsun

Vir ümīdin başın ʿaşḳ ile sevdā getüre
Ṣoḥbetim meclis-i ʿirfāna sezā-vār olsun

Öyle mey vir ki ola her nefesim medḥ-i ʿĪsā
O ʿAlī İbn ʿamm-i Aḥmed-i Muḫtār olsun

Hānī Ḳumrīde o ḳudret ola medāḥ-ı ʿAlī
Mülhim-i ġayb meger iniñe meded-kār olsun

12

Sāḳīnāme-i Siyüm

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Mürüvvet çāḳıdur raḥm elimden dut amān sāḳī
Beyābı cām doldur vir olup ṭabʿım revān sāḳī

Yetiş imdāda ḳıl bir dem-i şefḳat cām-ı ruḥ-efzā
Muraḫḫaṣ eyleyüpdür çün meni pīr-i muġan sāḳī

Olam ser kerem bir sāʿat idem meyḥānede ġavġā
Kelām-ı naẓmım olsun her zamān gevher-feşān sāḳī

Niṯār itmeklige bezm-i feṣāḥetde cevāhirler
Niẓām-ı naẓm ile her dem açun dürc-i dehān sāḳī

Bu meclisde meni ḳoyma ḳalam üftāde imdād it
Elimden ṭut elin ṭutsun emirü'l-muʾminān sāḳī

Uram dem Şīr-i Dāverden diyem bir medḥ-i Ḥaydardan
Temāşāya feleklerden gele[232] kerrübiyān sāḳī

Tökem naẓm-ı dür-efşānı besānı laʿl-i rümmānī
İdeyem gül-reng ẕīyāyı miṯāl-i erġuvān sāḳī

Diyem şāhı vilāyetden celāl-i şāhı şevketden
Riyāż-ı vaṣfda her dem olam raṭbü'l-lisān sāḳī

[20a] Amān ḳurbān olam ol bāde-i gül-fām-ı ḥamrāya
Eger bir curʿa içsem tāzeden olam ḥˇāb sāḳī

Meni cām-ı ġarāya mest ḳılmaz başıña dönem
Var olsa iltifātın ḫamı vir ḳıl imtiḥān sāḳī

Ḳılam baḥr-i feżāyilde gehī cürʾetle ġavvāsı
Gehī çün Ḳumrī-i nālān olam gögü zamān sāḳī

[232] gele: - KM.

13

Sāḳīnāme-i Çehārüm

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Piyāle vir baña ey sāḳī cān ḫumāre gelür
Tükendi mevsim-i dī faṣl-ı nev-bahār gelür

Şükūfeler açılup gülşen-i feṣāḥetde
Niẓām-ı naẓm ile eşcāre berg ü bār gelür

Gelüpdi zemzemeye her ṭarafda[233] bülbüller
Menim de başıma sevdā-yı ʿaşḳ-ı yār gelür

Açupdı murġ-ı ḫayālim hevāda zerrīn bal
Ġazel-i cevahirini itmege niṯār gelür

Çıḳup seyāḥate ṣayyād-ı ṭabʿ-ı mevzūnum
Ġazāl-ı şiʿri gine ḳılmaġa şikār gelür

Ḫumār defʿi içün vir şarāb-ı ṣāf-ı zülāl
Gelen bu meclis-i ʿirfāna hü[234] hüşyār gelür

Düşüpdi başıma sevdā-yı ʿaşḳ-ı şāh-ı Necef[235]
Göñül ḫazīnesine dürr-i şāh-vār gelür

Bu bezm-i ḫaṣda yārān-ı ʿAlī muḥabbetine
İçinde āb-ı ṭarab cām-ı ḫoş-güvār gelür

Mey-i muḥabbet içenler ḫumārdan ayılur
Ḳulaġa menḳıbet-i şīr-i Kird-gār gelür

ʿAlī adı çekilen demde semʿ-i ebṣāre[236]
Ki *Lā-fetā*[237] sesi göklerden āşikār gelür

Bu meclis-i feraḫ-efzāya Ḳumrī-i nālān

[233] tarafda: tarafdan KM.
[234] hü: - KM.
[235] Necef: - KM.
[236] ebṣāre: aḥbābaGH.
[237] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Hezār şevḳ ile bī-ṣabr u bī-ḳarār gelür

14

Sāḳīnāme-i Pencüm

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Sāḳī amān di[238] vir baña bir cām-ı ḫoş-güvār
Geçdi zamān-ı dī yitişüp faṣl-ı nev-bahār

[20b] Her laḥẓa şād ḳıl ġam-ı endūhdan beni
Cām-ı ṣabūḥ vir kim olam belki hüşyār

Üftādeyem yapuş elime eyle bir ṣevāb
İmdād ḳıl ki belki[239] başımdan gide ḫumār

Ḳıl ter-i dimāġ bir mey-i gül-fāmdan bugün
Meydān-ı naẓm-ı encinde ideyem ṭarfa kār-zār

5 Eflāke ḳalḳar ẕem-i ʿilm medḥ-i şuḳḳasıñ
Medḥ-i ʿAlī olana ʿAlī Şīr-i Kird-gār

Ḳanġı ʿAlī velī Ḫuda şāh-ı *Lā-fetā*
Ceng-i aḥdde ṣāḥib-i *lā seyf-i ẕülfiḳār*[240]

Vaṣfın beyān ideyem o şāhıñ bir niẓāmlan
Mebhūṣ ola felek ḳala ḥayretde rūzgār

Şehbāz-ı evc-i ṭabʿım açup yaḫşı bāl ü per
Gülzār-ı naẓm u nesirde eyler ʿaceb şikār

Pervāz ider gehī uḫde biñ sürūr ilen
Ki Kerbelā ṭaraf dolanur eyler āh u zār

10 Gāhī görür bu yanda Yedullāh şecāʿatiñ
Gāhī baḳar Ḥüseyne çeşmi eşk-bār

Ki żikr ider reşādet dāmād-ı Aḥmedī

[238] amān di : amāndır KM.
[239] belki: - KM.
[240] Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Ki Ḳāsımun ṭoyunda ider gözyaşın niṣār

Ḥaydarla Muṣṭafānı gehī ḳol boyun görür
Ḳolsuz düşüp Fırātda ʿAbbās nām-dār

Gāhī baḳar üstümde yüz[241] biñ ṣaḥābiye
Gāhī görür bu yanda civānān-ı gülʿizār

Al ḳana ġarḳ olup teni ʿüryān bī-kefen
Ṭoprаḳlar üste cümlesi bī-ġasl bī-mezār

Olmuş hemīşe bezm-i muṣībetde nevḥa-ḫˇān
Ḳumrī-ṣıfat fiġāna gelüp[242] leylü'n-nehār

15

Sāḳīnāme-i Şeşüm

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Kerem ḳıl sāḳiyā vir cām-ı mey başda şūr[243] olsun
O şūr ilen gehī endūh-ı ġam gāhī sürūr olsun

Şefeḳat ḳıl o cām-ı ḫoş-güvāre bāde-i nābı
Olam bir yeter eyleyem münevver bezm-i aḥbābı

[21a] İdeyem bezm feṣaḥet içre vaṣf-ı Ḥaydarı ṣaff-der
Olam cān ile[244]meddāḥ-ı cenāb-ı sāḳī-i kevṯer

ʿAṭā ḳıl ḥaşrım gül-fām-ı cām-ı müteleyyin sāḳī
Olam sermest tā feṭḥ eyleyem naẓm ile āfāḳı

O meyden cām doldur kim mey-i müşgīn ḫitām olsun
Kelāmım dürri ġalṭān teg ḳabūl ḥāşı ʿām olsun

Ḳadeḥ vir bāde vir peymāne vir bir cām-ı[245] mestāne
Ḳılam cevlān belāġat-ı maʿrużatda merdü merdāne

[241] yüz: üç KM.
[242] gelüp: gelüm GH.
[243] şūr: hūş KM.
[244] cān ile: - KM.
[245] cām: bāde GH.

İdem bir nevʿile vaṣfı cenāb-ı Şāh-ı Merdānı
Dimesünler maşāʾallāh sakinān cāh-ı ẓulmātı

Gülistān-ı vilāyetde ḳuram[246] bir meclis-i ʿuẓmā
Açam dürc-i dehān her dem olam bu medḥde güyā

O meyden ḳılʿaṭā sāḳi mizācında mollā olsun
Gehī başımda sevdāsı şeh-i Kerb-i belā olsun

O meyden cāmı leb-riz it idem lā-curʿa nūş-ı cān
Olā gāhī feraḥ-efzā ide gāh çeşmimi giryān

Gehī Şīr-i Ḫudā vaṣfın diyüp ḫandān olum[247] ḫurrem
Gehī Ḳumrī-ṣıfat şāh-ı şehīdāna dutam mātem

16

Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Şuāʿrā vü Ḳadeḥ-i Īşān[248]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tevsen-i ṭabʿım ġazel rezminde cevlān[249] aḫtarır
Her kim ol meydānı rezme itse cevlān aḫtarır

Ṭūṭi-i nuṭḳ-ı güher-bārım olupdur ter dimaġ
İtmege gevher-feşānlıḳ şükr-sitān aḫtarır

Keşt-i naẓmım çeküp evc-i hevāya bād-bān
Çoḳ geçüp deryāçelerden baḥr-i ʿummān aḫtarır

Müstaʿid olmuş ḫayālim Fāris-i cengāh içün
Hem Yezīd olmaḳlıġa Sām-ı nerimān aḫtarır

Fikri bikrim dürcine memlū olup dürrī kelām
Ḳıymetin bilmekde ṣarrāf-ı seneḫdān aḫtarır

Maḫzen-i sīnemde māl-ā-māldur efṣaḥ-ı maḳāl
Hem-zebān olmaḳdan ötrü nuṭḳ-ı sehbān aḫtarır

[246] ḳuram: ḳılum GH.
[247] olum: olur KM.
[248] Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Şuāʿrā vü Ḳadeḥ-i Īşān: Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Şuāʿrā Özüm şuʿāra GH.
[249] cevlān: meydān GH.

Bülbül dehānım açup dürc-i dehān āmādedir
Naġme-sāz olmaḳlıġa ṣaḥn-ı gülistān aḫtarır

[21b] Hardadır[250] ḫaḳān-ı ṣaḥib livā ḫaḳān-ı naẓm
Rāʾyet-i naẓm açsam imdādına ḫaḳān aḫtarır

Neyyir-i ṭabʿ-ı revānım nūrı olsa[251] cilve-ger
Enverī ẓulmāt-ı ġamda genc-i pinhān aḫtarır

Gelse ger meydānıma Firdevsī[252] Şehnāme gör
Gizledüp Şehnāmesin bir özge[253] dāstān aḫtarır

Her ḳaṣīdem ḳaṣdına[254] müstaḥżer olsa ʿunṣurı
Kelimesin eyler çün ṭıfl-ı debistān aḫtarır

Milḥ-i şiʿrimden ider Saʿdī öz eşʿārun milḥ
Dürc-i naẓmımdan Niẓāmī dürr-i ġalṭan aḫtarır

Ger ġazāl pür-ḫaṭṭ-ı ḫāl-i ġazel itsem şikār
Kim nā-çardan Nevāyī medḥ-i gūyān aḫtarır

Cām-ı ḫaclet nūş ider Cāmī görüp ebyātımı
Maḥv ider dīvānını bir tāze[255] dīvān aḫtarır

Şiʿrimin şīrāzesi Şīrāzı baġlar şübhesiz
Ḥāfıẓ-ı şīrīn-suḫan lafẓın ġazel-ḫān aḫtarır

Ḫāk-sārım ḫāk-i naẓmım Kerbelā ṭoprāḳıdır
Çün tebrīk dura[256] o ḫāki ʿAbd-i Sultān aḫtarır

Āferīn ṣāḥib-i ḥışmdır muḥteşem eşʿārda
Ferş idüp ḫᵛān-ı ġırra peyveste mihmān aḫtarır

Çün Süleymān ṣabāḥıdır ṣabāḥat maʿdeni
Kerbelāda ḳana batmış bir Süleymān aḫtarır

[250] hardadır: ḳandadır KM.
[251] Neyyir-i ṭabʿ-ı revānım nūrı olsa: - KM.
[252] Gelse ger meydānıma Firdevsī: - KM.
[253] özge: ayrı KM.
[254] Her ḳaṣīdem ḳaṣdına: - KM.
[255] tāze: özge GH.
[256] dura: çün KM.

Mīr-i meclis-i nazmda fetāḥetdir mīr-i kelām
Gözyaş ilen maʿṣiyyet derdine dermān aḫtarır

Gülşen-i mātemde baḳar bülbül-i şūride teg
Öz gül-i raʿnāsını giryān u nālān aḫtarır

Fırḳa-i şāʿirlere ʿālemde sulṭāndır daḫil
Naẓmınıñ her mıṣraʿı mātemde ṭūfān aḫtarır

Ṭāyir-i tiz ḫayālim çıḳdı maṭlabdan kenār
Yazmaġa nevk-i ḳalem bir özge ʿünvān aḫtarır

Dām-ı tezvīr ehliniñ ṣavm-ı ṣalātından ḥaẕer
Naʿbüd-i iyyāke[257] de ḫod mahż-ı küfrān aḫtarır

Künbed bir mekrdir ʿimāme-i ehl-i riyā
Her medd dir pīç-i tābı dīne ṭālān aḫtarır

[22a] Rişte-i taḥt elḥanından ey müselmānan harāy
Bir yamān afʿı yılāndur ḳatle insān aḫtarır

Sübḥa-i ṣad dāne ile çūb-ı bādā mey āsa
Bī ʿamel ʿālem elinde nefi īmān aḫtarır

Āġ libās āġar revāḳun[258] dāmeni bulur[259] yıḳār
İtmege maʿmūre-i īmānı vīrān aḫtarır

Ḫırḳa-i sālūs-ı zāhīd ḥīlesinden el-amān
Dem-be-dem her tārı yüz bin[260]mekri pinhān aḫtarır

Cān fedā ʿilm ehliniñ dīn-perver ü dīndārına
Fikri ẕikri muttaṣıl āyāt-ı Ḳurʾān aḫtarır

Onların ʿimāmesi hemdūş-ı ṭāḳ-ı ʿarşdan
Çün olar bir fırḳadır tevfīḳ-i sübḥān aḫtarır

Aḫtarur āfāḳda her ʿāşıḳ öz maʿşūḳasın
Ḳumrī-i bezm-i ʿazā şāhı şehīdān aḫtarır

[257] "(Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz." (Fâtiha/5)
[258] revāḳun: bedenin KM.
[259] bulur: avlu KM.
[260] yüz bin: - KM.

17

Sāḳīnāme-i Heftüm

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Kerem ḳıl vir baña bir cām-ı mihr-efzādan ey sāḳī
İçem sermest olam ol bāde-i ḥamrādan ey sāḳī

Bahār eyyāmı gül faṣlı açılmış lāle vü sünbül
Çiçekler ser-be-ser baş ḳaldırup ṣaḥrādan ey sāḳī

ʿArusān-ı çemen ḳılmış ṣiyāb-ı zerle ārāyiş
Ḥamel-i sulṭānı ḫilʿat puş idüp dünyādan ey sāḳī

Virüpdür terbiyet bir nevʿ-i rabbe'n-nevʿ-i gülzāre
Cihān māfuḳ olupdur cennet-i aʿlādan ey sāḳī

Zümürrüd-fām olup saṭḥ-ı zemīn her kim gören söyler
İdüpler ferşini istebraḳ ḫażrādan ey sāḳī

Getürmüş reşḥ-i barān gülşeni bir ḥāle kim güyā
Açup göz dilber-i nāzik-beden rüʾyādan ey sāḳī

Dirler neşātı aʿlādadır cennet bugün ammā
Ẓuhūr-ı cennet itmiş ʿālem-i süfliden ey sāḳī

Olup berg-i dıraḫşan sāye-i kesr pür-ṣafā ilen
Nişandır fī'l-ḥaḳīḳa sāye-i ṭūbādan ey sāḳī

Feżā-yı gülsitān reşk-i riyāż-ı bāġ-ı rıḍvandır
Geçüpdür ʿıṭr-ı zanbaḳ ʿālem-i bālādan ey sāḳī

[22b] Ḳurupdur çetr-i nīlüfer açupdur nesteren cāmiñ
Ki māl-ā-māl ḳılsun jāle-i maʿnādan ey sāḳī

Ḳızıl kül taḫta çıḳmış başa ḳoymuş tāc-ı şāhāne
Laṭāfet artturup ḫurşīde[261] nūr-ı efşān ey sāḳī

Dıraḫşandır ḥicab-ı ġayb gül-berg içre māʾil verd

[261] ḫurşīde: - KM.

Çü āb-ı zindegi laʿl-i leb-i eşhādan ey sāḳī

Ruḫ-ı gül ḳırmızı mey ḳırmızı dildār ḳırmızı renk
Maʿāẕallāh çekem el men böyle sevdādan ey sāḳī

Düzilmiş ʿārıż-ı berg güle dir dāne-i şebnem
Temāşāsı geçer dünyā vü mā-fīhādan ey sāḳī

Düzüp meşāṭa-i ḳudret meger ḫāl-i sefīd ānı
Ruḫ-ı cānānı ʿıṭr-ı cennetü'l-meʾvādan ey sāḳī

Teʿālallāh açup şehlā göz ile nergis ḫumār āsā
Alupdur nāz-ı taʿlīmim bett-i zībādan ey sāḳī

Besān-ı ġamze-i tīz-i tābān-ı şūḫ-ı ġāret ger
Alur ārāmı ṣabrı çekmez el yaġmādan ey sāḳī

Benefşe sebze vü reyān ḫaṭṭ-ı maḥbūban raʿnā tek
Nümū etmiş ʿiẕār-ı ʿārıż-ı ġubrādan ey sāḳī

Reyāḥ-ı rūḥ-ı reyḥan rūḥ içün rāḥat ḳarin olmuş
Menī maḥrum ḳılma rāhı rūḥ-ı āsādan ey sāḳī

Ṭutupdur gül ṣabāḥı sāġarıñ elde ṣabāḥatlen
Ṣubūḥ-ı zevḳ alur ṣubḥ-ı cihān-ārādan ey sāḳī

Yitürmiş ḥüsnde gül Caʿferī bir ṣūret-i aḥsen
Mücessemdir meger şemsi felek fersādan ey sāḳī

ʿArūsı perde başına duvāḳ-ı lāle gün ṣalmış
Geçirdüp nāzını cennetdeki ḥūrādan ey sāḳī

Şaḳāyıḳ-ı çadır gülnār çekmiş kūh-ı ṣaḥrāya
Yer etmiş erġuvān cāmıñ mey-i mīnādan ey sāḳī

Zebān-ı susen olmuş öz dilince nāṭıḳ güyā
Melāḥat ögrenüp şūḫ-ı melek-simādan ey sāḳī

Nesīm-i ṣubḥ dem olmuş ʿaceb dellāl-ı nükhet
Alup iḥyā-i mevt iznin demi ʿĪsādan ey sāḳī

Sular ġalṭan çemen reyān temāma ġonceler ḫandān

Revādır mı geçem leẕẕet-i dünyādan ey sāḳī

[23a] Bulūt nisān döker gökden ṣadef dürc-i dehān açmış
Ben āḫir ḥasretim bir curʿa vir ṣahbādan ey sāḳī

İder[262] gülşende nuşānūş bülbül-i ʿaşḳ cāmından
Kim olmaḳ olmaz hergiz bülbül-i şeydādan ey sāḳī

İdüp şūr-ı neva Ḳumrī riyāż-ı ʿaşḳ-ı Ḥaydarda
Götürmez el olunca dāmen-i mevlādan ey sāḳī

18

Sāḳīnāme-i Heştüm İşāre-i Be-Muṣībet-i Kerbelā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Piyāle vir baña sāḳī ölüm hevāsı gelür
Yavaş yavaş gözümüñ dürr-i pür-bahāsı gelür

Bu sırrı bilmezem şūrı gözyaşında ne var
Aḳıda lüʾlüʾ-ü şeh-vār teg cilāsı gelür

Bahār-ı ʿömr geçüp yüz ḳoyup ḫazāne ṭaraf
Görüñ ne merḥalede derdimiñ devāsı gelür

Dolanmışam nice yıllardı[263] kūr u kūrane
Haçan bu çeşm-i remde dīdemin żiyāsı gelür

5 Geçürmişem günimi elli yıl cehālet ilen
Bugün ṭabīʿate māhiyyet iktiżāsı gelür

Az az eser görinür neşe-i muḥabbetden
Şikeste ḫāṭırımıñ imdi müddeʿāsı gelür

Düşüpdi başıma seyr-i seyāḥat-ı gülzār
Yaralı ḳalbime gülzār-ı ġam sefāsı gelür

Ḳabaḳca göñlüme ser levḥ-i defter-i ġamda
Medāyih-i şāh-ı Ḫayber güşā bināsı[264] gelür

[262] ider: vir KM.
[263] yıllardı: yıllardır KM.

Açanda bāl-i perin murġ-ı āşiyāne-i dil
Ezel ḳabaḳca peyġamberin ʿazāsı gelür

Olur Medīneden od şuʿlesi semāya[265] bülend
Cenāb-ı Fāṭımanıñ nāle-i[266]bükāsı gelür

Gehī bu ḳana dönen dāġ-dār-ı ḫāṭırıma
ʿAlī başında nümāyan ḳılınc yarası gelür

Salupdı cānıma od mātem-i İmam Ḥüseyn
Hemīşe ḳalb-i melūl ü ḥazīne yāsı gelür

Ne ḳadar her yana ʿazm eylesem berāberem
Ḥüseyn teşne lebiñ deşt-i[267] Kerbelāsı gelür

[23b] Ne Kerbelā diyesin reşk-i kūh-ı mīnādur
Manā ne hangi Ḫalīlun böyle fedāsı gelür

Düşüp ṣusız ṣu[268] kenārında bir civān ḳolsuz
Henüz ḫaymelere gitme ki ḥayāsı gelür

Aḳar bu yanda beyābāna mā-i ʿaẕb-ı Fırat
Sekīnenin kenarda el-ʿaṭş ṣadāsı gelür

Kimiñ ġamında çekem nāle ḳalmışam ḥayran
Ḫazān yitüp gele bülbüllerin nevāsı gelür

Çekende nāle-i vā Ekber ḫayālime kim
Rubāb nuş süd emer oḫlānan belāsı gelür

Baḫanda ʿibret ile meddi cilve-i naẕara
Ḥasan nişānesinün ḳanlu ṭoy libāsı gelür

Ṣalupdı başa ḳara vü aḳlar gören Zeyneb
Ḳulaġa şuyūnı feryād ü āh-ı vāsı gelür

Kebāb olup cigerim yanmışam müsülmanlar

---

[264] binā: - KM.
[265] semāya: hevāya GH.
[266] nāle-i: - KM.
[267] deşt: şāh GH.
[268] ṣu: Fırāt GH.

Bu yerde yādıma Şimrin hemān cefāsı gelür

Od içre ḫaymede ḳalmışdı seyyid-i süccād
Diridi ʿamma oġul dādıma atāsı gelür

Meni çıḳar od içinden kenāre yoḳdur atam
Bacım ḳalup eli ḳoynunda vā aḫāsı gelür

Yüzin baḳiʿa dutup seslenürdi Zeyneb-i zār
Ḳızın her āyine çatmaḳlıḳa[269] anāsı gelür

Sebeb nedir ana cān ṣalmışın meni gözden
Belālu başıma ʿālemlerin belāsı gelür

ʿArus bir ṭarafda aġlardı yüz ṭutup Necefe
Diridi böyle bir ẓulme kimiñ rıżāsı gelür

Eger irişse elim Murtażā ʿAlī babama
Meni ḳurtarmaġa ol şiʿalar atāsı gelür

Beni bu ḥālde ḳoymaz reşīd ʿammüm ʿAbbās
Elinde ḳan ile rengin olan livāsı gelür

Bu ḳatlgahda bir nā-murād ʿammim oġlı var
Yaḳīn ki çoḳdır anıñ ġayret-i vefāsı gelür

Bu faḫri besdü[270] ʿazā gülşeninde Ḳumrīnün
Ḳulaġa ḥaşre degin vā Ḥüseyn ṣadāsı gelür

[24a] 19

Ḳaṣīde-i Der-Ḥamd u Ṣenā-yı Cenāb-ı Aḳdes-i Sübḥānī[271]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Evvel her kelime Bismillāhdır vird-i zebān
Ḥamd lāyiḥaşı ʿAlīyye'l-lāhu'l-kerimü'l-müsteʿān

[269] çatmaḳlıḳa: yetmeklige KM.
[270] besdü: besdir KM.
[271] Ḳaṣīde-i Der-Ḥamd u Ṣenā-yı Cenāb-ı Aḳdes-i Sübḥānī: Ḳaṣīde-i Der-Ḥamd u Ṣenāyı Sübḥānī GH.

Ḫālıḳ-ı vaḥy-i ḳadīm u lā-niyām ü lem-yezel
Ḳādir-i sübḥān ḫaṭā baḫş u raḥīm-i mihribān

Yā ilāhī bir şehenşāh-ı ʿaẕīmü'ş-şānsın
Vaṣfınıñ taʿdādına mümkün degil şerʿ-i beyān

Derk-i ebṣār eylemez gene ṣıfāt-ı ẕātunı
Medrük-i ebṣārsın bī-miṯl-i şübhe lā-mekān

Ḳudretinde ʿālem īcādır imkān-ı ser-be-ser
Bir ḫiṭāb-ı müsteṭāb gene ẓuhūrından fekān

Gerçi ẓāhirde naẓarlardan nihānıñ dāimā
Līk iṯbāt-ı vücūdun mihr-i enveretde ʿayān

Baḥr-ı ṣunʿında cihān bir felekdir nā-pāyidār
Ayrudur evc-i hevā-yı ḳudretinde bād-bān

Yaḫşısın enʿām-ı bāzārında ʿālem bir ribāṭ
Rızḳ-ı taḥṣīlatda yek-ser ehl-i dünyā kārvān

Sāyebān-ı meclis-i elṭāfun aḫyām-ı felek
Maḥfil-i feyżinde ḳızıl kevākib-i şemʿdān

Dār-ı naʿt baḫşıña ferş-i zemīn ḫān-ı bī-sāṭ
Dost düşman mümin kāfir tamāmen mihmān

Saḳf-ı eyvān şekve füzūn mişkātına
Bir çerāġ-ı bī-żiyādır āteşin sīm-āb-sān

Bārgāh-ı şevketinde berk-i lāmiʿ pür-şerer
Bezm-i cūdında seḥāb-ı fażl-ı nisān dür-feşān

Ḫˇān-ı fażl vücūdıña mevḳūf aḳsām-ı nüfūsı
Sofra-i iḥsānüve şems-i münevver ḳurṣ-ı nān

Taḫtgāh-ı ḳadriñe bir kūşedir ʿarş-ı berrīn
Rıfʿatinde bāġ-ı cennet bir muḥaḳḳar gülsitān

Ṣandal-ı bī-ḳadirdir kürsī revāḳ-ı cāhıña
Ḫaymegāh-ı giryādan ḳubbesi heft āsmān

Şuʿle-i ḫurşīd-i enver celāliñ zerresi
Lemʿa-i nūr māh-ı tābān fürūġından nişān

[24b] Ḫāne-i rez şāh-ı maşrıḳ şāhid-i rez beft-pūş
Revḥa-i īcādına bir nev şiküfte erġuvān

Çār-çeh çār māder çār tā vü çār tār
Zāde-i şeş rūz içündür ḥikmetinde bī-civān

Vādiy-i ʿaşḳında çoḳ ādem ḳalup ḥayrān ü zār
Ẕikre maḥbūb eyle güyā olup raṭbü'l-lisān

İştiyāḳ-ı vaṣlıña çoḳ nevḥ olupdur nevḥa-ger
Eşk-i çeşm-i ʿālemī ṭūfāna virmiş bī-gümān

Biñ Ḫalīl-i kūy-ı ẓulmāt[272] ḳılmayup tāb-ı firāḳ
Nār-ı ʿaşḳıñ içre ṭutmuş çün semender āşiyān

Gülşen-i ibdāʾıña her yerde ḫaḍrā bir zīver
Ravża-i medḥinde biñ dāvūd-ı ḫoş-ḫān naġme-ḫān

Reşḥ-i feyżinden münḫāż ümmehāt-ı erbaʿa
Ẓāhir itmiş ḥüsnünde biñ Yūsuf-ı Mışr-ı cihān

Ṭūrı şevḳinde liḳā ümīdine yüz biñ Kelīm
Len terā[273] kelimesinden münfaʿildir nīm-i cān

Eyleyüp hicriñde yüz ʿĪsā ḳabūl çārmıḫ
Tā ṭutupdur tārum-ı çārında ʿizzetlen mekān

Biñ belā çoḳ Aḥmed-i Mürsel çeküp behr ü lā
Tā ki Miʿrāc-ı taḳarrüblen olupdur şādımān

Yüz Ḥüseyn-i Kerbelā teşne-i nāy-ı Fırāt
Cān virüp tā nebʿ-i feyżinde olsun cāvidān

Çekme ġam Ḳumrī-i müʾeyyedsen ḳıyās-ı feyżden
Lā taḫżen velā teḫaf vallāhu ḫayrü'l-müsteʿān

[272] ẓulmāt: ḫullet KM.
[273] "Beni (dünyada) katiyen göremezsin." (Aʿrāf/143)

20

Ḳaṣīde Der-Naʿt-ı Cenāb-ı Eşref-i Maḫlūḳāt ve Server-i Kāʾināt Cenāb-ı Ḫātemu'l-Enbīyā-i ʿAleyhi't-teḥīye Ve'ş-şenā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey ḥātem-i nübüvvete mihr nigīn olan
Gencīne-i risālete dürr-i şimīn olan

Nūrı cemʿ-i maḫalḳallāhdan ezel
Deryā-yı raḥmet içre şerāfet-i güzīn olan

Ẓāhirde ḫatem ü bāṭın-ı maʿnāda mā-sebāḳ
Aṣl-ı vücūdı evvel ü hem āḫirīn olan

[25a] Refref-i sīvar ʿarṣa-i Miʿrāc-ı ittiḥād
Ḫāk-i ḳudūmı zīnet-i ʿarş-ı berrīn olan

Dīn-i mübīni nāsıḫ uyan mā-selef
Aḥkām-ı şerʿ-i enveri *ḥablü'l-metīn*[274] olan

Leb teşnegān-ı āb-ı zülāl-ı hidāyete
Engüşt-i pāki çeşme-i mā-i muʿīn olan

Dārü'l-ʾemān cin ü beşer āsitānesi
Ḫuddām-ı ḫāk-i dergāhı rūḥü'l-emīn olan

Şaḳḳü'l-ḳamer[275] celāliñ içün bir nümūnedir
Bürhān-ı āşikār ẕelīl-i yaḳīn olan

Kimdir ki enbiyā arasında senün[276] gibi
İsm-i şerīfi *raḥmete'n-lil ʿālemīn*[277] olan

Kimdür yitüp *Denā fetedellā*[278] maḳāmına
Ḫalvet serāy-ı ḳurbda mesned-nişīn olan

[274] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)
[275] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[276] senün: - KM.
[277] "Biz, seni bütün insanlık için sadece bir rahmet olarak gönderdik." (Enbiya/107)
[278] "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı." (Necm/10)

Kimdür oña ḫiṭāb-ı *le-ʿamrük*[279] idüp ala
Ḳurʾan ḥaḳḳı içinde adı *Yāsīn*[280] olan

Senden ṣoñra bu rütbeleriñ kimdir ṣāḥibi
Ey lenger-i semā vü zemīn-i zamān olan

Sen ḫilʿat-ı nübüvvet ilen ser-firāz idiñ
ʿUnṣur içinde adım idi mā-i ṭīn olan

Sen seyr idende ʿālem-i envārı bu el-beşer
Bir māʾi idi meşīme-i ḫāk cinin olan

Maḳṣūd sensen aṣlı da külle ṭıfıldır
ʿĀlemde tā ḳıyāmet olunca nigīn olan

Ḫatem nübüvvet olmaġa bāʿiṯ budur velī
Geçmez ḳabaḳca ḳāfile sālār-ı dīn olan

Eṣnāf-ı enbiyāsı vü vaṣfun muḳarrabin
Cāh-ı celāl-i ḥizmetiñe ḫūşe-çīn olan

Eyler temām-ı ʿālem-i imkāna iftiḫār
Süleymān ile bāzārda müstaʿīn olan

Her meclisin celālidir ism-i mübāregin
Bir nūrudur yüreklere behcet ḳarīn olan

Olmaz seniñ şerāfetiñiñ kimse münkiri
İllā sirişt-i ẕātı ḫabīs ü laʿīn olan

[25b] Salmış özin kemendiñe bir ʿabd-ı rū-siyāh
Ġam gülşeninde Ḳumrī-i zār u ḥazīn olan

[279] "(Melekler Lût'a:) "Ömrüne andolsun ki onlar (şehvetten) gözleri dönmüş halde sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlar (Bu durumda asla seni dinlemezler)" dediler." (Hicr/72)
[280] "Yâ Sîn." (Yasin/1)

21

Ḳaṣīde-i Düyüm Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ḫātemü'l- Enbīyā Ṣalavātullāhi ʿAleyhi's-selām

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey vücūdı ʿālem-i imkān-ı nūr-ı kāʾinat
Nūr-ı pāk ʿillet-i ġāʾiye küll-i mümkināt

ʿİlletü'l-maʿlūl maʿlūlu'l-ʿalel ʿaynü'l-vücūd
Ḳaşı el-enşā ḳıvāme'r-rūḥ nefsü'l-nāṭıḳat

Mebdeʿu'l-ebdāʿ ḳuṭbü'l-kibriyā rüknü'l-celāl
Cümle eşyā ʿavarıż sensen ol eşyāya ẕāt

Ṣafḥa-i ruḫsārı mirʾat-ı cemāl lā-yezāl
Ẕāt-ı pāk-i ẕü'l-celāle maẓhar ʿayn ṣıfāt

Nūrun *nūrun ʿalā nūr*[281]-ı huve'n-nūrelleẕī
Kān-e fi'kevneyn menhācü'l-hiddetü'l-mürselāt

Kent-i kenzā kenziniñ maḫfī olan dürdānesi
Kelime-i ucbet an-aʿrafda aṣlü'l-beʾyenāt

Ẕāt-ı vāḥīd nūr-ı vāḥīd ġayr-ı ẕāt-ı zü'l-celāl
Var kevn-i *Kün fe-kān*[282]da cümle ʿaksindür zevāt

Fıṭrat-ı nūr sirişt-i nūr aṣl-ı ẕāt-ı nūr
İsmi nūr vü cismi nūr vü neyyir-i nūrü'l-hüdāt

Kān-ı raḥmet şemsi millet baḥr-i şevket rüknü'd-dīn
ʿAyn-ı īmān bāni bünyān erkānü'ṣ-ṣalāvat

Yā resūlü'l-ebṭaḥī el-hāşimī sensiñ yaḳīn
Maḳṣad-ı *innā ʿaraḍnā*[283] maḫzenü'l-müstevdaʿāt

Ẓāhiren ḫātem-i velī bāṭında evvel maḫluḳ

[281] "Nur üstüne nur." (Nūr/35)
[282] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[283] "Biz o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik, onlar, onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi. O gerçekten çok zalim ve çok cahildir. (Ahzab/72)

Menbaʿı envār-ı ḳudret çeşme-i ʿaynü'l-ḥayāt

Pertev-i nūrıñ kemāʾü'l-verd fi'l-verd-i āşiḳār
Ḫilḳat-ı ʿālemden iḳdam fi ḥicābü'l-ġāʾibāt

ʿĀlem-i ebdāʾda[284] yoḳ sebḳatī envārda
Cinni vü insi ʿarş ü ferş ü *e's-sābiḳūne's-sābiḳūn*[285]

Sebḳatinde şāhidim mażmūn-ı levlāk-i lemā
Ḫilḳatinde ʿācizim var çoḳ rümūz-ı ʿāliyāt

Ḥayṭa-i ḥükmündedir yā Muṣṭafā rūḥı fedāk
Sākinān-ı bezm-i ḳuds Nāziʿāt ü Nāşiṭāt

[26a] Ger diyem miʿmār-ı ṣunʿ *Kün fe-kān*[286] sulṭān-ı ʿaḳl
Ki maʿāzallāh vir gāhī vir heyhāt hāt

ʿAḳl-ı nāḳıṣ fikr-i ḳāṣīr ẕihn-i kütāh u ḳaṣīr
İns ü cān māhiyetinde velehu ḥayrān u māt

Cevherinden cismiñin mahiyetinden ẕātıñın
Bī-ḫaber ābā-i ʿulvī bir taḥayyür ümmehāt

Ger saña ṣāniʿ disem elbetde maḥż-ı küfrdir
Özge vaṣf itsem temām itmekde yoḫ müstelzimāt

Ṣāniʿ-i ʿālem degilsin lik ṣunʿ-ı ṣāniʿa
Olmuşın bāʿiṣ-i ṭıfılındır ʿumūmu'ṣ-ṣādırāt

Ḫāşalillāh kim dir senden eger iẕin olmasa
Ṣafḥa-i ġubrāya hīçbir ḳaṭre ṣalsun miʿṣarāt

Nūr-ı mihriñ olmasa olmazdı mevcūd bū-beşer
Ṭīn-i lā-ẕīb olmaḳ[287] ile cāzib mā-i Fırāt

Ḳalıp ādemde hergiz rūḥ tutmazdı ḳarār
Olmasa idi zerre nūrından her ki iltifāt

[284] ebdāʿda: envārda GH.
[285] "(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler." (Vakıa/10)
[286] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[287] olmaḳ: ölmek GH.

Maʿraż-ı ṭūfānda ger sen yetmeseydin dādına
Nūḥa vallāhi olunmazdı o ṭūfāndan necāt

Ey Ḫalīle nārı Nemrūdı gülistān eyleyen
ʿĀlem-i ervāḥ içinde nūrı kenzü'l muʿcizāt

Çünki İsmāʿīle ḳıldı nūrı pākin intiḳāl
Āl-i İsḥāḳ oldılar meʾyūs men küll-i cihāt

Firḳatından külbe-i aḥzānda oldı eşk-bār
Ḥażret-i Yaʿḳūb ḳırḳ yıl bil ʿuyūnü'l-bākiyāt

Yūsuf-ı Mışrını ḳıldıñ renc-i zindāndan ḫalāṣ
Oldı çünki ṭıynetiñ[288] ḥelāl küll-i müşkilāt

Ṭūrda Mūsā İbn ʿİmrān gördi żū-i nūrıñı
Yedi gün yoḳ belki bī-hoş oldı tā yevm-i memāt

Yā nebīyyü'l-müʾtemen ʿālem senünle bir ḳarār
Rūḥusun ʿĪsāya sen ʿĪsādı[289] cism-i bī-ṣebāt

Sen o peyġambersin itdiñ mevsim-i mīlādıña
Ṭāḳ-ı kesrānı şikest-i ḳalʿ-ı Lāt ṣav Menāt

Sen o peyġambersiñ itdiñ çarḫda *şaḳḳü'l-ḳamer*[290]
Pīş-niyānun oldı ʿaynü'l-muʿcizātü'l-bāhirāt

[26b] Sen o serversiñ[291] seniñle nuṭḳa geldi sūsmār
Buldı[292] nūrundan hidāyet müʾminin vü müʾmināt

Ki abādır zaʾibden evṣāfıñı aldı sirāḳ
Muʿciziñ gösterdi Selmāna naḫīl-i bā-saḳāt

Sen o şehenşāhsıñ Miʿrāc[293] ḳıldın göklere
Zīnet aʿras oldı naʿlīniñ ki nūrü'l[294]-bāṣirāt

[288] oldı çünki ṭıynetin: ṭıynetin oldı senün" GH.
[289] ʿĪsādı: ʿĪsādır KM.
[290] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[291] serversiñ: peyġambersin GH.
[292] buldı: tapdı GH.
[293] Miʿrāc: muʿciz KM.
[294] nūrü'l: künūzu'l GH.

Yoḳ ne naʿlīniñ ʿAlīniñ naʿl-i semm-i düldüli
Küll-i ʿālemdendir eşref şāhidim *ve'l-ʿadiyāt*[295]

Ḳanġı peyġamberde var bu rütbe yā ḫayrü'l-beşer
Leyletü'l-Miʿrāc ola ḫayl-i celālī ʿāṣıfāt

Ḳanġı peyġamber rikābında burāḳ u refrefī
Eyleyüp Ḫallaḳ Dāvūd çün ciyād-ı ṣāfināt

Ḳanġı peyġamber seyāḥatgāhı[296] sadrü'l-müntehā
Oldı sen teg meclis-ārā-yı maḳāmü'l-rıfʿāt

40 Mīzban Allāh bezm-i ḫāṣ menzil-i fevḳ-ı ʿarş
Ḳurb-ı ev ednā maḳāmü'l-ʿaşḳ-ı ʿaynü'l-melāt

Ḳanġı[297] ʿāşıḳdır leʿamrük sesi gele maʿşuḳdan
Sen gibi esrāre maḥrem bi'l-ʿaşr ve'l-ġudāt

Hīçkes olmaz mevḳuf rūz-ı cezāda rest-gār[298]
Ger elinde olmasa yā Muṣṭafa senden berāt

Ḳumrī-i bī-ḫānıman vaṣfıñ dir ṣubḥ u mesā
ʿÖmr-i fānīdür kelāmı bāḳiyātü'l-ṣāliḥāt

22

Ḳaṣīde-i Siyüm Der-Naʿt-ı Server-i Kā'inat Cenāb-ı Ḫātemu'l- Enbīyā-i ʿAleyhi Ālāf ü't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şāhbāz-ı ṭabʿ-ı ʿazādur bālā aḫtārır
İrtifāʿ-i tārem eflāk-i mīnā aḫtarır

Devre gelmez eylemez pervāz-ı *fī cevvi's-semā*[299]
ʿĀlem-i lāhut seyrinde temāşa aḫtarır

[295] "Andolsun koşanlara (atlara)" (Ādiyāt/1)
[296] seyeḥatgāhı: żiyāfetgāhı KM.
[297] ḳanġı: hansı GH.
[298] rest-gār: eşk-bār GH.
[299] "Gökyüzünde Allah'ın emrine boyun eğerek uçan kuşları görmüyorlar mı?" (Nahl/79)

Nuṭḳ-ı şāhinim ḥażīż-i çarḫa ḳılmaz iltifāt
Bend-i minḳār itmege ʿarş-ı muʿallā aḫtarır

Pestedür eşcār-ı dünya murġ-ı ḫoş laḫn-ı maḳal
Cennetü'l-meʾvāda şāḫ-ı naḫl-ı ṭūba aḫtarır

[27a] Belki fevḳ-i çarḫ-ı aṭlas lā-ḫalā velā melā
Kem ü keyfin bilmege esmā-i ḥüsna aḫtarur

Aḥsenallāh ṭūṭī-i nuṭḳ-ı kelām-ı cān-fezā
Naġme-sāz olmaḳlıġa nuṭḳ-ı Mesīḥā aḫtarur

Rāyet-i naẓm-ı feżā-yı ʿālem-i nāsūtdan
Perçem açmaḳ ʿazmine evc-i şeriyyā aḫtarur

Ḥabbeẕā ġavvāṣ-ı fikr-i nüktedān pür-hüner
Baḥr-i bī-pāyan içinde dürr-i beyżā aḫtarur

Māşaʾallāh bikr-i fikrim[300] çoḳ geçüp deryāçeler
İmdi bir deryā-yı bī-pāyān-ı mecrā aḫtarur

Perde-i güftarun nūrı tecellā-yı cilā[301] maḳal
Ṭūrı Sīnā-yı feṣāḥat üzre Mūsā aḫtarur

Maḫzen-i sīnemde māl-ā-māldır dürr-i yetīm
Maʿrifet bezminde bir ṣarrāf-ı dānā aḫtarur

Kenz-i ṭabʿıñ dürrini ister niṣār itsün göñül
Ḳıymet ü ḳadrin bilen bāzār-ı yaġmā aḫtarur

Rāyiż-i fikrim cilve-rīz olmaġa āmādedir
Saṭḥ-ı meydān-ı feṣāḥat üzre şemsā aḫtarur

Raḫş-ı ṭabʿım gerdene çatmaz ḳażā Fārisīler
Ṭāyir-i tīz-i sebük pervāz-ı raʿnā aḫtarur

Kişver-i Şīrāzı baġlar şiʿrimiñ şīrāzesi
Şāʿirān eşʿār-ı naẓmımdan teberrā aḫtarur

Olsa ger sehbān belāġat meclisinde cān-nişīn

[300] bikr-i bikrim: felek-i fikrim KM.
[301] cilā: - GH.

Muttaşıl inşā-yı elfāẕımda imlā aḫtarur

Ḥarf-i naḳd-i naẓm u neşrim gösterüp ṭarḥ-ı bedīʿ
Bāṭın-ı esrār-ı ḥikmetde muʿammā aḫtarur

Beytimiñ olsa şuḳūḳāt-ı maʿānından beyān
Her beyānın dürrini biñ ferd-i eşnā aḫtarur

Şevḳ-i istidāl-i manẓūmātımız bir naḥvdur
Mübtedāda her dü[302] maṣdardan inşā aḫtarur

Manṭıḳ-ı fehm-i netāyic şekl-i evvelden alup
Şerḥ-i suġrādan geçüpdür şerḥ-i kübrā aḫtarur

Çünki isnādım ricāl-i ġaybe var teʾeyyüdde
Ehl-i ʿirfan bezm-i irşādımda faḫrā aḫtarur

[27b] Reml ü cefr ile niẓām-ı naẓmımun endāzesin
Her gün iʿdā-i dīne biñ ḥaddi vaḥşā aḫtarur

Kesri vü żamm u naṣb ü refʿ bitmek ṭarḥın eger
Görse her zī fen eger [303] her fenne imā aḫtarır

Kelimemin iʿlāl[304] ü terkibinde ʿacizdir fuḥūl
Baṭnıdan ḳaṭʿü'n-naẓar metninde imżā aḫtarur

Ẓāhir olsa noḳṭa-i elfāẓ naẓmım nā e'n-nücūm
Ehl-i Beyt heyʾetinde fenn-i aʿlā[305] aḫtarur

Şöhreti şiʿrim başup āfāḳı *Ve'ş-şems-i ve'd-ḍuḥā*[306]
İḳtibāsında Ḳumr tegʿālem-ārā aḫtarur

Girse baḥr-i rezme naẓmım ḳan töker Meriḫ teg
Müşterī ṭurmaz muḳābil genc-i aḫfā aḫtarur

Kilk-i müşgīnim ʿUṭāridden alur bāc-i ḫarāc
Zühre mānend-i zıḫl teʾşir-i şuʿrā aḫtarur

[302] her dü: māhir KM.
[303] fen eger: fennīler KM.
[304] iʿlā: iclāl GH.
[305] aʿlā: ʿAlī GH.
[306] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)

Andelīb ẕihnim açdı tāzeden dürc-i dehān
Yazmaġa nevk-i ḳalem bir levḥ-i[307] vālā aḫtarur

Ḳıṣṣa-i Miʿrāc-ı *subḥāne'l-leẕī esrā*[308] ilen
Kenz-i cūdı vü feyżinden bir feyż-i ʿuẓmā aḫtarur

Ḥāşalillāh ḳalbim hīç Miʿrāca itmez iʿtinā
ʿĀlem-i şevketde farḳ-ı fırḳadan ṣabā aḫtarur

İsterem bir ẕī'l-ḥaşem peyġamberiñ Miʿrācına
Bezm-i vaḥdetde[309] onı ḫallāḳ-ı yek-tā aḫtarur

Ḳanġı[310] peyġamber melāʾik pās-ban ʿarş-ı āsitān
Tūtiyā maʿdenin Mūsā ve ʿĪsā aḫtarur

Ḳanġı peyġamber anıñ naʿlini ʿarşıñ zīneti
Ḳādir-i subḥān ḳurup bezm-i tedellā aḫtarur

Ḳanġı peyġamber olupdur *Ḳābe ḳavseyn*[311] maḥremi
ʿĀlem-i eflākde aʿlā vü ednā aḫtarur

Ḳanġı peyġamber ḳıvām-ı kürsī vü levḥ-i ḳalem
İsm-i pākin yemīn içün ne ṭāḳ-ı ḫaḍrā aḫtarur

Nevʿ-i esfel külle ve ṭurrā ʿumūm-ı faṣl ile
Dergehinda terbiyet çoḳ cins-i aʿlā aḫtarur

Bir ne tenhā men temāmen enbiyā vü evliyā
Āsitān-ı ʿarş-ı bünyānında meʾvā aḫtarur

[28a] Ne temām-ı enbiyā ḳudussiyān lāhūtiyān
Maḥżar-ı feyżinden iksir-i tevellā aḫtarur

Eyleyüp Miʿrāc-ı cismān ile ḫarḳ-ı iltiyām
Münkir-i emr-i ḥaḳīḳat küfr-i ḳaṭʿā aḫtarur

[307] levḥ: medḥ KM.
[308] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." (İsra/1)
[309] vaḥdetde: vaḥde KM.
[310] ḳanġı: hansı KM.
[311] "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm/9)

İsm ü fiʿl ü ḥarfi kelime-i müştāḳ-ı nūrdan
Ehl-i ẓāhir ẓāhirā bu ḥükme fetvā aḫtarur

Olsa her kimse fenāfillāh-ı müştāḳ-ı ʿaşḳda
Olmayup aṣlā muḳayyed nuṭḳ-ı güyā aḫtarur

Maʿrifet bezminde çün insān-ı kāmildir resūl
Ol risālet ḳubbesi[312] ʿAlī[313] temennā aḫtarur

ʿUnṣuriyyet ʿāleminden ʿayn-ı nefs-i nāṭıḳa
Mehbit-i Miʿrāc-ı rūḥānīde sevdā aḫtarur

Ceẕbe-i ʿaşḳım beraḳ u refrefim şevḳ-i liḳā
Meyl-i ḳalbim Cibrīli leyl-i esrā aḫtarur

Lev ḥaşallāh *Ḳābe ḳavseyn*[314]im fenāfillāhdır
Neyl-i maḳṣūdum fenāfillāhda dānā[315] aḫtarur

Evc-i sedrü'l-müntehādandır tecerrüd ʿālemim
Ḳalb-i mevlā ʿaşḳ meʾvāsında mevlā aḫtarur

Rūḥ olup müstaġraḳ deryā-yı levlāk-i lemā
Ḥazf-ı naḳş-ı lām idüp māhiyet-i mā aḫtarur

Ümmehāt-ı süflüyeden el çeküp nefs-i nefīs
Ġarḳ-ı tecrid olmaġa bir ʿumḳ-ı deryā aḫtarur

Gez menim nā-sūd-ı gülzārın serāy-ı pestde
Seyr içün göñlüm riyāż-ı cennet-āsā aḫtarur

Yoḫdı[316] istibʿadı çün Miʿrāc-ı müʾmindir ṣalāt
Fī'l-ḥaḳīḳa ehl-i ʿirfan u ḥayyü'l-ḳā aḫtarur

Feyż-i var feyż-i ʿulūm ḥażret-i feyyāżdan
Ḳumrī-i bī-ḫānıman ʿayn-ı tevellā aḫtarur

[312] ḳubbesi: cenbesi KM.
[313] ʿĀlī: aʿlā GH.
[314] "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm/9)
[315] dānā: lā KM.
[316] yoḫdı: yoḳdur KM.

23

Ḳaṣīde-i Çehārüm Der-Naʿt-ı Ḫātemü'l-Enbīyā-i Min Kelām-ı Mevlānā Fāżıl-ı Ṣānī Ḥabṣ Mollā Feyżullāh Derbendī Edāmallāhu Beḳāhu

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṭāyir-i ṭabʿ ım firāz-ı ʿarşa şeh-per aḫtarur
Elde ḫançer tende cevşen serde miġfer aḫtarur

[28b] Vehm-i cellādı serā-pā ġarḳ-ı pūlad olmaġa
Dūzaḳ-ı fikrim necāt-ı rūḥa lenger aḫtarır

Ṭūṭī-i nuṭḳum gevher-bārın niṣār itmeklige
Mıṣır mülkünde mükerrer şehd ü şeker aḫtarır

Ḳumrī-i bezm-i feṣāḥat maḥfil-i firdevs-ārā
Ḥūr-i veş ġılmān-ṣıfat bir zülfi ʿanber aḫtarır

En ʿukās nūrda nūr-ı şiʿa-ı şems teg[317]
Ne felek ʿarż ü semā hem heft kişver aḫtarır

Yaʿni Miʿrāc itmege bu neşe-i nā-sūddan
Ṭabʿı ʿaşḳıñ refrefi şevḳ ile rehber aḫtarır

İsmi nāḳış resm-i nāḳış cism-i nāḳış münkesir
Hem ḫaber yoḳ mübtedādan nūr-ı maṣdar aḫtarır

Çünki tenhā evc-i o[318] ednā menim seyrim degil
Sırrı var seyr itmege mevlā-yı Ḳamber aḫtarır

Mülhim-i ġaybī sürūdı irdi hātifden baña
Ḥażret-i Yezdān ʿurūca bir peyem-ber aḫtarır

Ḳanġı[319] peyġamber anıñ zerre-i nūrundan eger
Ṭūra düşse nūr olup biñ mihr-i aḫter aḫtarır

Ḳanġı peyġamber ṣıfat ü ẕātı baḥr-ı maʿrifet
Māʿrifanā sırrı var ol baḥre gevher aḫtarır

[317] En ʿukās nūrda nūr-ı şiʿa-ı şems teg: - GH.
[318] o: - KM.
[319] ḳanġı: hansı GH.

Ḳanġı peyġamber vücūdı ʿayn cūdı bü’l-kerem
Yoḳ añā hem-tā olan hem-tāsı Ḥaydar aḫtarır

Ḳanġı peyġamber sütūnı minberiñ ber-pā iden[320]
Revnaḳ-ı İslām içün nefs-i mükerrer aḫtarır

Ḳanġı peyġamber vücūdı şems ü mışdāḳı[321] ḳamer
Hem tebārek taḫtına bir tāc u vāfir aḫtarır

Ḳanġı peyġamber vücūdı bāʿiṯ-i[322] icād-ı ḫalḳ
Özin minni sırrına bir sırr-ı mużmer aḫtarır

Çün ṣıfāt-ı künt-i kenzā iştihārı ḥab-ı ḥalḳ
Yoḳ ḫafāsı maʿrifet ü maḳṣūd aḫtarır

Ḳanġı peyġamber denī kem-ter maḳām-ı ḳurb-ı devr
Hem tedellā medd-i ġam ẕātında maḥżer aḫtarır

Ḳanġı peyġamber Muḥammed ism-i pākī Muṣṭafā
ʿAlleme’l-esmā[323] ṣıfāt-ı ẕātına nūr[324] aḫtarır

[29a] İsm ü fiʿl maṣdūr u hem mübtedādan ṭut ḫaber
Mā-sivā küll-i ʿarżdır cümle cevher aḫtarır

Ḳanġı peyġamberdür gencīne-i esrārı Ḥaḳḳ
Mā-sivā sırrında vālih māt u şeşder aḫtarır

El-farż şevḳ-ı liḳā-yı nefs-i vaḥdet keṣretin
Ṭarḥ idüp nūr-ı tecerredlen münevver aḫtarır

Ey olan ṭarḥ-ı kelām ehl-i maʿnādan berī
Olma ḳāʾil rūḥ-ı Miʿrācıñ muṣavver aḫtarır

Belki ʿayn cism ile maḥż-ı fenāyı ʿaşḳda
Ferş-i ġubrā ʿarşdır Allāh-ı Ekber aḫtarır

Ḳābe ḳavseyn[325] ve denī hem özine meni sırrına

[320] iden: idüp” GH.
[321] mışdāḳı: müştāḳı KM.
[322] bāʿiṯ: ʿillete KM.
[323] “Âdem’e isimlerin hepsini öğretti.” (Bakara/31)
[324] nūr: ẕāt-ı zīver GH.

Seyr ḳıl kem-ter maḳāmın seyr bir tīr aḫtarır

Lī maʿallāh nüktesi bürhān-ı muḥkemdir saña
Naḥn-ı naḥn u bu naḥn-ı ḳuṭbe miḥver aḫtarır

Ey ḳaddümi cennet-i firdevse behcet artıran
Ḫayr-i maḳdem ʿayn-i Ḥaḳḳ seyrinde manẓar aḫtarır

Ḫāk-pāy-ı maḳdemin keḥlü'l-ʿuyūn-ı enbiyā
Cūy-bār raḥmetiñ biñ ḥavż-ı kevser aḫtarır

Feyż-i nālān liḳā-yı Murtażā müştāḳıdır
Vaṣl-ı peyġamber-i şefīʿ yevm-i maḥşer aḫtarır

Hem Ḥüseyn ḫūn-ciger yā leyte rūḥı döne
Ḳāsım u ʿAbbās u ʿAvn u Ekber ü Caʿfer aḫtarır

24

Bābü'l-Ḳaṣāyid Fī Medḥ-i Mevlā-yı Muttaḳiyyān Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīrü'l-Müʾminān Esedullāhi'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Sirāc-ı enver-i bezm-i ṣafādu[326] medh-i ʿAlī
Münīr-i neyyir[327] ü nūr-ı velādı medh-i ʿAlī

Żiyā-yı merdümek-i ʿayn-ı zümre-i aḥbāb
Ḳılup müʾmine behcet feżādı medh-i ʿAlī

Fürūġ-ı meẕheb-i dīn zīb-i zīver-i īmān
Tamām-ı ʿāleme şemsü'l-verādı medh-i ʿAlī

Çerāġ-ı encümen-ārā-yı millet-i beyżā
Feżā-yı dehrde nehcü'l-hüdādı[328] medḥ-i ʿAlī

[29b] Kilid-i genc-i saʿādet şifā-yı[329] mürde-dilān

[325] "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm/9)
[326] ṣafādu: ṣafādur KM.
[327] neyyir: enver GH.
[328] nehcü'l-hüdādı: tācü'l-hüdādı GH.
[329] şifā: ṣafā GH.

Marīż-i maʿṣiyete tūtīyādı medh-i ʿAlī

ʿAlī muḥabbeti miṣbāḥdır o miṣbāḥa
Besān-ı mihr-i dıraḫşān żiyādı medh-i ʿAlī

Velā-yı Şāh-ı Necef gülsitān-ı īmāndır
O gülsitāna nesīm-i ṣabādu medh-i ʿAlī

Ḥadīṣ-i muʿteber-i *zeyyīnū mecālisikūm*[330]
Kelāmı bir güher-i Muṣṭafādı medh-i ʿAlī

Kitāb-ı Ḥaḳda *elif lām u mīm*[331] mażmūnı
Bedūn-ı şübhe vü *reyb ü*[332] riyādı medh-i ʿAlī

Ḥaḳīḳat ehline sırr sūreden olur mefhūm
Hidāyet-i fariḳa etḳiyādı medh-i ʿAlī

Olup işāre-i Ḥaḳk *Yū'minūne bi'l-ġayb*[333]
O lafż-ı ġayb-i yaḳīn müddeʿādı medh-i ʿAlī

Ṣalāt iḳāmesine mü'minin olup mevṣūf
Ṣalāt-ı rüknine muḥkem binādı medh-i ʿAlī

Olupdı[334] bendeler infāḳ-ı rızḳıla taʿrif
Bu *yunfiḳūne*[335]de bī-müntehādı medh-i ʿAlī

Ḥiṭāb-ı āye-i teblīġ ü şāhidi meşhūd
Żamīr-i enfusinā innemādı medh-i ʿAlī

Celāline ṣadeḳū āyesi[336] kelimesi kifāyet ider
Cemal-i ʿizzet ile *Ḳul kefā*[337]dı medh-i ʿAlī

Güvāh-ı fażlı *elif lām u mīm*[338]ler yek-ser
ʿİlāve hem beş *elif lām u rā*[339]dı medh-i ʿAlī

[330] "Meclislerinizi süsleyiniz." (Hadîs)
[331] "Elif Lâm Mîm." (Bakara/1)
[332] "Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir." (Bakara/2)
[333] "Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar." (Bakara/3)
[334] olupdı: olupdır KM.
[335] "Kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar." (Bakara/3)
[336] āyesi: - KM.
[337] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[338] "Elif Lâm Mîm." (Bakara/1)

Tebārek[340] ile belī yedi sūre-i *Ḥā mīm*[341]
Ṣarāḥaten bilünür *hel etā*[342]dı medh-i ʿAlī

Büṭūn-ı sūre-i *Ve'ş-şems*[343] *Ve't-tīni*[344] er-Raḥmān
Şuʿāʿ-ı şaʿşaʿa-i *Ve'ḍ-ḍuḥā*[345]dı medh-i ʿAlī

Odur ʿibāret-i *Ve't-tīn*-i aṣl-ı *ve'z-zeytūn*[346]
Burūc-ı ẕātı olan Ve's-semādı medh-i ʿAlī

Müfād sūre-i *Ve'n-necm*[347] sūre-i *Ve'ṭ-ṭūr*[348]
Ḫiṭāb-ı *Naṣru'n-minellāh*[349]-ı livādu medh-i ʿAlī

Rümūz-ı *sūre-i ve'l-ʿĀdiyāt*[350] *u āyet-i Nūr*[351]
Hemān o nūrda nūrı Ḫudādı medh-i ʿAlī

[30a] Niẓām-ı ẓāhir ilen üc yüz altmış āyāt
Büṭün cümle sürede mollādu medh-i ʿAlī

Egerçi müphem olupdır muḳaṭṭaʿat-ı ḥurūf
Ḫafāda remz ile çün ṭā vü hādı medh-i ʿAlī

Şırāṭ-ı Ḥaḳḳ-ı ʿAlī vü lafẓ-ı semengeh
Delīl-i bāhirde dilgüşādu medh-i ʿAlī

Bu sırrı vāżıḥ olup cümle ehl-i ʿirfāna
Ṣebāt-ı maʿrifet üstüne devādı medh-i ʿAlī

Uḥūd gününde melāyikler eyleyin ezber
Felekde ẕikr olunan *Lā-fetā*[352]dı medh-i ʿAlī

---

[339] "Elif Lâm Mîm Râ". (Ra'd/1)
[340] "Hükümranlık elinde olan Allah, yücedir." (Mülk/1)
[341] "Hâ Mîm." (Zuhruf/1)
[342] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[343] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[344] "Tîn'e ve zeytûn'a andolsun." (Tîn/1)
[345] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[346] "Tîn'e ve zeytûn'a andolsun." (Tin/1)
[347] "Battığı zaman yıldıza andolsun ki," (Necm/1)
[348] "Tûr'a andolsun." (Tûr/1)
[349] "Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Mekke'nin fethi) Müminleri müjdele." (Saff/13)
[350] "Yemin olsun Allah yolunda nefes nefese koşanlara," (Âdiyât/1)
[351] "Bu, bizim indirdiğimiz ve (hükümlerini) farz kıldığımız bir sûredir. Düşünüp öğüt almanız için onda apaçık âyetler indirdik." (Nûr/1)
[352] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Hemīşe Ḳumrī-i şīrīn-zebān-ı gülzārın
Dilinde ẕikr ṣabāḥ u mesādı medh-i ʿAlī

25

Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ṣāḥib-i Ẕülfiḳār-ı Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi's-selām[353]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ey dürr-i kenz-i vilāyet nūr-ı īmān yā ʿAlī
Żū-i ḫurşīd-i hidāyet māh-ı tābān yā ʿAlī

Şāh-bāz-ı evc-i ʿizzet tac-dār-ı o żiyā
Menbaʿ-ı ʿilm-i ledünnī feyż-i sübḥān yā ʿAlī

Maḥrem-i rāz-ı ḥarīm Kird-gār-ı lem-yezel
Maḫzen-i esrār-ı ġayb-i ʿilm-i raḥmān yā ʿAlī

Bāb-ı ʿilm-i Muṣṭafāsın enbiyā vü evliyā
Meclis-i tedrīsiñe ṭıfl-ı debistān yā ʿAlī

5 Bārgāh-ı rıfʿatiñ ḳandīlidir şems-i ḳamer
Bezm-i cāhında kevākib şemʿ-i nūrān yā ʿAlī

Ṭāḳ-ı ḫaḍrā ṭārem-i aḫżer-i revāḳ-ı nīl-gūn
Ḫaymegāh-ı kibriyāda ʿaṭf-ı dāmān yā ʿAlī

Çetr-i zerrīn çetr-i sīmīn çetr-i rūz-ı çetr-i nūr
Nūrı çetr-i şevketindir fürūzān[354] yā ʿAlī

Beççe-i ṭāvus-ı ʿulvī ṭāvus-ı maşrıḳ-ı ḫırām
Perr-i ṭāvus celālündendi yārān yā ʿAlī

Neyyir-i aʿẓam devr-i nūrındır sen de şāhudır
Āsmān-ı ẕerrāt ʿaksindür çerāġān yā ʿAlī

10 Şemʿ-i fānūs-ı şükūhın gerdene pervāne-vār
Sebʿa-i seyyāre ser gerdān u ḥayrān yā ʿAlī

[353] Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ṣāḥib-i Ẕülfiḳār-ı Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi's-selām: Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ṣāḥib-i Ẕülfiḳār GH.
[354] fürūzān: firāvān GH..

[30b] Şürefe eflākdir kāḫ-ı ʿulvīnden revāḳ
Sāḳi-i rūḥāniyān ol kāḫa der-bān yā ʿAlī

Sebʿa-i āye-i ʿulvī ümmehāt-ı süflī
Perveriş virmiş senüñ teg laʿl-i zammān yā ʿAlī

Çün ṣedef baṭnında feyż-i ḥażret-i feyyāżdan
Her zamān mevcūd olur bir dürr-i ġalṭān yā ʿAlī

Tūtiyā-yı āsitānıñ reşk-i firdevs-i berīn
Pertevī ḫūn füruġ-ı bāġ-ı Rıḍvān yā ʿAlī

15 Ḫilḳat-ı aṣl-ı vücūdın dīn içün muḥkem ḥuṣar
Ṣavletun İslām içün merṣūṣ-ı bünyān yā ʿAlī

Dīn-i pāk-i Muṣṭafā olmış senünle bir ḳarār
Eylediñ sen ḫānımānı küfr-i vīrān yā ʿAlī

Olmasaydı dehrde feyż-i vücūdundan eser
Hergiz olmazdı cihānda bir müselmān yā ʿAlī

Lā-fetā illā ʿAlī lā seyfī illā ẕülfiḳār[355]
Şānıña gökden oḳundı medḥ-i güyān yā ʿAlī

ʿUrvetü'l-vuṣḳā[356] veliyy-i Ḥaḳḳ vaṣiyy-i Muṣṭafā
Validü's-sıbṭeyn zevc-i ḫayrü'n-nüsvān yā ʿAlī

20 Ṣubḥ-dem bāb-ı ufuḳdan ḳıldı ṣalātü's-selām
Ṣafḥa-i ruḫsārıña mihr-i dıraḫşān yā ʿAlī

Kimdü[357] senden ġayri mevlūd oldı Beytullāhda
Var Mesīḥādan seniñ şānıñda rücḥān yā ʿAlī

Kimdü senden ġayri bulsun ejder-i gehvārda
Olsun aḳṭār-ı cihānda Şīr-i Yezdān yā ʿAlī

Kimdi senden ġayrı ʿAnter öldiren ejder[358] bulan
Merd-i meydān-ı şecāʿat Şāh-ı Merdān yā ʿAlī

[355] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[356] "Kopmayan sağlam bir kulp." (Bakara/256)
[357] kimdü: kimdir KM.
[358] ejder: merḥab KM.

Çāh u dilü ḫāna şeşdir feżā-yı ḫāk-dān
Ṣavlet-i naʿl-i semendindi lerzān yā ʿAlī

Fażlıña eyler kifāyet[359] ḥaşr olınca āşikār
Vaṣf-ı evṣāfıñdır āyātı Ḳurʾān yā ʿAlī

Şehsüvār-ı *Lā-fetā*[360] şāh-ı serīri innemā
Hel etā[361]da muḳteżā-yı lafẓ-ı insān yā ʿAlī

Sen biñ e'r-raḥmān içinde baḥr-i māricden murād
Müctebā lüʾlüʾ-i Ḥüseyn oġlundır mercān yā ʿAlī

[31a] *Ḳul kefā*[362] billāh besdür şānıña ḳıldı nüzūl
Sūre-i *Veş-şems*[363]dir fażlında bürhān yā ʿAlī

Men lehu fī'l-ʿālemīn e'ş-şems-i reddet merrateyn
Leyse ġayrik aḳsemu billāh sübḥān yā ʿAlī

Buldı[364] ādem ḥürmet-i ism-i şerīfinden necāt
Oldı lüṭfunda ʿaṭā mülk-i Süleymān yā ʿAlī

Ḳılmasaydı Nūḥ eger ṭūfānda senden iltimas
Ġarḳ iderdi Nūḥı vallāhi o ṭūfān yā ʿAlī

Nār-ı Nemrūd oldı İbrāhīme senden gülsitān
Devletinden oldı Yūsuf Mıṣra sulṭān yā ʿAlī

Eyledi bir zerre nūrından tecellī Ṭūrda
Ḳaldı vālih yedi gün Mūsā bin ʿİmrān yā ʿAlī

Baṭn-ı ḥūt içre seni Yūnus getürdi çün şefīʿ
Derdine ḳıldı devā ḫallāḳı dayan yā ʿAlī

Yāde ṣalmaḳlan seni ʿĪsā firāz-ı dārdan
Ṭārem-i çārımda oldı Ḥaḳḳa mihmān yā ʿAlī

---

[359] kifāyet: şikāyet GH.
[360] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[361] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[362] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[363] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[364] buldı: tapdı GH.

Aḥmed-i Mürsel seni öz ketfene ḳıldı[365] süvār
Tā daġıldı rükn-i dīn put perestān yā ʿAlī

Lā-cerem yetmez beyāż medḥinün taḥrīrine
Ger mürekkeb olsa biñ deryā-yı ʿummān yā ʿAlī

Besdi[366] bu ʿizzet bu şevket Ḳumrī-i bī-yāvere
Gülşen-i vaṣfındadır dāʾim nevā-ḫᵛān yā ʿAlī

26

Der-Medḥ-i Cenāb-ı Esedallāhi'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ey sipihr-i ʿizzete ḫurşīd-i ḫāver yā ʿAlī
ʿĀlem-i imkāna sensiñ mihr-i enver yā ʿAlī

Şevket-i cāh-ı celālin sāyebānı āsmān
Rifʿatun ḫargāhı ṭoḳuz çarḫ-ı aḫżar yā ʿAlī

Fırḳadansa farḳun üste çetr-i[367] zengārı sipihr
Bir muṭallā ḳubbedür şems-i münevver yā ʿAlī

Çün hevāda bī-sütūn ārām ṭutmazdı felek
Tā vücūdın olmasaydı ʿarşa lenger yā ʿAlī

[31b] 5 Bezm-i eclālün çerāġānı ḳanādil-i nücūm
Māh-ı tābān meclis-i ʿayşında micmer yā ʿAlī

Şāh-bāz-ı evc-i ʿizzetsen vilāyet çarḫına
Taḫt ucında melāʾik çün kebūter yā ʿAlī

Nūrı pākiñ ʿālem-i envārda irşād idüp
Kimdü[368] Cebrāʾile senden ġayrı rehber yā ʿAlī

Kün fe-kān[369] varında sen mevcūdsen ādem-i ṭıfl

[365] ḳıldı: - KM.
[366] besdi: besdir KM.
[367] çetr: çarḫ GH.
[368] kimdü: kimdür KM.
[369] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)

Kāināt u küll-i mevcudāta server yā ʿAlī

Oldı her müşkilde nūrundan müʾeyyid enbiyā
Ḳudret-i bī-müntehā-yı Ḥaḳḳa maẓhar yā ʿAlī

Olmasaydı ẕülfiḳārın ṣafḥa-i āfāḳda
Ẕikr iden olmazdı bir Allāh-ı Ekber yā ʿAlī

Ḍarb-ı engüşt ile buldın ejderi gehvārda
İsm-i pākin oldı her dillerde Ḥaydar yā ʿAlī

Bedrde İslāma revnaḳ virdi tīġun şuʿlesī
Tapdı istiḥkām-ı āyin-i peyember[370] yā ʿAlī

Şānıña ṭoḳuz felekden *Lā-fetā illā ʿAlī*[371]
Çoḳ melāʾikler Uḥudda ḳıldı ezber yā ʿAlī

Kimdü[372] senden ġayri Ḫandaḳda çeken tīġ-i ser
Ḳaṭʿ iden bünyād-ı ʿömr ʿÖmer ü ʿAnter yā ʿAlī

Bir taʿaccüb iş degil Ḫayber ḳoparmaḳ şānıña
Her ser-i müyın yıḫar biñ bāb-ı Ḫayber yā ʿAlī

Eylesün bir kūşe-i çeşm ile her ki iltifat
Ṭāḳ-ı eflāki alur el üste Ḳanber yā ʿAlī

Ger uzadsun ṭārem-i bināya ḳuvvet pençesin
Heybetinden titreşür ne çarḫ-ı çenber yā ʿAlī

Semm-i düldül seṭvetinden ʿālem-i imkānda
Yeddi yer kād-ı semek çün bīd tüter yā ʿAlī

Merḥibin remzinde tīġundan tapardı enehdām
Arż-ı ġubrā çekmese Cibrīl-i şeh-per yā ʿAlī

Kimdü[373] senden ġayrı mollā Fāris-i yevmü'l-Ḫuneyn
Ḳātil-i aʿdā-yı dīn ḫar ġam-ı ṣaff-der yā ʿAlī

[370] peyember: peyġamber KM.
[371] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[372] kimdü: kimdür KM.
[373] kimdü: kimdür KM.

İliyā Tevrāta ismün Şintiyā İncilde
Şāh-ı Merdān nūrı Yezdān Şīr-i Dāver yā ʿ Alī

[32a] Bir şecāʿat sende var ke'ş-şems-i fī-ḳuṭbu's-semā
Muṭlaḳa münkir degil hīç kibr ü kāfir yā ʿ Alī

Berḳ-i seyfiñ[374] çün sehāb-ı s̱āḳıb olsa cilve-ger
Yandırır aʿdā-yı dīn fevcin ser-ā-ser yā ʿ Alī

Ki olursan muḳtedā-yı fırḳa-i ḫayl-i melek
Gāh olursan şekl-i insāna muṣavvar yā ʿ Alī

Ḳāsım-ı nār u cinān sīr-āb-ı gülzār-ı behişt
Ṣāḥib-i ḥavż-ı livā-yı rūz-ı maḥşer yā ʿ Alī

Vāli-i mülk ü vilayetsiñ imāmü'l-maşrıḳayn
Şāfiʿ-i yevmü'l-cezā sāḳī-i kevs̱er yā ʿ Alī

Gidemez hīç kimse cennete senden eger iẕn olmasa
Emr-i ʿ uḳbā dīn niẓāmunla muḳarrer yā ʿ Alī

Ki bisāṭun ebr olur Miʿ rāc idersen göklere
Hem celīsin mesnedün Selmān u Būzer yā ʿ Alī

Ki ḳılarsan ṣubḥ-dem bir vaḳt-i ḳırḳ yerde namaz
Ki idersin mürdeyi iḥyā mükerrer yā ʿ Alī

Ki saña eyler bir ufuḳdan neyyir aʿẓam selām
Ki gelür gökden mübārek bāde aḫter yā ʿ Alī

Şīʿ alar olsun fedā cāh-ı celāl ü rütbeñe
Senseñ üç yüz āyet-i Ḳurʾāna mużmer yā ʿ Alī

Ḳanġı[375] ümmetdir görem sen teg anıñ mevlāsı var
El uran dāmānıña olmaz mükedder[376] yā ʿ Alī

Herkesiñ ḳalbinde ḥubbun olsa bī-reyb ü riyā
Çekmesün ġam cürmini Allāh bağışlar yā ʿ Alī

[374] seyf: tīġun GH.
[375] ḳanġı: hansı GH.
[376] olmaz mükedder: çekmez nedāmet GH.

Ḳabrden hīç kimse gelmez ḥaşrgāhe ser-i raḫ
İçse dest-i yedallāhında ṣāġar yā ʿAlī

ʿĀlem-i maʿnāda ḳalupdur cihān[377] sen rūḥsen
Cismidür maḫluḳ sen ol cisme cevher yā ʿAlī

Yitemez itmāme midādı baḥr ola kātib-i melek
Medḥine açarım eflāk[378] olsa defter yā ʿAlī

Ḳumrī-i pür-besteyem gülzār-ı vaṣlıñdan cüdā
Olmışam deryā-yı vaṣfında şināver yā ʿAlī

Ḥasretim ḫāk-i der-i kūyında[379] medfūn olmaġa
Yüz behiştlen benim çündir berāber yā ʿAlī

[32b] 27

Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām[380]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey vücūdı kevnde[381] peydā vü nā-peydā ʿAlī
Ceẕbe-i ʿaşḳında ʿālem vāla vü şeydā ʿAlī

Ḫilḳatinde ʿāciz-i ḥayrāndı[382] evhām-ı nüfūs
Mübtedāsın müntehā hem evvel ü ʿuḳbā ʿAlī

ʿAḳl-ı evvel ṣādır-ı evvel nüfūsuñ evvelin
Maṭlaʿı māhiyetinden olmayup aṣlā ʿAlī

Olmasın maʿlūle ʿillet ʿillete maʿmūlesin
Lā-cerem sendendi[383] küllī ḫilḳat-i eşyā ʿAlī

Çün vücūdundan olup ibdāʿ u ṭarḥ-ı aḫterā

[377] cihān: cān KM.
[378] eflāk: ʿālem GH.
[379] der-i kūyında: dergāhında KM.
[380] Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām :Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām GH.
[381] kevn: dehrde GH.
[382] ḥayrāndı: ḥayrāndır KM.
[383] sendendi: sendendir KM.

Külli mevcudāta ḥükmiñ cārī vü mecrā ʿAlī

Cilve-i ẕātında ser-gerdāndı nefes nāṭıḳa
An vaḥīd-i ḫāli senden olmayup dünyā ʿAlī

Ẓahir-i aġsar libāsında beşer bāṭında nūr
Hem Ḫudāsın bir berīsin *lā-raybe*[384] illā ālā ʿAlī

Sen degilsin mi olan *es-sābiḳūne's-sābiḳūn*[385]
Var kūn-ı *Kün fe-kān*[386]da min şeyʾül-inşā ʿAlī

Nūrıñıñ bir zerresī ḫurşid-i ʿālem-tāb olup
Zerrenün ʿaksiyle māh olmuş cihān-ārā ʿAlī

Yir yüzinde olmasaydı tīġ-ı *lā-seyfiñ* ʿalem
Çoḳ çetin revnaḳ bulurdı millet-i ġarrā ʿAlī

Sen degildin mi Uḥudda ses gelürdi āşikār
Vaṣfıña dördünci gökden *Lā-fetā illā ʿAlī*[387]

Sen degildin mi selāsil ḳalʿasın vīrān iden
Ḳāliʿ-i Ḫayber emīr-i vāli-i vālā ʿAlī

Senden itmiş ḳudret-i ʿayn yedallāhi bīruz
Gösterende merḥaba şemşīr-i berḳ-āsā ʿAlī

Yiryüzinde şeh-perin ferş itmiş idi Cibrīl
Ḍarbına tāb eylemezdi ṣafḥa-i ġayrā ʿAlī

Şübhesiz berhem olurdı yeddi yir gāv-i semek
Maḥv olurdı *Kün fe-kān*[388] dünyā vü mā-fīhā ʿAlī

Cilve-i eflāke ḳılsa ẕülfiḳārıñ şuʿlesī
Ḥiddetinden odlaşur bu ḫargehi mīnā ʿAlī

[33a] Eylesün engüşt-i ḳahr ile işāret göklere
Dāne-i ḫaşḫaş olur ne künbed-i ḫaṭrā ʿAlī

[384] "hakkında şüphe olmayan" (Âl-i İmrân/9)
[385] "(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler." (Vakıa/10)
[386] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[387] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[388] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)

Yoḳ ne engüşt-i işāret ġayẕlan baḳan eger
Bir ḳarār olmaz felek yā ʿālem-i bālā ʿAlī

Müddeʿi olsa bu maṭlabda delīlim var metīn
Yoḳdur pākim müddeʿīden ẕerrece aṣlā ʿAlī

Lā-cerem ʿarşıñ sütūnı ism-i pākindir seniñ
Eylemez hīçkesden bunıñ taṣdīḳine ḫāşā ʿAlī

Oldı mīlād-ı şerīfiñ çünki Beytullāhda
Kimdir sen teg ḫāne zād-ı ḳādir-i yek-tā ʿAlī

Ger saña ādem disem ḫāşā maʿāẕallāh ḫaṭā
Müstezā vü ṭıynetdir ādem ü hevā ʿAlī

ʿİlm-i ādem cenbe-i ʿilminde deryā ḳaṭresi
Ādeme olmuş vücūdıñ *ʿalleme'l-esmā*[389] ʿAlī

Nūḥa nisbet virse ġāfil seni güm-rāhdır
Nūḥ-ı mevlādır saña sensiñ öz mevlā ʿAlī

Sen ḳande ʿĪsā ḳande ḳande nişārı vü naṣīr
Fī'l-ḥaḳīḳa yoḳ naẕīriñ ʿĪsādır maʿnā ʿAlī

Çıḳdı meẕhebden nişārı bildiler öz ḫālıḳı
Mürde iḥyā eylemekle Ḫażret-i ʿĪsā ʿAlī

Rıfʿat-ı şānıñ degil yā Murtażā iḥyā-yı mevt
Ḳılmışıñ Selmānı mevt iḥyāsına iḥyā ʿAlī

Dār-ı tekvīn ṣīt-i eclāliñle māl-ā-māldır
Hīçkesiñ yoḳ ḥaddi ḳılsun medḥiñi iḥṣā ʿAlī

ʿAḳl-ı ḳāṣırı maʿallāh sırrına olmaz ḫabīr
Nisbeti var lafẕ-ı ḫālıḳ ile güyā ʿAlī

Görinür sende el-vahiyyet ṣıfātı āşikār
Ḫalḳ-ārā düşmüş seniñ bārunda ġavġā ʿAlī

Olmasaydı sende ger terkīb-i ibʿād-ı ṣalāt

[389] "Âdem'e isimlerin hepsini öğretti." (Bakara/31)

Bī-mahābābın dir idim ḫālıḳü'l-eşyā ʿAlī

Ṭaʿna ḳılmazdım saña ḫālıḳ-ı dīn maḫlūḳa ger
Olmasaydıñ sen ʿubūdiyyetde bī-hem-tā ʿAlī

Ben saña Allāh eger ıṭlaḳ etsem küfr olur
Ben de ẕikr itsem de olam ḫalḳ-ārā rüsvā ʿAlī

[33b] Ḳalmışam ser-gerdān ḥayran seniñ efʿāliñe
Var başımda şūr-ı ʿaşḳıñla ʿaceb sevdā ʿAlī

35 Ne ġalat u ṣūfiyem ne şıḥı vü ne nāṣıbī
Şīʿa-i kāmil-i ʿayārım töker mevlā ʿAlī

Sen ne ḫālıḳsın ne rāzıḳ ne Allāh lem-yezel
Bende sen maʿbūdıña sulṭan-ı dīn-ārā ʿAlī

İʿtiḳādım var seniñ cāh u celāl ü rütbeñe
Çün imāmetlen ulu biñ ferd ü şeşnā ʿAlī

Ḳumrī-i bī-ḫānımān vaṣlıñıñ müştāḳıyam
Tā dutam ḫāk-i derinde menzil ü meʾvā ʿAlī

28

Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Emīr-i Ḫayber-güşā ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey mīr-i meclis-i ḥarām-ı kibriyā ʿAlī
Çarḫ u celāl ü rıfʿate şemsü'l-verā ʿAlī

Māhiyyeti binā-yı vücūd-ı mekkünāt
Her ḫilḳatun bedāyesine mübtedā ʿAlī

Miṣbāḥ-ı bezm-i ʿālem icād-ı kāʾinat
Ẓulmāt-ı dār-ı kevnde bedrü'd-dücā ʿAlī

Ẕāt ū ṣıfātı āyine-i ṣunʿ-ı ẕü'l-celāl
Miftāḥ-ı kenz-i raḥmet-i bī-müntehā ʿAlī

Ṣadr-ı münīri maḫzen-i esrār-ı lem-yezel
Yā menbaʿül-kerāmete ʿaynü'ṣ-süḫā ʿAlī

Kürsī ü ʿarş u levḥ ü ḳalem istiḳāmeti
Nūrından āfitāba viren encilā ʿAlī

Fıṭratda nūr u ḫilḳati[390] nūr aṣl-ı ẕātı nūr
Evc-i ʿalāde neyyir-i nūr-ı velā ʿAlī

Sensiñ yeten *Denā fetedellā*[391] maḳāmına
Miʿrācda Muḥammed ilen hem-[392] ṣafā ʿAlī

Ḳurʾāna diḳḳat eylese her kim varaḳ varaḳ
Küllen işāredir saña yā Murtażā ʿAlī

Ḳurān-ı Ḥaḳḳ nāṭıḳ öz sen senünledür
Her iḫtiyār küll-i cihān-ı māsivā ʿAlī

Sen *Elif ü lām mīmdesiñ ẕālike'l-kitāb*
Lā reybe fīhi[393] żammına nūr-ı Hüdā ʿAlī

[34a] Tefsīrdü[394] *Veliyyukumullāh*[395] şāʾnıña
Maḥṣūr-ı ḥaṣr-ı merḥale-i innemā ʿAlī

Besdir ḫiṭāb-ı enfüsüne ḳadr-i cāhıña
Kāfī degil mi fażlıñ içün *Ḳul kefā*[396] ʿAlī

Şānıñda üç yüz atmış āyāt-i beyyanāt
Vaṣfındır temāmısı çün[397] *hel etā*[398] ʿAlī

*Ve'ş-şemsd*en murād-ı cemāliñ şiʿāʿdır
Maṣdāḳ-ı aṣl-ı şaʿşaʿa-i *Ve'ḍ-ḍuḥā*[399] ʿAlī

---

[390] ḫilḳati: ḫilʿati KM.
[391] "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı." (Necm/10)
[392] hem: - KM.
[393] "Elif Lâm Mîm. Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir." (Bakara/1-2)
[394] tefsīrdü: tefsīrdür KM.
[395] "Sizin dostunuz ancak Allah'tır," (Mâide/55)
[396] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[397] çün: - KM.
[398] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[399] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)

Sen lafẕ-ı ve’s-semāda ẕātü’l-burucsın
Evlād-ı eṭharın idi burūc-ı semā’ ʿAlī

Velʿādiyāt[400]-ı düldülinin vaṣf-ı naʿlidir
Ey maʿraż-ı ḳıtālde ṣaḥib-i livā ʿAlī

Ḫandaḳ güni uranda ḳılıc ʿÖmer ʿAntere
Allāh-ı ẕü’l-celāl diyüp merḥabā ʿAlī

Bir ḍarbetiñ olup ṣaḳaletnün ʿibādeti
Münkir degil bu maṭlaba şāh u gedā ʿAlī

Merḥab nedür devam eyleye ḍarb u destiñe
Dār-ı fenāyı ṣavletiñ eyler fenā ʿAlī

Aldıñ el üste Ḫayberi mānend-i pürgāh
Olsun görüm o ellere cānım fedā ʿAlī

ʿĪsā tekellüm eyledi gehvārde eger
Sen mehd içinde pāreledin ejdehā ʿAlī

Her müşkile düşen çaġırır dādına seni
Sensiñ tamām-ı ʿāleme müşkil-güşā ʿAlī

Mürre ibn Ḳays dāḫil olanda revāḳıña
Ol bī-edeb laʿīne yitürdiñ cezā ʿAlī

Kesdiñ o kāfiriñ belini ẕülfiḳārsız
Engüştin oldı düşmana berḳ-i belā ʿAlī

Ḳurban ola o dest-i yedallāha şīʿalar
Ey ḳabr içinde naʿşı da muʿciz-nümā ʿAlī

Medḥin virür yüreklere gül tegʿaceb ṣafā
Ey vaṣfı her mecālise behcet-fezā ʿAlī

Aḥbablar temāmısı ḳurbān celāliñe
ʿArş üste şānına oḳunan *Lā-fetā*[401] ʿAlī

[34b] Her barmaḳıñ işāresi biñ ẕülfiḳārdur

[400] “Andolsun koşanlara (atlara)” (Ādiyāt/1)
[401] “Alî’den başka yiğit, Zülfikar’dan başka kılıç yoktur.”

Ey ẕülfiḳār ṣāḥibi Şīr-i Ḫudā ʿAlī

Ḫatm[402] ü ḫiṭāb-ı āye-i yā eyyühe'r-resūl
Teblīġine veṣāyetiniñ müddeʿā ʿAlī

Ḫam-ı ġadīr-i menzili ḥaccü'l-vedaʿda
Ḳıldı seni yerinde vaṣiyy-i Muṣṭafā ʿAlī

Neḥc-i dīn ḳabaḳca Ebūbekir ile ʿÖmer
Āḥirde ḳıldılar saña yüz biñ cefā ʿAlī

Yā Rab sebeb ne oldu ki baġlandı ḳollarıñ
Ḳurdı ʿaceb sebāṭ-ı muṣībet ḳażā ʿAlī

Ġalṭān olanda ḳanıña miḥrāb-ı Kūfede
Bilmem niçün aġlamadı buña semā ʿAlī

Tābutıñı aparmaġa geldiñ gine öziñ
Ḫayrāndı muʿcizātıña her enbiyā ʿAlī

Maḥşer gününde şīʿalarıñ sen penāhısıñ
Gel iḫtiyār-ı mecmuʿ-ı dār-ı beḳā ʿAlī

Her kim celāl-i dāmeniñe ceng urmasa[403]
Rūz-ı cezāda derdine olmaz devā ʿAlī

Bir sırdur şehādetiñiñ özge limmī var
Hīç kimse bilmeyüp nedi[404] bu mācerā ʿAlī

Ḳumrī hevā-yı gülşen-i vaṣlunda bī-ḳarār
Dutmasın ʿaceb terāne vü şūr u nevā ʿAlī

Sürte gerek ḳara yüzini āsitāneñe
Yā medfeni Necef ola yā Kerbelā ʿAlī

[402] ḫatm: ḥükm KM.
[403] urmasa: umarsa KM.
[404] nedi: nedir KM.

29

Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Mevlā-yı Muttaḳiyān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām[405]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey çarḫ-ı rıfʿatin meh-i[406] tābānı yā ʿAlī
Kenz-i vilāyetiñ dürr-i ġalṭānı yā ʿAlī

Dārü'l-ʿulūm-ı ḥikmete āyīne-i cemāl
Bezm-i celāl-i şemʿ-i şebistānı yā ʿAlī

Kevn ü mekānda ʿillet-i ġāli-i mümkünāt
Maʿlūl-ı küllün ʿālem-i imkānı yā ʿAlī

Ebdāʿ u aḫter-i aʿda mevcūd-ı evvelin
ʿArşıñ sütūnı bā-iş-i bünyānı yā ʿAlī

[35a] Mābeyn-i mā ü ṭīn idi ḥayran ebu'l-beşer
Sen seyr idende ʿālem-i bālāyı yā ʿAlī

Ādem disem saña ne diyem ḳılmışam ḫaṭā
Taʿlim ḳıldıñ Ādeme āsmānı yā ʿAlī

Noḳṣandı[407] Nūḥa nisbet idem ben eger seni
Sen Nūḥdan geçürdiñ o ṭūfānı yā ʿAlī

Her ki saña Ḫalīl direm yoḫdı[408] nisbeti
Sensiñ viren Ḫalīle gülistānı yā ʿAlī

Yūsuf hara seni aña teşbīh tutmāġa
Sen taḫt ḳılmışsın añā żindānı yā ʿAlī

Mūsā ḫiṭāb idem saña yoḳ yoḳ revā degil
Senden görüpdi[409] nūr-ı tecellāyı yā ʿAlī

[405] Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Mevlā-yı Muttaḳiyān Emīr-i Muʾminān ʿAleyhi's-selām : Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Mevlā-yı Muttaḳiyān GH.
[406] meh: māh KM.
[407] noḳṣandı: noḳsandır KM.
[408] yoḫdı: yoḳdur KM.
[409] görüpdi: görüpdür KM.

ʿĪsā muḫāṭab[410] eylemek olmaz cenābıña
Sen dārdan ḳurtarmışsıñ ʿĪsāyı yā ʿAlī

Besdir bu rütbe Kaʿbede oldı vilādetiñ
Var şānıñıñ Mesīḥ ile rücḥānı yā ʿAlī

Mevlūd olanda eyledün ezber niẓām ile
Başdan ayaġa cümle-i Ḳurʾānı yā ʿAlī

Mehd içre buldı ejderi Ḫayber yıḳan elin
Ey menbaʿ-ı süḫā vü hünerkānı yā ʿAlī

15 Var sende bir şecāʿat eyā[411] şemsü'n-Necef
Mebhūt idüpdi[412] kibr ü müselmānı yā ʿAlī

Geldi Uḥudda şānıña *Lā-seyfü Lā-feta*[413]
Oldı melek bu ẕikr-i nevā-ḫᵛānı yā ʿAlī

Bir ṣavlet ilen merḥaba münşaḳ eylediñ
Vaḥşet götürdi sāḥit-i ġubrāyı yā ʿAlī

Cibrīl ḳılmasaydı eger şeh-perin seyr
Tīġiñ yıḳardı belki bu dünyāyı yā ʿAlī

ʿÖmer ü ibn ʿAbdūd gibi melʿūna ẕülfiḳār
Gösterdi ẕevḳ-i āteşi nīrānı yā ʿAlī

20 Ḫayber nedir ḳoparmaḳı pür-şān ola saña
Ey gül-i ʿālemin Şāh-ı Merdānı yā ʿAlī

Ḳılsun işāre Ḳambere engüşt ile yıḳar
Dūz-ı[414] revāḳ-ı ḫar ki mīnānı yā ʿAlī

[35b] Heycā gününde olsa egdigüp düldüliñ
Ber-bād ider feżā-yı beyābānı yā ʿAlī

Berrü'l-ʿālemde şuʾle-i[415] tīġiñ olup ʿilm

[410] muḫātab: ḫiṭāb GH.
[411] eyā: amma KM.
[412] idüpdi: idüpdür Km.
[413] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[414] dūz: doḳuz GH.
[415] şuʾle-i: - KM.

Yandırdı ḳavm ü cinn ü beni cānı yā ʿAlī

Düşman şikār elinde seniñ āb-ı müncemīd
Deryā-yı ḳana döndi bu meydānı yā ʿAlī

Mihr-i nübüvvet üste çıḳup ṭāḳ-ı Mekkeden
Ṣaldın ayaġa Lāt ile ʿUzzānı yā ʿAlī

İslām-ı seddin açdı ḳılıcıñ şerāresi
Bozdıñ bisāṭ-ı kibr ü nuṣāranı yā ʿAlī

Sen olmasaydıñ olmazdı bir Ḫudā-perest
Sendendi dīn-i meẕhebin erkānı yā ʿAlī

Mürre ibn Ḳays devri kemerden bulan ele
Ḳurban tamām-ı şīʿaların cānı yā ʿAlī

Göstermiş feżā-yı cihān içre āşikār
Mülk-i ġurreda yed-i beyżānı yā ʿAlī

Ḳabr-i şerīfden iki nevk-i benān ilen
Münşaḳ idüpsiñ ol seg-i devrānı yā ʿAlī

Ey kāş ola o iki ser-engüşt-i pākiñiñ
Cān-ı cihānyān hamı ḳurbānı yā ʿAlī

Ṭolmuş tamām yüreklere nūrı muḥabbetiñ
Basmış celāliñ ʿarş-ı muʿallānı[416] yā ʿAlī

Sen teg cihānda ḳanġı[417] gürūhıñ imāmı var
Ṭutmaḳ gerek seniñ gibi mevlānı[418] yā ʿAlī

Laʿnet nejād u ẕātına olsun o nā-kesiñ
Ṣıdḳ ile ṭutmaya böyle dāmānı yā ʿAlī

Dünyā vü ʿömrüm āḫiretim dīn ü meẕhebim
Her derdimiñ zamānede dermānı yā ʿAlī

Ḳumrī olupdur gülşen-i medḥiñde naġme-sāz

[416] ʿarş-ı muʿallānı: ʿālem-i bālānı GH.
[417] ḳanġı:hansı GH.
[418] mevlānı: dāmānı GH.

Eyler niṣār-ı naẓm-ı dür-feşānı yā ʿAlī

30

Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Mevle'l-Mevālī ʿAlīyyül-ʿAlī ʿAleyhüṣṣalavāt ve ʿAleyhi's-selām[419]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey maẓhar-ı celāl-i ṣıfāt-ı Ḫudā ʿAlī
Hem ḳudret-i Ḫudā ne Ḫudādan cüdā ʿAlī

[36a] Olmaz ġalaṭ eger saña lafẓ-ı Ḫudā disem
Sensiñ tamām-ı ʿāleme nehc-i Hüda ʿAlī

Taḥḳīḳ-i nefsü'l-emirde çün ḫalḳa Rabbsen
Münkir degil bu maṭlaba şāh u gedā ʿAlī

Māhiyetinde ʿāciz ü ḥayrandı mā-sivā
Yoḳ ḥaddi medḥiñi idebilsün edā ʿAlī

5 ʿĀlemde Rabb-i nevʿa seniñledi[420] terbiyyet
Taḳdīr-i ḳudretindeydi ḥükm-i Ḫudā[421] ʿAlī

Miḥī mimiyyet ü ẓāhir ü bāṭın zamānede
Merzūḳ vaḥiyy ü āḫir ü hem ibtidā ʿAlī

Sensiñ olan ṣıfātü'l-tehiyye muttaṣıf
Cinn ile ins ü hem melege muḳtedā ʿAlī

Sensiñ iden zamānede irşād-ı Cibrīl
Men ente men ene irişende[422] nidā ʿAlī

Ḫālıḳ dir ġalaṭ saña maḥż-ı küfrdir
Ḫālıḳdan özge yoḫdı[423] saña mübtedā ʿAlī

10 Sen mā-sivā-yı küll ü ṭurra imāmesin

[419] Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Mevle'l-Mevālī ʿAlīyyül-ʿĀlī ʿAleyhüṣṣalavāt ve ʿAleyhi's-selām : Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı Mevle'l-Mevālī ʿAlīyyül-ʿĀlī GH.
[420] seninledi: seninledir KM.
[421] Ḫudā: bedā KM.
[422] irişende: yetişende GH.
[423] yoḫdı: yoḳdur KM.

Her enbiyā idüpler saña iḳtidā ʿAlī

Yitmez felekler aṭlası pür-āsitānıña
Ger ḳadd-i kibriyāña biçilse redā ʿAlī

Allāh-ı ẕü'l-celāl ḳılup ẕülfiḳārı
Zeng-i ẓulām-ı küfrde ẓulmet-zedā ʿAlī

Sendendi dār-ı kevnde maḫlūḳ-ı fıṭratı
Nūrından enbiyālar olup mühtedā ʿAlī

ʿArş üste ḥüsn-i ṣūret ilen ḫālıḳ-ı celīl
Miʿrācda Muḥammede ḳıldı ṣadā ʿAlī

Hem-ketf-i Muṣṭafāya ḳoyıldı seniñ eliñ
Olsun görem o ellere cānım[424] fedā ʿAlī

O eldi[425] Ḫayberī götüren merḥab oldıran
Cehd[426] içre ejderhāyı bulan bālidā ʿAlī

Ol oldı ʿömr ü ʿizzeti münşaḳ eyleyen
Ḥāşā seniñ şecāʿatiñe yoḳ medā[427] ʿAlī

Ol oldı bāb-ı cenneti aḥbāb içün açan
Dārülcezā-i ḥaşrde yevmül-ʿazā ʿAlī

[36b] Dünyā vü dīn revnāḳ-ı īmān[428] meẕhebim
Hergiz muḥaldür tā bula māʿidā ʿAlī

Çoḳ baḫtdür ḳabūl idesin āsitānede
Ḳumrīñi bir maḥḳur u miskin-gedā ʿAlī

[424] cānım: cānlar KM.
[425] eldi: eldir KM.
[426] cehd: mehd KM.
[427] medā: nidā GH.
[428] Dünyā vü dīn revnāḳ-ı īmān: - KM.

31

Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Cenāb-ı ʿArş-ı Ḳıbāb Ḥaydar-ı Kerrār ʿAlīyyü'l-Murtaża ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey cilve-i celāli mürāyāsı yā ʿAlī
Envār-ı ẕü'l-celāl-i mücellāsı yā ʿAlī

Nūr-ı vücūdı bed u ʿavālimde mā-ḥalḳ
ʿĀlem-vüfūd-ı bezm-i tevellāsı yā ʿAlī

Kenzü'l-ʿulūm-ı sırrı ḥudāvend-i ẕü'l-celāl
Dīn mülkiniñ zamānede dārāsı yā ʿAlī

Yenbuʿı fażl-ı dürc-i kerāmat u muʿcizāt
Olmış ṣafā-yı ḳalb-i muṣaffāsı yā ʿAlī

Ẓāhirde ḫatm ü bāṭın-ı maʿnāda mā-sebaḳ
Her ẕī hayātiñ evvel ü ʿuḳbāsı yā ʿAlī

Sen aṣlısın ṭıfıldır mecmuʿı kāʾinat
Sendendi[429] küll-i ʿālemiñ inşāsı yā ʿAlī

Senden sivā[430] cihānda ne var pür-vücūdsın
Her mevcūdıñ seniñledir iḥyāsı yā ʿAlī

İsmiñ yazılmasaydı ṭayanmazdı bī-sütūn
Ṭāḳ-ı semānıñ ʿarş-ı muʿallāsı yā ʿAlī

Pīrāye oldı göklere ism-i mübārekin
Sendendi[431] nūr-ı şems-i hüveydāsı yā ʿAlī

Yitmez celāl-i meclisiñiñ irtifāʿına
Çarḫın firāz-ı evc-i şeriyāsı yā ʿAlī

Küllen ḥaḳīḳat ehline Allāh kelāmınıñ
Sensiñ tamām-ı bāṭın-ı maʿnāsı yā ʿAlī

[429] sendendi: sendendür KM.
[430] sivā: ṣoñra KM.
[431] sendendi: sendendür KM.

Ḳurʾan tamām-ı vaṣf-ı kemālindi[432] ser-be-ser
Veʾş-şems u *Veʾḍ-ḍuḥā*[433] ile ṭahāsı yā ʿAlī

Kimdür[434] gelüpdi şānına *Lā-seyfü Lā-feta*[435][436]
Var üç yüz āyenin[437] kime imāsı yā ʿAlī

Sen olmasa idiñ olmazıdı var *Kün fe-kān*[438]
Ne cinn ü inssiñ Ādem ü Ḥavvāsı yā ʿAlī

[37a] 15 Senden bulup şerāfeti ʿālemde enbiyā
Sensiñ celāl ü mertebe deryāsı yā ʿAlī

Senden yetişdi maʿraż-ı ṭūfānda Nūḥ içün
Felekü'n-necāt u mersāsı[439] yā ʿAlī

Sensiñ Ḫalīle nārı ḳılan reşk-i gülsitān
Bir muʿcizindi[440] her gül-i ḥamrāsı yā ʿAlī

Senden bi-sāṭ-ı taḫt-ı Süleymān olup ʿaṭā
Sendendi tācınun dürr-elmāsı yā ʿAlī

Senden bulupdı[441] Mıṣırda Yūsuf celāl ü cāh
Lüṭfūndan oldı rütbe-i vālāsı yā ʿAlī

20 Mūsāyı kūh-ı Ṭūrda medhūş eyleyen
Bir ẕerre nūrıñındır tecellāsı yā ʿAlī

Nisbet virem ne nevʿile Mūsāya men seni
Bir muʿcizenle degil yed-i beyżāsı yā ʿAlī

Yete celāliñdir bu ʿālemde biñ Kelīm
Tā ḥaşr olunca merḥale-peymāsı yā ʿAlī

ʿĪsa seniñ adınla bulup dārdan necāt

---

[432] kemālündi: kemālüñdür KM.
[433] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[434] kimdür: gelüpdür KM.
[435] *Lā-seyfü Lā-feta*: yes ü *hel etā* KM.
[436] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[437] āyenin: āyātıñ KM.
[438] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[439] mersā: mecrāsı GH.
[440] muʿcizindi: muʿcizündür KM.
[441] bulupdı: tapdı GH.

Oldı felekde menzil ü meʾvāsı yā ʿAlī

Sen rūḥ sen Mesīḥ ü bir çeşm-i bī-ṣebāt
Ey muʿcizāt-ı küll-i Mesīḥāsı yā ʿAlī

Gāhī selām ider saña maşrıḳdan āfitāb
Ki muʿcizindi[442] mürdeler iḥyāsı yā ʿAlī

Gāhī bisāṭa ebr ile Miʿrāc eyledün
Ḳıldıñ gehī taḳiyye müdārāsı yā ʿAlī

Senden sivā[443] peyember ile kim olup refīḳ
ʿArş üste ferş olundı muṣallāsı yā ʿAlī

Ṣāḥib livā-yı rūz-ı cezā ḥavż-ı kevserden
Sensiñ ḳıyāmetiñ güni saḳḳāsı yā ʿAlī

Mürre ibn Ḳaysı buldıñ iki pāre ḳıldıñ
Yoḳ birkesiñ bu emirde ḥāşāsı yā ʿAlī

Var bir müʾeḥḥidin meger ey şāh-ı evliyā
Sendin ʿilāve dīn ile dünyāsı yā ʿAlī

Allāh ẕü'l-celāl dirler saña ġalat
Çoḳdur[444] bu lafẓ-ı küfr-i teberrāsı yā ʿAlī

[37b] Ḥālıḳ-ı velisin şāh-ı rüsül-i cān-şinsin
Bāġ-ı vilāyetiñ çeşme-ārāsı yā ʿAlī

Senden revāc buldı[445] cenāb-ı peyemberiñ[446]
Āfāḳda şerīʿat-ı ġarrāsı yā ʿAlī

Pür-nūrdur Muḥammed ile nūr-ı ṭıynetiñ
Ey ḳalb-i müʾminin feraḥ-efzāsı yā ʿAlī

Senden elinde olmasa her kimseniñ berāt
Olmaz behişt-i ʿadn ile sevdāsı yā ʿAlī

[442] muʿcizindi: muʿcizündür KM.
[443] sivā: ṣoñra KM.
[444] çoḳdur: çoḫdı GH.
[445] buldı: tapdı GH.
[446] peyemberin: peyġamberin KM.

Her kimse görse ravżа-i cennet miṣāliñi
Neyler ḳuṣūr u ḥūr-ı temāşāsı yā ʿ Alī

Müştāḳ-ı bezm-i vaṣlun olan cennet istemez
Cennet-i Necefdi gülşen-i ṣaḥrāsı yā ʿ Alī

Faḫr eylese meleklere hergiz degil baʿīd
Var şīʿanun seniñ gibi mevlāsı yā ʿ Alī

Dār-ı fenāda Ḳumrī-i gülzār u vaṣfıñıñ
Vallāhi yoḳdur özge temennāsı yā ʿ Alī

Āḫir nefesde cān vire kūyında defn ola
Ḫāl-i derūnda menzil ü meʾvāsı yā ʿ Alī

32

Ḳaşīde Der-Medḥ-i Ḳāliʿ ü'l-Ḫayber ve Sāḳī'ül-Kevṣer Cenāb-ı Ḥaydar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ey ism-i pāki Ḫudā ʿ arşınıñ ṣebātı ʿ Alī
Allāh-ı lem-yezelün maẓhar-ı ṣıfātı ʿ Alī

Vücūdı nūr-ı mücessem sirişt-i ṭıyneti nūr
Müzeyʾen eyleyen envār-ı kāinātı ʿ Alī

Ḳıvām-ı ṭārem-i mīnā ḳarār-ı nüh eflāk
Tekevvüne getüren küll-i mümkinātı ʿ Alī

Vücūdı mümkün-i vācib miṣāli nā-mevcūd
Salan taḥayyire maḫlūḳı gene ẕātı ʿ Alī

Ṣebāt-ı[447] ẓāhirde pür-vücūd u pür-ṣūret
Dutan taʿaddüd-i cism ile şeş cihātı ʿ Alī

Bir an vaḥidede ḳırḳ mekān-ı menzilde
Edā-yı farż eyleyen ṣubḥ-dem ṣalātı ʿ Alī

Olan elinde yeni nev-i zümre-i beşeriñ

[447] ṣebāt: ṣiyāb KM.

Fenā cihānda ḥayat ile hem memātı ʿ Alī

[38a] Ne ins-i cin ü var idi ne ṭāḳ-ı nüh-ü felek
İdende seyr-i cenābıñ ser evḳātı ʿ Alī

Çıḳanda ḫüsrev ü ḫāver-i serīr-i eflāke
Selām idüp saña ḳıldı tekellümātı ʿ Alī

Seniñ cenābıñ içün redd-i şems idüp Allāh
Budır celāliyetiniñ bir muḳaddemātı ʿ Alī

Mükerrer itmesin iḥyā-yı mevt-i bālā ʿ icāz
İdende kūşe-i çeşm ile iltifātı ʿ Alī

Düşer taḥayyüre mebhūt olur ʿ uḳūl-ı nüfūs
Görende sende olan cüz ü muʿ cizātı ʿ Alī

Baḳanda diḳḳat ile muʿ cizāt-ı bāhiriñe
Meẕemmet eylemek olmaz daḫı ġalātı ʿ Alī

Eger disem saña Allāh küfrdür muṭlaḳ[448]
Velī seniñledi[449] kevneyn mükevvenātı ʿ Alī

İşāredir saña küll-i rümūz ile yek-ser
Kelām-ı ḫālıḳun āyāt-ı beyennātı ʿ Alī

Olur temessük-i ism-i mübāreginñ ẓāhir
Uranda cemʿ a ḥurūf-ı muḳaṭṭaʿ ātı ʿ Alī

Cihān tamāmısı ḳalıbdı[450] sen o ḳalıba rūḥ
Olur mı ḳālıbıñ hīç rūḥsız ḫayātı ʿ Alī

Vilāyetündi[451] velā ehline sefine-i Nūḥ
Tamam-ı şīʿ aların māye-i necātı ʿ Alī

Olan cihānda[452] senden sivā[453] meger kimdür
Gürūh-ı ümmetiñ ḥallāl-ı müşkilātı ʿ Alī

[448] küfrdür muṭlaḳ: küfr-i muṭlaḳ KM.
[449] seninledi: senünledir KM.
[450] ḳalıbdı: ḳalıbdır KM.
[451] vilāyetündi: muḥabbetindür KM.
[452] cihānda: zamānda KM.
[453] sivā: soñra KM.

20 Duranda ḳabirden hīç kimse rūy-ı sefīd olmaz
Elinde olmasa senden eger[454] berātı ʿAlī

Digüp ʿināyetiñe göz hemīşe Ḳumrīniñ
İriş harāya dem-i mevsim-i memātı ʿAlī

33

Velehu Fi'l-Ḥikāyet

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳażādan müddet-i ʿömrümde bir gün baḫt-ı ālūde
Kemāl-i ġaflet ilen bī-ḫaber yatmışdım āsūde

İrişdi[455] nāgehan bir ḳāṣid-i ferḫunde zīrek
Elinde nāfe müşgīn raḳm-ı bir vaḥy-i menzil teg

[38b] Baḫup ʿünvānına[456] gördim yazup bir ʿālem-i kāmil
Reʾyis-i millet-i beyżā[457] temāmen ʿilmi de fāżıl

Feṣāḥetde ser-āmed vāʿiẓ-i bī-miṯl ü bī-hem-tā
Belāġatde müsellem şöhreti āfaḳda ġırrā

5 Fünūn-ı şiʿrde māhir celāli gün gibi ẓāhir
Baṣīret ehline her kelimesi bir muʿcize bāhir

Serīr-i ʿilmde sulṭān-ı vaḥīdü'l-ʿaṣr ü devrān
Debistān-ı rümūzunda sıbḳ-ḫᵛān-ı ṭıflıdır sübḥān

Vücūdı menbaʿ-ı feyż-i ilāhi şerʿiçün ḥāmī
Mübārek ismi hem feyż-i Allāh ile olup sāḳī

Niẓām-ı naẓmda feyżi taḫlīṣ teşhīri çün māh
Cenāb-ı Ḥażret-i mevlā-yı Hācī Molla Feyżullāh

Hümāyūn ḫatm ilen taḥrīr idüp ey Ḳumrī-i şeydā
Ne ġāfilsiñ bugün nevrūz-ı sulṭān olup şeydā

[454] eger: - KM.
[455] irişdi: yetişdi GH..
[456] ʿünvānına: - KM.
[457] beyżā: - KM.

10 Döküp sükkān-ı ʿālem bir yere ʿıyd u çerāġandır
ʿAceb yevm-i mübārekdir ʿaceb ʿişret nümāyandır

İdüp nevrūz-ı vaṣfında ḳaṣīde naẓm ilen inşā
Ki güyā naẓmınun her kelimesi bir lüʾlü-ü lālā

Olup fermāyişi bu nevʿ ilen kim nübde-i ḳāṣır
Niẓām-ı naẓm ilen şāfī cevābında olam ḥāżır

34

Temhīd ve Ḳaṣīde Der-Medḥ-i Mevlā-yı Dīn Emīrü'l-Muʾminīn ʿAleyhi's-selām

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gösterüp Fārısī naẓm-ı eşhebü'l-fāẓa rikāb
Oldı bu nevʿ ile müstaḥżar[458] inşā-yı cevāb

35

Ḳaṣīde

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḥabbeẕā gülşen-i baḫtım nice raʿnā görünür
Çoḳ ʿaceb güller açup ṭarfa temāşā görinür

Kevkeb-i ṭāliʿim itmiş gine taḥvīl-i ḥamel
Çün bahār oldı gene[459] lāle-i ḥamrā görinür

Sāḳī-i bezm-i ṣafā elde dutup cām-ı billūr
Mey-i gül-renk-i feraḥ-baḫş-ı muṣaffā görünür

Ter benefşe düzilüp nev-ḫaṭ-ı dildār gibi
ʿIṭrı çün müşg-i ter cennet-i meʾvā görinür

[39a] 5 Erġuvān bāde-i gül-fām ile doldurmışın cām
Nesterin elde dutup sāġar-ı mīnā görinür

Açılup nergisi şehlā gözi çün çeşm-i ḫumār

[458] müstaḥżar: maḥżar KM.
[459] gene: gül KM.

Zanbaḳ sūsen u sünbül ne dil-ārā görinür

Taḫt-ı nāz üste ḳızıl gül ḳoyup ur başına tāc
Meclis-i ḥüsnde çün baʿīş-i zībā görinür

Varaḳ-ı bergi dıraḫşān açup āyāt-ı zīver
Laḥn-ı dāvud ile gülşen feraḥ-efzā görinür

Naġme-i bülbül ü āvāz-ı[460] muġannī vü sürūr
Sāz-ı esbāb-ı ṭarab cümle müheyyā görinür

Düşünüp ṣaḥn-ı gülistān çün ḫıyāban-ı behişt
Ferş-i istebraḳ ile senden vü dībā görinür

Külli āfāḳı ṭutup şeh-per-i Cibrīl sesi[461]
Baṭınā āye-i teblīġ ile güyā görinür

Ḳurılup minber-i nūr oḳunur āyet-i Nūr
Minber üstünde şeh-i[462] *leyletü'l-isrā*[463] görinür

Mende bu gülşene girmeklik içün başımda
Şūr-ı ʿaşḳıñ Şāh-ı Merdān ile sevdā görinür

Men hara menḳıbet-i Ḥaydar-ı Kerrār hara
O şehiñ[464] vaṣfına her semtde ġavġā görinür

Kimi Allāh dir kimileri Allāh velī
Kimi bir şeyhe ṣalur lafẓ-ı muʿammā görinür

Niçe medḥiñ iderem bir şeh-i vāla nesībiñ
Bil ki medāḥı anıñ ḳādir-i yek-tā görinür

Dört *elif-lām* ile *rā* sekiz *elif-lām* ile *mīm*[465]
Fażlınıñ şāhidi Yāsīn ile Ṭāhā görinür

Ḳul kefā[466] enfüsine ṣıdḳ-ı kelāmı ṣıddıḳū

[460] āvāz: vāfir KM.
[461] sesi: ilen GH.
[462] şeh: şāh KM.
[463] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. (İsra/1)
[464] şeh: şāh KM.
[465] "Elif Lâm Mîm Râ. İşte bunlar Kitabın âyetleridir." (Raʿd/1)

İnnemā kelime ḥaṣrı kime īmā görinür

Diḳḳat ile baḳa her kimse eger Kurʾāna
Külli āyātı onuñ[467] şānına peydā görinür

Ṭut amān sāḳī elimden yüregim ḳan oldı
İmdi göñülde menim özge temennā görinür

Murġ-ı iḳbālim ile uçmaġa çarḫ-ı felege
Evc-i rifʿatde açup şeh-perin ʿanḳā görinür

[39b] Ṭūṭī nuṭḳ[468] ile itmege gülşende ḥırām
Bāġ-ı cennetde gezen ṭāvus-ı zībā görünür

Ṭabʿımıñ naḫline irşād-ı ṭarāvet[469] yitüren
Fī'l meṣel ravżа-i rıḍvandaki ṭūbā görinür

İsterem naẓm-ı kelām ile açam çetr-i niẓām
Üstime sāye ṣalan ḫar ki mīnā görünür

İsterem rūşen idem bezm-i feṣāḥatde sirāc
Lemʿa-i nūr-ı cihān-tāb-ı hüveydā görünür

İsterem cārī idem ṭabʿ-ı revān çeşmesine
Neẕẓare ḳılsam ʿummān gibi deryā görünür

İsterem eyleyem eẓhārı *erīni enzur ileyk*[470]
Ḳorḳaram kim eṣer-i nūr-ı tecellā görünür

İsterem Fāris-i ṭabʿ ile kelām-ı cevlāne
Hem neberdim baḳaram Rüstem ü Dārā görünür

Virmege niçe menim pençeme maşāʾallāh
Ẓulmet-i dār-ı fenāda yed-i beyżā görinür

Lev ḥaşallāh ne saʿādetdi[471] naṣīb oldı bugün

---

[466] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[467] onun: anın KM.
[468] Ṭūṭī nuṭḳ : - KM.
[469] ṭarāvet: ḥarāret GH.
[470] "Bana görün bakayım sana." (Aʿraf/143)
[471] saʿādetdi: saʿādetdir KM.

ʿAşrda hem nefesem nuṭḳ-ı Mesīḥā görünür

Feyż-i feyyāż ile feyżi açuban kenz-i füyūż
Aḥsenallāh-ı lenā niʿmet-i ʿuẓmā görünür

Fetevekkeltu[472] ʿAlellāh teveccehtu ʿileyh
Çün tevekkülde her işler feraḥ-efzā görünür

Ḳoyaram maʿraż-ı güftāre ḳadem Bismillāh
Bülbül-i ṭabʿ u hayālim gine şeydā görünür

Ey feṣāḥat dürriniñ maḫzen-i feyżi ḥükmen ol
Bī-taḥammül bilki sözüm şerʿde mecrā görünür

ʿIyd-ı nevrūz-ı mükerrem dü-cihān içre delī
Rütbede ḫam ġadir-i eşref ü aʿlā görünür

ʿIyd-ı nevrūz ḳamer-i mihr-i dıraḫşandı ġadīr
Aşıldan ferʿine ʿünvān ile ʿazā görünür

Fī'l-meṣel Ḳumrī ḳamer teg ola engüşt-nümā
Düşmese mihr-i şuʿāʿı göze şuʿrā görünür

Ḳanġı[473] gün nāzil olup āyet-i *Ekmeltü leküm*[474]
Külle āyāt bu tekmil içün inşā görünür

[40a] Ḳanġı günde oḫunup ḫutbe-i min velehu
Bu ʿibāretde ʿaceb kesret-i maʿnā görinür

Gülşen-i mediḥde her ṣubḥ u mesā naġmeṭ-ırāz
Açuban dürc-i dehān-ı Ḳumrī-i şeydā görinür

[472] "Ben ancak O'na tevekkül ettim." (Tevbe/129)
[473] ḳanġı: hansı GH.
[474] "Bugün size dininizi ikmal ettim." (Maide/3)

36

Ḳaṣīde-i Der-Medḥ-i Cenāb-ı Ḳāliʿ -i Bābü'l-Ḫayber ve Sāḳī-i Ḥavżü'l-Kevṯer Ḥaydar-ı Kerrār ʿAleyhi'ṣ-ṣalāt u Ve's-selām

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey vücūdı evvel-i inşā-yı ʿālem yā ʿAlī
Aṣl-ı ʿālem küll-i ʿālem bed ü ḫātem yā ʿAlī

Dürc-i kenzi vaḥdet içre dürr-i meknūn-ı ḳadem
Fıṭrat u ḫilḳatde ʿālemde maḳdem yā ʿAlī

Ẕātı bā-küllīye cevher cismi ʿayn-ı maḥż-ı nūr
Bezm-i nūrāniyyete nūr-ı mücessem yā ʿAlī

Mūcid-i mācid vücūdı māye-i īcād-ı mecd
Meclis-i temcīd ü mecdetde müsellem yā ʿAlī

Dūn-ı ʿilm-i men eḥāṭa küll-i şeyʾin ʿilmehu
Leyse ille ente bel ʿallem ü aʿlem yā ʿAlī

Devr-i māżīde olan mākan içün āṯar-ı kevn
Hem meżārıʿ-ı mā yekün kevne efhem yā ʿAlī

Ḳıllet u kesretde hem maʿlūm hem mechūlsiñ
Māhiy-i māhiyyetiñdir sırrı mübhem yā ʿAlī

Maṣdar-ı külliye nevʿi ʿumūmu'ṣ-ṣādaret
Ṣadr-ı eyvān-ı celāletde mükerrem yā ʿAlī

Ẕerre nūrundan olmış çünki müştaḳ-ı āfitab
Adlanupdur neyyir-i tābān-ı aʿẓam yā ʿAlī

Fāʿil-i esrār-ı ġayb u küll-i mefʿūlātasıñ
Muṭlaḳ u müstaġraḳ velā ceḥd-i maḥrem yā ʿAlī

Küfv ü miṯlün nefy-i ḥāl u nefy-i istiḳbāl ider
Emr ü nehy ü ḫāżır u ġāyibde eslem yā ʿAlī

Şānıñıñ efrāṭ u tefrīṭinde var tā keyd-i nefy
Nefy ü iṯbat-ı ṣıfat Allāh mefhum yā ʿAlī

İsminiñ Ḥaḳḳa mekān-ı ṣebti sāḳ-ı ʿarşdur
Her zamān teʾyīd-i aḥbāba muṣammem yā ʿAlī

[40b] Naẓm-ı ālāt nigūn buldu[475] senden intiẓām
Belki nūrından olup biʾl-merre munẓam yā ʿAlī

ʿAyn-ı ẕātının ʿumūm-ı fażl-ı nevʿi esfele
Cins-i aʿlā rütbesin virmekde muʿaẓẓam yā ʿAlī

Fāʿil-i[476] ʿillet faʿīl-i cez vü efʿāl-i fuʿūl
Nükte-i taṣġīr ü tekbīrāta mülhim yā ʿAlī

Eylerem taʿdād-ı vaṣfun efʿalü'l-tafṣīl ilen
Ente aʿlem ente aʿẓam ente Ekrem yā ʿAlī

Çoḳ taʿaccübdür ki ismiñ ṣebt olur muṭlaḳ velī
Gāh olursan kelime-i Allāh müddeʿim yā ʿAlī

Çeşme-i feyż-i zülāl ʿayn-ı ʿālemiñ ʿāleme
Cārī vü mücridi[477] çün yenbuʿı zemzem yā ʿAlī

Aṣl-ı bünyān-ı ḳavāʿid küll-i ʿālem naḥv u ṣarf
Oldı beş kelme beyānından mütercim yā ʿAlī

Ger ola her kelmeden metn-i beyānından maʿan
Görinür esrār-ı ḥikmetden ferāhım yā ʿAlī

Meşʿal-i bezm-i celālindür ḳanādil-i nücūm
Heybetinde fen-i aʿlādan urar dem yā ʿAlī

ʿĀlem-i ervāḥda ʿilm-i ledünnī maḫzeni
Nūr-ı pāki *ʿalleme'l-esmā-yı*[478] Ādem yā ʿAlī

Manṭıḳuṭ-Ṭayr oldı nūrından Süleymāna ʿaṭā
Salṭanatda eylediñ Dāvūdı muḥkem yā ʿAlī

Her netāyic şekli senden aḥsen-i taḳvīm ile
Muḫtelif ṣaġrı vü kibridir maḳsim yā ʿAlī

[475] buldu: tapdı GH.
[476] fāʿil: Āḳil GH.
[477] mücridi: mücridür KM.
[478] "Âdem'e isimlerin hepsini öğretti." (Bakara/31)

ʿİlm-i reml vü cifrden olmazdı aña Danyāl
Olmasaydı muṭlaḳa senden muʿallim yā ʿAlī

Sen ḳılupsan nār-ı Nemrūdı Ḫalīle āşikār
Gülsitān u lāle-i gülzār-ı ḫurrem yā ʿAlī

Rūḥ-ı rūḥıñdır ḥaḳīḳat rūḥ-ı Allāh-ı rūḥ
Rāḥ-ı ʿaşḳıñ mestidir ʿĪsa ibn Meryem yā ʿAlī

Ger disem olmaz ġalaṭ āvāredir Mesīḥā rütbede
Āsitānıñ ḫādimi temmārımışem yā ʿAlī

Cürʾetim vardır idem cāh u celāl-i rütbede
Ḥażret-i Mūsā ilen Selmānı tevʾem yā ʿAlī

[41a] Bezm-i tedrisünde ebced ḫˇāndı küll-i enbiyā
Her ʿalāmet her kerāmet sende itmām yā ʿAlī

Sīnede ger olsa mihrin lā-yüḍirru istese
Çekmez aḥbābın cezāda ẕerrece ġam yā ʿAlī

Kimdü[479] senden ġayri Ḥaḳḳa şāfiʿ yevmü'l-cezā
Ḥabbı zaḫm-ı sīne-i aḥbāba merhem yā ʿAlī

Noldı bāʿiş olmadı kevn ü mekān zīr ü zeber
Farḳıña ḍarbet uranda ibn Mülcem yā ʿAlī

Sen olunca ḳanıña ġalṭān daġılmış Kūfede
Kāş olaydı nüh revāḳıñ ṭāḳı berhem yā ʿAlī

Gelmediñ kerb ü belāya birce ʿĀşūra güni
Tā göreydiñ ʿāşir-i māh-ı Muḥarrem yā ʿAlī

Ṭoḳuz oġlun pāre pāre ḳan içinde bī-kefen
Ḳızlarıñ ser-pā bürehne dutdı mātem yā ʿAlī

Nāḳa üste Zeynebiñ Şāma gidende gelmediñ
Olmadıñ ol bī-nevāya birce hem-dem yā ʿAlī

Yoḫdı[480] ḥaddim vaṣfıñı itmeklige inşā velī

[479] kimdü: kimdir KM.
[480] yoḫdı: yoḳdır KM.

Mülhim-i Rūḥü'l-Ḳudüsden var icāzim yā ʿAlī

Ḳumrī-i gülzār-ı medḥiñ iştiyāḳ-ı vaṣl ile
Ṣūr-ı ʿaşḳıñda ider efġān dem-ā-dem yā ʿAlī

37

Ḳaṣīde-i Kübrā Der-Medḥ-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi'l-Fātīḥa Ve'ṣ-ṣenā[481]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey vücūdı maṭlaʿı envār-ı ḳudret yā ʿAlī
Naẓm-dār-ı *Kün fe-kān*[482] bünyān-ı fiṭrat yā ʿAlī

İsmi cevher cismi cevher ẕātı cevher lā-ʿarż
ʿĀlem-i envarda binā-yı ḫilḳat yā ʿAlī

Sebḳat-i fıṭratda nūr-ı ḫilḳatiñdür lā-şerīk
Maḥrem-i ḫalvet serāy-ı bezm-i vaḥdet yā ʿAlī

Bir vücūd-ı ferdsin kim ʿaks-i ẕātında ẕevāt
Oldı mevcud māye-i īcād u keṣret yā ʿAlī

Aṣl-ı nūr u fażl-ı nūr maḥż u muṭlaḳ nūrısıñ
Sırrı var olmuş meżāʿiḳ ʿunṣuriyyet yā ʿAlī

Mā ʿarafnādan sivā[483] yoḳ özge söz evṣāfıña
Var vücūdında bir elṭāf-ı hüviyyet yā ʿAlī

[41b] Künhüne yetmez nüfūs-ı evvelīn ü āḫirin
İtse bā-küllīye istifhām-ı ḳudret[484] yā ʿAlī

Evc-i çarḫ-ı rifʿatiñde ṭāyir ü hem ü ḳıyās
Ḥāşalillāh eylemez pervāze cürʾet yā ʿAlī

İsm-i pākinle medār-ı kevn ü istiḳrār-ı ʿarş

[481] Ḳaṣīde-i Kübrā Der-Medḥ-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi'l-Fātīḥa Ve'ṣ-ṣenā : Ḳaṣīde GH.
[482] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[483] sivā: ṣoñra KM.
[484] ḳudret: diḳḳat KM.

Şānıña aṣla degüldür bir şerāfet yā ʿAlī

Eylerem cürʾet diyem ʿarş āsitānındur[485] seniñ
Ey olan naʿlini yüz biñ ʿarşa zīnet yā ʿAlī

ʿArş u kürsīdür celālet taḫtıñın bir kūşesi
Ferş-i ġubrādan ḳoyupsın ʿarşa minnet yā ʿAlī

Rabb-i ḫālıḳ Rabb-i rāzıḳ Rabb-i ʿalleme'l-ġuyūb
Cenbe-i ẕātında ḳoymuş aʿlemiyyet yā ʿAlī

ʿĀlem-i maʿnāda fevḳ-i kül ẕī ʿilm-i ʿalīm
ʿAlleme'l-esmā-yı[486] Ādem fī'l-ḥaḳīḳa yā ʿAlī

Küll ü ṭurren ʿumumā enbiyā vü evliyā
Buldılar[487] bir zerre nūrundan delālet yā ʿAlī

Aḥmed-i Muḫtār ile bir nūrısın var sizlere
Hem nübüvvet hem vilāyet ḫātimiyyet yā ʿAlī

Eyyühe'n-nefsü'l-resūl eyyühe'l-rūḥü'l-Betūl
Kimdir senden ġayri manṣūṣ-ı vezāret yā ʿAlī

Ẕātın aḳdes şāʾnıñ erfaʿ baḥr ʿālemiñdir muḥīṭ
Eyleyüp eclāliñ āfāḳı[488] iḥāṭat yā ʿAlī

Enbiyā mebhūta ser-gerdān olur küll-i nüfūs
Mesned-i eclāle ḳoysun pāy-i himmet yā ʿAlī

Dest-i ḫıyāṭ-ı ḳażā ṭoḳuz revāḳın aṭlasın
Servi ḳaddi kibriyā ki biçse ḫilʿat yā ʿAlī

Hergiz olmaz ʿaṭf-ı dāmen ḥāşallāha muṭlaḳa
Ḥaddi aḥṣādan füzündur sende rifʿat yā ʿAlī

Ṣafḥa-i levḥ-i ḥabībinün māye-i īmān u dīn
Ṭāḳ-ı biñe'l-ḥācibinün bāġ-ı cennet yā ʿAlī

[485] āsitānındur: şānındur GH.
[486] "Âdem'e isimlerin hepsini öğretti." (Bakara/31)
[487] buldılar: tapdılar GH.
[488] eclāliñ āfāḳı: āfāḳı eclāliñ KM.

Defteri medḥindü[489] Tevrāt ile İncīl ü Zebūr
Vaṣf-ı evṣāfında Ḳurʾān bir kitābet yā ʿAlī

Noḳṭa-i pāyīn-i taḥt-ı bā-i Bismillāhsan
Kelime-i *Elḥamdülillāh* vesāṭet yā ʿAlī

[42a] Ente yā mevlā-yı dīn mevlā-yı *rabbü'l-ʿālemīn*
Bāṭın-ı maʿnā-yı ḥamd içün ʿibāret yā ʿAlī

İsmiñ olmuş ism-i *rabbü'l-ʿālemīnden* intiḫāb
Ey adı müştaḳ-ı esmā-yı celālet yā ʿAlī

Rabb-i aʿlāsın ʿAlīsin rabb-i raḥmānsın raḥīm
Rabb-i ʿizzet rabb-i millet rabb-i ümmet yā ʿAlī

Mālik-i dīvān-ı yevmü'd-dīn sensen ḥabbeẕā
Āyet-i *iyyāke naʿbüd* bi'l-ʿibādet yā ʿAlī

Nestaʿīn iyyāke bel vallāhu ḫayru'l-müsteʿān
Ey olan miftāḥ-ı bāb-ı istiʿānet yā ʿAlī

Bezm-i ḫāṣ-ı Ḫālıḳu'l-işbāḥ mişbaḥü'l-verā
İhdinā lafẓında mışdāḳ-ı hidāyet yā ʿAlī

Sen *ṣırāṭ-ı mustaḳīmu* ʿālemü'l-ibdāʾsın
Ey ṣırāṭ-ı ʿadl-ı mīzān-ı ṭarīḳat yā ʿAlī

Elleẕīne yenkudūne'n[490]-niʿmete *veylu'n lehum*[491]
Bāṭın-ı *enʿamte*de maḳṣūd u niʿmet yā ʿAlī

Lā *ʿaleyhim ġayr-i maġḍūb*-ı bel velā
Mevḳūf diyü el ʿuḳbāda şefāʿat yā ʿAlī

Hevlaʾü'l-ḳavm-i ehle'n-nār bil[492] hem *ḍāllīn*[493]

[489] medḥündi: medḥindir KM..
[490] "Onlar ki bozarlar (verdikleri sözü)" (Bakara/27)
[491] "Onların vay haline" (Bakara/79)
[492] Gülzâr-ı Hüseynî'de "ehle'n-nās u" şeklindedir.
[493] Fâtiha Sûresi'nin âyetleri beyitler arasına serpiştirilmiştir.
"Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla." (Fâtiha/1)
"Hamd (övme ve övülme), âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur." (Fâtiha/2)
"O, rahmândır ve rahîmdir." (Fâtiha/3)
"Ceza gününün mâlikidir". (Fâtiha/4)
" (Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız." (Fâtiha/5)

Merḥabā aḥbābıña aʿdā ki zillet yā ʿAlī

Ḳul huvellāhu aḥed sensen diyem ḥāṣa velā
Vardu[494] *Allāhu'ṣ-ṣamedden* sende ḳudret yā ʿAlī

*Lem-yelid*sen ʿālem-i envār içinde şübhesiz
Yüz biñ iller[495] ʿālemi ḳıldın seyāḥat yā ʿAlī

Ger *ve lem-yūled* disem estaġfirullāhu'l-ʿaẕīm
Var bu maṭlabdan vücūdıñdan bir ente[496] yā ʿAlī

Lafẓıña *ve lem yekün* ile *lehu küfven aḥad*[497]
Sende hem peydādur baʿdez Rabb-i ʿizzet yā ʿAlī

Dūn-ı Ḫālıḳ ferd-i vāḥīd fevḳ-i maḫlūḳātsıñ
Her cihetden var seniñ çün vāḥidiyyet yā ʿAlī

Āşikārādur viren cāh u celāl-i rütbeñe
Üçyüz on üç sūre-i Ḳurʾān şehādet yā ʿAlī

İbtidā evvel *elif lām mim ẕālike'l-kitāb*[498]
Raybesiz hādimin olmaḳdır işāret yā ʿAlī

[42b] Kim ider inkār sen olmaḳ kelamullāhdan
Maʿraż-ı *İnnā ʿaraḍnā*[499]ya[500] emānet yā ʿAlī

Kelime-i ḥaṣr-ı velāyettir seniñ çün innemā
Ḳul kefā[501] billāh faẓlında kifāyet yā ʿAlī

"Bize doğru yolu göster." (Fâtiha/6)
"Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu; gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil!" (Fâtiha/7)

[494] vardu: vardur KM.
[495] iller: yıllar KM.
[496] ente: mertebe GH.
[497] İhlas Sûresi'nin âyetleri beyitler arasına serpiştirilmiştir.
De ki: "O, Allah'tır, bir tektir." (İhlas/1)
"Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır, o, hiçbir şeye muhtaç değildir.)" (İhlas/2)
"Ondan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir)." (İhlas/3)
"Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir." (İhlas/4)
[498] "Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır." (Bakara/1-2)
[499] "Biz o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik, onlar, onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi. O gerçekten çok zalim ve çok cahildir." (Ahzab/72)
[500] Gülzâr-ı Hüseynî'de "innā feteḥnā" şeklindedir.
[501] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)

Āyet-i Taṭhir-i mażmūn-ı yüridullāhda
Ẕü'l-celāle maḳṣad-ı ʿayn-ı irādet yā ʿAlī

Küll-i ḳavme mühtedādır hādi-i nehc-i sebīl
Müstefād-ı āye-i Ecrü'l-Meveddet yā ʿAlī

Senden ötrü oldı nāzil *elleẕine yunfiḳūn*[502]
Muḳtedā-yı etḳıyā ḫayr'ül-beriyyet yā ʿAlī

Āye-i teblīġde mażmūn-ı beliġden murād
Ḫasbiñallāh buṭün-i tābiʿiyyet yā ʿAlī

Sūre-i *Ve'n-necme*[503] maḳṣad *hel etā*[504] ya tāc-dār
Yeddi ḥamīm vü *elif lām mīme*[505] şevket yā ʿAlī

Hem *elif lām mīm ṣādın*[506] bāṭın-ı maʿnāsına
Müddeʿāsın eylese her kim ifādet yā ʿAlī

Vaṣf-ı naʿl-i düldülündir sūre-i *Ve'l-ʿĀdiyāt*[507]
Menbaʿ-ı cūd-ı süḫā kān-ı şecaʿāt yā ʿAlī

Pür-mehābet pür-ṣalābet pür-şecāʿat sende var
Ḳudret-i ḥükmündedür miftāḥ-ı nuṣret yā ʿAlī

Dest-i bāzū-yı yedallāhında āb-ı münʿaḳid
ʿĀlemi ber-bād ider ḳılsan işāret yā ʿAlī

Cinn ile insiñ ʿibādetinden efḍaldir yaḳīn
Sen uran Ḫandaḳ gününde birce ḍarb yā ʿAlī

Maḫzen senindü[508] kenzü'l-muʿcizātü'l-bāhirāt
Āfitāb-ı ṭārem-i çarḫ-ı imāmet yā ʿAlī

Ol ḳadar muʿciz[509] seniñ var ey şehenşāh-ı Necef
Yetmez itmāme yazılsa tā ḳıyāmet yā ʿAlī

[502] "Onlar namazı dosdoğru kılan, kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayan kimselerdir." (Enfal/3)
[503] "Yıldıza and olsun." (Necm/1)
[504] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[505] "Elif Lām Mīm" (Bakara/1)
[506] "Elif Lām Mīm Ṣād" (Aʿrāf/1)
[507] "And olsun koşanlara (Atlara)" (Ādiyāt/1
[508] senindü: senindür KM.
[509] muʿciz: muʿcizātun GH.

ʿAḳl-ı ḥayrān nefs-i ser-gerdān ḫıred ḥayrān ü māt
Eylemek olmaz ġalatı hīç meẕemmet yā ʿAlī

Neşe-i nā-sūtdan lāhüte ḳıldu nigāh ʿuruc
Gāh olupsıñ maḥrem-i esrār-ı ḫalvet yā ʿAlī

Gāh ḳılarsañ bir zamān bir vaḳit ḳırḳ yerde namāz
Gāh olur ferş-i bisāṭun ebr-i raḥmet yā ʿAlī

[43a] Gāh maḳāmın şehr-i Cābülḳā vü Cābülsā olur
Gāh seni Aṣḥāb-ı Kehf eyler icābet yā ʿAlī

Gāh idüp berrü'l-ʿālemde ḳavm-i cinn ile ḳıtāl
Gāh idersiñ mürdeler iḥyāsı[510] ʿādet yā ʿAlī

Gāh selām eyler saña dördünci gökden āfitāb
Gāh ider eflākden aḫter iṭāʿat yā ʿAlī

Gāh bölersiñ ḳuvvet ile mehd içinde ejderi
Gāh vilādetde ḳılup Ḳurʾān tilāvet yā ʿAlī

Gāh olur nūrı vücūdın mürşid-i rūḥü'l-emīn
Gāh ider Selmāna erjende ḥimāyet yā ʿAlī

Gāh ider beẕlünde Cebrāʾil ü Mīkāʾīl baḫş
Gösterür bāz ü kebüter-vār-ı ṣūret yā ʿAlī

Gāh senden ötrü reddü'ş-şems olup[511] baʿde'z-ġurūb
Tā ṣalāt-ı ʿaṣr ḳılmaḳ çün iḳāmet yā ʿAlī

Gāh oḳurlar şāʾnıña yedinci gökden *Lā-fetā*[512]
Gāh virür aḥbābıña Allāh beşāret yā ʿAlī

Geh gelür iʿcāzın ile nuṭḳa şīr-i sehm-nāk
Geh virürsiñ ṭayra güftār-ı fesāḥat yā ʿAlī

Geh çıḳar deryāçeden ḥükmiñle yetmiş biñ semek
Görinür ki sende günāgün ʿalāmet yā ʿAlī

[510] iḥyāsı: iḥyāsın KM.
[511] olup: olur KM.
[512] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Geh olur ḳavs-i kemānıñ ḫaṣma ṣüʿbān-ı mehīb
Geh gamām eyler seniñle ṭarfa soḥbet yā ʿAlī

Geh virürsiñ bir nefesde ḳālıb-ı bī-rūḥa rūḥ
Geh nigāhıñla bulur[513] bīmār ṣıḥḥat yā ʿAlī

Geh olur rūḥu'l-emīn sā'ile virürsiñ ḳatar
Beẕl-i ḫātemlen idersiñ gāh şöhret yā ʿAlī

Gāh olur kürsī-i iḳdāmın cenāḥ-ı Cibrīl
Gāh ketf-i Muṣṭafā mühr-i nübüvvet yā ʿAlī

Gāh baḳarlar ḳudretullāh ellerin bāzūy diyü
Geh ʿamūdın ḫālid içün ṭavḳ-ı laʿnet yā ʿAlī

Geh olur īcād-ı sen ṣūretde göklerde melek
Gāh ider yerde melāyikler ziyāret yā ʿAlī

Muʿciziñle gāh olur nāṭıḳ ṣabī-i şīr-ḫᵛār
Gösterirsiñ gāh biñ keşf-i kerāmet yā ʿAlī

[43b] Gāh ṭayyü'l-arż ilen Selmānı defn itmeklige
Ḥāżır oldıñ şīʿada[514] ḳıldıñ ʿināyet yā ʿAlī

ʿĠasl virdiñ öz elinle naʿşına ṭutdıñ kefen
Ḳabre ḳoyduñ öz eliñle oldı rāḥat yā ʿAlī

Yandı ḳalbim teşne-leb oġlıñ Ḥüseyn aḥvāline
Cānım odlandı bu ġamdan vā muṣībet yā ʿAlī

Bilmezem bāʿiş ne oldı Kerbelāya gelmediñ
Rūz-ı ʿĀşura ḳoyan sāʿatde vaḫşet yā ʿAlī

Yeddi oġlıñ ḳana ġalṭān cismi ʿüryān bī-kefen
Iss-ı gün altında yandırdı ḥarāret yā ʿAlī

Bir müsülman olmadı defn eylesün ʿAbbāsıñı
Üç gün ʿüryān ḳoydı ṣaḥrālarda ümmet yā ʿAlī

At ḳabāḳında gidende Şāma Zeyneb olmadıñ

[513] bulur: tapar GH.
[514] da: ki KM.

Ḳıldılar evlādıña çoḳ yaḥşi ḥürmet yā ʿAlī

Yetmediñ bir dem harāya odlananda ḫaymegāh
Var bu pinhān sırrıña elbetde ḥikmet yā ʿAlī

Naḳl ü aḫbār rivāyet-i ṭevātürden sivā
Cümle evṣāfun benim çündür dirāyet yā ʿAlī

Harda[515] olsun vaṣfıña ey ʿaḳl-i küll-i kāināt
ʿAḳl-ı nāḳıṣ cenbesinde ḳābiliyet yā ʿAlī

Muṣṭafā sensen ʿAlī sensen Ḥasan sensen Ḥüseyn
Ṭoḳuz ḥüccet sensen ey Dārā-yı millet yā ʿAlī

Āteş-i nīrāne yanmaz hīç fevellāhü'l-ʿaẕīm
Bir sır sözün olana senden muḥabbet yā ʿAlī

Ḳanġı[516] eşrāfa müyesserdir feżāyı kevn-ārā
Baṭn-ı Beytullāhda ḳılsun vilādet yā ʿAlī

Bendesiñ Allāha ammā gül-i ḫalḳa Rabbsen
El uran dāmānıña çekmez nedāmet yā ʿAlī

Var ümīdüm maʿrifet ehli beni ṭutsıñ muʿāf
Bir ḥaḳīr-i kem metāʿım bī-beżāʿet yā ʿAlī

Ḳumrī-i gülzār-ı medḥim kūy-ı vaṣlından cüdā
Var başımda şūr-ı sevdāyı ẕiyāret yā ʿAlī

Dāġ-ı hicrān ile pāyān oldı ʿömrüm ḳıl kerem
Ḳabriñe āḫir nefesde ḳoyma ḥasret yā ʿAlī

[44a] 38

Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Ḫātemü'l-Enbiyā ʿAleyhi'l-Ālāfü'l-Fātīḥa Ve'ṣ-ṣenā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Vaḳt oldı āfitāb-ı risālet ide zevāl
ʿUḳbāya intiḳāl eyleye lenger-i celāl

[515] harda: ḳanda KM.
[516] ḳanġı: hansı GH.

Maḥbūb ilen ḥabīb arasında viṣāl ola
Eyyām-ı hicr-i āḫir olup intiḳāl ola

Vaḳt oldı ʿarşdan uralar kūsü'r- raḥīl
Bāb-ı resūlden kesile pāy-ı Cebrāʾil

Vaḳt oldı mühr-i ʿarş-ı nübüvvet nihān ola
Māh çevresiñ bulut kese ẓulmet ʿayān ola

Vaḳt oldı ʿāşıḳa gele maʿşuḳdan nidā
Miʿrāc-ı ḳaṣr-ı cennet ide ḫatem-i enbiyā

Vaḳt oldı maṭlabın ala küffār-ı bī-ḥayā
Bī-kes ḳala yigirmi beş yıl şāh-ı *Lā-fetā*[517]

Vaḳt oldı kāmına yetişe ḳavm-i bed-müyesser
Dāyyim binā-yı ẓulm ḳoya çarḫ-ı kīne-ver

Vaḳt oldı kāmını āla ʿudvān-ı bed-şiʿār
Maġlūb-ı ehl-i kīne ola Şīr-i Kird-gār

Vaḳt oldı ḳalb-i Ebūzer u Selmān dağlana
Nār-ı cefāya dest-i yedallāh bağlana

Vaḳt oldı Murtażā ḳala bī-yāver-i vaḥīd
Dürc-i ṣadefde Muḥsin-i maẓlūm ola şehīd

Vaḳt oldı cinn ü ins ola ʿālemde melūl[518]
Ẓulm-ı ġam sitemle[519] şuʿle çeke dergeh-i resūl

Vaḳt oldı naġme-sāz ola Ḳumrī çeküp nevā
Gülzār-ı ʿālemi eyleye taʿziyyet-serā

Çün mevsim-i vedaʿda şeh-i felek-i cenāb
Eylerdi minber üzre ṭurup ümmete ḫiṭāb

Ey ḳavm ben size niçe nāṣīḥ-i peyemberem
Çoḳ mihribānım ü iki dünyāda rehberem

[517] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[518] melūl: dil KM.
[519] sitemle: ile KM.

Vācibdi[520] sizlere ṭutasız iḥtirāmımı
Kevn ü mekānda ʿālem-i imkāna serverem

[44b] Küllen yitürmişem size emr-i risāleti
İmdi yaḳındır ḥazret-i cānāna cān virem

Menden ṣoñra ṭarīḳ-i Hüdāyı yitürmeyin
Dāyim rıżāyı Ḥaḳḳı ṭutup eyleyiñ kerem

Vardır emānetim niçe şeyʾi bu zer güvār
Lāzımdır anları size hansı[521] tapşuram

Evvel budur ki ḥürmet idiñ Ḥaḳḳ kelāmına
Hem ʿıtretim vü hem birisi Mekke vü Ḥarem

Ḥürmet idiñ ʿammoġluma incitmeyiñ anı
Dergāh-ı kibriyāda odır mīr-i muḥterem

Gözi yaşlu sīne dāġlu ḳalur Fāṭıma ḳızım
Ol bī-nevāyı sizlere teslim eylerem

Pehlū-yı nāzikini anıñ ḳılmāsıñ şikest
Zehrā mükedder olsa biliñ ben mükedderem

Her ki ʿazīze Fāṭmaya eyleyesüz[522] ʿitāb
Bilün yaḳīn ki ḳabrde sizlerden incinürem

Ḳalbim serveridir Ḥasan-ı Müctebā menem
Ol nūr-ı ʿaynimi hāmiden artuḳ isterem

Dār-ı fenāda cānsızıñ cān-ı Ḥüseynimün
Allāh rıżā degil ki anı dīde-ter görem

Göründi Cebreʾīl-i ḫudāvendi ẕü'l-celāl
Emr itdi oġlumı bu Ḥüseyne fedā virem

Çün eyledi şehenşeh-i dīn maṭlabıñ temām
Ḳıldı żaʿif ḥāletlen menzile ḫırām

[520] vācibdi: vācibdir KM.
[521] hansı: - KM.
[522] eyleyesüz: eyleyesiñiz KM.

Gün günden eyledi marīż-ı şiddet-i ʿacīb
Bezm-i viṣāle ketmle ḳasd eyledi ḥabīb

Pisterde cism-i pāki olup zār u bī-ḳarār
Māh-ı cemāli düşdi ṣafādan hilāl-vār

Bir dem ayırmazdı yanından ʿıyālini
Eylerdi anlar ile cevāb u suālini

Ki tapşurırdı Ḥaydar[523] Zehrāy-ı ezherī
Gāhī baṣardı bağrına ol şīri dāverī

[45a] Geh būse eyleyüp ḥüsniñ ile ġonce leblerin
Aġlardı yādına getürüp ḳara günlerin

Gāhī öpüp Ḥüseyn boġazından diridi cān
Ey Kerbelāda gül bedeni bī-kefen ḳalan

Gāhī baḳardı Zeynebe bā-çeşm-i eşk-bār
Yād eyleyüp muṣībetiñ aġlardı zār zār

Söylerdi sizden ayrıluram ey ġarībler
Menden ṣora[524] belāya düşen bī-naṣībler

Bī-hoş olurdı gāh olup teşne-i viṣāl
Dutmuşdı Ehl-i Beyti ġam u miḥneti melāl

Aġlardı eşk-i çeşm döküp ḫayretü'n-nisā
Tā ki ne gördi kim yücelür bābdan ṣadā

Eyler selām o dergeh-i vālāda bir ʿArab
Güyā ḫiṭāb ider bu maḳālatı bā-edeb

Bir ḳāṣıdım risālet-i cānān getürmişem
Maḥbubdan ḥabībine peyġam[525] getürmişem

Maʿşuḳdan gerek yitürem ʿāşıḳa selām
Ondan ṣoñra duʿā-yı firāvān getürmişem

[523] Ḥaydar: - KM.
[524] ṣora: ṣoñra KM.
[525] peyġam: ʿünvān GH.

Biñ şevḳ-i iştiyāḳ ile ḥāẕıḳ-ı ṭabībden
Bīmār-ı hicr derdine dermān getürmüşem

Bir nīm-i cān-ı firḳate peyġam-ı yār ile
Ḳurb-ı viṣāle yetmek içün cān getürmüşem

Bir pādişāh-ı muḥterem-i ẕü'l-celālden
İḥżār içün peyembere fermān getürmüşem

Bezm-i beḳāya ḳılmaḳa Miʿrāc-ı āḫirin
Gūyā berāḳ u refref-i Rıḍvān getürmüşem

45 Bīcā ʿabeş gelen degilim boş degil elim
Ümmetden ötrü müjde-i ġufrān getürmüşem

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşidicek bu ḫiṭābı cenāb-ı peyġamber
Buyurdı Ḥażret-i Zehrāya ey ʿazīz peder

Muraḫḫaṣ it gelen ey baḫt-ı ḳara ḳoy gelsün
Olur enīs men-i dil-figāre ḳoy gelsün

Odur zamāne içre ḫānımānları dağıdan
Hemīşe ḥasret iden yāri yāre ḳoy gelsün

[45b] Ḥaḳīr ṣanma büyük pādişāh-ı ḳāṣididür
Meni ḳonaḳ çaġırur kūyı yāre ḳoy gelsün

50 Ṭayanmaz hīç ḳapuda ṣāḥibinden iẕin almaz
Anıñ ḳā itmegine yoḫdı[526] çāre ḳoy gelsün

Edeb yoluyla menim iḥtirāmımı gözler
Revā degil ṭayana intiẓāre ḳoy gelsün

Degil ʿArab odır ʿālemde cān ḫarīdārı
Ḥabībini yitürür Kird-gāre ḳoy gelsün

Gelsen de her yire bir kimse ṣūretin görmez
Gelüpdi[527] ḥürmet içün āşikāre ḳoy gelsün

[526] yoḫdı: yoḳdur KM.
[527] gelüpdi: gelüpdir KM.

Bu günki gün bize mihmān gelüpdi[528] ʿAzrāʾil
Mükedder olma çekil bir kenāre ḳoy gelsün

Gerek meni apara iḥtirām u ʿizzet ilen
Ḥużūr-ı ḥażret-i perverdigāre ḳoy gelsün

Gelüp selām idüp ol ḳāṣid-i ālā-ṣamed
Yitürdi kim buyurır Kird-gār yā Aḥmed

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Vaṣl-ı cānān aḫtaran cāndan geçer cān istemez
Teşne-i cām-ı muḥabbet āb-ı ḥayvān istemez

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ olan maʿşuḳdan ṭurmaz kenār
Ṭālib-i bezm-i taḳarrüb genc-i hicrān istemez

Miḥnet-i hicrāndı[529] bīmār olan ister viṣāl
Derdine hergiz daḫi bir özge dermān istemez

Ṭūṭi-i gülzār-ı cennet ḫākdan dehrde
Olsa yüz biñ lālezār u şekr-sitān istemez

Çün ʿāzim oldı ʿālem-i ʿuḳbāya Muṣṭafā
Ḳıldı ḫiṭāb Ḥaydara ey şāh-ı *Lā-fetā*[530]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḥelal ḳıl meni ey yār-ı[531] mihribān giderem
Cefā-yı ümmet ile baġrım oldı ḳan giderem

Tevaḳḳuf itme daḫi gör sefer tedārikini
Ecel dolup gözime yā ʿAlī amān giderem

[46a] Virüpdiler[532] baña zehr-i cefāyı Ḫayberde
Bugün anıñ eserinden üzildi cān giderem

[528] gelüpdi: gelüpdir KM.
[529] hicrāndı: hicrāndan KM.
[530] Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[531] yār: - KM.
[532] virüpdiler: virdiler KM.

Baña ʿammoġlı degildiñ ʿazīz ḳardaş idiñ
Seni ḳoyup bu cihān içre nā-tüvān giderem

Ne ḳadar ẓulm ideler ṣabr ile ḳılınc çekme
Dökülmesün yire İslām içinde ḳan giderem

Şikāyet itme ʿadū mescide çekende seni
Ḥüseyni ḳoyma gelende eylesün fiġān giderem

Menim yirimde görirsiñ şerīr-i ümmetimi
Ġam ū elimden olur ḳāmetiñ kemān giderem

Seni ġam ile öpende iderler ḫāne-nişīn
İdersiñ yıllar ile gözyaşıñ revān giderem

ʿAmmoġlı cān seniñ cān yetīm ḳızım Zehrā
Seniñ yanıñda emānetdir az zamān giderem

Yetīmdir aña çoḳ aġlasa yazıḳlanma[533]
O bī-nevā saña ḳırḳ gündi mihmān giderem

Gelende yānıma aʿżāsı olmasun mecrūḥ
Çeken muṣībetini bilmişem ʿayān giderem

Ne ẓulümler yitecek çoḳ laʿīn cefā senden
Bu ġamlı sīnede bir dāġ-dār-ı nihān giderem

Riyāż-ı mātem-i āl-i ʿabāda nāle-künān
Ḳoyup çün Ḳumrī-i dil-ḫaste nevḥe-ḫᵛān giderem

İdüp vaṣiyyetini Murtażāya ol sālār
Buyurdı Fāṭımaya ey ġarīb-i bī-ġam-ḫᵛār

Vaṣiyyetim budur ey bī-nevā fiġān itme
İkincisi ʿammoġlı ʿAlīyi incitme

Çoḳ aġlama dimenem ey yetīm-i dil-ḫaste
Evinde yalñız olan demde aġla āheste

Ne ḳadar ister isen gözyaşın eyle cārī

[533] yazıḳlanma: acıḳlanma GH.

ʿAlī gelende eve aġlama seni tārī

Ḥüseyinle Ḥasana çoḳ da derd-i ġam virme
Yüreklerin bu muṣībetde çoḳ da ḳana döndürme

[46b] Hemīşe nāle ḳılup ġuṣṣa vü ġama batma
Uşaḳdır Zeynebi Allāh rıżāsı aġlatma

Ṣarılmamış kefenim ey ẓaʿīfe-i mużṭar
ʿAlī ʿadāvetine yandırur ḳapumı şerer

Medīne içre ḳalursıñ ḳızım ġarīb-i vaḥīd
Ṣınar ḳaburġaların Muhsini iderler şehīd

O günde ṣabr eyle hengāme-i ʿazā ḳurma
Cenāb-ı Ḥaydar-ı Kerrāra ṭaʿneler urma

Eger cihānda esīr-i ġam-ı firāḳımsan
Temām olan ṣoñra ḳırḳ gün menim ḳonuḳumsan

Seni kenāre çıḳaram bu ḳavm arasından
Ġam itme tīz ḳurtulursıñ ġam cefāsından

Rıżā ḳażāya virüp ṣabr ḳıl muṣībetde
Bu intiḳāmı alursan ḳızım ḳıyāmetde

Ḳılup temām-ı ʿıyālin vedāʿ-ı bāz-pesin
Çoḳ intiẓār idi tā ki yetişdi Cebrāʾilü'l-emīn

İdüp o biñ Ḫudā-yı celīl ilen ṣoḥbet
İşitdi müjde-i ġufrāna fırḳa-i ümmet

Olup maḳām-ı teveccühde kerem-rāz u niyāz
Behişte eyledi rūḥ-ı muṭahharı pervāz

39

Keyfiyyet-i Vaḳāyiʿ ī ki Baʿ d-ez-Rıḥlet-i Ḫātemü'l-Enbiyā Der-Ḫuṣūs-ı Ġaṣb-ı Ḫilāfet Vāḳıʿ asıdır

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çün perçem açdı rāyet-i ṭuġyān Ṣaḳīfede
Oldı dīn evi vīrān Ṣaḳifede

Āmāde ḳıldı sāmiri ümmet-i resūl
Gūsāle-vār bir ḫar-ı nā-dān Ṣaḳīfede

Açmaḳlıġa ṭarīḳa-i küfr ü ḍelāleti
Evvel ḳılup muṣāfaḥa şeyṭān Ṣaḳīfede

İṣbāt-ı faẓl-ı Ḥaydarı inkār ḳılmaġa
Gizletdiler çoḳ āyet-i Ḳurʾān Ṣaḳīfede

Geldi ẓuhūra bāṭın-ı Ḥaḳḳ oldı pāy-māl
Gözi yaşlı ḳaldı Būzer Selmān Ṣaḳīfede

Defn itmemiş resūl-ü Ḫudānıñ cenāzesin
Ḳoydı ḫilāfet üstüne ṭūfān Ṣaḳīfede

[47a] Çoḳ sīnelerde şuʿ lelenüp nār-ı irtidād
İtdi berūz gine pinhān Ṣaḳīfede

Yandırmaġa resūl-ü Ḫudā bārgāhını
Taʿ yīn olundı āteş-i sūzān Ṣaḳīfede

Bir nevʿ ilen alışdı anıñ bir şerāresi
Kerb ü belādan oldı nümāyan Ṣaḳīfede

Buldı şikest-i dende-i pehlū-yı Fāṭıma
Ol ẓulmden ki itdiler bünyān Ṣaḳīfede

Saḳṭ oldı Muḥsin aġladı ḳan ḫayrü'n-niṣā
Çıḳdı semāya nāle vü efġān Ṣaḳīfede

Miḥrāb içinde tīġ-i cefā ile ḳıldılar
Şīri Ḫudāyı ḳanına ġalṭān Ṣaḳīfede

Doġrandı Müctebā cigeri zehr-i kīn ile
Tābūt-ı naʿşıñ oḫladı ʿudvān Ṣaḳīfede

Āb-ı Fırātı baġladılar āl-i Ḥaydara
Ḳaldı Sekīne lebleri ʿatşān Ṣaḳīfede

Tīġ-i sitem ile kesdiler ʿAbbās ḳollarıñ
Cismiñ yareli ḳoydılar ʿüryān Ṣaḳīfede

Ḫançerler ile doġradılar teşne Ekberi
Ḳāsım oṭaġıñ itdiler vīrān Ṣaḳīfede

Ḳundaḳ içinde eylediler ḫalḳ-ı Aṣġarı
Raḥm itmeyüp nişāne-i peykān Ṣaḳīfede

Yetmiş iki civān bedeni ḫāk ü ḫūn-ārā
Düşdi yareli ḳan ile elvān Ṣaḳīfede

Sulṭān-ı Kerbelā başını kesdiler susuz
Bu mekr ile ʿadū daḫi ʿudvān Ṣaḳīfede

Gezdirdiler esīr ḳılup baġlı ḳolları
Āl-i resūl-i ẕülfi perīşān Ṣaḳīfede

Zeynel-ʿAbādır-ı Bāḳır ile oġlı Caʿferi
Zehr ile ḳıldılar cigeri ḳan Ṣaḳīfede

Zincīre baġlu Ḥażret-i Mūsāya on bir yıl
Menzil virildi kūşe-i zindān Ṣaḳīfede

Cān virdi ẕillet ile ḳurı yerde sīne-dāġ
Şāh-ı ġarīb-i ḫāk-i Ḫorāsān Ṣaḳīfede

[47b] Dökdi tehiyye urmaḳ içün od Ebu'ş-şürūr
Ḳumrīniñ ḳıldı sīnesi sūzān Ṣaḳīfede

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem ki bārgāh-ı Muṣṭafāya od urdı
Ġalaṭ degil disem ʿarşı Ḫudāya od urdı

Yüceldi şuʿle-i āteş hevāya oldı bülend

Anıñ şerāresi kerb ü belāya od urdı

Ne Şimr idi ne ʿÖmer Saʿd idi yaḳīn bu şerer
Ḫıyām-ı pādişaha Kerbelāya od urdı

Gören zamānda bu aḥvāli Ḥażret-i Zehrā
Zebān-ı ḥāli iderdi o bī-ḥayāya nidā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bilmem ne ẓulmdür ki bu dünyāyı yandırır
Ḳalḳar şerer zebān cigeri cānı yandırur

Şerm eyle ḫānımānımı yandırma ey şaḳī
Kim ẓulm ile bu dergeh-i ihsānı yandırur

Peyġamberiñ kefeni bedende saralmamış
Ümmetleri anıñ ḳızı Zehrāyı yandırur

Sizlerde resmdir meger ey ḳavm-i bī-ḥayā
Dīn ehli dīn evinde müselmānı yandırur

Bu beyt içinde var niçe müʾmin ṣaḥābeler
Od urmayun ki Būzer ü Selmānı yandırur

Ḳorḳutmayun Ḥüseynimi ümmet fedāsıdır
Od şuʿle çekse ümmete ḳurbānı yandırur

Nemrūd ḳılamadı bu cefāyı sen eylediñ
Vallāh bu ẓulmün ʿālem-i imkānı yandırur

Ḳanġı peyember ümmetidür öz imāmına
Eyler ḥavāle āteş-i sūzānı yandırur

Saldıñ yaralu cānıma od ey Ebū Şerer
Tā ḥaşr olunca sīne-i sūzānı yandırur

Gitdi bu nār şuʿlesi tā Kerbelāya degin
Şām-ı belāda Zeyneb-i nālānı yandırur

[48a] Ḳoydı bu od ḳara güne bī-kes ʿıyālimi
Dünyāda ʿizzet-i Şāh-ı Merdānı yandırur

Od urma ḫānımānıma Allāh kelāmı var
Ḳurʾāna ḥürmet eyle ki Ḳurʾānı yandırur

Urdıñ bu ġamlı sīneme bir aḫker-i cefā
Dürc-i ṣadefde gevher-i yek-tāyı yandırur

Sizlerde yoḳ ḥayā meger ey fırḳa-i Yehūd
Ḳanġı Yehūd ḳavm-i Mesīḥāyı yandırur

Ḳoydıñ cihānda bir böyle ẓulmiñ bināsını
Her bir şerārı Ḳumrī-i nālānı yandırur

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Görüp müşkilde Zehrāyı şeh-i müşkil-güşā geldi
Çıḫup ẓulmāt-ı ġamdan tāc-dār-ı aṣfiyā geldi

Ḳızarmış rengi ġayretden yanup cānı muṣībetden
Dilinde ẕikri her dem nāle-i vā Muṣṭafā geldi

Elinde ẕülfiḳār-ı pür-şerer lerzān ġılāfında
Refāʿı külli rübāh içün Şīr-i Ḫudā geldi

Vilāyet çarḫına āşup düşdi ḳoydı ser-i vaḥşet
Ki güyā semt-i maġribden çıḳup berḳ-i belā geldi

Ṭelāṭūm eyleyüp deryā-yı ḳahr-ı ḳudretallāhı
Neheng-i ḳudret-i yezdān emīr-i *Lā-fetā*[534] geldi

Uḥud hengāmesiñ berhem uran Ḫayber yıḫān Ḥaydar
Çeküp Allāh-ı Ekber naʿrasıñ kān-ı vefā geldi

Çıḳup ṣaḥn-ı serāya bir mehābet ile velī Ḥaḳḳ
İdüp güyā temevvüc baḥr-ı ḳahr-ı kibriyā geldi

Daḫı tāb itmedi gelsün ḳulaḳa nāle-i Zehrā
Eṣer bir ʿarṣa-i heycā ʿAliyyü'l-Murtażā geldi

Görüp Zehrāyı ṣaḥn içre düşüp bī-cān u bī-ṭāḳat
Derūn sīneme senden nāle-i vā Muṣṭafā geldi

[534] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Didi senden ṣoñra düşdüm ne ḥāle yā Resūlallāh
Celālim gitdi dünyāda ʿaceb baḫtım ḳara geldi

Diyüp bu sözleri ol şīr-i ḥayy-ı lem-yezeli
Urup özin od içinden kenāre çıḫdı ʿAlī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[48b] 55 Uzatdı dest-i yedallāhın ol imām-ı mubin
Ṭutup o zāde-i nā-pāk nā-kesin kemerin

Çün oldı pençe-i merdānesi o ẓālime bend
Tekān virüp eyledi ḳahr ile hevāya bülend

Dolandırup başınıñ üste şāh-ı ʿarş ū ḳār
Urup yere niçe ḳıldı çün sāye-i dīvār

Ḳoyup ayaġını ṣanduḳ-ı sīne-i küfüre
El atdı ḳabża-i şemşīr-i ḫūn-çegān dü-sere

Görüp bu ḥāli ʿadū ilticā[535] idüp bir dem
Virürdi Ḥaydarı Kerrārı Muṣṭafāya ḳasem

60 Baḳup o ʿacz ile elḥāce çün imām-ı kibār
Çeküp elin didi ey bī-ḥayā-yı bed-girdār

Bu cürʾet olmazıdı sende ger açaydım el
Gerek vaṣiyyet-i peyġambere olunsun ʿamel

Diyüp bu sözleri ol pādişāh-ı ʿarş ū ḳār
Rıżā ḳażāya virüp ẕülfiḳārı ḳoydı kenār

Çün oldı ḳavm-i cefā bu sırdan[536] āgāh
Daḫı el açmayacaḳ düşmene velīyullāh

Dü-bāre cürʾet idüp fırḳaʾ-i ẓulūm-ı cühūl
Cefā eyleye yedallāhı kıldılar maġlūl

65 Ṣalındı *ḥabl-ı metīn*[537] boynuna sitemle resen

[535] ʿ adū ilticā: ʿ ömrü't-tecā GH.
[536] sırdan: emrden GH.
[537] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)

Resūlden ṣoñra ḫār oldılar Ḥüseyn ü Ḥasan

Çekende mescide Şīr-i Ḫudāyı ehl-i cefā
Düşüp dalınca Ḥüseyn ü Ḥasanla Ḫayru'n-nisā

Getürmeyüp yarelü cānı ol muṣībete tāb
İderdi Fāṭıma güyā bu diller ile ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey ehl-i kīne eylemeyiñ ḫˇār ʿammoġlumı
Biñ ẕillet ile derde giriftār ʿammoġlumı

Çoḳdur göñülde derdi siz incitmeyiñ anı
Dār-ı fenāda bī-kes ü bī-yār ʿammoġlumı

70 Geldi berūza kīneler[538] ey ḳavm-i pūt-perest
Ḳıldıñız ġam ü muṣībete serdār ʿammoġlumı

Bilmem ne tīz-i ʿadāvetiñiz oldı āşikār
Ṣalduz[539] bu ḥāle dīdesi ḫūn-bār ʿammoġlumı

[49a] Dünyāda sizlere meger ey ḳavm-i bī-ḥayā
Tapşurmamışdı Aḥmed-i Muḫtār ʿammoġlumı

Āl-i resūl ḥürmetini yaḫşı saḫladıñız
İtdüz[540] belāya ḳafile sālār ʿammoġlumı

Hīçkes cihānda ḫˇār eylemez öz imāmını
Siz eyledüz[541] bu Ḥaydar-ı Kerrār ʿammoġlumı

75 Ḳol baġlı sīne dāġlı dil-efgār aparmayun
Mescidlere ġarīb dil-efgār ʿammoġlumı

Besdür iden cefālarıñız men elem-keşe
Elden ḳoyun bu dīdesi ḫūn-bār ʿammoġlumı

Müşkil keşānı müşkile salmaḳ revā degil

[538] berūza kīneler: berūz-ı künyevüz KM.
[539] salduz: saldınız KM.
[540] itdüz: itdiniz KM.
[541] eyledüz: eylediniz KM.

İtmeyiñ nişān ṭaʿne-i aġyār ʿammoġlumı

Ġam gülşeninde nāle çeker her ṣabāḥ u şām
Oḫşar hemīşe[542] Ḳumrī-i gülzār ʿammoġlumı

Dāḫil olanda mescide ol şāh-ı bī-penāh
Zehrā apardı miʿcere el çekdi birce āh

Seslendi şındı bāl ü perim vā Muḥammedā
Yandı bu ġuṣṣadan cigerim vā Muḥammedā

Senden ṣora[543] ḳara gün ṣaldı meni ġam ile
Ḳan yaş töker bu dīdelerim vā Muḥammedā

Yandı ḳapum sitemle şehīd oldı Muḥsinim
Cārī olupdı eşk-i çeşm-i terim[544] vā Muḥammedā

Yalḳuzluyupdılar[545] ḳolı baġlı ʿammoġlumı
Gelmez harāya bir neferim vā Muḥammedā

Yoḳ ṭāḳatim ḳaburḳalarım sındırdılar
Mescidlere düşüp gezerem vā Muḥammedā

ʿAmmāme elde gözleri yaşlı cigerde āh
Aġlar Şebīr ilen Şeberrim vā Muḥammedā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri Ḫayr'un-nisā bī-ḥāl ġamın
Bu fikre düşdi ki ḳılsun o ḳavm içün neferin

[49b] Ḳoyup ḳıyām-ı ḳıyāmet bedūn-ı nefḫa-i Ṣūr
Sütūnlar ücelüp[546] oldı taḫt-ı rāh-ı ʿubūr

Görüp bu ḥāleti Selmān ki bint-i ḫayri beşer
Eger aça başını ʿālemi yıḫār yek-ser

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bānū-yı ḫüccete liḳā

[542] hemīşe: - KM.
[543] ṣora: ṣoñra KM.
[544] cārī olupdı eşk-i terim: cārīdir eşk-i çeşm-i terim KM.
[545] yalḳuzluyupdılar: yalnızlıyorlar KM.
[546] ücelüp: yücelüp KM.

ʿAmmoġlun Ḥaydar-ı ṣaff-der degil bu ḥāle rıżā

Belāya ṣabr eylemek çünki sizde ʿādetdir
Sebeb odır ki atan ʿālemīne raḥmetdir

Bu sözleri işidüp bānū-yı ḥarīm-i ezel
Ḳabūl-ı ʿarż ḳılup çekdi miʿcerinden el

İdende Fāṭıma terk-i fiġān ü nāle vü zār
Sütūn-ı mescid ü minber ṭutup yerinde ḳarār

Çekende tāc-ı ser *hel etā*[547] atānı ḳavm-i deġā
Resūl ḳabrine yüz dönderüp iderdi nidā

Neẓāre ḳıl meni bī-yāre yā Resūlullāh
Olup cihānda günim ḳara yā Resūlullāh

Cefā-yı ümmete baḳ miḥnet ü muṣībete baḳ
Ġarīb ʿammoġlıña ḳıl çāre yā Resūlullāh

Salupla[548] şālımı öz boynuma miṣāl-i kemend[549]
Çekele[550] meclisi aġyāre yā Resūlullāh

Ebū Şürūr-ı kāfir[551] el götürmüyor menden
Ne itmişem o sitemkāre yā Resūlullāh

Baña iderler Ebūbekr biʿatin teklīf
İṭāʿat itmege aġyāre yā Resūlullāh

Mesīḥ teg almış meni araya ḳavm-i ḥasūd
Çeker ʿadāvet ile dāre yā Resūlullāh

O Ḫayberi göreń[552] ellerimi baġladılar
Urupla[553] ḳalbime biñ yāre yā Resūlullāh

Ebī Şerereniñ[554] oġlı ile zāde-i Süfyān[555]

[547] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[548] salupla: saluplar KM.
[549] miṣāl-i kemend: kemend miṣāl KM.
[550] çekele: çekerler KM.
[551] kāfir: laʿīn GH.
[552] gören: götüren KM.
[553] urupla: urdılar KM.

Götürdüler meni bāzāre yā Resūlullāh

İden zamān bu ḫiṭābı resūl-ı[556] ḫayr-i beşer
Gelüp tezelzüle ḳabr-i cenāb-ı peyġamber

[50a] Olup ẓuhūr-ı tecellā-yı nūr-ı mescid-ārā
Çıḳup o ravża-i pür-nūrdan yed-i beyżā

Temāmı gördi ki sālār-ı enbiyā elidir
Muḥammed-i ʿArabī yaʿni Muṣṭafā elidir

105 Yüceldi ṣavt-ı cenāb-ı resūl-i Rabb-i celīl
Ḫiṭāb ḳıldı o bī-şerme ṭuġyān-ı[557] baḫīl

Sebeb nedir böyle tīz kāfir oldıñ ey güm-rāh
Olup ḫilāfete ġaṣb ḳılup ʿāẓim-i günāh

Ġareż bu ġasb-ı ḫilāfet cihāna ṣaldı fesād
Şerīʿatı bozuben ḳıldı dīn evin ber-bād

Bu fitne bāʿiṣ olupdır ʿAlī şehādetine[558]
Bu fitne bāʿiṣ olup Kerbelā muṣībetine

Tökülse ḥaşre degin her ne ḳadar[559] nā-ḥaḳ ḳan
Temām-ı bāʿiṣ bu fitnedür ṣalup ʿudvān

110 Bes it bu ḳıṣṣayı Ḳumrī irişmez itmāma
Şerār-ı miḥnet ile yandı od ṭutup ḫāme

40

Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Betūl-i ʿAẕrā Fāṭıma Zehrā ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳoydı ḳadem çü ʿālem-i imkāna Fāṭıma
Geldi hemīşe nāle vü efġāne Fāṭıma

---

[554] Ebī Şerereniñ: Ebū Ḳaḥāfenün GH.
[555] Süfyān: Mervān GH.
[556] resūl: vasiyy KM.
[557] tuġyān: laʿīn GH.
[558] şehādetine: ʿadāvetine: GH.
[559] her ne ḳadar: her ḳadar ki GH.

Ḫoş gün cihānda görüpdi güli açılmadı
Düşdi zamānede niçe ṭūfāna Fāṭıma

Evvel Ḫadīce tek anadan ḥasret ayrılup
ʿĀlemde yandı āteşi hicrāne Fāṭıma

Başına ṣaldı[560] Aḥmed-i Muḫtār ḳarasın
Ḍār-ı fenāda ḳaldı ẕelīlane Fāṭıma

Odlandı ẓulm ile ḳapusı yandı dergehi
Muḥtāc ḳaldı derdine dermāne Fāṭıma

Pehlū-yı pāki ṣındı şikest[561] oldı Muḥsini
Āġūşte oldı lāle-ṣıfat ḳana Fāṭıma

Ḳol bağlı çekdi mescide ümmet ʿammoġlısın
ʿCevr-i ʿadū ile yetişüp cāna Fāṭıma

Ġaṣb-ı fedek cefā-yı ġam[562] ẓulm-ı eşḳıyā
Yıḳdı evin dönüp kaddi çevgāne Fāṭıma

[50b] On sekiz yıl geçürdi güniñ āh u zār ile
Āḫirde oldı ümmete bī-gāne Fāṭıma

Ehl-i Medīne ḳoymadı sūz ile aġlasun
Her dem gelende nāle-i pinhāne Fāṭıma

Öz menzilinde olmadı fırṣat ʿazā ṭuta
Çoḳ ḥasret oldı dīde-i giryāne Fāṭıma

Derdi daşanda nāle ḳılardı baḳīʿada
Ġamdan[563] dönerdi gözyāşı ʿummāne Fāṭıma

İmdi var şefāʿat ide rūz-ı rest-a-ḫīz
Müşkil güninde Ḳumrī-i nālāne Fāṭıma

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Muḥarrirān beyāż-ı muṣībet ü mātem

[560] saldı: sardı KM.
[561] şikest: şehīd GH.
[562] ġam: ʿadū KM.
[563] ġamdan: ḳandan KM.

Muverriḫān tevārīḫ-i dāsıtān-ı elem

Bahār-ı ḫüznde gelicek gülistān-i ʿazā
Feżā-yı dehrde sīr-āb çeşmesār-ı bekā

Medār-ı kevnde ġavvāṣ-ı baḥr eşk başar
Virüp bu ḳıṣṣa-i cānsūzı Ehl-i Beyt'e[564] ḫaber

Vefāt-ı Aḥmed-i Muḫtārdan ṣoñra Zehrā
Hemīşe nevḥa-ger oldı giyüp libās-ı ḳara

Miṣāl-i çeşme-i zemzem dökerdi eşk-i revān
Çekerdi nāle ḳılardı müdām āh u fiġān

Dökende Fāṭıma gözyaşını çü ebr-i bahār
Ānıñ bu ḥāletine aġlardı derd-i dīvār

Münāfıḳān-ı Medīne temām-ı pīr ü civān
Gelüp ḥużūr-ı şāh-ı *Lā-fetā*[565]ya ḳıldı beyān

Betūle söyle gelende yā ʿAlī çoḳ aġlamasun
Bizi fiġān ile dünyā evinde daġlamasun

Gerekdir aġlasa gündüz gice duta ārām
Ger aġlasa gice gündüz duta[566] ḳarār müdām

Diyende bu sözi Ḥaydar Cenāb-ı Zehrāya[567]
Cevāb virdi o dil-ḫaste şāh-ı vālāya

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[51a] Bāʿiṣ nedür bu ẓulm-i nümāyāna yā ʿAlī
Cevr ü cefā yitürdi meni cāna yā ʿAlī

Çoḳ çekdi vefāt eyleyenden ṣoñra atam
Oldım ne tīz bu ümmete bī-gāne yā ʿAlī

Āḫir bu ḳavme neylemişem döndi ẓulm ile

[564] Ehl-i Beyt'e: ehl-i hūşe KM.
[565] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[566] gice gündüz duta: gice dutsun günüz KM.
[567] Diyende bu sözi Ḥaydar Cenāb-ı Zehrāya: Diyende Ḥaydar-ı vaṣfdır bu ḥāl Zehrāya KM.

Şehr-i Medīnede cigerim ḳana yā ʿAlī

Aldı ḳarār ū ṣabrımı āġyār ṭaʿnesi
Döndürdi serv ü ḳaddimi çevgāne yā ʿAlī

Ḳoymazlar öz evimde beni yas ṭutmaġa
Nolmış meger bu fırḳa-i nā-dāne[568] yā ʿAlī

Men aġlaram yanar yüregim yaş döken gözim
Bilmem ne ẓulm olup gine ʿudvāne yā ʿAlī

Yoḳ hemdemim gözim yaşıdır derdine devā
Māniʿ niçün olurlar bu dermāne yā ʿAlī

Gülşen-i ḫazān olanda gerek bülbül aġlasun
Gelsün hemīşe nāle vü efġāne yā ʿAlī

Tā dār-ı nefs gerek idem efġān ü āh u zār
Belki bu ḫaste cān yite cānāne yā ʿAlī

Bülbül-ṣıfat-ı gül ayrıyam ḥasret-i viṣāl
Tāb eyleyüm[569] ne nevʿile hicrāne yā ʿAlī

Gitmiş Medīne şāhı peyember gibi atam
Ḫˇār olmışam cihānda ẕelīlāne yā ʿAlī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gelende tenge ḫalāyıḳ-ı fiġān-ı Zehrādan
Kesüb taʿalluḳu ḫayru'n-nisā bu dünyadan

Olanda ṣubḥ zamānı o bānū-yı dü-cihān
İderdiler Ḥüseyn ile ʿazm-ı ḳabristān

Gidüp baḳīʿada aġlardı ṣubḥdan tā şām
Ḳılardı şām namazında menziline ḥırām

Günüzler ıssı hevā cānını idende helāk
Olurdı sāye-i aʿżāsı naḫle-i misvāk

[568] nā-dāne: nālāna GH.
[569] eyleyüm: eyleyüp KM.

Bu macerādan olup maṭlaʿ-ı münāfiḳlar
Gidüp o naḫle-i[570] misvāki ḳatʿ eylediler

[51b] Bu ġuṣṣadan dutuban cism-i dāġ-dār-ı şerer
Gidüp baḳīʿada bir beyt idüp binā Ḥaydar

Ḳoyup o beyt adını beyt-i ḥüzn ü el-aḫzān
İderdi[571] Fāṭıma beytü'l-ḥazānda āh ū fiġān

Olup mücāvir-i beytü'l-ḥazān Cenāb-ı Betūl
Dutardı taʿziye aġlardı ḳan beḥāl-i melūl

Hilāl teg sāralup cismi bī-ḳarār oldı
Yaralu ḳalbi yaralandı dāġ-dār oldı

Bu yanda ẓulm-i adū bir taraf ġam-ı hicrān
Civanlıḳında ḳılup serv-i ḳāmetini kemān

Başında ḳara gözi yaşlı[572] cismi nīli pūş
Żaʿif peykeri bisterle oldı hem-āġūş

O ḳadar geçmedi mevt-i resūlden eyyām
Olup zamānede yetmiş beşinci gün temām

Düşüp hevāyı viṣāl-i ḥabīb-i yezdāna
Bu ʿazm ḳıldı gide bezm-i ḳurb-ı[573] cānāna

Żaīf cānı ile ḫayretü'n-nisā-i Betūl
Firaşdan duruban itdi ʿazm-i ḳabr-i resūl

Yapışdılar ḳolına Hāşīmiye ʿavretler
Getürdiler anı tā ḳabr-i pāk-i peyġamber

Görende ḳabr-i resūl-i Ḫudāyı ḫayru'n-nisā
Kucaḳlayup o mezārı diridi vāveylā

Günim ḳarardı[574] cihān-ı fenāda yā etbā

[570] naḫle: sāye GH.
[571] iderdi: ider KM.
[572] gözi yaşlu : is gözi KM.
[573] ḳurb: ġarb KM.
[574] ḳaradı: ḳararır KM.

Olupdı derd-i melālim ziyāde yā etbā

Öziñ behişte ḫırām eylediñ ḳızın ḳaldı
Ġam ū elemde bu miḥnet serāda yā etbā

Ezel ḳaburḳamı sındırdılar ḳapum yandı
Cihānda kimdü[575] benim teg cefāda yā etbā

Medīne ehli meni ḳoymadı ṭutam saña yas
Kime gidüm bu yamān günde dāda yā etbā

Ne menend tāb ü tüvān ū ḳarār ṭāḳat yoḳ
Ne cān ḳalup ʿAlīye'l-Murtażāda yā etbā

Beni mezārıña çek ḳoyma ḫˇār-ı dünyada
Enīs olam saña dār-ı beḳāda yā etbā

[52a] Zebüñe nāle çeküp Fāṭıma olup bī-huş
Olup mezār-ı resūl-ü Ḫudāya hem-āġuş

Muḫaddirāt-ı beni Hāşīmi bā-cedd-i temām
Getürdiler anı ferşinde itdiler ārām

Görüp bu ḥāleti mevlā-yı mīr-i muttaḳiyān
Zebān-ı ḥāli bu mażmūnı ḳıldı ẕikr ü beyān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aç gözin bir hūşe gel rūḥ-revānım Fāṭıma
Ġam gününde ġam-güsārım hem-zebānım Fāṭıma

Ḥāle gel bir dem naẓar ḳıl Murtażā aḥvāline
Ḳalmadı cān bende ey ārām-ı cānım Fāṭıma

Yalñızam[576] Yeṣribde senden ġayrı yoḳdur yāverim
Yoḳ ġam-ı hicrānıña tāb ü tüvānım Fāṭıma

O dem[577] ki bir nice gün Fāṭıma biḥālet-i zār
Yatup firāşde olmışdı żaʿiflen bīmār

[575] kimdü: kimdir
[576] yalnızam: yalḳuzam GH.
[577] O dem: ġaraż GH.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gelende ḥücreye bir gün imām-ı külli enām
Ne gördi Fāṭıma üç emre eyleyüp iḳdām

Gül ışladup daḫı kerem-āb hem ḳılupdı ḫamir
Suāl itdi cenāb-ı emīr-i Ḫayber-gīr

Eyā ṣabiyye-i marżiyye Resūlullāh[578]
Bu sırdan men nālānı itgilin āgāh

Ayaḳa durmaḳa yoḳ sende ṭāḳat ü ārām
Neden üç emre mübāşir olupsan ey Zehrā

Cenāb-ı Fāṭıma bā-ʿizzet ü kemāli edeb
Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ey emīr-i ʿArab

Żamīr ḳılmışam āmāde çün bes-i temām
Gerek bu ḥāl ile bir ḳader idem dürüst ṭaʿām

Bugün men ölem ider Ehl-i Beyt şuyūn-ı şeyn
Rıżā degil yüregim aç ḳala Ḥasanla Ḥüseyn

Ṣu ḳızdırup iderem tāze iyü esaslarıñ
Yuyam balalarımun cāme vü libāslarıñ

[52b] Bu ḥücrede nice gündür men olmışam bīmār
Ḳonupdı Zeynebimiñ saçlarına ger[579] ġubār

Sebeb budur ki gül ışlatmışam o nālāne
Öz ellerimle yuyup zülfine çekem şāne

Cenāb-ı Fāṭıma rāżı degildi müʾminler
Ki Zeynebiñ saçına ekleşe ġubār ü keder

Ne yerde ḳalmış idi bilmezem hemin Zehrā
Bu baḫt-ı ḳaranıñ olmışdı meskeni ṣaḥrā

Yezīd atına bend itmiş idi bazārı
Dolandırdılar zencīre baġlu ḳolları

[578] Resūlullāh: Resūl-ı Ḫudā GH.
[579] ger: - KM.

Ayaḳ yalın baş açıḳ bī-niḳāb ü pirāye
Dımışḳıñ ehli temāmen çıḳup temāşaya

Urup[580] kecāveye başın gelürdi efġāna
Boyanmış idi ḳara saçları ḳızıl ḳana

O dem veliyy-i ḫudāvend-i ḥayy ū lem-yezelī
Vaṣiyy-i Aḥmed-i Muḫtār Şīr-i Dāver-i ʿAlī

Görende ḥālet-i Zehrāyı bī-ḳarār oldı
Ġamı ziyādelenüp çeşmi eşk-bār oldı

Buyurdı ey felek-i ḥüsne kevkeb-i nūrā
Dürri yegāne-i deryā-yı ʿismet-i kübrā

Bu günki gün görürüm özge nevʿi ḥālin var
Beni firāka dü-çār itmege ḫayālin var

Cenāb-ı żühre-i Zehrā bi-ḥālet-i bī-tāb
Şehenşāh-ı Necefe eyledi bu nevʿe ḫiṭāb

Ḥelāl ḳıl baña ey şāh-ı *Lā-fetā*[581] giderem
Bu ḫaste cānım olup derde mübtelā giderem

Daḫı cihānda ḳutuldum ġam ü[582] cefāsından
Tapulmadı yüregim derdine devā giderem

Seniñ evinde gelüp ṭoḳuz yıl cefā çekdim
Ḫoş olmadı yüregim görmedim ṣafā giderem

ʿAdüvv ḳaburḳamı sındırmaġı yıḳup evimi
Baña bu ẓulmi ʿaceb gördiler revā giderem

Evimde ḳoymadılar dincelüp olam raḥat
Ne ḳāra günlere ṣaldı bu eşḳiyā giderem

[53a] Apardı mescide elden alup maʿṣiyetimi
Ḳapumı baġladı bu ḳavm-i bī-ḥayā giderem

[580] ururp: virüp GH.
[581] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[582] ḳutuldum ġam ü: Kurtardım ʿumūr KM.

Diz üste Fāṭımanıñ başını alup Haydar
Fiġān ile didi ey yādigār-ı ḫayr-i beşer

Göñülde gizli olan maṭlubıñ ʿayān eyle
Eger[583] vaṣiyyetiñ olsa bana beyān eyle

Götürdi şāhidi maṭlab yüzinden aṣl-ı niḳāb
Cenāb-ı Ḥaydara Zehrā bu ḳısmı virdi cevāb

ʿAmmoġlı ẓulm-i cefā[584] ḥadd ü ḥasırdan aşdı
Beḳāya ʿazm iderem ölmegim yaḳlaşdı

Velākin bir sebebe şād ü belki ḫandānam
Bu yanda çoḳ nigerānam ʿaceb peşimānam

Sürūr ile giderem ġam-serāy-ı dünyādan
Sebeb odur ki ḳurtardım cefā-yı aʿdādan

Firākı çünki alup benden iḫtiyār ü şekīb
Atam resūl-ü Ḫudānıñ olur viṣāli naṣīb

Eyā resūl-ü Ḫudā emrine olan vāriṣ
Beyān idüp[585] ki peşimānlıġa budır bāʿiṣ

Ḳoyup[586] Medīnede gözi yaşlı senden ayrılıram
Ne ḥasret ile Ḥüseyn ü Ḥasandan ayrılıram

İki oġul yitirüp çoḳ cefālar çekdim
O iki Yūsufı gül-per menden ayrılıram

Bu vechden nigerānım melūl ū maḫzūnam
Şikeste bülbül-i zārım çemenden[587] ayrılıram

Ḥüseyn ile Ḥasanım öz başın özin saḳlar
Ḳızım o Zeynebe rūḥum bedenden ayrılıram

Düşer ḳara güne Zeyneb yetīm olur Gülṣüm

[583] eger: ger KM.
[584] cefā: - KM.
[585] idüp: ideyim KM.
[586] ḳoyup: dutum GH.
[587] çemenden: vaṭandan GH.

Kemāl-i ḥüzn ile ol bī-vaṭandan ayrılıram

Dü-bāre ʿarż eyledi ey emīr-i mülk-i ʿArab
Amān dī cān seniñ cān ḳızım ḫānım Zeyneb

Onuñ melāline ḳabr içre gözlerim aġlar
Yatan yerimde yerim gökde gökler aġlar

[53b] O baḫt-ı ḳara ḳızım Zeynebe acıḳlansun
Men aġlaram kefen aġlar sümüklerim aġlar

Yetende söz bu maḳāma yüceldi pür-nāle
O nāle saldı Betūlı bir özge aḥvāle

Baḳanda Fāṭıma ol semtine bi-taʿab
Ne gördi Şāmda zencīre bağlanan Zeyneb

Ḳoyupdı çengine boynın yüzini dīvāre
Dir amān ana cān baḫ gelen men zāre

Ḫazān yetende gele bülbül-i bahār aġlar
Yetīm olanda uşaḳ çeşmi eşk-bār aġlar

Ḳıza atāsı ana gibi mihr-bān olmaz
Yürekde derdi olan vaḳtde bī-ḳarār aġlar

O key ana bu eve gelse nāzımı çekemez
Men aġlaram bacım aġlar Ḥüseyn-zār aġlar

Bu sözleri işidüp Fāṭıma çeküp bir āh
Didi ʿammoġlısına yā ʿAlī veliyullāh

Vaṣiyyetime ʿamel ile çün ḳoyup minnet
Men olmayam[588] ṣora[589] ger ḫ̌āhiş eylesün ʿavret

Bacım ṣabiyyesi kān-ı vefā imāmeni al
Çeker uşaḳlarıñ nāzın ol ḥamīde-ḫıṣāl

Saña fedā[590] men olam ey imām-ı ʿarş-ı vaḳar

[588] olmayam: ölen KM.
[589] ṣora: ṣoñra KM.
[590] fedā: - KM.

Özün bilir her kimi alsan da iḫtiyārıñ var

Ḳabūl eylegil Allāh rıżası maṭlabımı
Oñı ana eli altında ḳoyma Zeynebimi

Yaḳīn ki gitmeliyüm oldı āhiret şeferim
Dü-bāre cān senün cān menim yetīmlerim

Yatırmamış oları bir gice özün yatma
Rıżā-yı Allāh içün Zeynebimi aġlatma

Hemīşe lüṭf eyle Gülşüm derdini ḫaber al
Menim vefālu ḳızımdır ḳoluñı boynuna sal

Budır ikinci sözüm ey şehenşeh-i medenī
Ölen ṣoñra daḫı salma dü-bāre meni

Yürekde gizliyen olan ġamlarımı daşdırma
Cenāzeme bunlarıñ gözleriñ sataşdırma

[54a] Taḫallüf eyleme virem ḳasem Ḫudāya seni
Öz elleriñ ile apar ḳoy gice mezāre meni

Firāş-ı ḳabrde dincilmezem ʿammoġlı yaḳīn
Ḳıla namāzımı bu ḳavm-i bī-ḥayā-yı laʿīn

Virende ġasl baña ey emīr-i mülk-i ʿArab
Amān di ḳoyma gelüp görmesün ḳızım Zeyneb

Sınup ḳaburḳalarım düşmüşem yaman ḥāle
Uşaḳdı[591] tāb eylemez görse çoḳ ider nāle

Maḳāl-i Ḫayru'n-nisādan cenāb-ı Şīr-i Ḫudā
Çoḳ aġlayup didi ey bint-i server-i dü-serā

Seniñ vaṣiyyetiñe eylerem ʿamel men zār
Bu şarṭlan ki cenāb-ı peyġambere zinhār

Dime ʿAlīniñ evinde başa ḳara saldım
Muṣībetim çoḳ olup üç gün üç gice aç ḳaldım

[591] uşaḳdı: uşaḳdır KM.

Dime ʿAlīniñ evinde bu gül yüzim saralup
Ki el degirmeni çekmekden ellerim ḳabarup

Cenāb-ı Fāṭıma ʿarż itdi ey şeh-i maḥşer
Şikāyet itmenem ammā men ey elem-perver

Feżā-yı dehrde sensen yegāne-i āfāḳ
Evinde ṭoḳuz il[592] egleşmişem ʿammoġlı ḳonaḳ

Arada menden eger olmış olsa terk-i edep
Güẕeşt ḳıl gelen ey tac-dār-ı mülk-i ʿArab

Zamānede eger incidmişem de olsa seni
Ḥelāl eyle Ḥüseyn oġlıña bağışla meni

Men sitem-zededen ṣādır olsa cürm-i günāh
Yaḳīn bağışlamasun sen bağışlamaz Allāh

O dem temām eyleyüp Fāṭıma vaṣiyyetini
Temām-ı cemʿ eyledi Ehl-i Beyt ü ʿizzetini

Vedāʿı bāz-ı pesin itdi āl-i eṭhārı
Çāġırdı yanına Gülşüm ü Zeyneb ü zārı

Ṭutup Ḥüseyniñ elinden didi amān Zeyneb
Diyār-ı kerb-i belāda daşanda ḳan Zeyneb

[54b] O çölde cān seniñ cān Ḥüseyn teşne lebiñ
Çekende tīġ-i cefā ḳavm-i Kūfiyān Zeyneb

Yaralananda Ḥüseynim yarasını bağla
O günde ol atalar gibi mihr-bān Zeyneb

Men olmanam balamun boynuna ḳolumı salam
Ḥüseyni ḫār eyleme Kerbelāda cān Zeyneb

Diyüp bu sözleri baḳdı Ḥüseyinle Ḥasana
Buyurdı imdi gidiñ siz resūl ravżasına

O ravżada ṭaleb-i ʿayn-ı müddeʿā eyleyün

[592] il: yıl KM.

Kemāl-i ṣıdḳ ile men bī-kese duʿā eyleyün

Salup yola Ḥüseynini başdı ġam ū zārı
Çıḳardı ṭışarı ḳalan Ehl-i Beyt-i eṭvārı

Ḫiṭāb ḳıldı o bānū-yı maḥşer-i kübrā
Hani o Caʿfer-i Ṭayyār zevcesi Esmā

Gelüp berabere Esmā didi ki cān Zehrā
Sen olmayan ṣoñra vīrān ola cihān Zehrā

Buyurdı Fāṭıma Esmāya ey vefā kānı
Bu günki gün[593] yola sal sen baḳaya Zehrāyı

Bi-ḥükm-i Rabb-i ġanī Cebraʾil-i ḥoş-destūr
Getürmişdi atam içün behişdden kāfūr

Üç ḥiṣṣe ḳıldı o kāfūrı Aḥmed-i Muḥtār
Bir ḥiṣṣesin baña ḳıldı ʿıṭāşe-i ebrār

Virende ġasl idende kefen bu mehcūrı
Ḥanūṭ ḳıl gelen Esmā o sehm-i kāfūrı

Bu maṭlabı diyüp ol burc-ı kevkeb-i temcīd
Su ısıtup eyledi tazeden vużu-ı tecdīd

İdüp muʿaṭṭar öz endāmıñ ol ḥayā-kānı
Ḳılup vedāʿ kenārında çıḳardı Esmāyı

Muḳarrer eyledi Esmāya ol melek-fıṭrat
Tevaḳḳuf eyle bu ṣaḥn-ı serāda bir saʿat

Temām olan ṣoñra sāʿat çāġır bu nālānı
Cevāb gelmese bil virmişem şīrīn cānı

Kenāre çıḳdı çü Esmā bedīde-i ḫūn-bār
Cenāb-ı Fāṭıma seccāde üste dutdı ḳarār

[55a] Kemāl-i żaʿf ile Zehrā ḳılup edā-yı namāz
Elin getürdi bu nevʿ ile ḳıldı ʿarż niyāz

[593] gün: - KM.

Ḫudā bu nāle vü āh ü fiġānım ḥürmetine
Atā ġamında yanan ḫaste cānım ḥürmetine

Sınan ḳaburḳalarım saḳaṭ ola şehīd oġlum
O Muḥsin adlu menim hem-zebānım ḥürmetine

Yanan ḳapum ḳolumun ḍarb-ı tāz yana yeri
Sınıḳ yürekdeki sūz-ı nihānım ḥürmetine

Ḳapu dalında ezilmiş sümüklerim yarası
Aḳan gözimden o eşk-i revānım ḥürmetine

Günahsız ḳolı bağlı ġarīb ʿammoġlum ʿAlī
Ḥüseyin ile Ḥasan nev-civānım ḥürmetine

Bağışla sen atamıñ ümmet günāhkārın
Günahsız dāġılan ḫānımān ḥürmetine

Temām ḳıldı duʿasıñ o şemʿ-i ḥacle-nāz
Serāy-ı ʿāriyeden itdi cennete pervāz

Tevaḳḳuf eyledi bir bāʿiṣ-i ḳadr ṣaḥnda Esmā
Ne gördi ḫayr'un-nisādan daḫı kesildi ṣadā

Açup ḳapuyı baḫup gördi āh-ı vāveylā
Yüzini ḳıbleye ṭaraf döndürüp yatup Zehrā

İçüpdi cām-ı ecel nuṭḳdan düşüp nefes
Uçupdı rūḥı bedenden ḳalup ḳurı ḳafes

İdüpdi nūş-ı mey-i irciʿi olup medhūş
Besān-ı bülbül-i bī-cān terāneden ḫāmūş

Görüp bu ḥāleti Esmā fiġān ü nāle-künān
Yaḳup temām beni Hāşīmi iderdi fiġān

Bu şūr-ı maḥşer-i kübrāda geldiler Ḥüseynin
Alup ʿimāmesiñ aġlardılar bi-şuyūn-ı şeyn

Cenāb-ı Şīr-i Ḫudā vālid-i Ḥasan ü Ḥüseyn
Nefīs-i nefs ile Zehrāya ḳıldı ġasl ü kefen

Kefende çün ruḫ-ı ḫayru'n-nisā nihān oldı
Cihānda ẓulmat-ı derd-i miḥen ʿayān oldı

[55b] Resūl-ı püştenün nev-şüküfte ġonce güli [594]
Cefā-yı ẓulm-i Ebū Cehl ile ḥazān oldı

ʿAdüvv elinde yıḳıldı benān-ı dīn-i mübīn
ʿAlī-yi velīyy-i Ḫudā ḳāmeti kemān oldı

Zamānede anasız ḳaldı bī-nevā Zeyneb
Salup ḳara başa Gülsüm nātüvān oldı

175 Yetīmlik tozı ḳondı İmām-ı Ḥasan yüzine
Ḥüseyn teşne-ciger yandı baġrı ḳan oldı

Ṣabāḥ ü şām gelüp māteminde feryād
Hemīşe Ḳumrī-i dil-ḫaste nevḥa-ḫᵛān oldı

Kefen ṭutan ṣoñra Zehrāya mīridir Ḥüseynin
Muḳarrer itdi ḥużūrına geldiler Ḥüseynin

Buyurdı anlara ey nūrı dīdeler bārı
Ḳılun vedāʿ bu maẓlumanı sizi tārı

Çeküp oġul yoluñuzda bu vaḳte degin zaḥmet
Atāñız Müctebādur ḳalmasun size ḥasret

180 Olan zamānda muraḫḫaṣ Ḥüseyn-zār ü Ḥasan
Yıḳıldı her biri bir sitemden ḳılup şuyūn

Ḳucaḳlayup anasın aġlayup çekerdiler āh
Bu aġlamaḳlıḳ içinde ne gördiler nāgāh

İşidicegin Ḥüseyniñ o nāle zārın
Fiġān ile kefen altında açdı ḳolların

Ölen ṣora[595] yüreginde muḥabbeti dāşdı
Başup iki balasın baġrına ḳucaḳlaşdı

Żebān-ı ḥāl ile söylerdi bint-i şāh-ı ümem

[594] Resūl-ı püştenün nev-şüküfte ġonce güli: - KM.
[595] ṣora: ṣoñra: KM.

Bu ḳadar aġlamayıñ sizden ḥasret ayrılıram

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Düşdi bu yerde yādıma bir zār-ı bī-nevā
Bī-kes Sekīne bülbül-i gülzār-ı Kerbelā

Aḫtardı ḳatligāhda Ḥüseyni o bī-vaṭan
Gördi ḳurı yir üste düşüp naʿşı bī-kefen

Bir vā Ḥüseyn ṣadāsı çeküp ḳıldı āh ū zār
Başsız beden ḳılup ḥareket oldı bī-ḳarār

Açdı iki ḳolın virüben sīnesin nişān
Güyā ḫiṭāb ḳıldı ki ey cismim içre cān

[56a] Bundan ṣoñra daḫı yanacaḳsun firāḳıma
Cān ey başı ḳaralu ḳızım gel ḳucāġıma

Başım gelende yanıña vīrāne-i Şāmda
Al ḳoy susuz dudaḳıñı ḳanlı dudāḳıma

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O demde[596] emīr-i ʿArab tac-dār-ı mülk-i Ḥicāz
Ṣaḥābelerle ḳılup ḫayretü'n-nisāya namāz

Mezārını gice vaḳti ḳazup İmām-ı ʿAlīm
Götürdi naʿşını tā ḳabre eyleye teslīm

O ḥalde iki el ḳabrden olup peydā
Ṣadā yetişdi ki ey neyyir-i semā-yı vālā

Egerçi ṭutmadı ümmet cihānda ḥürmetimi
Bu günkü gün baña tapşur gelen emānetimi

İdende ol ele teslīm naʿşı Zehrāyı
Dü-bāre geldi ses ey ġayret-i vefā kānı

Menim emānetimiñ ey belā diyārına Nūḥ

[596] o dem: garaż GH.

Ḳolı degildi saña tapşuran zamānda[597] mecrūḥ

Benim emānetimiñ ey imām-ı ʿarş ü ḳār
Sınup ḳaburḳaları olmamışdı derde dü-çār

Ne bir gülüp yüzi dünyāda olmadı dil-şād
ʿAceb emānetimi saḫladın evin ābād

Bu dem-i[598] muṣībet Zehrāyı Ḳumrī-i nālān
Olup hemīşe beyān eylemekde raṭbü'l-lisān

41

Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Emīrü'l-Mu'minān ve Şehādet-i Mevlā-yı Mutkiyān ʿAleyhe Ṣalāvat Allāhu'l-Mülkü'l-Menān[599]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne bezmdir eşer-i mātem ū ʿazā görinür
Cihānda ġulġule-i şūr u āh u vā görinür

Gine ḳulaḳ dutulur ʿAlī ṣadāsından
Feżā-yı ʿālem-ārā nale vü bükā görinür

Baḳanda tīre-i müjgan-ı çeşm-i aḥbaba
Niẓām ilen düzilüp dürr-i pür-bahā görinür

Ṭutupdı[600] velvele āfāḳı gökler aġlar ḳan
Temām-ı mescid ü miḥrābda ḳara görinür

[56b] 5 Kimiñ ʿazāsıdu[601] yārān-ı ġarībe mātemdir
Bu ġamda nevḥa-ser ʿarş-ı kibriyā görinür

Açupdı başını çāk eyleyüp giribanın
Şefiʿ-i rūz-ı cezā ḫatm-i enbiyā görinür

---

[597] zamānda: - KM.
[598] bu dem: garaż GH.
[599] Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Emīrü'l-Mu'minān ve Şehādet-i Mevlā-yı Mutkiyān ʿAleyhe Ṣalāvat Allāhu'l-Mülkü'l-Menān: Meclis-i Vefāt-ı Cenāb-ı Mevlā-yı Mutḳiyān Esīr-i Mü'minān ʿAleyh ü Ālā E's-selām GH.
[600] tutupdı: tutupdır KM.
[601] ʿazāsıdu: ʿazāsıdur KM.

Baḳīʿadan gelür bir ses dir ʿammoġlım vāy
Belī o nāle çeken ḫayretü'n-nisā görinür

Giyipdi[602] câme-i nīli töker gözinden yaş
Cigerleri tökülen ṭaşta Müctebā görinür

ʿİmâme elde besān-ı hilāl-i ʿıyd ṣayām
Yüzinde gerd ü elem şāh-ı Kerbelā görinür

Fiġān yā etbā dem-be-dem çeker ʿAbbās
Eli bilinde resā ḳāmeti bālā görinür

Diyār-ı Şāmda Zeyneb dutup ḫarābede yas
Ḳılupdı[603] zülfi perīşān o bī-nevā görinür

Ḳılıclanup başı miḥrabda bātup ḳana
Yaḳīn ki taʿziye-i şāh-ı *Lā-fetā*[604] görinür

Riyāż-ı ġamda ider nāle Ḳumrī-i şeydā
Anıñ ṭarrānesi sermāye-i bükā görinür

Böyle[605] Rivāyet ider rāviyān derd-i Muḥsin
Ki ḳırḳ beş yıl geçüben hicret-i peyemberden

ʿAlī velīyy-i Ḫudā feṭḥ-i Nehrevān eyledi
ʿIrāḳ memleketin emn ile amān eyledi

Bu ḳıṣṣadan ṣora[606] bir fevc-i ḳavm-i kīne-şiʿār
Ḫ̌ārce oluban Mekke[607] içre taʿziye var

Biri diridi ki pāy-māl olup şerīʿatimiz
Biri diridi meger harda ḳaldı ġayretimiz

Biri diridi gerek eyleyiñ ḳıṣāṣa ḳıṣāṣ
Biri diridi bu ẓulūmi idüp zāde-i ʿĀṣ

Biri diridi bu iş emr gelüp hāviyedür

[602] giyüpdi: giyüpdür KM.
[603] ḳılupdı: ḳılupdır KM.
[604] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[605] böyle: - KM.
[606] sora: ṣoñra KM.
[607] Mekke: Kūfe GH.

Ezel binā-yı fesādı ḳoyan Muʿāviyedür

Biri diridi çeküp ẕülfiḳārıñı Ḥaydar
Ḳırup temāmısını eyleyüp revān saḳar

[57a] Diridiler gerek āfāḳa velvele ṣalmaḳ
Bu üç neferden ölenler ḳışāṣını almaḳ

O ḳavm içinde durup ʿAmr ibn Bekr-i şerīr
Ḳıtāl-zāde-i ʿĀṣ içün oldı gerden-gīr

Biri o ṭāyifeden bir ki ibn ʿAbdullāh
Durup Muʿāviyeniñ ḳatline olup dil-ḫᵛāh

Velīk-zāde-i Mülcem o bed-nihād ü-füżūl
Şehādet-i ʿAliyyü'l-Murtażāyı ḳıldı ḳabūl

Bu şarṭı ḳıldılar ol nā-kesān-ı bed-bünyān
Bir avuç laʿīn şeb-i nevzed hem Ramażān

İki laʿīni yitürsiñ serāy-ı nirāne
Cenāb-ı Şīr-i Ḫudā baṭursın al ḳana

Bu ʿazm ile kemerin muḥkem eyleyüp pür-kīn
Yetişdi Kūfeye çün ibn Mülcem-i bī-dīn

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Maʿden-i miḥnet ü belā geldi
Ḳātil-i şāh-ı evliyā geldi

Yıḳmaġa dīn evin olup ḥażır
Ol sitemkār-ı bi-ḥayā geldi

Zeyneb-i baḫt-ı ḳaranıñ başına
Tāzeden ṣalmaġa ḳara geldi

Ḳoymaġa şāh-ı Kerbelāyı yetīm
Zāde-i Mülcem-i deġā geldi

İtmege ḳadd-i Müctebāyı kemān
ʿĀleme salmaġa ġara geldi

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyār-ı Kūfede ol bed-nihād-ı bī-īmān
Girüp ḳabiliyetim er-rübāye oldı nihān[608]

Hemān ḳabīlede bir ṣaḥn-ı şūma ḳoydı ḳadem
Görüp o ṣahnda ḳıṭṭame-i o kān-ı sitem

Cemāline baḳuban oldı ʿaşk ile dem-sāz
Karār ü ṣabrı gidüp elden açdı perde-i rāz

Cevāb virdi o melʿūne-i cefā girdār
Bu fikre düşme benim çoḳ ṣaḳīl-i mihrim var

Ezel budır ola üç biñ dirhem ġulām ü kenīz
Üçünci ḳatl-i Cenāb-ı ʿAlīdir bī-heme çīz

[57b] İşitdi bu sözi çünki maḫarrib-i īmān
Berā-yı maṣlaḥat itdi böyle cevābı beyān

Ki velīk men bī-ḳader ṣaḳil-i ʿAlī
Huve'l-vaṣiyy-i resūl u velī Lem-Yezel

Kimiñ ne cürʾeti var eylesün bu emre ḳıyām
Cenāb-ı Şīr-i Ḫudā ḳatline ide iḳdām

Ḫiṭāb ḳıldı o melʿāne-i cefā-tevām
Bu maṭlubıñ ikisinden rıżā ile geçerem

Yaḳīn bil gelen ey maʿden-i cefā vü sitem
Ki ḳatl-i sāḳī-i kevṣerden el çeken degilem

Ġaraż ki zāde-i Mülcem-i laʿīn bed-āyīn
Görüp öz āyineni ḳatl-i şāh diyende metīn

Yürekde gizleyen olan sırrıñ[609] eyledi izhār
Ḍidi ki gelmemişem Kūfeye men ġaddār

Meger yıḳup dağıdam ṭāḳ-ı ʿarş-ı bünyānıñ
Cefā eliyle dökem şāh-ı *Lā-fetā*[610] ḳanın

[608] nihān: revān GH.
[609] sırrın: derdin GH.

Bu müşkül emrde ben olmuşam kemer-beste
Gerek ʿAlīyi şehīd eyleyem namāz üste

ʿAlī şehādetine baġlayanda ʿahd ü vaṯıḳ
Olup o nā-kese dürdāne Ḫālıḳ[611] oġlı refīḳ

Bu işde hem-ḳasemem ḳatl-i Ḥaydar-ı Kerrār
Dü-bāre oldı çü Ṣīb ibn Baḥre-i ġaddār

Her üç laʿīn ü dāġ-dār fikr ü ẕikr-i kārında
Gezerdi ḥīle ile fırṣat intiẓārında

Velīk tā ki[612] ṣiyāme yetüp telāş-ı ʿaṣr
Getürdi mescide teşrīf-i ḳāliʿ-i Ḫayber

Yıḳıldı mecmuʿ-ı ḫalḳ-ı Ḫudā-yı cinn ü beşer
O şāh-ı lev-keşf oldı müzeyyen-i minber

Ezel edā buyurup ḫuṭbe-i faṣīḥ ü belīġ
Dālınca ḥükm-i Ḫudāvendi eyledi teblīġ

[58a] Baḳup o meclise ḥasretle çekdi āh-ı nihān
Dü-bāre ʿārıżına ḳıldı revān [613]

Ḫiṭāb ḳıldı eyā ümmetān-ı peyġamber
Gerek bu günde virem sizlere bir özge ḫaber

Temāmıñız biliñ ey ḳavm Ebū Türābam men
Rüsl-i Ḫakḳ vasiyy-i felek[614] cenābam men

Maḳām-ı ḳurbda ṣaḥib-livā-yı rūz-ı elest
Medār-ı kevnde şāḥ-ı melek-riḳābam men

Meh-i vālā-yı[615] ḳamer āsmān-ı evc-i velā
Firāz-ı çarḫ-ı veṣāyetde āfitābam ben

Hidāyetiñ göginiñ mihr-i ʿālem-ārāsı

---

[610] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[611] Ḫālıḳ: muḫalled KM.
[612] tā ki: māh KM.
[613] ʿārıżına ḳıldı revān: - KM.
[614] Rüṣl-i Ḫaḳk vaṣiyy-i felek: Vasiyy-i Ḥaḳḳ resūl-i felek KM.
[615] vālā: vefā GH.

Kelām-ı Ḥaḳḳda *Ḥā-Mīm ve'l-kitāb*[616]am ben

Menim elimdedir devrān-ı devr-i çarḫ-ı felek[617]
Revāḳ-ı aḫżar-ı eflāk içün ḳıbābam men

Disem baʿīd gelür *fāṭırü's-semavāt*[618]ım
Bu ḫalḳa fāṭır içün perde ḥicābam men

Mebāde ḳılmayıñ ey ehl-i Kūfe istiʿbād
Ġalaṭ degil ki diyem *ʿālemü'l-ġıyāb*[619]am men

Muḥammed ile ʿAlī nūrı vāḥiddir
Anıñla leyleʾ-i Miʿrāc hem rikābam ben

ʿUlūm-ı maḫzenidir sīnem ey muʿāşır-ı nās
Belī Medīne-i ʿālem-i resūle bābam men

Feżā-yı ʿālem-i imkānda ẓāhiren beşerem
Ḫicāb-ı ġaybda bir nūr-ı müsteṭābam men

Celāl ü rütbemi derk eylemez ʿuḳūl u nüfūs
Odur ki[620] ʿālem-i idrākde ḥicābam[621] men

Benim vücūdum ilen bir ḳarārdır ʿālem
Yir ü gök ehline çün feyż içün sehābam men

Fenā cihānda celāl-i Allāh maṣdarıyam
Vücūd-ı maʿrifetde zīver-i ṣiyābam men

Bu elde ẓāhir olup ḳudret-i yedallāh
Saʿīde raḥmet ü kāfirlere ʿaẕābam men

Cezā güni ḳurulan ḳasṭ ü ʿadl-i mizānı
Gürūh-ı ümmet içün maʿraż-ı ḥisābam men

[58b] Benim elümdedi taḳsim-i cennet ü nīrān
Belī şefāʿat ile maġfiret-tābam men

---

[616] "Hâ Mîm. Apaçık Kitab'a andolsun ki," (Zuhruf/1-2)
[617] felek: eṣīr KM.
[618] "O, gökleri ve yeri yaratandır." (Şūrā/11)
[619] "O, gaybı da, görülen âlemi de bilendir." (Ra'd/9)
[620] Odur ki: dergāh KM.
[621] ḥicābam: ʿucābam KM.

Ḳılıclanup başı münşaḳ olan çü ḳurs-ı ḳamer
Bu ayda ḳan ile aġ saḳallı ḫiżābam men

Yaḳīn dalımca düşüp ḳātilim sirāḳe gürz
Bu baḥr-i ʿömrde çün geşti ḥabābam men

Ḳalan ʿıyāli ġarīb ülkelerde ser-gerdān
Nifāḳı berhem olan ḫānımān ḫarābam men

Ḫayāl eylemeyiñ vardı bākīm ölmekden
Ecel piyālesine teşne şarābam men

Hemīşe Ḳumrī-i nālān gibi iden gögü
Viṣāl bezmine hicr ile dil-kebābam men

Bu sözleri işidüp ehl-i meclis ü ḥażzār
Fiġāne geldile[622] ḳan aġladı der ü dīvār

Suāl ḳıldıla[623] kimdir saña ḳılıc çeksün
Kimiñ ne ḳudreti vardur ki ḳanıñı töksün

Buyurdı Şīr-i Ḫudā ey cemāʿat-i ümmet
Feżā-yı dehrde çoḳ çekmişem ġam ü miḥnet

Bu ay ḳaraya batar ʿıtret-i benī Hāşim
Bu ayda ṣubḥ zamānı ḳılıclanur başım

Ḥüseyinle Ḥasanım ider gözyaşın cārī
Bu ay yetīm olacaḳ Kerbelā ʿalem-dārı

Gelür ḳara giyünüp ehl-i yetīm efġāne
Namāz-ı ṣubuḥda aġ saḳalım batar ḳana

Ṣarāḥatā bilürem bir şerīr-i ehl-i zamān
Ḫiżāb ider yüzimi secdegāhda ḳanım ilen

İmām-ı cinn-i beşer şāh-ı evliyāyam men
Bu nevʿ olmasa ki vallāhi çoḳ rıżāyam men

Velī şerīʿati benden ṣoñra riʿāyet idiñ

[622] geldile: geldiler KM.
[623] ḳıldıla: ḳıldıla KM.

Ḥüseyinle Ḥasana Ḥaḳḳ rıżāsı ḥürmet idiñ

ʿIyālimiñ cigerin ẓulm od ile daġlamayun
Ḥüseyne āb-ı Fırātıñ yolını baġlamayun

Şehīd olan ṣora[624] ey Kūfiyān men nālān
Gidüp Medīnede ehl ü ʿıyālim aġlar ḳan

[59a] Velī geçer nice yıl bā-hezār derdi vü taʿab
Gelür bu şehre dü-bāre[625] ḫānım ḳızım Zeyneb

Tevaḳkuʿum budır ol bī-nevā dil-efkārı
Bürehne nāḳibe bindirmesün sizi tārı

Ḳonaḳ gelende size başına salup ḳara
Sitemle çekmeyesiñiz ser-bürehne bāzāra

Bu ḥürmet eyleyüben duḫterān-ı Zehrāya
Ḫınā yaḳup eliñe[626] çıḳmayıñ temāşāya

Cüdālar üste görende Ḥüseynimiñ başın
Anıñ kesük başına atmayıñ cefā ṭaşın

İşidicegin[627] bu maḳalātı düşdi meclise şūr
Başın aşaġa ṣalup aġladı ünās-ü ẕükūr

Düşüp aşaġa çü minberden ol vaṣiyy-i resūl
Gelüp serāyına oldı ʿibādete meşġūl

O māh-ı ṣavmaʿa şāhenşāh-ı mülk-i miḳdār
İderdi her gice bir menzile gidüp ifṭār

Gehī Ḥüseyn ü Ḥasan menzilinde şāhı ʿArab
Gehī olurdı müşerref-baḫş menzili Zeyneb

Yetişdi tā ki şeb-i nevāzid hem Ramażān
Olup hemān gice Gülşüme şāh-ı dīn mihmān

[624] ṣora: ṣoñra KM.
[625] dü-bāre: - KM.
[626] eliñe: eliñize KM.
[627] işidicegin: işidicek KM.

Ġurūbdan ṣoñra çün eyledi namāza ḳıyām
Ḫużuʿ ʿile idüben Murtażā namāzı temām

Getürdi Ḥażret-i Gülşüm o şāh içün iftār
Ṭabaḳda ḳurs-ı taʿām ü nemekle bir miḳdār

Yanında ḥāżır idüp ḳoymış idi kāse-i şīr
Çü gördi kāse-i şīri emīr-i Ḫayber-gir

Buyurdı Ḥażret-i Gülşüme ey vefā kānı
Söyle ne vaḳt görüpsin bu Şāh-ı Merdānı

Ṭaʿām ide iki niʿmetle meyli ġāfil tek
Götür bu kāse-i şīri kifāyetimdir nemek

Anda[628] o şāh-ı bülend aḫter ü bülend maḳām
Tenāʾvül[629] eyledi üç loḳma-i nemekle ṭaʿām

Dü-bāre itdi namāza şürūʿ-ı bā-temkīn
Ki tā ḳılup niçe rekʿāt biḥāl zār ū ḥazīn

[59b] Namazdan ṣoñra çün oldı çeşmi nāyil-i ḫˇāb
O ḳadar geçdi kim durdı ḫˇābdan bī-tāb

Çaġırdı yānına ehl-i ḥarāmla ola dīn
Vedāʿ idüp gine ḳoydı namāz bünyādın

Gehī namāz ḳılup ol imām-ı ʿarş ū ḳār
Baḳardı maşrıḳa gāhī bedīde-i ḫūn-bār

Baḳan zamānede ufḳ sitemine bi-çeşm pür-āb
Zebān-ı ḥāli bu mażmūn ile iderdi ḫiṭāb

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çāh-ı ẓulmatdan ʿayāñ ol intiẓāram ey seḥer
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ vaṣlına çoḳ bī-ḳarāram ey seḥer

Mevsim-i hicrān tökünsün tā irem[630] ḫubānıma

[628] anda: ġaraż GH.
[629] tenāʿvül: O şāh GH.
[630] irem: yitem GH.

Sürḫ-reva olmaḳlıġa ümīd-váram ey seḥer

Ḳalmadı cān Murtażāda çek niḳābın bir kenār
Sen idende cilve men gülgūn ʿiẕāram ey seḥer

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gören zamānda bu ḥāletde Ḥaydarı Gülşüm
Suāl ḳıldı edeblen o bī-kesi maġmūm

Sebeb nedür görirem ḥāletiñ perişāndır
Bu gice ḫāne-i ḳalbiñ nolupdı vīrāndır

Gehī yüzin saralup dizlerin olur bī-tāb
Sitārelerle idersiñ gehī suāl ü cevāb

Nolup saña bu gice dil-figār ü ḥayranesiñ
Meger ne vāḳıʿ olupdır böyle hür āsānesiñ

Ne[631] yatmadıñ olasañ rāḥat ey şeh-i ebrār
Bu ḳadar ḳorḳulısan bilmezem başıñda ne var

Hemīşe ṣaḥna çıḳup ey imām-ı cinn-i beşer
Olup meger çekesin intiẓār vaḳt-i seḥer

Buyurdı Ḫażret-i Gülşüme server-i ümmet
Degil bu sırr nihān ey ʿazīze-i bī-ḥikmet

Olınca ṣubḥ ne ṣabr ü ne bir ḳarārım var
Bu rāḥat olmamaḳımdan bir intiẓārım var

Ne nevʿ rāḥat olam raʿşe düşmesün cāna
Meni ḳonaḳ çaġırırlar ḥużūr-ı cānāna

Ḳızım o dergehe lāyıḳ ʿibādetim yoḳdur
Yüzim ḳaradır elim boş ḫacāletim çoḳdur

[60a] İşitdi bu sözi Gülşüm-i bī-neva ḥazīn
Didi olam saña ḳurbān eyā imām-ı mubīn

[631] ne: ki GH.

Gelür damāġıma senden bu sözde būy-ı firāḳ
Meger felek tökecek başıma benim ṭopraḳ

Ḳucaḳla boynuma sal cān baba iki ḳolıñı
Gelince ṣaḥnda duram gözetlerem yolıñı

Buyurdı aġlama bu gitmegim degil āḫir
Çek intiẓārımı eyle tedārikim ḥāżır

Bu ṣubḥda ne gelür başıma özim bilem
Gelende yānıña başım yaralanup[632] gelem

Beni yaralu gören demde aġlarsan aġla
Başım yarasını Zeyneb ḳızımla sen baġla

Çoḳ aġlayup didi Gülşüm-i bī-nevā baba cān
Yara sözin dime vallāhi ḳorḳaram yaradan

Buyurdı serveri dīn[633] ey esīr-i mehcūrım
Budır size yara baġlatmaḳımda manẓūrım

Bugün benim yaramı baġlayıñ ḳılın ʿadet
Gerekdir olmaya sūr-ı Kerbelāda kim cürʾet

Yaralananda Ḥüseynim batanda al ḳana
Anıñ yarasını de baġlayıñ delirāne

Diyüp bu sözleri evden çıḳan zamān Ḥaydar
Getürdi Ḫażret-i Gülşüme ẕülfiḳār-ı dü-ser

Ḳoyup berābere ʿarż itdi ey imām-ı zamān
Düşüpdi çünki dalunca ḳıtāliñe düşmān

Ṣabāḥ olunca böyle iḫtiyārsız gitme
Şitāb eyleme ṣabr u ḳarārsız gitme

Amān di ḳoyma gelen iḫtiyāṭıñı elden
Egerçi gitmelüsiñ ẕülfiḳārsız gitme

Didi namāzdır ḳaṣdım cihāda gitmezem

[632] yaralanup: yaralup GH.
[633] dīn: - KM.

Ḳıtāl-i ṭāyife-i bed-nihada gitmezem

Düşüp menim saġīrim ʿālem-i beḳāya ḳızım
Bu ẕülfiḳārı apar saḫla Kerbelāya ḳızım

Ḥüseyne vir bu ḳılıncı cihāda ʿāzimdir
O bī-nevā balama Kerbelāda lazımdır

[60b] Temām idüp sözin ol pādişāh-ı ḥall ü ḥarem
Kemāl-i şevḳ ile ṣaḥn-ı serāya ḳoydı ḳadem

Var idi bir niçe murġa beyān-ı ḫoş taṣvīr
O şāha oldılar minḳārı ile dāmen-gīr

Zebān-ı ḥāl ile aġlardılar nebāle vü āh
Ḫiṭāb iderdiler güyā ki ey veliyullāh

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Didiler yā ʿAlī amān gitme
Gülşen-i dīn olur ḫazān gitme

Ḳatliñe baġlayup bilin düşmān
Gözler āvāze-i eẕān gitme

Kūfede yoḳdu bir hevādārın
Ḳalmadı ḳızlarıñda cān gitme

Olma rāżı yetīm ola Zeyneb
Ḳoyma Gülsümi nātüvān gitme

Zāde-i Mülceminñ ḳılıcından
Tökerler ḳaṭre ḳaṭre kan gitme

Ḥaẕer eyle ḳılıclanur başıñ
Ḳan olur seyl teg revān gitme

Salma oġlıñ Ḥüseyni kūçelere
Ḳametin eyleyüp kemān gitme

Ḳıl namāzı evinde yā mevlā
Vardır mescidde cān alan gitme

İmdi miḥrāb ü minber aġlar ḳan
Enbiyālar ider fiġān gitme

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Virüp teselli murġa beyān imām-ı ümem
Yetişdi tā koya dervāzeden kenāre ḳadem

Ḳucaḳlayup kemerinden yapuşdı ḳallābe
Virdi bāṭın-ı maʿnāda mīr-i aḥbābe

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Olma semt-i mescidde bir dem ḫırāman yā ʿAlī
Öz eliñle ḫanımānıñ ḳılma vīrān yā ʿAlī

İbn Mülcem ḳatliñe āmādedir gözler yolun
Var elinde zehirlenmiş tīġ-ı berrān yā ʿAlī

[61a] Raḥm ḳıl öz cānıña bu ser-i zinden ḳıl ḥeẕar
Olmasun aġ ṣaḳalıñ ḳan ile elvān yā ʿAlī

Elleri ḳoynunda ḳalmış Ehl-i Beytiñ intizār
Zeyneb ü Gülşümi ḳoyma dīde-giryān yā ʿAlī

Gel revā görme ola ʿAbbās-ı nām öz yetīm
Müctebāya çoḳ çetindir dāġ-ı hicrān yā ʿAlī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Olup revāne mescide şehenşeh-i dü-serā
Fiġān ü āh ile Gülşüm-i zār ü baḫt-ı ḳara

Gidüp İmām-ı Ḥasan ḫiẕmetinde ḳıldı fiġān
Didi şehādet içün imdi server-i devrān

Kemāl-i sürʿat ilen intiẓārsız gitdi
Ḳoyup beni gözi yaşlı ḳarārsız gitdi

Elim yürekde gözim yolda ḳalmışam nigerān
Çü urdı mescide yüz iḫtiyārsız gitdi

Alup ḳılıcını virdim beline baġlamadı
Bu nıṣf-ı şebde durup ẕülfiḳārsız gitdi

Gelüp irişdi şāh-ı *Lā-fetā*[634]ya çünki Ḥasan
Selām idüp didi yā Murtażā be-sūz-u miḥen

Seḥer açulmayup ey pādişāh-ı mülk-i Ḥicāz
Ne vaḳt-i mescid olupdır ne belki vaḳt-i namāz

Bu ıżṭıraba ne bāʿiṣdür ey şeh-i ebrār
Neden bu ḥāle düşüpsiñ meger başında ne var

Mükerrer oldı çü bābında suāl ü cevāb
O şāh-ı dīn Ḥasanı ḳayırup bi-çeşm-i pür-āb

Yitende mescide ol server-i zemīn ü zamān
Zebān-ı ḥāl ile dervāze ḳıldı āh ü fiġān

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Yüceldi bāb-ı mescidden fiġān ey şāh-ı dīn gelme
Ḥaẕer ḳıl bu seferden yā emīrü'l-muʾminīn gelme

Bu ṣubḥ pür-ḫaṭırda yoḳdır ḫayr aṣārı yā mevlā
Yaġar miḥrabdan ḳan yā imamü'l-muttaḳīn gelme

[61b] Namāz-ı ṣubḥı gözler ibn Mülcem intiżārıñdır
Biline baġlayupdır ḳatliñ içün tīġ-ı kīn gelme

Yıḫarlar dīn evin gelsin iderler ḳanıña ġalṭān
ʿAzādārın olur vallāh bugün rūḥü'l-emīn gelme

Bu gice mescid aġlar kūşe-i miḥrāb ḳan aġlar
Seni öldirmege düşmanlarıñ ḳılmış kīn gelme

Namaz üste olur aġ saḳalın al ḳanıña elvān
Düşer ẕevḳ-i ṣafādan gülşen-i dīn-i mübīn gelme

[634] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Andan açup ḳapuyı o şāh-ı ḳamer-ṭalʿat
Ne gördi Beyt-i Ḫudāda muḥīṭ olup ẓulmat

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Çerāġ-ı rūşen idüp şāh-ı meclis-i iʿzāz
Ḫużuʿ ʿile niçe rekʿāt edā buyurdı namāz

Namāzdan ṣoñra bam üzre çıḳdı hem çün māh
Ezān diyüp ide ġāfil yatanları āgāh

Diyen zamānda eẕān ol imām-ı bā-temkīn
İki eliyle urup başa Cebreʾīl-i Emīn

Ḫiṭāb ḳıldı felekde eviñ bezm-i velā
Fedā eẕānıña rūhu'l-emīn yā mevlā

Bu günde şīʿaların āhı göklere ṭayanur
Dime eẕān uyḳudan imdi ḳatliñe uyanur

Dime eẕān bu seḥer vaḳti ey imām-ı mübīn
İşidmesün sesiñi ibn Mülcem-i bī-dīn

Çü ẕikr idende eẕān server-i melīk çāker
Yetişdi mescide ol ibn Mülcem-i kāfir

Yatanlarıñ arasında o şūm-ı bī-īmān
Ḳılıc belinde yüzi ḳoylu yatdı çün şeyṭān

Olanda mescide dāḫil şehenşāh-ı ebrār
Yavaş yavaş eyler idi yatanları bīdār

Görende Şīr-i Ḫudā ibn Mülcemi ṭurdı
Diyüp bu sözleri güyā cihāna od urdı

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey dīn evin sitemle ḫarāb eyleyen uyan
Āl-i ʿabāyı dīde pür-āb eyleyen uyan

[62a] 185 Vīrāne Kūfede ḳoyan evlādımı yetīm
Ẓulm āteşi cihānı leb-ā-leb eyleyen uyan

Tā ṣubḥa degin ne yaṭmamış sen ne ben özim
Ey gizlenüp bahāne-i ḫˇāb eyleyen uyan

Māh-ı ṣıyām vaḳt-i seḥer mevsim-i namāz
Ey secde-i namāzda şitāb eyleyen uyan

Müddetdi rāḥat olmamışam yaḫmayup ḫınā
Ṭur ey maḥāsinimi ḫizāb eyleyen uyan

190 Ḳoyma ʿabā içinde ḳılıcı ayaġa ṭur
Gelmiş ḳılıc yarasına tāb eyleyen uyan

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Yatanları uyarup pādişāh-ı ʿarş-ı maḳām
İdüp beraber miḥrabda namāza ḳıyām

Ḳılup şürūʿ-ı namāz ol imām-ı pāk-i żamīr
Elin hevāya bülend eyleyüp diyüp tekbīr

İden zamānede ḳırāʾat dīni de Bismillāh
Yüceldi ḫayl-i melekden ṣadā-yı yā Allāh

Ḳılanda sūre-i Ḥamdī tilāvet ol server
Ḫiṭāb-ı Ḥaḳḳ yitüp ey muḥterem melāʾikeler

195 Bu günki gün yir yüzinde eger ḳıyāmetdir
Velī behişt yirinde büyük żiyāfetdir

İdiñ behişti müzeyyen cehennemi ḫāmūş
Temām-ı ḥūrileri eyleyün muraṣṣaʿ pūş

Bugün żiyāfetime şāh-ı *Lā-fetā*[635] gelecek
Riyāż-ı cennete dāmād-ı Muṣṭafā gelecek

Ḳılardı nāfile ṣubḥı sürūr server-i devrān[636]
Pes sütūnda durmışdı ḳātil-i pinhān

[635] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[636] devrān: merdān: GH.

Ḳoyanda rekʿat-ı evvelde çünki secdeye başın
O bī-ḥāya götürdi ḳadem yavaş yavaş

Ḳadem götürecegin ol bed-nihād bed-aḫter
Revāḳ-ı ʿarşda yārān baş açdı peyġamber

Ḳoyan[637] zamānda ikinci ḳadem o kibri deġā
Behişt ʿaddinde başa ḳara salup Zehrā

Üçünci defʿa getüricek o bī-ḥayā ḳademin
Urardı başına göklerde Cebreʾīl-i Emīn

[62b] Diyende secdede *sübḥāne rabbiyü'l-ʿalā*[638]
Niçe diyem cigerim yandı āh ü vāveylā

Elinde tīg-ı belā ol sitemker-i bed-kīş
İmāmı urmaka ḳoydı ḳademleriñ pes ü pīş

Elin beline ḳoyup[639] eyleyüp kemīn durdı
Uranda ḳahr ile bir yā ʿAlī diyüp urdı

O ẓālimun ḳılıcı redd olanda şüşden
Yetişdi ʿAmr ü vuran köhne yara o şüşden

Degende farḳ-ı imāma o tīġ-ı zehr-ālūd
Ezel hevāya yüceldi dü-bāre ḳıldı sücūd

Uzaḳ degildi çıḳa āfitāb maġribden
Ṣadā-yı fert bülend oldı şāh-ı Yeṯribden

Baḳanda ḫalḳ gelüp farḳ māh pāresine
Baḳup ne gördiler ṭopraḳ tökerdi yāresine

Temām-ı ʿārıżı olmışdı ḳan ilen gülnār
Diridi yāreli cān ile Ḥaydar-ı Kerrār

Hezār şükr ki āḫirde gül-ʿiẕār oldım
Bu fāñi dehrden ey ḳavm rest-gār oldım

[637] ḳoyan: el-ān KM.
[638] "En yüce olan rabbim her türlü kusurdan uzaktır."
[639] elin beline ḳoyup: elin bülend ḳılup KM.

Olanda ḳanına āġuşte ol imām-ı celīl
Yir ile gün arasında diridi Cebreʾīl

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Soldı semūm-ı ẓulm ile gülzār-ı dīn harāy
Buldı şikest rişte-i *ḥablü'l-metīn*[640] harāy

Miḥrabda boyandı ḳızıl ḳana Murtażā
Sındı sütūn-ı revnaḳ ʿarş-ı berin harāy

215 On bir imām valideynini ḳıldılar şehīd
Batdı ḳaraya ehl-i semā vü zemīn harāy

Ḫayber yıḳan ʿAlīyi namāz üste yıḳdılar
Geçdi çerāġ-ı millet dīn-i[641] mübīn harāy

ʿĀlemler oldı nevḥa sera ditredi semā
Geldi fiġāna Ḳumrī zār ū ḥazīn harāy

42

Meclis-i Düyüm Şehādet-i Cenāb-ı Esdellāhu'l-Ġālib ʿAlī İbn Ebī Ṭālib ʿAleyhi's-selām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[63a] 1 Ne bezmdir gine ḫalḳ-ı zamān ḳan aġlar
Gelüpdi[642] nāle-i feryāda ins ü cān aġlar

Olupdı yoḫsa ʿayān bist yekem Ramażān
ʿAlī ʿAlī diyüben pīr ü hem civān aġlar

Dolup cihān yine feryād-ı vā ʿAlīyyādin
Felekde[643] yas ṭutup ehl-i āsmān aġlar

Meger ki tāzelenüp mātem-i Şāh-ı Merdān
Olupdı şīʿalarıñ gözyaşı revān aġlar

[640] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)
[641] dīn: şerʿi KM.
[642] gelüpdi: gelüpdür KM.
[643] felekde: semāda GH.

Çeküpler mescid ü miḥrāb ü minbere ḳara
Gelür fiġān der ü dīvārdan ʿayān aġlar

Ḳurupdı bezm-i ʿazā ḥām ilen ʿarş-ı ʿaẕīm
Mülk-i ḳaraya batup ḥūrı cinān aġlar

Bugün o gündi peyemberdir ʿammoġlım vāy
ʿİmāme elde ṭutup ḳāmeti kemān aġlar

İdüpdi ẕülfini āşüfte Ḫażret-i Zehrā
Çeker baḳīʿada feryād ü mū-kenān aġlar

Yetīm olup Ḥasan-ı Müctebā Ḥüseyn şehīd
Cenāb-ı Zeyneb ü Gülsüm nātüvān aġlar

ʿAlem açupdı Fırāt üste Ḫażret-i ʿAbbās
O ḳolları kesilen şāh-ı teşne-kām[644] aġlar

Salupdı boynuna ʿazāyı Zeynel-ʿAbidīn
Esīr-i Şāma giden mīr-i kārvān aġlar

Ḳılupdı çāk-ı giribān Muḥammed baḳar
Töküp sirişk başar çeşmi ḫūn-feşān aġlar

İmām-ı Caʿfer-i ṣādıḳ giyüp libās-ı kara
Olupdı Mūsā Kāẓımla hem-zebān aġlar

İdüpdi ṭavs-ı muṣībet serā İmām-ı Rıżā
Ġarīb ḫāk-i Ḫorāsān ider fiġān aġlar

Şehīd-i zehr Muḥammed Taḳī ʿAlī-yi Naḳī
Çekile nāle ḳılup āh ü el-emān aġlar

Düşüpdi zelzeleye sarar men rāy-ı mülki
Ḳara giyüp Ḥasan-ı ʿaskeri ʿayān aġlar

ʿAzā meclisini ser-be-ser geẕer dolanur
Reyʾis-i bezm-i ʿazā ṣāḥibü'z-zamān aġlar

[63b] Hemīşe gülşen-i mātemde vā ʿAlī gūyān

[644] teşne-kām: teşne-gān KM.

Olupdı Ḳumrī-i dil-ḫaste nevha-ḫᵛān aġlar

Böyle rivāyet ider rāviy-i ḥamīde seyr
Boyandı ḳanına miḥrāb içinde çün Ḥaydar

Gelüp tezelzüle erkān-ı ʿālem-i imkān
Anıñ ʿazāsına cin ü melāʾik aġlar ḳan

Tökerdi gözyaşı *mīne's-semā-i ve'l-arḍ*[645]in
Ḳılardı nāle diridi cenāb-ı rūḥu'l-emīn

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Vā ḥasretā ki ḫāne-i īmānı yıḳdılar
Gūyā sütūn-ı ʿarş-ı muʿallānı yıḳdılar

Öldirdiler İmām-ı Ḥüseyniñ ātasın
Devrān ṭaġıldı gerdiş-i devrānı yıḳdılar

Geçdi çerāġ-ı millet-i beyżā-i Muṣṭafa
Ṭāḳ-ı revāḳ-ı ʿālem-i bālāyı yıḳdılar

Miʿracda ḳılıclādılar şerʿ ṣāḥibin
Ṭopraġa şāh-ı *leyletü'l-isrā*[646]yı yıḳdılar

Ṭutdı cihān-ı ẓulmet-i küfr oldı inḳılāb
Mihr-i münīr-i ṭārem-i mīnāyı yıḳdılar

Yek-ser ṭaġıldı mescid ü miḥrāb revnaḳı
Rüknü'l-vaṣıḳ-ı Mescid-i Aḳṣāyı yıḳdılar

Ġalṭān idüpler ḳanına mevlāyı Ḳamberi
Tīġ-ı cefā ile Şāh-ı Merdānı yıḳdılar

Salanda nāle-i Cebreʾīl Kūfeye ġavġa
İşitdi Ḥażret-i Gülşüm zār ū baḫt-ı ḳara

[645] "Allah'tan başka size göklerden ve yerden rızık veren bir yaratıcı var mı?" (Fâtır/3)
[646] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. (İsra/1)

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Başıñ açup gözi yaşlıya āh-ı şuyūn-ı şeyn
Gelüp ne gördi ki ḳan aġlıyor İmām-ı[647] Ḥüseyn

Ḫiṭāb idüp[648] o iki nūr-ı ʿayn-ı Zehrāya
Felek dü-bāre bizi ṣaldı özge sevdāya

Nesīm-i ṣubḥ ile ḳardaş belā hevāsı gelür
Durun daḫı ki[649] ḳatlü'l-Murtażā nevāsı gelür

[64a] Dirler ḳanına ġalṭān olup atam Ḥaydar
Yir ile gök arasında melek ṣadāsı gelür

Ayaġa ṭur bacı Zeyneb tedārikini görek
Başında *ṣaḳḳ-ı ḳamer*[650] teg ḳılıc yarası gelür

Baña dimişdi gidende yaralanup gelem
Yaḳīn budur ki olup derdiniñ devāsı gelür

Bir aydı[651] yaḫmamış idi maḥānesine ḫınā
Gidüp ḫiżāb eyleyüp ḳan ilen ḫınāsı gelür

Su ḥażır eyle yuyaḳ ey elem-keşīde bacı
ʿAḳīḳ teg boyanup ḳırmızı libāsı gelür

Bir ben salaḳ gelüben birce dincelüp yatsun
Bize ḳonaḳdı[652] bugün şīʿalar atāsı gelür

Amān di bağlamaḳa yāresin getür dest-māl
Gelende incimesün derd-i mübtelā gelür

Yetişdi mescide çün Ḥażret-i Şebir ü Şeberr
Ne gördiler[653] boyanup ḳana lāle teg Ḥaydar

Ḳurı yir üste düşüp ṭopraḳ ile hem-āġūş

[647] İmam-ı: Ḥasan ū KM.
[648] idüp: itdi GH.
[649] ki: - KM.
[650] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[651] aydı: aydır KM.
[652] ḳonaḳdı: ḳonaḳdır KM.
[653] gördiler: gördi KM.

Zebüñe ḳan yarasından gidüp olup bī-hūş

O şāhzādeler āh ile sīne daġlardı
Biri ayaġını boynun biri ḳucaḳlardı

Zebüñe aġladılar ol iki ciger-kūşe
Getürdiler o Necef pādişāhını hūşe

Göz açdı gördi iki oġlunu şāh-ı ebrār
Başı açıḳ yaḫası çāk dīdesi ḫūn-bār

45 Alup civanlarını ḳanlı sīnesi üste
Ḥüseyn ḳulaġına bir söz buyurdı āheste

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yandı yaralı cānım oġul yāverim hani
Dilden düşüp dilāver atan dilberim hani

Ḥasretle ḳan dolan gözimiñ intiẓārı var
Ḳalbim sürūrı nūr-ı dü-çeşm terim hani

Siz mihr ü māhsıñız baña ey nūrı dīdeler
Āḫir vefā güninde olan aḫterim hani

Tā ki ne gördi ḫalḳ ki bir nevcivān gelür
Gūyā ki berḳ-ı pür-şerer āsmān gelür

[64b] 46 Her dem baḳar bu yan o yan yā ʿAlī dir
Sehm ü ṣalābetinde çü şīr-i zebān gelür

Nūr-ı cemāli şuʿle salup ṣaḥn-ı mescide
Olmış keşīde ḳaddi çü serv-i[654] revān gelür

Feryād ider bulud gibi ḳan yaş töker gözi
Ṣavletle hem-çü seyl-i belā nāgehān gelür

Her kim gören diridi ki Şīr-i Ḫudādır bu
Ḫayber ḳoparmaġa o şeh-i ins ü cān gelür

[654] serv: şīr KM.

ʿUryān ḳılıc elinde gezer ḳātil aḫtarır
ʿAbbās bu el-vefā şāh-ı leb-teşnegān gelür

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Elinde tīġ-ı şerer-bār tīz çün elmās
Yetişdi mescide saḳā-yı Kerbelā ʿAbbās

Görende sesledi Ḥaydar-ı dilāver oġlum gel
Yaman günümde baña yār ü yāver oġlum gel

Yıḳupdılar[655] beni miḥrāba ḳanıma ġalṭān
Yetiş harāyıma bir dem ġażanfer oġlum gel

Olā vefā ki atañ Murtażā ʿAlī kurban
İki gözüm ışıḳı māh-ı envār oġlum gel

Düşende müşkile her kim seni görmek çaġırur
Düşüpdi müşkile dünyāda Ḥaydar oġlum gel

Açup iki ḳolını cinn ü ins mevlāsı
O ḳanlı sīnesine başdı oġlı ʿAbbāsı

Diridi aġlama ey ṣāḥib-i ʿilm oġlum
Ḥüseyn yolında olan ḳolları ḳalem oġlum

Bu güft-gūda yüceldi dü-bāre pür-ġavġa
Ḳuruldı mescid içinde ḳıyāmet-i kübrā

Ne gördiler ḳolı baġlı besān-ı kelb-i saḳar
Çekildi mescid-ārā ibn Mülcem kāfir

Dutup o ẓālimi bir şīʿa-i vefā-girdār
Getürdi o ʿarż[656] eyledi ey imām-ı ʿarş ü ḳār

Bu ḳātilündi[657] seniñ ṭutmuşam idüp niçe ḫ̆ār
Cezāsına yitürirsin veyā ne ḥükmiñ var

Baḳup o ẓālime Şīr-i Ḫudā çeküp bir āh

[655] yıḳupdılar: yıḳupdurlar KM.
[656] ʿarż: dem KM.
[657] ḳātilindü: ḳātilindür KM.

Buyurdı eliñ ġaddār u kāfir ü[658] güm-rāh

[65a] Sana ne itmiş idim ey laʿīn-i bed-eṭvār
Meni günahsız itdün böyle belāya dū-çār

Sebeb ne oldı ki saldun şerer-i āh bu cāna
Baturdıñ beni miḥrāb içinde al ḳana

O yaḫşı lavuḳlarımı salmadun meger yāda
Hemīşe eylemiş idim saña bu dünyāda

65 Yüzün ḳara ola işüm bī-ḥāya-yı recīm[659]
Utanmadın mı ki ḳoydıñ uşāḳlarımı yetīm

Ne bāʿiṣ oldı ki ḳıldıñ bu cānımı ḫaste
Ḳılıncladıñ başımı secde-i namāz üste

Salup aşāġa başın ḫˇār-zāde-i Mülcem[660]
Sükūt ḳılmış idi söylemezdi lā vü neʿam[661]

Buyurdı Şīr-i Ḫudā Müctebāya dil-i meʾyūs
Bu bī-mürüvveti zencīre çek ḳıl maḥbūs

Baña ne ḳısm-ı ġaẕā virsün ey ʿazīz peder
Teraḥḥum eyle bu melʿūn-ı bī-ḥayā yede vir

70 Şehīd olan ṣora[662] ey şehenşeh-i ümmet
Ḳışāṣ itme ki ursın o şūma bir ḍarbet

Temām idüp sözini şehriyār-ı mülk-i ʿArab
Didi meni aparun intiẓārdır Zeyneb

Yıġıldı cümle-i ferzend şīr-i Rabb-i vedūd
Götürdiler başı mecrūḥ cismi ḫūn ālūd

Ḥarām serāda ʿıyāl-i imām-ı kevn ü mekān
Temāmısı gözi yolda bakardılar ḥayrān

---

[658] ġaddār u kāfir ü: ġaddār kāfir KM.
[659] recīm: laʿīn GH.
[660] Salup aşāġa başın ḫˇār-zāde-i Mülcem: Salup uşaḳa başın ol laʿīn-i bin Mülcem GH.
[661] lā vü neʿam: lā neʿam GH.
[662] ṣora: ṣoñra KM.

Ḥuṣūṣı Zeyneb miḥnet keşīde dil-i maġmūm
Eli yürekde dayanmışdı bī-nevā Gülsüm

Baḳup ne gördile[663] sermāye-i ʿazā geldi
ʿAḳīḳ teg belenüp ḳana Murtażā geldi

Bu yerde ḫātırıma deşt-i Kerbelā düşdi
Ġam-ı Sekīne-i maẓlūme bī-nevā düşdi

Başında ḳara gözi yaşlı ah ilen dem-sāz
Atam gelür diyüben salmış idi cāy-ı namāz

Ne gördi sāḥıt-ı kerb ü belāyı[664] toz büridi
Ḳoşun çü seyl-i belā ḫaymeye ṭaraf yüridi

[65b] Ḳabaḳca Şimr-i laʿīn od salup cihāna gelür
İki gözi ḳararup elde tāzeyāne gelür

Yetende Şimr-i sitemker Sekīne-i zāre
Baba diyüp çaġırup aḫtarırdı bir çāre

Çekerdi Şimr o seccādeni bahāne ilen
Sekīne ḳoymaz idi urdı[665] tāzeyāne ilen

Baḳup o ṭıfl Necef semtine bişavt-ı celī
Virdi oldı Sekīne Ḥüseyni olmasın ʿAlī

O dem[666] ki Şīr-i Ḫudāyı biḥālet-i ḫaste
Yaturdılar getürüp de taḫt-ı raḫt-ı ḫ̌āb üste

Yıġıldı başına evlādı āh ü nāle-künān
Temāmınun yaḫası çāk eşk-i çeşmi revān

Diridi Zeyneb-i maẓlūme tāc-dār bāba
Sen olmayan ṣora[667] oldıḳ cihānda ḫ̌ār baba

Kimi silerdi mübārek cemālünüñ ḳanın

[663] gördile: gördiler Km.
[664] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[665] urdı: virdi GH.
[666] o dem: ġaraż GH.
[667] ṣora: ṣoñra KM.

Kimi açardı sīne-i zülf-i ʿanber-efşānın

Semāya āl-i ʿAlīden çıḳardı cūş ū ḫurūş
Olurdı dem-be-dem ol şāh-ı *Lā-fetā*[668] bī-hūş

Gelüp İmām-ı Ḥasan elde şīr bir kāse
Getürdi virdi o sālār-ı şeref-i[669] nāse

İçüp o şāh-ı ʿArab nışfını buyurdı Ḥasan
Bu nışfını aparup ibn Mülceme viresen

Elinde ḳātiline raḥm iden şeh-i kevṯer
Ne yerde ḳaldı Ḥüseyn cān virende teşne-ciger

Zemīn-i Māriyede ol imām-ı dil-ḫaste
Çıḳanda çekme elin Şimr sīnesi üste

Diridi raḥm idün ey ḳavm-i Kūfiyān ölürem
Gelün viriñ baña bir curʿa su amān ölürem

Ġaraż yetişdi ki çün bist yekem-i Ramażān
Br özge ḥālete düşdi şehenşeh-i devrān

Ẓuhūr idüp eṯer-i zehr-i tīġ-ı zehr alūd
Yitürdi rengine ṭaġyīr ḳıldı sebz ü kebūd

Ḥużūra istedi ḫūş ū tebār evlādıñ
Vaṣiyyet ile idüp üstüvār bünyādıñ

[66a] Vedāʿı bāzişin itdi yār ü aḥbābın
Biri birisine tapşurdı cümle aṣḥābın

İmāmet ʿālemini teslīm-i Müctebā ḳıldı
Ṣora[670] ṭutup naẓar-ı şāh-ı Kerbelā ḳıldı

Ḫiṭāb eyledi ey nūr-ı her-dü ʿayn oġlum
Dur imdi yānıma gel teşne-leb Ḥüseyn oġlum

Ḥüseyni ṣaġ yanına aldı şehr-i yār-ı ʿArab

[668] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[669] şeref: mecmuʿ KM.
[670] ṣora: ṣoñra KM.

Çağırdı sesledi gel ey ḫanım ḳızım Zeyneb

Ḥüseyni gāh ḳucaḳlardı gāh Zeynebini
Diridi Ḥażret-i Gülşüme gāh maṭlabını

Baḳardı anlara çoḳ bī-ḳarār aġlardı
Fiġān ü vāh esefā ins-i cānı daġlardı

Diridi ayrıluram sizden ey ʿazīzlerim
İdiñ ḥelāl daḫı oldı āhiret seferim

O aġlamaḳda dolandırdı gözlerin her yān
Baḳardı ḥasret ilen şāh-ı *Lā-fetā*[671] nigerān

Ne gördi şīr-i ġażab-nāk-ı ḥażret-bārı
Olupdı kūşe-nişīn Kerbelā ʿalem-dārı

Yetīmler gibi bir kūşede biḥālet-i zār
Başın aşaġa salup aġlıyor çü ebr-i bahār

Buyurdı aġlama ey tāc-dār oġlum gel
Her şīr-i ṣavlet-i düşmen şikār oġlum gel

Zemīn-i Māriyede Ehl-i Beyt saḳāsı
Reşīd ü pür-hüner ü tāc-dār oġlum gel

Diyüp bu sözleri cāh ü celāl deryāsı
Çağırdı cān gibi bağrına başdı ʿAbbāsı

Çeküp mübārek elin lüṭf özüyle kākülüne
Virüp Ḥüseyn elini ṣaff-der oġlunuñ eline

Kemāl-i raḥmet ilen o şāh-ı bende-nevāz
Zebān-ı ḥāli bu mażmūnı eyledi āġāz

Daşanda Māriyede mevce-i belā oġlum
Dolanda ḳan ile ṣaḥrā-yı Kerbelā oġlum

[66b] Ḥüseynimiñ ṭaġılan günde yār ü enṣārı
Tapulmayanda onun derdine devā oġlum

[671] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Biçen zamānda ʿAlī Ekbere anası kefen
Yaḫanda Ḳāsım ele ḳan ilen ḳınā oġlum

Gerek ḳabaḳca seniñ ḳolların ḳalem olsun
Eliñde[672] ḳan ile olup elvān-ı livā oġlum

Gelüp o dem başıñı ben diz üste alam
Ḳucaḳlaram seni ey maʿden-i vefā oġlum

Vaṣiyyetini temām eyleyende Şīr-i Ḫudā
Yüzini ḳıble ṭaraf döndürüp yüceldi ṣadā

Diyüp *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[673]
Peyemberimdi[674] Muḥammed benim Veliyullāh

Dilinde kelime-i tevḥīd eyleyüp cārī
Saraldı gül yüzi süst oldı iki ḳolları

Ecel piyālesini çekdi başa eyledi nūş
Yıḳıldı ṭavr-ı muḥabbetde velehu medhūş

Ġamında şīʿaların ḳāmeti gümān oldı
Ḫuṣūṣı Ḳumrī-i dil-ḫaste nevḥa-ḫᵛān oldı

43

Meclis-i Şehādet-i Cenāb-ı İmām Ḥasan-ı Müctebā ʿAleyhi Ālāfü't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ne bezm-i miḥnet-efzādır olur āṣār-ı ġam-peydā
Ser-ā-ser ṭutmış āfāḳı ṣadā-yı āhı vāveylā

Ḳıyāmetdir meger yārān çıḳar gün semt-i maġribden
Düşüpdir ıżṭırāba titreşür dünyā vü mā-fīhā

Çeküp ābā-i ʿulvī ümmehāt-ı süfliyyeden el
Döküp sekkān-ı ʿālem birbire çün mevce deryā

[672] elinde: olanda GH.
[673] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[674] peyemberimdi: "peyġamberimdir KM.

Ne maḥşerdir feżā-yı kevnde bī-Nefḫ-i Ṣūr olmuş
Çekerler ser-be-ser ḫalḳ-ı cihāna feryād ü enfüsā

Felek aġlar melek aġlar zemīn ü āsmān aġlar
Olup giryān ü nālān sākinān-ı ʿālem-i bālā

[67a] Ḳıyāmet olsa ger ḥaşā cihān ḫalḳ-ı ḳırāñımız
Yaḳīn maḥşer degil ber-pā olupdur mātem-i ʿuẓmā [675]

Muḥarrem geçdi eyyām-ı şeferde bu ne vahşetdir
Kimiñ yasında ḳılmışlar esās-ı taʿziyyet ber-pā

Eger ʿibret göz ilen baḫsa her kim āşikārādır
ʿAzā bezminde aġlar şāh-ı *subḥāne'l-leẕī esrā*[676]

Muṣībet meclisinde sākī-i kevṯer açup başın
Gezer egninde ḳara ḳanlı gözyaşın töker Zehrā

Olur maʿlum ḳardaşsız ḳalupdır Kerbelā şāhı
Baş açmış māh-liḳā Zeyneb ʿazīz Meryem-i kübrā

Salup şāl-i ʿazāyı boynuna ʿAbbās-ı nām āver
O şāhıñ māteminde eşk-i çeşm ile olup saḳā

İçüpdür zehr-i cāmın Müctebā Ḳāsım yetīm olmış
Dir Gülṯüm ḳardaş vāy açup gīsūy-ı müşk-āsā

Bu mātemde gelüp feryāde çoḳ şūride bülbüller
ʿAzādār-ı ḫoşe'l-ḥāndır velākin Ḳumrī-i şeydā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mekātibān-ı tevāriḫ-i ḳıṣṣa-i cān-sūz
Muʿallimāt-ı debistān-ı ʿāliyāt-ı rümūz

Mehendisān-ı büyūt-ı belā vü miḥnet ü ġam
Müʾessesān-ı esās-ı muṣībet ü mātem

[675] maḥşer degil ber-pā olupdur mātem-i ʿuẓmā: - KM.
[676] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." (İsra/1)

Kemāl-i ṣıḥḥat ile rāviyān-ı ehl-i siyer
Virüp bu vāḳıʿa-i pür-melāli böyle ḫaber

Vefāt-ı Şīr-i Ḫudādan ṣoñra besūz-ı miḥen
Cihānda ʿömr eyledi on bir yıl İmām-ı Ḥasan

Bu ʿömürde o cenāba yetişdi çoḳ azār
Hemīşe oldı anıñ rūzgārı tīre vü tār

Gehī esāsını tārāc ḳıldı aṣhābı
Gehī radāsını çegninden aldı aḥbābı

Gehī anıñ ḳabaḳından alındı cāy-ı namāz
Zebān-ı ṭaʿne gehī o servere itdiler bāz

Gehī urardı ayaġına zaḫm-ı nevk-i ʿasā
Gehī cerāḥat-ı ḫançer yitürdi ehl-i deġā

O ḳadar çekdi belā cānı ḳıldı ṣabr-ı cemīl
Bu nevʿ ile hīç imam olmayupdı ḫˇār-ı ẕelīl

[67b] O servere iki defʿa virildi zehr-i cefā [677]
Gidüp resūl-i Ḫudā ravżasında buldı[678] ṣafā

Üçünci defʿa be-fermanzāde-i Süfyān
Ḳılup firifte-i Esmāyı keyd ilen Mervān

Vesāṭat ile anā virdi naḳid bin dīnār
Yanınca tūde-i elmās ḳoydı bir miḳdār

Muḳarrer itdi onı ḳatl-i serveri zamāna
Ki tā içür de o zehri imām-ı dīn Ḥasana

Bu fikre düşdi o melʿune-i cefā-āyīn
Ola muḫarrib-i bünyān rükn-i dīn-i mubīn

Çü olmuş idi o şāh-ı bed-gümān Esmādan
Yatardı menzil-i digerde ḫūf-ı aʿdādan

Bu ḳaṣd-ı fikre düşüp[679] bed-nihād-ı bed-fıṭrat

[677] O servere iki defʿa virildi zehr-i cefā: - KM.
[678] buldı: tapdı GH.

Bulup[680] şefer ayınıñ bist heştmin fırṣat

Geçen zamān gece-i leyl-i[681] cumʿ ada pür-yas
Durup ayaġa o melʿ une Ḫudā ne şināṣ

Buraḳdı āḫireti māl-ı devlete uydı
Elinde zehr-i imāmet serāya yüz[682] ḳoydı

Ḳadem ḳoyanda ḥarīm-i viṣāl-i cānāne
Kemāl-i ḫūf ile teftīş iderdi her yāne

Yanardı çünki imāmet-i serāda şemʿ çerāġ
Çoḳ iḥtiyāṭ ile āheste ter ḳoyardı ayaġ

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Taḫt-ı nāz üste ne gördi şeh-i ebrār yatup
Gülşen-i ḥüsnde güyā gül-i gülzār yatup

Didi Ādemdi[683] meger kūh-ı Serendībe ṭutup
Hicr-i Ḥavvāda çeker āh-ı şerer-bār yatup

Soldı Nūḥ devr-i aya ki gelüp dünyāya
Ḳavm elinden çeküben miḥnet[684] eşrār yatup

Yā ki Mūsādı[685] mülaḳḳab-ı bi-Kelīmullāhı
Ṭūr-ı Sīnāda olup maḥrem-i esrār yatup

Bir ḫayāl itdi budır belki Ḫalīlu'r-raḥmān
Çoḳ görüp fırḳa-i Nemrūddan āzār yatup

Ḳaldı bu vehm ü gümān ile ki ʿĪsādır meger
Ṣafḥa-i ʿālem-ārā muntaẓırdār yatup

[68a] Bir taṣavvur eyledi Yūsuf-ı Kenʿānıdır
Baş ḳoyup dergehine çoḫ ḥarīdār yatup

---

[679] Bu fikre düşüp: fikrde ol KM.
[680] bulup: tapup GH.
[681] gece-i leyl-i: giceden KM.
[682] yüz: öz KM.
[683] Ādemdi: Ādemdir KM.
[684] miḥnet: - KM.
[685] Mūsādı: Mūsādır KM.

Didi yoḳ Yūsuf-ı Kenʿān bu melaḥatde degil
Yoḳsa ʿarş üste çıḳup Aḥmed-i Muḫtār yatup

Fikr ḳıldı eger Aḥmed degil olsa bu cenāb
Ḥażret-i Şīr-i Ḫudā Ḥaydar-ı Kerrār yatup

Bir gümān eyledigim Ḥamza-i nām āverdir
Yā bu ḳaṣr içre gelüp Caʿfer-i Ṭayyār yatup

Baḳuben gördi cemālin ṭanıdı[686] dildārıñ
Ḳızarup lāle gibi ṣafḥa-i ruḫsār yatup

Lemʿa-i nūr-ı cemālinden olup ʿarşa bülend
Felek-i ḥüsnde çün muṭallaʿ-ı envār yatup

Düzilüp cebhe-i pākinde ʿarāḳ dürr-miṣāl
Nefis-i müşk-i ter ü ʿārıż-ı gülnār yatup

Dirisin berg-i güliñ üstüne şebnem ṣaçılup
Bir laʿlündedi[687] çü lüʾlüʾ-i şeh-vār yatup

Pertev-i mihr-i dıraḫşanda ruḫsārından
Rūz-ı rūşen teg olup reng-i şeb-tār yatup

Gözleri nergis-i şehlā gibi ālūde ḫˇāb
Ẓāhirā ḫˇābda bāṭındadı[688] bī-dār yatup

Lāle-gūn rengi zümrüd gibi sebz olmak çün
Bir ḳader tūde-i elmās idüp ahżār yatup

Dört ṭaraf çevresine necm-i kevākib düzilüp
Ser-be-ser nāz ile çün ṣābit ü seyyār yatup

Başın ayaġına ḳoyup ḥūr-ı liḳā bacılar
Zeyneb-i baḫt-ı ḳara dīdesi ḫūn-bār yatup

Ḫūr-ı cennet gibi bir semtde Gülṣüm ḥazīn
Ḫˇāher-i Ḥażret-i ʿAbbās ʿalem-dār yatup

[686] tanıdı: tapup GH.
[687] lālündedi: ṭalʿatdadur KM.
[688] bāṭındadı: bāṭındadır KM.

Bir kenāre çekilüp Ḳāsım ile ʿAbdullah
Ḳol boyun ol iki şehzāde dil-efkār yatup

Dem-be-dem her nefesi nāle gögü çaġırır
Şāḫe-i servide çün Ḳumrī-i gülzār yatup

Bu ḥāli gördi o melʿūne-i cefā āyin
Götürdi semt-i imām-ı Hüdā ṭaraf ḳademin

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[68b] Sataşdı gözlerine çün imām-ı ʿarş ḳabāb
Ḳoydı başınıñ üstünde birce gürze āb

O gürze üstüne ger baş bağlayup muḥkem
Bulup[689] bu fırṣatı ol ḳātil-i İmām-ı Ḥasan[690]

Döküp o ṣude-i elmās u zehr ger tasa
Batırdı şīʿaları miḥnet-i ġam u yasa

Temām dāḫil idüp zehri gürzede āba
Ḳaḳıdı menzile cānı düşüp teb ü tāba

Uyandı ḫᵛābdan ol şāh çün olup ʿaṭşān
Baḳanda gürzeye mihriñ görüp ṣaḥiḥ nişān

Alup o gürzede zehri cefā-yı mestāne
Kemāl-i şevḳ ile nūş itdi merd ü merḍāne

İçende zehr-i cefā bükdi ʿālemiñ kemeriñ
Dudaḳların boġazın ṣoñra yandırup cigerin

Görüp bu ḥāleti sulṭān-ı bī-muʿīn ü penāh
Oġuşdurup yüregin çekdi sīnesinden āh

Ne gördi ehl-i ʿıyāli yatuplar nāz ile
Süründi Zeyneb-i zāre ṭaraf niyāz ile

Zebān-ı ḥāl ile ol bī-nevā-yı ehl-i vefā
İderdi ḥūr-ı liḳā Zeynebe bu Ḳāsım nidā

[689] bulup: tapup GH.
[690] Ḥasan: ümem KM.

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Ey anam Zehrā nişānı māh-liḳā Zeyneb uyan
Müctebānıñ cismi cānı bī-nevā Zeyneb uyan

Gitdi elden ḳardaşıñ ey yedi ḳardaş bacısı
Derdiñe bundan ṣora[691] olmaz devā Zeyneb uyan

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Uyanmadı yuḫudan Zeyneb-i ciger-ḫaste
Süründi bacısı Gülsüm-i bī-nevāya üste

O gülsitān-ı riyāż-ı imāmete lāle
Diridi bülbül-i şūride teg idüp nāle

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Yatma çoḳ nāz ile ey Gülsüm-i ġam-perver uyan
Başıña dökdi bu devrān-ı ẓulm ile güller uyan

Zehr-i ġamdan yandı cānım yatma rāḥat ey bacı
Devr-i ʿilāc it men ġarībe ḳalmışam mużṭar uyan

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

ʿİlāc görmedi Gülsümden o dil-pāre
Ḫiṭāb ḳıldı gidüp Ḳāsım-ı vefā-dāre

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

[69a] Dur atan gitdi elinden evi ber-bād uyan
Cism-i cānım hem-türābım Ḳāsım-ı nā-kām uyan

Baḳ bir[692] aḥvālime ey ḥasret ü nā-şād oġul
Dur yetīm oldın saña yoḳdur daḫı imdād uyan

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Yetişmeyüp o cenāba çün Ḳāsımından eser

[691] ṣora: ṣoñra KM.
[692] bir: gelen GH.

Dü-bāre Zeynebe ḳıldı ḫiṭāb ey ḫˇāher

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Ey nāvek-i belāya nişān Zeynebim uyan
Ḳardaş ġamında ḳaddi kemān Zeynebim uyan

Doġrandı zehr ile cigerim yandı ey bacı
Dur birce çāre eyle emān Zeynebim uyan

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Yetişmeyende cevāb ol imām-ı maẓlūme
Bir ayrı diller ile seslenürdi Gülsüme

Ayaġa ṭur göziñ aç birce bī-nevā Gülsüm
Olan baña ana gibi yār-ı mihribān Gülsüm

Ulaşdı zehri cefādan cigerlerim yandı
ʿAzīz anam yedeli baġrım oldı[693] ḳan Gülsüm

Bir ḫayli ḳıvrılurum nuṭḳdan düşüp nefesim
Men sitem zedede kalmayupdur cān Gülsüm

Uyandı Zeyneb ü Gülsüm gördi ḳardaşıñ
Eli yürekde töker ḥasret ile gözyaşın

Ḳolın açup iki bacı fiġān ü nāle-künān
Ḳucaḳlayup didiler biz olaḳ saña ḳurbān

Fedāolam saña ben sülāletü'l-aḫyār
Bu nıṣf-ı şebde elinden gidüpdür ṣabr u ḳarār

Meger noldı saña ey ʿazīz cān ḳardaş
Nice belādı[694] dü-çār olmışıñ amān ḳardaş

Buyurdı aġlamayıñ ey ʿazīze bacılarım
Bu gürzeniñ ṣuyın içdim ki ṭoġranır cigerim

Diyün dura uyḫudan Ḳāsım ile ʿAbdullāh

[693] oldı: oldun KM.
[694] belādı: belādır KM.

Ḥüseynimi çaġırun yoḫdı[695] andan özge penāh

Cenāb-ı Zeyneb-i nālān u dīde ḫūn-bār
Yetīm Ḳāsımı çün ḳıldı ḫ̌ābdan bī-dār

Idende ḥāl-i imām melek-riḳāba nigāh
Urardı başına Ḳāsım yanardı ʿAbdullāh

[69b] Baḳup civanlarına Müctebā yanup cigeri
Başardı baġrına cānānıñ o şehzādeleri

Diridi eylemeyin nāle ey yetīmlerim
Düşüpdi[696] dārı-beḳāya daḫı benim ṣeferim

Dayanmayıñ gidüben nūr-ı ʿaynimi çaġırın
Ecel yitüp ölürem bir Ḥüseynimi çaġırın

Açup başın iki şehzāde bā-dil-i pür-ġam
Gidende gördi yatup nāz ile imām-ı ümem

Ṭurup ayaġınıñ altında gözleri giryān
Zebān-ı ḥāl ile söylerlerdi nāle-künān

Ayaġa ṭur daġılup ḫānımānımız ʿammi cān
Çıḳupdı[697] göklere fiġānımız ʿammi cān

İki uşaḳ giceniñ nıṣfı gelmişüz ḳapuña
Daḫı bir özgeye yoḫdur[698] gümānımız ʿammi cān

Ne dutmuyor dilimiz ne yürek devam itmeyiz
ʿİlāc ḳıl ey üzülüpdür amānımız ʿammi cān

Göz açdı kerb ü belānın ġarīb[699] derbederi
Ayaḳ yalın baş açıḳ gördi şehzādeleri

Didi nolup size ey bülbülān-ı gülşen cān
Bu ḳadar aġlayuben eylersiñiz āh ū fiġān

[695] yoḫdı: yoḳdur KM.
[696] düşüpdi: düşüpdür KM.
[697] çıḳupdı.çıḳupdur KM.
[698] yoḫdur: gelmez KM.
[699] kerb ü belānın ġarīb: ġarīb Kerbelānıñ KM.

Ḳoyup Ḥüseyniñ ayaġına gül yüzin Ḳāsım
Didi amān di[700] ʿammi oldı zübde-i nāsım

Felek yetīm eyledi men ġarīb derbederi
Virübdiler atama zehri ṭoġranur cigeri

Ṭolanda aġzı ḳızıl ḳan ile çeküp yā Rab
Siler dudaḳlarınıñ ḳanını bibim Zeyneb

Ne var gözinde oġıl ne ʿıyāl ū cān ile baş
Gözi baḳar ḳapuya seslenür Ḥüseyn ḳardaş

Amān di gel ölürem ḳollarım bu sīneme ṣal
Virende cān başımı yā Ḥüseyn diz üztüne al

Balıḳ gibi çabalar ḳavrılur ider efġān
Dudāḳına düzilüp ḳaṭre ḳaṭre ḳırmızı ḳan

Ṭurup ayaġa yirinden imām-ı ʿarş-ı maḳām
Gelüp irişdi o mīr-i Hüdāya virüp selām

[70a] Görende birbirini baḥr-ı derdi ġam daşdı
Ḥüseyn ile Ḥasan-ı Müctebā ḳucaḳlaşdı

Yavuḳlaşanda[701] o sıbṭ-ı resūle vaḳt-i firāḳ
Kemāl-i şiddet ile ʿārıż oldı istiġrāḳ

Berāberinde ḳoyup teşt-i Zeyneb nālān
Urırdı başına söylerdi ben saña ḳurbān

Nefes çekende olup ḳan aġzı āġuşte
Aḳardı ḳan tökülürdi cigerleri teşte

İşitdiler ḳapudan aġlamaḳ ṣadāsı gelür
Fiġān ider biriniñ āh ü vaḫāsı gelür

O demde Ḥażret-i Gülşüm bint-i eşref-i nās
Baḳup ne gördi ṭurup āsitānede ʿAbbās

Bulud gibi gözi aġlar o server-i āfāḳ

[700] amān di: amandır KM.
[701] yavuḳlaşanda: irişdikde KM.

Seper başına alup āsitāneden ṭopraḳ

Diyer virin mene ol zehri[702] cāna ḳılam nūş
Olam ki belki Ḥasan ḳardaşımla hem āġūş

Bu mācerāya ḫaberdār olup imām-ı Hüdā
Żaʿif cānı ile Ehl-i Beyte ḳıldı ṣadā

Gidin söylen o vefādār ḳardaşım gelsün
Yaman günimde meded-kār kardaşım gelsün

Çoḳ isterem yüregim birce yanıma çaġırın
ʿAzīzi Ḥaydar-ı Kerrār ḳardaşım gelsün

Ḥüseynimiñ boġazından öpem anıñ ḳolını
Bu ġamlı cānıma ġam-ḫˇār ḳardaşım gelsün

Diyün yitürsin özin olma kim yaḳlaşdın
Dayanmasun daḫı serdār ḳardaşım gelsün

Gelüp ḥużūr-ı imām-ı zamāne çün ʿAbbās
Öpüp ayaġını ʿarż itdi sipihr-i esās

Bu ḥāle kim seni ṣaldı içürdi zehri sitem
Beyān ḳıl baña öldirmemiş ḳoyan degilem

Veyā bu başımı virem yolıñda ṭūfāna
Veyā ki ġarḳ ideyem ḳātiliñi al ḳana

Revāne ḳıldı o zehriñ şehīdi gözyaşını
Götürdi baġrına başdı reşīd ḳardaşını

[70b] Didi amān ölürem yār ü yāverim ʿAbbās
Bu ḳātili ḫaber alma birāderim ʿAbbās

Mükālematın iden ṣoñra server-i ümmet
Buyurdı menzilimi birce eyleyün ḫalvet

Çıḳardı cümle kenāre ʿıyāl-i Zehrāyı
Kenīz gönderüben ḥāżır itdi Esmāyı

[702] Diyer virin mene ol zehri: Dir virin ol zehri baña KM.

Gelende bed-güher-i Esmā ḥużūr-ı vālāya
Ezel cigerlerine baḳdı ṣoñra Esmāya

Dolup iki göz ile eşk ile baḳdı çoḳ ḫayrān
Buyurdı ey eyleyen ḫānımānımı vīrān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳanġı maḥbub öz ḥabībin zār ü giryān öldirir
Ḳanġı dildār-ı cefā-cū yāri pinhān öldirir

Ḳanġı[703] bī-inṣāf-ı dilber ḫˇār ider öz yārini
Sen gibi ey bī-mürüvvet sīne-sūzān öldirir

Ḳatl-i ʿāşıḳ nāz iledir yana ānı zehr ilen
Kimse yārin leblerinde ḳırmızı ḳan öldürir

Bir o kör olmış gözüñle teşte baḳ ey bī-ḥayā
Ḳanġı ṣayyād öz şikārın ḳana ġalṭān öldürir

Şiddet-i zehr-i cefādan yandırupsın cānımı
Düşmişem bir derde hergiz yoḫdı[704] dermān öldürir

Başı aşaġa o melʿūne-i cefā girdār
Cevāb virmez idi ḳıldı Müctebā tekrār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ne eylemişdi saña şāh-ı ins ü cān Esmā
Bahār-ı ʿömrini ḳıldın böyle ḫazān Esmā

Nedendir zehr virüp doġradın cigerlerimi
Cihānda baġrımı itdin sitemle ḳan Esmā

Muḥabbet eyleme kimdir saña ʿavż eylediñ
Gelüp hemīşe ʿavż-ı Yaḫşiye yamān Esmā

Ne bī-mürüvvet imişsin ne bī-vefā dildār
Gözüm yaşın iledün ẓulm ile revān[705] Esmā

[703] ḳanġı: hansı GH.
[704] yoḫdı: yoḳdur KM.
[705] iledün ẓulm ile revān: revān-ı ẓulm ile revān KM.

İçürmişin baña elmās-ı zehrini[706] ölürem
Daḫı dirilmegime yoḳdı ki bir[707] gümān Esmā

Sebeb ne oldı ki evlādımı yetīm eyledin
Eli yürekde ḳalup Ḳāsım-ı civān Esmā

[71a] Ne oldı gelmedi raḥmin ṣaġīr uşaḳlarıma
ʿIyālimi baş açıḳ ḳoydın ev yıḫān Esmā

Meger degil mi yazıḳ yetīm-i ʿAbdullāha
Baba diyüp çoḳ ider nāle vü fiġān Esmā

Ḳıyāmetin güni Zehrā anam dutar yaḫāñı
Dir niçün eylediñ ḳaddimi kemān Esmā

Bilürem[708] incimişidin zamānede benden
Virürler zehr meger incinende cān Esmā

Çekil kenāre seni görmesün reşīd ʿAbbās
Gözinden ol o vefā-perverin nihān Esmā

Yanımda durma daḫı git yüzin ḳara olsun
Murād u kāme yitürmez seni cihān Esmā

Ḫacālet ile o melʿūne-i cefā[709] āyin
Töküp sirişk baṣar ʿarż ḳıldı ey şāh-ı dīn

Baña besdür bu ẕillet ki dinden çıḫdım
Elimle öz evimi ey aḳa özim yıḫdım

Degildi bir böyle peydā ẕulm ḳāʿidesi
Velī geçüpdir iş işden daḫı ne fāʾidesi

Hevā-yı nefs ile rüsvā cihān-ārā oldım
Egerçi sen dimesen de yüzi ḳara oldım

Ṭutdıġım işde pişmanlıġım aġa çoḳdur
Ḳande gidem digil gitmeye yirim yoḳdur

[706] zehrini: rīzesin GH..
[707] ki bir: - KM.
[708] bilürem: dutum ki GH.
[709] cefā: sitem KM.

Cevāb söyledi Esmāya raḫmetin[710]kānı
Git itgile daḫı menzil serāy-ı Mervānı

Benim evimden uzaḳ ol sen ey Ḫudā ne şinās
Eger bile bu işi öldirir seni ʿAbbās

Getürdi vaḥşet o melʿūne ḫavf-i vaḥşetden
Kenāre çıḳdı ḥaremḫāne-i imāmetden

Dü-bāre başına cemʿ oldı āl-i peyġamber
Temāmı āh ile salmışdı nüh semāya[711] şerer

O demde nāle-künān şahzāde ʿAbdullāh
Yapuşdı dāmen-i ʿAbbāsdan biḥāl tebāh

Didi ʿammü atamıñ ḳātili hüveydādur
Beni yetīm eyleyen rū-siyāh Esmādır

[71b] İşidicegin bu sözi yādigār-ı eşref-i nās
Ayaġa durdu ki Esmā-i öldüre ʿAbbās

Buyurdı şāh-ı zamān[712] ey meh-i benī Hāşim
Atām nişānı ġayūr vefālı ḳardaşım

Ḳışāṣ eylemeyün Esmāya Ḫaḳḳ rıżāsına
Yaḳīn ki tīz yitürirler anı cezāsına

Bu sözleri danışup ḫatm olan zamānda kelām
Dolandı ḥāli olup ʿārıż-ı zümürrüd-fām

Çaġırdı Zeynebi seslendi yāverim[713] bacı
Amān di[714] cān senün cān yetīmlerim bacı

Vedāʿ ḳıldı temām-ı ʿıyāl ü ʿıtretini
Getürdi ḫāṭırına Kerbelā muṣībetini

Baḳup Ḥüseyne ṭaraf tökdi gözleri ḳan yaş

[710] raḫmetin: ġayretin GH.
[711] semāya: āsmāna GH.
[712] zamān: ümem GH.
[713] yāverim: māderim KM.
[714] amān di: amāndır KM.

Buyurdı sen ata ol Ḳāsıma amān ḳardaş

Virüp añā ḳızıñı Kerbelāda ḳıl dāmād
Ṭuyanda gelüp men de eylerem mübārek-bād

Bu şarṭlan o ṭoyun el ḫınāsı ḳan olsun
Cihāzı gözyaşı mihr-i fedā-yı cān olsun

ʿİlāve şarṭ iderem ey imām-ı müstaḥsen
Cihāz vir ḳızıña mümkin olsa birce[715] kefen

Gerek eli olarun degmemiş ṭoyunda ele
Ḳızun esīr gide oġlum ile başı kesile

Gel imdiden aramızda böyle ḳarār olsun
Balam şehīd-i[716] ʿarūṣ setr-i süvār olsun

Oġul atāsım oldum ʿarūṣ-ı gerden-gir
O ṭoyda boynuna geçsün dü-şāḫe zencīr

Bu emre rāżı olup iki ḳardaş aġladılar
Fiġān ü āh ile kevn ü mekānı daġladılar

Çaġırdı Ḳāsımı baġrına basdı şāhı men
Buyurdı ey gül-i nev-bāde-i İmām Ḥasan

Ḳopanda Kerbelānıñ ḳıyāmeti oġlım
Ḥüseynimün daġılan günde şevketi oġlım

Ḳolı ḳalem olup ʿAbbāsımun Fırāt üste
Düşende yer yüzine serv-i ḳāmeti oġlım

[72a] ʿAlī-yi Ekbere zīnet[717] viren zamān-ı Leylā
Gelende cūşa analıḳ muḥabbeti oġlım

Ezel gidüp yüziñi ẕü'l-cenāḥ ayaġına ḳoy
Muraḫḫaṣ ol alup iẕin şehādeti oġlım

Yaralı sīnesi Ekber yolında eyle siper

[715] birce: - KM.
[716] şehīd: esīr GH.
[717] zīnet: Zeyneb GH.

Ne ḳadar degse de ḫançer cerāḥati oġlım

ʿAmmünden ötrü batup ḳana yaḫşı ād ile
Yādında saḳla bu āḫir vaṣiyyeti oġlım

180 Vaṣiyyetin idüp aḫir o bāʿiṣ-i ebdāʿ
Temām-ı ehl ü ʿıyālin dü-bāre ḳıldı vedāʿ

Ṭutup üçünci imāmıñ elin ikinci imām
İmāmet ʿilmini taʿlīm idüp imāme temām

Virüp Ḥüseyn eline bir feşār İmām-ı Celīl
Müşaḫḫaṣ oldı gelüp ḳabż-ı rūḥa ʿAzrāʾil

Diyüp şehādeti āl-i ʿabāya bir baḳdı
Daḫı dü-bāre nefes gelmedi gözi aḳdı

Uzatdı bir ayaġıñ bir ayaġını çekdi
Başına şīʿaların ḫāk-i derd-i ġam dökdi

185 Şarāb-ı telḫi idüp sāḳī-i ecelden nūş
Besān-ı Ḳumrī-i pür-peste nuṭḳdan ḫāmūş

44

Meclis-i Evvel Hicret-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Medīne-i Münevvere Besemt-i Mekke-i Muʿaẓẓama

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳıldı vaṭan çü seyyid-i Baṭḥā Medīnede
Oldı hemīşe vehşet-i ʿuẓmā[718] Medīnede

Gāhi şehīd ḳıldıla[719] dendān-ı Aḥmedi
Ki oldı Ḥamza mātemi peydā Medīnede

Ḫayrü'l-beşer ʿazāsı cihāna salup şerer
Sındı sütūn-ı ʿarş-ı muʿallā Medīnede

Yandı resūl dergehi nār-ı cefā ile

[718] hemīşe vehşet-i ʿuẓmā: vaḥşet-i ʿuẓmā hemīşe KM.
[719] ḳıldıla: ḳıldılar KM.

Ḳopdı o gün ḳıyāmet-i kübrā Medīnede

Buldı[720] şikest-i dende-i pehlūyı Fāṭıma
Saḳaṭ oldı Muḥsin aġladı Zehrā Medīnede

Baġlandı ẓulm eliyle yedallāh ḳolları
Yevmü'n-nüşūr[721] oldı hüveydā Medīnede

[72b] Beytü'l-ḥazinde nāle-künān ḥayretü'n-nisā
Āh ile ḳıldı rıḥlet-i dünyā Medīnede

Doġrandı Müctebā cigeri zehr-i kīn ile
Tābūtına oḳ atdılar aʿdā[722] Medīnede

Āḫir Ḥüseyni ḳıldılar āvāre-i vaṭan
Fırṣat virilmedi ḳala tenhā Medīnede

Efġān-ı yevm-i hicret sulṭan-ı Kerbelā
İtdi esās-ı maḥşeri ber-pā Medīnede

Ḳabri resūlı şevḳ ile āġūşa çekmege
Ey kāş olaydı Ḳumrī-i şeydā Medīnede

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Muhācirān-ı muṣībet serāy-ı derd ü ʿinā
Misāfirān-ı muḥabbet fezā-yı Kūḥ-ı Minā

Midād-ı ġamla debīrān-ı defter-i hicrān
Beyāż-ı miḥnete yazmış bu nevʿ ile ʿünvān

Ki çün Muʿāviye bed-nihād vāli-i Şām
Olup revāne saḳar buldı iş böyle encām

Yezīd taḫt-ı ḥükümetde pāyidār oldı
Zamānede ʿilm-i küfr āşikār oldı

Ḳurıldı ḳatl-i imām-ı zamān içün şūrā
Velīde nāme yazıldı bu nevʿ ile gūyā

[720] buldı: tapdı GH.
[721] yevmü'n-nüşūr: Şevrü'n-nüşūr KM.
[722] aʿdā: ʿudvān GH.

Bugün serīr-i ḫilāfetde şehriyār benim
Atam Muʿāviye taḫtında bir ḳarār benim

Yaḳīn ki ṭutmayacaḳ salṭanat ṣebāt-ı ḳarār
Meger ki bīʿata dört kimse itmese iḳrār

Ezelde ibn Ebūbekr ikinci ibn ʿÖmer
Üçünci ibn Zübeyr ol ḳarīn fitne-i şer

Ḫuṣūs-ı maḫrem-i ḳurb-ı ḥarīm lem-yezelī
ʿAzīz-i Fāṭıma sulṭān-ı dīn Ḥüseyn-i ʿAlī

Yetende nāme saña ey velīd-i ḫoş-fıṭrat
Bu dört nefer-i rüʾūsādan benim çün al bīʿat

O sābıḳ üç neferden emri çoḳ degil der-kār
Ḥüseyn-i Fāṭımaya virme sen amān zinhār

Velīde nāme yiten vaḳitde ḳalup nā-çār
Ġulām gönderüp de itdi bu kesleri iḥżār

[73a] Yetişdi ravża-i pür-nūr-ı Muṣṭafāya imām[723]
Görüp cemāʿati ol ravżada yitürdi peyām

Buyurdı server-i Baṭḥā imām-ı ḥall ü ḥarem
Velīd meclisine ey ġulām ben gelem

Revāne itdi ġulāmı imām-ı cinn ü beşer
Virüp Muʿāviyeniñ mevtini o cemʿa ḫaber

İşitdi bu sözi yār-i ṣalāt ḳıldı ḳarār
Ḥarem serāya gelüp sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yüzin dutup ḫalef bir güzīde-i nās
Zebāñ-ı ḥāl ile ḳıldı ḫiṭāb ʿAbbās

Ey merd-i nam-dār vefā-dār ḳardaşım
Şīr-i Ḫudā beraberi[724] serdār ḳardaşım

[723] imām: ġulām KM.
[724] berāberi: berāber KM.

Erḫām özin elim güyā kim yār ü yāverim
Āl-i ʿabāya ḳāfile sālār ḳardaşım

Ḳurbān olam o[725] ḳaddiñe bir gel ḳabāḳıma
ʿAbbās-ı nām-dār-ı ʿalem-dār ḳardaşım

Geldi ḥużūr-ı serveri devrāna bende-vār
ʿArż itdi pīşvāsına ʿAbbās-ı nām-dār ḳardaşım

Lebbeyk ey şehenşeh-i ebrār ḳardaşım
Nūrı dü-çeşm-i Aḥmed-i Muḫtār ḳardaşım

Ḳardaş muḫāṭab eyleme ben nūgerem saña
Ey yādigār-ı Ḥaydar-ı Kerrār ḳardaşım

Nolmuş saña ḳurs-ı ḳamer teg dutulmuşsın
Söyle görem ne derd ü ġamın var ḳardaşım

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı ḳardaşı ʿAbbāsa şāh-ı teşne-lebān
Olup cehime revān zāde-i ibn Süfyān

Beni idüpdir Velīd öz ḥużūrına iḥżār
Yezīde bīʿat ala baña eyleye āzār

Tevaḳkuf itme[726] benī Hāşime sen eyle ḫaber
Benim dalımca gerek isteyenlerim geleler

Evvel yanınca Müslim serdārımı götür
Ekber şebīhe Aḥmed-i Muḫtārımı götür

Eyle ḫaber İmām-ı Ḥasan yādigārına
Caʿferle faẓl ü ʿavn-ı vefādārımı götür

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[73b] Leylā işidmesün dime Gülşüm Zeynebe
Ḳardaş temām-ı yār ü hevādārımı götür

[725] o: - KM.
[726] itme: eyleme KM.

İmdādıma gelün beni bī-yār ḳoymayun
Ol meclis içre dīdesi ḫūn-bār ḳoymayın

Allāh ʿazīzi kevn ü mekān tāc-dārım
Aġyār menzilinde beni ḫˇār ḳoymayın

Naʿrım eger yücelse özin[727] tīz yitiresün
Düşman elinde zār ü giriftār ḳoymayın

ʿAbbās ʿarż ḳıldı seni ḫˇār ḳoymanam
Bī-yār ü ġam-küsār ü meded-kār ḳoymanam

İncidseler eger seni meclisde yā Ḥüseyn
Vallāhi bil Medīnede deyyār ḳoymanam

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem ki ṣaḥn-ı serādan imām-ı küll-i ümem
Velīd meclisiniñ ʿazmine ḳoyanda ḳadem

Ne gördi çoḳladı[728] āfāḳı nāle yā Rab
Gelür esās ile Ḫayru'n-nisā ḳızı Zeyneb

Niẓām ile iki oġulı ṣaġında ṣolunda
Eyerlenüp çekilür müretteb at yanında

Urupdı ḳoltuġına ẕülfiḳār-ı berḳ āsā
Ḫiṭāb idüp dir ey nūr-ı dīde-i Zehrā

Bu nevʿa rābıṭa vardu rābıṭasız gitme[729]
Velīd meclisine sen ribāṭasız gitme[730]

Ṣırāṭ-ı bāhire-i müstaḳimsin ammā
Bu rehgüzāra delīl-i ṣırāṭsız gitme

Zamāne içre Süleymān-ı Kerbelā ḳardaş
Ḳoyup celāliñi elden bisāṭsız gitme

[727] özin: kendin KM.
[728] çoḳladı: çoḳlandı KM.
[729] Bu nevʿa rābıṭa vardu rābıṭasız gitme: Bu nevʿa rābıṭā vü irtibāṭsız gitme KM.
[730] Velīd meclisine sen ribāṭasız gitme: Velīd bezmine ḫayl ribāṭāsız gitme KM.

İki civānımı şāṭır gibi yanıñā[731] sal
Medīne şāhısın ʿayş ū neşātsız gitme

Alup ḳılıcıñı baġla redāñıñ altından
Amān di[732] ḳorḳulusan iḥtiyāṭsız gitme

Bu semte baḳdı ne gördi imām-ı dil-maġmūm
Bir özge zīnet ile geldi bacısı Gülşüm

Elinde muṣḥaf-ı Şīr-i Ḫudā nebāle-i vāh
Zebān-ı ḥāl ile söyler ki ey velīyullāh

[74a] Velīd meclisine gel penāhsız gitme
Dağıtma şevketüni ʿizz ü cāhsız[733] gitme

Kelām-ı nāṭıḳ-ı perverdigārsıñ ammā
Ḫamāyil eyle kelām-ı Allāhsız gitme

Müşaḥḥaş emrdür hīç ḳuş ḳanadsız uçmaz
Ġarībler gibi ḫayl ü sipāhsız gitme

O dem şehenşeh-i dīn vāriş-i Emīr-i Necef
Otuz neferle gidüp ḫāne-i Velīde ṭaraf

Ṭurup kenār-ı ʿimāretde zümre-i enṣār
Ḳadem serāya ḳoyup ibn Ḥaydar-ı Kerrār

Velīd ḳıldı imām-ı zamāneyi pīşvāz
Getürdi meclisine ṣad muḥābbet-i iʿzāz

Muṣaddar oldı çü sulṭān-ı ʿālem-i temcīd
Zebān-ı ʿarżıñ açup muṣaddar celāle Velīd

Fedā olam saña ey yādigār-ı ḫayr-ı anām
Gidüpdi[734] dār-ı fenādan beḳāya vāli-i Şām

Ḫilāfet emrine olmuş Yezīd ḥükm-i revān
Yazupdı keşret-i teʾkīd ile baña fermān

[731] yanıña: ḳabaḳa GH.
[732] aman di: amāndır KM.
[733] şevketüni ʿizz ü cāhsız: - KM.
[734] gidüpdi: gidipdür KM.

Seniñ cenābıña ey sıbṭ-ı Muṣṭafā nā-çār
Gerek bu günde o fermānı eyleyem iẕhār

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bir nāme baña Şāmdan pinhān yazupdılar[735]
Ḳırṭāsı ġam mürekkebini ḳan yazupdılar

Mażmūnı ẓulm-i maṣdar her satırı bir sinān
ʿUnvānını nişāne-i ṭūfān yazupdılar

Her noḳṭası ḥadeng-i cefā tīr-i cān-sitān
Her ḥarfi nevk-i ḫançer-i berrān yazupdılar

Her elifi āh bā-i belā tā-i tīġ-ı kīn
Ṣā-i ned-ṣār-ı ʿıtret ʿumrān yazupdılar

Her cimi bir civān o levmi ḥāʾi ḥarabgāh
Ḫāʾīn ḫarāb-ḫāne-i īmān yazupdılar

Her dālı derd ü ẕāli meẕellet ʿalāmeti
Rā ile zāʾi rezm-i dil-yārān yazupdılar

Her sīni bir sināna ʿavāż-şin-i şehādet
Ṣādın ṣadāsı nāle vü efġān yazupdılar

[74b] Żāʾdın żiyā vü şirini ḫāmūş ḳılma
Tāʾile ẓāʾi ẓulmet-i ṭūfān[736] yazupdılar

ʿAynı ʿazā işāresi ġaynı ġam ū elem
Fāʾnı fiġān Zeyneb-i[737] nālān yazupdılar

Ḳāfında ḳatl-i āl-i ʿabāsı kāfı bī-kefen
Lāmın libāssız tın ʿuryān yazupdılar

Miminde biñ muṣībeti nūnında nāleler
Hāyıñ hirāsı vāvını vīrān yazupdılar

Lām keşīdesi çekilüpdür livā-yı ẓulm

[735] yazupdılar: yazupdırlar KM.
[736] Żāʾdın żiyā vü şirini ḫāmūş ḳılma, Tāʾile ẓāʾi ẓulmet-i ṭūfān: - KM.
[737] Zeyneb: zįnet KM.

Yāyın Yezīd içün böyle dīvān yazupdılar

Vāżıḥ budır cenābıña ger bīʿat itmesiñ
Dār-ı fenāda[738] ḳatliñe fermān yazupdılar

Ṣebt eyleyende defter-i rūz-ı elestde
Ḳumrīyi nāẕm-ı taḫtına sulṭān yazupdılar

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳıldı bir elfāẕ-ı ġayr ile dü-bāre ʿarż-ı ḥāl
Ey der-i deryā-yı raḥmet menbāʿ-ı fażl ü kemāl

Şāmdan ẓulm ile bir imlā yazuplar yā Ḥüseyn
Evvel ülfetde vāveylā yazuplar yā Ḥüseyn

Bāʾi bir bī-dād-ı tāʾi tīġ-ı ṣāʾi ṣār-ı āl
Cimini cān ḳasdını fetvā yazuplar yā Ḥüseyn

Ḥāʾi ḥarb-i āl-i Ḥaydar ḫā ḫarāb-ı mülk-i dīn
Dālını elḳān ile deryā yazuplar yā Ḥüseyn

Ẕāl-ı ẕillet ravzā-i rezm ü sini çün sinān
Şini şemşīr-i berḳ-asā yazuplar yā Ḥüseyn

Ṣādı ṣadr-ı sīneden āmāc peykān olmakı
Ḍādı ḍarb-ı ḫançer-i aʿdā yazuplar yā Ḥüseyn

Ṭāʾı ṭūfān muṣībeti ẓāʾı ẓulm-i eşḳiyā
ʿAynı ūryān cismiñi ḳatʿa yazuplar yā Ḥüseyn

Ġayn-ı ḳurbetde ġarīb ü bī-meded-kār olmaġıñ
Fāʾını feryād ü aġūşa yazuplar yā Ḥüseyn

Ḳāfınıñ maʿnāsını ḳollar ḳalem olmaḳlıġa
Ol iki ḳol ṣāḥibiñ saḳā yazuplar yā Ḥüseyn

[75a] Kāfʿ ibāret Kerbelādan lām levi ẓulmden
Mimi biñ miḥnet-i ʿuẓmā yazuplar yā Ḥüseyn

[738] Dār-ı fenāda: Bī-şek ü şübhe KM.

Nūn ʿibāret nīzedendir hā helāketden murād
Vāvını vā ḥasretā maʿnā yazuplar yā Ḥüseyn

Lām tekrār keşīde lücce-i deryā-yı ġūn
Yā Yezīdiñ ḥükmiñi maʿnā yazuplar yā Ḥüseyn

İtmesün bīʿat ġamında naġme-sāz olmaḳlıġa
Māteminde Ḳumrī-i şeydā yazuplar yā Ḥüseyn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı sıbṭ-ı resūl-ı Ḫudā imām-ı vaḥīd
Muḥāldir ki idem bīʿat-ı Yezīd-i pelīd

Ḫayāl-i ḫām ḳılupdır Yezīd bed-fercām
İde ol fāsıḳa bīʿat imāmın oġlı imām

Bu bīʿat üste gerekdir Ḥüseyn teşne-ciger
Ḳıyāmet eyleye ber-pā elinde tīġ-ı dü-ser

Bu bīʿat üste gerek su kimi aḳa ḳanlar
Bu bīʿat üste kesilsün gül yüzlü ḳurbānlar

Bu bīʿat üste gerekdir çıḳa feleklere āh
Ola ḳıyāmete degin Kerbelā ziyāretgāh

Edeble ʿarż eyledi maʿraż-ı ḥużūra Velīd
O iḫtiyār seniñledir ey imām-ı Mecīd

Ayaġa durdı ḳayıtsun[739] o şāh-ı teşne-lebāñ
Velīde söyledi cürʾetle bī-ḥayā Mervān

Ḥüseyni ḳoyma ḳadem ḳoyma ki kenāre Velīd
Eger gide ele düşmez daḫı dü-bāre Velīd

Özi vaḥīd-i kömeksizdir menzil-i ḫalvet
Gerek alaḳ bu Emīr-i Ḥicāzdan bīʿat

İşidicegin bu sözi ol imām-ı ferẕāne
Dolandı sehm-i vuṣlat ile baḳdı Mervāna

[739] ḳayıtsun: gitsün KM.

105 Buyurdı vardı[740] kimün ḥaddi ey zinā-zāde
Baña cefā elini açmaġa bu dünyāda

Simā-yı şevkete bedr temām olan māhım
Şecāʿat ʿālemine vāriṣ-i Yedellāhım

[75b] Eger elimi yüceldim revāḳ-ı eflāke
Temāmını dökerem bir nigāh ile ḫāke

Ger istesem eyleyem *Kün fe-kān*[741]ı zīr ü zeber
Benim elimde çoḳ āsāndı[742] *Ke-lemḥi*[743] baṣar

İşāretimle bulur inhidām-ı çarḫ-ı felek
Ṣalābetimle düşer pīç-i tāba kāv-ı semek

110 Gelür tezelzüle ḍarbımdan ʿālem-i melekūt
Felek şecāʿatime māt olur mülk-i mebhūt

Fenā cihānı eger isteyem fenā iderem
Bir özge ḳısm-ı cihān tāzeden binā iderem

Sütūn-ı ʿarş-ı Ḫudāvend-i ḳādir ezelem
Vekīl-i Ḥażret-i perverdigār lem-yezelem

Firāz-ı çarḫ-ı reşādatda māh-ı tābānım
ʿAzīz-i Fāṭıma ferzend-i Şāh-ı Merdānım

Kimün ne cürʾeti var ey laʿīn-i bed-aḫter
Baña eẕiyet ide olmayup ʿAlī Ekber

115 Çıḳar ṣanma beni çoḳ celāl-i cāhım var
Dalımda Ekber ʿAbbās teg penāhım var

Temām idende sözin zāde-i Şāh-ı Merdān
Cevāb virdi ʿAlī yādigārına Mervān

Gelince ḳardaşıñ ʿAbbās ey Emīr-i ʿArab

[740] vardı: vardır KM.
[741] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[742] āsāndı: āsāndır KM.
[743] "Göklerin veyerin gaybını bilmek Allah'a aittir. Kıyametin kopuşu yalnız bir göz kırpması veya daha az bir zamandan başkası değildir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir." (Nahl/77)

Cenāzen üste açar başıñı bacıñ Zeyneb

Her iki yetişür bir zamān ʿAlī Ekber[744]
Yaralu peykeriñi al ḳan içinde görür

Baḳup ṣalābet ile şāh-ı dīn-i merdāne
Mehābet ile yüceldüp sesin dilberāne

Dutup yüziñ ḳapuya ol şefiʿ-i yevm-i ḥisāb
Zebān-ı ḥal ile güyā bu nevʿe ḳıldı ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Müşkildir işim ey şāh-ı vālā nasib oġlı
Şīr-i ġażab-ı alūd Emīr-i ʿArab oġlı

Ey māh-ı beni Hāşim özün ḳulı ʿalem-dār
Ḫayber ḳoparan şāh-ı atāmın teşne-leb oġlı

Ey ḳolları tenden kesilen Kerbelāda
ʿAbbās ʿAlī Şīr-i Ḫudānun ġażab oġlı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[76a] Ne gördiler ṭutup āfāḳı yā Ḥüseyn lebbeyk
Ṣadā-yı naʿra yüceldi zeyn-tāb-ı felek [745]

Gül üzlü[746] tāze civanlar elinde tīġ-ı belā
Saluplar ʿāleme efġān-ı āh ü vāveylā

Ḳabaḳca elde ḳılıc eşcaʿ-ı muʿāşer-i nās
İki bileklerini çemreyüp reşīd ʿAbbās

Basup debelḳayı ebrūlarına Ḥaydar teg
İki gözi ḳızarup şīr-i ḥayy-ı Dāvūd teg

Gören diridi meger ḳudret-i celīdir bu
Gelüpdi Ḫayberi yıḳmaġlıḳa ʿAlīdir bu

[744] ʿAlī Ekber: bacun Zeyneb GH.
[745] zeyn-tāb-ı felek: - KM.
[746] üzlü: yüzlü KM.

Dalınca Müslim serdār ü ʿavn ū hem Caʿfer
Ḥasan nişānesi Ḳāsım-ı civān ʿAlī Ekber

O yādigār-ı ʿAlī meclis içre Mervānıñ
Ġażab eliyle ṭutup çekdi bir giribānıñ

Buyurdı[747] kimdir eyā ẕāde-i zinā Mervān
Ḳoya Ḥüseyne cefā etmege binā Mervān

Temām-ı ʿālem-i imkānı birbirine uram
Benī Ümeyyeyi ʿālemde ḳoymayam ḳıram

Görende ṣavlet-i ferzend-i Ḥaydarı Mervān
Yıḳıldı pāyı imām-ı zamān çekdi amān

Gelüp teraḥhume inṣāf-ı raḥm deryāsı
Ḳucaḳladı açuben ḳollarını ʿAbbāsı

Öpüp iki ḳolını ḥasret ile bir baḳdı
Sirişk-i çeşmi[748] revān oldı çeşme gibi aḳdı

Buyurdı ey atam oġlı ʿazīz cān ḳardaş
Ḳılıcını ḳoy yerine ṣabr ḳıl amān ḳardaş

Bu el bu ḳol bu ḳılıc yā Rab olmasun kütāh
Seni zamānede çoḳ görmesün baña Allāh

İki gözüm ışıḳı yādigār-ı eşref-i nās
Ḳılıcı kerb ü belāda[749] urarsan ey ʿAbbās

Gelüp dü-bāre o şāhıñ muḥabbeti cūşa
ʿAlī Ekberi cāñ gibi basdı[750] āġūşa

O ḳadar aġladı nuṭḳ olmadı disün sözini
Öperdi Kerbelāda ḳan ile ṭolan gözini

[76b] Germlenüp boġazından sözi[751] bedīde-ter

[747] buyurdı: diridi KM.
[748] sirişk-i çeşmi: gözyaşı KM.
[749] kerb ü belāda: Kerbelāda KM.
[750] basdı: çekdi KM.
[751] germlenüp boġazından sözi: - KM.

Diridi gözleriñe ben fedā ʿAlī Ekber

Bakup ne gördi bu ḥāletde ol imām-ı enām
Ḳılıc elinde döker gözyaşını pür nā-kām

Dir atam bedeli pādişahım ey ʿammü cān
Yetişdi ʿālem-i bālāya āhım ey ʿammü cān

Yanında ḥürmet ile olmamaḳlıġıñ bildim
Velī harāya gelende çaġırmamış geldim

Egerçe ḥürmeti olmaz çaġırmamış geleniñ
Çetindi[752] göñlüni yıḳmaḳ yetīmlik bileniñ

Yetīm olup ata ḳadrin bilen benim ʿammü cān
Senin yolında ḳabaḳca ölen benim ʿammü cāñ

Buyurdı şāh-ı ümem aġlama amān Ḳāsım
Nişāne-i Ḥasan-ı Müctebā civān Ḳāsım

ʿAmmüsi ḳardaşı oġlı ile bir ḳucaḳlaşdı
Basup birbirini baġrına çoḳ aġlaşdı

Virüp teselli enṣārı şāh-ı ẕül-celāl
Buyurdı ṣabr kılıñ gelmedi zamān-ı ḳıtāl

Ḳalup şecāʿatiñiz āşikār olan günler
Taḥammül eyleyün ey Ḳāsım ū ʿAlī Ekber

Fedā olam size ey bülbülān-ı bāġ-ı ʿazā
Ḳılıc uran yeriñizdir zemīn-i Kerbelā

O çölde ẓāhir ider söz ḳıyāmet-i ṭūfān
Feṣāḥāt ile çeke naẓma Ḳumrī-i nālān

[752] çetindi: çetindir KM.

Meclis-i Düyüm Hicret-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Medīne-i Münevvere Be-semt-i Mekke-i Muʿaẓẓama

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şināverān-ı biḥār-ı muṣībeti ū hicrān
Misāfirān-ı diyār-ı küdūret ū aḥzān

Kemāl-i ḥüzn ile mütūnı kitāb-ı firāḳ
Çeküpdi evvel-i ser-levḥada bu nevʿ ile ṭāḳ

Çü Şāh-ı Yeṯrib ü Baṭḥā imām-ı ḥall ü ḥarem
Çıḳup Velīdiñ evinden kenāre ḳoydı ḳadem

Bu fikre düşdi o sālār-ı fırḳa-i ümmet
Alup ʿıyālini ḳılsun Medīneden hicret

[77a] 5 Ḥarem serāya gelüp şāh-ı dīn nale vü āh
Olup hemān gicede ḥarem-i Resūlullāh

Yetende ravża-i şāh-ı felek cenāba imām
İderdi ceddine gūyā bu diller ile selām

Selām ola saña ey ümmetiñ penāhı baba
Ḥicāz serveri mülk-i Medīne şāhı baba

Ḥelāl eyle beni senden ḥasret[753] ayrıluram
Bu ḳavmden yüregimde şikāyet ayrıluram

Ṣalupla[754] başımı yüz biñ belāya yā ceddā
Vaṭandan eyledi āvāre ümmet ayrıluram

10 Cihānda ḳoymadılar ḳabrin üzre şām seḥer
Gelüp hemīşe ideyem tilāvet ayrıluram

Misāfirem giderem Kerbelā ziyāretine
Düşüpdi[755] başıma şevḳ-i şehādet[756] ayrıluram

[753] ḥasret: - KM.
[754] salupla: saluplar KM.
[755] düşüpdi: düşüpdür KM.

ʿIyālimi alup birce Fāṭıma ḳızımı
Seniñ yanıñda ḳoyup ben emānet ayrıluram

Bağışla irmez elim ḳabriñe dü-bāre gelem
Bu āḫir eylemegimdir ziyāret ayrıluram

Diyüp bu sözleri şiddetle ağladı o cenāb
Olup mübārek olan çeşm-i nāzı māyil ḫˇāb

Ne gördi ʿālem-i rüyāda ceddi peyġamber
Yetişdi başınıñ üzre gözinde eşk başar

Buyurdı ağlama ey çeşmi eşk-bār oġlum
Gelüp muṣībetiñe evvel-i bahār oġlum

Dayanma gör sefer-i Kerbelā tedārikini
Gerek ʿIrāḳa çekilsün daḫı kaṭār oġlum

Ayaġa ṭur ki yaḳlaşdı rıḥlet eyyāmı
Olupdı[757] Māriye saḥrāsı lālezār oġlum

Elinde ḫançeri Şimr-i deġā yolın gözler
Bu ḳadar ḳātiliñi ḳoyma intiẓār oġlum

Benim şebīhime zīnet virüp Kerbelāya ilet
Çeküple[758] ḳatli içün tīġ-ı ābdār oġlum

Ḳolı kesilmege ʿAbbās eyle āmāde
Fırātun üzre düşer naʿşı zaḫm-dār oġlum

[77b] Virende cān olur sīnede dört bin oḫ yarası
Susuz başın kesilür Kerbelāda ḫˇār oġlum

Ḳurı yir üzre ḳalur cismiñ üç gice ʿüryān
Ġarīb ülkede bī-ġasl ü bī-mezār oġlum

Ḥasan nişānesiniñ ṭoy libāsın ḥāżır eyle
Gerek ḫınā yaḫa ḳandan o gül-ʿiẓār oġlum

[756] şehādet: ziyāret GH.
[757] olupdı: olupdır KM.
[758] çeküple: çeküpler KM.

ʿAlī-yi Aṣġarı ḳundaġa bağlasun anası
Ṭutupdı[759] ḥaremle peykānı zahm-dār oġlum

O çölde ḫaymeleriñ bir esās ile yanacaḳ
Ṣalur feleklere od şuʿlesi şerār oġlum

Ḥaremlerin ḳolı bağlı düşüp beyābana
Esīr Zeynebiñ olsun şütür süvār oġlum

Yaralı sīneñin üstünde at gerek çapalar
Ki isteyüp seni ḳan içre Kird-gār oġlum

Yüceldesin başımı enbiyā arasında
Şehādetiñle ide ceḍdin iftiḫār oġlum

Ḳıyāmetin güni çatsun bu ḳanıñın ʿıvażı
Şefāʿate olasıñ ṣāḥib-i iḫtiyār oġlum

Açup gözin yuḫudan[760] ol imām-ı dil-i ġam-gīn
O pāk-i ravżayı ḳıldı vedāʿ-ı bāzişīn

Ḥarem serāya gelüp şāh-ı meclis-i iʿzāz
Olup ʿibādete meşġul iderdi rāz ü niyāz

Namāz-ı ṣubḥı edā eyleyen ṣoñra o cenāb
Zebān-ı ḥāli idüp Zeynebe bu nevʿi ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey yādigār-ı ḥażret-i ḫayru'n-nisā bacı
Zehrā anam nişānesi kān-ı vefā bacı

Ġam-gīn günimde yanıma gel derdimi diyem
Vardır başımda gör niçe yüz biñ belā bacı

Ṣādır olan zamānda ḫiṭāb-ı imām-ı dīn
Virdi cevāb o pādişāha Zeyneb ḥazīn

Cān ey nişāne-i Esedallāh ḳardaşım
Sūz-ı dil ile çekme böyle āh ḳardaşım

[759] tutupdı: KM.
[760] yuḫudan: uyḥudan KM.

Gelsün başında her ne belā varsa cānıma
Çoḳ görmesün seni baña Allāh ḳardaşım

[78a] Ḳurbān bacı diyen diliñe bī-nevā bacın
Derdi ḥālinden it beni āgāh ḳardaşım

Ḥükm itdi ḫ̌āherine imām-ı zamān Ḥüseyn
Vardır ḳabaḳda bir seferim ḳılma şūr ū şeyn

Almış felek ḳarārımı yoḳ bende cān bacı
Dur gör sefer tedārikin ey mihribān bacı

Zehrā anam eliyle dikdigi gömlegi götür
Andan ṣora[761] anam bacı ṭoḳuz kefeni götür

Var bu seferde ey bacı bir özge mācerā
Bir deste libas-ı köhne götüreydi deste ḳara

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşidicek bu sözi Zeyneb-i elem-perver
Suāl ḳıldı ki ey nūr-ı dīde-i Ḥaydar[762]

Bu ne belālı seferdir sen olmışın ʿāzim
Kefen olanlara ḳardaş Ḥüseyn olur lāzım

Ḳurup bu nevʿ ile ġamlı esāsı neylersin
Buyur görem baña köhne libāsı neylersin

Ġaraż[763] o şevket-i cāh ū celāl deryāsı
Teselli Zeynebe virdi çaġırdı ʿAbbāsı

Buyurdı ey gül-i gülzār-ı Ḥaydarım ḳardaş
Belā cünūdına sedd-i Sikender[764] ḳardaş

Gerekdir şek apara yerlere felek ṭāḳı
Duta celāl-i Ḥüseyyine küll-i āfāḳı

[761] ṣora: ṣoñra KM.
[762] Ḥaydar: Zehrā GH.
[763] ġaraż: anda KM.
[764] Sikender:İskender KM.

Bugün gerek virile ferşe ʿarşdan tercīḥ
Celāl ü cāhıma ḥayrān kala felekde Mesīḥ

Şehādet ile yazılsun şefāʿatiñ raḳımı
Yücelsün ʿarşa Süleymān-ı Kerbelā ʿalemi

Ṭelāṭum eyleye deryā-yı şevket-i vā celāl
Ola Medīnede melāʾikeler ile māl-ā-māl

O ḳadar eyleye ḳadd ü seyyān nüzūl ū ṣuʿūd
Basīṭ-i arż ola medd-i naẓarda nā-mevcūd

O ḳadar nāzil ola Yeṯribe arāʾik-i nūr
İde ẕuhūr-ı tecellā-yı nūr evi Ṭūr

Peyemberān-ı ulü'l-ʿazm ü enbiyā-yı ʿuẓām
Gerekdi[765] cemʿ olalar maḥżar imāmete temām

[78b] Niçün ki kerb ü belā[766] şāhı Kerbelāya gider
Velī bezm-i dilāver ibtilāya gider

Di sar-bānlara olsun bu işi de müstaʿcil
Temām-ı nāḳalar üstünde baġlasun maḥal

Ola kecāvelerün pūşişi gerek zer-tār
Yanınca her birinün bir ġulām-ı ḫiẓmetkār

Ḫuṣūṣ-ı Zeyneb içün bir ʿilāve taḫt-ı revān
Müretteb eyle gelen çün arāʾik-i Rıḍvān

Sütūnı cümle zerāndur zer-nigār olsun
Firāz-ı ḳubbesi yāḳūt-ı āb-dār olsun

Çekiñ ḥarīr-i menḳuş çü şeh-per-i ṭāvus
Görende ḥūri-i bāġ-ı cinān çeke efsūs

Viriñ o taḫt-ı revān böyle zer-i zīver
Baḳup celāline ḥayrān ḳala melāʾikeler

İşitdi ḥükm-i imām-ı zamānı çün ʿAbbās

[765] gerekdi: gerekdir KM.
[766] kerb ü belā: Kerbelā

Olup tedārike meşġul ḳuruldı ṭarh-ı esās

Yeten zamānda şiyāʾe ḥikāyet-i hicrān
Cenāb-ı Zeyneb ü Gülşüm olup baḳīʿa revān

Yetişdiler çü mezār-ı Betūle dil-i maġmūm
Selām ḳıldı ḳabaḳca ʿAlī ḳızı Gülşüm

O ḳabri baġrına basdı yanup miṣāl-i kebāb
Kemāl-i yas ile gūyā bu nevʿ ḳıldı ḫiṭāb

Yetişdi mevsim-i hicrān ana Ḫudā Ḥāfıẓ
Sitemle baġrım olup ḳan ana Ḫudā Ḥāfıẓ

ʿAceb kenāre çıḳardı bizi Ḥüseyn oġlun
Esāsım oldı perişān ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Dime şikāyet ider ḳızlarım Ḥüseynimden
Bu cānımız aña ḳurbān ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Medīneden gözi yaşlı ḳaldıḳ aḫirde
Ẕelīl idüp bizi devrān ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Ḳıza yetende muṣībeti ana çeker derdin
Dur eyle derdime dermān ana Ḫudā Ḥāfıẓ

[79a] ʿIrāḳa gidmelüyüm ẕillet ile ölmek içün
Esīr-i leşker-i ʿudvāñ āna Ḫudā Ḥāfıẓ

Dü-bāre açdı dilin Zeyneb-i elem-perver
Betūle ʿarż eyledi ḥālini bedīde-i ter

Alupdı cānımı miḥnet ana Ḫudā Ḥāfıẓ
Tükendi şevket ü ʿizzet ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Bu saçlarım aġaran vaḳte düşdim āvāre
Yetişdi tāze muṣībet ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Ölen yerim ne bilem Kerbelā olur yā Şam
Ġarīb ülkede ḥasret ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Ne bir gelüp giden olmaz mezārımun üste

Duʿāya ehl-i vilāyet ana Ḫudā ḥāfıẓ

Güẕārı Şāma düşüp yılda bir sefer ḥaccāc
Meni iderler ziyāret ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Bu diller ile o ḳabr üste ḳoydı bir ʿarasāt
Yıġıldı āh-ı fiġān ile cümle-i ʿavrāṭ

Gözi düşüp ʿavrata çeküp cigerden āh
Ḫiṭāb idüp olara duḫter-i Veliyullāh

Sizi ḳasam virürem Murtażā vilāyetine
Ṣabāḥ şām bu ḳabrün gelün ziyāretine

Tozın silün bu mezārun edeble[767] şām ü seḥer
Gelince kerb ü belādan[768] civān ʿAlī Ekber[769]

Gelende māh-ı Muḥarrem olanda ʿĀşūrā
Gelün bu ḳabre çekün ey Medīne ehl-i ḳara

Ḫüseyne yas ṭutup nīl-gün giyün cāme
O günde men giderem baġlanup ḳolım Şāma

Diyüp muṣībet-i derdin Cenāb-ı Zehrāya
İki bacı gine ḳıldı rücūʿ meʾvāya

İdüp ḫiṭāb dü-bāre imām-ı cinn ü beşer
Gel ey gözüm ışıḳı nev-civān ʿAlī Ekber

Atam ʿAlī ʿalemin çarḫa eyle şaḳḳa güşā
Dolan Medīnede her semti eyle ḫalka nidā

[79b] Bizimle ʿġarḳa-i baḥr-i belā olan gelsün
Misāfir-i sefer-i Kerbelā olan gelsün

Süvār-ı zīn semend oldı çün ʿAlī Ekber
Gören diridi ki Miʿrāca çıḳdı peyġamber

Olanda nūr cemāli münīr-i sitte cihāt

[767] edeble: müdām.
[768] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[769] ʿAlī Ekber: esīr ʿavratlar GH.

Yüceldi göklere ehl-i Medīneden ṣalāt

ʿAlem elinde süvāre o zāde-i[770] Ḥaydar
Virürdi Ṭāʾife-i Yeṯribe bu nevʿ ḥaber

Diridi ol ḫalef-zāde-i Resūlullāh
Ki ey gürūh-ı Medīne temām olun āgāh

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Her başda var ʿalāmet-i sevdā-yı Kerbelā
Şevḳ-i viṣāl-i bezm-i dil-ārā-yı Kerbelā

Görsün sefer tedārikini kārvān gider
Olmış bahār-ı gülşen-i ṣaḥrā-yı Kerbelā

Görmiş sefer tedāriki züvvār atlanur
Daşdı göñülde baḥr-ı ġam-efzā-yı Kerbelā

Vaḳt-i seferdir eyyühe'l-aḥbabü'r-raḥīl
Yüklendi bārḫane-i mevlā-yı Kerbelā

Çoḳ ṭarfa baḫt-ı yaḫşi saʿādetdir herkes
Olsa naṣīb-i devlet-i ʿuẓmā-yı Kerbelā

Her kimsenün başında behiştiñ hevāsı var
Görsün ne bā-ṣafādur temāşa-yı Kerbelā

Cennet harā behişt harā Kerbelā harā
Reşk-i cinándı cennet-i meʾvā-yı Kerbelā

Faḫr eyleyün meleklere ey Kerbelāʾiler
Gözler ʿalem açup sizi saḳā-yı Kerbelā

Her kim ʿAlī-yi Ekber ister gerek ola
Cān naḳdı elde merḥale peymāy-ı Kerbelā

Durmış yol üste gözleri züvvārın aḫtārır
Şāh-ı ġarīb-i bī-kes ü tenhā-yı Kerbelā

[770] zāde-i: vāriṣ-i KM.

Gökden nüzūl ider o çöle lemʿa lemʿa nūr
Pür-nūr olupdı vādi-i Sīnā-yı Kerbelā

[80a] Göñlünde arzusı olanlar dayanmasun
Olsun tedārik ile müheyyā-yı Kerbelā

105 Ḳāsım civānları çaġırır ṭoy oṭaḳına
Ḫoş başed her kim itse temennā-yı Kerbelā

Bir kimsede muḥabbet-i şāh-ı Medīne var
Olsun bizimle vādi-i[771] mīnā-yı Kerbelā

Ṣebt olsa her yürekde devam eylemez gelür
Ḳālū belā gününde tevellā-yı Kerbelā

ʿAşḳ-ı Ḥüseynde nāle çeker her sabāḥ ü şām
Aġlar hemīşe Ḳumri-i şeydā-yı Kerbelā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[772] şebīhe cenāb-ı resūl-ı ʿarş-ı maḳām
Medīne ehline ḳıldı ḫaber bi-ḥükm-i imām

110 Sefer tedārikine düşdi āl-i peyġamber
Düzüldi naḳalar üste temām-ı[773] miḥmeller

Bi-ḥükm-i şāfiʿ-i rūz-ı cezā imām-ı mubīn
Müretteb itdiler üç yüz kecāve-i zerrīn

O dem ki ḳāfile yüklendi ḥāżır oldı ḳaṭār
Ḥarem serāya ḳayıtdı[774] şehenşeh-i ebrār

Cigerde āh gözi yaşlı padişāh-ı imām
ʿAlīyle Fāṭımanun menziline ḳoydı ḳadem

Ne gördi bister-i miḥnetde bir nazar yatup
İki gözi ḳapuda çeşmi intiẓār yatup

[771] vādi-i: ʿāzim-i KM.
[772] o dem: ġaraż GH.
[773] üste temām-ı: zer-nigār-ı KM.
[774] ḳayıtdı: yetdi KM.

Temām-ı reng-i ruḫı kehribār gibi saralup
Firāş-ı ġamda olup cismi bī-ḳarār yatup

Hilāl teg eriyüp ḳāmeti muṣībetden
Başın aşaḳa salup ḫayli dil-fiġār yatup

Yanında gözyaşı hem-dem enīsidir dīvār
Ġarīb diller ile eyler[775] āh ü zār yatup

Dir fiġān ile her dem yaralı cānım vāy
Füzūn olan ġam-ı derd ü melāli cānım vāy

Ne raḥat olmadı cānım ne olmadım ḳurtulam
Ḳalan zamānede başı belālı cānım vāy

Görüp bu ḥāleti şāh-ı şehīd-i dil-ḫaste
O baḫt-ı ḳaranıñ aldı başıñ dizi üste

[80b] Buyurdı aġlama ey çeşmi eşk-bār ḳızım
Olan hezār ġam ü mihnet dū-çār ḳızım

Zamāneniñ siteminden ġarībe ġāfilsin
Seni ne nevʿ ḳılar Yeṯrib içre ḫˇār ḳızım

Zamān-ı nāz degül mevsim-i muṣībetdür
Daḫı çoḳ eyleme efġān ü āh u zār ḳızım

Göz açdı baḳdı atāsına ol ʿalīle-i zār
Didi ki ey eyleyen cānımı belāya dū-çār

Alupdı[776] gönlümü ġam yandurur bu sūz-güdāz
Anam ṣaġ olsa idi belki eyleyeydim nāz

Eger ölem ben içün gözyaşın töken kimdir
Dutum ki[777] nāz eleyem nāzımı çeken kimdir

Bu evde bir özümüm bir de ḳanlu gözyaşım
Ne bir gelen gidenim var ne ḳavm ü ḳardaşım

[775] eyler: - KM.
[776] alupdı: alupdur KM.
[777] dutum ki: dur hele

İşidicek bu sözi şāh-ı Yeṣrib ū Baṭḥā
Didi ḳızım beni yandurma āh-ı vāveylā

İmām-ı kevn ü mekānım zamān-ı serverem
Ḳızım saña atayam hem ana berāberem

Bu odlu[778] sözde çeküp Fāṭıma cigerden āh
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey kişver-i imāmete māh

Uşaḳ gerek özi ölsün ölünce vālidesi
Benim gibi bugüne ḳalmakın ne ḳāyidesi

Ata ana yerini virmez ey şeh-i ebrār
Anası olmasa herkes olur zamānede ḫˇār

Anasızım diyüben ey emīr-i mülk-i ʿArab
Beni ṣoruşmaya hīç gelmeyüp bibim Zeyneb

Atam vefāṭ ideli ey imām-ı dil-i māgmūm
Ayaḳ kesüpdi[779] yanımdan ḫanım bibim Gülṣüm

O vaḳitden ki anam eyleyüp beḳāya sefer
Benim ʿıyādetime gelmeyüp ʿAlī Ekber

Cevāb virdi o bīmāra serveri ebrār
Bu ḳadar aġlama yandurma cānımı zinhār

Seniñ bu ḥāliñe ey Fāṭıma yanar cigerim
Helāl ḳıl giderem vardı Kerbelā seferim

[81a] Bu maṭlabı işidüp bint-i şehriyār-ı ümem
Didi amān baba cān sen gelince men ölürem

Buyur ʿıyāliñe ṭutup anasızım baña yas
Duʿāmı almaġa ṭursun reşīd ʿammim ʿAbbās

Sekīne gözleriñi baġlasun bedīde-i ter
Mezāra koysun amān di beni ʿAlī Ekber

Buyurdı server-i dīn ey belā ḫarīdārı

[778] odlu: āteşli KM.
[779] kesüpdi: kesüpdür KM.

Gerek temām aparam[780] Ehl-i Beyt eṭhārı

Ola yanımda civānān-ı āl-i peyġamber
Ḫuṣūṣı Ḳāsım ü ʿAbbās ile ʿAlī Ekber

Bu ġamlı vāḳıʿadan yandı ol ʿalīle-i zār
Yapışdı dāmenine söyledi beni de apar

Saña fedā ben olam ey imām-ı ʿarş-ı ferāş
Apar[781] yanınca meni vir Sekīneye ḳara vāş

Taṣavvur etme ki bundan ṣora ʿazīzim olam
Ne ḳadar saġdı[782] bu cānım saña kenīz olam

İki işiñ birini eyle ey şeh-i maḥşer[783]
Veyā apar meni yā gitmesün ʿAlī Ekber

Virüp o dem ḳızına şāh-ı dīn teselliler
Vedāʿ-ı bāzişin eyledi bedīde-i ter

Ḳayıtdı[784] çünki o şāhenşeh-i mülk-i leşker
Yetişdi Fāṭımanıñ ḳāṣırına ʿAlī Ekber

Ne gördi Fāṭıma ruḥsārına döker ḳan yaş
Yüzin ṭutup ḳapuya seslenür yavaş yavaş

Gel ey ḳoyan gözimi intiẓār ʿAlī Ekber
Civān-ı lāle-i ruḫ ü gül-ʿizār ʿAlī Ekber

Nolaydı birce göreydim bacı diyüp gelesiñ
Saña olaydı bu cānım niṯār ʿAlī Ekber

Viṣāl-i ḥasretem yoḳdur ṣabra ārāmım
Firāḳ odına bu cānım yanar ʿAlī Ekber

Düşüp ḳara güne bī-kes bacıñ firāḳunda
Gelüpdi nāleye leyl ü nehār ʿAlī Ekber

[780] aparam: götür KM.
[781] apar: KM.
[782] saġdı: saġdı KM.
[783] maḥşer: ebrār GH.
[784] ḳayıtdı: ḳalḳdı KM.

Ne baḳmaġam gele sensiz ne serv-i gülzāre
Eger gelüp geçe yüz biñ bahār ʿAlī Ekber

[81b] 155 O[785] gül cemāliñe bir bülbül-i ḫoş elḥānım
Gice gündüz iderem āh ü zār ʿAlī Ekber

Ḳaża ṣalup ḳafese cānımı ḳılup mehcūr
Ḳoyup iki gözimi eşk-bār ʿAlī Ekber

Amān di birce ḳapumdan girince ʿAzrāʾil
Gelüp iriş bacıñı ḳoyma ḫˇār ʿAlī Ekber

Anıñ bu dillerine aġlayup ʿAlī Ekber
Başın diz üstüne aldı buyurdı ey ḫˇāher

Senin bu dilleriñ aldı ḳarār ü ṭāḳatimi
Ziyāde ḳıldı melāl ü ġam ü muṣībetimi

160 Beyān ḳıl baña ey cismi derd-i tarācı
Bu ḫaste cān ile ḥālin ne nevʿ dir bacı

Baḳanda ḳardaşına çekdi Fāṭıma nāle
Didi ṣoruşma[786] daḫı düşmüşem yaman ḥāle

Alupdı[787] cānımı ġam-zār ü bī-ḳarār ölürem
Düşüp ḳara güne vallāh ẕelīl-i ḫˇār ölürem

Ḳaranlıḳ ḥücre pür-sitār yoḳ özüm bīmār
Görende ḥālimi bī-gāneler yanar ölirem

Diyerler idi bibim var bir ildi[788] görmemişem
Ḳalup yürekde olan derdim her ne var ölirem

165 Meger bacı degilem ben saña ʿAlī ḳardaş
O keyligün eylediñ yaḫşı āşikār ölirem

Saña o key bacım Ehl-i Beyte neylemişem
Atarla[789] yoḫsa ana sizleri kenār ölirem

[785] o: - KM.
[786] ṣoruşma: ṣorma KM.
[787] alupdı: alupdır KM.
[788] ildi: yıldır KM.

Ḥaremlere o keyem Zeynebe o key degilem
Oda salup beni gözden ġarīb-i zār ölirem

Ḳapumı üç gice gündüzde bir açan olmaz
Gözimde ḳanlı yaşım ḳalbi dāġ-dār ölirem

Çerāġımı giceler yandırup ḳoyan yoḳdur
Gice gibi günüzüm de olupdır tār ölirem

Ölüp ḳurtulmaġıma rāżıyam çoḳ incimişem
Bu ḫaste cānımı ġamdan dutup şerār ölirem

Temāmına düzerem yā ʿAlī seniñ derdiñ
Alupdı[790] ṣabrımı yoḳ mende iḫtiyār ölirem

[82a] Bu sözleri işidende şebīh-i peyġamber
Buyurdı ey anasız bacımı urma cāna şerer

Misāfirem seferim var beni ḥelāl eyle
ʿAlī-yi Ekber ölüpdir diyüp ḫayāl eyle

Bu ḳadar aġlama ey bī-kes ü nizār bacı
Olan hezār ġam ü miḥnete dü-çār bacı

Kecāveler düzülüp yüklenüpdi[791] ḳāfilemiz
Düşüp yola çekilür Kūfeye[792] ḳaṭar bacı

Diyende bu sözi ol nāz-perver Leylā
ʿAlīle Fāṭıma seslendi āhı vāveylā

Beni yanınca apar[793] ey ʿazīz cān ḳardaş
Bu ḳara günde ḳoyup gitme el-amān ḳardaş

Ne deve isterem binmezem kecāvelere
Düşüp yanınca gidem ben piyāde bu sefere

Rıżā-yı Allāh içün üzme kārvāndan elim

[789] atarla: atarla KM..
[790] alupdı: alupdır KM.
[791] yüklenüpdi: yüklenüpdür KM.
[792] Kūfeye: - KM.
[793] apar: götür KM.

Eger kecāvede yir olmasa piyāde giderem

O dem[794] ki sākit idüp ḫ̌āherin ʿAlī Ekber
Rücuʿ ḳıldı dürüst itmege bisāṭ-ı nefer

Temām-ı ḫalḳ-ı Medīne ṣaġīrim ṣıḫ ü kebīr
Ṭurup muḳābil-i devlet serāda cemʿ keṣīr

Ḫuṣūs-ı tāze civānan Hāşimī-fıṭrat
Virürdi cümlesi taḫt-ı revānlar zīnet

İşitdiler yücelüp ṭaraḳḳu ṣadāsı gelür
Şehenşeh-i Necefin yār-ı māhliḳāsı gelür

Diridiler yol açın yā muʿāşir-i el-aḥbāb
Zemīn-i Māriye saḳāsınıñ anası gelür

Ne gördiler ki gelüp kārvāne Ümm-i Benīn
Yapuşdı dutdı ʿalem-dār-ı Kerbelānın elin

Apardı maḥżar-ı pāk-i imām-ı vālāya
Dolandırup başına ḳıldı ʿarż o mevlāya

Fedā olam saña ey kāʾināt mevlāsı
ʿAlī Ekbere ḳul virmişem bu ʿAbbāsı

Eger ḳabūl eylersen ey imām-ı ʿarş-ı ferāş
Bu oġlım oġlıña nūgerdir ben saña ḳardaş

[82b] Buyurdı server-i Baṭḥā eyā melek-manżar
Bu ḳadar virme Ḥüseyn oġlıña ḫacāletler

Özün[795] baña anasañ oġlın hem-zebānımdır
Vefalu ḳardaşım ʿAbbās cism-i cānımdır

Bu söz temāma irişmişdi gördiler yārān
Yüceldi ḫalḳın arasında tāzeden efġān

İdüp neẓāre ḫalāyıḳ ne gördiler nāgāh
Cenāb-ı Caʿfer-i Ṭayyārın oġlı ʿAbdullāh

[794] o dem: ġaraż GH.
[795] özün: sen KM.

Gelür yanınca iki nev-civān-ı lāle ʿ iẕār
Fiġān ile dir ey sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār

Ḳocalmışam ben özim yoḫdı[796] ṭāḳat-ı seferim
Benim yirime ʿ avżdır bu nūrı dīdelerim

ʿ Ammoġlıñında bular tuḥfe-i muḥaḳḳarıdır
Velī iki ḳuzı bir ḳoç fedā berāberidir

Zemīn-i kerb ü belā[797] içre ey imām-ı zamān
Gerek ezel olalar Ekber oġlıña ḳurbān

Sözin temām idüp ol pīr-i nā-tüvān ʿ alīl
Ṭurup kenarda gözyaşını iderdi sebīl

O demde çünki buyurdı imām-ı ümem
Gelüp kecāvelere egleşürdi ehl-i ḥarem

Ḥarem-serā ḳapusından yüceldi ses nāgāh
Gelür Zeyneb bint-i ʿ Alī-yi Velīyullāh

Kenār olın çekiliñ nūr-ı Ḥaḳḳ żiyāsı gelür
Ḥarīm-i lem-yezelin yā nevi ḥayāsı gelür

ʿ Arūs-ı Caʿ fer-i Ṭayyār ḫ ̌āher-i Ḥasanın
Celāl-i maḥzeninüñ dürri pür-bahāsı gelür

O kimsedir bu gelen ʿ avrat ey muʿ āşir-i nās
Açanda başını gün çıḳmaġa ḥayāsı gelür

Çekildi ḫalḳ kenāre temām-ı pīr ü civān
Celāl-i kevkebe-i Fāṭımaya oldı ʿ ayān

Çıḳup ḥarem ḳapusından baʿ z nāz ü edeb
Ḥüseyn bacısı ḫayru'n-nisā ḳızı Zeyneb

Kenīzler[798] düzilüp hem ṣolında ṣaġında
Yirür niẓām ile ḳardaşları bile yanında

[796] yoḫdı: yoḳdur KM.
[797] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[798] kenīzler: ġulāmlar KM.

[83a] Alup araya anı Hāşimiyye ʿavratlar
Girüple[799] ḳoltuġına Ḳāsım ū ʿAlī Ekber

Bu şevket ile iren demde bānū-yı dü-cihān
Kabāḳına[800] çekilüp zer-nigār-ı taḫt-ı revān

Baḳanda taḫt-ı revāna o bint-i eşref-i nās
Virüp ayaġınıñ altına çigiñini ʿAbbās

Yapuşdı ḳollarına Mekke vü Ḥarem şāhı
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey burc-ı ʿismetin māhı

Buyur celāl ile taḫt-ı revāne Bismillāh
Gerek ʿIrāḳa gide beş ḫane-i Bismillāh

Bu yirde ḫāṭırıma düşdi deşt-i kerb ü belā[801]
Kebāb olup cigerim yandı āh-ı vāveylā

O dem ki Māriye deştinde rūz-ı ʿAşurā
Hemīn bu Zeyneb miḥnet naṣīb ü baḫt-ı ḳara

Cefā ile ḳolı baġlu iki gözi giryān
Berāberine çeken demde nāḳe-i ʿuryān

Oġuşdurup yüregin gözleri töküp ḳan yaş
Diridi ḳande ḳalupsın amān Ḥüseyn ḳardaş

Baḳardı ḥasret ile her yana bedīde-i ter
Dir idi gel bibiñi ṣal yola ʿAlī Ekber

Gehī diridi ḳaradır günim ṭaġıldı esās
Hani kecāveye bindirmege beni ʿAbbās

Ġaraż[802] Medīneden ol zāde-i Resūlullāh
Olup celā-yı vaṭan ḳıldı ʿazm-i Beytullāh

Felek zamāneye bir şūr-ı āh u vā ṣaldı
ʿIyāl-i Fāṭımanıñ derdi bī-devā ḳaldı

[799] girüple: girüpler KM.
[800] ḳabāḳına: bilesince KM.
[801] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[802] ġaraż: anda KM.

Bes it bu ḳıṣṣayı Ḳumrī cihānı başdı elem
Yazanda şerḥ-i muṣībeti şerāre ṭutdı ḳalem

46

Meclis-i Evvel Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Od ṣaldı bu cihāna peyember[803] muṣībeti
Ṣālār-ı dīn o şāfīʿ-i maḥşer muṣībeti

Çekdi temām-ı şīʿaların sīnesine dāġ
Allāh velīsi Ḥaydar-ı ṣaff-der muṣībeti

[83b] Zehrā ġamı Ḥasan elemi cānı yandırır
Müşkildi[804] Kerbelāda ölenler muṣībeti

Gūyā olundı ḳalbime elhām-ı ġaybdan
Düşdi ḫayāle ṭaraf dilāver muṣībeti

5 Tā ḥaşr olunca yandıracaḳ küll-i ʿālemi
Ol bī muʿīn ü bī-kes ü yāver muṣībeti

Cevr ü cefa-i Kūfe harā Kerbelā harā
Kim çekdi Kerbelāda bu bed-ter muṣībet

Kerb ü belāda saldıla[805] ʿAbbās ḳolların
Vallāh degil bunuñla berāber muṣībeti

Dārü'l-emāreden yire mevti atılmaġa
ʿAṭşān[806] ölenleriñdir ser-ā-ser muṣībeti

ʿĀlemde her muṣībet ü ġamdan ziyādedir
Serdār-ı Kūfe Müslim server muṣībeti

10 Ḳumrī hemīşe gülşen-i mātemde nāle ḳıl
Tā cān bedende var eyle ezber muṣībeti

---

[803] peyember: peyġamber KM.
[804] müşkildi: müşkildir KM.
[805] kerb ü belāda saldıla: Kerbelāda şehīd itdiler KM.
[806] ʿaṭşān: susız KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Müşeyyidān-ı binā-yı ḳavāʿid-i aḫbār
Muḥaddiṯān-ı ḥadīṯ-i meṯāʾib-i ebrār

Muṣavvirān-ı ṣadāḳat nişān-ı pāk-i żamīr
Çeküp bu nevʿ ile elvāḥ-ı māteme taṣvīr

Medīneden düşüp āvāre çün imām-ı enām
Diyār-ı Mekkede yüz miḥnet ile dutdı maḳām

Vaṭandan ayrı düşüp şāh-ı dīn nebāle vü vāh
Ümīd ile ḥarem-i ḫālıḳa getürdi penāh

Muʿayyen eglenmedi[807] Yeṯribde geldi Baṭḥā
Ḫudā ḥabībi Ḫudā ile oldı hem-sāye

O bakʿada[808] niçe müddet geçürdi eyyāmın
Velī cefā-yı ʿadū almış idi ārāmın

Bu ʿarż-ı müddet-ārā ol vaḥīd-i eyyāma
Yetişdi on iki biñ ehl-i Kūfeden nāme

O nāmelerde temāmen cemāʿat-ı eşrār
İderdiler o şāhı Kūfe şehrine iḥżār

Bu biñ emirde bir gün o server-i maẓlūm
Ṭurup muḳābil-i devlet serāda dil-i maġmūm

[84a] Kemāl-i ḥüzn ile sulṭān-ı kişver aʿzāz
Çekerdi āh iderdi bu nevʿ rāz-ı niyāz

Felek salupdı derd-i bī-devāya[809] beni
Dü-çār idüpdir ʿammü derd-i āh-ı vāya meni

İdüp celā-yı vaṭan ḳoydı ẓulm ile ḥasret
Mezār-ı Ḥażret-i Zehrā vü Muṣṭafāya meni

Medīnede anasız Fāṭıma ḳızım ḳaldı

[807] eglenmedi: tapulmadı GH.
[808] baḳʿada: maḳamda KM.
[809] derd-i bī-devāya: ʿaceb miḥnet-i cefāya KM.

Ḫacālet eyledi ol derde mübtelāya meni

ʿIyālimi cigeri dāġlı bu çöllere ṣaldı
Yaḳīndir kim yitire maʿraż-ı fetāya meni

Bu semtden geliyor Kūfeden kitābeler
Yitürmek istiyor ol ḳavm-i bī-vefāya beni

Gidim ne çāre ḳılam gitmeyem ʿilācım yoḳ
Yaḳīn budur alur ol ṭāyife-ārāya meni

Ḫaremde durmaġa vardur[810] gümān ki ḳan dökile
Veyā ṭutup vireler ḳavm-i eşḳiyāya meni

Yavuḳlaşup[811] daḫı ceddim ḫaber veren günler
Çekeler ẓulm ile ṣaḥrāyı Kerbelāya meni

Ḳabaḳca Kūfeye bir nāʾib gerek gitsün
Anıñ firāḳı salur derd-i bī-devāya meni

Bu dilleri diyüp aġlardı tāc-dār-ı ʿArab
Ne gördi ehl-i ḥarem açdı ḳollarıñ Zeyneb

Ḳucaḳlayup didi ey nūr-ı çeşm-i peyġamber
Bu dilleriñ beni dil-ḫaste-i kebāb eyler

Sen aġlayanda eyā şāhı kişver-i Baṭḥā
Fiġān ü nāle çeker ḳabrde anam Zehrā

Sen aġlayanda eyā nūr-ı çeşm-i peyġamber
Melek fiġāna gelür ʿarş-ı kibriyā titrer

Uşaḳlıġında eyā ṭārem-i vilāyete māh
Bu gözler aġlamaḳa rāżı olmadı Allāh

Buyur görem baña ey servi gülşen-i īmān
Nedir yürekde olan derdiñ aglarsıñ ḳan

Buyurdı server-i dīn ey dürr-i yeġāne bacı
Alup arāya meni miḥnet-i zamāne bacı

[810] vardur: var KM.
[811] yavuḳlaşup: yaḳlaşup KM.

[84b] Bu günde kardaşıñıñ evvel muṣībetidir
Kebāb ider beni bir tāc-dār firḳatidir

Temām idüp sözin ol pādişāh-ı ʿarş-ı cenāb
Muḳarrer eyledi tā ḥāżır oldılar aṣḥāb

Çeküp naẓarda civānān-ı āl-i Hāşim ṣaf
Bu diller ile ḫiṭāb itdi pür-Şāh-ı Necef

Gel ey ġarīb vilāyetde dād-ı ḫᵛāhım gel
Firāz-ı çarḫ-ı reşādatda mihr-i māhım gel

Göñül serveri gözim nūrı cānım ārāmı
Yaman günimde olan yāver-i penāhım gel

Diyende bu sözi ol pādişāh-ı ʿarş-ı esās
Yıḳıldı ṭopraġa dil-bend-i Murtażā ʿAbbās

Cevāb virdi ki ey sıbt-ı Muṣṭafā lebbeyk
Dürr-i yegāne serdār-ı *Lā-fetā*[812] lebbeyk

Ne ḥükmiñ olsa buyur ey şehenşeh-i medenī
Ṭurup ḥużūrda ʿAbbās bu el-vefā lebbeyk

İkinci defʿa çeküp āh ol imām-ı enām
Buyurdı ḳardaşı ʿAbbāsa eylegil ārām

Dü-bāre ḳıldı ḫiṭāb[813] ey ʿazīz-i cānım gel
Düşende müşkil işim yār ü hem-zebānım gel

Menim yolumda batan ḳana ṭoġranan bedeni
Diyār-ı Kūfede bī-kes ḳalan civānım gel

Ẓuhūr idende bu söz maṣdar-ı celāletden
Düşende ṭopraġa ʿarż itdi Ḳāsım ibn Ḥasan

Sesün fedāsı olam server-i zamān lebbeyk
Menim yolunda batan ḳana bī-kefen lebbeyk

Ne emriñ olsa buyur ḥāẓırım ḳabāḳında[814]

[812] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[813] dü-bāre ḳıldı ḫiṭāb: tekrār ḫiṭāb ḳıldı KM.

Virüp beni saña nūger atam Ḥasan lebbeyk

Buyurdı Ḳāsıma ol tāc-dār-ı yevm-i maʿād
Çekil kenāre degilsiñ bu işde oġıl murād

Dolandırup gözini baḳdı her ṭarafa ḥayrān
Ḫiṭāb ḳıldı gine zāde-i Şāh-ı Merdān

Gel ey serīr-i şehādetde ṭāc-dārım gel
Nişān-ı ḫançer-i bī-dād āb-dārım gel

[85a] Şehīd-i ḳavm-i cefā ol muḥabbī ḳurbānım
Civān-ı lāle kefen yār-i cān-niṣārım gel

İden zamān bu ḫiṭābı şehenşeh-i maḥşer
Düşüp ayaġına ʿarż eyledi ʿAlī Ekber

Fedāolam saña ey şāh-ı ins ü cān lebbeyk
Benim yolunda olan oḫlara nişān lebbeyk

Buyur görem nedir fermānı ḥükmün ey mevlā
Gelüpdi[815] dergehiñe Ekber-i civān lebbeyk

Baḳup civānına şehenşeh-i melekdüstūr
Didi oġul baña hīç kes bugün degil manẓūr

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Çaġır ol Müslim-i bī-yār gelsün
Dağılsın Kūfeniñ serdārı gelsün

ʿAmmoġlum ñāyibim evvel şehīdim
Yolumda bağlanan ḳolları gelsün

Olan ḳabri ḳanāre ġaslı al ḳan
ʿAḳīlun lāle-i gülzārı gelsün

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Elin ḳoyup gözinün üste Ekber nā-kām

[814] ḳabāḳında: yanında KM.
[815] gelüpdi: gelüpdür KM.

Ḥużūr-ı Müslime geldi virüp edeble selām

Beyān ḳıldı ʿamm ol bu serden āgāh
Ġarīb atam gözi yaşlı çeker cigerden āh

O bī-kesün ġamı bizden alupdı ṭāḳat ü ṭāb
Ne ḳadar söyleriz virmiyor suāle cevāb

Ne baḳmıyor ʿammim ʿAbbāsa ey vefā-perver
Ne yoḳ gözünde civān Ḳāsım ü ʿAlī Ekber

Dilinde ẕikri budur tāc-dār-ı ʿammoġlum gel
Yaman günümde baña ġam-güsār ʿammoġlum gel

Velīdir Hānī-i Müslim döker gözi ḳan yaş
Ne çeşm-i nāzı oġıl aḫtarır vü ne ḳardaş

İşitdi çün bu sözi Müslim vefā-perver
Ayaġa ṭurdı yerinden çün şuʿle-i āẕer

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çün yitüp semʿine ol serveriñ iḫżār sesi
Ḥükm-i dürdāne-i şāhenşāh-ı ebrār sesi

Düşdi bir ḥālete bir nevʿ ile yüz virdi sürūr
Ki yite bülbül-i şūrideye gülzār sesi

[85b] Ḳızarup lale gibi rengi ruḫ-ı vücūdından
Dimesin ʿāşıḳ-ı mehcūre gelüp yār sesi

Göñli bir naḥv[816] ile şād oldı gören söylerdi
Yitişüp vaṣl-ı ṭalebkārane dildār sesi

Gülşen-i ḳalbine bir ḳısm-ı ṣafā egleşdi
Ṣanasın irdi[817] meger müjdeʾi dīdār sesi

Cān metāʿını revāc itmege eylerdi sirāḳ
Ġāfil egleşmiş idi geldi ḫarīdār sesi

[816] naḥv: nevʿ GH.
[817] irdi: çatdı GH.

Gūʾiyā mülhimi ġaybi yitürüp ḫāṭırına
Maʿraż-ı *Ḳalū belā*[818]da iden iḳrār sesi

Ḳametiñ ḳıldı ʿalem serv-i gülistān-ı ʿAḳīl
Çoḳ ḳulaġına iren demde ḫaberdār sesi

Yücelüp farḳ-ı hümāyunı felek ṭāḳına
İşidüp Kūfeye olmaḳlıġa serdār sesi

O vefādāra serv şöyle irüp hātifden
Egnine kimiñ içün ḫilʿat-ı gül-nār sesi

Her ser-i muʾın[819] yüceldiridi ṣadā lebbeyk
Güş-zed olmaḳ ile ḫançer-i ḫūn-ḫˇār sesi

Cān ile her nefesi söyler idi el-müştāḳ
Arturup şevḳini ārāmın alup dār sesi

Nāgehan ḫāṭırına düşdi Ḥüseyn ayrılığı
Geldi efġāne bülend oldı o bī-yār sesi

Didi müşkildir ölüm olmaya Ḳurʾān oḳıyan
Başım üstünde o ʿAbbās-ı ʿalem-dār sesi

Vāy-ı ġurbetde çetindür çıḳa cān ḥasret ile
Olmaya bir nefer üstümde ʿazā-dār sesi

Bir ʿAlī Ekberi görsem yoḳ idi özge ġamım
Neʿaceb baḫt idi gelse o vefā-dār sesi

Gülşen-i taʿziyyede nāle-künān ṣubḥ ü mesā
Ḥaşr olınca gelecek Ḳumrī-i gülzār sesi

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Duran zamānede yerinden gel riyāż-ı ʿAḳīl
Kemāl-i ḥüzn ile seslendi ol imām-ı celīl

[86a] Gel ey zamāne-ārā yār-i yāverim Müslim

[818] "Ben sizin Rabbiniz değil miyim? demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi." (Aʿrāf/172)
[819] her ser-i mūʾın: her başının saçı KM.

Cihānda püşt-penāhım birāderim Müslim

Olan şehīdleriñ destesine pīş-i āheng
Neheng-i baḥr-i şecāʿat ġażanferim Müslim

Zebān-ı ḥāl ile gūyā o Kūfe serdārı
Kemāl-i şevḳ ile ḳıldı bu maṭlabı cārī

Aġa bu Müslim-i bī-kes-i nūgerün[820] lebbeyk
Ki men ḳulam aġadur belki Ekberün lebbeyk

Bilinde tīġ-ı şerer-bār naḳd-ı cān elde
Durup ḥużūrda āmāde nūgerüñ lebbeyk

Buyurdı server-i dünyā vü dīn imām-ı kibār
Gelüpdi boynuma teklīf ḳalmışam nā-çār

Ki ey olan[821] dürr-i gencine-i Ebū Ṭālib
Gerekdi Kūfe diyārına gönderem nāʾib

Bugün müferric-i hemm ü nevāyibim senseñ
Birāderim ʿammümün oġlı nāyibim senseñ

Eger ḳabūl eylesen nāyib ol men zāre
Ḳabūl eylemesen özgeden ideyem çāre

Denīde bu sözi ol mihr-i āsmān-ı celāl
Edeble ʿarż eyledi Müslim ḥamīde-ḫıṣāl

Bu müjdeden[822] aġa dilşād-ı ser-firāż oldım
Hezār şükr Resūl-i Şāh-ı Ḥicāz oldım

Yitürdi başımı bu rütbe ʿarş aġlaya
ʿIrāḳ nāʾibi oldum ʿazīz Zehrāya

ʿAmmoġlısın basuban baġrına ol şāh-ı zamān
Çoḳ aġlayup didi ey bī-kes-i celā-yı vaṭan

Dime baña dimedi sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār

[820] bī-kes-i nūgerün bī-kesdür çākerün KM.
[821] ki ey olan: buyurdı ol GH.
[822] müjdeden: ḳışşadan GH.

Gerek idem seni āgāh iḫtiyārun var

Döküldi gözyaşı ruḫsāra şāh-ı dīn-ārā
Zebān-ı ḥāli bu ʿünvan ilen olup gūyā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çoḳ pür-ḫaṭır seferdir bu yüz biñ işāre var
Evvel o devr-i ʿıyalden olmaḳ kenāre var

Maʿlūm idem o ṭāyifeniñ meẕhebiñ saña
Sındırmaḳ ʿahd ü bīʿatı ḳaçmaḳ dü-bāre var

[86b] Ḳan dökmege künāse-i meydān-ı Kūfede
ʿUryan ḳılıc elinde otuz biñ süvāre var

Olarda ger imām ola nāʾib-i imām
ʿAdetlerinde urmaḳ o maẓlūma yāre var

Bir tāze ʿādet imdi ḳoyuplar o şehirde
Bāzār içinde ḥāżır olan bir ḳanāre var

Her kim ademsiz ola urarlar ḳanāreye
Ḫançerle eylemek bedeniñ pāre pāre var

Od yaġdırır ġarībleriñ başına onlar
Her ṭāmıñ[823] üstüne bir yanar od var şerāre var

Görsün egerçi ṣoñra daḫı bilmedim dimeye
Ẓulm ile baş kesilmege dārü'l-emāre var

Çoḳ ḥürmet etseler o vilāyetde herkes
ʿĀdet budur çekilmegi ẕilletle dāre var

Çünki bu nāʾib olmaḳ ile bildün āḫirin
Allāh kelāmı var gine bak istiḫāre var

Öz ḫᵛāhişinle gitmeli olsun ḳabūl eyle
Yā belki fikr idem bu işe özge çāre var

Ḳumrī gibi ġamında gerek eyleyem fiġān

[823] ṭāmın: bāmun GH.

Bezm-i ʿazāda nālelerim āşikāre var

O dem ki Müslim-i serdāre keşf-i rāz oldı
Server ile bu maḳālata naġme-sāz oldı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Olan şehādete rāġıb-ı dil-i melūlumdur
Temāmısı buyuran sözleriñ ḳabūlümdür

Benim işimdi[824] bu iş ey nişāne-i Ḥaydar
Çoḳ isteyüp yüregim zaḫm-ı nīze vü ḫançer

Seniñ yolunda eyā şāh-ı kişver-i aʿzāz
Beni şehīd ideler eylerem feleklere nāz

Rıżā ilen giderem ey resūl-i dürdāne
ʿAmmoġlıñı yola sal minneti ḳoyup cāna

O dem[825] şehenşeh-i dünyā vü dīn ḥabīb kılup
Ḫavāṣ-ı Kūfeye yazdı bu nevʿ ile mektūb

Ezel o nāmede taḥrīr ḳıldı Bismillāh
Dalınca yazdı ki ey Kūfiyān olun āgāh

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[87a] Ḳıldım revāñe Kūfeye cānān ʿammoġlımı
Yüz ḥasret ile derdüme dermān ʿammoġlımı [826]

Cānımdan artuḳ isterem ol nūr ʿaynimi
İncitmeyin o server-i devrān ʿammoġlımı

Ey ḳavm-i Ḥaḳḳ rıżāsı aña ḥürmet eyleyen
Göndermişem biliñ size mihmān ʿammoġlımı

Dünyā vü āḫiretde benim nāʾibim odur
Ṣaldım yola ġarīb beyābāna ʿammoġlımı

[824] işimdi: işimdir KM.
[825] o dem: ġaraż GH.
[826] Yüz ḥasret ile derdüme dermān ʿammoġlımı: - KM.

Nāzın çeküp hemīşe ṭutup ḫāṭırın ʿazīz
İtmüñ[827] sitemle ḳalbini perişān ʿammoġlımı

Yalñız ḳoyup arada başından dağılmayun
Ḳurbetde ḳılmayın yüregi ḳan ʿammoġlımı

Ḳol[828] bağlı çekmeyiñ anı dārü'l-emāreye
Cisminde zaḫm-ı nīze-i peykān ʿammoġlımı

Teni[829] yaralı sīnesi dāġlı götürmeyün
Biñ ẕillet ile ḳanına ġalṭān ʿammoġlımı

Allāh rıżāsı ḳoymayıñ ey ḳavm-i bī-ḥayā
Üç gün ḳanārede ten-i ʿuryān ʿammoġlımı

Öldürseñiz de defn eyleyüp ḳabre götürin
Ḫˇār itmeyin o ḫānesi vīrān ʿammoġlımı

Zindāna ṣalmayın gözi yāşlı yetīmlerin
Aġlatmayın ölen ṣoñra giryān ʿammoġlımı

Tā ḥaşr olınca oḫşayacaḳ mātemin ṭutup
Bezm-i ʿazāda Ḳumrī-i nālān ʿammoġlımı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Yitürdi nāmesin itmāme şāh-ı teşne-lebān
Virüp ʿammoġlına ḳıldı gitmege fermān

O gülsitān-ı fütuvvetde serv-i nūr-ı sete
Öpüp o nāmeyi ḳoydı iki gözi üste

Vedāʿ ḳıldı ʿıyālin gül-i riyāż-ı hüner
Giyindi ḳāmet-i raʿnāsına libās-ı sefer

Ḫarem imāmını ol nāʾib-i imām-ı zamān
Gelüpdi yāre Ḫudā Ḥāfiẓ itdi oldı revān[830]

[827] itmün: itmeyün KM.
[828] ḳol: ḳolı KM.
[829] teni: başı GH.
[830] gelüpdi yāre Ḫudā Ḥāfiẓ itdi oldı revān: Tekrār vedāʿ eyledi ol cānān KM.

[87b] Gidende Müslim-i bī-yār ü zülfikār-ı ġarīb [831]
Ḥüseyn Fāṭımada ḳalmayup ḳarār ü şekīb

Tökerdi gözyaşını zār zār aġlardı
Çekerdi āh-ı zemīn ü āsmānı[832] daġlardı

Eli yürekde baḳardı dalınca Şāh-ı ʿArab
Gören zamānda bu aḥvāli bī-nevā Zeyneb

Gelüp ḥużūra didi ey atam ʿAlī ḳardaş
Meger ne oldı saña gözlerin döker ḳan yaş

Buyurdı serveri dünyā vü dīn amān bacı
Soruşma[833] ḥālimi baġrım olupdır ḳan bacı

Yanar benim yüregim yoḫdı hīçkesiñ[834] ḫaberi
Göründi mātem-i ṣaḥrā-i Kerbelā eṣeri

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ġamdan kebāb olup cigerim cānım ayrılur
Cānım yanar bu miḥnete cānānım ayrılur

Yaʿḳūb gibi benim olacaḳdır günim ḳara
Mıṣr-ı belāya Yūsuf-ı Kenʿānım[835] ayrılur

Bilmem bu gitmek ile yıḳar ḫānımānımı
Bāġ-ı vefāda nev gül-i ḫandānım ayrılur

Vallāh ḳarīb ʿammoġlıma irmez daḫı elim
Ser-ḫayl-i kārvān-ı şehīdānım ayrılur

Ẓulmāt-ı derd ü ġamda ḳoyup ben elem-keşi
Leyl-i dücāda şemʿ-i şebistānım ayrılur

Dār-ı fenāda żulmāt[836] eyleyüp rūzgārımı
Māh-ı münīr ü mihr-i dıraḫşānım ayrılur

[831] Gidende Müslim-i bī-yār ü zülfikār-ı ġarīb: - KM.
[832] āsmān: zamān KM.
[833] soruşma: sormaġıl KM.
[834] yoḫdı hiçkesin: yoḳdur hīç kimseniñ KM.
[835] Yūsuf-ı Kenʿānım: Yūsuf gibi devrānım KM.
[836] żulmāt: tāri GH.

Ḳalbim sürūrı püşt ü penāhım özün elim
Cānım ʿazīzi server-i sulṭānım ayrılur

Yüz biñ belālı başı bedenden kesilmege
Müslim gibi vefālıca ḳurbānım ayrılur

Hīç göz götürmek istemezem yoḫdı[837] bir ʿilāc
Ḥasret yaḳar bu dīde-i giryānım ayrılur

Gögü-zenān çoḳ Ḳumrī bir beste aġlaram
Dāʾim bu ġamda serv-i ḫırāmānım ayrılur

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri sulṭān-ı ʿālem-i imkān
Çekerdi nāle olup Müslimiñ ardınca revān

[88a] Diridi birce ayaḳ saḳla yaverim gitme
Ḳoyup beni gözi yaşlı birāderim gitme

Doyunca gel seni birce ḳucaḳlayam bāri
Ḳalupdı[838] gör nice ḳoynumda ellerim gitme

Yitende nāle-i sulṭān-ı dīn ḳulaġına
Gelüp yıḳıldı edeble anıñ ayaġına

Kemāl-i ḥasret ile yādigār-ı peyġamber
Gözinde eşk-i revān sīnesinde āh çeker

Başup ʿammoġlını baġrına ḳucaḳlaşdı
Firāḳ vaḳti idi bir doyunca aġlaşdı

Gerlenüp boġazında sözi bedīde-i ter
Didi ʿammoġlı firāḳıñ beni helāk eyler

Bu yirde ḫāṭırıma düşdi ey muʿāşer-i nās
ʿAlī nişānesi saḳāyı Kerbelā ʿAbbās

Olanda ʿāzim-i meydān o cān-ı mīr-i Ḥüseyn
Eli belinde oġılsız ḳalan İmām-ı Ḥüseyn

[837] yoḫdı: yoḳdur KM.
[838] ḳalupdı: ḳalupdır KM.

Düşüp dalınca giderdi gözi döküp ḳan yaş
Ḫiṭāb iderdi ki ey ḳaddimi büken ḳardaş

Amān di server-i serdār ḳardaşım gitme
Dönüp firāḳıñ ile ḳana gözyaşım gitme

Yitende Ḥażret-i ʿAbbāsa çün bu nāle sesi
Kesildi ṣabrı ḳarārı ḳalup ḳurı ḳafesi

165 Ġayetden āh ile od ṣaldı ṭāḳ-ı eflāke
Ḳucaḳlayup ayaġın sürdi sīnesiñ ḫāke

O dem imām-ı ciger-teşne açdı ḳollarıñ
Çoḳ aġladı başuben baġrına ʿalem-dārıñ

Buyurdı kerb ü belādı[839] ġarīb ü tenhāyam
Gidüpdü[840] rūḥ-ı bedenden ḳurı muḳavāyam

Egerçi el getüripsiñ ġarīb cānımdan
Oġılsızım beni de gel ayırma yānından

Bu çölde ḳanımı al ḳanıña ḳavuşam ḳardaş
Batanda ḳana seniñle ḳucaḳlaşam ḳardaş

170 Düşüp ḳara güne sensiz ḳalınca dünyāda
Virem bu başımı tīġ-i cefāyı cellāda

[88b] Düşende yir yüzine ḳāmetiñ çü servi revān
Gelem fiġāna ġamında çün Ḳumrī-i nālān

47

Meclis-i Düyüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selāmü'l-Meliki'l-Celīl

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Rüvāt-ı ḳıṣṣa-i cānsūz-ı āl-i peyġamber
Ṣiḳāt-i vāḳıʿa-i yādigār-ı ḫayr-i beşer

[839] kerb ü belād: Kerbelādı KM.
[840] gidüpdi: gidüpdür KM.

İdüp raḳam-zed elvāḥ-ı ḫaṭır-ı aḥbāb
Ki çün imām-ı ümem pādişāh-ı ʿarş-ı ḳabāb

Diyār-ı Mekkede bā-ṣad hezār ḥüzn ü melāl
İdende Müslim-i serdārı Kūfeye irsāl

Diyüp ʿammüsi oġlına ḳalbde olan sözini
Revāne ḳıldı olup ḳan ile ṭolan gözini

Dalınca ḥasret ile her zamān çeküp āhı
Diridi nāle-künān Mekke vü Ḥarem şāhı

Ġarīb ʿammoġlımı dār-ı cefāya gönderdim
ʿAceb irişmege ẕevḳ-i ṣafāya gönderdim

Muṣībetim az idi cān-ı cismden ayırup
Öz ellerimle muṣībet serāya gönderdim

Özümde gidmelüyem çün ḳabaḳca nāyibim
Salup yola sefer-i Kerbelāya gönderdim

Ḫalīl varişiyem Ḥażret-i Ḫalīl miṣāl
Ẕebīḥimi ne belālı mināya gönderdim

Elim yürekde gözüm yaşı ḳan göñül nigerān
ʿAzīz-i cānımı bezm-i fedāya gönderdim

Yaralı peykeri ḳaṣṣablar ḳanāresine
Başı urılmaġa nevk-i cüdāya gönderdim

Ḳılıc o Ṭāʾifeden cism-i cān ʿammoġlundan
Devam ḳılmaġa cismiñ yaraya gönderdim

Beden yaralı ḳolı baġlı ḳanına ġalṭān
Sitemle olma ki düşman-ārāya gönderdim

ʿİlācım olmadı ḳıldım vaṭandan āvāre
Belālı başımı ṣaldım belāya gönderdim

Elim yetişmedi men gitmege o serdārı

Civār-ı ḳabri Şāh-ı *Lā-fetā*[841]ya gönderdim

[89a] Fiġāna gelme ki çün Ḳumrī-i bahār-ı ʿazā
Riyāż-ı gülşen-i miḥnet ḳaraya gönderdim

Ḳılup vedāʿ-ı revāne olanda Müslim-zār
Tökerdi gözleri ḳan yaş miṣāli ebr-i bahār

Ḳademleriñ getürdi çekerdi āh-ı fiġān[842]
Baḳardı her ṭarafa ḥasret ile çoḳ nigerān

Görüp bu ḥāleti sulṭān-ı ʿālem-i temcīd
Ḥazīn ṣavt ile seslendi ey şecāʿ-ı reşīd

Ne çoḳ giri baḫasan[843] intiẓāre beñzersin
Sirişk-i ġam töken ebr-i bahāra beñzersin

Danış di derdiñi olma mükedder giryān[844]
Yürekde derdi olan dil-figāre beñzersin

Çoḳ aġlayup didi ol[845] ibn ʿamm-i imām-ı nebīl
Fedā ola saña ey kāş Müslim ibn ʿAḳīl

Diyār-ı Kūfede yanam seniñ firāḳıñdan
Muraḫḫaṣ eylegil evvel öpem ayaġından

Bu hevl-nāk[846] seferden ḳurtulmazam daḫı saġ
Olum[847] ayaġın altından ey aġa ṭopraḳ

Şefāʿat içün o ṭopraġı ḳanıma boyaram
Ölen zamānda anı sīnem üstüne ḳoyaram

Olunca rūz-ı ḳıyāmet ki ḳabrde ḳalam
Añā hemīşe o ṭopraḳdan ʿıṭruyı[848] alam

[841] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[842] fiġān: nihān KM.
[843] baḫasan: baḳarsın KM.
[844] giryān: ḥayrān GH.
[845] ol: - KM.
[846] hevl-nāk: hevn ki GH.
[847] olum: alam KM.
[848] ʿıṭruyı: ḳoḫunı KM.

ʿAzīz-i Fāṭıma çekdi bu remzden[849] bir āh
Didi gerek seni bu sırdan idem āgāh

Cihānda istiyen aḥbablar muḥabbetimi
Kefin içinde ḳoyarlar mezara türbetimi

Ölen zamān saña olur ʿammoġlı ġasl-ı kefen
Ne ḳabr olur ne ġarīb ülkelerde ḳabre ḳoyan

Kefen yirine dolar ḳan ile gömlekün
Ḳanārelerde ḳalur üç gün üç gice bedeniñ

Bu sözde Müslimi bir şūr-ı āh ü vā ṭutdı
Ḳarār u ṣabrı gidüp nāle vü bükā ṭutdı

Çoḳ aġladı kesilüp ṭāḳati olup bī-tāb
Görende server-i dīn eyledi bu nevʿa ḫiṭāb

[89b] Bu ḳadar aġlama ey zār-ı bī-nevā Müslim
Olan hezār-ı ġam ū derde mübtelā Müslim

Taḥammül eyle eger ehl-i Kūfe eyleseler
Cefā vü ẓulm ile tenden serin cüdā Müslim

Eger ḳanāre-i ḳaṣṣāba ursalar bedenin
Mükedder olma ḳażāya getür rıżā Müslim

Dalunca[850] bende ʿammoġlı dayanmazam gelim
Ġam eyleme degilim çoḳ da bī-vefā Müslim

İşit bu sözleri ḳorḫarsan olsa gitmeklen
Bir özgeden ola tā maṭlabım revā Müslim

Cevāb virdi imām-ı celīle-i Müslim-zār
Ki ey çerāġ-ı şebistān-ı Aḥmed-i Muḫtār

Ne ḳorḫaram[851] bu belālı seferde cānımdan
Ne ġam tökülmegi Allāh yolında ḳanımdan

[849] remzden: emrden GH.
[850] dalunca: ṣoñra KM.
[851] Ne ḳorḫaram: Ben ḳorḫmazam KM.

Alupdı[852] cānımı bir derd ey şeh-i medenī
Melāmet eyleme bu bārde bağışla beni

Diyār-ı Kūfede ölsem kimim dutar bañа yas
Ne sen yanımda olursın ne ḳardaşın ʿAbbās

Ölüm çoḳ istiyorum ben ġarīb-i dil-ḫaste
Bu şarṭ ile alasın başımı dizin üste

O demde vedāʿ temām itdi ol muḥibbī şehīd
Kelām-ı nāṭıḳ-ı Ḥaḳḳdan bu[853] sūre-i Tevḥīd

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Süvār-ı ṣadrı zīn oldı meh-i burc-ı vefā Müslim
Tevellā mesnedin buldı şeh-i taḫt-ı velā Müslim

Niyābet ṣāḥib-i Miʿrāc oġlından ḳabūl itdi
Çıḳup Miʿrāca ibn ʿamm-i sıbṭ-ı Muṣṭafā Müslim

Ḳamer teg iḳtibās-ı nūr idüp şems-i imāmetden
Ḳılup ʿālemleri pür-nūr çün bedrü'd-dücā Müslim

Veliyullāh ṣavlet-i Hāşimi fıṭrat Ḥasan ḫuṣulet
Tecellā-yı cemāl ile ṣalup çarḫa żiyā Müslim

Ḳadem ḳoydı rikāba sūre-i *İnnā feteḥnā*[854]-ḫᵛān
Ḳabaḳca feṭḥ-i bāb-ı cennete çekdi ṣalā Müslim

Besān-ı şāhbāz-ı evc-i ʿizzet geldi perdāze
Semendi ḫoş-ḫırām ile idüp seyr-i hevā Müslim

[90a] Dilinde āyet-i Miʿrāc sübhān aldı emri
Elinde nāme-i teblīġ şeh-i Neynevā [855] Müslim

Virildi iḫtiyār manṣıb Hārūn bin Mūsā
Firāz-ı evc-i rifʿatde bulup ʿizz ü ʿalā Müslim

[852] alupdı: alupdır KM.
[853] bu: çoḳ KM.
[854] "Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik." (Fetih/1)
[855] teblīġ şeh-i Neynevā: - KM.

Süleymān-ı diyār-ı Kerbelāya cā-nişīn oldı
Sürūr ile miṣāl-ı Āṣaf bin bir ḫayā Müslim

Olup *inne hedeynehū's-sebīle*[856] ḥāmid-i şākir
İdüp ḳaṣd itmege cānına cānın fedā Müslim

Ḫalīl vādi-i ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳat iltifātından
Ṣafā mülkinde derk itdi ʿaceb ẕevḳ-i ṣafā Müslim

Celāletde urardı tāc-dār *hel etā*[857]dan dem
Şehādet bezmine mışdāḳ-ı lafẓ *Ḳul kefā*[858] Müslim

Gören şevketde söylerdi emirü'l-muʾminīndir bu
Açupdır feṯḥ-i Ḫayber ʿazmine güyā livā Müslim

Veyā bu ki Uḥud cengāhına ḳaṣd eyleyüp Ḥaydar
Olupdur kevn-i imkān üzre ṣānī *Lā-fetā*[859] Müslim

ʿAmmüsi Ḥaydar-ı Kerrār ilen urmaḳlıġa pehlū
ʿAceb ṣūretle ṭarḥ itdi münāsib müddeʿā Müslim

Firāş-ı Muṣṭafāda leyl-i ġār oldı ʿAlī nāʾib
Ḥüseyn ʿaşḳında cān ḳıldı ḥadenge iṣnā Müslim

Ḳażā aġlardı ḳan sulardı ey cān ḥānımān gitme
Durupdur ḳatliñe ḫançer elinde eşḳiyā Müslim

Ḳader feryād iderdi ḥasret ayrılma ʿıyālünden
Olursan Kūfede yüz biñ belāya mübtelā Müslim

Ururlar ṭaʿneler dāşın sınar cümle perr ü bālun
Düşersiñ miḥnete çün Ḳumrī-i bezm-i ʿazā Müslim

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[860] o server-i devrān riyāż bu ṭālib

[856] "Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kateder." (İnsan/3)
[857] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[858] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[859] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[860] o dem: ġaraż GH.

Olan zamānede ḥużūr-ı imāmdan ġāʾib

Yüceldi nāle sesi ne semāya saldı şerer
Baḳup ne gördi dalınca gelür ʿAlī Ekber

Diridi saḳla ayaḳ mihribān ʿammü gitme
Dayan gelüp irişem el-amān ʿammü gitme

Görende Müslim o şehzādeyi bi-ḥālet-zār
Atından indi aşaḳa kesildi ṣabr u ḳarār

[90b] Düşüp ṭelāṭuma geldi muḥabbeti[861] beni cūşa
ʿAlī Ekberi cān gibi çekdi aġūşa

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey sıbṭ-ı Şāh-ı Merdānı
Gelen ayaġıña ḳurbāndı[862] Müslimün cānı

Fedā olam saña ey nūr-ı çeşm-i Şāh-ı ʿArab
Bu gelmegünde beyān itgilin nedir maṭlab

Elin götürdi[863] o demde şebīhe peyġamber
Getürdi ẓāhire bir nāme çekdi āh-ı ciger

Baḳup o nāmeye çoḳ aġladı şebīh-i resūl
Dü-bāre ʿarż eyledi bā dil-i ḥazīn ü melūl

Melāmet itmeye ʿammi gözlerim töker ḳan yaş
Bu ġamlu nāmeyi bir bacıya yazup ḳardaş

Menim bu aġlamaḳımda meger ʿilācım var
Vaṭanda Fāṭıma adlı ʿalīle bacım var

Eger yolıñ düşer Yeṯrib Zeynebe ḳıl çāre
Menim kitābetimi virgilin o bīmāre

O bī nevāya aġızdan yitür selām duʿā
Selāmdan ṣoñra di ey ʿalīle-i baḫt-ı ḳara

Seniñ gibi bacıya çoḳ çetīndir dāġ-ı firāḳ

[861] geldi muḥabbeti: - KM.
[862] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.
[863] götürdü: apardı GH.

Ne yaḫşı baḫtdı[864] gelsem eger vilāyete sāḳ

Tevaḳḳuʿum budur ey dil-figār-ı dil-ḫaste
Men ġarībe duʿa eyle her namāz üste

Alup o nāmeyi serdār-ı bī-muʿīn penāh
Vedāʿ idüp o civānı olup revāne rāh

Düşüp yola nice menzil bi-cedd ü cehd temām
İrişdi Yeṯribe dutdı kenārda ārām

Namāz-ı şāmı ḳılan ṣoñra vaḳt-i ẕulmet-i şeb
Olup Medīneye dāḫil ü tāc-dār-ı ʿArab

Zamāne ʿammileriniñ itmege şikāyetini
Ḳabaḳca ʿazm eyledi Muṣṭafā ziyāretini

Gelüp o ravża-i ʿarş-ı āsitāne ḳıldı selām
Edeble ʿarż eyledi ey şeh-i bülend-maḳām

Neẓāre ḳıl men bī-yāre yā Resūlullāh
Olup cihānda günüm ḳara yā Resūlullāh

[91a] Salupdılar[865] bizi dünyāda bir çetīn derde
Daḫı bulunmazdı[866] çāre yā Resūlullāh

Olup celā-yı vaṭān ʿıtretün vilāyetden
Ġarīb yerde gelüp zāre yā Resūlullāh

Seniñ ziyāretiñe gelmişem gice pinhān
Görinmeyem gerek aġyāre yā Resūlullāh

Diyem eger ḫaber alsan Ḥüseyniñi benden
Ḳalupdı Mekkede āvāre yā Resūlullāh

Ne gidmege yeri yoḳ ne dayanmaḳa ārām
Düşüpdi tenge o bī-çāre yā Resūlullāh

Medīne adı gelende gözi töker ḳan yaş

[864] baḫtdı: baḫtdı KM.
[865] salupdılar: saluplar KM.
[866] bulunmazdı: tapulmazdıGH.

Baḫar hemīşe bu yollara yā Resūlullāh

Ṣabāh şām çoḳ aġlarsıñ firāḳında
İrişemez eli dīdāre yā Resūlullāh

Ḳılup revāne meni Kūfe şehrine nāʾib
Gidüp gerek çekilem dāre yā Resūlullāh

Ḥelāl ḳıl giderem ayrılup mezārundan
Ḳonaḳım Ḥaydar-ı Kerrāre yā Resūlullāh

Fiġān-ı āh ile Ḳumrī gibi diyem gögü
Degende cānıma biñ yāre yā Resūlullāh

İdüp ziyāret-i ḳabr-i Resūlı nāle-künān
Çıḳup kenāre imāmet-i serāya oldı revān

Yitende beyt-i şerīf-i imāmete o cenāb
Kemāl-i ḥasret ü āh ile ḳıldı fetḥü'l-bāb

O ibn ʿamm şahenşāh-ı ʿācil-i ācil
Ḳadem götürdi olup ṣaḥn-ı ḫāneye dāḫil

Ne gördi beytde nūr-ı sirāc peydādır
Ġarīb nāle-i şūr ū nevā hüveydādır

Fiġān ile yücelüp çarḫa bir ʿalīle sesi
Ḥicāz-ı laḥn ile vardı[867] nāle zemzemesi

Ḳulaḳ virüp tanıdı bāġ-ı ḥüzn lālesidir
ʿAlīle Fāṭımanıñ cān-güdāz nālesidir

Aluplar dört ṭarafına Hāşimiyye ʿavratlar
Virirler her biri bir nevʿ ile teselliler

[91b] O nār-ı hicre yanan dil-figār-ı baḫt-ı ḳara
Zebān-ı ḥāli bu mażmūn ile olur güyā

Gel ey salan meni yüz miḥnet-i melāle ʿAlī
Ḫamīde ḳāmetimi döndüren hilāle ʿAlī

[867] vardı: vardır KM.

Vefālı ḳardaş idiñ tīz ne bī-vefā oldın
Men ʿalīleyi hīç salmazsın ḫayāle ʿAlī

O vaḳitden ki gidüpsen günim ḳaradır benim
Ṣabāḥ şām işimdir fiġān ü nāle ʿAlī

Firāḳ-ı gülde ne müddetdi çekmişem hicrān
Bahār bülbülüyem ḥasret-i[868] viṣāle ʿAlī

Gelür terennüme bülbül feżā-yı gülşende
Seḥer zamānı gül üste düşende jāle ʿAlī

Gehī ṣabāḥa degin aġlaram uḫum kesilüp
Gehī cenūbe dolanam gehī şimāle ʿAlī

Nolaydı bir sataşaydı bu intiẓār gözüm
O māh-ı ṣafḥa-i ruḫsār ü gül cemāle ʿAlī

Düşüpdi hicrin ile çarḫ-ı cismine āşub
Hilāl-i ʿömr yaḳındır beyte zevāle ʿAlī

Anan yanında Sekīne yanında göñliñ şād
Ḫaber yoḳdur düşüpdür bacıñ ne ḥāle ʿAlī

Özün ṣafāda ṣafā ile ḫurrem-i ḫandān
Beni belāyı ġama itmişin ḥavāle ʿAlī

Gelen giden o ḳadar var Ḥicāz Yeṯribden
Nolur ki gönderesiñ nāme-i risāle ʿAlī

Ḫaber ṭutup dimesin öldi ya bacım ḳaldı
Taʿaccübüm ne gelüpdür ḳurı suāle ʿAlī

Egerçi ölmelüyem[869] birce tīz olup ḳurtulam
Ḳalınca gözlerim ḥasret o ḫaṭṭ-ı ḫāle ʿAlī

Gelüp o vaʿde görürsün ki baḫt-ı ḳara bacıñ
Ṣarāb-ı telḫ ecelden içüp piyāle ʿAlī

Miṯāli Ḳumrī-i dil-ḫaste eylerem efġān

[868] ḥasret-i ḥasretim GH.
[869] ölmelüyem: istiyorum GH.

Ṣabāh şām iderem firḳatiñde nāle ʿAlī

[92a] Yeten zamān bu ġam-efzā maḳāma rāz ü niyāz
Bülend ḳıldı o serdār-ı ser-bülend āvāz

Selām ola size ey bā-nevān-ı dil-i nāşād
Ne āhdır ne muṣībet ne nālehü feryād

Virin teselli o bīmāre itmesün efġān
Daḫı ġam eylemesün geldi derdine dermān

İrende Fāṭımanıñ semʿine bu nevʿ ḫiṭāb
Ayaġa ṭurdı yirinden bedende ḳalmadı tāb

Didi açıldı bu sesden ḥazīn olan göñlüm
Bu ṣavt ṣāḥibidir taḥḳīḳ-i cān ʿammüm Müslim

Açupdı[870] gülşen-i baḫtım meger tāze güller
Gümān budur ki gelüp ḳardaşım ʿAlī Ekber

Diyüp bu sözleri ṭurdı şitāb ile ṣuġerā
Gehī ṭura yıḳılacaḳdı ṣaḥn-ı ḫāne[871]-ārā

Ḫiṭāb ḳıldı ʿammi bu diyāre ḫoş geldin
Teselli virmege ben bī-ḳarāra ḫoş geldin

Buyur görem ḳanı ol nev-civān ʿAlī Ekber
Çoḳ ḥasretim o meh-i gül-ʿiẕāre ḫoş geldin

İdüp nevāziş o bīmāre Müslim serdār
Çıḳardı nāmeʾi virdi bedīde-i ḫūn-bār

Didi bu Ekber şehzādeden mürāseledir
Mükedder olma ḳızım nışfe-i muvāṣaladır

Alup o nāme-i ṣuġrā ḳabākca[872] bir öpti
Ḳoyup göz üzeredir eşk-i pür-bahā septi

Baḳanda ḫaṭṭına çoḳ aġladı töküp ḳan yaş

[870] açupdı: açupdır KM.
[871] ḫāne: - KM.
[872] ḳabāḳca: anda KM.

Diridi ḫaṭṭıña ḳurbān olam ʿAlī ḳardaş

Açanda nāmeyi ol ġam-keşīde-i buḥrān[873]
Ne gördiler yazılupdır bu nevʿ şerḥ-i beyān

Selām ola saña ey mübtelā belāya bacı
Düşen zamān içre derdi bī-devāya bacı

Vefā-yı çarḫ budur yāri yardan ayırır
Nice vefādı[874] bu laʿnet böyle vefāya bacı

Seni vaṭanda beni Mekkede ġarīb eyledi
Zamānede ṣaldı ʿaceb ayrılıḳ-ārāya bacı

[92b] Gören zamānda gözüm bister içre pür-bīmār
Şerār-ı āhım ile od düşer semāya bacı

Ne ġamlı göñlüm açılmaz ne bir yüzüm gülmez
Riyāż-ı ʿömr irişmez daḫı ṣafāya bacı

O sen gören gül-i ruḫsār-ı ʿārıż-ı gülnār
Dönüpdi miḥnet-i hicr ile kehrübāya bacı

İdüpdi ḳaṭʿ-ı taʿliḳ iki gözümden ḫˇāb
Żaʿif cism ile ġarḳ olmuşam bekāya bacı

Ne müşkil emrdi[875] istekli senden ayrılmaḳ
Çetīndir tāb getürmek böyle cefāya bacı

Belā vü miḥnet ü endühe derd-i hicrānı
Felek naṣīb eyledi āl-i Muṣṭafāya bacı

Minā-yı Mekkede ḳalmaḳlıḳ olmadı maḳdūr
Gerek müşerref olam bir büyük mināya bacı

Cevāb-nāmeyi yazsun Ḥicāza gönderme
Revāne ḳıl yola sal deşt-i Kerbelāya bacı

Riyāż-ı ġamda hemīşe çü Ḳumrī-i nālān

[873] buḥrān: hicrān GH.
[874] vefādı: vefādır KM.
[875] emrdi: emrdir KM.

ʿAlī ʿAlī diyüben gelgilin nevāya bacı

O dem[876] o nāʾib-i şehenşeh-i mülk-i leşker
ʿAlīle Fāṭımaya virdi çoḳ teselliler

Hemān gice dolanup dutmadı ṣebāt-ı ḳarār
Kemāl-i yas ile ḳıldı vedāʿ-ı ḫoş-tebār

Yanınca aldı iki oġlını nebāle vü āh
Daḫı götürdi ʿilāve iki beledi hem-rāh

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Medīneden yola düşdi o serv-i[877] gülşen-i cān
Beled ḳabāḳa düşüp oldı Kūfe semtine revān

Giden ṣoñra niçe menzil-i bī-ḥālet-i ġam-nāk
Yolı yitürdi buldılar susuzdan oldı helāḳ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Giderdi ḥüzn ile ol ṣayd-ı ḫançer-i cellād
İrişdi bir yire gördi ḳabaḳda bir ṣayyād

Elinde ḫançer-i berrān tīr-i āteş-bār
Güzergehinde bir āhūyı ḳıldı ẕebḥ-i şikār

Yitüp müşāhedesinden o tāc-dāra melāl
Tefekkür eyledi dutdı bu ḳıṣṣayı bed-fāl

[93a] Nüzūl ḳıldı o menzilde ṣāni-i Eyyūb
Ḳalem alup ele[878] imāma yazdı bir mektūb

Yazanda nāmeʾi gözyaşı oldı ḳırmızı ḳan
Götürdi evvel dībācede böyle ʿünvān

Eyā imām-ı sipihr-i āstān selām-ı ʿaleyk
Fedā ḳademleriñe cism-i cān selām-ı ʿaleyk

[876] O dem: ġaraż GH.
[877] serv-i: server-i KM.
[878] ele: - KM.

Seniñ ḥużūrıña bir nāmedir ʿammoġlından
Gerek ola saña derdim ʿayān selām-ı ʿaleyk

ʿAmmoġlı çarḫıñ işi ṭarfa mācera görinür
Baña bu ġamlı seferde ġam ü belā görinür

Medīneden çıḳalı ṭutmışım niçe bed-fāl
Ne ḳadar yol giderem miḥnet-i cefā görinür

Susuzdan oldı ḳabāḳca iki salan beledim[879]
Tefekkür eylerem ʿaks-ı müddeʿā görinür

Gehī giden yolum üstünde ṣayd ider ṣayyād
Bir özge ṣūret ile gerdiş-i ḳażā görinür

Vefāsı yoḳ felegin bī-ṣebāṭdır devrān
Zamānede eṣer-i derd-i bī-devā görinür

Ḫayāl idüp baḳaram Kūfeniñ cemāʿātine
O ḳavm cümlesi bī-raḥm-i bī-vefā görinür

Gelür damāġıma ḳan ʿıṭrı[880] Kūfe şehrinden
Sinān ü ḫançer-i ḫūn-rīz-i eşḳiyā görinür

Eger ölem saña ḳurbān belā çeken cānım
Ġamım budır ki yine özge āhı vā görinür

Feżā-yı deşt-i ʿIrāḳ ū ʿArab hevāsından
Yaḳīn muṣībet-i ṣaḥrā-yı Kerbelā görinür

Bu ʿazmi vü cezmi ʿammoġlı ṣalāḥ görmezem
Cevāba muntaẓıram tāne muḳteżā görinür

Kitābeti yitürüp āḫire yazup ʿünvān
Götürdi ḳāside virdi Ḥicāza ḳıldı revān

İren zamānede kitābet emīr-i kişver-i cāh
Ḳılup muṭālaʿa çekdi derūn dilden āh

Ḳalem alup eline nāʾib-i beşīr ū neẕīr

[879] Susuzdan oldı ḳabāḳca iki salan beledim: Susuzluḳdan aġlıyor iki nūr-siteler KM.
[880] ʿıṭrı: leẕẕeti KM.

Kitābet üzre bu mażmūnı eyledi taḳrīr

[93b] ʿAmmoġlı dār-ı fenā mesken-i küdūretdir
Sürūr-ı bezmi degildir serāy-ı miḥnetdir

Ne ḳadar cehd idesiñ yoḳ cihānda ẕevḳ-i ṣafā
Maḥal-i derd-i belādır maḳām-ı ʿusretdir

İdüpdi şād felek ḳavm-i āl-i Süfyānı
Resūl ʿizzetiniñ ḳısmeti muṣībetdür

Olupdı dār-ı fenāda benī Ümeyye ʿazīz
Naṣīb-i āl-i peyember[881] ġam ü meẕelletdür

Vefāsız olmaḳını ehl-i Kūfeniñ bilirem
Şikest-i ʿahd eylemeklik o ḳavme ʿādetdür

Nedim ne çāre bu maṭlabda lā-ilācım ben
Riyāsetdir emri degil cenbe-i imāmetdür

Mal-ı ʿākibet alādan[882] ḫāberdāram
Ġaraż o ṭāyife ile temām ḥüccetdir

Gerek baña irişe çoḳ belā belā üzre
Belāya ṣabr eylemek bizlere kerāmetdir

Belī belāya diyen hīç belā belā olmaz
Eḳall-i mertebe-i ibtilā şehādetdir

Saña raḳam virilüp Kūfeniñ ġarībleri
Ḥüseyne kerb ü belā[883] mācerāsı ḳısmetdir

Selāmet ister isen cānıñı eger gitme
Yaḳīn bu işde yetmekligün selāmetdir

Seniñle yoḫdı[884] rücūʿı bu ḳavm-i bed-güherden
Velī belāya salan başıñı niyābetdir

[881] peyember: peyġamber KM.
[882] alādan: emrün GH.
[883] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[884] yoḫdı: yoḳdur KM.

Seni ʿammoġlı iki işde iḫtiyār eyledim
Biri ḥayāt-ı cihāndur biri şehādetdir

Ġamında Ḳumrī-i bī-ḫānımān çeker nāle
Murād-ı maṭlabı ṣubḥ ü mesā ziyāretdir

O dem[885] ḥabīb-i ālā celīl-i maḥbūbı
Virüp o ḳāṣıda ḳıldı revān mektūbı

İrende Müslime fermān-ı şāh-ı dil-ḫaste
Öpüp o nāmeʾi ḳoydı iki gözi üste

Süvār olup atına nāʾib-i imām-ı kerīm
Ṣaġında oġlı Muḥammed ṣolunda İbrāhīm

[94a] Revān olup yola düşdi o bir güzīde-i nās
Yetende Kūfeye geçmişdi leylden bir yas

Olanda Kūfeye dāḫil o Kūfe serdārı
İrişdi eyledi menzil serāy-ı Muḫtārı

İşitdi bu ḫaberi Kūfiyān ṣaġīr ü kebīr
Yıḳıldı ḫāne-i muḫtāra ḫalḳ-ı cemiʿ-i keṯir

Açup cemāʿat-i Kūfe zebān-zār ü niyāz
Beyān-ı ʿarż bu naḥv ile itdiler aġāz

Müşerref eylediñ ey nāyib-i imām-ı zamān
Gelen ayaḳlarıña cānımız ola ḳurbān

Hezār şükr ki aḥbābı şād-mān eyledün
Bizim bu şehrimizi reşk-i gülsitān eyledün

Baḳup cemāʿate Müslim ġam ü melāl ilen
Gelüp tekellüme güyā zebān-ı ḥāl ilen

Neẓāre[886] eyledi ḥażār-ı meclise o cenāb
Buyurdı lafẓ-ı kehribārı eyyühe'l-aḥbāb

Menem gül çemen-ārā-yı gülistān-ı ʿAḳīl

[885] o dem: ġaraż GH.
[886] neẓāre: naẓār KM.

Meni revān ḳılup Kūfeye İmām-ı Celīl

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Şāh-ı Medīneden size fermān getürmişem
Andan ṣora[887] duʿā-yı firāvān getürmişem

Bīcā ʿabeş gelen degilim boş degil elim
Elde kilid-i cennet-i Rıḍvān getürmişem

Göstermege hidāyetimi ey ḳavm sizlere
Fermān-ı zāde-i Şāh-ı Merdān getürmişem

Var bir nice hediyelerim eyleyem beyāñ
Şevḳ ile eylemeklige iḥsān getürmişem

Ümmetden ötrü itmege çoḳ ẕevḳlen niṣār
Dürc-i ṣadefde gevher-i dendān getürmişem

Cellād eline virmege dār'ül-emārede
Bir ḳanlu başı bir de giribān getürmişem

Ḳaṣṣāblar ḳanāresine zīnet olmaġa
Bir cism-i zār-ı peyker-i ʿuryān getürmişem

Mīnāya bir oġul aparup Ḫażret-i Ḫalīl
Men bu vilāyete iki ḳurbān getürmişem

[94b] Zindanda altı ay ḳurı yirlerde yatmaġa
Şehzāde oġlumı size mihmān getürmişem

Ḫāriş kesende başlarını elde ṭutmaġa
Kāküllerin idüp ʿaceb efşān getürmişem

Benden ṣora[888] fiġāna gelüp nāle ḳılmaġa
Bezm-i ʿazāda Ḳumrī-i nālān getürmişem

[887] ṣora: ṣoñra KM.
[888] ṣora: ṣoñra KM.

48

Meclis-i Siyüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl Derdārü'l-Ḫafā-yı Kūfe

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Muġanniyān-ı maḳāmat ġam-ı firāḳ-ı ʿIrāḳ
Münādiyān-ı nidā-yı elem hevā-yı firāḳ

Muḳarrirān-ı ḥikāyet-i Kūfiyān-ı şerīr
İdüp bu nevʿ ile ʿünvānı maṭlabı taḳrīr

Ki çün imām-ı zamān nev ḳarīb serdārı
Müzeyyen itdi ḳudūm ile beyt-i Muḫtārı

Bu emri Kūfe içre bildi ḥāżır ü ġāib
Gelüpdi[889] Müslim İmām-ı Ḥüseynden nāyib

Temām fevc be-fevc ol gürūh-ı bed-fiṭrat
Gelüp iderdile[890] serdārı Müslime bīʿat

Yigirmi biñ nefer oldı çü bīʿata dāḫil
Baḳup ʿalāmete teskīn-i ḳalb olup ḥāṣıl

Bu maṭlabı yazup itdi imāmına iẓhar
Diyār-ı[891] Kūfede mevlā feraḥ ʿalāmeti var

Bu mācerāyı görüp[892] Kūfiyān-ı bed-encām
Yazup Yezīd ḥużūrına itdiler iʿlām

Bilende ḥāli Yezīd-i laʿīn bed-bünyād
Muḳarrer itdiginde Kūfeye ʿAbīd Ziyād

Yazup o ẓālim-i bed-kīş ey cefā-āyin
Seniñ eliñle dağılsun gerek ʿimāret-i dīn

İrende nāme saña ey laʿīn-i kīne-şiʿār
Dayanmayup öziñi Kūfeye yitür zinhār

[889] gelüpdi: gelüpdür KM.
[890] iderdile: iderdiler KM.
[891] diyār-ı: veyā KM.
[892] görüp: velī KM.

O fitneʾi ki olup şehr-i Kūfede ber-pā
Gerek ḫamūş idesiñ reʾyis-i ehl-i cefā

Saña kifāyet ider ʿālem içre manṣıb ü cāh
Belī ḥükūmet içün senden özge yoḳ gümrāh

[95a] Gerekdi[893] Şāma gele Müslim vefā-girdār
Cedā ucında başı naʿşı Kūfede ḳala ḫˇār

O semte ʿazm eylese sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār
Anıñ ḳıtāline her nevʿ iḫtiyārın var

Gerek bu işlere çoḳ saʿī ihtimām idesin
ʿAlī ʿıyāline bi'l-merre ḳatl-iʿām idesin

İrende ḥükm-i Yezīd ol şerīr-i zişt-nihād
ʿAlī ʿadāvetine oldı ḳalbi ḫurrem şād

Bu ḥükmi çün kendine bildi vācib ü lāzım
Diyār-ı Kūfeye ol bī-ḥayā olup ʿāzim

Kemāl-i ḳahr ile maṭlubın itmege ḥāṣıl
İrişdi Kūfeye leyl-i dücā olup dāḫil

Girende şehre o ser ḫayl fevc ehl-i ʿaẕāb
Başında bir ḳara ʿimmāme naḫs[894] yüzinde niḳāb

Gümāne düşdi ḫalāyıḳ temām-ı pīr ü civān
Gelür İmām-ı Ḥüseyn-zāde-i Şah-ı Merdān

Gelüp öperdiler ol nākesin rikābından
Selām idende eṣer görmeyüp cevābından

Sürirdi ḳahr ile ol şūm-ı bed-güher merkeb
Yanardı şuʿlelenüp sīnesinde nārı ġażab

İdüp berāber dārü'l-emāreye cevlān
Gören zamānda bu evżāʿ-ı ḳāṣırdan Nuʿmān

Bedende ḳalmadı hergīz ḳarār ü ṭāḳat-i tāb

[893] gerekdi: gerekdir KM.
[894] naḫs: fenā KM.

Firāz-ı bāma[895] çıḳup eyledi bu nevʿ-i ḫiṭāb

Gümān budur ki ʿAlī oġlısıñ imām-ı enām
Tevaḳḳuʿum budır bir ayrı yirde eyle maḳām

Seniñ ḳıṭāliñe yoḳ gerçi bende tāb ū tüvāñ
Bu ḳaṣrı virmezem elden eyā imām-ı zamān

Görüp bu ḥāli o kelb-i ʿuḳūr-ı Süfyānı
Yaḳlaşdı ġażab u ḳahrdan çıḳa cānı

Nehīb[896] urdı ki ey şūm-ı ṣıfāt-ı Nuʿmān
Ḥükūmet işleri her nākese degil āsān

Dayanma ḳāṣırda birce fetḥ-i bāb eyle
Bu ʿazm ü cezmde taʿcīl ḳıl şitāb eyle

[95b] Neẓāre ḳıl nice bī-dād ider ʿAbīd Ziyād
Gelüpdi[897] Kūfeye ġam çekme ḳan töken cellād

Ṣadā-yı ibn Ziyādı işidicek Nuʿmān
Çıḳup yanına idüp ḥürmet seg nīrān

Geçüp gice aradan geldi ṣubḥ-ı nūrānī
Ayaġa ṭurdı yerinden[898] gürūhı şeyṭānī

Muḳarrer itdi muḥallat içinde çekdiler cār
Yıġıldı mescide ol ḳavm-i nākes ü ġaddār

O bī-ḥayā-yı şeḳāvet esās-ı ẓulm-i şiyem
İrişdi mescide tā minber üzre ḳoydı ḳadem

Zebān-ı naḥseyn açup bed-terin ḫalḳ-ı cihān
Ḳabāḳca[899] eyledi taʿrīf zāde-i Süfyān

Kemāl-i sehm ü ṣalāt ile ol zinā-zāde
Ḫiṭāb ḳıldı bu mażmūnı fırḳa-i ʿāda

[895] firāz-ı bāma: Ṭam başına KM.
[896] nehīb: ḫiṭāb GH.
[897] gelüpdi: gelüpdir KM.
[898] yerinden: reʾis-i KM.
[899] ḳabāḳca: anda KM.

Benim ḳoyan yir yüzünde binā-yı ẓulm ü fesād
Yezīd naʾibi serdār-ı Kūfe[900] ibn Ziyād

Yaḳīn biliñ yüregimde mürüvvetim yoḳdur
Ḥüseyn-i Fāṭıma ile ʿadāvetim çoḳdur

Baḳın görün ṭanıyun sözlerimde yoḳdur ḫilāf
ʿAlī muḥibbine vallāhi itmezem inṣaf

Sizi çaġırmaġımıñ Kūfiyān budır sebebi
Gelüp bu şehre ʿAḳīl oġlı Müslim ʿArabī

Getürmişsiñiz çaġırup itmege oña bīʿat
İdele[901] bir pare eşḫāṣ ʿizzet ü ḥürmet

Yezīd cānına and olsun ey gürūh-ı ümem
Teġāfül eylemeyiñ gelmişem elimde raḳam

Ḫıyānet eyleye her kim Yezīd-i ḳahhāre
Kemāl-i ḳahr ile çekdirem olkesi dāre

O kes ki Müslime virse ʿimāretinde mekān
Yıḳup evin iderem ḫānımānını vīrān

Künāsede boġazından ol şaḫṣı aṣdıram
Veyā diri diri ṭopraḳ içinde basdıram

O kes ki Müslim işinde beni ide āgāh
Yitürem olkese dünyā evinde şevket-i cāh

[96a] Açup ḫazīneʾi virem o şaḫṣa biñ dīnār
Ḳabāʾil-i ʿAraba eylerem anı serdār

Sözin temām eyleyüp ol ʿAbīd-i bed-girdār
Ḳayıtdi eyledi[902] dārü'l-emāre içre ḳarār

Mekān-ı Müslimi bilmeklige o şūmu ʿabūs
Ṣalup temām-ı muḥallāt-ı Kūfeye cāsūs

[900]Kūfe: leşker GH.
[901] idele: eylemiş KM.
[902] ḳayıtdı eyledi: ki eyledi KM.

İşitdi bu ḫaberi Müslim-i vefā-girdār
Ḳoyup o menzili Hānīnin evinde ṭutdı ḳarār

Sirāḳ-ı mihr-i dıraḫşāna düşdi naḥsen-i raḥl
Serāy-ı Hāni-i dīndāre yol bulup Maʿḳil

Bahāne ile gelüp gördi Müslim zārı
Ḳayıtdı[903] ḳıldı ḫaberdār o ẓulm-kārı[904]

Bu müjdeden oluben şād-ı ṣāni şeddād
Ṣadā bülend eyledi bī-ḥayā ʿ Abīd Ziyād

Benim bu meclisimiñ yoḳdır özge noḳsānı
Gerek bu gün gele bezmi celālime Hānī

Gidin gidin götürin derdime devā olsun
Onun eliyle gerek maṭlabım revā olsun

İden zamānda bu fermānı ibn Mercāna
Ṭurup ġulām yirinde binā o fermāna

Şitāb ile irişüp Hānī-i vefādāra
O yiri kāmili teklīf ḳıldı iḫżāre

Cevāb virdi aña Hānī-i vefā tüvām
Rücuʿ ḳıl sen özin ey ġulām ben gelem

Ġulāmı ṣaldı yola ol belā-keş-i eyyām
Ḥużūr-ı Müslime geldi virüp edeble selām

Öpüp ayaġını ʿ arż itdi ey şeh-i medenī
Firāḳ mevsimidir eylegil ḥelāl beni

Bahār faṣlı[905] tükendi ḫazān olup bünyād
Beni ḥużūrına iḫżār idüp ʿ Abīd Ziyād

Ḥelāl ḳıl giderem ḳaldı maḥşere dīdār
Eger men ölsem aġa ṭurma Kūfede zinhār

[903] ḳayıtdı: laʿīn idi KM.
[904] ẓulm-girdārı: ẓulm-kārı GH.
[905] bahār falşı: Bahār-ı vaṣl KM.

Beni bağışla ki senden ḫacāletim çoḳdur
Bu ehl-i Kūfeye bil bağlama vefā yoḳdur

[96b] Buyurdı Hānī-i dīndāre ol belā-kānı
Muʿīn-i yāverin olsun Ḫudā-yı sübḥāni

O demde[906] o pīr-i ḫıred-mend ṣāḥib-i tedbīr
Ridāniñ altına ḳıldı ḥamāyil-i şemşīr

Vedāʿ-ı bāzişin itdi Müslim zārı
Ḫudā-yı Ekbere tapşurdı ol dil-efkārı

İrişdi meclis-i ibn Ziyāda bādil-i zār
Selām-ı tehniyet itdi o müʾmin-i dīndār

O kāfir-i ezelī bed-tırāz-ı maḥbus Yehūd
Kemāl-i ḳahr ile baḳdı Ḫalīle çün Nemrūd

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey merd-i pür-fitne şiʿār
Yezīde yaġi olup düşmana olupsın yār

İşitmişem ki ʿAḳīl oġlıdır saña mihmān
Sebeb nedir ki o bī-kesi idüpsin pinhān

Cevāb söyledi ol cān-niṣār-ı āl-i ʿabā
Vuḳūʿı yoḫdı[907] bu efsāne sözlerin aṣlā

Ne Müslim-i ʿArabī ben ʿalīleye mihmāndır
Burada dinen söz temām-ı bühtāndır

Çaġırdı ibn Ziyād melʿun şūm daġıl
Gelüp o meclise çıḳdı berābere Maʿḳil

Görende Maʿḳilı Hānī sınup perr ü bālı
O bī-ḥayāya baḳup bildi ṣūreti ḥāli

Dü-bāre[908] cürʾet ile geldi nuṭḳı güftāre
Didi emirsen ʿayb itme ben dil-i efkāre

[906] o demde: ġaraẓ GH.
[907] yoḫdı: yoḳdur KM.
[908] bü-bāre: tekrār KM.

Gelüp benim evime Müslim-i ol şāh-ı bī-yār
Dayandı[909] bir gice gündüz dü-bāre çıḳdı kenār

Bu sözde tünd-i zebān oldı ol seg nīrān
ʿİtāb ile didi ey düşmen-i Ebū Süfyān

Meger ḳorḳın yoḳ mıdır bu emrde benden
Bahāne ḳılma daḫı [910] el götürmezem senden

Eger getürmeyesin Müslimi ḳabāḳında[911]
Görirsin ḥalḳa vü zencīr öz ayaġında

Teraḥḥum it öziñi ṣalma şuyūn-ı şeyne
Buyuram seni imdi çekeler ʿuḳābına

[97a] Cevāb söyledi ol pīr-i merd-i merdāne
Ki ey zamānede ferzend-i şūm-ı Mercāne

Beni siyāset ile ḳorḳudırsıñ ey ẓālim
Temām-ı Müslime ḳurbāndı[912] cān ile mālım

Ki ey muḫrib-i erkān-ı dīn-i peyġamber
Ḳonanı düşmene virmez cihānda hīç kāfir

Bu ḳadar çoḳ danışup öz özüyi[913] incitme
Eger ne gelse elinden baña dırīġ itme

Zebāna çekdi alışdı o ẓālim-i cellād
Elinde var idi tīġ-ı[914] ahsen-i fulād

Ḥavāle eyledi Hānī ṭaraf biñ Merdūd
Döküp dudaḳına[915] mecrūh ḳıldı ḫūn ālūd

Görüp ḳażiyyeyi Hānī tükendi ṣabr ü ḳarār
Kemāl-i ġayret ile çekdi tīġ-ı āteş-bār

[909] dayandı: eglendi KM.
[910] daḫı: - KM.
[911] ḳabāḳında: yanıca KM.
[912] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.
[913] öz özüyi: ehl-i dīni KM.
[914] tīġ-ı: ḳalem-dān GH.
[915] dudaḳına: sīnesine KM.

İdende ibn Ziyād üzre cümle miṣl-i peleng
Ġulāmlar tökülüp ṭutdı ʿarṣayı o teng

Mecāl virmediler ol şīr-i merd-i ferzāna
Ṭutup götürdiler zencīr ile zindāna

Bu cān-güdāz ḫaber oldı şehirde meşhūr
Temām birbirine degdiler ünāṣ ü ẕükūr

Var idi bir ḳızı Hānīniñ o da şeş sāle
İşitdi bu sözi çekdi fiġān ile nāle

Alup anası ḳucaġına sildi gözyaşın
Götürdi sīnesine başdı nāzenin başın

Didi ḳızım bu ḳadar itme nāle vü efġān
Atan da sen de bu cānım da Müslime ḳurbān

Virüp ḳıza o żaʿife teselli vü ārām
Cenāb-ı Müslim içün ḥāżır itdi ṭaʿām

O ṭıfla virdi niẓām-ı ḳadim ʿādet ile
Didi götür bu ṭaʿāmı sürūrı behcet ile

Mübāde gözyaşıñı tökme çekme hergiz āh
Bu ġamlı vāḳıʿadan olmasun aġam āgāh

Melūl ṭurma ḳabāḳında[916] ey melek-manẓar
Ḳarīb aġam bilüben çekmesün ḫacāletler

[97b] Eger suāl itse ḳızım geldi mi atan Hānī
Cevāb vir ki gelüp ey Medīne sulṭānı

Alup ṭaʿāmı o ṭıfl-ı ṣaġīre-i muẓṭar
Ḥużūr-ı Müslime oldı revān besūz-ı ciger

Gözinde ẓāhiri yoḳ aġlamaḳ yürek nigerān
Düşüp cemāli ṣafādan göñülde dāġ nihān

Ḳoyup ṭaʿāmı idende mürācaʿat o ṣaġīr

[916] ḳabāḳında: bilesinde KM.

Kemāl-i diḳḳat ile baḳdı Müslim-i dil-gīr

Ne gördi kim saralup reng-i āli hemçün gāh
Eli yürekde çeker defʿa defʿa gizlice āh

İki gözi yaşarup ṣaḳlayup veli pinhān
O nevʿ ile ki bulud içre Ḥüseyn olur bārān

Velī[917] ki söylemez amma göñülde biñ sözi var
Eger suāl iden olsa çoḳ aġlayan gözi var

Nihandı eşk baṣa[918] ol çeşm-i intiẓārında
Yetīmligin gözi var ṣafḥa-i ʿiẕārında

Ḳılup müşāhede Müslim bu ḥāle fikr itdi
O mihmān belā bildi miz-bān gitdi

Soruşdı ey gül-i gülzār ẕevḳ ile Hānī
Sebeb nedir leb-i gülbergiñiñ ḳaçup ḳanı

Meger nolup saña ey bāġ-ı ʿizzete lāle
Eser dilin dudaġıñ düşmüşin bir aḥvāle

O ṭıfl-ı ḫaste cigerden olan zamānda suāl
Edeble ʿarż eyledi ey meh-i sipihr-i celāl

Ne nevʿ ṭāḳat eyleyem ben bu derd-i hicrāne
Salupdılar[919] atamı ẕillet ile zindāne

Eger atam ölecekdir gerçi çoḳ āsāndır
Aġasınıñ ṭarafından göñül Horāsāndır

Amān ġarīb aġasından yürekde çoḳ nigerān
Atam anam da özim de olak saña ḳurbān

İşitdi bu sözi Müslim alışdı ġayretden
Başın aşaġa şalup bir zamān ḫacāletden

Ṭaʿāma baḳmadı hergiz çeküp cigerden āh

[917] velī: gerçi KM.
[918] nihāndı eşk baṣa ol: Gizlice gözyaşı KM.
[919] salupdılar: salupdırlar KM.

Ayaġa durdı diyüp bir ṣadā-yı yā Allāh

[98a] Ḳızardı gözleri ġayret ile Şīr-i Dāver teg
Gelüp telātuma deryā-yı ḳahr-ı Ḥaydar teg

Ġażab o servere bir naḫv oldı müstevli
Gören diridi gider Ḫaybere ʿAlī-yi velī

Olup muṣammem-i daʿvā ḳuşandı cübbe[920] silāḥ
Ġarībe bāl ü per açdı emīr-i fevz-i felāḥ

49

Keyfiyet-i Silāḥ-ı Pūşiden Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām u Salāvāt

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳoydı ol başdan başa farḳına[921] ṭāsı külāh
Gūʾiyā[922] ḫurşīd-i raḫşān ḳoydı başa ḳurs-ı māḥ

Eyledi bir nevʿ başında debliḳa-i üstüvār
Gūya çekdi bulud eṭrāf-ı mihr üzre ḥiṣār

Ḫod zerīn üstine ʿimmāme ḳıldı pīç ü tāb
Her gören söylerdi hāle düşdi devr-i āfitāb

Ḳāmet-i raʿnāsına ḳaftan ile çekdi ḥiṣar
Cübbeʾi pūlādı ḳaftan üzre ḳıldı bir ḳarār

5 Giydi ḳaddi servi bālāsına Dāvūdı zirīh
Çiginiñe ṣaldı kemend çīn ü çīn pür-girīh

Ketfenüñ üstünde naṣīb itdi zer endūdı seper
Heft lāy ü hem müdevvir ḳubbesi ḳurṣ-ı ḳamer

Şīr-i Dāver mihr-i enver Ḥaydar-ı ṣaff-der mişāl
Baġladı bir tīġ-ı berḳ-āsā-yı Mıṣrī çün melāl

[920] ḳuşandı cüppe: ḳabāḳa tökdi GH.
[921] farḳına: fırḳadansa GH.
[922] gūʾiyā: gūyā KM.

Muḥkem[923] itdi caʿbe-i peykān-ı tīr-i cān-sitān
Miṣl-i ṭāḳ-ı ḳāvs-i ebrūsı ele aldı kemāñ

Ġarḳ-ı pūlād oldı ser-tā-pā o şāh-ı tāc-dār
Ṣanki oldı mücessem ḳudret-i perverdigār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Silāḥ-ı rezm giyüp ol sipihr-i ʿizzete māh
Baḳup yemīn ü yesāre çeküp cigerden āh

İki gözi yaşarup seyl-i eşki oldı revāñ
Başup yetīmlerin bağrına çoḳ itdi fiġān

Didi ḥelāl idin ey nūr-ı dīdeler giderem
Kesildi çāre uzaḳ düşdi bu sefer giderem

Ḳulaġıma irişüp ṣavtü'r-raḥīl-i ḳażā
Virürler rıḥlet içün dem-be-dem ḫaber giderem

[98b] Olupdı[924] cāẕibe-i şevḳ-i yār-i ṭaḳsimi
Urupdı[925] başıma sevdā ile eṣer giderem

Ḳarīb-i ülke celā-yı vaṭan yürek nigerān
Kemāl-i ḥasret ile zār ü dīde-ter giderem

Zamāne içre ne taḳṣir ü ne günāhım var
Bilüple[926] ḳanımı ehl-i cefā heder giderem

Yaman günimde irişmez elim cānānlarıma
Düşüpdü[927] cānıma hicrān ile şerer giderem

Göñülde nāle-i cānsūz-ı firḳāt-ı aḥbāb
Ḳarīb ü bī-kes ü bī-yār ü ḫūn-ciger giderem

Mükedder olmayın ey bī-nevā yetīmlerim
Sizi ḳoyup bu vilāyetde derbeder giderem

[923] muḥkem: ḥükm KM.
[924] olupdı: olupdır KM.
[925] urupdı: urupdır KM.
[926] bilüple: bilüpler KM.
[927] düşüpdi: düşüpdir KM.

Ḳalupdı[928] derd yüregimde nidem ne çāre ḳılam
Bilen bu ḥālimi hīç yoḫdı[929] bir nefer giderem

Görüp bu ḥāli Muḥammed çeküp ḫurūş ü fiġān
Yapuşdı dāmenine ʿarż ḳıldı ey baba cān

Ne ayrılıḳ sözidır şaldı ḫaste cāna şerer
Ne hevl-nāk seferdir meger bu ġamlı sefer

Firāḳ vaḳtidi[930] şal boynuma baba ḳolıñı
Buyur haçan geleceksin gözetleyem yolıñı

Buyurdı Müslim-i bī-ḫānımān be-sūz u güdāz
Başı belālı oġul gelgilin olaḳ hem-rāz

Bu Kūfe ehli[931] benim ḳanım içse doymazlar
Eger disem gine gelem inanma ḳoymazlar

Gözüm ne mülk-i vilāyetde ne vaṭanda degil
Daḫı ölmemek içün iḫtiyārında degil

Ḫiṭāb ḳıldı Muḥammed eyā Şeh-i Medenī
Egerçi ḳoymasalar gelmege bu ḳavm seni

Ġarīb derbederim istesem seni görmek
Buyur görem baba cān pes kimin evine gelek

Düşende yādımıza sen eyā şeh-i āfaḳ
Bu küçelerde idek ḳanġı[932] ḫānımānı saraḳ

Bu sözleri işidüp Müslim-i vefā-perver
Ḳucaḳladı didi ey yāri hem-zebānı peder

[99a] Giyün bu şehrde başdan ayaġa ḳaraları
Gezin maḥalleleri aḫtarın ḳanāreleri

Ger isteyesiz gelesiz Müslimiñ naẓāresine

[928] ḳalupdı: ḳalupdır KM.
[929] yoḫdı: yoḳdur KM.
[930] vaḳtidi: günüdür KM.
[931] Kūfe ehli: ehl-i kīne GH.
[932] ḳanġı: hansıGH.

Baḳup ḳünāsede ḳaṣṣablar ḳanāresine

Fiġāne geldi Muḥammed bu ġam-fezā sözden
Sirişk-i çeşmini ḳıldı revān iki gözden

Ḳaçup dudaḳlarınıñ ḳanı itdi nāle vü zār
Didi ki ey şeh-i ġam-güsār ü bī-ġam-ḫˇār

Niçün anamdan ayırdın men dil-i efkārı
Amān di[933] bizleri götür Medīneye bāri

Bizi ilet[934] vaṭana ey belā-keşi devrān
Revā degil ki ḳalaḳ kūçelerde ser-gerdān

Buyurdı Müslim o ṭıfl-ı ṣaġīr ü bī-yāre
Kebāb ḳılma beni yoḳdır derdiñe çāre

Evvelce bilse idim bu cefā süraḳından
Sizi ayırmaz idim hīç ana ḳucaḳından

Ḫacāletim yüregim pür-melāldir oġlum
Daḫı Medīneyi görmek muḥāldir oġlum

Ḫelāl ḳıl beni ḳurbetde hemdemim senseñ
Ölende Ḳumrī-i gülzār mātemim senseñ

50

Meclis-i Çehārüm Aḥvālāt-ı Cenāb-ı Müslim Derdārü'l-Ḫafā-yı Kūfe

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yandırdıñ ey felek ġam-ı hicrāna Müslimi
Ṣaldıñ belā-yı miḥnet-i devrāne Müslimi

Dār-ı fenāda ḥasret ayırdın ʿıyālden
Çekdin sitemle kūh-ı beyābāna Müslimi

Dārü'l-cefā-yı Kūfede ḳoydın ʿaceb ġarīb
Düşmanlar içre ḫˇār ü ẕelilāne Müslimi

[933] di: dir KM.
[934] ilet: apar GH.

Yār olmadıñ o nāʾib-i Şāh-ı Medīneye
Ḳıldıñ nişāne ḫançer-i berrāne Müslimi

Virdiñ niçe rıżā ey çarḫ-ı geçimdār
Āmāc olmaġa dem-i peykāna Müslimi

Ḳol baġlı sīne dāġlı giriftār eyledin
Āḫirde ḳavm-i leşker-i ʿadüvāne Müslimi

[99b] Āġuşte ḳılmadın ne sebebdendi[935] bilmezem
Yüz biñ cerāḥat ile ḳızıl ḳana Müslimi

Ey bī-vefā sipihr niçün itmediñ ḥayā
Virdin ḫarābe-i Kūfede ṭufāna Müslimi

Āl-i zināyı şād eyledin Ḥaydarı ġam-gīn
Cevr ü cefā ile yitirüp cāna Müslimi

Urdıñ ḳanāreye bedenin hīç utanmadın
Maġlūb idüp netice-i Süfyāne Müslimi

Çoḳ gördin ey felek ne sebebden zamānede
Ġam pāy-mālı Ḳumrī-i nālāna Müslimi

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Münādiyān-ı muṣībet serāy-ı ġam-girdār
Çeküple[936] sāmiʿa ehl-i māteme bile cār

Çü serv-i bāġ-ı şecāʿat gül-i riyāż-ı ṣaḥn
Cenāb-ı Müslim-i bī-ḫānımān ġarīb-i vaṭan

İşitdi Hānī-i zārı idüpler maḥbūs
Elin urup dizine çekdi āh ile efsūs

Ayaġa ṭurdı yerinden besān-ı şīr-i zebān
Ḳızardı gül yüzi ġayretden eşk-i çeşmi revāñ

Dizinde ḳalmadı ṭāḳat göñülde ṣabr ü ḳarār
Kebāb olup cigeri çekdi āh-ı āteş-bār

[935] ḳılmadun ne sebebdendi: ḳılımışsın ne sebedendir KM.
[936] çeküple: çeküpler KM.

Muḳarrer itdi münādilere çekilsün cār
Temām-ı cemʿ ola aḥbāb-ı Ḥaydar-ı Kerrār

Münādiyān-ı süvāre o ḥālde be-şitāb
Maḥallecātı gezerdi iderdi ḫalḳa ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey ehl-i Kūfe mevsim-i ġavġādır atlanıñ
Darü'l-cefā-yı Kūfede daʿvādır atlanıñ

Bir yanda ehl-i nārdır bir yanda ehl-i nūr
Şūru'n-nüşūr maḥşer-i kübrādır atlanıñ

Ey bīʿāt eyleyenler olun cümle bā-ḫaber
Müslim ṭurupdı[937] Kūfede tenhāda atlanıñ

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Nidā-yı münādī be-şūr ü nevā
Ṣalup şehirde bir şuyūn āh-ı vā

Ṭutup ʿālemi nāleʾü'l-ġıyāṣ
Döküp birbirine ẕükūr ü ünāṣ

[100a] Olup yevm-i maḥşer baʿīne ẓuhūr
Ḳıyāmet ḳıyām itdi bī-nefḥ-i Ṣūr

Yüceldi ṣadāyı dühül bānda kūs
Ḳılup lerze nüh künbed-i enbūs

Yalān-ı hünermend pür-ḫāşi-cūy
Revān oldı her semte ezcār-ı sūy

Açıldı ʿalemler ḳoşun fevc fevc
Urardı çü deryā-yı pür-mevc mevc

Bülend oldı avaz yoḳ vü nefīr
Çıḳup ʿarşa ġavġā-yı bir nāv-ı pīr

[937] turupdı: turupdır KM.

Düşüp şehre bir nevʿ ile inḳılāb
Ki gūyā ʿayān oldı yevmü'l-ḥisāb

Piyāde-i süvāri zī pīri civān
Olup cānib-i beyt-i Hānī revān

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[938] o ʿahd-ı şiken ehl-i Kūfeden el-Ḥaḳḳ
Yigirmi beş biñ o serdāra oldılar mülḥaḳ

Ḫaber yitürdile[939] sālār-ı bezm-i irşāda
Ḳoşun temām-ı Müslim durupdı āmāde

İşitdi bu ḫaberi ol ʿazīz-i mīr-i Ḥarem
Ayaġa durdı yirinden bedīde-i pür-nem

Baḳup ṣaġa ṣola bir āh çekdi miḥnetden
Saraldı reng-i ruḫı keṯret-i ḫacāletden

Çaġırdı duḫter-i Hānī ol Şeh-i Medenī
Didim ḳızım giderem eylesün ḥelāl meni

O ṭıfl ḫūn cigeri başına çekerdi el
Diridi kāşki bu günde meni dutdı ecel

Ḫelāl idün giderem baġrı ḳan Ḫudā Ḥāfıẓ
Hani cefāmı çeken miz-bān Ḫudā Ḥāfıẓ

Atam menim sebebimden belālara düşdi
Ḫacāletim alışup yandı cān Ḫudā Ḥāfıẓ

Ne vaḳitdir ki çeküpsiz bu evde zaḥmetimi
ʿArż yitürmege yoḳdur gümān Ḫudā Ḥāfıẓ

[100b] Gidüp selām yitür menden[940] ḳızım ana ki
Çıḳarmasun beni ḥaṭırdan amān Ḫudā Ḥāfıẓ

Bu Kūfe içre ġarībim yoḫudu[941] aġlayanım

[938] o dem: ġaraż GH.
[939] yitürdile: yitürdiler KM.
[940] Gidüp selām yitür menden: Gidüp menden selām yitür ey KM.

Gerek baña olasız nevḥa-ḫˇān Ḫudā Ḥāfıẓ

Bu sözde gördigi bir bülbülün nevāsı gelür
Yanıḳlu diller ile aġlamaḳ ṣadāsı gelür

Dönüp baḳanda ne gördi besān-ı ṭıfl-ı yetīm
Ḳıyup yüzin ḳurı ṭopraġa oġlı İbrāhīm

Oġuşdırup yüregin her zamān çeker āhı
Dir ki ey ben bī-ġam-güsārın Allāhı

Nolaydı bir evimiz Kūfede olaydı Ḫudā
Anam Ruḳiyye geleydi bu şehr-i ġurbet-ārā

Ḳulaġına irişen demde Müslimiñ bu ṣadā
Ḳucaḳlayup balasıñ çekdi āh-ı vaveylā

Didi ey ġam-ı endūha mübtelā oġlım
Çeken zamānede benden ṣora[942] belā oġlım

Neden bu şehirde ev arzusın eylersin
Anan Ruḳiyyeyi ey baḫt-ı ḳara neylersin

Çeküp fiġān didi o ṭıfl-ı bī-kes-i nālān
Bir evde daḫı bir ata lāzımdır ey baba cān

Beni kebāb idüp yandırır bu sūz-ı güdāz
Olup hemīşe firāḳında āh ile dem-sāz

Sirişk-i ġam ne ḳadar tökse gözlerim doymaz
Her evde aġlasam ev ṣāḥibi ḳovar ḳoymaz

Öz evimiz olsa ḳoyup asitānına başımı
Çoḳ aġlayanda silerdi anam gözyaşımı

Ben özgeler ḳapusında idim baba nice tāb
Gehī açıḳlanuban ki urup iderler ʿitāb

Buyurdı Müslim-i bī-ḫānımān be-sūz-ı ciger
Seniñ bu odlu sözin ḫaste cāna ṣaldı şerer

[941] yoḫudu: yoḳdur KM.
[942] ṣora: ṣoñra KM.

Belī yetīmi urarlar idüp hemīşe ʿitāb
Daḫı saña dimege yoḳ ġarīb atanda cevāb

Basup yetīmini āġuşa ḳıldı nāle vü zār
Dü-bāre eyledi oġlı Muḥammedi iḥżār

[101a] Didi oġıl ölürem tök ġamında gözyaşıñ
Velīk cān seniñ cān yetīm ḳardaşıñ

Yatırmamış bu yetīmi gice özin yatma
Bu nāz-perveri Allāh rıżāsı aġlatma

Hani atam diyüben aġlayanda İbrāhīm
Dime ölüp atamız ḳalmışıḳ cihānda yetīm

Hemīşe baġrıña bas derdini ḫaber al
Benim yirime oġıl ḳollarıñı boynuna sal

Daşanda derd-i ġamı olgilin ona hem-rāz
Amān di nāzını çek her ne ḳadar eylese nāz

Ata firāḳı çetin emrdir ʿabeş şanma
Çoḳ aġlasa seni tārı oña acıḳlanma

Ata olup iki ḳardaş girende zindana
Uşaḳdır āh ile döndürme baġrını ḳana

O ḥapisḫāne-i zencīr ile ayaġında
Bu bī-nevā balayı al yatur ḳucaġında

Bir il[943] bu Kūfede sergeşte-i firāḳımsız
Çoḳ incinende aparam[944] menim ḳonaḳımsız

Muḥammed ʿarż eyledi ey şeh-i bülend maḳām
Ġarīb eviñde mende anıñ gibi uşaḳam

Men aġlayanda kimim var menim de göñlüm ala
Silüp gözim yaşını boynuma ḳolını şala

Yoḫumdu kimsene[945] derdime eyleye çāre

[943] il: yıl KM.
[944] çoK incinende aparam: temām olan şora her il GH.

Anamdan ayru salup yaḫşı ḳoydun āvāre

Ġarīb-i Kūfeniñ ey cihāna ṣaldı şerer
O şāhzādelere söyledi bedīde-i ter

Egerçi siz anadan ayrılup olupsız ḫ̆ār
Velī ben olmuşam oġlanlarım belāya dü-çār

Ḥelāl idün beni dār-ı fenādan ayrıldım
Cihānda miḥnet ü cevr ü cefādan ayrıldım

Sizi yetīm ḳoyup özgeler ḳapusında
Özüm yürekde ġamım çoḳ arādan ayrıldım

Ġarīb yerde elim yetmedi kūdeklerime
Ne ẕillet ile bu miḥnet-serādan ayrıldım

[101b] Müyesser olmadı aḫir nefesde birce görem
ʿIyāl-i Ḥażret-i Şīr-i Ḫudādan ayrıldım

Duʿāmı almaḳ içün olmadı dāʿin-i ʿAbbās
Evim yıḳıldı o kān-ı vefādan ayrıldım

Bu ḥasretim yüregimde ḳalur ḳıyāmete degin
ʿAlī-yi Ekber Yūsuf-ı liḳādan ayrıldım

Ölen günimde felek eyledi ʿaceb beni ḫ̆ār
Ḥüseyn pādişah-ı Kerbelādan ayrıldım

Cenāzem üzre açup başın aġlayan olmaz
Ḳızım Ḫadīce-i baḫ̆t-ı ḳaradan ayrıldım

O dem[946] teselli virüp Müslim-i vefā āyin
Şerīḥ-i ḳāżiyye tapşurdı nūrı dīdelerin

Kesüp taʿalluḳını ḥabb-ı ḍār-ı fānīden
Ḳadem kenāre ḳoyuben serāy-ı Hānīden

Yürekde āh-ı mübārek dilinde Bismillāh
Ṭuluʿ ḳıldı afaḳdan çehārde şebīh-i māh

[945] yoḫ̆umdu kimesne: yoḳ mıdır kimse KM.
[946] o dem: ġaraż GH.

Olanda nūr daḫı pertev-efgen ẓulmāt
Yüceldi nüh felege ehl-i Kūfeden ṣalāt

Berāber yine çekildi semend-i ḫoş-reftār
Ḳadem rikāba ḳoyup ʿizzet ile oldı süvār

51

Süvārişden Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhü'r-Raḥman

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Çalındı ṭabl-ı ceng ol server-i nām-āver atlandı
Gören söylerdi bir şāh-ı melāyik leşker atlandı

Tecellī eyleyüp sipihre evc-i bāb-ı maşrıḳdan
İdüp ʿālemleri pür-nūr-ı mihr-i enver atlandı

Gelüp pervāze gūyā şāhbāz-ı evc-i aʿlā teg
Firāz-ı çarḫ-ı mīnāya açup bāl ü per atlandı

Şecāʿat bezmine girmeklige cām-ı muḥabetden
Ḥüseyn ʿaşḳında merdāne içüp bir sāġar atlandı

5 Diyüp bir yā ʿAlī ḳaddin ʿalem ḳıldı semend üzre
Besān-ı Şāh-ı Merdān şīr-i ḥayy-ı dāver atlandı

Belāya Müşterī ḳan tökmege Merīḥ pür-ṣalāt
Miṣāl-i berḳ-i āteş-bār-ı çarḫ-ı iḫżār atlandı

[102a] Ḳażā mebhūt olup bi'l-merre ḳaldı velehu ḥayret
Taṣavvur ḳıldı cengāne Uḥudda Ḥaydar atlandı

Ḳader cāh ū celāl-i şevketin görcek ḫayāl itdi
Emīrü'l-muʾminīn ḳallaʿ-ı bāb-ı Ḫayber atlandı

Gümān eylerdi her kim görse ḳadd-i serv-i raʿnāsın
Olan Ṭayyār-ı cennetde Cenāb-ı Caʿfer atlandı

10 Felek aġlardı ḳan söylerdi ey bī-ḫānımān Müslim
Amān gitme seni öldürmege biñ kāfir atlandı

Başın kesmeklige cellād-ı ẓālim yüz cefā ile
Ḫaberdār ol bu maṭlabdan bilinde ḫançer atlandı

İki şehzāde oġlın kūşelerde ḳaldı ser-gerdān
Yetīm ḳoymaḳlıġa evlādı düşmanlar atlandı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[947] o nāʾib-i ferzend-i Aḥmed-i Muḫtār
Celāl ü şevket ile ṣadr-ı zinde ṭutdı ḳarār

Olundı destelere ḥükm ṣaflara fermān
Çevirdi cümlesi dārü'l-emāre semte ʿinān[948]

Çü[949] belā bezmine ol şīr-i dilāver yüridi
Ṣanāsın bāb-ı afaḳdan mah-ı enver yüridi

Hāşīmi nūrı cibininde tecellā-yı cemāl
Felege şuʿle çeküp ḫasr ü ḫaver yüridi

Ṣavlet ü sehm-i ṣalābetde olup zehre şikāf
Ḫışm ile külli rūbāhe ġażanfer yüridi

Bu mehābetle giderdi gören eylerdi ḫayāl
Ḳalʿe-i Ḫayberi sındırmaġa Ḥaydar yüridi

Yedi yir lerze ḳılup ḳāv-i semek itdi gümān
Merḥaba ṭīġ çeküp ḳātil-i ʿAnter yüridi

Ḳurulup Kūfede maḥşer çöli bī-nefḫa-i Ṣūr
Ḳavm-i Yeʾcüce ṭaraf sedd-i İskender yüridi

Bir dönüp baḳdı ḳoşun semtine ser ġārīb zār
Çekdi bir āh-ı ciger-sūz-ı mükedder yüridi

Didi ey kerb-i belāda boyanan ḳana Ḥüseyn
Gel bugün gör yüregimde niçe ġamlar yüridi

Dağılurlar bu ḳoşun imdi kūdeksiz ḳalam

[947] o dem: ġaraż GH.
[948] ʿinān: revān GH.
[949] çü: çün KM.

Baḳ ʿammün oġlı şehīd olmaġa mużṭar yüridi

[102b] Besān-ı seyl-i belā oldı çün revān leşker
Hücūm eyledi dārü'l-emāreye yek-ser

Kemāl-i şevket ile ol gürūh-ı mustażaʿaf
Ḳurıldı deste-be-deste ṭurup ṣaf ender ṣaf

Çalındı ḳūs-ı naḳāre yüceldi nāle-i nāy
İrişdi ʿālem-i bālāya bānıñ ṭabl-ı derāy

Ṣadā-yı helhele ḳıldı feżā-yı dehri muḥīṭ
Düşüp tezelzüle sim-āb-vār arż-ı basīṭ

Görüp bu ḥāleti ibn Ziyād ol merdūd
Muḳarrer eyledi ebvābı ḳıldılar mesdūd

Turup firāz-ı ʿimāretde fırḳa-i hemmāz
Temām-ı kīne-şiʿār ū temām-ı tīr-i endāz

İki gürūh-ı şaḳāvet esās ü bed-bünyān
O gün biri birine yaġdırırdılar peykān

Muḳarrer eyledi ibn Ziyād-ı kāfir-i dūn
Niçe laʿīn ü şaḳī aḳṣardan ola bī-rūn

Düşüp temām-ı muḥallāta çekdiler feryād
Ki ey gürūh bile ḥükm idüp ʿAbīd Ziyād

Her ol kimse olsa bu şehr içre Müslime yāver
Ḳırup ʿıyālini ḳılam evini zīr ü zeber

O kes ki gelse dü-bāre bulur zamānede kām
Ziyāde virem o şaḫṣa mevācib-i enʿām

Ḳayıtmayın özi bilsün düşer ne sevdāya
Hemīşe ḥasret olur mülk-i māl-i dünyāya

Yaḳīn biliñ bu sözi ey gürūh-ı bed-encām
Bugün gelür irişür Kūfeye ʿasākir-i Şām

Ḥayāt-ı mülk-i cihānı size ḥarām eyler

Ḳırup ʿıyāliñizi belki ḳatl-iʿām eyler

Düşüp bu vāḳıʿadan Kūfe şehrine ġavġā
Temāmı birbirine degdi ol gürūh-ı deġā

Sirāḳ iderdi gezüp her laʿīn yoldaşını
Ana öz oġlını dönderdi[950] bacı ḳardaşını

Oġul elinden atası tutup çekerdi kenār
Ḳarīb ile aparurdı o fırḳā-i bī-ʿār

[103a] Bu nevʿ ile müteferriḳ olup o ḳavm-i şerīr
Temām-ı bīʿatı sındırdılar ṣaġīr ü kebīr

Dağıldı deste-be-deste cemāʿat-i Kūfī
Müşaḥḥaṣ emrdi e'l-Kūfī velā Yūfī

Çü gördi Müslim-i bī-kes dağıldı ḫayl-i sipāh
Elini ḳoltuġuna urdı çekdi nāle-i eyvāh

O bī-vefālara baḳdı dalınca ḥasret ile
Zebān-ı ḥāli ḫiṭāb eyledi şikāyet ile

Dağıldı yār ü hevādar-ı yāverim gitdi
Bozıldı revnaḳ-ı gülzār-ı güllerim gitdi

Ne bī-vefālar imiş ehl-i Kūfe bilmemişem
Ḳoyup beni bu belāda kömeklerim[951] gitdi

Yıġıldı başıma evvel bu ḳavm-i bī-īmān
Vaḥīd ḳoydılar āḫirde leşkerim gitdi

Ḥicāz-ı Yeṯribe serdār idim ẕelīl oldım
Hani daḫı giri gelmez o günlerim gitdi

Diyüp bu sözleri ol tāc-dār-ı bī-ġam-ḫˇār
Namāz içün ḳoyup öz mescide nebāle vü zār

Baḳup ne gördi ḳoşun yoḳ temāmısı dağılup
Otuz nefer beraberinde iʿtiḳād kimse ḳalup

[950] dönderdi: ḳaytardı GH.
[951] kömeklerim: kölgelerim KM.

Çü[952] oldı dāḫil-i mescid o server-i maẕlūm
Edā-yı farż-ı ṣalāt itdi bā-dil-i maġmūm

İdüp namāzı temām ol ġarīb-i dil-efkār
Dönüp baḳup dalına gördi yoḫdı[953] bir deyyār

Ḳucaḳladı dizini tökdi ḳanlı gözyaşın
Ḳoyup iki diziniñ üste nāzenin başın

Diridi nāle çeküp dil-figār-ı cānım vay
Ḳalan ḳarīb vilāyetde ḫ̆ār-ı cānım vay

Düşen kenāre benī Hāşimiñ arasından
Eli yürekde ḳalan dāġ-dār-ı cānım vay

İki yetīm balası kūşelerde ser-gerdān
Ḳaddi kemāna dönen bī-ḳarār-ı cānım vay

Penāh aparmaġa yol tapmayan ḫacāletden
Ẕelil-i bī-kes-i bī-iʿtibār-ı cānım vay

[103b] Cihānda ḫasret ilen ayrıla ʿıyālden
Olan Ḥadīce ḳızı intiẕār-ı cānım vay

Kime diyem ġamımı derdimi kime danışam
Diyār-ı Kūfede bī-ġam-güsār-ı cānım vay

Dilinde nāle gözi yaşlı server-i-bī-yār
Ayaġa ṭurdı yirinden ʿilācımız nā-çār

O dem ki beyt-i Ḫudādan kenāre ḳoydı ḳadem
Ne bir selām viren görmedi[954] ne bir hem-dem

İmām-ı nāʾibi āl-i resūl-ı dildārı
Yigirmi biñ neferiñ tāc-dār ü serdārı

Başı aşaġa eli ḳoltuġunda sīne-kebāb
Gezerdi kūşeʾi seslerdi eyyühe'l-ecnāb

[952] çü: çün KM.
[953] yoḫdı: yoḳdır KM.
[954] görmedi: tapmadı GH.

Ne ses viren sesine olmadı dādına gelen
Gezerdi ḳūşebekūşe ġarīb şehr ü vaṭan

İrişdi bir yire ol maʿden-i ġam-ı miḥnet
Ne gördi kim ḳapuda ekleşüpdi[955] bir ʿavrat

ʿAcūze ʿavrata ḳıldı selām Müslim-zār
Didi ana baña birce içim ṣu vir zinhār

Ayaġa ṭurdı o ʿavrat elinde gürzeh-i āb
Virüp o server-i maẓlūma eyledi sīr-āb

Ṣu içdi kāseʾi virdi ʿacūze zāre
Başın aşaġa ṣalup tekye virdi[956] dīvāre

ʿAcūze ḳıldı ḫitāb ey civān-ı ʿālī-şāñ
Ṣu içdin imdi daḫı git bu yerde ṭutma maḳām[957]

Benim ḳapumda dayanma daḫı git seni tārı
Çekil kenāre ḫalāṣ eyle ben dil-efkārı

Git öz evinde ferāġatle[958] istirāḥat eyle
ʿIyāliñiñ öziñin emrini riʿāyet eyle

Cevāb söyledi Müslim ey ʿacūze-i zār
Bu ḳadar ṭaʿne baña urma özge derdim var

Kimin evine gidem Kūfede ġarībim ana
Vaṭandan ayrı düşen zār-ı bī-naṣībim ana

Bu şehirde ne evim var ü ne ʿıyālim var
Yürekde derd-i ġam-ı miḥnet-i melālim var

[104a] Elim ʿıyālime irmez ġarīb ü bī-yārim
Olup celā-yı vaṭan şehr-i Kūfede ḫˇārım

Didi ʿacūze ki ey ġam elinde üftāde
Meger işitememişsin resmidir bu dünyāda

[955] “ekleşüpdi: ekleşüpdir KM.
[956] virdi: ḳıldı GH.
[957] maḳām: mesken KM.
[958] ferāġatle: sen KM.

Ḳonaḳı olmasa her kimseniñ vilāyetde
Gider yatar gice vaḳti ḫarābe-i mescidde

Vilāyet ehli yatar herkes öz oṭaḳında
Gerek ġarīb ola vīrāneler bucaḳında

Gidüp bu kūşeye baḳ bir ḫarābe mescid var
O mescid içre girüp eylegil ṣebāt ü ḳarār

Ḥaṣır-ı mescidi üstünde raḫat ḫˇāb eyle
Ḳurı yir üzre yatup ġurbet içre tāb eyle

Didi olʿavrata Müslim amān di ḳoma beni
Ġarīb ü nā-beledim dutmuşam penāh seni

Ne vardı[959] gitmege ṭāḳat ana ayaġımda
Gezer dalımca benim düşmenim siraḳımda

Penāhım ol ki ġarībim saña duʿā iderem
Gice ḳaranlıḳ olanda bacı çıḳup giderem

Didi żaīfe-i bī-çāre ey ġarīb ü nizār
Bugün bu Kūfe-i vīrāne içre şūriş var

Var ise düşmeniñ elbetde bir diyāre çekil
Belā ṣalma benim başıma kenāre çekil

Suvāl ḳıldı o server ana ʿayān eyle
Görem ne ṭāyifedensiñ baña beyān eyle

Cevab söyledi ʿavret çeküp cigerden āh
Ki ey ġarīb-i mükeddersin olgilin āgāh

Ġulām-ı Fāṭıma ʿālemde Ṭavʿa nāmımdır
Peyemberimdi[960] Muḥammed ʿAlī imāmımdır

Bugün imām-ı zamāndır şehenşeh-i Ḥaremeyn
Fedā olam adına Ḥażret-i İmām-ı Ḥüseyn

Ḥüseyn adını işiden demde aġladı Müslim

[959] vardı: vardır KM.
[960] peyemberimdi: peyemberimdir KM.

Didi ana beni gel ḳoyma[961] sındırup göñlüm

Saña mihmānım özimde ana müslümānım
Egerçi Kūfede ḫ̆āram Ḥicāz serveriyem

[104b] Ḥüseyn-i Fāṭımanıñ mende yaḫşı nūgeriyem
Dilimde Kelime-i Tevḥīd ehl-i Kurʾānım

İşitdi bu sözi çün Ṭavʿa-i firāḳ naṣīb
Didi ki ey yüregi ġuṣṣadan yaralı ġarīb

Ḥüseyyin nūgeri sen olsan ḫ̆āṭırındır ʿazīz
Benim zamānede ol Şāh-ı Kerbelāya kenīz

95 Buyur daḫı eve gel tökme gözlerinden yāş
Benim Ḥüseyne anıñ nūgerine de ḳara vāş

Velī birce duʿā ile ey ġarīb ü melūl
Yaḳīn ġarībleriñ tīz olur duʿāsı maḳbūl

Diyerler Kūfede Müslim aġam ḳalup tenhā
O tāc-dāra belādan vire necāt Ḫ̆udā

Görüp bu ḥāleti Müslim çeküp cigerden āh
Didi duʿāñı ḳabūl eyledi ana Allāh

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Sen söylediğiñ[962] o Müslim-i bī-ḫ̆ānımān benim
Vīrāne Kūfe içre olan baġrı ḳan benim

100 Bir saʿatün[963] ḳadar mihmānıñam olma melūl ana
İmdi ḳanārede bedeni doġranan menem

Ṭavʿa bu sözleri işidüp urdı başına
Ruḫ̆ṣat virüp gözinden aḳan ḳanlı yaşına

Düşdi ayaġına ol şehiñ ḳıldı āhı zār
Yalvardı gel bağışla beni ḳoyma şerm-sār

[961] ḳoyma: sındırup KM.
[962] söylediğin: aḫtaran GH.
[963] saʿat: saʿat KM.

Ey kāş[964] kör olaydı bu ḳan yaş töken gözlerim
Çoḳdır günāhım ey aġa cān ḳaradır yüzim

Ḳurbāndı[965] mālı mülk ü dil ü cismi cān saña
Olsun mübārek ey aġā bu ḫānımān saña

105 Besdir daḫı bu ḳıṣṣa-i Ḳumrī sen itme fāş
Vīrān olaydı ʿālem içre şehr-i Kūfe kāş

52

Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām Bā-Cemāʿat-i Eşrār ve Fırḳa-i Kūfe

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Saḳī-i bezm-i sāġar-ı ḫūnābe-i belā
Çekmiş temām-ı ʿāleme bu nevʿ ile ṣadā

Çün ibn ʿamm-i Şāh-ı ʿArab nāʾib-i imām
Yas ile Ṭavʿanıñ evini eyledi maḳām

[105a] Ol bī-nevā żaʿife-i dīndār-ı pāki dīn
Ḥāżır ḳılup ṭaʿāmı be ḫāli dil-ġamın

Ḳoydı berābere didi ey zār ü bī-vaṭan
Meyl-i ṭaʿām ḳıl yüregin açdı[966] ṣabāḥdan

5 Baḳdı ṭaʿāma baḳdı dil-i dāġ-dārına
Oldı revāne gözyaşı ḫaṭṭ-ı ʿiẕārına

Ḳıldı naẓar ṣaġa ṣola ḥasretle aġladı
Āh ü fiġānı ʿālemi imkānı daġladı

Ḥayrān ḳalup o ʿavrat ġam-gīn ü bī-nevā
ʿArż itdi ey belālara düşmüş ġarīb aġā

Ḳurbān o oġılın göziñe ġamlı cānıña
Bāʿiṣ nedir bu nāle-i āh-ı fiġānıña

[964] Ey kāş: kāşki KM.
[965] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.
[966] açdı: açdır KM.

Müslim gelüp tekellüme bā-ḳālb-i pür-melāl
Gūyā ḫiṭāb kıldı bu remzi zebān-ı ḥāl

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey ana yandı bu ġamdan cismi zārım aġlaram
Bir degil derdim kesilmiş iḫtiyārım aġlaram

Ḫ̆ar[967]-zārım dil-figārım ṣabr ü ārāmım gidüp
Aḫtarır ḥasret gözüm var intiẓārım aġlaram

Gül firāḳı çoḳ çetindir bülbül-i şürideye
Ṣarṣar-ı ġamdan ḫazān olmuş bahārım aġlaram

Bir ṭarafdan dāġ-ı hicrān baġrımı ḳan eyleyüp
Gitmiş elden iki yāri gül-ʿiẕārım aġlaram

Harda[968] ḳalmış bilmezem şīrīn-zebān oġlanlarım
Yoḫdı[969] anlardan sivā ümīd-vārım aġlaram

Kūşelerde ḳaldılar mı yā buldılar mı bir penāh
Ḳalmayupdır ṭāḳat ū ṣabr ū ḳarārım aġlaram

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ṭaʿāma urmadı el bir ṣaġa ṣola baḳdı
Sirişk-i çeşmi revān oldı çeşme teg aḳdı

Didi götür bu ṭaʿāmı ki ḳalbim oldı dü-nīm[970]
Hani ṣaġımda Muḥammed ṣolumda İbrāhīm

O şehzādelerin derdi iḫtiyārım alup
Ki bilmezem ana cān ḳangı[971] kūşelerde ḳalup

Ġaraż uyanda binā-yı ʿadāvet emm-i fesād
Muḫarrib-i ḥarem-i kibriyā ʿUbeydi Ziyād

[967] ḫ̆ār: Ḫūrı KM.
[968] harda: nirde KM.
[969] yoḫdı: yoḳdur KM.
[970] ḳalbim oldı dü-nīm: ḳalbim yaralı benim KM.
[971] ḳangı: hansı GH.

[105b] Bu emre oldı ḫaberdār Kūfiyān-ı deġā
Ḳoyupla[972] Müslim-i serdārı bī-kesi tenhā

O nā-dürüst-i cefā-cū-yı şūm-ı bed-girdār
Buyurdı mescide tā ḫalḳı itdiler iḥżār

Çekildi cār olup cemʿ mescid içre anam
Yetişdi vaḳt-i edā-yı namāz-ı ḫuften ü şām

ʿUmūm-ı nās ile mescide izdiḥām oldı
Namāz içün ol zinādan olan imām oldı

Belī ḫabīṯi gözetler ḫabīṯ-i dünyāda
Olur imām-ı zinā-zādeye zinā-zāde

Namāzdan oluben fāriġ ol şaḳī ümem
Ḳadüm naḥsı ile minber üzre ḳoydı ḳadem

Ḫitāb eyledi ey ḳavm-i dūn ü bī-īmān
Gerek temāmıñıza eyleyem bu demde ʿayān

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Bu dār-ı pür-cefāda māye-i ẓulm ū fesādam ben
ʿAlī evlādınıñ ḳanın töken ibn Ziyādam ben

Binā-yı ẓulmde ben geçmişem Nemrūd-ı şeddādı
ʿAdāvet menbaʿı ser-çeşme-i kīn ū ʿināda m ben

Yezīde nāʾibem bir ḳan töken cellād-ı ḫūn-ḫˇāram
Siriştim kīn ile memzūc olup bir bī-nihādam ben

Bugün sizlerden ey ḳavm-i sitemker olmuşam rāżı
Ḳoyupsız Müslimi işden yalıñız ḳalbi şādam ben

O serdārın mekānından iden her kim beni vāḳıf
Yitürem başını eflāke ṣāḥib-i iʿtimādam ben

Evinde ṣaḳlaya her kim o bī-yārı meded-kārı
Evin tārāc idüp raḥm itmezem sengin-fuādam ben

[972] ḳoyupla: ḳoyuplar KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri minberde ol seg-i nīrān
Daḫı eklenmedi öz menziline oldı revān

Teferruḳ eyledi mescidden ehl-i kīn ü ḍalāl
Var idi Ṭavʿ anıñ amma bir oġlı ismi Bilāl

Gelüp yetişdi eve ol şerīr-i bed-encām
Baḳup ne gördi anasını da yoḫdı[973] hīç ārām

Bilende ṣūret-i ḥāli o dūn-ı şer-i bāb
Sürürdan kesilüp naḥs gözlerinden ḫʿāb

[106a] Ṭuluʿ -ı ṣubḥda ṭurdı yirinden ol bī-dīn
Yitürdi ibn Ziyāda özin velī pür-kīn

Buraḳdı dīni ḳabūl itdi devlet ü mālı
O şūm-ı bed-güheri ḳıldı emrden ḥāli

Bilen zamāne ḫaberi o şerīr kīne-esās
Açıldı gönli ṣadā ḳıldı ey muʿ āşer-i nās

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Muḳarrer eyleyin ṣaflar ḳurulsun ṣaflar üstünden
Niẓām ilen düzülsün cümle leşker leşker üstünden

Açıldı gül gibi ḳalbim sürūr-ı behcet el[974] virdi
Açup gülzār-ı ṭāliʿ tāze güller güller üstünden

Hezārān şükr-i devrān oldı ʿ ālemde murādımca
Giyüp dildār-ı baḫtım ṭarfa zīver zīver üstünden

Biḥamdlillāh ʿ Aḳīl oġlı bugün ṣayd ū şikār oldı
Yaḳīn şehbāz-ı nuṣret açdı şehir şehir üstünden

Serāy-ı Tavʿ ada pinhān olupdır nātüvan Müslim
Gelün cevlāna hemçün bād-ı ṣarṣar ṣarṣar üstünden

[973] yoḫdı: yoḳdur KM.
[974] el: öz KM.

Mübādā ḳorḳmayın ol şīrden elbetde gönderem
Gelür ġam çekmeyin āmāde yāver yāver üstünden

Alın dört çevresin yalñızlayun ol şīr-i ġarrānı
Kömeksizdir[975] salın cānına aḫker aḫker üstünden

Dem-i nevk-i sinān gezer girān ū nāvek-i peykān
Havāle eyleyin pulād-ı şeş-per şeş-per üstünden

Urın yāre o serdāra açın çeşminde fevvāre
Çeke ger naʿra-i Allāh-ı Ekber Ekber üstünden

Dutun yā öldürin yā bağlayın ḳollarını muḥkem
Urın aʿżāsına peykān-ı ḫançer ḫançer üstünden

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşitdi çün bu sözi leşker-i ḫabīṯ-i nihād
Tökildi ḫāne-i Ṭavʿa ṭaraf çü ḫayl-i cerād

Olup revāne o ḳavm çü seyl-i belā Yehūd
Yetişdiler eyleyüp çarşuları mesdūd

Çalındı kūs ü dehl-i ʿarşa çıḳdı nāle nāmı
İḥāṭa eyledi ṣaḥrā o deşti-bāng-i derāyı

Yetende ol şāhı ġam-güsāre nāle-i kūs
Elin urup eline çekdi āh ile efsūs

[106b] Ayaġa ṭurdı eli ḳoyanda dīde-i pür-āb
Zebān-ı ḥāli şikāt ile ḳıldı böyle ḫiṭāb

Velehu Murabbaʿ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El amān zulmünden[976] aydur sipihr-i nīl-gūn
Eyledün cevr ü cefādan bağrımı ġurbetde ḫūn
Kūs mıdır ney urarlar vaḳt-i rıḥletdir bugün
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun[977]

[975] kömeksizdir: gölgesizdir KM.
[976] ẓulmünden: devrinden KM.

İsteyem göster felek bağrımda ẓulmından dü-nīm
İtmenem biñ defʿa doġransam da ḥāşa ḫavf-ı bīm
Yoḫdı[978] yā kim ölmegimden ḳaldı evlādım yetīm
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

İtmenem hergiz belā yetmek de feryād-ı ḫurūş
Ercaʿ ı lafẓın ile[979] hātifde her dem sürūş
Az ḳalup devr eylesün cānım ecel cāmı nūş
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

Kūfiyān sındırdılar Şāh-ı Medīne bīʿatin
Cāna yetdim yā Ḥüseyn gördüm cefāsın ġurbetin
Sehldür başım kesilmek senden ayrılmak çetin
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

Bī-kesem bī-ġam-güsāram yoḳ yiten feryādıma
Derbeder ayrılmışam ḥasret ḳalup evlādıma
Āḫir ʿ ömrümdür ʿ Alī Ekber düşüpdür yādıma
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

60 Yār-ı enṣārım dağıldı bī-muʿ īnim ḫūn-ciger
Kim görüpdür bir ġarībün üzre gelsün biñ nefer
Kerbelā şāhından ayrıldım uzaḳ düşdi sefer
İnnā Lillāhi Bil İnnā İleyhi Rāciʿun

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri giydi silāḥ-ı rezm-i neberd
Göñülde āh ciger dāġlu sīnesi pür-derd

Ḫitāb Ṭavʿ aya ḳıldı ana Ḫudā Ḥāfıẓ
Zamāne ḳoydı firāḳı ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Elim yetişmedi ʿ Abbāsa yaḫşı ḫ ̌ār oldum
Evimi yıḳdı bu dār-ı fenā Ḫudā Ḥāfıẓ

[107a] Düşüp ayaġına ol ʿ avrat itdi efġānı
Didi agā saña ḳurbāndı[980] Ṭavʿ anıñ cānı

[977] "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz." (Bakara/156)
[978] yoḫdı: yoḳdur KM.
[979] lafẓın ile: lafẓında KM.
[980] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.

Ne çāre ʿavrat yerim yoḳ imdi tāb-ı tüvān
Ḳılıc çeküp ḳabāḳunda[981] bugün dökeydim ḳan

Ben żaʿifeʾi ḳıldı felek yüzi ḳāra
Eger vaṣiyyetün olsa buyur ben zāra

Bu sözde Müslim-i bī-yār tökdi eşk baṣar
Fiġān ile didi ey māder-i ḥamīde seyr

Bu Kūfe içre ġarībim ġam ü melālim var
Ne māderim ne bacım var vü ne ʿıyālim var

Alup araya beni Kūfiyān-ı bī-īmān
Ẕelīl ü[982] ḫ̬ār eyleyüp[983] öldirirler ey ana cān

Bana bugün analıḳ eyle ey żaīfe-i zār
Rıżā-yı Allāḥ içün sende ḳılma yasımı ḫ̬ār

Ġamımda ḳara giyüp āh ile ciger daġla
Gelüp ḳanāre ḳabāḳında[984] oḫ̬şayup aġla

Fiġān ile digilin zīnet-i oṭaḳım vāy
Ḳanārelerde ḳalan peykeri ḳonaḳım vāy

İki el ile urup başa Ṭavʿa-i nālān
Didi ġarīb aġa bu dillere cānım ḳurbān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ben bir ġarīb-i bī-kesem ū nālān[985] ey aġa
Daʾīm ġamıñda dīdesi giryānam ey aġa

Evvel ḳapumda bilmeyüp incitmişem seni
Taḳṣīrimi bağışla peşimānam ey aġa

Virem yolında sīnemi oḳlar ḳabāḳına
Baḳ gör ne nevʿ ile saña ḳurbānam ey aġā

[981] ḳabāḳunda: yanınca KM.
[982] ẕelīl ü: velī KM.
[983] eleyüp: eyleyüp KM.
[984] ḳabāḳında: yanında KM.
[985] nālān: bī-yāram GH.

O dem[986] o zāde-i ʿamm-i sütūde-i ebdāʿ
Żaʿīfe Ṭavʿa-i pāk-i iʿtiḳādı ḳıldı vedāʿ

53

Der Keyfiyyet-i Bīrūn-ı Āmeden Cenāb-ı Müslim Ez-Ḫāne-i Ṭavʿa

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳadem ḳoydı kenāre ibn ʿammi server-i Baṭḥā
Çıḳup ṣaḥn-ı serāy-ı Ṭavʿadan mihr-i cihān-ārā

[107b] Elinde tīġ-i mānend ʿaṣā-yı zāde-i ʿİmrāñ
Vefāʿ-ı leşker-i Firʿavn içün deryā yaran Mūsā

Olanda cilve-ger nūr-ı cemāli şems-i tābān teg
Gören söylerdi ẓāhir oldı ʿālemde yed-i beyżā

Besān-ı serv-i cennet ḳāmet-i rāʿnā-yı bālası
Elinde ḳabża-i tīġ-ı şerer-engīz-i berḳ-asā

5 ʿAyān-ı sehm veliyullāh-ı bin elhā cibininde
Cibininde yazup naḳāş-ı ḳudret *Lā-fetā illā*[987]

Bedende her ser-i mūyı temām yā Ḥüseyn gūyān
Göñülde āteş-i hicrān başında ʿaşḳ ile sevdā

İki ebrūları ḳavseyn her müjgānı bir peykān
Ḳızarmış gözleri hemçün ʿAlī-yi velī vālā

Ṭelāṭum eyleyüp mülk-i bedende ḳahr deryāsı
Ġażabdan reng-i ruḫsārı besān-ı lāle-i ḥamrā

Dolandırdı yüzin her semte baḳdı gözleri doldı
Didi Allāh ġarībem bī-nevāyem bī-kes ü tenhā

10 Bu deryā teg ḳoşun inṣafsız ben bir nefer yalñız[988]
ʿAceb ḫ̆ār-ı ẕelīl oldım işimdir āh-ı vāveylā

[986] o dem: ġaraż GH.
[987] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[988] yalñız: yalḳuz GH.

Eger ölsem hani bir kimsenem ḳoysun beni ḳabre
Ṭutaydı yasımı ḳan aġlayup çün Ḳumrī-i şeydā

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Çü baḳdı ḳoşun[989] semtine ḫışm-nāk
Didi yoḳ ümīdim Allāh sivāk

O Baṭḥā vü Yeṣrüb zemīn serveri
Ezel çekdi bir naʿra-i Ḥaydarı

Basup ṭās-ı külāhını ebrūsına
Tikān virdi bir dest-i bāzūsına

Ṭutup ḳabża-i tīġ-ı ḫārā-şikāf
Çeküp berḳ-i lāmiʿ gibi ez-ġilāf

O serdār ü sālār-ı ḥall ü ḥarem
Yüceldüp ḫüsāmın besān-ı ʿalem

Serādan be-ḳaṣd-ı sipāh-ı ẓulām
Mehātible çıḳdı çü şīr-i künām

[108a] Çoḳ ḥasretle göz dönderüp her ṭaraf
Çeküp āhı bir baḳdı sūy-ı Necef

Didi zār ü bī-yāverem yā ʿAlī
Ḥüseyn oġlıña nūgerem yā ʿAlī

Beni ḳoydı yalñız[990] bu ḳavm-i deġā
Yetiş dādıma ey şeh-i[991] *Lā-fetā*[992]

Bu deryā ḳoşun men özim bir nefer
Ġarībim vaṭandan cüdā ḫūn-ciger

Diyüp bu sözi göz diküp ṣaflara
Özin urdı deryā gibi leşkere

[989] ḳoşun: ʿasker KM.
[990] yalñız: yalḳuz KM.
[991] şeh-i: şāh-ı KM.
[992] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Dem-i tīġ-i ḫūn-rīz-i berrān ü tīz
ʿAyān itdi hengāme-i rest-a-ḫīz

Tecellā-yı ṣamṣam ü berḳ-i ḥüsām
ʿAdū ʿömrin eylerdi fevren itmām

Ḳılıc yıldırım teg dökende şerer
Yaġardı yire baş besān-ı maṭar

Ḳılanda ḥavāle keserdi dü-nīm
İdüp tenleri çün ʿiẕām-ı remīm

Urardı ḳılıc Şīr-i Dāver gibi
Uḥud rezmgāhında Ḥaydar gibi

Urulmışdı on beş yara cānına
Boyanmışdı cismi ḳızıl ḳanına

Ol ārām-ı cān-ı şeh-i[993] maşrıḳayn
Diridi temāşaya gel yā Ḥüseyn

Ġarībem yaram çoḳ özim bī-penāh
Gözim intiẕārında sīnemde āh

Alup çevremi ḳavm-i şūmla yetīm
Gül üzlü[994] balam kūşelerde yetīm

Dalımda bir ʿavrat açup başını
Töker men dil-efkāra gözyaşını

Bu ḥāl ile men ölem ey şāh-ı dīn
Ṭutar yasımı Ḳumrī-i dil-ḥazīn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[108b] Çü rezmgāhda serdār-ı bī-vaṭan Müslim
Ġarīb ülkede ẕilletle cān viren Müslim

Baġrım maʿreke-i Kūfiyān bī-āzaram
O girdārda daʿvā içinde germ-ā-germ

[993] şeh-i: şāh-ı KM.
[994] üzlü: yüzli KM.

Ne gördigim bir uşaḳ şiddet ile[995] zār aġlar
Ṭutupdır dāmenini çeşmi eşk-bār aġlar

Gehī urar başına gāh kākülini yolar
Diyer gehī yüregim od ṭutup yanar aġlar

Fiġān-ı vāh ile söyler yaralı amān[996] ġarīb
Bugün o gündi[997] cihān ehli her ne var aġlar

Dayan yürekde sözüm var getürmüşem peyġām
Disem bu vāḳıʿ ayı ʿarş-ı Kird-gār aġlar

Görende Müslim o ṭıfl-ı ṣaġīri oldı kebāb
Ḳılıc uran eli süst oldı dizleri bī-tāb

Çoḳ aġladı didi ey ṭıfl-ı nevres-i maʿṣūm
Kim eyleyüp saña ẓulm olmuşın böyle maẓlūm[998]

Di derdiñi ne olup reng-i ʿārıżın saralup
O ḳadar aġlamışın iki gözlerin ḳızarup

O ṭıfl başına urup ʿarż ḳıldı ey serdār
İki gül yüzlü balandan saña selāmım var

Beni kebāb ḳılup baġrımı idüpler dü-nīm
Biri ʿazīz Muḥammed birisi İbrāhīm

İşidicek bu sözi yandı Müslim aġladı ḳan
Didi bu gözlere ey nūr-ı dīde men ḳurbān

O şāhzādeleri sen ne ḥālde gördin
Di birce şād idiler yā melālde gördin

Beyān ele[999] baña ʿizzetde idiler yā ḫ̆ār
Ḳonaḳı onlara ḥürmet ider mi leyl ü nehār

Yürekleri dutılanda olur mı göñlin alan

[995] şiddet ile: ẓillet ileGH.
[996] aman: - KM.
[997] gündi: gündir KM.
[998] maẓlūm: maġmūm GH.
[999] ele: ḳıl KM.

Düşende yādına ben boynuna ḳolını salan

O ṭıfl aġlayup ʿarż itdi ey belāya dü-çār
Ne nevʿ görmüşüm ise saña ideyem iẓhār

[109a] Geçerdim imdi aġā ḳuçeler arasından
Güẓārım oldı Şerīḥün der-serāsından [1000]

Baḳup ne gördim iki nev-civān-ı māh-pāre
Ḳapu dalında ḳoyuplar yüzini dīvāre

Başı açıḳ yaḫası çāk gözleri giryān
Urırlar[1001] başlarına eyleyüple[1002] āh-ı fiġān

Ḳulaḳlarına yeten demde yā Ḥüseyn sesin
Bilürle[1003] düşmen arasında yoḫdı[1004] dād-ı resin

Bu hāy ü huy sesinden o iki şehzāde
Virürler kāküliniñ tellerin yolup bāda

Durupla[1005] dalda düşmanlarıñ hirāsından
Baḫula[1006] kūçeye gizliyen ḳapu arasından

Beni görende o şehzādeler be-ʿacz-i temām
İdüp ḥużūrıña mevlā bu diller ile peyām

Selām ola saña ey server-i zamāne baba
Ḳoyan bizi bu vilāyetde yana yana baba

Bugün iki gice gündüzdi[1007] senden ayrılalı
Çoḳ aġlarıḳ yıḳılup genc-i āsitāna baba

Namāz-ı şām zamānı dolar yüreklerimiz
Dönüpdir rengimiz hicrinde zaġferāna baba

[1000] güẓārım oldı Şerīḥün der-serāsından: - KM.
[1001] urırla: urırlar KM.
[1002] eyleyüple: eylerler KM.
[1003] bilürle: bilürler KM.
[1004] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1005] durupla: duruplar KM.
[1006] baḫula: baḳarlar KM.
[1007] gündüzdi: gündüzdür KM.

Gice ṭaʿām gelen vaḳitde ḳabāḳımıza[1008]
Fiġānımız yücelüp ḳalḳar āsmāna baba

İki yetīm baḳup birbirimiziñ yüzine
Ġamında gözyaşını eyleriz revāne baba

Yatan zamānda bir Allāh ḫaber ṭutar bizden
Ata diyende gelen vaḳtde fiġāna baba

Kebāb od üzre yanan teg yatanda ḳavrulırıḳ
Şerār-ı āhımız odlar salur cihāna baba

Anadan ayrı uşaḳlar gice ḳaranlıḳ oṭaḳ
Olupdı[1009] bizler içün aġlamaḳ bahāne baba

Daşanda derdimiz āheste gizliyen aġlarıḳ
Yetişmesün sesimiz kūş-ı mizbāna baba

İki ḳanādı sınan bülbülin düşüp ḳafese
Muḥaldir irişek bir de āşiyāna baba

[109b] Olup Şerīḥün evi ḳorḫudan bize zindān[1010]
Ne kūçeye çıḳabilür ne özge yana baba

Gelür ḳulaġımıza yā ʿAlī sesin her dem
Meger idüple[1011] seni oḫlara nişāne baba

Alup araya seni yoḫsa Kūfiyān-ı şerīr
Yaralı cismiñi elvān idüpler ḳana baba

Eger yaralı de olsan bize yitür öziñi
ʿİlāc eylegilin gelmişiz āmāne baba

Şefāʿatin ola ḳısmet gerek ḳıyāmetde
Yanan ġamında o Ḳumrī-i nevḥa-ḫᵛāna baba

[1008] ḳabāḳımıza: önümüze KM.
[1009] olupdı: olupdır KM.
[1010] Şerīḥün evi ḳorḫudan bize zindān: - KM.
[1011] idüple: idüpler KM.

Meclis-i Şeşüm Şehādet-i Cenāb-ı Müslim İbn ʿAḳīl ʿAleyhi's-selām Derdārü'l-Cefā-yı Kūfe

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Çü serv-i gülşen-i imān meh-i sipihr-i vefā
Gül-i riyāż-ı fütüvvet emīr-i mülk-i ṣafā

Ġarīb şehr-i vaṭan nāyib-i imām-ı Celīl
Belā vü derde giriftārı Müslim ibn ʿAḳīl

Vaḥīd ü yek ü tenhā ḳoşun ḳabāḳında
Miṣāl-i bülbül-i şūride gül firāḳında

Beden yaralı ciger dāġlı cismi gülnārı
Yaralarından olup çeşme çeşme ḳan cārī

Dönüp ḫazāna cefā ile ʿömrünüñ bāġı
Oġul firāḳı ile ġamlı sīnede dāġı

Ṭurup muḳābil-i aʿdāda yek ü tenhā
Bu diller ile iderdi ḫiṭāb o kān-ı vefā

Yaḫamdan el çekün ey ḳavm-i dīn tenhā ölürem
Ġarībdi[1012] pederim yoḫdı[1013] bir penāh ölürem

Size ne eylemişem var meger ne taḳṣīrim
Adamsızım bu vilāyetde bī-günāh ölürem

Ne ḳadar aḫtarıram bir nefer müselmān yoḳ
Bugün ola ben nālāna dād-ı ḫ̆āh ölürem

Yaralarımdan aḳar ḳan miṣāl-i fevvāre
Düşüp ḳara güne sīnemde sūz-ı āh ölürem

Yazup meger beni öldürmege götürmüşdüz
Cefā ile günimi eylediñiz siyāh ölürem

[1012] ġarībdi: ġarībdir KM.
[1013] yoḫdı: yoḳdır KM.

[110a] Yigirmi biñ nefer evvelce eylediñiz bīʿat
Dağılduz[1014] āḫiri bī-leşker ü sipāh ölürem

Bu şehr içinde eger yoḳ muʿīn dād-ı resim
Yaḳīn ki ḳanımı sizden alur Allāh ölürem

Ḳoyun gidüp gine gelem görem uşaḳlarımı
İdem bir ḥasret ile anlara nigāh ölürem

Anasına yitürem birce ol yetīmleri
Bu ḥāli zārıma olsun Ḫudā güvāh ölürem

Bu sözleri işidende o ḳavm-i kīne-ḫısāl[1015]
Başın aşağa şalup oldılar temāmısı lāl

Ne gördiler yücelüp fevḳ-i dāmdan nāle
Vefālı Ṭavʿa fiġān eyler ol aḥvāle

Yolar töker ağaran şaçların açupdır baş
İki gözinden olur çeşme teg revān aḳan yaş

Dir ġarīb vilāyetde nātüvān aġa vāy
Batan ʿaḳīḳ-ṣıfat ḳana nev-civān aġa vāy

İki gül yüzli yetīm oġlı kūşelerde ḳalan
Temām-ı gül bedeni laḫte laḫte ḳan aġa vāy

Eli gördiklerine yitmeyüp olan ḥasret
Yaralı peykeri ṣad pāre doġranan aġa vāy

O dem[1016] o server-i serdār-ı āsmān ger bāʾs
Ġarīb-i Kūfe beni ʿammü Ḥażret-i ʿAbbās

Görüp ki sözleri ol ḳavme itmedi teʾşīr
Yüceldi ḳāmeti destinde ḳabża-i şemşīr

Ḫiṭāb ḳıldı eyā Kūfiyān-ı bī-īmān
Bugünki günde menem nāīb-i imām-ı zamān

[1014] dağılduz: dağıldınız KM.
[1015] ḫışāl: şiʿār KM.
[1016] o dem: ġaraẓ GH.

Gümān eylemeyin şehr-i Kūfede ḫˇārım
Baḳın görin ṭanıyın ben kimim ne serdārım

55

Ricz-i Cenāb-ı Müslim ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Eşḳiyā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey cemāʿat men gülü gülzār-ı īmānam biliñ
Dīn gülistānında bir serv-i ḫırāmanam biliñ

Şāh-bāz-ı evci ʿizzet-i āşiyānam fevḳ-i ʿarş
Ṭāyir-i ferḫunde seyr-i bāġ-ı Rıḍvānam biliñ

[110b] Aşlı fıṭratda Ḳureyşim nesli pākim Hāşimi
Çarḫ-ı ʿizzet burcına bir māh-ı tābānam biliñ

Gelmişem aşlāb-ı ṭāhirden vücūda ṭāhirim
ʿĀlem-i ḫilḳatde çün mihr-i dıraḫşānam biliñ

Çün ḥasebde ibn Muṣṭafā dil-bendiyem
Hem nesebde dīn içün mersūs-ı bünyānam biliñ

Hamzadır ʿamm-i kibārım şāh-ı iḳlim-i vefā
Mesned-i taḫt-ı vefāda ben de sulṭānam biliñ

Bir ʿammim şeh-bāz-ı cennet Caʿfer-i Ṭayyārdır
Bārgāh-ı rifʿate şemʿ-i şebistānam biliñ

Bir ʿammimdir Ḥaydar-ı saff-der ʿAliyyü'l-Murtażā
Ben daḫı ārām-ı cān Şah-ı Merdānam biliñ

Var celālim ibn ʿammim Kerbelā sulṭānına
Cān-şin mīr-i Baṭḥa şāh-ı devrānam biliñ

Gūş-vār-ı ʿarşa nāʾib-i Müslimim ibn ʿAḳīl
Menzilinde Āṣaf-ı mülk-i Süleymānam biliñ

Görünüpdür çün beni Mıṣr-ı belā bāzārına
Gelmişem bir Yūsuf-ı Yaʿḳūb-ı zindānam biliñ

İtmeyiñ hīç özge fikr ey leşker-i Firʿavniyāñ
Sizlere deryā yaran Mūsā ibn ʿİmrānam biliñ

Olmışam Şīr-i Ḫudāvenda şecāʿat-ı vāriş
Dehride ḳāʾim-maḳām Şīr-i Yezdānam biliñ

Ḳāleʿ-i Ḫayber ʿAliyyü'l-Murtażādır *Lā-fetā*[1017]
Ben daḫı ḳollar iken ḳavm-i[1018] Süfyānam biliñ

Cūş idüp dāvā güni deryāyı ḳahr-ı saṭvetim
Ger ṭelāṭum eylesem deryā-yı ʿummānam biliñ

Raʿd teg olsam ḫurūşān-ı çarḫa salam ıżtırāb
ʿArṣagāh-ı rezmde bünyān-ı ṭūfānam bilin

Berḳi seyfim bir tecelli itse fevc-i düşmene
Yandırır ʿömriñ uranda berḳ-i sūzānam biliñ

Heybetinden naʿramıñ lerzāndı[1019] ṭoḳuz kūh-ı ḳan
Maʿraż-ı cengāh içinde şīr-i ġurrānam biliñ

Ṣaf şiken aʿdā-figen żaraġam ṣaḥrāyı neberd
Düşmene hīcā güninde merd-i meydānam biliñ

[111a] Ey olanlar ẓāhira İslām bāṭında Yehūd
Yoḳ meger inṣāfıñız āḫir müselmānam biliñ

Urmayasız ol ḳadar yāre ḳan aḳup fevvareler
Ṭāḳatim yoḳ lāle teg al ḳana ġalṭānam biliñ

Yoḫdı[1020] pākim ölmekimden var başımda ʿaşḳ-ı yār
Olsa biñ cānım eger ʿAbbāsa ḳurbānam biliñ

Kūşelerde ḳaldı ser-gerdān iki oġlanlarım
Anlarıñ aḥvāline çoḳ dīde-giryānam biliñ

Tā nefes var virdi ẓikrim yā Ḥüseyndir yā Ḥüseyn
Gülşeni mātemde bir Ḳumrī-i nālānam biliñ

[1017] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1018] ḳavm-i: - KM.
[1019] lerzāndı: lerzāndır KM.
[1020] yoḫdı: yoḳdır KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ẓuhūr idende bu sözler ʿazīz-i Baṭḥādan
Nefes kesildi gürūh-ı şerīr-i aʿdādan

Muḥammed Eşʿaşıñ oġlı o ẕālim-i ġaddār
Ḫitāb ḳıldı ki ey der-i bī-devāya dū-çār

Ḳabūl eylegil bīʿat-ı Yezīd-i pelīd
Amān virem saña ta olma ẕillet ile şehīd

İṭāʿat eyle bu fermāna ġamdan ol āzād
İder cihānda seni ser-bülend ʿAbīd Ziyād

İşitdi bu sözi ol kānı ġayret-i nāmūs
Cevāb virdi ki ey bed-nihād-ı şūm-ʿabūs

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ne bī-ġayretsiz ey ẕālim meger sizlerde ʿār olmaz
Dili sengiñizde ḥaşiyet perverdigār olmaz

Dime bu sözleri ey nā-müselmān bir ḥayā eyle
Maʿāẕallāh ki Ādem zümreʾī şeyṭāna yār olmaz

Virir cānān yolında şevḳ ile cān ʿāşıḳ-ı sādıḳ
İden iḳrārına ḥaşā velā bī-iʿtibār olmaz

Ḫalīle nār-ı gülşendir ẕebīḥe lāledir ḫānçer
Mesīḥāya firāz-ı dārdan hergiz firāz olmaz

İṭāʿat eylemez hergiz Kelīmullāh Firʿavūna
Ḥabīb-i Kird-gāre leylü'l-Miʿrāc tār olmaz

Sebīlullāhda maḳtūl olan ʿuşşāk iḥyādır
Ḥużūr-ı ḥażret-i cānānda hīç vallāhi ḫˇār olmaz

[111b] Celālet mülkiniñ şāhenşehi ẕillet ḳabūl itmez
Olunca külli rübāhe şīr-i ner şikār olmaz

Eger baş virmese ʿāşıḳ irişmez vaṣl-ı cānāna
Vefāsı maḥżer-i ṣıdḳı ṣafāda āşikār olmaz

Ḥüseyn ʿaşḳında ölem bī-kefen ġurbet vilāyetde
Ḳalur mevtim ne tābūt vü ne ġasl ü ne mezār olmaz

Anam yoḳ gözlerimi bağlasun cān viren demde[1021]
Belī her kim ġarīb olsa aña bir ġam-güsār olmaz

Bacım yoḳdır açup başın disün ṣad pāre ḳardaş vāy
Benim teg hīç müselmān cān virende intiẕār olmaz

Gögermez ḳabrimiñ topraḳı gökden yaġsa biñ bārān
Olunca rūz-ı maḥşer türbetimde hīç bahār olmaz

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sözde ṭāmilerin üzre ḳoydı bir vaḥşet
Yanıġlı diller ile ağlıyordı bir ʿavrat

Baḳup ne gördi o bī-çāre ʿavrat hāni
Yolar saçın dir ey miḥnet ü belā kānı

Anasızım dime yandı ġamıñda cism ile cān
Olam bu yārede ken[1022] ḫaste cānıña ḳurbān

Ana yerine bugün ağlaram saña dutup yas
Bacı gibi giyerem mātemiñde ḳara libās

Fiġān ilen diyerem şāh-ı nā-murād[1023] aġa vay
Ḳanārelerde ḳalan mevti bī-mezār aġa vay

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿul

Dü-bāre[1024] o serdār-ı düşmān şikār
Olup germ-i hengāme-i kār-ı zār

Açup pençe-i mānend-i şīr ü peleng
İdüp ʿarṣa-i remzi küffāre teng

Töküp başları miṣl-i berg-i ḫazān

[1021] cān viren demde: cān tapşuranda" şeklindedir.
[1022] ken: iken KM.
[1023] nā-murād: tāc-dār KM.
[1024] dü-bāre: tekrār KM.

İderdi yiri ḳan ile erġuvān

Dem-i tīg-ı ḫūn-rīz[1025] çü tīr-i şihāb
O ḳavm şeyāṭine salmışdı tāb

Uranda ḳılıc mir-i vālā-nejād
Ḳaçardı ʿasākir[1026] miṯl-i ḫayl cerād

Bükülmişdi ṭomar teg desteler
Çıḳardı göge nāle-ü'l-ḫaẕer

[112a] Çü raʿd-ı bārān iderdi ḫurūş
Ḳılardı ten ü düşmānı laʿl-i pūş

Yaralı beden-i peyker çāk çāk
Olunmışdı āġuşte ḫūn ü ḫāk

Bedenden kesilmişdi rāhı ʿubūr
Olurdı ʿayān şūr-ı yevmü'n-nüşūr

Dutardı beni ʿammi faḫrü'l-anām
Atardı o nā-kesleri fevḳ-i bām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O Hāşimī neseb ü Murtażā ʿAlī ṣavlet
Şerār-ı tīġ ile ṣalmışdı Kūfeye vaḥşet

Ḳılıc ḳabāḳına ḳatmışdı fevc-i eşrārı
İderdi ḫūnı ʿadū ile nehirler cāri

Görüp bu ḥāleti çün ibn Eşʿaṯ-ı ġaddār
Sifariş eyledi ibn Ziyāda ey sālār

Bugünki gün daḫı dirlik ḥarām oldı
Yaḳīn ki Müslim elinde ḳoşun temām oldı

Çeküpdi tīġ-ı belā Müslim firişte-niḳāb
Bu az ḳoşunlar anıñ rezmine getürmez tāb

[1025] ḫūn-rīz: berrān KM.
[1026] ʿasākir: ḳoşun GH.

Tevaḳḳuf eyleme imdāda pehlüvān gönder
ʿİlāc ile bize leşker-i girān gönder

Bilende bu ḫaberi pür-bed-nihād Ziyād
Alışdı nārı cehennem gibi çeküp feryād

Muḳārrer eyledi bir fevc ʿasākir-i bī-pervā
Revāne oldılar Müslim ṭaraf çü seyl-i belā

Töküldi dört ṭarafdan o fırḳa-i şūm
Getürdiler o ġarīb vaḥīdin üzre hücūm

Ḳılıc uran oḳ atan cümle deste-be-deste
Yetişdi mūr-ı milḫ teg o tāc-dār üste

Kifāyet itmediler ẓulm-i bī-niẕāmlara
Ḳıtāle çıḳdı o nāmerd-i ḫalḳ-ı tāmilere

O bī-nevā dolanurdı ne yār ü ne yoldaş
Salurdı başına ol ḳavm-i damlardan ṭaş

İderdiler ney ü ḫāşāk ḫārı lafẓ-ı ālūd
Tökerdiler başına od urup o ḳavm-i Yehūd

[112b] Kimi urardı dem ü nīze-i sinān ilen
Kimi urardı ḫançer-i ḫūn-rīz settān ilen

Degende yāre diridi ġarīb cānım vāy
Daġıldı ẓulm ü cefā ile ḫānımānım vāy

Elin zamānede düşen ayrı aḳrabāsından
Nişān-ı ḫançer olan cism-i nātüvānım vāy

Dü-bāre cūşa gelüp ġamları be-çeşm pür-āb
Yüzini Mekke ṭaraf dönderüp kim itdi ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳıldı bu rūzgār beni ḫ̌ār yā Ḥüseyn
Düşman elinde zār ü giriftār yā Ḥüseyn

Yoḳ iʿtibār-ı gerdiş-i çarḫıñ medārına

Gelme diyār-ı Kūfeye zinhār yā Ḥüseyn

Yalñız ḳoyup temām-ı başımdan daġıldılar
Bī-raḥmdür bu ḳavm-i sitemkār yā Ḥüseyn

İmdādıma tapulmadı bir yāver ü muʿīn
Oldum nişān-ı ḫānçer-i ḫūn-ḫᵛār yā Ḥüseyn

Virdim yaralı sīnemi oḳlar ḳabāḳına
Ḳan ile ṭoldı kūçe vü bāzār yā Ḥüseyn

Öldüm ġarīb yerde elim yetmedi saña
Ḳalbimde ḳaldı ḥasret-i dīdār yā Ḥüseyn

İmdi yitüp dudaḳıma cān yoḫdı[1027] ṭāḳatim
Derdimden olmadı ki ḫaberdār yā Ḥüseyn

Ne başımı diz üzre alan var ne aġlayan
Yoḳ bir nefer yanımda ʿazādār yā Ḥüseyn

Ey kāş olaydı birce yanımda[1028] şecāʿ-ı nās
ʿAbbās-ı nām-dār-ı ʿalem-dār yā Ḥüseyn

Olsa alurdı ḳanımı ibn Ziyāddan
Ḳoymazdı şehr-i Kūfede deyyār yā Ḥüseyn

Gelsün eger sirāḳıma vīrāne Kūfede
Aḫtarma hīç mekānı dil-efkār yā Ḥüseyn

Ḳaṣṣablar ḳanāresi üstünde gör beni
Gül peykerim olup nice gülnār yā Ḥüseyn

[113a] Ḳalmış iki yetīmlerim zār ü derbeder
Bilmem ne yerde dīdesi ḫūn-bār yā Ḥüseyn

Gülzār-ı mātemimde idüp nāle vü efġān
Aġlar hemīşe Ḳumrī-i gülzār yā Ḥüseyn

[1027] yoḫdı: yoḳdır KM.
[1028] yanımda: bugünde KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diridi derdini cārī iderdi gözyaşın
Atup o ḥālde bir bī-ḥayā cefā daşın

Degende seng-i cefā arż ü hem semā yandı
Cibini Aḥmed-i Muḫtār teg yaralandı

Aḳardı ṣafḥa-i ruḫsārı üzre ḳırmızı ḳan
O ḥālet ile gine bir laīn-i bī-īmān

Utanmadı o ġarībiñ yaralı cānından
Ḥavāle eyledi bir ṭaş daḫı dehānından

Degende seng-i cefā dişleri şikest oldı
Yaralup dudaḳı aġzı ḳan ile doldı

Didi elin şel ola ey laʿīn-i bed-fıṭrat
Ḥüseyn-i Fāṭımaya eyledin beni ḥasret

O dil-figār-ı ḫazīn bulmayup daḫı çāre
Yetişdi bir ḳapuya tekye ḳıldı dīvāre

O ḫāne ṣaḥibi Ḥamrānıñ oġlı Bükeyr-i şerīr
Çıḳup evinden o maẓlūma urdı bir şimşīr

Ḳılıc irüp başına cism-i cānı odlandı
ʿAmmüsi Ḥaydar-ı Kerrār teg yaralandı

O tīġ saldı şerāre sipihr-i ṭāḳına
O ḳadar kesdi yetişdi susuz dudāḳına

Yaralarından aḳup ḳan kebāb olup cigeri
Olup revāne ʿiẕārına eşki çeşmi teri

Didi baña su virin el-ʿaṭş-ı müselmānlar
Yaraluyam yüregim itdi ġış müselmānlar

Bana teraḥḥum idiñ āḫiri müselmānım
Ne Rūmiyyem ne Frenk ü Ḥabeş müselmānlar

Birisi raḥme gelüp ol gürūhdan be-şitāb

Getürdi virdi o serdāra birce kāse-i āb

Alup içende ṣuyı yandı tāzeden cānı
Töküldi kāse-i āba temām-ı dendānı

[113b] Açıldı ḳan dehānından böyle revān oldı
Ḳızardı rengi suyıñ kāse içre ḳan oldı

Töküp ṣuyı yire bir āh çekdi dīde pür-āb
Yüzin Ḥicāza dolandırdı ḳıldı böyle ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yitdim diyār-ı Kūfe-ārā cān yā Ḥüseyn
Saldım belālı başımı ṭūfāna yā Ḥüseyn

Bir kimse yoḳ penāhım ola yalñız ġarīb
Cismim nişān olup dem-i peykāna yā Ḥüseyn

Oḫdır yaralı sīneme üst üste ṣancılup
ʿĀṣıḳdı nīze bu dil-i sūzāna yā Ḥüseyn

Bir dāş uruplar aġzıma al ḳan ile dolup
Döndürdiler içen suyımı ḳana yā Ḥüseyn

Hem-dem yalın ḳılıc görinür nīze vü sinān[1029]
Ḥasret gözüm eger baḳa her yana yā Ḥüseyn

Od yaġdırırla[1030] başıma bām üste çıḳup
Ki dāş urala[1031] gevher-i dendāne yā Ḥüseyn

Cürmim nedir ne eylemişem men de bilmezem
Dār-ı fenāda leşker-i ʿudvāne yā Ḥüseyn

Ḥamrānun oġlı Bükeyr urup bir ḳılıc baña
Ölem bu yāre ile ẕelilāne yā Ḥüseyn

[1029] nize vü sinān: nīze mūnisim KM.
[1030] yaġdırırla: yaġdırırlar kKM.
[1031] urala: urarlar KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḳılınca tekye virüp ol ġarīb-i bī-ġam-ḫᵛār
O ḳadar ḳan yaradan gitdi ḳalmadı girdār

Ne ḳolda ḳuvveti ḳaldı ne cismde ṭāḳat
Tapup bu ḥālde ol ḳavm-i bī-ḥayā fırṣat

Hezār ḥayf ayaḳlandı size fevc-i küzāz
Hücūm ḳıldı niçe bī-ḥayā kemend endāz

Yitürdiler felek-i çarḫa nāle-i āhın
Ḳolını bağladılar nāʾib-i Yedallāhıñ

İderdi nāle beni ʿamm-i ṣāḥib-i Miʿrāc
Biri urardı daş ilen biri urardı aġac

Çekerdiler onu dārü'l-emāre semtine revān
Dalınca Ṭavʿa düşüp seslenürdi nāle-künān[1032]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[114a] Ey ehl-i Kūfe bu şeh-i bī-yārı urmayın
Raḥm eyleyin ki bağlıdı[1033] ḳolları urmayın

Çoḳdur yarası öldirir bu yaralar bunı
İncidmeyiñ bu ḳadar sizi tārı urmayın

Ẓulm ile atmayın bu ġarībe cefā daşın
Müşkil gününde aḫtarır öz[1034] yār-i yoldaşın

Yoḳdur açа anası oġıl diyüp başın
Ḥayrandı kūşelerde uşaḳları urmayın

Mühlet viriñ disün yüreginde olan sözin
Cān tapşuranda ḳıble ṭaraf döndirin yüzin

Bāri ḳoyun ölende gelüp bağlayam gözin
Yalñız ḳalup da yoḳdur hevā-dārı urmayın

[1032] seslenürdi nāle-künān: çoḫ iderdi āh-ı fiġān GH.
[1033] bağlıdı: bağlıdır KM.
[1034] öz: - GH.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż o bī-kes-i mecrūḥı ehl-i kīn[1035] ʿinād
Çeküp yitürdile[1036] ta meclis-i ʿAbīd Ziyād

Olanda meclise dāḥil o dil-figār-ı ḥazīn
Tekebbürāne baḳup zāde-i Ziyād laʿīn

Feżā-yı dehrde çarḫun belī ṣafāsı budur
Hemīşe yaḫşılara gösterün Vaḳḳas budur

Firāz-ı taḫtda āl-i zinā dimāġ üste
İmām-ı nāʾibi ḳol bağlayup ayaḳ üste

Revādır egleşe taḫt üste ibn Mercāne
Ḳabaḳda saḳlaya Müslimi ẕelīlāne

O nā-dürüst-i cefākār-ı bed-mizāc-ı ʿanīd
ʿAzīz-i Ḥaḳḳ yüzine baḳmayup zamān-ı baʿīd

Zebüñe doldı dimāġına bād-ı kibr-i ġurūr
Ḫiṭāb ḳıldı muhātible miṯl-i kelb-i ʿuḳūr

Ne fitne Kūfeye salmışdın ey fesād şiʿār
Hezār şükr ki gördim seni bu nevʿ ile ḫˇār

Bu fikre gelmiş idiñ nāʾib-i imām olasan
Emīr-i Kūfede mesned-nişīn-i Şām olasan

Ḫayāl-i ḫām ile salmışdın ʿālem ehline cār
Ḥüseyn şāh olacak sen aña sipihālar

Bugünki gün niçe gördin ḳażā-yı rabbānī
Seni ẕelīl-i ʿazīz itdi āl-i Süfyānī

[114b] Celāl ilen emr alır ṣolumda sağımda
Ne nevʿ ḫˇār-ı ẕelīl olmasan ḳabāḳımda

Bu sözde eyledi deryā-yı ḳahr Müslim cūş
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey zāde-i ziñā ḫāmūş

[1035] kīn: ẓulm GH.
[1036] yitürdile: yitürdiler KM.

Gerek degil bize hīç ʿizzet-i cihān-ı ḫarāb
Cihāndı cīfe velī ṭālib cihāndı gül-āb

Yazupla[1037] nāme bize Kūfeden vażıʿ-ı şerīf
Odır imām-ı zamān boynuna gelüp teklīf

Ne göz döküpdi Ḥüseyn Kūfeniñ imāretine
Meni revāne ḳılup ümmetiñ hidāyetine

Egerçi imdi ẕelīlim cezā gününde saʿīd
ʿAzīz-i āhiretim ḫˇārdır cezāda Yezīd

Cihānde ẕillete düşmek bize saʿādetdir
Yoḳ imdi bāk-i işüm[1038] āḫir şehādetdir

Bu ḳuldan ġażab-ı ālūd olup öz şett-i nihād
Kemāl-i ḳahr ile seslendi işitdi cellād

Buyurdı Müslim-i bī-çāre eliñ nīrān[1039]
Meni ger öldüre sen eyle birkese fermān

Riʿāyet eyleye bir laḥẓ-ı ḳadr-i ḥürmetimi
Gele ḥużūrıma ta eyleyem vaṣiyyetimi

Ḳabūl idüp bu sözi zāde-i Ziyād laʿīñ
Bu emre zāde-i Vaḳḳaṣ eyledi taʿyīn

Gelüp ḥużūra ʿÖmer Saʿd şūm u naḫs-ı deġā
Ḫiṭāb ḳıldı aña Müslim-i ferişte-liḳā

Vaṣiyyetim budur ol saña biḥālet-i zār
Adamsızım bu vilāyetde yoḫdı[1040] bir ġam-ḫˇār

İşim temāma yitüp bu ḳadar ölmegimden ġam
Var imdi ḳarż bu şehr içre yediyüz dirhem

Ezel bu maṭlab ü maḳṣūdımı edā eyle
Zırh ile tīġımı sat borcımı edā eyle

[1037] yazupla: yazuplar KM.
[1038] işüm: ismüm KM.
[1039] nirān: ġaddār GH.
[1040] yoḫdı: yoḳdur KM.

Ölen ṣora[1041] men maẓlūmı dāġ-dār itme
Alup cenāzemi defn eyle ḫˇār-ı zār itme

Yitür bu maṭlabımı Ḥaḳḳ rıżāsı itmāme[1042]
Ḥüseyn-i Fāṭımaya yaz amān di bir nāme

[115a] Mebāde Kūfe diyārına gelmesün zinhār
Bu eh-i Kūfede yoḳdur vefā ġayret-i ʿār

İdüp vaṣiyyeti Müslim o sest bünyāde
Şehīd olmaḳ içün olmışdı āmāde

Muḳarrer itdi Ziyād oġlı bir seg-i Şāma
Çıkardı Müslimi dārü'l-emārede ṭāma

O bī-ḥayā-yı cefākār-ı şūm-ı bed-ṭıynet
Ḳılıc çeküp yüridi istedi ura ḍarbet

Ne gördi birkes nūrāni melek-simā
Açup başın dutup elde maḥāsin-i beyżā

Baḳar bu yan o yana gözde eşk-i ḫūn-ābe
Ṭutup dehānına engüşt-i pāk-i sebbābe

Oġuşdırır yüregin ḥasret ile zār aġlar
Sirişk-i çeşmi dolup ḳana[1043] bī-karār aġlar

Görüp bu ḥāleti ol dūn-ı nā-kes-i Şāmı
Ḳılıncı düşdi yere raʿşa dutdı endāmı

Gelüp ʿAbīd Ziyāda bu ḥāli virdi ḫaber
Cevāb virdi o ġaddār-ı şūm bed-aḫter

Dolupdı ḳalbiñe zebüñe ḫūf-ı ḫaşiyyet bīm
Temām vāhimedir bunlar ey laʿīn zeynīm

Dü-bāre ayru laʿīne buyurdı ol be-şūm
Ḳılıc elinde çıḳup Müslim üste itdi hücūm

[1041] ṣora: ṣoñra KM.
[1042] itmāme: encāme KM.
[1043] ḳana: - KM.

Baḳup ne gördi durup baş üste peyġamber
Yarıldı baġrı yıḳıldı olup revān saḳar

Üçünci defʿada çün[1044] pür-benz-i zişt-niẓām
Ḳılıc çeküp eyledi ḳatl-i Müslime iḳdām

Ġarīb-i Kūfe o nāmerde bir dönüp baḳdı
Cigerden āh çeküp ḳanlı gözyaşı aḳdı

Ki yaḳlaşanda ecel ṣabr ü ṭāḳati gitdi
Yüzin Ḥicāza ṭaraf dönderüp ḫiṭāb itdi

Ki ey ʿazīz resūl-i Ḫudā selām-ı ʿaleyk
Ḥüseyn pādişāh-ı Kerbelā selām-ı ʿaleyk

Meger yoḳ imdi ḫaberiñ bī-nevā ʿammoġlundan
Ḳalupdı Kūfede bī-aḳraba selām-ı ʿaleyk

[115b] Yaralı cān ile cellād-ı şūm elinde yıḫām
Saña bu cānımı ḳıldım fedā selām-ı ʿaleyk

Getürme Ekber ü ʿAbbāsı Kūfeye gelme
Bu ehl-i Kūfede yoḳdur vefā selām-ı ʿaleyk

Selām eyledi çün tāc-dār-ı Baṭḥāya
Baḳup ne gördi ṭurup Kūfiyān temāşāya

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey Kūfiyān eviñiz ābād
Bahār-ı ʿömrimi itdiñiz ḫazān eviñiz ābād

Ne ʿizzet ile yitürdiñiz celāle āḫirimi
Olup baña o çaırda mekān eviñiz ābād

Beni bu şehre getürdüz[1045] yazup kitābetler
Ne yaḫşı ṣaḳladınız mihmān eviñiz ābād

İmām nāʾibine eylediniz ʿaceb ḥürmet
Ölen günin eyledüz ġasl-ı ḳan eviñiz ābād

Yaralu cānıma biñ yāre urdız incimedim
Yanar bu miḥnete cismimde cān eviniz ābād

Benim başım kesilür ṭurupsınız temāşāya

[1044] çün: - KM.
[1045] getürdüz: getürdünüz KM.

Görir bu ḥālimi pīr ü civān eviniz ābād

Bu faḫr besdir ki öldüm vefā-i ġayret ilen
Utanmazsız niye bī-ġayretān eviniz ābād

Beni kenāra çıḳardıñız iki balam ḳaldı
Olun uşaḳlarıma mihribān eviñiz ābād

Yetīmdir anları salmayın benim kevnime
İdin anāsına olsun revān eviñiz ābād

Bu ḳanlı gömlegimi birce gönderin bāri
Ḥüseyn-i Fāṭımaya armaġan eviñiz ābād

Temām idüp sözini çekdi cān-ı dilden āh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllāllāh*[1046]

Ḳılıc yetende boġazına gözleri aḳdı
Ḥicāz semtine bir yā Ḥüseyn diyüp baḳdı

İmām nāʾibini Kūfiyān-ı bī-īmān
Cefā vü ẓulm ile ḳol baġlı kesdiler ḳurbān

Başın alup ele ḳātil-i murādına çatdı
Yaralı naʿşını ṭam üzre ḳoymadı atdı

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[116a] Al ḳana batdı Müslim-i bī-aḳraba harāy
Doldı fiġān-ı vāh ile arż u semā harāy

Giydi cihān libās-ı ḳara gökler aġladı
Eflāke çıḳdı nāle vü aḫter tā harāy

Dönderdiler ḫazāne gülistānı Ḥaydarı
Geldi fiġāne Ḳumrī-i bezm-i ʿazā harāy

56

Meclis-i Evvel Aḥvālāt-ı Püserān-ı Müslim Derdārü'l-Cefā-yı Kūfe

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ne şūr-ı ġulġuledir ʿālem-i fenā titrer
Düşüpdi[1047] zelzele āfāḳa nüh semā titrer

[1046] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[1047] düşüpdi: düşüpdür KM.

Bülend olup göge yirlerden āh-ı nāle[1048] sesi
Ḳuruplar bezm-i ʿazā meclis-i ʿazā titrer

Görinmeyüpdi cihānda bu nevʿ ile mātem
Yanar ġam āteşine küll-i māsivā titrer

Aḳar bu ġamda ciger ḳanı göz bulaġından
Lisān-ı lüʾlü-i ter eşk-i pür-bahā titrer

Nice ʿazādı[1049] bu yārān fiġān ider ʿālem
Diyer melāʾikeler vā muṣibetā titrer

Giyüple ʿālem-i bāṭında cümle ḳara libās [1050]
Revāḳ-ı ʿarşda ervāḥ-ı enbiyā titrer

Açup yaḳasını çāk eyleyüp giribānıñ
Eli yürekde gözi yaşlı Muṣṭafā titrer

Ḳoyup elin biline her zamān çeker āhı
Necef çölünde Necef Şāhı Murtażā titrer

Urar baḳīʿada Zehrā yaralı sīnesine
Güli ḥazāna dönen ḫayrü'n-nisā titrer

Durup İmām-ı Ḥüseyn ḳabr içinde dil-meʾyūs
Cigerleri tökülen teşne Müctebā titrer

İmām-ı Ḥüseyn çıḳarup yāddan öz muṣībetini
ʿAzā ṭutup şühedā deşt-i Kerbelā titrer

Urupla[1051] ḳanġı yetīmin yanaġına[1052] sille
Sebeb odur gene de ʿarş-ı kibriyā titrer

Kenār-ı ṣaṭṭ-ı Fırāta baḳan zamān görirem
Açupla[1053] mātem-i ʿuzmā içün livā titrer

[116b] İki yetīm ḳalup Ḥārisiñ elinde ẕelīl
Olupdı[1054] renkleri misl-i kehrübā titrer

Gehī ana çaġırırlar gehī atalarını[1055]
Tapulmaz hīç birinün derdine devā titrer

[1048] nāle: vā KM.
[1049] ʿazādı: ʿazādır KM.
[1050] Giyüple ʿālem-i bāṭında cümle ḳara libās: Giyüpler ḳara libās ʿālem-i bāṭında libās KM.
[1051] urupla: uruplar KM.
[1052] yanaġına: ʿiẕārına GH.
[1053] açupla: açuplar KM.
[1054] olupdı: olupdır KM.
[1055] atalarını: söyler KM.

Gelür ḳulaġa oġul vāy ṣadāsı Müslimden
Yaralı naʿşı dir vā Muḥammed titrer

Bahār-ı taʿziyede şīʿalar dutanda ʿazā
Çemende Ḳumrī-i gülzār-ı Neynevā titrer

Debir-i ḳıṣṣa-i mātem rivāyet-i miḥnet-i ġam
Çeküple[1056] saṭr-ı kitāb-ı ġama bu nevʿ-i ḳalem

Diyār-ı Kūfede çün Müslim belā āġūş
Ecel piyālesini çekdi başa eyledi nūş

İki yetīmi Şerīḥin evinde nāle-künān
İderdiler gice gündüz hemīşe āh ü fiġān

Bir evde sākin idi iki nāz-perver uşaḳ
Ata firāḳı ġarīb ülkede[1057] anadan uzaḳ

Ne derdini diyebilmezler idi bir nefere
Ne ḳorkıdan çıḳabilmezler idi kūcelere

Gice ṣabāḥa degin dutmıyordılar[1058] ārām
Ne içmez idile[1059] ṣu ne yemezler idi ṭaʿām

Yürekde āh ciger dāġlı ġamlı sīnede dāġ
Serāy-ı ẓulmete ḳoymazlar idi şemʿ-i çerāġ

Diridiler bizim ol gün çerāġımız geçdi
Bu şehirde atamız ölüm cāmını içdi

O dem[1060] ki bir nice gün ol iki gül lāle
Ġarībe diller ilen eylerdiler nāle

Şerīḥ bir gice ḳıldı namāz-ı şāmı edā
Yetişdi şemʿine bir nevʿ ilen hazīn ṣadā

O şehzādeleriñ menziline oldı revān
Ḳapu dalında ṭurup ṣaḳladı özin pinhān

Baḳup ne gördi ol iki yetīm-i dil-ḫaste
Ṣaluplar cāy-ı namāz ekleşüp namāz üste

[117a] Gelüpdi şūre Muḥammed çoḳ aġlar İbrāhīm

[1056] çeküple: çeküpler KM.
[1057] ülkede: öykelerde KM.
[1058] dutmıyordılar: dutmazdılar KM.
[1059] idile: idiler KM.
[1060] o dem: ġaraż GH.

Diyile[1061] ḫˇār olurmış ey Ḫudā cihānda yetīm

Zebān-ı ḥāl ile gūyā iderle[1062] rāz ü niyāz
Olupdılar iki ḳardaş bu dillere dem-sāz

Gel ey ġarīb vilāyetde ḫˇār olan baba vāy
Ḳanārelerde ḳalan naʿş-ı bī-kefen baba vāy

Ölende başınun üste oḳunmayan Ḳurʾān
İki civān baladan ḥasret ayrılan baba vāy

Başıñ yarasını kim baġladı diz üste alup
Kim oldı gözleriñiñ ḳanını silen baba vāy

ʿAceb ḳara güne ḳaldı iki yetīm oġlun
Bugün de ḥālimizi yoḫdı[1063] bir bilen baba vāy

Ḳaranlıḳ ev iki yalñız[1064] uşaḳ muṣībet çoḳ
Yoḳ imdi yanımıza bir nefer gelen baba vāy

Ana uzaḳ bacı yoḳ aḳraba çatmaz el
ʿAceb elimizi üzdün Medīneden baba vāy

Yuyulmayup niçe müddetdi zülf ü kākülümüz
Ne birce şāne uran var ne el çeken baba vāy

Üzdün ḫalāṣ eylediñ cānıñı muṣībetden
Belālı başımıza hicri gül töken baba vāy

Belī ana dizinün üsti yaḫşı raḥat imiş
Olaydı kāş bizi birce gönderen baba vāy

Bu odlu sözde Şerīḥ oldı dāḫil-i ḫāne
Dolandı başlarına yandı miṯl-i pervāne

Didi fedā men olam miḥnet-i melāliñize
Diyün eger düşüp olsa ana ḫayāliñize

Salam yola sizi elbette şehr-i Baṭḥāya
Daḫı gidiñ yetişün duḫterān-ı Zehrāya

İşidcegin bu sözi şūre geldi[1065] İbrāhīm
Yapuşdı dāmenine ol başı belālı yetīm

[1061] diyile: dirler KM.
[1062] iderle: iderler KM.
[1063] ḥalimizi yoḫdı: yoḳdur ḥālimizi KM.
[1064] yalñız: yalḳuz GH.
[1065] şūre geldi: geldi şūre KM.

Fiġān ilen didi gör āh-ı cān-güdāzımızı
Ne var ata ne ana var[1066] çekeydi nāzımızı

[117b] İki yetīm bir evde virüp nefes nefese
Ḳolı ḳanādı sınan ḳuş gibi düşüp ḳafese

Gice ṣabāḥa degin yalñız[1067] ev iki ḳardaş
Yanḳılı diller ile aġlarız töküp ḳan yaş

Atam şehīd olalı cānımız düşüp derde
Bu raḥtı ḫ̔ābı ḳoyup yatmışıḳ ḳurı yerde

Vaṭan diyende yanar od düşüp nihādımıza
Ḫuṣūṣı bir bacımız var düşüpdi[1068] yādımıza

Amān di görme revā bu ġam ü cefāda ḳalaḳ[1069]
Gidüp Ḥicāza ana ḳoltuġunda daldalanaḳ

Didi o ṭıfl-ı ṣaġīre Şerīḥ mustaż̔af
Bugün düşüpdi[1070] yola kārvān Ḥicāza ṭaraf

Çaġırdı oġlını tapşurdı nūr-ı dīdeleri
Uşaḳlıġında resā ḳāmeti ḫamīdeleri

Didi apar[1071] buları ehl-i kārvāna yitür
Ḥicāza gitmegini tapşurup beyāna yitür

Şerīḥiñ oġlı alup yanına iki mehi[1072]
Kenāre çıḳdı ṭutup ḫaṭṭ-ı cadde-i rāhı

Apardı bir iki sa̔at o māh-pāreleri
Yaralı sīne ciger dāġlı baḫt-ı ḳaraları

Baḳanda ḳāfileden gördi kim nişān görinür
Gelür ḳulaġa çeres-bangı kārvān görinür

Buraḳdı ol iki maẓlūm-ı dil-şikesteleri
Didi odır görinür ehl-i kārvān eṣeri

Kemāl-i sür̔at ile yol gidiñ ḳadem götüriñ
Bu ḫaste cānıñızı kārvāna tīz yitirüñ

[1066] var: tā KM.
[1067] yalñız: yalḳuz GH.
[1068] düşüpdi: düşüpdür KM.
[1069] ḳalaḳ: yanaḳ KM.
[1070] düşüpdi: düşüpdür KM.
[1071] apar: al KM.
[1072] meh: māh KM.

Diyüp bu sözleri ibn Şerīḥ nā-maḳṣūd
Kemāl-i ġaflet ilen menzile ḳayıtdı[1073] ʿacūl

Ġarīb ülke ḫaṭır-nāk-i ẓulmat şeb-i tār
Giderdiler iki nev-reste[1074] bülbül-i gülzār

Yitürdiler yolı ṣaḥrāda oldılar ḫāʾib
Naẓarlarından olup ehl-i kārvān ġāʾib

Baḳup birbirine rumāt-ı vālih u ḥayrān
O çölleri dolanırdılar zār ü ser-gerdān

[118a] Belī bu baḥriyedir bir uçar ḳuşı ṣayyād
Alup kenāre ḳafesden eger ider azād[1075]

Ḳanād açup idebilmez o ḳuş daḫı pervāz
Olur esīr ü giriftār-ı pençe-i şehbāz

Künāmdan çıḳa ger ḫurda sal beçe-i şīr
Dutup o beçe-i şīre uralar kim zencīr

Belī bu çarḫ-ı sitemkār ʿinaddan doymaz
Ḳażā öz işlerini işler āḫiri ḳoymaz

O dil-şikeste vü pür-besteler şeb-i deycūr
Diridiler bu maḳālatı bā-dili pür-şūr

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

El-amān ẓulmiñden ey çarḫ-ı sitemkār el-amān
Eyledin biz bī-nevāyı dīḍe ḫūn-bār el-amān

Kūfede al ḳana ġarḳ itdiñ sitemle Müslimi
İtmişin oġlanların[1076] derde giriftār el-amān

Leyl-i ẓulmet ḫavf-ı düşmān yol uzaḳ maẓlūm o şāh[1077]
Derdimiz çoḳ hem-zebān yoḳ bī-kes-i zār el-amān

Gör nice āvāre ḳaldıḳ vāy ademsiz cānımız
Ne ata var ne ana olsun pür-sitār el-amān

Çoḳ uşaḳlar ḳaldılar bu dār-ı dünyāda yetīm
Olmadı ʿālemde hīç bizler gibi ḫˇār el-amān

[1073] ḳayıtdı: döndürdü KM.
[1074] nev-reste: şehzāde GH.
[1075] Alup kenāre ḳafesden eger ider azād: - KM.
[1076] oġlanların: oġlanlar KM.
[1077] uzaḳ maẓlūm o şāh: - KM.

Ey şeb-i ẓulmet meger yoḫdı[1078] ṣabāḥın bir açıl
Cānımızdan olmuşuḳ dünyāda bī-zār el-amān

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri ol tīz ḫazān olan güller
Gezerdiler gice vaḳtinde ʿāciz ū mużṭar

Dolandılar o ḳadar saḥit-i beyābānı
Açıldı tā ki seḥer çıḳdı şems-i nūrānī

Ey bī-nevāları tā çarḫ-ı dūn kīne şiʿār
Ḳılup[1079] ʿAbīd Ziyādın ʿaseslerine dü-çār

Baḳup görüp tanıyup ṭutdılar ciger dāġlı
Götürdüler o sitemkāra ḳolları baġlı

O kīneniñ yem pür-mevc ü baḥr pür-şūrı
Ḥużūra istedi zindān emiri Meşkūrı

O bülbülān-ı gülistān nāzı şūm nesīm
Kemāl-i saʿile Meşkūre eyledi teslīm

[118b] Muḳarrer eyledi ol nā-dürüst ü şūm şerīr
Ayaḳlarına urup gene de boynuna zincīr

Ḳurı yir üzre yatursun ʿAlī el-devām müdām
Ġıda virüp olara āb kerem ü ḫuşk ṭaʿām

İṭāʿat eyledi Meşkūr ḥükm ü fermāna
Apardı onları saldı bu nevʿ-i zindāna

Niçe belā evi zindān besān-ı çāh-ı ʿamīḳ
Ne mūnis ū ne enīs ne hem-zebāñ ū refīḳ

Miṣāl-i kūşe-i ẓulmet siyāh ū tīre vü tār
Yoḳ idi onlar ile hem ḥabīs bir deyyār

Cihānda ḳoymadılar meskeni ola çöller
Muḳayyed-i ḳafes-i miḥnet oldı bülbüller

O iki ġonçe gül-i gülşen-i Şeh-i[1080] Merdān
Olup mücāvir-i zindān çü Yūsuf-ı Kenʿān

Geçerdi günleri zindān içre fiġān ilen

[1078] yoḫdı: yoḳdır KM.
[1079] ḳılup: idüp GH.
[1080] şeh: şāh KM.

Hemīşe nāle vü feryād ü el-amān ilen

Yaralı sīnelerinde çü lāle dāġ-ı firāḳ
Yatan yeri ḳurı yerler baş altları topraḳ

Ne yoḳ ṭaʿām ü şarāba gümānı teşne vü āc
Firāş ḳılmaġa köhne ḥaṣīre de muḥtāc

O ḳadar yatdılar ac susuz ḳurı yerde
Bedenleri düşüp āḫirde çāresiz derde

O dem[1081] ki bir niçe müddet o bülbülān-ı ʿazā
İderdiler gice gündüz fiġān ü şūr ü nevā

Bu ʿarż-ı müddet içre bir gice iki ḳardaş
Diyüp biri bire derdin tökerdiler ḳan yaş

Biri diridi ki başı belālı cānım vāy
Olan zamānede artuḳ belālı cānım vāy

Biri diridi ki zindānda cānı derde düşen
Fiġānı āh ile egni ḳaralı cānım vāy

Bu diller ile idüp bir zamān suvāl cevāb
O ḳadar aġladılar gözler oldı māyil-i ḫˇāb

Seḥer ayaġa durup ḳıldılar namāzı edā
İderdiler gine nāle virüp ṣadāya ṣadā

Baḳup Muḥammede bir āh çekdi İbrāhīm
O āhdan düşüben ıżṭırāba ʿarş-ı ʿaẓīm

[119a] Ḳucaḳlayup didi ey āameti kemān ḳardaş
Bu derdimi kime iẓhār ideyem amān ḳardaş

Ne vaḳt olunca ġam ü derd ü ġuṣṣadan saralaḳ
Ne vaḳt olunca bu zindān içinde ac ḳalaḳ

Ne vaḳt olunca uşaḳ cānımız düşüp derde
Ne vaḳt olunca yataḳ her gice ḳurı yirde

Meger benim ġam ü ġuṣṣamdan hīç yoḫudu[1082] ḫaber
Böyle muṣībeti vallāhi görmeyüp kāfir

Atamdan ayrılalı ʿömr olup fenā ḳardaş
Bu zülf ü kākülüme dökmeyüp ḫınā ḳardaş

[1081] o dem: ġaraż GH.
[1082] yoḫudu: yoḳ mudur KM.

O vaḳitden ki atam ġarḳ olup ḳızıl ḳana
Urulmayupdı[1083] bu gīsūlarıma hīç şāne

O vaḳitden ki başımdan düşüpdir cānım uzaḳ
Firāş dıraḫtım olup her gice ḳurı topraḳ

Ne ḳaydıma ḳalanım var ne ḥālimi bilenim
Ne göñlümi aluben ḳanlı gözyaşım silenim

Bu ḥabisḫānede düşāan elinde zār ü esīr
Kesüpdi[1084] boynumı gene de ayaġımı zincīr

Beş aydı[1085] küşe-i zindānda cism ü cān irişüp
Çeküp zebüñe ruṭūbet sümüklerim çüriyüp

Gerek bugün ḳurtaram men bu derdi miḥnetden
Veyā ölüm ola cānım ḫalāṣ-ı ẕilletden

Cevāb virdi Muḥammed[1086] ki ey belāya dü-çār
Bu sözleri dimeginden meger ne fikrin var

O ṭıfl ʿarż eyledi ey ac ḫamīde neseb
Yoḳ özge fikr ü ḫayālim bugün budır maṭlab

Gelende maḥbes-i vīrāne içre zindān-bān
Fiġān ü āhla virem ona özimi nişān

Bu ḥabisḫānede şūr-ı ḳıyāmeti ḳoparam[1087]
Daḫı ṭutup eteginden o şeyḫe yalvaram

Ki belki raḥme gelüp eyleye bizi āzād
Veyā ki öldürüp itsün atam evin ber-bād

Muḥammed aġladı baġrına başdı ḳardaşın
Apardı sīnesine ḳoydı nāzenin başın

[119b] Didi amān ola bu ḳardaşın saña ḳurbān
Çoḳ incidirle[1088] bizi virme gel öziñi nişān

Bu güft-gūda açıldı der-beçe-i zindān
Yetişdi maḥbese Meşkūr şeyḫ-i zindān-bān

[1083] urulmayupdı: urulmayupdır KM.
[1084] kesüpdi: kesüpdir KM.
[1085] aydır: aydı KM.
[1086] Muḥammed: - GH.
[1087] ḳoparam: ḳuram KM.
[1088] incidirle: incidirler KM.

Elinde ıssı su bir gürzde bir elde ṭaʿām
Ḳoyup yire ḳayıdanda[1089] belā maḳāl ü kelām

Ḳaçup dudaḳlarınıñ ḳanı geldi İbrāhīm
Yapuşdı dāmenine ol ẕelīl ü ḫ̌ār yetīm

Töküp sirişkini gözden miṣāl-i ebr-i bahār
Fiġān ilen didi ey şeyḫ birce ʿarżım var

Baḳup o ḥālete Meşkūr bā-dil-i maġmūm
Didi nedür sözin ey ṭıfl-ı bī-kes ü maẓlūm

O dil-şikeste nālān ġam ū melāl ilen
Buyurdı[1090] maṭlabı güyā zebān-ı ḥāl ilen

Söleñüverme ki Ḥabībullāhı tanursan
Olan vefā gününe mihr-i māhı tanursan

Muḥammed ʿArabī ḫ̌atem-i enbiyā-yı celīl
O pādişāh-ı melāʾik-i sipāhi tanursan

Batan bu Kūfede miḫ̌rāb içinde al ḳana
Necef çölünde yatan pādişāhı tanursan

Cefā-yı ümmet ile oġlı saḳaṭ olan Zehrā
Sınan ḳaburġası ol bī-günāhı tanursan

Ölende yetmiş iki pāre doġranan cigeri
O Müctebā Ḥasan bī-penāhı tanursan

Ḥicāz ʿazīzi olan Kerbelā ẕelīli Ḥüseyn
Cezāda şīʿalara dād-ı ḫ̌āhı tanursan

İşitdi bu sözi Meşkūr tökdi gözleri ḳan
Didi o sen didigin adlara olam ḳurbān

Fedā olam saña ey ṭıfl-ı pür-şuʿur ü edeb
Bu adları dimeginden meger nedür maṭlab

Dü-bāre eyledi cürʾet o ṭıfl-ı teşne[1091] ciger
Çoḳ aġladı didi ey şeyḫ ḳıl bu ḥāli naẓar

Ölende naʿşı ḳalan bī-ḥanūṭ ū bī-kāfūr
Ġarīb Müslim ilen āşinalıġın vardur

[1089] ḳayıdanda: dönende KM.
[1090] buyurdı: yitürdi GH.
[1091] teşne: ḫaste KM.

[120a] Gelende Müslim adı çekdi āh ol dīndār
Töküp ʿiẕārına gözyaşını çü ebr-i bahār

Çeküp ridāsını virdi ḳara libās-ı nişān
Didi o Müslim serdāra men olam ḳurbān

Yürekde ol şeh-i[1092] bī-yāveriñ yarasıdı[1093] bu
Baḳıñ ḳaraya aġam Müslimiñ ḳarasıdı[1094] bu

Görende ḥālet-i Meşkūrı ṭıfl-ı dil-i nā-şād
Ḫiṭāb ḳıldı ʿaceb şīʿa sen evin ābād

Eẕel dönüp baña baḳ ṣoñra baḳ bir Allāha
Urup ayaġına zincīr salmayın cāha

Ata ḳarası giyüp oġlın itmesin maḥbūs
Beş aydı saḳlamayın ẕillet ile dil-i meʾyūs

Bilende ṣūret-i aḥvāli bī-nevā Meşkūr
Diridi kāş nola[1095] gözlerim olaydı kūr

ʿAlī muḥabbeti ḳalbinde geldi bir cūşa
Ḳucaḳlayup o iki ṭıflı basdı āġūşa

Didi ḥelāl idiñ ey bülbülān-ı bāġ-ı ʿazā
Sizi tanımamışam itmişem bu ḳadar cefā

O dem[1096] çoḳ aġlayup ol şīʿa-i ḥamīde-ḫıṣāl
Rücūʿ-ı menziline eyledi bi-ḥüzn-i melāl

Geçürdi ol güni tā şām ḳalbi ṣad pāre
Gezerdi her ṭarafı aḫtarurdı bir çāre

Gelende şām olan vaḳitde şeb-i deycūr
Ḳadīm ʿadetlen geldi maḥbese Meşkūr

Düşüp ayaḳlarına iki ṭıfl-ı dil-gīrin
Açupdu şāḫelerin kesdi ġıll ü zincīrin

Götürdi yanına dervāzeden çıḳardı kenār
Kemāl-i ʿacz ile ʿöẕr istedi çeküp zinhār

Öpüp iki gözini geçdi ṣaġına ṣoluna

[1092] şāh: şeh KM.
[1093] yarasıdı: yarasıdır KM.
[1094] ḳarasıdı: ḳarasıdır KM.
[1095] nola: nolaydı KM.
[1096] o dem: ġaraż GH.

Götürdi onları ta Ḳādisiyyeniñ yolına

Çıḳardı onlara engüşterini virdi nişān
Didi dutup yolı yek-ser olun bu semte revāñ

Ki Ḳādisiyyede var bir birāderim dīndār
Virün bu ḫāletimi aḥvāli eyleyün iẓhār

[120b] Eger ne maṭlabıñız olsa cān ilen yitürir
İder Ḥicāza revān tīz anañıza yitürür

O şāhzādeleri eyleyüp revāne-i rāh
Ḳayıtdı menzile Meşkūr dilde nāle vü āh

Seḥer zamānı ḫaberdār olup ʿAbīd Ziyād
İdüpdiler o iki ṭıfl-ı bī-kesi āzād

O nā-kesiñ başına düşdi ḳatl-i cān şūrı
Çeküp zebāna çaġırdı ḥużūra Meşkūrı

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey düşmen-i Ebū Süfyān
Seni ben eylemişem Kūfe içre zindān-bān

Hani görem saña ben tapşuran iki maḥbūs
Ṣarīḥin eyle beyān ṣoñra çekme sen efsūs

Cevāb söyledi ol merd-i şīʿā-i dīndār
Ki ey zinādan olan şūm nā-kes ü ġaddār

Hezār şükür ki dünyāda yaḫşıād eyledim
Salup yola anları Muṣṭafāyı şād eyledim

Alışdı yandı o şūm deġā bu ṣoḥbetden
Ḫiṭāb ḳıldı meger ḳorḳmadıñ siyāsetden

Didi o müʾmin-i dīndār ey sitem-perdāz
O kes[1097] ki ḳorḳa Ḫudādan bir özgeden ḳorḳmaz

İşitdi bu sözi ferzend-i şūm Mercāna
Gelüp ol vaḳitde deryā-yı ḳahrı ṭūfāna

Ġażabla ḳıldı ṣadā zāde-i pelīd Ziyād
Didi[1098] dayanmayun ey ḳavm-i dūn-ı bed-nihād

Ṭutup bu şaḫsı beni ṣaldı şuyūn ü şeyne
Çehār mıḫa çekin baġlayıñ uḳābına

[1097] kes: kimse KM.
[1098] didi: daḫı GH.

İdüp hücūm o dīndāra ḫādim ū firāş
ʿAlī muḥibbini ḫ̬ˇār itdi zümre-i evbāş

Dutup o müʾmini çarmıḫa çün bağladılar
Ġam āteşine zemīn ü zamānı dağladılar

Firāz-ı taḫtda ibn Ziyād-ı bed-bünyād
Şüruʿ ḳıldı ol maẓlūmı urmağa cellād

Uranda evvel o maẓlūma tā ziyāne āh
Didi ẕelīlim ilāhi sen ol bu ḥāle güvāh

[121a] İkinci defʿ ada seslendi ey Ḫudā-yı cihān
ʿAlī muḥabbetine öldürür beni ʿudvān

Üçünci defʿ a didi sālikü'l-Hüdā oldum
Hezar şükr ağam Müslime fedā oldum

Var idi çünki başında behişt sevdāsı
O ḳadar urdılar āḫiri dāğıldı aʿżāsı

Yaralı cānı düşüp iḫtiżār-ı ḥāletine
Baḳardı ḥasret ile Kūfeniñ cemaʿātine

Didi baña bir içim şu virin çoḳ ʿaṭşānam
Ölen zamānda susız ölmeyem ki ḳurbānam

Su virmedi o cemaʿāt olan zamān meʾyūs
Yüzin ṭutup Necefe ḳıldı nāle-i efsūs

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey şīʿalar penāhım şāh-ı *Lā-fetā*[1099] ʿAlī
Bir derde düşmüşüm daḫı yoḳdur devā ʿAlī

Müslim yolında cān virirem başım üste gel
Yoḳ kimsenem bugün daḫı senden sivā Alī

Āḫir nefesde yandı susızdan cigerlerim
Yoḳ bir nefer baña su viren eşnā ʿAlī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri ol müʾmin-i ḥamīde-sirişt
Baḳardı gözleri ḥasretle çün ġazāl-ı behişt

[1099] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Kemāl-i behcet ile semʿine yetişdi sürūş
Yer ile gök arasında yüceldi nuşā-nūş

Dönüp ol ḳavme didi yoḫdı[1100] sizde görmege tāb
Aġam ʿAlī su getürdi ide beni sīr-āb

Diyüp bu kelime bir güldi[1101] ol ferişte-nigāh[1102]
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[1103]

Besān-ı Ḳumrī-i nālān iderdi rāz-ı niyāz
Şehādetini diyüp ḳıldı cennete pervāz

57

Meclis-i Düvvüm Şehādet-i Püserān-ı Müslim İbn ʿAḳīl Der-Dest-i Ḥāriş ʿAleyhi'l-laʿne[1104]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Böle[1105] rivāyet idüp rāviyān-ı ġam-encām
Diyār-ı Kūfede tā altı ay olunca temām

İki gül yüzli civānān-ı Müslim serdār
Belā vü miḥnet-i zindānı çekdiler nā-çār

[121b] Ṭutup muḥabbet-i āl-i peyemberi[1106] manẓūr
Muraḫḫaṣ eyledi ol bī-nevāları Meşkūr

Kemāl-i cehd ile dervāzeden çıḳardı kenār
Ṭarīḳ ü caddeyi gösterdi merd-i ḫoş-eṭvār

5 O ẓulm ile iki bal ü peri sınan bülbül
Benefşe ḫaṭṭ yüzi gül zülf ü kāküli sünbül

Saralmış idi ġam ü ġuṣṣadan besān-ı hilāl
Dilinde nāle-i vā Müslimā yürekde melāl

Giderdiler yolı ġam-nāk gözleri nem-nāk
Seper her biri yüz miḥnetle başına ḫāk

[1100] yoḫdı: yoḳdır KM.
[1101] güldi: gönüldi GH.
[1102] ferişte-nigāh: ferištāh nigāh KM.
[1103] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[1104] Meclis-i Düvvüm Şehādet-i Püserān-ı Müslim İbn ʿAḳīl Der-Dest-i Ḥāriş ʿAleyhi'l-laʿne: Meclis-i Düvvüm Şehādet-i Püserān-ı Cenāb-ı Müslim Der-Dest-i Ḥāriş-i Melʿūn GH.
[1105] böle: böyle KM.
[1106] peyember: peyġamber KM.

Hirās-ı ḫavf-ı ʿadū ẓulmet-i şeb-i yeldā
İki anasız uşaḳ ḥevl-nāk olan ṣaḥrā

Ne derk iderdile[1107] cadde ne rāh ü bir āha
Ḳażā çeküp oları dām-ı ẓulm-i bed-ḫˇāha

Gezerdiler o feżā-yı belāda ser-gerdān
Diridiler bu maḳālat-ı ḥāli nāle[1108]-künān

Bahār-ı ʿömrümüzi eyleyen ḫazān baba vāy
Ḳoyan bizi bu ḳara günde baġrı ḳan baba vāy

Diyār-ı Kūfede al ḳana ġarḳ olan bedeni
Yaralı peykeri ṣad pāre doġranan baba vāy

Kimün[1109] uruplar kesüp başını ḳanārelere
Bu ẓulmı ḳıldı saña ḳavm-i Kūfiyān baba vāy

Meger yoḫ idi[1110] ḫaber nāz-perver oġlından
Ḳalup ne rūḥ bedende ne cism-i cān baba vāy

Alupdı[1111] cānımızı renc-i miḥnet ü zindāñ
Olupdı[1112] gül yüzimiz miṣl-i zaġferān baba vāy

Hemīşe sīnesi[1113] üzre yatan yetīmlerün
Düşüpdü[1114] çöllere gözyaşları revān baba vāy

Gice ḳaranlıḳ uzaḳ yol piyādelik derdi
Kime penāh aparaḳ yoḫdı[1115] bir gümān baba vāy

ʿAceb yaman güne ḳaldıḳ belālı ṣaḥrāda
Ne menzil ü ne mekān ü ne āşiyān baba vāy

Zamānede çoḳ uşaḳlar bī-yetīm oldı
Bizim tek olmadı āvāre-i cihān baba vāy

[122a] Felek elimizi üzdi seniñ gibi atadan
Ata diyüp gezerik çölleri amān baba vāy

Bu defʿa bir de ele düşsek öldürirler bizi

[1107] iderdile: iderdiler KM.
[1108] nāle: nevḥa KM.
[1109] kimün: kimi KM.
[1110] meger yoḫ idi: yoḳdur meger KM.
[1111] alupdı: alupdır KM.
[1112] olupdı: olupdır KM.
[1113] sinesi: sineñin KM.
[1114] düşüpdi: düşüpdür KM.
[1115] yoḫdı: yoḳdur KM.

Ne ḥālimize yoḫdı[1116] bir yanan baba vāy

Giderük her nice olsa dutup Medīne yolın
Eger bize viren olsaydı bir nişān baba vāy

Diyüp bu sözleri ta ṣubḥ olunca nāle-künān
Gezerdiler cigeri dāġlı her ṭaraf ḥayrān

Belī bu çarḫ-ı kühen cevr ü kīneden doymaz
Sitemle ġonce güli tīz ḫazān ider ḳoymaz

Ger itmek isteye bir āhūyı zamāne şikār
Ḳażā ipiyle onun el ü ayaġını baġlar

Güẕergehinde cefā ile ḫār-ı ġam bitüverir
Gezüp ne ḳadar dolansa giden yolın yitürir

Birini isteye devrān eger sala derde
Dutar[1117] iki gözine dest-i ġayb ilen perde

O dem[1118] açıldı felek dāmeni açıldı seḥer
Naẓar salup iki şehzāde melek-manẓar

Ne gördiler o mekān-ı Kūfeniñ ḥavālesidir
Ḳabāḳda ḥażır olan cām-ı ecel piyālesidir

Kemāl-i ḥasret ilen çekdi her biri bir āh
Göründi[1119] gözlerine naḫlzārlar nāgāh

Hirās-ı ḫavfdan ol bülbülān-ı gülşen-i cān
Olup revāne ṭaraf ol[1120] ḥişār-ı naḫlistān

Gezüp o bāġı naẓar saldılar o meʾvāya
Penāh apardıla[1121] bir ḥavf-ı naḫl-i ḫurmāya

Şikāf-ı naḫlde bala-yı ḥavż āb üste
Ḳucaḳlaşup iki ṭıfl-ı yetīm-i dil-ḫaste

O ḥalde irişüp[1122] bir kenīz-i ḫoş-ādāb
Yürekde mihr-i vilāyet elinde gürzeh-i āb

[1116] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1117] dutar: urar GH.
[1118] o dem: ġaraż GH.
[1119] göründi: sataşdı KM.
[1120] ol: - KM.
[1121] apardıla: apardılar KM.
[1122] irişüp: yetişüp GH.

Baḳanda ḥavża ne gördi ʿaceb ʿalāmet var
Düşüpdi şaʿşaʿa āb içre ʿaks-i ṣūret var

Gidüp taḥayyüre ḳaldı kenīz-i ser-gerdān
Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ey Ḫudā-yı cihān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[122b] Bu ne çeşmedir ne bārān çeşm-i zār ḥayrāndır
Āb-ı ḥavż-ı kevs̱erdür veyā zülāl-i Rıḍvāndır

ʿAks-i nūrdur yā Rab pāki pertev-i ruḫsār
Yā ki şems-i nūrāni ḥavż içinde pinhāndur

Hīç iki ḳamer olmaz yā günüz iki ḫurşīd
Bilmezem ne ʿālemdir ṭaraf mihr-tābān nedir

Āfitabdır muṭlaḳ yā ḳamer olup münşaḳ
Yā gelüp iki Yūsuf ḥabs çāh ü zindāndır

Ṣūret-i melāʾikedir ʿācizim Teʿālallāh
Kim dir meger ḥāşa bu cemāle insāndır

Berḳ-i nūr-ı Aḥmeddir ʿarşdan düşüp ferşe
Muṣṭafā olup iḥyā yā ʿAlī-yi ʿİmrāndır

Ṭarfa şekildir ziyā naḳş-ı zülf-i kākül var
Kim gelüpdi cennetden yoḳsa ḥūr ü ġılmāndır

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḳabaḳca ʿakse baḳup ol kenīz-i ḫoş-manẓar[1123]
Dönüp dalınca şikāf der-ḫaste ḳıldı naẓar

Ne gördi cevf-i der-ḫast içre iki nevreste
Ṭuruplar gerdeni kec hemçü murġ-ı pür-beste

Salup biri biriniñ boynuna ḳolın maḥzūn
Meh[1124]-ʿiẕārlarını eşk-i ḫūn idüp gül-gūn

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey nūr-ı dīdeler kimsiñiz
Cemāliñiz biri şems biri ḳamer kimsiñiz

Meger olup cemʿü'l-şemsü'l-ḳamer ẓāhir
Veyā tecelli-i enverden eş̱er kimsiñiz

[1123] manẓar: fıṭrat GH.
[1124] meh: māh KM.

Diyerle[1125] Yūsuf-ı Mışrı vaḥīd-i ʿālem olup
Cemāli Yūsufa beñzer iki nefer kimsiñiz

Niçe muṣavvar-ı ḳudret çeker böle[1126] taṣvīr
Bu nevʿa ḥüsndeʾi[1127] olmaz yaḳīn beşer kimsiñiz

Melek disem size yā bülbülān-ı bāġ-ı[1128] Ḳudüs
Behişt-i ʿadnde ġılmān-ı ḫoş-naẓar kimsiñiz

Bu çeşme yā ufuḳ-ı maşrıḳ vecāhetdir
Ṭuluʿ ḳılmaḳ içün mevsim-i seḥer kimsiñiz

Meger bu naḫle-i ṭūbādı[1129] bāġ-ı cennetden
Leṭāfet ile bitürmiş[1130] iki ṣemer kimsiñiz

[123a] Bu naḫl ṭurdı yoḳsa ẓuhūr olup[1131] iʿcāz
Fürūġ-ı nūr-ı tecellāya şuʿledür kimsiñiz

Cibiniñizde ṣafā-yı cemāl-i peyġamber
Biri şibir-i şebāhet biri şebir kimsiñiz

Niçe ata anañız tāb idüp firāḳıñıza
Sizi ḳoyupdı[1132] bu ṣaḥrāda derbeder kimsiñiz

Yetīmleriñ eli ḳoltuġunda göz giryān[1133]
Sizi görende yanar od ṭutup ciger kimsiñiz

Sebeb nedir Zekeriyāya olmuşıñız nāʾib
Durup şikāf-ı dıraḫt içre dīde-ter kimsiñiz

Ne ḳorḳıdır ki düşüpdir bu ḳadar cānıñıza
Dudaġıñız diliñiz gül gibi eser kimsiñiz

Görem sizin anañız olsun ey sitem-zedeler
Salupsuz[1134] āh ile ʿālemlere şerer kimsiñiz

Beyān idiñ baña siz ḳanġı[1135] gülşeniñ gülisiz
Besān-ı Ḳumrī-i dil-ḫaste nevha-ger kimsiñiz

[1125] diyerle: diyerler KM.
[1126] böle: böyle KM.
[1127] ḥüsndeʾi: ḥüsnde KM.
[1128] bāġ: gülşen KM.
[1129] ṭūbādı: ṭūbādır KM.
[1130] bitürmiş: yitürmiş GH.
[1131] olup: idüp GH.
[1132] ḳoyupdı: ḳoyupdur KM.
[1133] göz giryān: ser-gerdān GH.
[1134] salupsuz: salupsıñız KM.
[1135] ḳanġı: hansı GH.

Baḳup kenīze Muḥammed kebāb olup cigeri
Didi soruşma bizik Müslimiñ yetīmleri

Bu ġamlı deştde avareyuḳ iki ḳardaş
Rıżā-yı Allāh içün gel bu sırrı eyleme fāş

İşidiceğiñ bu sözi ol kenīz-i ḫoş-fıṭrat
Düşüp ayaḳlarına ḳoydı cānına minnet

Fiġān ilen didi ey bülbülān-ı bāġ-ı ʿazā
Bugünki gün size biñ cān olaydı kāş fedā

Ġarīb cānıñızıñ cān ilen fedāsı menem
Ne ḳadar derdiñiz olsa bilün devāsı menem

Özüm kenīzim eger ey elem-keşān-ı cihān
Velīk bir ḫānımım var ʿazīze-i devrān

Kenīz-i Fāṭımadır dü-setdār-ı āl-i ʿabā
Ṭutupdı yas atañız Müslime giyüpdi ḳara

Eger göre sizi saḳlar ʿazīz cānından
Çeker cefāñızı ḳoymaz kenāre yānından

Geliñ sizi aparam bir zamān olıñ raḥat
Ana olur size ol bānū-yı melek-fıṭrat

[123b] O dem[1136] kenīz yanınca o şāhzādeleri
Getürdi menzile eṭfāl-ı ġam-keşīdeleri

Sürūr ilen olup ol özi eve dāḫil
Didi ḫanım dur ayaġa murād olup ḥāṣıl

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ġam çekme ġamlı cānıña cānān getürmişem
Bir cān senündi men de iki cān getürmişem

Ḥāzıḳ tabīb-i maṭlabı ḳıldı ʿaceb revā
Hükkām-ı ṣubḥ derdiñe dermān getürmişem

Gitdim ki çeşmeden getürem birce gürzeh ṣu[1137]
Küllen temām-ı çeşme-i ḥayvān getürmişem

Bir yıldı saḳlayupsın eger Müslime ʿazā
Oġlanlarıñ bugün saña mihmān getürmişem

[1136] o dem: ġaraż GH.
[1137] su: āb GH.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sözden oldı o ʿavrat besān-ı gül-i ḫandān
Durup ayaġa şitāb ile oldı ṣaḥna revān

Ne gördi reşk virir ṣahn-ḫāne-i gülzāre
İdüp ṭuluʿ o ṣaḥn içre iki māh-pāre

Düşüp ayaḳlarına ol żaīfe-i nālān
Ḳucaḳlayup didi cānım ola size ḳurbān

O şāhzādeleri ḳıldı dāḫil-i ḫāne
İderdi başlarına devr miṣl-i pervāne

O dem[1138] o ṣāliḥa ʿavrat be-ẕevḳi şevḳ-i yaḳīn
Ḳılup ʿimāret içinde bir ayru[1139] ev taʿyīn

Apardı onlar içün ḥażır eyledi germ-āb
Yuyup ayaḳlarını ẕülüflerine sepdi gül-āb

Muʿaṭṭar eyledi ḳaküllerin çeküp şāne
Ṭaʿam ḥāżır idüp lüṭf ilen ḥabībāne

O gün yirine yitürdi şerāyiṭ-i ḫizmet
Olınca şām o menzilde ḳaldılar[1140] rāḥat

Var idi şevheri ol ʿavratıñ adı Ḥāriṣ
Vüfūr-ı ẓulmda Nemrūd-ı ẓālime vāriṣ

faʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Şām olup leyletü'l-dücā geldi
ʿĀleme ẓulmet-i belā geldi

Oldı evżāʿ-ı çarḫ tīre vü tār
Baḫt-ārā dükkān-ı ḳara geldi

[124a] Cebl-i küfrden cefā[1141] buludı
Tökmege bārış-ı cefā geldi

Yitüşüp mevsim-i ḫazāne bahār
Ṣarṣar-ı kīneden hevā geldi

İki ter ġonceniñ serāġında

[1138] o dem: ġaraż GH.
[1139] ayru: özge GH.
[1140] ḳaldılar: oldılar GH.
[1141] cefā: belā GH.

Gülşene ḫār-ı ġam fezā geldi

Āhuvān ḥarem-i şikārı içün
Ṭarafa ṣayyād-ı bī-ḥayā geldi

Eyleyen kīne vü ʿadāvet ilen
ʿĀlemi taʿziyet-serā geldi

Ḫançerinden hemīşe ḳan tökülen
Ḥāriṣ-i kāfir ü deġā geldi

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[1142] ki Ḥāriṣ-i nā-pāk-i şūm ü bed-ṭıynet
Gelüp yetişdi ḫiṭāb eyledi ki ey ʿavrat

Getür ṭaʿām menim çün ki zehre çāk oldım
Bugün o ḳadar dolandım çöli helāk oldım

At öldürüp gine gezdim piyāde ṣaḥrāyı
Temāmı birbire urdım feżā-yı dünyāyı

Velī ne fayide bağlandı ṭāliʿ-i meysurum
Elim boş oldı özüm māl-ı mülkden maḥrūm

Bugün[1143] elimde çoḳ itdüm fünūn-ı ḥile vü keyd
Hezār ḥayf-ı dü-çār olmadı kemendime ṣayd

Didi o ṣāliḥa ʿavrat eyā cefā-girdār
Ne emr eyledi bu zaḥmete seni dāvār

Cevāb virdi o şūm ū şerīr-i bed-ḥāṣıl
Meger yoḳundı ḫaber ey żaʿīfe-i ġāfil

Sebeb odur iki ṭıfl-ı yetīm-i Müslim-zār
Çıḳup geçen gice zindāndan eyleyüpler firār

Diyār-ı Kūfe-ārā çekdirüpdi cār-ı emīr
O dil-şikesteleri her kim eyleye dest-gīr

Şefeḳat eyleyecekdir o şaḫṣa biñ dīnār
İden meni oṭaʿımda bu ʿazm-i cezme dü-çār

Olan zamān o żaʿīfe bu ḳuldan āgāh
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey şūm ü nā-kes ü gümrāh

[1142] o dem: ġaraż GH.
[1143] bugün: ayru KM.

[124b] 105 Meger yoḫumdı[1144] ḥayā ḥazret-i peyemberden[1145]
Utanmasan niye sāḳī-i ḥavż-ı kevṣerden

Eger cefā eylesen āl-i pāk-i ṭahāya
Nedir cezāda cevābıñ Cenāb-ı Zehrāya

Bu sözden oldı bir āşüfte ol seg-i ḫūn-ḫˇār
Didi danışma bu işlerle ne rücūʿ ıñ var

Ġaraż ṭaʿāma şüruʿ itdi bā-dil-i tīre
Tezehhür[1146] eyleyüben ḫˇāb-ı ḫınzīre

O pāk-i müʾmine ʿavrat gözünde gizleyen yāş
Gidüp o ḫānede ferş itdi ḫūn-ḫˇāb-ı firāş

110 Yaturdı onları çün raḫat-ḫˇāb nāz üste
Ḫużūʿ-ı ḳalb ile durdı özi namāz üste[1147]

Ḳılup namāz iderdi tażarrruʿ ü zārı
Harāyına çaġırırdı Ḫudāyı ḳahhārı

Gehī gezüp dolanup Ḫārişün ḥavālesine
Gehī baḳardı gidüp iki[1148] ḥüzn lālesine

Durup ḥavāle-i Ḫārişde bā-dil-i pür-āh
Bu ḳasd ilen ki o sengin dil olmasun āgāh

Bu ḥālde giceden geçdi nāgehān iki yas
O vaʿde oldı ki ḳursun melāʾike ʿarşda yas

115 Yetişdi vaḳt-ı[1149] ecelden dimāġa çünki nesīm
Göz açdı ḫˇābdan ol vaḳt[1150] uyandı İbrāhīm

Çoḳ aġladı o yetīm-i ġarīb ü dil-figār[1151]
Kemāl-i ḥüzn ile ḳıldı Muḥammedi bī-dār

Ḳucaḳlayup didi ey yār-i mihribān ḳardaş
Bir hevl-nāk yuḫu görmüşim amān ḳardaş

Gözüm bu vāḳıʿada gördi ey elem-perver
Behişt-i ʿadnde bir bāġ içinde peyġamber

[1144] yoḫumdı: yoḳ mudur KM.
[1145] peyember: peyġamber KM.
[1146] tezehhür: ki zehr-mār GH.
[1147] Ḫużūʿ-ı ḳalb ile durdı özi namāz üste: gelüp oturdı yirinde ḥazīn ü dil-ḫaste GH.
[1148] iki: - GH.
[1149] vaḳt: rāḥ KM.
[1150] ol vaḳt: evvel KM.
[1151] dil-figār: dil-efkār KM.

Yanında Ḥaydar-ı ṣaff-der ʿammüm Necef Şāhı
Durup kenārede Müslim atam çeker āhı

Ḫiṭāb idüp atama ḥazret-i resūl-i Ḫudā
Ki ey ġārīb-i vaṭan-geşte ḫadeng-i cefā

Mükedder olma daḫı çekme āh itme fiġān[1152]
Ṣabāḥ gice gelür oġlanlarıñ saña mihmān

[125a] Cevāb virdi Muḥammed ki ey[1153] birāder-i cān
Bu ġamlı vāḳıʿayı men de görmüşim el-ān

Gelüp ṭelāṭuma deryā-yı ġamları daşdı
İki atasız uşaḳ aġlayup ḳucaḳlaşdı

Salup o ẓulmet-i şebde cihāna vāveylā
Zebān-ı ḥāl ile bu naẓma oldılar gūyā

Biri diridi ḳalan dil-figār-ı cānım vāy
Daġıldı cevr ü cefā ile ḫānımānım vāy

Ata ölüp anadan ayru aḳrabadan uzaḳ
Karanlıḳ olur olup menzil-i mekānım vāy

Biri diridi ki zindānda cānı derde düşen
Hilāl teg eriyen cism-i nā-tüvānım vāy

Ṣabāḥ bilmemişem[1154] başıma neler gelecek
Yoḳ imdi tāb gidüpdi menim amānım[1155] vāy

Diyüp bu sözleri aġlardı ḳan o māh-rūlar[1156]
Uyandı nāle ṣadāsına Ḥariṣ-i kāfir

Ṣadā bülend eyleyüp ḳıldı ʿavratına ḫiṭāb
Ne sesdi bu yuḫudan[1157] eyledi meni bī-tāb

Menim evimde ne şiven ṣadāsıdır[1158] ʿavrat
Beyān eyle kimün āh-ı vāsıdır ʿavrat

Ovuşdurup yüregin ol żaīfe-i nālān
Didi ḳulaġına hem-sāyeden gelür efġān

[1152] itme fiġān: aġlama ḳan KM.
[1153] ki ey: amān GH.
[1154] bilmemişem: bilmezem KM.
[1155] gidüpdi menim amānım: üzülmesin amānı cānım KM.
[1156] aġlard ı ḳan o māh-rūlar: aġladılar o meh-rūlar GH.
[1157] yuḫudan: uyḫudan KM.
[1158] şiven ṣadāsıdır: şivendür ayıtdı ʿavrat GH.

Bu sözle olmadı sākit şerīr-i ehl-i zamān
Nehībi urdı ki dur bir çerāġı ḳıl rūşen

Düşüp tezelzüle ʿavrat çekildi ḳalbine dāġ
Didi temāma yitüp yoḫdı[1159] evde şemʿ ü çerāġ

Ayaġa durdı yerinden o bī-ḥayā be-şitāb
Ṣadā-yı nāle ṭaraf gitdi ḳıldı fetḥü'l-bāb

Derūn-ı ḫāneye dāḫil olup o bed-kāre
Elin gehī yere sürterdi gāh dīvāre

O ẓulmet-i şeb tārikinde besʿ-i temām
El ile eyler idi cüst ü cū o nesl-i ḥarām

Yetişdi bir yire gördi o iki dil-ḫaste
Virüp nefes nefese ferş-i raḫat-ḫˇāb üste

[125b] Ṭutup o ġonçe-i nü-ḫiz ü nü şüküfteleri
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey cām-ı merg ḫufteleri

Beyān idiñ baña siz baḫt-ı ḳaralar kimsiñiz
Urar bu nāleñiz ʿarşa şerāreler kimsiñiz

Esüp çü berg-i gül-i ter Muḥammed nālān
Didi bizik saña bir nevā olan mihmān

Hezāre-i çemen-zade-i ʿAḳīluḳ biz
Şehīd olup atamız Kūfede ẕelīlik biz

Olan ġarīb vilāyetde ḫavf ü bīmleri
Vaṭandan ayru düşen Müslimiñ yetīmleri

İşidiceginñ bu sözi ol sitemker merdūd
Çeküp zamāne velī çıḳdı gele senden dūd

Didi ki ey dil-i pür-kīnemi idenler ḳan
Hezār-ı ḥayf bugün men de ḳoymayupsıñız cān

Şükrilillāh getürüp baḫt bu devrānımda
Arzu ḳalmadı bir zerre dāḫı cānımda

Bī-ḫaber geşt eyledim ʿālemi ṣayyād-ṣıfat
Var imiş ṣayd içün āhū beçeler yāñımda

Ol ṣabāḥdan eyā ne revā şāma degin

[1159] yoḫdı: yoḳdır KM.

Men gezdim çölleri siz ḫāne-i vīrānımda

Diyüp bu sözleri ol nā-bekār-ı zişt-hışāl
Ne nevʿ ʿarż eyleyüm kāş ola zebānım lāl

Elini süst eyleyüp ẓulm içün bina ḳurdı
Eẕel Muḥammede bir sille-i cefā urdı

Dü-bāre ḳahr ile İbrāhīme urup sīli
O ṭıfl-ı bī-pederiñ ḳıldı gül yüzin nīli

Ne birce salmadı ḫavf-ı Ḫudānı ḫāṭırına[1160]
Sitemle baġladı kāküllerin biri birine

Tökerdi gözleri ḳan yaş diridi İbrāhīm
Amān meger ne günāh eyleyüp bu iki yetīm

Ġarīb ü derbederuḳ[1161] salma āh ü zāre bizi
Evinde istemeyün[1162] ḳo çıḳar kenāre bizi

Seniñ ḳonaḳuḳ ẓulm-ı kīne-merkez
Ḳonaḳın ʿālem-ārā hīç sitemker oldırmaz

[126a] Gine urardı bu ḥāl ile ol seg-i ḳafir[1163]
O ḳadar saḳladı tā oldı ṣubḥ açıldı ṣeḥer

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bülbülān-ı pür-beste
Gerek sizi aparup öldürem Fırat üste

Kesüp başıñızı[1164] şehr-i Kūfeye aparam
Emīr-i Kūfeden enʿam ü māl ḫilʿat alam

Yapuşdı dāmenine Ḥārişün o māh-rūlar[1165]
Kemāl-i ʿacz ile gözyaşını töküp dīdeler

Murādun olsa eger mal ey yüzi ḳara
Apar gelen bizi ṣat ḳul yerinde bāzāra

Ḳabūl itmeyesen[1166] öldürmemiş piyāde apar
Bu ḥālet ile bizi zāde-i Ziyāda apar

[1160] ḫāṭırına: ḫatrına KM.
[1161] ġarib ü derbederuḳ: ġarībdüriz KM.
[1162] istemeyün: istemezse KM.
[1163] kāfir: nīrān GH.
[1164] başınızı: bu başuzı GH.
[1165] māh-rūlar: meh-rūlar GH.
[1166] itmeyesen: itmezsen KM.

Müʾesser olmayup ol ḳāfir-i[1167] sitemkāre
Muḳayyed itdi iki bī-nevāyı bir tāre

Ḳatup ḳabāḳına başı açıḳ ciger dāġlı
Çıḳardı ṣaḥn-ı serā içre ḳolları baġlı

O ḥālde dāliden oldı āh-ı nāle bülend
Baḳup ne gördiler ol ʿavrat-ı saʿādetmend

Saçın yolar baş açup sīnesin idüpdi ḥarās
İki el ile urup başına töker kan yaş

Diyer figān ile vīrān olan oṭaḳım vāy
Düşen belāya iki nev-civān ḳonāġım vāy

Cefā ilen dağılan beyt-i ḫānımānım vāy
Ḳonaḳlarından olan şerm-sār cānım vāy

Çeküp bu ḥālde İbrāhīm āh oḍlaşdı
Didi anam bu ḳara günde yādıma düşdi

Ana adın işidende Muḥammed oldı kebāb
Gelüp muḥabbeti cūşa yürekde ḳalmadı tāb

Çoḳ istedi çeke āġūşa ol dil-efkārı
Müyesser olmadı bağlanmışidi ḳolları

İki yetīm töküp ḥasret ile gözyaşın
Ḳoyup biri birinün çigini üstüne başıñ

Figān ü āh ile kevn ü mekānı dāġladılar
Dudaḳ dudaġa ḳoyup birbirin ḳucaḳladılar

[126b] Dönüp o ʿavrata ḥasret ile baḳdı İbrāhīm
Didi seniñ eviñe gelmiş idik iki yetīm

Ḥelāl ḳıl giderik baġrı ḳan evin ābād
Ki ṣaḳladın neʿaceb mihmān evin ābād

Bağışla bir gice gündüz cefāmızı çekdin
Daḫı giri dönmemege yoḳdur gümān evin ābād

Cihānda görmeyüp hīçkes bu nevʿ ẓulm ü sitem
Ḳonaḳın öldüre bir miz-bān evin ābād

Günāh yoḳdur sende ne bizde yoḳ taḳṣīr

[1167] kāfir-i: zāde-i GH.

Bahār-ı ʿömrümüz oldı ḫazān evin ābād

Amān bizi yola ṣal gel gözimizi baġla
Ölende ol ana teg mihribān evin ābād

ʿAlī ḳızı anamızdır bugün ona ʿivaż ol
Ana diyende bize söyle cān evin ābād

Ġaraż o Ḥāriṣ-i bed-baḫt-ı nā-kes ü bed-ẕāt
Çekerdi onları biñ ẕillet ile suy-ı Fırāt

İdüp yanınca ġulām ile oġlını hem-rāh
Dalınca başı açıḳ ʿavratı be-nāle vü āh

Getürdi bā-dil-i pür-kīn ü sīne-i sengin
Yitürdi ta ki kenār-ı Fırāta ol bī-dīn

Çeküp kılıcını virdi ġulāma kıldı ḫiṭāb
Ki ey ġulām daḫı durma ʿazm ḳıl be-şitāb

Bu başları bedeninden kesüp cüdā eyle
Beni daḫı ġam ü enduhdan rehā eyle

Alup ele ḳılıcı ol ġulām-ı nīk-şiyem
Ḥarem ġazāleleri semtine götürdi ḳadem

Kemāl-i diḳḳat ile bakdı anların yüzine
Hilāl teg saralan rengi aġlayan gözine

Atup yire ḳılıcı urdı başına itdi figān
Didi ki silsün elim eger men tökem böylesi ḳan

Zebāne çekdi cehennem teg Ḥāriṣ-i meyşūm
Ġażabla aldı ḳılıncı ġulāma ḳıldı hücūm

Urup ġulām-ı vefādāra bir niçe ḍarbet
Şehīd ḳıldı töküp ḳanını o bed-ṭıynet

[127a] Dü-bāre oġlına emr itdi ol seg-i merdūd
Şitāb ile gel al bu tīġ-ı ḫūn ālūd

Teraḥḥum itme gözinden revāne ḳıl yaşın
Gözüm baḳa baḳa kes ikisinin başın

Savırdı başına ṭopraḳı ol civān-ı reşīd
Cevāb virdi ki ey kāfir-i laʿīn ü ʿanīd

Elim kesilsün eger bunlara ḳılıc çeksem

Bu ser zemīnde ẓulüm ile ḳanların töksem

Ne ẓulmdür utan ey bī-ḥayā peyemberden
Meger yoḳdur ḫaberin hüvel rūz-ı maḥşerden

Ki ey adı İslām olan bed-terin Yehūd
Bu ẓulmi dehrde vallāhi eyleyüp Nemrūd

Ne eyleyüp saña bunlar eyā şerīr-i zemīn
Günāhsız iki ṭıfl-ı ṣaġīri öldüresin

Ġażab ḳılup ḳılıcı aldı Ḥāriṣ-i kāfir
Ḥavāle eyledi çün kīn ile o kelb-i saḳar

Ata daʿ vālığın terk itdi baḫt-ı ber-geşte
Öz oġlın öldüresin ḳıldı ḳan āġūşte

ʿ Azāya ʿ avrat-ı bī-çāre tazeden batdı
Baş açdı miʿ cerin Ḥāriṣ ayaġına atdı

Yolup saçın eyleyüp āh ü nāle aġladı ḳan
Fiġān ile didi oġlum da bunlara ḳurbān

Men sitem-zedeyi ḳılma baġrı ḳan Ḥāriṣ
Ḫacālet eyleme Zehrādan el-āman Ḥāriṣ

O bī-ḥayā-yı sitemker laʿ īn-i bī-īmān
Elinde ḳanlı ḳılıc gözlerin dutup hem ḳan

Urup o ʿ avrat-ı bī-çāreyi ḳılup mecrūḥ
Yıḳıldı topraḳa çün ṣayd-ı nīm-i cān mezbūḥ

Yaralı cān ile ʿ avrat iderdi efġānı
Daḫı gözinde yoḳ idi ne oġlı ne cānı

Diridi nāle çeküp yandı cism ü cānım vāy
Ẕelīl olan iki şehzāde nev-civānım vāy

O ṭaş yürekli gözi ḳanlı ḳan içen cellād
Bu fikre düşdi ide Müslimin evin ber-bād

[127b] İki gözi ḳızarup çekdi ẓulm ḫançerini
Besān Şimr-i deġā çemredi bileklerini

Elinde ḫançer-i berrān iden zamānda hücūm
Görüp o ḥāli iki ṭıfl-ı bī-kes ü maẓlūm

Baḳup biri birine berg-i bīd teg esdi

Daḫı ümīdlerini baş u cāndan kesdi

İdek vaṣiyyetimiz var daḫı beyān Ḥāriṯ
Ḫiṭāb ḳıldı ki[1168] mühlet vir el-āman Ḥāriṯ

Alanda[1169] iẕn-i vaṣiyyet o iki nevreste
Gözünde ḳanlı yaşı geldi ʿavratun[1170] üste

Muḥammed açdı dilin[1171] eyledi beyān evvel
Didi amān ana cān ḳıl vaṣiyyetime ʿamel

Kesende başımızı bu laʿīn-i kīne-esās
Anasızıḳ bu vilāyetde dutgilin bize yas

Çıḳart ölen ṣora[1172] gömleklerimizi ana cān
Kefen bulunmasa[1173] defn eylegil[1174] bizi ʿüryān

Teraḥḥum eyle bu iki yetīm-i nālāna
Boya amān di[1175] o gömleklerimizi ḳızıl ḳana

Ademsizik eyle bir çāre iḫtiyācımıza
Birin anamıza gönder birin bacımıza

Vaṣiyyetin idüben nüh semāya od saldı
Danışdı kelb Ḥāriṣe[1176] ruḥṣat-ı namāz aldı

Çü ḳıldılar iki rekʿat namāz-ı ḥācātı
Elin bülend eyleyüp itdiler münācātı

Ezel hücūm idüp İbrāhīme o bed-güher
Yapuşdı kāküline ḳoydı ḥalḳına ḫançer

Didi Muḥammed amān tökme ḳanlu gözyaşımı
Uşaḳdı[1177] ḳardaşım evvelce kes benim başımı

Muḥammede yetişende o şūm-ı kīne-māl
O baḫt-ı ḳara götürdi eline bir dest-māl

Ġarīb ḳardaşınıñ dutdı ḳıbleye yüzini

[1168] ḳıldı ki: ḳıldılar KM.
[1169] alanda: tapanda GH.
[1170] ʿavratun: diz KM.
[1171] açdı dilin: dilin açdı KM.
[1172] ṣora: ṣoñra KM.
[1173] bulunmasa: tapulmasa GH.
[1174] eylegil: itgilin GH.
[1175] amān di: amāndır KM.
[1176] Ḥāriṣe: Ḥāriṯ ilen GH.
[1177] uṣaḳdı: uṣaḳdır KM.

O demde bağladı dest-māl ilen iki gözini

Gelüp fiġāna didi vāy belā çeken başım
Atam nişānesi istekli nāzlı ḳardaşım

[128a] Kesende başımı sen ḫançere ṭaraf baḳma
Uşaḳsın aġlama şehzāde ḳardaşım ḳorḳma

O nāleden gelüben şeke Ḥāriṣ-i bī-pāk
Dutup Muḥammed-i maẕlūmı ḳahr ilen çālāk

Buraḳdı meẕheb ü īmānı dīnden çıḳdı
Sitemle şīʿaların ḫanımānını yıḳdı

Ne ḳıldı ḫavf-ı ilāhi ne şerm-i peyember[1178]
Teraḥḥum itmedi ḳoydı boġazına ḫançer

Görende ḫançeri ol bī-nevā çeküp bir āh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[1179]

Dolandırup gözini bir Necef-sāre baḳdı
Göz aḳdı gözyaşı aḳdı boġazda ḳan aḳdı

Kesüp başını dü-bāre ṣaġīre ḳardaşın
Temām-ı dostların tökdi ḳanlı gözyaşın

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḥāriṣ cefāsı ʿālem-i bālāyı dāġladı
Urdı şerāre ʿarş-ı muʿāllāyı dāġladı

Ḳıldı behişt-i ʿadnde peyemberi[1180] ġamın
Şāhenşeh-i[1181] Necef Şāh-ı Merdānı dāġladı

Saldı cihāna ġulġule-i şur tāzeden
Ḫayrü'n-nisā o Ḥażret-i Zehrāyı dāġladı

Soldırdı gülsitānda iki ġonce gülleri
Ṣaḥn-ı çemende Ḳumrī-i nālānı dāġladı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż o ẓālim-i bī-şerm dīni müfte satup
İki bedenleri ḳahrla[1182] Fırāta atup

[1178] peyember: peyġamber KM.
[1179] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[1180] peyember: peyġamber KM.
[1181] şāhenşeh: şāhenşāh KM.

O başları götürüp bir tere içre ḳıldı nihāñ
Diyār-ı Kūfe ṭaraf sürʿatle[1183] oldı revān

Gidüp ḥużūr-ı ʿAbīd Ziyāda nefs-i şerīr
Çıḳardı ḳoydı yere başları çü mihr-i münīr

Ḫiṭāb ḳıldı o şūm deġāya ibn Ziyād
Bular ne başdı[1184] ki kesüpsin ey evi ber-bād

Cevāb virdi bu başlardı[1185] naḫl-ı ġam ṣemeri
Ḳanāreye urılan Müslimin yetīmleri

240 Fiġānla vāh ile küllen cihānı doldurdım
Fırātıñ üste kesüp başlarını öldürdüm

[128b] Muḳarrer eyledi ibn Ziyād-ı bī-pervā
Yuyup getürdiler ol başları çün meclis-ārā

Baḳan zamānda kesük başlara ʿAbīd Ziyād
İdüp ḳasāvet-i ḳalb ile aġlamaḳ bünyād

Baḳup o meclise seslendi ey gürūh-ı yalan
Benim bu daş yüregim oldı derd-i ġamdan ḳan

Ḳanı[1186] o kimse ki dünyāda birce kām alsun
Durup ayaġa bu ẓālimden intiḳām alsun

245 O demde ṭurdı yirinden muḳātil-i dındār
Ṭutup maḥāsin-i naḫs-ı ṣaḳifi çekdi kenār

Sürür ilen ḳolını baġlayup açup başı
Düşüp dalınca uşaḳlar urardılar ṭaşı

Yitürdi tā ki Fırāt üste baġlayup tāre
Ḳabāḳca cümle-i aʿżāsın itdi ṣad-pāre

Dilini kesdi elin kesdi ḳolların kesdi
Çıḳınca cānı gelen[1187] naḫs olan serin kesdi

Ḳabāḳca cānına urdı cefā şerārelerin
Pelīd olan bedenin cemʿ ḳıldı pārelerin

[1182] ḳahrla: ḳahrdan KM.
[1183] sürʿatle: pür ʿalīle GH.
[1184] başdı: başdır KM.
[1185] başlardı: başlardır KM.
[1186] ḳanı: hani GH.
[1187] gelen: - KM.

Fırāta atdı o melʿūn-ı ẓālimün[1188] tekrār
Ḳabūl ḳılmadı atdı Fırāt o şūmı kenār

Ḳazup yerin[1189] içine tökdi ol saʿādetmend
Yir almadı götürüp eyledi hevāya bülend

Düşüp taʿaccübe bir ṭarafa macera ḳurdı
Yaḳup o cism-i kesif ü pelīdi yandırdı

Belī cefā ide her kim[1190] ʿıyāl-i Zehrāya
Çatar cezāsına evvel yetince ʿuḳbāya

58

Aḥvālāt-ı Muḳaddime-i Ḫurūc Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Ez-Mekke-i Muʿaẓẓama ve Residen Bi-menzil-i Ṣaʿlebiyye vü Āmeden Ḫaber Şehādet-i Cenāb-ı Müslim

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳoydı felek zamānede ʻzulmiñ bināsını
Doldırdı miḥnet ile cihān fenāsını

Dünyāda ḫoş geçürdi günin ehl-i Kūfenin[1191]
Ey rāh-ı ḳısmet eyledi cevr ü cefāsını

[129a] Ḳıldı hemīşe yaḫşılara ẓulm-ı bī-ḥisāb
Saldı belā vü derde Hüdā rehnümāsını

Bīgānelerle dāyim olup yār ü mihribāñ
Yandurdı nār-ı hicre velā āşināsını

Her ġonce gül yitürse gülistān-ı rūzgār
Tīz dönderüp ḫazāne götürdi ṣafāsını

Bir nūş virse herkese yüz nīş-i[1192] ġam urup
Tārāc ḳıldı ẓulm ile ʿişret libāsını

El çekedi sipihr-i cefā-cū nifāḳdan
Evvel daġıtdı Ḥażret-i Zehrā esāsını

Üst üste tökdi āl-i ʿabā üste miḥneti
Bir derde saldı tapmadı hīçkes devāsını

[1188] ẓālimün: ẓālim KM.
[1189] yerin: ṭopraḳ KM.
[1190] her kim: herkes KM.
[1191] Kūfenin: kīnenin KM.
[1192] nīş-i: nūş-ı GH.

Gösterdi enbiyāya elem evliyāya ġam
Yoḳdur gören muḥabbet-i mihr-i vefāsını

İḥrām-ı muḥarrem ḥareme eyledi ḥarām
Maḥrūm muḥarrem açdı muḥarrem livāsını

Tā itdi beyt ṣāḥibin[1193] āvāre beytden
Mülki mināda ḳoymadı Ḥaḳḳın fedāsını

Mīnā-yı ġam içürmege mīnā-yı çarḫ-ı pīr
Virdi ẕebīhe kerb-i belānın[1194] manāsını

Teng eyleyüp cihānda ʿıyāl-i peyembere[1195]
Gönderdi Kerbelāya belā mübtelāsını

Taʿyīn olundı Zeyneb-i ġam dīde-i ḫazīn
Salun belālı başına ḳardaş karasını

Geldi o vaʿde Māriyede āl-i Muṣṭafā
Şehzāde Ḳāsımun yaḳalar ṭoy ḫınāsını

Sulṭān-ı dīn celā-yı vaṭan düşdi çöllere
Aldı[1196] Yezīd ʿālem-ārā müddeʿāsını

Gülzār-ı ġamda ʿarşa yitürdi ʿAlīyyü'd-devām
Ḳumrīniñ āh ü nāle-i vā ḥasretāsını

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

Mekātibān-ı ḳavānin-i miḫnet-i hicrān
Müşerreḥān-ı mekātib-i firḳāt ü ḥarmān

Kitāb-ı ġamda idüpler bu nevʿ ilen taḥrīr
Ki çün Ḥüseyn-i ʿAlī nāʾīb beşīr ü neẕīr

[129b] Civār-ı beyt-i ilāhide dutmış idi maḳām
Geçürdi bir niçe müddet o baḳiʿada eyyām

Bu ʿarż-ı müddet-ārā Şāmdan Yezīd-i laʿīn
Revāne ḳıldı niçe fevc ẓālim-i pür-kīn

O serveri dutalar yā budur ola maḳtūl[1197]
Bu emrden tapuben ıṭlāʿ-ı sıbṭ-ı resūl

[1193] ṣāḥibin: ehlini GH.
[1194] kerb-i belānın: Kerbelānın GH.
[1195] teng eyleyüp cihānda ʿıyāl-i peyembere: taʿyīn teng eyleyüp cihānı peyembere GH.
[1196] aldı: al GH.
[1197] O serveri dutalar yā budur ola maḳtūl: o serveri eylesünler cihān-ārā maḳtūl GH.

Olanda heştüm ü Ḥacca Mekkeden nā-çār
Kesüp taʿalluḳını dutmadı ṣebāt ü ḳarār

Yanında cemʿ olunup yedi yüz nefer-i aṣḥāb
Ṭavāf-ı beyt ḳılup çıḳdı Mekkeden o cenāb

Yürekde āh çeker sīnesinde dāġ-ı firāḳ
Teveccüh ile olup ʿāzim-i diyār-ı ʿIrāḳ

O yolda ḳaṭʿ-ı mesāfet idüp niçe menzil
Giderdi Kūfe ṭaraf bā-şitāb ü müsteʿcil

Düşende yādına Müslim olurdı gözyaşı ḳan
Gelen giden yoḳ idi ḳalmış idi çoḳ nigerān

Yetişdi tā ki gelüp Ṣaʿlebiyye menziline
Nüzūl ḳıldı o vīrāne menziliñ çöline

Yatup hemān gice dürdāne-i resūl anam
Şikeste ḫāṭır ilen gördi hevl-nāk menem

Durup namāzı edā ḳıldı bā-dili pür-ġam
Namāzıdan ṣora[1198] ḳıldı ḫiṭāb imām-ı ümem

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey serv-i nāz-ı gülşen-i peyġamberim oġul
Māh-ı Medīne Yūsuf-ı gül-peykerim oġul

Ḳurbān o gül cemāliñe gel bir ḳabāḳıma
Ey ʿömrümüñ bahārı ʿAlī Ekberim[1199] oġul

Ṣādır olanda maṣdar-ı celālden ḫiṭāb
Virdi ʿAlī-yi Ekber Yūsuf-liḳā cevāb

Lebbeyk ey şehenşeh-i kevn ü mekān baba
Lebbeyk ey cihānda olan baġrı ḳan baba

Her ḫiẕmetiñ var ise buyur Ekber oġlıña
Ḳurbāndı[1200] ḫāk-i pāyıña bu cism ü cān baba

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı server-i Baṭḥā ki ey ʿazīz oġlım[1201]

[1198] ṣora: ṣoñra KM.
[1199] ʿAlī Ekberim: ʿAlī Ekber GH.
[1200] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.
[1201] oġlım: peder GH.

Dolan bu bādiyeyi çārsūya ḳıl naẓar oġlım[1202]

[130a] Kenār-ı rāhda ṭur eyle cüst-cū her yān
Tapulsa herkes olan Kūfeden Ḥicāza revān

Nişān virüp öziñi maṭlabı beyāna yitür
Düşüp ḳabāḳına taʿcil ilen ḫużūra getür

Ḫaber alam ʿammümin oġlı Müslimin ḥālin
Ne vaḳtdır ki bilen yoḳdur[1203] ḥāl ü aḥvālin

ʿAlī-yi Ekber-i şehzāde eyleyüp taʿẓīm
Süvār olup atına nūr-ı ʿayn ẕebh-i ʿaẓīm

İrişdi[1204] ḫāne-i zīne semende urdı rikāb
Dolandı ʿarṣa-i hāmunı bā-dil-i ḫūn-āb

Ne gördi Kūfe ṭarafdan göründi gird-i ġubār
Yetişdi bir ʿArab sīne çāk nāḳe süvār

Dilinde zemzeme-i şūr u āh u vā görinür
İki gözündedir[1205] eşk-i pür-bahā görinür

Gören zamāne ʿArabı ol şebīh-i peyġamber
Selām ḳıldı feṣāḥetle çün maḳāl-i şeber

Baḳup ʿArab o cemāle o ḫatt ilen ḫāle
O ʿārıż-ı güle efṣaḥ maḳāl ü aḥvāle

Düşüp taḥayyüre bir laḥẓa baḳdı çoḳ ḥayrān
Dü-bāre ʿarż eyledi ey civānı ʿālīşān

Beyān ḳıl[1206] baña ey maẓhar-ı velā kimsin
Viren cemāl ile ʿālemlere cilā kimsin

Bu ḥüsnde beşer[1207] olmaz meger melāʾikesin
Nüzūl ḳılmaġıña var ne müddeʿā kimsin

Veyā diyem saña Mūsā bu deşte vādi-i Ṭūr
Getürmişin yed-i beyżā-yı pür-żiyā kimsin

Hīç sen ki[1208] gelüp ṭārem-i çehārümden

[1202] ḳıl naẓar oġlım: eyle ḫaber GH.
[1203] yoḫdı: yoḳdur
[1204] irişdi: yetişdi GH.
[1205] gözündedir: göz var KM.
[1206] ḳıl: - KM.
[1207] beşer: melek KM.

Ḥayāt-ı mürde mariże viren şifā kimsin

Buyurdı Ekber-i şehzāde[1209] ey ʿArab ḳardaş
Tanur bizi yir ü gök ehli belki daġla daş

Eger melek degilem men velī melāʾikeler
Hemīşe dergehimizde[1210] olupdılar nūger

Ḳalup celālimiziñ tembihi üzre biñ Mūsā
Baḥār-ı şevketimizde ġarīḳdur ʿĪsā

[130b] ʿArab dü-bāre ḫiṭāb itdi ey ʿaẓīmü'ş-şān
Meger bu ḥüsnde sensin mi Yūsuf-ı Kenʿān

Cevāb virdi o laʿli feṣāḥatin kānı
Egerçi men degilem olsa māh-ı Kenʿānı

Medīne Yūsufı mülk-i cihāñ yāra ʿāşıḳım
Bu çölleri gezerem[1211] tīġ ü ḫançer ʿāşıḳım

Benim de ḥāżır olup Kerbelāda bāzārım
Durubdı ḫançer-i ḫūn-ḫˇār ilen ḫarīdārım

Didi ʿArab daḫı yoḳ mende ṭāḳat-ı ārām
Ṣarīḥin eyle beyān menbaʿ-ı ṣafā kimsin

Muḥammed-i ʿArabī yā ʿAlī Şah-ı Merdān
Ṭuluʿ senden ider nūr-ı Muṣṭafā kimsin

Cevāb söyledi ol nāvek-i[1212] belāya hedef
Ne Muṣṭafā degilem men ne pādişāh-ı Necef

Olan peyembere[1213] ṭālib gelür ziyāretime
ʿAlīyi isteyen olsa baḳar şecāʿātime

ʿArabda ḳalmadı ṣabr u ḳarār ṭāḳat ü tāb
Dü-bāre ʿarż eyledi cānım oldı kebāb

Baña kim oldıġın vāżıḥın beyān eyle
Ne gülşenin gülisin ẓāhir it ʿayān eyle

Açup lisān-ı güherbārın Ekber-i nā-şād

[1208] hīç sen ki: - KM.
[1209] Buyurdı Ekber-i şehzāde: Buyurdı şehzāde eger: KM.
[1210] dergehimizde: dergāhımızda KM.
[1211] gezerem: gezem KM.
[1212] nāvek:- GH.
[1213] peyember: peyġamber KM.

Zebān-ı ḥālini itdi bu nevʿ ilen bünyād

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Benim bir tāc-dār oġlı şeh-i[1214] gerdūn vaḳar oġlı
İden Miʿrāc-ı göklerde ḥabīb-i Kird-gār oġlı

Düşen evlādı ṭūfāna viren cān rāh-ı cānāna
Batan miḥrabda al[1215] ḳana ʿAlī düldül süvār oġlı

Ana ibnü'l-ʿurvetü'l-vāṣıḳ ata ibn seyyidü'l-Baṭḥā
Ḳatil-i yevm-i ʿĀşūra şeh-i[1216] gülgūn-ʿiẕār oġlı

ʿAzīz-i āl-i peyġamber şehīd-i nīze ü ḫançer
Adım nā-kām ʿAlī Ekber Ḥüseyniñ cān-niṣār oġlı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İren[1217] zamān ʿArabıñ bu ṣadā ḳulaġına
Düşüp yıḫıldı o şehzādeniñ ayaġına

Öpüp ayaġını ʿarż itdi ey ḥamīde-neseb
Bu gülmeginden ʿayān eylegil nedür maṭlab

[131a] Buyurdı ol ʿAraba nev-civān ʿAlī Ekber
Ḥużūrına seni sulṭān-ı Kerbelā ister

Olup piyāde ʿArab çün[1218] rikāb-ı Ekberde
Gelüp ḥużūr-ı imāma durup berāberde

Düşende topraḳa üç defʿa bā-ḫużūʿ-ı temām
Edeble ḳıldı[1219] Süleymān-ı Kerbelāya selām

Baḳan zamān ʿAraba āfitāb-ı çarḫ-ı celāl
Ḥazīn ḫāṭırına ekleşüp ġubār u melāl

Selam-ı ʿarż[1220] eyleyüp ol imām-ı fırāş
Buyurdı ḳıl beni āgāh ey[1221] ʿArab ḳardaş

ʿİlāc-ı derd-i dil-i zār ü bī-ḳarār eyle
Gelürsin ḳanġı[1222] vilāyetden āşikār eyle

[1214] şeh-i: şāh-ı KM.
[1215] al: - GH.
[1216] şeh: şāh KM.
[1217] iren: yiten GH.
[1218] çün: - KM.
[1219] ḳıldı: eyledi GH.
[1220] ʿarż: redd KM.
[1221] ey: - KM.

Cevābı[1223] virdi ʿArab ey ʿazīz-i şāh-ı Necef
Bu dem gelüp giderem Kūfeden Ḥicāza ṭaraf

İşitdi Kūfe adın pādişāh-ı ʿarş-ı vaḳar
Didi o[1224] Kūfe içre bir ġarīb ʿammi oġlım[1225] var

ʿAḳīlin oġlı[1226] adı Müslim-i vefā bünyān
Eger varundı[1227] ḫaberin ġarībe eyle beyān

Gelende Müslim adı ḳıldı ol ʿArab nāle
Kebāb olup cigeri düşdi özge aḥvāle

İmām-ı teşne-lebin ḳalmadı daḫı tābı
Ḫiṭābı[1228] ḳıldı ki ey dil-i melūl ʿArābī

Olanda ṣoḥbet-i Müslim töker gözün ḳan yaş
Yıḳupdılar evimi yoḫsa kim ʿArab ḳardaş

Gice günüz çekerim firḳatinde nāle vü āh
Ġarīb-i Kūfe ʿammoġlumdan it beni āgāh

ʿArab didi dimenem ey şehenşeh-i ümmet
Durupdı ḫayme ḳabāḳında bir ḫānım ʿavrat

Ḳulaḳ bu semte virüp diñler[1229] ḫaber gūyā
İşidse bu ḫaberi şūr-ı ḥaşr olur[1230] ber-pā

Götürdi[1231] çün ʿArabı ḫaymeden kenāre imām
Buyurdı eyle beyān tāne gösterüp eyyām

ʿArab çoḳ aġladı ʿarż eyledi pür-nişān-ı ḥāl
Ne nevʿ-i ʿarż eyleyem kāş olan zebānım lāl

[131b] Diyār-ı Kūfede cinn melāʾik aġladılar
Ġarīb ʿammoġlıñı ḫançer ile doġradılar

Başın saġ olsun aġa öldi nātüvān Müslim
Seniñ yolında şehīd oldı virdi cān Müslim

[1222] ḳanġı: hansı GH.
[1223] cevābı: cevāb KM.
[1224] o: - KM.
[1225] ʿammi oġlım: ʿammoġlım GH.
[1226] oġlı: oġlıdur GH.
[1227] varundı: vardır KM.
[1228] ḫ iṭābı: ḫiṭāb KM.
[1229] aḫtarur: dinler KM.
[1230] olur: ider KM.
[1231] götürdi: apardı GH.

Oġuşdırup[1232] yüregin mülk-i dīn-i sālārı
Didi ne nevʿ-i şehīd itdiler o bī-yārı

Beyāne çekdi ʿArab söyledi eyā şeh-i[1233] dīn
Diyār-ı Kūfede ḳavm-i sitemker-i pür-kīn

ʿAmmoġlıñı iki ḳol baġlı ḳanına ġalṭān
Ḥużūr-ı ibn Ziyāda çekerdiler nālān

O dil-şikeste ġarībiñ aḳardı gözyaşı
Belā çeken[1234] başına yaġdırurdilar ṭaşı

Beden yaralı ḳolı[1235] baġlı gözyaşı cārī
Yıḳardılar başına küçelerde dīvārı

Baḳardı her ṭarafa iderdi[1236] şuyūn-ı şeyn
Diridi ey dili pür-derdimiñ ṭabībi Ḥüseyn

Seniñ yolında ġarīb ülkelerde virdim cān
Ölende başımıñ üste oḳunmadı Ḳurʾān

Buyur ʿıyāliñe dutsun ʿammoġlıña yası
Bu ḳanı almaġa[1237] gönder vefālı ʿAbbāsı

Teraḥḥum itmediler sīnesinde yārelere
Başın kesüp bedenin urdılar[1238] ḳanārelere

Salup yola ʿArabı pādişāh-ı teşne-lebāñ[1239]
Dolandı ḫayme ṭaraf vā muṣībetā gūyān[1240]

Ḳarār-ı ṭāḳati elden gidüp ḳalup bī-tāb
Fiġān ü āh ile gūyā bu nevʿ ḳıldı ḫiṭāb[1241]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey ḫānımānı ẓulm ilen vīrān olan bacı
Cevr-i zamāneden cigeri ḳan olan bacı

Ġam aldı cānımı gelüp al birce yanıma

[1232] oġuşdırup: ovuşdurup GH.
[1233] şeh-i: şāh-ı KM.
[1234] belā çeken: işidcegin GH.
[1235] ḳolı: gözi GH.
[1236] iderdi: eylerdi GH.
[1237] almaġa: ölmege GH.
[1238] urdılar: virdiler GH.
[1239] teşne-lebān: aġuşte GH.
[1240] vā muṣībetā gūyān: seslenürdi āheste GH.
[1241] Fiġān ü āh ile gūyā bu nevʿ ḳıldı ḫiṭāb: durupdı ḫayme ḳabāḳında bir ḫanım ʿavrat GH.

Ġam-gīn günimde derdime derman olan bacı

Ṣādır olan zamānda ḫiṭāb-ı emir-i dīn
Virdi cevāb Zeyneb dil-ḫaste-i ḥazīn

Cān ey ʿazīz-i Aḥmed-i Muḫtār ḳardaşım
Nūr-ı dü-çeşm-i Ḥaydar-ı Kerrār ḳardaşım

[132a] Ḳurbān yaralı dillerüye[1242] bī-nevā bacıñ
Söyle görem ne derd-i ġamıñ var ḳardaşım

Aġlar göz ile söyledi şāhenşeh-i ġarīb
Ey ḫˇāher-i belā-keş-i derd-i elem naṣīb

Ārām dutma git baña bir yār olan getür
Men teg belā vü derde giriftār olan getür

Ġam aldı cānımı bacı al birce yānımı
Müşkil günimde derdüme ġam-ḫˇār olan getür

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Fiġān ilen didi Zeyneb ki ey birāder cān
Meger kimi çaġırırsıñ olam saña ḳurbān

Buyurdı şāh-ı ümem ey elem-keş-i devrān[1243]
Dolan bu ḫaymeleri cüst ü cū eyle her yan

Neẓāre eyle temāmen uşaḳlarun gözine
Yetīmlik tozı baḳ gör ḳonup kimiñ yüzine

Sen aġlayup dime hīçbir söz ey elem-perver
Ḫadīceye digilin[1244] gel dayıñ seni ister

İki el ile urup başa bī-nevā Zeyneb
Didi bacıñ saña ḳurbān çetindi[1245] bu maṭlab

Buyur görem ne didi ol ʿArab saña ḳardaş
Baḳan zamān görinür gözlerinde gizliyen yaş

Töküpdi başıma gül gerdiş eyle hem[1246] devrān
Bu ġamlu çöller-ārā ḳoyma cānımı nigerān

[1242] dillerüye: dillerde KM.
[1243] devrān: eyyām GH.
[1244] digilin: digil KM.
[1245] çetindi: çetindir KM.
[1246] gerdiş eyle hem: yoḳsa gerdiş-i KM.

Fedā olam saña ey tāc-dār-ı mülk-i ʿArab
Gelüp ölüm ḫaberi yoḳsa Müslimiñ yā Rab

Bu bī-nevā bacıñı ey imām-ı cinn ü beşer
Meger idüpdi felek tāzeden ḳara miʿcer

İki el ile urup başına Zeynb maḥzūn
Ḫadīce semtine oldı revān dili pür-ḫūn

Yetende ḫaymeye geldi ḳulaġa nāle sesi
Ġarībe laḥn-ı Ḥicāz ile şūr-ı zemzemesi

Girüpdiler ḳafes-i ḫaymeye[1247] iki bülbül
Ḫadīce ile Sekīne besān-ı ġonce-i gül

Ḥadīce ḫaymede ḳoymış başını ġam dizine
Tiküp anası Ruḳiyye gözin anıñ gözine[1248]

[132b] Diyer ki ey olan ārām-ı cism ü hem-dem cān
Ġam-ı nihānıma[1249] ġam-ḫˇār derdime dermān

Neden düşüp başıña derd-i ġuṣṣa sevdāsı
Ḳızım Ḫadīce dur eyle çemen temaşāsı

Seni görende mükedder evim olur ber-bād
Dolan seyāḥate çıḳ belki ḳalbiñ olsun şād

Baḳup anasına ol bī-nevā çeküp efġān
Didi kenāre çekil çoḫdı[1250] derdim ey ana cān

Daḫı gözim baḳabilmez çemen ṭarāvetine
Gidüp sınıḳ yüregim Kūfeniñ seyāhatine

Kenāre git meni dindirme[1251] baḫt-ı ḳara ana
Felek salup meni bir derde yoḫdı[1252] çāre ana

Eger gidem çemene ḳan olur gine göñlüm
Görende servi düşer yādıma atam Müslim

Görünse gözlerime gülsitānda eger lāle
Salup Muḥammedi yāde çekem gerek nāle

[1247] ḫaymeye: ḫaymede GH.
[1248] gözin anıñ gözine: iki gözin gözine GH.
[1249] nihānıma: nihāl ile GH.
[1250] çoḫdı: çoḳdur KM.
[1251] dindirme: ḳoyma GH.
[1252] yoḫdı: yoḳdur KM.

Gelende ʿıṭr-ı ḳaranfil esen zamānda nesīm
Düşer ḫayālime cānım ʿazīzi İbrāhīm

Gören zamānda Sekīne Ḫadīceyi giryān
Didi bu çöller-ārā hem-zebānım ey[1253] bacı cān

Meger nolupdı saña dil-figār ü ḥayrānsan
Başun aşaġa salup durmayan peşimānsan

Dolupdı gözleriñe yaş ḳaçup yüzinden renk
Beyān ḳıl ne sebebdendi[1254] olmayasan dil-teng

Ḥadīce çekdi o dem bir[1255] fiġān-ı vāveylā
Çoḳ aġlayup didi ey nāz-perver Leylā

Bugünki günde ḫoş ḥāliñe eyā ḫˇāher
Berāberinde gezer ḳardaşıñ ʿAlī Ekber

Ṣabāḥ şām seni ey ʿazīz-i eşref-i nās
Görende biñ dil ilen dindirir ʿammiñ[1256] ʿAbbās

ʿİlāve bundan eyā bint-i server-i haremeyn
Alup ḳucaḳa basar baġrına İmām-ı Ḥüseyn

Ne nevʿ-i ġam dizinün üste olmasun başım
Menim yanımda ne yoḳdur atam ne ḳardaşım

[133a] Ne yaḫşı gündi uşaḳ eyleye atasına nāz
Olanda derdi ide ḳardaş ile rāz uniyāz

Düşüp atam yādıma göñlümi dutupdı melāl
Gice yatup uyḫuda[1257] görmüşüm perişān ḥāl[1258]

Diyār-ı Kūfede deryā gibi aḳar al ḳan
O ḳan içinde atam ġarḳ olup çeker efġān

Temām başdan ayaġa yaralanup cānı
Kimi urar ḳılıc ilen kimisi peykāñı

Bu sözde Zeyneb-i mużṭar getürmeyüp daḫı tāb
Ḫiṭāb ḳıldı ḳızım eyleme cihānı ḫarāb

[1253] ey: - KM.
[1254] sebebdendir: sebebdendi KM.
[1255] çekdi o dem bir: aġladı çekdi GH.
[1256] ʿammin: ʿammüm GH.
[1257] uyḫuda: yuḫuda KM.
[1258] perişan ḥāl: meni nālān GH.

Bu ḳadar ḳılma daḫı āh ü zār şuyūn-ı şeyn
Ayaġa dur seni ister dayıñ İmām-ı Ḥüseyn

Ḫadīce Zeynebi görücek bülend idüp efġān
Didi amān di Sekīne saña olam[1259] ḳurbān

Nefes çekildi daḫı cān görünmüyor gözime
Yetīmlik tozı baḳ gör niçe ḳonup yüzime

Esīr dilim dudaġım gözlerim töker ḳan yaş
Atam selāmet olaydı özim öleydim kāş

Alup ḥużūra getürdi Ḫadīceyi Zeyneb
Selām idende Ḫadīce o şehr-i yār-ı ʿArab

Revān olup[1260] gözünün yaşı aġladı pinhān
Didi ʿaleyk-i selām ey ʿazīze-i devrān

Ḫadīce gördi töker gözyaşın Ḥüseyn ġarīb
Edeble ʿarż eyledi ey şeh-i[1261] firāḳ naṣīb

Atam görende gülerdi meni diz üste alup
Basardı sīnesine boynuma ḳolını salup

Sen aġlama yüregim ḳana döndi ey dayı[1262] cān
Ne var meger di baña ḳoyma cānımı nigerān

Buyurdı kerb ü belā şāhı olma dil-ḫaste
Çoḳ ister seni göñlüm otur dizim üste

Öpüp imām dizinden çekildi durdı kenār
Didi o kān-ı edeb ey şehenşeh-i [1263]ebrār

Menem kenīz-i Sekīne odur cihānda ʿazīz
Buyurma egleşebilmez ḫanım yerinde kenīz

[133b] Eger bacun ḳızım ey imām-ı ʿarş-ı firāş
Ḳızun Sekīne ḫanımdır menem oña ḳardaş

Diyüp bu sözleri çoḳ aġladı o bī-çāre
Buyurdı server-i dīn ey vaṭandan āvāre

Sebeb nedir böle[1264] sūz-ı dil ile aġlarsan

[1259] olam: olum GH.
[1260] olup: idüp GH.
[1261] şeh: şāh KM.
[1262] dayı: ʿammü GH.
[1263] şehenşeh: şāhenşāh KM.

Şikeste ḳalbimi āh-ı cigerle dāġlarsan

Cevāb virdi şeh-i[1265] dīne ol edeb kānı
Melāmet eyleme men dil-figāre ḥicrānı

Baḳar ʿıyāl-i peyember[1266] bugün benim yüzime
Görünmez aġlamayan hīçbir nefer gözime

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

Aġlar temām-ı ehl-i ḥarem men de aġlaram
Her çend maṭlaʿ degilem men de aġlaram

Ġurbetdedir atam uşaḳam bilmezem ne var
Aldı bu ḫaste cānımı ġam men de aġlaram

Yandı bu ulu sözden o şāh-ı melek-niḳāb
Ḳıldı o baḫt-ı ḳaraya gūyā böyle ḫitāb

Aġlar gözündü[1267] aġlar ḳızım men de aġlaram
Kevn-i mekānı dāġla ḳızım men de dāġlaram

Ṭurma uzaḳda yanıma gel aç iki ḳolun
Sal boynuma ḳucaḳla ḳızım men de aġlaram

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri aldı ḳucaḳa nūr-ı ezel
Gehī öperdi gözinden çekerdi başa el

Görüp bu ḥāleti ol zār-ı dil-şikeste yetīm
Ṭurup ayaġa ḳucaġından eyledi taʿzīm

Çoḳ aġladı didi ey pādişāh-ı ʿarş-ı esās
Eger ölüpdi atam sen saġ ol dayım ʿAbbās

Felek yetīm eyledi men ġarībi ḫaste-ciger
Görem ilāhi saġ olsun civān ʿAlī Ekber

Buyurdı duḫter-i maẓlūmeye İmām-ı ʿAlīm
Meger ne bildiñ idüpler seni cihānda yetīm

Cevāb virdi imām-ı zamāne ol duḫter
Saña fedā men olam ey imām-ı cinn ü beşer

[1264] böle: böyle KM.
[1265] şeh-i: şāh-ı KM.
[1266] peyember: peyġamber KM.
[1267] gözündü: günündi KM.

Medīne kūşelerinde ġarīb atam Müslim
Basardı bağrına her yerde görse idi yetīm

[134a] Çekende başıma sen el eyā imām-ı mübīn
Yaḳīnim oldı yetīm olmuşam men müşgīn

Emīr-i bezm-i vefā şāh-ı kişver-i iʿzāz
Ḳılup Ḫadīce-i zāre teselliler āġāz

Didi eger[1268] ölüp olsa ġarīb atan maẓlūm
Ġam eyleme ata olam saña men maġmūm

Atasızım diyüben salma cāna ḫavf-ı hirās
Çeker hemīşe ḳızım nāzıñı dayın ʿAbbās

Egerçi tökdi felek başıña seniñ güller
Sekīne bacın olur ḳardaşıñ ʿAlī Ekber

O dil-şikeste didi ġaslı ḳan olan baba vāy
Bahār-ı ʿömri sitemle ḫazān olan baba vāy

Virende cānıñı kim bağladı baba[1269] göziñi
Dolandıran kim idi ḳıble semtine yüziñi

Kim aldı başıñı diz üste eyledi efġān
Ölende bāri yanında oḳundı mı bir[1270] Ḳurʾān

Ḳayıtdı ḫaymesine ol yetīm-i ḫaste ciger
Didi anasına elde ṭutup ḳara miʿcer

Olan evi dağılan cānıña ḳızıñ ḳurbān
Ayaġa dur ki geçüpdür çerāġımız ana cān

Ne yaḫşı nāz ile egleşmesin ferāġat ana
Biçüp ḳażā boyuña tāze ḳara ḫilʿat ana[1271]

Ruḳiye durdı yirinden töküp[1272] çü ebr-i bahār
Didi ḳızım ne olupdur meger başında ne var

Bu odlu sözler ilen iḫtiyārımı alma
Atan seferdedir gel başıma ḳara salma

Ḫadīce aġladı sūz-ı dil ile itdi fiġān

[1268] eger: - KM.
[1269] baba: - KM.
[1270] bir: - KM.
[1271] tāze ḳara ḫilʿat ana: ḫilʿat ki tāze ana GH.
[1272] töküp: dolup KM.

Didi evin yıḫılup yoḫdı[1273] derdiñe dermān

Ḫaber gelüp yetişüp Kūfeden men zāre
O tāc-dār atamı doġrayuplar ṣad pāre

Amān ana ölürem cānımı bu ġuṣṣa alup
Atam ölen ṣora[1274] üç gün ḳanārelerde ḳalup

Olupdı ẕillet ilen Kūfede atam Müslim
Nedim ne çāre ḳılam hīç yere yetişmez elim

[134b] 190 Ḥani cihānda menim teg ẕelīl-i ḫ̌ār olan
Ġarīb ölen atamıñ yoḫdı[1275] birce ḳanın alan

Diyüp bu sözleri durdı yerinden agladı ḳan
Gezerdi ḫaymeleri her ṭaraf[1276] baḳup ḫayrān

Düzilmiş idi civānān-ı āl-i peyġamber
Baḳup geçerdi olardan Ḫadīce-i mużṭar

Gözinde eşk baṣar baḳdı cümle-i nās
Dolandı her ṭarafa tā yetişdi ʿAbbās

Yapuşdı dāmenine virdi[1277] bir ġarībe esās
Didi ḳapunda daḫilem amān di yā ʿAbbāṣ

195 Gerekdi Kūfe diyārına āh u vā salasan
O ḳavmden atamun ḳanını ġidüp alasan

Revā degil ki ola gözyaşım zamānede ḳan
Gelem fiġāne hemīşe çü Ḳumrī-i nālān

59

Meclis-i Aḥvālāt-ı Menzil ve Mülāḳat Ḥürr İbn Yezīd Riyāḥı Bā-Cenāb-ı İmām-ı Ḥüseyn

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Evvel binā ki ʿālem-i icāde ḳoydılar
Ṭarḥ-ı cefāyı bu sitem ābade ḳoydılar

Baḳdı mihnedsān-ı ḳażā saṭḥ-ı ʿāleme

[1273] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1274] ṣora: ṣoñra KM.
[1275] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1276] ḫaymeleri her ṭaraf: her ṭarafa her yana GH.
[1277] virdi: ḳurdı KM.

Bi’l-merre ḳan siriştini dünyāda ḳoydılar

Maḫlūṭ idüp ḫamīre-i insānı ḳan ilen
Tekmīl içün cevāriḥ-i aʿżāda ḳoydılar

Ẓāhirde çünki aḥsen-i taḳvīm sūreti
Ḫāk içre āb-ı āteş ilen bāde ḳoydılar

Her nefes içün maḳām-ı kemāle yetişmegi
Sevdāyı terk ḳıldılar bu[1278] sevdāda ḳoydılar

Ḳıldı naẓar künūz ḳılup içre terk-i[1279] nevʿ
Sevdā-yı ʿaşḳı ḳalb-i muṣaffāda ḳoydılar

Ṭarḥ itdiler vefāya cefā ṣabra ibtilā
Ḥaḳḳa belī belāyı tevellāda ḳoydılar

Rūz-ı elest zümre-i ʿuşşāḳ içün belī
Ḳurb-ı visāl bezmine bir cāde ḳoydılar

Topraḳı[1280] ḳan geẓer gehī ḳan gel giyāhī ḳan
Biñ çeşme ḳan ilen idüp[1281] āmade ḳoydılar

[135a] Ol çeşmelerden oldı ʿayān baḥr-i mevc-ḫīz
Felekü’n-necāt dīni o deryāda ḳoydılar

ʿĀşıḳları mübālaġa-i imtiḥān içün
Gāhī şerāda gāh[1282] şerriyāda ḳoydılar

Ḳurbān-ı Ḥac-ı Mekkeden ötrü żarūreten
Kūh-ı Mināyı kişver-i Baṭḥāda ḳoydılar

Baḳsan ḥaḳīḳat ile Minā-yı muḥabbeti
Vallāhi Kerbelāyı muʿallāda ḳoydılar

Āl-i zināya ḳısmet olup taḫt-ı zer-nigār
Nāz ile baş-ı zerrine müşgāde ḳoydılar

Ammā[1283] ʿAlī ʿıyālini āvāre-i vaṭan
Göz yaşlı āh ü zār ile ṣaḥrāda ḳoydılar

Dutdı ʿalāḳa ḥikmet-i bāṭın sadābada

[1278] bu: - KM.
[1279] terk-i: Rabb-ı KM.
[1280] topraḳı: bir aḳı KM.
[1281] çeşme ḳan ilen idüp: ḳan ile idüpdiler GH.
[1282] gāh: gāhī GH.
[1283] ammā: āl-i GH.

Ḥürr bir[1284] dilāveri ṣaf-ı aʿdāda ḳoydılar

Evvelde imtiḥāne girüp oldı nefs-i pāk
Āḫirde rūḥın ʿālem-i bālāda ḳoydılar

Gūyā Cenāb-ı Ḥażret-i ʿĪsāyı dārdan
Aʿlāyı evc-i ṭārem-i Mināda ḳoydılar

Bir tekellüm Ḥażret-i Mūsāyı fi'l-meṣel
Çoḳ ʿizzet ile vādi-i Sīnāda ḳoydılar

Her bülbül oldı gülşen-i behcetde naġme-sāz
Ḳumrī-i gülsitān ġam-efzāda ḳoydılar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Çü nūr-ı dīde-i Zehrā şehenşāh-ı Ḥaremeyn
Ġarīb-i kerb ü belā Ḥażret-i İmām-ı Ḥüseyn

Giderdi Kūfeye menzilleri nāle vü āh
Velī şehādet-i Müslimden oldı çün agāh

Ḳatāreler düzilüp Ṣaʿlebiyeden o cenāb
Şitāb ilen yola düşdi bi-çeşm-i zār pür-āb

Giderdi vādiy-i ḥayretde ẕü'l-cenāḥ üste
Zebān-ı ḥāl ile gūyā diridi āheste

Bahār-ı ʿömri olan tīz ḫazān ʿammoġlum vāy
Ḳatīl-i ḳavm-i sitemker civān ʿammoġlum vāy

[135b] Baña ʿammoġlı degildin ʿazīz ḳardaş idin
Niçe çekem ġamıñı mihribān ʿammoġlum vāy

Urupla[1285] naʿşıñı ḳaṣṣablar ḳanāresine
Bu ġuṣṣadan cigerim oldı ḳanʿammoġlum vāy

Nidem[1286] ne çāre ḳılam Kūfede ġarīb öldün
Elimden aldı seni Kūfiyān ʿammoġlum vāy

Ne ḳabriñi kazan oldı ne baġlayan göziñi
Ne oldı ḥāliñe bir aġlayan ʿammoġlum vāy

Dirilmezem daḫı sensiz bu dār-ı dünyāda
Yaralı cānıma rūḥ-ı revān ʿammoġlum vāy

[1284] bir: - KM.
[1285] urupla: uruplar KM.
[1286] nidem: ne idem KM.

Yavuḳlaşup irişem[1287] men de Kerbelā çöline
Virem seniñ gibi ḥasretle cān ʿammoġlum vāy

Mükedder olma degil bī-vefā Ḥüseyn ġarīb
Budur dalınca gelür kārvān ʿammoġlum vāy

Diyüp bu sözleri ol pādişāh-ı cinn ü beşer[1288]
Giderdi yolları giryān tökerdi eşk başar

Çekerdi āh-ı şerer-bār elin ḳoyup biline
Yetende ġāfile-i ġam sadāba menziline

Ne gördi server-i[1289] dīn ibn şāh-ı Ḫayber-gīr
Bülend ṣavt ile Ḥaccāca söyledi tekbīr

Buyurdı şāh-ı ümem ey ṣaḥābe eyle beyān
Henüz ẓuhr degil olmayupdı vaḳt-i ezān

Cevāb virdi o aṣḥāb yā vefā-yı ġayūr
Çoḳ itmişem bu beyāndan güẕār-ı ʿubūr

Velīk görmemişem men bu yolda naḫlistān
Bugünki gün görinür ey şehenşeh-i[1290] devrān

İşitdi çün bu sözi ol imām-ı dil-ḫaste
Neẓāre eyledi ḳalḳup iki dizi[1291] üste

Baḳup görüp tanıyup[1292] bildi ol imām-ı zamān
Didi degil görinen naḫl-zār ü naḫlistān

Saḥāb-ı ẓulm-i ʿayān oldı āşikāre gelür
Hevā-yı bārış-ı ġam ṭaraf lālezāre gelür

Bahār-ı gülşen-i āl-i peyembere[1293] yārān
Açıldı ṣarṣar-ı ẓulm ü ḫazān dü-bāre gelür

[136a] Göründi Nūh diyār-ı belā içün ṭūfān
Ḫalīle āteş-i Nemrūddan şerāre gelür

Hücūm idüp gene dār-ı fenāda ḳavm-i Yehūd
Sitemle çekmege ʿĪsāyı evc-i[1294] dāre gelür

[1287] irişem: yetişem GH.
[1288] cinn ü beşer: ḫste ciger GH.
[1289] server-i: - KM.
[1290] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1291] dizi: rikāb KM.
[1292] görüp tanıyup: ṭanıdı KM.
[1293] peyember: peyġamber KM.
[1294] evc-i: - KM.

Henüz evvel-i mevc-i[1295] bahār-ı mātemdür
Bugün ṭelāṭum idüp sāḥil kenāre gelür

Temām-ı nevk-i sināndır olup hevāya bülend
Velī şebāheti var ṭaraf-ı naḫlzāre gelür

Gerekdi[1296] ḳan ile sīr-āb ola bu naḫlistān
Susuzdı beske ben ü şāḫı cuy-bāre gelür

Açupdı[1297] bāl ü perin ṭapuran tīr ü ḫadenk
Temāmısı heves ḳalup dāġdāre gelür

Firāz-ı çarḫa kılan devr-i şeh-bāz üste
Taʿaccüb işidi[1298] ki zāġ zaġan şikāre gelür

Ḥüseyniñ eylemege[1299] rūz-ı rūşenin şeb-i tār
Olupdı[1300] ẓulmet içün Şāmdan işʿāre gelür

Bu çölde bağlamaġa āl-i Muṣṭafā yolını
Yezīd ḥükmi ilen biñ nefer süvāre gelür

Belī hemīşe olup münşā-i belā bālā
Bulur hevāda gezer berḳ-i gühāre gelür

Yavaş yavaş görünür Kerbelā ʿalāmeti
Oġlumı çölde yetişmek viṣāl-i yāre gelür

Bu sözleri işidende cemāʿat-i enṣār
Olup muṣammem-i daʿvā-yı leşker-i eşrār

Kimisi başa ḳoyardı debelḳa vü miġfer
Kimisi farḳına muḥkem eyler idi siper

Kimisi şevḳ[1301] ile ṣayḳal virirdi şemşīre
Kimisi ṭarḥ-ı ḳıṭāli çekerdi taṣvīre

Ḳarışdı birbirine cān-niṣār olan aṣḥāb
Dayanmışdı at üzre imām-ı ʿarş-ı ḳabāb

Gözinde hīç yoḳ idi māl u cānı aṣḥābı
Kesilmiş idi ḳarār ile ṭāḳat ü tābı

[1295] mevc-i: evc-i KM.
[1296] gerekdi: gerekdir KM.
[1297] açupdı: açupdır KM.
[1298] işidi: işidür KM.
[1299] eylemege: itmege çün GH.
[1300] olupdı: olupdır KM.
[1301] şevḳ: bu nevʿ GH.

Ne Ḥüseyn düşmana baḳmazdı ne ġulāmlara[1302]
Çekerdi āh tiküp gözlerin kecāvelere

[136b] Yoḳ idi özge ġam u derdi ol İmām-ı ʿArab
Diridi çāre ḳılın ḳorḳmasun bacım Zeyneb

Gidin ḥayā günini perde-i celāle çekin
Ḥarem ġazālelerin dāmen-i[1303] cibāle çekin

Diyin Sekīneyi Leylā ḳucaġına alsun
Bahāne ile gözi üzre miʿcerin salsun

Açıḳ kecāvelerin örtüsin aşaġa salun
ʿAlī gelinlerini ser-be-ser araya alın

Diyün ḫanım bacıma tīz ʿarūsı yanıña āl
Meh-i[1304] cemāline rübend çeküp duvaḳ miṣāl

Kecāve nāḳelerin semt-i kühsāre sürin
ʿIyāl-i Fāṭımayı bir çuḳur yire düşürin

Özin yitürdi civānān-ı āl-i peyġamber
Düzildi dāmen-i kūhe ḳatār-ı maḥmiller

Görüp bu ḥāleti baḳdı kecāveden Gülsüm
Didi meger ne olup eyleyin baña maʿlūm

Ne şūrdı[1305] ki gene birbire döküp leşker
Başup debelḳayı ebrūsına ʿAlī Ekber

Meger ne var gene at gezdirir civān Ḳāsım
Elin ḳılıcınıñ üzre ḳoyupdı[1306] ʿAbbāsım

Ġażabludur ne sebebden meh-i[1307] benī Hāşim
Girüpdi[1308] esliḥa-i cenge altı ḳardaşım

Nolup Ḥüseynime her dem çeker cigerden āh
Ḳoyupdı[1309] başına ʿimmāme-i Resūlullāh

Amān gidin çaġırın bir güzīde-i nāsı
Atam nişānesi māh-ı Medīne ʿAbbāsı

[1302] ġulāmlara: ʿilāvelere KM.
[1303] dāmen-i: perde-i GH.
[1304] meh-i: māh-ı KM.
[1305] şūrdı: şūrdır KM.
[1306] ḳoyupdı: ḳoyupdır KM.
[1307] meh-i: māh-ı KM.
[1308] girüpdi: girüpdir KM.
[1309] ḳoyupdı: ḳoyupdır KM.

Ḫaber yitürdile[1310] ʿAbbāsa āl-i peyġamber
Ḥużūr-ı duḫter-i Zehrāya geldi ol server

Buyurdı Ḥażret-i Gülşüm ey vefā kānı
Ne şūrdur ki tutup ṣafḥa-i beyābānı

Cevāb virdi o kān-ı vefā bacım ḳorḳma
Felek ḳurupdı[1311] bisāṭ-ı cefā bacım ḳorḳma

Süvār-ı leşker-i eşrār-ı Kūfiyān görinür
Gelürle[1312] kesmege yol māh-liḳā bacım ḳorḳma

[137a] Diyen zamān bu sözi yādigārı Şīr-i Ḫudā
Kecāvelerden üceldi[1313] fiġān-ı vāveylā

Betūl nāʾibi Zeyneb o bint-i eşref-i nās
Didi ki ey atam oġlı birāderim ʿAbbās

Yaralanup üregim[1314] ḳana döndi bu sözden
Amān Ḥüseynimi daʿvāda ḳoymayın gözden

Yüceldi nāle sesi baḫt-ı ḳara Leylādan
Edeble ʿarż eyledi ey ʿazīz-i şāh-ı zamān

ʿAzīz saḫla gelen Ekberimi cānından
Ayırma oġlumı daʿvā düşende yanından

Civāndı[1315] yanıña al görmeyüp balam daʿvā
Ki ondan özge daḫı yoḫdı[1316] bir penāhım aġā

Dü-bāre geldi ṣadā Ḳāsımın anasından
Aġā ḳurtulmamışam Müctebā ḳarasından

Revā degil ḳurula ṭāzeden gine yasım
Amān di cān senün cān civān[1317] balam Ḳāsım

Seni ḳasem verirem ḳabr-i pāk-i Zehrāya
Onı yanından ayırma girende daʿvāya

Bu sözde gördi o ferzend-i server-i merdān
Yapuşdı dāmenine bir uşaḳ ider efġān

[1310] yitürdile: yitürdiler KM..
[1311] ḳurupdı: ḳurupdır KM.
[1312] gelürle: gelürler KM.
[1313] üceldi: yüceldi KM.
[1314] üceldi: yüceldi KM.
[1315] civāndı: civāndır KM.
[1316] yodı: yoḳdur KM.
[1317] civān: yetīm GH.

Dolandırup gözini baḳdı Ḥażret-i ʿAbbās
Görüp Ḫadīceyi ber-pā ḳılupdı özge esās

Başı açıḳ gözi yaşlı elinde bir Ḳurʾān
Salupdı[1318] çegnine bir ḳanlı gömlek aġlar ḳan

Dir bugün ki durup[1319] baḫma[1320] ey ʿazīz eşref-i nās
Ġarīb ölen atamın ḳanın al İmām-ı ʿAbbās

Birisinin ola sen tek penāhı ey dayı cān
Revā degil ḳala naʿşı ḳanārede ʿuryān

O yādigār-ı ʿAlī ibn ṣaff-derü'l-ġazavāt
Virüp teselli-i eṭfāl-ı bī-kes-i ʿavrāt[1321]

Elinde ḳabża-i şimşīr-i tīz-i āteş-bār
Gelüp ḥużūr-ı şeh-i [1322]Kerbelāda ṭutdı ḳarār

O demde server-i Baṭḥā ʿazīz-i şāh-ı Necef
İmāmetiyle naẓar ṣaldı eşḳiyāya ṭaraf

[137b] Ne gördi leşker-i kīn bī-ḥiṣāb-ı pāyāndır
Velī o ḳavm arasında ʿaṭşan nümāyāndır

Dolandırup gözini Hāşimilere o cenāb
Kemāl-i ḥasret ile eyledi[1323] bu nevʿi ḫiṭāb

Gel ey şecāʿ-ı dilāver reşīd oġlum gel
Sipihr-i ḥüsnüde māhı münevver oġlum gel

Bugün zamānede üç pādişāha nāʾib olan
Semā-yı şevkete ḫūrşīd-i ḫˇār oġlum gel

Feṣāḥat üzre Ḥasan hem şecāʿat üzre[1324] ʿAlī
Medīne Yūsufı şebīh-i peyember[1325] oġlum gel

Sürūr-ı sīne saḳā-yı deşt-i kerb ü belā
ʿAzīz-i nāʾib-i sāḳi-i kevṯer oġlum gel

Bu ġamlı deştde ārām-ı cism-i cān Ḥüseyn
Atam nişānesi şehzāde Ekber oġlum gel

[1318] salupdı: salupdır KM.
[1319] durup: - KM.
[1320] baḫma: baḳ KM.
[1321] ʿavrat: ceraḥāt GH.
[1322] şeh-i: şāh-ı KM.
[1323] eyledi: eyleyüp KM.
[1324] üzre: - KM.
[1325] peyember: peyġamber KM.

Bu sözleri buyuran demde zāde-i Ḥaydar
Yıḳıldı topraġa ʿarż eyledi ʿAlī Ekber

Ki ey imām-ı mübīn ḥüccet-i Ḫudā lebbeyk
Karār u zīnet ü āġūş-ı Muṣṭafā lebbeyk

Dür-i ḫazine-i ḫayrü'n-nisā ʿazīz Betūl
Yegāne-i gevher esrār-ı *Lā-fetā*[1326] lebbeyk

Şehenşeh-i[1327] Ḥaremeyn zāde-i[1328] Resūlullāh
Penāh-ı āl-i ʿabā cān Müctebā lebbeyk

Fedā bu dillere Ekber oġlıñın cānı
Ne ḫiẕmetin var eyā şāh-ı Kerbelā lebbeyk

Buyurdı server-i Baṭḥā eyā ʿazīz peder
Bugünki gün baḳaram çoḳ susuzdı[1329] bu leşker

Revā degil ki olaḳ biz serin ṣudan sīr-āb
Ola şerār-ı ʿaṭşdan bu ehl-i Kūfe kebāb

Oġul çetindi[1330] susuzluḳ daḫı şitāb eyle
Götür o ḳavme su vir Ekberim ṣevāb eyle

Edeble ʿarż eyledi Ekber ḥamīde-ḫıṣāl
Fedā mürüvvetiñe ey meh-i[1331] sipihr-i celāl

Özin hemīşe diyersin bu ehl-i Kūfe vü Şām
Susuz şehīd idecek bizleri bu ḳavm[1332] temām

[138a] Ne sırrı var meger ey pādişāh-ı ʿarş-ı ḳabāb
İdek bugün bize yol baġlayanları sīr-āb

O demde server-i leb teşne çekdi āh-ı ciger
Didi ki ey dizimiñ ṭāḳati ʿAlī Ekber

Budur benim ġarażım onlara idem ḥürmet
Ki tā içüp bu suyı ḳolları bula[1333] ḳuvvet

Zemīn-i Māriyede yaḫşı deste ḳursunlar
Yaralı sīneme peykān ü nīze ursınlar

[1326] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1327] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1328] zāde-i: vāriṣ-i KM.
[1329] susuzdı: susuzdır KM.
[1330] çetindi: çetindür KM.
[1331] meh:-i māh-ı GH.
[1332] bu ḳavm: bi-ẓulm KM.
[1333] bula: tapa GH.

O dem[1334] bi-ḥükm-i şehenşāh-ı ʿālem imkān
Olundı sürʿat ilen sar-bānlara fermān

Düzildi nāḳeler üstünde doldı ḥaramīler[1335]
Ḳabāḳca müşgi salup çegnine ʿAlī Ekber

Giderdi şu aparup ol selālete eṭyāb
Yüzin ṭutup Necefe her dem eylerdi ḫiṭāb

Diridi yā ʿAlī dur ḳabirden temāşaya
Bu çölde Ekbere baḳ gör düşüp ne sevdāya

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Men nāʾib-i şehenşāh-ı Baṭḥāyam ey baba
Ārām-ı cān-ı ʿıtret-i Zehrāyam ey baba

Bu menzil-i sadābada Hāşim-i civānların
Öldirmege gelenlere saḳāyam ey baba

mefāʿilün feʿilātün nefāʿilün feʿilün

Yetişdi leşker-i küffāre Ekber-i nā-kām
Baḳup ol ḳavme ele aldı doldırup bir cām

Ṣadā bülend eyleyüp sıbṭ-ı şāḳī-i kevşer
Ḫiṭāb ḳıldı o ḳavme civān ʿAlī Ekber

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey bu çölde bizlere yol baġlayanlar e’s-sebīl
Kerbelāda ḫançer ile ṭoġrayanlar e’s-sebīl

Neynevāda ʿıtret-i Zehrāyı üç gün üç gice
Teşne-leb sūz-ı ʿatşdan dāġlayanlar e’s-sebīl

Kerbelāda ḫurde eṭfāli elinde cām ilen
Yedi gün ẓulm ile ʿatşān ṣaḳlayanlar e’s-sebīl

Su içün sīr-āb olun ey Kerbelā ḳatilleri
Aşġarı ḳundaḳ içinde oḳlayanlar e’s-sebīl

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḳılanda cilve cemāl-i şebīhe peyġamber
Oḳumadan ṣalavāt oldı dillere ezber

[1334] o dem: ġaraż GH.
[1335] ḥaramīler: rābiyeler KM.

[138b] Ḳalup cemāʿati Kūfe temāmısı ḥayrān
Kemāl-i ḥüsnde kimdir bu māh-pāre civān

Görende ḥayret-i küffārı Ekber-i nā-kām
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ṭāġıyān-ı Kūfe vü Şām

60

Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Kūfe[1336]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bilin ey ḳavm-i deġā server-i devrānam men
Gülşen-i dehrde bir serv-i ḫıramānam men

Cedd-i pākimdir resūl-i Ḳureyşi vü Medenī
Zāde-i sıbṭ-ı nebī şāfiʿ-i ʿışyānam men

Babam ey ḳavm-i ʿAlīdir ne ʿAlī Şīr-i Ḥudā
Oġlınıñ balası żāyifim ʿazānam men

Yir yüzinde bugün üç pādişahıñ nāʾibiyem
O sebebdendi[1337] temām-ı ʿāleme sulṭānam men

5 Aḥmedim ḥüsn-i vecāhetde şecāʿatde ʿAlī
Hem feṣāḥatde Ḥasan menbaʿ-ı iḥsānam men

Fāṭıma cedde-i pākimdir ʿammüm nūr-ı Hüda
Ḫāmis-i āl-iʿabā cānına cānānam men

Bir ʿammüm kān-ı vefā kerb-i belā saḳāsı
O ʿalem-dār-ı ʿammimiñ cismine bir cānam men

Ṣadef-i ʿismet-i deryā-yı Necef gevheriyem
Dürc-i maḫtūm-ı vefāda dürr-i ġaltānam men

Şeref-i cāh-ı celālet göginün yıldızıyam
Felek-i ʿizzet ü tāze māh-tabānam men

10 Ey müselmān gibi Ḳurʾān oḳıyanlar tanıyun
Ceddime nāzil olan āyeʾ-i Ḳurʾānam men

Ṣaff-der-i ʿarṣa-i çengāhe her bir el-ġazavāt
Yādigār-ı şāh-ı dīn ḳātil-i ʿadüvvānam men

[1336] Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Kūfe: Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Der-Berāber-i Leşker-i Kūfe vü Şām GH.
[1337] o sebebdendi: bu vilāyetde GH.

Hāşimi fıṭrat-ı vālā nesim-i kān-ı saḫā
Gülsitān-ı hünere bir gül-i ḫandānam men

İki engüşt ile Ḫayber ḳoparup çünki babam
Vāriṣ-i ḳāliʿ-i Ḫayber Şāh-ı Merdānam men

Atam ol kesdi idüp göklere ḳundāḳı ʿuruc
ʿArşa Miʿrāc eyleyen[1338] servere cānānam men

[139a] 15 Nāʾibim Aḥmed-i Muḫtār ciger-gūşe-i sīne
Āl-i peyġambere bir Yūsuf-ı Kenʿānam men

Nūr-ı çeşm-i şāh-ı Baṭḥā ḫalef-i Şīr-i Ḫudā
Mesned-i taḫt-ı necābetde[1339] Süleymānam men

Adım Ekber şecer-i bāġ-ı celālet ṣemeri
Bezm-i eclālde bir şemʿ-i şebistānam men

Kūfe serdārı ʿammim Müslim olan ṣoñra şehīd
Aġlaram ṣubḥ ü mesā dīdesi giryānam men

Düşmüşüm çöllere şehr-i vaṭan āvāresiyem
Dutulup ḳan yüregim ḳalbi perişānam men

20 Var başımda sefer-i kerb ü belā[1340] sevdāsı
Çün o ṣaḥrāda olan ḳanına ġalṭānam men

Var bu faḫrım iki dünyāda Ḥüseyn nūgeriyem
Gülşen-i taʿziyede Ḳumrī-i ḫoş-ḫᵛānam men

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Döküp biri bire yol kesmege gelen ʿasker[1341]
Taʿaccüb eylediler bu feṣāḥate yek-ser

Dü-bāre dürc-i dehān açdı Ekber-i nā-kām
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey Kūfiyān-ı[1342] bed-encām

Sizin susuzluġıñızdan Ḥüseyn olup āgāh
Ṣu gönderüpdi size ey cemāʿat-i gümrāh

25 Diyār-ı kerb ü belāda gerek ʿavż idesiz
Ṣusız ḳalanda Sekīne o ṭıfla su viresiz

[1338] eyleyen: hem GH.
[1339] necābetde: şecaʿatde GH.
[1340] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[1341] ʿasker: leşker GH.
[1342] ey Kūfiyān-ı: ey ḳavm-i leşker GH.

Geliñ bu cāmı ʿAlī Ekberiñ elinden alın
Velī bu teşneligi Kerbelāda yāde salın

Ġaraż o ḳavmi ʿAlī Ekber eyleyüp sīr-āb
Rücuʿ ḳıldı ḥużūr-ı imāma dīde pür-āb

Gelüp selām eyledi ol cenāba şebīh resūl
Başın aşāġa ṣalup çekdi āh ṭurdı melūl[1343]

Buyurdı server-i Baṭḥā ki ey ʿazīz peder
Meger nolup görinür gözlerinde eşk başar

Cevāb virdi o şehzāde-i melek-simā
Fedā olam saña ey gūşvāre-i ʿarş-ı Ḫudā

Yitüp o ḳavme ne gördüm baba men nā-şād
Temām-ı leşkere ḫilʿat virüp ʿAbīd Ziyād

[139b] Bugün zamānede sensiñ şehenşeh-i[1344] ümmet
Şefeḳat ile gelen Ekber oġlıñā ḫilʿat

İşidicegin bu sözi vāriṣ-i ḥabīb-i Allāh
Baḳup civānına çekdi derūn-ı dilden āh

Buyurdı ḥasret ilen ol civān-ı nā-şāda
Olup tedārikün ey nev-civānam āmade

O günki Māriyede eşḳiyā ḳurar deste
Mükedder olma gelen ḫilʿatün gözüm üste

Bu güft ü gūda idi şāh-ı bī-muʿīn penāh
Yetişdi Ḥürr-i dilāver yanında[1345] ḫayli sipāh

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey şāh-ı dīn selām-ı ʿaleyk
Ḳudūmı zīnet-i ʿarş-ı berrīn selām-ı ʿaleyk

ʿAzīz-i Fāṭıma ārām-ı cān-ı peyġamber
Cihānda dāyesi rūḥü'l-emīn selām-ı ʿaleyk

Nişāne-i Esedellāh ü yādigār-ı ʿAlī
Medīne şāhı imām-ı mübīn selām-ı ʿaleyk

Zebān-ı ḥāl-i ġarīb-i diyār-ı kerb ü belā[1346]
Cevāb-ı ḥurde oldı bu maṭlaba gūyā

[1343] melūl: - KM.
[1344] şehenşeh: şahenşāh KM.
[1345] yanında: dalınca KM.
[1346] kerb ü belā: Kerbelā KM.

Ki ey civān-ı saʿādet nişān ʿaleyk-i selām
Olan menimle bugün hem-zebān ʿaleyk-i selām

Bu gelmeginde nedir maṭlabın meger kimsin
Men sitem-zedeyem ḳıl beyān ʿaleyk-i selām

Cevāb virdi o dem Ḥürr-ı nām-dār dilīr
Ki ey cihānda olan nāʾib-i beşīr ü neẕīr

Adımdı[1347] Ḥürr-ı dilāver emīr-i ceyş-i ʿArab
Budur ḥużūra gelmekligimde imdi sebeb

İdüpdi ḥükm ʿAbīd Ziyād-ı bed-encām
ʿİlāc yoḫdı[1348] seni şehr-i Kūfeye aparam

Bu güft ü gūda idi Ḥürr ilen imām-ı zamān
Yetişdi ẓuhr namāzı yüceldi ṣavt-ı eẕān

Buyurdı Ḥürre şehenşeh-i[1349] kişver-i iʿzāz
Degil mücādele vaḳti olup zamān-ı namāz

Çekil kenāre bu leşkerle ḳıl namāza ḳıyām
Men öz ṣaḥābelerimle idem ṣalātı temām

[140a] Gerek ne yerde bulur āḫiri işiñ revnaḳ
Ḳoyar bu gerdiş-i devrāna nevʿ-i naẓm-ı nesaḳ

Edeble ʿarż eyledi Ḥürr ey imām-ı zamān
Bugünde sensiñ[1350] olan muḳtedā-yı ḫalḳ-ı cihān

İmām-ı ʿaṣrsın ey pādişāh-ı mülk-i Ḥicāz
Seniñle bizde gerek eyleyek edā-yı namāz

Ġaraż o dem iki leşker idüp vużū-ı tecdīd
Geçüp ḳabāḳa olup muḳtedā imām-ı mecīd

Edā-yı farż ü ṣalātın idüp iki leşker
Namāzdan müteferriḳ olunmamış ṣaflar[1351]

Ayaġa ṭurdı yirinden imām-ı mülk-i Hüdā
Ḳılup feṣāḥat ilen ḫuṭbe-i beliġ edā

Temām iden ṣora[1352] çün ḫuṭbeyi imām-ı enām

[1347] adımdı: adımdır KM.
[1348] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1349] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1350] sensiñ: günde GH.
[1351] ṣaflar: leşker GH.

Buyurdı āgāh olıñ ey gürūh-ı Kūfe vü Şām

61

İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Ehl-i Kūfe[1353]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Menem ki fırḳa-i celāletde durretü't-tācam
Serāy-ı dīn-i mübīne sirāc-ı dehhācam

Vücūdım ʿillet-i ġāʾī sirişt-i ẕātım nūr
Cihānda eylemişem ṣūret-i beşerle ẓuhūr

Olupdı ẕerre-i nūrım ṣevābet-i seyyār
Menim adımla dutup ʿarş-ı Kird-gār ḳarār

Menim sözümle melāʾik ider nüzūl-ı ṣuʿūd
Men itdim adımı ḫayli melāʾike mescūd

5 Vücūdım ile binā-yı cihān ṭutup ārām
Belī cihān daġılur olmasa vücūd-ı imām

Zamānede men ideyem fevc enbiyāya penāh
Vesāṭetimle menem Nūḥ olup Neciyullāh

Menem yārān yem-i bir mevci ḳavm-i Mūsāya
Menem necāt viren dārun üste ʿĪsāya

Tapup şerīʿat-ı dīn beni menimle revāc
Uşaḳlıḳımda menem ʿarşa eyleyen Miʿrāc

Babam resūl-ı Ḫudādır atam ʿAlī-yi Velī
Menem sirāc-ı münīr-i ḥarīm-i lem-yezelī

[140b] 10 Anamdu[1354] zehre Zehrā necībe-i kevneyn
Birāderim Ḥasan-ı Müctebā adımdır Ḥüseyn

Hemān Ḥüseynim eyā ḳavm-i ṭāġı vü[1355] gümrāh
Meni süvār eyledi döşüne Resūlullāh

[1352] ṣora: ṣoñra KM.
[1353] İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Ehl-i Kūfe: İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Ehl-i Kūfe vü Şām ʿAleyhü'l-ʿanhā Ve'l-ʿāẕāb
[1354] anamdu: anamdır KM.
[1355] vü: - KM.

Hemān Ḥüseynim adım sāḳ-ı ʿarşa bir āye
Alup ḳucaġa meni Cibrīl olup dāye

Menem viren bu cihān-ı fenāya naẓm ü[1356] naḳ
Menimle dīn-i resūl-i Ḫudā bulur[1357] revnaḳ

Şehenşeh-i[1358] Medenī Hāşimun sülālesiyem
Baḥār-ı gülşen-i āl-i resūl[1359] lālesiyem

Bī-zevḳ ki Ḥaḳḳ buyurup *ve's-semā-i ẕātü'l-burūc*[1360]
ʿAmmimdir Caʿfer-i Ṭayyār āsmāna[1361] ḳıldı ʿurūc

Menem feleklere lenger ḳavām-ı ʿarż-ı mihād
Menim iṭāʿatim ilen cibāl olup evtād

Menem cemāl-i cemīl-i celāl içün mirāt
Men olmasam yere düşmez seḥābdan fıṭrāt

Menim medārım ilendür medār-ı çarḫ-ı felek
Menim ṣebātım ilendür ṣebāt-ı gāv-i semek

Ne bāʿiṣ oldı size ey gürūh-ı kīne-eṣer
Meni bu semte getürdüz[1362] yazup kitābetler

Eẕel ʿammoġlımı ḳılduz[1363] şehīd ḫˇār-ı ẕelīl
Bugün ḳabāḳımı kesmekde ḳılmışsız taʿcīl

Eger ḳabaḳda yazan nāmeden peşimānsuz
Geliñ baḳıñ görün inṣāf idün müselmānsuz

Ḳoyun gidim gine Baṭḥāya dīdesi giryān
Dutam ʿammoġlıma mātem çü Ḳumrī-i nālān

Ẓuhūr idende bu sözler imām-ı ümmetden
Başın aşaġa salup Kūfiyān ḫacāletden

Bozuldı naẓm-ı cemāʿat daġıldı revnaḳ-ı ṣaf
İmām-ı ʿaṣr rücuʿ itdi Ehl-i Beyte ṭaraf

Ḫitāb ḳıldı celī ṣavt ilen şehenşeh-i [1364]nās

[1356] ü: - KM.
[1357] bulur: tapar GH.
[1358] şehenşeh-i: şehenşāh-ı Km.
[1359] resūl: Ḫalīl KM.
[1360] "Burçlarla dolu göğe andolsun." (Burūc/1)
[1361] āsmāna: ʿarşa KM.
[1362] getürdüz: getirdünüz KM.
[1363] ḳılduz: ḳıldınuz Km.
[1364] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.

Ki ey atam Şāḥ-ı Merdān nişānesi ʿAbbās

Ḳılun baʿirler üstünde ḥamel-i bārları
Çekiñ Medīneye ṭaraf maḥmel ü[1365] katārları

[141a] Düzüldi ḳāfile-i sıbṭ-ı seyyid-i ṣaḳleyn
Düşüp ḳabāḳa giden vaḳtde İmām-ı Ḥüseyn

Kesüp ḳabāḳını Ḥürr-i dilīr-i nām-āver
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey nūr-ı dīde-i Ḥaydar

Melāmet itme meni çün bu işde mecbūrum
Emīr-i Kūfe böyle ḥükm idüpdi māʾmūrum

Bu kārvānı gerek ḳoymanam kenāre gide
Sivā-yı Kūfe daḫı ayru bir diyāre gide

İşitdi bu sözi çün zāde-i Veliyullāh
Ġażablanup didi ey mīr-i leşker-i gümrāh

Kimiñ ne ḥaddi var ol fikre muṭlaḳā düşsiñ
Ne bī-ḫabersen anan māteminde egleşsiñ

O şāha baġlayasan yol ki ʿarşa lengerdir
Babası Aḥmed-i Mürsel atası Ḥaydardır

Yolın kesersin o şāhıñ anasıdır Zehrā
Birāderi Ḥasan-ı Müctebā İmām-ı Ḫüdā

Olur mı birkese yol kesmek ey dilāver-i nās
Dalında sedd-i Sikender[1366] gibi dura ʿAbbās

İdende[1367] Ḥürre imām-ı zamān ḫiṭāb-ı ʿitāb
Kesildi ṭāḳati Ḥürrün bedende ḳalmadı tāb

Cevāb virdi ki ey cām-ı merge āmāde
Anam adın aparan olmamışdı dünyāda

O kes ki vālidemiñ ismin eylese iẓhār
Yaḳīn ki mende iderdim beyānını tekrār

Nidem ne çāre anan bizaʿa peyġamberdür
Şefīʿa-i gine cümle ehl-i cism-i[1368] maḥşerdür

[1365] ü: - KM.
[1366] Sikender: İskender KM.
[1367] idende: ḳılanda KM.
[1368] cism-i: - KM.

Hani o ḳudretim ey pādişāh-ı ʿarş-ı maḳām
Ḥaḳāret ile anıñ pāk olan adın aparam

Bu sözde server-i Baṭḥā ʿazīz-i eşref-i nās
Buyurdı ey atam oġlı birāderim ʿAbbās

Dayanma eyle civānān-ı Hāşime ḫaber
Buyur[1369] ḳaṭārı yüridsün civān[1370] ʿAlī Ekber

At üste muḥkem olun elde ḳabża-i şimşīr
Çıḳun ḳabāḳına düşmanlarıñ çü şīr-i dilīr

[141b] El açsa sizlere her kimse girse meydāne
Olıñ ḳıtāline āmāde merd-i[1371] merdāne

İşitdi bu sözi ʿAbbās yādigār-ı ʿAlī
Ḫiṭāb ḳıldı beni Hāşime bi-savt-ı celī

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey Hāşimī civānları meydāndı[1372] ḳorḳmayıñ
Berḳ-i belā bu çölde nümāyāndı[1373] ḳorḳmayıñ

Āmāde-i ḳıtāl ṣaf-ı eşḳiyā olun
Şāh-ı Medīneden böyle fermāndı[1374] ḳorḳmayın

Merdāne ḫaymegāhe girin şīr-i ner gibi
Biñ cān ʿAlī ʿıyāline ḳurbāndı[1375] ḳorḳmayın

Kimdir Ḥüseyn-i Fāṭımanıñ baġlasıñ yolın
ʿAbbās elinde tīġ-ı dıraḫşāndı[1376] ḳorḳmayıñ

ʿĀlem eger ḳoşun ola yalñız[1377] berāberem
Şīr-i Ḫudā babam Şāh-ı Merdāndı[1378] ḳorḳmayıñ

Muḥkem basıñ debelḳāyı ebrūlar üstüne
Ölmek bu yolda bizlere āsāndı[1379] ḳorḳmayıñ

[1369] buyur: buyurdı GH.
[1370] civān: çün GH.
[1371] merd-i: merdūd-ı KM.
[1372] meydāndı: meydāndır KM.
[1373] nümāyāndı: nümāyāndır KM.
[1374] fermāndı: fermāndır KM.
[1375] ḳurbāndı: ḳurbāndır GH.
[1376] dıraḫşāndı: dıraḫşāndır KM.
[1377] yalñız: yalḳuz GH.
[1378] Merdāndı: Merdāndır KM.
[1379] āsāndı: āsāndır KM.

Elbette ḳanın almaġa bī-çāre Müslimiñ
Āl-i ʿAḳīle yaḫşıca devrāndı[1380] ḳorḳmayıñ

Al tīġ-ı āb-dāre urın yā ʿAlī diyiñ
Kerb ü belā degil ʿArabistāndı[1381] ḳorḳmayıñ

Görcek Sekīne Ḥażret-i ʿAbbāsı pür-ʿitāb
Geldi yapışdı dāmenine ḳıldı[1382] bir[1383] ḫiṭāb

55 Dön baḳ bu semte söyle civānān-ı Hāşimī
Gör ḫaymegāhde niçe ṭūfāndı ḳorḳmayıñ

Zeyneb bibim dutup yüzini ḳıble semtine
Eller duʿāda ẕülfī perişāndı[1384] ḳorḳmayıñ

Gülşüm alup el üstüne Allāh kelāmını
Ḳurʾān elinde gözleri giryandı ḳorḳmayıñ

Leylā anam kecāvede Allāha yalvarur
Ḳāsım anası sīnesi sūzāndı[1385] ḳorḳmayıñ

Ġam çekme baġlayupdı atam ẕülfiḳārı
İmdādıñız o şāh-ı şehīdāndı[1386] ḳorḳmayıñ

[142a] 60 Men eylerem duʿā saña ey nām-dār ʿammi
Her derde çünki gözyaşı dermāndı[1387] ḳorḳmayıñ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görüp bu ḥāleti çün Ḥürr-ı nik-baḫt-ı saʿīd
Ad ile ʿarż-ı ḥużūr itdi ey imām-ı mecīd

Fedā ola saña evlād ü māl ü hem cānım
Seniñ ḳıtāliñe yoḳdur elimde fermānım

Budur ṣalāḥ çekil bir kenāre dut ārām
Taḥammül eyle arāya gelende ẕulmet-i Şām

Götür ʿıyāliñi ol cānib-i Ḥicāza revān
Sekīne aġlamasun ḳan çü Ḳumrī-i nālān

[1380] devrāndı: devrāndır KM.
[1381] ʿArabistāndı: ʿArabistāndır KM.
[1382] ḳıldı: eyledi KM.
[1383] bir: - KM.
[1384] perişāndı: perişāndır KM.
[1385] sīnesi sūzāndı: dīdesi giryāndı GH.
[1386] şehīdāndı: şehīdāndır KM.
[1387] dermandı: dermāndır KM.

62

Meclis-i Aḥvālāt-ı Vürūd-ı Cenāb-ı Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā Basar Zemīn-i Kerbelā[1388]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bilmem ne bezm-i taʿziyedir çoḳ celāli var
Küllen temām-ı ḫalḳ-ı cihānun melāli var

Bāʿiṣ nedir dutupla ʿaza-i gül-i kāināt
Ehl-i zamāne yasa batup özge ḥāli var

Bir civān giyüple[1389] ḳara cümle sīne çāḳ
Göz çeşmesinde menbaʿ-ı āb-ı zülāli var

Cārī olur ʿazarlarda şūr-ı gözyaşı
Şūrü'n-nüşūr yevm-i cezā iḥtimāli var

5 Feryād ü nāle ʿarşa olup ferşden bülend
Her dilde āşikār Ḥüseyn vāy maḳāli var

ʿĀlem degüp biri birine ḳan aġlar hevā
Maʿlūm olur ki şems-i imāmet zevāli var

Bā-şems temām-ı ʿālem-i kerb ü belā[1390] sesi
Yoḳsa felekde māh-ı Muḥarrem hilāli var

Ḳılmış belā çölünde meger şāh-ı dīn nüzūl
Sevdā-yı ʿaşḳ-ı yār ile şevḳi visāli var

Maʿlūm olur o gündi bugün ḥāżır ide
Göz yaşlı sīne dāġlı peyember[1391] ʿıyāli var

10 Māh-ı ʿazādı ʿarşa çekilmiş gene ḳara
Ḫayl-i melekde nevḥa-i matem ḫayāli var

Aġlar baḥār-ı taʿziyede Ḳumrī-i ḥazīn
Tā ḥasret olunca āh ʿAlīyü'l-atṣāli ver

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[142b] Rüvāt-ı ḳıṣṣa-i pür-ġuṣṣa imām-ı mecīd

[1388] Meclis-i Aḥvālāt-ı Vürūd-ı Cenāb-ı Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā Basar Zemīn-i Kerbelā: Meclis-i Aḥvālāt-ı Vürūd-ı Cenāb-ı Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā Basar Zemīn-i Kerbelā-yı Muʿallā GH.
[1389] giyüple: giyüpler KM.
[1390] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[1391] peyember: peyġamber KM.

Töküpdi ṭarḥ-ı kelāma bu nevʿ ilen temhīd

Çü kārvān-ı şehenşāh-ı mülk-i ʿizz ü şeref
Revāne olmış idi kişver-i ʿIrāḳa ṭaraf

Sadābada çıḳup eylerdi ṭayy-ı cadde-i rāh
Geçen ṣora[1392] niçe gün yetdi bir yere nāgāh

Baḳup ne gördi o ṣaḥrāya tāc-dār-ı ümem
Giyāhi ḫarmaġ ilen hevāsı bārış-ı ġam

Ne gördi ẓāhiri bir çöldi vādi-i hāmūn
Velīk bāṭını ḳan mevci vardı çün Ceyhūn

O ser-zeminde ʿayāndır melāl-i ġuṣṣa-i derd
Nihāndı topraḳunun içre ḳan ke-mā ʾi'l-verd

Baḳardı her ṭarafa pādişāh-ı ḥall-i ḥarem
Daḫı götürmedi bir yerde zü'l-cenāḥ ḳadem

Ne ḳadar cehd eyledi şāh-ı teşne-kām-ı ġarīb
Ḳadem götürmedi bi'l-merre zü'l-cenāḥ-ı necīb

Bu işde ḳaldı o dem sıbṭ-ı Muṣṭafā ḥayrān
Çaġırdı Ekberi ʿarż[1393] itdi bā-dil-i büryān

Gidüp dolan bu beyābānı ey celīl-neseb
Getür ḥużūra tapup bir çeşm-i nīş-i ʿArab

İdüp şebīhe peyember[1394] iṭāʿat-ı fermān
Revāne oldı beyābāna çün māh-tabān

Götürdi bir ʿArab ol yādigār-ı faḫr-ı enam
Gelüp ḥużūr-ı imām-ı zamāna ḳıldı selām

Buyurdı ol ʿAraba pādişāh-ı ʿarş-ı firāş
Suvāl eyleyürem senden ey ʿArab ḳardaş

Bu yer ne yerdi[1395] meni[1396] zāre eylegil[1397] iżhār
Baḳan zamānda hevāsında ġam ʿalāmeti var

Cevāb virdi ʿArab ey şeh-i[1398] bülend-maḳām

[1392] ṣora: ṣoñra KM.
[1393] ʿarż: hür KM.
[1394] peyember: peyġamber KM.
[1395] yerdi: yerdir KM.
[1396] meni: men KM.
[1397] eylegil: itgilin GH.

Bu deşt-i pür-ḫaṭre Neynevā diyerler nām

ʿUyūn-ı ḫalḳ bu menzilde ʿayn-ı cāriyedir
Daḫı bir özge adı bil ki deşt-i[1399] Māriyedir

Ḫiṭāb ḳıldı şehenşāh-ı şirb ü Baṭḥā
Olur gene bu yerün[1400] özge adı olmuş ola

[143a] ʿArab didi bir adı Ġāżariyyedir ḥala
Daḫı bir adı da Şaṭṭü'l-Fırātdır mevlā

Buyurdı ol ʿAraba pādişāh-ı maẓlūmān
Gene var olsa adı men ġarībe eyle beyān

Dü-bāre oldı o merd-i ṣadıḳ raṭbü'l- lisān
Budur ṣaḥiḥ adı[1401] men bī-nevā saña ḳurbān

Bir özge adı da var ey meh-i[1402] sipihr-i celāl
Yüreklere irişür ẕikr olanda ḫūn-ı melāl

Feżā-yı ʿālem içre maʿden-i belādır bu
Ki ey ġarīb aḳa ṣaḥrā-yı Kerbelādır bu

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Geldi Ḥüseyn ḳulaġına çün nām-ı Kerbelā
Mestāne çekdi başına bir cām-ı Kerbelā

Tökdi mihned-sān-ı muṣībet niẓām ilen
Ṭarḥ-ı bisāṭ-ı miḥnet-i encām-ı Kerbelā

Mīḳāt-ı Ġażiriyyede ḥükm oldı ġaybden
Ġam kārvānı baġladı[1403] iḥrām-ı Kerbelā

Ḫayāt-ı rūzgār biçüp ḳısmet eyledi
Yetmiş civāna ḫilʿat-ı ġül-fām-ı Kerbelā

Taʿyīn olundı evvel şehrü'l-ḥarāmda
Cān virmege civānlara enʿām-ı Kerbelā

Zehrā ʿazīzi Zeynebe ḳıldı felek naṣīb
Cevr ü cefā-yı miḥnet-i eyyām-ı Kerbelā

[1398] şeh-i: şāh-ı KM.
[1399] deşt-i: - KM.
[1400] bu yerin: sevile KM.
[1401] adı: - KM.
[1402] meh-i: māh-ı KM.
[1403] baġladı: baġlaya KM.

40 Saldı ʿaceb ḳara güne nālān Sekīneyi
Dayim ẕelīl ü ḫ̌ār eyledi şām-ı Kerbelā

O dem[1404] imām-ı zamān oldı sırrdan āgāh
İşitdi kerb ü belānın adın çeküp bir āh

63

Keyfiyyet-i Nüzul-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Be-Zemīn-i Kerb ü Belā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nüzūl eylemegi çünki bildi vācib-i farż
Buyurdı mevżuʿ-ı *sefkü'd-dimā'ı*[1405] haẕā'l-arż

Götürdi ṣaġ ayaġın ʿarż ḳıldı Bismillāh
Rikābdan yere ḳoydı vü *fī-sebīlillāh*[1406]

[143b] Ḳadem ḳoyanda o topraḳa server-i ebrār
Zemīn-i Māriyeden ḳondı gül yüzine ġubār

Görüp bu ḥāleti[1407] Gülşüm ḳıldı āh-ı fiġān
Didi ki ey vaṭan āvaresi birāder cān

5 Niçün saraldı yüzün aḫdı gözlerinden yaş
Ne tozdı[1408] ṣafḥa-i ruḥsārıña ḳonup ḳardaş

Bu sırdan meni Allāh rıżāsı ḳıl āgāh
Fedā olam saña ey kişver-i vilāyete şāh

Buyurdı server-i dīn ey elem-keş-i maġmūm
Anam nişānesi kān-ı vefā bacım Gülşüm

Ḥüseyn bu ġamlı çölin bir ġarīb-i[1409] yalñızıdır[1410]
O toz ki gül[1411] yüzime ekleşüp ölüm tozıdır

ʿAbeş degil ki cemālimde ekleşüpdi ġubār
Bu sırrı sen de[1412] bilürsün ki ġam ʿalāmeti var

[1404] o dem: ġaraz GH.
[1405] "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?" (Bakara/30)
[1406] "(Mallarınızla, canlarınızla) Allah yolunda cihad edin." (Tevbe/41)
[1407] ḥāleti: ḥāli KM.
[1408] tozdı: tozdır KM.
[1409] ġarīb-i: - KM.
[1410] yalñızıdır: yalḳuzudur GH.
[1411] gül: - KM.
[1412] sende: ṣoñra KM

Maḥal-i rāz-ı nihān dār-ı ibtilā görünür[1413]
Bu cāy-ı[1414] Mekke degil arż-ı Kerbelādur bu

İki el ile urup başa[1415] aġladı Gülşüm
Didi ki ey atam oġlı birāder-i maẓlūm

Yaḳīnim oldı bugün senden ḥasret ayrıldım
Daḫı buyurmagilin Kerbelādan ayrıldım[1416]

Bu yer ol yerdi[1417] ki bizleri salur ġamu derde
Evim yıḫıldı Ḥüseyn ḳardaşım yamān yerde

Virüp teselli-i Gülşüm yādigār-ı ʿAlī
Ḫiṭāb eyledi ḳardaşına bişavt-ı celī

Gel ey nişāne-i serdār-ı *Lā-fetā*[1418] ḳardaş
ʿAzīz-i tāc-ı bezm- ser *hel etā*[1419] ḳardaş

Olan zamānede püşt ü penāh u dād-ı resim
Atam berāberi ʿAbbās vefālı ḳardaşım

Yıḳıldı topraḳa üç defʿa Ḥażret-i ʿAbbās
Cevāb virdi o sālāre bir güzīde-i nās

Sesün fedāsı olam sıbṭ-ı Muṣṭafā ḳardaş
Yegāne gevher-i sulṭān-ı *Ḳul kefā*[1420] ḳardaş

Buyur nedir baña nisbet bu demde fermānıñ
Fenā cihānda viren ʿömrime şafā ḳardaş

[144a] Buyurdu kerb ü belānıñ ġarīb-i bī-yāri
Kecāveden düşürün Ehl-i Beyt-i eṭhārı

Tevaḳḳuf itme daḫı ey bigāne-i devrān
Bu çölde menzil idüp gör tedārik-i samān

Temām-ı ḫaymeleri naṣīb ḳıl idüp ber-pā
Budur sözim saña ey yādigār-ı Şīr-i Ḫudā

Ḫuṣūṣ-ı Zeyneb içün ḳurġilin[1421] serā-perde

[1413] ibtilā görünür: ibtilādır bu KM.
[1414] bu cāy-ı: Ḥicāz ü KM.
[1415] başa: başına KM.
[1416] daḫı buyurmagilin Kerbelādan ayrıldım: daḫı buyurmagil Kerbelā didin bildim KM.
[1417] yerdi: yerdir KM.
[1418] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1419] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[1420] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)

Gerek ola o serā-perde bir çuḳur yerde

Suʾāl ḳıldı edeblen mehi benī Hāşim
Buyurgilin bana ey pādişāh ḳardaşım

Medīneden çıḳalı her mekān ü menzilde
Olurdı Zeyneb içün ḫayme bā-ṣafā yerde

Nedir bu işde ḥikmet ey imām-ı zamān
İdem ḫanım bacım içün çü ḳurı yiri mesken

Şehenşeh-i[1422] Medenī tökdi gözlerinden yaş
Cevāb virdi ki ey yār ü yāverim ḳardaş

Buyur ol yerdi[1423] düşer Ehl-i Beyt tūfāna
Batar gül yüzli civānlar bu çölde al ḳana

Odur bu işde sebeb ey şecāʿ-ı pür-ġayret
Bacım bu vaḳte degin görmeyüpdi hīç ẕillet

Bu ġamlı deştde ey şīr-i sehm-nāk muṣāf
Gerek onun çadırından görünmesün eṭrāf

ʿAzīz-i ḫayrü'n-nisā bint-i şehriyār-ı ʿArab
Cenāb-ı Fāṭımanın māh-liḳā ḳızı Zeyneb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳalbim yananda āteş-i hicrāna görmesün
Ḳardaşlarım batanda ḳızıl ḳana görmesün

Ḫançer ile doġranan Ekber oġlumın
Cismi düşende ʿarṣa-i meydāna görmesün

Ḳāsım yaḳanda ellerine ḳan ilen ḥınā
Naʿşı ḳalan zamānda ẕelīlāne görmesün

Servi ḳaddin batanda ḳızıl ḳana lāle teg
Ḳolsuz düşende saṭḥ-ı beyābāna görmesün

[144b] Şimr-i laʿīn çıḳanda menim sīnem üstüne
Şayḳal virende ḫançer-i berrāna görmesün

[1421] ḳurgilin: ḳurgil KM.
[1422] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1423] yerdi: yerdir KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Suvāl eyledi ʿAbbās ey şeh-i[1424] ebrār
Bu yer ne yerdi[1425] ki oldun[1426] böyle belāya dü-çār

Ṣadā bülend eyledi pādişāh-ı ʿarş-ı cenāb
Ḫiṭāb ḳıldı elā yā muʿāşer elā ṣaḥāb

Bu yir o yirdi[1427] ki evvel ṭavāf idüp Ādem
Ġubār-ı kūşesiniñ ḥasretin çeker ʿālem

Bu baḳʿanın sebebinden nüzūl ider yere ġayb[1428]
Bu arż-ı aḳdes olup secdegāh-ı Ḥażret-i Şīt[1429]

Bu ser-zemīnde olur bāb-ı imtiḥan meftūḥ
Düşüp ṭelāṭuma ṭūfān olanda geşti Nūḥ

Tapup maḳām-ı celālet bu arżdan Dāvūd
Olup nübüvvete fāyiz bu yerde ṣāliḥ vehūd

Duʿā-yı ehl-i maʿāṣī bu yerdedir maḳbūl
Ḳılup bisāṭ-ı Süleymān bu ser-zemīne nüzūl

Çeker bu ḫāke teʾessüf ʿavālim melekūt
Tapup necāt bunın ḥürmetine ṣāḥib-i ḥūt

Bu yerde dāʾim olur āşikār o emr-i ġayb
Gelüp ziyārete peyveste bu mekāna Şuʿayb

Kelīm olupdı bu ṣaḥrāda Ḥażret-i Mūsā
Bu arż-ı pākde olmış vilādet-i ʿĪsā

Temām-ı ḫalḳ-ı cihāndır bu ravżadan iḥyā
Bu ravża-i[1430] feraḥ efzādı maʿbed-i Yaḥyā

Bu yerde muʿciz olupdır ʿayān Mesīḥāda
Bu arżdan Zekeriyā salupdı süccāde

Çeker bu menzile efsūs-ı cennet-i meʾvā
Nihāl-i ḫārına ḥayrāndı naḫle-i ṭūbā

[1424] şeh-i: şāh-ı KM.
[1425] yerdi: yerdir KM.
[1426] oldun: oluḳ KM.
[1427] yerdi: yerdir KM.
[1428] ġayb: gış KM.
[1429] Şīt: Şīb GH.
[1430] ravza-i: baḳʿa-i GH.

Eger ḫamīre-i aṣlında ḳan olupdı sirişt
Türāb-ı türbeti bā-leẕẕetdir türāb-ı behişt

Şerāfetinde yetmişiz bu arża ʿAlīyyin
Alup teberrük içün topraḳın ḥavvāriyün

Çoḳ aġlayupdı bu ṣaḥrāda ṣāḥib-i Miʿrāc
Ġubār ū türbetine enbiyā olup muḥtāc

[145a] Budur maḳām-ı münācat-ı enbiyā-yı celīl
Budur minā-yı ḥaḳīḳat minā-yı āl-i Ḫalīl

Bu şūre zār ki ẓāhirde yoḳ nebāt-ı nebāt
Velīk eşk aparur zerresine biñ ʿArafāt

Bu yirdi menbaʿ-ı ser çeşme-i zülāl-i vefā
Velī ṣafāsı virir mürde-i ṣafāya ṣafā

Bu hüve'l-nāk mekāndır maḥal-i ẕebḥ-i ʿaẓīm
Degil bu deşte muḳābil maḳām-ı İbrāhīm

Nice berāber olur bu mekāna beyt ü ḥarem
ʿUyūn-ı bākiyeden var zülāl-i ḳırk zemzem

Bu yir ḥaremdi çeker arzūsını eşrāf
İder melāʾikeler günde yedi defʿa ṭavāf

Bu beyt-i Mekke degil yılda bir gele ḥüccāc
Hemīşe şāh ü gedādur bu dergehe muḥtāc

Feżā-yı ʿālem-ārā şūr ü şeyn bināsıdı[1431] bu
Minā-yı Mekke degil Kerbelā mināsıdı[1432] bu

Ġaraż-ı bi-ḥükm-i şehenşāh-ı dīn ʿazīz Betūl
Ḳıṭār-ı āl-i ʿAlī Kerbelāda ḳıldı nüzūl

O vādi-i elem engīz ü ġam-fezā yerde
Ḳuruldı ʿıtret-i iẓhār içün serā-perde

Binā-yı mātem olup düvüm-i Muḥarremde
Nebāt-ı Şīr-i Ḫudā oldı ḫ̆ār ʿālemde

Çü oldı ḫāyme vü ḫargāh şāh-ı dīn ber-pā
Buyurdı bir nefer aṣḥāba server-i Baṭḥā

O ser-zemīne taṣarruf iden ḳabāʾileden

[1431] bināsıdı: bināsıdır KM.
[1432] mināsıdı: mināsıdır KM.

Meşāyiḫin ide iḥżār fevc ü keṣret ilen

Gidüp resūl-i şehenşāh-ı bī-muʿīn ü penāh
Ḳabīle şıḫların ḳıldı sırrıdan āgāh

Olanda emrden āgāh meşāyiḫ-i iḫtām
Ḥużūr-ı server-i dīne revāne oldı temām

Salup ḳabāḳa niçe gūsfend-i ḳurbānı
Bi-ḳaṣd-ı ḥürmet-i ferzend-i Şāh-ı Merdānı

Olan zamānda müşerref ḥużūr-ı vālāya
Selām eylediler[1433] ol ġarīb mevlāya

[145b] 70 Dü-bāre eylediler ḫoş ṣafā ṣena güyān
Yıḫup ayaġınıñ altında kesmege ḳurbān

Suvāl itdi imām-ı ümem ne ḳurbāndır
ʿAceb ġarībe ʿalāmet bu dem nümāyāndır

İdüp şiyūḫ-ı ḳabāʾil o demde ʿarż-ı ḥużūr
Ki ey şehenşeh-i ümmet şefīʿ-i[1434] yevm-i nüşūr

Bu resm var aramızdaki her ʿaẓīmü'ş-şān
Gelüp ḳabīlemize olsa bizlere mihmān

O tāc-dāra niṣār eyleyüp gerek cānlar
Kesek ayaġınıñ altında ṭurfe ḳurbānlar

75 Fedā olaḳ saña ey çarḫ-ı ʿizzetin māhı
Resūl nāʾibi dünyā vü ahret şāhı

Revā degil bizi meʾyūs ü dil melūl idesin
Muḥaḳḳar olsa da ḳurbānları ḳabūl idesin

Buyurdı server-i dīn ey birāderān-ı ʿArab
Bu çölde kesmege[1435] ḳurbān degil baña enseb

64

İtmām-ı Ḥüccet-i Cenāb-ı İmām Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām Bā-Ehl-i Ḳabīle

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Men bu diyāre özge temennāya gelmişem

[1433] eylediler: ḳıldılar Km.
[1434] şefīʿi: ʿazīz-i GH.
[1435] bu çölde kesmege: bu ġamlu deştde KM.

Çoḳ şevḳ ilen maḳām-ı tevellāya gelmişem

Nefs-i nefīs-i tāc-dārım öz metāʿ ıma
Gūyā revāc virmege sevdāya gelmişem

Yār ile hem ṭarāne vü hem ṣoḥbet olmaġa
Bezm-i ḥużūr-ı vādi-i Sīnāya gelmişem

Sīnemde cūş idüp yemm-i şevḳ-i liḳā-yı dost
Bī-iḫtiyār-ı ẕevḳ-i temāşāya gelmişem

Var Kūfe ehli ile benim bir muʿāmelem
Bāʿ iş odır bu deşt-i gam-efzāya gelmişem

Bir yol bu baḳiʿadan çekilüp çarḫ-ı aṭlasa
Seyr-i firāz-ı ʿarş-ı muʿallāya gelmişem

Miʿrāc-ı ʿarş ḳasdına Beytü'l-Ḥarāmdan
Evvel ṭavāf-ı Mescid-i Aḳṣāya gelmişem

Maḥbūbdan yitüp baña iḫżār gelmesi
Çün maʿraż-ı *Denā fetedellā*[1436] gelmişem

[146a] Ġavaṣ yıḥar raḥmetim ammā bu neşʾede
Şevḳ ile ġavṭa urmaġa bu deryāya gelmişem

Ümmet imāmı ümmetiñ ḳaydına ḳalur
Ümmetden ötrü maḳṣad-ı ʿuẓmāya gelmişem

Zebüñe çoḳ susuzdı ziraʿāt-ı mülk-i dīn
Ḳan barışından ötrü muṣallāya gelmişem

ʿĀşıḳ selāmet olsa melāmet gelür añā
Ṣalmaḳdan ötrü başımı ġavġāya gelmişem

Ṭūfān-ı Nūḥa Nūḥ gibi ḫalḳı salmayup
Öz aḳrabalarımla müdārāya gelmişem

Cevr ü cefā-yı ārāya tāb eylemekligi
Taʿlim ḳılmaġa Zekeriyāya gelmişem

Ṭaşt-ı ṭalāda baş kesilür mi dimeklige
Kerb ü belāda Ḥażret-i Yaḥyāya gelmişem

Dār-ı cüdā ucında kesük ḳanlı baş ilen
Virmeklige teselli Mesīḥāya gelmişem

[1436] "Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı." (Necm/10)

Şaḳḳü'l-ḳamer[1437] ḥabīb ṣıfat ẓāhir itmege
Çarḫ-ı vilāyet üzre bu ṣaḥrāya gelmişem

Müddetdi şehriyār-ı Necefden kenār ideyem
İmdi anıñla olmaġa hem-sāye gelmişem

Döndürmege feżā-yı belā şūra zārını
Ḳan ḳaṭresiyle cennet-i meʾvāya gelmişem

Çoḳdur fedālarım baña ḳurbān degil żarūr
Yetmiş iki fedā ile Mīnāya gelmişem

Şimre ḥavāledir bu çölün ḳoç fedāları
Şevḳ-i viṣāl-i ḫançer-i aʿdāya gelmişem

Ḳurbānlarımdı[1438] Ḳāsım ü ʿAbbās Ekberim
Meẕbūḥ-ı tīġ-ı fırḳā-i tersāya gelmişem

Dār-ı fenāda Ḳumrī-i hicrān keşīdeyem
Gülzār-ı bā-ṣafā-i dilārāya gelmişem

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sözleri işiden demde mecmuʿ-ı ḥażār
Suvāl ḳıldıla[1439] ey cān-ı Aḥmed-i Muḫtār

[146b] Ġubār-ı maḳdemine cism-i cānımız ḳurbān
Ḥużūra istemeginde bizi nedir fermān

Buyurdı server-i dīn ey dilāverān-ı ʿArab
Sizi ḥużūra getürmekde kim budur maṭlab

Bu Kerbelā dinilen yerde rūz-ı[1440] ʿĀşūrā
Gelür temevvüce ḳan çeşmesi olur deryā

O ḳan içinde urar ġavṭa Ḳāsım-ı nā-kām
ʿArūs-ı miʿcerini ḳan ilen ider gül-fām

O ḫançer ile susuz doġranur ʿAlī Ekber
Bu Kerbelāda çeker ḳavm-i eşḳiyā ḫançer

Bu ser-zemīnde ʿıyāl-i ʿAlī dutalar[1441] yas
İki ḳolı kesilüp teşne cān virir ʿAbbās

[1437] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[1438] ḳurbānlarımdı: ḳurbānlarımdır KM.
[1439] ḳıldıla: ḳıldılar KM.
[1440] dinilen yerde rūz-ı ʿĀşūrā: diller olur mı GH.
[1441] dutalar: dutarlar KM.

Bu Kerbelāda iderler men ġarībi şehīd
Yatar bu baḳiʿada yetmiş iki civān-ı reşīd

Temām-ı ḫalḳ-ı cihān ḳafdan dutalar[1442] ḳāf
İdüp günāh idecekdir bu ser-zemīni ṭavāf

Bu baḳiʿada urılur ḳubbe-i taḫt ḳubbe-i nūr
İder celāl-i Ḥüseyyine ḥaşr olınca ẓuhūr

Hemīşe ʿāleme çavuşlar çekeler cār
Gelirle[1443] deste-be-deste ziyārete züvvār

Olur hemīşe bu ṣaḥrā maḳām-ı rāz ü niyāz
Ziyāretime gelenler ḳılar bu yerde namāz

Bu yerde el götürir ḫalḳ ʿarż-ı ḥācāte
Durala[1444] ḳāṭıbeten şīʿalar münācāta

Bu yer ḳıyāmete degin reşk ṭurayın dur
Mekān-ı ḳabr-i şerīfim maḳām-ı medfūndur

Mübāḥ yerde ḳurulsun gerek serā-perde
İmām ḳanı tökülsün mübāḥ olan yerde

Ṣatun bu vādi-i pür-şūrı men dil-i efkāre
Gerekdi vaḳf eyleyem ḥasret olunca züvvāre

Ġaraż şehenşeh-i [1445]ümmet imām-ı ʿaṣr-ı zamān
Zemīn-i kerb ü belāyı çehār fersaḫdan

Ḳabāle yazdırup aldı bi-ḥükm şeriʿ-i resūl
Bahāsını virüp itdi o arż-ı pāki ḳabūl

Ki tā mübāh ola behr-i ziyāret-i züvvār
Gele fiġāne o gülşende Ḳumrī-i gülzār

[147a] 65

Meclis-i Aḥvālāt-ı Şeb-i ʿĀşūrā vü Ḳaḫṭ-ı Ābdārān Ṣaḥrā-yı Pür-āşūb ve İmtiḥān-ı Aṣḥāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey rūzgār-ı dīn evin eylediñ ḫārāb

[1442] dutalar: tutup tā KM.
[1443] gelirle: gelirler KM.
[1444] durala: duralar KM.
[1445] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.

Çekdiñ seḥāb-ı ẕulmet ilen ʿāleme[1446] niḳāb

Ḳoydıñ feżā-yı dehrde ẓulūmıñ bināsını
İtdin ʿıyāl-i Fāṭımaya cevr-i bi-ḥiṣāb

Ḳıldıñ Benī Ümeyyeyi dünyāya şād-kām
Oldı ẕelīl-ḫˇār ʿıyāl-i Ebū Türāb

Nūş itdi cāna āl-i zinā āb-ı ḫoş-güvār
Sūz-ı ʿaṭşdan ʿıtret-i Zehrā olup kebāb

Āb-ı Fırātı baġladıñ evlād-ı Ḥaydara
Hergiz Cenāb-ı Fāṭımadan itmediñ ḫicāb

Ḳısmet yerinde eyleyüben taḫt-ı zer-nigār
Virdiñ Ḥüseyn çün ḳurı yerlerde raḫt-ḫˇāb

Hāşim civānlarıñ getürüp Kerbelā ṭarāf
Gül yüzlerin temām eylediñ ḳan ilen ḫiżāb

Şāh-ı Medīneniñ dāġıdup yār-ı yāverin
Yetmiş civān şehādet içün ḳıldıñ intiḥāb

Sen eyledin[1447] cefā vü sitem rūzgārda
Hergiz görünmeyüpdi ʿaceb emrdür ʿucāb

Evlād-ı Muṣṭafāya ʿaceb ḫürmet eylediñ
Rūz-ı cezāda Ḥaydara bilmem nedir cevāb

Her bülbüle çemende virüp naġme-i sürūr
Ḳumrī-i bezm-i mātem-ārā dīdesi pür-āb

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mükeşşifān-ı rümūz-ı ġavāmıż-ı esrār[1448]
Mübelliġān-ı meʿāni-i ḳıṣṣatü'l-aḫbār[1449]

Muḫātibān-ı ḫiṭāb-ı ġam ʿinād-ı belā
Çeküple[1450] sāmıʿā-i ehl-i gūş ü ḥūşa ṣelā

Çü sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār bā-hezār melāl
Zemīn-i Māriyede ḳurdı ḫaymegāh-ı celāl

[1446] ʿāleme: - KM.
[1447] eyledin: eylen KM.
[1448] esrār: elfāẕ KM.
[1449] aḫbār: aḥbāb KM.
[1450] çeküple: çeküpler KM.

Ḳabāle yazdırup aldı o deşt-i[1451] saḥrāyı
Mübāḥ yerde dökülmeklige ḳızıl ḳanı

[147b] O ser-zemīne ḳılandan ṣora[1452] ḳuʿūd-ı nüzūl[1453]
Diyār-ı Kūfeden ibn Ziyād-ı şūm cühūl[1454]

Ḳoşun revāne ḳılup Kerbelāya peyderpey
İḥāṭa ḳıldılar ol serveri miṣāl-i cedī

Ezel Fırātı şāh-ı dīne ḳıldılar mesdūd
Susuz ḳalup o feżāda ʿıyāl-i şīr-i vedūd

Bu naḫv ilen yetişüp ẕehr-i yevm-i ʿĀşūrā[1455]
Namāz-ı şāmı ḳılandan ṣora[1456] İmām-ı Hüdā

Buyurdı ḳıldıla[1457] ber-pā nişāne-i minber
Firāz-ı minbere çıḳdı imām-ı teşne-ciger

Yıġıldı minberiñ eṭrāfına ṣaġār-ı kibār
Cemāʿat ile temāma muʿāvin-i enṣār

Açup zebān-ı kehribār imām-ı ḫoş-teblīġ
Ezel edā buyurup ḫuṭbe-i faṣīḥ ü belīġ

Dü-bāre ḳıldı ḫiṭāb ey muʿāşirü'l-aṣḥāb
Bu yer o yerdi olur dīn evi sitemle ḫarāb

Bu Kerbelāda bozarlar celāl-i şevketimi
Bu Kerbelāda iderler esīr ʿıtretimi

Bu Kerbelāda yeter ḳalb-i enbiyāya melāl
Bu Kerbelāda menim ḳanımı bilürler ḥelāl

Gelüpdiler bu cemāʿat menim ḳıtālim içün
Esīr eylemege bī-nevā ʿıyālim içün

Bu çölde bīʿati sizden götürdüm ey aḥbāb
Ḳulaḳ viriñ işidiñ eylerem sizlere ḫiṭāb

[1451] deşt-i: kūḥ-ı KM.
[1452] ṣora: ṣoñra KM.
[1453] ḳuʿūd-ı nüzūl: nüzūl-ı ṣuʿūd GH.
[1454] cühūl: cühūd GH.
[1455] ʿĀşūrā: tā süā KM.
[1456] ṣora: ṣoñra KM.
[1457] ḳıldıla: ḳıldılar KM.

İtmām-ı Ḥüccet-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Bi-Leşker-i Ḫod

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1 Herkes degil belāya ḫarīdār durmasun
Cānın seven bu bezmde zinhār durmasun

Dursun bu yerde cām-ı ecel āşināları
Ḫalvet-serāy-ı ʿaşḳda aġyār durmasun

Her kim gelüp ḥükümet ü mal arzūsına
Pür-şūrdur bu vādi-i ḫūn-ḫˇār durmasun

Çıḳsun alup ʿıyālini girdāb-ı mergden
Dünyāya her kim olsa[1458] ṭalebkār durmasun

[148a] 5 Āl-i ʿabā bu deştde ḫˇār-ı ẕelīl olur
Her kimse olmaḳ istemese ḫaˇr durmasun

Zeyneb bacım gerek gözimi bağlaya menim
Ondan sivā[1459] bir ayrı dil-efkār durmasun

Gülşüm besdi[1460] naʿşımun üste baş açmaġa
Kūy-ı vefāda[1461] ġayr-i vefādār durmasun

Menden Sekīne ayrılabilmez gerek ḳala
Ondan ʿilāve dīdesi ḫūn-bār durmasun

Gülzār-ı mātemimde fiġān eylemeklige
Hīç kim sivā-yı Ḳumrī-i gülzār durmasun

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

10 Yeten zamānda temāma muḫātibāt-ı imām
O ḳavm-i ʿahd-ı şiken degdi birbirine temām

ʿIyālini götürüp ol gürūh-ı peykāne
Dağıldı her biri bir semtden beyābāna

Ḳoşun dağıldı ʿalemler yatup bozıldı esās
İmāmı ḳoydıla[1462] yalñız cemaʿāt-i ḫınās

[1458] olsa: itse GH.
[1459] sivā: şora GH.
[1460] besdi: besdir KM.
[1461] vefāda: vefādır KM.
[1462] ḳoydıla: ḳoydılar KM.

Baḳardı onlara ḥasretle şāh-ı dil-ḫaste
Oġuşdurup[1463] yüregin seslenürdi aheste

ʿAceb ḳara güne saldı bu rūzgār meni
Ġarīb ülkede ḳıldı ġama dü-çār meni

Celāl-i şevketimi berhem itdi çarḫ-ı felek
Diyār-ı Kūfede ḳıldı ne nevʿ-i[1464] ḫˇār meni

Belālı deştde yalıñız[1465] ḳoyup ṣaḥābelerim
Firār ḳıldı idüp zār-ı dil-figār meni

Yaḳīnim oldı ṣabāḥ öldürüle[1466] żillet ilen
Zemīn-i Māriyede ḳalbi dāġ-dār meni

Görüp bu ḥāleti Zeyneb çekerdi nāle vü āh
Diridi dādına yet sen Ḥüseynimiñ Allāh

Fiġān ile gözi ḳan yaş töküp o maẓlūme
Urardı başına her dem diridi Gülsüme

Kūdeksiz oldı şehenşāh-ı Mekke-i Ḥaremeyn
Neẓāre ḳıl nice ḳan aġlıyor İmām-ı Ḥüseyn

Ġarīb ḳardaşımız indi bī-muʿīn oldı
Daḫı bu çölde esīr olmaḳım yaḳīn oldı

[148b] Esīr olmaḳımız ḫoşdur bacı cāna
Boyanmasaydı ʿAlī Ekberim ḳızıl ḳana

Ne ḳadar Şimr cefā ḳılsa çekmez idim āh
Ḥüseynimi ḳutaraydı[1467] bu varṭadan Allāh

Dolandırup gözini nūr-ı çeşm-i şāh-ı Necef
Baḳup ne gördi ki yetmiş nefer çeküpler ṣaf

O pādişāh-ı melāʾik sipāh-ı ʿarş-ı cenāb
Zebān-ı ḥāl ile gūyā ḥabībe ḳıldı ḫiṭāb

Gel ey ḥabīb-i ḥabīb-i Ḫudā ḥabībim gel
Diyār-ı ġurbet-ārā derdime ṭabībim gel

Seni görende düşer yādıma resūl-i[1468] Ḫudā

[1463] oġuşdurup: ovuşdurup GH.
[1464] ne nevʿ-i: diyār-ı GH.
[1465] yalñız: yalḳuz GH.
[1466] öldürüle: öldirirler KM.
[1467] ḳutaraydı: ḳurtardı KM.

Atam enīs babam mūnīs ḥabībim gel

İşidcegin bu ḫiṭābı ḥabīb-i bezm-i belā
Zebān-ı ḥāli olup nuṭḳ-ı şevḳ ilen gūyā

Ki[1469] Ey ġarīb-i beyābān-ı Kerbelā lebbeyk
Ġam ū muṣībet ü endūha mübtelā lebbeyk

Fedā olam saña derdin bu cānıma gelsiñ
Ḫarāb olaydı görem deşt-i Kerbelā lebbeyk

Buyurdı pādişāh-ı Kerbelā imām-ı ġarīb
Bugünki gün baña ḳardaşsañ ey vefālı ḥabīb

ʿAlī muṣāḥibi hem ṣoḥbet-i peyembersiñ[1470]
Men ġarībe daḫı cān ilen berābersin

Bu ġamlı çölde vefā yoḫdı[1471] ehl-i ʿudvāne
Revā degil bata aġ ṣaḳalıñ ḳızıl ḳana

Dayanma kerb ü belāda menim ḥimāyetime
Şehīḍ olan ṣora[1472] men gil gelen ziyāretime

Sen eyle ḳabriñ üste tilāvet-i ezber
Bir ağlayanda Ḫüseyn vāy di bir ʿAlī Ekber

Ḫabīb aġladı sūz-ı dil ile bu sözden
Revāne eyledi ḳan yāşını iki gözden

Dolandı başına mevlāyı dīn ü dünyānıñ
Düşüp ayaġına dutdı el ile dāmānın

Didi amān di meni ḳoma bāb-ı cennetden
Ḳovulmaḳım çoḳ uzaḳdır aġā mürüvvetden

[149a] Ḳocalmışam yetişüp ʿömrüm imdi heşt-āda[1473]
Gerek degil baña cānım daḫı bu dünyāda

Hara gidem bu kömeksiz[1474] ḳalan zamānında
Gerek ölem ḳazılan ḳabrim āsitānında

[1468] resūl-i: habīb-i GH.
[1469] ki: - KM.
[1470] peyembersin: peyġambersin KM.
[1471] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1472] ṣora: ṣoñra KM.
[1473] heşt-āda: şühedā GH.
[1474] kömeksiz: gölgesiz KM.

İdüp ḥabīb ile rāz-ı niyāzını itmām
Rücūʿ ḳıldı birāderlerine faḫr anam

Kemāl-i ḥasret ilen baḳdı mecmuʿ-ı nās
Ḫiṭāb ḳıldı reşīd-i dilāver ʿAbbās

Ki ey viren[1475] bu sınıḳ göñlüme ṣafā ḳardaş
Gül-i riyāż-ı hüner maʿden-i vefā ḳardaş

Zamāne içre menim bāʿiṣ-i ḥayātımsan
Belā sefīnesine lenger-i necātımsan

Revā degil çekile ḳalbe dāġ-ı hicrānın
Gözüm öñinde tökülsün cefā ilen ḳanın

Muraḫḫaṣ eylerem ey meh-i[1476] benī Hāşim
Dayanma kerb ü belāda vefālı ḳardaşım

Ne ḥāle salsa meni Şimr-i bī-ḥayā salsun
Sen ölme ḳoy atamıñ bir nişānesi ḳalsun

Yanınca altı civān ḳardaşıñı ḳıl hem-rāh
Kenāre çek öziñi ey vefā sipihrine māh

Gidüp[1477] Medīnede ḳan aġlayıñ şehādetime
Her yılda gel atam oġlı menim ziyāretime

Yıḳıldı ṭopraġa ʿAbbās çekdi āh u fiġān
Didi eger ola biñ cānım eylerem[1478] ḳurbān

Ḳoy aġlamasun anam ema'n-nebīn dutup baña yas
Disün Ḥüseynime ḳurbān olan reşīd ʿAbbās

Ger olmasa bu özünn ḳollarım yolında ḳalem
Yaḳīn eylegilin senden ayrılan degilem

Yetende ḳardaşı ʿAbbās ilen temāma kelām
Dolandırup yüzini soy-ı Ḳāsım-ı nā-kām

Buyurdı ey gül-i nev-ḫīz-i gülsitān-ı Hüda
Teẕerv-i bāġ-ı imāmet gül-i nihāl-i vefā

Mene ger itdi senün ḳalmaġıñ bu ṣaḥrāda
Çetindir ölmege nā-kām-ı dār-ı dünyāda

[1475] veren: virān KM.
[1476] meh-i: māh-ı KM.
[1477] gidüp: gidin KM.
[1478] eylerem: Ekbere GH.

[149b] Gidüp Medīnede ṭoy dut yetiş murāda oġul
Ḳocalmışım ḳoy ölem men bu Kerbelāda oġul

Menim gibi atañıñ olmasun evi ber-bād
Anan saraya gelüp eylesün seni dāmād

Bu sözde Ḳāsım-ı nā-kām çekdi bir nāle
Didi bu dem meni saldın ʿammi yamān ḥāle

Menim ṭoyım odır ey pādişāh-ı ḥall-i ḥarem
Ḳurı yer üste susuz doġranup kefensiz ölem

Anan giyüpdi seniñ māteminde ḳara libās
Menim anamda gerek aġlayup duta baña yas

Çekildi Ḳāsım-ı nā-kāmdan o demde kenār
ʿAlī-yi Ekbere baḳdı bedīde-i ḫūn-bār

Ḳolını boynuna saldı kemāl-i ḥasret ilen
Zebān-ı ḥāli ḫiṭāb eyledi işāret ilen

Zemīn-i Māriyeden ḳan revānedir oġlum
Bu Kerbelā çöli ḳaṣṣabḫānedir oġlum

Alup ġarīb anañı git mezār-ı Fāṭımaya
Benimle Şimriñ işi bir bahānedir oġlum

Ḳocalmışam ḳoy ölem men sen ölme yazıḳ saña[1479]
Belā oḫına bu sīnem nişānedir oġlum

İki el ile urup başa Ekber-i nā-kām
Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ey imām-ı enām

Görem ilāhi bozulsun cihān bināsından
Amān di ḳoyma[1480] meni Kerbelā mināsından

Gerek çıḳa bu beyābanda[1481] ʿarş-ı vāveylā
Açup başını oġul vāy diye anam Leylā

Eger gidem meni dünyāda öldirir miḥnet
Diyile[1482] ḳaçdı atasın ḳoyup bu bī-ġayret

Ne nevʿ ṣabr eyleyüp[1483] ṭaʿne sözlere düzerem

[1479] yazıḳ saña: nazlımsan GH.
[1480] ḳoyma: ḳoma KM.
[1481] beyābanda: viāyetde GH.
[1482] diyile: dirler KM.
[1483] eyleyüp: eyleyüm GH.

Civānlarıñ arasında baba[1484] niçe gezerim

Atandı olma rıża ʿālem içre ḫār olam[1485]
Bu ʿār[1486] ilen gözi yaşlı Medīnede ḳalam[1487]

Ġaraż şehenşeh-i[1488] ümmet imām-ı ʿarş maḳām
Temām-ı yāver-i enṣāra ḥüccet itdi temām

[150a] Görüp temāmını ṣābit ḳadem şehādetde
Elin bülend eyleyüp cenbe-i imāmetde

Dutup o dem iki engüşt-i pāk-i sebbābe
Ḫiṭāb eyledi yetmiş vefālı aṣḥāba

Baḳun ḥużūr-ı ilāhīde iḫtirāmıñıza
Riyāż-ı cennet içre menzil-i maḳāmıñıza

Ḳılup müşāhede küllen maḳām ü meʾvāsın
Ziyāde eylediler başda ʿaşḳ sevdāsın

Alup ḳarārını[1489] şevḳ-i viṣāl-ı[1490] ḥab-ı vaḳūr
Kemāl-i vecd ile bir nevʿ oldılar mesrūr

Derūn-ı sīnelerinde alışdı nār-ı firāḳ
Yüceldi gül cevāriḥlerinde[1491] ol müştaḳ

Yitürdi onları sulṭān-ı Kerbelā kāme
Rücūʿ ḳıldı o ḥāl ile semt-i aḫbāba

Ḫayāl eyledi ol teşne-kām āb-ı Fırāt
Görem ne ḥaldedir ḫayl-i zümre-i ʿavrāt

Yetişdi ḫayme-i Zeyneb ṭaraf imām-ı ʿArab
Ne gördi zemzeme-i şūr ilen dir[1492] Zeyneb

İlāhi nāle vü āh-ı fiġānım ḥürmetine
Belā vü derd çeken ġamlu cānım ḥürmetine

Ḫüseynimin yüregin Kerbelāda sındırma
Ḫacālet āteşine men ġarībi yandırma

[1484] baba: yanınca GH.
[1485] ḫār olam: men ölem GH.
[1486] ʿār: nevʿ GH.
[1487] Medīnede ḳalam: Medīneye ḳavalam KM.
[1488] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[1489] ḳarārını: firāzelerin KM.
[1490] viṣāl-ı: vaṣl-ı KM.
[1491] cevāriḥlerinde: cevāriḥlerinden KM.
[1492] ilen dir: var bir GH.

İlāhi Zeynebi ḳardaş yanında ḫ̌ārr itme
Salup ḳara güne ʿālemde şerm-sār itme

85 Nolaydı ʿavrata yā Rab cihād ola cāʾīz
Bu çölde men de olaydım şehādete fāʾiz

Ḳılıc elimde gireydim belālı meydāna
Bataydı bu aġaran saçlarım ḳızıl ḳana

Gören diyeydi ki Zeyneb ne yaḫşı ād eyledi[1493]
Ġarīb ḳardaşını Kerbelāda şād eyledi[1494]

Bu sözde oġlı çeküp āh- u nāle efgān
Didi ana göziñiñ yāşına olum[1495] ḳurbān

[150b] Nedür ḫacāletiñe bāʿiṣ ey elem-perver
Bu ḳadar nāle çekersin be-sūz-ı dāġ-ciger

90 Senün bu aġlamaġın urdı[1496] ḳalbime yāre
Ne derdin olsa buyur belki[1497] eyleyek çāre

Seni görünce bu günde nola öleydiñ kāş
Saña oġul degilik nūgerük iki ḳardaş

Buyurdı Zeyneb ḫātun derd ü ġuṣṣa naṣīb
Salupdı[1498] cānımı derd ü ġama[1499] Ḥüseyn ġarīb

Nedim ne çāre anana cihād olupdı ḥarām
Düşüp ḳabāḳa ideydim şehādete iḳdām

Cevāb virdi aña nūr-ı çeşm-i ʿAbdullāh
Eger ġamun budur olsa çoḳ itme nāle vü āh

95 Ṣabāḥ olanda bu ṣaḥrāda yevm-i ʿĀşūrā
Ḳalan zamānda kömeksiz[1500] şehenşeh-i Baṭḥā

Ezel ḳabaḳca gidüp ruḫṣat-ı cihād alam
ʿAḳiḳ teg boyanup ḳanıma şehīd olam

Böle[1501] ḳılıc uram ey[1502] bint-i server-i Ḥaremeyn

[1493] eyledi: itdi GH.
[1494] eyledi: itdi GH.
[1495] olum: - KM.
[1496] urdı: virdi GH.
[1497] buyur belki: buyurmaḳlıḳa GH.
[1498] salupdı: salupdır KM.
[1499] ġama: ġam KM.
[1500] kömeksiz: gölgesiz KM.
[1501] böle: böyle KM.

Ki tā rıżā ola bizden dāʾim İmām-ı Ḥüseyn

Ḳucaḳlayup iki nūr-ı dü-ʿaynini Zeyneb
Didi benim yüregimde daḫı budur maṭlab

Böle[1503] ḫayāl idün ey bülbülān-ı bāġ-ı vefā
Seḥer zamānı olupdur ḳalup Ḥüseyn tenhā

Diyün ne nevʿ virirsüz selām o sulṭāna
Ne nevʿ-i ruḫṣat alursız[1504] boyanmaġa ḳana

İşitdi bu sözi ferzend-i Zeyneb mużṭar
Cevāb virdi ki ey māder-i melek-manżar

Ṣabāḥ olanda livā-yı cihād şaḳḳa-güşā
Diyin zamānede Ḥüseyn Kerbelāda vü āġūşā

Alup ele şehedādan ḳabāḳca bir Ḳurʾān
Gidüp ḥużūr-ı imāma edeblen ey ana cān

Niẓām ilen düşerem yeddi yerde ṭopraḳa
Böle[1505] selām iderem ol vaḥīd-i afāḳa

[151a] Ki ey ġarīb diyār-ı belā selām-ı ʿaleyk
Cihānda biñ eleme mübtelā selām-ı ʿaleyk

Olan zamānede şehr ü vaṭandan āvāre
Ḳatīl-i maʿr ki Kerbelā selām ʿaleyk

Bu ses yetende imām-ı vaḥīd ü bī-yāre
Cevāb virdi o eṭfāl-ı māh-ı[1506] ruḫsāre

Bacım nişānesi dilberlerim ʿaleyk-i selām
Ṣabāḥ ḫazāne dönen güllerim ʿaleyk-i selām

Düşen Medīneden āvāre Kerbelā çölüne
Viṣāl-i ḥasreti bülbüllerim ʿaleyk-i selām

O dem[1507] geçüp oradan şehriyār-ı fevc-i imām
Yetişdi ḫayme-i Gülşüme bā-dil-i pür-ġam

Dayandı ḫayme kenārında serveri maẓlūm

[1502] uram ey: uruban GH.
[1503] böle: böyle KM.
[1504] alursız: alursıñız KM.
[1505] böle: böyle KM.
[1506] māh-ı: tāze GH.
[1507] o dem: ġaraż GH.

Baḳup ne gördi ider nāle bacısı Gülşüm

Alup eline ḳara saçların o baḫt-ı ḳara
Kemāl-i ḥüzn ile ʿarż eyledi Ḫudāvendā

Olaydı kāş bir oġlum civān-ı nevreste
Kesdiler başını teşne-leb Fırāt[1508] üste

Ḫacāletim cigerim odlaşup yanar cānım
Ḥüseyne virmege yoḳdur bu çölde ḳurbānım

Cihādı ʿavrata vācib nola ideydi Ḫudā
Bu cānımı eyleseydim Ḥüseyn yolunda fedā

Diyeydiler[1509] ki bir ʿavrat ġarībe ād eyledi
Düşüp ḳabāḳına ḳardaşınıñ cihād eyledi

Bu sözde dāḫil olup ḫāymeye şehi maḥşer
Ḳucaḳlayup bacısın virdi çoḫ[1510] teselliler

Görende ḳardaşını yādigār-ı ḫayrü'n-nisā
Çoḳ aġlayup didi ey nūr-ı dīde-i Zehrā

Felek yanar bu gice āteş-i fiġānımıza
Başında her ne belā var geleydi cānımıza

Vedāʿ dır bu gice aġlaram meni[1511] gül-baş
Ṣabāḥ gice seni görmek çetindir ey ḳardaş

[151b] Fedā olam saña ey melce-i saġār u kibār
Buyur görem baña ʿAbbāsımun başında ne var

Buyurdı server-i Baṭḥā ʿazīz cān bacı
Bu şarṭ ilen diyerem eyleme fiġān bacı

Ṣabāḥ olanda bu ṣaḥrāda leşkerim basılur
Fırātıñ üste ʿalem-dārımıñ ḳolı kesilür

Ṣabāḥ bu deştde mātem dutarsın ʿAbbāsa
Döner İmām-ı Ḥasan oġlınıñ ṭoyı yasa

Çoḳ aġlayup didi Gülşüm vir ṣarīḥ ḫaber
Görem ḳalır mı selāmet civān-ı ʿAlī Ekber

[1508] Fırāt: dizi GH.
[1509] diyeydiler: diridiler GH.
[1510] çoḫ: - KM.
[1511] meni: men KM.

Olur mı ṭoy o şebīh-i peyembere[1512] ḳardaş
Veyā salır mı meni ḳara günlere ḳardaş

Cigerden āh çeküp pādişāh-ı teşne-leban[1513]
Didi amān bacı ḳıldı bu ġuṣṣa baġrımı ḳan

Ṣabāḥ olanda gelür Kerbelāya peyġamber
Ḳılıclar ile susız doġranur ʿAlī Ekber

Çekerle[1514] āl-i ʿAlī Neynevāda vāveylā
Oġıl diyüp baş açar Ekberi ölen Leylā

Giden ṣora[1515] bacı elden o zübde-i nāsım
Ṭoyı ʿazāya donüp doġranur civān Ḳāsım

İki el ile urup başa bī-nevā Gülşüm
Didi ki ey atam oġlı şehenşeh-i[1516] maġmūm

ʿIyāl-i Şīr-i Ḫudāya çetindü[1517] bu ġamlar
Fedā ola[1518] saña ʿAbbās ü Ḳāsım ü Ekber

Seniñ başında ne var ḳıl beyān men-i zāre
Ḳurtarmaġa bu belādan varundı mı çāre

Eliñ elimde eyā pādişāh-ı ʿarş-ı firāş
Medīneyi gine görem men ey Ḥüseyn ḳardaş

Didi amān bacı āhıñ ṣabāḥ cihāñı yıḳar
Bu sīnem üste menim Şimr çekme ile çıḳar

Susız başım kesilür yüz cefā ilen dalından
Cedāda Şāma gider peykerim ḳalur ʿuryān

[152a] Urardı sīneye Gülşüm iderdi nāle-i dād
Diridi ey imām oġlı Ḥüseyn evin ābād

Görünce bugüni yā Rāb nola öleydim kāş
Yamān günimde evim yıḫdıñ ey Ḥüseyn ḳardaş

Bu derdi çekmege mende ne nevʿ tāb olsun
Sen olmayan ṣora[1519] dünya[1520] görem ḫarāb olsun

[1512] peyember: peyġamber KM.
[1513] leban: ciger GH.
[1514] çekerle: çekerler KM.
[1515] ṣora: ṣoñra KM.
[1516] şehenşeh-i: birāder-i GH.
[1517] çetindü: çetindir KM.
[1518] ola: olum GH.
[1519] ṣora: ṣoñra KM.

Ġaraż teselli virür Gülşüme şeh-i Ḥaremeyn[1521]
Dolandı ḫayme-i Ḳāsım ṭaraf İmām-ı Ḥüseyn

Yetişdi ḫaymede gördi var özge nāz-ı niyāz
Seriyye Ḳāsım-ı nā-kām ilen olup hem-rāz

Diyer ki ey Ḥasan-ı Müctebā ʿazīzi oġul
Menem zamāne-ārā Fāṭıma kenīzi oġul

Gerek ġarīb ana ki sende şād eyleyesin
ʿAmmiñ Ḥüseyn ḳabāḳında cihād eyleyesin

Kefen tedārikiñe eyleyem gerek samān
Ölende gül bedeniñ belki ḳalma ʿuryān

Didi anasına Ḳāsım ġam itme olma melūl
Bu sözleri iderem cism-i cānım ile ḳabūl

Ṣabāḥ olanda yanarsın oġlı firāḳında
Bu çölde yas dutulur[1522] Ḳāsımıñ oṭaġında

Yaralı sīneme meydānda çoḳ deger yara
Salursan ey ana cān sen de[1523] başıña ḳara

Seriyye Ḳāsımı cān gibi basdı[1524] āġūşa
Didi ki ey gözimiñ nūrı ʿömrüme tūşe

Yaḳīnim oldı daḫı maṭlabıñ şehādetdir
Kefen şehīdlere bir ʿazīz ḫilʿatdir

Giyindirem seni men[1525] bir güzīde-i nāsım
Görem kefen yaraşur mı saña oġul Ḳāsım

İdeyem doyunca temāşa bu māh-ı ruḫsāra
Gidince ḳana batup nīze üste bazāre

Diyüp bu sözleri şevḳ ile bir kefen aldı
Kemāl-i ḥasret-i şevḳ ile boynuna şaldı

[152b] Kefen libāsa baḳan demde Ḳāsım-ı nā-kām
Cevāb virdi ana zīnet olmayupdı temām

[1520] dünya: yā niye KM.
[1521] virür Gülşüme şeh-i Ḥarameyn: Gülşüm idüp şāh-ı Ḥāremeyn KM.
[1522] dutulur: ḳurulur KM.
[1523] cān sen de: menden ṣora GH.
[1524] basdı: çekdi KM.
[1525] men: ey KM.

Kefen ʿaceb yaraşur Ḳāsım oġlıña ana cān
Velī bu şarṭ ilen üstünden aḫsa ḳırmızı ḳan

Ġam itme ḫāṭırıñı Ḳāsım-ı civān yıḳmaz
Ölünce bu kefen egnimden ey ana çıḳmaz

Seriyye ḳıldı civān oġlına mübārek-bād
Didi zamānede oldum vefālu oġlum şād

Bu ḫaste cānıma ḳıldın ḫalāṣ miḥnetden
Ḥüseyn yanında ḳutardın[1526] beni ḫacāletden

Ne baḫte-ver ana[1527] oldım tapuldı dermānım
Ṣabāḥ kesilmeli oldım Mināda ḳurbānım

Görüp bu ḥāleti Ḳāsım bülend ḳıldı ṣadā
Bu emr-i ḥalvete sen şāhid ol Ḫudāvendā

Ġarīb anamda rıżā oldı men batam ḳana
Düşe bu gül bedenim pāre pāre meydāna

Bu ḥāle şāhid ol ey ḫālıḳ-ı zemīn ü zamān
Anası Ḳāsımı virdi ʿammüsine ḳurbān

Daḫı bu ḥālde tāb itmeyüp imām-ı ʿābād
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey nā-murād-ı[1528] dil-i nāşād

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ġam çekme şāhzāde oġul mende şāhidim
İrdin[1529] ʿaceb murāda oġul ben de şāhidim

Ḳurbān kesilmege saña ruḫṣat virüp anan
Ṣaḥrā-yı Kerbelāda oġul ben de şāhidim

Ḳumrī salanda yāde senün ṭoy esāsıñı
Her meclis-i ʿazāda oġul men de şāhidim

[1526] ḳutardın: ḳurtardın KM.
[1527] ana: - KM.
[1528] nā-murād-ı: nūr-ı dīde-i GH.
[1529] irdin: yetdin GH.

67

Meclis-i Düvvüm Şeb-i ʿĀşūra Neferāṭ-ı Reften Şebīh-i Peyġamber Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne mātemdir gene arż ü semāyı iḫtiyār aġlar
Düşüpdir zelzele eflāke ʿarş-ı Kird-gār aġlar

[153a] Kevākib-i lüʾlüʾ-i menşūr teg encüm perişāndur
Çeker sūz-ı cigerlen nāle aḫter bī-ḳarār aġlar

Bir vecāt semavī ser-be-ser mātem-serā olmuş
Belī ẕātü'l-burūc eyler fiġān ü āh u zār[1530] aġlar

İdüpdür kec medārın çarḫ-ı iḫżar gerdeş-i devrān
Gene öz kec-medārından bu çarḫ-ı kec-medār aġlar

5 İdüp[1531] kefül-ḫāżib öz öllerin al ḳan ilen elvān
Töker gözyaşını ruḫsāra çün ebr-i bahār aġlar

Ḳalem elde yazar her dem ʿuṭārid dāsitān-ı ġam
Yaġar ḳan ḫançer-i merīḫden eyler[1532] nişār aġlar

Alur birden siper farḳına her dem ferḳadan ḫākī
Açupdur zü'ẕ-ẕevābe zülf-i tār-ı müşk-bār aġlar

Cevr-i devrinde ser-gerdān nebātü'n-naḳş ider nāle
Kesilmiş pertev-i pervīn perīşān rūzgār aġlar

Ḳamer düşmüş ṣafādan kūşe-i ẓulmātda pinhān
Töker eşk-i revānın miṣl-i dürr-i şāh-vār aġlar

10 Şeb-i ḳatl-i ḥinidür Kerbelādan ses gelür gūyā
Ḳalupdır teşne-leb[1533] bir ṭıfl ṣaġar ü şīr-i ḫˇār aġlar

Yitüpdür mevsim-i faṣl-ı ġarā-yı leyl-i ʿĀşūrā
İdüp āl-i peyember[1534] Neynevāda āh ü zār aġlar

ʿAlī-yi Aṣġarun ḳundaḳını almış ḳucaḳına
Töker ḳan yaş gözinden şehr-i bānū eşk-bār aġlar

[1530] āh u zār: - GH.
[1531] idüp: ḳılup GH.
[1532] eyler: - KM.
[1533] leb: - KM.
[1534] peyember: peyġamber KM.

Olup saḳā ʿıyāl-i Muṣṭafāya nev-civān Ekber
Perīşān eylemiş zülfin Sekīne dil-figār aġlar

Oġul vāy nālesi çıḳmış semāya ümm-i Leylādan
Gözi meydān yolında ḥasret ilen intiẓār aġlar

Sirişk-i laʿl-gūn[1535] cārī ider Ḳumrī bu mātemde
Gülistān-ı ʿazāda gözyaşın eyler niṯār aġlar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Menāẓımān-ı niẓāmāt-ı leyl-i ʿĀşūrā
İdüp tevātür-i aḥbardan böyle inşā

[153b] Çü şāh-ı derbeder ü kem sipāh ü bī-yāver
ʿAzīz-i Ḥażret-i Zehrā Ḥüseyn teşne-ciger

Zemīn-i kerb ü belā içre leyletü'l-ʿārş
Seher tedārikünün emrine olup ḥāżır

Gezerdi ḫāymeleri dil-figār ü ser-gerdān
Yetişdi ḫayme-i ʿAbbāsa bā-dil-i sūzān

Ne gördi ḫaymede sākindir bir güzīde-i nās
Ḳoyup ḳabāḳına bir tīġ-ı tīz çün elmās

Gehī virir ḳılıca ṣayḳal ü[1536] safā āyīn
Ġarībe diller ilen dem-be-dem ider taḥsīn

Gözünde zerrece yoḳdur ne māl ü ne cānı
Diyer bu sözleri her laḥẓa ol vefā kānı

Meded-i āleden ey tīġ-ı Mışrı vü elmās
Gerek seniñle ḳıyāmet ẓuhūr ide ʿAbbās

Ṣabāḥ olanda gerek ʿāleme salam tūfān
Zemīn-i Māriyeden ṣu gibi aḳa al ḳan

Ṣabāḥ o gündi şecāʿat gerek berüde gele
Ḫanım Sekīne yolında iki ḳolım kesile

Ḫadīce adlı ḳızı baḳdı çün bu aḥvāle
Dolandı başına pervāne teg idüp nāle

Didi ki ey dil-i pür-derdimin devāsı baba
Nedir bu sözleriñ aṣl-ı müddeʿāsı baba

[1535] laʿl-gūn: nīl-gūn GH.
[1536] ü: - KM.

Ne birce yatmayupsıñ dincelüp firāşında
Buyur görem ne belā var belālı başında

Ne baḳmasan geçerem beske saġıña ṣoluna
Gehī ḳılınca baḳarsın gehī iki ḳoluna

Ḳucaḳlayup ḳızını ol meh-i[1537] benī Hāşim
Didi soruşma gelen çoḳ belāludur başım

Ṣabāḥ olanda gerekdir ḳızım Fırāta gidem
Bu tīġ-ı tīz ile ʿālemlere uram berhem

Ṣabāḥ olanda gerekdir alam elime ʿalem
ʿAlem dutan elim olsun Ḥüseyn yolında ḳalem

[154a] Ṣabāḥ olanda ḳalırsıñ ġarīb ü dil-ḫaste
İki ḳolım düşecekdir ḳızım Fırāt üste

Ṣabāḥ olanda uralar balam saña zencīr
Ayaḳ yalın gideceksin diyār-ı Şāma esīr

Ḫadīce dāmen-i ʿAbbāsı dutdı aġladı ḳan
Didi bu çölde baña raḥm eyle[1538] amān baba cān

Apar yanınca meni sen gidende meydāne
Daḫı ölüp ḳutaram[1539] ḳalmayam ẕelīlāne

Düşünce çöllere ḳol baġlı at ḳabāḳında
Bu Kerbelāda virem cān ata ḳucaḳında

Buyurdı Ḥażret-i ʿAbbās bā-dil-i pür-ġam
Mükedder olmagilin ey esīr-i ẓulm ü[1540] sitem

Bu ḳadar aġlayuben tökme gözlerinden yāş
Ḥüseyne ḳuldur atan sen Sekīneye[1541] ḳara vāş

Bu faḫr besdü[1542] saña[1543] olmasan cihānda ʿazīz
Atam anam sana ḳuldur özüm özine kenīz[1544]

O demde ḫaymeye girdi imām-ı ʿarş-ı firāş
Açup ḳolını ḳucaḳlaşdı iki ḳardaş

[1537] meh-i: māh-ı KM.
[1538] eyle: ḳıl KM.
[1539] ölüp ḳutaram: ölem ḳurtulam KM.
[1540] ü: - KM.
[1541] Sekīneye: Sekīne KM.
[1542] besdü: besdür KM.
[1543] saña: - GH.
[1544] Atam anam sana ḳuldur özüm özine kenīz: Atan atasına ḳuldur özün özine kenīz KM.

Gehī öperdi gözin şāh-ı dīn-i ʿalem-dārın
Başardı bağrına cān teg vefālı serdārın

Biri biriyle idüp ḫayme içre rāz u niyāz
Kenāre çıḳdı o fānūs-ı şemʿ-i ḥacle-i nāz

Gelüp yetişdi ḥarem ḫaymesine o şāh-ı ümem
Ne gördi Aṣġar anası o şehzāde-i ḥarem

Ḳoyupdı Aṣġar leb-teşnesin ḳabāḳına
Baḳup o sūz-ı ʿaṭşdan yanan dudaḳına

Diridi aġlama şīrīn-zebān ʿAlī Aṣġar
Ola Fırāt ṣuyı kāş ḳan ʿAlī Aṣġar

Seniñ gibi ṣusuzum ḫuşk olupdı bistānım
Ne bir içim ṣuya yoḳdur gümān ʿAlī Aṣġar

Nedim ne çāre ġarībim ġarīb anan ölsün
Bu derdi çekmege yoḳ mende cān ʿAlī Aṣġar

[154b] Başı belālı balam[1545] birce laḥẓa ārām ol
Bu ḥāliñe ola belki yanan ʿAlī Aṣġar

Göreydi birce bu efġānıñı ʿammiñ ʿAbbās
Olaydı kāş aña derūn ʿayān ʿAlī Aṣġar

Babandı sāḳi-i kevṯer reşīd ʿammiñ ʿAbbās[1546]
Revā degil vire sen teşne cān ʿAlī Aṣġar

Bir özge diller ilen eyleyüp gine fiġān
Diridi ḫānesi vīrān anan saña ḳurbān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aġlama ey Aṣġar-ı şīrīn-zebānım aġlama
Aġlama ey bülbül-i bāġ-ı viṣālim aġlama

Bir zamān ārām dut ārām-ı ṣabrım ḳalmadı
Men de ʿaṭşānım seniñ teg yoḳdı ḥālim aġlama

Yanıma gelmez atan tā ʿarż ideyem aḥvālimi
Düşmüşüm gözden gidüp elden celālim aġlama

[1545] balam: anam GH.
[1546] ʿAbbās: saḳā KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İderdi Aṣġar anası bu nevʿ şuyūn-ı şeyn
Yetişdi ḫaymeye ḳoydı ḳadem İmām-ı Ḥüseyn

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey şāhzāde-i muẓṭar
Yanıḳlı diller ilen saldın āsmāna şerer

Ne nāledir ki[1547] idersin[1548] cihānı yandırdı
Yeri gögi felegi insi cānı[1549] yandırdı

Cihānı yandıracaḳ Kerbelā muḳaddemesi
Seniñ bu aġlamaġıñ Kerbelāyı yandırır

Bu sözleri buyuranda imām-ı küll-i ümem
Yıḳıldı topraḳa ẕillet ile şāhzāde-i ḥarem

Dü-bāre aldı ṣusuz Aṣġarın ḳucaġında
Getürdi dutdı edeblen onun ḳabāḳında

Töküp sirişkini ruḫsāre bā-hezār-ı melāl
Didi ki ey çemen-ārā-yı gülsitān-ı celāl

Ne dil bilür bu uşaḳ derdini diye bāri
Seniñ balandı aġa raḥm ḳıl seni tāri

Fedā olam saña ey nūr-ı dīde-i Zehrā[1550]
Meger bu ḥāle düşer sen gibi imām oġlı

[155a] Atası ümmet imāmı anası şehzāde
Revā degil düşe oġlı bu ḥāle dünyāda

Ḳucaġa aldı o ḳundaḳı şāh-ı teşne-lebān
Ne gördi elleri al ḳan ilen olup elvān

Suvāl ḳıldı ne ḳandır eyā elem-perver
Ḫiżāb idüpdi o ḳana ʿAlī Asġar

İki el ile sıvup başa ol ol ḥarem ṭoprāḳ
Didi zebüñe urup sīneme aġa dir nāḳ

Kebāb olupdı ṣusuzdan bu nāzenin cānı
Ḫiżāb olup eline ġamlı sīnemün ḳanı

[1547] ki: - KM.
[1548] idersin: eylersin KM.
[1549] insi cāñı: āsmānı GH.
[1550] nūr-ı dīde-i Zehrā: zübdetü'l-anam oġlı KM.

Çoḳ aġlıyor dil-i pür-derdiniñ şerāresi var[1551]
Gehī dudaġına ki aġzına işāresi var

Cevāb virdi şeh-i[1552] dīn imām-ı mülk-i Ḫudā
İşāresini bilürsin mi ki nedir güyā

Didi işāre ider yoḳdı mende tāb ölürem
Zebüñe çoḳ ṣusuzum olmışam kebāb ölürem

Buyurdı server-i Baṭḥā ki[1553] ey firāḳ-ı naṣīb
Olan celā-yı vaṭan zār u dil-figār-ı ġarīb

İder işāre balam aġzına vir yanuram
Ṣabāḥ bu gül boġazımdan ṣu üste oḫlanurm

Diyiñ o ḥārem ile ḥāżır eylesün peykān
Dayanmasun daḫı gelsün dolup boġazıma ḳan

Diyüp bu sözleri çoḳ aġladı şāh-ı bī-yār[1554]
Kenāre ḳoydı ḳadem ḫaymeden nebāle-i zār[1555]

Yetişdi birbire gördi imām-ı cinn ü[1556] beşer
Durupdı ḫayme ḳabāḳında nev-civān Ekber

Yanar fiġānına kerb ü belāda dāġ ile ṭaş
Diyer bu dilleri gūyā töküp gözinden yaş

Ne gündi[1557] bu göreyem ey Ḫudā-i kevn ü mekān
ʿAlī Ekbere dünyā daḫı olup zindān

Ne yaḫşı vaḳtde içdün[1558] ecel piyālesini
İşitmedim ʿAlī Aṣġarun bu nālesini

Menim gibi oġul olsun ata ḳabāḳında
Ölünce Aṣġarım ʿatşān ana ḳucaġında

[155b] Buyurdı server-i Baṭḥā emīr-i mülk-i ʿArab
Oġul bu yerde dayanmaḳda kim nedir maṭlab

Nedendi olmamışıñ raḥat ey ʿazīz peder
Baḥār-ı gülşen-i ʿömrüm civān ʿAlī Ekber

[1551] var: - GH.
[1552] şāh-ı: şeh-i KM.
[1553] ki: - GH.
[1554] bī-yār: o bī-yāver GH.
[1555] zār: vü āh GH.
[1556] ü: - KM.
[1557] gündi: gördi GH.
[1558] vaḳtde içdün: baḫtdır içim KM.

ʿAlī-yi Ekber-i şehzāde ḳıldı ʿarż-ı ḥużūr
Fedā olam saña ey server-i mülk-i düstūr

Bu ʿömri isterem ey imām-ı ʿarş-ı firāş
Ecel geleydi öleydim ḫalāṣ olaydım kāş

Yitüp dudaḳıma cān oldurur meni ʿizzet[1559]
Bu ḥāl ilen nice ey şāh-ı dīn olam raḥat

Ölem gerek bu gice yā cihānda ad eyleyem[1560]
O bī-nevā anamı Kerbelāda şād eyleyem

Fırāt nehrini vallāhi ḳana döndürem
Özümde ölsem ʿAlī Aṣġara ṣu gönderem

Muraḥḥaṣ eyle Fırāta gideyem delirāne
Bu kavmden suvālim yā batam ḳızıl ḳana

Ḳucaḳlayup balasın pādişāh-ı dil-ḫaste
Didi dayanma oġul git gel Fırāt üste

Götür yanınca ne ḳadar isteyesen[1561] eger aṣḥāb
Ṣaġīr uşaḳlarıma itgilin tedārik-i āb

Olanda iẕn-i cihādı civān ʿAlī Ekber
Tevaḳḳuʿ eyledi ey pādişāh-ı teşne-ciger

Necībe-i dü-serā maʿden-i ḥayā vü edeb
Betūl nāyibi ḥūri laḳābım Zeyneb

Çeküp hemīşe menim çoḳ cefā vü zahmetimi
Gidüp vedāʿ ḳılup[1562] eyleyem vaṣiyyetimi

Olup imām-ı zamāndan bu maṭlaba māẕūn
ʿAlī-yi Ekber-i şehzāde bā-dil-i pür-ḫūn

Yetişdi ḫaymede nūr-ı dü-çeşm-i Zehrāya
Selām ḳıldı o bint-i Betūl-i ʿaẕrāya

Görende Ekberi Zeyneb ḳucaḳlayup nālān
Didi bu ḫānesi vīrān bibiñ saña ḳurbān

Meger ne var gice vaḳti bu ıżṭırāb ilen
Silāḥ-ı rezm giyüpsin böyle şitāb ilen

[1559] ʿizzet: ġayret GH.
[1560] eyleyem: alam KM.
[1561] isteyesen: istersen KM.
[1562] ḳılup: ḳılam KM.

[156a] Fedā olam saña ey ibn mīr-i fevz-i felāḥ
Henüz nışfe-i şebdir açılmayupdı ṣabāḥ

Ḳucaḳlayup bibisiñ söyledi ʿAlī Ekber
Yavuḳdı sūz-ı ʿatşdan öle ʿAlī Aṣġar[1563]

Amān di ʿammi meni öldirir bu ġayret-i ʿār
ʿAlī-yi Aṣġar öle men durup baḫam nā-çār

ʿİlāc yoḳdı daḫı ʿammi cān Fırāta gidem
O teşne-i Aṣġara bir curʿa ṣu tedārik idem

Atamdan iẕn aluben görmege seni geldim
Helāl ḳıl meni belki ḳayıtmadım öldim

Benim içün ağlama itme fiġān vāveyla
Mebāde gitdigimi bilmesün anam Leylā

Bu gīr ü dārda[1564] ġavġa sesin işitse eger
Dime Fırāta gidüp nev-civān ʿAlī Ekber

Bu sözde ağladı Zeyneb çeküp cigerden āh
Didi ki ey men bī-yāre ġam gününde penāh

Git istirāḥat eyle ḫaymelerde dut ārām
Revā degil gidesen rezmgāhe leyl-i ẓulām

Var idi[1565] yeddi civān ḳardaşım ʿAlī Ekber
Gider Fırāta bu[1566] dem ṣu tedārikin eyler

Didi şebīh-i peyember[1567] ʿazīz-i cān ʿammi
Bu ʿazmadan yolımı bağlama amān ʿammi

Daḫı firāşda yatmaḳ baña ḥarām oldı
Yetişdi āḫire ʿömrim işim temām oldı

Gerek ḳabāḳca ölem men ʿammülerim ḳalsun
Civānı ölmiş anam başına ḳara salsun

ʿArż-ı vedāʿ ḳılup Zeynebi ʿAlī Ekber[1568]
Gelüp ḥużūr-ı imāma yetişdi dīdesi ter

[1563] Aṣġar: Ekber GH.
[1564] gīr ü dārda: girdārda KM.
[1565] var idi: varımdu KM.
[1566] bu: gelen GH.
[1567] peyember: peyġamber KM.
[1568] ʿArż-ı vedāʿ ḳılup Zeynebi ʿAlī Ekber: ġaraż cenāb-ı ʿAlī Ekber ü vefā-tüvām GH.

Didi şehenşeh-i[1569] maḥşer baba Ḫudā Ḥāfıẓ
ʿAzīz-i sāḳi-i kevs̱er baba Ḫudā Ḥāfıẓ

Meni duʿādan unutma civān[1570] ü nā-şādam
Çeküple[1571] ḳatlime ḫançer baba Ḫudā Ḥāfıẓ

İmām-ı munḳarıżü'ṭ-ṭāʿasın duʿā eyle
Ḫacālet olmaya Ekber baba Ḫudā Ḥāfıẓ

[156b] Ḫiṭāb ḳıldı İmām-ı ʿAlīm gül-rümūz
Bu rezmgāha gidersen oġul meger yalınuz[1572]

Cevāb virdi ʿAlī Ekber-i civān-ı reşīd
Kömeklerim[1573] var eyā şāh-ı imām-ı vaḥīd

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

İmdādıma şehenşeh-i[1574] rūz-ı cezā gelür
Yaʿni Medīne şāhı resūl-i Ḫudā gelür

Ḳoymaz z̤elīl-i düşman-ārā Ekber oġlunı
Yatmaz Necef çölinde babam[1575] Murtażā gelür

Ḳılsam ḫaber baḳiʿada dutmaz yaḳīn ḳarār
Zehrāyla doġranan cigeri Müctebā gelür

Seslendi şāh-ı Māriye şehzāde Ekberim
Vardur daḫı gelen saña imdāda Ekberim

Yalñızlasa[1576] eger seni düşmān harāyına
Bī-kes ḳalan atan şāh-ı kerb ü belā[1577] gelür

Tel üzre z̤ülfiḳārım elimde dayanmışım
Ḳorḫma o dem ki naʿra-i vā Ekberā gelür

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż Cenāb-ı ʿAlī Ekber-i vefā tüvām
Vedāʿ ḳıldı Ḥüseyni rikābe ḳoydı ḳadem

[1569] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1570] civān: ʿazīz GH.
[1571] çeküple: çeküpler KM.
[1572] yalınız: yalḳuz GH.
[1573] kömeklerim: gölgelerim KM.
[1574] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1575] babam: baba KM.
[1576] yalnızlasa: yalḳuzlasa GH.
[1577] kerb ü belā: Kerbelā KM.

125 Semendin üste per ü bālın açdı çün şehbāz
Özin Fırāta yitürdi o serv-i[1578] gülşen-i nāz

Kesüp ḳabāḳını mūr ü milḫ kemīn leşker
Göründi[1579] leşkeri leşker şiken ʿAlī Ekber

Be-sān-ı Ḥaydar-ı ṣaff-der bülend idüp tekbīr
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ḳavm-i bī-ḥayāy-ı şerīr

68

Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Eşḳiyā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Menem ol şīr ki naʿram ṣaf-ı meydānı yıḳar
Ḍarb-ı destim dağıdup ʿālem-i imkānı yıḳar

Yoḳdı pākim ola yüz biñ bu ḳadar leşkerden
Naʿramıñ ṣavleti maʿmūre-i dünyāyı yıḳar

İki engüştüyle Ḫayber ḳoparup çünki babam
Men eger niçe açam evc-i süreyyānı yıḳar

Tökerim berg-i ḫazān teg yere aʿdā başını
Ḥamle ḳılmasam bu ḳılıc kūh-ı beyābānı yıḳar

[157a] 5 Şuʿle-i tīġım ilen zelzele selām felege
Ḳahr ilen naʿl-i semendim dege ḫārānı yıḳar

Menem ol Ekber-i şehzāde ʿuḳābım nefes
Cengde raḫşı ilen Rüstem-i dāstānı yıḳar

Baş ḳoyar dergehime ʿacz ile Behrām-ı felek
Gerdişe gelse ḳılıc ḫar ki mināyı yıḳar

Bir tekān virsem eger ḳahr ile gāv-i semek
Gāv ü māhı dağılur sāḥit-i ġubrānı yıḳar

İstesem bu çöli ḳılam böyle ḳan deryası
Ger ṭelāṭum ide bir mevcesi ʿummānı yıḳar

10 Evc-i çarḫ felege olsa eger şaḳa güşā
Berḳ-i tīġım urupdur künbed-i ḫaḍrānı yıḳar

[1578] serv-i: server-i KM.
[1579] göründi: görende GH.

Ger çekem tīġ-ı şerer-bār girem meydāne
Ḳılıcım ṣāʿiḳası zümre-i aʿdānı yıḳar

Ġayẓ ilen atsam eger keseñize çarḫa kemend
Ḥalḳası dāire-i gerdiş-i devrānı yıḳar

Nice gündür ṣusuzum içmemişem āb-ı Fırāt
Bu ṣusuzlıḳ men dil-i ḫaste vüʿaṭşānı yıḳar

Ḳana dolunsun ṣuyuz yandı uşaḳlar ṣu diyüp
El-ʿaṭş nālesi vallāhi beyābānı yıḳar

Nā-murādım bu fenā dehrde ki[1580] kām almamışım
Anamıñ Ekber oġul vāy sesi ṣaḫrāyı yıḳar

Nevḫa ḫˇānımdır menim Ḳumrī-i gülzār-ı ʿazā
Nālesi ṣubḥ ū mesā ṣaḫn-ı gülistānı yıḳar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp riczin yādigār-ı Şīr-i Ḫudā
Mehābet ile çeküp naʿra-i peleng-āsā

Elinde tīġ-ı şerer-bār pür-şerāre-i tīz
Urup semendine mihmīz tīz ḫār-engīz

Dağıtdı mūr u milḫ teg o fevc-i eşrārı
İderdi sāḫit-i meydānda nehr-i ḳan cārī

Ḳılanda bāzū-yı merdānesin hevāya bülend
Çekerdi naʿra-i[1581] yā Murtażā ʿAlī her dem

O gülsitān-ı imāmetde nev gül-i mümtāz
Özin yitürdi Fırāta çü beççe-i şehbāz

[157b] Fiġān-ı kūs ü dehl-i çeng-i ṭabl-ı nāy[1582] sesi
Müʾekkilān-ı Fırātın ṣadā-yı helhelesi

Salup tezelzül-i vaḫşet sipihr-i ṭāḳına
Yetişdi Leylā-yı baḫt-ı ḳara ḳulaġına

Bu sesden āteş-i miḥnet dili kebābe düşüp
Gezerdi her yana sūz ile ıżṭırāba düşüp

Sirişki çeşme-i zemzem gibi yürek nigerān

[1580] ki: - KM.
[1581] naʿra-i: nāle-i GH.
[1582] nāy: nāle GH.

Fiġān idüp dolanurdı mükedder giryān[1583]

Diridi ṣabr[1584] gidüp men faḳir ü muẓṭardan
İlāhi çoḳ nigerānım ʿAlī Ekberden

Yetişdi ḫaymesine Ekberün baḳup Leylā
Ne gördi ḫaymede yoḳdur civān-ı māh-liḳā

İki eliyle urup başa eylerdi fiġān
Oġul diyüp çaġırırdı diridi Zeyneb cān

Didi nolupdı ḫaber vir baña amān Zeyneb
Oġul diyende virürsin cevāb cān Zeyneb

Fedā olam saña ey bānū-yı melek-manẓar
Buyur görem ḳanı[1585] Yūsuf-cemāl ʿAlī Ekber

Cenāb-ı Zeyneb o ārām-ı cān ḫayrü'n-nisā
Didi Fırāta gidüp Ekber-i civān-ı Leylā

İşitdi bu sözi Leylā bedende ḳalmadı cān[1586]
Virdi öz evine bu dil ile nāle-künān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yārān kime gidüp ben bī-çāre yalvarum
Hansı vefālu server-i serdāra yalvarum

Ekber gibi civānım ölür baġlanur ḳapum
Yitmez elim ki[1587] Ḥaydar-ı Kerrāra yalvarum

Vallāhi eylemez aġamın ġayreti ḳabūl
Başımda ḳara Şimr-i sitemkāre yalvarum

Gördi Sekīne māder-i Leylāyı bī-ḳarār
Seslendi ey oġul anası itme āh ü zār

Lāyıḳ degil bu dem gidüp aġyāre yalvaraḳ
Lāzım düşüpdi birce vefādāre yalvaraḳ

Gel men düşüp ḳabāḳıña ey bī-nevā ana
ʿAbbās-ı nām-dār-ı ʿalem-dāra yalvaraḳ

[1583] giryān: ḫayrān GH.
[1584] ṣabr: ṣabur KM.
[1585] ḳanı: hani GH.
[1586] cān: tāb-ı tüvān KM.
[1587] ki: - KM.

[158a] Salup ḳabāḳına Leylā Sekīneyi zārı
Gidüp çaġırdı ki[1588] feryādına ʿalem-dārı

69

Keyfiyet-i Daḫil-i Āmeden-i Leylā Bi-Ḥużūr-ı Ḥażret-i ʿAbbās ʿAleyhi's-selām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Yetende ḫayme-i ʿAbbāsa bā-dili maḥzūn
Kenār-ı ḫaymede egleşdi dü dīdesi[1589] pür-ḫūn

Sekīne dāḫil olup bezm-i eşref-i nāsa
Edeble eyledi[1590] bu ʿarżı ʿammüsi ʿAbbāsa

Amān ayaġa ṭur ey dād-ı ḫᵛāhımız ʿammü cān
Çıḫupdı[1591] göklere feryād ü āhımız ʿammü cān

Felek salupdı bizi bir muṣībet ü derde
ʿİlāc eylegilin pādişāhımız ʿammü cān

Ġarīb ülke ḫāṭr-nāk çöl yaman menzil
Harāya gitmege yoḳdur penāhımız ʿammü cān

Görüp Sekīne fiġānın o bir güzīde-i nās
Ayaġa durdı yirinden ġażablanup ʿAbbās

Didi nolupdı[1592] saña ey Sekīne-i muẓṭar
Ḳaçup dudaḳlarının ḳanı dizlerin titrer[1593]

Sekīne ʿarż eyledi ey şecāʿ-ı pür-ġayret
Gelüpdi bir evi ber-bād olan ẕelīl ʿavrat

Ṭurupdı ḫayme ḳapusında dīdesi giryān
İriş[1594] harāyına ḳıl çāre derdine ʿammü cān

İden zamānede Sekīne bu maṭlabı iẓhār
Kenāre çıḳdı o ferzend-i Ḥaydar-ı Kerrār

Baḳup gördi bir ʿavrat yıḳıldı ṭopraḳa

[1588] çaġırdı ki: çaġırmaġa KM.
[1589] dü dīdesi: bā-dil-i GH.
[1590] eyledi: itdi KM.
[1591] çıḫupdı: çıḳupdır KM.
[1592] nolupdı: ne oldı GH.
[1593] dizlerin titrer: ey melek-manẓar GH.
[1594] iriş: yetiş GH.

Şerār-ı āh ile od saldı cümle āfaḳa

Yapuşdı dāmenine çekdi nāle vü efġān
Zebān-ı ḥāl ile ḳıldı bu maṭlabı bünyān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey maʿden-i şecāʿat ü kān ū vefā aġa
Gelmiş daḫil olup saña bir bī-nevā aġa

Her müşkile düşenlere[1595] püşt ü penāhsın
Cānım düşüpdi[1596] müşkile müşkil-güşā aġa

[158b] 15 Vallāhi ümīd ile ḳapuña gelmişem daḫil
Allāh rıżāsı derdime eyle devā aġa

Yā kes elimi yā etegin ben adamsızım
Yā maṭlabım gerek ola senden revā aġa

Görme revā evim yıḳıla bağlana ḳapum
Yoḳ özge kimsenem daḫı senden sivā aġa

Kimsin bugünki günde gelüpsin baña daḫil
ʿAbbās-ı nām-dār suvāl itdi ey ẕelīl

Leylā dü-bāre başına urdı idüp fiġān
ʿArż[1597] itdi ey bu deştde saḳā-yı teşnegān

20 On sekiz ildi[1598] ḫāne-i Zehrāya gelmişem
Ḫāk-i der-i şehenşāh-ı Baṭḥāya gelmişem

Dār-ı fenāda cān ile olmaḳlıġa kenīz
Sulṭān-ı Kerbelāy-ı muʿallāya gelmişem

Hergiz dilim seniñle aġa hīç danışmayup
Yoḳ çāre imdi dergāh-ı vālāya gelmişem

Başı ḳaralı Ekber-i nā-kām anasıyam
Cānım düşüp muṣībet-i uẓmāya gelmişem

Raḥm it baña civān bālamı senden isterem
Yoḳ özge maṭlabım bu temennāya gelmişem

[1595] düşenlere: düşende ki GH.
[1596] düşüpdi: düşüpdir KM.
[1597] ʿarż: men GH.
[1598] ildi: yıldı KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşitdi bu sözi ʿAbbās çekdi āh-ı[1599] vāveylā
Ḫiṭāb ḳıldı ne sözdir dirsin ey Leylā

Hani şebīh-i peyember[1600] ey elem-keş-i zār
Beyān ḳıl ki ʿAlī Ekberin başında ne var

Çoḳ aġlayup didi Leylā ki ey elem-perver
Gidüpdi[1601] ṣu getüre Aṣġara ʿAlī Ekber

Alup arāya onı Kūfiyān-ı ẓulm-şīm
Getürmesün balamı senden el çeken degilem

İrende[1602] zāde-i Şīr-i Ḫudāya çün bu ḫaber
Şerār-ı āh ile kerb ü belāya saldı şerer

Gelüp ḥużūr-ı Ḥüseyne didi amān ḳardaş
Bu ġuṣṣadan alışup yandı cism ü cān ḳardaş

[159a] Meger benim gibi nūger olanda bu[1603] dünyāda
Gider mi kim ṣudan ötrü Fırāta şehzāde

Buyurdı server-i dīn ey ʿazīz-i eşref-i nās
Atam ʿAlī balası şīr-i Neynevā ʿAbbās

Ḳarār dutma daḫı iş ḳarārdan ütdi
Anası ḫayme-ārā iḫtiyārdan gitdi

O nāyib-i Esedellāh olup ʿuḳāba süvār
Özin yitürdi Fırāta çü berḳ-i[1604] āteş-bār

Yarup ṣufūf-ı muḫālifleri şitāb ilen
Gezerdi sāḥit-i meydānı ıżṭırāb ilen

Dilinde nāle-i Ekber elinde ḥüsām
Baḳardı her ṭarafa yādigār-ı ḫayr-i anām

O semtden getürüp müşgīni ʿAlī Ekber
Fırātdan ṣu ilen doldırup çü ḳurs-ı ḳamer

Gelüp geçerdi temāmen ṣufūf-ı aʿdādan

[1599] āh-ı: - KM.
[1600] peyember: peyġamber KM.
[1601] gidüpdi: gidüpdir KM.
[1602] irende: yetende GH.
[1603] bu: - KM.
[1604] berḳ-i: çoḳ GH.

Şecāʿat ile geçüp çıḳmış idi daʿvādan

Ne gördi kim ḳabāḳında feżā-yı meydāndur
Gelür bir atlı ṣalābetde[1605] şīr-i ġarrāndur

Görüp o atluyı şehzāde bülend-tebār
Didi kenāre çekil menden ey süvāre kenār

ʿİlāc yoḳdı ḳıyām-ı ḳıyāmeti ḳoparam
Bu müşki Aṣġar-ı şehzādeye gerek aparam

Kenāre durmasın ger bu demde vallāhi
Çaġıram imdi harāya gelür Necef şāhı

Dü-bāre gördi gelür ol sivāre ḳılmaz tāb
Rikābıñ üste durup ḫaymegāhe ḳıldı ḫiṭāb

Düşüpdi müşkile iş ʿālem oldı özge esās
Yetiş harāyıma ey nām-dār ʿammi ʿAbbās

Ne gördi açdı kolın ol süvāre söyledi cān
Gelüp harāya yetişdim ʿammiñ saña ḳurbān

ʿAlī-yi Ekberi ʿAbbās basdı sīnesine
Alup yanınca yitürdi şāh-ı Medīnesine

Bes it bu ḳışṣayı Ḳumrī ki ʿālem aġladı ḳan
Bir özge rezme ḳadem ḳoy çü Rüstem-i dāstān

[159b] 70

Meclis-i Aḥvalāt-ı Ṣubḥ-ı Rūz-ı ʿĀşūrā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ne ṣubhdur ki ṭuluʿı ʿalāmet-i ġamdur
Eser nesīm-i muṣībet hevā-yı mātemdür

Olup zamāne diger gün meger felekde ne var
Cihāna zelzele düşmeklige dem-ā-demdür

Feżā-yı kevnde bir özge macerā görinür
Taʿaccübüm baḳaram bilmezem ne ʿālemdür

Sebeb nedür ki dutup şūr ü nāle afāḳı

[1605] salābetde: ḳabāḳında GH.

Degüp biri bire dünyā ne sırrı mübhemdür

Ḳıyām idüpdi ḳıyāmet ʿayān olup ʿaraṣat
Çoḳ inḳılāb ile evżāʿ-ı çarḫ-ı berhemdür

Revāḳ-ı çarḫda sükkān-ı āsmān aġlar
Temām-ı zümre-i aḥbāb çeşmi pür-nemdür

Olupla[1606] pīr ü civān sīne çāk ü neyli pūş
ʿUyūn-ı bākiye-i ḫalḳ meşel-i zemzemedir

İder ṭulūʿ meger āfitab-ı maġribden
Nişāne-i eşer restāḫīz-i aʿẓamdır

Degil[1607] bu maḥşer-i kübrā ʿazā ʿalāmeti var
Naẓarda taʿziyye sermāyesi ferāhımdır

Diyerle[1608] bir şāh-ı bī-aḳraba muṣībetidür[1609]
Düşüpdi kūh-ı ser-endibe yoḫsa Ādemdir

Ḳopupdı belki cihān içre Nūḥ Ṭūfānı
Veyā ki mātem-i ʿĪsā ʿazīz-i Meryemdir[1610]

Keserle[1611] başını ṭaşt-ı ṭalāda Yaḥyānıñ
Hevāda ḳan görünür ḳāmet-i felek ḫamdır

ʿAyandı belki ʿalāmet-i yevm-i ʿĀşūrā
Ẓuhūr-ı vāḳıʿa-i vehm-i Muḥarremdür

İdele[1612] kelime-i Ḳurʾānın ḥarf-i *elifini bā*
Kelām-ı nāṭıḳ-ı Ḥaḳḳ ḳan ilen mütercemdür

Dimā-ı pāk ile maʿnā yazupla[1613] furḳāna
Odur ki āyet-i *sefkü'd-dimā'ı*[1614] müfehhemdür

[160a] Benī Ümeyyeniñ[1615] ʿālemde ʿıyd-ı aẓḥası
Manāsı kerb ü belāda yaḳīn mücessemdür

Çeküple[1616] Māriyede ṣaf niẓām ilen şühedā

[1606] olupla: oluplar KM.
[1607] degil: dā KM.
[1608] diyerle: diyerler KM.
[1609] muṣībetidür: muṣībeti var GH.
[1610] Meryemdir: mātemdür GH.
[1611] keserle: keserler KM.
[1612] idele: iderler KM.
[1613] yazupla: yazuplar KM.
[1614] "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?" (Bakara/30)
[1615] Ümeyyenin: Ümeyyeyi GH.

Ḳıtāl-i leşker-i aʿdā içün muṣammemdür

Riyāż-ı taʿziyede naġme-saz olmaḳ içün[1617]
Hemīşe Ḳumrī-i şīrīn-zebān müsellemdür

Muḥaḳḳaḳān-ı ḥadīṯ-i meşāyib-i şühedā
Mübelliġān-ı ḥikāyāt-ı zümre-i saʿdā

Kitābḫāne-i miḥnetde münşiyān-ı debīr
Defātir-i ġama ḳılmış bu nevʿ ilen testīr

Çü[1618] server-i Medenī nūr-ı dīde-i Zehrā
Zemīn-i Māriye deştinde leyl-i ʿĀşūrā

Gice ṣabāḥa degin sīnesinde sūzı güdāz
Olup ʿibādete meşġūl iderdi rāz-ı niyāz

Yitürdi āḫire leyl-i dücā-i mīr-i ʿArab
Yavuḳlaşup ola tebdīl-i nūra ẓulmat-i şeb

Bir ayrı naẓma düşüp mülk-i çarḫ-ı nīli fām
ʿAsākir-i felege tazeden virildi niẓām

71

Keyfiyyet-i Ṭulūʿ-ı Nümūden-i Ṣubḥ-ı ʿĀşūrā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ezel nizām-ı sipihr[1619] ile oldı şaḳḳa güşā
Celāl ü şevket içün ṭarafa rāyet-i beyżā

Dalınca itmege fermānı ʿāleme teblīġ
İrişdi leşker-i maşrıḳ elinde ʿuryān-ı tīġ

Gelende cünbüşe[1620] raḫşında tīġ-i hem-çü sīr-āb
Muḳāvemetde cünūd-ı felekde ḳalmadı tāb

Firāz-ı çarḫda çün dūd-ı şuʿle-i āteş
Düşüp hezīmete ḫayli sipāh-ı zeng ü Ḥabeş

Ḳarışdı birbire fevc-i ṣevābet ü seyyār
Yitüp zevāle mübeddel ḳarāra[1621] oldı ḳarār

[1616] çeküple: çeküpler KM.
[1617] olmaḳ içün: içün Kumrī GH.
[1618] çü: çün KM.
[1619] nizām-ı sipihr ile: sipihre nizām ile KM.
[1620] cünbüşe: ḫüsnüne KM.

Çeküp niḳāb-ı mülemmaʿ kevākib-i sīmīn
Pes-i cibāli mekān itdi ḫūşe-i pervīn

[160b] İdende Ḥüseyn zırıh-pūş maşrıḳaya hücūm
Dağıldı kevkebe-i şevket-i sipāh nücūm

Kemāl-i cehd ile sulṭān-ı ṭārem-i evvel
Özin yitürdi olup dāḫil-i ḥuṣār-ı cebel

Yazıldı levḥ-i beyaż ufuḳda ḫaṭṭ-ı ṭılā
Çeküp livā-yı sefīd üzre[1622] perçem-i ḥamrā

Muḳarrer oldı ʿizārına nev ʿarūs-ı seḥer
Vire numūne-i ser-ḫāb şems ilen zīver

Cemāl-i ṣubḥa yaḳılmışdı Ḳāsımın ḳanı
Velī degildi o ser-ḫāb-ı şems-i nūranī

O ṣubḥda şafaḳ-ı āsmān bahāne idi
ʿArūs-ı Ḳāsıma göstermege nişāne idi

Ḳızardı ʿārıż-ı gül-fām ṣubḥ çün lāle
Çekildi berg-i gül üzre[1623] taḳaṭṭur-ı jāle

Olundu[1624] ḥükm ki gerdūna naṣib ola fānūs
Aça ḫırām ile maşrıḳda şeh-perin ṭāvūs

Açıldı şeh-per-i ṭāvūs şarḳ ū bülbül-i bāġ
Apardı leşkerini āşiyān-ı maġribe zāġ

Ḳuruldı ṭarem-i çārumda ṣandal-ı zerrīn
O ṣandal olmaġa evc-i felekde şāh[1625]-nişīn

Giyindi şāhid-i zer-beft pūş-ı çarḫ eşīr
Olundı ḫāne-i zer āsmān içün taʿmīr

Uruldı dāmen-i gerdūna çādır-ı[1626] gülnār
Şafaḳ cevāhiri öldi hevā yüzinde nişār

Cihāna fāris-i bād-ı ṣabā idüp cevlān
Nesīm-i ʿıṭr ile ḳıldı ṣafā-yı mürde dilān

[1621] ḳarāra: firāra KM.
[1622] üzre: içre GH.
[1623] üzre: üsten GH.
[1624] olundı: olupdı GH.
[1625] şāh: işāre GH.
[1626] çādır: çāre GH.

Ḳabāḳda pertev-i ẕerrāt şaṭır ü çāvūş
Celāl ü cāh ile atlandı mihr-i zerrīn pūş

Firāz-ı çarḫa tecellā-yı nūr açup[1627] perçem
Ḳabā-yı dāne nişān giydi neyyir-i aʿẓām

Açup niḳāb-ı cemālin göründi ʿārıż-ı ḥūr
İḥāṭa eyledi şems-i revzeni tecellā-yı nūr

[161a] Münevver oldı bir vecāt künbed-i aḫżar
Serīr-i çarḫda egleşdi ḫüsrev ü ḫāver

Olupdı[1628] Ḳumrī-i nālāna ġaybdan elhām
Bu ṣubḥ elinden ide nāle her ṣabāḥla şām

Göründi çün eṣer ṣubḥ-ı ṣādıḳ oldı ʿayān
Ayaġa durdı yerinden imām-ı teşne-lebān

İrişdi[1629] ḫaymesine oġlunıñ bedīde-i ter
Baḳup ne gördi yatup nev-civān ʿAlī Ekber

Kemāl-i ḥasret ilen pādişāh-ı ʿarş-ı ḳabāb
İderdi Ekber-i şehzādeye bu nevʿ ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Esīr ü nāz-ı gülşen peyemberim[1630] uyan
Ẓulmāt-ı Kerbelāda māh-ı enverim uyan

Aç gözlerin açıldı seḥer yatma bī-ḫaber
Ceddim şebīhi Yūsuf-ı gül peykerim uyan

Ḫançer elinde Şimir çeker intiẓār beñi
Ey ḳaddimi kemān eyleyen Ekberim uyan

Açdı o dem gözin uyḫudan Ekber civān
Gördi başın diz üzre alup şāh-ı teşnegān

Koydı ʿiẕārını ḳadem-i ʿarş-ı sāyene
ʿArż eyledi edeble onun ḫāk-pāyine

Lebbeyk ey ḳarārımı elden alan baba
Yalñuzlıġı[1631] bu cānıma odlar salan baba

[1627] tecellā-yı nūr açup: açup tecellā-yı nūr-ı KM.
[1628] olupdı: olundı KM.
[1629] irişdi: yetişdi GH.
[1630] peyemberim: peyġamberim KM.
[1631] yalñuzlıġı: yalḳuzluḳı GH.

Ḳurbān yaralı dilleriñe Ekberin senün
Ey Kerbelā çölinde oġulsız ḳalan baba

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı server-i Baṭḥā[1632] ki ey ʿazīz peder
İki gözim ışığı nev-civān ʿAlī Ekber

Ṣabāḥ-ı ġam açılup geldi vaḳt-i rāz ū niyāz
Gerekdi[1633] sen diyesin ey oġul eẕānı namāz

Senün eẕānıña ey āfitāb-ı ʿālem-tāb
Gerek namāz-ı cemāʿatde cemʿ ola aṣḥāb

Suvāl ḳıldı ʿAlī Ekber-i feriştāh-liḳā
Gel eylegil meni āgāh ey İmām-ı Hüdā

[161b] Eyā ṭarīḳa-i mülk-i hidāyete minhāc
Bugün yanındadı[1634] hāżır müeẕẕinin Ḥaccāc

Fedā olam saña ey tāc-dār-ı mülk-i ʿArab
Benim eẕān dimegimde meger nedür maṭlab

Ne sırrı var bu eẕānın eyā şeh-i[1635] maḥşer
Buyurgilin[1636] saña ḳurbān ola ʿAlī Ekber

Baḳup çoḳ aġladı şāhenşeh-i[1637] zemīn ü zamān
Didi ki ey kesilen rāh-ı ʿaşḳda ḳurbān

Bugünkü günde o namāz[1638] bu ḳavm-i kīne-şiʿār
Yaralı peykeriñi pāre pāre doġrarlar

Tenün yaralı düşünce ḳabākıma oġlum
Sesün duyunca irişsün[1639] ḳulaġıma oġlum

Budur eẕān dimegin sırrı āh u vāveylā
Daḥı işidmiyecek ṣavtın[1640] anan Leylā

Bugün[1641] müeẕẕinim ol ey şebīh-i peyġamber

[1632] Baṭḥā: dīn GH.
[1633] gerekdi: gerekdir KM.
[1634] yanındadı: yanındadır KM.
[1635] şeh-i: şāh-ı KM.
[1636] buyurgilin: buyurġıl KM.
[1637] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[1638] günde o namāz: gün orta zamānı KM.
[1639] irişsün: yetişsün GH.
[1640] ṣavtın: sesün GH.
[1641] bugün: bu dem GH.

Diyin eẕānıña ḳurbān olam ʿAlī Ekber

Elin ḳoyup gözinin üzre[1642] yādigār-ı ʿAlī
Yüzini ḳıble ṭaraf döndürüp beşāvt-ı celī

Şüruʿ ḳıldı eẕāna bülend idüp āvāz
Ṣadā-yı nāle-i Allāh-ı Ekber oldı firāż

Yitende göklere Allāh-ı Ekber Ekberden
Cihāñı çalḳadı vā Ekberā meleklerden

Açıldı bāb-ı semāvat mülk-i dünyāya
Düzüldi ḳāṭıbe-i enbiyā temāşāya

Elinde tāc-ı taḳarrüb Cenāb-ı Cebreʾīl
Özin yitürdi resūle bi-ḥükm-i Rabb-i celīl

Töküp sirişk gözinden besān-ı ebr-i bahār
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ḫatem-i enbiyā-yı kibār

ʿAlīyi yanıña al eyle Kerbelāya naẕar
Eẕān-ı ṣubḥdır nev-civān ʿAlī Ekber

Baḳup resūl-i Ḫudā deşt-i Kerbelā çöline
Elini ḳoydı elemden kemān olan biline

[162a] Ḫiṭāb ḳıldı ki ey enbiyā ṣadāya baḳın
Bugün müʾeẕẕin-i ṣaḥrā-yı Kerbelāya baḳın

İdende kelime Allāh-ı Ekberi tekrār
Kılıclanan başını açdı Ḫaydar-ı Kerrār

Diyende *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[1643]
Yüceldi evc-i semāvāta ḫaymelerden āh

Eẕān ṣadāsına cemʿ oldı cümle aṣḥāb
Ḫiṭāb eyledi şahenşeh-i feriştāh niḳāb

Teyemmüm eyleyin ey ḳavm olupdı[1644] vaḳt-i namāz
Bu āḫir ʿömri idiñ ḫālıḳ ile rāz ū niyāz

İdüp teyemmüm o dem Ḥabeş padişāh-ı Necef
Namāz ḳılmaḳ içün baġlanup ṣaf ender ṣāf

Ṣaf-ı namāz-ı cemāʿat olan zamān tertīb

[1642] üzre: üste GH.
[1643] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[1644] olupdı: olupdır KM.

Dolandırup gözini baḳdı bir imām ġarīb

Ne gördi bülbül-i gülzār-ı deşt-i Kerb ü belā
Sekīne gözleri ḳan yaş töker başında ḳara

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bānū-yı Ḥicāz ḳızım
Daḫı çoḳ itmeyeceksin Ḥüseyne nāz ḳızım

Getür firāşımı seccāde sal ḳabāḳıma
Ḳılum bu āḫir ʿömrümde bir namāz ḳızım

Sekīne gözyaşını tökdi eyleyüp nāle
Didi baba beni saldın ʿaceb yamān ḥāle

Daḫı yaḳīn bilürem rāz ile niyāz olmaz
Bugünki gün ele düşmez böle[1645] namāz olmaz

Benim bu ḫāṭırıma ey imām-ı dil-ḫaste
Bugünde birce duʿā itgilin namāz üste

Revā degil ḳoyalar ḳoltuḳumda ellerimi
Elimden almasun Allāh ʿAlī Ekberimi

Buyurdı şāh-ı ümem ey meh-i [1646]Medīne ḳızım
Daḫı ġam eyleme baḫt-ı ḳara Sekīne ḳızım

Bugünki gün bu namāz üzre[1647] bir duʿā iderem
Temām-ı şīʿaların derdine devā iderem

[162b] Duʿā idende yanımda biḥāl-i zār ü ġamın
Eliñe miʿceriñi algilin[1648] diyüp āmin

Ġaraż[1649] imām-ı zamāne salındı seccāde
Namāz ḳılmaġa ol server oldı āmāde

Yitüp ḫiṭāb-ı ilāhī çekildi ʿarşda cār
Nüzūl idin yere[1650] göñüllere ḳalmasun deyyār

İdin[1651] mütābaʿat-ı şāh-ı Mekke vü Ḥaremeyn
Siz iḳtidā eyleyin muḳtedā İmām-ı Hüseyn

[1645] böle: böyle KM.
[1646] meh-i: māh-ı KM.
[1647] üzre: üste GH.
[1648] algilin: alġıl KM.
[1649] ġaraż: anda KM.
[1650] yere: - GH.
[1651] idin: idüp GH.

Bi-ḥükm-i ḳādir bī-çün mālik-i melekūt
Nüzūl idüp yire sükkān-ı ʿālem-i lāhūt

Cenāb-ı ḥażret-i rūḥü'l-emīn ḳabāḳca delīl
Temām-ı zümre-i ervāḥ-ı enbiyā-yı celīl

Açup melāʾike-i heft āsmān per ü bāl
İḥāṭa ḳıldıla[1652] kerb ü belāyı[1653] māl-ā-māl

Melāʾik ü şühedā cümle enbiyā-yı selef
İmām-ı ʿaṣr-ı zamānın dalında çekdile[1654] ṣaf

Ḳılup şürūʿ-ı namāz ol imām-ı cinn ü beşer
Mükebbir oldı yanında civān ʿAlī Ekber

Ḳılup namāzı edā yevm-i ṣubḥ-ı ʿĀşūrā
Selamdan ṣora[1655] ol nūr-ı dīḍe-i Zehrā

Elin götürdi münācāta dīdesi ḫūn-bār
Zebān-ı ḥāl ile ḳıldı bu maṭlabı iẓhār

İlāhi kerb ü belānıñ esāsı ḥürmetine
Peyember[1656] ʿıtretinün āh ü vāsı ḥürmetine

ʿAlī-yi Ekberimin pāre pāre gül bedeni
Yetīm Ḳāsımıñ ṭoy ḫınāsı ḥürmetine

Kolı ḳalem olan ʿAbbāsımın nigūn ʿalemi
ʿAlī-yi Aṣġarımın oḳ yarası ḥürmetine

Esīr Zeynebimin zülf-i ʿanber efşānı
Sekīne başına örten ḳarası ḥürmetine

Baña bağışlagilin ümmet-i günehkārı
Dutan Muḥarrem ayında ġarası ḥürmetine

[163a] Duʿāyı ḳıldı temām ol sülāleʾü'l-eṭyāb
Ayaġa durdı yerinden bu nevʿ ḳıldı ḫiṭāb

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey baña[1657] müşkil günimde mūnis ü yāver ḥabīb

[1652] ḳıldıla: ḳıldılar KM.
[1653] kerb ü belāyı: Kerbelāyı KM.
[1654] çekdile: çekdiler KM.
[1655] ṣora: ṣoñra KM.
[1656] peyember: peyġamber KM.
[1657] baña: menin GH.

Kerbelāda nāṣır-ı evlād-ı peyġamber ḥabīb

Yādigār-ı Muṣtafā hem-rāz-ı şāh-ı *Lā-fetā*[1658]
Müctebā aṣḥābına ser-ḫāyl ü nām-āver ḥabīb

Cism ü cānım hemzebānım derdimin dermānısan
Ey şehādet bezminiñ levḥinde ser-defter ḥabīb

Ṣādr olıcaḳ pādişāh-ı Kerbelādan bu ḫiṭāb
Düşdi ṭopraḳa ḥabīb-i bā-vefā virdi cevāb

Cān saña ḳurbāndı[1659] ey şahenşeh-i ebrār aġā
Yār ü enṣārı daġılmış bī-kes ü bī-yār aġā

Varsa her ḥükmin buyur cān naḳdi elde ḥāżırım
Ḳan ilen aġ saḳalım olmaḳlıġa gülnār aġā

Buyurdı server-i dünya vü dīn imām-ı ġarīb
Ḥużura gel saña var maṭlabım vefālı ḥabīb

72

ʿAlem-i Ḫʷāsten Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bugün o gündi virüpdür ḫaber şeh-i[1660] dü-serā
Bu yirdi[1661] kerb ü belā ʿarż-ı[1662] yevm-i ʿĀşūrā

Muḥabbet ʿālemine imtiḥān bināsıdı[1663] bu
Minā-yı Mekke degil Kerbelā mināsıdı[1664] bu

Olupdı cemʿ bu ṣaḥrāda enbiyā-yı selef
Durup melāʾike āsmān[1665] ṣaf ender ṣaf

Gelüp ṭelāṭuma cāh ü celāl deryāsı
Cānāne reşk virür Ġaẓiriyye ṣaḥrāsı

Bu deşt-i Māriyede biñ Kelīm-i vādi-yi Ṭūr
Durupdı muntaẓır şuʿle-i tecellā-yı nūr

[1658] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1659] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.
[1660] gündi virüpdür ḫaber şeh-i: gündir virüp ḫaber şāh-ı KM.
[1661] yirdi: yirdir KM.
[1662] ʿarż-ı: yevm-i KM.
[1663] bināsıdı: bināsıdır KM.
[1664] mināsıdı: mināsıdır KM.
[1665] āsmān: enbiyā KM.

Ẕebīḥini götürüp biñ nefer Ḫalīlullāh
Kemāl-i ḥasret ilen her zamān çekerdiler[1666] āh

Düşüp taḥayyüre küllen ʿuḳūl ü cümle[1667] nüfūs
Elin urup eline enbiyā çeker efsūs

[163b] Dönüpdi ravża-i Rıḍvāna sāḥit-i dünyā
Ḳalupdı velehu vü ḥayrān bu şevkete Yaḥyā

Gelüpdi mevce bugün Neynevāda baḥr-i celāl
Dutupdı leşker-i cinni bu deşti māl-ā-māl

Zemīn-i kerb ü belāda ʿaceb binā ḳurulup
Ḫalīl vārişine tāzeden minā ḳurulup

Olup manā-yı ḥaḳīḳat kenār-ı şaṭt-ı Fırāt
Bu çölde gözyaşı zemzemdi ḫaymegāh-ı ʿArafāt

Bu ser zemīn yitürir reşk-i kūh-ı Mināya
Revāḳ-ı ʿarşda ceddiyem durup temāşaya

Bugün o gündi ḳızıl ḳan aḳar bileklerden
Bülend ola aḥsen ṣadāsı göklerden

Bugün o gündi[1668] belā deşti lālezār olsun
Gerek celāl-i Ḥüseyyine āşikār olsun

Yazar bu rezmi cezā levḥine ḳażā ḳalemi
Hevāda perçem aça Murtażā ʿAlī ʿalemi

Yaḫā gül yüzli civanlar cemāle ḳırmızı ḳan
Bu dāsitānı çeke naẓma Ḳumrī-i nālān

Ḥabīb ʿarż eyledi ey şehenşehi devrān
Bu günki gün baña nisbet meger nedir fermān

Buyurdı şāh-ı ümem ey belā vü derde naṣīb
Atam ʿazīzi babam yaveri vefālu ḥabīb

Ḳarār ṭutmagilin geçdi müddet-i ārām
Ḳuram gerek bu beyābān-ı ġam-fezāda niẓām

Ḳuruldı desteleri ḳavmi leşker-i ẓulmin
Getür berāberime Murtażā ʿAlī ʿalemin

[1666] çekerdiler: çekeler KM.
[1667] cümle: külle GH.
[1668] gündi: gündir KM.

Hemān ʿalem diyerem ey ḥabīb-i āl-i ʿabā
Olupdı ġazve-i Bedr ü ḥūnında şaḳḳa güşā

Hemān ʿalem diyerem şāh-ı *Lā-fetā*[1669] Ḥaydar
Dutup elinde idüp feṯḥ-i ḳalʿe-i Ḫayber

[164a] Hemān ʿalem diyerem hemçü ḫasr ü ḫaver
Uḥudda açmış idi başı üste peyġamber

Hemān ʿalem diyerem miṣl-i mihr-i zerrīn-tāb
Olup müzeyyen-i efvāc-ı ġazvede aḥzāb

Hemān ʿalem diyerem dūr idüp ḳabāyilde
Açupla[1670] şevket ilen ġazve-i selāsilde

Hemān ʿalem diyerem evc-i çarḫ-ı ṭāḳında
Uruldı nuṣret ilen Mekkenin ḳabāḳında

Hemān ʿalem diyerem şerʿ ü dīne virdi[1671] uṣūl
Açupdı ṣulḥ-ı ḥadebiyyede cenāb-ı resūl

Hemān ʿalem diyerem muḥteremdi kevninde
Açupdı[1672] Şīr-i Ḫudā rezmgāh ṣaffında

Hemān ʿalem diyerem çarḫda ḳurup ḫargāh
Yazupla[1673] şaḳḳasına *Lā İlāhe İllallāh*[1674]

Hemān ʿalem diyerem ḫaṭṭı münḥali yazılup
Ḥarīr-i şaḳḳasınıñ üzre[1675] yā ʿAlī yazılup

Elin ḳoyup gözi üste ḥabīb-i ḫoş-ādāb
Yıḳıldı bir yire küllen muʿāşir-i aṣḥāb

Düşüp temāmısı ṭopraġa eyleyüp iʿzāz
Götürdiler ʿalemi ḳıldılar hevāya firāz

Ḳopup ʿalāniye kerb ü belāda bir ʿaraṣāt
Yetişdi göklere sükkān-ı ḫākden ṣalavāt

ʿAlem hevāya bülend oldı çün biḥükm-i imām
Baş açdı kerb ü belā içre enbiyā-yı ʿaẓām

[1669] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1670] açupla: açuplar KM.
[1671] virdi: ḳoydı KM.
[1672] açupdı: idüpdi KM.
[1673] yazupla: yazuplar KM.
[1674] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[1675] üzre: üste GH.

Firāz olanda hevāya livā-yı ḫayr ü beşer
Çekerdi nāle-i vā ḥasretā melāʾikeler

Ġaraż esās temāmiyle fırḳā-i Rıḍvān
Getürdiler ʿalemi vā Ḥüseyn Ḥüseyn güyān

Gören zamān ʿalemi güşvāre ʿarş-ı ilāh
Sirişk-i çeşm töküp çekdi sīnesinden āh

Çoḳ aġladı ʿalemin ṣāḥibin salup yāde
Diridi kāş olaydın bugün de dünyāda

[164b] Ḥüseyniñin bu kömeksiz[1676] kalan zamānında
Olanda derd ü muṣībet yaralı cānında

Belā çölünde ideydin ʿıyāliñe çāre
Şecāʿat ile uraydın şerāre küffāre

Diyüp bu sözleri ol pādişāh-ı dil-ḫaste
Alup öpüp ʿalemi ḳoydı gözleri[1677] üste

Dutup elinde livā-yı resūl-i Muḫtārı
Ḫiṭāb ḳıldı o dünyā vü dīn sālārı

Eyā muʿāşir-i aṣḥāb-ı Kerbelā-yı Ḥüseyn
Hani o kimse ola ḥāmil-i livā-yı Ḥüseyn

Temāmıñız olun āgāh[1678] bu işde ey enṣār
Diyem gerek bu ʿalemde nice ʿalāmet var

Elinde her kimin olsa eger bugün bu ʿalem
İki ḳolı gerek olsun Fırātın üzre ḳalem

Bu beydaḳı götürün pāre pāre doġranacaḳ
Ḳavm üste peyker-i mecrūḥ ıssıdan yanacaḳ

Bu beydaḳı götürün el batar ḳızıl ḳana
Düşer bugün kesilüp ṭopraḳ üzre meydāna

Kesilmek isteyen her kimdi[1679] olsa ḳolları
Alup bu beydaḳı olsun Ḥüseyn ʿalem-dārı

Yıḳıldı topraḳa ger nūş ḳıldı pīr ü civān
ʿAlem hevāsına oldı temām raṭbü'l-lisān

[1676] kömeksiz: gölgesiz KM.
[1677] gözleri: dizleri GH.
[1678] āgāh: ele GH.
[1679] kimdi: kimdir KM.

Gelüp maḳām-ı temennāya ol saʿādet içün
Kemāl-i şevḳ ile cehd itdiler şehādet içün

Buyurdı gevher-i dürdāne-i Ebū Ṭālib
Ṭurun kenāre degilsüz bu beydaḳa ṣāḥib

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Bugün virem ʿalem bir kimseye vālā tebār olsun
Dilīr vaṣfdı[1680] vāʿd-i efgen düşmān şikār olsun

Yüzi şems-i cihān-ārā şecāʿat bezmine Dārā
Feżā-yı rezmde her barmaġı bir ẕülfiḳār olsun

ʿAlem-dārım o kesdir ḫaşmdan bāk itmesün aṣlā
ʿAlīyyü'l-Murtażā teg şehsüvār ü nām-dār olsun

[165a] Şecāʿatde añā bir kimse hergiz olmasun hem-tā
Girende rezmgāha berḳ-i seyfi pür-şerār olsun

Felekde vaṣfına *Lā-seyf* oḫunsun Şīr-i Dāver teg
Nesebde şehsüvār-ı *Lā-fetā*[1681]dan yādigār olsun

ʿAlem dutsun elinde müşk çegininde olup saḳā
Fırāt üstünde cān virsün vefāsı āşikār olsun

Kesilün ḳolları miṣl-i ḳalem doġransun aʿżāsı
Kefensiz ġaslsız ṣād-pāre naʿşı bī-mezār olsun

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sözleri buyuran demde şāh-ı teşne-ciger
Edeble ʿarż eyledi nev-civān ʿAlī Ekber

Buyur görem bu ʿalem-dārı bu el-vefā kimdir
Murād-ı maṭlab-ı ferzendi Muṣṭafā kimdir

Yitüp celāle bu manşıblara olan lāyıḳ
Vekīl-i mertebe-i şāh-ı *Ḳul kefā*[1682] kimdir

Cenāb-ı Caʿfer-i Ṭayyār tek ḳolı kesilüp
İden behişte biñ zevḳ ile ṣafā kimdir

Buyurdı server-i Baṭḥā ki ey ʿazīz peder

[1680] vaṣfdı: vaṣfdur KM.
[1681] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1682] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)

Çaġıram imdi gelür nev-civān[1683] ʿAlī Ekber

Diyüp bu maṭlabı ferzend-i şīr-i lem-yezelī
ʿAlem elinde ḫiṭāb eyledi bi-ṣavt-ı celī

Düşüpdi[1684] müşkile iş ey şeh-i[1685] müşkil-güşā oġlı
Her bir dest-i hicā şeh-vār-ı *Lā-fetā*[1686] oġlı

Atan sāḳī-i kevṯer sen özin saḳā-yı maẕlūmān
Velīyullāh dilinde ʿAliyyü'l-Murtażā oġlı

Adıñ ḳurbānı olsun ʿālem ey ʿAbbās ḳardaşım
Ḥüseyne yār ü yāver tāc-dār-ı *hel etā*[1687] oġlı

İden zamān bu ḫiṭābı imām-ı cümle-i nās
Yıḳıldı topraġa üc defʿa Ḥazret-i ʿAbbās

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey şāh-ı Kerbelā lebbeyk
Virin bu diller ilen ḳılma celā lebbeyk

Buyur nedir baña fermānıñ ey imām-ı zamān
Bugün ḳulam saña ey menbaʿ-ı velā lebbeyk

Buyurdı şāh-ı imām ey meh-i[1688] benī Hāşim
Atam ʿAlī balası şāhzāde ḳardaşım

[165b] Baña vaṣiyyet idüp şīr-i ḫażret-i yārı
Gerek bugün olasıñ Kerbelā ʿalem-dārı

Elimden al ʿalemi ey ʿazīz-i eşref-i nās
Adıñ ḳoyuldı ʿalem-dār-ı Kerbelā ʿAbbās

Alup öpüp ʿalemi nūr-ı dīde-i Ḥaydar
Edeble ʿarż eyledi ey imām-ı cinn ü beşer

Bu faḫr besdü[1689] baña ey şehenşeh-i[1690] dü-serā
Cihānda oldım ʿalem-dār-ı seyyidü'ş-şühedā

Daḫı ġam itme yıḳılmaz yire bugün bu ʿalem
Fırātıñ üste iki ḳollarım olunca ḳalem

[1683] gelür nev-civān: görürsen oġul KM.
[1684] düşüpdi: düşüpdür KM.
[1685] müşkile iş ey şeh-i: müşkil iş gel ey şāh-ı KM.
[1686] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1687] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[1688] meh-i: māh-ı KM.
[1689] besdü: besdir KM.
[1690] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.

ʿAlem elimde salam men bu deşte[1691] bir ṭūfān
Diye bu rezmimi yıllarla Ḳumrī-i nālān

Muḥaḳkaḳān-ı ḥikāyet-i ʿālem-i taḥḳīḳ
Muvaffiḳān-ı saʿādet-i maḥzen-i tevfīḳ

Mükellimān-ı rivāyet-i yevm-i ʿĀşūrā
İdüp defātir-i ġamda bu nevʿ ilen inşā

Çü āfitāb-ı cihān-tāb-ı āsmān-ı celāl[1692]
ʿAzīz-i Şīr-i Ḫudāvend ḳādir miṣʿāl[1693]

Ḥüseyn teşne-ciger zāde-i şeh-i[1694] dü-serā
Zemīn-i Māriyede ṣubḥ-ı yevm-i[1695] ʿĀşūrā

Nāmāz-ı ṣubḥ-ı edā eyledi o ṣaḥrāda
Ḳıtāl-i leşker-i aʿdāya oldı āmāde

Sipāh-ı Kūfe bi-fermān ibn Saʿd-ı laʿīn
Hücūm eyledi küllen bilinde ḫançer-i kīn

Ḳabāḳca bir nice deste laʿīn-i tīr-i endāz
ʿAdāvet ile şaḳāvetde oldılar mümtāz

Binā-yı ẓulmi ḳoyup ol gürūh-ı kīne-eṣer
Ḫadeng-i bārışını tökdiler besān-ı masṭar

İdende ḥamle o ḳavm-i sitemkere aṣḥāb
Muḥānaʿat buyurup pādişāh-ı yevm-i ḥisāb

Görüp şaḳāvet-i küffārı ol imām-ı Hüdā
Ezel ḳoyup başa ʿimāme-i resūl-i Ḫudā

Hemān revā ile öz ḳaddine virüp zīver
Dem-i mübāhla salmışdı dü-şeh-i[1696] peyġamber

[166a] Giyüp ayaġına naʿlin Aḥmed-i Muḫtār
Ḳadem rikābe ḳoyup oldı ẕü'l-cenāḥa sivār

Özin yitürdi gürūh-ı şaḳāvet-i encāma
Yitürmege o cemāʿatle ḥüccet-i itmāma

[1691] deştde: demde GH.
[1692] āsmān-ı celāl: ʿālem-i imkān GH.
[1693] ḳādir miṣāl: ḳādir-i Haḳḳ sübḥān GH.
[1694] şeh-i: şāh-ı KM.
[1695] yevm-i: rūz-ı KM.
[1696] şeh-i: şāḥ-ı KM.

Durup ṣüfūf-ı muḥālif berāberinde imām[1697]
Ḥużūra istedi ser-gerdeler yıḳıldı temām

Gelüp tekellüme sulṭān-ı ʿālem-i temkīn
Buyurdı āgāh olun ey gürūh-ı bed-āyīn

73

İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-gürūh-ı Eşḳiyā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Menem münevver-i envār-ı ʿālem-i temcīd
Menem müzeyyen-i eyvān-ı meclis-i taḥmīd

Menem çerāg-ı şebistān-ı ḥāyy-ı lem-yezelī
Menem maḥal-ı füyūżāt-ı ḳādir-i ezelī

Menem meşīd-i erkān-ı *Kün fe yekūn*[1698]
Menim elimdedi[1699] mākān ü belki māsikūn

Menem müʾesses-i bezm-i ʿavālim melekūt
Menim niẓāmım iledir o emr-i ceberrūt

5 Menim medārım ilendür medār-ı kevn ü mekān
Menim ḳarārım ilendür ḳarār-ı küll-i cihān

Men olmasam dağılur ṭāḳ-ı ʿālem-i bālā
Men olmasam yıḳılır ʿarş-ı aʿẓam-ı aʿlā

Men olmasam yire düşmez seḥābdan ḳatırāt
Men olmasam bozılur nüh revāḳ ü şeş[1700] cihāt

Men olmasam dağılur ṭāḳ-ı künbed-i eflāk
Olup ḥaḳīḳat-i maʿnāya şāhidim levlāk

Vücūdım olmasa ṭutmaz ḳarār-ı arż-ı mihād
Eger bināsına yüz biñ cibāl ola evtād

10 Menem bu dāʾirede kevne noḳṭa-i pergār
Menimle devr eyliyorlar ṣevābet ü seyyār

Menem cemāl-i celīl-i celāl içün maẓhar
Żiyā-yı nūrım iledir fürūġ-ı şems ü ḳamer

[1697] imām: temām GH.
[1698] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[1699] elimdedi: elimdedir KM.
[1700] şeş: üste GH.

Men iẕin virmesem itmez nümüvv yerde nebāṭ
Menim muḥabbetime sayyāt olur ḥasenāt

[166b] Menim vücūdım ile çeşmeler olur ġalṭān
Menim vücūdım iledir bahār ü faṣl-ı ḫazān

Menim vücudım iledir medār-ı leyl ü nehār
Vücudım olmasa olmaz cihānda yir ü deyyār

Binā-yı fıṭrat icād içün menem maḳṣūd
Olup meleklere nūrımla be e'l-beşer mescūd

Menem ġavāmız-ı esrār-ı ġaybden āgāh
Menim şerāfetime Nūḥ olup Neciyullāh

Benim ʿavālim vaḥdetde mürşid-i Cibrīl
Olupdı nūr-ı vücūdım hemīşe ḫażra-i delīl

Menem muʿāllim-i adāb-ı ḥikmet-i loḳmān
Menem Ḫalīle iden nārı sünbül ü reyḥān

Menem ki Yūsufı Mışr içre eyledim sulṭān
Henüz nūrıma vālādur Mūsā-i ʿİmrān

Menem necāt viren dārdan Mesīḥāya
Beşer libāsı ile gelmişem bu dünyāya

Celāl-i farḳına ʿālemde durretü't-tācım
Temām-ı menhec-i nehcü'l-Hüdāya menhācım

İmām-ı ḳāṭıbe-i māsivāya melcādır
İmām-ı ṯānī belī enbiyādan evlādır[1701]

Eger celālime ʿālemde olmasaydı zevāl
İderdi ḫalḳ bizim bāremizde özge ḫayāl

Menem viren çemen-i şerʿ-i Muṣṭafāya ṣafā
Yegāne gevher-i dürr-i yetīm-i kenz-i ḫafā

Menem ki aṣl-ı vücūdımdı[1702] şerʿ ü dīne sirāc
ʿAzīz-i Fāṭıma ferzend-i ṣāḥib-i Miʿrāc

Birāderim Ḥasan-ı Müctebā anamdı Betūl[1703]
Atam ʿAlī şāh-ı Ḫayber-güşā vaṣiyy-i resūl

[1701] evlādır: erfaʿdır KM.
[1702] vücūdımdı: vücūdımdır KM.
[1703] anamdı Betūl: atamdı resūl GH.

Biziz[1704] ki Ḥaḳḳ buyurup *ve's-samā-i ẕāt-ı burūc*[1705]
ʿAmmümdi Caʿfer-i Ṭayyār ʿarşa ḳıldı ʿurūc

O şāh-ı muḥterem ey cemāʿat-i bī-bāk
Diyüp hemīşe peyember[1706] baña cüʿlet-fidāk

Menem celālde ʿarş-ı Ḫudā ile hem-dūş
Ḥabīb-i kādir-i subḥāne-i zīnet-āġūş

[167a] Adımdır sāḳa-i ʿarş-ı Ḫudāya pirāye
Uşaḳlıgımda baña Cibrīl olup dāye

İmām-ı munḳarıż eṭṭāʿayam şeh-i[1707] Ḥaremeyn
Ġarīb-i kerb ü belā teşne-leb İmām-ı Ḥüseyn

Baḳın başımdadı[1708] ʿimmāme-i resūl-i Ḥudā
O şāh-ı muḥteşemün yādigārıdır bu ridā

Hemān Ḥüseynim eyā Kūfiyān-ı kīne-eṣer
Apardı göklere ḳundaḳımı melāʾikeler

Hemān Ḥüseynim eyā ḳavm-i ṭāġı gümrāh
Bu gözler aġlamaġa rāżı olmadı Allāh

Temām-ı sözlerimin ṣıdḳına ṣübūt ü güvāh[1709]
Hayatda olan aṣḥābe-i Resūlullāh

Bu deşte gelmemişem men öz iḫtiyārım ile
ʿIyāl ü yār-i hevādar-ı cān-niṣārım ile

Eyā cemāʿat-i süst iʿtiḳād ü ḳavm-i żaʿīf
Getürdi[1710] āḫiri bi'l-merre boynuma teklīf

Yazup baña niçe biñ nāme[1711] vü kitābetler
Vaṭandan eylediz[1712] āvāre bā-melāl ü keder

Hani sadābade yol baġlayan men zāre
Getürdi cānımı saldı bu çölde odlāre

Hani çeken beni bu deşte ḫˇāh ü nā-ḫˇāhı

[1704] biziz: bizuḳ GH.
[1705] "Burçlarla dolu göğe andolsun," (Buruc/1)
[1706] peyember: peyġamber KM.
[1707] şeh-i: şāh-ı KM.
[1708] başımdadı: başımdadır KM.
[1709] ṣübūt ü güvāh: yitürdi āh GH.
[1710] getürdi: getürdiñiz KM.
[1711] nāme: pāre GH.
[1712] eylediz: eylediñiz KM.

Ḳoyar mı ṣaġ anı dünyāda Zeynebiñ āhı

ʿArabda ġayret olur ey cemāʿat-i bī-ʿār
İdüpdi[1713] ḳanġı gürūh öz imāmını böyle ḫˇār

Vaṣiyy-i ḫatem-i rüsl eşref-i enāmam men
Bugünki gün yer yüzinde size imāmam men

Sebeb nedür ki olupsız[1714] ḳıtālime ʿāzim
Meger imāmı şehīd eylemek olup lāzım

Ki ey ḥaḳīḳati küffārı ẓāhiri islām
Meger imāma ṣu virmek olıpdı sizde ḥarām

Diyün görem baña ey sünniyān-ı bed-girdār
Meger ki men degilem sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār

Dutun ne sıbṭ-ı resūlem ne Hāşimī nesebim
Böle[1715] ḫayāl eyleyün men de bir nefer ʿArabım

[167b] Nedir zamānede taḳṣīrim ey gürūh-ı ḍalāl
ʿAdāvet ile menim ḳanımı bilürsiz ḥelāl

Bu ser-zemīne gelin tökmeyün cefā ile ḳan
İmām ḳanını vallāhi bilmeyün āsān

İmām ḳanıdı[1716] ey ehl-i kīneye ṣar Allāh
Bu ḳanı eyleyecek iddiʿā yaḳīn Allāh

Bu ẓulm besdi ki üç gün Fırātı bağlamısuz
ʿIyāl-i Ḥaydarı sūz-ı ʿaṭşla dağlamısuz

Ḳoyun gelüm[1717] ḳayıdım ey gürūḥ-ı bed-āyīn
Gidüp Ḥicāza olam yıllar ile ḫāne-nişīn

Yaḫamdan el götürün yol virün kenāre gidem
Ḥicāze ḳoymasañız Rūm-ı zengibāre gidem

İdem temām-ı vilāyetimi vā güẓār size
Gerek degil baña ḳalsun bu rūzgār size

Yezīd sizlere olsun imām siz ümmet
Ḳoyun çıḳam arañızdan bes midü[1718] bu ḥürmet

[1713] idüpdi: idüpdir KM.
[1714] olupsız: olupsıñız KM.
[1715] böle: böyle KM.
[1716] ḳanıdı: ḳanıdır KM.
[1717] gelüm: gerü KM.

Gidem mezār-ı resūl-i Ḥudāya nāle-künān
İdem çü Ḳumrī-i dil-ḫaste muttaṣıl efġān

Cevāb virdi o dem ibn Saʿd bed-kirdār
Ki ey Ḥüseyn ʿAlī sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār

Biziz[1719] tevābiʿ-i ḫūn-ḫᵛāh-ı āl-i Süfyānī
Muḥāl idir ki ḳoyaḳ yerde ḫūn-ı ʿOṯmānī

Degil bu sözleriñ ile hīç biri bugün maḳbūl
ʿAlī ʿadāvetine eyleriz[1720] seni maḳtūl

Amān saña o zamān virem ey ġarīb-i vaṭan
Yezīde bīʿat idüp ẕillet-i iḫtiyār idesen

Buyurdı şāh-ı melāʾik sipāh-ı ẕül-celāl
Netice baġlamaz ey bī-ḥayā bu emr-i muḥāl

Revā degil böle[1721] teklīf ey şaḳḳı ümem
İde iṭāʿat-ı iblīse Ḥażret-i Ādem

Belāya düşmegi çün dār günde Eyyūb
Muḥāldir ola şeyeṭān-ı ẓālime maġlūb

Meger bir ölmek içün Ḥażret-i Kelīmullāh
Olur mı tābiʿ-i Firʿavn-ı ẓālim-i gümrāh

[168a] Ḥarām nuṭfesüz[1722] ey ṭāġiyāñ-ı Kūfe Şām
Yezīd besdi[1723] sizin teg ḥarām nesle imām

Zinādan olmaḳıñızdır şiyāʿ-ı dünyāda
İmām ḳatline gelmez meger zinā-ẕāde

Bu sözleri işiden demde ibn Saʿd-ı laʿīn
Bir oḳ kemāne ḳoyup ol sitemker-i bī-dīn

Kemān-i celleye mindirdi eyledi pür-tāb
İmām semtine atdı sipāhe ḳıldı ḫiṭāb

Didi Yezīd[1724] yanında olıñ temām-ı[1725] güvāh
Ezel Ḥüseyine atdım bugün men gümrāh

[1718] bes midü: bes midür KM.
[1719] biziz: bizuḳ KM.
[1720] eyleriz: eyleruḳ KM.
[1721] böle: böyle KM.
[1722] nuṭfesüz: nuṭfesiñiz KM.
[1723] besdi: besdir KM.
[1724] didi Yezīd: Yezīdün GH.
[1725] temām-ı: bu emre GH.

Buyurdı server-i Baṭḥā eyā gürūh-ı cehūl
Bir iltimās iderem eyleyün o emri ḳabūl

Bu çölde imdi ki ḳoydız[1726] binā-yı ṭuġyāni
İdek mürūr ile bir laḥẓa ceng-i sulṭānı

Ḳabūl idün evvelā tā ey cemāʿat-i maġrūr
Bugün şecāʿat-ı evlād-ı Hāşime ẓuhūr

Bu söz olundı ʿÖmer Saʿd-ı nā-dürüste mücāb
Ḳayıtdı ḫaymelere pādişāh-ı ʿarş-ı ḳabāb

Ḳuruldı kerb ü belā içre çün esas ḳıtāl
Düşüp tezelzüle kevn ü mekānı dutdı melāl

Baḳup esāsa o dem Ḥürr-i nām-dār-ı reşīd
Ne gördi düşdi belā dāmına imām-ı mecīd

Sedāya menzilini saldı ḫāṭıra nāgāh
Düşüp taḥayyüre her dem çekerdi gizliyen āh[1727]

Olup o nevʿ ile baḥr-ı amīḳ fikrde ġarḳ
Yoḳ idi kūh ile deryāya bir tefāvüt farḳ

Görüp bu ḥālde maṣʿub o nām-dārı ġamın
Ḫiṭāb ḳıldı ne ġāfilsin ey şecāʿ-ı metīn

Gelüpdi bu gice ibn Ziyāddan nāme
Ḥüseyn ölüp gidecek ehli ʿıtreti Şāma

Ayaġa dur düzülüpdir niẓām ilen leşker
Gerek bu çölde susız doġrana ʿAlī Ekber

Başın aşaġa salup durmasan ne çoḫ[1728] raḥat
Bugün bizim elimizde gerek ola nuṣret

[168b] Baḳanda ḳardaşına Ḥürri dil-şikeste vü zār
Didi ki ey eyleyen cānımı belāya dü-çār

Sebeb ne oldı ki evvelde ʿaḳldan çıḳdın
Beni salup bu belāya evimi sen yıḳdın

Bir iş baña eyleyüpsen ki eylemez düşmān
Görünce bugüni ey kāş özim öleydim men

[1726] ḳoydız: ḳoydıñız KM.
[1727] Düşüp taḥayyüre her dem çekerdi gizliyen āh: Düşüp tefekküre gizliyen çekerdi her dem āh KM.
[1728] durmasan ne çoḫ: durmayasan niçün KM.

Suvāl ḳıldı o dem masʿub u vefā-perver
Meger ne eylemişem men ḳılup seni muẕṭar

Cevāb virdi o serdārı ey birāder cān
Bu gice vāḳıʿada görmişem ben nālān

Ḳurupla[1729] ḥalḳa-i mātem diyerler[1730] vāveylā
Kenār-ı şaṭṭ-ı Fırāt üzre bir niçe mevlā

Baḳup ne gördim o ṣaḥrāda Muṣṭafā aġlar
Durup yanında Necef şāhı Murtażā aġlar

Giyüpdi egnine ḳara ʿimāmesi elde
Cigerleri ṭökülen teşne Müctebā aġlar

Başında ḳara bir ʿavrat dir Ḥüseynim vāy
O nāle ṣāḥibidür ḫayretü'n-nisā aġlar

Naẓar salanda ne gördim atam ṭurup maḥzūn
Salup aşaġa başın çoḳ çeker nevā aġlar

Diyer ḫacāletim Allāh seniñ ḥabībiñden
Urar başına ider nāle vü baña aġlar

Görüp selām eyledim baḳmadı benim yüzime
İşāre eyledi gūyā görünme hīç gözime

Suvāl ḳıldım eyā bāb-ı mihribān-ı kebīr
Sebeb nedir yüzime baḳmasan nedir taḳṣīr

Dönüp baḳanda baña çekdi bir cigerden āh
Didi oġul seni dünyāda ḳoymasun Allāh

Nice baḳam yüziñe git yüzin ḳara olsun
Seniñ evinde görem taʿziyet-serā olsun

Bu çölde Ḥaydar-ı Kerrārı dāġlayan sensen
ʿAlī ḳapusını ẓulm ile baġlayan sensen

Utanmadın mı cefā ḳıldıñ āl-i Ṭāḥāya
Cenāb-ı Zeynebi çekdin bu ġamlı ṣaḥrāya

[169a] Alup bu vāḳıʿa vallāhi cānımı ḳardaş
Nolaydı bende bu dünyāya gelmeseydim kāş

Öz itdigim ġalaṭ işden özüm peşimānam

[1729] ḳurupla: ḳuruplar KM.
[1730] diyerle: diyerler KM.

Nedim ne çāre ḳılam dil-figār ü ḥayrānam

Benimle gel[1731] gidek evvel ḥużūr-ı serdāra
Ḳıtāl-i defʿine tā belki eyleyek çāre

Süvār olup iki ḳardaş besān-ı şīr-i dejem
Ġulāmı ġırra ilen oġlı hem gidüp bī-hem

Ḥużūr-ı zāde-i Saʿd-ı laʿīn geldi dilīr
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey leşker-i ẓulāma[1732] emīr

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Söyle bu ṣaflar ḳurulmaḳdan görem maṭlab nedir
Tabl-ı peyderpey urulmaḳdan görem maṭlab nedir

Ḳıl baña vāżıḥ senin raʾyin nedir ey ibn Saʿd
Atlanup cengāha gelmekden görem maṭlab nedir

Ḳudretullāh oġlı ilen ṣulḥ idersin yā ki ceng
Rezmgāhe ḥāżır olmaḳdan görem maṭlab nedir

Bir ġarībin ḳaṣdına deryā gibi yüz biñ ḳoşun
Kim salāḥ-ı cenge dolmaḳdan görem maṭlab nedir

Deste deste pehlüvānlar her ṭarafdan ṣaf çeküp
Bu tedārikler görülmekden görem maṭlab nedir

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Didi ibn Saʿd-ı laʿīn ü şerīr
Ḫaberdār ol ey nām-dār-ı dilīr

Gerek ʿālemi şūr ilen doldıram
ʿAlī oġlını teşne-kām öldirem

Yezīd laʿīni bugün şād idem
Yıḳup ḫāne-i dīni ber-bād idem

Salup lerzeye çarḫ-ı nīlūferi
Şehīd eyleyem şebīh-i peyġamberi

Bu ṣaḥrāda gözyaşın ummān idem
Cefā ile yetmiş iki ḳan idem

Yüceldim felek ṭāḳına başımı

[1731] gel: gerek GH.
[1732] ẓulāma: ẓulmüme KM.

Kıram ser-be-ser ʿıtret-i Hāşimī

Gerek kevn ü mekāna ṭūfān salam
İmām-ı zamān[1733] öldürem rāy alam

[169b] 115 Firāz eyleyüp göklere dūd-ı āh
ʿAlī Asġarı öldürem bī-günāh

Ḳılup küll-i dünyāyı mātem-serā
İdem Ḳāsımın ṭoy oṭaḳın ḳara

Ḳışāşın alam[1734] Bedir daʿvāsının
Salam ḳolların teşne ʿAbbāsın

İdüp ḳatl ü ġaret alup manşıbı
Esīr eyleyem bī-nevā Zeynebi

Gerek ḳalb-i ḫayrü'n-nisā dāġ ola
Yezīdin yanında yüzim aġ ola

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

120 Çün ḫaberdār oldı Ḥürr-i nām-dār cān-niṯār
Söyledi ey meẕhebi islām ü milletden kenār

Bu Ḥüseyn nūr-ı dü-çeşm Muṣṭafādır yā ibn Saʿd
Meyve-i bāġ-ı ʿAliyyü'l-Murtażādır yā ibn Saʿd

Ḫāmis-i āl-i ʿabā ḫayrün-nisā dürdānesi
Cin ile inse imām ü pīşvādır yā ibn Saʿd

Fānīdir dünyā-yı fānī yoḳdır ʿömre[1735] iʿtibār
ʿAḳl istemez öz rızāsıylan cehennem iḫtiyār

At alur ḫilʿat gider ʿizzet olur āḫirde ḫˇār
Bu günāhın derdi vallāh bī-devādır yā ibn Saʿd

125 Düşme rey sevdāsına bir dön imām-ı nāsa baḳ
Aġlıyor āl-i peyember[1736] ḫaymelerde yasa baḳ

Serv-i gülzār-ı şecāʿat Ḥażret-i ʿAbbāsa baḳ
Görünce saḳā-yı deşt-i Kerbelādır ibn Saʿd

Soyulun hergiz olupdur mı imāma baġlayan

[1733] zamān: zamānı KM.
[1734] alam: alup GH.
[1735] yoḳdır ʿömre: yoḫdı żerre GH.
[1736] peyember: peyġamber KM.

ʿİtret-i peyġamberin ḳalbin sitemle dāġlayan

Ḫaymelerde Zeyneb-i baḫt-ı ḳaradır aġlayan
Hansı dīnde bu muṣībetler revādır yā ibn Saʿd

Āl-i Ḥaydardır bu ʿavratlar degil Rūmi Ḥabeş
Nāle çekmekden iderler dem-be-dem her laḥẓa ġışş

Ḫūrde ceh ḳızlar elinde cām söyler el-ʿaṭş
Ṣafḥa-i ʿālem bugün mātem serādır yā ibn Saʿd

Söyledi Ḥürr-i reşīde ibn Saʿd bed-güher
Hīç baña itmez bu bī-ḥayā sözlerin hergiz eṣer

[170a] Ey dilāver ben Cenāb-ı Muṣṭafādan geçmişem
Sāḳi-i kevṣer ʿAliyyü'l-Murtażādan geçmişem

Dīn ü meẕhebden kenārım yoḳ işim īmān ilen
Düşmişem İslāmdan ḫayrü'n-nisādan geçmişem

Göz tiküp ibn Ziyādın ḫilʿat-ı zībāsına
Devlet ü cāh-ı celāl ü şevket dünyāsına[1737]

ʿĀşıḳım gönlim düşüpdir mülk-i rey sevdāsına
Āḫiretden el çeküp rūz-ı cezādan geçmişem

Rāżıyyam besdür baña dünyāda olmaḳ şād-kām
Yoḳ gözüm cennetde ḳoy olsun baña cennet[1738] ḥarām

Mülk-i reyden ötrü öldürem bugün[1739] yüz biñ imām
İʿtiḳādım yoḫdı[1740] ʿuḳbāya Ḫudādan geçmişem

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Olanda Ḥürr-ı dilāver ḳażiyyeden ḥāli
Dolandı rengi düşüp özge ḥāle aḥvāli

Fırāt semtine döndi semende çekdi rikāb
Taṣavvur itdile[1741] gūyā atın ider sīr-āb

İdüp mutābaʿat-ı Ḥürr-i nām-dār ʿArab
Ġulāmı ġazve[1742] ile oġlı ḳardaşı Muṣʿab

[1737] dünyāsına: zībāsına GH.
[1738] cennet: mutlaḳ KM.
[1739] bugün: - KM.
[1740] yoḫdı: yoḳdır KM.
[1741] itdile: itdiler KM.
[1742] ġazve: ġırre KM.

Fırāt semtine bir ḳadar giderdiler ḫayrān
Dü-bāre itdile[1743] semt-i imāme ʿaṭf-ı ʿinān

Yavuḳlaşanda ḫıyām-ı imām-ı ʿaṭşāne
Piyāde oldıla[1744] her dört nefer ẕelīlāne

Buyurdı Ḥürr-i dilāver o demde ey yārān
Bu bargāhdı[1745] kevn ü mekāna dād-ı amān

Günāḥ-ı derdine bu āsitānedendir ʿilāc
Ġubār ü tozınadır ʿayn-ı enbiyā muḥtāc

Bu āsitānede dāyim bi-ḥürmet ü taʿẓīm
Çeküp ziyāret ider hāmelān-ı ʿarş-ı ʿaẓīm

Bu pādişāh degil ādem celāl ū ʿizzetde
Onun teg aġlaya ḳırḳ yıl firāḳ-ı cennetde

Bu şāh-ı Nūḥ degil eyleye biñ il efġān
Günāhı ḳavm ile ʿālemlere sala ṭūfān

Degil bu server-i vālā maḳām çün Eyyūb
Yetende *ḍurru diye Rabbi enni*[1746] maġlūb

[170b] Degil bu Yūnus olanda beliyyeden āgāh
Firār idüp ḳıla deryāda baṭn-ı ḥūtı penāh

Degil bu Ḥażret-i Dāvūd emīr-i dünyādan
Düşe ḫacālete ʿālemde terk-i evlādan

Bu pādişāh-ı Süleymān degil olup meʾyūs
Celāli berhem olan vaḳtde çeke efsūs

Degil bu şāh-ı muʿaẓẓam Cenāb-ı İbrāhīm
Fedāsına ʿavż itsün ḳabūl ẕebḥ-i ʿāzīm

Degil mücāvir-i Kenʿān bu teşne-leb mevlā
Çeke zamānede ḳırḳ yıl fiġān-ı vā esefā

Degil bu Yūsuf-ı Mışrı düşende zindāne
Necāt ümīdi duta pādişāhı reyyāne

Degil bu Mūsā ʿİmrān melek ṣadāsından

[1743] itdile: ḳıldılar KM.
[1744] oldıla: oldılar KM.
[1745] bārgāhdı: bārgāhdır KM.
[1746] “Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine, "Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen ise merhametlilerin en merhametlisisin" diye niyaz etmişti.” (Enbiya/83)

Velā tuḫfe dileye ḳorḳa öz ʿaṣāsından

Degil bu şāh Zekeriyyā çekende niṣāre
Ḳaçup penāh apara baṭn çoḳ eşcāre

Degil bu Ḥażret-i Yaḥyā nebāle vü efġān
Kesende başını ṭaşt-ı ṭalāda aġlaya ḳan

Degil Mesīḥ bu server olanda meskeni dār
Taḥammül itmeyüben eyleye semāya firār

Bu ḫāk-i dergāha biñ defʿa adım mescūd
Kemāl-i ʿacz ile her demde eyleyüpdi sücūd

Bu āsitāne-i melāʾik hemīşe derbāndır
Cünūd-ı ʿālem-i lāhūt bende-i fermāndır

Bu āsitāneye bir kūşedir behişt-i berrīn
Kenīz ü cāriyyedir ṣubḥ ü şām ḥuru'l-ʿayn

Bu ḫāk-i dergāh-ı vālāda biñ nefer Dāvūd
Zebūr elinde edeblen ider niṣār-ı dürūd

Çeker bu dergāha biñ Āṣaf-ı Süleymānı
Kemāl-i ḥasret ilen arzū-yı der-bānı

Bu āsitānede yüz biñ Kelīm-i vādi-i Tūr
Tarāne-i eriniden görüp tecellā-yı nūr

Olur bu dergāh-ı eclālden revā maṭlūb
Bu āsitānede taʿlim-i ṣabr alup Eyyūb

[171a] Bu bārgāhda yüz biñ Ḫalīl ü İsmāʿīl
Bulup maḳām-ı celālet olup benī celīl

Bu bārgāha celāletde biñ nefer-i ʿĪsā
Niẓām ilen el el üzre durur ġulām-ı āsā

Bu ravżā ṣāḥibidir zāde-i Veliyullāh
Bunun şerāfetine Nūḥ olup Neciyullāh

Bu āsitānede ʿizzet tapar olan maġżūb
Bu āsitāneye gīsūy-ı ḥurīdir cārūb

Bu āsitānedir ʿarş-ı Ḫudā ilen hem-dūş
Bu āsitāneye kerrübiyān ider ger nūş

Bu sıbṭ ṣāḥib-i Miʿrāc āsitānesidir

ʿAlī sülālesi peyġamberin nişānesidir

Bu āsitānedi maḳṣūd-ı küll-i ʿālemiyān
Bu āsitānedi maṭlūb-ı Ḳumrī-i nālān

Diyüp bu sözleri her dört nefer nebāle vü āh
Piyāde oldılar atdan berā-yı ġadr-ı günāh

Ayaḳ yalın baş açıḳ gözlerinde eşk baṣar
İmām semtine yüz ḳoydılar be-sūz-ciger

İki el ile seperdiler başlarına türāb
Zebān-ı ḥāl ile eylerdiler bu nevʿ-i ḫiṭāb

müstefʿilātün müstefʿilātün

Ey şāh-ı devrān e't-tevbe tevbe
Oldum peşīmān e't-tevbe tevbe

Var eşk-i āhım yoḳdır penāhım
Çoḳdır günāhım e't-tevbe tevbe

Ey cān-ı Ḥaydar ḳılma mükedder
Bu baş bu ḫançer e't-tevbe tevbe

Ey zübde-i nās tīġındı[1747] elmās
Ġayretli ʿAbbās e't-tevbe tevbe

Ben zār ü mużṭar bī-yār ü yāver
Şehzāde Ekber e't-tevbe tevbe

Baġrım olup ḳan ḳıl derde dermān
Ḳapuñdan e't-tevbe tevbe

Çoḳdır her isim ḳıl iltimāsım
Şehzāde Ḳāsım e't-tevbe tevbe

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[171b] Görende Ḥürri imām-ı ġarīb ü[1748] bī-ġam-ḫᵛār
Buyurdı Ekber ʿAbbās ü Ḳāsımı iḥżār

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bülbülān-ı gülşen-i nāz
Çıḳun ḳabāḳa bu serdārı eyleyün pīş-vāz

Ġarībdür aña ḥürmet idiñ sizi tāri

[1747] tīġındı: tiġındır KM.
[1748] ü: - KM.

Celāl ilen getürün ol vefālı serdārı

Çıḳup ḳabāḳa civānān-ı Hāşimī fıṭrat
O nām-dāra vefādāra eyleyün[1749] ḥürmet

Getürdiler oları bezm-i şāh-ı vālāya
Ḥużūr-ı ḥażret-i sulṭān-ı dīn-i dünyāya

Yetende Ḥürr ḥużūr-ı velī-i ḫallāḳa
Düşüp teẕellül ilen yedi defʿa topraġa

Tökerdi gözleri eşk-i revān nedāmetden
Başın aşaġa salup keşret-i ḫacāletden

O zümre-i şühedāya ser-āmid-i mümtāz
Bu nevʿ diller ilen eyledi selām aġāz

Ki ey belāya giriftār aġa selām-ı ʿaleyk
Ġarīb ü[1750] bī-kes ü bī-yār aġa selām-ı ʿaleyk

Gelüpdi dergehiñe[1751] baş açıḳ ayaḳ yalın
İki ġulām-ı günāhkār aġa selām-ı ʿaleyk

Diyile[1752] düşse olur pāk it nemekzāre
Bu āsitāndı nemekzār aġā selām-ı ʿaleyk

İmām-ı server-i Baṭḥā ḳılanda redd-i cevāb
Maḳām-ı lüṭfda güyā bu nevʿ ḳıldı ḫiṭāb

Ki ey dilāver ʿaleykü’s-selām ḫoş geldiñ
Ḥüseyne yāver ʿaleykü’s-selām ḫoş geldiñ

Menem sadābade pīş-vāzıma gelen serdār
Geçüp geçenler ʿaleykü’s-selām ḫoş geldiñ

Başıñ götür yuḳarı geçmişem günāhından
ʿAzīz birāder ʿaleykü’s-selām ḫoş geldiñ

İki el ile urup başa Ḥürr-i nām-āver
Dü-bāre ʿarż eyledi ey imām-ı cinn ü[1753] beşer

Bu gül cemāle naẕar ḳılmaġa gözüm yoḳdur
Yüzim ḳaradu[1754] ḳapunda ḫacāletim çoḳdur

[1749] eyleyün: eyleyüp KM.
[1750] ü: - KM.
[1751] dergehine: dergāhına KM.
[1752] diyile: dirler KM.
[1753] ü: - KM.

[172a] 200 Hemīşe Ḥażret-i Zehrāya münfaʿil ḳaldım[1755]
ʿIyāliñi bu tükenmez belāya men saldım

Meni baġışlagilin ey imām-ı müstaḥsen
Gelüp seniñ ḳapuña ʿacz ilen daḫilem men

Buyurdı şāh-ı ümem çekme āh ilen efsūs
Bu āsitānede hīç kimse olmayup meʾyūs

Baña ne eylemiş olsan bugün ḥelāl iderem
Aparmayınca seni ḳoymanam behişte ḳadem

Bağışlaram seni ey tāc-dār-ı mülk-i ʿArab
Velī bu şarṭ ile evvel bağışlasun Zeyneb

205 Betūl nāʾibidir Murtaża ʿAlī ḳızıdır
Bu Ehl-i Beytiñ arasında söz anıñ sözidir

Yapuşdı dāmen-i mevlāya Ḥürr idüp elḥāḥ
Edeble ʿarż eyledi ey imām-ı fevz ü felāḥ

Ger eylesün baña çeşm-i şefeḳat ile naẕar
Buyur ḳabāḳıma düşsün civān ʿAlī Ekber

Bu iltimāsı saña itmegimde var maṭlab
İşidmişem ki çoḳ ister anı ḫanım Zeyneb

Bana bi-ḥükm-i imām-ı vaḥīd teşne-ciger
Düşüp ḳabāḳıma Ḥürrün şebīh-i peyġamber

210 Yitürdi ḫaymede bint-i Cenāb-ı Zehrāya
Cevārıdır ki cān Betūl-ı ʿAẕrāya

Ḳoyup kenāre durup[1756] cān-niṯārı dīde pür-āb
Derūn-ı ḫaymeye dāḫil olanda ḳıldı ḫiṭāb

Ki ey necībe-i kevn ü mekān selām-ı ʿaleyk
Kenīzi ḥūrı baġ-ı cinān selām-ı ʿaleyk

Ḫudā velīsi Necef şāhınıñ reşīde ḳızı
Cenāb-ı ḫayrü'n-nisādan nişān selām-ı ʿaleyk

ʿArūs-ı Caʿfer-i Ṭayyār duḫter-i Zehrā
Ḥüseynle Ḥasana cism-i cān selām-ı ʿaleyk

[1754] ḳaradu: ḳaradır KM.
[1755] ḳaldım: oldum GH.
[1756] kenāre durup: kenārdadur KM.

Meh-i[1757] Medīne ʿalem-dār-ı Kerbelā bacısı
Olan baña anadan mihribān selām-ı ʿaleyk

ʿAlī-yi Ekber-i şehzādeniñ ḫanım bibisi
Bu ġamlı cānıma rūḥ-ı revān selām-ı ʿaleyk

[172b] Açanda başını gün çıḳmaġa ḥayā eyler
Ḳamer niḳāb felek-i āsitān selām-ı ʿaleyk

Bu sözleri işidüp Zeyneb-i ferişteh-liḳā
Ayaġa durdı yerinden o bānū-yı dü-serā

Ḳucaḳlayup didi Ekberim ʿaleykü's-selām
Şebīh-i ḥażret-i peyġamberim ʿaleykü's-selām

Olan teselli-i ḳalb-i mükedder Zeyneb
Cemāli mihr-i meh-i[1758] enverim ʿaleykü's-selām

Ġarīb dilleriñe bī-nevā boyun ḳurbān
Riyāż-ı ḥüsne gül-i aḥmerim[1759] ʿaleykü's-selām

Ne maṭlabıñ var eyā nev-civān-ı lāle ʿiẕār
Getür beyāna görüm dilīrem ʿaleykü's-selām

Ne gördi Zeyneb-i ġam-dīde ġam hevāsı gelür
Kenār-ı ḫaymede çoḳ aġlamak ṣadāsı gelür

Yetende semʿine efġān ü nāle Zeyneb-zār
Buyurdı Ekbere ey şebīh-i Aḥmed-i Muḫtār

Beyān ḳıl baña kimdir bu aġlayanlar oġul
Fiġān ü āh ile dünyāyı dāġlayanlar oġul

Edeble ʿarż eyledi Ekber-i feriştāh-liḳā
Fedā olam saña ey bint-i zühre-i Zehrā

Gelüp seniñ ḳapuña iltimāsa bir serdar
Günāhı çoḫdı[1760] peşimān olup ḫacāleti var

Gelüpdi Ḥürr bu dergāha ʿarş-ı bināya
Ayaḳ yalın baş açıḳ yalvarır delilāne

Meni ḳabāḳa[1761] salup ʿammü cān şefāʿat içün

[1757] meh-i: māh-ı KM.
[1758] meh-i: māh-ı KM.
[1759] aḥmerim: enverim GH.
[1760] çoḫdı: çoḳdur KM.
[1761] ḳabāḳa: ḳabāḳca KM.

Bağışla cürmini ḳan ağlıyor şehādet içün

Olanda Zeyneb-i ġam-dīde ḥālden āgāh
Buyurdı Ḥürre di ey zāde-i Veliyullāh

Bağışlayam nice ey Ḥürr-i nām-dār seni
Kesüp ḳabāḳımı çekdün bu Kerbelāya meni

Bağışlayam niçe ḳıldıñ bizi belāya dü-çār
ʿAzīz idim eyledün rūzgārde meni ḫ̆ār

Bağışlayam niçe evvel yolımı sen dutdun
ʿIyāl-i Şīr-i Ḫ̆udāyı o çölde ḳorḳutdun

[173a] Diyende bu sözi bānū-yı maḥşer-i kübrā
Urardı başına söylerdi Ḥürr vāveylā

ʿAlī-yi Ekber-i şehzāde tökdi eşk baṣar
Ḫ̆iṭāb ḳıldı ki ey ʿammi-i[1762] melek-manẓar

Bu Ḥürr özü ṭıynetde ḳabīle serveridir
Bize ḳonaḳ gelüpdir ʿammüm berāberidür

Düşüp ḳabāḳına men geldim iltimās iderem
Eger anı ḳovasın men de durmanam giderem

Görende Zeyneb o māh-ı Medīne dillerini
Kucaḳlayup didi ol şāhzāde[1763] Ekberini

Mükedder olmagilin ey şebīh-i peyġamber
Bağışladım saña Ḥürri civān ʿAlī Ekber

Olanda ʿafv ile derd-i günāh-ı Ḥürre devā
ʿAlī Ekbere ʿarż eyledi ki yā mevlā

Bağışladı meni bint-i şehenşeh-i[1764] ebrār
Velī Sekīne bacından ḫ̆acāletim çoḳ var

Sadābada onı ḳorḫ̆udmışam men nālān
Eger o geçmese menden degil işim āsān

Apar ḥużūrına aḥvālimi riʿāyet eyle
Onun yanında men bī-kese şefāʿat eyle

Ḳabāḳca şebīh-i peyġamber dālınca ol serdār

[1762] ʿammi-i: Ekber-i GH.
[1763] şāhzāde: şehzāde KM.
[1764] şehenşeh-i: henşāh-ı KM.

Sekīne ḫaymesine gitdiler nebāle-i zār

Baḳup ne gördi Sekīne gelür ʿAlī Ekber
Dalınca yollarını baġlayan dilāverler

Saraldı gül yüzi titreşdi cümle aʿẓāsı
Yıḳıldı topraġa tökdi sirişk-i elmāsı

Yetişdi aldı ḳucaḳına ḫˇāherin Ekber
Didi ne oldı saña ey Sekīne-i muẓṭar

Sekīne aġladı ʿarż eyledi amān ḳardaş
ʿİlāc ile daḫı yoḳdı mende cān ḳardaş

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ẓulm ile serv-i ḳaddimi ġamdan bugün gelür
Ḳoyma amān di başıma küller töken gelür

Baġrım yarıldı çek meni bir yana görmesün
Vallāh sadabada saña ḫançer çeken gelür

[173b] Şehzāde Ekber aldı ḳucaġa Sekīneyi
Cān gibi basdı baġrına māh-ı Medīneyi

Gözyaşını silüp didi ey zār ü dil-figār
Bunlar bize daḫil gelüp ḳılma āh ü zār

Çekdi Sekīne āh ḳılup dīdesin pür-āb
Gūyā zebān-ı ḥāl ile ḳıldı böyle ḫiṭāb

Çoḳ ḳorḳaram görende bu serdārı gelmesün
Ḳorḳutmasun beni di seni tāri gelmesün

Göricek ḳaçup dudaḳlarımın ḳanı ölmüşem
Bunlardı[1765] baġlayan bize yolları gelmesün

Ḫançer çeken zamānda saña görmişem onı
Dincilmezem kesilmese ḳolları gelmesün

Evvel salup beni bugüne imdi yalvarur
Cānımda od dutup yanar odları gelmesün

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sözde Ḥürr çeküp nāle-i bā-hezār melāl

[1765] bunlardı: bunlardır KM.

Didi Sekīneye ben bī-nevāyı eyle ḥelāl

Bugün vefāmı bu ṣaḥrāda āşikār iderem
ʿAlī-yi Ekberiñe cānımı niṯār iderem

O dem[1766] Sekīneden ḥalliyet aldı Ḥürr reşīd
Gelüp dü-bāre ḫiṭāb itdi ey imām-ı mecīd

Ne nevʿ ilen ki ḳabāḳda saña cefā itdim
Dü-bāre *Ḳalū belā*[1767] ʿahdına vefā itdim

Geçüpsen olsa günāhımdan eyle göñlümi şād
Ḳabāḳca vir bize kerb ü belāda iẕn-i cihād

Fedā olaḳ saña ey pādişāh-ı ʿarş-ı firāş[1768]
Muraḥḥaṣ eyle gidek bir oġul iki ḳardaş

Bizi çevir başıña ḳıl ḥalāṣ-ı miḥnetden
Zamānda ḳurtulaḳ doġranup[1769] ḫacāletden

Niçe sadābada ṭutdım ise sitemle yolın[1770]
Gerek bugünde olam evvelce ḳurbānın

Buyurdı şāh-ı ümem ey dilāver-i devrān
Aḳar muʿāyene-i Kerbelāda çölinden[1771] ḳan

Gidüp Medīnede[1772] ol sākit istirāḥat eyle
Şehīd olan ṣora[1773] gel ḳabrimi ziyāret eyle

[174a] Revā degil ḳurıya ḳan sususz dudāḳında
Anan ḳara giyüp aġlaya firāḳında

Bu sözde Ḥürr-i vefādār çekdi vāveylā
Didi ki ey ġam ü derde dü-çār olan mevlā

Batupdır yasa ġamında necībe-i dü-serā
Giyüpdi ḳara bugün egnine anan Zehrā

Gerekdi[1774] bende susuz doġranup kefensiz ölem

[1766] o dem: ġaraż GH.
[1767] "Ben sizin Rabbiniz değil miyim? demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi." (Aʿrāf/172)
[1768] firāş: esās KM.
[1769] ḳurtulaḳ doġranup: ḳurtaraḳ doġranaḳ GH.
[1770] yolın: dāmānun GH.
[1771] çölinden: çölden GH.
[1772] Medīnede: ḳabīle ki KM.
[1773] ṣora: ṣoñra KM.
[1774] gerekdi: gerekdir KM.

Benim anam da açup başını duta mātem

Sen istersen olam mihmān oṭaḳında
Men isterem kesile başımı ḳabāḳında

O dem ḳucaḳladı Ḥürri imām-ı teşne-lebān
Kemāl-i yas ile virdi icāzet-i meydān

Çoḳ ḥasret ile o serdār-ı Kūfeye baḳdı
Didi bu sözleri gözyaşı muttāṣıl aḳdı

Eger elim üzülüp mülk ü māl-i devletden
Yaḳīn bil çıḳaram ḥaşrde ḫacāletden

Ġaraż muraḫḫaṣ olup Ḥürr tapdı oña celāl
Süvār olup ata çün şāhbāz-ı zerrīn bāl

Yetişdi sāḥit-i meydāna durdı merdāne
Çeküp ʿinānını baḳdı o ḳavm-i küffāra[1775]

Buyurdı lafẓ-ı kehribār ilen o nāmerdin
Temāmıñız bilün ey Kūfiyān-ı bed-āyīn

74

Ricz-i Ḥürr-ı Nām-dār Der Berāber-i Leşker-i Kūfiyān-ı Bī-ʿĀr

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Menim Ḥürr-i dilāver saṭvetimden şīr-i lerzāndır
Dilīrān-ı ʿArab şemşīr-i tīzimden hirāsandır

Şecāʿat mülkiniñ sulṭānıyam meydān-ı daʿvāda
Dem-i tīġım şerār engiz çün elmās-ı berrāndır

ʿArabda ism-i resmim var şecāʿat nām-dāram men
Ecel bigi ḳabāḳımda ḳılıncım berḳ-i sūzāndır

Eger bir yā ʿAlī çeksem temām-ı ʿālemi ḳıram
Budur bāʿiṣ muʿīnim Şāh-ı Merdān Şīr-i Yezdānam

Ḳaçup ṣaflar dalında durmagil ey Şimri ẕi'l-cevşen
Bugün her kim bu meydāna[1776] gelür çoḳ yaḫşı meydāndır

[174b] Eger ölse olur vāṣıl bu saʿat nārı nirāne

[1775] küffāra: ʿudvāna GH.
[1776] meydāna: daʿvāya GH.

Eger ölsem biḥāmdüllāh maḳāmım bāg-ı Rıḍvāndır

Bu faḫrim besdir ʿālemde diyürler Ḥürr-i nām-āver
Şehīd-i Kerbelāya o ki evvelce ḳurbāndır[1777]

ʿAlī evlādınıñ ʿaşḳında geçdim māl ü cānımdan
Bu dergāh-ı felek sāde maḥḳur tuḫfe bir cāndır

Ḥüseyne nūgerem Ḳumrī ṣıfat dād eylerem her dem
Feṣāḥat kānıyam naẓm-ı kelāmım gevher efşāndır

75

Ceng-Nümūden-i Ḥürr Bā-Leşker-i Kūfe ve Şām[1778]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Yitürdi çün riczin āḫire diyüp tekbīr
Uzatdı[1779] pençe-i merdānesin çeküp şemşīr

Düşende ḫurremin ʿömri ʿadūya çün āzar
Ḳaçardılar ḳabāḳından o ḳavm-i bed-aḫter

Besān-ı berḳ-i belā od salurdı āfāḳa
Urardı herkese ḍarbet yıḳardı ṭopraḳa

Dağıtdı desteleri urdı ṣafları berhem
Gelürdi mevce o deşt-i belāda ḳandan yem

Revāne ḳıldı ser-ā-ser cehime cemʿ-i keṯīr
Velīk cismine degmişdi çoḳ cerāḥat-ı tīr

Hevānıñ ıssısı ḳan çeşmesi bedende revān
Tökildi çār ṭarafdan o fırḳā-i ʿudvān

Kimi urardı oḳ ilen kimi sinān ilen
Çehār-ı āyinesi dolmış idi ḳan ilen

Yaralı cānı ile baḳdı bir ṣol ü ṣaġa
Getürmeyüp daḫı ṭāḳat yıḳıldı ṭopraḳa

Ḳoyanda başın ḫāk üste ḳanlı ʿārızını
Ṣadā bülend eyledi yā Ḥüseyn idrākini

İrende[1780] semʿ-i Ḥüseyne ṣadā-yı Ḥürrr şehīd

[1777] o ki evvelce: evvelce teşne KM.
[1778] Ceng-Nümūden-i Ḥürr Bā-Leşker-i Kūfe ve Şām: - GH.
[1779] uzatdı: el atdı GH.

Süvār-ı zīn semend oldı ol imām-ı mecīd

Getürdi sürʿat ilen ẕülfiḳārı[1781] cevlāne
Özin yitürdi ṣufūf-ı sipāh-ı ʿudvāna

Daġıtdı desteleri[1782] pādişāh-ı teşne-lebān
İrüp[1783] ne gördi düşüp Ḥürr ḳanına ġalṭān

[175a] Aşaġa düşdi atından o mīr-i[1784] kişver-cāh
Alup başın dizi üste buyurdı Bismillāh

Açanda ḳanlı gözin gördi Ḥürr nām-āver
Başın alup dizi üzre imām-ı cinn ü beşer

15 Ecel dolan gözi ile baḳup imāma ṭaraf
Edeble ʿarż eyledi ey ʿazīz-i şāh-ı Necef

Yoḳ idi pāk bu cismimdeki cerāḥatden
Hezār şükr ḳurtardım ölüp ḫacāletden

Susuz başım dizin üste eyā imām-ı zamān
Ne yaḫşı rütbedi[1785] āḫir nefesde virdim cān

Miṣāl-i Ḳumrī-i dil-ḫaste çekdi nāle vü āh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[1786]

76

Meclis-i Vedāʿ Ber-Güzīde-i Nās Cenāb-ı Ebū'l-Fażlu'l-ʿAbbās ʿAleyhi's-selām[1787]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yārān-ı ṭarafa bezm ü ne mātem esāsıdır
Saṭḥ-ı feżā-yı kevnde ṭūfān bināsıdır

Sükkān-ı āsmān ü zemīn eyler āh ü zār
Āfāḳ-ı şeş cihetde muṣībet hevāsıdır

Ehl-i cihāna câme-i nīli seçüp ḳażā

[1780] irende: yetende GH.
[1781] ẕülfiḳārı: ẕü'l-cenāḥı GH.
[1782] desteleri: teşneleri KM.
[1783] irüp: yitüp GH.
[1784] mīr-i: şīr-i GH.
[1785] rütbedi: rütbedir KM.
[1786] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[1787] Meclis-i Vedāʿ Ber-Güzīde-i Nās Cenāb-ı Ebū'l-Fażlu'l-ʿAbbās ʿAleyhi's-selām: - GH.

Yārān ne gündi ḳanġı şehīdin ġarāsıdır

Bī-nefḥ-i Ṣūr-ı ḥaşr ḳurulmış zamānede
Ümmetlerin meger gine yevmü'l-cezāsıdır

Ger maḥşer olsa şīʿlar olmaz siyāh pūş
Maʿlūm olur ki ḫalḳında matem libāsıdır

Her dem bülend olur felege vā muṣībeta
Dār-ı fenāda hansı ġarībün ġarāsıdır

Yoḫsa Cenāb-ı Ḥāżret-i Zehrā ʿazīziniñ
Ber-pā olupdı vāḳıʿa-i Kerbelāsıdır

Bāṭında[1788] vā aḫā sesi eflākden geçer
Vāżıḥ budur ki āl-i peyember[1789] ṣadāsıdır

Çıḳmış Necefden ʿarşa oġul vāy terānesi
Ol nāle ṣāḥibi bu şehīdin atāsıdır

[175b] Doḳuz dilāver oġlı ölüp Şīr-i Dāverünn
Yārān bu hansınun ġam-ı bī-intihāsıdur

Bir ses gelür ḳulaġıma gūyā Fırātdan
Ey bī-ḫaber bu Ḥażret-i ʿAbbās ʿazāsıdur[1790]

Ber-pā olupdı mātem-i saḳā-yı Kerbelā
Al ḳan içinde ḳana boyanmış livāsıdur

Bezm-i ʿazāda cārī olan şūr gözyaşı
Maḥşer gününde derd-i günāhıñ devāsıdır

Sen gözyaşın sebīl eyle çün āb-ı *selsebīl*[1791]
Her ḳaṭresi temām-ı behiştiñ bahāsıdır

Āfāḳa şūr-ı ḥaşr salan her ṣabāḥ şām
Ġam gülşeninde Ḳumrī-i nālān ṣadāsıdur[1792]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Musavvirān-ı muṣībet muḥarrirān-ı ḫafā
Miftaḥān-ı eḳālim-i mülk-i ʿahd ü vefā

[1788] bāṭında: bāṭından KM.
[1789] peyember: peyġamber KM.
[1790] ʿazāsıdur: yasıdur KM.
[1791] "Bu orada bir pınardır ki, adına ''selsebil'' derler." (İnsan/18)
[1792] nālān ṣadāsıdur: mātem nevāsıdur KM.

Mübeyyenān-ı beyān lisān-ı nevk-i ḳalem
Açupla[1793] ḳıṣṣa-i cānsūz-ı Kerbelāda ʿalem

Ki çün şehenşeh-i[1794] mülk-i Ḥicāz şāh-ı Yemen
Zemīn-i Māriyeye ḳıldı vādī-i Eymen

O vādī-i elem-efzāda yevm-i ʿĀşūrā
Ḳurıldı ceng ü cedel ḳoydı maḥşer-i kübrā

Temām-ı nāṣır ü aʿvān-ı zāde-i Ḥaydar
Olundı ẓulm ile maḳtūl nīze ü ḫançer

Töküp sirişk gözünden imām-ı teşne-lebān[1795]
Süvār-ı mer taḥayyür oldı bi-sīne-i sūzān

Kemāl-i yas ile mābeyn-i ḳātlgāh ü ḫıyām
Zebān-ı ḥāl ile söylerdi ol imām-ı enām

Ne ẓulmdür gine ey rūzgār-ı vāveylā
Ki eylediñ meni bu çölde ḥˇār-ı vāveylā

Celālimi dağıdup eyledün celā-yı vaṭān
Belā vü miḥnete ḳıldun dü-çār-ı vāveylā

[176a] Temām-ı yār-ı hevādārımı elimden alup
Yaralı cānıma saldıñ şerāre-i vāveylā

Bu çölde doġradılar altı ḳardaşımı susız
Temāmı ḳan ile gülgūn ʿiẕār-ı vāveylā

Ne ḳoydılar gidüben defn idem cenāzelerin
Ḳalupdı naʿşları bī-mezār-ı vāveylā

Muʿīn ü dād-ı resm yoḳ kömeksizim[1796] Allāh
Olup ṣusuz cigerim dāġdār-ı vāveylā

Sirişki ḳana dönen gözlerim ḳalup ḥasret
Baḳar o yan bu yana intiẕār-ı vāveylā

Diyār-ı ġurbet-ārā yalñızam[1797] ġarīb ü vaḥīd[1798]
Ḳırıldı ḳalmadı bir ġam-güsār-ı vāveylā

[1793] açupla: açuplar KM.
[1794] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[1795] teşne-lebān: teşne-ciger GH.
[1796] kömeksiz: gölgesiz KM.
[1797] yalñızam: yalḳuzam GH.
[1798] ġarīb ü vaḥīd: ġarībdir Ḥaydar KM.

Nola teraḥḥum ideydi menim bu ḥāletime
Olaydı birce nefer cān-niṣār-ı vāveylā

İden zamān bu maḳālātı şāh-ı yevm-i nüşūr
Ḫıyām-ı ṭāhirede şūr-ı maḥşer oldı ẓuhūr

Biri dirdi ġarīb ü vaḥīd ḳardaş vāy
Biri dirdi sitemlen şehīd ḳardaş vāy

Biri dirdi olan gülleri ḫazān aġa vāy
Biri dirdi olan ḳāmeti kemān aġa vāy

Biri dirdi çeken miḥnet-i cefā baba vāy
Biri dirdi ẕebiḥen mine'l-ḳafā baba vāy

ʿIyāl-i Şīr-i Ḫudā cümlesi batup yasa
Baḳardı diḳḳat ilen bārgāh-ı ʿAbbāsa

Bu şūr-ı maḥşer içinde ne gördi ehl-i ḥarem
Besān-ı berg-i ḫazān titrer hevāda ʿalem

Zemīn-i Māriyeyi çalḳadı telaʿluʿ-ı nūr
Derūn-ı ḫayme-i ʿAbbāsdan çü vādī-i Ṭūr

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ufḳ-ı ḫaymeden olup tābān
Bir civān-ı māh-ı ʿālem-ārā teg

Gülşen-i şevket-i celāletde
Ḳāmet ü ḳaddi serv-i raʿnā teg

Cigeri dāġ-dār ü sīne-kebāb
Gözi ḳan aġlıyor besān-ı seḥāb

[176b] Dutulup miṣl-i şems-i ʿālem-tāb
Eyleyüp cūş mevc-i deryā teg

Sehm ü ṣavletde hem-çü şīr-i jiyān
Her ser-i mūyı ḫançer-i berrān

Dem-be-dem nuṭḳı yā ʿAlī gūyān
Baḥr-i deryā şikāf Mūsā teg

Pür-kere cebhe-i muṣaffāsı
Dilde feryād-ı vā Ḥüseynāsı

Ġayretinden esredi aʿżası

Şeh-peri nūṣret açmış ʿanḳā teg

Titreşüp heybetinden arż-ı mihād
Ḥicr ü baḥr ü berr ilen evtād

Başa ṭopraḳ töküp çeküp feryād
Şuʿlesi ibriḳ-i ḥamrā teg

Ḥaydarın merd-i nām-dār oġlı
Ġażab-ı ālūd-ı ẕü'l-fiḳār oġlı

Şīr-i ḳahhār-ı Kird-gār oġlı
Geldi ḳurbān-ı kūh-ı Minā teg

Zāde-i pādişāh-ı ʿarş-ı esās
Ḫalef-i Murtażā dilāver-i nās

Yaʿni saḳā-yı Kerbelā ʿAbbās
Düşdi ṭopraḳa ʿabd-i mevlā teg

Ẓāhir olcaḳ bu ṣavlet ü saṭvet
Kerbelāda ḳuruldı bir vaḥşet

Baş açıḳ ḳırḳ nefer ḫanım ʿavrat
Geldi yek-ser fiġāna Zehrā teg

Baḳdılar serv-i ḳadd ü ḳāmetine
Aġlayup miḥnet ü muṣībetine

Yandılar cümle nār-ı firḳatine
Ḳumrī-i dil-figār ü şeydā teg

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görende ḳardaşı ʿAbbāsı şāh-ı ʿarş-ı firāş[1799]
Töküldi ṣafḫa-i ruḥsārına gözinden yāş

[177a] Yüzin dutup Necefe ol imām-ı bā-temkīn
Ḫiṭāb eyledi gūyā bi-ṣavt-ı zār ü ḥazīn

Bu ġamlu çölde baba miḥnet ü melālime baḳ
Cefā ile daġılan şevket ü celālime baḳ

Ḳolı kesilmege ḥāżır olan ʿalem-dārım
Dalınca başı açıḳ bī-nevā ʿıyālime baḳ

[1799] firāş: esās GH.

O dem[1800] yetişdi ḥużūr-ı imāma eşcaʿ-ı nās
Yıḳıldı ṭopraḳa üç yirde Ḥażret-i ʿAbbās

Kemāl-i ḥasret ilen baḳdı şāh-ı Baṭḥāya
Edeble eyledi ʿarżın ḥużūr-ı mevlāya

Ki ey hidāyete minhāc olan selām-ı ʿaleyk
Vaṣiyy-i ṣāḥib-i Miʿrāc olan selām-ı ʿaleyk

Vücūd-ı ecvedi ẓulmet serāy-ı ʿālemde
Sirāc-ı enver-i vehhāc olan selām-ı ʿaleyk

Gidüp celāli elinden ḳalan zamānede ḫ̬ār
Belā ḫ̬adengine āmāc olan selām-ı ʿaleyk

Atāsı sāḳi-i kevs̱er birāderi saḳā
Fırāt ṣuyına muḥtāc olan selām-ı ʿaleyk

Görüp bu ḥāleti şāhenşeh-i arāʾik-i nāz
Zebān-ı ḥāli ḫ̬iṭāb eyledi be-sūz ü güdāz

Ki ey ʿazīz-i şeh-i[1801] *Lā-fetā*[1802] selām-ı ʿaleyk
Gül-i şikefte bāg-ı vefā selām-ı ʿaleyk

ʿAlī nişānesi saḳḳā-yı Kerbelā ḳardaş
Atam ʿAlī gibi müşkil-güşā ʿaleyk-i selām

Penāh-ı ʿıtret-i Zehrā meh-i[1803] benī Hāşim
Yegāne gevher-i genc-i[1804] vefā ʿaleyk-i selām

Ola selāmıña ḳurbān belā çeken cānım
Di maṭlabın saña ʿālem fedā ʿaleyk-i selām

Görende lütf-i imām-ı mübīni ol serdār
Edeble ʿarż eyledi ey imām-ı ʿarş[1805] ü ḳār

Ḳoşun ḳırıldı esāsın bozıldı yā mevlā
Elin ṣaḥābelerinden[1806] üzüldi yā mevlā

Başın ṣaġ olsun eger yār ü yāverin öldi
Bu ġamlı çölde susuz beş birāderin öldi

[1800] o dem: ġaraż GH.
[1801] şeh-i: şāh-ı KM.
[1802] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1803] meh-i: māh-ı KM.
[1804] genc-i: - KM.
[1805] ʿarş: ferş KM.
[1806] elin ṣaḥābelerinden: elim ṣaḥābelerimden KM.

[177b] 75 Ḫazāne dutdı sitemlen celāliñin bāġı
Çekildi sīneñe ʿavn ile Caʿferin dāġı

Bu ġamlı deştde doġrandı cümle-i aḥbāb
Habībin eyledi aġ saḳalını ḳana ḫizāb

Amān di derd çeküp tökme gözlerinden yaş
Temāmısı saña ḳurbāndı sen ṣaġ ol ḳardaş

Bu sözde gözyaşını şāh-ı Yeṯrib eyledi pāk
Cevāb virdi ki ey ibn żayġam-ı çālāk

Eger ḳoşun ḳırılup ʿıtretin dutupdılar yas
Seniñ taṣadduḳın olsun ölenlerim[1807] ʿAbbās

80 Bugün ki gün baña hem ʿavn-ı fażl-ı Caʿfersin
Olan şehīdlerün cemʿine berābersin

Seniñ vücūdın olup çekmenem zamānede āh
Elimden almasun ey ḳardaşım seni Allāh

Ḳoyup rikāb-ı imām üzre[1808] gül yüzin ʿAbbās
Dü-bāre ʿarż eyledi ey şeh-i [1809]bülend esās

Adım[1810] vefālı vefānın budur mı ḳāʿidesi
Menem tek āḫire ḳalmaḳlıġın nüh fāʾidesi

Muraḫḫaṣ it beni sīnem gelüp daḫı tenge
Bu tīġ-i ṣāʿiḳa girdār ilen girem cenge

85 Temevvüce getürem ḳanı çün yem-i ʿummān
Tökem baş üste başı ṭopraġa çü berg-i ḫazān

Ḳılıc alup elime gösterem ʿukkābe rikāb
Ḳılam ʿayān bu beyābanda şūr-ı yevm-i ḥisāb

Dem-i sinān ile bir resta-ḫiz idem ber-pā
Gelüp ṭelāṭuma ḳan lüccesi ola deryā

Fırātı ḫaymelere seyl-teg ḳılam cārī
Disünle[1811] var bu şāhın çoḳ reşīd ʿalem-dārı

Şecāʿat-i Esedellāhı āşikār eyleyem

[1807] ölenlerim: hamısına GH.
[1808] üzre: üste GH.
[1809] şeh-i: şāh-ı KM.
[1810] adım: adun GH.
[1811] disünle: disünler KM.

Ṣüfūf-ı leşker-i küffārı tār-mār eyleyem

Velī ḳoyam[1812] aramızda gerek senünle ḳarār
Cenāb-ı Caʿfer-i Ṭayyār teg olam Ṭayyār

Ölüm bu şarṭ ile naʿşımda pāy-māl olsun
Anam diye işidende südüm ḥelāl olsun

[178a] Yeten zamānede meşām imāma būy-ı firāḳ
Kesildi ṣabr ile ārāmı oldı ṭāḳati ṭāḳ

Cevāb virdi ki ey māh-ı müncelī ḳardaş
ʿAzīz-i sāḳi-i kevs̱er atam ʿAlī ḳardaş

Batup ṣaḥābelerim ḳana yoḫdı[1813] ġam-ḫˇārım
Muḥāldir bu temennā ʿazīz-i ʿalem-dārım

Ġamım ziyādedü[1814] çoḳ miḥnet-i melālim var
Gözin tiküp ʿaleme bir bölük ʿıyālim var

ʿAlem elinde gören demde ey vefā-perver
Böle[1815] ḫayāl iderem ölmeyüp atam Ḥaydar

Ne ḳadar saġ olam[1816] aç başım üste çetr-i ʿalem
Seni özimden ayırmaḳlıġa rıżā degilem

Bu sözde Ḥażret-i ʿAbbās çekdi bir āhı
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey gül-i ʿālemin şāhı

Sen istiyorsın açam başın üste çetr-i ʿalem
Ben isterem ideler iki ḳollarımı ḳalem

Vefā vü ġayret ilen açmışam zamānede ād
Binā-yı ġayretimi itme yā Ḥüseyn ber-bād

Ceh fāyide-i ʿalem oldı elimde şaḳk-ı güşā
Gayūr adım nice bī-ġayret[1817] olsun ey mevlā

Muraḫḫaṣ eyle gidem ḳollarım ḳalem olsun
Ki tā ḳıyāmete deg[1818] ġayretim ʿalem olsun

[1812] ḳoyam: ola GH.
[1813] yoḫdı: yoḳdır KM.
[1814] ziyādedü: ziyādedir KM.
[1815] böle: böyle KM.
[1816] saġ olam: men saġım KM.
[1817] bī-ġayret: bī-himmet GH.
[1818] deg: degin KM.

Buyurdı şāh-ı ümem ey selāletü'l-ʾeṭyāb
Muraḫḫaṣ eyle meni yoḫdı[1819] bende hicriñe tāb

Yapuşdı dāmenine aġladı ʿalem-dārı
Fiġān ilen didi ey Kerbelā dil-efkārı

Meger yādında degil naḳl-i ġazve-i ṣaffeyn
Atam ʿAlī şeh-i [1820]Ḫayber-güşā emīr-i Ḥuneyn

Öpüp[1821] iki ḳolımı eyledi bana maʿlūm
Ki ey gözüm ışığı merd-i nām-dār oġlum

Gelür o gün men ölen ṣora[1822] mülk-i ġurbetde
Cefā vü ẓulm ile düşmen-ārā muḥabbetde[1823]

Alur araya Ḥüseyn oġlumı muḫālifler
Oġlumı çölde ḳalanda ġarīb ü bī-yāver

[178b] Vaṣiyyetim budur ey nev-civān-ı lāle-ʿiẕār
Kemāl-i şevḳ ile it cānıñı ol şāha niṣar

Ḳuran zamān o beyābanda eşḳiyā deste
İki ḳolun kesile[1824] doġranup Fırāt üste

Bu sen bu ben bu da kerb ü belā[1825] bu āb-ı Fırāt
Uçupdı rūḥ bedenden yoḳ imdi ṣabrı ṣebāt

Muraḫḫaṣ eylemesin el götürmegimdir muḥāl
Atam vaṣiyyetine ḳıl ʿamel beni yola sal

Ḳucaḳlayup şeh-i [1826]leb-teşne ḳardaşın o zamān
Çoḳ aġlayup didi ey derdime olan dermān

Kebāb olup cigerim çoḫdı[1827] miḫnetim ḳardaş
Senin firāḳıña yoḳ tāb ü ṭāḳatim ḳardaş

İden zamān iki ḳardaş bu nevʿ rāz ü niyāz
Yüceldi ḫaymeler içre Sekīneden āvāz

İdüp sükūt ḳulaḳ virdiler ol aḥvāle

[1819] muraḫḫaṣ eyle meni yoḫdı: ruḫṣat eylemezem yoḳdır KM.
[1820] şeh-i: şāh-ı KM.
[1821] öpüp: olup GH.
[1822] ṣora: ṣoñra KM.
[1823] düşmen-ārā muḥabbetde: düşmān ʿıraḳ miḫnetde
[1824] kesile: kesilüp GH.
[1825] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[1826] şeh-i: şāh-ı KM.
[1827] olup cigerim çoḫdı: ḳılma beni çoḳdır: KM.

Sekīne gördiler eyler bu nevʿ ilen nāle

Ne Kerbelādı bu vīrāne ey müselmānlar
Düşüpdi[1828] bir yanar od cāna ey müselmānlar

Tapulmıyor bir içim şu bu gamlı şaḥrāda
Meger Fırāt dönüp ḳana ey müselmānlar

Dudaḳıma niçe gündür şu degmeyüp ölürem
ʿAtş salup beni efġāne ey müselmānlar

Kebāb olup cigerim hārdadır ʿammüm ʿAbbās
ʿİlāc ide ben nālāna ey müselmānlar

Bu nāleyi işidüp Ehl-i Beyt saḳāsı
Düşüp tezelzüle bünyād ü cism-i aʿżāsı

Savurdı başına ṭopraḳı çekdi bir feryād
Didi fiġān ile ḳardaş Ḥüseyn evin ābād

Bu yan Sekīnenin āhı o[1829] yanda gözyaşın
Amān di[1830] baḳ nice bī-ġayret[1831] oldı ḳardaşın

Fedā olam saña ey pādişāh-ı mülk-i celāl
Yanında saḳlama besdir daḫı beni yola sal

Gören zamānda bu ḥāli imām-ı teşne-lebān
Buyurdı git seni ḳıldım muraḥḥaṣ-ı meydān

[179a] Müyesser olsa Fırāta özin yitür ḳardaş
Bu teşne-leblere bir meşk şu getür ḳardaş

Alup icāzet-i meydān ʿazīz-i şāh-ı Necef
Silāḥ giymege yüz ḳoydı ḫaymegāha ṭaraf

İrişdi[1832] ḫaymesine ḳalbi ḫurrem ü meşʿūf
Silāḥ ü aşlaḥa şanduḳın eyledi mekşūf

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Açup bir pençesin Şīr-i Ḫudā oġlı dilīrāne
Müretteb ḳıldı farḳ-ı fırḳadansa üzre[1833] merdāne

[1828] düşüpdi: düşüpdür KM.
[1829] o: bir KM.
[1830] di: dir KM.
[1831] bī-ġayret: bī-himmet GH.
[1832] irişdi: yetişdi GH.
[1833] üzre: üste Km.

Besān-ı çarḫ-ı iḫżar tās-ı külāh-ı ḥūd fūlādı
Celāl ü saṭvetinden lerze düşdi ʿarş-ı bünyādı

Başında bir niẓām ilen debelḳa üstüvār oldı
Ki gūyā devre-i māha bulud muḥkem-ḥışār oldı

O ferzend-i Veliyullāh aʿẓam-ı Şīr-i Yezdānı
Çeküp endāmına bir şevket ilen duruʿ ḫaftānı

Felek mebhūt olup söylerdi göklerden melāʾikler
Çekilmiş fırḳa-i Yācüce gūyā sedd-i İskender

Giyüp ḳaftān ü cevşen baġladı şemşīr-i berḳ-āsā
Gören söylerdi dünyāya gelüp deryā yaran Mūsā

Salup düşe seper mānend-i ḳurṣ-ı ḳubbe-i zerrīn
Kemendi ḥalḳa ḥalḳa çini miṣl-i zülf-i ḥˇārü'l-ʿayn

Ḥam-ı ebrūsı teg aldı kemān ol ġayretin kānı
Ḫadeng ü tīr idüp āmāde hemçün tīr ü müjgānı

Giyindi bir muḥabbetlen o serdār-ı ġażanfer fer
Ki gūyā rezm-i cālūte gider Dāvūd peyġamber

O manṣıbda Cenāb-ı Caʿfer-i Ṭayyār ilen tüvām
Götürdi nīzeyi ḫaṭṭı öz ilen olmaġa hem-dem

O ʿaṭşān ḳana bu ʿaṭşān zülāl ü vaṣl-ı cānāne
Ḳadem ḳoydı kenāre ḫaymelerden merd ü merdāne

Felek ḥayrān ḳalup söylerdi kim yoḳsa bu Ḥaydardır
Elinde sancaġı nuṣret murādı feṯḥ-i Ḫayberdür

ʿAlem elde yüceldi ḳāmet-i şimşād raʿnāsı
Münevver ḳıldı ṣaḥrāyı cemāl-i ʿālem-ārāsı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu şān ü şevket ile zāde-i emīr-i Necef
Vedāʿ ḳılmaḳ içün yüz ḳoyup imāma ṭaraf

[179b] Salurdı her ṭarafa ḥasret ile medd-i naẓar
Baḳup ne gördi durup Ḳāsım ü ʿAlī Ekber

İrişdi[1834] Ekber-i şehzādeye o şīr-i jiyān
Ḳucaḳlayup didi ʿAbbās ʿammün saña ḳurbān

[1834] irişdi: yetişdi GH.

Elimden al ʿalemi ben ḳarībe ġam-ḫ̆ār ol
Benim yerime Ḥüseyne bugün ʿalem-dār ol

Cevāb virdi o Yūsuf-cemāl ü mihr-liḳā
Fedā olam saña[1835] ey zāde-i şāh-ı dü-serā

Melāmet eyleme ben bī-kes ü dil-efkārı
Ben olmanam ʿammü bir saʿatin ʿalem-dārı

Gerek degil baña ey nām-dār ʿammü bu ʿalem
Budur göñülde olan maṭlabım dalınca gelem

Nidem alup ʿalemi ṭāḳat ü tüvānım yoḳ
Cihānda ḳalmaġa bir saʿate gümānım yoḳ

O yādigārı ʿAlī kān-ı ġayret ü nāmūs
ʿAlī-yi Ekber-i şehzādeden olup meʾyūs

Dolandırup yüzini Ḳāsıma besūz ü miḥan
Didi ki ey güli nü-bāde-i İmām-ı Ḥasan

Elimden al ʿalemi nāʾib ol men zāre
Ḥüseyni ḳoyma ki ḥasret ḳala ʿalem-dāre

İki el ile urup başa Ḳāsım-ı nā-kām
Cevāb virdi ki ey zāde-i imām-ı enām[1836]

Niçe alum ʿalemi çoḫ̆dı[1837] miḥnetim ʿammi cān
Bu çölde besdi[1838] baña öz muṣībetim ʿammi cān

ʿAlem o kimesne saḳlar bedende cānı ola
Cihānda ʿömrine ṣaġ ḳalmaġa gümānı ola

Nice alam ʿalemi müsteʿed-i daʿvāyam
Uçupdı[1839] rūḥ-ı revānım ḳurı muḳavvāyam

Kesüp ümīdini Ḳāsımdan Ḥażret-i ʿAbbās
Sirişk-i çeşmi tökdi ʿiẕāra çün elmās

Yüzin ṭutup Necefe çekdi sīnesinden āh
Zebān-ı ḥāli didi yā ʿAlī-yi Velīyullāh

Düşüpdi[1840] müşkile iş ṣāḥib-i ʿalem baba gel

[1835] saña: - KM.
[1836] imām-ı enām: Veliyullāh GH.
[1837] çoḫ̆dı: çoḳdır KM.
[1838] besdi: besdir KM.
[1839] uçupdı: uçupdır KM.

Olur bu çölde iki ḳollarım ḳalem baba gel

[180a] Ḳalup Ḥüseynin ʿalem-dār siper harāya iriş
Alup araya onı fırḳa-i ẓulm baba gel

Bu çölde yoḳdır elimden daḫı alan ʿalemi
Yaḳlaşupdı şehādet gerek ölem baba gel

Bu sözleri işidende imām-ı cümle-i nās
Didi fiġān eyleme yār ü yāverim ʿAbbās

Beni salup bu belāya zamānenin sitemi
Daḫı ʿalem ne gerekdir baña batur ʿalemi

Bu ḳadar aġlama ey ḳolları ḳalem ḳardaş
Sen olmayan ṣora[1841] lazım degil ʿalem ḳardaş

Çoḳ aġlardı ol iki birāder-i maẓlūm
Ne gördiler bu ṭarafdan belā çeken Gülşüm

Gözinde ḳanlı yaşı saçların idüp efşān
Diridi başı ḳaralı bacın size ḳurbān

Sen ölmemiş dutup[1842] al ʿalemi temāmen yas
Bu ḳadar virme ḫacālet Ḥüseynime ʿAbbās

Degil mi bes ki salupsın bizi belā vü ġama
Daḫı ġam eyleme ṣāḥibim bugün ʿaleme

Mükedder olmagilin[1843] ḳalbin olmasun nigerān
Senin yerinde ʿalem ṣaḫlaram ben nālān

Vefālı bacısını basdı baġrına ʿAbbās
Fiġān ilen didi ey duḫter-i şehenşeh-i[1844] nās

Baturma bu ʿalemi eyleme Ḥüseynimi ḫˇār
ʿİlāc yoḫdı gerek derdimi idem[1845] izḥār

Ne vaḳt ḳan tökülüp var senün elünde[1846] ʿalem
Yaḳīn bil ki benim ḳollarım olupdı[1847] ḳalem

[1840] düşüpdi: düşüpdir KM.
[1841] ṣora: ṣoñra KM.
[1842] dutup: ḳurup GH.
[1843] olmagilin: olmaġıl KM.
[1844] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[1845] yoḫdı gerek derdimi idem: yoḳdır idim derdimi gerek KM.
[1846] var senün elünde: titreşe KM.
[1847] olupdı: olupdır KM.

İşidcegin bu ciger yandıran sözi[1848] Gülşüm
Gelüp fiġāna didi ey birāder-i maẓlūm

Yürekde her sözin olsa eger ʿayān eyle
Baña vaṣiyyetiñi bir bir beyān eyle

Zebān-ı ḥāl ile saḳḳā-yı teşne-gān-ı Fırāt
Cevāb virdi ki ey bint-i żayġamü'l-ġazavāt

Fiġān idüp bacılar gibi dutgilin baña yas
Dime o ñeydi yire ḳolları düşen ʿAbbās

[180b] Vefālı ḳardaşıñım çoḳ ġam ü melālim var
Diyār-ı kerb ü belā içre ḳılma yasımı ḫ̆ār

Baḳup birāderine aġladı o dem Gülşüm
Cevāb virdi aña ol esīr-i ḳavm-i ẓulüm

Çıḳarmazam seni yāddan ne ḳadar cānım var
Eger hīç olmasa gözyaşına gümānım var

Fiġān ilen diyerem şāhzāde ḳardaş vāy
Tapulmayan kefeni Kerbelāda ḳardaş vāy

Adı zamānede saḳḳā su üzre[1849] doġranmış
Giden kesik başı Şāma cedāda ḳardaş vāy

O dem o zāde-i sulṭān-ı[1850] kişver-i iʿzāz
Temām iden ṣoñra öz ḫ̆āher ile rāz ü niyāz

Rücuʿ eyledi aḫyāme bā-dili pür-derd
Ki tā ʿuḳābe süvār olmaġa biʿazm-i neberd

Çeküp ʿuḳābı o ferzend-i Ḥaydar-ı Kerrār
Ayaḳ rikābe ḳoyup ṣadr-ı zīne oldı süvār

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Süvār oldı çü ʿAbbās ʿAlī zīn-i ʿuḳāb üste[1851]
Ki gūyā oldı tabān māh-ı[1852] raḫşında seḥāb üste

Besān-ı ḳurṣ-ı ḫāver māh-ı raḫşda[1853] ḫıyāmdan çıḳdı

[1848] işidcegin bu ciger yandıran sözi: İşidicek bu sözi bu ciger yandıran KM.
[1849] üzre: üste GH.
[1850] O dem o zāde-i sulṭān-ı: ġaraż o sulṭān-ı zāde-i GH.
[1851] üste: üzre KM.
[1852] māh-ı: mihr KM.
[1853] māh-ı raḫşda: maşrıḳda KM.

Hilāl-i nev gibi ebrūsı ḳurṣ-ı āfitāb üste

Cemālin göricek[1854] ḳıldı ṭelāṭum Kerbelā deşti
Müşaḫḫaṣdır gelür mevce düşende gün serāb üste

Miṣāl-i sūre-i *Veşşems*[1855]-i ḫaṭṭ ü caʿd müşgīni
Düzilmiş ṣafḥa-i beyżā-yı evrāk-ı kitāb üste

Çü nūn ve'l-ḳalem ḳavsini ḳavs Allāh ṭarḥında
Çekilmiş ʿārıż-ı sīmīn ʿiẕāre māh-tāb üste

Elif teg bir niẓām ilen ṣaf aralıḳ idüp müjgān
Gören *Elḥamdülillāh*[1856] olmayup ḫüsnü'l-meāb üste

Olup *İnnā feteḥnā*[1857] ṭaḳ bin el-ḫā cibininde
Delīl-i menzil-i ḳurbet reh-i[1858] ṣıdḳ ü ṣevāb üste

Vücūdında mücessem āye-i *Naṣru'n-minellāhı*[1859]
Gelüp şānında gūyā kelime-i faṣlü'l-ḫiṭāb üste

Basup nūrı tecellā-yı cemāli Kerbelā Ṭūrın
Olup med-hūş bile Mūsā bu dünyāda ḫarāb üste

[181a] Göründi bāṭın-ı maʿnāda göklerden melek-āyā
Şeyāṭin defʿine nāzil olur tīr-i şihāb üste

Veyā şehbāz-ı ḳudretde firāz-ı çarḫ-ı rifʿatden
Açup ser-pençe-i nuṣret hücūm eyler[1860] ġurāb üste

Ṣalābetden mehābetden tezelzül düşdi dünyāya
Esüp gāv ile māhi ḳaldı hevl ıżṭırab üste

Felek durdı temāşāya didi ḳallaʿ-i Ḫayberdir
Gider bu sehm-i vuṣlatlan dü-bāre kalʿ-i bāb üste

Emīrü'l-müʾminin Ḥaydar ʿAliyyü'l-Murtażādır bu
Ġażablan merḥub öldirmeklige ḳalḫup rikāb üste

Gelüp yoḳsa Cenāb-ı Caʿfer-i Ṭayyār dünyāya
İder pervāz-ı evc-i ʿarş-ı ʿallemü'l-ġıyāb üste

[1854] göricek: göricegin GH.
[1855] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[1856] "Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla." (Fâtiha/1)
[1857] "Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik." (Fetih/1)
[1858] reh-i: rāh-ı KM.
[1859] "Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Mekke'nin fethi) Müminleri müjdele." (Saff/13)
[1860] eyler: ile KM.

Veyā ʿĪsā-yı rūḥüllāhdır ġamdan yitüp cāna
ʿUrūc itmeklige çarḫa gider dār ü ṭınāb üste

Ḳażā fikr eyledi kim ḳābıż-ı ervāḥdır güyā
Bu saṭvetlen gider cān almaġa ehl-i ʿaẕāb üste

Ḳader söylerdi yoḳ ʿaşḳ ehlidir cān virmege güyā[1861]
Metāʿ-ı cism ü cānı çün yitüp cedd-i niṣāb üste

Ḳalup lāhūtiyān mebhūt-ı çarḫın geçimdārından
Temāmā oldılar ser-geşte bu emr-i ʿicāb üste

Teʾessüf çekdiler tā şīr-i evżāʿ-ı kevākibden
Baḫanda Saʿd ü naḥs saʿat ü[1862] aṣl-ı ḥiṣāb üste

İdüp kisvesin efşān ẕü'l-ẕavābe semt-i maġribden
Diridi el-amān gitme bu ḳavm-i bī-ḥicāb üste

Ḳamer aḳreb sefer menḥūs ü neseb eş-şems ẓāhirdir
Muḥāḳa müntehā olmaḳlıġa ʿayn-i şitāb üste

ʿİlāve sekr-i yıldız rū-be-rūdır māh-ı cemālinle
Muḳābildir özin[1863] kefü'l-ḫażīb ilen ḫiżāb üste

Ḥaẕer ḳıl gitme şiʿrā Şām semtinden nümāyandır
Bu ʿazm ü cezmden olmaḳ gerekdir ictināb üste

Zemīn-i Neynevāda enbiyā küllen ḳalup ḥayrān
Sirişk-i çeşm-i cārī ḳıldılar ʿaynü'l-meşāb üste

Çıḳardı fırḳat-i Hābīli Ādem ḳalbden[1864] aṣlā
O miḥnetden ḳayıtdı kelime-i şemm-i ināb üste

[181b] Süleymān Āṣafından el çeküp Yaʿḳūb Yūsufdan
Düşüp māh-ı benī Hāşim ġamından pīç ü tāb üste

Kelīmullāh maḥv itdi göñülden ẓulm-i Firʿavnı
Ḫalīle āteş-i Nemrūdı dūn gör söndi āb üste

Velīyullāh baḳdı oġluna çekdi cigerden āh
O nevʿ ilen düşer bir āteş-i sūzān kebāb üste

Didi ey enbiyālar bir baḫın ʿAbbāsıma yek-ser
Olup āmāde cān virmeklige ʿahd-i şebāb üste

[1861] gūyā: şāyıḳ KM.
[1862] ü: - KM.
[1863] özin: durup GH.
[1864] ḳalbden: ʿilletden GH.

Ölümden[1865] bāki yoḳdır dāġ-ı hicrān Ḥüseyn ilen
Dutulmış[1866] ay gibi durmış mükedder inḳılāb üste

Yazup ḳudretle naḳḳāş ḳażā levḥ cibininde
Salur ḳollarını üç gün ḳalur naʿşı türāb üste

Sekīne tökdi gözyaşın[1867] āhū gibi geldi feryāda
Yitüp aġlar göz ilen Zeyneb-i ʿalyā-cenāb üste

Didi ʿammü gider elden ʿammüm ʿAbbās nām-āver
Esīrem ḳollarım baġlamaġ ilen raḫat-ḫᵛāb üste

Amān bir çāre eyle cürʾetim yoḳ yalvaram gitme
Ġażablanmış babam Ḥaydar gibi ḳahr ü ʿitāb üste

Hemīşe nāle vü feryād ḳılam bezm-i mātemde
Ḳalup Ḳumrī gibi ḳalbim bu ġamdan ıżṭırāb üste

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[1868] birāder-i şems ü ḳamer şiʿāʿ Ḥüseyn
Gelüp irişdi[1869] ḥużūra ḳıla vedāʿ Ḥüseyn

Didi ki ey şeh-i[1870] leb-teşnekān Ḫudā Ḥāfıẓ
Baña olan atadan mihribān Ḫudā Ḥāfıẓ

Daḫı cemāliñi görmek ḳıyāmete ḳaldı
Helāl ḳıl giderem baġrı ḳan Ḫudā Ḥāfıẓ

Eger olam saña ḳurbān belā çeken cānım
Fedā ḳademleriñe cism ü cān Ḫudā Ḥāfıẓ

Ölende gel başımı al diz üste ḳardaşım
Benimle hem nefes ol bir zamān Ḫudā Ḥāfıẓ

İdüp Ḥüseyne vaṣiyyetlerin bi-çeşm-i pür-āb
Kemāl-i ḥasret ilen gösterüp ʿuḳābe rikāb

[182a] Olup revāne-i meydān-ı ʿazīz Şīr-i Ḫudā
Dalınca gözyaşı cārī ḳılup imām-ı Hüdā

Vefālı ḳardaş idi ḳılmadı firāḳına tāb

[1865] ölümden: olupdur GH.
[1866] dutulmış: düzülmiş GH.
[1867] tökdi gözyaşın: açdı başın KM.
[1868] o dem: ġaraż GH.
[1869] irişdi: yetişdi GH.
[1870] şeh-i: şāh-ı KM.

Eli yürekde dalınca düşüp iderdi ḫiṭāb

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Vā aḫa vā firḳata vā miḥnetā vā ġurbetā
Vā sübūrü'l-Ḥüseyn fi'l-verā vā ẕilletā

Kerbelā saḳḳāsı ḳardaş ḳıl naẓar aḥvālime
Firḳatinden gözlerim ḳan yaş töker vā ḥasretā

Sen süvāri ben piyāde birce saʿat ṣabr ḳıl
Gitme cānım gitdi ey dil-bend-i şāh-ı *Lā-fetā*[1871]

Sen gibi ḳardaşdan ayrılmaḳ çetindir aġlaram
Yoḳ penāhım bī-kesim vā Caʿferā vā Ḥamza tā

Düşmenim[1872] çoḳ yāverim yoḳ Kerbelāda yalıñız
Bir nefer yār ü muʿīnim ḳalmadı vā ḳılletā

Bir zamān ārām ilen git cānımı aramayın
Gitme ġāfil ey ʿazīz-i tāc-dār-ı *hel etā*[1873]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu dilleri diyüp aġlardı şāh-ı ʿarş-ı esās
Baḳup ne gördi işid pür-[1874] ṣadāsını ʿAbbās

Getürmeyüp ġam ü hicr ü[1875] firāḳa ṭāḳat ü tāb
Bir ayrı diller ilen eyledi bu nevʿ ḫiṭāb

Amān di[1876] ṣabr eyle şehzāde ḳardaşım gitme
Yıḳup evimi bu dünyāda ḳardaşım gitme

Beni ḳoyup gözi yaşlı dalınca nāle-künān
Bu ḳan ilen dolı ṣaḥrāda ḳardaşım gitme

Nifāḳı berhem olan Kerbelā ġarībi Ḥüseyn
Gelüpdi nāle vü feryāda ḳardaşım gitme

Görüp Ḥüseyni bu ḥāl ile nāʾib Zehrā
Cenāb-ı Zeyneb-i ġam-dīde bānū-yı dü-serā[1877]

[1871] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1872] düşmenim: düşmānım KM.
[1873] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[1874] işid pür: işidmiyor KM.
[1875] ü: - KM.
[1876] di: dir KM.
[1877] dü-serā: üserā KM.

Ovuşdurup yüregin ḳıldı gözyaşın cārī
Ḫiṭab ḳıldı ki ey Kerbelā ʿalem-dārı

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çoḳ gitme nāz ile dolanup ḫaymegāha[1878] baḳ
Hicrinde āsmāna çıḳan dūd-ı āha baḳ

Ṣabr eyle vā aḫā sesi yandırdı ʿālemi
Āl-i ʿAlī açup nice zülf-i siyāha baḳ

[182b] Ḳoymış elin beline piyāde fiġān ilen
Ḳardaş diyüp dalınca gelen pādişāha baḳ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşitdi nāle vü efġān-ı Zeynebi ʿAbbās
Baḳup ne gördi ḳurulmış o çölde özge esās

Dolandırup gözini diḳḳat ile ḳıldı naẓar
Görüp İmām-ı Ḫüseyn ġarīb ü[1879] teşne-ciger

Töker iki gözi ḳan yaş dalınca dāde gelür
Virüpdı[1880] ḳoltuġuna ellerin piyāde gelür

Gelüp ṭelāṭuma deryā-yı ġayret ʿAbbās
ʿUḳabdan yere saldı özin o zübde-i nās

Didi fedā saña biñ mertebe bu cān ile baş
Amān di[1881] virme ḫacālet baña Ḫüseyn ḳardaş

Gelüp temevvüce ġam ḥadd ü ḥaṣrdan aşdı
Açup ḳolın iki ḳardaş o dem ḳucaḳlaşdı

Basanda baġrına ḳardaşını imām-ı Hüdā
Olup ʿayān cemʿ *E'ş-şems-i ve'l-ḳamer*[1882] peydā

Ḳoyup biri biriniñ gül cemāline yüzini
Velīk nuṭḳ yoḳ idi diyeydiler sözini

O ḳadar aġladı şāh-ı şehīdi teşne-lebān
Temām gözden aḳan yaşı oldı ḳırmızı ḳan

[1878] ḫaymegāha: Kerbelāya GH.
[1879] ü: - KM.
[1880] virüpdi: urupdı KM.
[1881] di: dir KM.
[1882] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)

Didi bu çölde bozılmış sitemle pergārım
Teraḥḥum eyle bana ey ʿazīz ʿalem-dārım

Beni ayırma özünden ġarīb ü bī-yārım
Ḳalınca bugüne ölmeklige sezā-vārım

Gerek seninle olam ben de ʿazim-i meydān
Gelem fiġāna ġamında çü Ḳumrī-i nālān

77

Meclis-i Düyüm Şehādet-i Cenāb-ı Ebū'l-Fażlu'l-ʿAbbās ʿAleyhi'-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çün açdılar zamānede ebvāb-ı miḥneti
Arayiş itdi çarḫ-ı bisāṭ-ı muṣībeti

Taḳsim olundı derd ü belā enbiyālara
Evvel yetişdi Ādeme Hābīl hicreti

Ṭūfān binā ḳoyıldı cihān içre Nūḥ içün
Gördi belā vü derdi ġam-ı bī-nihāyeti

[183a] Eyyūbı ḳıldılar ġam-ı ṣabr[1883] ile imtiḥān
Çekdi zamānede niçe yıllar meşaḳḳati

Taʿyīn olundı Yūnus içün baṭn-ı ḥūtda
Meʾvā-yı ʿaşḳ menzili Miʿrāc ḳurbiyyeti

Nemrūd odı virildi[1884] Ḫalīle belī maḳām
Āḫirde oldı nār-ı gülistān ḫulleti

Gitdi manā-yı ʿaşḳa ẕebīḥ aldı hem ʿavż
Ḳurbān kesilmedi ne idi bilmem ʿilleti

Yaʿḳūb ḳırḳ yıl aġladı vā Yūsufā diyüp
Bükdi belini Yūsuf-ı Kenʿān firḳati

Nüşāre çekdiler Zekeriyyāyı ẓulm ilen
Dār-ı fenāda ḳalmadı bi'l-merre ṭāḳatı

Yaḥyā başını ṭaşt-i ṭalā içre kesdiler
Yandırdı ḥalḳ-ı pākini ḫançer ḥarāreti

[1883] ṣabr: ḍarr KM.
[1884] odı virildi: odını virdile GH.

ʿĪsāyı çarmıḫa çeküp fırḳa-i Yehūd
Her dem getürdi başına yüz biñ siyāseti

Dendān-ı pāk-i Aḥmed-i Muḫtārı sındırup
Geldi berūze ḳavm-i Ḳureyşin ʿadāveti

Ḍarbet urıldı başına mescidde Ḥaydarın
Al ḳana ġarḳ itdile[1885] şāh-ı vilāyeti

Ammā temāmısıyla berāberdi bunların[1886]
Ḥaydar berāberi iki server muṣībeti

Serdār-ı mevte Caʿfer-i Ṭayyār-ı nām-dār
Saḳā-yı deşt-i kerb ü belānun[1887] şehādeti

Oldı eger her ikisiniñ ḳolları ḳalem
Caʿfer hara meger hara ʿAbbās cürʾeti

Ẓāhirde bir muṣībet-i ʿuẓmāya oḫşuyor
ʿAbbāsa hardā Caʿferin olsun şebāhati

Naʿşın cüdāya urdılar Ṭayyār-ı Caʿferin
ʿAbbās teg irişmedi biñ oḳ cerāḥati

Caʿfer tapup şehādet eger arż-ı mevtede
Düşman elinde görmedi vallāhi ẕilleti[1888]

Naʿşı cüdādan eyledi pervāz göklere
Oldı ḫalāṣ buldı[1889] ölen soñra rāḥati

[183b] ʿAbbās tek[1890] cüdāda başa Şāma gitmedi
Vīrānede işideydi düşmān şemāteti

Saḳā-yı Kerbelā ḳurı yerlerde virdi cān
Hergiz yanında olmadı Ḳurʾān tilāveti

ʿUryān cenāze üç gice gündiz mezārsız
Öz ḳanı oldı cismine gülnār ḫilʿati

Yüz biñ yaradan artıḳ idi ol ġarīb içün
Ṣaḥrā-yı Kerbelāda Sekīne ḫacāleti

[1885] itdile: itdiler KM.
[1886] temāmısıyla berāberdi bunların: berāberdi hāmusıyla onlarun GH.
[1887] kerb ü belānun: Kerbelānıñ KM.
[1888] vallāhi ẕilleti: billāhi fırḳati GH.
[1889] buldı: tapdı GH.
[1890] tek: - GH.

Ḳumrī hevā-yı vaṣl ile yandı zamānede
Yā Rab nola müyesser olaydı ziyāreti

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mekātibān-ı şecaʿat-i āl-i İbrāhīm
Ḳılup kitāb-ı hünerde bu nevʿ ilen her ḳısım

Çü nūr-ı dīde-i Ḥaydar eşref-i nāṣ
Gül-i ḥadiḳa-i sulṭān-ı *Lā-fetā*[1891] ʿAbbās

Zemīn-i Māriyede ol yegāne-i ebdāʿ
Ḥüseyn-i teşne-leb Kerbelāyı ḳıldı vedāʿ

Vücūdı olmaḳ içün nāvek-i belāya hedef
Kemāl-i şevḳ ile yüz ḳoydı rezmgāha ṭaraf

O dem ki pādişeh-i[1892] Kerbelādan ayrıldı
Belī kemendine girdi belādan ayrıldı

Kemāl-i şevḳ[1893] ile öz müşkilin ḳılup esās
Düşende müşkile müşkil[1894]-güşādan ayrıldı

Olan minā-yı muḥabbet fedāsına ḳurbān
Mināya gitdi Ḫalīl Minādan ayrıldı

Ḳuvāy-ı ḫamse çıḳup ḳalıb muḳavvadan
Ḳıvām-ı rūh-ı mücerred ḳavādan ayrıldı

Mücessem oldı çıḳup cism ü cāndan cevher
Fenāya çatmaga dār-ı fenādan ayrıldı

Açılmaġa niçe biñ çeşme sīnesinden ḳan
Zülāl-i raḥmet-i ʿaynü'l-beḳādan ayrıldı

İdüp vedaʿda nūr iḳtibāsını ol māh
Ġurūb ḳılmaġa bi-*Şemsü'ḍ-ḍuḥā*[1895]dan ayrıldı

Besān-ı kevkeb-i dürri enver-i beyżā
Edeble neyyir-i çarḫ-ı vālādan ayrıldı

[184a] Bu fikre düşdile[1896] ḫalḳ-ı cihān[1897] sitāre Saʿd

[1891] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[1892] pādişeh-i: pādişāh-ı KM.
[1893] şevḳ: ẕevḳ KM.
[1894] müşkil: - GH.
[1895] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[1896] düşdile: düşdiler KM.

Meh-i[1898] münīr-i sipihr-i vefādan ayrıldı

Nebāt-ı naʿş arasından cedi miṣāli çıḳup
Cidāle gitdi vaṭandan cedādan ayrıldı

Ġalaṭ degil disem oldı varaḳ varaḳ Ḳurʾān
Düşüp varaḳları ẕevḳ-i ṣafādan ayrıldı

Niẓām-ı dīn bozulup oldı muḫtelif aḥkām
Kelām-ı Ḥaḳḳda ḫaber-i mübtededan ayrıldı

Yetişdi maṣdar-ı külliye ʿumūma ḫalel
Dağıldı ḳāʿide aṣl-ı binādan ayrıldı

Midāḍ-ı noḳṭa pāyin bā-i Bismillāh
Müẕehhib olma ki ism-i Ḫudādan ayrıldı

Kesüp ʿalāḳa-i kitāb-ı mübīnden āyāt
Ne ḥasret ile *elif lām ü rā*[1899]dan ayrıldı

Şehīd kelimesi Ḳurʾān-ı Ḥaḳḳ nāṭıḳda
Velī şehādet içün *Ḳul kefā*[1900]dan ayrıldı

Viṣāli hicre mübeddil olup[1901] çü sūre-i Nūr
Özin kenāre çeküp *kāf ü hā*[1902]dan ayrıldı

Çekildi sūre-i Ṭāhadan āyet-i Hārun
Aḫı ʿalāmeti güyā aḫādan ayrıldı

Vefā-yı ʿahd eyleyüp aṣl-ı maḳṣad yevfun
Şitāb-ı sürʿat ilen *hel etā*[1903]dan ayrıldı

Mütercim olmaġa ḳan ile āye-i Nuṣret
Hüdādan ötrü kelām-ı Hüdādan ayrıldı

Ḫazāne döndi gülistān-ı şāhid-i meşhūr
Velīkim Şimrī *innemā*[1904]dan ayrıldı

Büküldi ḳan gibi ḳadd-i ḳudretallāhı
Keşīdemdi çeküp müddeʿādan ayrıldı

[1897] cihān: - GH.
[1898] meh-i: māh-ı KM.
[1899] "Elif Lām Rā." (İbrahim/1)
[1900] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[1901] olup: ḳılup GH.
[1902] "Kāf Hā" (Meryem/1)
[1903] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[1904] "Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir." (Yasin/82)

Dagıldı ẕulm ile terkib-i kelime-i *ṭā* vü *sīn*
Revādı[1905] ẕikr eylesem *sīni ṭā*[1906]dan ayrıldı

Bozıldı ʿaşir-i şehrü'l-ḥarāmda *ḥā mīm*[1907]
Hurūf-ı ḳatʿanup *mīmi ḥā*dan ayrıldı

Yuferriḳūne[1908] bih-i mülḥaḳ oldı Yāsīne
Sitemle noḳṭa-i evvel nidādan ayrıldı

[184b] 55 Gelüp temevvüce *sefk-i dimāʾı*[1909] deryāsı
Sebīl ḳılmaġa baḥr-i ʿaṭādan ayrıldı

Tühem itdi düşe belki ıtfāḳ-ı büdā
ʿAcāleta yola düşdi büdādan ayrıldı

ʿAlāmet-i vefd-i penāh faṣl-ı ẕebḥ-i ʿaẓīm
Zebīḥ olmaġa aṣl-ı fedādan ayrıldı

Belī olınca müzeyyen ṭalā ilen Ḳurʾān
Bir āye-i sebḳat idüp ibtidādan ayrıldı

Yetişdi ḳalbine elhām ilen nidā-i ḫafī
Der yegāne-i kenz-i ḫafādan ayrıldı

60 Gören diridi ki berḳ-i cihānda lāmiʿ
Şerāre tökmege evc-i hevādan ayrıldı

Vefāʿ-ı ḳavm-i şeyāṭine hemçü tīr-i şihāb
Revāḳ-ı çarḫ-ı firāz semādan ayrıldı

Taṣavvur itdile[1910] Ḥaydar gelüpdi dünyāya
Ḳıtāl-i merḥeb içün Muṣṭafādan ayrıldı

ʿAlem alup eline pādişāh-ı Ḫayber-ken
Şekve ü ferr ile ḫayrü'l-verādan ayrıldı

Melek taḥayyüre düşdi felek ḳalup mebhūt
Bu kimdi[1911] ḫāmis-i āl-i ʿabādan ayrıldı

65 Sekīne baḳdı dalınca didi ʿammim gitdi
Ḳoyup ḳara güne men bī-nevādan ayrıldı

[1905] revādı: revādır KM.
[1906] "Ta-Sīn." (Neml/1)
[1907] "Hā Mīm." (Duhān/1)
1908 "Allah'a ve peygamberlerine iman edenler ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlara gelince, işte onlara Allah mükafatlarını verecektir." (Nisā/152)
[1909] "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?" (Bakara/30)
[1910] itdile: itdiler KM.
[1911] kimdi: kimdir KM.

Atam ḳalup eli ḳoynında dīdesi giryān
Vefālı ḳardaş o bī-aḳrabādan ayrıldı

Bu gidmegimde[1912] ḳayıtmaz daḫı yaḳīn bilem
Kemāl-i ḫüzn ile miḥnet serādan ayrıldı

Hemīşe Ḳumrī-i nālān gibi fiġān iderem
O serv-i gülşen-i īmān-ārādan ayrıldı

Gidende Ḥażret-i ʿAbbās o şāh-ı ʿarş-ı ḳabāb[1913]
Baḳup dalınca iderdi bu diller ile ḫiṭāb

Dolandı gerdiş-i devr-i zamāne vā esefā
Mübeddil oldı bahārım ḫazāne vā esefā

[185a] Feżā-yı gülşen-ārā ġonce güllerim soldı
Esüp semūm sitem-i gülsitāna vā esefā

Daġıldı yāver ü yārim ḳırıldı enṣārım
Bu ġuṣṣadan cigerim döndi ḳana vā esefā

Degildi bes saña beş ḳardaşın müfāreḳatı
Salupdı ġamları od ḫaste cāna vā esefā

Temāmına düzerem dāġı firḳati ʿAbbās
Ḳoyar ḳıyāmete degin yana yana vā esefā

Bu çölde māh-ı benī Hāşimin firāḳından
Dönüpdi ḥicr ile ḳaddim kemāne vā esefā

Fenā cihānda gözüm doymadı cemālinden
Ḳılıc ḳabāḳına ḳıldım revāne vā esefā

Bu ayrılıḳ beni tīz öldirir ne çāre ḳılam
Atam ʿAlīden idi bir nişāne vā esefā

Kime diyüm ġamımı ġam-güsārsız ḳaldım
Ḳalup[1914] işim gice gündüz fiġāne vā esefā

Dirilmenem daḫı ʿAbbāsdan ṣora[1915] vallāhi
Sinān ü ḫançere olam nişāne vā esefā

Olaydı birce ḫaberdār iden o serdārı
ʿİlāc ideydi bu derd-i nihāne vā esefā

[1912] gidmegimde: gidmeklige KM.
[1913] ʿarş-ı ḳabāb: teşne-ciger GH.
[1914] ḳalup: yitüp Gh.
[1915] ṣora: ṣoñra KM.

Görüp bu ḥālet-i Zeyneb bedīde giryān
El itdi miʿcerine ḳıldı[1916] saçların efşān

Gözinde eşk baṣar eyledi dalınca şitāb
Bu nevʿ ḳıldı ʿalem-dār ḳardaşına ḫiṭāb

Sen olmayan ṣora[1917] yā Rāb cihān ḫarāb olsun
Firāḳına niçe ben bī-nevā da tāb olsun

Taḥammül eyle ayaḳ saḫla mihribān ḳardaş
Dalınca gelmege Zeynebde yoḫdı[1918] cān ḳardaş

Görende Zeynebi ʿAbbās ʿuḳabdan düşdi
Açup ḳolın bacı ḳardaş ilen ḳucaḳlaşdı

Çoḳ aġlayup didi Zeyneb ki ey birāder cān
Bu yerde ṣabr eyle bir laḥża ben saña ḳurbān

Diyen zamān[1919] bu sözi ol vaḥīd eyyāme
Gözinde eşk baṣar dāḫil oldı aḫyāme

[185b] Yanar yürekle o maẓlūme-i melek-manẓar
Temām-ı ʿıtret-i Zehrāya virdi ḥāli ḫaber

Libās-ı tāzelerin birce birce[1920] soyundırdı
Getürdi her birine bir ʿabā giyindirdi

Belini baġladı yek-ser esīr dilim var
Salup ḳabāḳına aḫyāmdan çıḳardı kenār

Düzüldi āl-i ʿAlī aldı devr-i ʿAbbāsı
Başında ḳara o ṣaḥrāda dutdılar yası

Gelüp tekellüme Zeyneb didi amān ḳardaş
Bu bī-nevālara raḥm eyle gitme cān ḳardaş

Sen olmayan ṣora[1921] bu heyet ile ḳavm-i şerīr
Cefā ilen aparırlar diyār-ı Şāma esīr

O ḳadar aġladı ʿAbbās düşdi ṭāḳatdan
Alışdı od dutuban yandı cānı ġayretden

[1916] ḳıldı: itdi GH.
[1917] ṣora: ṣoñra KM.
[1918] yoḫdı: yoḳdır KM.
[1919] zamān: ṣoñra KM.
[1920] birce birce: bir bir KM.
[1921] ṣora: ṣoñra KM.

Yoġ idi nuṭḳı cevābı çekerdi her dem āh
Diridi sen daḫı ʿAbbāsa vir ölüm Allāh

Ḳılup müşāhede aḥvāli çün imām-ı zamān
Yetişdi āl-i ʿabāya bedīde-i giryān

Buyurdı aġlamayun dutmayun bu ḥālde yas
Belī çoḳ aġlayacaḳsuz[1922] ölen şora[1923] ʿAbbās

Ḳoyun kifāyet ider öz gamı bu serdāra
Gerek esīr olasuz[1924] yoḳdı sizlere çāre

Ġaraż teselli virüp āl-i Muṣṭafāya imām
Ḳażāya rāżı olup cümle dutdılar ārām

Süvār-ı zīn ʿuḳāb oldı Ḥaydar-ı ṣānī
Vedāʿ-ı bāzinin itdi āl-i ṭahānı

ʿUḳabıñ üste per ü bāl açup miṣal-i ʿuḳāb
Özin yitürdi sipāh-ı muḫālife o cenāb

Yetende fırḳa-i Yācüce zāde-i Ḥaydar
Çeküp ʿinānını durdı çü sedd-i İskender

Ṣalābet ile baḳup ol gürūh-ı bī-ʿāre
Açup lisān-ı ricz geldi nuṭḳ-ı güftāre

78

Ricz-i Ḫānedān-ı Cenāb-ı Ḥażret-i ʿAbbās ʿAleyhi's-selām

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[186a] Eyyühe'l-ḳavm-i ẓulm ʿaleme serdār menem
Nāʾib-i menḳıbet-i Ḥaydar-ı Kerrār menem

Hel etā[1925] maḫzeninin dürr-i girān-māyesiyem
Lā-fetā[1926] dürcine bir lüʾlüʾ-i şeh-vār menem

Şehīd-i vallāhda teşdīd-i meşedded eṣeri
Cāhid ü kelimesine āye-i tekrār menem

[1922] aġlayacaḳsuz: aġlayacaḳsıñız KM.
[1923] şora: şoñra KM.
[1924] olasuz: olasıñz KM.
[1925] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[1926] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Noḳṭa-i ẕāl *İẕe zulziletü'l-erḍi*[1927] żamīr
Ḳudret-i ḳāhire-i ḳādir-i ḳahhār menem

Maḳṣadu'n-nefsine vārisi faḫrü'n-necibā
Ḳul kefā[1928] maṭlabına maḥrem-i esrār menem

Āye-i *Naṣru'n minellāh*[1929] olan feṯḥ-i ḳarīb
Seyf-i berende-i meslūl-i şerer-bār menem

İʿlemü vestemiʿü eyyühe'l-enṣār-ı Yezīḍ
Kelime-i nuṣret Ḥaḳḳı iden iẓhār menem

Ḍaribü's-seyf-i şücāʿe'l-baṭlü'l-Murtażāvī
Ḳāhirü'l-ḳavm-i ʿadū ḳamiʿü'l-eşrār menem

Sālik-i nehc-i Hüdā münhec-i münhec vefā
Lafẓ-ı yevfūn żamīrinde vefādār menem

Ve enā ibn Esedellāh imāmü's-ṣaḳilin
Zāde-i ṣaff-ı şiken server-i ebrār menem

Ḥüccetullāh aḫı bil hü Ḳurʾān-ı mecīd
Faṣl-ı Ḳurʾān-ı mubīn şerḥine ṭomar menem

Müşterī dirmege cān töküle ḳan Merīhiyem
Ṣāḥib-i seyf ü sinān ḫançer-i ḫˇān-ḫˇār menem

Ḳamer-i burc-ı ʿatāyam dürr-i deryā-yı süḫā
Neyyir-i çarḫ-ı velā nūrına āṣār menem

Laḳabım māh-ı benī Hāşim özim zehre cebin
Şems-i iḳlim-i vefā matlaʿ-ı envār menem

Biñ ʿuṭārid yazabilmez hünerim defterini
Her zaḥl ṭıynet içün ṣāʿiḳa-i girdār menem

Kāfdan ḳāfa kimin şevketimin şöhreti var
ʿĀlem-i şevket-ārā mīr-i cihāndār menem

Bir elim āteş-i sūzan bir elim āb-ı revān
Düşmene[1930] berḳ-i belā ḳātil-i küffār menem

[1927] "Yeryüzü kendine has bir sarsıntıya uğratıldığı," (Zilzāl/1)
[1928] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[1929] "Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Mekke'nin fethi) Müminleri müjdele." (Saff/13)
[1930] düşmene: düşmāna KM.

[186b] Şāṭırımdır melekü'l-mevt naḳibimdü ḳażā
Kārvān-ı hünere ḳafile sālār menem

Düşmiş āfāḳı celālim göz açın yaḫşı baḳın
Tanıyun Ḥażret-i ʿAbbās-ı ʿalem-dār menem

Ḳılımışam cānıma biñ ḫançer-i berrānı ḳabūl
Bu Ḥüseyn ḳardaşıma yār ü mededkār menem

Ḳoymusız[1931] sūre-i Tevḥīd gibi ferd ü vaḥīd
Ḳırılup yāver ü enṣārım ü bī[1932] yār menem

Salmusuz[1933] dāire-i miḥnete çün noḳṭa-i nūn
Ve'l-ḳalem nūnıdır ey ḳavm aña ġam-ḫˇār menem

Bükmeyesüz ḳaf gibi ḳadd-i bir endāzesi
Meddi tek ḳaf nūn üstünde hevādār menem

Ey imāmın böyle ḫˇār öldüren ümmet işidin
Dergehinde[1934] bu şehün[1935] ʿabd-i günahkār menem

Eyleyüpler beni saḳā bu ciger teşnelere
Ḫacaletim çoḳ eli boş dīdesi ḫūn-bār menem

Gelmişem el götürüp cāndan eyā ḳavm-i ẓulüm
Maṭlabım var böyle sevdāya ṭalebkār menem

Ḫançer ü[1936] nīze sizin sīne-i mecrūḥ benim
Ne ḳadar olsa urun yaḫşı ḫarīdār menem

Bir baḳın ḳollarıma kesmege āmāde olun
Ṣānī-i nāṣır-ı dīn Caʿfer-i Ṭayyār menem

Bir bu meşkim dolusı ḳan aḫıdın sīnemden
ʿİvażında su virin cām ile nā-çār menem

İçmenem ben eger ölsem de susuzdan inanın
Olduruben ölmege vallāhi sezā-vār menem

Ḳuruyup lebleri bī-çāre Sekīne yanıyor
Su getürem diyüben eyleyin iḳrār menem

[1931] ḳoymusız: ḳoymuşsıñız KM.
[1932] ü bī: oña KM.
[1933] salmusuz: salmışsıñız KM.
[1934] dergehinde: dergāhında KM.
[1935] şehün: şāhun Km.
[1936] ü: - GH.

Üç yaşında ḳız uşaḳ üç gice gündüz susuz
Kime derdin disün ol ṭıfl-ı pür-sitār menem

Götürem[1937] su oña bir curʿa ḳoyun ṣoñra gelem
Doġrayun peykerimi ḳan ile gülnār menem

Öldirirler iki manṣıb virilen serdārı
Hem ʿalem ṣāḥibi saḳā-yı dil-efkār menem

[187a] 35 Eylerem naẓm ile tasḥīr-i feṣāḥat çemenin
Ḳumrī-i bezm-i ʿazā zīneti eşʿār menem

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp riczin ḥamil livā-yı Ḥüseyn
Gelüp tekellüme saḳā-yı Kerbelāy-ı Ḥüseyn

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ḳavm-i nā-kes ü[1938] ġaddār
Yaḳīn ki sizler içün yoḫdı[1939] neng ü[1940] ġayret-i ʿār

Ne ḳadar cehd eyledim olmadı sözimde eṯer
Ḳadem bu rezmgāha ḳoysun olsa kimde hüner

Hāni ḳıtālime gelmeklige şecāʿ-ı dilīr
Ḳabāḳa çıḳsun idem ṭaʿma-i dem-i şemşīr

40 Mübāriz istedi her ḳadr-i Ḥażret-i ʿAbbās
Başın aşaġa salup durdı fırḳa-i nesnās

Ne cüret eyledi birkes ide suvāl ü cevāb
Ne bir neferde ḳıtāl eylemekde olmadı tāb

Nişāne-i Esedellāhın oldı sīnesi teng
Gidüp ḳarārı daḫı ḳalmadı mecāl ü reng

Rikābın üste durup ibn şīr lem-yezelī
Ṣadā-yı naʿra bülend eyledi bişavt-ı celī

Çehār fersaḫı dutdı mehābet ile ṣadā
Nidā-yı *Yevme yünādi'l-münād*[1941] olup peydā

45 El atdı ḳabża-i şemşīr-i āteş efşāna
Çeküp gılāfdan aldı ele dilīrāne

[1937] götürem: aparun KM.
[1938] ü: - GH.
[1939] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1940] ü: KM.
[1941] "(Ey Muhammed!) Çağırıcının yakın bir yerden sesleneceği gün, (o sese) kulak ver." (Kāf/41)

Başup debelḳayı ebrūsı üste miṣl-i peleng
Urup özini o deryā-yı leşkere çü neheng

mefāīlün mefāīlün feūlün

Elinde ḳılıc server-i yeke tāz
Açup pençe-i aʿdāya çün şāhbāz

Çü ṭayir-i ebābil Rabb-i celīl
Olup düşmānı ḳavmi aṣḥāb-ı fīl

Dem-i tīġ ilen ḳıldı maḫşeri ʿayān
İdüp rūd-ı Ceyḥūn gibi ḳan revān

Tökerdi beden topraḳa bī-ḥisāb
Kesik baş ḳızıl ḳan içinde ḥabāb

Çeküp dem-be-dem naʿra-i Ḥaydarı
Ke-hayy-i siccil eyledi ṣafları

[187b] Yitüp herkese elde şemşīr-i tīz
O melʿūne ḳoymazdı rāh-ı gürīz

Her ol ẓālime ursa nevk-i sinān
İderdi serāy-ı cehime revān

Uranda ḳılıc ḫasma ol nām-dār
Olup cism-i merkūb ü rākib çehār

Bedenler ḳızıl ḳan-ārā nīm-i cān
Çü māhı deryā-i şināver künān

Ḫamāyil bedenler düşüp çāk çāk
O ṣaḥrāda alūde ḫūn u ḫāk

Ten-i pehlüvānān ḫançer-i güẕār
Ḳırılmışdı miṣl-i dıraḫt-ı çınār

O pūr-ı[1942] reşīd emīr-i Necef
Havāle ḳılanda ḳılıc her ṭaraf

Keserdi biçerdi çü elmas-ı tīz
İderdi ʿayān āyet-i rest-a-ḫīz

Sirān-ı ṣanādid ehl-i ḍalāl
Olurdı[1943] ḫazān bergi teg pāy-māl

[1942] pūr-ı: ṣāh-ı GH.
[1943] olurdı: iderdi GH.

O ṣaḥrāda ḳandan zemīn-i basīṭ
Ṭelāṭum ḳılup oldı baḥr-i muḥīṭ

Leked-kūb semm-i semend ü sütūr
Ḳazardı ol ẓālimler içün ḳubūr

Ṣadā-yı amān nāle-i ḥaẕer
Ḳılup gūş sükkān āfaḳı ger

Göründi ʿalāmet-i *yevmü't-tenād*
ʿAyān oldı şūr-ı *yunādi'l-münād*[1944]

Çeküp naʿralar ibn emīr-i Ḥuneyn
Diridi temāşaya gel yā Ḥüseyn

Dem-i tīz şemşīr-i elmāsa baḳ
Vefā[1945] kānı ḳardaşın ʿAbbāsa baḳ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż bu şūriş-i ġavġāya şāh-ı dil-ḫaste
Süvār-ı zīn semend oldı çıḳdı tel üste

Görüp şecāʿat-i ʿAbbāsı şāh-ı ʿarş-ı firāş
Bülend ṣavt ile seslendi merḥaba ḳardaş

[188a] Fedā o ḳollarıña ey meh-i[1946] benī Hāşim
Atam ʿAlī bedeli şāhzāde ḳardaş

Yetende ṣavt-ı imām ol vaḥīd āfāḳa
Dü-bāre urdı özin fevc-i leşker-i Şāma

Ḳarışdı birbire[1947] yek-ser dağıldı naẓm-ı sipāh
Kaçardılar ḳabaḳından çü külle rübāh

ʿAlem yıḳıldı bozuldı ṣaf-ı yemīn ü yesār
Ḳarārdan geçüp iş ḳoydılar bināy-i firār

Besān-ı mūr ü milḥ fevc ḳavm-i Süfyāni
Töküp o saçlarını[1948] dutdılar beyābānı

Cerād-ı münteşir āsā o fırḳa-i tersā[1949]

[1944] "(Ey Muhammed!) Çağırıcının yakın bir yerden sesleneceği gün, (o sese) kulak ver." (Kāf/41)
[1945] vefā: vefālı KM.
[1946] meh-i: māh-ı KM.
[1947] birbire: birbirine KM.
[1948] o saçlarını: silāḥlarıñ KM.
[1949] tersā: tersān KM.

Dutup firār yolın oldılar cihān fersā[1950]

Ṣadā-yı e'l-ḥaẕer ve'l-amān bī-hünerān
Zemīn-i Māriyede saldı ʿāleme ṭūfān

Bu girdārı gören demde mārid ibn Sudeyf
Zebāna çekdi cehennem gibi didi ṣad ḥayf

Eyā gürūh-ı şeḳāvet esās-ı kīne-şiʿār
Ne bāʿiṯ oldı meger yoḫdı[1951] sizde ġayret üʿār

Bu bir neferden eyā ḳavm-i dūn-ı bed-bünyād
Firār idüp daġılursuz miṯāl-i ḫayl-i cerād

Dutam ola bu civān maḥż-ı şuʿle-i āver
Feżā-yı rezmde yalñızdı[1952] ey münāfıḳlar

Taʿaccüb işidi[1953] ki bir nām-dāra yüz biñ cān
Götürmeyüp ḳaca daʿvā gününde tāb ü tüvān

Görem sizin gibi bī-neng-iʿāraʿār olsun
Yezīd niʿmeti siz ḳavme zehr-i mār olsun

Eger ele alasuz[1954] birce ḳabża yerden ḫāk
O ḫāk ilen ideceksüz[1955] bu Hāşimī helāk

Diyüp bu sözleri ḳıldı libās ü raḫtını çāk
Ṣadā bülend eyledi ey cemāʿat-i bī-pāk

Kenār olun çekilün siz durun temāşaya
Baḳıñ şecāʿatime men girende daʿvāya

Temāmıñız işidün bīʿat-ı Yezīde ḳasem
Dalımca gelse eger her dilāver öldürem

[188b] Bu Hāşimīyi gören eylerem ne nevʿ ile ḫ̆ār
Miṯāl-i[1956] āhū-yı vaḥş ola pelenge dū-çār

Görende Şimr-i laʿīn māridi belā vü güẕāf
Ḫiṭāb idüp ḳoşuna ey gürūḥ-ı bī-inṣāf

[1950] fersā: - KM.
[1951] yoḫdı: yoḳdur KM.
[1952] yalñızdı: yalḳuzdur GH.
[1953] işidi: işidir KM.
[1954] alasuz: alasıñız KM.
[1955] ideceksüz: ideceksiñiz KM.
[1956] miṯāl-i: besān-ı GH.

Çekiñ temāmıñız el cengden dutun ārām
Bu emrde mārid-i nām-āver eylesün iḳdām

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Gelüp ġayrete mārid-i ceng-cū
Silāḥ-ı neberd istedi olʿadū

Zerre üstüne giyüp bī-direng
Belin baġladı teng baġrım ceng

Alup ḫod fūlādı ba-ḳaḥr u kīn
Ḳoyup başa çün künbed-i ahenin

Ten-i naḫş mānend-i kūh-ı Uḥūd
Mücessem olup zāde-iʿabdūd

O hem ṣavlet-i merḥab-ı Ḫayberi
Müretteb ḳılup farḳına miġferi

Ḫamāyil ḳılup tīġ-ı berrān-ı tīz
Giyindi o ẓālim bi-ʿazm-ı sitīz

Olup nīze miṣl-i dıraḫt-ı çınār
Olup tevsen-i aşḳar üste sivār

Çeküp naʿra ol kāfir-i nerre-div
Salup naʿrası leşker içre ġırīv

Ḫiṭab itdi ey ḳavm-i bī-āb-rū
Görün atlanup mārid-i kīne-cū

Urun ṭabl[1957] cengi çalıñ kerre nāy
Düşe lerzeye künbed-i heft lāy

Çalındı dehl çıḳdı āvāz-ı kūs
Dolup taḥt ne künbed-i anbūs

Ney ü nāy ü naḳāre būḳ ü nefīr
Urıldı yitüp nāle tā çarḫ-ı pīr

Ḳılup leşker-i Kūfiyān helhele
Cihān-ı fenāyı dutup velvele

Gelüp şūre ṭabl-ı beşāret sesi
İḥāṭa ḳılup ṭārem-i aṭlası

[1957] ṭabl: ṭablı KM.

[189a] Bu şevketle ol nā-bekār-ı ʿanīd
Cilvede otuz pehlüvān-ı reşīd

Getürdi o melʿūnı tā rezmgāh
Ḳayıtdı dü-bāre sirān-ı sipāh

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

105 Görende māridi şevketle şāh-ı kerb ü belā
Oġuşdurup yüregin çekdi āh-ı vāveylā

Dolandırup yüzini ḫaymegāha mīr-i[1958] ʿArab
Fiġān ü āh ile seslendi ey anam Zeyneb

Yetīm uşaḳları git ḫaymeden kenāre götür
Temāmısın baş açıḳ eyle el duʿaya götür

Di ey anam ḳızı Gülşüme geldi vaḳt-i fiġān
Kömek[1959] zamānıdır alsun eline bir Ḳurʾān

Diyin Sekīneye töksün yüzine zülf-i siyāh
Götürsün ellerine ey bacı Kelāmullāh

110 Ḫaber virin ol ḳara gönli şeh-per-i bānūya
El atmasun ne ḳara miʿcere ne gīsūya

Gidüp ḳucaġına ḳundaḳ-ı Aṣġarı alsun
Sekīnenin başın açup ḳabāḳına salsun

Ṣamīm ḳalb ile Allāha ilticā eyleyün
Vefālı ḳardaşım ʿAbbās içün duʿā eyleyün

Bugünde mārid-i bī-dīn elinde olmaya ḫˇār
O nā-bekār ḳūy-ı pehlüvāndı[1960] şöhreti var

O dem[1961] ʿıyāl-i peyember[1962] iderdi nāle vü zār
Yetişdi Ḥażret-i ʿAbbāsa mārid-i ġaddār[1963]

115 Nehīb urdı ki ey zāde-i emīr-i Necef
Ne ḳadar leşker-i küffār olup elinde telef

Bu dem temāmısının intiḳāmını alam

[1958] mīr-i: emīr-i KM.
[1959] kömek: kövlek GH.
[1960] pehlüvāndı: pehlüvāndır KM.
[1961] o dem: ġaraż GH.
[1962] peyember: peyġamber KM.
[1963] ġaddār: ḫūn-ḫāˇr GH.

Seni şehīd eyleyüp kāniyāne od salam

Ezel ḳabaḳca senin emriñi temām iderem
ʿIyāl-i Ḥaydarı bi'l-merre ḳatl-iʿām iderem

Urup o nākes-i bī-dīn bu nevʿ lāf-ı güzāf
Elinde nīzeye virdi tekān-ı baġrım muṣāf

feʿūlün feʿulün feʿūlün feʿūl

Gelüp ḳahra ʿAbbās-ı vālā nejād
Didi ey laʿīn-i ḫabāṯet nihād

[189b] 120 Dilin baġla aç ellerin urma lāf
Bugün iş gören tīġ-i ḫār-ı şikāf

Ḳoyup nīzeyi urma nevk-i lisān
Lisān-ı nevki urma ḳadd ü kār zenān

İder tīġ ilen pehlüvānlar cidāl
Münāsibdir ʿavratlara ḳil ü ḳāl

Ḳılar feṯḥ-i daʿvāda şemşīr-i tīz
İnāṯ ehli eyler zebānı sitīz

Başında gidüp māridin ʿaḳl ū hūş
ʿAżablandı deryā teg itdi ḫurūş

125 Virüp ḳahr ilen nīzeye bir tekān
Ḥavāle ḳılan demde nevk-i sinān

Dutup nīzeye[1964] żayġam-ı sehm-nāk
Elinden çıḳardı[1965] çeküp ḫışmınān

Senin vü benini urup birbire
Ḥavāle ḳılan demde ol kāfire

Çekildi o ẓālim cedādan kenār
Eserdi ḫazān bergi teg bī-ḳarār

Döküp pehlu-yı tevsene ol sinān
Yıḫıldı ferş virdi fī'l-für-i cān

130 Piyāde o melʿūn-ı bī-neng ü ʿār
Çü rü-bāhı mekkār iderdi firār

[1964] nīzeye: nīzesin KM.
[1965] çıḳardı: götürdü GH.

ʿUḳāb üzre ʿAbbās elinde cedā
O bī-dīni ḳoymazdı olsun rehā

Bu hengāmede māridi bī-ḥicāb
Öz aṣḥābına eylerdi ḫiṭāb

Cemāʿat daḫı ḳalmadı bende cān
Bu serdār-ı leb-teşne virmez amān

Revā olmadı maṭlabım ḳaldı kām
Ḫalāṣ eyleyin ey dilīrān-ı Şām

O dem bir ġulām-ı şeḳāvet-i şiʿār
Süvār oldı bir tevsen-i rāh-vār

Şitāb ile yüz ḳoydı bahr-i necāt
Vire tā o bī-dīne tapsun ḥayāt

[190a] Gelen demde ol bī-hayāya ṭaraf
Yolın kesdi ferzend-i şāh-ı Necef

Ġulāma idüp nīze-i eşnā
Yıḳup ser-nigūn ḳıldı ʿömrin fenā

Alup tevseni döndürende ʿinān
Yitüp māride miṣl-i şīr-i zebān

Rikāb üzre ḳalḳup bi-ṣavt-ı celī
Cigerden çeküp naʿra-i yā ʿAlī

Hemān naʿradan ḳoydı şūrü'n-nüşūr
Ḳıyāmet ʿayān oldı bī-nefḫ-i Ṣūr

Hemān naʿradan çarḫ olup bī-ḳarār
Zemīn-i belā esdi sīm-āb-vār

Hemān naʿradan daşdı baḥr-i belā
Tezelzül düşüp titredi Kerbelā

Hemān naʿradan banġ-i raʿd-i mühīb
Dutup her mekānı baʿīd ü ḳarīb

O saṭvetle serdār-ı iḳlim-i nāz
Elin ḳıldı evc-i hevāya firāz

Virüp nīzeye ḳahr ilen pīç ü tāb
Dutup elde mānend-i tīr-i şihāb

O ḥāletde dürdāne-i lev keşf
Baḳup ḥasret ilen imāma ṭaraf

Didi eyle bir dem naẓar yā Ḥüseyn
ʿAlem-dārın eyler hüner yā Ḥüseyn

Baḳup şüstüme ey imām-ı mubīn
Buyur maşaallāh ṣad āferīn

Gelen demde ʿAbbāsdan bu nidā
Temāşaya durdı imām-ı Hüdā

Naẓar saldı cürʾetli ḳardaşına
Virüp ibtidā iẕin gözyaşına

Rikāb üste ḳalḳup bi-ṣavt-ı celī
Ḫiṭāb itdi ey yādigār-ı ʿAlī

Bu bī-dīne ey mīr-i leb-teşnegān
Amān virme ur nīze-i cān-sitān

[190b] Yiten saʿat ʿAbbāsa ḥükm-i imām
Virüp bāz-ı bāzūya devr-i temām

İdüp pençesin evc-i çarḫa firāz
Hücūm eyleyen demde çün şāhbāz

Senin ü benini cüdā titredi
Ḳader kaldı ḥayrān ḳażā titredi

Bülen itdi Allāh-ı Ekber sesi
O seslen hem āvāz olup nīzesi

İşāret iden demde nevk-i sinān
Ḳılup māridin ḥalḳ naḥsin-i nişān

Geçüp berḳ-i lāmiʿ gibi rümḥ-i tīz
Yıḳıldı yire ẓālim-i pür-sitīz

Kesüp naḫrini güşeden tā be-güş
Tenin eyledi ḳan ilen sürḫ-i pūş

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu yerde ḳıldı iḥāṭa şuyūn-ı şeyn
İrişdi ḫāṭır-ı maḫzūne ġazve-i ṣaffeyn

O rezmgāhda bir gün dem zamān-ı seḥer

İki ṭarafda ḳurulmışdı ceng içün ṣaflar

Derūn-ı ḫaymede sulṭān-ı kişver-i iʿzāz
Olup ʿibādete meşġūl iderdi rāz ū niyāz

Kenār-ı dāire-i bārgāh-ı şāh-ı Necef
Düzilmiş idi kemer besteler ṣaf ender ṣaf

Temām-ı muntaẓır-ı ḥükm-i Ḥaydar-ı ṣaff-der
Tażarruʿ ile namāz üzre sāḳī-i kevṯer

Ṣaf-ı Muʿāviyeden bir laʿīn-i nākes-i dūn
Sütūn-ı küfr adı sıḳlab adı melʿūn

Fünūn-ı rezmde ʿÖmer İbn ʿAbd ile redīf
Cidāl ü ceng ü şecāʿatde merḥeb ile ḥarīf

Ḥużūr-ı zāde-i Süfyānda urdı lāf ü güzāf
Ġurūr ü naḫvet ü ʿucb ile ḳıldı ʿazm-i muṣāf

İrende maʿraż-ı āverdgāha ol ġaddār
Mehābet ile çeküp naʿra eyledi iẓhār

Gelin ḳıtālime ey ḳavm-i āl-i ʿİmrānı
Görün şecāʿat-ı enṣār-ı āl-i Süfyānı

[191a] Benim dilāver ʿadı laḳab adım sıḳlab
Getürmez ʿālem-ārā şīr-i ḍarb destime tāb

Hani baña bugün hem-neberd olan gelsün
Bu şīr cengine bir şīr-i merd olan gelsün

Bahār-ı ebri gibi geçdi saṭvet ile ḫurūş
Mübāriz istedi ḳıldı çü baḥr-i ʿummān cūş

İki civān-ı reşīd ü dilāver-i devrān
Ṣufūf-ı leşker-i islāmdan ḳılup cevlān

İrişdiler o laʿīne elinde ʿuryān tīġ
Görüp o ḥāleti siḳlab çekdi naʿra çü mīġ

Uzatdı her iki ser pençesin bi-ḳahr temām
İki dilāveri dutdı elinde miṯl-i hümām

Ne oldı fırṣat-ı ceng anlara ne rāh-ı gürīz
Urup biri bire ḳıldı şikest ü rize ü rīz

Kemāl-i ḳahr ile ol ʿömr ü ʿanter-i ṯānī

Mehābet ile dolandı temām-ı meydānı

Gezerdi sāḥit-i meydān-ı rezmi naʿra zamān
Yoḳ idi kimsede yārā-yı cürʾet-i meydān

Ne gördiler ṣaf-ı islāmdan çü şīr-i jebān
Belinde tīġ-i belā bir nikāb-dār-ı civān

Urup semendine mihmīz-i tīz-i ḫār-engīz
O ẓālimin yolını baġladı be-ʿazm-i sitīz

Kesüp ḳabāḳını durdı çü sedd-i İskender
Görüp bu ḥāleti ol bī-ḥayā-yı kīne-eṣer

Zebüñe ḳuvvet-i bāzūsına olup maġrūr
Hücūm ḳıldı o serdāra miṣl-i kelb-i ʿuḳūr

Bilinde maṭlab-ı sıḳlabı ol civān-ı dilīr
Uzatdı nice merdānesin çü pençe-i şīr

İki benānını bend-i kemerde eyledi bend
Ṣadā-i naʿra-i Allāh-ı Ekber itdi bülend

Götürdi ḫāne-i zinden hevāya ḳıldı fırāz
Gören diridi ki bir zāġı ṣayd idüp şehbāz

Dolandırup başının üzre merd ü merdāne
Elinde bir ḥareket virdi geldi cevlāne

[191b] Taṣavvur itdile[1966] ḳoydı zemīn bināsından
Dutuldı gūş-ı felek āferīn ṣadāsından

Olup o cürʾete mebhūt-ı dost ile düşmān
Ḳażā baḳup didi ṣad merḥaba felek-i aḥsen

Kemāl-i ḳahr ile çekdi ṣadā-yı yā ḳahhār
Tenin urup yire ḳıldı çü sāye-i dīvār

İnüp aşaġa atından civān ıslaḥa pūş
Ḳılıc çeküp başını kesdi gūşdan nā-gūş

Süvār olup atına elde farḳ-ı ḫūn-efşān
Ḥużūr-ı pāk-i şāh-ı *Lā-fetā*[1967]ya oldı revān

İrende bārgāhı şāh-ı dīn ü dünyāya
Edeble oldı şeref-i hużūr-ı vālāya

[1966] itdile: itdiler KM.
[1967] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Ḳoyup başın yere ol nev-civān ü nevreste
Çekildi durdı cevāb almaġa ayaḳ üste

Dolandırup gözini pādişāh-ı mülk-i Necef
Kemāl-i diḳḳat ile baḳdı ol civāna ṭaraf

Açup lisān-ı güher-bārını Şāh-ı Merdān
Virüp niḳābı yüzinden götürmege fermān

Niḳāb açıldı baḳup ins ü cin mevlāsı
O sehm ü ṣavlet ilen gördi oġlı ʿAbbāsı

Buyurdı eyle beyān kim virüp saña ruḫṣat
Bugünde gitmege meydāne eyledin cürʾet

Edeble ʿarż eyledi şāh-ı ümmete ʿAbbās
Beni bagışlagilin[1968] ey imām-ı cümle-i nās

Talṭif eyle baña olma dil-i melūl baba
Ne idem eylemedi ġayretim ḳabūl baba

Ġurūr ilen gire meydāne bir seg-i ġaddār
Zebān-ı ṭaʿna açam ben durup baḳam nā-çār

Viren zamān bu cevābı o ġayretin kānı
Ayaġa ṭurdı yerinden veliyy-i sübḥāni

Gelüp temevvüce göñlünde lüṭf deryāsı
Getürdi baġrına basdı vefālı ʿAbbāsı

Öpüp cibīnini söylerdi merḥaba oġlum
Ola şecāʿatiñe ins ü cān fedā oġlum

[192a] Bu yerde od dutuben yandı cism-i cānım āh
Ne yerde ḳalmış idi bilmezem Velīyullāh

Zemīn-i kerb ü belāda o bir güzīde-i nās
Uranda māride ḍarbet reşīd aġam ʿAbbās

Dolandırup gözini baḳdı her ṭaraf ḥayrān
Çekerdi āh atasın aḫtarırdı çoḳ nigerān

Diridi hardasan ey şīr-i Kird-gār baba
Gözüm yolunda ʿaceb ḳaldı intiżār baba

Gel imdi[1969] birce temāşaya baḳ bu cürʾetime

[1968] bagışlagilin: bagışlagıl KM.
[1969] imdi: indi KM.

Ḳolıñı boynuma sal aḥsen it şecāʿatime

Ġaraż ki mārid-i melʿūnı ibn Şīr-i Ḫudā
Ḳılup cehīme revān çekdi tīg-ı berḳ-āsā

Besān-ı şīr-i jiyān ibn żayġamü'l-ġazavāt
İdüp hücūm-ı ṣufūf müvekkilān-ı Fırāt

Dilinde naʿra-i Allāh-ı Ekber elde ḥüsām
Basup debelḳayı ebrūsına bi-ḳahr temām

Yarardı ṣafları eylerdi geştelerden kūh
Firār iderdiler her semtden gürūh gürūh

Ḳılardı herkese bir ḥamle merd ü merdāne
Atardı rūḥ-ı pelīdin serāy-ı nīrāne

Ṣufūf-ı berhem olup düşdi naẓmdan efvāc
O rezmgāhda ḳan aḫdı[1970] ḳulzüm-i mevvāc

İdende her ṭarafa şavlet ile ʿaṭf-ı ʿinān
Firār iderdi her nimetle fırḳa-i ʿudvān

O dem[1971] o nāʾib-i sulṭān-ı ʿālem-i imkān
Yigirmi biñ neferi eyledi cehīmeye revān

Dağıtdı Kūfe vü Şām ehlini ṣaf ender ṣaf
Yitürdi yāre degen cānını Fırāta ṭaraf

ʿUḳābı saldı Fırāta bī-ḥālet bī-tāb
Kemāl-i sürʿat[1972] ilen meşkin eyledi pür-āb

Götürdü ketfene bir curʿa su ki eyleye nūş
Baḳan zamānda suya ḳıldı derd ü ġamları cūş

Sekīneniñ ʿaṭşın saldı ḳalb-i ʿaṭşān
Didi ḥarāmdu[1973] ʿAbbāsa su bu dünyāda

[192b] Niçe revādı[1974] serin su içüp olam sīr-āb
Sekīne sūz-ı ʿaṭşdan ola bu çölde kebāb

Töküp suyı yere ol teşne-kām-i ʿayn zülāl
Kemāl-i ḥasret ilen ḳıldı meşki māl-ā-māl

[1970] aḫdı: oldı KM.
[1971] o dem: ġaraż GH.
[1972] sürʿat: vaḳt GH.
[1973] ḥarāmdu: ḥarāmdır KM.
[1974] revādı: revādır KM.

Su içmedi der-i deryā-yı pādişāh-ı Necef
Fırātdan çıḳup öz ḳoydı ḫaymegāha ṭaraf

Yarup ṣufūfı o ferzend-i Ḥaydar-ı Kerrār
İderdi cehd çıḳarmakdan ötrü[1975] meşki kenār

Bu girdār-ı dārda nāgāh muḥārib-i bī-dīn
Kenār-ı rāhda ḳılmışdı ḥīle ile kemīn

Çıḳup kemīnden ol şūm-ı bed-nihād ü şerīr
Ḥavāle eyledi ḳahr-ı temām ilen şemşīr

Uran zamānda ḳılıc ol şerīr-i ẓulm-i şiyem
Nice diyem kesüben ḳıldı ṣaġ ḳolını ḳalem

O demde Ḥażret-i ʿAbbās çekdi bir āhı
Didi kesildi ilāhī[1976] yed-i Yedullāhı

O zāḍe-i şeh-i dīnin ḳolı olanda ḳalem
Ḳabūl eylemedi ġayreti yıḳılsun ʿalem

Yıḳılmadı ʿalem-i pādişāh-ı mülk-i Ḥicāz
Dutup ḳalan ṣol eliyle hevāya ḳıldı firāz

Alan zamān ʿalemi ṣol eline saġından
Ki[1977] ḳoymadı yere müşki düşe ḳucaġından

Bu ḥālet ile gine gösterüp ʿuḳāba rikāb
Yitürmege özini ḫaymeye iderdi şitāb

Dü-bāre ḳıldı kemīn Nevfel ibn Ezraḳ-ı şūm
Besān-ı rübāhe pür-mekr itdi şīre hücūm

O bī-ḥayā dalından fırṣatı ele aldı[1978]
Ḳılıc ḥavāle idüp ṣol ḳolın yere saldı

İki ḳolından o serdār olan zamān meʾyūs
İrişdi[1979] āhı nüh eflāke çekdi bir efsūs

Ḥacālet āteşine yandı cūşa geldi ġamı
Dişinde meşki dutup basdı sīneye ʿalem

Yaralı cān ile ferzend-i Ḥaydar-ı Kerrār

[1975] çıḳarmaḳdan ötrü: çıḫartmaḳına o GH.
[1976] ilāhī: - GH.
[1977] ki: ne KM.
[1978] aldı: saldı KM.
[1979] irişdi: yetişdi GH.

İki rikāb ile aʿdāyı eylerdi kenār

[193a] O demde bir seg-i Şāmı dūn-ı bī-īmān
Virüp[1980] dizin yere men derdi çileye peykān

Olanda nāvek-i peykānı redd-i şüşünden
Yetişdi tīr-i cefā degdi meşkin üstünden

Töküldi ḳana dönen su yire sebīl oldı
Kesildi ṭāḳati ʿAbbās aġam ẕelīl oldı

Diridi āh ile saḳā-yı zaḫm-dār-ı ġarīb
Nidim su olmadı evlād-ı Muṣṭafāya naṣīb

Alup araya o serdārı leşker-i ʿudvān
Urardılar dem-i şemşīr ü nīze ü peykān

Aḳardı ḳan yarasından diridi yā Allāh
Sekīneden ḫacl oldım ḳıl ʿömrimi kütāh

Bu girdārda bir şūm ü ẓālim ü merdūd
Ḳılup ġarīb aġamın fırḳına ḥavāle ʿamūd

Gördim sınaydı[1981] bu çarḫın revāḳ-ı minās
ʿAmūd ḍarbeti sındırdı fırḳa-i ʿAbbāsı

Güli riyāż-ı vefā āb ü tābdan düşdi
Daḫı götürmedi ṭāḳat-ı ʿuḳabdan düşdi

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çün ṣadr-ı zīneden o vefādārı yıḳdılar
Ḳalb-i Cenāb-ı Aḥmed-i Muḫtārı yıḳdılar

Gūyā Uḥudda Ḥamza şehīd oldı tāzeden
Serdār-ı mevte Caʿfer-i Ṭayyārı yıḳdılar

Gülzār-ı dīne bād-ı ḫazān esdi tāzeden[1982]
Serv-i riyāż-ı Ḥaydar-ı Kerrārı yıḳdılar

Şīr-i Ḫudānın eylediler ḳāmetin kemān
Ḳanlı ʿalem elinde ʿalem-dārı yıḳdılar

Atdan düşende topraḳa saḳā-yı Kerbelā
Yüz döndürüp ḫıyāme ḫiṭāb itdi yā aḫā

[1980] virüp: urup KM.
[1981] sınaydı: sındı KM.
[1982] tāzeden: Şāmdan KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Kesildi ṭāḳatim ey yār-i mihribān sensiz
Miṣāl-i ġonce-i gül baġrım oldı ḳan sensiz

Bahār-ı faṣlı bozuldı ṭarāvet-i gülzār
İrişdi[1983] ġonce güle ṣarṣar-ı ḫazān sensiz

Hezār-ı gülşen-i ʿömrim terāneden düşdi
Yıḳıldı serv-i ḫırāman-ı gülsitān sensiz

[193b] Alupdı çevremi yüz biñ süvāre ben yalıñız[1984]
Urarlar peykerime tīġ-i cān-sitān sensiz

ʿİḳab var ʿiḳab üzre sındı bāl ü perim
Görüp ʿiḳab eyledim terk-i āşiyān sensiz

Fırāta gitdim idem teşne lebleri sīr-āb
Özim su içmedim ey şāh-ı teşnegān sensiz

Ne ḳudretim[1985] var idi ḳoymadım yere ʿalemi
Bu ḳavm virmedi bir dem baña amān sensiz

İki ḳolım kesilen ṣoñra meşkim oḫlandı
Yaralı sīnem[1986] olup oḫlara nişān sensiz

Adım zamānede saḳā su üzre doġrandım
Boyandı ḳan ile cismim çü erġuvān sensiz

Yaḳındı[1987] cānım ola pāy-māl semm-i sütūr
Alup araya beni ḳavm-i Kūfiyān sensiz

Ecel dolup gözime intiẓārıñı çekerem
Gözüm yolunda ḳalup çıḳmıyor[1988] bu cān sensiz

Başım diz üste alup gözlerimi bağlamasun
Gidem ne nevʿ ile ey mīr-i kārvān sensiz

Şikeste göñlüm açılmaz ne bir yüzüm gülmez
Eger maḳāmım ola ravża-i cinān sensiz

Susuz dudaḳlarıma urmanan[1989] şarāb-ı ṭuhūr

[1983] irişdi: yetişde GH.
[1984] yalıñız: yalḳuz GH.
[1985] ḳudretim: ḳadar elim KM.
[1986] sīnem: cānım GH.
[1987] yaḳındı: yavuḳdı GH.
[1988] çıḳmıyor: çıḫmazı GH.

Virilse ger bana bin çeşme-i revān sensiz

Salup iki ḳolıñı boynuma ḳucaḳlamasun
Ölünce rūz-ı cezā eylerem fiġān sensiz

Revā degil ḳurı yerlerde āḫir ʿömrümde
Olam çü Ḳumrī-i dil-ḫaste nevḥa-ḫˇān sensiz

79

Meclis-i Evvel Vedāʿ-ı Cenāb-ı Ḳāsım İbn İmām-ı Ḥasan ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey dil göz aç uyan geçüp ʿömr-i civān hani
Bil baġlama[1990] cihāna vefā-yı cihān hani

Her ḳarnda dolar boşalur kārvān geçer
Bu kārvān-ı serāya gelen kārvān hani

Beş gün ḳalup temām dil-i āzürde gitdiler
Bir baḫ gelen o ḳafilelerden nişāne hani

[194a] Çoḳ gülşeni ḫarāb eyledi şarṣar-ı ḫazān
Bülbül hani o güller hani gülsitān hani

5 Çoḳ serv baş çeküp felege bāġ-ı ʿömrümde
Ol bāġ-ı ʿömr ne oldı[1991] o servi revānı hani

Topraḳ dolup o başlara egmezdi çarḫa baş
Aʿżā hani cesed hani cism ile cān hani

Çoḳ nāzeninleri çeküp āġūşa mār ü mūr
Toprāḳ içinde onları yāda salan hani

Noldı zamāne içre ulü'l-ʿazm-i enbiyā
Fikr eyle gör temām-ı mülūk-ı keyān hani

Hīç ḳoymayupdı bir ṭaşı ṭaş üzre bu felek
Vīrāne olmayan di görem ḫānımān hani

10 Çoḳ evleri dağıtdı bu devrān-ı rūzgār
Āl-i ʿaba gibi ḳapusı bağlanan hani

[1989] urmanam: virmaram GH.
[1990] bağlama: bağla KM.
[1991] ne oldı: tökdi GH.

Çoḳ ṭoyları cihānda felek yasa dönderüp
Ḳāsım teg ellerine ḫına ḳan yaḳan hani

Çoḳ nev ʿarūsı çarḫ eyleyüpdir ḳara duvaḳ
Ammā duvāḳı ḳan ile elvān olan hani

Dāmādlar[1992] zamānede çoḳ[1993] nā-murād olup
Aʿżāsı ḫançer ile susuz doġranan hani

Dāmād-ı Kerbelā teg eli degmeyüp ele
Çöllerde naʿşı üç gice ʿuryān ḳalan hani

Āl-i ʿAlī muṣībetini naẓma çekmege
Hīç zī nefesde ṭāḳat-ı şerḥ ü beyān hani

Tā ḥaşr olunca her işiden nālesin dir
Bezm-i ʿazāda Ḳumrī-i şīrīn-zebān hani

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Müşāhidān-ı helāl-i sipihr-i miḥnet ü ġam
Müzeyyinān-ı cemāl-i ʿarāyiş-i mātem

Böle[1994] rivāyet idüp ṣubḥ-ı leyl-i ʿĀşūrā
Zemīn-i Māriyede nūr-ı dīde-i Zehrā

Baḫup ne gördi ḳırılmış temāmı enṣār
Batupdı ḳanına çoḳ nev-civān-ı lāle ʿiẕār

[194b] Ne ʿavn var ide dāde ne fażl ü ne Caʿfer
Ne ṣāḥib-i ʿalem ʿAbbās ü ne ʿAlī Ekber

Dutupla[1995] āl-i ʿAlī cümle ḫaymede yası
Birisi Ekberi oḫşar birisi ʿAbbāsı

Görüp bu ḥāleti ol cinn ü ins mevlāsı
Gelüp ṭelāṭuma kalbinde ġuṣṣa deryāsı

Ḫıyām ü tel arasında imām-ı ʿarş-ı ḳabāb
Zebān-ı ḥāli bu maẓmūna eylerdi ḫiṭāb

Düşüpdi tenge işim Kerbelāda yā ceddā
Ḳalup belālı başım biñ belāda yā ceddā

[1992] dāmādlar: çoḫlar GH.
[1993] çoḳ: bozulup GH.
[1994] böle: böyle KM.
[1995] dutupla: dutuplar KM.

Neẓāre eyle bu ümmet salup ne ḥāle beni
İşim fiġān ġam ü derdim ziyāde yā ceddā

Elimden aldılar enṣār ü yāri yāverimi
Ḳoyupla[1996] bir beni yalñız[1997] arada yā ceddā

Olupdı meh-i benī Hāşimim batupdı ʿalem[1998]
Kömeksizim[1999] daḫı dār-ı fenāda yā ceddā

Yoḳ imdi birce alan Ekber oġlumın ḳanın
Muʿīn olaydı baña Neynevada yā ceddā

Özim ġarīb vilāyetde ḳalmışam ḥayrān[2000]
Ādemsizim irişen[2001] yoḫdı[2002] dāde yā ceddā

Baḳup baña gözinin yaşınıı töker Zeyneb
Benim ġamımdır o baḫt-ı ḳarada yā ceddā

Olaydı kāş başımdan belā-yı defʿ eyleyen
Görünce başımı nevk-i cüdāda yā ceddā

Zebān-ı ḥāl-i ciger kūşe-i beşīr ü neẓīr
Ḳılup İmām-ı Ḥasan oġlı Ḳāsıma teʾşīr

Derūn-ı ḫaymede ol serv-i nāz-ı gülşen-i cān
Didi fiġān ile lebbeyk ey imām-ı zamān

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ufḳ-ı ḫaymeden çıḳup nāgāh
Bir celāl ile çārde şebhe māh

Ḳıldı gūyā cihānı nūrāni
Yed-i beyżā ilen Kelīmullāh

Yüzi gül reng ü ʿārıżı lāle
Gözyaşı gül yüzinde çün jāle

[195a] Nev-civān-ı çehārde sala
Dāg-ı ḥasret cigerde sīnede āh

[1996] ḳoyupla: ḳoyuplar KM.
[1997] yalñız: yalḳuz GH.
[1998] olupdı meh-i benī Hāşimim batupdı ʿalem: olupdır māh-ı benī Hāşim batup ʿalemim KM.
[1999] kömeksizim: gölgesizim KM.
[2000] vilāyetde ḳalmışam ḥayrān: vilāyet ġarīb düşman çoḳ KM.
[2001] irişen: yetişen GH.
[2002] yoḫdı: yoḳdır KM.

Seslenürdi bi-suz ū derd ü miḥen
Çekme ġam geldim ey imām-ı zamān

Saña ḳurbāndı[2003] Ḳāsım ibn Ḥasan
Ḳırılup ḳalmayup egerçe sipāh

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu şevḳ ilen o ʿazīz-i[2004] riyāż-ı ḫayr anām
Yitüp imām-ı zamāne bu nevʿ ḳıldı selām

Ki ey ġarīb ü dil-efkārı ʿammü selām-ı ʿaleyk
Belā vü miḥnete serdār ʿammü selām-ı ʿaleyk

Civānları ḳırılup yāri yāveri dağılan
Ḳalan bu ġurbet-ārā ḫ̬ār ʿammüm selām-ı ʿaleyk

Kömeksizim[2005] dime yandırdı āhın eflāki
Bugün menem saña ġam-ḫ̬ār ʿammü selām-ı ʿaleyk

Görende Ḳāsımı ol pādişāh-ı dil-ḫaste
Dolup iki gözi aldı selāmın āheste

Şerār-ı āhı zemīn ü zamānı yandırdı
Yüzini Ḳāsım-ı şehzādeden dolandırdı

Görüp o ḥāleti Ḳāsım geçüp ḳabāḳına
Yıḳıldı ʿacz ile ol serverün ayaġına

Yapuşdı dāmenine çekdi ḳalbden āhı
Fiġān ilen didi ey ırż-ı Neynevā şāhı

Beni ġam āteşine Kerbelāda yandırma
Yetīmim ey ʿammü cān ḫāṭırımı sındırma

Şikeste göñlümi yıḳma ʿammi selāmımı al
Ḥasan nişānesiyem ḳollarıñı boynuma sal

Yıḳılmışam ḳapuña raḥm ḳıl penāhsızım
Mükedder eyleme dindir beni günāhsızım

Bu sözleri işiden demde şāh-ı teşne-ciger
Töküp ʿiẕārına lā-yenḳāti‘ sirişk-i baṣar

Belā[2006] vü miḥnet ilen doldı ḳalbi māl-ā-māl

[2003] ḳurbāndı: ḳurbāndır KM.
[2004] ʿazīz-i: tāze-rū KM.
[2005] kömeksizim: gölgesizim KM.

Zebān-ı ḥāli bu mażmūn ile yitürdi maḳāl

Civān-ı nevres-i gül peykerim ʿaleyk-i selām
Bu ġamlı çölde benim yāverim ʿaleyk-i selām

[195b] Yetīm cānıña ḳurbān evi dağılmış ʿammim
Saña baḳanda dolar iki gözim ʿaleyk-i selām

Beyān ḳıl nedi[2007] derdin günāhsız Ḳāsım
Gelüpdi bir[2008] cūşa bugün ġamlarım ʿaleyk-i selām

Viren zamānda imām-ı mubīn selāma cevāb
Edeble ʿarż eyledi ol civān-ı ḫoş-ādāb

Bu devr cenābıña ʿarżım eyā imām-ı ḥarem[2009]
Başın ṣaġ olsun ʿalem-dārın oldı yandı ʿalem

İkinci maṭlab odur ki imām-ı teşne-ciger
Civānları gözi yaşlı ḳoyan ʿAlī Ekber

Olupdı kerb ü belā içre ḳanına ġalṭān
Yetişdi kāmına dünyada sen ṣaġ ol ʿammü cān

Üçünci Ḳāsım-ı nā-kāma irdi[2010] vaḳt-i firāḳ
Görüm onun ṭarafından da başın olsun ṣaġ

Gerek beyān eyleyem rūḥına fidāk ʿammü cān[2011]
Yetīm Ḳāsım içün aḥsenü'l-fidāk-ı ʿammü cān[2012]

Bu maṭlabı işiden demde şāh-ı teşne-lebān
Ẓuhūr ḳıldı gözinden sirişk ilen ṭūfān

Çoḳ aġladı basuban baġrına o nā-kāmı
Buyurdı ey dil-i pür-derdimin dil-ārāmı

ʿAmmün[2013] fedā saña ey tārem-ı vecāhete māh
Senin firāḳıñı göstermesün baña Allāh

Yaralı ḳalbime urma bu diller ile şerār
Yürekde her ne sözin varsa eylegil[2014] iẓhār

[2006] belā: melāl KM.
[2007] nedi: nedir KM.
[2008] bir: - GH.
[2009] ḥarem: zamān GH.
[2010] irdi: yetdi GH.
[2011] cān: - KM.
[2012] cāñ: - KM.
[2013] ʿāmmün: anan GH.
[2014] eylegil: itgilin GH.

Açup İmām-ı Ḥasan yādigārı perde-i rāż
İdüp ʿammüsine elḥāc iderdi rāz[2015] u niyāz

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳurbān olam bu gözyaşıña aġlama ʿammü
Ben bī-kesi ġam āteşine dāġlama ʿammü

Giydir kefen bilime ḳılıc baġla sal yola
Besdir daḫı yanında beni saḫlama ʿammü

Gözler behişde yolımı Ekber civān
Allāh rıżāsı gel yolımı baġlama ʿammü

Baḳdı o demde Ḳāsıma ḥasretle çün imām
Virdi cevāb ol ḫalef-i zübdetü'l-enām

[196a] İẕn isteme oġul seni meydāna ḳoymanam
Elvān iderle[2016] ġöñliñi ḳana ḳoymanam

Biñ defʿa gerçi öldire Şimr-i deġā beni
Virem bu başı ḫançer-i berrāna ḳoymanam

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Olanda Ḳāsım imām-ı zamāndan meʾyūs
Ḳayıtdı[2017] ḫaymeye ḳalbinde āh ilen efsūs

Ḳucaḳlayup dizini ḫaymede bi-ḥālet-i zār
Diridi bu sözi aġlardı hemçü ebr-i bahār

Düşen ʿammi naẓarından ġarīb cānım vāy
Göñülde derdi ḳalan bī-ṭabīb cānım vāy

Minā-yı ʿaşḳda ḳurbān olmayan lāyıḳ
Olan zamānede miḥnet naṣīb cānım vāy

Görüp bu ḥāleti ḳıldı Seriyye āh ü fiġān
Didi oġul bu[2018] ḳara baḫt anan saña ḳurbān

Niçün ṭelāṭum idüp baḥr-i miḥnetin oġlum
Gelüpdi cūşa nedendir muṣībetin oġlum

Nolupdı gözlerin aġlar miṣal-i ebr-i bahār

[2015] rāz: ʿarż KM.
[2016] iderle: iderler KM.
[2017] ḳayıtdı: döndi KM.
[2018] bu: ki GH.

Beyān[2019] ḳıl anan ölsün meger ne derdin var

Baḳup anasına Ḳāsım bedīde-i pür-āb
O baḫt-ı ḳaraya gūyā bu nevʿ virdi cevāb

Sebeb odur salup āhım cihāna şuyūn-ı şeyn
Ḳoñup[2020] beni ḳapusından ʿammüm[2021] İmām-ı Ḥüseyn

O ġam-keşīde ana oġlını görüp maḥzūn
Beyāna çekdi bu mażmūnı bā-dil-i pür-ḫūn

Atan senin ḳolıña ey civān ü hem[2022] ʿazīz
Öz elleriyle yazup bağlayupdı bir taʿvīẕ

Bugün o ḫaṭ senin māye-i necātındır
Düşende müşkile ḥelāl müşkilātındır

Yetende semʿine şehzāde Ḳāsımın bu maḳāl
Ḳızardı gül yüzi vecdetden oldı ḫoş-aḥvāl

Ḳolından açdı sürūr ile bend pāzū-bend
Ḳılup müṭālaʿa taʿvīẕ-i bā-dil-i ḫursend

Ne gördi ḫaṭṭ-ı şerīf ile pādişāh-ı zamān
Yazup bu maṭlabı taʿvīẕde İmām-ı Ḥasan

[196b] Zemīn-i kerb ü belāda daşanda ḳan oġlum
Çekende tīġ-ı cefā ḳavm-i Kufiyān oġlum

Ḳalanda elleri ḳoynunda ḳardaşım yalıñız[2023]
Ḫacālet itme Ḥüseynden beni amān oġlum

Ġarīb ḳardaşıma yalvarup dolan başına
Yaralı sīneñi kıl ḫançere nişān oġlum

Ger isteyen[2024] atañım ben rıżā alam senden
Gerek susuz viresen ḥasret ile cān oġlum

Virende cānıñı diz üzre başıñı alam
Ḥüseyn nişānesisin ḳorḳma nev-civān oġlum

Bilende maṭlabı Ḳāsım be-ẕevḳ-i şevḳ temām

[2019] beyāñ: ḫayāl GH.
[2020] ḳoñup: ḳovup GH.
[2021] ʿammüm: aḳam GH.
[2022] ü hem: çünki KM.
[2023] yalıñız: yalḳuz GH.
[2024] isteyen: istersen KM.

Raḳam elinde gelüp eyledi imāma selām

Edeble ʿarż eyledi ey şehenşeh-i[2025] dü-serā
Ne veche eshel ilen[2026] maṭlabım olundı devā

Murād ü kāma irişdim[2027] tapuldı dermānım
Şehīd olmaġa var elde yaḫşı fermānım

Buyur bu nāmeye baḳ ey imām-ı müstaḥsen
Yazupdı ḳatlime fermān atam İmām-ı Ḥasan

Bu ḫaṭṭ-ı şāh-ı zamān ḥażret-i imām-ı Hüdā
Bu sen bu men bu belā deşti yevm-i ʿĀşūrā

Alup o nāmeye bir baḳdı şāḥ-ı[2028] teşne-lebān
Öpüp ḳoyup gözi üste çü āye-i Ḳurʾān

Elinde nāme-i raḳam şiken imām-ı enām
Ḳılup cevāriḥ aʿżā-i cünūdına iʿlām

Degil sipihr-i vücūd-ı Ḥüseyn müʾesşer tām
Sebeb odur ki vahīdim çü mihri yevm-i ḳıyām

Taʿallukın kesüp elifin kelime-i ifrād
Yitüple[2029] kelime-i Allāh ferd olup aʿdād

Tapupdı tefriḳa ḫayl ü sipāh yoḳ enṣār
Gerek bugün olasız[2030] ben ġarīb-i bī-kese yār

Eger nücūm-ı semā-yı vilāyet itdi zevāl
Ki ey ʿasākir-i ʿunṣur açın livā-yı celāl

Bu bir raḳamdu[2031] yazup şāh-ı kişver-i aʿzāz
İdüpdi ṣafḥa-i afāḳda hem[2032] beni mümtāz

[197a] Gerek bu nāmeye olsun külāb ü ʿıṭr-ı niṣār
Teḳāṭur ū ḳaṭerātı çü lüʾlüʾ-i şeh-vār

Revāḳ-ı ḳalbi çerāġan idüp ḳılun āyīn
Alışdırın o revāḳ içre meşʿal-i zerīn

[2025] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2026] veche eshel ilen: sehl-i vech ile gör GH.
[2027] irişdim: yetişdim GH.
[2028] şāh-ı: - KM.
[2029] yitüple: yitüpler KM.
[2030] olasız: olasıñız KM.
[2031] raḳamdu: raḳamdır KM.
[2032] hem: - KM.

Ḥavās-ı ḫamsede olsun öz emrine meşġūl
O emrden ola tā itmege maṭlabım maḥṣūl

Ḳuvāy-ı ḫamsede teblīġ olan zamān fermān
Yürekde müştaʿil oldı şerāre-i buḥrān

Düşüp tedārike aʿżā temām-ı ferdā ferd
Ḳuruldı ḫāne-i dilde esās-ı māʾül-verd

Küll-i ruṭūbet-i cism itdi ṭaraf-ı ḳalbde cūş
Revāḳ-ı farḳda emü'r-refīḳ olup ser-pūş

Fevāidden mutaṣāʿd olan zamānda bi-ḫār
Olup bī-şeriyān-ı derīd-i rāh-güẕār

Ḳopup ġuşā-i munaṣṣaf niẓām ilen tanẓīm
İderdi cümle-i eczā o emrin taḳsīm

Delīl-i cevher-i maḥż oldı feyż-i vāfiyeden
Geçürdi ḫāne-i emü'l-ġaliẓ ü cāfiyeden

Leṭāfet ile derūn-ı ḫızāne-i benṭās
Olup o cevher-i eczā-yı pāk içün ʿakkās

O māverdi ḳılup mecmuʿ-ı emcuʿü'n-nūrın
Kemāl-i sürʿat ilen ḳıldı cāriyü'l-ʿaynin

Dolup iki gözi mānend-i ebr-i faṣl-ı bahār
Küllāb-ı eşk baṣar gözlerinden oldı niṣār

Gözin götürmeyüp ol ḫaṭṭadan imām-ı ümem
O ḳadar aġladı ışlandı gözyaşıyla raḳam

Buyurdı Ḳāsıma ey nev-civān-ı lāle kefen
İdüp bir ayrı vaṣiyyet baña İmām-ı Ḥasan

Gerek bu çölde saña ṭoy ṭutup idem dāmād
Gelüp atan o ṭoya eyleye mübārek-bād

Temām idüp ḳurtaram çünki emr-i ḫātimeyi
Senün çün ʿaḳd eyleyem baḫt-ı ḳara Fāṭımayı

Bu sözde sākit olup Ḳāsım-ı vefā-tüvām
Daḫı danışmadı hergiz cevāb cevāb ü lā naʿm

[197b] Düzildi zehre cibininde ḳaṭre ḳaṭre ʿaraḳ
Ḥayādan ʿārıż-ı gülgūnı oldı miṣl-i şafaḳ

Çekildi nuṭḳı daḫı şermden çekildi kenār
Ḫiṭāb Zeynebe ḳıldı imām-ı ʿarş-ı vaḳār

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey yedi ḳara başına birden salan bacı
Ṣaḥrā-yı Kerbelāda oġulsuz ḳalan bacı

Ḳurbān olam o gözyaşıña gel ḳabāḳıma
Ġam-gīn günimde derdime ġam-ḫᵛār olan bacı

Şāh-ı Medīneden irişen[2033] vaḳtde ḫiṭāb
Zeyneb gelüp ḥużūrına ʿarż eyledi cevāb

Cān ey ḳarīb ü bī-kes-i bī-yār ḳardaşım
Yüz biñ belā vü derde giriftār ḳardaşım

Oġlum ʿAlī-yi Ekbere ḳurbān özim saña
Ey Kūfiyān elinde ḳalan ḫᵛār ḳardaşım

Olsun bacın ne derd-i ġamın olsa ḳıl sen
Her derde Zeynebindir sezā-vār ḳardaşım

Güftāre geldi söyledi sulṭān-ı ʿālemin
Ey māh-liḳā bacı bugün ol ḳāsıd-ı Ḥüseyn

Benden o Fāṭıma ḳızıma git yitür selām
Andan ṣora[2034] beyāna getür ey esīr-i Şām

Söyle eger ḳarīb atañın çoḳ melāli var
Ẓāhirde ḫᵛār olup gine bāṭın celāli var

Zebüñe şūr-ı gözyaşı gözden olup revān
Behcet çün imdi çeşme-i şīrīn zülāli var

Her ʿahde eyleyüpdi vefā ẕevḳ ü şevḳ ilen
Bir ʿahd içün tedārik-i bezm-i viṣāli var

Çün görmeyüpdi dār-ı fenāda oġul ṭoyı
Kerb ü belāda dutmaġa bir ṭoy ḫayāli var

ʿAḳd itmek istiyor seni şehzāde Ḳāsıma
Rāyin nedir bu bābda senden suvāli var

[2033] irişen: yetişen KM.
[2034] ṣora: ṣoñra KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşidicek bu sözi Zeyneb-i elem-perver
İki el ile urup başına bedīde-ter

Ḳılup imām-ı zamāna iṭāʿat ü fermān
O demde Fāṭımanıñ ḫaymesine oldı revān

[198a] İrende ḫayme-i bint-i Ḥüseyn ḥavālesine
Dayandı bir ḳulaḳ aṣdı ṣadā-yı nālesine

Ne gördi Fāṭıma ḳurmış ġara esāsların
Diyer ḳabāḳa ḳoyup Ekberin libāsların

Biçilmeyen boyuna ṭoy libāsı ḳardaş vay
Eline yaḫmayan ʿişret-i libāsı ḳardaş vay

Ḳurı yer üste susuz doġranup kefensiz ölen
Temām-ı peykeri ḫançer yarası ḳardaş vay

Bu sözde dāḫil olup ḫaymeye ḫanım Zeyneb
Ḳucaḳlayup didi az aġla ey esīr-i taʿab

Silüp gözin yaşını birce eylegil ārām
Saña oġulsız atandan getürmemiş peyġām

Budır sifāriş-i sulṭān-ı kişver īcād
Seni ʿarūs eyleyüp Ḳāsımı ide dāmād

Bükādan eyleye sākit ʿuyūn-ı cāriyyeyi
İde ṭoyunda çerāġan zemīn-i Māriyeyi

Gerek ḫaber aparam ey belā vü derde dü-çār
Nedür bu bārde rāyin baña eyle iẓhār

İşitdi ṭoy sözini Fāṭıma çeküp nāle
Ovuşdırup yüregin düşdi özge aḥvāle

Gelüp fiġāna didi ey başı ḳaralı bibi
Oġul firāḳı ilen sīnesi yaralı bibi

Aparma ṭoy adını başıma benim küller
Batupdı ḳanına ṭoy görmeyen ʿAlī Ekber

Yaralarından anın hīç kesilmeyüp ḳanı
Bu sözlerin beni yandırdı ey vefā kānı

Cihānda ṭoy evi ābād olanlara yaraşur

Ṣafā görüp yüregi şād olanlara yaraşur

Ne eyn ki ḫalḳı ḳardaş ḳarası sīnede dāġ
ʿArūs olup çekile[2035] ʿamma cān özine duvāġ

Eger ḳabūl eylesem ṭoy sözin bibi ben zār
Ḳoyarlar adımı ḳızıl zamānede bī-ʿār

Buyurdı Zeyneb balan[2036] bu işde var ḥikmet
Bugün esīr olacaḳ ḳırḳ nefer ḫanım ʿavrat

[198b] Yezīd ẓulmı gerek olsun ehl-i ʿāleme fāş
Cedālar üste gide Şām-ı şūma yetmiş baş

Cemāl-i Ḳāsım ile zīnet-i rüʾesen olsun
Dalınca oḫşamaġa bir nefer ʿarūs olsun

Yaralı olsa da ḳalbin bu emrden çıḳma
Ḳarīb atanda oġulsızdı[2037] ḫātırın yıḳma

Yitürdi sözlerin itmāme Zeyneb meʾyūs
Cevāb virdi bu nevʿ ile baḫt-ı ḳara ʿarūs

Eger murād-ı dil-i dāġ-dārı var atamın
Kenīzim ḳızım iḫtiyārı var atamın

Belī bu nevʿ iledür ḫˇāhiş-i imām-ı zamān
ʿİlāc yoḳ gerek olsun iṭāʿat-ı fermān

Sözin ḳabūl iderem gerçi ġam esāsım var
Bu şarṭ ilen ki özinden bir iltimāsım var

Gerek bu ṭoyda olan ḫūnçeler ḳara olsun
Benim ʿarūs oṭaḳım taʿziyyet-serā olsun

Ḫınā-yı ḳan ile elvān el ü ayaġım ola
ʿAlī-yi Ekberimin gömlegi duvāġım ola

İkinci şarṭı budur ey esīr-i derd ü miḥen
Ata olsun baña virsün cehāz birce kefen

ʿAmmü oġlumın ṭarafından hem vekil olsun
Bu ṭoyda lāzım olan işlere kefil olsun

Gelinler[2038] arasında beni idüp mümtāz

[2035] çekile: çekeler GH.
[2036] balan: - KM.
[2037] oġulsızdı: oġulsızdır KM.

Ayaġım altına salsunlar ḳanlı pāy-endāz

Gidende ḥacle-i[2039] dāmāda ḳavm ü ḳardaşı
Düşüp ḳabāḳına ḳılsun niṣār gözyaşı

Oġul anası ilen ḳız anası açsun baş
Gelende başıma gözyaşın eylesünler şabāş

Fedā olam saña ey bānū-yı Ḥicāz ʿamme
Medīneden çıḳalı ṭutmışım cehāz ʿamme

ʿArūsa lāzım olan zīver ü esās-ı nuḳūd
Var imdi cümle müheyyā temāmısı mevcūd

Egerçi zīnete māʾil olur bibi ḳız uşaḳ
Bileklerimde ḳara saçdan eylerem ḳolbaḳ

[199a] Eger boyun bağına lāzım olsa dürr-i sefīd
Gözimde çoḳdı[2040] menim şedde şedde merdarīd

Ger istese dil-i zārım cevāhir-i elvān
Var imdi düzmege ruḫsāra ḳırmızı mercān

Siyāh zülfimi al ḳan ilen ḳılup rengin
Ḳulağına iderem güşvāre-i zerrīn

Temām-ı zīnetim ḥāżırdı[2041] yoḳdı naḳş-ı ḳuṣūr
Muʿaṭṭalım ikisinden[2042] gerek ola maḳdūr

Görüp tedārikimi eyleyüp meni ḫur-send
Menim çün olsun ʿammim oġlı birce gerden-bend

Siyāḳını men özim eylerem size iʿlām
Diyün dürüst ide ehl-i girān-ı Kūfe Şām

Ne naḳre ne ṭalā ile olmasun taṣvīr
Müretteb eyleyeler birce āhının zincīr

ʿİlāve silsile ḳaydına men özü ḳalam
Diyile Şimrde var ondan isteyüp alam

Çü aldı Fāṭımadan iẕn Zeyneb nālān
Gelüp ḥużūr-ı imām-ı zamāna ḳıldı beyān

[2038] gelinler: ʿarūslar GH.
[2039] ḥacle-i: ḫayme-i GH.
[2040] çoḳdı: yoḫdı GH.
[2041] ḥażırdı: ḥażırdır KM.
[2042] ikisinden: iki işden GH.

Buyurdı şāh-ı ümem ey dürr-i yegāne bacı
Egerçi ḫ̬ˇār eyleyüpdir meni zamāne bacı

Menim bu āḫ̬ir kāmımdı[2043] dār-ı dünyāda
Dayanmayun eyleyün ṭoy libāsın āmāde

Açup ḳaraları başdan temām-ı ehl-i cürm
Bu ṭoyda kimseyeler[2044] ḳırmızı rıżā degilim

Eger ḳoşun ḳırılup ḳana ġarḳ olup ʿAbbās
Oġul atası menim dutmasunlar āh-ı yas

Ḥaremlere di gelen başa ḳara baġlamasun
Bugün civān balama ṭoydı hīçkes[2045] aġlamasun

Görüp tehiyye şādı tedārik-i ʿişret
ʿArūs-ı Fāṭımaya tāzeden virün zīnet[2046]

Bugün gerek ola bir ṭoy bu deştde ber-pā
Baḳīʿadan gele ḫ̬ayrü'n-nisā anam Zehrā

O demde Zeyneb-i baḫ̬t-ı ḳara bedīde-ter
İmām ḥükmi ilen ḳıldı Ehl-i Beyte ḫ̬aber

[199b] Degüp biribirine bātüvān ehl-i ḥarem
Olup tedārike meşġūl ah ilen hem-dem

Olanda emrden āgāh-ı Seriyye aġladı ḳan
Gelüp o servere gūyā yitürdi ʿarż-ı beyān

İşidmişem balamı ṭoy dutarsan ey mevlā
Ne ḥāldir[2047] ne muṣībet ne ṭoydır vāveylā

Egerçi ḍaʾire-i ibtilādadır oġlım
Bu ḳadar ḫ̬ˇār eyleme şehzādedir oġlım

Ṭoy eylediñ gelinim kimdi[2048] ey imām-ı ümem
Beżāʿatim gidüp elden yoḳ imdi bir dirhem

Ṭoy eyleyenlere lāzımdı[2049] ḫ̬ilʿat-i elvān
Balam yetīmdi[2050] ḥaḳ'ṣ-ṣadāḳa yoḫ̬dı[2051] gümān

[2043] kāmımdı: kāmımdır KM.
[2044] kimseyeler: kimseler KM.
[2045] ṭoydı hīçkes: tāze ṭoydı GH.
[2046] ʿarūs-ı Fāṭımaya tāzeden virün zīnet: bugün civān balama tāzeden virün zīnet GH.
[2047] ḥāldir: haydür GH.
[2048] kimdi: kimdir KM.
[2049] lāzımdı: lāzımdır KM.
[2050] yetīmdi: yetīmdir KM.

Olanda ṭoy birine şadyāneler çalınur
ʿArūs boynuna ḫalvet-i[2052] celāl içün salınur

El ü ayaġına ʿişret ġınāsı baġlarlar
İki ḳolını salup boynuna ḳucaḳlarlar

Ḳurula[2053] ʿaḳd oḳuyan demde meclis-i ʿAlī
İdele[2054] belki çerāġan o bezm-i eclāli

ʿİlāve ḳāʿidedür[2055] ey imām-ı fevz-i felāḥ
Olur her iki ṭarafdan vekīl-i ʿaḳd-i nikāh

Ne nevʿ ṭoydı[2056] aġa benim başıma güller
Hani bu ṭoyda vekīl olmaġa ʿAlī-yi Ekber

Seniñle ʿaḳd oḳuyan kimdi[2057] ḳıl baña iẓhār
Ṣaḥābeler ḳurılup[2058] ḳalmayupdı bir diyār

Ne ṭoydı bu ki[2059] ḳurup Ehl-i Beyt ḫaymede yas
Hani ḳucaḳlamaġa oġlımı reşīd ʿAbbās

Gerek bu ṭoyda kesilsün libās-ı elvānlar
Kesilsün oġlum içün[2060] ṭoy dutanda ḳurbānlar

Buyurdı server-i dīn ey żaīfe-i meyūs
Celāli var bu ṭoyun çekme āh idüp efsūs

Ezel budur ki behişte virüpdiler zīnet
Esās ilen bizenüp ḳāṣır-ı gülşen-i cennet

Firāz-ı ʿarş-ı çerāġa idüp çerāġān-ı[2061] nūr
Dutupdı cevr-i cinān elde lüʾlüʾ-i nüşūr

[200a] Virüple[2062] meclis-i ʿAlī behiştde tertīb
Olupdı minber-i nūr üste Cibrīl ḫaṭīb

Elinde Ḳāsımıñ māye-i beżāʿati var

[2051] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2052] ḫalvet-i: ḫilʿat-i GH.
[2053] ḳurula: ḳurarlar KM.
[2054] idele: iderler KM.
[2055] ḳāʿidedür: ḳāṣıdadur KM.
[2056] ṭoydı bu ki: nevʿ ṭoydır KM.
[2057] kimdi: kimdir KM.
[2058] ḳurılup: ḳurılupdı KM.
[2059] ṭoydı: ṭoydır KM.
[2060] içün: - KM.
[2061] çerāġāñ-ı: telaʿlūʿ-ı KM.
[2062] virüple: virüpler KM.

Ġam eyleme balañıñ yaḫşı iṭāʿati var

Mükedder olma ki cāri olanda żaīfe-i ʿaḳd
Kim dutan ḳadri ḳırmızı ḳızıl var naḳd

Ḳızıñ vekīli imām-ı zamāndı dut ārām
Oġul vekīlidü[2063] ey bī-nevā ikinci imām

Ḳızun vekīlidir olsa şāh-ı Ḥicāz ü Yemen
Oġul vekīlidi[2064] sulṭān-ı dīn İmām-ı Ḥasan

Egerçi yalñızım[2065] enṣār ü yāverim yoḳdur
Velī bu ṭoy ḳurulanda gelenlerim çoḳdur

Bu pür-melāl ṭoya ḫatem-i enbiyā gelecek
İkinci server-i sulṭān-ı *Lā-fetā*[2066] gelecek

Öz oġlınıñ ṭoyına itmege mübārek-bād
Cigerleri tögülen ṭaşta Müctebā gelecek

Ġaraż-ı bi-ḥükm imām-ı ümem o ṣaḥrāda
Ḳurıldı ḫayme olup ṭoy bi-sāṭi āmāde

ʿArūsa virdile[2067] zīnet nebāt-i āl-i resūl
Çaġırdı Ḳāsım-ı şehzādeyi ʿazīz Betūl

Ḳoyup ḳabāḳına ṣanduḳ şāh-ı ʿarş-ı esās
Götürdi destine bir boḳça yādigār-ı libās

Açanda boḳçayı şāhenşeh-i[2068] Ḥicāz ü[2069] Yemen
Kebāb idüp cigerin firḳat-ı İmām-ı Ḥasan

Baḳup çoḳ aġladı bī-ḥadd ü[2070] ḥaşr-ı endāze
Ezel ʿimāmesin bi-çīn eyledi tāze

Virüp ʿimāme ilen farḳ-ı Ḳāsıma zīver
Redānı çiginine saldı imām-ı cinn ü[2071] beşer

Mülebbes oldı libās-ı imām ilen dāmād
Temāma eylediler enbiyā mübārek bād

[2063] vekīlidü: vekīlidür KM.
[2064] vekīlidü: vekīlidür KM.
[2065] yalñızım: yalḳuzum GH.
[2066] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2067] virdile: virdiler KM.
[2068] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM
[2069] ü: - KM.
[2070] ü: - KM.
[2071] ü: - KM.

Vefā-yı ʿahd içün ol Mekke vü ḥarem şāhı
Celāl-i bir cenbe cemʿ itdi mihr ilen māhı

Vekīl olup ṭarafından imām-ı fevz ü felāḥ
Ḳılup şerīʿat-i peyġamber ile ʿaḳd-i nikāh

[200b] O ism-i pāki olan sāḳ-ı ʿarşa[2072] pirāye
Ayın elin güne tapşurdı gün elin āye

İdüp biribirine mihri vü māhı çün teslīm
Kenāre ḳoydı ḳadem ḫaymeden İmām-ı ʿAlīm

Baḫardı ḥasret ilen nevʿarūsa nü dāmād
Sirişk-i ġam töküp aġlardılar iki nā-şād

Açup lisān-ı güher-bārını[2073] serv-i gülşen-i nāz
Arūs ḳıldı bu nevʿ ile ḫoş-ṣafā aġāz

Ki ey riyāż-ı belāya hezāre ḫoş geldin
Nesīm-i ṣubḥ gibi lālezāra ḫoş geldin

Ṣafā yitürmege laḥn-ı Ḥicāz ile çemene
Ḫazān irince[2074] güli nev-bahāra ḫoş geldin

Celāl-i çarḫına tābān olan sitāre diyem
Veyā sipihr-i ġama māh-pāre ḫoş geldin

Ḳarār dutmaġa burc-ı esedde mihr-i āsā
Bu ḳaṣır ü bārgāh-ı zer-nigāre ḫoş geldin

Metāʿ-ı ḥüsn ile ey mısr-ı cān Zelīḫāsı
Ḫarīd-ı Yūsuf-ı hicrān medāra ḫoş geldin

Ne ictimāʿ naḳışın devr-i māh-ı cemālinde
Niḳāb-ı ġam çeküben gül-ʿiẕāra ḫoş geldin

Virüpsen ḥüzn[2075] ile ḥüsn-i cemāle pirāye
Melāl-i ḥüzn yaraşmaz nigāra ḫoş geldin

Disem eger saña Belḳıs-ı taḫt-ı ʿizzet-i nāz
Dutar celāliñe ḳalem şerāre ḫoş geldin

Süvār olanda görirsen ne yaḫşı baḫtıñ var
Adı kecāve sınıḳ taḫtı pāre ḫoş geldin

[2072] sāḳ-ı ʿarşa: ʿarş üste GH.
[2073] güher-bārını: güher-bār KM.
[2074] irince: yetince GH.
[2075] ḥüzn: - GH.

Ḫaber yoḳ imdi Süleymānıñ celālinden
Bisāṭınızda ḳılam işāre ḫoş geldin

Diyende men[2076] evce yerden hakeẕā ʿarşıñ
Ke-ennehu hu söle[2077] dü-bāre ḫoş geldin

Taṣavvur itme ʿammoġlum ḥaḳīr dutdı meni
Kemān-ı varımdı[2078] dürr-i şāh-vāre ḫoş geldin

Gözimde saḳlamışam yaḫşı dürr ilen elmās
Niṣār içün dayanup intiẓāre ḫoş geldin

[201a] Nihāl-i serv-i ḳaddim üste itmege gögü
Miṣāli Ḳumrī-i cennet bahāra ḫoş geldin

Bu ḫoş ṣafāyı gören demde baḫt-ı ḳara ʿarūs
Oġuşdurup yüregin çekdi āh idüp efsūs

Zebān-ı ḥāl ile ol pür-şikeste-i hicrān
İdüp ʿammoġlusına maṭlabın bu nevʿ beyān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bezm-i ṣafā maḳāmı celālet siyāḳıdır[2079]
Şehzādeler viṣāline ʿişret revāḳıdır[2080]

Şīrīn daniş tekellüme gel ḫoş maḳāle gel
Ḳalbinde gerçi ḥūr-ı cinān iştiyāḳıdır

Ḳıldın ḳarīb ʿammün ḳızına yaḫşı ḫoş ṣafā
Ey bī-vefā bu sözlerin hicrān siyāḳıdır

Bir ad ḳoyupsın üstime ʿālem dir ʿarūs
Kimdir bilen ki birce temāşa ḳonaḳıdır

Ben baḫt-ı ḳara sen gözi dünyāda nā-murād
Ammā bahār-ı ʿömrimizin ġonce çaġıdır

Ṭoy meclisinde aġlamaḳ hergiz degil revā
Hengām-ı ʿayş mevsimi dāmād oṭaḳıdır

Bī-dīn olur tökülse eger ṭoyda gözyaşı
ʿĀlemde ehl-i tecrübeniñ ittifāḳıdır

[2076] men: o GH.
[2077] söle: söyle KM.
[2078] varımdı: varımdır KM.
[2079] siyāḳıdır: revāḳıdır KM.
[2080] revāḳıdır: ü ṣakidür KM.

Dünyada ḳız adım gelin oldı özim ẕelīl
Düşdi arāya çarḫ-ı sitemker nifāḳıdır

Gūyā zebān-ı ḥāl ile bu gözyaşın dir
Nā-kām ʿammoġlıñın daḫı vaḳt-i firāḳıdır

Maʿlūm olur ʿammoġlı ki Şāmın ḫarābesi
Baḫt-ı ḳara ʿammün ḳızı[2081] ḥaḳḳü'ş-şadāḳıdır

Bir iş belālı başıña gelse dirler ḫalḳ
Dāmāda düşmedi gelinin şūm ayaġıdır

Virdi cevāb ʿarūsına Ḳāsım melāl ilen
Gūyā didi zebān-ı dürr-efşānı ḥāl ilen

Ey baḫt-ı ḳara dogrıdı[2082] ʿişret maḳāmıdır
Ammā nedim ḳıyāmet-i kübrā ḳıyāmıdır

Yalñız[2083] başım var idi selāmet bir öz ġamım
Saldım belāya içdim ʿaceb ʿaşḳ cāmıdır

[201b] ʿAyb itme aġlasam bana tā şīr-i ʿaşḳdır
Çün aġlamaḳ zamāndaʿaşḳın niżāmıdır

Ḥūr ū ḳuṣūr-ı cennet ü ṭūbāyı neylerem
Ṭūbā nihāl-i ḳāmetiñin bir ḫırāmıdır

Ne cism ü cān ne rūḥ ū beden ḥaşr-ı dīn yanan
ʿAşḳ ehlinin remīm olan naʿş-ı[2084] ʿaẕāmıdır

Nār-ı firāḳdan biter od yoḫdı[2085]ʿāşıḳa
Vallāhi bir şerāre-i hicrān temāmıdır

Yandırdı dillerin beni nālānı ʿammüm ḳızı
Cānım ecel[2086] piyālesinin teşne-kāmıdır

Ölmekligim gözimde degil derd ü miḥnetim
Vīrāne Şām kūçesinin izdiḥāmıdır

Geldi fiġāne[2087] Fāṭıma bā-ṣad ġam ü elem
Gūyā zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi yā ibn ʿamm

[2081] ʿammün ḳızı: ʿarūsıñın KM.
[2082] doġrıdı: doġrıdır KM.
[2083] yalñz: yalḳuz GH.
[2084] olan naʿş-ı: olunmış KM.
[2085] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2086] ecel: - GH.
[2087] fiġāne: maḳāle KM.

Cānānıñım ʿammoġlı eger cānın olmasam
Olam şerīk-i derdiñe dermānın olmasam

Sen taḫt-ı nāz-ı Yūsufa men Ḥasana müşterī
İçmezdim ʿaşḳ cāmını ʿaṭşānın olmasam

Çoḳ aġlama ḳızardı bu mestāne gözlerin
Mānīʿ degildim ʿāşıḳı nālānın olmasam

Bāzār-ı ʿaşḳa girmez idim iḫtiyār ilen
Muḥtāc-ı dürr-i laʿl-i dür efşānın olmasam

Berg-i gül ʿiẕārıña şebnem düşüp neden
Şebnem düşerdi neyyir-i tābānın olmasam

Resm-i vefāyı terk eyleme el götürmenem
Āgāh-ı derd-i sīne-i sūzānın olmasam

Tā şīr ḳıldı Ḳāsım-ı dāmāda bu kelām
Virdi cevāb ey olan āḫir esīr-i Şām

Yanmazdı cānım odlāra cānānın olmasam
Tökmezdi ḳanlı yaş gözim ḥayrānın olmasam

Aġlar ḳızıl gül üste bulud faṣl-ı nevbaḥār
Bārān-ı ġam ḥabāb ile nisānın olmasam

Zülfin teg eylemezdi felek baḫtımı ḳara
Ol şehīd-i nāvek-i müjgānın olmasam

[202a] Şebnem baḥār-ı faṣlı olur men ḫazāndanam
Yetmezdi tīr-i ḫazān gül-i ḫandānun olmasam

Güldür yüzüm gül-āb töker çeşm-i pür-nemim
Aḫmaz ʿiẕāre-i ʿaşḳda bir yanun olmasam

Dut şişeye gözüm yaşını seper cemāliñe
Taḫt-ı viṣāle Yūsuf-ı Kenʿānun olmasam

Gül ʿıṭrını ḫazānda alurlar[2088] gül-ābdan
Al gözyaşımdan ʿıṭr-ı gülistānıñ olmasam

Bir derd-i bī-devādı[2089] menim derdim aġlaram
Yoḳ çāre ġarḳ-ı miḥnet-i hicrānıñ olmasam

ʿAşıḳ gerek niṯār ide cān rāh-ı ʿaşḳda

[2088] alurlar: göreler GH.
[2089] bī-devādı: bī-devādır KM.

Ḳoy bī-vefā adın bana ḳurbānıñ olmasam

Tökdi ʿarūs-ı baḫt-ı ḳara eşk-i ḡūn-feşān
ʿArż itdi ey olan baña bir laḥẓa hem-zebān

Bī-iʿtibār ḳoy adımı sen zamānede
Her gāh bu ṭoyda zülf-i perişānıñ olmasam

Ṣaḥrāya düşmesem ḳolı baġlı ne ʿaşḳdır
Her ṣubḥ şām dīdesi giribānıñ olmasam

ʿĀşıḳlar içre şöhret idem bī-vefāluġa
Mecnūn-ı deşt-i kūh-ı beyābānıñ olmasam

285 Zincīr-i Şimr eyleyebilmez meni esīr
Vallāh esīr-i zülf-i perīşānın[2090] olmasam

Ḳırḳ gün piyāde gezmege hār didi mende yat
Maġlūl-ı ḳayd-ı kākül-i reyḥānıñ olmasam

Çıḳsun iki gözim gele sensiz[2091] eger baḳa
Yansun dilim ġamında nevāḫānın[2092] olmasam

Ger yatmasam ḫarābede bir yıl vefāsızım
Meşġūl-ı āh-ı nāle-i efġānıñ olmasam

Ḳılam hemīşe başıñ olan nīzeye ṭüvān
Tā bezm-i ḳurb-ı vaṣlda mihmānıñ olmasam

290 Ḳāsım ʿarūṣa ḳıldı naẓar dīdesi pür-āb
Ḳıldı beyān ki ey çekilen Şāma bī-niḳāb

Başım ḳabāḳca gelmez idi Şāma Kūfeden[2093]
Nevk-i cedāde mihr-i dıraḫşānıñ olmasam

[202b] Hergiz ʿammoġlı vāy diyüben aġlama baña
Bir yıl eger ḫarābede derbānıñ olmasam

Ta ṣubḥa degin keşkeci olup āsitānede
İnṣafdan uzaḳdı[2094] nigeh-bānıñ olmasam

Vīrānelerde batsun eger pās-bā nüvām
Ẓulmāt-ı ġamda şemʿ-i şebistānıñ olmasam

[2090] perīşānın: zer-efşānın KM.
[2091] sensiz: senden GH.
[2092] nevāḫānın: nü iḫvānın KM.
[2093] Kūfeden: bī-niḳāb GH.
[2094] uzaḳdı: uzaḳdır KM.

Duram ḫarābeniñ ḳapusında ṣubḥa degin
Dincilmenem mücāvir-i zindānıñ olmasam

Ḳumrī teg eylerem gice gündüz fiġān ü āh
Bezm-i ʿazāda serv-i ḫırāmanıñ olmasam

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Hemān ʿarūs ile dāmād idende rāz ü niyāz
Gelüp mübāriz içün ehl-i Kūfeden āvāz

Ayaġa ṭurdı yirinden o ḥaclesi vīrān
Baḳup ʿarūsına ḥasret ile dīdesi giryān

Didi ki ey gül-i bāġ-ı vefā Ḫudā Ḥāfıẓ
Evimi yıḫdı bu dārü'l-cefā[2095] Ḫudā Ḥāfıẓ

Gelüp oṭaḳıña bir beş daḳiḳa egleşdim
Daḫı bes midir bu ẕevḳ-i ṣafā Ḫudā Ḥāfıẓ

Ne fırṣat olmadı her derdimi diyüp danışam
Ḳalupdı sīnede derdim ḫafā Ḫudā Ḥāfıẓ

Felek ayırdı meni iḫtiyār elimde degil
ʿAmmoġlım oldı dime bī-vefā Ḫudā Ḥāfıẓ

İşitdi çünki Ḫudā Ḥāfıẓı ʿarūs-ı figār
Didi ki ey eyleyen cānımı belāya dü-çār

Firāḳ vaḳti degil ḳılma derdimi ṭuġyān
Bahār-ı ʿömrde bilmem ne tīz yetişdi ḫazān

ʿAceb ʿarūs men oldum özün ʿaceb ḍamād
Dutuldı ṭoy bize aldıḳ ne yaḫşı kām-ı murād

Ne olmadı ṭoy ḫınāsı el ü ayaġında
Ne birce dincelüp egleşmedim oṭaġında

Ne ṭoydır dutmaya dāmād nev ʿarūsın elin
Ḳala menim gibi başı ḳaralı[2096] tāze gelin

[203a] Zamānede eylediñ çünkü baḫt-ı ḳara meni
Buyur görem daḫı gözüm ola[2097] dü-bāresi

Buyurdı Ḳāsım eyā derd-i ġam giriftārı

[2095] dārü'l-cefā: dārü'l-fenā GH.
[2096] başı ḳaralı: ḫāsret firāḳa GH.
[2097] gözüm ola: görebilem GH.

İki mekānda görürsin men dil-i efkārı

Ki ey ḳalan men ölen soñra biñ muṣībetde
Birisi ḳatlgāh içre biri ḳıyāmetde

Suvāl ḳıldı ʿarūs ey salan belāya meni
Ne nevʿ ilen[2098] taparam ḳatlgāh içinde seni

Cevāb virdi ʿarūsına Ḳāsım dāmād
Ki ey olan ṭoy oṭaḳı cefā ilen ber-bād

Bu rezm-i ʿaşḳdır bigāneler onı bilmez
Cihānda ḥasret olan göz ölende örtülmez[2099]

Yetende ḳatlgāhe dil-figār-ı dil-ḫaste
Ger istesen gelesün ḳanlı naʿşumun üste

Gezüp sirāḳ ile çoḳ[2100] doġranupdı hansı beden
Yaḳīn bil ki ʿammün oġlıdır bu ḥasret ölen

Daḫı nişānı budur ḳan yaralarımdan aḳar
Gözüm çoḳ ḥasret ilen semt-i ḫaymegāha baḳar

Çeküp cenāzemi aġūşa eyle āh ü fiġān
Ġamımda nevḥa-ger ol hemçü Ḳumrī-i nālān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çün naḳş-ı ehli ʿālemi ṭomara çekdiler
Ol ḳalem-i ṣāḥife-i ebrāra çekdiler

ʿAkkās-ı ḫāne-i felegün kār-genleri
Taṣvīri her bāṭını iẓhāre çekdiler

Çoḳ gül cemāle dutdılar āyīne melāl
Ter-ġonceʾi muḳābil idüp ḫāre çekdiler

Naḳḳāş-ı rūzgār salup ṭarafa naḳḳaşlar
Ġam naḳşını żamāyir-i aḫyāre çekdiler

Dībāce-i küttāb-ı velāde yazup belā
Ḳan cedvel ile yazmaġa seṭṭāre çekdiler

Hicrānı vaṣla derd ü belā-i muḫabbete
Dāg-ı firāḳı sīne-i dildāre çekdiler

[2098] ilen: - GH.
[2099] örtülmez: göz ölmez GH.
[2100] çoḳ: gör GH.

[203b] Ber-pā olundı ʿāleme mīzān-ı ibtilā
Her ḥişşe kemm ü keyfini miʿyāre çekdiler

Ṭomārı hicri virdiler ʿuşşāḳa meşḳ içün
Zebüñe naḳd-ı ṣabrını miḳdāre çekdiler

Yārān belī ayırmaḳ içün yāri yāverin
Bāṭında yār-ı ḳalbine biñ pāre çekdiler

Elvān oṭaḳı virile dāmād olanlara
Dāmād-ı Kerbelā oṭaḳın ḳara çekdiler

ʿIṭr ü gül-ābı ḳısmet idüp ṭoy dutanlara
Ḳāsım ṭoyunda ḳan ile fevvāre çekdiler

Fāḫir libāsı virdi felek nev-civānlara
Naʿşı Cenāb-ı Ḳāsımı ṣad-pāre çekdiler

Taʿyīn idüp[2101] civānlar içün kām görmegi
Ḳāsım çün ḥasret oṭaġı ḍīḍāre çekdiler

Taḳsīm idüp ʿarūslara zer nişān-ı duvāġ
Ḳanlı duvāġ-ı ʿarūs dil-efkāre çekdiler

Hansı[2102] ʿarūsı degmeyüben hīç eli ele
Żilletle baġlayup ḳolını tāre çekdiler

Ḳanġı[2103] ʿarūsı nāḳe-i ʿuryāna bindürüp
Ser-pā bürehne kūçe vü bāzāre çekdiler

Hansı ʿarūsı ḳoydılar bir il ḫarābede[2104]
Egninde ḳara meclis-i aġyāre çekdiler

Bülbülleri gül üstüne Ḳumrī-i servere
Boynunda ṭavḳ cāmesini ḳara çekdiler

Ṭavḳında ṭoy ʿalāmeti nīli libās-ı yas
Bezm-i ʿazāda Ḳāsım-ı serdāra çekdiler

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Kitāb-ı ḥüznde meşāṭe-i ʿārāyiş-i ġam
Çeküp bu nevʿ ile Ḳāsım ṭoyunda nevk-i ḳalem

[2101] taʿyīn idüp: yaḳīn görüp GH.
[2102] hansı: ḳanġıGH.
[2103] hansı: ḳanġı KM.
[2104] ḫarābede: zamānede GH.

Zemīn-i kerb ü belā içre yevm-i ʿĀşūrā
Cenāb-ı Ḳāsıma ṭoy dutdı zühre-i Zehrā

Derūn-ı ḫaymede dāmād ilen ʿarūs-figār
Baḳup biribirine aġladılar çü ebr-i baḥār

Gelende naʿra-i *Hel min*[2105] mübāriz-ı aʿdādan
Kesüp ʿalāḳayı Ḳāsım temām-ı dünyādan

[204a] Ayaġa ṭurdı yerinden gül-i riyāż-ı vefā
Vedāʿ ḳıldı ʿarūs-ı figārı vā esefā

Salup ʿarūsını Ḳāsım naẓardan ayrıldı
Gören diridi meger cān cigerden ayrıldı

Miṣāl-i rūḥ kesüp cismden ʿalāḳasını
Veyā ki eşk-i dür-efşān başardan ayrıldı

Kemāl-i ḥüsnde mihr-i münīr tābān teg
Tuluʿ ḳılmaġa ceyb-i saḥrādan ayrıldı

Taṣavvur itdi cihān ehli ḳan töken merīḥ
Revāḳ-ı çarḫda fevḳ-ı ḳamerden ayrıldı

Ḫazān hevāsı yeten bir şikeste bülbül idi
Çemende ġonce-i nevḫīz-i terden ayrıldı

Bir ayrı meşḳa düşüp ʿaşḳ-ı yārı terk itdi
Nigār-ı lāle-i rūḫ-ı sim-berden ayrıldı

İrişdi[2106] cānib-i maʿşūḳa böle fermān[2107]
Yüzi şikeftelenüp cān ü serden ayrıldı

Dilinde kelime-i lebbeyk ẕikri yā maḥbūb
Serāy-ı fānī-i miḥnet eserden ayrıldı

Yol üzre Yūsuf-ı Mıṣrı ḳoyup Züleyḫāsın
Viṣāle ḥasret idüp rehgüẕārdan ayrıldı

ʿArūsı[2108] baḳdı dalınca didi ʿammoġlum vāy
Ne ẓulmdür felek-i kīne-verden ayrıldı

Cihānda düşmesün hīçkes benim ḳara günüme
Muḳadder oldı bu hicrān-ı ḳaderden ayrıldı

[2105] "Biz O gün cehenneme: Doldun mu? diyeceğiz. O da: Daha fazla var mı?" (Kaf/30)
[2106] irişdi: yetişdi GH.
[2107] böle fermān: aşldan peyġām KM.
[2108] ʿarūsı: gelin KM.

Ḳoyup firāḳ ile gögü zenān o serv-i revān
Viṣāl-ı Ḳumrī-i bī-bāli vü perden ayrıldı

O dem[2109] o āhū-yı raʿnā-yı bāġ-ı beyt-i ḥarām
İrüp[2110] ḥużūr-ı imāma dü-bāre ḳıldı selām

Açup lisān-ı feṣāḥat[2111] maḳal ü güftāre
Zebān-ı ḥāl ile ʿarż eyledi o salāre

Bahār-ı faṣldır gülzār-ı bī-nevāda ʿammü
ʿAyandır bārış-ı nisān dem-i hevāda ʿammü

Gelüpdi[2112] nāleye her bülbül öz güli üste
Devr ü belā zemzeme-i şūr ile nevāda ʿammü

[204b] Disün ki ġonce gülüm vaḳtidir olam ḫandān
Niṣār-ı ʿıṭr ḳılam deşt-i Kerbelāda ʿammü

Disün ki bülbül-i zārım gerek idem pervāz
Gezüp seyāḥat idem gülşen-i vālāda ʿammü

Ne bülbülem ne gülem durmışım temāşaya
Ġam ü muṣībet-İ derdim olup ziyāde ʿammü

Sınupdı[2113] bāl ü perim salmışın beni ḳafese[2114]
Revā degil ki ḳalam deşt-i Kerbelāda[2115] ʿammü

Gidüp refiḳlerim gülsitān seyāḥatine
Ne ölmişem ne ṣaġım ḳalmışam arada ʿammü

Bugün baña atalıḳ eyledin evin ābād
Yitür dü-bāre gene maṭlab-ı murāda ʿammü

Beni ayırma ʿAlī Ekber-i civānından
Gidüp añā irişim[2116] ʿālem-i beḳāda ʿammü

Ġaraż budır boyanam ḳanıma ḳabāḳında
Ki tā adım yazıla defter-i vefāda ʿammü

Disünle[2117] ḫalḳ ki bir nā-murāda dāmādı

[2109] ġaraż: o dem GH.
[2110] irüp: yitüp GH.
[2111] feṣāḥat: kehr-bār GH.
[2112] gelüpdi: gelüpdir KM.
[2113] sınupdı: sınupdır KM.
[2114] ḳafese: yāde GH.
[2115] ki ḳalam deşt-i Kerbelāda: ḳalam maḥbūs-ı ʿināda KM.
[2116] irişim: yetişüp GH.
[2117] disünle: disünler KM.

Ṭoyında kesdile[2118] ḳurbān susuz mināda ʿammü

Revāḳ-ı ʿarşda faḫr eylesün İmām-ı Ḥasan
Gezende ḳanlı başım nāvek-i cüdāda ʿammü

Temām idende sözin ol sütūde-i ʿālem
Cevāb virdi aña pādişāh-ı ḥāll ü ḥarem

Bu sözleri dime ey bir güzīde-i nāsım
Senin firāḳıña yoḳ ṭāḳatim civān Ḳāsım

Muraḫḫaş itmemegimde menim[2119] var imdi ġarāż
Gerek bugün olasan Ekber-i civāna ʿıvāż

Ḥüseyn ile Ḥasanın bir nişānı sen ḳalasan
Oġul yerine ḳapumda durup duʿā alasan

Bu[2120] ġamlı çölde olup nāʾib-i ʿAlī Ekber
Oġulsızım beni ḳoy ḳabre ey vefā-perver

Gelüp terennüme ol ʿandelib-i gülşen-i nāz
Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ey emīr-i Ḥicāz

Yaḳīn ki ölmeliyem ḳo olam ḳabāḳında
Minā-yı Ḥaḳḳda kesilsün başım ayaġında

[205a] Sen olmasan oḫuyan cān virende Ḳurʾānım
Ġamım ziyādelenür çoḳ çetin çıḳar cānım

Bu arzuda varam ben yetīm-i dil-ḫaste
Virende cān alasan başımı dizin üste

Budır benim ġarażım emrimi temāma yitür
Ölen ṣora[2121] ʿammü cān naʿşımı anama yitür

O dem[2122] imām-ı zamān şāh-ı meẕheb ü millet
Cihāda gitmek içün virdi Ḳāsıma ruḫṣat

O nev-civān-ı ḳamer ṭalʿat-ı melek-simā
Ḳayıtdı[2123] ḫaymeye ḳılsun vedāʿ āl-i ʿabā

Ṭurup ḫıyām arasında bedīde-i pür-āb

[2118] kesdile: kesdiler KM.
[2119] menim: seni KM.
[2120] bu: çü GH.
[2121] ṣora: ṣoñra KM.
[2122] o dem: ġaraż GH.
[2123] ḳayıtdı: döndü KMū

Zebān-ı ḥāli bu mażmun ilen iderdi ḫiṭāb

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey ṭoyumda gözyaşı ʿummān olanlar elvedāʿ
Derd-i ġamdan sīnesi sūzān olanlar elvedāʿ

Ḫaymelerde ṭurmayun elden gider dāmādıñız
Dār-ı dünyāda işi efġān olanlar elvedāʿ

Olmadı mümkün ṭoyumda ellere yaḫman ḫınā
Ḳanım ilen elleri elvān olanlar elvedāʿ

Herkesin peyġāmı var oġluna derdin disün
Ey bu çölde derdi bī-dermān olanlar elvedāʿ

Beş bibim gelsün görem belki dü-bāre gelmedim
Eşki çeşmi mātemimde ḳan olanlar elvedāʿ

Cān sizin cān nā-murād oġlı ölen bī-kes anam
Ḫānımānı ẓulm ilen vīrān olanlar elvedāʿ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İşidicek[2124] bu sözi ʿıtret-i şeh-i[2125] levlāk
Siyāh-ı zülfi perīşān temām-ı sīnesi çāk

Dilinde ẕikrleri āh u nāle-i yā Rāb
Ḳabaḳca başına ṭoḳuz ḳara salan Zeyneb

Benāt-ı Şīr-i Ḫudā bā-nüvān-ı cāh ü[2126] celāl
Araya aldılar ol māhtābı hāle miṯāl

Biri yüzünden öperdi biri ḳucaḳlardı
Biri kenāre durup ḥasret ile aġlardı

Diridiler o esīrān-ı dil-şikeste zār
Ne ẓulmdır eyledi rūzgār gine şiʿār

[205b] Ḳılup İmām-ı Ḥasan ḫānımānını ber-bād
Ki ḳoymadı ire[2127] kāme ʿarūs ilen dāmād

Kimin ṭoyunda olupdur ḫınāsı ḳırmızı ḳan
Kimin ʿarūsı olup baş açıḳ Dımışḳā revān

[2124] işidicek: işidicegin GH.
[2125] şeh-i: şāh-ı KM.
[2126] cāh ü: melek KM.
[2127] ire: yite GH.

Tökerdi gözyaşını bā-nüvān beyt-i ḥarām
Dolandırup gözini baḳdı Ḳāsım-ı nā-kām

Ne gördi anası bir kūşeye çeküp özini
Oġuşdırup yüregin kimseye dimez sözini

Yavaş yavaş eyliyor āh ü nāle zemzemesi
Uçupdı ṭāyir-i rūḥı ḳalup ḳurı nefesi

Görüp Seriyyeyi Ḳāsım idüp ġamı ṭuġyān
Zebān-ı ḥāl ile güyā bu ʿarżı ḳıldı beyān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey başına ṭoyunda ḳaralar salan ana
Derd ü ġamı ḳarārımı elden alan ana

Gel bir doyunca baġrıña bas nev-civānıñı
Ey Kerbelā çölinde oġulsız ḳalan ana

Ḳāsım idende dīde-i giryān ilen ḫiṭāb
Virdi Seriyye oġlına bu nevʿ ilen cevāb

Cān ey bu çölde tāzece dāmād olan oġul
Ṭoy ḥaclesi zamānede ber-bād olan oġul

Baḫtı ḳara anan ola ḳurbān bu dillere
Ey Kerbelāda[2128] ḥasret ü nā-şād olan oġul

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḳucaḳlayup anasın ol civān-ı lāle ʿiẕār
Didi ki ey olan ʿālemde biñ belāya dü-çār

Evimi yıḳdı bu dār-ı fenā Ḫudā Ḥāfıẓ
Bu deşt olup baña kūh-ı Minā Ḫudā Ḥāfıẓ

İrişdi[2129] mevsim-i hicrān beni ḥelāl eyle
Arada ayrılıḳ oldı binā Ḫudā Ḥāfıẓ

Başı ḳaralı benim bir ʿammüm ḳızı ḳaldı
Senin yanıñda emānet ana Ḫudā Ḥāfıẓ

Didi Seriyye eyā şāhzāde-i devrān
Ne ayrılıḳ sözidir māderin saña ḳurbān

[2128] ey Kerbelāda: kerb ü belāda GH.
[2129] irişdi: yetişdi KM.

Bugün felek tökecek başıma benim ṭopraḳ
Yaḳīn olur bu seferden ḳayıtmazam men[2130] saḳ

[206a] Yürekde gizli olan derdiñi ʿayān eyle
Eger vaṣiyyetin olsa baña beyān eyle

Açup zebān-ı güher-bārını o nü-dāmād
Didi ana ben ölen ṣoñra eyleme feryād

Eger üzüldi elin nā-murād Ḳāsımdan
Götürme göz ana cān bī-nevā ʿarūsımdan

ʿAzīz ṣaḳla onı Ḥāḳ rıżāsı cānından
Ayırma Şāma gidende hemīşe yanından

Ḳarīb ülkede yalñız[2131] gününde ḳaydına ḳal
Ḫarābede gice gündüz yatanda[2132] yanıña al

Yezīd saḫlasa meclisde sizleri zinhār
Durup ḳabāḳını kes görmesün yüzin aġyār

Ger istese anı Şām ehli meclis içre kenīz
İmām bacısıdır Zeyne'l-ʿĀbidīne ʿazīz

Bu ḥālden eyle āgāh imām-ı bīmārı
Odır esīrlerin müşkil işde ġam-ḫˇārı

Temām idende sözin serv-i gülşen-i īmān
Seriyye eyledi gūyā bu nevʿ şerḥ-i beyān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Sen bir ölmeklen ḳutardın[2133] cānıñı cānān oġul
Düşdi bir derde anan yoḳdır daḫı dermān oġul

Ṭutmayaydım ṭoy saña kāş ey ṭoyı tīz yas olan
Olmamış dāmād olaydın teşne-leb ḳurbān oġul

Bir ṭarafdan dāġ-ı hicrān bir ṭarafdan derd-i Şām
Nev ʿarūsın zaḥmetin çekmek degil āsān oġul

Günde biñ ölem dirilem kūşe-i vīrānede
Başıñı görsem cedāda ḳan ilen elvān oġul

[2130] ḳayıtmazam men: dönmezsin daḫı KM.
[2131] yalñız: yalḳuz GH.
[2132] yatanda: - GH.
[2133] ḳutardın: ḳurtardın KM.

O dem[2134] vedāʿ ḳılup anasın o nü-dāmād
Muṣammem oldı ki[2135] giyünsün libās rezm ü cihād

Dāḫil oldı ḫaymeye çün Ḳāsım-ı gül pirehen
Açdı ṣanduḳ-ı silāḥ ol dürr-i deryā-yı miḥen

Ṭoy libāsın soydı egninden diridi her gören
Nü-şikefte berg-i gül ayrıldı raʿnā ġonceden

[206b] 425 Ḳadd-i mevzūnın ḳılup serv-i revān teg müstaḳīm
Ẓāhir itdi Kerbelāda āyet-i ẕebḥ-i ʿaẓīm

Ẕikr idüp şevḳ ile *Bismillāhirraḥmānirraḥīm*[2136]
Giydi berg-i gül gibi endāmına evvel kefen

İstedi kim ebr-i ẓulmet sāye salsun fevḳ-i māh
Bed naẓardan irmesün[2137] āsib-i hengām-ı nigāh

Fırkadansa farḳı üzre ḳıldı muḥkem ṭas-külāh
Gūʾiyā[2138] mihr-i dıraḫşān dutdı çarḫ üzre vaṭan

Oldı vādī-yi zerre cism-i laṭīf üzre ḥicāb
Çarḫ-ı sīmīn üzre çekdi gūyā seḥāb

430 Cevher-i çār āyine cünbiş idende çün serāb[2139]
Iżṭırāba düşdi ʿālem titredi dār-ı kühen

Ḳıldı küllen ḫāṭır-ı sükkān-ı ʿālemden ḫuṭūr
Perde-i ġayb-ı ilāhīden nümāyan oldı nūr

Kerbelādır yā Necef yā vādi-i Sīnā-yı Ṭūr
Yā tecellā eyleyüp nūr-ı Ḫudā-yı ẕu'l-menen

Bağladı bir tīġ-ı raʿd āsāsı berḳ-i pür-şerār
Tiz dem-i ḫūn-rīz-i ḫūn eşām-ı çün ebrū-yı mār

Şāh-ı Merdāna Uḥudda geldi gūyā ẕülfiḳār
Lā-fetā illā[2140] bülend oldı dü-bāre ʿarşdan

[2134] o dem: ġaraż GH.
[2135] ki: - KM.
[2136] "Rahman ve Rahim olan Allah'ın (c.c) adı ile"
[2137] irmesün: itmesün GH.
[2138] gūʾiyā: gūyā KM.
[2139] serā: türāb GH.

Ḫançeri çün nevk-i müjgān-ı tabān ḫūn-rīz ü tīz
Devre-i bend-i kemerde bend olup behr-i sitīz

Saldı saṭḥ-ı ʿāleme āyāt-ı yevm-i rest-a-ḫīz
Zāde-i sıbṭü'l-nebī ibn imāmü'l-müʾtemen

Bir kemān-ı zer-nişān yanında ḳoysın ʿarūs
Aldı ol Rüstem ṣalābet behr-i rezm-i eşk-būs

Aferin ḫˇān oldı zāl çarḫ-ı pür-enbūs
Çekdi ḳavs Allāh çarḫ-ı şevkete ḳavsü'l-ḥüsn

Bir zer endūdı siper-i ketfinde ḳıldı üstüvār
Ḳurṣ-ı ḫurşīd-i dıraḫşān teg ḳıbāb-ı zer-nigār

Oldı mihr-i ʿālem-ārā-yı şecāʿat āşikār
Görinüp āṣār-ı envār ṣāh-ı Ḫayber-şiken

Aldı öz gīsūy-ı müşk efşānı teg pür-çīn kemend
Ḫalḳa ḥalḳa pür-şiken devr-i kemerde ḳıldı bend

[207a] Ġavṭa-ver oldı silāḥa ḳāmet-i serv-i bülend
Devresinde āl-i peyġamber çü Ḳumrī naġme-ḫˇān[2141]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Giyüp silāḥ-ı neberd ol civān-ı bā-temkīn
Kenāre ḳoydı ḳadem ḫaymeden durup ġam-gīn

Görüp ne at getüren var ne bir cilvedārı
Kemāl-i ḥasret ile ḳıldı gözyaşın cārī

Tökerdi gözleri ḳan yaş diridi vā esefā
Zebān-ı ḥāli bu mażmūn ilen olup güyā

Düşen zamānede yüz biñ belāya cānım vāy
Dü-çār olan ġam-ı bī-intihāya cānım vāy

Medīne mülkine şehzāde Kerbelāda ẕelīl
Celāl ü şevketi gitmiş fenāya cānım vāy

[2140] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2141] naġme-ḫˇān: naġmezen KM.

Düşende müşkil işi olmayan hevādārı
İrişmeyen[2142] eli müşkil-güşāya cānım vāy

Çıḳan kenāre benī Hāşimin arasından
Cihānda ḥasret olan aḳrabaya cānım vāy

Bu sözleri işidende Seriye-i muẕṭar
Gelüp ḳucaḳladı oġlın didi bedīde-i ter

Ne sözdi bu diyesen[2143] māh-ı gül-ʿiẕār oġlum
Meger gelür saña müşkil firāḳ-ı yār oġlum

Ḳalup gözin ṭoy oṭaḳında yā ʿarūsında
Veyā varundı[2144] neden ötrü intiẓār oġlum

Ne gitmek istemiyorsan ne yoḳdur ārāmun
Beyān ḳıl yüreginde ne ġuṣṣa var oġlum

Didi o bāġ-ı Hüdānın ʿazīz-i[2145] gülzārı
Ana kenāre çekil ḳoy ben dil-efkārı

Yürek yarasına hīç merhem iḫtiyāc olmaz
Ṣoruşma derdime senden sivā[2146] ʿilāc olmaz

Didi Seriyye beyān it oġul seni tāri
ʿİlāc eylemesem de şerīk olam bāri

Cevāb virdi aña ol ẕebīḥ-i kūhı Minā
Meger ki görmedin ey zār ü ġam-keşīde ana

Olanda ʿāzim-i meydān civān ʿAlī Ekber
ʿAmmüm İmām-ı Ḥüseyn gördi ne tedārikler

[207b] Kefen giyindirüben tāze ḳıldı cāmesini
Başına ḳoydı resūl-ı Ḫudā ʿimāmesini

Ve in yekād[2147] oḳuyup ol emīr-i mülk-i ʿArab

[2142] irişmeyen: yetişmeyen KM.
[2143] diyesen: diyersen KM.
[2144] varundı: vardır KM.
[2145] ʿazīz-i: tāze rū-i KM.
[2146] sivā: yaḳīn KM.

Ḥamāyil eyledi Ḳurʾānı boynuna zīnet

Beline baġladılar ẕülfiḳār-ı āteş-bār
Salup sedīf-i ġulāmı ḳabāḳa şāṭır-vār

Özi mübārek el ilen onı giyindirdi
Çeküp rikābına zemīn ʿuḳāba bindirdi

Bugün yetīmligim eyleyüp baña teşīr
Düşüpdi cānıma od ġamdan olmuşam dil-gīr

Atam İmām-ı Ḥasan yoḳ meni giyindürsin
Salup ḳabāḳıma şāṭır at üste bindürsin

Bu çölde her ṭarafa gözlerim baḳar nigerān
Yoḳ imdi at getüren men ademsizim ana cān

Yetende söz bu maḳāma ne gördiler nāgāh
Ḥarem-serā ṭarafından yetīm ʿAbdullāh

Ayrılup atını Ḳāsımun elinde ʿinān
Gelür fiġān ile gözyaşlı zār ü nāle-künān

Yaralı dilleri salmış cihāna şūr-ı şerer
Zebān-ı ḥāli bu maẕmūn ilen ḫiṭāb eyler

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Ki ey nev-nihāl-i riyāż-ı Hüdā
ʿAzīz-i Ḥasan vāriṣ-i Müctebā

Yetīmim diyüp çekme efsūs-ı ḥayf
Meni de ḥesāb itgilin bir sedīf

Dime bī-kesim nev-civān ḳardaşım
Ḳul olam ḳabaḳında cān ḳardaşım

Cilvedārun olam düşüp yanıña
Gerekdir ḳatam[2148] ḳanımı ḳanıña

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gelüp muḥābbet-i Ḳāsım gören zamān cūşa
ʿAzīz ḳardaşını çekdi cān teg āġūşa

[2147] "Şüphesiz inkar edenler Zikr'i (Kur'-an'ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) "Hiç şüphe yok o bir delidir" diyorlar." (Kalem/51)
[2148] ḳatam: ḳosam KM.

Öpüp iki gözini yādigār-ı ḫayr-ı ümem
Bu fikre düşdi ki ḳoysun daḫı rikābe ḳādem

Ne gördi tāze ḳıyāmet dü-bāre oldı ʿayān
ʿIyāl-i ʿıtret-i Zehrā temām aġlar ḳan

[208a] Neẕāre eyledi gördi māh-ı Medīne gelür
Ḥüseyn sīnesiniñ bülbüli Sekīne gelür

Esās ilen gelür ol duḫter-i imām-ı zamān
Dilinde nāle-i yā Rab elinde bir Ḳurʾān

Olupdı āh-ı fiġānı firāz-ı ʿarşa bülend
Kelām-ı Ḥaḳḳ bir elinde bir elde bāzū-bend

Yetişdi sesledi nā-kām ʿammoġlı saḳla ayaġ
Saña sifāriş idüp bir ʿarūs ḳara duvāġ

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Cān yoḳ özinde gelmege bir cānı gönderüp
Derdiñ bilüp ʿilācına dermāñı gönderüp

Tāze gelindi[2149] ʿammülerinden ider ḥayā
Vardır sipāriş men nālānı gönderüp

Ḳurʾān şerīkünün ḳızı taʿvīz ḳılmaġa
Ḳurʾān-ı nāṭıḳ oġlına Ḳurʾānı gönderüp

Gel boynuña ḥamāyil it Allāh kelāmıdır
Allāh velīsünündür ġalṭānı gönderüp

Ġam çekme ḳırḳ ḳalem yazılan āye-i *İn yekād*[2150]
Al bed-naẕardan ötrü vefā-kānı gönderüp

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż ki Ḳāsım-ı şehzāde-i vefā girdār
Süvār olup atına ṣadr-ı zīnde dutdı ḳarār

Yıḳıldı āl-i peyember[2151] çü ḫoş pervīn
Ḳılup temāmını bir bir vedāʿ-ı bāz-pesin

Getürdi eşheb-i zerrin cāmı reftāre

[2149] gelindi: gelindir KM.
[2150] "Şüphesiz inkar edenler Zikr'i (Kur'-an'ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) "Hiç şüphe yok o bir delidir" diyorlar." (Kalem/51)
[2151] peyember: peyġamber KM.

Güẕārı düşdi yol üstünde kūy-ı dildāre

Ne gördi ḫāyme kenārında baḫt-ı ḳara ʿarūs
Ḳucaḳlayup dizin aġlar mükedder meʾyūs

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

Görüp dāmād ʿarūs-ı dil-figārın ʿarż-ı rāh üste
ʿİnānın çekdi durdı ḥasret ilen bir nigāh üste

Taṣavvur ḳıldı gördi bir ġarīb[2152] maẕlūmedir gūyā
Durup derdin dimekçün rehgüẕār-ı pādişāh üste

Görüp māh-ı cemālin ḳara miʿcer eyleyüp pinhān
Niḳāb-ı ḥüzn çekmiş ebr-i ẓulmet ḥüsn-i māh üste

Veyā hicrān-ı Yūsufdan yanar cānı Züleyḫādur
Gözi giryān çeker her dem pey-ā-pey āhı āh üste[2153]

[208b] Giyüpdir Kaʿbe teg başdan ayaġa cāme-i nīli
Açupdır çetr-i ġam sūsen gibi ferş-i giyāh üste

Dayandı geçmedi maʿşūḳasından doġrı Ḥaḳḳa
Durarken ẓuhr vaḳti Kaʿbe-i Beytullāh üste

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görende Ḳāsım o miḥnet-i naṣīb eyyāmı
Suvāl ḳıldı ki ey ḳalbimiñ dil-ārāmı

Neden ḫazān görinür ʿömriñiñ bahārında
Batup ḳaraya durupsın yolıñ kenārında

Hemīşe āh-ı dil-i rāz ü[2154] pür-perişān var
Beyān ḳıl baña eyā ne intiẓārın var

Gelüp muḥabbeti cūşa alışdı ḳalb-i ʿarūs
Cevāb virdi ki ey göñlümi iden meʾyūs

Daşupdı dert yüregimde gözüm yaşın dökerem
Bu yollar üzre ṭurup intiẓārıñı çekerem

Atından in aşaġa çoḳ ġam ü[2155] melālim var
Beyān idem saña göñlümde ʿarż-ı ḥālim[2156] var

[2152] gördi bir ġarīb: bir bī-aḳraba KM.
[2153] Gözi giryān çeker her dem pey-ā-pey āhı āh üste: gözini doldurup bī-hem çeker ol āh āh üste GH.
[2154] ü: - KM.
[2155] ü: - GH.

Düşüp aşaġa atından o ḫānesi ber-bād
Muḳābil oldı ʿarūs-ı ḥazīn ile dāmād

ʿArūs ʿarż eyledi ey civān-ı lāle ʿiẕār
Melāmet itme meni çoḳ çetindir firḳat-i yār

Bugün idersen özin şerbet-i şehādet nūş
Geçer çerāġım olur bād-ı ẓulm ilen ḫāmūş

Ne nevʿ ṣabr u taḥammül firāḳ-ı yāre ḳılam
Buyur görem baña senden ṣora[2157] ne çāre ḳılam

505 Baḳup ʿarūsına ḥasretle Ḳāsım-ı nākām
Zebān-ı ḥāl ile ḳıldı bu maṭlabı iʿlām

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Gitdim daḫı elden ḳoy olan cān menim olsun
Gül peykerim al ḳanıma ġalṭān menim olsun

Sen tāze gelinsiñ ṭoy otaḳında ṣafā gör
Günler ḳabaḳında ten-i ʿuryān menim olsun

İşitdicek bu sözi nev-ʿarūs-ı baḫt-ı ḳara
Beyān ḳıldı ki ey şehzāde-i dü-serā

ʿĀlemde ḳara gönli ḳalan cān benim olsun
Hicrinde yanan sīne-i sūzān menim olsun

[209a] 510 Sen cānıñı ḳurtarmaġı aldın evin ābād
Zincīre çekilmekdi çoḳ āsān menim olsun

Dü-bāre Ḳāsım-ı şehzāde bā-hezār-ı melāl
Cevāb virdi o bī-çāreye münāsib ḥāl

Çıḳdım aradan ben daḫı ey serv-i dil-ārā
Gülzār senün ġonce senin eyle temāşa

Cān saġlıġı olsun saña ʿālemde güvāra
Ḫançer yarası nīze ü peykān menim olsun

Alışdı[2158] derdi dil sīne-i ʿarūs-ı ḥazīn
Beyān ḳıldı ki ey ṭāyir-i behişt-i berrīn

515 Bir bülbül-i bī-bāl ü perim ḳalbi şikeste

[2156] ʿarż-ı ḥālim: ġam-ı ḥālim GH.
[2157] ṣora: ṣoñra KM.
[2158] alışdı: işitdi GH.

Git cennete ḳoy ben dolanam çölleri ḫaste

Sen ḳoy başıñı ḥūri vü ġılmān dizi üste
Bāliş yerine ḫarmaġ ilen menim olsun

Şerāre dutdı o dem[2159] Ḳāsım-ı firāḳ naṣīb
Cevāb virdi ki ey duḫter-i imām-ı ḳarīb

Sen farḳ-ı hümāyūnıña sal miʿcer-i zerrīn
Vir müşk gibi zülfün ile gül yüze āyīn

Ben ıssı ḳum üstünde ḳızıl ḳan ilen rengin
Taḥtım ḳurı yir sāḥit-i meydān menim olsun

ʿArūs[2160] ḫaste ciger çekdi sīnesinden āh
Didi ki ey eyleyen baḫtımı cihānda siyāh

Sen ḳoy başıña cennet-ārādan nişān-ı tāc
Ben örtmege bir köhne ḳara miʿcere muḥtāc

Ḳana boyanup saç urulup başıma ḳırmāc
ʿAşḳında yolan zülf-i perişān menim olsun

Buyurdı Fāṭımaya ol şehīd-i tīġ-ı cefā
Kebāb ḳılma beni ey gül-i riyāż-ı vefā

Sen ʿömr ile āsūde bu dünyā-yı fenāda
Git ḳal vaṭanında irişüp[2161] kām-ı murāda

Naʿşım ḳurı yerlerde başım nevk-i cüdāda
Tā Şāma degin itmege cevlān menim olsun

ʿArūs-ı baḫt-ı ḳara gözyaşın idüp cārī
Didi yitürdin ʿaceb kāme ben dil-efkārı

[209b] Sen gülşen-i cennetde dolan seyr ü ṣafāda
Ḥūriler ile hem-nefes ol bezm-i vefāda

Ben gitmeliyem Şāma ḳolı baġlı piyāde
Ferşim ḳurı yer mescid-i vīrāne menim olsun

Yanup ġam āteşine zāde-i şāhı medenī
Didi salupdı felek derdi devāya meni

İmdi susuz ölem su için vaḳitde bāri

[2159] o dem: dili KM.
[2160] ʿarūs: gelin KM.
[2161] irişüp: yetişüp GH.

Yāddan ben nā-kāmı çıḳarma seni tāri

Ḳan aġla dutup yasımı ḳıl gözyaşı cārī
Gözyaşı senin bulup ʿaṭşān menim olsun

Didi ʿarūs ki ey nā-murād-ı kerb ü belā
Bu bir vaṣiyyete ḳılam ʿamel birine velā

Çoḳ aġlaram amma dimenem hīç saña nā-kām
Nā-kām ben oldım sen özin aldın ʿaceb kām

Git taḫt-ı zebercede behişt içre dut ārām
Şām içre bir il[2162] kūşe-i zindān menim olsun

Buyurdı Ḳāsım ḥasret gelini bī-yāre
Ki ey düşen ben ölen ṣora[2163] cānı odlāra

Olsun saña ʿalemde mübārek zer ü zīver
Neẓare-i gül seyr-i çemen lāle-i aḥmer

Nāzik boġazım teşne dudaġım itti ḫançer
Cism ḳurı ṭopraḳ ile yeksān menim olsun

Didi gelin eyā serv-i gülşen-i behcet
Saña mübārek ola ḳaṣr-ı gülşen-i cennet

Nūş olsun ʿammoġlı saña Rıḍvāna irişmek
Ḥūriler ile ḳaṣr-ı cinān içre görüşmek

Zincīre çekilmek baş açıḳ çöllere düşmek
Mecnūn gibi ṣaḥrā vü beyābān menim olsun

Buyurdı ġonce nev-ḥīz gülistān-ı ḥasen
Bu ḳadar derdimi artırma ey esīr-i miḥen

Yandırdı bu diller beni ey dilber-i māh-rū
Ḳabr içre ġamından çekerem nāleʾi yā hū

Key ḫilʿat-ı elvānıñı nūş eyle serin su
Bir ḳanlı kefen bir dili büryān menim olsun

[210a] ʿArūs ʿarż eyledi ey hezāre-i cennet
Ḫūşā saʿadetiñe oldı āḫirin raḥat

Oldın bugün üç niʿmet-i ʿuzmaya sezā-vār
Gülzār-ı cinān āb-ı revān sāye-i eşcār

[2162] il: yıl KM.
[2163] ṣora: ṣoñra KM.

Bir köhne ḫarābe ḳurı yer dört ḳurı dīvār
Ḳumrī gibi dāyim işim efġān menim olsun

80

Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Ḳāsım İbn Ḥasan ʿAleyhi's-selām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Müserreḥān-ı taṣārīf-i ḳışşa-i hicrān
Mufaṣṣalān-ı tefāṣīl-i miḥnet-i ḥırmān

Kitāb-ı ġamda vaḳāyiʿ-i nigār derd-i firāḳ
İdüp raḳam-zede levḥ-i żamāyir-i ʿuşşāḳ

Çü ırż-ı tefde dāmād-ı şāh-ı mülk-i Ḥicāz
Vedāʿ vaḳti ʿarūs ile ḳıldı rāz ü niyāz

Olundı kerem-i suvāl ü cevāb ilen bāzār
Diridi birbirine derdini iki dil-dār

5 ʿArūs-ı baḫt-ı ḳara çekdi sūz-ı dilden āh
Didi ki ey eyleyen ʿayşımı cihānda tebāh

Felek aramıza dünyāda ayrılıḳ saldı
Biribirimizi görmek ḳıyāmete ḳaldı

Göñülde gizli olan derdiñi ʿayāne getür[2164]
Eger vaṣiyyetiñ olsa daḫı beyāne getür[2165]

Ḳalan gibi ṭoy oṭaḳında intiẓār gözün
Di ḳalmasun yüreginde ḳarīb ʿammoġlı sözin

ʿArūs-ı baḫt-ı ḳaraya buyurdı Ḳāsım-zār
Menim vaṣiyyetime eylegil[2166] ʿamel zinhār

10 Biri budır baş açup[2167] eşḳiyāya yalvarma
İkinci anamın ḫātırın yire salma

Esīr idüp seni düşman çekende bāzāre
Sataşmasun gözi nā-maḥremin bu ruḫsāre

Yezīd meclisinin ġamlarına tāb eyle

[2164] ʿayāne getür: ʿayān eyle GH.
[2165] daḫı beyāna getür: bana beyān eyle GH.
[2166] eylegil: itgilin GH.
[2167] açup: açıḳ KM.

ʿArūṣsın yüziñe zülfini[2168] niḳāb eyle

Suvāl ḳıldı o ẓulm ile ḥaclesi vīrān
Daḫı var ise sözin ḳıl dü-bāre şerḥ-i beyān

[210b] Gelüp tekellüme ol nā-murād-ı bezm-i viṣāl
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bülbül-i riyāż-ı melāl

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilatün fāʿılün

Ḥāşalillāh bülbülin kim gülden istiʿbādı[2169] var
Gerçi ʿayn-ı vaṣlda çoḳ nāle vü feryādı var

Şemʿa yanmaḳlıḳda hīç pervāsı yoḳ pervānenin
Yanmasa ʿāşıḳ muḥabbetde ne istiʿdādı var

ʿAşḳ-ı pinhān saḳlamaḳ ʿāşıḳlara düşvārdır
Nālenin ʿaşḳ ehline bī-müntehā[2170] imdādı var

Men ḫazān olmış gülem sen bülbül-i bī-bāl ü per
Kerbelā ṣaḥrāsının gülzār-ı ḥüsn ābādı var

Ḳatliñe gülzārına gül varsa şevḳin nāleye
Ḳıl temāşa gör nice ḫārın güle bī-dārı var

Sīnem üstünde görirsin ṭurfe gülşen lālezār
Naḳş-ı rengareng ile ẕevḳ-i ṣafā bünyādı var

Ġonce yāre ḫār-ı peykān seyl-i ḳan āb-ı revān
Nīzeler servi dil-ārā teg dem-i fūlādı var

Ṣadr-ı sīnemde temāşa eyle bezm-i ʿişrete
Ṭurfe meclisdir meger hīç vaṣfının taʿdādı var

Ferş-i tertīb ʿıṭr-ı cennet bezm-i vaḥdet ḳubbe nūr
Hansı şāhın bu celāl ü rütbede dāmādı var

Dāb-ı devr ʿālemde her bir ṣayda bir ṣayyād olur
Görinür bir ṣaydın yüz biñ nefer ṣayyādı var

Zaḫm-ı sāġar dem-i şarāb nāb-ı sāḳī Şimr-i şūm
Dört ṭarafdan içmege biñ teşne-leb cellādı var

Aġlama görsün bu ḥāli naʿşımı aġūşa çek
Tā disünler Ḳāsımın bir dilberi nā-şādı var

[2168] zülfini: pençe KM.
[2169] istiʿbādı: istiʿdādı GH.
[2170] müntehā: intihā GH.

Ḳolların zincīr ilen baġlanmış olsa ẓulmdan
Ġam yime sulṭān-ı ʿaşḳın ḳuvve-i irşādı var

Zülfiñin zincīrini sal boynuma hem-rāz olaḳ
ʿĀşıḳın maʿşūḳ ilen[2171] her şivede isnādı var

Ben şehīd-i ʿaşḳ-ı yārim mātemimde ṣubḥ ü şām
Ḳumrī-i bezm-i ʿazānın nāle vü feryādı var

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[2172] temāme irüp[2173] ṣoḥbet-i zamān-ı viṣāl
Kemāl-i ḥüzn[2174] ile ayrıldılar perişān-ı ḥāl

[211a] Ḫazān irüp[2175] güle bülbül bahārdan[2176] geçdi
Hezār-ı gülşen-i cān lālezārdan geçdi

Viṣāl-i ġonceyi terk itdi ʿandelib çemen
Feżā-yı gülşen-ārā berk ü bārdan geçdi

Göñül ḳılup heves-i yāre irmege[2177] yāre
Şitāb ü sürʿat ilen yār-i yārdan[2178] geçdi

İrişdi[2179] semʿine ircaʿ ṣadāsı hātifden
Öz iḫtiyārı ilen iḫtiyārdan geçdi

Zemīn-i Māriyeyi lālezār ḳılmaḳ içün
Nigār-ı lāle-ruḥ-ı gül-ʿiẕārdan geçdi

Keşākeş ile çeküp ceẕbe-i cemāl-i celāl
ʿİnān-ı ṣabrını ṣabr ü ḳarārdan geçdi

O dem[2180] revāne-i rāh oldı Ḳāsım-ı nā-kām
Ḫıyām-ı ṭāhireden eyleyüp kenāre ḫırām

Geçerdi sürʿat ilen ḫaymegāh arasından
O ġam-keşīdelerin taʿziyet sarayından

Sataşdı gözleri nāgāh bir dil-efkāra

[2171] maʿşūk ilen: maʿşūkdan GH.
[2172] o dem: ġaraż GH.
[2173] irüp: yitüp GH.
[2174] ḥüzn: ʿacz GH.
[2175] irüp: yitüp GH.
[2176] bahārdan: ḫazāndan GH.
[2177] irmege: yitmege GH.
[2178] yār-i yārdan: bir bīmārdan GH.
[2179] irişdi: yetişdi GH.
[2180] o dem: ġaraż GH.

Durup yol üste salup başa miʿcer-i ḳara

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey zār-ı bī-nevā kimsin
Diyār-ı ḳurbet içre derde mübtelā kimsin

Kimin ḳarasıdır eyā kime ṭutupsın yas
Kimin ġamında gelüp başıña belā kimsin

Batupdı ḳana civān ḳardaşın veyā oġlun
Getür beyāna ḳılam derdiñe devā kimsin

Bu sözde nāle çeküp ol żaʿīfe-i muẓṭar
Beyān ḳıldı benim māder-i ʿAlī Ekber

İşimdi[2181] nāle vü āh ü fiġān-ı vāveylā
Adımdı[2182] Ekberi ṣad pāre doġranan Leylā

Çeküp ʿinānını ibn imām-ı ʿarş-ı ferāş
Onun ḳara gününe tökdi gözleri ḳan yaş

Didi eyā ḥarem-i pādişāh-ı mülk-i ʿArab
Yol üste aġlamaġından meger nedir maṭlab

İki el ile urup başa ol ġarīb-i vaṭan
Çıḳardı ḳana batan bir yaralı pirahan

[211b] Didi bu gömlege[2183] baḳ gör eyā civān-ı reşīd
İdüple[2184] Ekber-i şehzādeyi ne nevʿa şehīd

Gerek bu leşkeri küffāre tefriḳa salasañ
Evvelce ḳātil-i Ekberden intiḳam alasañ

Bu güft ü gūdan idüp Ḳāsımıñ ġamı[2185] ṭuġyān
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey Ekberi ölen ana cān

Ġam itme ʿarsa-i cengāhe velvele salam
Civān ölen balanıñ intiḳamını alam

Ölen ṣora[2186] beni hīç yādına salan olmaz
Hezār ḥayf benim ḳanım alan olmaz

Ne ḳardaşım ne ʿammoġlım var eylesün imdād

[2181] işimdi: işimdir KM.
[2182] adımdı: adımdır KM.
[2183] gömlege: bugün ki gül GH.
[2184] idüple: idüpler KM.
[2185] ġamı: ḳanı KM.
[2186] ṣora: ṣoñra KM.

Ġarībler gibi ölem bugün ben nā-şād

Yetende söz bu yire geldi bir ġarībe ṣadā
Dönüp baḫanda ne gördi dir imām-ı Hüdā

Egerçi yoḳ kömegim[2187] ḳalmışım ġarīb ü vaḥīd
Ġam itme ḳanıñı ben alam ey civān-ı reşīd

Virende cān başıñı ben diz üste alam
Fiġān ilen ḳolımı ḳanlı boynuña ṣalam

Silüp iki[2188] göziñiñ ḳanını bi-ḥāl-i ġamın
Ḥazin ṣavt ile ḳılam tilāvet-i Yāsīn

Menim ġarīb menim ḫānesi olan vīrān
Ölende başınıñ üste oḳunmaz Ḳurʾān

Şehīd olanda bulunmaz yanımda bir deyyār
Ne ḳanımı alan olmaz ḳalur cenāzem ḫ̆ār

O dem[2189] o serv-i dil-ārā-yı gülşen-i īmān
Fezā-yı ʿarṣa-i cengāha ḳıldı ʿaṭf-ı ʿinān

Gelüp o dem tek ü pūye semend-i ḫoş reftār
İderdi ṭayy-ı merāḥil besān-ı bād-ı bahār

Düşüp ḳabāḳına ṣāṭır-ṣıfat ġazā vü ḳader
İrişdi[2190] fırḳa-i Yācüce sedd-i İskender

Durup muḳābil-i ẓulmetde çārde şebīh-i māh
Mehābet ile ḳılup leşker-i ẓulāme nigāh

Açup lisān-ı ricz-i vāriṣ-i imām-ı Hüdā
O ḳavm-i bī-hünere eyledi bu nevʿ ṣadā

[212a] 81

Ricz-i Cenāb-ı Ḳāsım Der-Berāber-i Eşḳiyā[2191]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Açıñ göz ey başīret ʿāleminde kör olan leşker

[2187] kömekgim: göyñüm KM.
[2188] iki: - GH.
[2189] o dem: ġaraż GH.
[2190] irişdi: yetişdi GH.
[2191] Ricz-i Cenāb-ı Ḳāsım Der-Berāber-i Eşḳiyā: - GH.

Bilün tā men kimim abād-ı ecdādım görün kimdir

Ezel cedd-i kibārım şāh-ı *subḥāne'l-leẕī esrā*[2192]
Ebu'l-Ḳāsım Muḥammeddir ḥabīb-i Ḫālıḳ-ı dāver

Muḥammed Muṣṭafādır İṣṭafayna geldi şānında
Ṣafā tapdı ṣafāsından menāvir-i zemzem meşʿar

Kelām-ı Ḥaḳḳda Ḥaḳḳa yazılmış bir adı Aḥmed
Temāmen enbiyā vü evliyāya ḥādi-i rehber

Salup ʿakās-i ḳudret ʿaks-i nūrıñ āfitab üste
Belī ẕerrāt-ı nūrından nişānedir ḫasr ü ḫāver

O Aḥmeddir ḳılup *şaḳḳü'l-ḳamer*[2193] gökde benān ilen
Olup beş parmaġından çeşme cārī ẓāhir ü iẓhar

Hemān Aḥmed ü zīnet baḫş olup eflāke naʿlini
Şerāfet buldı ḫāk-i maḳdeminden ḳubbe-i aḫżar

Babamdır server-i merdān ʿAlī ibn Ebī Ṭālib
Zemīn ü āsmān-ı ʿarşa lenger Murtażā Ḥaydar

O Ḥaydardır olındı Kaʿbede milādı mesʿūdı
Velādetde temām āyāt-ı Ḳurʾānı ḳılup ezber

O Ḥaydardır ḳadem ḳoydı şecāʿatlen bu dünyāya
Uşaḳlıḳda iki pāre bulup gehvāre-i ejder

O Ḥaydardır añınçün oldı reddü'ş-şems maġribden
Degil münkir bu vāżıḥ-ı maṭlaba hīç müʾmin kāfir

O Ḥaydardır selām itdi aña gün bāb-ı maşrıḳdan
İṭāʿat eyledi fermānına eflākden aḫter[2194]

O Ḥaydardır götürdi ẓulmet-i küfr bu āʿlemden
İdüp İslām nūr ilen sirāc-ı meẕheb-i enver

O Ḥaydardır açıldı ʿuḳde-i İslām tamaġından
Vaṣiyy-i Muṣṭafā sālār-ı dīn dāmād-ı peyġamber

O Ḥaydardır Uḥudda *Lā-fetā illā ʿAlī*[2195] ẕikrin

[2192] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." (İsra/1)
[2193] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[2194] eflākden aḫter: gökden melāʾikler GH.
[2195] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Diridi şānına yüz şevḳ ilen gökden melāʾikler

O Ḥaydardır oḳundı seyfine *Lā seyfe*[2196] taʿrifi
İdende rezmgāhı ḳan ilen çün lāle-i aḥmer

[212b] O Ḥaydardır selāsel ḳalʿasın zīr ü zeber itdi
Şerār-ı tīġı itdi ḫarman-ı aʿdāyı ḫākister

O Ḥaydardır idüp berü'l-ʿālemde şuʿle-i seyfin
Ṣufūf-ı ḳavm-i cünne berḳ-i lāmiʿ şuʿle-i āzer[2197]

O Ḥaydardır Uḥudda Bedrde Aḫrāb ü Ḫandaḳda
Ḳırup leşker yarup ṣaflar bulupdır ʿÖmerlen ʿAnter

O Ḥaydardır uranda ẕülfiḳārı merḥab döne
Dem-i şemşīrine ferş eyleyüp rūḥü'l-emīn şeh-per

O Ḥaydardır nübüvvet mihrinin üste ḳadem ḳoydı
Salup Lāt Menātı ḫāke ṭāḳ-ı Mekkeden yek-ser

O Ḥaydardır binende düldül üste rūz-ı hicāda
Salupdı ʿarṣa-i cengāhe bāng-ı şūriş-i maḥşer

O Ḥaydardır ki naʿl-i düldül-i eşrefdi[2198] ʿālemden
Güvāhım sūre-i *Ve'l-ʿādiyāt*[2199] ol maṭlaba muẓmer

O Ḥaydardır cihānda fātiḥ-i yevmü'l-ḥanīn oldı
Cezāda Ḳāsım-ı nār-ı cināndır sāḳi-i kevṯer

Kimin var bir böle[2200] şāhı açup dest Yedallāha
İki engüşt-i pāk ilen ḳopardı ḳalʿe-i Ḫayber

Bu faḫrım besdi ceddim Meryem-i kübrā dürr-i yek-tā
Cenāb-ı Fāṭıma ḫayrü'n-nisādır bānū-yı maḥşer

Atamdır Müctebā sālār-ı ümmet āye-i raḥmet
Velāyet mülkine Dārā veṣāyet bezmine zīver

Şebāb-ı ehl-i cennet seyyid-i dürdāne-i Zehrā
ʿAmmüm bī-kes Ḥüseyn ʿaṣrın imāmı ʿaleme server[2201]

Bu server ol Ḥüseyndir ʿarşa Miʿrāc itdi ḳundaḳı

[2196] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2197] āzer: āver KM.
[2198] eşrefdi: eşrefdir KM.
[2199] "Soluk soluğa süratle koşan (atlar)." (Ādiyāt/1)
[2200] böle: böyle KM.
[2201] Ḥüseyn ʿaṣrın imāmı ʿaleme server: Ḥüseyndür olmadı hergiz rıżā Allāh GH.

Uşaḳlıḳda olup rūḥü’l-emīn dergāhına ḥākir

Bu server ol Ḥüseyndir ṣebt olunmakla adı ʿarşa
Tapup ārām ü istiḥkām ṭoḳuz bī-setven göñüller

Bu server ol Ḥüseyndir olmadı Allāh rıżā herkez
Gözinden birce yaş tökülsün ey münāfıḳlar

Ḳırılmış yar ü enṣarı olupdır gözyaşı cārī
Düşüp ḳolsuz ʿalem-dārı Fırāt üste teni[2202] bī-ser

Baḳın ey millet-i tersā bu şāh-ı Yeṯrib ü Baṭḥā
Ḳalupdır yeke vü tenhā benim bir nāṣırı yāver

[213a] Vekīlullāh dilbendi Veliyullāh ferzendi
Adım şehzāde Ḳāsımdır imāmet şemsine mihver

Eger bir yā ʿAlī çeksem olur ṭāḳ-ı felek berhem
Rikābımdan öper[2203] Rüstem düşer ṭopraḳa İskender

Velī ḳalbim perīşāndır ġamım vallāhi ṭuġyāndır
Gözüm yaşı ḳızıl ḳandır ölen ṣoñra ʿAlī Ekber

Ṭutuplar ṭoy beni zāre bürünmüş ḫūnçeler ḳara
Gözüm ḥasretdi dildāra ʿarūsumdur ḳara miʿcer

Eger ẓāhirde dāmādım setmlen ḫāne ber-bādım
Yetīmim ḳalbi nāşādım alupdır cānımı ġamlar

Dutuplar yas oṭaḳımda ḫazānım ġonce çaġımda
Anam aġlar firāḳımda seper öz başına küller

Ḳalup göñlümde çoḳ maṭlab işimdir nāle-i yā Rāb
Yolar zülfin bibim Zeyneb töker gözyaşı çün gevher

Men ölem bī-kes ü tenhā yanar aḥvālime dünyā
Ġamımda Ḳumrī-i şeydā ḳılar şūr ü nevā ezber

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

İrüp[2204] çün temāma riczden beyān
Ḫiṭāb itdi Ḳāsım ki ey Kūfiyān

Var olsa bu leşkerde bir nām-dār
Ḳadem cenge ḳoysun idek kār-ı zār

[2202] teni: odur GH.
[2203] öper: düşer GH.
[2204] irüp: yitüp GH.

Her ol kesde olsa ḫayāl-i sitīz
Bu meydān bu daʿvā bu şemşīr-i tīz

Benimlen var olsa olan hem neberd
Seçilsün görem kimdü[2205] nāmerd ü merd

Dilīr ü hünermend olan pehlüvān
Dolandırsun ordıgāha ʿinān

Ne ḳadr itdi Ḳāsım mübāriz ṭaleb
Temāmen o bī- ġayretān-ı ʿArab

Düşüp raʿşeye berk-i bī-bār teg
Ḫamūş oldılar naḳş-ı dīvār teg

Bu ḥāli görüp ibn Saʿd şaḳī
Ḥużūra çaġırdı o dem Ezraḳı

[213b] Didi ey dilīr-i sipāhdār-ı Şām
Tiküpdir bu leşker saña göz temām

Urarsan şecāʿatde lāf-ı güẕāf
Dutup şöhretin ḳafdan tā beḳāf

Olur maṭlabın ḥāṣıl-ı enʿāmdan
Gelür yıl-be-yıl ḫilʿatün Şāmdan

Bu ḥürmet bu ʿizzet degil bī-sebeb
Geçer cism ü cāndan riyāset ṭaleb

Görirsün ki bu nev-civān-ı reşīd
Ṭurup merd ü merdāne ferd-i vaḥīd

Çeküp naʿralar hem-neberd aḫtarır
Maṣāff itmege şīr-i merd aḫtarır

Ḥarīf olmaḳa yoḳ bu leşkerde tāb
Mübāriz olupsan özün vir cevāb

İrende[2206] ʿÖmer Saʿddan bu ṣadā
Yanup ḳahrdan Ezraḳ-ı bī-ḥayā

Ḫiṭāb eyledi ḫışmınāñ ey emīr
Ne sözdir ki ṭutdın beni çoḳ ḥaḳīr

Degil mi benimçün cihān içre neng

[2205] kimdü: kimdir KM.
[2206] irende: yitende GH.

İdem ṭıfl-ı pistān ile ḥarb ü ceng

Ġalaṭdır disem şīr-i ḫ̬ār ü ṣaġīr
ʿAyāndır dehānında āṣār-ı şīr

Sezāvardır mı benimçün bu ʿār
Ḥarīfim ola gevden-i bī-süvār

Disünler ki Ezraḳ gibi ceng-cū
Olup rezmde ṭıfl ilen rū-be-rū

Benim rūz-ı hicā ʿadimü'l-miṣāl
Ola hem neberdim gerek pür-Zāl

Olup zāde-i Saʿd-ı dūn bī-ṣebāt
Ḫiṭāb itdi Ezraḳ ki heyhāt ü hāt

Uşaḳ ṣanma bu nev-civān-ı reşīd
Şecāʿatde bī-miṣldür hem vaḥīd

Şecāʿat bu evlāde bi'z-ẕātidir
Ḳalan ḫalḳ içün ʿaks-i mirʾatdir

[214a] Eger çekse bir naʿra-i Ḥaydarı
Salur lerzelere çarḫ-ı nīlūferi

Ḳadem ḳoysa meydāna behr-i sitīz
Ḳurar ṭurfetü'l-ʿanīde rest-a-ḫīz

Ele ḳahr ilen alsa tīġ-ı belā
Dolar ḳan ilen ʿarṣa-i Kerbelā

Ḫayāl itme bir ṭıfldır bī-süvār
Budur nāʾib-i ṣāḥib-i ẕülfiḳār

Sirişt-i reşādetde māfi'l-arż
Bular aṣl-ı cevherdir ʿālem-i ʿarż

Senin de sirişt̲inde ey bed-nihād
Var olsa şecāʿat gidüp eyle ād

Bu taʿrifden Ezraḳ oldı kebāb
İdüp māra raḳm gibi pīç ü tāb

Urup el ele naʿra çekdi çü mīġ
Didi ey sitemker dirigā dırıġ

Geçüpsin viṣālin olupsın ḫarīf

Beni ṭıfl-ı nā-dāna ṭutdın ḥarīf

Eger māniʿim olmasaydı bu ʿār
Ki Ezraḳ idüp ṭıfl ile kār-zār

Girüp rezme mānend-i şīr-i jiyān
İderdim hüner dāsitānın ʿayān

Velī dört nefer vardır oġlum reşīd
Temāma şecāʿatde ferd ü vaḥīd

Birin gönderem cenge şāh-bāz-vār
Bu kebk-i ḫırāmanı ḳılsun şikār

Diyüp bu sözi ol şaḳī-i ʿArab
Ṣadā çekdi dört oġlın itdi ṭaleb

Baḳup küçük oġlın o nā-mihribān
Çaġırdı giyindirdi ḳıldı revān

Çü gördi tāze-rū riyāż-ı behişt
Gelür beççe-i zāġ ẓulmat-ı sirişt

Açup şeh-perin ṭurdı miṣl-i ʿuḳāb
İdüp pençe ilen şikār-ı ġurāb

[214b] İrüp[2207] zāde-i Ezraḳ-ı kīne-cū
Zaḫl-ı müşterilen olup rū-be-rū

Çeküp tīġ-ı kīn beççe-i kelb-i Şām
Amān virmedi Ḳāsım-ı teşne-kām

Ḳılup āşinā tīġ-ı ḫāra şikāf
İki böldi ol ẓālimi tā bi-nāf

Yüceldi o dem Ezraḳın nālesi
Dutup Kerbelāyı oġul vāy sesi

İkinci üçünci zinā-zādeler
Pa-yābı gelüp gitdiler tā saḳar

Üç oġlın görüp Ezraḳ-ı rū-siyāh
Ḳızıl ḳan içinde bülend itdi āh

Çaġurdı kebīr oġlını perīz derd
Giyindirdi raḫat silāḥ ü neberd

[2207] irüp: yitüp GH.

Revān eyledi[2208] bā esās-ı temām
Ki Ḳāsımdan almaḳlıġa intiḳām

Yitüp pūr-ı Ezraḳ hayā hü-künān
Yolın kesdi Ḳāsım çü şīr-i jiyān

Muḳābil ṭurup rübeh-i şīr-i mest
Alup nīzehi rübeh olup pīş-dest

Ḳılup ḥamle ṭaʿn-ı sinān-ı cefā
Ṭutup nīzesin ol herīr-i belā

Tekān virdi şeh-bāz-ı düşmen şikār
Cedāyı çıḳardı elinden kenār

Urup ḥıżma öz nīzesin bī-sükūn
Atından yire eyledi ser-nügūn

Olanda hem aġūş ḫāk-i siyāh
Başından kenāre düşüp ṭās külāh

Açıldı ser-i naḥsı çün ḫār-ı pīşt
Töküldi yire kākül-i bed-sirīşt

At üste o şehbāz-ı çarḫ-ı bülend
Ḳılup pençesin kākül-i ḫaşma bend

Çeküp ḳahr ilen yā ʿAlī naʿrası
Bülend itdi Allāh-ı Ekber sesi

[215a] Çevirdi[2209] semendin çü berḳ-i belā
Dolandırdı meydānı ser-tā be-pā

Tekān virdi ferzend-i mīr-i Ḥicāz
Götürdi el üste başından firāz

Gümān itdiler eşḳiyā leşkeri
Ki güyā ḳopardı ʿAlī Ḫayberi

Bu ḥāletde ol kān-ı ʿizz ü şeref
Dönüp baḳdı bir ḫaymegāha ṭaraf

Ḫiṭab itdi bir baḳ baña yā Ḥüseyn
Nice ġālibim düşmene yā Ḥüseyn

Dime ḳardaşım oġlıdır teşne-kām

[2208] eyledi: itdi GH.
[2209] çevirdi: buraḳdı KM.

Temāşaya gelsün oġulsız anam

Bu ḥāletde çarḫ-ı vefā aḫteri
Yire urdı bir nevʿ ol kāfiri

Olup cümle aʿżası çün tūtīyā
Ḳażā söyledi merḥaba merḥaba

Felekden melekden semāvatdan
Ḥicrden şecerden nebātatdan

O ṣaḥrāda bi'l-merre ḥużżārdan
Temāma melāʿin ü küffārdan

Ṣadā çalḳadı tā biʿarş-ı berrīn
Yüceldi felek ṭāḳına āferīn

Gören demde Ezraḳ bu hengāmeyi
Urup başa çāk eyledi cāmeyi

Cehennem gibi cānı ṭutdı şerār
Başından gidüp ʿaḳl-ı divāne-vār

Giyindi serāsime ālāt-ı rezm
Bilin bağlayup ʿazmeti ḳıldı cezm

Ser-ā-pā giyüp āhen-i heft cūş
Ki gūyā olup kūh-ı pūlād pūş

Rikāba çeküp tevsen-i pür-şekve
Süvār oldı kūh-ı bülend üste kūh

Çalındı dehl geldi feryāda kūs
Tezelzül ḳılup künbed-i enbūs

[215b] Ḳadem ḳoydı cengāha ol bed-nihād
İdüp helhele ceyş-i ibn Ziyād

Dutup Kerbelāyı o gāyetde şūr
Diridi gören oldı maḥşer ẓuhūr

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gören zamānda bu aḥvāli şāh-ı teşne-ciger
Firāzı tille çıkup rezmgāha ḳıldı naẓar

Ne gördi Ezraḳ-ı bī-dīn ü kāfir-i melʿūn
Kesüp berāberini Ḳāsımın miṣāl-i sütūn

Dolandırup yüzini ḫaymeye bi-çeşm-i pür-āb
Cenāb-ı Zeynebe ḳıldı bu diller ile ḫiṭāb

Ki ey atam ḳızı Zeyneb irişdi [2210]vaḳt-i fiġān
Çaġır Sekīneyi alsun eline bir Ḳurʾān

Yetīm uşaḳları cemʿ eyle başıña bir dem
Başında ḳara yıḳılsun temām-ı ehl-i ḥarem

Duʿāya el götürem ṣıdḳ ile diyin āmin
Gelüpdi Ḳāsım ile cenge Ezraḳ-ı bī-dīn

Bu sözde ehl-i ḥarem çekdi cümle nāle vü āh
Yüceldi ḫaymeden ʿarşa ṣadā-yı yā Allāh

Elin götürdi imām-ı ümem münācata
Gelüp bu diller ilen nuṭḳı ʿarż-ı ḥācata

Diridi yār-i Ḫudāya bu ḥālim ḥürmetine
Ġarīb yerde bozulmış celālim ḥürmetine

Düşen ḳolı bedeninden vefālı ʿAbbāsım
ʿAlī-yi Ekber-i Yūsuf-cemālim ḥürmetine

Belālı Zeynebimin zülf-i ʿanber efşānı
Sekīne duḫter-i şīrīn-zebānım[2211] ḥürmetine

Yetīm Ḳāsımı Ezraḳ elinde eyleme ḫˇār
Benim bu miḥnet ü derd-i melālim ḥürmetine

Duʿā iderdi imām-ı ümem bi-ḥāl ġamın
Diridi āl-i ʿAlī sūz-ı ḳalb ilen āmin

Ne gördiler birisi ḫaymeler arasından
Yıḫār yeri gögi āmin dimek ṣadāsından

Buyurdı server-i Baṭḥā bu ḫūn-ciger kimdir
Salupdı ʿāleme āmīn ilen şerer kimdir

[216a] Apardı ṭāḳat-i ārāmımı bu nāle sesi
Baḳın görün böyle ḳan aġlayan meger kimdir

Sekīne ḫayme ṭaraf gitdi dīdesi giryān
Ne gördi Fāṭıma almış eline bir Ḳurʾān

Özin kenāre çeküp Ehl-i Beyt arasından

[2210] irişdi: yetişdi GH.
[2211] şirin-zebānım: şirin-maḳālım KM.

Yavaş yavaş danışur keşret ḥayāsından

Miṣāl-i Ḳumrī-i nālān çeker cigerden āh
Diridi eyle selāmet ʿammoġlumı Allāh

82

Meclis-i Çehārüm Şehādet-i Cenāb-ı Ḳāsım İbn Ḥasan ʿAleyhi's-selām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Böle[2212] rivāyet idüp kātibān-ı ceng ü cidāl
Çü deşt-i Māriyede Ḳāsım-ı firişte-cemāl

Şerār-ı tīg ile od saldı ḳavm-i küffāre
Revāne eyledi dört oġlın Ezraḳın nāre

Çeküp zebāne cehennem gibi o bed-bünyād
Süvār olup atına oldı ʿāzim-i meydāna

Gelüp berāberine Ḳāsımın o kibr-i laʿīn
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey nev-civāna zühre cebīn

5 Beyān ḳıl baña kimsin açup siyāsete el
Elinde dört nefer oġlum içüpdi cām-ı ecel

Adın nedir ki olupsın şecāʿate mevṣūf
Bu çölde ölmeyesin tā elimde nā-maʿrūf

İşidicek[2213] bu sözi Ḳāsım-ı vefā-girdār
Cevāb virdi ki ey nā-dürüst kīne-şiʿār

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿılün

Beni bu leşker-i bī-şerm ü[2214] ḥayādan ḫaber al
Git vefā ṣāḥibini ehl-i cefādan ḫaber al

Żayıfım pür-hünerim ṣaff-der-i leşker-şikenem
Ṣavlet ü ṣaṭvetimi dār-ı fenādan ḫaber al

10 Yeddi yer naʿl-i semendimden olur zühre şikāf
Ger ḳabūl eylemesen taḫt-ı şerādan ḫaber al

Ḳılma benden böyle beyhūde suvāl ey Ezraḳ

[2212] böle: böyle KM.
[2213] işidicek: işidicegin GH.
[2214] ü: - GH.

Adımı ḳabża-i şimşīr-i belādan ḫaber al

Oġlıñın ḳanına elvān boyanup reng-i siyāh
Bu ne ḳandır diyüben nevk-i cüdādan ḫaber al

[216b] Ḍarb-ı ser-pençe-i bārūmı görüp dört oġlın
Git cehennemde ol[2215] evlād-ı zinādan ḫaber al

Nev bitüpdir gideceksen bilürem nirāne
Āteş-i pür-şerer-i ḳahr-ı Ḫudādan ḫaber al

Raḳam-ı ḳātliñe Ḳāsım adına çarḫ yazup
ʿİlletin gerdiş-i taḳdir-i ḳażādan ḫaber al

Niçe gündir susuzum içmemişem āb-ı Fırāt
Şāhidimdir bu söze Şimr-i deġādan ḫaber al

Kerbelā şāhı ʿammüm çün beni dāmād eyleyüp
Baḫgilin ellerime ḳanlı ḫınādan ḫaber al

Şemʿalar ḳara oṭaḳ ḳara anam ḳara giyüp
Ḳırḳ nefer ḳara giyinmiş o serādan ḫaber al

Ḥasretim sīnede cānım ṭoy oṭaḳında ḳalup
Göñlümin ḥasretini āl-i ʿabādan ḫaber al

Anamın bir nefer istekli ʿazīz oġlı menem
Zeyneb-i ḫūn-ciger-i baḫt-ı ḳaradan ḫaber al

Bir civān teşne-ciger seyl-i belā gibi ḳoşun
Bilgilin cān ne çeker ıssı hevādan ḫaber al

Ṣadef-i naẓmda Ḳumrī yitürüp dürr-i yetīm
İstesün bu sözi küllen şuʿradan ḫaber al

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

Temām idende sözin Ḳāsım-ı vefā-āyīn
Çeküp zebāne cehennem teg Ezraḳ-ı bī-dīn

Dehānı kef getürüp eyledi giribān çāk
Ḫiṭāb Ḳāsıma itdi o dem[2216] seg-i bī-pāk

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ne vaḥşetdir salupsın leşker-i küffāre ey Ḳāsım

[2215] ol: - GH.
[2216] Ḳāsıma itdi o dem: ḳıldı bu nevʿ ilen ol KM.

Urupsın sīne-i pür-kīneme dört pāre ey Ḳāsım

Ne cürʾetdir uşaḳlıḳda böle[2217] bī-dād gösterdin
Bulur[2218] mısın görem Ezraḳ elinde çāre ey Ḳāsım

Bugün dört oġlumı öldürmişin meydān-ı daʿvāda
Muṣībetden ḳılupsın ḳalbimi ṣad pāre ey Ḳāsım

Bu vaḳtimde beni ḳoydın oġulsız kim bilim sındı
Kebāb oldım alışdım yanmışam odlāre ey Ḳāsım

[217a] Seni öldürmesem her ki beni Allāh öldürsün
Cehennemde eger biñ defʿa yansam nāre ey Ḳāsım

Bugün bir nevʿ ilen senden alam dört oġlumın ḳanın
Temāmen dost düşemān eylesün neẕẕāre ey Ḳāsım

Eger virsem saña bir dem amān vallāhi nāmerdim
Olam ḳūy düşmen olsam Aḥmed-i Muḫtāra ey Ḳāsım

Seni bir ḫarlıḳ ile öldürem ḳan aġlasun ʿālem
Çekem yüz dāġ-ı ḳalb-i Ḥaydar-ı Kerrāre ey Ḳāsım

Yaḳīn ölem bu sāʿat içmesem bir kāse ḳanından
İdüp ḥalḳın nişāne ḫançer-i ḫūn-ḫᵛāre ey Ḳāsım

Ḳutarmaḳ[2219] Ezraḳ-ı nām-āverin nevk-i sinānından
Degil mümkün urar çün ʿaḳreb-i cerrāre ey Ḳāsım

Bir öldürmeklen el çeksem baña dünyāda ʿār olsun
Gerekdir naʿşıñı pā-māl idem yek-pāre ey Ḳāsım

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı Ḳāsım eyā bī-ḥamiyyet ü inṣāf
Temām ḳıl böyle beyhūde urma lāf ü güẕāf

Ecel ṭutup seni ey nākes ü zinā-zāde
Gerek degil bu ḳadar ḳil ü ḳāl dünyāda[2220]

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

Olur maʿlūm ʿömrinden diyüpsin cāna ey Ezraḳ
Gelüpsin zorıña maġrūr olup cevlāna ey Ezraḳ

[2217] böle: böyle KM.
[2218] bulur: tapar GH.
[2219] ḳutarmaḳ: ḳurtarmaḳ ḳ.
[2220] dünyāda: daʿvāda GH.

Ḫayāl itme uşaḳdır Müctebā oġlı civān Ḳāsım
Görürsin ben açanda pençe-i merdāne ey Ezraḳ

İçüp cām-ı ecel imdi elimden dört zinā[2221] oġlun
İriş oġlanlarıña sen de git nirāne ey Ezraḳ

Dilin baġla elin aç durmışam sedd-i Sikender[2222] teg
Temāşa eyle ferzend-i Şāh-ı Merdāna ey Ezraḳ

Senin teg biñ dilāver olsa da pāk itmezem aṣlā
Susuzdur ḫançerim daʿvā güninde ḳana ey Ezraḳ

Danışma herze vü hezyān hünerden urma çoḳ pehlū
Ḳutulsan[2223] ṣaġ elimden ṣoñra gir meydāna ey Ezraḳ

Eger yüz biñ koşuñ olsa temāmen birbire uram
Ḳılıc żarb ile virem ʿālemi ṭūfāna ey Ezraḳ

Çıḳup tel üstüne bī-kes ʿammüm durmış temāşaya
Duʿā eyler benim çün ḳādir-i sübḥāna ey Ezraḳ

[217b] Bugün daʿvā ḳılıc daʿvāsıdır hīç özge fikr itmez
Degil lāzım el atmaḳ nīze ü peykāne ey Ezraḳ

Seni bir ẕillet ilen öldürem ʿālem disün aḥsen
Bu rezmi naẓm idende Ḳumrī-i nālāna ey Ezraḳ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görende Ḳāsım-ı şehzāde cürʾetin Ezraḳ
Alışdı ḳahr-ı ġażabdan o kāfir-i muṭlak

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Ġażablandı ol ẓālim-i zişt-cū
Didi ey civān-merd-i pür-ḫāş-cū

Ezel ur görem tīġ-i berrānıñı
Tökünce bu ṣaḥrāda ben ḳanıñı

Alup yüreklen istesün nīzeni
Dime Ezraḳ öldürdi ġāfil beni

Baḳup Ezraḳa Ḳāsım-ı nām-dār
Didi ey laʿīn-i şeḳāvet şiʿār

[2221] zinā: nefer GH.
[2222] Sikender: İskender KM.
[2223] ḳutulsan: ḳurtarsan KM.

Degil bizde ʿādet eyā put-perest
Olaḳ rezmde düşmāna pīş-dest

Senündür ezel nevbet ey gerek pīr
Dü-bāre açar pençesin nerre-şīr

Düşüp Ezraḳın cānına ıżṭırāb
Didi ey civān ḳıl bu işde şitāb

Eger birce defʿa uram tīġ-ı kīn
İrişmez[2224] saña nevbet ey ḥazīn

Bir āşüfte oldı o şīr-i dejem
Didi ey laʿīn-i ʿadāvet şiyem

Baña eyleme mevʿize virme pend
Ne ḳadar isteyesen urġıl zūr-bend

Her ol ḳadar olsa ḳolın ḳuvveti
Dırıġ itme ur ḳoy baña minneti

Ġażabnāk olup ol sipeh-dār-ı Şām
Çeküp tīġ-i tīzin bi-ḳahr temām

Olup mūy-ıʿżāsı miṣl-i kirāz
Elin eyledi evc-i çarḫa firāz

Gören fikr iderdi ki fevḳ-i menār
Nümāyan olupdır dıraḫt-ı çenār

[218a] O pür-şecāʿ-ı reşīd şibr
Çeküp başa bir heft lāyı siper

Besān-ı meh-i[2225] künbed-i nīl-gūn
Siper atda bazūsın itdi sütūn

Olup pençe-i şīr-i Rabb-i vedūd
Ḳamer teg nihān zīr-i çarḫ-ı kebūd

Bu ḥāli görüp ḫāṣ ü ʿām aġladı
Baḫup telin üzre imām aġladı

Didi yār-ı ilāhi iriş[2226] dādıma
Muʿīn ol bu şehzāde dāmādıma

[2224] irişmez: yetişmez GH.
[2225] meh-i: māh-ı KM.
[2226] iriş: yetiş GH.

Bu melʿūn dalında ḳoşun[2227] bī-ḥisāb
Kömeksizdi[2228] Ḳāsım olup dil-kebāb

Bu melʿūn su içüp bulup ḳuvveti
Susuzdır balam ḳalmayup ṭāḳati

Şehīd itdiler zübde-i nāsımı
Bu daʿvāda ḫ̬ˇār eyleme Ḳāsımı

Duʿāsın imām eyleyende temām
Virüp tīġına gerdiş ol bed-niẓām

Hevāda tekān virdi ol nere diyü
Ḳoşundan bülend oldı bāng-i ġırīv

Rikāb üzre ḳalḳup o nesl-i zinā
İdüp Ḳāsımın farḳına āşinā

Ḳılıcın sesi Ezraḳın naʿrası
Ser-ā-ser ṭutup künbed-i aṭlası

O sesden temāma ṣufūf ü gürūh
Gümān itdiler düşdi kūh üste kūh

Ḫayāl eyledi Ezraḳ-ı bī-ḥayā
Ki Ḳāsım olup nerm çün tūtīyā

Ne gördi atıldı kenāre siper
Bulud dāmeninden göründi ḳamer

Göründi o melʿūna āṣārdan
Çıḳup şīr-i dürrinde nizārdan

Bu hengāmede oldı bes ḫ̬ūf-nāk
Yavuḳlaşdı ölsün olup zehre çāk

[218b] Ru meger ü teẕvire fikr eyledi
O şehzādenin tevsenin buyladı

Piyāde ḳalup zāde-i Müctebā
Yüzin ḫaymeye ṭutdı ḳıldı ṣadā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Piyāde ḳalmışam ey pādişāhım at gönder
Bu çölde yoḫ̬dı[2229] daḫ̬ı bir dād ü ḫ̬ˇāhım[2230] at gönder

[2227] ḳoşun: ʿasker KM.
[2228] kömeksizdi: gömleksizdir KM.

Revā degil ḳalam Ezraḳ elinde ḫˇār-ı ẕelīl
Düşüpdi müşkile Ḳāsım penāhım at gönder

Çıḳarmaġa beni ẓulmet-serāy-ı miḥnetden
Tevaḳḳuf itme daḫı mihr ü māhım at gönder

O dem[2231] piyāde ḳalup Ḳāsım-ı vefā-girdār
At üzre ol seg-i bī-dīn-i rübah-ı mekkār

Gezerdi her ṭarafa aḫtarırdı bir fırṣat
Yitürmege o Ḥasan yādigārına ḍarbet

Mecāl virmez idi zāde-i şeh-i[2232] dü-serā
Bu girdārda oldı bülend bir ġavġa

Naẓar salanda ne gördi çıḳup feleklere āh
İmām Ḥasan balası şāhzāde ʿAbdullāh

Yitürdi ḳardaşına bir semend ḫoş-reftār
Didi ġam eyleme ḳoymaz ʿammün bugün seni ḫˇār

Görende ḳardaşını ol civān nü-dāmād
Ḳucaḳladı basuban baġrına olup dil-şād

Didi ne ḥāldedir Ehl-i Beyt-i peyġamber
Cevāb virdi ki ḳan aġlardılar yek-ser

Buyurdı ṣabr eyliyor mı anam firāḳımda
Didi ḳara giyünüp aġlıyor oṭaḳında

Suvāl ḳıldı ne ḥāletdedir ḫanım Zeyneb
Didi alup eline saçların dir yā Rāb

Didi ne gündedi[2233] ḳardaş Sekīne nālān
Cevāb virdi ki aġlar alup ele Ḳurʾān

Buyurdı[2234] var biri ad çekmege ḥayā iderem
Didi ki kim diyesin olsa maṭlabun bilürem

Dü-bāre aġladı bu güft-gūda ʿAbdullāh
Didi ki ey ḳalan ʿālemde bī-muʿīn ü penāh

[2229] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2230] dād ū ḫˇāhım: bir penāhım GH.
[2231] o dem: ġaraż GH.
[2232] şeh-i: şāh-ı KM.
[2233] gündedi: gündedir KM.
[2234] buyurdı: didi ki GH.

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[219a] Evvel saña ʿammiñ ḳızınıñ çoḳ duʿāsı var
Ondan ṣora[2235] sefārişi var müddeʿāsı var

Ḳoymaz ḳadem kenāre bu ṣaḫrāda ḫaymeden
Çün nev ʿarusdur gelebilmez ḫayāsı var

Çoḳ yalvarup gelende baña ʿarż idem gerek
Senden atam nişānesi bir iltimāsı var

Söyler bu ḳadar gün ḳabaḳında dayanmasun
Āḫir bu Kerbelā çöliniñ bed-hevāsı var

Gül çehre gül beden ʿArabistānun ıssısı
Elbette gün ḥarāretiniñ çoḳ cefāsı var

Dest-māl elimde saḫlamışam baġlamaḳlıġa
Ġam çekmesün eger bedeninde yarası var

Gelsiñ görem ölünce dü-bāre cemālini
Çün ayrılıḳ ʿalāmeti hicrān bināsı var

Ḳumrī teg eylerem gice gündüz fiġān ü āh
Ḳalbimde dāġ-ı miḥnet-i hicrān belāsı var

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

O dem serv-i gülzār-ı sālār-ı dīn
Bile pür-hüner Ḳāsım-ı māḥ cebīn

Binüp raḫşa bir berḳ-i raḫşān miṣāl
Açup Ḳāf-ı ʿanḳası teg perr ü bāl

O şehbāz-ı mümtāz-ı iʿzāz ü nāz
Çü bāz itdi pervāze perin ṭırāz

Cemāl-i cemīli çü tā nide māh
İdüp devre-i çarḫ-ı ordugāh

At oynatdı çün şāh-ı düldül süvār
Dutup ḳabża-i tīġı merīḫ var

İden ṣoñra üç devr-i kāmil temām
Ṣadā Ezraḳa urdı ey bed-niẓām

[2235] ṣora: ṣoñra KM.

Dime ġāfilim çek siper başıña
Ḫaber eyle öz ḳavm-i ḳardaşıña

Gelüp tā ki ḳazsun senün çün mezār
Muḥāl emrdür olmaḳıñ rest-gār

Diyüp bu sözi çekdi şimşīr-i tīz
Yavuḳlaşdı ber-pā ola rest-a-ḫīz

[219b] Diridi temāşa iden bī-ḥicāb
Melekdir dutup elde tīr-i şehāb

Tezelzül düşüp esdi arż-ı muṣāf
Görüp gāv-ı māhı nihān itdi tāf

Olup mużṭarıb ümmehāt-ı çehār
Ne ābā-i sebʿide ḳaldı ḳarār

Düşüp ḥayrete ʿālem-i *Kün fe-kān*[2236]
Ḳıyāmet bedīd oldı maḥşer ʿayān

Dem-i tīġdan Kerbelā titredi
Mehābetden arż ü semā titredi

Olındı muḳarrer yetişdi ḫiṭāb
Durun ḥāżır ey mālikān-ı ʿaẕāb

Ḳılup bāb-ı nirānı meftūh-ı bāz
İdiñ āteş-i dūzeḫi cān-güdāz

Dutun elde zincīr-i āteş-feşān
Müheyyā ḳılıñ bir münāsib mekān

Niẓām ile dursun ġulāż ü şedād
Ceh dil ü tābutı eyleyün güşād

Diyün dūzeḫe çeksün *Hel min mezīd*[2237]
Gelür tāc-dār-ı sipāhı Yezīd

O dem Ḳāsım-ı nev-civān-ı dilīr
Çeküp naʿra mānend-i ġarranda şīr

İdüp serv-i ḳaddin at üsteʿalem
Dem-i tīġa lenger virüp dem-be-dem

Gelüp cünbüşe tīġ içün āfitāb

[2236] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[2237] "Biz O gün cehenneme: Doldun mu? diyeceğiz. O da: Daha fazla var mı?" (Kaf/30)

Gidüp leşker-i Kūfeden ṣabr ü tāb

Başından çıḳup Ezraḳıñ ʿaḳlı heves
Seyr çekdi medhūş durdı ḫamūş

O dāmād-ı sulṭān-ı iḳlim-i dīn
Çü şāhıñ çālak-ı çarḫ-ı berrīn

Elin ḳıldı çü esmāya ḳıldı firāz
Necef şāhına eyledi keşf-i rāz

Rikāb üste ḳalḳup bī-ṣavt-ı celī
Ḫiṭāb itdi meded senden yā ʿAlī

[220a] Dutup Kerbelāyı ḳılıc şuʿlesi
Bülend Allāh-ı Ekber sesi

Neheng-i yem-i Ḥażret-i Kird-gār
Virüp ḳabza-i tīġa muḥkem feşār

Mücessem olup ḳudret-i lā yü nām
Böyle urdı cürʾetle berrān-ı ḥüsām

Siperden külāh-ı zer endūddan
Geçüp berḳ teg miġfer ü ḫūddan

Dü-bāre virüp ḳuvvet ilen tekān
Ḳılıc teng-i merkebde oldı ʿayān

Çeken demde tīġin yere pür-şükūh
Nümāyan olup yerde dört pāre kūh

Ḳalup māt-ı sükkān-ı ʿarş-ı berrīn
Ḳażā söyledi ṣad hezār āferīn

Melek ḳıldı aḥsen-i felek merḥaba
Ḳader söyledi şüsteve men fedā

Elinde ḳılıc ḳan ilen lāle renk
Daḫı ḳılmadı rezmgehde derenk

O dem[2238] feth ü nuṣretle ol nev-civān
Dolandırdı semt-i ḫıyāme ʿinān

Ḥużūr-ı imāma irüp teşne-kām
Piyāde olup evvel ḳıldı selām

[2238] o dem: ġaraż GH.

O ferzend-i şehenşeh-i ins ü cān
Olup nuṭḳı gūyā vü raṭbü'l-lisān

Ḳoşun ḳırmışım ey şeh-i[2239] Kerbelā
İrüp cānıma her ṭarafdan belā

Bozup ṣafları yıḫmışım beydaḳı
Şecāʿatlen öldürmişem Ezraḳı

Bugün senden ey kān-ı cūd ü kerem
Hüner ḳılmışam cāyize isterem

Buyurdı imām-ı ġarīb-i vaḥīd
Nedir maṭlabın ey civān-ı reşīd

Di derdin nedir iste dermānıñı
ʿAyān eylegil sırrı pinhānıñı

[220b] Dutup dāmenin Ḳāsım-ı nev-civān
Didi ḳalmayup bende vallāhi cān

Solup ġoncalıḳda gülüm el-ʿaṭş
Yanupdur dudaḳım dilim el-ʿaṭş

ʿİlāc eyle birce suya yanmışam
Yaḳīndir[2240] susuzdan ölem el-ʿaṭş

İmām-ı zamān çekdi āh aġladı
Ḥacālet çeküp pādişāh aġladı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu yerde yandı gine cānım ey müselmānlar
Alışdı sīne-i sūzānım ey müselmānlar

Ḳıtāl-ı ġazve-i aḫrābı ḳıldı ḳalbim yād
O rezmgāhda hüner eylemişdi bir dāmād

ʿAlī velīyy-i Ḫudā şāh-ı *Lā-fetā*[2241] Ḥaydar
İdende ʿabdūd oġlın revāna saḳār

Kesüp başın getüren demde bā-esās melāl[2242]
Ḳabākca eyledi üç biñ ṣaḥābe istiḳbāl

[2239] şeh-i: şāh-ı KM.
[2240] yaḳīndir: yavuḳdur GH.
[2241] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2242] melāl: temām GH.

Ḳucaḳlayup anı bağrına basdı peyġamber
Öpüp iki gözini ʿizzet ile ol server

Ṣoyundırup zırhını baḳdı bildi ḥāletini
Su virdi eyledi sākit ʿaṭş ḥarāretini

Ne yerde ḳalmış idi bilmezem bu peyġamber
Su isteyende Ḥasan oġlı Ḳāsım server

Ne yerde ḳalmış idi bilmezem şāh-ı Ḥaremeyn
Sudan ḫacālet olup aġlayan zamānda Ḥüseyn

O dem[2243] ʿammüsini aġlar görende Ḳāsım-zār
Didi amān aġlama ʿammü çü ebr-i bahār

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aġlama ben su diyüp yansam rıżāyam ey ʿammi
Kerbelāda teşne doġransam rıżāyam ey ʿammi

Sen[2244] tökünce gözyaşın ey pādişāh-ı Kerbelā
Od dutup biñ defʿa odlansam rıżāyam ey ʿammi

Āh-ı vāveyla deyince sen eyā sulṭān-ı dīn
Sīneden vallāhi oḫlansam[2245] rıżāyam ey ʿammi

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[2246] ḳucaḳlayuben Ḳāsımı imām-ı ümem
Didi dü-bāre gidüp ḳıl vedāʿ ehl-i ḥarem

[221a] Dutupdı[2247] sāḳi-i kevṯer elinde cām-ı billūr
ʿAcāleten yola düş nūş ḳıl şarāb-ı tahūr

Öpüp imām ayaġından ʿazīz-i şāh-ı Necef
ʿİnān-ı tevseni döndürdi ḫaymegāha ṭaraf

Vedāʿ ḳıldı temāma ʿıyāl-i Zehrāyı
Baḳup gözi nigerān aḫtarırdı her yanı

Ḥayā iderdi çaġırsın ʿarūs-ı ḫūn-cigeri
Düşüp ḫıyām arasında at üzre rehgüẕārı

[2243] o dem: ġaraż GH.
[2244] sen: men GH.
[2245] oḫlansam: doġransam GH.
[2246] o dem: ġaraż GH.
[2247] dutupdı: durupdı KM.

Ne gördi ḫayme kenārında baḫt-ı ḳara ʿarūs
Ḳucaḳlayup dizini egleşüpdi dil meʾyūs

Gören zamānede at üste ʿarūs dāmādı
Alışdı āteş-i ʿaşḳ ile ḳalb-i nā-şādı

Dutup ʿinānını gözyaşın eyledi deryā
Zebān-ı ḥāli bu mażmūn ilen olup gūyā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Raḥm eyle gönlümin ḳuşına āb-ı dāne vir
Hicrinde aġlamaḳlıḳa meşḳ-i ṭarāne vir

Gel nuṭḳa ẕevḳ-i nuṭḳıña ḳurbān ʿammüm ḳızı
Taʿlim-i nuṭḳ-ı zemzeme-i ʿāşıḳāne vir

Ey Yūsufı zamāne Zelīḥāy-ı ʿaşḳıñım
Dindir daniş-i teselli ben nātüvāna vir

Geçme at üzre nāz ile dindirmege[2248] beni
Ger kesri şānın olsa ser-tā ziyāne vir

Baḳ tā ziyāne şuʿlesine berḳ-i ahden
Her gāh inanma sen bu sözi imtiḥāne vir

Zülfin ḳarası cānımı salmış ḳara güne
Bāri o ḳara ṭurreleri birce yana vir

Ḳılsun gözüm doyunca temāşā cemāliñe
Gülzār-ı ʿömrimi ṣoñra bād-ı ḫazāne vir

Gül ʿārıżın görünmese baḳmaz gözüm güle
Ger iste sen ṣafā çemen ü gülsitāne vir

Mecnūn-ı ʿaşḳ-ı ʿārıżunam yoḫdı[2249] hemdemim
Zincīr-i ẓulme çekme ki Şimr ü Sināne vir

Laʿl-i lebin tekellüme gelsün Mesīḥ-vār
Güftār ile ḥayāt bu rūḥ-ı revāne vir

[221b] Sen Kerbelā şehīdi ben oldım şehīd-i ʿaşḳ
Allāh rıżāsı ʿāşıḳa rāh-ı baḥāne vir

Ṣubḥ u mesā ḫayāle salup oḫşamaḳlıġa
Baḫtı ḳara ʿammin ḳızına bir nişāne vir

[2248] dindirmege: dindirmeġa KM.
[2249] yoḫdı: yoḳdır KM.

Ḳumrī teg olmaġa ġam hicrinde naġme-sāz
Künc-i ḫarābede baña bir āşiyāne[2250] vir

Baḳdı ʿarūsa Ḳāsım-ı şehzāde çekdi āh
Gūyā buyurdı ey felek-i çarḫ-ı ḥüsne māh

Az derd-i ġam yol üste men bī-ḳarāre vir
Bak ḥālime cevābımı ṣor dü-bāre vir

Çoḳ yāri yāre ḥasret idüp çarḫ-ı bī-vefā
Ṣabr eyle sen[2251] tevekküli perverdigāre vir

Bülbül durar kenāre gele ḫār-ı sarmaşur
Bülbül sen olsa öz gülü sen de ḫāre vir

Gül ʿārıżıma Şimr temāşa ide gerek
Çek şāne ḳara tillerimi bir kenāre vir

Menden daḫı imdi ki kes yoḳdı fāide
Topraḳa naʿşımı başımı nīze-dāre vir

Rāz ū niyāz ḳılmaḳ içün ḳatlgāha gel
Al ḳanımı nişāne o gülgūn-ı ʿiẕāre vir

Sal boynuma ʿammüm ḳızı ẕülfün kemendini
Bas baġrıña muḥabbetiñi āşikāre vir

Çün resmidir ki ʿaşıḳa maʿşūḳa nāz ider
Dindirmesem de nāzımı çek cān-niṣāre vir

Gülzār-ı sīnem üste gören demde lālezār
Sīr-āb eyle gözyaşı ol lālezāre vir

Sen gün gibi bulud arasında olup nihān
Farḳ-ı settāre ṭalʿatimi iştihāre vir

Bilsün gören sitāre dalınca var āfitāb
Gösterme gün cemāliñi pinhān ḥuṣāre vir

Baġrıñ dolanda ḳan ile men yādıña düşüp
Ol ḳanı ḳaṭre ḳaṭre bu çeşm-i ḫumāre vir

Ezber eyle dilünde kefensiz ʿammoġlı vāy
Gözyaşı dem-be-dem müje-i eşk-bāre vir

[222a] Ḳumrī miṣāl-i serv-i ḳaddim iştiyāḳında

[2250] āşiyāne: āsitāne KM.
[2251] eyle sen: itmeklen KM.

Bārān-ı ġam niẓāmını ebr-i bahāra vir

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż vedāʿ ḳılup yār-i zār-ı bī-vaṭanın
Nişāne virdi kesüp üstin pirehenin

Götürdi tevsen-i zerrin licāmı cevlāne
Özin yitürdi o saʿat feżā-yı meydāne

Ḫiṭāb ḳıldı eyā ḳavm-i bī-ḥāmiyyet ü ʿār
Ṣufūf-ı leşker yaʿni gürūh-ı kīne-şiʿār

Var olsa[2252] ger arañızda dilīr nām āver
Gele ḳıṭālime tā eyleyem revān saḳar

Her ol kesiñ ola göñlünde şevḳ-i cām-ı ecel
Dayanmasun daḫı olsun ḳıṭāle müstaʿcel

Birüzde[2253] vahime olsa besān-ı mevc gelün
Men imdi bir neferem cümle fevc fevc gelün

Bu sözleri işiden demde fırḳa-i şeyṭān
Ḳalup temāmısı ḥayrān çü ṣūret-i bī-cān

İdüp ṣalābet-i Ḳāsım o leşkeri mebhūt
Başın aşaġa salup eyledi temāmı sükūt

Dilāverān ʿIrak ü saran leşker-i Şām
Cemiʿ-i sākit veṣāmet baḳardı kā'el-enʿām

Düşüp yüreklere ol nām-dār vāhimesi
Kesildi cümle delirān-ı leşkerün nefesi

Görüp bu ḥāleti ol zāde-i imām-ı Hüdā
Mehābet ile çeküp naʿra-i hüner-ber āsā

Elinde ḳabża-i şemşīre virdi bir lenger
Basup debelḳa-i ebrūsına ḳolında siper

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

O serdār-ı nām-āver pür-sitīz
Virüp tevsen-i tende mihmīz-i tīz

Özin urdı deryāya miṣl-i neheng

[2252] olsa: ise KM.
[2253] birüzde: birinizde KM.

Ḳılup düşmene saṭḥ-ı meydānı teng

Ḳoşun ḫalḳı Yācüc Mecüc-vār
Elinde ḳılıc bir nefer nām-dār

Dem-i tīġ-ı raḫşında mānend-i berḳ
İderdi ḳızıl ḳana aʿ dāyı ġarḳ

[222b] Kesik ḳol kesik baş ten ü nīm-ten
Ṭırāz-ı ḫamail biçilmiş beden

Yarım cān-ı cesed peyker-i zaḫmdār
Tökülmişdi mānend-i şāḫ-ı çınār

O *Aṣḥāb-ı file ebābil*[2254]-vār
Yaġardı ḳılıcdan şerār-ı ḥicār

Ḥüsām-ı dem-i aşam elmās-gūn
O ṣaḥrāyı ḳılmışdı deryā-yı ḫūn

Ḳılıc şuʿ lesinden ḳızardı felek
Nem-i ḫūn nüfūra eyledi semek

İderdi o şehzāde bir kār-ı zār
Ḳabāḳında ṭutmazdı hīçkes ḳarār

Görüp ḫāleti ibn Saʿ d laʿ īn
Ṣadā leşkere urdı ey ehl-i kīn

Ne işdir eyā ḳavm-i nā-pāy-dār
İdersüz[2255] bu bir Hāşimiden firār

Dutam bir nefer şuʿ le-i nārdur
Bu deryā ḳoşun ḳaçmaya ki ʿ ārdur

Ḥamiyyet ḳılun ey gürūh-ı ʿ anīd
Kesiñ yolların bir civāndır vaḥīd

Urun ḫānçer-i tīġ ü tīr-i ḫadeng
İdün cismini ḳan ilen lāle reng

Gelüp ġayrete ḳavm-i şūm ẓulūm
Temām itdiler dört ṭarafdan hücūm

Bülend oldı eflāke gerd-i ġubār
Basup ẓulmet afāḳı çün leyl-i tār

[2254] "Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?" (Fil/1)
[2255] idersüz: idersiñiz KM.

Leked-kūb-ı naʿl-i sütūr-ı sipāh
Nihān oldı[2256] ruḫsār-ı ḫurşīd māh

ʿAyān māhı vü mihr-māh nā-bedīd
Ki gūyā bedīd oldı çarḫ-ı cedīd

Zebin bağladı böyle eflāke gird
Nihān oldı ne künbed-i lā-cürd

Bir açmışdı peykān yerinde per
Yağardı hevādan besān-ı maṭar

[223a] Sinān ü[2257] ḫadeng ü nebāl ü sihām
Mücessem düzülmişdi miṣl-i ġumām

Yüzerdi[2258] ḳılıc mevc çün baḥr-i āb
O baḥr üste tīr-i cefālar seḥāb

Ne şemşīr ne gürz ü ne zeveben seng
Urardı o ḳavm-i deġā bī-direng

Meger kim görüp bir nefer nām-dār
Ḳabāḳında düşmen ola ṣad hezār

Eger görse bu şevket ü şānı Zāl
Olur āferīn itmege nuṭḳı lāl

Eger ḥāżır olsa bu cengāhe Sām
Rikābında şāṭır olur yā ġulām

Bir yamān naẓar ḳılsa bu cürʾete
Şecāʿatde iḳrār ider ẕillete

Eger bir gürūh Rüstem-i dāstān
Olur cān ilen nūger-i āsitān

Temāşa eger eylese bī-ḥicāb
Dizinden öper belki Afrāsiyāb

Ferāmīz rükū itse her ki nigāh
Ḥisāb eylemez özlerin pergāh

Ṣaġ olsaydı seher-āb-ı düşmen şikār
Baḳup bir ṣıdḳ eylerdi bir bende-vār

[2256] oldı: itdi KM.
[2257] ü: - GH.
[2258] yüzerdi: uruldı GH.

Virilseydi bürzūya rūḥ-ı ḥayāt
Ḳalurdı bu remzi gören demde māt

Dutup emr-i taʿlīḳ eger bir muḥāl
Dirilmişdi Behrām ṣāḥib-i celāl

Olurdı görüp cürʾetin zühre çāk
Ḥisāb idemez özin müşt-i ḫāk

Gerek olsa idi Sikender fil-ḳūs
İderdi teẕellül ḳılup pāy-pūs

Baḳaydı bir ol rezme İsfendiyār
İderdi ġulām olmaġın iḫtiyār

Eyā şāh-ı iḳlim-i naẓm ü niẓām
Hüner baḥri Firdevsī ḫoş-kelām

Olup mesned-i naẓmda tāc-baḫş
Salupsan feṣāḥatle meydāne raḫş

Velī ḥayf o yüz biñ dürr-i şāh-vār
İdüpsen ʿabeş yerde bī-cā güẕār[2259]

Ezel[2260] ḥayf ü ḥayf ol dürr-efşān ḳalem
Ki Şehnāme ḳıldın on ilen raḳam

Naẓar ḳıl bu hengāme-i rezme baḳ
Niẓām ile Ḳumrī iden naẓma[2261] baḳ

Eger şīve-i naẓmda ḫākdir
Velī aṣl-ı bāṭında çoḳ pākdir

Siriştinde var türbet-i Kerbelā
Virir gözlere ẓikri her dem cilā

O gözden gelür çoḳ dürr-i pür-bahā
Olur müşterī ḫātemü'l-enbiyā

Benim tek şecāʿatde gel rezm ḳıl
Bu şehzādeniñ rezmini naẓm ḳıl

O dem[2262] Ḳāsım-ı nev-civān-ı reşīd
Ḳabāḳında yüz biñ süvār-ı ʿanīd

[223b]

[2259] güẕār: niṯār KM.
[2260] ezel: o el KM.
[2261] nazma: rezme GH.
[2262] o dem: ġaraż GH.

Kendisi bir nefer leşker bī-şümār
O māhı araya alup hāle-vār

Bir ḫayli urdılar zaḫm tīr ü sinān
Revān itdi bir sīne yüz çeşme ḳan

O şehzāde çün żayġam-ı zaḫmdār
İdüp leşker-i kāfiri tār-mār

ʿİnānın çeküp meges idüp bir zamān
Ḫiṭāb itdi gūyā bi-ḥāl-i zebān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Dünyā evinde sizlere ey ḳavm-i ʿār ola
Ben teg yanup cigerleriñiz dāġ-dār ola

ʿĀlemde kim görüpdi ki bir teşne yalñızı[2263]
Öldürmege gelen böyle yüz biñ süvār ola

Bir curʿa virmediñiz su içem yandı leblerim
Yā Rāb görem içen suyuñız zehr-mār ola

Siz urmaġa mübāşir olun ben urulmaġa
Şāhid bu ḥāle ḥażret-i perverdigār ola

[224a] Neẕr itmişem bu deştde leb-teşne cān virem
Naʿşım ḳurı yir üzre ḳalup bī-mezār ola

Ben ʿāşıḳım yaraya başımdan urun yara
ʿĀşıḳ gerekdi[2264] ḳan ile gülgūn-ı ʿiẕār ola

Dāmād olup ṭoyumda elim degmeyüp ele
Bir iltimās idem size tā āşikār ola

Çoḳ urmayın esīr aparanda ʿammüm ḳızın
Ḳan aġlasun gerek gözi ebr-i bahār ola

Bir laḥẓa başımı ḳabaḳından[2265] ayırmayın
Ḳumrī gibi ṭarānesi leyl ü nehār ola

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp sözini māh-ı ṭārem-i eclāl
Özin urup ḳoşuna oldı kerem cenk-i cidāl

[2263] yalñızı: yalḳuzı GH.
[2264] gerekdi: gerekdir KM.
[2265] ḳabaḳından: yanından KM.

Elinde ḳabża-i şimşīr-i tīz-i āteş-bār
Ṣufūf-ı ʿaskeri[2266] bükdi meşābe-i ṭomār

Dilinde naʿra-i yā Murtażā ʿAlī güyān
Ḳılup ḳoşundan otuz beş nefer cehime revān

Zebüñe sīnesine degmiş idi çoḳ yāre
Aḳardı ḳan yarasından miṣāl-i fevvāre

Żaʿīf olup bedeni keşret-i cerāhatdan
At üste düşmüş idi ḫaste cānı ṭāḳatdan

O demde bir ʿÖmer adlı laʿīn-i bed-girdār
Ḥavāle eyledi şimşīr-i tīz-i āteş-bār

İrende[2267] farḳına şimşīr-i cān-sitān ʿÖmer
Yaralanup başı münşaḳ olundı miṣl-i ḳamer[2268]

Aḫup ʿiẕārına ḳan rengi gül-ʿiẕār oldı
Yıḫıldı ṭopraḳa dünyā gözinde tār oldı

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Vā ḥasretā ki Ḳāsım-ı dāmādı yıḳdılar
Gūyā binā-yı ʿālem-i icādı yıḳdılar

Żāhirde düşdi zelzele iḥrām-ı ʿāleme
Bātında belki cümle-i evṭādı yıḳdılar

Ehl-i nifāḳ tişe-i ẓulm ü cefā ilen
Gülzār-ı dīnde ḳāmet-i şimşādı yıḳdılar

[224b] Bāġ-ı vefāda şarṣar-ı bād-ı ḫazān ilen
Bir tāze serv-i gülşen-i āzādı yıḫdılar

Ḳumrī teg itdiler işini nāle vü fiġān
Ḳalb-i ʿarūsı ḥasret-i nāşādı yıḫdılar

[2266] ʿaskeri: leşkeri GH.
[2267] irende: yitende GH.
[2268] münşaḳ olundı miṣl-i ḳamer: başı olup çü ḳurṣ-ı ḳamer GH.

83

Meclis-i Evvel Der-Vedāʿ-ı Şehzāde-i Vālā-tebār Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nām-dār ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çün dāsitān-ı ʿāleme ṭomār yazdılar
Dībācede ḳażiyye-i ebrār yazdılar

Ādem balāsı kūh-ı ser-endibe düşmegi
Ṭūfān-ı Nūḥ içün ḳoyup āṯār yazdılar

Eyyūbe ṣabr Yūnusa baḥr içre batn-ı ḥūt
Ammā Ḫalīle gülşen içün nār yazdılar

Mūsā Kelīmi zaḥmet-i Firʿavna mübtelā
ʿĪsāya fevḳ-i mertebe-i dār yazdılar

Dendān-ı dürr-i Aḥmedi olmaḳlıġa şikest
Ḳırḳ yıl daḫı eziyet ü āzār yazdılar

Şāh-ı Necefʿ Alī Veliyullāh-ı Ḥaydara
Miḥrāb içinde ḍarbet-i eşrār yazdılar

Şevḳ ile içmege Ḥasan-ı Müctebā içün
Elmās-ı rīzesin ḳılup iḫżār yazdılar

Yaʿḳūba ḳısmet eyledi beytü'l-ḫazān felek
Yaʿḳūbı Kerbelā günini tār yazdılar

Müṣebbit oldı deftere iki Yūsuf muṣībeti
Tā her birinden aldıla[2269] iḳrār yazdılar

Bir Yūsufın celālet ilen āḫirin ʿazīz
Bir Yūsufı görün ki nice ḫˇār yazdılar

Taʿyīn olundı Yūsuf-ı Kenʿāna Mıṣırda
İnṣāf ile ṣatılmaġa bāzār yazdılar

Yüz müşteri cevāhir ü yāḳūt ü zer ilen
Ol Yūsufa cihānda ḫarīdār yazdılar

Mülk-i Medīne Yūsufı şehzāde Ekbere
Kerb ü belāda ḫançeri ḫūn-ḫˇār yazdılar

[2269] aldıla: aldılar KM.

[225a] Yüz biñ oġlumı deştde cellād-ı müşteri
Külle elinde tīġ-ı şerer-bār yazdılar

Ol Yūsufa muḳarrer olup taḫt-ı zer-nigār
Tāc ü ḳabā vü ḫilʿat-ı zer-tār yazdılar

Ammā bu Yūsufa ḳurı yerlerde taḫtgāh
Cismin temām ḳan ile gülnār yazdılar

Ol Yūsufa urulmaġa zincīr-i ẓāhiri
Beş gün eger esīr ü giriftār yazdılar

Bu Yūsufunda ḫalḳa-i zincīr teg velī
Biñ yāre sīnesinde dil-efkār yazdılar

Artar belī velāya ḳader pāye-i belā
Çün herkesin velāsına miḳdār yazdılar

Yürürdiler feżā-yı gülistānda bülbüle
Ḳumrīyi bezm-i ġamda ʿazādar yazdılar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Riyāż-ı mātem içre[2270] ʿandelīb-i gülşen-i nāz
Bu şūr-ı naġme ile eyleyüp bülend avāz

Çü āfitāb-ı cihān-tāb çarḫ-ı şuyūn-ı şeyn
Ḳarīb-i Māriye sulṭān-ı dīn İmām-ı Ḥüseyn

Zemīn-i kerb ü belā[2271] içre bī-kes ü bī-yār
Şehādete irişen[2272] şoñra cümle enṣār

Ḳalup mükedder ü maġmūm-ı zār ü[2273] dil-ḫaste
Ḫiṭāb iderdi bu dillerle ẕü'l-cenāḥ üste

Felek ne ẓulmdi ḳoydın bu rūzgāre beni
Dü-çār eyledin efġāne vü āh u zāre beni

Medīneden ayırup ḥasret ü celā-yı vaṭan
Belāya salmaġa çekdin bu rūzgāre beni

Gözüm baḳa baḳa doġrandı cümle[2274] enṣārım
Ḥavāle ḳıldın ʿaceb ġamlara dü-bāre beni

[2270] içre: ārā GH.
[2271] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[2272] irişen: yetişen GH.
[2273] ü: - KM.
[2274] cümle: yār GH.

Elimden aldıla[2275] ʿAbbāsımı büküldi belim
Ḫacālet itdiler Gülşüm-i dil-figāre beni

Kömeklerim[2276] ḳırılup ḳalmışım ciger dāġlı
Yavuḳdı[2277] doġrayalar imdi pāre pāre beni

Bu günde ḳanıma ġalṭān olup ġarīb ölem
Ademsizim ḳoyan olmaz daḫı[2278] mezāra beni

[225b] Alupdı cānımı şehzāde Ḳāsımın derdi
Onun muṣībeti öldürdi āşikāre beni

Diyüp bu sözleri aġlardı ol imām-ı Hüdā
Dü-bāre eyledi bir özge diller ile nidā

Ḳarīb-i derbederem bī-penāh ü aġvaşā
Yoḳ imdi birce nefer dād ü ḫᵛāh ü aġvaşā

Ölüp ṣaḥābelerim yoḳ sīnede dād-ı resim
Kömeklerim[2279] ḳırılupdır sipāh ü aġvaşā

Olaydı kāş alan ʿAbbās ü Ḳāsımın ḳanın
İşimdi[2280] nāle vü feryād ü āh ü aġvaşā

Neden harāyıma gelmez bu Kerbelā çöline
Necef çöline batan pādişāh ü aġvaşā

İren[2281] zamān bu maḳāma zebān-ı ḥāl-i Ḥüseyn
Yüceldi ehl-i ḥarāmdan ṣadā-yı şuyūn-ı şeyn

Benāt-ı āl-i ʿAlīden çıkardı göklere āh
Bu şūr ü ḥāşr-ı ḳıyāmetde gördiler nāgāh

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḫaymeden ḳıldı şevket ile ṭuluʿ
Bir civān ḥüsni māh-tābān teg

Nūrı ruḫsārı basdı dünyāyı
Afitāb-ı münīr-i raḫşān teg

[2275] aldıla: aldılar KM.
[2276] kömeklerim: gölgelerim KM.
[2277] yavuḳdı: yaḳındır KM.
[2278] daḫı: bugün GH.
[2279] kömeklerim: gölgelerim KM.
[2280] işimdi: işimdir KM.
[2281] iren: yiten GH.

Ṭutdı arż ü semāyı şuʿle-i nūr
Neyneva oldı reşk-i vādiy-i Ṭūr

Muʿcizāt-ı ġarībe ḳıldı ẓuhūr
Yed-i beyżā-yı ibn ʿİmrān teg

Rūḫı mehtāb ilen o māh-pāre
Ḫaber itmeklige ḫarīdāre

Çıḳdı Mısr-ı belāda bāzāre
Yūsuf-ı mülk-i Mısır ü Kenʿan teg

ʿĀrıżı hemçü lāle-i gülzār
Zülf-i perçini ṭurre-i ṭarrār

Ḥüsn-i ṣūretde Aḥmed-i Muḫtār
Hem ṣalābetde Şāh-ı Merdān teg

Ẓāhir olıcaḳ bu ṣūret ü bu ṣıfāt
Ḳoydı maḥşer ʿayān olup ʿaraṣāt

[226a] Yücelüp Ehl-i Beytden ṣalāt
Aḳdı gözi yaşı baḥr-i ʿummān teg

Gördiler titreşür cihān yek-ser
Aġlaşur ḳan ʿıyāli peyġamber

Giyünüp nev-civān-ı ʿAlī Ekber
Ḳāmeti serv-i baġ-ı Rıḍvān teg

Yıḳılur ṭopraḳa çeker efġān
Sīnesi çāk ü dīdesi giryān

Ḫurde ḳızlar alup ele Ḳurʾān
Aġlaşur Ḳumrī-i nevā-ḫˇān teg

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İrende[2282] Ekber-i şehzāde bu celāl ilen
İmāma ʿarż eyledi miḥnet ü melāl ilen

Ki ey şehenşeh-i[2283] kevn ü mekān selām-ı ʿaleyk
Ġarīb ü bī-kes ü bī-ḫānımān selām-ı ʿaleyk

Ṣaḥābesi ḳırılup yār ü yāveri dağılan
Bu ġamlı çölde kömeksiz[2284] ḳalan selām-ı ʿaleyk

[2282] irende: yitende GH.
[2283] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.

Ben ölmemiş bu ḳadar çekme nāle vü efġān[2285]
Fedā bu gözyaşıña cism ü cān selām-ı ʿaleyk

Temām idende selāmın şebīh-i peyġamber
Cevāb virdi bu dillerle şāh-ı teşne-ciger

Ki ey şebīh-i peyember oġul ʿaleyk-i selām
Cemāli māh-ı münevver oġul ʿaleyk-i selām

İki gözüm ışıġı cism ü cānım ārāmı
Medīne Yūsufı Ekber oġul ʿaleyk-i selām

Ne derdin olsa beyān eylegil[2286] ġarīb ataña
Yaralı cānıma yāver oġul ʿaleyk-i selām

İdende redd-i cevāb ol imām-ı ḥall ü ḥarem
Edeble ʿarż eyledi Ekber-i vefā-tüvām

Başın ṣaġ olsun eyā pādişāh-ı ʿarş-ı esās
Boyandı ḳanına leb-teşne virdi[2287] cān ʿAbbās

Dü-bāre sen ṣaġ ol ey tāc-dār-ı yevm-i maʿād
Kefensiz öldi bu ṣaḥrāda Ḳāsım dāmād

Görem ilāhi ṣaġ olsun belā çeken başın
Fırātın[2288] üzre susuz öldi yeddi ḳardaşın

[226b] Buyurdı dīde-i giryān ilen şeh-i[2289] dü-serā
Ḥarām olup baña ʿAbbāsdan ṣoñra dünyā

Dü-bāre Ekber-i şehzāde bā-dil-i pür-ġam
Edeble ʿarż eyledi ey imām-ı ḥall ü ḥarem

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳurbān olam o gözyaşıña mihribān baba
Ḳardaş ġamında ḳāmeti olmış kemān baba

Bir yanda el-ʿaṭş sesi bir yan[2290] senin ġamın
Vallāhi ḳoymayupdı daḫı bende cān baba

[2284] kömeksiz: gölgesiz KM.
[2285] efġān: āhı KM.
[2286] eylegil: itgilin GH.
[2287] virdi: virüp KM.
[2288] Fırātın: Fırāt GH.
[2289] şeh-i: şāh-ı KM.
[2290] yan: - KM.

Meydāna ḳoy gidüp alam ʿAbbās ḳanını
Benden daḫı saña oġul olmaz amān baba

Ḳıldı bu söz o şāh-ı ciger-teşneyi kebāb
Virdi cevāb Ekbere bā-dīde-i pür-āb

Gülzār-ı Kerbelāda solupdur gülüm oġul
ʿAbbās ölen ṣora[2291] bükülüpdür belim oġul

Sen ṭoy oṭaḳı görmemişin olma ḥayf sen
Ḳoy ben ḳocalmışım gidüp evvel ölem oġul

Meydāne ḳoymazam seni git ḳal Medīnede
Kessün susuz benim başımı ḳatilim oġul

Açdı dü-bāre şebīh peyember[2292] zebān-ı ḥāl
ʿArż itdi ey sipihr-i saḫāvet meh-i[2293] celāl

Bī-cā degil bu dergehine[2294] gelmegim[2295] baba
Emr-i muḥāldir daḫı ṣaġ ḳalmaġım[2296] baba

Giydir kefen bilime ḳılıc baġla sal yola
Çoḳ yaḫşıdır ḳalınca böyle ölmegim baba

Bir āh çekdi server-i Baṭḫā dolup gözi
İtdi dilāver oġlına taḳrīr bu sözi

Yalvarma ḳoymanam seni meydāna Ekberim
Müşkildi[2297] firḳatin ben nālāna Ekberim

Ceddim şebīhisen atamın yādigārısın
Vallāhi degil revā batasın ḳana Ekberim

Olsan şehīd başın açar bī-nevā anan
Mecnūn olup düşer bu[2298] beyābāna Ekberim

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Sirişki ḳana dönüp nūr-i dīde-i Leylā
Yapuşdı dāmenine ʿarż ḳıldı yā mevlā

[2291] ṣora: ṣoñra KM.
[2292] peyember: peyġamber KM.
[2293] meh-i: māh-ı KM.
[2294] dergehine: dergāhına KM.
[2295] gelmegim: gelmişem GH.
[2296] ḳalmaġım: ḳalmışam GH.
[2297] müşkildi: müşkildir KM.
[2298] bu: - KM.

[227a] Salupla[2299] cānımı bin derde yoḫdı[2300] hīç dermān
Benim gibi oġul olsun eyā imām-ı zamān

Fedā olam saña ey pādişāh-ı ʿarş-ı esās
Düşüpdi[2301] çoḳ yādıma mihribān ʿammüm ʿAbbās

Bu ḳadar yalvarıram şehenşeh-i[2302] ebrār
Beni çevir başıña derd ü ġuṣṣadan ḳurtar

85 Seni ḳısım verirem ḳabr-i Şāh-ı Merdāna
Muraḫḫaṣ eyle gidem bu belālı meydāna

Ḳısım virende imām-ı zamān ḳalup nā-çār
Buyurdı ey gül-i gülzār-ı Ḥaydar-ı Kerrār

Dutum ki geçdim oġul ben bu serv-i kāmetden
Velī kenāre ḳadem ḳoymazam ʿadāletden

Muḥabbet ʿālemidir özge kimseler bilmez
Zamānede ana hergiz oġuldan ayrılmaz

Mükedder olmaġıl[2303] iẕin virmenem oġlum
Seni bu çölde anandan ayırmazam oġlum

90 O nev-civān-ı vefādār çekdi bir efsūs
Ḳayıtdı[2304] ḫaymelere nā-ümīd olup meʾyūs

İrişdi[2305] ḫayme-i Leylāya bā-hezār-ı şitāb
Ġarīb anasına ḳıldı bu diller ile ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey ehl-i Kūfe başına küller töken ana
Cevr-i zamāna ẓulm ile ḳaddin büken ana

Gel ḫaymeden kenāre ḳucaḳla civānıñı
Ey cān ḳoyup hemīşe cefāmı çeken ana

Leylā civānının sesine oldı bī-ḳarār
Ṭurdı ḳucaḳladı didi yā çeşm-i eşk-bār

[2299] salupla: saluplar KM.
[2300] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2301] düşüpdi: düşüpdür KM.
[2302] şehenşeh-i: şehenşāḫ-ı KM.
[2303] olmaġıl: olmagilin GH.
[2304] ḳayıtdı: dönüp KM.
[2305] irişdi: yetişdi GH.

Ḳurbān bu ġamlu cānuna[2306] rūh-ı revān oġul
Ḳalbim sürūrı dilber-i şīrīn-zebān oġul

Olsun ġarīb anan saña ḳurbān ʿAlī balam
Cānım ʿazīzi Ekber nevres-i civān oġul

Çoḳ mihribān gelür bu zamān dillerin baña
Eyle beyān ne derd-i ġamın var amān oġul

ʿArż itdi Ekber ey ana bezm-i esāsa[2307] gel
Kerb ü belāda batmaḳ içün tāze yasa gel

[227b] Meydāna ḳoymuyor beni sultān-ı Kerbelā
Sen düş ḳabākıma ana cān iltimāsa gel

Leylā gelüp fiġāne çeküp āh-ı cān güdāz
Gūyā cevāb virdi ki ey serv-i bāġ-ı nāz

Ölsün anan dime bu sözi bir Ḫudāya baḳ
Āl-i ʿabādan ʿarşa çıḳan āh ü vāya baḳ

Hergiz bu rezmgāha giden gelmeyüpdi[2308] ṣaġ
Çoḳ ḳan töküpdi[2309] ḫūlı Şimr-i deġāya baḳ

Raḥm it evimi yıḳma geçürme çerāġımı
Yoḳdır gümānım özgeye ben bī-nevāya baḳ

Dāʾim ẕelīl ü ḫ̬ār olur[2310] oġlı ölen ana
Ḳāsım anası başına örten ḳaraya baḳ

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Çoḳ ilticā idüp āḫ̬ir o Ḥaydar-ı ṣānī
Salup ḳabāḳına bī-kes anası Leylāyı

Getürdi bezm-i ḥużūr-ı imām-ı velāya
Özi kenāre çekildi ṭurup temāşaya

Selām idüp ḥarem şāh-ı kişver-i aʿzāz
Yapuşdı dāmenine ḳıldı maṭlabın āġaz

Fedā olam saña ey tac-dārı Ekberimin
Olan zamānede ümīd-vār Ekberimin

[2306] Ḳurbān bu ġamlu cānuna: cān ey bu ġamlı rūhuma KM.
[2307] esāsa: ʿazāya GH.
[2308] gelmeyüpdi: gelmeyüpdir KM.
[2309] töküpdi: tökendir KM.
[2310] olur: evli KM.

Ḳoġup[2311] ḳapundan uzaḳ nā-ümīd döndürme
Civāndı[2312] ḳalbde var intiẓārı Ekberimin

Kebāb olup ʿatş-ı Aṣġarı bilin ṣoñra
Çoḳ aġlıyor gözi Ḳāsımdan ayrılan ṣoñra

Gidüpdi[2313] ṭāḳati ʿAbbās aġam ölen ṣoñra
Ne ṣabrı var ne yürekde ḳarār Ekberimin

Beni analar arasında eyleme rüsvāy
Manā-yı ʿaşḳa apar oġlumı Ḫalīl āsāy

Bu çölde bende diyem nā-murād ölen bala vāy
Ṣaçımda ḳanı olan yādigārı Ekberimin

Muraḥḥaṣ eyle gidüp ʿarżūsına çatsun
Bu çölde Ḳāsım ile bir mezārda yatsun

Amān aġa ḳoy oġulsuz ḳalan adım batsun
Yaralanup ciger-i dāg-dārı Ekberimin

[228a] Çaġır berāberiñe ḫoş dil ile göñlüni al
Senin balandı[2314] bu müşkil günde ḳaydına[2315] ḳal

Giyindirüp öz elinle civānımı yola sal
ʿAyān ola hüner-i āşikārı Ekberimin

Getürmişem yola sal ġuṣṣadan duyup ḫāne
Muraḥḥaṣ eylemesin tīz olur ẕelīlāne

Cefā çeken anayam rāżıyam[2316] bata ḳana
Ola ayaġun altı mezārı Ekberimin

Giyünsin oġlumı ḳoy birce ḫilʿat-i elvān
Düşer yaraşuḳa baḫ gör ne nevʿ ilen meydān

Niẓām ilen düzülüp aḳ kefende ḳırmızı ḳan
Ola o ḳan ile gülgūn-ı ʿiẕārı Ekberimin

O dem[2317] imām-ı ümem şāh-ı meẕheb ü millet
ʿAlī-yi Ekbere virdi cihād içün ruḫṣat

[2311] ḳoġup: ḳavup GH.
[2312] civāndı: civāndır KM.
[2313] gidüpdi: gidüpdir KM.
[2314] balandı: balandır KM.
[2315] ḳaydına: derdine GH.
[2316] rāżıyam: tīz gerek GH.
[2317] o dem: ġaraż GH.

Ḳayıtdı[2318] ḫaymesine ol civān-ı māh-ṭalʿat
Silāḥ-ı rezm ile tā ḳaddine vire zīnet

Ḳoyup berābere ālāt-ı rezmi ābāda
Şüruʿ idüp vire pirāye ḳadd-i şimşāda

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Uzatdı pençe-i merdānesin ol şebīh-i peyġamber
Ezel ḳoydı başa bir ṭaş külāh-ı zer nişān zer

Debelḳa fırḳadansa farḳı üste oldı pirāye
Gören söylerdi çarḫ üzre bulud żaīf olup āye

Müretteb eyleyende tār giyende ḫūd ilen miġfer
Ki gūyā ebrden oldı dimekle ḫusrev ü ḫāver

Tökende kākülin āyīne-i ṣunʿ Allāh üstüne
Seḥāb-ı pür-maṭar gūyā düzüldi ḳurṣ-ı māh üste

Cemālinde şeʿāʿı pertev-i *şemsü'ḍ-ḍuḥā*[2319] peydā
Muḳābil ṭurdı zülfi bir ṭaraf hem çün şeb-i yeldā

Çeküp sedd-i Sikender teg ḥışār endāmına ḫaftān
Miṣāl-i āfitāb oldı ḥicāb ebrde pinhān

Giyüp cevşen zere tertib virdi ḳadd-i raʿnāya
Ṣadā-yı Maşaallāh çıḳdı ṭaḳ-ı ʿarş-ı aʿlāya

Beline baġladı bir nāvek-i müjgānı teg ḫançer
Demi ḫūnrīz-i berrān miṣl-i berḳ-i şuʿle-i āver

[228b] Siper ketfinde bir ārāyiş ilen üstüvār oldı
Felekde mihr-i zerrīn-tāb güyā bir ḳarār oldı

Kemend-i pergere çīn çīn olanda muttaṣıl düşe
Çeküp ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı belā endāmın aġūşa

Ḫam-ı ebrūṣı teg aldı kemān ol Ḥaydar-ı ṣānī
Çekildi çarḫa ḳavsellāhı dünyā oldı nūrānī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu nevʿ ile giyünürdi peyġamberin nevesi
İrişdi[2320] semʿine bir ṭaraf āh ü nāle sesi

[2318] ḳayıtdı: döndi KM.
[2319] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[2320] irişdi: yetişdi GH.

Dönüp baḳanda ne gördi Sekīne ḳan aġlar
Urar başa diyüp her laḥẓa el-amān aġlar

Bir ḳara güne ḳaldım uşaḳ zamānımda
Oġuşdırup yüregin çoḳ ciger fiġān aġlar

Sekīneyi çeküp aġūşına ʿAlī Ekber
Didi ne bāʿiṣ olup aġlıyorsun ey ḫˇāher

Sekīne ʿarż eyledi ey birāder-i nā-kām
Yaḳīn cihāda gönderir[2321] seni oġulsız anam

Özim uşaḳ yüregim ġamlı zār ū dil-ḫaste
Kemāl-i ḥüsn ile sen durmışın ayaḳ üste

Saña fedā men olam ey şebīh-i peyġamber
Otur aşaġa diyüm derdimi ʿAlī Ekber

O şāhzāde-i nevres bedīde-i ḫūn-bār
Derūn-ı ḫaymede bir ṣandal üzre dutdı ḳarār

Sekīne ʿarż eyledi ey birāder-i nā-kām
İdüp Medīnede ṣaġrā bacım baña peyġām

Naṣīb olmadı çünki bacı baña bu sefer
Giyende ṭoy ḫilʿatin egnine ʿAlī Ekber

Olan zamānda o şehzāde ḳardaşım dāmād
Menim yerime ḳucaḳla idüp mübārek-bād

Yitürdi çarḫ-ı sitemker ʿaceb murāda seni
Bugün cefā ile doġrarla[2322] Kerbelāda[2323] seni

Olur senin ṭoy oṭaḳın daḫı ḳurı ṭopraḳ
Esīr idüp beni Şāma çekerle[2324] yalın ayaḳ

Bu sen bu men bu da ḫayme bu menzil-i ḫalvet
Dü-bāre virmeyecek Şimr-i bī-ḥayā fırṣat

[229a] Aḳınca ḳan bu ḳılıc teg hilāl ḳaşından
Amān di birce götür ṭās-ı külāhı başından

Bu gül cemāliñe elvān idince ḳırmızı ḳan
Olunca ḳan ile meydānda kākülin elvān

[2321] gönderir: oldurur GH.
[2322] doġrarla: doġrarlar KM.
[2323] Kerbelāda: pāre pāre GH.
[2324] çekerle: çekerler KM.

Salup iki ḳolımı boynuña ben nā-şād
Saña bacım yerine eyleyem mübārek-bād

Götürdi ṭās-ı külāhın o Yūsuf-ı ṣānī
Töküldi gerdenine zülf-i ʿanber efşānı

Açup ḳolın bacı ḳardaş olanda hem-aġūş
Ṣadā irişdi[2325] ki ṣabr ile bir zamān ḫāmūş

Sekīne baḳdı ne gördi o baḫt-ı ḳara ʿarūs
İki el ile urar başa çoḳ ciger efsūs

Diyer fiġān ile el saḫla dil-figār bacı
Beni ayırma özinden atup kenār bacı

Egerçi kerb ü belāda olup günim ḳara
Velī seniñle şerīkim bu ʿahd ü ḳarāra

Felek yıḳup evimi düşmüşim yamān ḥāle
O bī-nevā bacımın ḳoymanam sözin yerde

Ġarīb ülke iki bacı bir civān ḳardaş
Ḳucaḳlayup gözimizden[2326] bugün tökiñ ḳan yaş

O dem[2327] ki ḫaymeye dāḫil olup ʿarūs-ı ḫazīn
Alup araya iki bacı ḳardaşın çü nigīn

Öperdi bir ḳamerin gözlerin iki kevkeb
Diridiler virüben ses sese be-sūz-ı taʿab

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Ey Yūsuf-ı Medīne sefer olsun mübārek
Saña ḳurbān Sekīne[2328] sefer olsun mübārek

Laʿnet gele eyyāma ʿaceb irişdin[2329] kāma
Yaz bacıña bir nāme sefer olsun mübārek

Gör nāle vü efġānı āhım yıḳar dünyāyı
Ey Kerbelā ḳurbānı sefer olsun mübārek

Dağılsun çarḫın ṭāḳı dağıtdı bu ittifāḳı
Görmedin ṭoy oṭaḳı sefer olsun mübārek

[2325] irişdi: yetişdi GH.
[2326] gözimizden: ikimiz de GH.
[2327] o dem: ġaraż GH.
[2328] ḳurbāñ Sekīne: olsun mübārek GH.
[2329] irişdin: yetişdin GH.

Çün giydi rezm-i altın ol Muṣṭafā-cemāl
Geldi imām ḥużūrına mānend-i nü[2330] hilāl

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[229b] Baḳdı dilāver oġluna sulṭān-ı teşne-kām
Gördi giyüp libās-ı neberd egnine temām

Salmış başın aşaġa durup ḳalbi pür-melāl
Ammā belinde yoḳ ḳılıcı eyledi suvāl

Ey ehl-i Muṣṭafāya olan cāndan ʿazīz
Bāʿiṣ nedir ki baġlamayupsın ḥısām-ı tīz

170 ʿArż eyledi edeble gel gülşen-i vefā
Ey Neynevā çölinde olan derdi bī-devā

Evvel budur şebīh-i cenāb-ı peyemberim
Hem nāʾib-i şecāʿat saḳī-i kevṯerim

Ḳılsan eger ʿaṭā iki şāhın nişānesin
Dār-ı fenāda āḫir ʿömrümde isterem

Meydān-ı rezm içinde beni[2331] ol nişān ilen
Bilsünle[2332] ehl-i Kūfe şehzāde-i Ekberim

Baḳdı imām-ı kevn ü mekān oġlı Ekbere
Ḳıldı ḫiṭāb Zeyneb-i bī-yār ü mużṭara

175 Elbetde ẕülfiḳārı baña tīz yitür bacı
ʿİmmāme-i resūl-i Ḫudāyı getür bacı

Getürdi sürʿat ilen Zeyneb siyāh câme
İmām ḫiẕmetine ẕülfiḳār i ʿimmāme

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Alup ʿimāmeyi ol imām-ı teşne-lebān
O ḳadar aġladı gözyaşı oldı ḳırmızı[2333] ḳan

Dü-bāre pīçelerin[2334] tāze ḳıldı şevket ilen
Öz oġlının başına ḳoydı çoḳ celālet ilen

[2330] nü: - GH.
[2331] beni: ʿAlī GH.
[2332] bilsünle: bilsünler KM.
[2333] ḳırmızı: āḫiri KM.
[2334] pīçelerin: bu kelümelerin KM.

ʿİmāme başa ḳoyan demde ḳoydı bir ʿaraṣāt
Yüceldi göklere cin ile insden ṣalāt

Düşüp taḥayyüre maḫlūk ins ü cān yek-ser
Mücessem oldı meger Kerbelāda peyġamber

Dü-bāre dest-i Yedallāh ilen imām-ı enām
Götürdi aldı ele ẕülfiḳār ḫūn aşam

Çoḳ aġladı baḳuban ẕülfiḳāre ol mevlā
Zebān-ı ḥāl ile oldı bu maṭlaba gūyā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey atam Şīr-i Ḫudāya yār ü yāver ẕülfiḳār
Ḥażret-i Zehrāya dünyāda birāder ẕülfiḳār

[230a] Saḫlamışdım oġul on sekiz il[2335] zaḫmet çeküp
Ḥüsünde biñ Yūsuf-ı Mıṣra berāber ẕülfiḳār

Yoḳdı çārem imdi tapşurdım saña imdād[2336] ḳıl
Cān seniñ cān Yūsufım şehzāde Ekber ẕülfiḳār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Beline baġladı öz oġlının şeh-i[2337] dü-serā
Kemāl-i şevket ilen ẕülfiḳār-ı berḳ-asā

Baḳup imām-ı zamāne o Ḥaydar-ı ṣānī
Didi baba saña ḳurbāndı[2338] Ekberin cānı

Gerek bugünde ḳızıl ḳan aḳa bileklerden
İre ḳulaġıma aḥsen ṣadāsı göklerden

Şerār-ı tīġ ile bir od uram bu ṣaḥrāya
Gele babam şeh-i[2339] Ḫayber-güşā temāşāya

Tökem beden beden[2340] üste kesik baş üste baş
Bacım Sekīne diye merḥabā ʿAlī ḳardaş

Buyurdı server-i dīn ey baña ne oġul
Daḫı ne maṭlabın olsa getür beyāna oġul

[2335] il: yıl KM.
[2336] imdāḍ: çāre GH.
[2337] şeh-i: şāh-ı KM.
[2338] ḳurbāndı: ḳurbān KM.
[2339] şeh-i: şāh-ı KM.
[2340] beden: - GH.

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

ʿArż itdi Ekber ey şeh-i[2341] kevn ü mekān baba
Var maṭlabım idim saña şerḥ ü beyān baba

Oġlun bu Kerbelā çölinün şehsüvārıdır
Bilde ḳılıc ʿAlī babamın ẕülfiḳārıdır

Virsen eger ʿuḳāba süvār olmaḳ isterem
ʿAbbās nām-dār ʿammümin yādigārıdır

ʿAbbās adın işidicek o şāh-ı felek cenāb
Çoḳ aġladı dü-bāre ḳılup Zeynebe ḫiṭāb

Ey bī muʿīn ü bī-kes ü bī-çāre Zeynebim
Ẓulm ile çöllere düşen āvāre Zeynebim

Zeyneb cevāb virdi ki cān ey şeh-i[2342] Ḥicāz
Her ḥükmin olsa ḳıl bana elbetde keşf-i rāz

Virdi o demde Zeynebe fermān şeh-i[2343] enām
Gülşüme git anam bacı benden yitür selām

Cānın ḥabīb-i meclis-i cānāna gönderür
Ḳurb-i viṣāl-i bezmine merdāne gönderür[2344]

Şemʿ-i cemāl-i yāri ṭavāf eylemeklige
ʿĀşıḳ hezār-ı ʿömrini pervāne gönderir

[230b] Bir nev şüküfte ġonceyi olmaḳlıġa ḫazān
Ġam baġbānı gülşen-i aḫzāna gönderir

Yıllardı zaḥmet ile dutup birce deste gül
Gülçīn-i dehr seyr-i gülistāna gönderir

Dürdāne-i Ḫalīl muḥabbet mināsına
Yüz şevḳ ile ẕebīḥini ḳurbāna gönderir

Zīnet urupdı Yūsufa Yaʿḳūb-ı mübtelā
Seyr-i çemen seyāḥat-i bostāna gönderir

Ẓulm-i Yeḥūd ile dār üzeredir Mesīḥ
Rūḥın o künce ravża-i Rıḍvāna gönderir

[2341] şeh-i: şehenşāh-ı KM.
[2342] şeh-i: şāh-ı KM.
[2343] şeh-i: şāh-ı KM.
[2344] ḳurb-i viṣāl-i bezmine merdāne gönderür: virsün ʿuḳābı Ekberi meydāne gönderür GH.

Öz nāʾibin celāliyle Miʿrāc ṣāḥibi
Miʿrāc-ı ʿarş-ı ḳādir-i sübḥāna gönderir

Dünyā evinde bir ḳapusı baġlanan ġarīb
Oġlın susuz boyanmaġa al ḳana gönderir

Her semtden eli üzülüp yoḫdı[2345] çāresi
Cismin nişāne olmaġa peykāne gönderir

Birce ʿuḳābı vir digilin ḳardaşın Ḥüseyn
Nā-kām ʿAlī-yi Ekberi meydāna gönderir

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[2346] iṭāʿat idüp Zeyneb-i feriştāh niḳāb
Ḥużūr-ı zāde-i Zehrāya ḥāżır oldı ʿuḳāb

Salan zamānda ʿuḳāba naẓar velīyullāh
Kemāl-i ḥasret ilen çekdi sīnesinden āh

Münāsib idi o sulṭān-ı kişver aʿzāz
Bu diller ile ideydi ʿuḳāba rāz ü niyāz

Ki ey salan beni yüz miḥnet ü melāle ʿuḳāb
Keşīde ḳāmeti dönderen hilāle ʿuḳāb

Fırātın üste ʿalem-dārımı ḳoyup geldin
Cihānda eyledin ḥasret beni viṣāle ʿuḳāb

Bu şāhzāde ʿAlī Ekbere ḥimāyet eyle
Boyatmasunla ḳızıl ḳana miṣl-i lāle ʿuḳāb

Gördi bu sözde server-i sulṭān-ı dīn-i penāh
Āl-i ʿabādan ʿalem-i bālāya çıḳdı āh

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

Teftiş idüp müşāhede ḳıldı o tāc-dār
Leylā sataşdı gözlerine çeşmi eşk-bār

[231a] Geldi oġul anası yürekde melāl ilen
Kol saldı boynuna didi gūyā bu ḥāl ilen

Raḥm it benim bu ḥālime ey yāverim ʿuḳāb
Gel ḳoyma ḳoltuġumda ḳala ellerim ʿuḳāb

[2345] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2346] o dem: ġaraż GH.

Allāh rıżāsı birce selāmet yitür baña
Cān sen bu çölde cān bu ʿAlī Ekberim ʿuḳāb

Bir āh ilen ḫarāb iderem Kerbelā çölin
Al ḳana batsa Yūsuf-ı gül peykerim ʿuḳāb

Görme revā ki sindire düşmen cefā ilen
Ḳumrī gibi zamānede bāl ü perim ʿuḳāb

84

Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Civān Rūḥı vü Rūḥü'l-ʿālemīn Fedā[2347]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çün taze-rū[2348] ḫoş-ḫırām bāġ-ı aʿzāz ü celāl
Ṭūṭi-i şīrīn-kelām gülşen-i hüsn ü cemāl

Servi raʿnā-yı vecāhet ġonce-i bostān-ı nāz
Merd-i meydān-ı şecāʿat yekke tāz-ı ser-firāz

Meyve-i ḳalb-i şehenşāh-ı şehīd-i Kerbelā
Şāhbāz-ı evc-i ʿizzet Ekber-i Yūsuf-likā

Kerbelāda ʿāzim-i meydān olan dem pür-şitāb
Ḳalmadı kerb ü belā sulṭānının ḳalbinde tāb

Sesledi ey nā-murād ü ḥasret-i dīdār oġul
Ḳalbde her maṭlabın var itgilin iẓhār oġul

Ekber-i şehzāde baḳdı şāh-ı dīne ḳalbi şād
ʿAzm ḳıldı kim baña hergiz buyurma nā-murād

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

İrişdim[2349] maṭlaba aldım ʿaceb kām ū murād oldum
Biḥamdillāh fenā dünyāda açdım yaḫşı ād oldum

Ölen yer Kerbelā ḳurbān viren peyġamberin oġlı
Naṣīb oldı baña bu rütbe vallāh ḳalbi[2350] şād oldum

Menim teg biñ oġul ḳardaşı olmuş cānıña ḳurbān

[2347] Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Civān Rūḥı vü Rūḥü'l-ʿālemīn Fedā: - GH.
[2348] taze-rū: teẕerv GH.
[2349] irişdim: yetişdim GH.
[2350] ḳalbi: ki GH.

Ḳılup Allāh yolında merd ü merdāne cihād oldum

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sözde zāde-i Zehrā çeküp cigerden āh
Melāl ü ḥüzne batup ʿarż ḳıldı yā Allāh

ʿAzīż-i cānımı bezm-i viṣāle gönderürem
Hilāl-i ʿömrimi burc-ı kemāle gönderürem

[231b] Kemāl-i ḥasret ilen gülşen-i imāmetden
Riyāż-ı cennet-i Rıḍvāna lāle gönderirem

Düşüp muḥāḳḳa[2351] bu ʿālemde māh-ı tābānım
Bu māhı[2352] olmaġa devrinde hāle gönderirem

Ḥarem ġazālını ṣayyād-ı pür-cefālar içün
Şikār eylemege bi'l-ʿicāle gönderirem

Feżā-yı vādi-i ẓulmatda İskender-vār
Ḳabāḳca Ḫıżırımı ʿayn-i zülāle gönderirem

Ḫalīl vārisi Yaʿḳūb-vār Yūsufumı
Cemāl ü ḥüsn ile Mısr-ı celāle gönderirem

Ṭurupdı ḫançer ilen biñ nefer ḫarīdārı
Ḫiżāb olmaġa ḳanı cemāle gönderirem

Ne görmeyüp ṭoy oṭaḳı ne irmeyüp[2353] kāme
Ecelden içmege cām ü piyāle gönderirem

Ayırmışam anasından bu çölde ḥasret ilen
Sinān ü ḫançere cismin ḥavāle gönderirem

Ata olup anı dünyāda ḳılmadım dāmād
Kefensiz ölmege deşt-i ḳıtāle gönderirem

Cidālar üste başı eylemeklige cevlān
Siyāh ṭurresi müşgīn-i külāle gönderirem

Ḫacāletim anası baḫt-ı ḳara Leylādan
Salup o bī-kesi derd ü belāya gönderirem

Ana oġul ġamına çoḳ çetindi[2354] tāb eylesün

[2351] muḥāḳḳa: ḳabāḳa GH.
[2352] māhı: yanmaḳ GH.
[2353] irmeyüp: yitmeyüp GH.
[2354] çetindi: çetindir KM.

Baḳup dalınca ider[2355] āh ü nāle gönderirem

Diyüp bu sözleri ol yādigār-ı peyġamber
Ḫiṭāb oġlına ḳıldı ki ey ʿAlī Ekber

Cihāda gitmelüsin eyleyem seni āgāh
Bu vaḳt olunca gözin görmeyüpdi rezm-i sipāh

Ḳılıc uranda oġul ṭur iki rikāb üste
Elin hevāya bülend eyle urma āheste

Gözetle düşmenini[2356] özge semte hīç baḳma
Saña kömekdi[2357] atam Murtażā ʿAlī ḳorḳma

Cevāb virdi ʿAlī Ekber-i ḥamīde-ḫıṣāl
Saña fedā ben olam ey meh-i[2358] sipihr-i celāl

[232a] Egerçi görmemişem kār-ı zār ü ḫayl-i sipāh
Meger ki ben degilem vāriṣ-i Veliyullāh

Bugün gerek böle[2359] merdāne kār-zār eyleyem
Ṣufūf-ı leşkeri bi'l-merre tār-mār eyleyem

Elimde tīġ-i belā ben girende daʿvāya[2360]
Bu telin üzre çıḳup durgilin temāşāya

Benim şecāʿatimi ey ġarīb-i kerb ü belā
Görende bil ne oġul saḫlayup anam Leylā

Egerçi ben uşaġam rezmde yoḳ baña hirās
Şecāʿati baña taʿlim idüp ʿammüm ʿAbbās

Buyurdı server-i dīn ey civān-ı lāle-ʿiẕār
Dem-i maḳatiledür olgilin ʿuḳābe süvār

O demde āl-i ʿabādan yüceldi vāveyla
Fiġān ü āh ile yandırdı ʿālemi Leylā

Didi ġarīb aġa elden ḳarārımı alma
Bu ẕillet ile civān oġlıñı yola salma

Hemīşe cān ḳoyuban çekmişem yolında cefā

[2355] ider: - KM.
[2356] düşmenini: düşmānıñı KM.
[2357] kömekdi: gölgedir KM.
[2358] meh-i: māh-ı KM.
[2359] böle: böyle KM.
[2360] daʿvāya: merdāne GH.

Naṣīb olaydı göreydim gerek ṭoyunda ṣafā

Melāmet itme beni ey şehenşeh-i[2361] ebrār
İki gözüm ışığı birce nev-civānım var

Cefā çeken anayam ey aġa ne bī-gāne
Gider gül yüzli civānım belālı meydāna

Muraḥḥaṣ itsin eger var bu cānıma minnet
Virem şebīh-i peyember[2362] civānıma zīnet

Virende zīnet içün iẕn server-i dü-serā
Götürdi ḫaymelere Ekber oġlını Leylā

Yıḳıldı āl-i ʿAlī bir yere nebāle vü āh
Kimi küllāb-ı zen aldı kimi Kelāmullāh

Kimisi āyine aldı ele kimi şāne
Kimisi micmerede yandırup sipendāne

Derūn-ı ḫaymede taʿyīn olundı bir ṣandal
Ḳarār ṭutdı o ṣandalda nūr-ı ḥayy-ı ezel

Ġarīb anası başından götürdi tās-ı külāh
Çehār-şaḳḳa idüp zülf-i ʿanberin siyāh

[232b] Aldı destine bir şāne ṣānī-i hācer
Zebān-ı ḥāl ile bu dilleri diyüp ezber

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳoy tökülsün zülf-i müşgīn ʿārıż-ı māh üstüne
Saṭr çeksün ḥüsn-i vech ṣıfātıñ Allāh üstüne

Üçyüz on üç tel düzülsün üçyüz on üç sūre teg
Ṣafḥa-i evrāḳ-ı Ḳurʾān Āyetullāh üstüne

Āyetullāh ile peydā-i mısṭar ḳavsinden
Tā düşe *lām elif lām mim*[2363] āye üstüne

Ẓāhir itsün ʿāleme *leyse leh kufuvven aḥed*[2364]
Medd-i müşgīn ḫaṭ ḳurulsun *Ḳul huvellāh*[2365] üstüne

[2361] şehenşeh-i: şahenşāḥ-ı KM.
[2362] peyember: peyġamber KM.
[2363] "Elif, Lām, Mīm." (Bakara/1)
[2364] "Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir." (İhlas/4)
[2365] De ki: "O, Allah'tır, bir tektir." (İhlas/1)

Ḫālun hemçün noḳṭa-i bānın Bismillāh var
Müstaḳil olsun cemāl-i Ḳudretullāh üstüne

Görinüp ve'l-leyl-i pāyān leyāl-i ʿaşrde
İre ẓulmet sāye salsun māsivā üstüne

Ṭurre-i ṭarrār-ı ʿanber-bār ilen müşgīn livā
Perçem açsun lāle-i *Naṣru'n-minellāh*[2366] üstüne

Leyletü'l-ḳadr olmaġa ve'l-fecre maʿnāda redif
Ḳalḳa ṣūret-i Aḥsenallāh Aḥsenallāh üstüne

55 Tā çeke naḳş-ı medād ilen *Ṣırāṭe'l-müstaḳīm*[2367]
Kilk-i ḳudret āyet-i *mā enzelellāh*[2368] üstüne

Tār-ı zülf-i tārıñın hemçün müşk satar ʿıṭr-bār
Elif terkibin çeke *Elḥamdülillāh*[2369] üstüne

Şāne çün teşdīd-i fevḳ kelime-i *şemsü'ḍ-ḍuḥā*[2370]
Bir niḳāb itsün müretteb Ḥeybetullāh üstüne

Levḥ-i sunʿ ẕü'l-celāle ṣebt olunsun ġaybdan
Āye-i *sefkü'd-dimā*[2371] el-Ḥükmülillāh üstüne

Kākül-i perçin besān rişte-i *ḥablü'l-metīn*[2372]
Revnaḳ olsun levḥ-i ṣunʿ Ḥikmetullāh üstüne

60 Kilk-i naḳkaş-ı ḳaża yazısın iki saṭrān yekād
Ṣafḥa-i ruḫsār-ı ferzend-i Yedallāh üstüne

Tā açа gülşende Ḳumrī şevḳ ilen dürc-i dehān
ʿArşa ḳalḳa Māşaʾallāh Māşaʾallāh üstüne

[233a] Ekber-i şehzāde virdi ümm-i Leylāya cevāb
Urma şāne ey ana ḳılma bu zīnetde şitāb

Tökme zülfi müşk-fāmı ḫatt-ı reyḥān üstüne
Çekme ẓulmet perdesin mihr-i dıraḫşān üstüne

Ey anamın āḫirī Ḳurʾān-ı nāṭıḳ oġluyam

[2366] "Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Mekke'nin fethi) Müminleri müjdele." (Saff/13)
[2367] "Bizi doğru yola ilet." (Fatiha/6)
[2368] "Allah'ın indirdiği," (Yūnus/59)
[2369] "Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla." (Fâtiha/1)
[2370] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[2371] "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?" (Bakara/30)
[2372] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)

Zīnet olmaz iḥtiyāc āyet-i Ḳurʾān üstüne

Tār-ı zülf ilen cemāli Muṣṭafāyı ḳılma tār
Ḳoy yücelsün ṣavt-ı ṣalāt ʿarş-ı sübḥān üstüne

Āye-i ẓulmātı ḳılma ġālib-i āyet-i nūr
Virme revnaḳ ẓulmet ilen nūr-ı yezdān üstüne

Ḳoy olaser sūre-i Ḳurʾān meẕheb-i ḳan ilen
Ḳaṭre ḳatre ḳan düzülsün cedvel-i ḳan üstüne

Eyleme çarḫ-ı vilāyet āfitābın münkesif
Salma ebr-i ġam niḳābın māh-ı tābān üstüne

İtmeyün efşān cemālimde ḳara giysüleri
Ḫaṭṭ-ı sevdā çekmeyin gül-berg-i ḫandān üstüne

Gülsitān teg gül-ʿizārım ḳandan açsun lāleler
Bārış-ı nisān-ı ġam yaġsun gülistān üstüne

Ḥüsn-i müstaḥsen görünsün ṣunʿ-ı ṣunʿ Allāhda
Ḳan ilen olsun zer-efşānlıḳ zer-efşān üstüne

Küll-i yār āmine ḫançer şāne peykān ʿıṭr-ı ḳan
Ḫilʿat-i elvān ḳızıl ḳan cism-i ʿuryān üstüne

Bāġ-ı behcet zāġ-ı cennet ẓıll-i raḥmet kākülim
Çetr-i ṭāvusını ḳursun ḫāk-i meydān üstüne

Tīġ ilen medd-i muṭalla teg çekilsün farḳıma
Zīnet olsun sūre-i Tevḥīd furḳān üstüne

Kerbelāda ʿıyd-ı aḍḥādır bu ʿĀşūrā güni
Bende ḳurbān zīnet olmaz aṣl-ı ḳurbān üstüne

İn yekād[2373]ı Şimr yazsun ḳanım ilen saṭr saṭr
Ḫançer-i berrān deminden levḥ-i cānān üstüne

Gülsitān-ı naẓm içinde Ḳumrī-i şīrīn-kelām
Çıḳsa lāyıḳdır eger taḫt-ı Süleymān üstüne

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[233b] O dem fiġāne gelüp Ehl-i Beyt-i peyġamber
İderdi nevḥa diridi bi-ḥālet-i muẓṭar

[2373] "Şüphesiz inkar edenler Zikr'i (Kur'-an'ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) "Hiç şüphe yok o bir delidir" diyorlar." (Kalem/51)

faʿilātün faʿılātün faʿilātün faʿılātün

Ey ʿazīz-i cān-ı māder seferin mübārek oġlum
Yüzi mihr ü māh-ı enver seferin mübārek oġlum

Yüregime birce ḳoy el alışup yanar çü meşʿal
Gidesen amān di tīz gel seferin mübārek oġlum

Özüm öz ġamımı bilem daḫı çoḳ çetin dirilem
Seni görmesem demin ölem seferin mübārek oġlum

Ḳuruyup dilin dudaḳın beni öldirir firāḳın
Haradan alam sirāḳın seferin mübārek oġlum

Ḳurulup ʿacep esāsın ṭutaram hemīşe yasın
Kefen oldı ṭoy libāsın seferin mübārek oġlum

Ne çetindir dāġ-ı hicrān böyle derde yoḳdu dermān
Evim oldı yaḫşı vīrān seferin mübārek oġlum

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem temāma irüp zīnet-i ʿAlī Ekber
Vedāʿ ḳıldı revān oldı şebīh-i peyember

Giderdi nāz ile serdār-ı *Lā-fetā*[2374] nevesi
İrişdi semʿine bir āh ü nāle zemzemesi

Baḳup ne gördi çıḳup ʿarşa nāle-i yā Rāb
Gelür dalınca fiġān ile bī-nevā Zeyneb

Başında ḳāra gözi yaşlı sīnesi sūzān
Diyer bu dilleri gūyā elinde bir Ḳurʾān

Yürekde çoḫdı[2375] ġamın ġam-küsārsız gitme
Ḳoyup beni böle[2376] ṣabr ü ḳarārsız gitme

Dayan ḥamāil idem boynuña bu Ḳurʾānı
Kelām-ı ḥażret-i perverdigārsız gitme

Dü-bāre kerb ü belā deşti oldı nevḥ-serā
Çekerdi nāle diridi ʿarūşı baḫt-ı ḳara

Taḥammül eylegilin üç bacın saña ḳurbān
Bu çölde cān vireceksin mezārsız gitme

[2374] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2375] çoḫdı: çoḳdır KM.
[2376] böle: böyle KM.

Ḳolıña bağlayam öz ellerimle bāzū-bend
Bacın bu Fāṭımadan yādigārsız gitme

Naẓar duʿāsıdı[2377] ḳardaş ayırma yanından
Bu ehl-i kīnedi[2378] çoḳ iʿtibārsız gitme

[234a] 95 Bu ḥāle[2379] aġlar idi ḳan ʿıyāl-i ḫayr anām
Bir özge şūr-ı ḳıyām ḳıyāmet itdi ḳıyām

Ne gördiler gözi yaşlı meh-i[2380] Medīne gelür
Bir özge zīnet ilen bacısı Sekīne gelür

Elinde āyine gül ʿārıżında eşk baṣar
Diyer fiġān ilen ey nā-murād ʿAlī Ekber

Baḳup bu āyineye ceddime çevir ṣalāt
Cemālin āyinesi tāb-dārsız gitme

Niḳāb çek yüziñe çoḳdur bed-naẓar ḳardaş
Niḳāb-ı ʿārıż-ı gül-gūn ʿiẕārsız gitme

100 O dem[2381] o ṭāyir-i ferḫunde seyr-i ṭārem-i nāz
ʿUḳāb var ʿuḳāb üste eyledi pervāz

At üste her yana eylerdi ḥasretle nigāh
Tökerdi gözleri ḳan yaş çekerdi nāle vü āh

Temām-ı āl-i ʿAlī dindirirdi dinmez idi
Ne ḳadar aġlar idi gözyaşı tökünmez idi

Ṭolandırup gözin itdi neẓāre her suya
Sataşdı gözleri āvāre şehr-i bānuyā

Zebüñe aġladı dilden düşüp olup bī-tāb
O şāhzādeye ḳıldı bu diller ile ḫiṭāb

105 Hemīşe ḳāʿidedir şāhzāde ḳardaşlar
Zamānede süd emer ḳardaşını çoḳ ister

Bu ġamlı çöller-ārā miḥnet ü melālim var
Misāfirim sefer-i ahiret ḫayālim var

Vedāʿ vaḳtidi[2382] ey baḫt-ı ḳara mużṭar

[2377] duʿāsıdı: duʿāsıdır KM.
[2378] kīnedi: kīnedir KM.
[2379] bu ḥāle: dü-bāre GH.
[2380] meh-i: māh-ı KM.
[2381] o dem: ġaraż GH.

Düşüpdi yādıma şīrīn-zebān ʿAlī Aṣġar

Bu sözleri işidende o şehzāde-i ḥarem
Ḳayıtdı[2383] ḫaymesine gözlerinde bāriş-i ġam

ʿAlī Aṣġarı mānend-i murġ-ı per-peste
Götürdi dīde-i giryān ilen eli üste

Çoḳ aġladı baḳup ol susuz dudaġına
Getürdi virdi ʿAlī Ekberin ḳucaġına

Alanda Aṣġarı aġūşına o māh-pāre
Sirişk-i çeşmini ḥasretle tökdi ruḫsāre

[234b] Gözün götürmedi çeşm-i ḫumār ü nāzından
Gehī dudaġını öpdi gehī boġazından

Didi ki ey dudaḳı gül gibi solan ḳardaş
Bahārı ʿömri[2384] ʿaṭşdan ḫazān olan ḳardaş

Ḥelāl ḳıl gidirem ḳaldı maḥşere dīdār
Bu çölde üç gice gündüz susuz ḳalan ḳardaş

Ḳolıñı boynıña sal bir ḳucaḳla Ekberiñi
Susuzlıġı bu[2385] şīrīn cāna od salan ḳardaş

İden zamānda bu rāz ū niyāzı ol nā-kām
Var idi cāy-ı ḥaḳīḳat münāsib idi maḳām

Açanda[2386] ḳolların[2387] Aṣġar tökerdi gözden yaş
Diridi ey beni aġlar güne ḳoyan ḳardaş

Yanar ʿıyāl-i peyember[2388] senin firāḳıñdan
Amān daḫı yere ḳoyma beni ḳucaġından

Gelince ayrılıḳundan fiġāne peyveste
Götür yanınca virem cān bu sīneñin üste

O āfitāb-ı cihān-tāb-ı ʿālem-ebdāʿ
ʿAlī-yi Aṣġarı aġlar göz ile ḳıldı vedāʿ

[2382] vaḳtidi: vaḳtidir KM.
[2383] ḳayıtdı: döndi KM.
[2384] ʿömri: ol GH.
[2385] susuzlıġı: susuz dudaḳı GH.
[2386] açanda: açup KM.
[2387] ḳolların: gözlerin GH.
[2388] peyember: peyġamber KM.

Kesildi ṭāḳat ü ārāmı ıżṭırābından
Piyāde oldı aşaḳa düşüp ʿuḳābından

Vedāʿ ḳaṣdına ol yādigār-ı Şāh-ı Necef
Yetişdi ḫayme-i bīmār-ı Kerbelāya ṭaraf

Olanda ḫaymeye dāḫil muḥabbet eyledi cūş
Ne gördi ḳardaşı ḳızdırmadan düşüp bī-hūş

Başın alup dizinin üste tökdi gözyaşın
Bu vaṣf-ı ḥāl ile bī-dār iderdi ḳardaşın

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aç gözin ey dil-figār derd-i hicrān hūşe gel
Aġlayan ḳırḳ yıl cihānda gözyaşı ḳan hūşe gel

Kerbelā bīmārı ḳardaş ayrılıḳ hengāmıdır
Ḳardaşın elden gider ey ḫāne-vīrān hūşe gel[2389]

Ṭur ayaġa sal yola nā-kām ʿAlī Ekberi
İmdi ẓulm ilen olunca ḳana ġalṭān hūşe gel

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Olanda gözyaşı ruḫsār-ı ābidīne niṣār
Açup iki gözini oldı hūşeden bī-dār

[235a] Cemāl-i Ekbere bir baḳdı tökdi gözleri yaş
Didi amān günidür aġlama ʿAlī ḳardaş

Elin virüp yere tegin żaʿīf cān ilen
Ḳucaḳladı didi yüz nāle vü fiġān ilen

Benim içün aġlama ölsem eger ben nālān
Reḫāyam ölmegime olmasun gözin giryān

Ne yaḫşı baḫtdır ölmek ata ḳabāḳında
Düşünce ḳara güne aḳraba firāḳında

Cevāb virdi ʿAlī-yi Ekber ey birāder cān
Ölüm ʿalāmeti yoḳ sende ḳılma baġrımı ḳan

Belā vü miḥnet ü ġamdan irişmişem cāna
Yol üste gidmelüyem kār-ı zāre meydāna

[2389] hūşe gel: uyan GH.

135 Ḥelāl ḳıl beni ey derde mübtelā ḳardaş
Gelen zamānede başına biñ belā ḳardaş

Bu ḫaste cānıña ḳurbān ola ʿAlī Ekber
Vedāʿ vaḳtidi[2390] bīmār-ı Kerbelā ḳardaş

Bilende ṣūret-i aḥvāli seyyid-i süccād
Didi ki ey evimi hicr ilen iden ber-bād

Dutum atam seni meydāne ḳoydı vāveylā
Bu ġamlı çölde nice senden ayrılıyor Leylā

Eger anan çeke el senden ey ḥamīde-neseb
Yaḳīn ki ayrılabilmez ḫanım bibim Zeyneb

140 Sekīne rāżı nice oldı ey birāder cān
Bu zülf-i kāküliñi ḳan ilen göre elvān

O dem ki senden o bī-çārenin eli üzülür
Yaḳīn eyle ḳurtaramaz daḫı ecelsiz ölür

Bu ḫaste cān ile ḳoy men gidem ki bīmāram[2391]
Sen olma ölmege vallāhi men sezā-vāram

ʿAlī-yi Ekbere bu sözde derd ḳıldı hücūm
Cevāb virdi ki cān ey birāder-i maẓlūm

Fenā cihānda naṣībin senin imāmetdir
Velī bu çölde menim ḳısmetim şehādetdir

145 Vaṣiyyetim budur ey ġam-keşīde-i esrā
Medīne ehline benden yitür selām duʿā

[235b] Di bu sefāretimi nev-civānlara yek-ser
Size selām duʿā gönderüp ʿAlī Ekber

Özi ġarīb vilāyetde virdi ḥasret-i cān
Ciger yaralı ciger teşne lebleri ʿaṭşān

Elinde oldı ḳızıl ḳan ilen cemāli ḫiżāb
Budur vaṣiyyeti siz ḳavme eyyühe'l-aḥbāb

Gidende seyr ü ṣafāya bu dār-ı dünyāda
Çıḳarmayun yādıñızdan beni salın yāde

150 Civānlara ṭoy olan demde aġlayun yek-ser

[2390] vaḳtidi: vaḳtidir KM.
[2391] bīmāram: meydāna GH.

Diyün ki görmedi ṭoy nev-civān ʿAlī Ekber

İçin zamānda serin su zamānede bāri
Benim susuzluġıma aġlayın sizi tāri

Muḥarrem ayı olanda giyün libās-ı ḳara
Gelün ġamımda fiġāna çü Ḳumrī-i şeydā

85

Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Civān-ı Ḥamīde-ḫıṣāl Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber-i Yūsuf-cemāl

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Çü āfitāb-ı cihān-tāb ṭarem-i eclāl
ʿAlī-yi Ekber-i Yūsuf-likā-yı māh-ı cemāl

Salup cemāl-i dil-ārāsı Kerbelāya şiʿāʿ
Temām-ı ʿıtret-i āl-i ʿabāyı ḳıldı vedāʿ

Kemāl-i ḥasret ile ḫaymelerden ol nā-kām
İderdi servi gibi gülsitān-ı rezme ḫırām

Ovuşdurup yüregin bī-nevā ḳalan Leylā
Urardı başına her dem diridi vāveylā

5 Zamāne içre felek ḳıldı baḫt-ı ḳara beni
Ġam-ı firāḳıña yandırdı āşikāre beni

Yolunda cān ḳoyup on sekiz il[2392] cefā çekdim
Getürdi āḫiri bu ḳanlı rehgüẕāre beni

Çerāġımı geçirüp yaḫşı baġladın ḳapumı
Ḳoyup ḳara güne saldın ne āh ü zāre beni

Ana olup ṭoyuñı görmedim anan ölsün
Fenā ciḥānda çıḳardın ʿaceb kenāre beni

Ne ölmedim ḳutaram[2393] ḥasretim elimde ḳalup
Öz ellerin ile ḳoydın oġul mezāra beni

[236a] 10 Daḫı üzildi amānım kesildi ārāmım[2394]
Ġarīb ülkede ḳoydun bu rūzgāre beni

[2392] il: yıl KM.
[2393] ḳutaram: ḳurtaram KM.
[2394] ārāmım: Ḳurʾānım KM.

Cemāliñin güline bir şikeste bülbül idim
Ḫazāne döndi gülim ḳoymadın bahāra beni

Sen olmayan ṣora[2395] bir kimse yoḳ penāhım ola
Esīr idüp götürür[2396] Şimr her diyāre beni

Teraḥhum eyle gözüm yaşına seni tāri
Apar yanınca bu meydāna yoḳdı çāre beni

O sīne ki urılan yāreler[2397] baña degsün
Ḳoy eylesünle[2398] ḳabāḳında pāre pāre beni

Baḳup anasının aḥvāline ʿAlī-i Ekber
Didi senin gibi aḥzāne idi Hācer

Öz elleriyle civān oġlını giyindirdi
Başı kesilmege ḳurbān Mināya gönderdi

Bu ḳadar eyleme efġān ü[2399] āh ü zār ana
Onun gibi öziñe ṣabrı ḳıl şiʿār ana

İki eliyle urup başa bī-nevā Leylā
Didi ilāhi anan ölsün āhı vāveylā

Virende şevḳ ile zīnet öz oġlına Hācer
Minā dağında yoḳ idi sinān ü Şimr ü ʿÖmer

Ne nevʿ ṣabr idem ḳatliñe bu ḳavm-i şerer
Temām elde ṭutup tīg ü nīze ü ḫançer

Bu ġamlı çölde ḳurı yerde sen virürsin cān
Anan esīr gider Şāma ey ʿAlī civān[2400]

Elinde Ekber-i şehzāde ṭutdı Leylānın
Götürdi bezm-i ḥużūrına şāh-ı Baṭḥānın

O şāha ʿarż eyledi ey imām-ı küllī anam
Bu çölde cān senin cān bu ġam-keşīde anam

Beni salup yādına aġlayanda göñlini al
Eger baba ola mümkün Medīneye yola sal

[2395] ṣora: ṣoñra KM.
[2396] götürür: aparur GH.
[2397] yāreler: yāre GH.
[2398] eylesünle: eylesünler KM.
[2399] ü: - KM.
[2400] civān: Ekber GH.

Ogul ġamı anayı öldirür ʿabeş şanma
Ġarībdir seni tāri ona acıḳlanma

Felek salupdı[2401] firāḳımda çünki başına dāş
Kenāre atma bibim Zeynebe eyle ḳara vāş

[236b] Buyurdı server-i Baṭḥā ki ey ʿazīz peder
Kebāb olur cigerim ṭutdı bu sözünde şerer

Senin dalınca oġul mende durmanam gelem
Benim anamda oġulsız ḳalur ġarīb ölem

Bu derd ü miḥnet-i ġamlar irişmez[2402] itmāma
Ayaḳ yalın anañı Şimr-i dūn çeker Şāma

Yanar ḳıyāmet olunca oġul firāḳında
Gider Dımışḳa ḳolı baġlı at ḳabāḳında

O dem[2403] o ḥalde şehzāde Ekber ile imām
O baḫt-ı ḳaraya virdi teselli vü ārām

İmāma ḳıldı Ḫudā Ḥāfıẓ ol şebīh-i resūl
Buyurdı zāde-i Zehrā bi-ḥāl-i zār ü melūl

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ayrılma bende dāg-ı ġam-ı firḳatin ḳalup
Her zīnetin temāmıdı[2404] bir zīnetin ḳalup

Zīnet virüp egerçi anan yāde düşmeyüp
Baḳ gör elimde birce kefen ḫilʿatin ḳalup

Gel giydirem bu ḳāmete ümmet fedāsısın
Ṣad ḥayf kim bu sīnede ṭoy ḥasretin ḳalup

Sulṭān-ı deşt-i Māriye şāhenşeh-i[2405] zamān
Giydirdi serv-i ḳaddi ʿAlī Ekbere kefen

Zīnet zamānı geçdi irüp[2406] vaḳt-i ḳār-ı zār
Oldı ʿuḳāb var ʿuḳāb üstüne süvār

[2401] salupdı: salupdır KM.
[2402] irişmez: yetişmez GH.
[2403] o dem: ġaraż GH.
[2404] temāmıdı: temāmıdır KM.
[2405] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[2406] irüp: yitüp GH.

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Süvār oldı ʿAlī Ekber ʿuḳab-ı ḫoş-ḫırām üste
Çü ḳurṣ-ı māh-ı enver çıḳdı çarḫ-ı nīl-fām üste

Ḳızardı şevḳden reng-i rūḫı bir nevʿ ilen güyā
Çeküp naḳḳāş-ı ḳudret ḫaṭṭ-ı zerrin sīm-i ḫām üste

Beyāż-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳ ṣafḥasında ḥamra-i maşrıḳ
Açup aḥmer livā oldı cihān-ārā niẓām üste

Dıraḫşān oldı evc-i ṭārem-i eflāk-ı ʿizzetden
Besān-ı miḥr-i raḫşında zevāyā-yı ẓulām üste

Ḫayāl eylerdi herkes görse kim eyā Mesīḥādır
Gider iḥyā-yı mevt içün[2407] remim olmuş ʿazām üste

Veyā Aḥmed olup refref-i süvār *leyletü'l-isrā*[2408]
Çıḳar Miʿrāc idüp ʿarşa Ḫudā-yı lā-nüyām üste

[237a] Taṣavvur ḳıldılar Şīr-i Ḫudādır Ḥaydar-ı ṣaff-der
Süleymān-vār seyr-i çarḫ ider ferş-i ġumām üste

Vücūdı bir celāl ü şān ü cāh-ı iḳtidār ilen
Tapup ārām ü temkīn eşheb-i zerrin lecām üste

Miṣāl-i sūre-i *Elḥāmdülillāh*[2409] saṭr-ı evvelde
Tapup tevḳiʿ-i muḥkem maṣdar-ı ṣadr kelām üste

Diridi her gören ṣad Maşaʾallāh Yūsuf-ı Mışır
Girüp bāzār-ı yaġmaya durup ḥüsn-i temām üste

Olup küfv-i muḳābil kevkeb-i kefü'l-ḫażīb ilen
Ḫiżāb itmeklige kefenini çoḳ ihtimām üste

Miṣāl-i şems-i nūrāni günün naṣfü'n-nehārında
Tevaḳḳuf eyleyüp ārām ilen Beytü'l-Ḥarām üste

Ḳamer teg iḳtibās-ı nūr idüp mihr-i imāmetden
Tecelli ḳılmaġa hengām-ı fırṣat ehl-i Şām üste

Şehādet şerbetin nūş eylemekde müşterī ammā
Kemāl-i şevḳ ilen bir dem pey-ā-pey cāmı cām üste

[2407] içün: ile GH.
[2408] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. (İsra/1)
[2409] "Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla." (Fâtiha/1)

ʿUṭārid kilk-i ḳudretlen yazup levḥ-i cibininde
Manā-yı ʿaşḳa ḳurbānı irüpdür ʿahd-ı kām üste

Revāḳ-ı ṭāḳ bine'l-ḥācibini zehre-veş tābān
Gelüp ḳan tökmege merīḥ ṣavlet-i intiḳām üste

Zaḥl-ı ṭıynetlerin cānın fenā ḳılmaḳlıġa ḥāżır
Besān-ı Şāh-ı Merdān ṣaġ elin ḳoymış ḥusām üste

Cedī mānend-i ḳutb-ı çarḫ-ı şevketde tapup temkīn
Benātü'n-nāʿş-vār eṭfāl-i bī-kes devre tām üste

Çıḳup aḫyāmeden ehl-i ḥarem durup temāşaya
Hilāl-i ʿıyd içün Ḥaḳḳa çıḳarlar ḫalḳ-ı ṭām üste

Belī kerb-i belāda ʿıyd-ı aḍḥa oldı Āşūrā
Ḫalīl-i Neyneva ḳıldı vefā ʿahd-i menām üste

Görüp bu ḥāli Leylā çeküp feryād-ı vāveylā
Töküp gözyaşını ruḫsārına geldi imām üste

Didi ey oġlunı ümmetlere ḳurbān viren mevlā
Biñ oġlum olsa ḳurbān ümmet-i ḫayrü'l-enām üste

Özüm çoḳ rāżıyam ammā susuzdır nā-murād oġlum
Keserler yoḫsa leb-teşne fedānı bu maḳām üste

[237b] Yitür pāyāne Ḳumrī ḳıṣṣa-i evlād-ı Zehrāyı
Ġam itme hīç kelām olmaz bu ḫoş mażmūn kelām üste

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu şevket ile ʿAlī Ekber-i vefā-girdār
Firāz-ı mesned-i zīn-i ʿuḳābe oldı süvār

Kemāl-i sürʿat ilen hemçü ḳurş-ı bedr temām
Şürūʿ ḳıldı ide semt-i kūhı-sāre ḫırām

O mihr-i enver-i çarḫ-ı velā şāh-ı Ḥaremeyn
Ġarīb-i teşne-leb-i Kerbelā İmām-ı Ḥüseyn

Düşüp dalınca piyāde giderdi nāle-künān
Ḫiṭāb iderdi bu dillerle ol imām-ı zamān

Taḥammül eyle ayaḳ saḫla yāverim gitme
Ġurūb vaḳti degil māh-ı enverim gitme

Ḳoyup ḳara güne Yaʿḳūb-ı Kerbelā atañı

Kemāl-i ḥüzn ile Yūsuf berāberim gitme

Taraḥḥum it ḳocalan vaḳtde ben zāre
Dayan gelüp irişem çoḫdı[2410] ġamlarım gitme

Olaydı bir yitüren nālemi civān balama
Diyeydi ṣabr ile şebīh-i peyemberim gitme

Ḫaber vireydi dalunca atan piyāde gelür
Özin yitür aña şehzāde Ekberim gitme

İrende semʿi ʿAlī Ekbere ṣadā-yı imām
Piyāde oldı atından o ḥasret-i nā-kam

Düşüp ayaġına ʿarż itdi ey şeh-i[2411] medeni
Senin bu nāle sesin eyledi kebāb beni

Ne maṭlabın var eyā pādişāh-ı ʿarş ü ḳār
Getür beyāna daḫı ḳaldı maḥşere dīdār

Buyurdı server-i sulṭān-ı ālem-i temcīd
Ki ey cihān-ı vecāhet sipihrine ḫurşīd

Virüpdi ḫālıḳ-ı ʿālem saña bu ḥüsn-i cemāl
Tapup vecāhetin on sekiz ilde[2412] ḥadd-i kemāl

O gül cemāliñe hergiz doyunca baḫmamışım
Ata olup eliñe ṭoy ḫınāsı yaḫmamışam

[238a] Bu vaḳte degin senin gül yüzinden öpmemişem
Ne birce zülfiñe ʿıṭr ü gül-āb sepmemişem

Bu fikrde vara idim ẕevḳ-i şevḳ ilen dilşād
Ṭoyunda boynuña ḳol salam eylerem dāmād

Zamāne içre felek ḳoymadı irem kāme
Bu çölde ḫilʿatiñi eyledim kefen cāme

Firāḳ vaḳtidi[2413] bir laḥẓa aġlayam oġlum
Doyunca gel seni birce ḳucaḳlayam oġlum

Ata ile oġulın derd ü ġamları daşdı
Basup biri birini baġrına ḳucaḳlaşdı

[2410] çoḫdı: çoḳdur KM.
[2411] şeh-i: şāh-ı KM.
[2412] ilde: yılda KM.
[2413] vaḳtidi: vaḳtidir KM.

Buyurdı şāh-ı ümem ḳalbinin serverine
Yiten zamānda atam Murtażā ḥużūrına

Yitür oġul[2414] aña benden ezel selām ve duʿā
Dü-bāre ʿarż eleyünler[2415] ġarīb-i Kerbelā

Zemīn-i Māriyede zār ü derd-nāk ölürem
Bu ġamlı çölde olup ḳalbi çāk çāk ölürem

Fırāta üç gice gündüzdi ḳalmışım ḥasret
Baba idüple[2416] susuzdan beni helāk ölürem

İden o başına gün düşmege ḥayā Zeyneb
Seper başına iki elleriyle ḫāk ölürem

Kömeklerim[2417] ḳırılup düşmişem yamān ḥāle
Ḳalınca bu güne *yā leytenī*[2418] fidāk ölürem

Virende cān ḳurı yerlerde başım üste gel
Elinle gözlerimin ḳanın eyle pāk ölürem

İrişesen[2419] bu oġulsuz günimde feryāda
Yanımda olsan eger yoḫdı[2420] özge bāk ölürem

Duʿāmı almaġa gel deşt-i Kerbelāya baba
Disünler ḫalḳ saña aḥsenü'l-ġarā ölürem

O demde bānū-yı ʿismet serāy-ı mülk-i ḥayā
Necībe-i dü-serā Zeyneb-i feriştāh-liḳā

Didi oġul seferin çünki düşdi ʿuḳbāya
Benim de ḥālimi ʿarż it Cenāb-ı Zehrāya

Söyle ḳızın diyer ey zār ü baḫt-ı ḳara ana
Yitür özin baña derdime eyle çāre ana

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Zeyneb düşüp ḳara güne bir dem harāya gel
Sal başa ḳara miʿceriñi devr-i ʿazāya gel

[2414] oġul: evvel GH.
[2415] eleyünler: eyler söyler KM.
[2416] idüple: idüpler KM.
[2417] kömeklerim: gölgelerim KM.
[2418] "Keşke toprak olaydım!" (Nebe/40)
[2419] irişesen: yetişgilin GH.
[2420] yoḫdı: yoḳdır KM.

[238b] 95 Yedi vefā̃lu ḳardaşımı doġrayupdılar[2421]
Yatma baḳī‘ada ana bir Kerbelāya gel

Giydirmege Ḥüseyne kefen dutmaz ellerim
Ḳurbān viren ana sen özin sen Mināya gel

Bundan sora[2422] eger beni görmeklik isteyesün
Aḫtarma özge yerleri Şām-ı cefā̃ya gel

Cāy-ı maḳām idin diye baṭında gū’iyā
Ḫayme dalında nāle ilen ḫayrü’n-nisāya gel[2423]

Ġam çekme ġam keşīde ḳızım Kerbelādayam
Men de senin gibi ġam-ı derd ü belādayam

100 Başı açıḳ ayaġı yalın sīne çāk çāk
Üç gündi[2424] ḫaymeler dalısında du‘ādayam

Cān tapşuranda Ekberi bağrıma basmaġa
Çoḳ intiẓār ilen gice gündüz piyādeyem

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

O dem[2425] vedā‘ ḳılup Ekber-i vefā-girdār
Olup semend-i sebük-ser bād-bāne süvār

O yādigār-ı ‘Alī sıbṭ-ı şehriyār-ı[2426] Necef
‘İnān-ı tevseni döndürdi rezmgāha ṭaraf

Virüp tekāver-i ṣaḥrā-yı nūr-ı dīne mihmīz
Besān-ı ṣarṣar-ı faṣl-ı bahār açup pür-tīz

105 Miṯāl-i tīr-i şehāb eşheb-i cihān peymā
Per açdı geldi tek ü pūya ra‘d-i berḳ-āsa

Yetişdi sāḥit-i meydān-ı rezme çekdi ‘inān
Ḫiṭab ḳıldı ki ey Kūfiyān-ı bī-īmān

O kes ki ḥaḳḳıma ‘ārifdi[2427] eyleyem tekrār
O kimseler ki degil onlara ideyem iẓhār

[2421] vefālu ḳardaşımı doġrayupdılar: ḳardaşı velālarım doġrayupdılar KM.
[2422] ṣora: ṣoñra KM.
[2423] gel: - KM.
[2424] gündi: gündür KM.
[2425] o dem: ġaraż GH.
[2426] şehriyār-ı: yādigār-ı GH.
[2427] ‘ārifdi:‘ārifdir KM.

86

Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Bilin ey şāh-ı dīne ʿaḳ olan leşker şeḳāvetden
Benim bir ġonce-i nev-ḫīz gülzār-ı nübüvvetden

O şāhenşāhdı ceddim ʿālem-i envārı seyr itdi
Götürdi nūr-ı feyż-i raḥmeti deryā-yı raḥmetden

Celāl ü rütbede rücḥāni vardır māsivā Allāh
Tapup terciʿ-i maḫluḳāta yek-ser aṣl-ı ḫilḳatden

O peyġamberdi Miʿrāc eyleyüpdir *Ḳābe ḳavseyne*[2428]
Olupdır maḥrem-i esrār-ı ġaybı kenz-i vaḥdetden

[239a] Ṭıfl içün gelüp mevcūda küll-i ʿālem-i imkān
Temāma enbiyā tapmış şerāfet ol şerāfetden

Götürmiş nūrı devr-i ʿārıżından ḳubbe-i zerrīn
Müzeyyen ṭāḳ-ı ḫaḍrā ṭārem-i Minā o zīnetden

Babamdır Murtażā Ḥaydar ʿAlī şāh-ı mülk-i leşker
Odır bir dürr-i ġalṭān maḫzen-i genc-i saʿadetdir

Maḫāż-ı şeş ʿanāṣırdan degil mevlūd-ı mesʿūdı
Münevverdir sirişt-i ṭıyneti nūr-ı kerāmetden

Çıḳup dārāt ü eclāli şerīden tā şeriyyāya
Vücūd ilen naẓar[2429] mā-fevḳ olup gülzār-ı cennetden

ʿAlīden ġayrı kimdir *Ḳul kefā*[2430] billāh-ı maṣdaḳı
Velīkin çoḳ nihān maṭlab ʿayāndır bu kifāyetden

ʿAlīden ġayrı kimdir innemā maḥṣūrına maḳṣad
Hemin vā fī-hidāyet āye mużmerdir vilāyetden

ʿAlīden ġayrı kimdir bes *ṣırāṭ-ı müstaḳīm*[2431] Ḥaḳḳ
Bu kelime sūre-i Yāsīnde meşʿurdur veṣāyetden

[2428] "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu." (Necm/9)
[2429] naẓar: meder KM.
[2430] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[2431] "Bize doğru yolu göster." (Fatiha/6)

ʿAlīden ġayrı kimdir *hel etā*[2432] ya tāc-dār olmuş[2433]
Böyle cāh ü celāle müstaḥil olsun seḫāvetden

ʿAlīden ġayrı kimdir feth iden *İnnā fetehnā*[2434]da
Nüzūl-i sūre-i *Ve'l-leyl*[2435] ʿibāretdür o nuṣretden

ʿAlīden ġayrı kimdir şāhidin Ḳurʾānda meşhūdı
Ḫiṭab-ı ṣādıḳın ol şāhdır ʿayn-ı ṣadāḳatden

ʿAlīden ġayrı kimdir *ʿurvetü'l-vuṣḳā*[2436] veliyy-i Ḥaḳḳ
Yeten ʿilme'l-yaḳīne menbaʿ-ı ʿayn-ı risāletden

ʿAlīden ġayrı kimdir ey cemāʿat-i *Lā-fetā*[2437] şāhı
Ṣenā ḫˇānı ola kerrübiyān ʿayn-ı fütüvvetden

ʿAlīden ġayrı kimdir kāināta hādi-i rehber
Lekülle'l-ḳavm-i hādi şānına gelmiş hidāyetden

ʿAlīden ġayrı kimdir *Ve'ḍ-ḍuḥā ve'ş-şems*[2438]-i fi'l-maʿnā
Belī mübhemdir ism-i eşrefi şān ü celāletden

ʿAlīden ġayrı kimdir *muḥyi'l-mevtā*[2439] mümeyyit-i ḥayy
Bi-iẕnillāh sübḥānī muḥāllaʿ dır bu ḫilʿatden

ʿAlīden ġayrı kimdir ḍarbet-i tīġı ola efḍal
Temāma cinn ile ins eyleyen küllen ʿibādetdir

[239b] ʿAlīdir Rabb-i ümmet ey adın ümmet ḳoya leşker
Seḳahüm Rabbühüm[2440] Ḳurʾānda ẓāhirdir bu āyetden

ʿAlīdir eyleye vü şeyṭana İncīl ü Tevrāta
Degil münkir ḫaber alsan eger her nevʿ-i milletden

ʿAlīdir kāināta mümkināta maẓhar-ı ḳudret
Olur ẓāhir celāl-i Ḳudretullāhı imāmetden

ʿAlīnin nūrı Ṭūfāndan ḳurtardı Ḥażret-i Nūḥı
ʿAlīdir Yūsufı[2441] redd eyleyen zindān-ı miḥnetden

[2432] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[2433] olmuş: olsun KM.
[2434] "Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik." (Fetih/1)
[2435] "Açılıp aydınlandığı zaman gündüze andolsun," (Leyl/1)
[2436] "Kopmayan sağlam bir kulp." (Bakara/256)
[2437] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2438] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[2439] "Şüphe yok ki, o ölüleri de elbette diriltecektir." (Rum/50)
[2440] "Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir." (İnsan/21)
[2441] Yūsufı: Yūnusı KM.

ʿAlīnin nūrı İbrāhīme nārı gülsitān itdi
ʿAlīdir ḳurtaran Eyyūbı biñ derd-i muṣībetden

ʿAlīnin nūrı ḳıldı mülk-i Mışra Yūsufı sulṭān
ʿAlīnin nūrı Yaʿḳūbı ḳurtardı nār-ı firḳatden

ʿAlīnin nūrı bir zerre tecellā eyledi Ṭūra[2442]
Düşüp medhūş Mūsā yedi gün süst oldı ṭāḳatden

ʿAlīnin nūrı dār üzre ḫalāṣ itdi Mesīḥāyı
ʿAlīdir eyleyen ʿālemleri pür-nūr ẓulmetden

ʿAlīnin ẕülfiḳārı olmasaydı dīn açılmazdı
ʿAlīdir enfes ü āfāḳı ḳurtardı ḍalāletden

ʿAlīdir ḳātil-i ʿAnter ʿAlīdir ḳalʿe-i Ḫayber
Alanda Ḫayberi mebhūt olup ʿālem o ḳudretden

ʿAmmümdir Müctebā nūr-ı Hüdā dürdāne-i Zehrā
O Zehrā kevkeb-i dürriydi beyżā çarḫ-ı ʿişmetden

Atamdır bir ḳoşunsız kömeksiz[2443] bir şāh-ı bī-yāver
Ḥüseyn teşne-leb āvāredir şehri vilāyetden

Şebīh-i Muṣṭafāyam ḥasret-i nā-kām ʿAlī Ekber
Resā ḳaddim kemān olmuş civānlıḳda muṣībetden

ʿAmmüm ʿAbbās-ı leb-teşne Fırāt üste şehīd itdiz
Ölende ḫaymegāha baḳmadı vallāhi ḫacāletden

Yanar sūz-ı ʿaṭşdan ḫaymelerde āl-i peyġamber
Daḫı cān ḳalmayup ey bī-ḥayālarında ġayretden

Dutum bizler günāhkārıḳ gelün eṭfāle raḥm eylün[2444]
Virin bir curʿa ṣu yandı ʿAlī Aṣġar ḥarāretden

Sekīne Ḳumrī-i nālān gibi feryād ider her dem
Bu çölde ayrılup men teg civān-ı serv-i ḳāmetden

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[240a] Temām idüp riczin ibn server-i levlāk
Ḫiṭab ḳıldı gene[2445] ey gürūhı bī-idrāk

[2442] nūrı bir zerre tecellā eyledi Ṭūra: nūrıdur ḳıldı tecellā-yı Ṭūr-ı sināda GH.
[2443] kömeksiz: gölgesiz KM.
[2444] eylün: eyleyin KM.
[2445] gene: ki KM.

Sizinle gelmemişem ʿazm-i kıtāl ü daʿvāya
Temāmıñız baḳaram durmayasuz temāşaya

Olup başīretiñiz kör ḳalmışıñız ḥayrān
Virem size özimi imdi özge nevʿ nişān

Diyüp bu sözleri[2446] el çekdi maḳalinden
Götürdi atdı niḳābı o[2447] meh cemālinden

İdende cilve cemāli ʿayān olup ʿaraşāt
Yüceldi leşker-i küffārdan göge ṣalāt

Töküp ḳılıcları küllen o zümre-i kāfir
Diridiler ki gelüp Kerbelāya peyġamber

87

Zebān-ı Ḥāl-i Eşḳiyā Der Vaṣf-ı Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi'ş-selām[2448]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿĀrız-ı mehtābdır yā lāle-i ḥamrādı bu
Ḳadd-i mevzūndur veyā kim şāḫe-i ṭūbādı bu

Kākül-i müşgīndir yā ʿanber veyā reyḥān-ı ter[2449]
Yā per-i ṭāvus-ı bāġ-ı cennetü'l-meʾvādı bu

Zülfidir her yan tökülmiş yā iki müşgīn ḳıṭas
Sünbül-i bāġ-ı cinān yā gīsūy-ı ḥavrādı bu

Ṭāḳ-ı ebrūdır çekilmiş yā kemān-ı zer-nişān
Yā ki Ḳavsellāh-ı çarḫ-ı ṭārem-i Minādı bu

Nevk-i müjgāndır düzilmiş yā ḫadeng-i cān-sitān
Aḥsenallāh çeşmidir yā nergis-i şehlādı bu

Māşaʾallāh ṭurfe sūretdir ʿaceb ḥüsn ü cemāl
Ṣūret-i insān degil mihr-i cihān-ārādı bu

Levḥaşallāh yā melekdir yā ki ġılmān-ı behişt
Yā gelüp dördünci gökden Ḥażret-i ʿĪsādı bu

Yoḳ ġalaṭdır olmaz ʿĪsādır bu ḥüsn bu cemāl

[2446] sözleri: kelimeleri KM.
[2447] o: - KM.
[2448] Zebān-ı Ḥāl-i Eşḳiyā Der Vaṣf-ı Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber ʿAleyhi's-selām: - GH.
[2449] reyḥān-ı ter: reyḥāndur KM.

Kim yed-i beyżā getürmiş Ḥażret-i Mūsādı bu

Harda Mūsānın bu ṭalʿatde yed-i beyzāsı var
Şuʿle-i nūr-ı celāl vādī-i Sīnādı bu

Yūsuf-ı Mısrı vü Kenʿānı dimeklikdir ḫaṭā
Belki yüz biñ Yūsufa bir ḥüsnde hem-tādı bu

[240b] Ḥāşalillāh ṣem Billlāh Lā Fevāllāh fī'l-maḳāl
Ser-be-ser yek-ser temām efsāne bī-cādı bu

Aşikārādır yaḳīn gelmiş Ḥüseyn imdādına
Aḥmed-i Mürsel ḥabīb-i *leyletü'l-isrā*[2450]dı bu

Hīç müselmānım diyen çekmez ḳılıc peyġambere
Maḥrem-i ḫalvet-serāy-ı ḳādir-i yek-tādı bu

Bu maḳālatı idende zāde-i Saʿd istimaʿ[2451]
Dutdı ol melʿūn-ı bed-niyādı bir derd-i ṣadāʿ

Sesledi ey ḳavm-i peyġamber degildir bu civān
Kimdir olsa eyleyem men cümle evṣāfın beyān

88

Nişān-dān-ı İbn Saʿd-encām Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekberā Be-Leşker-i Kūfe ve Şām[2452]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey dilīrān-ı ʿArab sıbṭ-ı şeh-i Baṭḥādı[2453] bu
Vāriṣ-i ḫātem risālet-i şāh-ı o ednādı[2454] bu

İştiyāhe düşmeyin ey ḳavm-i peyġamber degil
Nāʾib-i Şīr-i Ḫudā dürdāne-i Zehrādı[2455] bu

Hāşimilerde ṣıfāt-ı Aḥmed ile muttaṣıf
Gülşen-i āl-i ʿabāda bir gül-i raʿnādı[2456] bu

Yādigār-ı Murtażā ārām-ı ḳalb-i Müctebā

[2450] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. (İsra/1)
[2451] istimaʿ: laʿīn GH.
[2452] Nişān-dān-ı İbn Saʿd-encām Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekberā Be-Leşker-i Kūfe ve Şām: - GH.
[2453] şeh-i Baṭḥādı: şāh-ı Baṭḥādır KM.
[2454] ednādı: ednādır KM.
[2455] Zehrādı: Zehrādır KM.
[2456] gül-i raʿnādı: gül-i raʿnādır KM.

Cānı Zeyneb nūr-ı çeşm-i serveri Baṭḥādı[2457] bu

Nām-dār oġlı Ḥüseynin Ekber-i Yūsuf-cemāl
Rezm-i meydānında bir şimşīr-i berḳ āsādı[2458] bu

Ehl-i Kūfe ibn Saʿd ẓālime virdi cevāb
Bu civāna tīġ çekmeklik ḫaṭādır bī-ḥisāb

Söyledi ol bī-ḥamiyyet şevket-i dünyādı[2459] bu
ʿAşḳ-ı evlād-ı Ebū Süfyāne bir sevdādı[2460] bu

Ger gele meydāna yüz peyġamber öldürmek gerek
Fikr-i bī-cā itmeyin hengāme-i daʿvādı[2461] bu

Baḳmaḳ olmaz Muṣṭafāya Murtażā vaḥīd-i reh
Fırṣatı fevt eylemen bir devlet-i ʿuẓmādı[2462] bu

Ḳatl-i evlād-ı ʿAlī olmış bizimçün farż-ı ʿayn
Kūfede üçyüz büyük ʿālim viren fetvādı[2463] bu

Servi ḳaddin pāre pāre doġrayın atdan salın
Bāʿiṯ-ı şūr-ı nevā-yı Ḳumrī-i şeydādı[2464] bu

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

[241a] O dem[2465] serv-i gülzār-ı dīn-i mübīn
Gül-i gülşen-i ḳātil-i ol müşrikīn

Ġazāl-ı ḥarem kebk-i bāġ-ı cinān
Cenāb-ı ʿAlī Ekber-i nev-civān

Durup ṣadr-ı zīn üste çün āfitāb
O ḳavm-i cefā-cūya ḳıldı ḫiṭāb

Ne sākitsiz[2466] ey leşker-i Kūfiyān
Bu leşker bu meydān bu ben bir civān

Meger yoḫdı[2467] sizlerde bir nām-dār

[2457] Baṭḥādı: Baṭḥādır KM.
[2458] āsādı: āsādır KM.
[2459] dünyādı: dünyādır KM.
[2460] sevdādı: sevdādır KM.
[2461] daʿvādı: daʿvādır KM.
[2462] ʿuẓmādı: ʿuẓmādır KM.
[2463] fetvādı: fetvādır KM.
[2464] şeydādı: şeydādır KM.
[2465] o dem: ġaraż GH.
[2466] sākitsiz: sākitsiñiz KM.
[2467] yoḫdı: yoḳdır KM.

Benimlen gelüp eyleye kār ü zār

Hani bir şecāʿ-ı reşīd ü dilīr
Ḳadem cenge ḳoysun durup nere-şīr

Bu sözde dilīrān daʿvā-i taleb
Yalan hünermend-i Şām ü Ḥaleb

Temāmen ḫamūş oldılar nuṭḳı lāl
Dü-bāre o şehbāz-ı çarḫ-ı celāl

Didi ey gürūh-ı şeḳāvet eşer
Muḳābilde men ṭurmışım bir nefer

Eger yoḫdı[2468] sizlerde bir ceng-cū
Gelin yüz nefer tā olaḳ rū-be-rū

Bu hengāmeden ibn Saʿd-ı deġā
Ṣadā ḳıldı ey fırḳa-i eşḳiyā

Meger yoḫdı[2469] hīç ẕerrece ʿarıñız
Neden ḳalmayup nuṭḳ-ı güftārıñız

Bu bir nefsdir ey yılan-ı ʿArab
Durup sizden eyler mübāriz ṭaleb

Ṭutup cānıñız ḫūfdan ıżṭırāb
Tapulmazdı bir kimse virsün cevāb

Sizin teg cebīni ḫalḳ içün ḥayf ḥayf
Bu ālāt-ı rezm ü bu berrīnde seyf

Başuzda[2470] eger eblaḳ ü tākdir
Ḥaḳīḳatde maʿnāda rū-pākdir[2471]

Bilüzde[2472] eger tīg-ı elmās var
Uran[2473] el ki sizlerde yoḳ daş var

[241b] Alupsız[2474] ele cümle gürz-i girān
Bi-mānend-i çāküç-i āhengirān

[2468] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2469] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2470] başuzda: başıñızda KM.
[2471] rū-pākdir: bī-ābdur GH.
[2472] bilüzde: bilüñüzde KM.
[2473] uran: virün GH.
[2474] alupsız: alupsıñız KM.

Ne lāzım bu nīze bu perçīn kemend
Biri çūb-ı raʿş biri bāzū-bend

Ne doldurmışıñız cebih nīl ü tīr
ʿAbeş yerde mānend-i ḥammāl-ı pīr

Meger siz nesiz rezm ü hicā nedir
Şecāʿat ne lāzımdı[2475] daʿvā nedir

Gerekdir size bezm ü ʿayş ü neşāṭ
Ünāşiye tek sözin eyle ḫıyāṭ

Görem sizlere ey gürūh-ı ẓulām
Ola devlet-i āl-i Süfyān ḥarām

Yeten demde bu ṭaʿneler leşkere
Virüp ġayret el maṣraʿ-ı kāfire

Ġażablandı başdan gidüp ʿaḳl ü hūş
Çü deryā-yı mevc ḳıldı ḫurūş

Ezel şarāb içün cām-ı rāḥ istedi
Olup mest ṣoñra silāḥ istedi

Yem-i ceyş içinde besān-ı neheng
Ten-i ziştine giydi ālāt-ı ceng

O melʿūn ü menḥūs ü ḫūn-ḫˇār-ı dūn
At üste süvār oldı miṣl-i sütūn

O ẓulmet serāy-ı şeḳāvetde mīġ
Ḳolında siper bilde berende tīġ

Çeküp naʿralar maṣraʿ-ı nā-bekār
Dehāñı kef-ālūd-ı maṣrūʿ-vār

Ḳılan demde meydān-ı cengāhe ʿazm
Çalındı dalınca ney ü nāy ü rezm

Çalup leşker-i Kūfiyān ṭabl-ı ceng
Açıldı ʿilmehā-yı reng ü reng

Hevāda açup şaḳa on biñ direfş
Sefīd ü siyeh zerd ü sürḫ ü benefş

Dutup gün ü aḳṭārı āvāz-ı kūs

[2475] lāzımdı: lāzımdır KM.

Tezelzül[2476] ḳılup künbed-i enbūs

[242a] Hücūm eyledi sūy-ı āverdgāh
Rikābında üç yüz piyāde sipāh

Ṣadā-yı dehl-i nāle-i helhele
Salup Kerbelā deştine zelzele

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

Çün Kerbelāyı çalḳadı feryād-ı ṭabl-ı ceng
Leylā işidicek[2477] başına ʿālem oldı teng

Gözyaşı ḳana döndi çeküp nāle dem-be-dem
Bir çāre bulmadı o oġulsız ḳalan ḥarem

Yandırdı ġamlı sīnesini sūz ilen güdāz[2478]
Geldi ḥużūr-ı server-i Baṭḥāya açdı rāz

ʿArż itdi ey imām-ı ümem şāh-ı Kerbelā
Eyyūb-vār cānı olan derde mübtelā

Baḳ birce Neynevā çölinin gör ḳıyāmetin
Yāddan çıḳarma oġlumın āḫir vaṣiyyetin

Ḳurbān olam bu ḥāletiñe ey imām-ı nās
Senden civān olan balam itmişdi iltimās

Çıḳ birce telin üste amān tāc-dār aġa
Meydān-ı rezmgāhda baḳ gör ne var aġa

Men saḫlayan civān balamın gör şecāʿatin
Vallāhi gözi yolunda ḳalup intiẓār aġa

Görse ḳılıc uranda seni çoḳ yüreklenür
Gelse eger ḳabāḳına her nām-dār aġa

Ḳumrī teg eylerem bu muṣībetde nāleler
Ḳılan bugün muḥabbetimi āşikār aġa

[2476] tezelzül: nüzūl GH.
[2477] işidicek: işidicegin GH.
[2478] güdāz: - GH.

89

Meclis-i Çehārüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber-i Yūsuf-liḳā Bā-Masraʿ-ı Melʿūn-ı Bī-Ḥayā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Çü sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār ṣānī-i Ḥaydar
Durup diyār-ı belāda muḳabil-i leşker

Mübāriz istedi ol ḳavmden idüp tekrār
Gelüp ḳıtāline kibr ile maṣraʿ-ı ġaddār

Gelende sāḥit-i meydāna ol deġa çün diyü
Yüceldi leşker-i küffārdan ṣadā vü ġırīv

O helhele o ṣadā şūr ṣaldı dünyāya
İrişdi[2479] ḫaymede bī-çāre ümm-i Leylāya

[242b] 5 İki el ile urup başa çekdi efġānı
Ne dizde ṭāḳati ḳaldı ne cismde cānı

Gelüp ḥużūr-ı imāma bi-ḥalet-i mużṭar
Edeble ʿarż eyledi ey imām-ı cinn ü beşer

Belā çeken başıma ʿālemin belāsı gelür
ʿAlī-yi Ekberimin yā ʿAlī ṣadāsı gelür

Fedā olam bu ġarīb cānıñın muṣībetine
Nola ʿamel idesen Ekberin vaṣiyyetine

Amān ġarīb aḳa çık telin üste eyle naẓar
Nice ḳılıc urar oġlum civān ʿAlī-yi Ekber

10 Yüreklenür seni görse o nām-dār oġlum
Açar şecāʿat ilen Kerbelāda ad oġlum

Gören zamān hünerin ey ġarīb-i kerb ü belā
Taṣavvur eyle ne ḳurbān virüp saña Leylā

İmām-ı kevn ü mekān ẕü'l-cenāḥa oldı süvār
Gelüp neẓāre içün telin üste dutdı ḳarār

[2479] irişdi: yetişdi GH.

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Ki çün maṣraʿ-ı ẓālim-i ceng-cū
ʿAlī Ekber ilen olup rū-be-rū

Muḳabil durup ẓulmet-i āfitāb
O melʿūn-ı bī-şerme ḳıldı ḫiṭāb

Eyā burc-ı eflāk-i nāz aḫteri
Ne tenge götürdin bugün leşkeri

Ḫayāl itmedin ey dilāver civān[2480]
Bu leşkerde var ben gibi pehlüvān

Gerekdir idem āl-i Süfyānı şād
Seni öldürem ḥasret ü nā-murād

Uram bir mehābetle şimşīr-i kīn
Disün ehl-i ʿālem hezār āferīn

Gerek ḥāliñe ins ü cān aġlasun
İmām-ı zemīn ü zamān aġlasun

Baḳup maṣraʿa Ekber-i nev-civān
Didi ey laʿīn-i ʿadāvet nişān

Dilin baġla çok urma lāf ü güẕāf
Dimez ḥarf-i beyhūde merd-i muṣāf

[243a] Dilāver olan kimse vaḳt-i sitīz
Danışmaz dutar ḳabża-i tīg-i tīz

Kifāyetdir ey kelb-i maġrūr-ı Şām[2481]
Müşaḥḥaş durmagıl ḫayrü'l-kelām

Alışdı bu sözlerden ol bed-güher
Çaküp naʿra mānend-i kelb-i saḳar

Ṭutup ḳabza-i tīġı ol bed-şıfāt
Ġılāfından ol demde virdi necāt

Hevāya bülend itdi ḳıldı ʿalem
Siper başına çekdi şīr-i jarem

Rikāb üste ḳalḳup o kān-ı ʿinād
Çeküp naʿra mānende-i tünd-bād

[2480] civān: cihān KM.
[2481] kelb-i maġrūr-ı Şām: ehl-i Kūfe vü Şām GH.

O nāmerd çün müreḥḥeb-i Ḫayberi
Hevāda ḳılıca virüp lengeri

Ḥavāle ḳılan demde ol kān-ı şer
Dem-i tīġa şehzāde virdi siper

Döküp ḳubbeden tīg-ı miṣl-i şerār
Sınup rīz ü rīz oldı āyīne-vār

Açup bāl ü per zāde-i bu türāb
Seḥāb-ı siperden çıḳup āfitāb

Çeküp naʿra çün şāh-ı düldül süvār
Cihāna fenā esdi sīm-āb-vār

Virüp ẕülfiḳāra necāt-ı ġılāf
Düşüp lerzeye titredi kūh-ı Ḳāf

İdende ufukdan tecellī ḥısām
Ẓuhūr itdi āyāt-ı *Yevmü'l-ḳıyām*[2482]

Düşüp ḫūfa külle firāz ü nesīb
Semāyı sükūn ü semek bī-şekīb

Ḳılup devr-i çarḫ-ı muʿallā sükūt
Ḳalup māt ü mebhūt-ı süflāda ḥūt

Dutup ḳalb-i lāhūtiyān ıżṭırāb
Dil-i kāvi māhī idüp pīç ü tāb

Cihān pür-taḥayyür kemā-keyfeden
Şerār-ı dem-i seyf-i lā-seyfeden

[243b] Mevālid-i saḳile küllen saḳīm
Olup ümmehāt-ı ʿanāṣır aḳīm

Yaḳlaşdı afāḳa düşsün ḫalel
Yite ʿillet-i *Kün fe-kān*[2483] a ʿalel

Didi sākinān-ı revāk-ı celī
Çeküp merḥebe ẕülfiḳārın ʿAlī

Ḫayāl eyledi Cebreʾīl-i Emīn
Gelüp yerlere ferş ide şeh-perin

Yetişdi ḫiṭāb-ı Allāh-ı celīl

[2482] "Kıyamet gününe yemin ederim." (Kıyamet/1)
[2483] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)

Bu ḳadar itme teşviş ey Cebreʾīl

Degil bu civān-ı dilāver ʿAlī
Şecāʿatde ṣānī ʿAlīdir velī

Budır nāʾib-i şāh-ı düldül süvār
Budur vāriṣ-i ṣāḥib-i ẕülfiḳār

Budur maẓhar-ı saṭvet-i Murtażā
Budur lāyıḳ-ı manṣıb-ı *Lā-fetā*[2484]

Budur maṣdar-ı ṣavlet-i Ḥaydarı
Ḥüseynin susuz cān viren Ekberi

Budur cān-ı Ḥaydar şebīh-i resūl
Şitāb ile ḳıl Kerbelāya nüzūl

Temāşaya dur baḳ susız cānına
Uranda[2485] dem-i tīġ-ı berrānına

Düşende ḳavm üstünde gül peykeri
O dem sāyebān itgilin şeh-peri

Ġaraż-ı şāh-bāz sipihr-i celāl
Açup ḳāf-ı ʿanḳası teg perr ü bāl

Ḳılıc evc-i çarḫ üzre[2486] cevlān-künān
Dü-bāre çeküp tīġ-ı tīz-i zebān

Didi ey laʿīn başıña çek siper
Dime urdı Ekber meni bī-ḫaber

Bu elden al ey nākes-i bī-ḥayā
Şecāʿatde devr-i nāʾib-i Murtażā

Bu elden al ey ẓālim-i bed-şiʿār
Tapup ḳuvvet-i şīr-i perverdigār

[244a] Bu elden al ey kibr-i şūm ū deġā
Virüp meşḳ-ı saḳā-yı kerb ü belā

Bu elden al aḳṭaʿ-ı dü elmasdan
Alup rezm-i taʿlīmin ʿAbbāsdan

Urup beske ḍarb-ı ʿinān-ı sinān[2487]

[2484] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2485] uranda: virende GH.
[2486] evc-i çarḫ üzre: çarḫ-ı āverde GH.

Ḳılıc urmamış eyledi nīm-i cān

Siper çarḫa tek nīzesi hemçü duñ
Nefes yoḳ baḳardı gözi miṣl-i ḫuk

Rikāb üste ḳalḳup diyüp yā ʿAlī
İdüp şuʿle-i tīġını müncelī

Baḫardı sarāsime nesl-i zinā
Hevādan ḳılup farḳına āşinā

Müdevver siper miġfer ü ḫūdını
Yarup ṭās-ı külāh zer endūdını

Ezel sābiʿ-i sebʿe ḳıldı güẕeşt
Firār eyledi nü çehār oldı heşt

Dü-bāre virüp ẕülfiḳāre tekān
İdüp cilve çün berḳ-i āteş-feşān

Vücūdında ḳoydı ne aṣl ü ne ferʿ
Yarup derʿ-i ḳaftānı ḳıldı çü ḳarʿ

İdüp tīg-ı ḥaṣīn ḥayātın muḥīṭ
Basiṭ-i mürekkeb mürekkeb basīṭ

Ḳılup masraʿı yāre mānend-i beyt
Murabbaʿ düşüp yerde beyt kemiyet

Nişān ḳalmadı hey gül ü ḳaṭreden
Olup nerm-ter ḳariʿ ü ḳaṭreden

Rikābın vü zīn-i nemed-zīn ü serc
Daġıldı töküldi yere herc ü merc

Silāh ū libās ü semend ü lecām
Ḳurup yerde ḥarrāc-ı bāzār-ı Şām

Bu cürʾet bu ḳudret bu ḳuvvet bu cāh
Dutup māhı vü[2488] arżdan tā bi-māh

Ne ʿarş ü ne kürsi-i semāvatdan
Ne levḥ ü ḳalemden ḥicābatdan

[244b] Temāmı ẕerrāt-ı envārdan
Bu ne künbed-i çarḫ-ı devvārdan

[2487] ʿinān-ı sinān: sinān-ı lisān KM.
[2488] vü: - KM.

Ḥacerden şecerden nebātatdan
Ne erkān ü beyt ü maḳāmatdan

Daḫı gele maḥsūs ü aḥsāsdan
Ġalaṭ ḳılmayam ḫālıḳ-ı nāsdan

Ḫiṭāb oldı gūyā hezār āferīn
Bugün dāde yetsün cihān āferīn

O dem[2489] Ekber-i nev-civān-ı ʿazīz
İdüp maṣraʿı ṭaʿme-i tīġ-ı tīz

Hemān seyf-i berrīnde ḫūn-çegān
Elinde bi-mānend-i şīr-i jiyān

Özin urdı deryā gibi leşkere
Bozıldı cenāḥ-ı vaṣf-ı Meysere

Hüner baḫrı ḳıldı o ṣaḥrāda çūş
Yitüp herkese eyledi laʿl-i pūş

Çeküp dem-be-dem naʿra-i Ḥaydarı
Ḳarışdırdı her semtden ṣafları[2490]

ʿAlemler yıḳıldı daġıldı niẓām
Teferruḳ tapup keşret ü izdiḥām

Süvāre bölüklendi çoḫ fevc kūr
Piyāde olup pāy-māl sütūr

Şerār-ı dem-i ẕülfiḳār-ı dü-ser
Tökerdi baş baş üste[2491] miṯl-i maṭar

O dürdāne-i şāh-ı düldül süvār
Urardı her ol nākese ẕülfiḳār

Başından kemerden veyā ketifden
Bulurdı biçerdi ḥamāyil-i beden

Uran vaḳtde rümh-i āteş-i sirişt
Geçerdi yarup nāfedan tā be şest

Her ol sīneden ursa nevk-i sinān
İderdi dem-i nīze özin[2492] ʿayān

[2489] o dem: ġaraż GH.
[2490] ṣafları: leşkeri GH.
[2491] baş baş üste: baş üste üste KM.
[2492] özin: rūzın KM.

Uran demde ḫançer o kān-ı hüner
Yarardı ne kāmdan[2493] tā ciger

[245a] Bu ṣavletle ceng eyleyüp bir zamān
Götürdi niçe zaḫm ü tīg-ı sinān

Hevā ıssısı zaḫm ü ṣaḳl-i cedīd
Bu yandan firāḳ-ı imām-ı vaḥīd

Alup ṭāḳatin ḳıldı ʿaṭf-ı ʿinān
Ḫıyām-ı ḥarem semte oldı revān

Yetende imāma o Yūsuf-cemāl
Düşüp ṭopraġa eyledi ʿarż-ḥāl

Ḳoşun ḳırmışam ey şeh-i[2494] Kerbelā
Döküp cism-i sūzānıma çoḳ yara

Açup Neynevāda perr ü bālımı
İki bulmışım maṣraʿ-ı ẓālimi

Menim nūgerin ey şeh-i[2495] bī-penāh
Virür nūgere cāyize pādişāh

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Baḳdı Ḥüseyn teşne-ciger nev-civānına
Gördi batupdı lāle-ṣıfat cismi ḳanına

Virdi cevāb Ekbere bā-çeşm-i ḫūn-feşān
Derdin nedir ne cāyize istersin it beyān

ʿArż eyledi edeble dutup dāmenin ele
Bir maṭlabım var imdi eger ḥāṣıla gele

İslām ehliyem degilem men Ḥabeş baba
Yoḳ tāb ü ṭāḳatim yüregim itdi ġış baba

Issı hevā yaralarımdan ḳan gidüpdir çoḳ
Yandım susuzdan eyle ʿilāc el-ʿaṭş baba

Şāh-ı Medīnenin bu kelām arturup ġamın
Bir çāre bulmadı çıḫarup virdi ḫātemin

Çoḳ aġlayup buyurdı yanınca firāḳıña

[2493] ne kāmdan: teḫygāhdan KM.
[2494] şeh-i: şāh-ı KM.
[2495] şeh-i: şāh-ı KM.

El ḳoy nigīn ü ḫātemi ʿaṭşān dudaḳıña

Gözler yolın atam şāh-ı kevs̱er elinde cām
Sīr-āb olursun imdi ġam itme civān balam

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Kebāb olup cigerim yandı derd ü ġamdan āh
Nedim ne çāre ḳılum yā ʿAlī-yi Velīyyullāh

Ḫarāb olaydı görem deşt-i Kerbelāyı Ḥüseyn
Bu yerde ḫāṭırıma düşdi ġazve-i Ṣıffīn

[245b] O rezmgāhda sulṭān-ı dīn emīr-i Necef
Muḥammed oġlunı gönderdi rezmgāha ṭaraf

Didi Ḥüseyn ü Ḥasandır gözüm elim[2496] sensen
Gidüp gerek bu yemīn-i sipāhi sindiresen

Muḥammed-i ḫafiyye giyüp silāḥ-ı cidāl
Özin yemīn-i sipāhe yitürdi ḳıldı ḳıtāl

Reşādet eyledi sındırdı fevc-i aʿdāyı
Ḳayıtdı[2497] geldi ki görsün imām-ı vālāyı

Gelen zamānda ḥużūra şeh-i[2498] zemīn ü zamān
Ayaġa durdı yerinden ḳucaḳlayup didi cān[2499]

Soyundurup bedenin baḳdı ḳıldı neẓāre
Mebāde gül gibi cisminde olmasun yāre

Cemālinin tozını sildi gözlerin öpdi
Çoḳ ıssıdır diyüben sīnesine su sepdi

Ṣaḥābeler düzülüp kesdiler ḳabāḳını
Birini elini öperdi biri ayaġını

Muḥammed-i ḫafiyye hāra hāra bu hüner
Ki eylemişdi o gün nev-civān ʿAlī Ekber

Su isteyende meger ḥārde ḳaldı şāh-ı Necef
Ḥüseyn baḫardı ḫacālet çeküp Fırāta ṭaraf

Niçe revādı[2500] felek ol şebīh-i peyġamber

[2496] gözüm elim: iki gözüm GH.
[2497] ḳayıtdı: döndi KM.
[2498] şeh-i: şāh-ı KM.
[2499] ḳucaḳlayup didi cān: imām-ı kevn ü mekān GH.

Dudaḳına ḳoyasuz ʿaṭşdan engüşter

O dem[2501] o çölde Ḥüseyn[2502] aḫtaranda āb-ı Fırāt
Sekīne geldi dutup elde birce ḥabbe nebāt

Dutup elinden ʿAlī Ekberin apardı kenār
Didi atam anam oġlı bacında yoḫdı[2503] ḳarār

Buyurgilin bu nebāt ile nūş-ı cān ḳardaş
Susuzlıġın daḫı teskīn bulur amān ḳardaş

Buyurdı Ekber eyā bülbül-i Medīne bacı
Meger nebātı saña kim virüp Sekīne bacı

Sekīne aġladı ʿarż itdi ey ḳoyan beni ḫ̆ār
Virüp nebātı bacın Fāṭıma idüp iḳrār

Olan zamānda o şehzāde ḳardaşım dāmād
Virüp aña bu nebātı eyle mübārek-bād

[246a] Sebeb odır ben bīmārı yādına salsun
Anasızım[2504] uşaġım birce fikrime ḳalsun

Diyende Fāṭıma lafẓın Sekīne-i muẓṭar
Ovuşdurup yüregin çekdi āh ʿAlī-yi Ekber

Susuzluġı yarası derdi çıḳdı yādından
Yanup ġam āteşine çıḳdı od nihādından

O dem gelüp bacı ḳardaş muḥabbeti cūşa
Çoḳ aġladı daḫı bir laḥẓa gelmedi hūşa

Götürmedi ḳademinden o ser zemīnde ḳadem
Dayandı istedi bir parça kaġıd ile ḳalem

Yıḳıldı āl-i ʿAlī başına ḳuruldı esās
Ḳalem alup bir eli bir eli dutup ḳırṭās

Deyüpdi nīze yarası mürekkebi ḳanı
Kitābet eylemek içün götürdi ʿünvānı

Ḳabaḳca ḳan ile bir saṭır yazdı Bismillāh
Dalınca *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[2505]

[2500] revādı: revādır KM.
[2501] o dem: ġaraż GH.
[2502] Ḥüseyn: - KM.
[2503] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2504] anasızım: adamsızım GH.

Sebeb bu oldı ki ser levḥa yazdı ḳırmızı ḳan
Gerek müẕehheb olunsun ṭılā ilen Ḳurʾān

Ne nevʿ-i ẕikr eyleyem āh āh-ı vāveylā
Beyān-ı ḥāleti kıldı bu nevʿ ilen inşā

90

Nāme- Nüvişten-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Der-Ṣaḥrā-yı Kerbelā Bī-ḫ̌āher-i Fāṭıma-i Ṣuġrā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Selām ola saña bī-kes bacım amān ölürem
Daḫı işim ḳotarup yoḫdı bende cān ölürem

Dime vefāsız imiş ḳardaşım ʿAlī-yi Ekber
İrüpdi[2506] āḫire ʿömrim daḫı civān ölürem

Melāmet itme beni Kerbelāda ḳalmayam
Bu nāmede eyleyüp ḥālimi beyān ölürem

Bu[2507] māh-cemālimi görsün hilāl teg eriyüp
Civānluġımda olup ḳāmetim kemān ölürem

5 ʿAceb ṭoy oldı baña yaḫşı maṭlaba irdim[2508]
Ḫınā yirine yaḫup ellerime ḳan ölürem

Senin yeriñe Sekīne cefāmı çoḳ çekdi
Giyindirüp yola saldı o nātüvān ölürem

[246b] Seni götürmege çoḳ istedim ne fāidesi
Kesüpdi yollarımı ḳavm-i Kūfiyān ölürem

O ḳadar olmadı fırṣat[2509] görem dü-bāre seni
Ne çāre[2510] ḳoymadılar Şimr ilen sinān ölürem

Urupdılar o ḳadar yāre ṣag yirim yoḳdır
Daḫı dirilmegime yoḳdır hīç gümān ölürem

10 Ecel piyālesi ṭoy şerbetim gül-ābım ḳan

[2505] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[2506] irüpdi: yitüpdi GH.
[2507] bu: - KM.
[2508] irdim: çatdım GH.
[2509] fırṣat: bir de KM.
[2510] çāre: fāide GH.

Olup gül-āb-ı zinim ḫançer ü sinān ölürem

İşi budır felegün yāri yāre ḥasret ider
Göñülde derd-i ġam-ı şūriş-i nihān ölürem

Medīne Yūsufı men Kūfe müşterīleri çoḳ
Gelüp ḫarīdime yüz biñ nefer ʿayān ölürem

Oḫ istesem ne ḳadar nīzeler daḫı artuḳ
ʿİlāve var niçe bin tīġ-i cān-sitān ölürem

Riyāż-ı ḥüsnde bir nü-şikefte ter-i gül idim
Bahār-ı ʿömrimi tīz ḳıldılar ḫazān ölürem

Ḫoş saʿadetiñe görmedün bugünde meni
Ne ẕillet ile olup gözyaşım revān ölürem

Ne sedr var ne kefen var ne ġasl ü ne tabūt
Ne vardı[2511] birce nefer ḳabrimi ḳazan ölürem

Ḳalupdı bacılarım Şimr elinde ser-gerdān
ʿAlī ʿAlī diyüben eyliyor fiġān ölürem

Su degmeyüp niçe gündür susız dudaḳıma
Ḫarāb olaydı görüm devr-i āsmān ölürem

Olam o gözlere ḳurbān gözetleme yolımı
Başım cedāda gider Şāma armaġan ölürem

Çıḫarmadım seni yāddan ölen zamānımda
Kesüp bu kākülimi yolladım nişān ölürem

Baḳup bu kāküle söyle yaralu ḳardaş vāy
Ölen ṣora[2512] baña ol yār-i mihribān ölürem

Fenā cihānda ġam-ı ġuṣṣadan çoḳ incinmişem
Düşüpdi başıma sevdā-yı gülsitān ölürem

Firāḳ-ı serv-i ḳaddimde olur ṣabāḥ ū mesā
Hemīşe Ḳumrī-i dil-ḫaste nevḥa-ḫˇān ölürem

[2511] vardı: vardır KM
[2512] ṣora: ṣoñra KM.

Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Bā-Leşker-i Eşrār ve Şehādet-i Ān-Büzürkvār[2513]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Çü laʿl-i pūş-ı feżā-yı ʿIrāḳ cevr ü cefā
Piyāle nūş minā-yı revāk-ı mihr ü vefā

Ẕebīḥ-i kūy-ı muḥabbet ḳatil-i ḳavm-i ẓulm
Meh-i[2514] Medīne ʿAlī Ekber-i vefā tüvām

Ḫıyām-ı ṭāhireden zaḫm-dār cānı ilen
Bacısı Fāṭımaya nāme yazdı ḳanı ilen

İdüp kitābet-i mażmūn-ı nāme-i itmām
Sekīne bacısına virdi eyledi iʿlām

Ki ey esīr giden Şāma bī-nevā ḫᵛāher
Medīneye giden olsa bu nāmeyi gönder

Diyüp bu sözleri ḳıldı vedāʿ ehl-i ḥarem
Revāne oldı baġrım ḳıtāl-i ehl-i ẓulm

Görende oġlınıñ āḫir vedāʿını Leylā
Düşüp dalınca didi yandım āh-ı vāveylā

O dil-şikeste hicrān-ı belā derde esīr
Zebān-ı ḥāl ile ḳıldı bu maṭlabı taḳrīr

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ṣabr eyle gitme ḥasret-i dīdāram oġul
Yandırma nār-ı hicre dil-i efkāram oġul

Bir dem ḳılam doyunca temāşa[2515] bu gül yüze
Ġam gülşeninde bülbül-i gülzāram oġul

Şehlā gözün bu semte dolandır neẓāre ḳıl
Ḳurbān-ı çeşm-i nergis-i ḫūn-ḫᵛāram oġul

Evvel meni ḳaşun ḳılıc ilen şehīd ḳıl

[2513] Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Bā-Leşker-i Eşrār ve Şehādet-i Ān-Büzürkvār: Meclis-i Pencüm Şehādet-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Der-dest-i Leşker-i Eşrār GH.
[2514] meh-i: māh-ı KM.
[2515] temāşa: neẓāre GH.

Cān üste ḳoyma ʿaşḳda bīmāram oġul

Gönlüm ḳuşı esīrdü zülüfün kemendine
On sekiz ildi[2516] ʿāşıḳ-ı ruḫsāram oġul

Murġ-ı ḫayāl-i dāne-i zülfün[2517] hevāsına
Pür-beste-i[2518] esīr-i giriftāram oġul

Göz nūrısın gözimden uzaḳ gidme bir zamān
Gel birce raḥme dīdesi ḫūn-bāram oġul

Ey Yūsufum egerçi saña çoḳdı müşterī
Āḫir bu çölde men de ḫarīdāram oġul

[247b] Sevsen[2519] ana ḥisāb eyle yā istesen[2520] kenīz
Gel birce nuṭḳa vallāhi güftārıñam oġul

Leylā diyerle[2521] adıma ammā ḥaḳīḳatta
Mecnūn-ı ḥüsn-i ʿārıż-ı gülnārıñam oġul

Dīvāneler gibi düşüp ʿaşḳında çöllere
Bir yıl başımda ḳara ʿizāḍarıñam oġul

Şimr eylemez esīr beni zülfin olmasa
Pā-bend-i ḳayd-ı ṭurre-i ṭarrārıñam oġul

Yā ḳabr ḳaz ezel beni defn eyle ya apar
Meydān-ı rezmgāha mededkārıñam oġul

Daʿvā olanda vir beni oḫlar ḳabāḳına
Baḳ gör ne cürʾet ile nigehdārıñam oġul

İnṣāfıdır mı sen[2522] ölesen ṣaġ ḳala anan
Cān ḳoymışım hemīşe pür-sitārıñam oġul

Sen Kerbelāda men nice Şāma gidem esīr
Ḳalam yanında ġamlara ġam-ḫˇārıñam oġul

Serv-i ḳaddin batanda ḳızıl ḳana aġlaram
Bezm-i ʿazāda Ḳumrī-i gülzārıñam oġul

[2516] ildi: yıldır KM.
[2517] zülfün: ḫālün GH.
[2518] beste-i: bestedür KM.
[2519] sevsen: gelsen GH.
[2520] istesen: eline men GH.
[2521] diyerle: diyerler KM.
[2522] sen: - KM.

Ekber görende māderi Leylāyı bī-ḳarār
Ārām ü ṭāḳati kesilüp gitdi iḫtiyār

Geldi ḳucaḳladı anasın ḳıldı iltimās
ʿArż eyledi ana men ölen ṣoñra saḫla yas

Gözyaşını silüp daḫı yalvardı bī-ḥisāb
Gūyā bu baḫt-ı ḳaraya virdi böyle cevāb

Yandırma ġamlı cānımı[2523] cānānıñam ana
Cānāndan özge belki şīrīn cānıñam ana

Her ki oġul disin oġulam ḳul disin ḳulam
Her ḥükmin olsa bende-i fermānıñam ana

Ḳurbān viren özin gine ḳan aġlayan özin
Āḫir manā-yı ʿaşḳda ḳurbānıñam ana

Sen Ekber ʿāşıḳı men özüm ḫançer ʿāşıḳı
Ṭopraḳlar üste peykeri ʿuryānıñam ana

Biñ müşterī durupdır çeker intiẓārımı
Mıṣr-ı belāda Yūsuf-ı Kenʿānıñam ana

[248a] Çatdın celāl ü şevkete faḫr ile Hācere
Allāh yolında ḳanıña ġalṭānıñam ana

Rāz ū niyāz eylemege ḳatlgāha gel
Üç gün bu ġamlı[2524] deştde mihmānıñam oġul

Eylersin anda yaḫşı temāşa cemālime
Ḳan ile zülf ü kāküli elvānıñam ana

Gelse suya kemānın eger sep dudaḳıma
Issı hevāda lebleri ʿaṭşānıñam ana

Üstümde ḳan yaḫan saçıñı sāye-bān eyle
Günler öñünde sīnesi sūzānıñam ana

Olsan esīr ben ḳabāḳınca deliliñem
Yas dutmaġa bahāne-i efġānıñam ana

Ġam çekme ḳoymanam seni yalñız[2525] ḫarābede
Ḳanlı başımla şemʿ-i şebistānıñım ana

[2523] cānımı: - GH.
[2524] bu ġamlı: oġlumı KM.
[2525] yalñız: yalḳuz GH.

Ḳumrī miṣāl yasımı dut her ṣabāḥ ü şām
Bāġ-ı vefāda serv-i ḫırāmānıñam ana

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[2526] Ḥüseyn şehīdin o teşne ḳurbānı
Vedāʿ-ı bāzişin itdi āl-i Ṭāḥānı

Virüp teselli vü ārām anası Leylāya
Gelüp vaṣiyyetini ḳıldı şāh-ı Baṭḥāya

İdüp o pādişehün[2527] ḫāk-pāyına iʿlām
Bu gitmek ile daḫı gelmenem men nā-kām

45 Ki ey bulunmayan[2528] ʿālemde derdine çāre
Vaṣiyyet eylegilin ʿābidīn-i bīmāre

Bu ḫaste cānımı ḳabr içre ḳoymasun maḥzūn
Beni ayaġıñın altında eylesün medfūn

Gelüp ziyārete züvvārın ey imām anam
Ayaġı sīnemin üste saña virsünler selām

İdüp vaṣiyyetini muḫtaṣar şeh-i[2529] dīne
Vedāʿ ḳıldı yitürdi özin melāʿine

Durup ḳoşun ḳabaḳında çü şems-i nūrānī
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ḳavm-i āl-i Süfyānī

92

Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nev-Civān Reşīd Der-Berāber-i Leşker-i Yezīd-i Rū-Siyāh-ı Pelīd ʿAleyhi'l-laʿne[2530]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[248b] 1 Āgāh olun bilin kimim ey ḳavm-i eşḳiyā
Ḫālık ḥabībi cedd-i kübārımdı Muṣṭafā

Ol Muṣṭafādır eyledi Miʿrāc göklere
Naʿlini ʿarş-ı zīneti sālār-ı enbiyā

[2526] o dem: ġaraż GH.
[2527] pādişehün: pādişāhun KM.
[2528] bulunmayan: tapulmayan GH.
[2529] şeh-i: şāh-ı KM.
[2530] Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Nev-Civān Reşīd Der-Berāber-i Leşker-i Yezīd-i Rū-Siyāh-ı Pelīd ʿAleyhi'l-laʿne: Ricz-i Cenāb-ı ʿAlī-yi Ekber Der-Berāber-i Leşker-i Yezīd GH.

Şaḳḳü'l-ḳamer[2531] nümūnesidir muʿcizātının
Yoḳ rütbe vü şerāfetde ḥādd ü intihā

Şāhenşeh-i[2532] Necefdi[2533] babam Murtażā ʿAlī
Mesned-nişīn-i bezm-i velā şāh-ı evliyā

Ol Murtażā ʿAlīdi[2534] uşaḳlıḳda āşikār
Mehd içre ḳahr ü ḳuvvet ilen buldı ejdehā

Ol Murtażā ʿAlīdi[2535] aḥdde ṣarāḥatā
Gökden oḫundı medḥine *Lā-seyf-i Lā-fetā*[2536]

Ḫandaḳ güni uranda ḳılıc ʿÖmer ʿAntere
Allāh ẕü'l-celāl ḫiṭab itdi merḥaba

Ol Murtażā ʿAlīdi[2537] yıḳup bāb-ı Ḫayberi
Bir ḍarbet ile merḥebin ʿömrin idüp fenā

Ol Murtażā ʿAlīdi[2538] ki Bedrde vü Ḥuneynde
Nuṣretle evc-i çarḫa bülend eyledi livā

Ol Murtażā ʿAlīdi[2539] kitāb-ı mübīnde
Bī-şek ü şübhe faẓlına kāfidi[2540] *Ḳul kefā*[2541]

Ol Murtażā ʿAlīdi[2542] namāz üste sāʾile
Ḫātem ʿaṭā ḳılanda nüzūl itdi innemā

Ol Murtażā ʿAlīdi[2543] ki āyāt-ı vaṣfının
Ḳur'ān-ı[2544] Ḥaḳḳda biri *Ve'ş-şems ü ve'ḍ-ḍuḥā*[2545]

Ol Murtażā ʿAlīdi[2546] ki şānında Cebreʾīl[2547]
Taʿrīfine getürdi celāl ile *hel etā*[2548]

[2531] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[2532] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[2533] Necefdi: Necefdir KM:
[2534] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2535] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2536] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2537] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2538] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2539] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2540] kāfidi: kāfidir KM.
[2541] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[2542] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2543] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2544] Ḳurẓān-ı: Furḳān-ı KM.
[2545] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[2546] ʿAlīdi: ʿAlīdir KM.
[2547] Cebreīl: innemā GH.

Ḳurʾānda üç yüz altmış āyāt-ı beyennāt
İṯbātına veṣāyetinün ʿayn-ı müddeʿā

Ceddim Cenāb-ı Fāṭımadır biżaʿatü'r-resūl
Ümmü'l-eʾimetü'n-nücebā ḫayretü'n-nisā

Zehr-i cefā şehīd ʿammüm Müctebā Ḥasan
Dārāy-ı dīn imām-ı ümem ḫalḳa reh-nümā

Ḳundaḳı ʿarş-ı zīneti maẓlūm İmām Ḥüseyn
Beş ḳardaşı üç oġlı ölen şāh-ı Neynevā

[249a] Ben de bilin üçünci imām oġlı Ekberim
Vardır ḳolımda ḳuvvet-i bāzū-yı Murtażā

Ey ḳavm-i dūn ger isteyesüz[2549] imtiḥān idin
Meydān-ı rezm içinde menem żayġam-ı belā

Neylem su degmeyüp niçe gündür dudaḳıma
Leb-teşne em yanar cigerim ıssıdur hevā

Men ölmemiş oġulsız anam başını açup
Vāy nā-murād oġul diyüben eyler āh u vā

Cānımdan el çeküp bu temennāya gelmişem
Bir iltimās idün[2550] size ey leşker-i deġā

Çoḳ urmayun esīr eyleyende Sekīneyi
Öz derdine ḳoyun ola ʿālemde mübtelā

Hīç vaḳt başımı ḳabaḳında ayırmayun
Bulsun[2551] başımla bāri teselli o bī-nevā

Her dem görende ḳana boyanmış cemālimi
Ḳan aġlasun çü Ḳumrī-i gülzār-ı Kerbelā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp riczin zāde-i imām-ı nebīl
Bu fikre düşdi ḳıla ḳanı su yirine sebīl

Mehābet ile çeküp naʿra-i dilīrāne
Yapuşdı ḳabża-i şimşīr-i āteş efşāne

[2548] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[2549] isteyesüz: isterseniz KM.
[2550] idün: ideyem KM.
[2551] bulsun: tapsun GH.

Rikābıñ üstüne ḳalḳup ʿuḳāba virdi rikāb[2552]
Gören diridi ġurāb üstüne per açdı ʿuḳāb

O yādigār-ı ʿAlī cān-ı Ḥaydar-ı Kerrār
Yaḳışdurup koşunu fevci bükdi çün ṭomar

Düşüp ḳabāḳına şāṭır miṣāli ʿAzrāʾil
Urardı herkesi eylerdi ḳan içinde ḳatīl

Tökerdi başları ḫāk-i siyāhe pey-der-pey
Besān-ı berg-i dıraḫt-ı çınar mevsim-i dey

Olup o deştde ḳan rūd-ı Nīl özi Mūsā
Yarardı tīġı ʿaṣā-yı Kelīm teg deryā

O kadar ʿuzuv-ı maḳtaʿ o ḳadar peyker çāk
Ṣenāverim ḫūn oldı çün ḥüsn ü ḫaşāk

[249b] Kesildi ʿarṣa-i cengāh içinde rāh-ı ʿubūr
Yaḳlaşdı kim ola maḥşer-i bedūn nefḫa-i Ṣūr

O baḥr içinde ten küşte-gān nihān ü ʿayān
Miṣāl-i külle ḫuşk māhi nīm-i ʿummān

ʿAzīz-i şāh-ı Necef ibn żayġamü'l-ġazavāt
Açardı nevk-i ḳanat ile sīnelerde ḳanat

Cerād-ı münteşir āsa o leşker-i bī-ʿār
Düşüp hezīmete düşmüşdiler nişīb-i ḳarār[2553]

Görüp bu ḥāleti Şimr-i şerīr-i bī-pervā
Nehīb-i leşkere urdı ki ey gürūh-ı deġā

Ne bī-ḥamiyyet ü bī-ʿārsıñız ne bī-nāmus
Size bu nām-ı nişān ḥayf ḥayf ṣad efsūs

Meger aparmaḳ olur mı bu ʿārı dünyādan
Ḳaça bu ḳadar ḳoşun bir civān tenhādan

Baturmayın ʿArabın evini ḥamiyyet idin
Temāmıñız dönün bir laḥẓa ġayret idin

Niẓām ilen oḳ atanlar dutun beyābānı
Tökün bu bir neferin üste tīr-i bārānı

Eger ḳoşun bu ḳadar bir mehābetle baḳar

[2552] rikāb: tekān GH.
[2553] nişīb-i ḳarār: sebīl-i firār KM.

Uçar ḳuş olsa da mümkin degil kenāre çıḳar

Bu sözde ġayrete geldi o ḳavm-i kīne ṭırāz
Dizin urup[2554] yere üç biñ laʿīn-i tīr-endāz

Ḳoşun çü seyl-i belā bir nefer-i vaḥīd civān
Yaralı sīnesini ḳıldılar ḫadenge nişān

O ḳadar cismine egleşdi tīr-i ẓulm ü cefā
Gören diridi ki pervāze per açup ʿanḳa

Kesildi ṭāḳati çoḳ gitdi ḳan yarasından
Kenāre istedi çıksun ḳoşun arasından

Bilende ḥāletini Menḳiz ibn Merre-i şūm
Elinde tīġ-ı bürehne ḳafādan itdi hücūm

Olaydı kāş dilim lāl āh ü vā esefā
Ḳılıc ḥavāle o kibr ü şūm ü deġā

İrişdi[2555] farḳına cānı o zaḫmdan yandı
Babası Ḥaydar-ı Kerrār teg yaralandı

[250a] Çü fırḳa Ekber-i şehzāde zaḫm-dār oldı
Cihān ġam āteşine yandı pür-şerār oldı

Açıldı ḥaşrım-ı gül gūyiyā zamān-ı seḥer
Muʿaṭṭar eyledi gülzārı ʿıṭr-bār oldı

Sepeldi berg-i gül-i lāle üstüne jāle[2556]
O dem ki ḳan ruḫ-ı gülbergine niṯār[2557] oldı

Daġıldı naḳḳare ṣaf üzre şedde-i merḥaba
Ġanīmet itmek içün müşterī hezār oldı

Ne gül ne ġonce ne mercān ne lāle vü jale
ʿAbeṯ didim ne gülistān ne lālezār oldı

Riyāż-ı cennet-ārā Muṣṭafā cemāline
Niṯār-ı gevher ü yaḳut-ı āb-dār oldı

Ḳızardı devre-i ruḫsār-ı āfitāb-ı cemāl[2558]
Küsūf ḳıldı gehī sürḫ-i gāh-tār oldı

[2554] urup: virüp GH.
[2555] irişdi: yetişdi GH.
[2556] jāle: lāle GH.
[2557] niṯār: ḫazān GH.
[2558] cemāl: celāl KM.

Ġalaṭ degil disem her ki yarıldı ḳurṣ-ı ḳamer
Cihāna muʿciz-i peyġamber āşikār oldı

Bedende oḳ yarası ṭurfe güller açmış idi
Riyāż-ı cismine bir tāzeden bahār oldı

O şevḳ-i vaṣl ile kim cins-i cinse[2559] māʾildir
Ḳılıc kaşında ḳılıc geldi üstüvār oldı

Fürūġ-ı ḥüsnüne virmeklige ṣafā-yı ṣafā
Boyandı ʿārıż-ı mehtābı[2560] gül-ʿiẕār oldı

O yāre yāre irişmeklige[2561] bahāne idi
Şehīd-i lāle-i ruḫ bezm-i ʿaşḳ-ı yār oldı

Dem-i viṣāli gerek sürḫ-i rū ola[2562] ʿāşıḳ
Sebeb odur yüze ḳan yaḫdı rest-gār oldı

Ḥużūr-ı yāre ḳarar ile gitmek istemedi
Boyandı ḳana ḳara zülfi tāb-dār oldı

Yazıldı ḳırmızı ḳan ile levḥ-i ṣunʿ Allāh
O levḥin üste iki saṭr-ı ḫoş nigār oldı

Ḥüseyn ayaġına her baş ḳoyulsa tīz kesilür
Cezāsı rūz-ı ezelden böyle ḳarār oldı

Çemende Ḳumrī-i nālāna her ṣabāḥ ü mesā
Bu serv-i ḳāmet içün aġlamaḳ şiʿār oldı

[250b] O dem[2563] şebīh-i peyġamber o zaḫm ü ḍarbetden
Yıḳıldı zīn-i ʿuḳāb üste düşdi ṭāḳatden

İdüp iki ḳolını gerden-i ʿuḳābda bend
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey tevsen-i saʿādetmend

Dalında ṣaḳlagilin yıḳma bu maḳāma beni
Çıḳar bu mehlekeden virme ehl-i Şāma beni

Yaraluyam susuzam düşmüşem daḫı dilden
Dayanma gün ḳabaḳında[2564] götür ḫıyāme beni

[2559] cinse: - GH.
[2560] mehtābı: gülnārı GH.
[2561] irişmeklige: yetişmeklige GH.
[2562] ola: göre GH.
[2563] o dem: ġaraż GH.
[2564] ḳabaḳında: öñünde KM.

Gözin tiküp yolıma intiẓārımı çekeri
Yitür amān di oġulsız ḳalan anama beni

Ḳabaḳca yedi bibim pīşvāzıma çıḳsun
Ölen zamānda yitürsünle[2565] yaḫşı kāme beni

Libāsımı bedenimden bacım soyundursun
Zebüñe ḳan[2566] ḳoruyup incidür bu cāme beni

Ḳılıclanan başımın yāresine baḫsun anam
Helāk idüp ḳuruyan ḳan ilen ʿimāme beni

Dü-bāre ḳanlı gözüm bir Sekīneyi görsün[2567]
Ecel gelüp yitüren vaktde temāme beni

Olup bu maṭlaba ḥāli o bā-vefā ḥayvān
Dolandı semt-i ḫıyāme giderdi nāle-künān[2568]

Olurdı ḳan o necībün[2569] revān yarasından
Giderdi sürʿat ilen deşteler arasından

Dolup iki gözine ḳan civān ʿAlī Ekber
Yüzi aşaġa at üzre[2570] yaralı teşne-ciger

Geçende herkesin ol nev-civān yanından[2571]
Kimi urardı ṣolından kimisi ṣaġından

Gehī urardıla[2572] şemşīr-i cān-sitān ilen
Gehī ʿamūd ile geh nāvek-i sinān ilen

Diridi yaḫşı urun derdimin devāsı budur
Ḥüseyn-i Fāṭıma ferzendinin sezāsı budur

Muḥabbet ehli gerekdür belādan incimesün
Maḳām-ı ʿaşḳdu ʿāşıḳların cezāsı budur

Gerek ġara dutalar Kerbelā muṣībetine
Temām-ı şīʿaların māye-i ġarası budur

[251a] Urun ne ḳadar urarsız[2573] batam ḳızıl ḳana

[2565] yitürsünle: yitürsünler KM.
[2566] ḳan: - KM.
[2567] Sekīneyi görsün: ḥacālete baḫun GH.
[2568] nāle-künān: şeyḥe zenān KM.
[2569] o necībün: şeyḥe zenān KM.
[2570] üzre: üste GH.
[2571] yanından: ḳabaḳından GH.
[2572] urardıla: urardılar KM.
[2573] urarsız: urarsıñız KM.

Yara çoḳ istiyorum yaramun rıżāsı budur[2574]

Diridi bu sözi baḥri ġamı gelüp cūşa
O ḳavm-i dūn arasında yetişdi bir fevce

Yanında ḥāżır idi ol cemāʿatiñ avrat
Görende ḳalmadı ʿavratlar içre ṣabr ü[2575] ṣebāt

Temāmı raḥme gelüp nāle ḳıldılar bünyād
Ḳuruldı bezm-i ʿazā çıḳdı göklere feryād

Biri diridi ʿaceb ḥüsni var yār-ı aşḳı var
Biri diridi bunıñ ḫaymelerde ʿāşıḳı var

Biri diridi ʿaceb ḳaşları ʿaceb[2576] gözi var
Danışdırun yüreginde olur ki bir sözi[2577] var

Biri diridi dutuplar mı ṭoy bu nāşāda
Yaḳīn şebāheti çoḳ vardı[2578] tāze dāmāda

Uruplar kākül-i müşgīnine ʿaceb şāne
Töküpler tellerini şaḳḳa şaḳḳa her yāne

Biri diridi ger olsaydı bu civān dāmād
Ḫınā yaḫardı yaḳīn almayupdı kām-ı murād

Biri diridi urup belki bacısı şāne
Anası olsa eger ḳoymaz idi meydāne

Biri diridi görem ey civān anan ölsün
Seni bu nevʿ ḳızıl ḳan-ārā niçe görsün

Biri diridi ola başıma menim ṭopraḳ
Anası olsa da ḳalmazdı daḫı gören ṣoñra saḳ

O şāhzāde baḳup aġlamaḳ ṣadāsına
Ḫayāl ḳıldı yitüp ḫaymeler arasına

Didi ana bedenim[2579] ıssıdan yanar alışur
Yaraluyam ölürem gel meni aşaġa düşür

Niçün ḳabāḳıma çıḳmaz Sekīne-i muẓṭar

[2574] istiyorum yaramun rıżāsı budur: - KM.
[2575] ü: - KM.
[2576] ʿaceb: - GH.
[2577] bir sözü: sözleri GH.
[2578] vardı: vardır KM.
[2579] bedenim: üregim GH.

Ḫaber virün ki seferden gelüp ʿAlī Ekber

At üste incimişem tīz meni aşaġa alun
Yatup ferāġat olam birce raḫat ḫˇāb salun

Anıñ bu dillerine mecmaʿ-ı ünaṣ ū ẕükūr
O ḳadar aġladılar ḳoydı şūr-ı yevm-i nüşūr

[251b] Ḳabāḳına baş açup düşmüş idi bir ʿavret
Diridi nāle çeküp ey gürūh-ı bī-ġayret

Civāndı[2580] urmayun elbette Ḥaḳḳ rıżāsına
Ḳoyun yitsün oġulsız ḳalan anasına

Töküp ḳılıclarını ol gürūh-ı kīne-ḥışāl
Temām aġladılar ellere alup dest-māl

Bu āh-ı nālede Yaʿḳūb-ı eṣkalānı şūm
Elinde ḫançer-i ʿuryān yerinden itdi hücūm

Didi bugün bu civānın elinde pür-derdim
Eger ḳoyam ana görsün cihānda nāmerdim

Yetişdi ḳahr temām ile ol seg-i nirān
Baḳup ne gördi yıḳılmış at üzre birce civān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gördi ṣadr-ı zīnde bir dilber-i raʿnā yatup
Ḳaddi çün serv-i ṣanavber gerdeni mīnā yatup

Lemʿa lemʿa nūr ḳalḳar fevḳ-i ʿarş-ı ferşden
Eyleyüp kerb ü belāyı vādi-i Sīnā yatup

Ṣandı kim Yūsufdı[2581] zindān-ı belāda dil-figār
Eyleyüp hicrānına Yaʿḳūbı nā-binā yatup

Yā düşüp Mūsāyı medhūş Kelīmullāhdır
Gösterüp dünyā vü mā-fīhāya istiġnā yatup

Yā firāz-ı dārda ʿĪsā Ruḥullāh-vār
Seyr-i ṭarem eylemekde ferd-i müṣtesnā yatup

Kim Ebu'l-Ḳāsım Muḥammeddir yıḳılmış daḫı çün
Yā ki ʿarş-ı ferş idüp ol şāh o ednā yatup

[2580] civāndı: civāndır KM.
[2581] Yūsufdı: Yūsufdır KM.

Yā ʿAliyyü'l-Murtażādır kūşe-i miḥrābda
Pīşvā-yı *velleẕine cāhedu fī-nā*[2582] yatup

Gūʾiyā bir şūrete girmiş temāmı enbiyā
Cümlesi bir cism ilen bāṭında fī'l-maʿnā yatup

Aġzı ḳan ilen dolup gülberg-i ʿaṭşān lebleri
Söylüyor vā firḳata[2583] vā ġavṣ-ı vā ḥüznā yatup

Ḫaṭṭı çün teşdīd-i metn-i *Ḳul huvellāh-ı aḥed*[2584]
Ḳaşları çün medd-i *fī esmāʾü'l-ḥüsnā*[2585] yatup

Zülfleri ḳandan mülevven fikri iderdi her gören
Sarmaşup gül pūtesinde ḥayy-i eṣnā yatup

[252a] Ṣafḥa-i ruḫsārı genc-i ḥüsn-i ṣunʿ Allāh idi
Belki genc üste iki mār eyleyüp salsa yatup

Ḳırmızı ḳandan ʿuḳābı eyleyüp yāḳūt reng
Fī'l-meṣel var sīnesinde kenz-i lā-yefnā yatup

Peykeri ḳandan[2586] müşk ḫāne-i zenbūr teg
Aġlamaḳdan eyleyüp Ḳumrī-i nā-binā yatup

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görüp bu ḥāleti Yaʿḳūb-ı şūm-ı bī-īmān
Hevāda ḫançeri dutdı elinde virdi tekān

Yüz üste düşmüş idi şiddet-i yarasından
Ḫavāle ḳıldı iki ketfenin arasından

O ḫançerin demi ʿalemlere şerer ṣaldı
Geçüp yanan yüreginden eyer de bend aldı

O ṭaş yürekli sitemkār o bī-ḥayā kāfir
Ne ḳadar cehd eyledi çıḳmadı daḫı ḫançer

Elinde ḳaldı sınup ol sitemkerin deste
Aġam getürmedi ṭāḳat dura ʿuḳāb üste

O dem iki ḳolı sıst oldı çekdi dilden āh
Düşende ṭopraġa seslendi *Fī-sebīlillāh*[2587]

[2582] "Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya," (Ankebut/69)
[2583] firḳāta: dā-ı fenāda GH.
[2584] De ki: "O, Allah'tır, bir tektir." (İhlas/1)
[2585] "En güzel isimler Allah'ındır." (Aʿraf/180)
[2586] ḳandan: oḫdan KM.

Yüzin ḫaymeye ṭaraf dutdı eyleyüp aġāz
Zebān-ı ḥāl ile gūyā bu nevʿ rāz ü niyāz

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Atdan yıḳılmışam baba durma harāya gel
Çekme özin kenāre bu mātem-serāya gel

Ḳurbān viren durar başı üzre duʿā oḫur
Ey Kerbelā Ḫalīli dayanma Mināya gel

İnnī erā menāmi[2588] gören sen ẕebīh men
Meẕbūh olanda baḫmaḳa bāri fedāya gel

Ẕebḥ eyleyende āyīne göster su olmasa
Ḳanımla sürme çek gözime bir ʿaṭāya gel

Ḳurbāna baḳ yatan yere baḳ cism ü cāna baḳ
Şevḳ arturır baḫanda bu kūy ü vefāya gel

Dur başım üzre[2589] eyle temāşa kenāreden
Gör ẕevḳ-i iştiyāḳımı ẕevḳ ü ṣafāya gel

[252b] Baġlamasın zebān dimenem el ayaġımı
Zebüñe ḫançer-i ʿāşıḳım sen rıżāya gel

Faḫr eyle cürʾet ile di ḳurbān getürmesün
Alma ʿavż-ı ġam eyleme cūd-ı seḫāya gel

Ḳoy türbet üstüne yüzimi Kerbelādı[2590] bu
Baḳ oġlıñıñ vefāsına ḥamd ü ṣenāya gel

Cān virmenem gelince sen ey şāh-ı Kerbelā
Oġlun ölür bu çölde kefensiz duʿāya gel

Bir de sifāriş eylemişem nevḥa-ḫᵛānıma
Ḳumrī ġam itme görmegime Kerbelāya gel

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bilende oġlının aḥvālini imām anām
Kesildi dizlerünün ṭāḳati gidüp ārām

[2587] "Allah yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir." (Tevbe/60)
[2588] "Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona, "Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm." (Sâffât/102)
[2589] üzre: üste GH.
[2590] Kerbelādı: Kerbelādır KM.

Ovuşdırup yüregin çekdi āh-ı āteş-bār
Kemāl-i sürʿat ilen ẕü'l-cenāḥa oldı süvār

Rikābıñ üste durup urdı[2591] tevsene mihmīz
Yetişdi leşker-i küffāre miṯl-i ṭāyir-i tīz

Sürerdi at[2592] dolanurdı feżā-yı meydānı
Gezerdi Yūsufın aḫtarmaḳa beyābānı

Baḳardı ḫançer ü tīġ-i bürehneye her yān
Göre ki ḥansı ḳılıc ḳan ile olup elvān

Ki belki nīze ucı yā ḳılıcda ḳan tapsun
O ḳan ile balasından gezüp nişān tapsun

Bu ḥālet ile o Yaʿḳūb-ı deşt-i kerb ü belā
Çekerdi āh dāmādım diridi vāveylā[2593]

Medīne Yūsufı ʿaṭşān oġul ne ḥāldesin
Ġarīb atan saña ḳurbān oġul ne ḥāldesin

Bu nevʿ ilen dolanurdı imām-ı teşne-lebān
Göründi Yūsuf-ı kem-geşteden ġarībe nişān

Baḳup ne gördi ki[2594] bir semtden ʿuḳāb gelür
Çeker bulud gibi çoḳ şeyḥe dil-kebāb gelür

İki gözi bile aġlar gören ḫayāle düşer
Yaḳīn hevā yüzine pür-maṭar seḥāb gelür

Yüzi gözi bedeni yāl ü kāküli ayrı
El ve ayaġı olup ḳan ilen ḫiżāb gelür

[253a] Ki guʾiyā[2595] açılup bir tökende[2596] bir çeşme
Bahār faṣlıdı[2597] bārān-ı bī-ḥesāb gelür

Eyer dönüp cilvey-i perde üste ṣāḥibi yoḳ
Bedende oḫ yara çoḳ boş ḳalup rikāb gelür

Baḫanda oḫlara bir nevʿ ḳan olurdı revān
Gören diridi ki neyden aḫar gül-āb gelür

[2591] urdı: virdi GH.
[2592] at: atñ KM.
[2593] vāveylā: vā evledā KM.
[2594] ki: - KM.
[2595] gūʾiyā: gūyā KM.
[2596] bir tökende: her tapusında KM.
[2597] faṣlıdı: falśıdır KM.

Dönüp baḫar dalına her zamān diyer aġa vāy
Elin urur yire eyler çoḳ ıżṭırāb gelür

Yiten zamānda ḥużūr-ı imāma ol ḥayvān
Başın ayaġına ḳoydı tökerdi gözleri ḳan

Baḫup ʿuḳāba imām-ı ġarīb-i[2598] teşne-ciger
Didi ne yerde düşüpdir balam ʿAlī-yi Ekber

O bī-zebāne müʾeṣṣer olup kelām-ı imām
Egerçi ṣāḥibet idi irdi ġaybdan elhām

Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ey şeh-i[2599] mażlūm
Delīl olup iderem oġlıñın yerin maʿlūm

Düşüp ḳabāḳa o ḥayvān-ı melūl ü teşne zebān
Revāne oldı dalınca imām-ı kevn ü mekān

Yetişdi bir yire gördi imām-ı cinn ü beşer
Çalur elin ayaġın ḳan-ārā ʿAlī-yi Ekber

Zebān ü ḥāli dü gūyā dimek maḳāmıydu bu
Ṣarıḥdür dimenem ravża-ḫᵛān niẓāmıydu bu

Velīkin ʿālem-i baṭında çoḳ ṣarāḥati var
Ḥadīṣe baḫsa bu mażmūn ilen ḥaḳīḳati var

Neẓāre ḳıldı o şāhenşeh-i[2600] celīl-neseb[2601]
Ne gördi aġlıyordı üç niḳāb-dār ʿArab[2602]

Biri diz üste alup başını bi-lüṭf temām
Biri ṭutupdı elinde billūrdan iki cām

Birisi sol ṭarafında siler gözinden ḳan
Diyer ʿazīz balam Ḳāsımım saña ḳurbān

Ḫiṭāb ḳıldı meger kimsüz[2603] ey sitem-zedeler
ʿAzīzdir size nevres civān ʿAlī-yi Ekber

Başın diz üste alup[2604] söyledi ki cān oġlum
Teveccüh ile naẓar eyle baġrı ḳan oġlum

[2598] ġarīb-i: - KM.
[2599] şeh-i: şāh-ı KM.
[2600] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[2601] neseb: nişān GH.
[2602] ʿArab: civān GH.
[2603] kimsüz: kimsiñiz KM.
[2604] alup: alan KM.

[253b] Menem evi yıḳılan ceddin ey belāya hedef
Budur o sāḳī-i kevṯer atan emir-i Necef

Üçünci Ḳāsımı ḳurbān viren İmām-ı Ḥasan
Ne nevʿ gözlerinin ḳanını siler göresen

Minā-yı Māriyede doġranan ẕebīḥimdir
Başın diz üste gerek men[2605] alam şebīhimdir

Düşüp aşaġa atından o dem[2606] imām-ı zamān
Ḳucaġa aldı başın sildi gözlerinden ḳan

Göz açdı ḥasret ilen eyledi imāma nigāh
Didi ki *Eşhedü En La İlāhe İllallāh*[2607]

Şehādetini diyüp ḳıldı[2608] cennete pervāz
Ġamında Ḳumrī-i nālānı itdi naġme ṭırāz

93

Meclis-i Şehādet-i Ṭıfl-ı Ṣaġīr-i Şīr-ḫʷār Cenāb-ı ʿAlī-yi Aṣġar Cān-Niṯār

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

Ey rūzgār-ı cevr ü cefādan utanmadın
Ẓulmın çoḳ oldı āl-i ʿabādan utanmadın

Ṣaldın cihāna ṭaraf muṣībet ʿaceb ʿazā
Bir ẕerre ḳadri ṣāḥib-i ʿazādan utanmadın

Bozdun sitemle āl-i peyember esāsını
Bilmem niçün resūl-i Ḫudādan utanmadın

Yıḳdın evin ʿAlī-yi velīnin ʿıyālinin
Ḫayber yıḳan şeh-i dü-serādan utanmadın

Yaḫşı geçürdin Ḥażret-i Zehrā çerāġını
Bāʿiṯ nedir ki ḫayrü'n-nisādan utanmadın

Dünyāda Müctebā ḳapusın baġladın ʿaceb
Mīr-i ʿArab imām-ı Hüdādan utanmadın

[2605] men: - GH.
[2606] o dem: ġaraż GH.
[2607] "Ben şahâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur, yine ben şahâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Resûlü'dür."
[2608] ḳıldı: itdi GH.

Bir günde ḳırdın ʿıtret-i Hāşim civānların
Aṣlā bu ḳırḳ nefer-i esrādan utanmadın

Ḫalḳ-ı ʿAlī-yi Aṣġarı peykāne eşnā
Ḳıldın ne seyyidü'ş-şühedādan utanmadın

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mürebbiyān-ı ṣabā pāy-ı nāzenin muʿān
Mükeşşifān-ı rümūz-ı fünūn şerh ü beyān

[254a] Böyle rivāyet idüp ẓahr-i yevm-i ʿĀşūrā
İmām-ı teşne-ciger pādişāh-ı kerb ü belā

Diyār-ı Tefedde baʿdez şehādet-i enṣār
Ḳalup iki eli ḳoynunda bī-kes ü bī-yār

Kemāl-i yas ile ol yādigār-ı ḫayr anam
At üzre durmış idi beyne ḳatlgāhe ḫıyām

Cedāya tekye ḳılup çeşm-i ḫūn-feşānı pür-āb
Zebān-ı ḥāl ile güyā böle iderdi ḫiṭāb

İlāhi bī-kes ü zārım kömeklerim[2609] gitdi
Ġarīb ü derd-mendim yār ü yāverim gitdi

Ḥicāz şāhı idim Kerbelāda ḫˇār oldum
Resūle nāz eyleyen günlerim gitdi

Bozuldı cāh ü celālim daġıldı ḫayli sipāh
Boyandı ḳanına sekiz birāderim gitdi

Sitem sümümı gülistānımı ḫazān eyledi
Açılmamış saralup soldı güllerim gitdi

Ṣu üste kesdiler ʿAbbāsımın iki ḳolını
Onun ġamında bilim sındı ellerim gitdi

Bu çölde Ḳāsıma ṭoy dutdım eyledim dāmād
Ṭoyunda doġranup ol māh-ı enverim gitdi

ʿAlī nişānesi ceddim şebīhi nevreste
Medīne Yūsufı şehzāde Ekberim gitdi

Diyüp bu sözleri sulṭān-ı ʿalem-i temkīn
Baḳardı her ṭarafa ḳalmamışdı yār ü muʿīn

[2609] kömeklerim: gölgelerim KM.

Ne bir kömek[2610] tapulurdı ne ses viren sesine
Ḫaymede ʿavratlar aġlıyordı nālesine

Olan zamānda o şāh-ı cān-niṣardan bu münīd
Bu fikre düşdi ki gitsün ḳıtāle nefs-i vaḥīd

Ne gördi bir cigeri dāġlı baḫt-ı ḳara gelür
Salupdı āh ile ʿālemlere şerāre gelür

Gehī urar başına ki ovuşdırur yüregin
Ḳadem alur yıḳılur aġlıyor dü-bāre gelür

Başında bir ḳara miʿcer elinde bir ḳundaḳ
Olupdı sīnesi ṭırnaġ ile pāre pāre gelür

[254b] Başında bir ḳara miʿcer elinde bir ḳundaḳ
Olupdı sīnesi ṭırnaġ ile pāre pāre gelür

Salupdı miʿcerinin altına o ḳundaḳı
Hayā ider utanur dutmaz āşikāre gelür

Yavaş yavaş danışur her zamān dir bu sözi
Oḳ atsa avcılar āhū-beçe şikāre gelür

Temām olup aġamın yār ü cān-niṣarları
Balamda cānını virmeklige niṣāre gelür

Yiten zamānda imāma o şāhzāde-i ḥarem
Selām idüp didi derdin bedīde-i pür-nem

Fedā olam saña ey server-i anam oġlı
Revā degil su diyüp cān vire imām oġlı

Düşüpdi[2611] cānına üç gündi[2612] sūz-ı nār-ı ʿaṭş
Senin balandı bu āḫir degil ġulām-ı Ḥabeş

Ne dil bilüp danışur derdini ide[2613] iżhār
Gehī dudaḳına ki ḥalḳına işāresi var

Balıḳ gibi çabalar yoḫdı[2614] ṣabrı ārāmı
Yaḳındı[2615] ṣu yirine nūş ide ecel cāmı

[2610] kömek: gölge Km.
[2611] düşüpdi: düşüpdür KM.
[2612] gündi: gündür KM.
[2613] derdini ide: eyleye sözin GH.
[2614] yoḫdı: yoḳdur KM.
[2615] yaḳındı: yaḳındır KM.

Apar bu ṭıflı ḳoşun ehline baḳup dursun
Görende Şimr şu virsün veyā ki oḳ ursun

Şu virseler içüben dincilür uşaḳ cānı
Urulsa ḥulḳına peykān aḳar ḳızıl ḳanı

Egerçi men ana olsam da rāżıyam aġa cān
Boġazı oḫlana oġlum ola saña ḳurbān

Alup ḳucāḳına oġlın o çarḫ-ı şevkete māh
Çoḳ aġladı didi vā ḥasretā ne gündür āh

Ne ẓulmdür bana ḳıldı sipāh-ı Kūfe vü Şām
Bu Kerbelā bu imām oġlı men özimde imām

Nedendi[2616] bilmezem ḳana dönmeyüpdi Fırāt
Uşaḳ yanar şu diyüp aġlaşur şuşuz ʿavrat

Baḳup o ṭıfla gine durdı eyledi ṭuġyān
Didi ki ey ḳalan üç gün dudaḳları ʿatşān

Boyandı ḳanına ʿAbbās ü ʿAvn ile Caʿfer
Su üste teşne-leb oldı civān ʿAlī-yi Ekber

[255a] Elim üzüldi o nā-kām ü nā-murādımdan
Senin ġamın şühedāyı çıḳardı yādımdan

O dem[2617] o ṭıflı el üste alup imām-ı zamān
Yitürdi[2618] sāḥit-i meydāna şoñra çekdi ʿinān

Ḫitāb ḳıldı ki ey ḳavm-i nā-kes ü ġaddār
Ḳulaḳ virin işidin cümleñiz olun hüşyār

Menim o kimse vücūdım sirāc-ı enverdir
Sipihr-i cāh ü celālim meh-i[2619] münevverdir

Ṣıfāt ü ẕāt ü sirişтimde nuṭfe-i pākim
Veliyy-i Ḥaḳḳ balası sıbṭ-ı şāh-ı levlākim

Fürūġ-ı nūr-ı tecellā-yı vādi-i Ṭūram
Libasda beşerem bāṭında veliyy-i nūram

Temām mā-ḫalaḳ Allāh içinde mümtāzam
Künūz-ı sırr-ı Ḫudāvend maḥrem-i rāzam

[2616] nedendi: nedendir KM.
[2617] o dem: ġaraż GH.
[2618] yitürdi: buyurdı GH.
[2619] meh-i: māh-ı KM.

Menim elimdedi[2620] devrān-ı künbed-i devvār
Menim adımla tapup ʿarş-ı ferāş istiḳrār

Benim vücūdım ilendir ṣebāt-ı arż-ı mihād
Cibāl-i ẓāhir içün bāṭına menem evtād

Ben olmasam daġılur ʿālem-i semā vü semek
Men olmasam bozulur intiẓām-ı devr-i felek

Men olmasam ne gül olmaz ne gülsitān ne riyāż
Eger men istemesem feyżini keser feyyāż

55 Resūle[2621] cāy-nişīnim vekilim Allāha
Benim iṭāʿatim vācibdi[2622] Māsivallāha

Menim elimdedi[2623] ʿālemde retḳ ü fetḳ-i umūr
Menim elimdedi[2624] ẓulmet menim elimdedir nūr

Men[2625] istesem ḳoyaram kāʾinata özge medār
Biḥār-ı kevni cibāl eylerem cibāli biḥār

Olup her işde temām enbiyā baña muḥtāc
Ḫayāl eylemeyin tapmirem özime ʿilāc

Rıżā ḳażāya virüp olmasam bu çölde şehīd
Cezāda pes nice maʿlūm olur şaḳiyy ü saʿīd

94

Cevāb-dāden-i Şimr-i Melʿūn ʿAleyhi'l-laʿne[2626]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[255b] 1 Bu sözde leşker-i küffāre düşdi bir ġavġā
Çıḳup ḳabāḳa bülend itdi Şimr-i şūm ṣadā

Eyā imām-ı zamān eylerem özim inṣāf
Temām ḥaḳdı[2627] diyen sözlerinde yoḫdı[2628] ḫilāf

[2620] elimdedi: elimdedir KM.
[2621] resūle: resūlümle KM.
[2622] vācibdi: vācibdir KM.
[2623] elimdedi: elimdedir KM.
[2624] elimdedi: elimdedir KM.
[2625] men: menim GH.
[2626] Cevāb-dāden-i Şimr-i Melʿūn ʿAleyhi'l-laʿne: - GH.
[2627] ḥaḳdı: ḥaḳdır KM.
[2628] yoḫdı: yoḳdır KM.

Senin baban bize peyġamber oldıġın bilürem
Temām-ı ʿālem içün server olduġın bilürem

Bıraḳ vü[2629] refref ilen seyr iden semavātı
Celāl ü rütbesi bālā-ter olduġın bilürem

Maḳām-ı ḳurb-ı tedelliye eyleyen Miʿrāc
Ḥabīb-i muḥterem-i dāver[2630] olduġın bilürem

Atan şehenşeh-i[2631] Ḫayber-güşā ʿAlī-yi Velī
Yire göke felege lenger olduġın bilürem

Uḥudda vaṣfına *Lā-seyf ü Lā-fetā*[2632] oḳunan
Vaṣiyy-i ḫatm-ı rüsl-i Ḥaydar olduġın bilürem

İki ḳanād kılup Allāh ẕü'l-celāl ʿaṭā
Uçan behişte ʿammin Caʿfer olduġın bilürem

Cenāb-ı Fāṭıma ḫayrü'n-nisā anan Zehrā
Şafiʿa rūz-ı cezā[2633] maḥşer olduġın bilürem

Gelüpdi şānına Ḳurʾānda āye-i Teṭhīr
Betūl ü Ṭāhire eṭhar olduġın bilürem

Birāderin Ḥasan-ı Müctebā şeh-i[2634] dü-serā
Güruh-ı ümmet içün rehber olduġın bilürem[2635]

Özin zamāne imāmı peyemberin[2636] nevesi
Ḥüseyn-i bī-kes ü bi yāver olduġın bilürem

Emīn-i vaḥi Ḥudāvend-i Cebreʾīl-i Emīn
Uşaḳlıġında saña nūger olduġın bilürem

Alup ḳanadına ḳundaġıñı gidüp ʿarşa
Ziyāretinde melāʾikler olduġın bilürem

Celāl ü rütbeñe söz yoḳ nice ḳılam inkār
Yezīd-i rū-siyehün[2637] kāfir olduġın bilürem

Velī ḫükümet-i dünyāya ṣatdım āhireti

[2629] vü: - GH.
[2630] dāver: server GH.
[2631] şehenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[2632] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2633] rūz-ı cezā: künhe KM.
[2634] şeh-i: şāh-ı KM.
[2635] rehber olduġın bilürem: - KM.
[2636] peyemberin: peyġamberin KM.
[2637] rū-siyehün: rū-siyāhun KM.

Kesen boġazıñı bu ḫançer olduġın bilürem

Buyurdı Şimr-i sitemkāre serveri ebrār
Yaḳīn seni dutacaḳ ḳahr-ı ḳādir-i ḳahhār

[256a] Bu beş gün ʿömrde dünyānın ʿizz ü cāhı nedir
Esāsı salṭanat ü şevket ü sāhi[2638] nedir

Bu ḳadar ḳan ki töküpsin tutupdı ḳan göziñi
Ne baḳmazsın ki peyember nedir Allāh nedir

Eger murādına irse[2639] cihānda ẓālimler
Taṣavvur eyle ki maẓlūmın eşk ü āhı nedir

Meni ger öldüresüz[2640] öldürün rıżāyam özüm
Diyin görem bu küççi[2641] oġlumın günāhı nedir

Suvāl ḳıldı o melʿūn-ı ẓālim-i maġrūr
Meger bu ṭıflı götürmeklige nedir manẓūr

Buyurdı server-i Baṭḥā eyā şerīr-i enām
Muʿīn ü yāverimi eyledüz[2642] şehīd temām

Ḳayıtmayupdı[2643] gelen ṣaġ belā mināsından
Ḫacāletim bu ṣaġirin ġarīb anasından

Olupdı[2644] üç gice gündüzdi ṣu diyüp bī-tāb
Getürmişem elimin üste eyleyin sīr-āb

Bu ḥalde o şaḳavetle Şimr-i bī-iman
Ḳayıtdı şerm ḳılup eyledi özin pinhān

Ḳoşun cemāʿati daʿvā yolını baġladılar
Baḳup o ṭıfl-ı ṣaġire temām aġladılar

O demde cürm ile naḥs ü şūm-ı bī-īmān
Ḳadem koyup ileri ṭutdı elde tīr ü kemān

Ḫayā vü şermi kenāre ḳoydı o kāfir ü mest
Ḫadeng-i tīr-i cefā ḳıldı celleye peyvest

[2638] salṭanat ü şevket ü sāhi: - KM.
[2639] irse: çatsa GH.
[2640] öldüresüz: öldüresiñiz KM.
[2641] küççi: ṣuġrā GH.
[2642] eyledüz: eylediñiz KM.
[2643] ḳayıtmayupdı: dönmeyüpdir KM.
[2644] olupdı: olupdır KM.

30 Dizin urup[2645] yire itdim ḥayāsı cūş
Kemānı çekdi niẓām ile gūş ender guş

Eli kemānda dizi yerde miṣl-i kelb-i Yehūd
Didi girye-i maḳāl ile ṣanī-i Nemrūd

95

Tīr-i Cefā Endaḫten-i Cürm ilen ʿAleyhi'l-laʿne[2646]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ben şeh-i[2647] ebrāra sedd-i bāb ḳılam yā Ḥüseyn
Ġamdan eşk-i çeşmiñi ḫūn-āb ḳılam yā Ḥüseyn

Tāb-vār cisminde ḥāżırsın ḳılıc urmaḳlıġa
Ben o cismi zārıñı bī-tāb ḳılam yā Ḥüseyn

[256b] İstiyorsan oglına içmeklige bir curʿa ṣu
Ben seni hem oġlıñı ġarḳ-āb ḳılam yā Ḥüseyn

Ḳana ʿaṭşāndır ṭuruplar muntaẓır külle sipāḥ
Ḳanı onlar çün şarāb-ı tāze ḳılam yā Ḥüseyn

5 Muḳtedāsın cāri vü mecrādı[2648] ḥükmin ümmete
Ben senin fermānıñı icāb ḳılam yā Ḥüseyn

Yatmayup üç gündi[2649] Aṣġar gözleri bī-ḫˇābdır
Gör nice āsān ʿilāc ḫˇāb ḳılam yā Ḥüseyn

Sehl şanma Ḥaşālillāh zaḥmetim bī-cā degil
Yā ḳıṣāṣ-ı Bedr ü yā aḥzāb ḳılam yā Ḥüseyn

Yāre uram ḳalbiñe ẓulm ile yandıram bugün[2650]
Yüz biñ il[2651] maḥşerde yanam tāb ḳılam yā Ḥüseyn

Geldi raḥmim urmazam ḥançer uşaḳdır oġlıña
Al bu oḳdan Aṣġarı sīr-āb ḳılam yā Ḥüseyn

[2645] urup: virüp GH.
[2646] Tīr-i Cefā Endaḫten-i Cürm ilen ʿAleyhi'l-laʿne: - GH.
[2647] şeh-i: şāh-ı KM.
[2648] mecrādı: mecrādır KM.
[2649] gündi: gündür KM.
[2650] bugün: seni GH.
[2651] il: yıl KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri ol nā-bekār-ı saḫt-ı kemān
O şāhzādeyi ḳıldı belā oḳına nişān

Cefā ḫadengi çıḳup dest-i pür-ḫatāsından
Ṣuṣuz boġāzına degdi geçüp ḳazāsından

Bu oldı ḥulḳına degmekde maṭlab-ı pinhān
Ẕebīḥ olur boġazından ḳabūl olan ḳurbān

İdende naḥr o peykān ṣuṣuz boġazını[2652]
Kemāl-i ḥasret ilen açdı çeşm-i nāzını

Baḳup atāsına bir güldi aġladı gine zār
Töküldi gözlerinin yaşı miṯl-i ebr-i bahār

Dudaḳları döküben birbire gözi aḳdı
Dolandırup yüzini ḫaymeye ṭaraf baḳdı

İdende ḥasret ilen semt-i ḫaymegāha nigāh
Dil olmadı danışa çekdi sīnesinden āh

Baḳup o ṭıfla kebāb oldı şāh-ı teşne-lebān
Didi oġul ne sebeb güldün aġladın yine ḳan

Zebān-ı ḥāl ile gūyā o gevher-i nā-yāb
Münāsib idi dir idi bu diller ile cevāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳurbān olam bu ḥāliñe[2653] bī-ḫānımān baba
Ṭutmaz dilim idem saña nuṭḳ-ı beyān baba

[257a] Güldüm bu maṭlaba ki senin teg ata beni
Ḳurbān getürdi oḫlara oldum nişān baba

Şükr eylerem çıḳar ʿAlī Ekber ḳabāḳıma
Saḫlar beni ʿazīz bu nevres civān baba

ʿAbbās ʿemüm gözimden öper nāzımı çeker
Ġayretlüdir olur baña çoḳ mihribān baba

Yüz oḳ urulsa da yaradan aġlamaz nālān
Var özge derdim aġlaram elbette cān baba

[2652] boġazını: dudaḳını GH.
[2653] bu ḥāliñe: sana GH.

Vāy ḥāline oġulsız anam öldürir özin
Ol bī-nevāya bir men idim hem-zebān baba

Hācir ki bir[2654] bıçaḳ görüp ḥulḳında oġlunın
Ṣaġ ḳalmadı o ġuṣṣadan öldi amān baba

Nāzik boġaz ana yüregi mihribān[2655] uşaḳ
Oḳ görse ʿālemi yıḳar eyler fiġān baba

Çoḳ incidir oḳı boġazımdan kenāre çek
Amma tökülmesün yire bir ḳaṭre ḳan baba

Nışfın yaḳup cemālime nışfın hevāya at
Olsun o ḳan ilen şafaḳ-ı āsmān baba

Ḳaz ḳabrimi kenārda defn eyle naʿşımı
Ḳundaḳımı apar anama armaġan baba

Hergiz oña boġazımın oḳlanmaġın dime
Ḳalmaz o baḫt-ı ḳarada rūh-ı revān baba

Çekdi ġarīb-i kerb ü belā āh cān-güdāz
Gūyā buyurdı ider deryā-yı ʿizz ü nāz

Her çend özimde ʿāzim-i bezm-i şehādetim
Ammā senin oġulsız anandan var ḫacāletim

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḳutardı[2656] server-i dīn nāz ile niyāzından
Elin uzatdı ki çeksün oḫı boġazından

Çıḳan zamānda kenāre o ḥulḳdan peykān
Revāne oldı çü fevvāre aḳdı ḳırmızı ḳan

Elin dutardı aḳup ḳan gelürdi miṣl-i Fırāt
Ki ḳoymaz idi tökülsün per üstüne ḳaṭrāt

Atardı ḳanı hevāya diridi yā Allāh
Hemīşe ḥāżır ü[2657] nāẓırsın ol bu emre güvāh

[257b] Kesildi ḳan boġazından temām olup sesi
Behişte rūḥı uçup ḳaldı bir ḳurı ḳafesi

[2654] ki bir: - KM.
[2655] mihribān: şīr-i ḫˇār KM.
[2656] ḳutardı: ḳurtardı KM.
[2657] ü: - GH.

Miṣāl-i Ḳumrī bāġ-ı cinān idüp pervāz
ʿAlī-yi Ekber ilen oldı kerem rāz ü niyāz

96

Meclis-i Evvel Vedāʿ-ı İmām-ı ʿAleyhi's-selām ve Silāḥ Pūşiden Ān-Büzürkvār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ne bezmdir gine yārān ṣadā-yı nāle gelür
Zamāne merdümi yek-ser ġam ü melāle gelür

Yavaş yavaş açılur āh-ı nāle ġonceleri
Çemende tāzeye bülbülleri maḳāle gelür

Ṭutup seḥāb-ı muṣībet hevā-yı gülzārı
Odur ki bārış-ı ġam mezraʿ-ı ḫayāle gelür

Teḳāṭir-i maṭar-ı miḥnet ü küdüretden
Mey-i muḥabbet içün ʿāşıḳa piyāle gelür

Düşüp yüreklere her yanda ʿaşḳ sevdāsı
Ḫumārdan ayılup laḥẓa laḥẓa ḥāle gelür

Sebeb nedir yine gözden aḳar ciger ḳanı
Dönüpdi gözyaşı bir çeşme-i zülāle gelür

Derūn-ı sīnede ḫūn-ābe-i ciger yārān
İdüpdi[2658] ḳan ile gözyaşın istiḥāle gelür

Meger feżā-yı çemende bahārı mātemdür[2659]
Benefşe gerdeni kec sīne dāġı lāle gelür

Suvāl-i mülhim-i ġaybdan eyledim ki ne var
Temām-ı kevn ü mekān yas ṭutup melāle gelür

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bī-ḫaber ne ġafilsin
Başīret ehli niçe bir böyle ḫayāle gelür

Zemīn-i Māriyeyi çalḳayupdı ẓulmet-i şām
Yaḳīn ki şems-i imāmet dönüp[2660] zevāle gelür

Bugün yıḫarla[2661] şeh-i[2662] dīni ẕü'l-cenāḥ üsten

[2658] idüpdi: idüpdir KM.
[2659] mātemdür: taʿziyedür GH.
[2660] dönüp: böyle GH.

Elinde ḫançeri yüz biñ nefer ḳıtāle gelür

Didim Ḥüseyn ḳamer-i ṭārem-i vilāyetdir
Cevāb virdi ki ay devresinde hāle gelür

Belī velāda belā var belā velāda velā
Ne ḳadar olsa belā ṭālib-i viṣāle gelür

[258a] Celāl ü cāhe ḳadar pāye-i belā artar
Eger zamānede noḳṣan gele celāle gelür

Hemīşe çoḳ yüce yerlerde görinür afāt
Bulud gögün yüzine yıldırım cibāle gelür

Bir avcıya eger olsa dü-çār[2663] yüz biñ ṣayd
Şikār-ı ṣaydda ṣayyād oḳı ġazāle gelür

Urarla[2664] ḳaʿidedir bir şikāre bir[2665] yāre
Ḥarem ġazālına biñ oḳ olup ḥavāle gelür

İrüp[2666] ġurūba ʿazīzān hilāl-i ʿömr-i Ḥüseyn
Müdam ḫalḳ temāşa içün hilāle gelür

Bu şūr-ı gözyaşı artuḳdı[2667] ʿıṭr-ı cennetden
Ḥüseyn ġamında aḳup ṣafḥa-i cemāle gelür

Niṣār iderle[2668] ʿazā meclisinde eşk baṣar
O dem ki Ḳumrī-i şīrīn-zebān maḳāle gelür

Debīr-i meclis-i hicrān ider meclis-i[2669] ġam
Ḫuceste münşa-i erḳām-ı fırḳat ü mātem

Niẓām-ı baḫş-ı ṣufūf-ı ʿasākir-i inşā
Olup veḳāyiʿ-i kerb ü belāda şaḳḳ-ı güşā

Çü sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār server-i ḥarameyn
Ġarīb-i kerb ü belā Ḥażret-i İmām Ḥüseyn

Zemīn-i Māriyede ḳaldı bī-kes ü tenhā
Ḫıyām ü leşker arasından ol şeh-i[2670] dü-serā

[2661] yıḫarla: yıḳarlar KM.
[2662] şeh-i: şāh-ı KM.
[2663] dü-çār: - KM.
[2664] urarla: urarlar KM.
[2665] bir: yüz GH.
[2666] irüp: yitüp GH.
[2667] artuḳdı: artuḳdır KM.
[2668] iderle: iderler KM.
[2669] meclis-i: maḥfil-i KM.

Çekerdi āh eli ḳoynında eşk-i çeşmi revān
Zebān-ı ḥāli bu maẕmūnı eyliyordı[2671] beyān

Ġarīb ü bī-kes ü bī ġam-küsār cānım vāy
Ḳalan bu ġurbet-ārā dil-figār cānım vāy

Ṣaḥābesi ḳırılup yār ü yāveri daġılan
Olan ġarīb vilāyetde ḫ̆ār cānım vāy

Beş oġlı altı civān ḳardaşı kefensiz ölen
Düşen cenāzeleri bī-mezār cānım vāy

Oġul mefāriḳatdan ḳaddi kemāne dönen
Yaralanan cigeri dāġ-dār cānım vāy

[258b] Medīnede gözü yaşlı ana firāḳından
Ḳalan ʿalīle[2672] ḳızı intiẓār-ı cānım vāy

ʿIyāli ḳara ġiyüp eşk-i çeşmi ḳana dönen
Eli yürekde gözi eşk-bār cānım vāy

Cihānda ḥasret ilen ayrılan ʿıyālinden
Yanan firāḳ odına bī-ḳarār cānım vāy

Sekīnesi ṣu diyüp kehribār gibi ṣaralan
Ṣudan ḫacālet olan şerm-sār cānım vāy

Diyüp bu sözleri her semte ṣaldı medd-i naẓar
Görünmedi gözine ġam-küsār birce nefer

Ḫiṭāb ḳıldı imām-ı mübīn vā ġavṣa
Ḳanı olan baña yār ü muʿīn vā ġavṣā

Kömeksizim[2673] ṣuṣuzum yalñızım ġurbet ü vaḥīd
Yanar fiġānıma ʿarş-ı berrīn vā ġavṣā

Ammā muʿīn sesi ol dem ki āşikār oldı[2674]
Ezel cevāb viren ḥayy-ı Kird-gār oldı

Zebān-ı ḳudret-i ḳahhārdan virildi cevāb
İrişdi semʿine güyā bu diller ile ḫiṭab

[2670] şeh-i: şāh-ı KM.
[2671] eyliyordı: iderdi GH.
[2672] ʿalīle: ʿazīz GH.
[2673] kömeksizim: gölgesizim KM.
[2674] oldı: eyledim GH.

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çekme ġam ger bürhem olmuş ʿizz ü cāhın yā Ḥüseyn
Yakmasın ʿālemlere feryād-ı āhın yā Ḥüseyn

Lā teḫaf lebbeyk ʿabdi men muʿīn ü nāṣırun
Ḳılma nāle var menim teg dād-ı ḫᵛāhın yā Ḥüseyn

Sen ḥabībimsin ḳarībimsin ṣadıḳ ū hemdemim
Men ḥayātın men necātın men penāhın yā Ḥüseyn

Çün tapup cānānından lebbeyk māʿ abdi vużūḥ
Gül gibi oldı şüküfte cismi tapdı tāze rūḥ

Geçdi mā-fīhā vü dünyādan çıḳup gözden cihān
Her ser-i mevlā olup şükr itmege raṭbü'l-lisān

ʿArż ḳıldı bār-ı Allāh rāḥ-ı ʿaşḳın cüstiyem
Ḳalmışam zindān-ı ġamdan şevḳiñin sermestiyem

Var ʿaṭşan cānımda maḳṣūdım degil āb-ı Fırāt
Kim zülāl-i bezm-i vaṣlundır baña ʿaynü'l-ḥayāt

Vaṣl-ı cānān aḫtaran cāndan geçer cān istemez
Teşne-i cām-ı muḥabbet āb-ı ḥayvān istemez

[259a] ʿĀşıḳ-ı dīdar olan maʿşuḳdan ṭurmaz kenār
Ṭālib-i bezm-i taḳarrib genc-i hicrān istemez

Yād iden cevr ü cefādan görinür yüz biñ safā
Hīç muḥabbet ehli öz teklīfin āsān istemez

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ḥużūr-ı yārda rāz ü niyāz olup itmām
Yine dü-bāre anamın muʿīn-i dīnde imām

Ṣadā-yı nāle bülend oldı enbiyālardan
Dalınca zümre-i ebrār-ı vā evliyālardan[2675]

Eyā imām-ı ümem ḥüccet-i Ḫudā lebbeyk
Sütūn-ı ʿarş-ı berrīn zīnet-i semā lebbeyk

Vaṣiyy-i şāh-ı rüsül ḫatem enbiyā nevesi
Ġarīb-i deşt-i beyābān-ı Kerbelā lebbeyk

[2675] evliyālardan: enbiyālardan GH.

Kömeksizim[2676] dime ḥasretle baḳma her ṭarafa
Gelüpdiler saña imdāda enbiyā lebbeyk

İmāmet ile naẓar kıldı şāh-ı teşne-lebān
Ne gördi ḳātıbata enbiyālar aġlar ḳan

Ḳabaḳda ceddi ḥabīb-i Ḫudā giribān çāk
Diyer ġarībim oġul ġuṣṣa çekme eyleme āh

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Derd-i ġamında gör nice feryāda gelmişem
Ġam çekme yā Ḥüseyn saña imdāda gelmişem

Ḳabrimde yatmadım getürüp enbiyāları
Ṣaḥrā-yı Kerbelāya bugün dāde gelmişem

Ümmet imāmısın ḳabaḳında bu sīnemi
Virmekden ötrü ḫançer-i bī-dāda gelmişem

Yalnızlıyuplar[2677] olsa seni olma dil-melūl
Cān ḳoymaġa yolunda bu ber-bāde gelmişem

Göstermege ḳabaḳda olan mihribanlıġı
Meydān-ı Kerbelāy-ı muʿallāya gelmişem

Ḳurbān viren menem yine ġamdan yanan[2678] menem
Rūz-ı elesti ṣalmaḳ içün yāre gelmişem

Her ki şehādet istemesen eylegil[2679] duʿā
Āmin dimeklige olup āmāde gelmişem

[259b] Sulṭān-ı Kerbelāya iren[2680] demde bu ḫiṭab
Güyā edeble ceddine virdi böyle cevāb

Men Kerbelāyı ḳılmaġa ābād isterem
Yatmaḳlıġa bu baḳiʿ ada dil-şād isterem

ʿAṭşān-ı tīg ü nīze ü peykān ü ḫançer
İmdād-ı nevk-i ḫançer-i fulād isterem

Çoḳ şāyiḳam şehādete ammā şefāʿate
Senden ḳıyāmetin güni imdād isterem

[2676] kömeksizim: gölgesizim KM.
[2677] yalnızlıyuplar: yalḳuzlıyuplar GH.
[2678] ġamdan yanan: ḳan aġlayan GH.
[2679] eylegil: itgilin GH.
[2680] iren: yiten GH.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Kesüp teveccühini fevc-i enbiyādan Ḥüseyn
Dü-bāre ṣaldı semāvata bang-i şuyūn-ı şeyn

İden zamānda imāmın muʿīn cihānı muḥīṭ
Tezelzül itdi düşüp ıżṭırāba arż-ı basīṭ

Ḳarışdı birbirine sükān ʿālem-i ceberrūt
Töküldi kerb ü belāya ʿasākir-i melekūt

Cevāb virdiler ey şāh-ı maşrıḳın lebbeyk
Fedā olaḳ saña ġam çekme yā Ḥüseyn lebbeyk

Teveccüh ile naẓar ṣaldı şāhı Necef
Ne gördi fevc-i melāʾik durup ṣaf ender ṣaf

Olupdı Māriye ṣaḥrāsı reşk-i vādi-i Ṭūr
Niẓām ilen düzülüp ellerinde curʿa-i nūr

Ḳabaḳca[2681] rūhü'l-emīn ʿarż kıldı yā mevlā
Kömeksizim[2682] diyüben çekme āh ü vāveylā

Muraḫḫaṣ it[2683] ḳabaḳında idek ḳıtāl ü cihād
Veyā bu deşti ḳılaḳ Lūṭ şehri teg ber-bād

ʿİlāve istesün[2684] ey nāvek-i ġama āmāc
Bizimle gel aparaḳ eyle göklere Miʿrāc

Bu sözde āh çeküp server-i zamān ü zemīn[2685]
Cevāb virdi ki ey Cebreʾīl-i bā-temkīn

Ne nevʿ göklere Miʿrāc idem men mużṭar
Ḳurı yir üste kefensiz ḳalup ʿAlī-yi Ekber

Nice ʿurūc idem ey Cebreʾīl-i nīk-esās
Kenār-ı şaṭṭda ḳolsuzdı ḳardaşım ʿAbbās

Revā degil ḳutarup[2686] cānımı olam raḥat
Ḳala ḫarābede Zeyneb bacım çeke ẕillet

[260a] Dü-bāre ʿarż eyledi Cebreʾīl idüp pā-būs

[2681] ḳabaḳca: evvelce KM.
[2682] kömeksizim: gölgesizim KM.
[2683] muraḫḫaṣ it: ruḫṣat vir KM.
[2684] istesün: istersen KM.
[2685] zamān ü zemīn: dīn ü zamān GH.
[2686] ḳutarup: ḳurtarup KM.

Ḳapundan itme beni ey ġarīb aġa meʾyūs

Saña feda men olam ey şehenşeh-i[2687] ümmet
Ḥavāle ḳıl baña müşkil gününde bir ḫiẕmet

Buyurdı rūḥü'l-emīne imām-ı kevn ü mekān
Bu Kerbelāda yatup ḳan içinde birce civān

Ol bir civāndı yanar cān onun firākında
Ḳalup iki gözi ḥasretle ṭoy oṭaḳında

Öz oġlumı dimezem ey baña olan dāye
Açup ḳanādıñı ṣal Ḳāsım[2688] üstüne sāye

Virüp meleklere iẕin rücūʿ-ı şāh-ı imām
Yüzini ḳatlgāha ṭutdı bā-dili pür-ġam

Ḫiṭāb eyledi dördünci defʿa vā ġavṣā
O demde durdı[2689] yirinden temāmı şühedā

O ḳan içinde yatanlar idüp dü-bāre ḳıyām
Cevāb virdile[2690] lebbeyk eyā imām-ı enām

Cihāda emr eylesen ḥāżırıḳ dilīrāne
Bataḳ yolunda yine tāzeden ḳızıl ḳana

Buyurdı şāh-ı ümem ey vefālı yārlarım
Manā-yı ʿaşḳda ġayretli[2691] cān niṣārlarım

Yatın dü-bāre degilsüz[2692] ceng içün māmūr
Şehādet olmayacaḳdır daḫı size maḳdūr

Diyüp bu sözleri ḳıldı neẕāre her yāne
Özin vaḥīd görüp geldi derdi ṭuġyāne

Beşinci mertebe seslendi ol ẕebīh manā
Ḥazin ṣavt ile *Hel min nāṣirun yenṣurunā*[2693]

Bu nuṣret istemegi ṣaldı küll-i ʿaleme şūr
Ḫıyām-ı[2694] ṭāhirede ẓāhir oldı[2695] yevm-i nüşūr

[2687] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2688] ṣal Ḳāsım: it başı GH.
[2689] durdı: - KM.
[2690] virdile: virdiler KM.
[2691] ġayretlü: ʿıtretlü GH.
[2692] degilsüz: degilsiñiz KM.
[2693] "Yok mu bize yardım eden"
[2694] ḫıyām-ı: ḫayme-i KM.
[2695] oldı: olundı KM.

İrişdi[2696] semʿine ol demde ḫaymede nāgāh
Ṣadā-yı nāle-i lebbeyk yā Veliyullāh

Baḳup ne gördi ki bir yār-i cān-niṯār gelür
Olup iki gözi ḳan ile eşk-bār gelür

Ayaḳ yalın baş açıḳ ṣaġ elinde bir nīze
Ṣalupdı āh ile ʿālemlere şerār gelür

[260b] Dizinde ṭāḳati yoḳ geh[2697] durur gehī yıḳılur
Żaʿīf cānı düşüp derde bī-ḳarār gelür

İki ḳadem götürür ṣoñra ṭopraġa düşer
Yavaş yavaş sürünür eyler āh ü zār gelür

Diyer ġarīb baba olmaġa saña ḳurbān
Ġam itme gör nice bīmār ü dil-figār gelür

Bugünkü gün saña yār ü muʿīnim ey mevlā
Taṣavvur itme bana merg ü nā-güvār gelür

Çıḳupdu[2698] cānım anamın muʿīn ṣadāsından
Bu ḥāl ilen[2699] baña dünyāda ḳalmaḳ ʿār gelür

İrüp[2700] ḥużūr-ı imāma çü seyyid-i süccād
Cedāya tekye virüp[2701] ḳıldı aġlamaḳ bünyād

Edeble ʿarż eyledi ey imām-ı cinn ü beşer
Ata oġul arasında nice revādur meger

Etuḳtelu ve ene enẓur şehīden ileyk
İẕen tuḳātilü ḥatte ḳateltu beyne yedeyk

Revā degil batasın Kerbelāda sen ḳana
Yaralı peykerin olsun nişāne peykāna

Nice bu derdi çeküp ey imām-ı ʿarş-ı maḳām
Gözüm baḳa baḳa men ḫaymelerde raḥat olam

Buyurdı server-i dīn esselātü'l-aḫyār
Mükedder olma bu işlerde çünkü ḥikmet var

[2696] irişdi: yetişdi GH.
[2697] geh: - GH.
[2698] çıḳupdı: çıḳupdır KM.
[2699] ḥāl ilen: ḥālde GH.
[2700] irüp: yitüp GH.
[2701] tekye virüp: dayanup KM.

Bu Kerbelāda menim ḳısmetim şehādetdir
Senin naṣībin oġul manṣıb-ı imāmetdir

Belī imām olanı incide gerek ümmet
Zamānede çekecegin muṣībet ü ẕillet

Hilāl teg saralupsın düşüp ġam u derde
Ḫarābelerde yatarsın bir il[2702] ḳurı yirde

O dem[2703] teselli virüp ʿĀbidīn-i bīmāre
Muṣammem oldı gide kār-ı zāre eşrāre

Ḳayıtdı[2704] ḫaymesine ol imām-ı fevz ü felāḥ
Ḳoyup berābere ṣanduḳ açdı raḫt-ı silāḥ

Silāḥa urmadı el tāc-dār-ı mülk-i ʿArab
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey maʿden-i ḫayā Zeyneb

[261a] Muṣammem-i seferim emrimi temāma yitür
Ḳabaḳca giymege bir dest-i libās-ı köhne yitür

Ṣavırdı[2705] başına ṭopraḳı Zeyneb aġlardı ḳan
Didi ḳara güniñe bī-nevā bacın ḳurbān

Sipihr-i ʿizzete ta bende māhsın ey ḳardaş
Cihān ü āhirete pādişāhsın ey ḳardaş

Bugün süvār olasan[2706] zīn-i ẕü'l-cenāḥ üste
Baḳar celāliñe bu ḳavm deste-be-deste

Vücūd-ı pür-şerefin manẓar-ı ḫalāyıḳdır
Libās-ı köhne saña yā Ḥüseyn ne lāyıḳdır

Buyurdı Zeynebe ferzend-i ercümend-i resūl
Bu özge emr diyer ey nāʾib-i Cenāb-ı Betūl

Düşende men yire atdan bu ḳavm-i kīne-şiʿār
Ṣuya libāsımı ḳoymaz ne cāme vü destār

Giyüp libāsımın altında köhne ey bacı cān
Ki belki ṣoymayalar cism olmaya ʿuryān

O dem[2707] ol server-i vālā maḳām-ı ʿarş-ı esās

[2702] il: yıl KM.
[2703] o dem: ġaraż GH.
[2704] ḳayıtdı: döndü KM.
[2705] ṣavırdı: seperdi GH.
[2706] olasan: olursın KM.

Ezel mübārek olan cisme giydi köhne libās

Uzatdı pençe-i merdānesin şeh-i[2708] dü-serā
Götürdi[2709] destine ʿimāme-i resūlı Ḫudā

Nice ʿimāme ki her tārı reşk-i gīsūy-ı ḥūr
Nice ʿimāme tecellisi hemçü ḳubbe-i nūr

Nice ʿimāme ki her pīç ü tābı rişte-i cān
Nice ʿimāme çü ḫurşīd-i ṭāliʿ ü tābān

Nice ʿimāme sipihr-i celālete zīver
Nice ʿimāme ṣafā baḫş-ı ḫasr ü ḫāver

Nice ʿimāme çü istebraḳ-ı ḳuṣūr-ı cinān
Baḳanda her teli tefsīri āyet-i Ḳurʾān

Nice ʿimāme sirāc-ı münīri şaḥāne
Cünūd-ı ḫayl-i felek[2710] devresinde pervāne

Hemān ʿimāme idi aldı nüh felekden bāc
Ḳoyuldı ʿarş-ı Ḫudā üste leyletü'l-Miʿrāc

Hemān ʿimāme idi eyliyordı ʿāleme nāz
Ḳoyardı başa ḥabīb-i Ḫudā ḳılanda namāz

[261b] Hemān ʿimāmeyi çün ḳoydı başa ol salār
Ki gūʾiyā ḳamer üstünde şems dutdı ḳarār

Ḳamīs-i Yūsufı giydi veliyy-i ḥayy-ı vedūd
Müretteb eyledi üstünde cevşen-i Dāvūd

ʿAṭā-i beẕl içün ol cūd ilen sanma kānı
Geçürdi barmaġına ḫatem-i Süleymānı

Giyindi cevşenin üsten ḫazemlü kāne
Ġanīmet artuḳ ola ta ki ehl-i ʿudvāne

Çü ketfene siper hemze oldı pirāye
Gören diridi ḳamer çıḳdı ṭāḳ-ı Mināya

Apardı erş-i şecāʿat götürdi erş-i fedā
O seyyidü'ş-şühedādan bu seyyidü'ş-şühedā

[2707] o dem: ġaraż GH.
[2708] şeh-i: şāh-ı KM.
[2709] götürdi: aldı hem KM.
[2710] felek: melek KM.

Ḥamāyil eyledi Ḳurʾān o nāṭıḳa Ḳurʾān
Baḳup celāline Ḳurʾān ṣaḥibi didi cān

Biline baġladı çün ẕülfiḳārı Ḥaydar-vār
Semā vü arż-ı semekden kesildi ṣabr u ḳarār

Silāh-ı rezm ile aʿżāsını ser tā-pā
Müzeyyen itdi celāl ile şāh-ı dīn-ārā

Dolandırup gözini Ehl-i Beyte ḳıldı nigāh
Derūn-ı sīne-i sūzandan çeküp bir āh

Düşen zamānda gözi baḫt-ı ḳara Gülşüme
Ḫiṭāb ḳıldı bu mażmūn ilen o maġmūme

Gel ey zamānede miḥnet keşīde bacım gel
Cefā-yı ẓulm ile ḳaddi ḫamīde bacım gel

Yetīm ḳızlarımızı māh-liḳa ḥaremlerimi
Getür görem kesilüpdür daḫı ʿilācım gel

O bī-nevā işiden vaḳtde bu fermānı
Alışdı ġam odına yandı cism ile cānı

Töküldi ʿārıżına gözyaşı olup ḫūn-āb
Zebān-ı ḥāli virüp şāh-ı dīne böyle cevāb

Bacı diyen diliñe ey şehenşeh-i[2711] maẓlūm
Fedā ola bu oġul ḥasreti bacun Gülşüm

Nedir murādın eyā server-i zemīn ü zamān
Temām-ı ehl-i ʿıyālin bugün saña ḳurbān

[262a] Buyurdı ḫaᵛherine ol şeh-i[2712] ġarīb-i vaḥīd
Bugün iderle[2713] meni ḫançer-i sitemle şehīd

Vaṣiyyetim budur ey ḫāʿhera imām-ı ümem
Mebāde ḳoymayasuz ḫaymeden kenāre ḳadem

Baş açmayın ne ḫırāş itmeyiñ ʿiẕārıñızı
İşitmesün bacı düşmenler āh[2714] ü zārıñızı

Men ölem eylemeyün nāle vü fiġān bacı
Bu bī-ḥayālara yalvarmayun amān bacı

[2711] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2712] şeh-i: şāḫ-ı KM.
[2713] iderle: iderler KM.
[2714] āh: - KM.

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

ʿArż itdi şāh-ı ümmete Gülşüm-i dil-figār
Ey yeddi bacısını ḳoyan Şimr elinde ḫāʿr

Vā miḥnetā gerek men olaydım bugün ölen
Ḳan ağlamaz mı sen gibi ḳardaşdan ayrılan

Kim eylesün gidende bacın Şāma çāreler
Ḳalsun kimiñ ümīdine bu baḫt-ı ḳaralar

Baḳdı esīr bacısına şāh-ı dil-figār
Gūyā buyurdı ey olan ʿālemde ḫaʿr-ı zār

Gerçi Yezīd meclisi var ẓulm-i Şām var
Ġam çekme ey bacı ḳabaḳında imām var

Ḳorḳma eger cefā-yı ʿAbīd Ziyād var
Ammā yanında Ḥażret-i Zeyne'l-ʿĀbidīn var

Şimrün eger dü şāḫe vü zincīr tārı var
Bāk eyleme ʿAlī babamun ẕülfiḳārı var

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İdüp vaṣiyyetini duḫter-i şeh-i[2715] Necefe
Baḳardı gözleri çoḳ ḥasret ile her ṭarafa

Ne gördi bir yana çekmiş özin Sekīne-zār
Töker iki gözi ḳan yaş miṣāl-i ebr-i bahār

Çaġırdı ḥasret ilen baḳdı bir Sekīnesine
Yüzinden öpdi gözin sildi basdı sīnesine

Dolup iki gözi yaş ile ḳaldı ser-gerdān
Bu diller ile ḫiṭāb itdi ol imām-ı zamān

Ḥelāl eyle meni ey māh-ı Medīne kızım
Men ölsem itme fiġān bī-nevā Sekīne ḳızım

Düşende başı açıḳ çöllere sirāḳımda
Yetīmler gibi çoḳ ağlama firāḳımda

[262b] Sekīne aġladı ḳan çekdi nāle-i feryād
Didi evimi yıḫan pādişeh[2716] evin ābād

[2715] şeh-i: şāḫ-ı KM
[2716] pādişeh: pādişāh KM.

Sebeb ne oldı ki saldın bu āh-ı vāya meni
Dü-çār eyledin ʿālemde bin belāya meni

Uşaḳlıġımda ayırdun mezār-ı Fāṭımadan
Getürdin ey baba ṣaḥrāyı Kerbelāya meni

Besim degildi ki ʿAbbāsdan üzüldi elim
Anıñ ġamında baturdın ezel ḳaraya meni

Ḳılıc ḳabāḳına gönderdün eyledin ḥasret
Dü-bāre Yūsuf evlād-ı Muṣṭafāya meni

ʿAlī-yi Aṣġarımı oḫlara nişān eyledün
Firāḳı saldı ʿaceb derd-i bī-devāya meni

Bizi Medīneye ḳaytır ne sen de olma şehīd
Esīr verme gelen Şimr-i bī-ḥayāya meni

Bu söze kerb ü belā[2717] şāhı söyledi heyhāt
Daḫı çetin bu belādan bulur Ḥüseyn necāt

Bu ḳadar aġlamaḳan ey esīr-i Şām ḳızım
Yitüpdi āḫire ʿömrim olup temām ḳızım

Menim çün ölmege kerb ü belā seninçün Şām
Ḫarābe mescidi virdim saña maḳām ḳızım

Düşende Şāma güẕārı her ilde[2718] ḥācilerin
Gelüp ziyārete virsün sana selām ḳızım

Çoḳ aġladı bu maḳāle Sekīne-i muẕṭar
Didi baba var imişin bir böyle muṣībetler

Niçün meni öziñe mihribān örgetdün
Bu çöllere getürüp āḫiri ẕelīl itdün

Ezel günimde baba besledün ḳucaġında
Esīr-i Şimr eyledin āḫiri firāḳında

Ata ġamı uşaḳın ḳaddini büker baba cān
Sen olmayan ṣora[2719] kim nāzımı çeker baba cān

Sekīneniñ bu sözinden yanup imām-ı ġarīb
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey Zeyneb-i firāk-ı naṣīb

[2717] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[2718] ilde: yılda KM.
[2719] ṣora: ṣoñra KM.

Budur vaṣiyyetim ey ḫᵛāher-i melek-eṭvār
Amān di cān senün cān ḳızım Sekīne zār

[263a] Ayırma göz ḳabakından hemīşe yanıña al
Yatanda baġrıña baṣ ḳollarını boynuña ṣal

Bu baḫt-ı ḳarayı sākin itmediñ özin yatma
Yetīmdür bacı Allāh rıżāsı aġlatma

İdüp Sekīneyi sākit şehenşeh-i[2720] maẓlūm
Ḫiṭab ḳıldı ki ey maʿden-i vefā Gülşüm

Daḫı irişmez elim özge yār ü yāverime
Gelin ḳızım ḳanı gelsün diyün berāberime

Kenāre çıḳmıyor hīç[2721] Ehl-i Beyt arasından
ʿArūsdır utanur gelmiyor ḥayāsından

Ḥayā zamānı degil eyleyin ānı āgāh
Diyin seni çaġırır zāde-i Veliyullāh

Gidin bacı getürün zīnet ü esāsı ile
Menim hużūrıma egninde ṭoy libāsı ile

ʿArūsı eyledi Gülşüm-i bī-nevā iḫżār[2722]
Gelen zamānda ḥużūra imām-ı ʿarş-ı vaḳar[2723]

Baḳup ne gördi o hicrān-keşīde baḫt-ı ḳara
Girüp idi ḫayme-i ʿişmet içre çün Zehrā

Gözinde sürmesini çün medār-ı āye-i Nūr
Yumar töker yüzine eşk-i āb ū dīde-i şūr

Gidüp ṭarāvet-i ruḫsār-ı āfitābından[2724]
Eser dili dudaġı ḫayli ıżtırabından

Cemāli reng ü rūḥı kehribār gibi ṣaralup
Çoḳ aġlıyor sesi çıḳmaz başı aşaġa ṣalup

Nihān olup bulud altında bir ṭutulmuş māh
Sölemiyor dili ammā çeker cigerden āh

Yanup o ġam-zedenin ḥāline imām-ı vaḥīd

[2720] şehenşeh-i: şehenşāh-ı KM.
[2721] hīç: - GH.
[2722] iḫżār: āgāh GH.
[2723] vaḳar: nāgāh GH.
[2724] āfitāından: āb-dārından GH.

Çaġırdı boynına ḳol ṣaldı eyledi teʾkīd

Bu ḳadar aġlama ey ḳalbi dil-figār ḳızım
Olan şerāre-i hicr ile dāġ-dār ḳızım

Gider elinden atan ḳılma nāle vü feryād
Hemīşe öz öziñe ṣabr ḳıl[2725] şiʿār ḳızım

Töküp sirişkini gözden ʿarūs-ı dil-meʾyūs
Edeble ʿarż eyledi eylerem baba efsūs

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[263b] Gereleñür boġazım her zamān maḳāle gelende
Aḳar gözüm yaşı göñlüm ġam-ı melāle gelende

Diyüp ʿAlī gözüm aġlar töker sirişk dem-ā-dem
O nev civāne degin yāreler ḫayāle gelende

Bulud bahārda giryān olup gerek töke nisān
Nümüvv idüp çemen-i gülsitāne lāle gelende

Ṣalupdır derde meni bir civān-ı lāle-ʿiẕārım
Adın dilim diyebilmez ṣadā-yı nāle gelende

ʿAceb yıḳıldı evim ḫanımānım oldı vīrān
Sınıḳ kecāvede taḫtım baba celāle gelende

Temām-ı sehldi[2726] bunlar ne müşkil işdi[2727] firāḳın
Çetindir şems-i imāmet bugün zevāle gelende

Şehīd olan ṣora[2728] sen bizlere ʿilāc kim eyler
Esīr eylemege Şimr olup ḥavāle gelende

Hilāl teg ṣaralan reng ile gezem nice Şāmı
Ne çāre ḫalḳ temāşa içün hilāle gelende

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

Dü-bāre Fāṭıma çoḳ aġladı çeküp efġān
Bir özge diller ile ḳıldı ʿarz-ı ḥāli beyān

Beni yitürdin ʿaceb ʿizzet ü celāle baba
Bu ġamlı cānımı ṣaldın ġam ü[2729] melāle baba

[2725] ṣabr ḳıl: eyleme GH.
[2726] sehldi: sehldir KM.
[2727] işdi: işdir KM.
[2728] ṣora: ṣoñra KM.

Menim ne vaḳtim idi eyledin bu derde dü-çār
Ḳoyuplar adımı ḥasret ḳalan viṣāle baba

Ne ḳoymadın çekem ʿālemde[2730] öz ḳara günümi
Daşanda derdim idem āşikār nāle baba

Ne bir kes ile yüzüm gülmüyor diyüp danışam
Ḥayā ḳoyar mı beni gelmege maḳāle[2731] baba

Baña ne çāre esīr eyleyende Şimr-i şerīr
Ola libāsımı ger ṣoymaġa ḥavāle baba

Girende Şāma eger olmasa yüzimde niḳāb
Ṭurur neẓāreye Şām ehli bu cemāle baba[2732]

ʿArūsdır diyüp iderler çoḳ şemātetler
Ecel irişmez elinden içim piyāle baba

Buyurdı server-i dīn ey siyāh cāme ḳızım
Degil zamānede müşkil hīç iş imāme ḳızım

[264a] İmām istese erkān-ı ʿālemi daġıdır
Fenā cihānı ṣalur tāzeden nizāma ḳızım

Özin imām ḳızı hem imām bacısısın
Yedünci olmagilin hergiz ehl-i Şāma ḳızım

Libāsıñı çıḳarup ḳoy gerek ala düşmān
Giyin ʿabā ile bir dest-i köhne cāme ḳızım

Gidende Şāma degilsin penāhımız ḳorḳma
Götürseler seni menzil ü maḳāma ḳızım

Başım cedāda imām-ı zamān uġrunca
Yanınca yetmiş iki baş gelür ḫırāme ḳızım

Ġam itme gün gibi raḫşdadır vücūd-ı imām
Siz aḫterān-ı ḥayāsız budur tāma ḳızım

Sitāreler görünür mü ne ḳadar göz baḳsa
Çıḳanda gün felek-i nīl-i fāma ḳızım

Virüp teselli imām-ı maẓlūmeye imām-ı ġarīb
Buyurdı eyle ḳızım her belāya ṣabr ü şekīb

[2729] ġam ü: ʿaceb GH.
[2730] ʿālemde: - KM.
[2731] maḳāle: ḥavāle GH.
[2732] baba: gelende GH.

Libās-ı faḫrını bir-be-bir ṣoyundurdı
Ṣiyāb-ı köhne ilen bir ʿabā giyindirdi

ʿAbānın üste bilin baġladı çeküp muḥkem
Buyurdı bacısı Gülşüme pādişāh-ı ümem

Bu bī-nevā ḳızım ey bacı pür-sitār ol
Hemīşe derdine baḳ ġamlarına ġam-ḫᵛār ol

Yezīd bezmine daḫil olanda ehl-i ḥarem
Gelindi[2733] kes öñüni görmesünle[2734] nā-maḥrem

O meclis içre anı isteyin zamānda kenīz
İmām bacısıdı[2735] Zeyne'l-ʿĀbidīne ʿazīz

Size ʿilāc idecek menbaʿ-ı Hüdā oġlum
Ḳabūl-ı ʿār eylemez ḥüccete Ḫudā oġlum

Ḫarābede çek anın nāzını idende fiġān
Ġamımda nevha-ger olsun çü Ḳumrī-i nālān

97

Meclis-i Düvvüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi't-taḥiyye Ve'ṣ-ṣenā ve Süvārişden En Bir Zü'vār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mürebbiyān-ı benīn-i muṣībet ü aḫzān
Müfessirān-ı tefāsir kelime-i hicrān

[264b] Debīr-i bizlere miḥnet ü belā-yı firāḳ
Kitāb-ı hicrde bu mażmūn ilen yazup uraḳ

Çü yādigār-ı ʿAlī mīr-i bezm-i fevz ü felāḥ
Ḳıtāl-i leşker-i aʿdā içün giyindi silāḥ

Teselli virdi ʿıyāline eyledi ārām
Ḳadem kenāre ḳoyup ḫaymeden imām-ı enām

Dolandırup gözini çār-ı semte ḳıldı nigāh
Melāli artuḳ olup çekdi ḥasret ilen āh

Daşup yürekde ġamı derdi eyledi ṭuġyān

[2733] gelindi: gelindir KM.
[2734] görmesünle: görmesünler KM.
[2735] bacısıdı: bacısıdır KM.

Zebān-ı ḥāli bu mażmūnı eyliyordı beyān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳaldım diyār-ı ġurbet-ārā yaverim ḳanı
Düşmān alup arāya meni leşkerim ḳanı

Ey kāş olaydı eyleyen ʿAbbāsıma ḫaber
O nām-dār-ı vefā perverim ḳanı

Gözyaşını töküp ʿammüsin şalmaġa yola
Nā-kām ölen o Ḳāsım-ı gül pirehen ḳanı

Ṭoprakḷar üste ḥasret ilen tapşuranda cān
Ḳurʾān tilāvet eylemege Ekberim ḳanı

Naʿşım düşen zamānda ḳızıl ḳumlar üstüne
Başım diz üste almaġa peyġamberim ḳanı

Ġuslim virüp dutup kefene ḳabre ḳoymaġa
Şāh-ı Necef emīr-i ʿArab Ḥaydarım ḳanı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyüp bu sözleri ḳıldı neẓāre her ṭarafa
Ne gördi dāde iren yoḳ yüzin ṭutup Necefe

İrişdi göklere feryād ü nāle vü āhı
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey kişver-i Necef şāhı

Vefāt idende Medīnede Ḥazret-i Selmān
Özin yitürdin aña ṭayy-ı arż ilen baba cān

Öz ellerinle kefen tikdin eyledin techīz
Vefālı şīʿañı ṭutdın ölen gününde ʿazīz[2736]

Necefle kerb ü belāda o ḳadar ḳāṣile yoḳ
Bu çölde men ölürem şive-i mūṣile yoḳ

Ne oġlıñım böle[2737] farż it ne yār ü dildārın
Velī yaḳīn ki varam şīʿa-i vefādārın

[265a] Düşende ḳana batup ben bu ġamlı meydāne
Oġul dime beni de ṭut ḥisāb-ı Selmāna

Necefde yatma daḫı gel bugün meni yola sal

[2736] ölen gününde ʿazīz: - KM.
[2737] böle: böyle KM.

Başımı Şimr kesende özin diz üstüne al

Amān di ḫ̬ār eyleme oġlıñı seni tāri
Kefen tedāriki gör ḳabre ḳoy men zārı

İden zamān bu maḳālātı seyyidü'ş-şühedā
Münāsib idi geleydi ḳulaġına bu ṣadā

Server-i sīnem oġul yoḫ̬dı[2738] derdiñe dermān
Bugün şehādetiñe ṣ̬ebt olup böyle ʿünvān

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Seni ḥaḳ isteyüp al ḳan içinde
Kefensiz peykerin meydān içinde

Ḫ̬iżāb olsun ḳızıl ḳana cemālin
Esīr olsun ḳolı baġlı ʿıyālin

Ḳalup ʿuryān tenün kerb ü belāda
Başın Şāma gide nevk-i cedāda

Degüp dört bin yara ẓulm ü cefāda
Kesilsün teşne-leb başın ḳafādan

Bacın Zeyneb giyünsün ḳara câme
Aparsunlar anı bāzār-ı Şāma

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[2739] imām-ı zamān sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫ̬tār
Bu fikre düşdi ola zü'l-cenāḥ üzre[2740] süvār

Neẓāre eyledi her semte baḳdı ḳıldı nigāh
Ne gördi at getüren yoḳ çeküp cigerden āh

Gelüp yanan yüregi derde aġladı o cenāb
Öz isteyenler yine[2741] ġāyibāne ḳıldı ḫ̬iṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey ġam günimde derdime dermān olanlarım
Başdan ayaġa ḳan ile elvān olanlarım

[2738] yoḫ̬dı: yoḳdır KM.
[2739] o dem: ġaraż GH.
[2740] üzre: üste GH.
[2741] yine: - KM.

Allāh yolında ẕevḳ ile merdāne baş virüp
Dünyāda müşkil işleri āsān olanlarım

Bilmem sebeb nedir daḫı imdāda gelmesiz
Kerb ü belāda ümmete ḳurbān olanlarım

Yoḳ ẕü'l-cenāḥımı getüren yalñızım[2742] bugün
Ey pāre pāre zīnet-i meydān olanlarım

[265b] Sulṭān-ı Kerbelā bu ḫiṭabı iden zamān
Evlād-ı Muṣṭafādan yüceldi göge fiġān

Baḳdı ne gördi server-i sulṭān-ı ʿālemin
Ḳalḫup semāya şiven ü feryād-ı yā Ḥüseyn

Zeyneb töküp ʿiẕārına zülf-i siyāhını
Özge esās ilen getürür ẕü'l-cenāḥını

Zeyn-pūş alup Sekīne ḳabāḳca ider fiġān
Gülşüm-i baḫt-ı ḳara elinde ṭutup ʿinān

Ḳırḳdan iżāfe[2743] ʿavrat ider ṭurfe āh ü vā
Almışdı ẕü'l-cenāḥı arāya çeküp nevā

Her dem diyer ki[2744] gerçi olup yār ü yāverden
Ḫˇār eylemez seni gözi yaşlı ḥaremlerden

Zeyneb başar rikābıñı Gülşüm alur ʿalem
Ṣalaḳ yola celāl ile meydāne çekme ġam

Allāh rıżāsı virmegilin kām düşmene[2745]
Başın açup Sekīne-i cilvedār olur sene

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Ḳoyan demde kerb ü belāda bu şūr
Yavuḳlaşdı[2746] ḳılsun ḳıyāmet ẓuhūr

İrişdi[2747] ḫiṭāb-ı Ḫudā-yı celīl
Daḫı[2748] ṭurma göklerde ey Cebreʾīl

[2742] yalñızım: yalḳuzam GH.
[2743] iżāfe: bir eksik KM.
[2744] diyer ki: diyerler KM.
[2745] düşmene: düşmāna KM.
[2746] yavuḳlaşdı: yaḳlaşdı kim KM.
[2747] irişdi: yetişdi GH.
[2748] daḫı: didi GH.

Melāyikler ilen yere ḳıl nüzūl
Bugün atlanur nūr-ı ʿayn-ı resūl

Baḳup gördi ol fevc-i ḳadd ü sayān
Olup Kerbelāda ḳıyāmet ʿayān

O yanda ḳurulmış niẓām-ı sipāh
Bu yanda İmām-ı Ḥüseyn bī-penāh

İmām atlanur yoḫdı[2749] bir yāveri
Ne ʿAbbāsı var ne ʿAlī Ekberi

ʿAlem-dār ölüp ḳana batmış ʿalem
İder nāle yedi bacı beş ḥarem

Şeh-i[2750] mülki fevz ü felāḥ aġladı
Anın ḥāline ẕü'l-cenāḥ aġladı

İrişdi[2751] o demde cünūd-ı felek
Araya alup ẕü'l-cenāḥı melek

[266a] Rikābın baṣup Cebreʾīl-i Emīn
İsrāfīl ü Mīkāʾīl dutdı elin

Bu evżāʿ-ı bāṭın ile ol tāc-dār
Olup ẕü'l-cenāḥ-ı necībe süvār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Velīk ẓāhiren oldı o çölde özge esās
Baṣup rikābını Gülşüm nāʾib-i ʿAbbās

Yapuşdı[2752] ṣaġ ḳolına[2753] bint-i şehr-i yār-ı ʿArāb
Betūl nāyibi ḫayrü'n-nisā kızı Zeyneb

Ḳızı Sekīne cilvedār olup açup başın
Seperdi beş ḥaremi rehgüẕāra gözyaşın

Ḳoşun ḳırılmış idi ḳalmamışdı bir şevket
Ururdı sīnesine ḳırḳ nefer esīr ʿavrat

İmām-ı teşne-ciger pādişāh-ı dil-ḫaste
Bu şevket ile süvār oldı ẕü'l-cenāḥ üste

[2749] yoḫdı: yoḳdur KM.
[2750] şeh-i: şāh-ı KM.
[2751] irişdi: yetişdi GH.
[2752] yapuşdı: ṭutdı KM.
[2753] ḳolına: ḳolından KM.

Dolandırup gözini Ehl-i Beyte ḳıldı naẕar
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey bī-nevā sitem-zedeler

Meni[2754] ġarībi ḥelāl eyleyin amān giderem
Olup yaralı ciger dāġlı baġrı ḳan giderem

Alupdı[2755] ṣabrımı elden muṣībet-i ʿAbbās
Anın firāḳı idüp ḳaddimi kemān giderem

Ölünce çekdi felek sīneme oġul[2756] dāġı
Özim ḳurı ḳafesim yoḫdı ṭāḳatim[2757] giderem

Bu yanda gitme diyüp aġlıyor Sekīne ḳızım
O semtden çaġırır Ekber-i civān giderem

Göñülde ḳaldı sözüm sizden ḥasret ayrıldım
Sekīneden nigerān zār ü nā-tüvān giderem

Yetīm uşaḳlarımı yaḫşı ṣaḳla cān Zeyneb
Ki yoḫdı[2758] özgeye vallāh daḫı gümān giderem

Ne ḳadar aġlayup incidseler acıḳlanma
O[2759] bī-nevālara ol yār-i mihribān giderem

Ḫuṣūṣ Fāṭıma-i nev ʿarūsı baġrıña baṣ
Sınıḳdı[2760] göñli aña yoḫdı[2761] hem-zebān giderem

O dem[2762] vedāʿ ḳılup Ehl-i Beyti ol sālār
Ḫıyām-ı ṭāhireden sordı ẕü'l-cenāḥı kenār

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[266b] Ḫaymelerden çıḳup imām-ı ġarīb
Yüz ḳoyanda o ḳanlı ṣaḥrāya

ʿArşdan ferşden meleklerden
Ṭurdı ḫayl-i melek temāşaya

Gördiler bir şāh-ı ʿaẕīmü'ş-şān
Nūr-ı ruḫsārı çün māh-tabān

[2754] meni: men KM.
[2755] alupdı: alupdır KM.
[2756] oġul: ölüm GH.
[2757] yoḫdı ṭāḳatim: yoḳdur men de cān KM.
[2758] ki yoḫdı: yoḳ imdi KM.
[2759] o: ol KM.
[2760] sınıḳdı: sınıḳdır KM.
[2761] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2762] o dem: ġaraż GH.

Ḳırḳ bir ʿavrat dalınca nāle-künān
Şūr-ı maḥşer ṣaluplar dünyāya

Didiler ey Ḫudā ne mātemdir
Dolanup ʿālem özge ʿālemdir

Yoḳsa bu ġam-keşīde Ādemdir
Mübtelādır firāḳ-ı Ḥavvāya

Boyanup gözyaşı dönüp ḳana
Çoḳ baḳar ḥasret ile her yana

Nūḥdır kim düşüpdi Ṭūfāna
Yalvarır Kird-gār-ı yek-tāya

Kimdi[2763] bu server ey Allāh celīl
Eyleyüpler bu nevʿ ḫˇār ü ẕelīl

Yā cihāna gelüp dü-bāre[2764] Ḫalīl
Tā aparsun[2765] ẕebīḥi Mināya

Ḳırılup leşkeri olup maġlūb
Ṣabr ilen mutaṣṣafdü çün Eyyūb

Yitürüp yoḳsa Yūsufın Yaʿḳūb
Ol sebebden düşüp bu sevdāya

Yoḳ idi bir yāver ü muʿīn penāh
Gözi yaşlı çeker cigerden āh

Yā gelüp Mūsā Kelīmullāḥ
Girecek muʿciz ile deryāya

Ġurbet içre ġarīb ü tenhādır
Ḳatline düşmeni[2766] müheyyādır

Zekeriyyādır yā Mesīḥadır
Oḫşıyor derd ü ġamda Yaḥyādır

Ne taʿaccübdür ey Ḫudā-yı ṣamed
Var başında belāsı çoḳ bī-ḥad

[267a] Yā ki refref-i süvār olup Aḥmed
Çıḳacaḳ ṭāḳ-ı ʿarş-ı aʿlāya

[2763] kimdi: kimdir KM.
[2764] dü-bāre: tekrāren KM.
[2765] aparsun: götürsün KM.
[2766] düşmeni: düşmānı KM.

Geldi gūyā ḫiṭab-ı rabbānī
Bu Ḥüseyndir Muḥammedin cānı

Ümmetin sīne dāġlı ḳurbānı
Virecek baş yolunda aʿdāya

Öldürüp Şimr altı ḳardaşın
Tökmeyüpdir bu ġamda gözyaşın

Dalınca ḳızı açup başın
Eşk-i çeşmi dönüp idi deryāya

Çoḳ çetin emrdir bu nālāna
Beş oġul doġrana ẕelīlāne

Ḳolı baġlı düşe beyābana
Zeyneb-i bī-niḳāb ü pirāye

Ḥaşr-ı dīn mātemi olur ber-pā
Ḳurulur ʿālem içre bezm-i bükā

Her zamān Ḳumrī riyāż-ı ʿazā
Nevḥa-ḫᵛānlıḳ ider bu mevlāya

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

O dem[2767] imām-ı vaḥīd ü ġarīb ü teşne-ciger
Ḫıyām-ı ṭāhireden eyleyen zamānda güẕār

Neẕāre ḳıldı ne gördi imām-ı ḥall ü ḥarem
Çıḳup kenāre ḥarem-ḫāneden vefālı ḥarem

Yol üste egleşüben aġlıyor çeker nāle
Avunmuyor yüregi gelmiyor daḫı ḥāle

Düşüp atından o dem baḳdı şehr-i bānūya
Ḫiṭab ḳıldı bu mażmūn ilen o māh-rūya

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Mevḳufe eyle nāleyi bir laḥẓa ḥāle gel
Derdin nedir beyān eyle nuṭḳ-ı melāle gel

Belḳısım aġlama bu ḳadar nāzı az eyle
Hengām-ı nāzı geçdi danış keşf-i rāze gel

[2767] o dem: ġaraż GH.

Açdı zebānı ḥālini Belḳıs-ı taḫt-ı nāz
Ḳıldı o dem ḥużūr-ı Süleymāna keşf-i rāz

[267b] Ey başımı belāya ṣalan tāc-dār aġa
Üç ḥüccet-i Ḫudādan olan yādigār aġa

Her çend şāhzāde idim ʿaşḳıña düşüp
Ḳıldım saña kenīzligi men[2768] iḫtiyār aġa

Yıllardı ḳoymışım başımı āsitāneñe
Göstermişem cihānda saña iʿtibār aġ

Aḫir senünle ʿömr eyleyüp gün geçürmişem
Devr itmişem cemāliñe pervāne aġa

Zehrā ʿarūsıma diyüben küll-i ʿāleme
Dünyāda ḳılmışım otuz yıl iftiḫār aġa

İnṣafdan uzaḳdı gözinden düşem bugün
Külle ḥaremler içre olam şerm-sār aġa

Dindirdin Ehl-i Beytiñi dindirmedin beni
Ḳıldın temām-ı āl-i ʿAlī içre ḫˇār aġa

Maʿşūḳ ider mi ʿāşıḳına bir böle[2769] cefā
Yā kim muḥabbet ehlin atar bir[2770] kenār aġa

Neylim muḥabbet ʿālemidir istiyor göñül
ʿAşḳ eyleyem elimde degil iḫtiyār aġa

ʿAyb itme çıḳmışım diyüben rehgüẕārıña
ʿĀşıḳların olur yüregi bī-ḳarār aġa

Od dutdı[2771] ḥasretim ol dilāra cemāliñe
Cānım yanar firākıña leylü'n-nehār aġa

Bülbül ḥazān yetende güle gülsitān-ārā
Eyler fiġān ü nālesini āşikār aġa

Yūsuf sen olsa mende Züleyḫā-yı ʿaṣrıñım
Gitme[2772] iki gözimi ḳoyup eşk-bāre aġa

ʿAşḳ āteşi töker cigerimde şerāreler

[2768] men: - KM.
[2769] böle: böyle KM.
[2770] atar bir: atarlar KM.
[2771] od dutdı: on gündür KM.
[2772] gitme: geçme KM.

Bir āh çeksem ʿālem-i imkān yanar aġa

Dindir danışdırup ḫaber al gör nedir sözüm
Ḥaḳḳın var incisen de eger şehsüvār aġa

Virmeklige bugün saña ḳurbānım olmadı
Besdir ḫacāletim özime her ne var aġa

Neylim bir ʿābidīne gümānım gelür oda
Bīmārdı belāya olupdır dū-çār aġa

[268a] İtsin ḳabūl eger düşerem men ḳabāḳıña
Vallāhi yolunda cānımı ḳılam niṯār aġa

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı şāh-ı ümem olma dil-girān menden
Bugünkü men özim çoḳ ḫacāletim senden

Bu çölde her ne ki ḳurbān kesüpdi bu leşker
Temāmısına beraberdi[2773] bir ʿAlī Aṣġar

Gelende maḥşere anlar ṣolımda ṣağımda
Boġazı oḫlu gelür Aṣġarın ḳucaḳında

Dü-bāre ʿarż eyledi şehr-i bānū-yı muẕṭar
Gidersin imdi aḳa başıma töküp güller

Ne Murtażā ḳızıyam men ne duḫter-i Zehrā
Sen olmayan ṣora[2774] ḫˇār olam ehl-i ālem-ārā

Giyme penāh aparum sāyesinde daldalanam
Düşende müşkil işim pes kim ile arḳalanam

Göñülde derdim olanda kim eylesün çāre
Kimin ümīdine ḳalam olup günim ḳara

Buyurdı server-i dīn ey ḳalan cihānda ġarīb
Gelende ḫaymeye mensiz bu ẕü'l-cenāḥ-ı necīb

Süvār ol üstüne eyler iṭāʿatin götürür
Seni miḳdār olan menzile özi yitürür

Dolan bu çölleri ʿaşḳımda eyle āh ü fiġān
Zemīn-i Māriyede men ḳalam gerek ʿuryān

[2773] berāberdi: berāberdir KM.
[2774] ṣora: ṣoñra KM.

O dem[2775] Ḥüseyn-i ġarīb eyleyüp vedāʿ-ı ḥarem
Süvār-ı ẕü'l-cenāḥ[2776] oldı bedīde-i pür-nem

Ḳıtāl-ı düşmen[2777] içün düşmene[2778] buraḳdı ʿinān
Yüceldi ḫaymeden eflāke şūr ü āh ü fiġān

Baḳup ne gördi o dürdāne-i emīr-i ʿArab
Dalınca seslenürdi bacısı ḫanım Zeyneb

Fedā olam saña ey māh-ı maşrıḳayn gitme
Ṣalupdı[2779] gitmegin āfāḳa şūr ü şeyn gitme

Vedāʿ dır atam oġlı dayan[2780] gelüp irişem
Taḥammül eyle ayaḳ ṣaḳla yā Ḥüseyn gitme

[268b] ʿİnān-ı tevseni çekdi dayandı şāh-ı ʿArab
Gelüp irişdi ḥużūra ʿAlī ḳızı Zeyneb

Öpüp rikābını ḳan aġladı o dil-i maġmūm
Dü-bāre ʿarż eyledi ey birāder-i maẓlūm

Firāḳ vaḳtidir[2781] atdan in ey şeh-i[2782] ümmet
Belā vü derdimizi birce eyleyiñ ḳısmet

Senin ḳarārıñı elden alup keş-ā-keş-i ʿaşḳ
Niẓām ilen götürüñ öz belāmıza sırr-ı meşḳ

Aşaġa düşdi atından imām-ı kevn ü mekān
Ḳucaḳlayup bacısın eyledi bu ḥāle beyān

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Evvel bu beyābanda ölenler menim olsun
Her yan düzülen nīze ü ḫançer menim olsun

Peykān demi sīnemde açan kerb ü belāda
Dört biñ yara çün lāle-i aḫmer menim olsun

Bir āh çeküp aġladı ḳan duḫter-i Zehrā
ʿArż eyledi pādişāh-ı Yeṯrib ü Baṭḥā

[2775] o dem: ġaraż GH
[2776] ẕü'l-cenāḥ: mürtecez KM.
[2777] düşmen: düşmān KM.
[2778] düşmene: tevsene KM.
[2779] salupdı: salupdır KM.
[2780] dayan: eglen KM.
[2781] vaḳtidir: vaḳtidi GH.
[2782] şeh-i: şāḥ-ı KM.

Beş ḳara salan başıma güller menim olsun
Elvān şühedā ḳanına teller benim olsun

Neylüm[2783] atam oġlı buradan Şāma gidince
Zincīre çeküp baġlanan eller menim olsun

Seslendi menem bacı bu manṣıblara lāyıḳ
Elden geçüben başına gül[2784] olmaġa şāyıḳ

Dört biñ yara bir sīneye üst üste urulmaḳ
ʿUryān ten-i mecrūḥı ḳalup raḫtı ṣoyulmaḳ

Hem başı tenūr içre gül üstünde ḳoyulmaḳ
Cemāl-i münāfıḳ kesen eller menim olsun

Zeyneb didi ey biñ elem ü derde giriftār
Git ẕevḳ ü ṣafā gülşenine cānıñı ḳurtar

Ḳoy derde düşem men öziñi sen eyle raḥat
Al Ekberi aġūşıña ḳabr içre ferāġat

Çıplaḳ don üste baş açıḳ ḳırḳ nefer ʿavrat
Ḳol baġlı ciger dāġlı ḥaremler menim olsun

Zehrā ḳızına söyledi ol server-i ʿaṭşān
Sen ḳısmetiñe aldın eger nāḳe-i ʿuryān

[269a] Ġamdan aġaran saḳalımı ḳana boyatmaḳ
Al ḳanımı fevc-i şühedā ḳanına ḳatmaḳ

Günler ḳabaḳında yaralı cān ile yatmaḳ
Defn olmayan üç gün ten-i bī-ser menim olsun

ʿArż eyledi dürdāne-i Zehrā çeküp āhı
Ṣaḥrāya çekerler bacıñı ḫˇāh-ı naḫv āhı

Sen Fāṭıma dil-bendisin ey şāh-ı Medīne
Git ẕevḳ ü ṣafā görmege firdevs yerine

Bir tāze gelin bir de gözi yaşlı[2785] Sekīne
Mecnūn gibi gezmeklige çöller menim olsun

Şāh-ı şühedā söyledi bā āh-ı ciger-sūz
Ġam çekme degilsin bu emrde yalñız[2786]

[2783] neylüm: neylerem KM.
[2784] elden geçüben başına gül: bin derd ü ġam u miḥnet hem GH.
[2785] yaşlı: - KM.
[2786] yalñız: yalḳuz GH.

Ölmek bu ġarīb ülke-ārā şehr-i vaṭansız
Düşmek ḳurı ṭopraḳların üstünde kefensiz

Cevlān eylemek başı cedālarda bedensiz[2787]
Ḳurʾān oḳumaḳ nīzede ezber menim olsun

Zeyneb iki gözden töküben ʿārıżına yaş
ʿArż itdi döyüpsin bu bacından daḥı ḳardaş

Git nāzıñı çoḳ yaḫşı çeker Ḥażret-i Zehrā
Ceddin seni baġrına başar ey şeh-i[2788] Baṭḥā

Men yatmaġa geh der ü gehī künc-i kilisā
Vīrānede bir yıl ḳurı yerler menim olsun

Şāhenşeh-i devrān didi ey ġamzede ḫˇāher
Ṣabr eyle menim firḳatime olma mükedder

Oldı baña ḳısmet ecelin içmege cāmı
Fikrim budur ābād eyleyem kerb ü belāmı

Men Kūfeyi[2789] aldım saña virdim bacı Şāmı
Bu baḳiʿada bir ḳabr-i muṭahhar menim olsun

Ḳan aġladı öz ḥāline Zehrā ḳızı Zeyneb
ʿArż eyledi ḳardaş baña müşkildir bu maṭlab

Gelsünle[2790] senin şām ü seḥer ḳabriñe züvvār
Olsunla[2791] saña Ḳumrī-i nālān tegʿazādār

Men senden uzaḳ Şāmda yatup ḳabr içre nā-ḫˇār
Ḥācı yolının ḥasreti gözler menim olsun

[269b] 98

Meclis-i Siyyüm Vedāʿ-ı Cenāb-ı Maẓlūm-ı Kerbelā ve İtmām-ı Ḥüccet-Nümūden-i Ān-Ḥażret Bā-Leşker-i Eşḳiyā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Muḥarrirān-ı ṣaḥaf dāsitān-ı ġam-ı encām
Müʾellif-i kitab-ı ḳıṣṣa-i elem-i fercām

[2787] cevlān eylemek başı cedālarda bedensiz: - KM.
[2788] şeh-i: şāh-ı KM.
[2789] Kūfeyi: Kūfede GH.
[2790] gelsünle: gelsünler KM.
[2791] olsunla: olsunlar KM.

Böle[2792] rivāyet idüp ẕahr-ı yevm-i ʿĀşurā
Vedāʿ-ı ʿıtret-i eṭhār idüp imām-ı Hüdā

Muṣammem oldı ki gitsün ḳıtāl-i eşrāre
Ne gördi nāle sesi çıḳdı çarḫ-ı devvāre

Dönüp ḫıyāme naẓar ṣaldı şāh-ı teşne-lebān
Ḳılup müşāhede bir ṭıfl-ı bī-kes ü nālān

Gelür dalınca diyer ey şeh-i[2793] Medīne baba
Taḥammül it saña ḳurbān ḳızın Sekīne baba

Çıḫupdı[2794] göklere feryād ü āh-ı efġanım
Dayan gelüp irişem çoḫdı[2795] derd-i pinhānım

Görüp bu ḥāleti dil-bend-i şehriyār-ı Necef
Dayandı gitmedi meydān-ı rezmgāha ṭaraf

Gelüp yitürdi imāma özin Sekīne-i zār
Yapuşdı dāmenine çekdi āh-ı āteş-bār

Didi amān di[2796] baba ḳoyma bu cefāda meni
Ẕelīl ḳılma bu ṣaḥrā-yı Kerbelāda[2797] meni

Uşaḳlıġımda ʿaceb ḳara günlere düşdüm
Yoḳ imdi bir nefer ki sala o yāde[2798] meni

Ayaḳ yalın baş açıḳ Şimr at ḳabāḳında
Esīr idüp götürir Şāma degin piyāde meni

Ne nāzımı çeken olmaz[2799] bir ḳucaġa alan
Bu ehl-i Kūfe[2800] yaḳīn öldürir dü-bāre[2801] meni

Apar yanınca ölem rāżıyam ḳabaḳında[2802]
Yetīm ḳoyma gözi yaşlı Neynevāda meni

Baḳup Sekīneye çoḳ aġladı imām-ı zamān
Didi geçüpdi[2803] iş işden bu ḳadar itme fiġān

[2792] böle: böyle KM.
[2793] şeh-i: şāh-ı KM.
[2794] çıḫupdı: çıḳupdır KM
[2795] çoḫdı: çoḳdur KM.
[2796] di: dir KM.
[2797] Kerbelāda: güruh GH.
[2798] birce nefer ki sala o yāde: kimesne ṣalsun bugün de yāde KM.
[2799] ne nāzımı çeken olmaz: çeken olmaz ne nāzımı KM.
[2800] Kūfe: - KM.
[2801] dü-bāre: arada KM.
[2802] ḳabaḳında: uġrunca KM.

Kebāb ḳılma eyā zār ü dil-şikeste meni
Misāfirim giderem egleme[2804] yol üste meni

Belāya ṣabr eyle çoḳ var ḳızım bu işde sebeb
Ġam itme nāzıñı menden ṣora[2805] çeker Zeyneb

[270a] Sekīne ʿarż eyledi ey şehenşeh-i[2806] maḥşer
Olupdı[2807] Māriye deştinde başıma güller

Yanupdı cānım ʿAlī Ekberin firāḳından
Ḳaldır meni baba cān bir öpem dudaġından

Alup diz üstüne başın bacım bilem sözini
Civāndı[2808] ḥasret ölüp baġlasam iki gözini

Buyurdı server-i ʿālem şefīʿ-i yevm-i nüşūr
ʿAlī-yi Ekberi görmek daḫı degil maḳdūr

Didi Sekīne eyā cinn ü ins mevlāsı
İşitdim imdi bibim oḫşuyordı ʿAbbāsı

Urardı sīnesine gözleri töküp ḳan yaş
Diridi ey beni ḳara güne ṣalan ḳardaş

Düşüp Sekīneden ötrü ḳarār ü ṭāḳatdan
Ölende ḫaymelere gelmedin ḫacāletden

Olupdı[2809] ḳalb-i figārım daḫı melūl baba
Bir iltimās iderem itgilin[2810] ḳabūl baba

Bu ṭaʿneler beni öldürdi āh-ı vāveylā
Menim dilimden ʿammüme yitür selām ü duʿā

Daḫı ṣuṣuz degilem ḥālimi yaḳīn bilsün
Eger ḫacāleti varsa dayanmasun gelsün

Buyurdı server-i dīn ey ġama nişāne ḳızım
Muḥaldi daḫı düşesen[2811] böyle gümāne ḳızım

ʿAmmü diyüp çagırup gözleme anın yolını

[2803] geçüpdi: geçüpdir KM.
[2804] egleme: saḫlama GH.
[2805] ṣora: ṣoñra KM.
[2806] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2807] olupdı: olupdır KM.
[2808] civāndı: civāndır KM.
[2809] olupdı: olupdır KM.
[2810] iderem itgilin: bari eyle KM.
[2811] düşesen: düşme KM.

Daḫı ʿammin gelebilmez ṣalupdılar ḳolını[2812]

Kömeklerim[2813] ḳırılup dād-ḫˇāhsız ḳaldın
Elinʿammüden üzüldi penāhsız ḳaldın

O dem[2814] vedāʿ ḳılup ʿıtretin imām-ı enām
ʿİnānı döndürüben ẕü'l-cenāḥa virdi lecām

İmām-ı kevn ü mekān gösteren zamān-ı mehmīz
Açup cenāḥın o ḥayvān besān-ı ṭāyir-i tīz

Özin yitürdi ṣufūf-ı muḫālife bī-pāk
Çeküp ʿinānını ol bir güzīde-i levlāk

Ḳılup neẓāre o deryā-yı leşker-i Şāma
Bu fikre düşdi ki hüccet yitürsün itmāma

[270b] Açup besān-ı ricz-i pādişāh-ı mülk-i celāl
O[2815] ḳavme eyledi gūyā bu diller ile maḳāl[2816]

99

Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā Ḫaẓe-lehümüllāh[2817]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Ey ḳavm-i bī-pervā bilin men mülk-i dīn Dārāsıyam
Cāh ü celālet çarḫının mihr-i cihān-ārāsıyam

Menden götürmüş revnaḳın berçīn ü hem bir āsmān
Ḳuṭb-ı revāḳ-ı aḫżarın çün Mescidü'l-Aḳṣāsıyam

Almış ṭarāvet ẕevḳini benden ʿarūsān-ı çemen
Dīn-i mübīn gülzārının bir lāle-i ḥamrāsıyam

Şehbāz-ı evc-i ʿizzetem ecmāʿ-ı rifʿat menzilem
Beş gün bu cāh-ı pestde Ḳāf-ı belā ʿanḳasıyam

Māhiyyetimdir ʿillet-i ġā-i gül-i māsivā

[2812] ṣalupdılar ḳolını: gözetleme yolını GH.
[2813] kömeklerim: gölgelerim KM.
[2814] o dem: ġaraż GH.
[2815] o: ol KM.
[2816] maḳāl: ḫiṭāb GH.
[2817] Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā Ḫaẓe-lehümüllāh: Ricz-i Ḫˇāndan-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām

Maʿlūl içün hem ʿilletim hem bāʿiṣü'l-inṣāsıyam

Taḫḳik-i nefsü'l-emrde bir cevheriñe ʿālem-i ʿarż
İksir-i feyż-i raḥmetin bir kenz-i lā-yefnāsıyam

Olmuş vücūdımla menim encām-ı ʿālem bir ḳarār
Maṣnuʿ-ı ṣunʿ-ı ṣanʿın ʿālemde rabbü'n-nāsıyam

Naẓm-ı niẓām-ı ʿālemin icrā-yı ḥükmi bendedir
Taḳdir-i ḥükm-i ḫālıḳın hem cāri vü mecrāsıyam

Menden gelüpdir ser-be-ser mevcūda aḳsām-ı nüfūs
Feyyāż-ı aṣl-ı ḳudretin dünya vü mā-fīhāsıyam

Bezm-i tecridün gelüp ʿunṣūr-ı libāsın giymişem
Lākin maḳām-ı ḳurbda levlāk-ı müṣteṣnāsıyam

Mensiz ʿuruc itmez melek mensiz dolanmaz nü felek
ʿArş-ı ilāhi lengeri cinn ü beşer mevlāsıyam

Ceddimdi[2818] şāh-ı *Lā-fetā*[2819] hem şaḥne-i deryā-yı ʿaşḳ
ʿAşḳ-ı ḥaḳīḳat kenzinin bir gevher-i yek-tāsıyam

Nūrımdan almış pertevin fānūs-ı gerdūn ḳıyās
Şāh-ı Necef deryāsının bir[2820] lüʾlüʾ-i lālāsıyam

Cāh ü celāl ü rütbede men hārdayam Ādem hārda
Aṣl-ı vücūd-ı Ādemin men *ʿalleme'l-esmā*[2821]sıyam

Şānımda vardır Nūḥdan tercīḥ ü rücḥānam menim
Felekü'n-necāt ümmetem dīn ʿurvetü'l-vüṯḳāsıyam

[271a] Yoḳdur Ḫalīle nisbetim maḥbūb-ı kūy-ı ḫulletim
Ḫalāḳ-ı ḥayy-ı dāverin esmāʾü'l-hüsnāsıyam

Maḳṣūd-ı aṣl-ı *Kün fe-kān*[2822] nūr-ı Ḫudā-yı lā-mekān
İslāmın ey Firʿavnıyān deryā yaran Mūsāsıyam

Yoḳ daḫlı Mūsānın baña tapmış benimlen iḫtişāṣ
Mendendi[2823] ʿayn-ı miʿceri çünkü yed-i beyżāsıyam

Yā Rābb keyfe *Yuḥyi'l-mevtā* diyen demde Ḫalīl

[2818] ceddimdi: ceddimdir KM.
[2819] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[2820] bir: ter KM.
[2821] "Âdem'e isimlerin hepsini öğretti." (Bakara/31)
[2822] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[2823] mendendi: mendendir KM.

İḥyā-yı nefs-i ṭayr içün men *Muḥyi'l-mevtāsıyam*[2824]

İsḥāḳ ü İsmāʿīlden eşref menem ẕebḥ-i ʿaẓīm
Ḥaḳḳın ṣafā vü zemzemi hem Mekke vü nisāsıyam

Sīnemdi[2825] Ḳurʾān defteri ʿilm-i ledünni maẓharı
Tenzīl ü menzilün belī Yāsin[2826] ilen Ṭahāsıyam

Aṣl-ı ḥaḳīḳatda menem Ḳurʾān-ı menzil bāṭını
Lafẓ-ı Yüridullāhda mışdaḳ-ı taṭhirāsıyam

Şānımda nāzildir menim *Ecrü'l-mevvedet*[2827] āyesi
Ol āye-i Meşhūrenin maẓmūn-ı fi'l-ḳurbāsıyam

Ser sūre-i Furḳānda bir pür-delālet āye var
Ol āyetin hem ẓāhiri hem bāṭını maʿnāsıyam

Sıbṭı'n-nebiyyü'l-müʾtemīn aḫü'l-imāmü'l-mümteḫīn
Yaʿni Ḥüseyn ibn ʿAlī kerb ü belā tenhāsıyam

Gitmiş celāl ü şevketim artuḳdı[2828] derd-i miḥnetim
Şehrü'l-ḥarāmın ẓulm ilen maḳtūl-i ʿĀşūrāsıyam

Alduz[2829] şecāʿ-ı nāsımı nā-kām ḳılduz[2830] Ḳāsımı
Öldürdiñiz ʿAbbāsımı ser-geşte-i sevdāsıyam

Doġrandı yār ü yāverim ḳoynumda ḳaldı ellerim
Öldi kefensiz Ekberim tā vaṣlının cüyāsıyam

Ey ḳavm-i pür-teẕvīr ü ġış ne Rūm ü zengim ne Ḥabeş
Yandım susuzdan el-ʿaṭş rūz-ı cezā saḳāsıyam

Giymiş ʿıyālim ḳaralar ḳan aġlar ol bī-çāreler
Sīnem açup fevvāreler biñ çeşme ḳan deryāsıyam

Maḥşerde sen ir[2831] dādıma çoḳdır günāhım yā Ḥüseyn
Servi riyāż-ı mātemin bir Ḳumrī-i şeydāsıyam

[2824] "Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki, o ölüleri de elbette diriltecektir." (Rūm/50)
[2825] sīnemdi: sīnemdir KM.
[2826] yāsin: ṭāsın GH.
[2827] "De ki: "Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum." (Şūra/23)
[2828] artuḳdı: artuḳdır KM.
[2829] alduz: aldıñız KM.
[2830] ḳılduz: ḳıldıñız KM.
[2831] ir: yit GH.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp riczin server-i feriştāh-i ḫadm
Ne gördi yoḫdı ḳoşundan[2832] cevāb ü lā vü naʿm

[271b] Çeküp şalābet ilen naʿra-i her bir aṣā
Özin urup ḳoşuna yādigār-ı Şīr-i Ḫudā

Bölükleyüp ḳoşunı bükdi fevci çün ṭomar
Şerār-ı tīġ ile cān-ı ʿadūya urdı şerār

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

O taḫt-ı mülk-i dīnin tāc-dārı
ʿAliyyü'l-Murtażānın yādigārı

Açup ser-pençesin mānend-i şehbāz
İderdi tīġı evc-i çarḫa pervāz

Ḳılanda farḳ-ı aʿdāya işāre
Ṣanardı kim yaġar gökden şerāre

Çekende naʿra-i Allāh-ı Ekber
Eserdi titrerdi çarḫı felekler

Elinde ẕülfiḳār-ı tīz-i berrān
İdüp ḳandan çöli deryā-yı ʿummān

O[2833] deryāda bedenler nīm-i cānlar
Aḳardı rūd-ı Ceyḥūn gibi ḳanlar

Kesik başlar o deryānın ḥabābı
Batup ḳalḳardı hemçün murġ-ı ābı

Aşup efġan sesi evc-i felekden
Nem-i ḫūn geçdi kāv ilen semekden

Ten-i aʿdāy-ı dīn üst üste her yan
Olurdı dem-be-dem ḫāk ile yeksān

Diridi ol imām-ı ʿālem-ārā
Elā yā eyyühe'l-ḳavmü's-sükārā

Bu ṣaḥrāda bugün ey çeşm-i pür-şūr
Ḳoparam[2834] maḥşeri bī-nefḫa-i Ṣūr

[2832] yoḫdı ḳoşundan: ḳoşundan yoḳdur KM.
[2833] o: ol KM.
[2834] ḳoparam: ḳoparıram KM.

Elimdir ḳudret-i mecmūʿ-ı ḳahhār
Ḳılıncım ḳābıż-ı ervāḥ-ı küffār

Gerekdir eyleyem ey ḳavm-i ʿudvān
Sizi yek-ser şerār-ı nār-ı nīrān

Bilin ey leşker-i bī-dīn ü gümrāh
Muʿīnimdir ʿAlī imdādım Allāh

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu sehm ü ṣavlet ilen zāde-i Şeh-i[2835] Merdān
Tökerdi başları ḫāk-i siyāhe çün bārān

[272a] 50 Degende kelle-i aʿdāya ẕülfiḳār-ı dü-ser
Yarardı eshel-i vech ile tā dü el kemer

Basup biri birini deste deste ḫayl-i sipāh
Ḳaçardı her ṭarafa miṣl-i külle rübāh

O ḥay ü hüyde ne gördi şeh-i[2836] zamān ü zemīn
Olupdı rāst-ı dem-i ẕülfiḳāra Şimr-i laʿīn

Görende Şimri elin ṣaḳladı imām-ı ümem
Buyurdı ḳorḳma laʿīn men seni uran degilem

Çekil kenāre sen ey fırṣata baḳan ẓālim
Atam ʿAlī evini ẓulm ilen yıḳan ẓālim

55 Dayanma git seni bu ẕülfiḳār ṣaġ ḳoymaz
Yaralı sīneme ey çekmeli çıḳan ẓālim

Bakup Ḥüseyne ṭaraf Şimr-i dūn-ı bī-īmān
Didi meger ne mürüvvetdi[2837] ey imām-ı zamān

Bu kīne-bende sen inṣāf ilen medār idesen
Ne raḥmdır ki talṭif yolın şiʿar idesen

Baḳanda Şimre imām-ı mübīn çeküp bir āh
Buyurdı ey olan āl-i peyembere[2838] bed-ḫˇāh

Budır sebeb seni öldürmege elim gitmez
Kesende başımı hīçkes senin teg incitmez

[2835] şeh-i: şāh-ı KM.
[2836] şeh-i: şāh-ı KM.
[2837] mürüvvetdi: mürüvvetdir KM.
[2838] peyembere: peyġambere KM.

Bu başı kesmege sen gibi şaḳḳı dehr olmaz
Kesen çoḳ olsa da bil ḫançerinde zehr olmaz

Çoḫ[2839] özgeler utanur rāz ile niyāzımdan
Velī senin gibi naḥr eylemez boġazımdan

O dem[2840] şahenşeh-i[2841] dīn tāc-dār-ı yevm-i maʿād
İdüp teraḥḥum ilen Şimri ḳatlden āzād

Urup dü-bāre özin ceyş-i āl-i Süfyāne
Dem-i ḥüsām ile ḳan yaġdırdı meydāne

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Elinde tīġ-i raʿd āsā o[2842] server Şīr-i Yezdān teg
Çekerdi naʿra-i Allāh-ı Ekber Şāh-ı Merdān teg

Ḳılanda cümle aʿdāya ṣalurdı lerze dünyāya
Töküp ḳanlar o ṣaḥrāya iderdi baḥr-ı ʿummān teg

[272b] Gelende tīġi cevlāne dutup berḳ-i dıraḥşāna
Töküp baş saṭḥ-ı meydāna pey-ā-pey kūy-ı çevgān teg

O şīr-i bīşe-i hicā ḳurup bir maḥşer-i ʿuẓmā
Yarardı ṣafları deryā yaran Mūsā ibn ʿİmrān teg

Dem-i tīġin çekāçāki ḳılup ger kūş-ı eflāki
İdüp ḳan merkezi ḫāki ruḫı laʿl-i bedeḫşān teg

O şāh-ı bī-mededkāre degüp yüz altmış yāre
Ḳızıl ḳan miṣl-i fevvāre aḳardı seyl-i yārān teg

Yanup cānı bu miḥnetden ṣuṣuzlıḳ ṣaldı ṭāḳatden
Dolanmazdı ḥarāretden dili aġzında büryān teg

Diridi yoḫdı[2843] ġam-ḫˇārım ḳırılmış yār ü enṣārım
Gel ey ḳolsuz ʿalem-dārım meni baş baġrına cān teg

Bugün bir dād-ḫˇāhım yoḳ ġarībim hīç penāhım yoḳ
Ṣuṣuz ölem günāhım yoḳ keserler teşne ḳurbān teg

[2839] çoḫ: çün KM.
[2840] o dem: ġaraż GH.
[2841] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2842] o: ol KM.
[2843] yoḫdı: yoḳdur KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İdüp ḳıtāl-ı şedīd ibn Ḥaydar-ı Kerrār
ʿİnān-ı tevseni çekdi özin çıḳardı kenār

Kenārıda nefesin aldı ṭutdı bir ārām
Dü-bāre ḳıldı ḫiṭāb ey gürūh-ı Kūfe vü Şām

Meger nolup yıḳılupsuz[2844] bu deşte māl-ā-māl
Peyember[2845] ʿıtretinin ḳanını bilüpsüz[2846] ḥelāl

Nedir günāhım eyā Kūfiyān-ı bed-āyin
Bu ḫaste cismimi ḳan ile ḳılmısuz[2847] rengin

Ḥüseyn-i Fāṭıma ferzend-i şāh-ı Miʿrācım
Revāḳ-ı meẕheb ü dīne sirāc ü hācım

Ḫayāl idin ne imāmım ne ḳuṭb-ı īmānım
Peyember[2848] ümmetiyem āḫiri müselmānım

Eger[2849] ki bir ʿArabım ey cemāʿat-i gümrāh
Dilimde kim diyerem *Lā İlāhe İllallāh*[2850]

Diyin görem ki müselmānlıġın güvāhı nedir
Bu ḳırḳ nefer ṣuṣuz ʿavratların günāhı nedir

Bugün elimden alupsuz[2851] temām-ı yāverimi
ʿİlāve yedi nefer nev-civān birāderimi

Ṣalupdı[2852] ẓulmıñız aḫṭār-ı ʿāleme yası
Fırātın üste ṣuṣuz öldürürsüz[2853] ʿAbbāsı

[273a] Ṭoyunda Ḳāsımın eylüp ḫınāsını al[2854] ḳan
ʿAlī-yi Ekberi leb[2855]-teşne kesmisüz[2856] ḳurbān

Şüküfte güllerimi ẓulm ilen ḫazān eyledüz[2857]

[2844] yıḳılupsuz: yıḳılıpsıñız KM.
[2845] peyember: peyġamber KM.
[2846] bilüpsüz. bilipsiñiz KM.
[2847] ḳılmusuz: ḳılmışıñız KM.
[2848] peyember: peyġamber KM.
[2849] eger: dutun GH.
[2850] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[2851] alupsız: alupsıñz KM.
[2852] salupdı: salupdır KM.
[2853] öldürürsüz: öldürdüñüz KM.
[2854] eylüp ḫınāsını al eyleyüp ḫınāsın KM.
[2855] leb: - KM.
[2856] kesmisüz: itmişsiñiz KM.
[2857] eyledüz: eylediñiz KM.

ʿAlī-yi Aṣġarımı oḳlara nişān eyledüz

Men imdi bir neferim bir de ḳırḳ nefer ʿavrat
Besimdü[2858] her ne ḳadar virmisüz[2859] ġam ü zillet

Ne ḳadar yāre baña urmısuz[2860] ḳabūlümdir
Rıżā olan bu belāya dili melūlümdir

Siz ile şarṭ eyledim ey cemāʿat-i bī-ʿār
Ḳurʾānda ḥaşrde divān-ı ḳahrını ḳahhār

O[2861] günde sizler içün maġfiret suvāl iderem
ʿAlī-yi Ekberimin ḳanını ḥelāl iderem

Bu Kerbelāda olan āh ü vāya and içerem
ʿİlāve Ḳāsım ü ʿAbbās[2862] ḳanını geçerem

Bu ḳadar ẓulmlerin iddiʿāsın eylemezem
Civān ölenlerimin ḳanın hergiz istemezem

Yaḳamdan el götürün yol virin girü dönem
Ḥabeş diyārına yā Rūma yā Frenke gidem

Temām-ı dāḫil olun siz Yezīd iṭāʿatine
Ḳoyun meni giderem ḫārici vilāyetine

Töküp gidem bu beyābanda māl ü devletimi
Çekem kenāre yanımca ʿıyāl ü ʿıtretimi

Diyende bu sözi sıbṭ-ı peyember aʿdāya
Ne gördi başının üstünde düşdi bir sāye

Baḳanda sāye ṭaraf pādişāh-ı ʿarş-ı ḳabāb
O sāye ṣāḥibi ḳıldı bu diller ile ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

ʿAcz ile eşḳiyālara yalvarma yā Ḥüseyn
Bu ḳavm-i bī-ḥayālara yalvarma yā Ḥüseyn

Ḳan aġlaşur temām-ı melekler fiġānıña
Ahın irişdi göklere yalvarma yā Ḥüseyn

[2858] besimdü: besimdir KM.
[2859] virmisüz: virmişsiñiz KM.
[2860] urmısuz: urmışsıñız KM.
[2861] o: ol KM.
[2862] ʿAbbās: ʿAbbāsın KM.

İmdāda gelmişem melek-i nuṣretim aġa
Hergiz sipāh-ı kāfire yalvarma yā Ḥüseyn

Emr eyle başın üzre açam perr ü bālımı
Çek ẕülfiḳārı leşkere yalvarma yā Ḥüseyn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[273b] Baḳup hemān melege şāh-ı meẕheb ü millet
Bu nevʿ virdi cevāb ey feriştāh-ı nuṣret

Bugünkü gün baña fetḥ eylemek ne lāzımdır
Uçup göñül ḳuşı bezm-i viṣāle ʿāzimdir

Dutum bu leşkeri ḳıldım temām zīr ü zeber
Ne fāʾide ki dirilmez civān ʿAlī-yi Ekber

Eger ḳırılsa temāmen bu ḳavm-i kīne esās
Daḫı dirilmeyecek ḳolları düşen ʿAbbās

Dü-bāre ʿarż eyledi sıbṭ-ı Muṣṭafā melek
Böyle muḳarrer idüp ḫālıḳ-ı semā vü semek

Ezel selām diyüp soñra ʿarż idem peyġām
Ġam eyleme buyur bir ḥayy ü ḳādir ü ʿallām

Ger istesen bu dem ey Cebreʾīlin aġası
Dirildirem yüce boylı vefālı ʿAbbāsı

Oġul firāḳı eger cānıña ṣalupdı[2863] şerer
Mükedder olma dirilsün civān ʿAlī-yi Ekber

Ölen civānlarıña ḥükm idüm[2864] dirilsünler
Ṭurup temām-ı ṣaḥābe ḥużūra gelsünler

Dūn-ı Medīneye cāh ü celāl ü ʿizzet ilen
Sekīne Şimr eline düşmesün meẕellet ilen

O[2865] Kerbelāda olan Şimr ḫançer ile ḳatil
Cevāb virdi ki ey peyk-i ẕü'l-celāl-ı celīl

Yitür bu ʿarżımı maḫbūbıma yoḫdı[2866] ġamım
Bu Neynevāda ṣuṣuz cān virenlerime ḳasmım

[2863] salupdı: salupdır KM.
[2864] idüm: ideyem KM.
[2865] o: ol KM.
[2866] yoḫdı: yoḳdur KM.

Biñ Ekber adlı oġul pāre pāre doġransa
Sekīnenin ḳolı baġlı zincīre baġlansa

Berāberimde ṣuṣuz öldi altı ḳardaşım
Kesilse ḥançer-i ẓulm ile teşne-leb başım

Muḥabbet ʿālemidir olmanam perīşān-ı ḥāl
Gerek belā çeke ʿaşḳ ehli isteyende viṣāl

Ḳabūlüdür bu belālar men dil-efkāre
Cezāda raḥm eylesün ümmet günāhkāre

İdüp vedāʿ-ı melek ḳıldı āsmān-ı ʿurūc
Naẓar ṣalup ḳoşuna ol semā-i ẕāt-ı burūc

[274a] Dü-bāre eyledi ʿazm-i ḳıtāl ḥayl ü sipāh
Ne gördi berr ü beyābān ü deştden nāgāh

Başında çādıra çegninde müşk bir ʿavrat
Diyer o leşkere ey ḳavm-i şūm-ı bed-fıṭrat

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Kimdir bu çölde ḳanına ġalṭān olan diyin
Üç gün ṣuṣuz cigeri ḳan olan diyin

Bir yār ü yāveri ḳırılan var işidmişem
Bes ḳanġıdır o ḫānesi vīrān olan diyin

Sulṭāna teşne kām ü şehenşeh-i[2867] dil-kebāb
Güyā ʿacūze ʿavrata ḳıldı böyle ḫiṭāb

Sen aḫtaran o bī-kes ü bī-ḫanımān menem
Beş oġlı pāre pāre susuz doġranan menem

Vīrān olup evi ḳapusı baġlanan ġarīb
Ḥasret ḳalup Fırāta ṣuṣuzdan[2868] yanan menem

ʿAvrat baḳanda ḥażrete bā çeşm-i eşk-bār
ʿArż itdi ey olan ġam-ı endūhı bī-şümār

Ḳalbimde āh ü nāle-i yā hü getürmişem
Sen cān virende yolmaġa gīsū getürmişem

Çoḳ ıssıdır hevā cigerin yandı ey ġarīb
Al nūş ḳıl ne yaḫşı serin ṣu getürmişem

[2867] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2868] susuzdan: ṣuṣuzluḳdan KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı server-i dīn ey żaʿife-i nālān
Ne bildin ehl-i cefā öldürir meni ʿaṭşān

Żaʿīfe ʿarż eyledi ey ġārīb-i dil-ḫaste
Ḳabīlemiz bu ḥavālidedir Fırāt üste

Üçüncü gündi[2869] bugün bir şeh-i[2870] ʿaẓīmü'ş-şān
Ḳabīleyi dolanur ṣubḥ u şām nāle-künān

Giyüpdi egnine ḳara olup giribān çāk
Gezer bu çölleri ġam-nāk dīdesi nem-nāk

Diridi bir şeh-i[2871] bī-aḳraba ḳaldı yalıñız[2872]
Bu çölde ẓulm ü cefā ile öldürürler ṣuṣuz

Buyurdı şāh-ı[2873] ʿArab ey żaʿīfe-i dīndār
Nişānesi nedir ol şaḫṣın eylegil[2874] iẓhār

Didi ʿacūze geçen demde ḫalḳ arasından
Eser göründi başında ḳılıc yarasından

[274b] Diridi bu sözi bī-iḫtiyār[2875] aġlardı
Anıñ fiġānı zemīn ü zamānı dāġlardı

Cefā eliyle daġılmış celāli oġlum vāy
Ḳalan zamānede başı belālı oġlum vāy

Yanan dudaġı ṣuṣuzdan cigerleri alışan
Fırāt ṣuyuna ḥasret yaralı oġlum vāy

Getürmişem bu ṣuyı imdi ey şeh-i[2876] ʿaṭşān
İçüp duʿā ile men bī-kesi Ḫudā-yı cihān

Aġalarıma yitürsin görüp olam dil-şād
O[2877] pīşvāları görmekdi[2878] çünkü mende murād

Buyurdı server-i Baṭḥā aġaların kimdir

[2869] gündi: gündür KM.
[2870] şeh-i: şāh-ı KM.
[2871] şeh-i: şāh-ı KM.
[2872] yalñız: yalḳuz GH.
[2873] şāh-ı: mīr-i GH.
[2874] eylegil: itgilin GH.
[2875] bī-iḫtiyār: bī-ḥisāb KM.
[2876] şeh-i: şāh-ı KM.
[2877] o: ol KM.
[2878] görmekdi: görmekdir KM.

Beyān eyle görem pīşvaların kimdir

Didi ʿacūze[2879] aġamdır şehenşeh-i[2880] ümmet
Gözüm ḳalupdı[2881] anıñ gül cemāliñe ḥasret

Adı Ḥüseyndi[2882] ceddi cenāb-ı peyġamber
Bir oġlı var aġamın ismidir[2883] ʿAlī-yi Ekber

Saña fedā men olam ey ġarīb ü bī-ġam-ḫˇār
Daḫı nişānı budır Zeyneb adlı bacısı var

Çoḳ āşikār diyem[2884] ey olan belākeş-i nās
Atāsı sāḳi-i kevs̱erdi[2885] ḳardaşı ʿAbbās

Buyurdı server-i dīn derdiñe devā oldı
Daḫı ġam itme ata maṭlabın revā oldı

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Sen isteyen imām-ı zemīn ü zamān menem
Ṣaḥrā-yı Kerbelāda olan baġrı ḳan menem

Peyġamber oġlı Fāṭıma dürdānesi Ḥüseyn
Şehzāde Ekber oġlı ṣuṣuz doġranan menem

ʿĀlemleri ḳoyan gözi yaşlı zamānede
Ḳumrī muṣībetinde olan nevḥa-ḫˇān menem

100

Meclis-i Çehārüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Yezīd-i Baṭḥā Veledi'z-Zinā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Rezm-i[2886] nigār-ı feżāya-yı deşt-i Kerbelā
İdüp bu nevʿ hüner dāsitānını imlā

Çün sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār seyyid-i Baṭḥā
Zemīn-i Māriyede ḳaldı yekk ü tenhā

[2879] didi ʿacūze: ʿavrat didi KM.
[2880] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[2881] ḳalupdı: ḳalupdır KM.
[2882] Ḥüseyndi: Ḥüseyndir KM.
[2883] ismidir: adıdır GH.
[2884] olan: budur GH.
[2885] kevs̱erdi: kevs̱erdir KM.
[2886] bezm-i: raḳm-ı KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[275a] Beden yaralı ciger teşne[2887] gözyaşı ḫūn-āb
Durup muḳābil-i serde eyliyordı ḫiṭāb

Yitürdi ẓulmıñız ey ehl-i Kūfe cāna meni
ʿAḳīḳ teg boyadupsuz[2888] bu çölde ḳana meni

Yaraluyam suṣuzım teşneyem müselmānlar
Kebāb ider bu ṣuṣuzlıḳ çeküp zebāne beni

Fırāta ḥasret ilen gözlerim baḳar ölürem
Bu ḳısm eylemeyin oḳlara nişāne beni

Dolanmıyor dilim aġzımda çoḳ yanup cigerim
Bu nevʿ ḳoymayın ey ḳavm yana yana beni

Virin baña bir içim ṣu daḫı kesin başımı
Çoḳ ḥasretim yitürin Ekber-i civāna beni

İden zamān bu maḳālatı şāh-ı teşne-lebān
Degüp biri bire sükkān-ı ʿālem-i imkān

Baḳup ne gördi ġarībe ʿalāmet oldı ẓuhūr
Diyer bu dilleri Cibrīl elinde cām-ı bilūr

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yalvarma eşḳiyālara ey şehsüvār aġa
Üç gün ṣuṣuz ḳalan cigeri dāġ-dār aġa

Iḫtār-ı ʿālemi bürüyüp vā Ḥüseyn sesi
Az ḳaldı şūr-ı maḥşer ola āşikār aġa

Saḳā olup bugün mana[2889] ġam çekme Cebreʾīl
Rāżı degil bu ẓillete perverdigār aġa

Doldurmışam bu cāmı şarāb-ı ṭaḫūrdan
Āl eyle nūş-ı cān yüregin çoḳ yanar aġa

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görüp bu ḥāleti sulṭān-ı teşne-kām Fırāt
Zebān-ı ḥāl ile Cibrīle söyledi heyhāt

[2887] teşne: dāġlı GH.
[2888] boyadupsuz: boyadupsıñz KM.
[2889] mana: saña KM.

Ne var gözimde Fırātın ṣuyı ne cām-ı billūr
Ne *selsebīl*[2890] gerekdir vü ne şarāb-ı ṭahūr

Ṭolupdı[2891] sīneme sevdā-yı ʿaşḳ māl-ā-māl
Belī yanar yüregim istiyor zülāl-i viṣāl

Bu çölde imdi men ölem ġarīb ü teşne-ciger
Apar bu cāmı vir içsün ʿAlī-yi Ekber

Yitür[2892] bu cām ṣuyı bir güẕide-i nāsa
Ḳabaḳca[2893] Ḳāsım-ı nā-kāma ṣora[2894] ʿAbbāsa

[275b] Atam ṣaḥābesidir çoḳ çeküp yolunda cefā
Ḥabībe vir ṣuyı menden yitür selām duʿā

ʿUrūc ḳıldı çün ol ṭāyir-i revāḳ-ı felek
Velī dü-bāre nüzūl eyledi bir ayrı melek

Selām-ı Ḥaḳḳı yitürdi o şāh-ı Baṭḥāya
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ismi ʿarşa pirāye

Eyā olan ten-i mecrūhı ḳanına ġalṭān
Bu nevʿ ilen buyurur ḫālıḳ-ı zemīn ü zamān

Bugün de itmemişiz sizlere maḥtūm
Ne düşmeyüp sebeb-i ḳatl-i lāzım ü melzūm[2895]

Ger istesün[2896] olasın pādişāh eyle duʿā
İdem ḫayāli seniñçün şefeḳat ile ṭola

Şehīd olanlarına tāzeden ḥayat virem
Ḫalāṣ idüp bu belādan saña necāt virem

Temām-ı ʿālem-i imkāna olgilin sulṭān
Ne irmesün[2897] bu celāle cezā güni noḳṣān

Zebān-ı ḥāl ile ol neyyir-i sipihr-i celāl
İdüp hemān melek ile böyle suvāl ü cevāb

Egerçi[2898] pādişeh[2899] oldum ḫazāneʾem ṭaġlar

[2890] "Bu orada bir pınardır ki, adına ''selsebil'' derler." (İnsan/18)
[2891] tolupdı: tolupdır KM.
[2892] yitür: apar GH.
[2893] kabaḳca: evvelce KM.
[2894] ṣora: ṣoñra KM.
[2895] ḳatl-i lāzım ü melzūm: ḥaşr-ı lāzım ü merṣūm GH.
[2896] istesün: istersin KM.
[2897] irmesün: yitmesün GH.
[2898] egerçi: dutum ki GH.

Başım kesilmese men bī-nevāya kim aġlar

Cihānda pādişeh[2900] olsam dirilmez[2901] ʿAbbāsım
Muḥarrem ayı ḳara kim giyüp ṭuta yasım

Eger kesilmese başım şuşuz bu ʿālemde
Yanar günāh ile bu[2902] şīʿalar cehennemde

Alupdı[2903] ceẕbe-i yār iḫtiyārımı ölürem[2904]
Kemāl-i şevḳ ile cānān ḥużūrına gelürem[2905]

Dü-bāre[2906] ʿarż eyledi ol melek eyā mevlā
Sebeb nedir ki diyersin bu ḳadar vāveylā

Eger senin ġarażun[2907] vaṣl-ı yāre irmekdir[2908]
Buyur ki bes bu nice āh ü nāle itmekdir

Buyurdı server-i sulṭān-ı ʿālemin gūyā
Bu nāle eylemegim eylemek degil bī-cā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bülbül girende şaḥn-ı gülistāna nāz ider
ʿĀşıḳ irende[2909] menzil-i cānāna nāz ider

[276a] Bir vaḳt olur sürūr irir[2910] ḳalb-i ʿāşıḳa
Vecdinden aġlayup baḳar her yana nāz ider

Eṭrāf-ı şemʿi çoḳ dolanur mevsim-i viṣāl
Başda hevā-yı vaṣl ile pervāne nāz ider

Taḫt-ı celālet üzre çıḳan demde şevḳden
Maʿlūmdır ki mūr Süleymāna nāz ider

Hengām-ı vaṣl şuʿlelenür nār-ı iştiyāḳ
Ḳalḳar şerāre sīne-i sūzāna nāz ider

[2899] pādişeh: pādişāh KM.
[2900] pādişeh: pādişāh KM.
[2901] dirilmez: dirilse KM.
[2902] ile bu: eyleyen KM.
[2903] alupdı: alupdır KM.
[2904] ölürem: elden GH.
[2905] gelürem: gidirem GH.
[2906] dü-bāre: ikinci KM.
[2907] ġarażun: murādın KM.
[2908] irmekdir: yitmekdür GH.
[2909] irende: yitende GH.
[2910] irir: yiter GH.

Maḥbūbdan irende[2911] belā öz ḥabībine
Aġlar gözi güler yine mestāne nāz ider

Yoḳ sīnemin bu oḳ yāresinden şikāyeti
Ẓāhirde belki[2912] nāvek-i peykāne nāz ider

Her ḳadar aḳsa ḳan yaradan cānım incimez
Gül peykerim aḳanda ḳızıl ḳana nāz ider

Men geçmişem bugün bir oġuldan ki kāküli
Gülzār içinde sünbül ü reyḥāna nāz ider

ʿAbbāsımı ḳabaḳca[2913] fedā virmişem şuşuz
Ṭopraḳlar üste mihr-i dıraḫşāna nāz ider

Ḳıldım Mināda Ḳāsımı meẕbūḥ-ı kūy-ı yār
Her ġonce yāresi gülü ḫandāna nāz ider

Şükrāne virmişem daḫı bir şīr-i ḫˇāreyi
Al ḳan içinde imdi de pestāne nāz ider

Biñ cāndan ötrü nāle çeküp aġlamaz Ḥüseyn
Maṭlab budır ki ḳadir-i sübḥāne nāz ider

Ḳumrī açanda dürc-i kelām-ı güher feşān
Her dürr-i naẓmı laʿl-i bedeḫşāne nāz ider

Herkes ola zamānede meddāḥ-ı Ehl-i Beyt
Rifʿatde farḳı efser-i keyvāne nāz ider

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż temāma irenden[2914] şora[2915] cevāb ü suʾāl
ʿUruc ḳıldı melek göklere açup perr ü bāl

İmām ü kevn ü mekān baḳdı ceyş-i ʿudvāne
Açup lisān-ı ricz sesledi dilīrāne

[2911] irende: yitende GH.
[2912] belki: - KM.
[2913] ḳabaḳca: evvelce KM.
[2914] irenden: yitenden GH.
[2915] şora: şoñra KM.

101

Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā[2916]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

[276b] 1 Ey nār-ı nirān ehli men taḫt-ı vefā sulṭānıyam
Çarḫ-ı celālet burcunın bir[2917] żū-i māhtabānıyam

Dürdāne-i kenz-i bedi serv-i gülistān velā
Gülzār-ı āl-i Ḥaydarın raʿna-i[2918] gül ḫandānıyam

Ẓāhirde[2919] şan ü rifʿatim kā'ş-şems-i fī ḳuṭbü's-semā
Aṣl-ı nesebde Hāşimi elḳabda ʿİmrānıyam

Şems-i nübüvvetden ḳılan nūr-ı imāmet iḳtibās
Evc-i veṣāyet ʿarşına bir aḫter-i nūraniyem

5 Māhiyyetimdir aṣl-ı nūr envār olur menden[2920] ẓuhūr
Ḫatem riṣālet vāriṣi şāh-ı rüsl cānānıyam

Men ʿālem-i imkān içün[2921] muḥkem ḥışārım dīn içün
Ḥışn-ı ḥasīn-i milletin merṣūṣ olan bünyānıyam

Iḳṭar-ı dehr içre yaḳīn mendendi[2922] istiḥkām-ı dīn
Ḥablü'l-metīn[2923] ümmetim islām-ı pestiyānıyam

Her mümkināt ü maḥluḳ menden tapup naẓm ü nasıḳ
Gülzār-ı īmāna şefīḳ dīn-i mübīn erkānıyam

Bezm-i vüfūd-ı ʿāleme maḳṣad menem ādem-i ṭıfl
Adım ne bilki ʿālemin men bāʿiṣü'l-imkānıyam

10 Menden Neciyullāh olup ṭūfānda Nūḥ nevḥa-ger
Keştī-i Nūḥa lengerim hem vāriṣ-i ṭūfānıyam

Men olmasaydım Yūnusa zindān olurdı baṭn-ı ḥūt
Küll-i iḫtiyār-ı ḫālıḳım hem maṣdar-ı fermānıyam

[2916] Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā: Ricz-i Ḫʿāndan-ı Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām GH.
[2917] bir: - KM.
[2918] raʿna-i: Rabbena KM.
[2919] ẓāhirde: ẓāhirdür KM.
[2920] olur menden: ol mesnedindi GH.
[2921] içün: ārā GH.
[2922] mendendi: mendendir KM.
[2923] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)

Ḳıldım Ḫalīlullāha men ʿālemde nārı gülsitān
Çün ʿālem-i ebdāʿda Ḥaḳḳın gül-i bostānıyam

Ẕerrāt-ı nūrımdır menim nūr-ı vücūd-ı enbiyā
Müşkilde her peyġamberin men derdinin dermānıyam

Aṣl-ı ḥaḳīḳatde menim nūr-ı tecellī e'l-cebel
Mūsāyı medhūş eyleyen envār-ı ḳudret kānıyam

Nūr-ı vücūdımdır ḳılan ʿAbbāsı dār üste ḫalāṣ
Miftāḥ-ı ebvābü'l-Hüdā her müşkilin āsānıyam

Şānımda üç yüz āye[2924] var baṭn-ı kelāmullāhda
Ḫallāḳ-ı ḥayy-ı dāverin bir sūre-i furḳānıyam[2925]

Ḳadr ü celāl ü cāhıma şāhiddi[2926] Ḳurʾān āyeti
Ḳurʾān-ı nāṭıḳ oġluyam nāṭık Ḫudā Ḳurʾānıyam

[277a] Evvel Ḫudāya bendeyem mecmūʿ-ı maḫlūḳa Ḫudā
Agāh olun her enfese āfāk-ı Rabb nişānıyam

Mendendi[2927] rabbü'n-nevʿ içün kāmil-i kemāl-i tertib
Feyżullāh maẓharım hem menbaʿü'l-iḥsānıyam

Mendendi[2928] iḥyā-yı nüfūs hem[2929] devr-i seher ābnūs
Gök zīneti yer ḥücceti yevmü'l-ceza mizānıyam

Ceddimdi[2930] ḫatemü'l-enbiyā sulṭān-ı gül-i māsivā
Şāh-ı vilāyet kenzinin bir gevher-i ġalṭānıyam

Ḥaydar babam Şīr-i Ḫudā Zehrā anam ḫayrü'n-nisā
Bir ḳardaşımdır Müctebā āl-i ʿabānın cānıyam

Şemsü'l-verāʾü'l-maşrıḳayn kān-ı belā vü şūrı şeyn
Oġlı ölen bī-kes Ḥüseyn bir derd-i ser gerdānıyam

Olmuş ḫazān nevres gülim bir kimse yoḳ ṭutsun elim
ʿAbbās ölüp şındı belim her dem anıñ nālānıyam

Ey püt-i pür-sitān ʿArab al ḳana batdım bī-sebeb
Öldi beş oġlum teşne-leb tā ḥaşre dek[2931] giryānıyam

[2924] āye: āyet KM.
[2925] furḳānıyam: ḳurbānıyam GH.
[2926] şāhiddi: şāhiddir KM.
[2927] mendendi: mendendir KM.
[2928] mendendi: mendendir KM.
[2929] hem: - KM.
[2930] ceddimdi: ceddimdir KM.
[2931] dek: degin KM.

Ḳan eyledüz[2932] gözyaşımı alduz[2933] civān ḳardaşımı
ʿAṭşān kesersüz[2934] başımı ümmetlerin ḳurbānıyam

Ey kāfirān-ı kīne-cū yoḳ mende özge arzu
Yandım virin bir curʿa ṣu kerb ü belā ʿaṭşānıyam

Yoḫdı susuzdan[2935] bende tāb bāri idin birce ṣevāb
Şimre diyin oldım kebāb āḫir anıñ mihmānıyam

Ġarḳ-ı günāhım yā Ḥüseyn boş el menim dāmen senin
Bezm-i ʿazā gülzārının bir Ḳumrī-i nālānıyam

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

İrüp[2936] çün temāma kelām-ı imām
Ṣadā kıldı hep birden eşrār-ı Şām

Seni cümle[2937] leşker ṭanur yā Ḥüseyn
Ġamında felekler yanur yā Ḥüseyn

Ne lazımdı[2938] ḳılmaḳ bu ḳadar iḥticāc
Daḫı yoḫdı[2939] bīʿatden özge ʿilāc

Tökünce bu ṣaḥrāda al[2940] ḳanıñı
Ḳabūl eyle bīʿat ḳutar[2941] cānıñı

Çeküp naʿra ol şāh-ı vālā-tebār
Elinde belā berḳi teg ẕülfiḳār

[277b] Uranda özini şīr teg ṣaflara
Dağıldı yemīn oynadı Meysere

Gelüp ger deşte çarḫ teg ẕü'l-cenāḥ[2942]
Bozuldı ḳoşun sındı ḳalb-i siyāh

Ḳarışdı yerinden ḳopup desteler
Olup cümle bī-cān ü āsimeler

[2932] eyledüz: eylediñiz KM.
[2933] alduz: aldıñz KM.
[2934] kesersüz: kesersiñiz KM.
[2935] yoḫdı susuzdan: yoḫ ṣuṣuzlıḳda KM.
[2936] irüp: yitüp GH.
[2937] cümle: belki GH.
[2938] lāzımdı: lāzımdır KM.
[2939] yoḫdı: yoḳdır KM.
[2940] al: - KM.
[2941] ḳutar: ḳurtar KM.
[2942] ẕü'l-cenāḥ: ẕülfiḳār KM.

Niẓāma durup[2943] ḫayl-i efvāc-ı vaṣf
Geçüp birbirinden besān-ı külef

Uranda ḳılıc şāh-ı gerdūn vaḳar
Geçerdi feresden dem-i ẕülfiḳār

Nehengiyem ḳudret-i Kird-gār
İderdi ol ṣaḥrāda bir kār ü zār

Felekden melekden semāvatdan
Ne kürsi ü ʿarş ü ḥacābatdan

Ne levḥ ü ḳalemden ne envārdan
Ne baḥr ü ne bir cümle eşcārdan

Ne şems ü kamerden ne eflākden
Ne cinn ü beşer merkez-i ḫākden

Temām-ı cihān Māsivallāhdan
Ḫaṭā ḳılmayam belki Allāhdan

Gelürdi[2944] ḫiṭāb ey imām-ı mübīn
Bugünde saña ṣad hezār āferīn

Görüp kim senin teg şecāʿ-ı reşīd
Bu deryā ḳoşun bir ġarīb-i vaḥīd

Olup cāri sīnende biñ çeşme ḳan
İdüp[2945] ḳaddiñi dāg Ekber kemān

Bu ḥāl ile ey şāh-ı velā nejād
Geçüp cān ü başdan iderdi cihād

Yine ol şahenşāh-ı velā gevher
Çeküp naʿralar elde tīg-i dü-ser

Yarup safları eyleyüp tār-mār
Olurdı gehī gözleri eşk-bār

Ġam ü hicr ü endūhdan dil-kebāb
Baḳup ḫaymegāha iderdi ḫiṭāb

[278a] Diyerdi ki ey zār ü nālān bacı
Yıḳıldı evin oldı vīrān bacı

[2943] durup: ü redd ü KM.
[2944] gelürdi: gelüpdi GH.
[2945] idüp: idiyor KM.

Fiġān eyleme e’l-amān Zeynebim
Men ölsem eger ḳorḳma cān Zeynebim

Gehī döndürüp rezmgāha ʿ inān
Diyerdi ki ey leşker-i Kūfiyān

Ne ḳadr oḳ urarsuz[2946] urun rāżıyam
Meni de ṣuṣuz öldürin rāżıyam

Daḫı ẓulm-ı hengāmesin ḳurmayın
Sekīnem eger aġlasa urmayın

Yetīmlik çetindir ʿ abeş ṣanmayın
Uşaḳdır aña çoḳ acıḳlanmayın

Olanda ḳolı bağlı Şāma revān
Ḳoyun eylesün hemçü Ḳumrī fiġān[2947]

mefāʿ ilün feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün

O dem[2948] imām-ı zamān ibn şehr-i yār-ı Necef
Yarup sipāhı sürdi ātın Fırāta ṭaraf

Aḳardı ḳan özinün[2949] hem atın yarasından
Yarup geçerdi o[2950] deryā ḳoşun arasından

Cidāle germ idi sulṭānı Kerbelā-yı[2951] ġarīb
Ḳadem götürmedi mekş itdi ẕü’l-cenāḥ-ı necīb

Urup elin yere ṭurdı yol üzre[2952] ol ḥayvān
Tökerdi başına yirden ġubārı şeyḥa zenān

Ne ḳadar cehd eyledi el ayaġın açmaz idi
Başın aşaġa ṣalup aġlıyordı geçmez idi

Buyurdı ey bana müşkilde yār olan tevsen
Nolup meger ḳademinden ḳadem götürmeyesen

Bu vaḳt iden[2953] günin altında ıssıdan yandın
Ne bāʿ iş oldı ki yoḳsa yine yaralandın

[2946] urarsuz: urarsıñız KM.
[2947] fiġān: nālān KM.
[2948] o dem: ġaraż GH.
[2949] özinün: kendinin KM.
[2950] o: ol KM.
[2951] Kerbelā-yı: penāh ü KM.
[2952] üzre: üste GH.
[2953] vaḳt iden: vaḳte degin KM.

O bī-zebāna suvāl imām olup maʿlūm
Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ey şeh-i[2954] maẓlūm

Yaram o[2955] yāre degil derdimi ʿabeş ṣanma
Daḫı ḳıyāmet degin gitmezem acıḳlanma

Bu semte baḳsan eyā nūr-ı çeşm-i şāh-ı Necef
Menim gibi dayanup gitmesin Fırāta ṭaraf

[278b] Nice ḳadem götürem gitmege meger yol var
Öñümde[2956] ḳana bulaşmış iki kesik ḳol var

Melāmet itme beni ey imām-ı ʿarş-ı esās
Aşaġa in görünüpdir[2957] nişāne-i ʿAbbās

Düşüp aşaġa atından o şīr-i ḫayy-ı vedūd
Ne gördi yerde iki ḳol düşüpdi ḫūn-ı ālūd

Alup o ḳolları baġrına başdı söyledi cān
Ola kesik ḳolıña ḳardaşın Ḥüseyn ḳurbān

Bu sīnem āteş-i hicrinde dāġlanup ḳardaş
Ẕelīlim üstüme düşmān ayaḳlanup ḳardaş

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

O dem[2958] nāʾib-i şīr-i perverdigār
Dü-bāre olup ẕü'l-cenāḥa süvār

Ḳılup ḥamle mānend-i şīr-i düjem
Ḳoşun ḫayl-i rübāh teg itdirem

Virüp tevsen-i bād-pāya ʿinān
Ṭutup ḳabża-i tīġ-i āteş-feşān

Tökerdi ḫazān bergi teg[2959] başları
Yarardı geçerdi ṣaf-ı leşkeri

İren[2960] demde virmezdi ḫaşma mecāl
Yıḳup eyler idi tenin pāy-māl

[2954] şeh-i: şāh-ı KM.
[2955] o: ol KM.
[2956] önümde: ḳabaḳda GH.
[2957] görünüpdür: tapulupdır GH.
[2958] o dem: ġaraż GH.
[2959] teg: gibi KM.
[2960] iren: yiten GH.

Ser bī-ten ü geşte vü nīm ü cān
Olunmuşdı ġavvāṣ-ı deryā-yı ḳan

Dağıldı ṣufūf-ı yemīn ü yesār
Başup birbirin ḳıldı yek-ser ḳarār

Teʿaḳḳub ḳılardı veliyullāh
Yitürdi melāʿini tā ḫaymegāh

O ṣaḥrāya bir nevʿ ile düşdi şūr
Yaḳlaşdı ḳıyāmet ki ḳılsun ẓuhūr

Bu hengāmede bir laʿīn-i ʿanīd
Özi[2961] ebṭaḥa ismi naḥsı Yezīd

ʿÖmer Saʿd ile ol şaḳāvetde ferd
Olup bārgāh içre meşġul-ı nerd

Ne gördi o ṣaḥrāyı ṭutmış şerer
Çıḳup göklere nāle-i e'l-ḥaẕer

[279a] Ṭurup ḫaymeye[2962] çıḳdı dīvāne-vār
Görüp ḥāleti oldı bī-iḫtiyār

Ṣadā[2963] urdı ey ḳavm-i bī-neng ü nām
Görem sizlere dirlik olsun ḥarām

Ne bī-ġayret ü ʿarsıñız[2964] bī-hüner
Ḳanı[2965] sizde merdānelikden eṣer

Bu yāl ü bu bāl ü destār ü rīş
Size ḥayf ki ey millet-i küfr-i kīş

Ne nāmerdsiñiz[2966] ey sipāh-ı ʿIrāḳ
Görem gelmediñiz bu ṣaḥrāya ṣaḳ

Ne lāyıḳ size cevşen-i āhenin
Girin baṭn-ı ümme miṣāl-i cenīn

Meger kim görüpdür ki yüz biñ süvār
Çü rübāh ide bir neferden firār

[2961] özi: kendi KM.
[2962] ḫaymeye: ḫaymeden KM.
[2963] ṣadā: ṣalā KM.
[2964] ʿarsıñı: ʿarsuz KM..
[2965] ḳanı: hani GH.
[2966] nāmerdsiñiz: nāmerdsüz GH.

Temāşa ḳılın ey sipāh-ı ʿanīd[2967]
Görin imdi tenhā ne eyler Yezīd

Diyüp bu sözi ol Ḫudā nā-şinās
Ne cevşen giyindi ne raḫt ü libās

Ḥamāyil ḳılup pirehin üzre[2968] tīġ
Ḫurūşān ü cūşān çü ġarrende mīġ

Ġurur ile ol kāfir-i put-perest
Süvār-ı semend oldı çün ḳıl mest

Ṭutuldı maḳāmat-ı bī-zīr ü bam
Çalındı dehl perçem açdı ʿalem

Gelüp nāleye kerre nāy itdi dād
Diridi ki ṣaġ gelme ey bed-nihād

Çeküp kūs-ı feryād ü efġān nefīr[2969]
Hem āvaz söylerdiler ey şerīr

Bu eclāliñe tīz irişsün[2970] zevāl
Görek Ḥaḳḳ seni eylesün pāy-māl

Dalınca darāy eyliyordı ṣadā
İlāhi görem ʿömrin olsun fenā

İderdi fiġān ṭabl-ı ceng āşikār
Bu gitmeklen olsun yerin ḳaʿr-ı nār

[279b] Ġaraż ol zinā zāde-i rū-siyāh
Rikābında fevc saran sipāh

İrüp[2971] çünki meydāne ol seg-nihād
Rücūʿ eyledi fırḳa-i bed-nihād

Açup nuṭḳ-ı naḥsın reʾīsü'l-gül-āb
Ḫiṭāb itdi ey zāde-i bü-türāb

Ṣalupsın ne bī-dād bu[2972] leşkere
Bu ṣaḥrāyı döndürmişin maḥşere

[2967] ʿanīd: Yezīd GH.
[2968] üzre: üste GH.
[2969] nefīr: idüp GH.
[2970] irişsün: yitürsün GH.
[2971] irüp: yitüp GH.
[2972] bu: devr-i KM.

Ṭutup ḳabża-i tīġ-i āteş-feşān
Ḳılupsın beyābānı deryā-yı ḳan

Görüp Kūfe ehlin hünerden beri
Olupsın cidāl ü ḳıtāle ceri

Ḳabākında yoḳ pehlüvān-ı dilīr
Ḳırupsın bu ṣaḥrāda cemʿ-ı keşīr

Menim cengime yaḫşı oldun dü-çār
Seni gör nice eylerim ḫˇār ü zār

Ḳuram imdi ḳatlinde bir dāstān
Ola tā hüner-i dāstānım ʿayān

Gerekdir seniñle hem āverd olam
Amān virsem elbetde nāmerd olam

Ġażablandı sulṭān-ı mülk-i celāl
Buyurdı ki ey ẓālim-i bed-māl

Daḫı besdi[2973] çoḳ urma beyhūde laf
Danışmaz böyle herze merd muṣaf

Meger bilmiyorsın kimim ey şerīr
Ki remzimde rübāh olur nerre şīr

Atam şīridi men de şīr oġluyam
O Şīr-i Ḫudānın dilīr oġluyam

Menem zāde-i şāh-ı düldül süvār
Menem vāriş-i ṣāhib-i ẕülfiḳār

Şakāvet siriştinde olmuş meẕīd[2974]
Adındır Yezīd ü imāmın Yezīd

Bir āşüfte oldı o kibr-i laʿīn
Çeküp ḳahr ile tīg-i bī-dād-ı kīn

Sipāh-ı muḫalif çalup ṭabl-ı ceng
Temāşa idin[2975] ḳapladı meydānı teng

Ṣalanda dehl nālesi çarḫa ṣayt
Düşüp raʿşına bī-nevā Ehl-i Beyt

[2973] besdi: besdir KM.
[2974] meẕīd: Yeẕīd GH.
[2975] idin: ciyān KM.

Ḫaber virdi[2976] āl-i resūl-ı mecīd
Ḳıtāl-ı Ḥüseyne gelüpdir Yezīd

Sekīne açup başın itdi fiġān
Didi iş düşüp müşkile ʿammü cān

Ġam ü ġuṣṣadan baġrım oldı dü-nīm
Beni istiyor çarḫ koysun yetīm

Babam nātüvāndır ġarīb ü vaḥīd
O ẓālim ḳavī pehlüvāndır ʿanīd

O[2977] melʿūn içüp ṣu tapup ḳuvveti
Ṣuṣuzdır babam ḳalmayup ṭāḳati

Bu ṣaḥrāda ḳalmış atam bī-penāh
Dalında anın vardı[2978] yüz biñ sipāh

Anıñ cānı muḥkem babam nīm-i cān
Oġul dāġı ḳaddin idüpdir kemān

Budur ḳorḳum ey ʿamme-i dil ġamın
Atamı şehīd eyleye ol laʿīn

Çeküp āh Zeyneb didi cān ḳızım
Bu ḳadr aġlayup itme efġān ḳızım

Egerçi atan teşne-lebdir ġarīb[2979]
Fırātın ṣuyı olmayupdır naṣīb

İdüp dāġ-ı ʿAbbāsı ḳaddin kemān
Oġul firḳatinden olup baġrı ḳan

Eger bī-kes ü aḳrabadır Ḥüseyn
Ġam itme velī-yi Ḫudādır Ḥüseyn

Yezīdin eger leşker ü cāhı var
Ḥüseynün de hīç ḳorḳma Allāhı var

Ġaraż ebṭaḥı şeḳavet-i nişān
Çeküp naʿra çün diyü āteş-feşān

Elin ḳıldı evc-i hevāya fırāz
Siper çekdi başa şeh-i[2980] yeke-tāz

[2976] virdi: dutdı KM.
[2977] o: ol KM.
[2978] vardı: vardır KM.
[2979] ġarīb: şehīd GH.

[280b] Kemāl-i ġażablan o nesl-i zinā
İdüp farḳ-ı mevlāya tīġ-i āşinā

Dem-i tīġ ü fulād-ı farḳ-ı siper
Degüp birbire ẓāhir oldı şerer

Ṣadā-yı ʿadū bāng-i ḍarb-ı husām
Ṭutup Kerbelā deştini bi't-temām

Ne bir ıżṭırāb itdi şāh-ı ümem
Ne bāzūsına ẕerrece irdi ḫam

Ḳılup redd-i ḍarb-ı Yezīdi imām
Bizūr eyledi ḳudret-i lā-yünām

Seḥāb-ı siperden olup nāgehān
Cemāli çü ḫurşīd-tabān ʿayān

Çeküp naʿra sulṭān-ı gerdūn u ḳār
Ṭutup ḳahr ilen ḳabza-i ẕülfiḳār

Ṣadā urdı ey nākes-i bī-hüner
Daḫı ṭurma çek başa muḥkem siper

Ḳılıc urmaġın maşḳ-ı taʿlīmin al
Hemīşe cehennemde yāde ṣal

Bu elden al ey ẓālim-i nā-bekār
Siriştinde var ḳudret-i Kird-gār

Bu elden al ey küfr ü kīn hemdemi
İşāretle ber-bād ider ʿālemi

Uran el Yedullāh ḳılıc-ı ẕülfiḳār
Velī yalñızım[2981] yoḫdı[2982] bir ġam-küsār

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Cevāb virdi o dem ebṭaḥā naḥs ü keşīf
Bugün bu deştide yalñız[2983] menem seniñle ḥarīf

Ne lāzım özge kömek[2984] ey dilīr-i ehl-i zamān
Berāberinde senin teg vaḥīd-i nefsim men

[2980] şeh-i: şāh-ı KM.
[2981] yalñızım: yalḳuzam GH.
[2982] yoḫdı: yoḳdur KM.
[2983] yalñız: yalkuz GH.
[2984] kömek: gölge KM.

Buyurdı zāde-i Zehrā ki ey cefā-girdār
Bugün bizim aramızda niçe tefāvüt var

Berāberimde ṭurupsın egerçi nefs-i vaḥīd
Ḳanı[2985] olupdı[2986] mı beş ḳardaşın sitemle şehīd

İçüp Fırāt ṣuyun ḳolların bulup ḳuvvet
Ṣuṣuzdan üç gice gündüzdi[2987] mende yoḳ ṭāḳat

[281a] Senin zamānede ḫurremdi[2988] ʿömriñin bağı
Görüp menim yüregim nev-civān oġul dāġı

155 Diyen zamān bu sözi nūr-ı çeşm-i ḫayr anam
Anası Fāṭıma seslenmege var idi maḳām

Kömeksizim[2989] dime ey şāh-ı Yeṯrib-i Baṭḥā
Duʿā ider saña başın açup anan Zehrā

Kömeksizim[2990] dime oġul ʿaceb celālin var
Ayaḳ yalın baş açıḳ bir bölük ʿıyālin var

O dem[2991] imām-ı ümem pādişāh-ı cinn ü beşer
Rikābın üste durup elde ẕülfiḳār-ı dü-ser

Hevā yüzinde virüp tīg-i bī-diriġā tekān
Dolandırup gözini baḳdı her ṭaraf nigerān

160 Didi nolaydı[2992] uranda ḳılıc men muẓṭar
Şecāʿatime temāşa ideydi peyġamber

Baḳaydı kāş ʿAlīyyü'l[2993]-Murtażā bu cürʾetime
Diyeydi şevḳ ile ṣad merḥabā şecāʿatime

Diyen[2994] zamān bu maḳālatı şāh-ı kerb ü belā
Münāsib idi geleydi ḳulaġına bu ṣadā

Bu semte ḳıl naẓar ey yādigār-ı Şāh-ı Necef
Durupdı[2995] silsile-i enbiyā ṣaf ender ṣaf

[2985] ḳanı: hani GH.
[2986] olupdı: olupdır KM.
[2987] gündüzdi: gündüzdür KM.
[2988] ḫurremdi: ḫurremdir KM.
[2989] kömeksizim: gölgesizim KM.
[2990] kömeksizim: gölgesizim KM.
[2991] o dem: ġaraż GH.
[2992] didin olaydı: ne ceddim oldı GH.
[2993] ʿAlīyyü'l: atam KM.
[2994] diyen: iden KM.
[2995] durupdı: ṭurupdır KM.

Fırāt teg göziñin yaşı ḳan olup aḳıyor
Şecāʿat ile atan Murtażā ʿAlī baḳıyor

Ġam itme ur ḳılıc ey nūr-ı çeşm-i şāh-ı zamān
Baḳar şecāʿatiñe ḳardaşın İmām-ı Ḥasan

İmāmet ile şeh-i[2996] dīn naẓar ṣalup gūyā
Ne gördi ceddi Muḥammed atası Şīr-i Ḫudā

Olupla[2997] silsile-i enbiyāya pirāye
Temāmı gözleri giryān durup temāşaya

Gören zamānda bu ḥāli imām-ı ʿarş-ı ḳabāb
Münāsib idi Necef şāhına ideydi ḫiṭāb

Feżā-yı ġazve-i Ḫandaḳda ey şeh-i[2998] ümmet
Uranda ʿAbdūdun oġlı ʿÖmere bir ḍarbet

Dalınca çekmiş idi ṣaf niẓām ilen leşker
Duʿā iderdi senin çün cenāb-ı peyġamber

[281b] O ḍarbet efżal olup men ʿibādü’s-saḳaleyn
Ḳılıncı bes nice baḳ gör urur yaralı Ḥüseyn

Bu yāreler bu ḳılıc urmaġım degil bī-cā
ʿIvaż görek ne olur ey şehenşeh-i dü-sera

O dem ol şīr-i ġażab-nāk ḳadir-i ḳahhār
Hevāda cilve virüp ẕülfiḳāra Ḥaydar-vār

Kemāl-i ḳahr ile ḳalḳup iki rikāb üste
Gören diridi ki şeh-bāz iner ġurāb üste

Çeküp o demde ṣalābet ile naʿra-i tekbīr
Ḥavāle eyledi farḳ-ı Yezīde bir şemşīr

Yetende tārekine ẕülfiḳāra virdi tekān
Yarup şerāresi teng ferşeden oldı ʿinān

Sipāh-ı ḫużme ʿayān oldı ġalib maġlūb
Çehār pāre düşüp yerde rākib ü merkūb

İdüp Yezīdi şecāʿatle vāṣıl-i nirān
Dolandı ḫayme ṭaraf şāh-ı teşne-lebān

[2996] şeh-i: şāh-ı KM.
[2997] olupla: oluplar KM.
[2998] şeh-i: şāh-ı KM.

Teveccühünde göñülde var idi bu maṭlab
Görem şecāʿatimi gördi mi bacım Zeyneb

Ne gördi ḫ̌āherinin gözleri töker ḳan yaş
Diyer şecāʿatiñe men fedā Ḥüseyn ḳardaş

Eli duʿāda ʿıyālin dalınca nāle-künān
Sekīne Ḳumrī-i nālān gibi ider efġān

102

Meclis-i Pencüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Leşker-i Eşḳiyā ve Āmeden-i Zaʿfer Be-Ḥużūr-ı Ān-Mevlā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Çü sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār şeh-i[2999] teşne-lebān
Yezīd-i ebṭeḥayı eyledi cehime revān

Özin kenāre çeküp Kūfiyān arasından
Olurdı çeşme gibi ḳan revān yarasından

Zebān-ı ḥāl ile gūyā selāletü'l-eṭyāb
Sipāh-ı leşker-i Şāma böyle iderdi ḫiṭāb

Yaḳamdan el çekin ey ḳavm-i Kūfiyān ölürem
Yaralı sīnem olup oḳlara nişān ölürem

O ḳadar urmışuz[3000] aʿżāde ṣaġ yerim yoḳdur
Çıḳupdı[3001] mende daḫı ḳalmayupdı[3002] cān ölürem

[282a] Belim büküldi ʿAlī Ekberim ölen ṣora[3003]
Olupdı[3004] servi gibi ḳāmetim kemān ölürem

Başın açupdı yola zülfin Sekīne ḳızım
Diyen zamānda ḳanı Ekber-i nev-civān ölürem

Men içmenem ṣu ḳoyun ẕü'l-cenāḥ ola sīr-āb
Ḫacāletimden olur gözyaşım revān ölürem

Yaralıdı[3005] bu da men teg batup ḳızıl ḳana

[2999] şeh-i: şāh-ı KM.
[3000] urmışuz: urmışsıñız KM.
[3001] çıḳupdı: çıḳupdır KM.
[3002] ḳalmayupdı: ḳalmayupdır KM.
[3003] ṣora: ṣoñra KM.
[3004] olupdı: olupdır KM.

Baḳanda baġrım olur laḫte laḫte ḳan ölürem

Diyende bu sözi sulṭān-ı teşne-kām-ı ġarīb
Münāsib idi ḳıla ʿarż-ı ẕü'l-cenāḥ-ı necīb

Eger yanar cigerim ey şehenşeh-i[3006] ḥaremeyn
Sen içmeyen ṣuyı men içmenem ḳıyāmet degin

Baña o dem ṣu ḥarām oldı ey şeh-i[3007] medenī
Yaralı cānun ilen ṣaldılar bu ḥāle beni

Maḳāl-ı server-i Baṭḥā kelām-ı mīr-i Hüdā
Ol ḳavm-i bed-gühere ḳılmayup eṣer ḳaṭʿā

İrişmeyende muḫālifden ol cenāba cevāb
Zebān-ı ḥāli ḳılup ẕü'l-cenāḥa böyle ḫiṭāb

Budır ṣuṣuz saña ey ẕü'l-cenāḥ-ı ferzāne
Kömeklik it baña bir laḥẓa merd ü merdāne

Yüzin Fırāta ṭurup sürʿat ile aç perr ü bāl
Peleng-i şīr gibi virme eşḳiyāya mecāl

Bu ḳavm-i bī-hünerin hāy ü hūyına baḳma
Ḳılıc elimde rikāb üste durmışım ḳorḳma

Dü-bāre virdi tekān ẕülfiḳāre ol mevlā
O tīġ-ı sāʿiḳa girdāra söyledi gūyā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey şāh-ı *Lā-fetā*[3008] babamın yāri ẕülfiḳār
Allāh-ı Ekberin ġażab āṣārı ẕülfiḳār

Cevlāne gül elimde dıraḫşanda berḳ teg
Yandır şerāre-i nār bu küffārı ẕülfiḳār

Ḥaydar elinde ġazve-i Ḫandaḳda bulmışam
ʿÖmer ibn ʿAbdūd gibi serdārı ẕülfiḳār

Ḫayberde eyleyen hünerin āşikāre ḳıl
Bir yāde ṣal o[3009] Ḥaydarı Kerrārı ẕülfiḳār

[3005] yaralıdı: yaralıdır KM.
[3006] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[3007] şeh-i: şāḥ-ı KM.
[3008] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[3009] o: ol KM.

[282b] Özüm atam ʿAlī gibi men sende ḳapusı
Germ eyle ḳan aḫıdmaġa bāzārı ẕülfiḳār

Men Şimr ḫançerine ṣuṣuz ḳana sen ṣuṣuz
Gel eyleyek bu şarṭ ile iḳrārı ẕülfiḳār

Çoḳ teşnedir Fırāta ṣalaḳ yandı ẕü'l-cenāḥ
Sīr-āb idek bugün bu vefādārı ẕülfiḳār

Ḳardaşlıḳ ile Zeynebe Zehrā anam gibi
Görme revā ki baġlana ḳolları ẕülfiḳār

Bir çāre eyle tā baş açıḳ gezmeye bacım
Şāmın içinde kūçe vü bāzārı ẕülfiḳār

Ḳılup sözin tāc-dār-ı kevn ü mekān
Yüzin sipāhe dutup eyledi ricz-i bünyān

103

Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Muḳābil-i Leşker-i Eşḳiyā

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Ey millet-i bāġı bilin men mülk-i dīn Dārāsıyam
Bāġ-ı nübüvvet lālesi naḫl-ı vilāyet bārıyam

Nūrım binā-yı *kāf ü nūn es-sābiḳūne's-sābiḳūn*[3010]
Maʿmūre-i ebdaʿ da ṣunʿ-ı Ḫudā āṣārıyam

Nūrımdı evvel mā-ḫalaḳ ecsām-ı ẓāhir men ʿalaḳ
Mendendi[3011] her naẓm-ı nask-ı dīn mülküniñ miʿmārıyam

Mendendi[3012] envār-ı celī mendendi ʿālem müncelī
Nūrı's-semavātın belī men maṭlaʿü'l-envārıyam

Menden alur ḫurşīd nūr menden tecellā tapdı Ṭūr
İʿcāz olur menden ẓuhūr ʿilme'l-yaḳīn enhārıyam

Mendendi envārı ḳıdem mendendi mevcūd-ı ʿadem
Ṭoḳuz sipihrin lā-cerem bir noḳṭa-i pergārıyam

Esrār olur menden ʿayān mendendi her nuṭḳ-ı beyān
Maḫlūḳ-ı ʿālem-i kārvān men kārvān sālārıyam

[3010] "(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler." (Vakıa/10)
[3011] mendendi: mendendir KM.
[3012] mendendi: mendendir KM.

Ey millet-i ʿād ū ṣemūd mendendi her ʿaynü'l-vücūd
Men eylerem nā-būdı būd küllen iḫtiyār bārıyam

Bir nūr-ı pākim cilve-ger bāṭın-ı mülk ẓāhir beşer
Her zī-ḥayātın ser-be-ser men zübdetü'l-aḥyārıyam

Ādemde nūrım olmasa olmazdı mescūd-ı melek
Envār-ı ʿizzet mendedi her enbiyānın yārıyam

[283a] Mūsāya men oldım delīl düşdi ẕü'l-cenaḥeyn Cebreʾīl
Hem fāliḳ-i deryā-yı Nīl nūr u necāt ebḥārıyam

Vīrāne-i ẓulmatda men ḫaḍre oldum reh-nümā
ʿAynü'l-ḥayāt-ı māsivā nūrü'l-velā ebsārıyam

Men hārayam ʿĪsā hāra Meryem hāra Zehrā hāra
Ḳundaḳı gökler zīneti ʿarş-ı Ḫudā seyyārıyam

Vardır müberrā cismden ẕāt-ı cenāb-ı ẕü'l-celāl
Lākin cemāl-i ḳudretin āyīne-i ruḫsārıyam

Mācāʾe rabbü'l-ʿibād ḳad kāne ʿani'l-müstefād
İnnī liküllü'l-ḳavm-i hādin mülk-i Hüdā gülzārıyam

Ervāḥ-ı eşbāḥ e'l-enām maḥsūsdı menden temām
Neslimde var ṭoḳuz imām ḫalḳın şeh-i ebrārıyam

Ḳılsam teveccühlen naẓar yoḳ cezveme zāġ-ı başar
Evc-i felekden tā meder mecmūʿatü'l-aḫyārıyam

Gūyā ki yek-ser şāʾnıma āyāt-ı Ḳurʾān-ı mecīd
Maʿnā-yı Ḳurʾānım özim ʿilm-i Ḫudā ṭomārıyam

Eyler kifāyet faẓlıma bir *kāf ü hā vü yā vü ʿayn ṣad*[3013]
Mażmūn-ı ẕikr raḥmetim çoḳ ravżatü'l-eẕkārıyam

Ṭāhā kimin şānında diyersin kimin medḥindedir
Ceddimle nūr-ı vaḥīdim rabbin der-i şeh-vārıyam

Kimdir ṣirāṭ-ı mustaḳim kimdir ẕebūn-ı ẕebḥ-i ʿaẓīm
Ḳurʾānda āyāt-ı kerīm her kelimün iḳrārıyam

Kimdir sirāc-ı *Ḳul kefā*[3014] kimdir dü-tāc-ı *hel etā*[3015]
Maḥṣūr-ı ḥāṣr-ı innemā mihr-i velā miʿyārıyam

[3013] "Kāf Hā Yā Ayn Ṣād." (Meryem/1)
[3014] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[3015] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)

Kimlerdi raḥmet sāyesi furḳānda Teṭhir āyesi
ʿArş-ı berrīn pirāyesi āl-i ʿabā dildārıyam

Kimdir menim teg rükn-i dīn islām içün *ḥablü'l-metīn*[3016]
Nūrü'l-hüdā *ʿayne'l-yaḳīn*[3017] ümmetlerin ġam-ḫˇārıyam

Mende sirişt-i pāk var ḳuvvemde her idrāk var
Şāʾnımda çün levlāk var ʿālemler[3018] istiḳrārıyam

25 Men bir ġarībim dīde-i ter cānımda var çoḳ yaralar
Bī-kes Ḥüseyn-i derbeder öz derdimin nā-çārıyam[3019]

Cānānı faḫr-ı nāsımın rūḥ-ı revānı Ḳāsımın
Siz öldüren ʿAbbāsımın tenden düşen ḳollarıyam

[283b] Al ḳandı[3020] gözyaşım görün leb teşne ḳurbānım urun
Kardaşsızım tīz öldürün öz cānımın bī-zārıyam

Elden ṣalupsan[3021] cānımı yoḳ kimse alsun ḳanımı
Allāh eyler dīvānımı āḫir Minellāh ṣārıyam

Ḳāsım civānı doġraduz[3022] Aṣġar boġazın oḫladuz[3023]
Züvvārımı ḳoymaz ṣuṣuz men Kerbelā ḳurbānıyam[3024]

30 Şimre diyin ey Kūfiyān yoḳdır daḫı cismimde cān
Yandım ṣuṣuzdan el-amān gözyaşının ḫūn-bārıyam

Āġūşa çeksem ḳabriñi yoḳ özge derdim yā Ḥüseyn
Bezm-i riyāż-ı mātemin bir Ḳumrī-i gülzārıyam

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Müʾeṣṣer olmadı ol ḳavme çün kelām-ı imām
Başup ʿimāmeyi ebrūsına elinde ḥüsām

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

O şehbāz-ı firāz-ı evc-i eflāk
Açup ser-pençe-i ḳahrın ġażab-nāk

[3016] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)
[3017] "Onu gözünüzle kesin olarak göreceksiniz" (Tekāsür/7)
[3018] ʿālemler: ẓālimler GH.
[3019] nā-çārıyam: dermānıyam GH.
[3020] ḳandı: ḳandır KM.
[3021] salupsan: salupsıñz KM.
[3022] doġraduz: doġradıñz KM.
[3023] oḫladuz: oḳladıñz KM.
[3024] ḳurbānıyam: züvvārıyam KM.

Elinde ẕülfiḳārı berḳ-i girdār
Başında şūr-ı ʿaşḳ meclis-i yār

İrerdi[3025] herkese ol ṣayd-ı mecrūḥ
Ḳoyardı ḳalbini ḫāk üzre bī-rūḥ

Yarım cānlar kesik başlar bedenler
Urardı ġavṭa al ḳan içre tenler

İderdi her sitemkārı dü-nīme
Çekerdi mālik-i nirān cehīme

Şerār-ı tīġ-i ḫūn āşam-ı berrān
Yanardı düşmene çün nār-ı nīrān

Bedenler zīr-i pāy sitem-i tevsen
Aḳardı merfaḳından ḫūn-ı düşmen

Diridi geh nihān geh āşikāra
İlāhi ḳādırā perver-digāra

Ne cānım var gözimde ne ʿıyālim
Ne oġlum ḳardaşım ne mülk ü mālım

Varımdır sīnede bir miḥnet ü derd
Ḳalup pinhān kemā ʾī'l-verdi fi'l-verd

[284a] Özin āgāh sen ey kān-ı raḥmet
Menim derdim ġamı ümmetdi[3026] ümmet

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Şūr ṣalmışdı o ṣaḥrāya veliyy-i ezelī
Küll-i mevcūd ile maḫlūḳa müşaḥhaṣdır belī

Ger imām istese dünyāyı ser-ā-ser götürir
Yerleri gökleri engüşt ile yek-ser götürir

Ne dü-leşker ne dü-ḫayber ne dü-yerler ne felek
Bir işāret eylese ʿālemi Ḳanber götürir

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[3027] imām-ı ümem zāde-i emīr-i Necef
ʿİnān-ı tevsenini döndürüp Fırāta ṭaraf

[3025] irerdi: yiterdi GH.
[3026] ümmetdi: ümmetdir KM.
[3027] o dem: ġaraż GH.

Fırāta ṣaldı o dem ẕü’l-cenāḥı tā bir kāb
Buyurdı evvel o ḥayvāne olgilin sīr-āb

Baḳup aġasına ḥasretle ẕü’l-cenāḥ-ı necīb
Tökerdi gözyaşını her iki yaralı ġarīb

Olurdı gözlerinin çeşmesinde ḳan cārī
Ṣalup ḫayāle ṣuṣuz doġranan ʿalem-dārı

Gören zamānda o ḥayvānı şāh-ı dīn giryān
Anın vefāsına olmuşdı vallāh ḥayrān

Yaralı ḳalbi yanup ẕü’l-cenāḥa aġlardı
İki gözini[3028] öpüp boynını ḳucaḳlardı

Diridi aġlama āh ile ʿālemi yıḳma
Yanupdı[3029] çoḳ cigerin iç ṣuyı bańa baḳma

Yitürdi aġzını āb-ı Fırāta ol ḥayvān
Velīkin içmedi baḳdı aġasına nigerān

Olurdı gözyaşı cārī besān-ı mervārid
Bu idi maṭlabı içsün ezel imām-ı vaḥīd

Bilüp anın ġarażın server-i ʿalü cenāb
Elin uzatdı Fırāta götürdi o cenbe āb

Götürdi[3030] leblerine kuṭb-ı ʿālem-i temlīk
Gören zamānda o aḥvāli zerʿate ibn şerīk

Gelüp ʿadāveti cūşa o şūm-ı bī-īmān
Alup kemānına peyveste ḳıldı bir peykān

Buraḳdı ḳahr ile peykānı çün kemānından
İrişdi degdi o muʿciz beyān dehānından

[284b] Uruldı aġzına peykān-ı cān-sitān ilen
İçen zamānda ṣuyı aġzı doldı ḳan ilen

Oḳı çekende dimāġından ol şeh-i ʿaṭşān
Açıldı çeşme gibi ḳan Fırāt oldı revān

Buyurdı server-i Baṭḥā eyā şerirü’n-nās
Gerek bu dem ṣaġ olaydı birāderim ʿAbbās

[3028] gözini: gözinden KM.
[3029] yanupdı: yanupdır KM.
[3030] götürdi: apardı KM.

Murāda irmeyesin ey laʿīn-i bī-īmān
Ṣuyı ḥarām eyledin urdın aġzıma peykān

Nedir cihānda günāhım bu ẓulmı gösterdin
Menim içen ṣuyımı al ḳana dönderdin

Görüp bu ḥālet ilen ẕü'l-cenāḥ o mevlāyı
Başın kenāre ṣudan çekdi ḳıldı efġānı

Zebān-ı ḥāl ile ol tevsen-i zebān beste
İmāma ʿarż eyledi ey ġarīb-i dil-ḫaste

Seni bu günde görünce gerek öleydim özim
Meni kenāre çıḳar görmesün Fırātı gözüm

Daḫı bu dār-ı fenāda işim temām oldı
Söyleme ṣu adını ṣu baña ḥarām oldı

Çıḳup Fırātdan ol şāh-ı teşne-leb ʿaṭşān
Baḳardı gözleri her semte bī-kes ü nālān

Görüp ne birce kömek var ne yār ü ne yoldaş
Batupdı[3031] ḳana oġul teşne doġranup ḳardaş

Gelüp ṭelāṭuma derdi çü mevce-i deryā
Zebān-ı ḥāli bu maẓmūn ilen olup gūyā

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Bir neferim teşne-kām çoḳdur bedende yaram
Yalıñızım[3032] ey ehl-i Şām āh ġarībim ġarīb

Yāre degüp cānıma sīne-i sūzānıma
Batmışım al ḳanıma āh ġarībim ġarīb

Düşdi belāya başım ḳana dönüp gözyaşım
Gel yaralı ḳardaşım āh ü ġarībim ġarīb

Öldi ṣuṣuz Aṣġarım yārelenüp peykerim
Hārda ḳalup Ekberim āh ġarībim ġarīb

[285a] Üzdi ʿaṭş cānımı gör leb-i ʿaṭşānımı
Yoḫdı[3033] bilen ḥālimi āh ġarībim ġarīb

Var ne gelen yanıma raḥm eyleyen cānıma

[3031] batupdı: batupdır KM.
[3032] yalıñzım: yalḳuzam GH.
[3033] yoḫdı: yoḳdır KM.

Yatmışım al ḳanıma āh ġarībim ġarīb

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İden zamān bu maḳālatı ol imām-ı ʿAlīm
Ne gördi semt-i ḳazādan göründi gerd-i ʿaẓīm

Ḳılup müşāhede ferzend-i şāh-ı Ḫayber-gīr
ʿAcībe ṣūret ilen kim gelür sipāh-ı keşīr

O leşkerin ḳabaḳında gelürdi bir serdār
Bülend ḳāmet ü vālā-neseb vefā-girdār

ʿAcībe heyʾet ilen levn ü ṣūreti taġyīr
Başı çü reʾis-i ferş elleri çü nice şīr

İrüp[3034] hużūr-ı imāma o nādir-i eyyām
Yıḳıldı ṭopraġa gūyā bu nevʿ ḳıldı selām

Ki ey ʿazīz-i imām-ı Hüdā selām-ı ʿaleyk
Biḥār-ı derd ü ġama nā Ḫudā selām-ı ʿaleyk

İmām atası imām oġlı ḳardaşı da imām
Olan ġarīb-i vaṭandan cüdā selām-ı ʿaleyk

Belā çölinde gören beş civān oġul dāġı
Yaralı cānıña ʿālem fedā selām-ı ʿaleyk

Cevāb virdi imām-ı ġarīb ʿaleyk-i selām
Bugün de derdime oldın ṭabīb ʿaleyk-i selām

Men ġarībi şalan yāde yoḫdı[3035] sen kimsin
Cemāliñi görürem çoḳ ʿacayib ʿaleyk-i selām

Ne kimsesen adıñı ḳıl sen baña maʿlūm
Muḥabbet ehli şecāʿ-ı mühīb ʿaleyk-i selām

Cevāb-ı redd eyleyen ṣoñra şāh-ı teşne-lebān
Dü-bāre ʿarż eyledi ey şehenşeh-i[3036] devrān

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ġulām-ı Murtażāyam ey şehenşāh-ı melek-leşker
Reʾyis-i fırḳa-i cinni atam Rāḥil adım Zaʿfer

[3034] irüp: yitüp GH.
[3035] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3036] ey şehenşeh-i: ol yegāne-i KM.

Serīr-i salṭanatda ḳavm-i cinne ḥükümrānam men
Müselmān eyleyüp berʾül-ʿalemde bizleri Ḥaydar

Bilüp yalñızlıġın[3037] geldim bugün imdāda yā mevlā
Gerek ber-pā ḳılam kerb ü belāda şuriş-i maḥşer

[285b] Ġam itme leşkerim çoḳ ḥaşmıdan zerre balım yoḳ
Dalımda vardı[3038] yetmiş biñ dilāver ḳan töken leşker

Temāmen boynuna ṣalmış kefen daʿvāya çoḳ rāġıb
Hem öldürmeklige ḥāżır hem ölmeklikde müstaḥżer

95 Ḳılıc ḍarb ile ḳan deryāsı eylerler belā deştin
İşāret eylesem[3039] bir ṭaraf el-ʿayn içre ey server

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Baḳup imām-ı ümem Zaġfer-i vefādāra
Yanında gördi iki nev-civān giyüp ḳara

Açılmamış iki ter-ġonce gül budaġında
Biri ṭurupdı ṣolında birisi ṣaġında

Buyurdı Zaġfere ol tāc-dār-ı bezm-i velā
Bu nev-civānları eyle baña beyān kim ola

Cevāb virdi ona[3040] Zaġfer-i ḫaceste-māl
Kim oldıġın aġa gel özlerinden eyle suvāl

100 Buyurdı server-i dīn māh-pāreler kimsiñiz
Giyüpsüz[3041] egniñize tāze ḳaralar kimsiñiz

İren[3042] zamānda imāmın sesi ḳulaġına
Yıḳıldı her ikisi ẕü’l-cenāḥ ayaġına

Cevāb virdile[3043] nūr-ı dü-dīde-i Zaʿfer
ʿAlī-yi Ekber ilen Ḳāsıma biziz[3044] nūger

Fedā bu ḥāletiñe ey imām-ı[3045] küll-i rümūz
Kara giyen degiliz[3046] biz zamānede yalñız[3047]

[3037] yalñızlıġın: yalḳuzluḳun GH.
[3038] vardı: vardır KM.
[3039] işāret eylesem: ki berbād eyleruḳ GH.
[3040] ona: şāha KM.
[3041] giyüpsüz: giyipsiñiz KM.
[3042] iren: yiten GH.
[3043] virdile: virdiler KM.
[3044] biziz: bizuḳ GH.
[3045] imām-ı ʿAlīm KM.

Bugünki gün urulup ḳalb-i ʿāleme yara
Çeküple[3048] yedi göge belki ʿarşa da ḳara

Ḳara giyüp anamız da yular daḫı gīsū
ʿAlī-yi Ekber ilen Ḳāsımın ḳarasıdı[3049] bu

Temām-ı ṭāyife-i cinniyān ṭutuplar yas
Sebeb budır ki ṣuṣuz ḳana ġarḳ olup ʿAbbās

Buyurdı Zaʿfere şāhenşeh-i[3050] sipihr-i celāl
Meger neden saña maʿlūm olundı bu aḥvāl

Edeble ʿarż eyledi Zaʿfer ey imām-ı Hüdā
Bugün de itmiş idim ṭoy bu oġluma ber-pā

Müretteb eylemiş idim esās ü eclāli
Ḳurulmış idi oṭaḳımda meclis-i ʿālī

[286a] Serīr-i salṭanat üstünde ḥarem ü dilşād
Çehār-ı semtde ṣandallar eyleyüp bünyād

Bu bezme dāḫil olan her kim oldı pīr ü civān
Siyāh pūş gelürdi gözinde eşki revān

Bu işde ḳalmış idim māt ü vallāhi mebhūt
Ne ḳadar men ḫaber aldım temāmı ḳıldı sükūt

Görende göñlüm olup mużṭarib o aḥvāle
Velī yavaş yavaş eylerdi dilleri nāle

Biri diridi ṭoyı yas olan civān aġa vāy
Ḫınā yaḳan eline Kerbelāda ḳan aġa vāy

Baḳup o vaḳtde gördim anam açupdır baş
Girüp o meclise eylerdi sīnesini ḫırāş

Yolardı ṣaçların egninde cāme ḳara libās
Diridi Zaʿfer ola oġlıñın[3051] görem ṭoyı yas

Meger degilsin ʿAlī şīʿası evi ber-bād
Tutup ṭoy eyleyesin oġlıñı bugün dāmād

[3046] degiliz: degiluḳ GH.
[3047] yalnız: yalḳuz GH.
[3048] çeküple: çeküpler KM.
[3049] ḳarasıdı: ḳarasıdır KM.
[3050] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[3051] oġlıñın: oġlun GH.

Ġara dutupdı cihān[3052] sıbṭ-ı eşref-i nāsa
Dönüp İmām-ı Ḥasan oġlının ṭoyı yasa

Sen imdi ṭoy dutasan[3053] baş açupdı[3054] peyġamber
Batupdı[3055] ḳanına ṭoy görmeyen ʿAlī-yi Ekber

Meger işitmeyesen cinn ü ins ġavġāsın
Ṣalupla[3056] ḳollarını Kerbelāda ʿAbbāsın

ʿAlem batup ḳırılup leşker-i şeh-i[3057] Ḥaremeyn
Ḳalupdı yekke vü tenhā aġam İmām-ı Ḥüseyn

Budur ki gelmişem ey cinn ü ins mevlāsı
Muraḫḫaṣ eyle alaḳ intiḳam-ı ʿAbbāsı

Fedā olaḳ saña gel eyle bizleri meʾẕūn
Zemīn-i Māriyeyi ḳan ilen idek Ceyḥūn

Buyurdı Zaʿfere raḥm ü mürevvetin kānı
Çetindü[3058] sizlere virmeklik iẕn-i daʿvāyı

Laṭīf-i cism sizindir olardır cism-i keşīf
Cihād olsa da çoḳ müşkil işdi[3059] bu teklīf

Mürüvvet ehli bu iẕn-i cihādı virmezler
Görirsiz onları sizler o ḳavmi görmezler

[286b] Degil revā ide cinnī hücūm-ı ehl-i beşer
Yaḳīn bu ṭāyife ḥaḳḳında ẓulmıdır Zaʿfer

Bu sözde aġladı Zaʿfer didi eyā mevlā
Ola mürüvvetiñe küll-i kāināt fedā

Meger degil saña ẓulm ey imām-ı teşne-ciger
Berāberinde gezer ḳātil-i ʿAlī-yi Ekber

Meger bu ẓulm degil şehenşeh-i[3060] medenī
Dağılmış atlar ayaġında Ḳāsımın bedeni

Meger bu ẓulm degildi ʿıyālin aġladı ḳan

[3052] ġara dutupdı cihān: ʿazāde ṭoy dutasan GH.
[3053] dutasan: dutarsın KM.
[3054] açupdı: açupdır KM.
[3055] batupdı: batupdır KM.
[3056] salupla: saluplar KM.
[3057] şeh-i: şāh-ı KM
[3058] çetindü: çetindir KM.
[3059] işdi: işdir KM.
[3060] şehenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.

Uruldı Aṣġarıñın ḥulḳına ṣuṣuz peykān

Meger bu ẓulm degildi ġarīb ü dil-ḫaste
Kesildi ḳardaşıñın ḳolları Fırāt üste

Muraḫḫaṣ eyle bu yalñız gününde yāver olaḳ[3061]
Ki biz de ṣūret-i insān ile muṣavver olaḳ

Buyurdı Zaʿfere ol yādigār-ı peyġamber
Meger gümān eyliyorsın Ḥüseyni bī-yāver

Vaḥīd bilme baḳup sīnemin yarasından
Neẓāre[3062] ḳıl iki engüştümin arasından

Baḳup ne gördi o serdār-ı taḫt-ı cāh-ı celāl
Ṭutup sipāh-ı mülk-i Kerbelāyı māl-ā-māl

Durupdı[3063] silsile-i enbiyā ṣaf ender ṣaf
Baḳarlar cümlesi sulṭān-ı Kerbelāya ṭaraf

Bir özge semtde deryālar eyleyüpdir cūş
Gelüp ṭelāṭuma her dem çeker fiġān ü ḫurūş

Bir özge semtde derendeler açup çengāl
İdüp hücūm yerinden temām kūh ü cibāl

Çekerle[3064] her biri öz diller ile vāveylā
Dir eteʾmürune biʾl-cihādi yā mevlā

Olup o ḥāleti Zaʿfer görende ser-gerdān
İmām rütbesine ḳaldı vallāhi ḫayrān

Baḳup o ḫanide emr-i şehādete nāʾib
Ne gördi Zaʿferin oġlanları olup ġāʾīb

Suvāl ḳıldı o şāhenşeh-i[3065] mülk-i leşker
Beyān ḳıl ḳanı oġlanların meger Zaʿfer

[287a] Cevāb virdi o sālār-ı ḳavm-i fırḳa-i cān
Olaydı kāş bu cānım celāliñe ḳurbān

[3061] yalñız gününde yāver olaḳ: yalḳuz ḳalan zamānunda GH.
[3062] neẓāre: naẓār KM.
[3063] durupdı: ṭurupdır KM.
[3064] çekerle: çekerler KM.
[3065] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bülbül çemende öz gülü raʿnāsın aḫtarır
Aġlar ḫazānda lāle-i ḥamrāsın aḫtarır

Maʿşūḳadan sirāḳına ʿāşıḳ gezüp baḳar
Cān gülşeninde serv-i dil-ārāsın aḫtarır

Pervāne şemʿ ẕevḳine devr eyler ʿālemi
Yanmaḳdan ötrü nūr-ı tecellāsın aḫtarır

Men aḫtarup bu çöller-ārā tapmuşım seni
Anlarda ḳatlgāhda mevlāsın aḫtarır

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ṭolandırup gözini yādigār-ı peyġamber
Baḳup ne gördi iki nūr-ı dīde-i Zaʿfer

Birisi baġrına başmış o[3066] tāze dāmādı
Biri ḳucaḳlayuben Ekberi çeker dādı

Diridiler ṭoyı yasa dönen civān aġa vāy
Yaralı peykeri ḫançerle doġranan aġa vay

Buyurdı Zaʿfere şāhenşeh-i[3067] feriştāh-ı sipāh
Bu çölde şarṭ-ı vefā eyledin cezā ki Allāh

Ḳalupdı[3068] ʿömrime dār-ı fenāda bir saʿat
Götür sipāhıñı git menzilinde ol raḥat

Rücuʿ ḳıldı çün ol server-i vefā-girdār
Ḳayıtdı[3069] ʿarż eyledi ey imām-ı ʿarş ü ḳār

Ḳoşun emīrleri gitmeyüp çeker efsūs
Diyerle[3070] ḳovma ḳapundan aġa bizi meʾyūs

Ḥavāle kıl bize bir ḫiẕmet ey şeh-i[3071] levlāk
Metāʿ-ı cānı ṭutup elde durmışıḳ çālāk

Buyurdı mīr beni cān server-i levlāk[3072] ebrār

[3066] o: ol KM.
[3067] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[3068] ḳalupdı: ḳalupdır KM.
[3069] ḳayıtdı: döndi KM.
[3070] diyerle: diyerler KM.
[3071] şeh-i: şāḫ-ı KM.
[3072] levlāk: - KM.

İki vaṣiyyetime eyleyin ʿamel zinhār

Meni şehīd idecekdir bu çölde Şimr-i şerīr
Gidele[3073] ehl-i ʿıyālim diyār-ı Şāma esīr

Egerçi geçmişem ʿālemde cān ü mālımdan
Sözüm budır müteveccih olun ʿıyālimden

[287b] 160 Meni bu çölde ḳoyar ḳabre ʿābidīn-i bīmār
Tapar bu bāḳʿa şerāfet ne ḳadr-ı dünyā var

Ḳırıldı olsa eger cümle yār ü enṣārım
Gelür ziyāretime deste deste züvvārım

Hemīşe sen de men bī-kese ʿazādār ol
Dolan bu çölleri züvvārıma pür-sitār ol

Gelüp fiġāna ġamımda çü Ḳumrī-i nālān
Gezin bu bādiye deştinde vā Ḥüseyn gūyān

104

Meclis-i Şeşüm Muḥārebe-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Bā-Leşker-i Eşḳiyā ve Necāt-Dāden Ān-Cenāb-ı Sulṭān-ı Ḳays-ı Hindīrā Ez-Dest-i Şīr

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Çü şāh-ı Māriye Dārāy-ı dār-ı *Kün fe-yekūn*[3074]
Cihāda leşkeri cinnīyi ḳılmadı meʾẕūn

Muraḥhaṣ eyledi ol ḳavmi öz mekānına[3075]
Baḳup cemāʿat-ı Kūfīlerin merāmına

Göñülde ḳıldı esās-ı şehādetini yaḳīn
Zebān-ı ḥāl ile ḳıldı ḫiṭāb imām-ı mübīn

Yaḳamdan el çekin ey ḳavm-i Kūfiyān ölürem
Olupdı[3076] cevr ü cefādan işim temām ölürem

5 Meni ġarībi daḫı urmaḳ ihtiyāc degil
Bu ḳadar urmayın ey kāfirān-ı Şām ölürem

Meni bu kerb ü belāda ṣuṣuzdan öldürdüñüz

[3073] gidele: giderler KM.
[3074] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)
[3075] mekānına: maḳāmına KM.
[3076] olupdı: olupdır KM.

Yaralıyam cigerim dāġlı teşne-kām ölürem

Gözüm Fırāta baḳup ölmeyem bu ḥasret ilen
Virin baña cigerim yandı birce cām ölürem

Sizin vilāyetiñizde biri ġarīb ölse
Meger olur aña bir curʿa ṣu ḥarām ölürem

Çekende āh çıḳar ġamlı sīneden nefesim
Ecel dolup gözime incidir yaram ölürem

Ḳoyun gidem gözimi bağlasun bacım Zeyneb
Başım diz üstüne alsun yetīm balam ölürem

[288a] Yaralı naʿşımı çöllerde ḳoymayın ʿuryān
Adamsızım ne bacım var[3077] ne de anam ölürem

Yanımda olmadı kerb ü belāda şīʿalar
Diyeydiler ṣu için de baña selām ölürem

Eger bugün de ṣaġ olsaydı ḳardaşım ʿAbbās
Alurdı ḳanım içün sizden intiḳām ölürem

Urun ne ḳadar urarsuz kömeklerim[3078] ḳırılup
Bugün baña eyledüz[3079] yaḫşı iḥtirām ölürem

Bu sözler eylemedi ehl-i Kūfeye teʾsīr
Bir özge diller ilen eyledi yine taḳrīr

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bir curʿa ṣu virin men bī-yāre öldürin
Raḫm itmeyin bu dīde-i ḫūn-bāre öldürin

Ḫançer ne ḳadr kesmese urun ġamlı cānıma
Endāmımı idin yine ṣad pāre öldürün

Maṭlab budur ki Ḥüseyn ṣuṣuz öldi dinilmesün
Yoḳdur menim ḳutarmaḳıma[3080] çāre öldürün

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diyende bu kelimātı imām-ı cinn ü beşer
Yavuḳlaşup ola ẓāhir ʿalāmet-i maḥşer

[3077] var: yoḳdur KM.
[3078] urarsuz kömeklerim: urasıñız gölgelerim KM.
[3079] eyledüz: eylediñiz KM.
[3080] ḳutarmaḳıma: ḳurtulmaḳıma KM.

İḥāṭa eyledi afāḳı nāle vü efġān
Ḳarışdı birbire ṣūret-i[3081] melāʾik insān

İmām-ı ṣānidi[3082] cürʾet var mıdur gūyāya
Teveccühle naẓar ṣaldı evc-i bālāya

Ne gördi kim açılup bāb-ı cennet-i Rıḍvān
Durupla[3083] bāg-ı cinān içre ḥūrī vü ġılmān

Ṭutup edeble temāma elinde cām-ı billūr
İçinde āb-ı muṣaffā biraz şarāb-ı ṭahūr

Diyerle[3084] ey viren ʿālemlere cezāda necāt
Amān di[3085] isteme bu eşḳiyādan āb-ı Fırāt

Zebān-ı ḥāl ile her dem riyāż-ı cennet-ārā
İdüple[3086] ravża-i Rıḍvānı ṭarfa nevḥa serā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Görmedik hīç ʿāşıḳı sen teg cefāda yā Ḥüseyn
Pāre pāre doġrana kūy ū vefāda yā Ḥüseyn

[288b] Hansı ʿāşıḳ sīnesinde ḳan içüp fevvāreler
Sen gibi ḳurbān olup kūh-ı Mināda yā Ḥüseyn

İsteme ṣu eşḳiyādan ḳıl bu semte bir naẓar
Var celāl ü rifʿatin dār-ı beḳāda yā Ḥüseyn

Sāḳi-i kevṯer atan aḥvāliñe ḳan aġlıyor[3087]
Ḳalmadı cān ḥāżret-i ḫayrü'n-nisāda yā Ḥüseyn

Gel saña ḳurbān olaḳ sensin behiştin zīneti
Rāḥat ol ārām ilen cennet serāda yā Ḥüseyn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Görüp bu ḥāleti ferzend-i sāḳi-i kevṯer
Ṭolandırup yüzini ḫaymegāha ḳıldı naẓar

Ne gördi ḫaymeler içre ḳuruldı[3088] bir vaḥşet

[3081] ṣūret-i: ṣavt-ı KM.
[3082] ṣānidi: ṣanidür KM.
[3083] durupla: duruplar KM.
[3084] diyerle: diyerler KM.
[3085] di: dir KM.
[3086] idüple: idüpler KM.
[3087] aġlıyor: aġlaşur GH.
[3088] ḳuruldı: ḳoyuplar KM.

Açupla[3089] başlarını ḳırḳ nefer esīr[3090] ʿavrat

Ḳurupla[3091] yedi bacı beş ḥarem ġarībe esās
Diyele[3092] bes hani feryāda yetmege ʿAbbās

Ḳalupdı[3093] ehl ü ʿıyāli ẕelīl ü dil-i maġmūm
Sekīne başın açup aġlıyor ḫanım Gülsüm

Ḳabaḳca Ḥażret-i Zehrā nişānesi Zeyneb
Diyer bu dilleri eyler fiġān çeker yā Rab

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Gel ey men bī-nevāyı eyleyen āvāre ḳardaş gel[3094]
Ġarībim bī-kesim ḳıl derdime bir çāre ḳardaş gel

Elim senden üzülse bağlanur zincīre ḳollarım
Çeker Şimr-i laʿīn başım açıḳ bazāre ḳardaş gel

Ölünce birce de gel ḳolların şal boynuma bāri
Teselli vir amāndır ʿābid-i bīmāre ḳardaş gel

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Üçünci defʿada ol yādigār-ı şāh-ı Necef
Ṭolandırup yüzini baḳdı ḳatlgāhe ṭaraf

Ne gördi ḳanına yetmiş beden olup ġalṭān
Düşüple[3095] gün ḳabaḳında kebāb teg ʿuryān

Yanup özi özinin derd-i ḥāl-i zārına
Elinde bir ḥareket virdi ẕülfiḳārına

Gelüp temevvüce ḳalbinde baḥr-i ḳahr ü ʿitāb
Yüzin ṭutup ḳoşuna eyledi bu nevʿ ḫiṭāb

[3089] açupla: açuplar KM.
[3090] esīr: ḫānım KM.
[3091] ḳurupla: ḳuruplar KM.
[3092] diyele: diyerlerdi KM.
[3093] ḳalupdı: ḳalupdır KM.
[3094] gel: vāy KM.
[3095] düşüple: düşüpler KM.

105

Ricz-i Cenāb-ı ʿAleyhi's-selām[3096]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

[289a] 1 Ey ḳavm-i dūn ceddim menim ḫayrü'l-verādır yā degil
Sālār-ı küll-i[3097] enbiyā nūr-ı Hüdādır yā degil

Şāhenşeh-i[3098] mülk-i beḳā sulṭān-ı küll-i māsivā
Yaʿni Muḥammed Muṣṭafā kān-ı süḫādır yā degil

Serdār atam mīr-i ʿArab icād-ı imkāna sebeb
Ḥaydar laḳab vālā-neseb Şīr-i Ḫudādır yā degil

Ebvāb-ı Ḫayber şındıran ʿömri ʿadūyı yandıran
Ṣaflar yaran leşker ḳıran müşkil-güşādır yā degil

5 Gencīne-i cāh ü şeref evṣāf-ı Ḥaḳḳa muttaṣıf
Dārāy-ı dīn şāh-ı Necef kenz-i vefādır yā degil

Bāb-ı ʿulūm-ı Muṣṭafā şāh-ı serīr-i *Lā-fetā*[3099]
Sāḳī-i kevṯer Murtażā muʿciz-nümādır yā degil

Yā eyyühe'l-ḳavmü'l-küfür kimdir ʿAlīden ġayrı nūr
Miftāḥ-ı[3100] ebvābü's-sürūr mihr-i velādır yā degil

Kimdir ʿAlī teg pür-hüner çarḫ-ı şecāʿatde ḳamer
Hem nāʾib-i ḫayrü'l-beşer *şemsü'ḍ-ḍuḥā*[3101]dır yā degil

Kimdir ʿAlī teg ser-firāz evc-i celāle şāhbāz
Erkān-ı dīn rükn-i namāz hem *Ḳul kefā*[3102]dır yā degil

10 Kimdir ʿAlī teg bul vefā her ʿāleme fermān revā
Hengāme-i rūz-ı cezā ṣāḥib livādır yā degil

Kimdir ʿAlī teg muḥterem kenz-i saḫā kān-ı kerem
Mevlā-yı vālā-yı ümem bedrü'd-dücādır yā degil

Ey Kūfiyān-ı bī-vefā ʿālem tapup menden ṣafā

[3096] Ricz-i Cenāb-ıʿ Aleyhi's-selām: Ricz-i Fermūden Ḥażret-i Seyyidü'ş-şühedā GH.
[3097] küll-i: nūr-ı GH.
[3098] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[3099] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[3100] miftāḥ-ı: mişbāḥ-ı GH.
[3101] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[3102] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)

Zehrā anam ḫayrü’n-nisā dürc-i ḥayādır yā degil

Ḳalmış belālarda başım al ḳan olupdır gözyaşım
Kān-ı feṣāḥat ḳardaşım ol Müctebādır yā degil

Āḫir imāmım ümmete salduz[3103] meni bu ḥālete
Bir fikr idin bu ẕillete Allāh rıżadır yā degil

Kimdir imāmın dāġlayan ṣu yollarını baġlayan
Bu ḫaymelerde aġlayan āl-i ʿabādır yā degil

Ḳoyduz[3104] bināsın yasımın ḳılduz[3105] ṭoyın yas Ḳāsımın
Salduz[3106] ḳolın ʿAbbāsımın bu iş revādır yā degil

Sizden gerekdir ḳan alam amma çetindir ṣaġ ḳalam
Nā-kām ölen Ekber balam Yūsuf-liḳādır yā degil

[289b] İnṣāf idin ey Kūfiyān yandım ṣuṣuzdan el-amān
Sīnemde ḳan cāri olan dört biñ yaradır yā degil

Bir bī-kesim ḫūnın ciger cānımda var çoḳ pāreler
Yasımda ʿālem ser-be-ser mātem-serādır yā degil

Aġlar ġamımda ins ü cān eyler fiġān vālā amān
Hem Ḳumrī-i bī-ḫanımān ṣāḥib ʿazādır yā degil

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp riczin lenger semā vü zemīn
Dü-bāre ḳıldı ḫiṭāb ey gürūh-ı bed-āyin

Temāmıñız[3107] ṭanıyorsız ki rükn-i īmānım
Bugün bu deştede Allāh yolında ḳurbānım

Yanup dilim dudaġım ey gürūh-ı bī-ġayret
Meger imāmını ḳurbān ṣuṣuz keser ümmet

Bu sözler itmedi ol bī-ḥayālara teʾṯīr
Gelüp melāʾike efġāna çekdiler tekbīr

Ṣadā ṣadāya virüp sākinān-ı bezm-i ʿināb[3108]
İderdiler bu maḳalāt ile imāma ḫiṭab

[3103] salduz: saldıñız KM.
[3104] ḳoyduz: ḳoydıñız KM.
[3105] ḳılduz: ḳıldıñız KM.
[3106] salduz: ṣaldıñz KM.
[3107] temāmıñz: temāmuz GH.
[3108] ʿināb: velā GH.

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Görmedik hīç enbiyāyı[3109] sen vefāda yā Ḥüseyn
Cān ilen başdan geçe rāh-ı Ḫudādır yā Ḥüseyn

Yāre çoḳ oldıḳca artar iştiyāḳın ʿaşḳda
Hansı ʿāşıḳ dir böle[3110] ẕevḳ ü ṣafāda yā Ḥüseyn

Kerbelā ḳurbānı mevlā *selsebīl*[3111]in var senin
Nūş-ı cān itmeklige cennet-serāda yā Ḥüseyn

Enbiyā vü evliyā aḥvāliñe ḳan aġlıyor
Ḳalmadı ārām-ı ṭāḳat Muṣṭafāda yā Ḥüseyn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İrende[3112] semʿine gūyā bu ses o mīr-i bedā[3113]
Serveri artuḳ olup tāzeden virildi ṣafā[3114]

El atdı ḳabża-i şimşīr-i berḳ-i girdāre
Özin yitürdi o[3115] ḳavm-i laʿīn-i bī-ʿāra

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Açup ser-pençe-i nuṣret-i her bir deşt-i hicā teg
Elinde ẕülfiḳārı şāhbāz-ı evc-i aʿlā teg

[290a] O şāh-ı meẕheb-i millet çekerdi naʿra pür-heybet
İderdi sīnede ġayret ṭelāṭum mevc-i deryā teg

Keserdi tīġ-ı berrānı revān eylerdi al ḳanı
Salup ol deşte ṭūfānı nüşūr-ı ḥaşr-ı kübrā teg

İdüp rezm-i dilīrāne ḳılardı ḥamle şīrāne
Töküp başlar beyābāna pey-ā-pey rīg-i ṣaḥrā teg

Düşüp gāh özge aḥvāle bedende yāre çün lāle
İderdi muttaṣıl nāle sirişki laʿl-i ḥamrā teg

Diyerdi gāh ʿAbbāsım gehī vāy nev-civān Ḳāsım
Dutan olmaz bugün yasım ġarīb-i zār-ı şehā teg

[3109] enbiyāyı: āşināyı KM.
[3110] böle: böyle KM.
[3111] "Bu orada bir pınardır ki, adına ''selsebil'' derler." (İnsan/18)
[3112] irende: yitende KM.
[3113] bu ses o mīr-i bedā: ol mīr-i hüdāt KM.
[3114] ṣafā: ḥayāt KM.
[3115] o: ol KM.

Gehī seslerdi cān Zeyneb gidüp cānım amān Zeyneb
Daḫı ḳılma fiġān Zeyneb bacım ṣabr eyle Zehrā teg

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż o zāde-i ferzāne-i şeh-i[3116] ümmet
Ṣufūf-ı leşkere salmışdı tīġlen vaḫşet

Bükerdi leşkeri mānend-i ṣafḥa-i ṭomar
Revān olurdı ḳızıl ḳan o deşte çü enhār[3117]

Olunmışdı bu naḥv[3118] ile kerem ceng-i cidāl
Ṣadā-yı naʿrası dutmışdı deşti[3119] māl-ā-māl

Bu girdārda bir şūm-ı bī-ḥayā-yı laʿīn
Fünūn-ı ḥīle ile eyleyüp ḳafāda kemīn

Ḥavāle eyledi farḳ-ı imāme tīġ-ı cefā
Yetişdi farḳına egleşdi āh u vā esefā

O tīġ şuʿlesine ʿarş-ı kibriyā yandı
Nice diyem ki mübārek başı yaralandı

Görüp bu ḥāleti sulṭān-ı ʿālem-i icād
Yaḳīn bildi ki īmān evi olur ber-bād

ʿİnān-ı tevseni döndürdi ḫaymegāha imām[3120]
Ki tā vedāʿ eylesün āl-i Muṣṭafāyı temām

Yetende şāh-ı ümem ḫaymeler berāberine
Ḫiṭāb eyledi gūyā bu nevʿ ḫᵛāherine

Gel ey zamānede miḥnet-keş cefā taʿab
Anam nişānesi isteklü ḫaᵛherim Zeyneb

Yetişdi tāze muṣībet hemīşe aġlagilin
Yaralanupdı başım gel yaramı baġlagilin

[290b] Açup iki ḳolını Zeyneb-i vefā-perver
Cevāb virdi ki cān ey ʿazīz-i peyġamber

Atam nişānesi sulṭān-ı Kerbelā ḳardaş
Geleydi cānıma başındaki belā ḳardaş

[3116] şeh-i: şāh-ı KM.
[3117] çü nehār: içün pinhān GH.
[3118] naḥv: nevʿ KM.
[3119] deşti: dehr GH.
[3120] imām: ṭaraf GH.

Seni bu ḥālete kim şaldı ey emīr-i ʿArab
Başın yarasına ḳurbān ola bacın Zeyneb

Diyüp bu sözleri ol bānū-yı ḥarīm celāl
Yarayı bağlamaġa aldı bir ḳara dest-māl

Velī bu ḥālde Hindistānda bir şulṭān
Şikāre çıḳmış idi yā-ekābir ü ʿayān

Cezāyiri ṭolanurdı şikār içün her su
Olup ḳabāḳına dü-çār ü nigāh bir āhū

Rem itdi āhū-yı vaḥşi gören zamān insān
Dalınca şaldılar at bir vezīr ilen sulṭān

Ne ḳadar çapdılar at ol iki ḥamīde-ḫıṣal
Naẓarlarından uzaḳ gitdi ġāʾib oldı ġazāl

Düşüp taḥayyüre mebhūt ḳaldı şāh u vezīr
Ne gördiler ki kesüpdir güẕergehi bir şīr

Görende pādişeh-i[3121] Hind şīr-i ġarrānı
Kesildi ṭāḳati cisminde ḳalmadı cānı

Baḳup vezīre didi ey vezīr-i pür-tedbīr
ʿİlāc eyle ki cān ḳoymayupdı[3122] mende bu şīr

Nice belādı[3123] dü-çār olduḳ ey evi ber-bād
Kime penāh aparaḳ eylesün bize imdād

Vezīr ʿarż eyledi yoḫdı[3124] bu sözimde ḫilāf
Hemīşe dost-ı Ḥüseynim diyüp urarsın lāf

Odur imām-ı zamān imdi dār-ı dünyāda
Çaġur harāya irişsün[3125] bugünde feryāda

Vezīrden işidende bu sözleri sulṭān
Yüzin Medīne ṭaraf dutdı eyledi efġān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey hidāyet ʿāleminde mihr ü māhım yā Ḥüseyn
Her iki dünyāda sensen pādişāhım yā Ḥüseyn

[3121] pādişeh-i: pādişāh-ı KM.
[3122] ḳoymayupdı: ḳoymayupdır KM.
[3123] belādı: belādır KM.
[3124] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3125] irişsün: yetişsün GH.

[291a] Ḳalmışam müşkilde ey ḥilāl-i gül-i müşkilāt
Gel iriş[3126] imdādıma yoḳ dāḍ-ı ḫ̬āhım yā Ḥüseyn

El-amān bu cānına[3127] Şīr-i Ḫudā cānı[3128] fedāk
Olma rāżı şīr-i ġarrān bizleri[3129] itsün helāk

Az ḳalup nuṭḳım kesilsün cānım olsun zehre çāk
Sīnemi[3130] yandırdı efġān ile āhım yā Ḥüseyn

Pādişāh olsam da bir ʿabd-i vefā bünyānıñam
Belki yā mevlā ġulām bende-i fermānıñam

70 Çoḳ uzaḳ müddetdi[3131] māl ü cān ilen ḥāḫ̬ānıñam
Ḥasretim dīdārıña ümīdgāhım yā Ḥüseyn

Şīr-i ġarrān ṣavleti menden alup ṣabr ü s̱ebāt
Ḳalmayupdır nātüvān cismimde ās̱ār-ı ḥayāt

Şīʿ adı ḳoyma bu ẕilletden belādan vir necāt
Raḥm ḳıl men bī-kese yoḳdır penāhım yā Ḥüseyn

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İrende[3132] semʿine çün istiġās̱e-i sulṭān
Yarasını çıḳarup yāddan ol imām-ı zamān

Cevāb virdi ki lebbeyk şīʿati lebbeyk
Ecibtu ʿavnike fī yevm-i ġurbeti lebbeyk

75 Diyüp bu kelimeleri şāh-ı ümmete nāʾib
Huẓūr-ı Zeyneb-i maẓlūmeden olup ġāʾib

Harāya gitmegini çünki bildi ʿaynü'l-farż
ʿAzīz-i Haydar-ı Kerrāra ḳıldı ṭayyü'l-arż

Bu istiġāṣeye germ olmuş idi çün sulṭān
İrişdi[3133] sesledi şāhenşeh-i[3134] mülk-i der-bān

Ki ey meni çaġıran zār ü nātüvān geldim
Ġam itme eyleme çoḳ nāle vü efġān geldim

[3126] gel iriş: tīz yetiş GH.
[3127] bu cānına: ibn zāde-i KM.
[3128] cānı: rūḥı KM.
[3129] bizleri: şiʿānı KM.
[3130] sīnemi: ʿālemi KM.
[3131] müddetdi: müddetdir KM.
[3132] irende: yitende GH.
[3133] irişdi: yetişdi GH.
[3134] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.

Başım yarasını bağlatmadım gelende sesin
Yaralarımdan aḳar çeşme çeşme ḳan geldim

Iyālimi ḳoyuban Şimr elinde ser-gerdān
Seni ḳurtarmaġa yüz şevḳ ilen ʿayān geldim

Yolım uzak yara çoḳ peykerimde ṣaġ yir yoḳ
Elimde ḳana batan tīġ-i cān-sitān geldim

Baḳup o ḥālde[3135] sulṭan-ı ḳays bī-ġam-ḫ̆ār
Ne gördi berr-i beyābāndan üceldi ġubār

[291b] Görüp ġubār arasından ki bir süvāre gelür
Nice süvāre at üstünde pāre pāre gelür

Yaralarından aḳar ḳan yüzi gözi ḳanlı
Çekende āh salup ʿāleme şerāre gelür

Zebüñe sīnesine sancılupdı çoḳ peykān
Gören diridi ki şehbāzdır şikāre gelür

Diyer fiġān ile her dem yaralı cānım vāy
Baḳar gözi dalına oḫ̆şar intiẓāre gelür

Ṣalupdı boynuna bir aġ kefen elinde ḳılıc
Dolupdı[3136] ḳan ile aʿżası lālezāre gelür

Urupla[3137] cismine ol ḳadar nīze ü peykān
Baḳan zamān naẓara bir bir üzre yāre gelür

Yiten zamān o ʿazīz-i emīr-i Ḫ̆ayber-gīr
Yüzin dolandırup ol semte cüstin eyledi şīr

Görüp bu ḥāleti sulṭān-ı Hind ḳaldı ʿucāb
Düşüp taḥayyüre oldum vezīre ḳıldı ḫ̆iṭāb

Bu kimdi[3138] düşmen elinden ḫ̆alāṣ olup cānı
Yarasınun aḳıyor seyl gibi ḳızıl ḳanı

Başını ḳātil elinden alup çeküpdi[3139] kenār
Gelüp bu çöller-ārā ceng-i şīre oldı dü-çār

Vezīr ilen danışurdı bu sözleri sulṭān

[3135] o ḥālde: ne gördi GH.
[3136] dolupdı: dönüpdi KM.
[3137] urupla: uruplar KM.
[3138] kimdi: kimdir KM.
[3139] çeküpdi: çeküpdir KM.

Ne gördi şīr irişdi[3140] o zaḫm-dāra ʿayān

Yıḳıldı ʿacz ile ṭopraḳa ıżṭırābından
Dü-bāre ṭurdı ayaġa öpüp rikābından[3141]

Gelüp tekellüme derrinde şīr çün insān
Zebān-ı ḥāl ile gūyā bu ʿarżı ḳıldı beyān

Ki ey imām-ı zemīn ü zamān selām-ı ʿaleyk
Vaṣiyy-i Şīr-i Ḫudā-yı cihān selām-ı ʿaleyk

Uşaḳlıġında giden evc-i ʿarşa ḳundaġı
Olan mülāzımı Kerrübiyān selām-ı ʿaleyk

Cevāb-ı redd ḳılup pādişāh-ı kevn ü mekān
Ḫiṭāb ḳıldı o derrinde şīre ey ḥayvān

Budur hemīşe bize şīʿa-i vefā-girdār
Bu ḳadar şīʿama itme eziyyet ü azār

[292a] Besündi[3142] kāme yetişdün bugün viṣālimden
Ḳayıt maḳāmıña dutma ḫaber melālimden

Edeble ṭopraġa düşdi o şīr-i beste zebān
Rücūʿ ḳıldı maḳāmına dīdesi giryān

Görüp bu ḥāli[3143] o şehzāde-i bülend-maḳām
Gelüp ḥużūr-ı imāma edeble ḳıldı selām

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey şāh-ı ins ü cān kimsin
Yaralı sīnem[3144] olup oḫlara nişān kimsin

Ḳoyupla[3145] ṭopraḳa baş dergehinde vaḥş-ı ṭuyyūr
Dolup talʿalaʿ-ı nūrından āsmān[3146] kimsin

Buyurdı server-i Baṭḥā imām-ı kevn ü mekān
Menem o kimse çaġırdun harāya ey sulṭān

ʿAzīz-i Ḥażret-i Zehrā şehenşeh-i[3147] Haremeyn
Ġarīb-i kerb ü belā teşne-leb İmām-ı Ḥüseyn

[3140] irişdi: yetişdi KM.
[3141] rikābından: ayaḳından KM.
[3142] besündi: besdir KM.
[3143] ḥāli: ḥāleti GH.
[3144] sīnem: sinān KM.
[3145] ḳoyupla: ḳoyupar KM.
[3146] āsmān: her mekān GH.
[3147] şehenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.

Bu sözleri işidüp pādişāh-ı Hindistān
Özin salup yere atdan bülend ḳıldı fiġān

Öpüp ayaġını tökdi ʿiẕāre eşk baṣar
Didi ne gündi bu ey yādigār-ı peyġamber

Urupdı sīneñe kimler bu ḳadar yara aġa
Kim eyleyüp seni ẓulm ile pāre pāre aġa

Ne ḥāldi görürem ey imām-ı kevn ü mekān
İdüpdiler seni bu nevʿ ḳanıña ġalṭān

Taʿaccüb işdi[3148] bu ey nūr-ı çeşm-i ḫatm-i resil
Özün zamānede müşkil-güşā işiñ müşkil

Buyurdı server-i dünyā vü dīn şeh-i[3149] medenī
Salupla[3150] ceddimün ümmetleri bu ḥāle meni

Ḳırupla[3151] kerb ü belāda temām-ı yāverimi
Beş oġlımı daḫı altı civān birāderimi

Gelüple[3152] ḳatlime eşrār deste-be-deste
Gerek susız keseler başımı Fırāt üste

Meni bu ḥāle ṣalan ḳavm-i ehl-i Ḳurʾāndır
Peyember[3153] ümmeti ẓāhirleri müselmāndır

Bilende ḥālet-i şāh-ı Medīneyi sulṭān
Düşüp ayaġına ʿarż itdi ey imām-ı zamān

[292b] Daḫı seni buradan ḳoymanam kenāre aġa
Ḳayıtma kerb ü belā deştine dü-bāre aġa

Ḳabūl-ı ʿarżımı ḳıl gel menim vilāyetime
Saña ne nevʿ ḳılam baḳ vefā vü[3154] ġayretime

Diyār-ı Hindüye[3155] çoḳ şevket ü celālim var
Ġam itme nāzını çekmeklige ʿıyālim var

Vilāyet içre şehim var niçe ʿazīzlerim
Anam bacım ḥaremim ʿıtretim kenīzlerim

[3148] işdi: işdir KM.
[3149] şeh-i: şāh-ı KM.
[3150] salupla: saluplar KM.
[3151] ḳırupla: ḳıruplar KM.
[3152] gelüple: gelüpler KM.
[3153] peyember: peyġamber KM.
[3154] vü: - KM.
[3155] Hindüye: Hinde KM.

Hemīşe ḫizmetiñi eylesünler ehl-i ḥarem
Ṭabībler getürem zaḫmıña ḳoya merhem

İşitdi çün bu sözi sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār
Cevāb virdi ki ey şīʿan-gū eṭvār

Menim bu yārelerim ḳābil-i ʿilāc degil
Ne hīç ṭabīb ü ne hiç merhem[3156] iḥtiyāc degil

Bu yārelerde görülmez ṣaġılmaḳ āṣārı
Bu yāre merhemi göz yaşı[3157] ola cārī

Dü-bāre aġladı sulṭān bu ġamlu aḥvāle
Didi ki ey cigeri dāġ-dār çün lāle

Kesüpsen imdi ki ümīdiñi ḥayātından
Bu bī-nevāya dırīg itme iltifātından

Budır menim ʿarżım ey imām-ı ʿarş ū ḳār
Ölende düşmen arasında naʿşun olmaya ḫaʿr

Virende cān saña bacılarım dutalar yas
Ḥaremlerim giyünür mātemünde ḳara libās

Elimde tac ayaġım yalın gözüm giryān
Cenāzenin ḳabakınca Ḥüseyn Ḥüseyn gūyān

Temām-ı ehl-i vilāyet giyüp libās-ı ḳara
Seni mezāra yitürsünler ey şeh-i[3158] dü-serā

Ġarīb ülkede tapşurma cān melāl ilen
Ölen gününde seni defn idek celāl ilen

Bu sözde server-i Baṭḥā çeküp cigerden āh
Buyurdı şarṭ-ı vefā eyledün cezākallāh

106

Min Mollā Baḳır Merḥūm[3159]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[293a] 1 Özümde pādişehim[3160] yaḫşı taḫt-ı tācım var

[3156] hiç merhem: cerraḥ KM.
[3157] göz yaşı: yaşdır KM.
[3158] şeh-i: şāh-ı KM.
[3159] Min Mollā Baḳır Merḥūm: Min Kelām-ı Mollā Muḥammed Baḳır Merḥūm GH.

Yanımda beş ḥaremim yeddi nāzlı bacım var

Revā degil ola medfen Ḥüseyne Hindistān
Ḳala ḥabīb gün altında üç gice ʿuryān

Muḥāldir çıḳa başımdan bu[3161] ʿaşḳ sevdāsı
Ḳoyam Fırāt kenārında yalñız[3162] ʿAbbāsı

Yatanda ḳabrde men bī-nevā-yı teşne-ciger
Gerek ayaġımun altında defn ola Ekber

Nice revādı[3163] Ḥüseyne ola ġanūt ü kefen
Yata bürehne ḳurı yerde Ḳāsım-ı ibn Ḥasan

Diyār-ı Hindde defn olmaġım degil maḳdūr
Ḥüseyn içün ḳurulup Kerbelāda ḳubbe-i nūr

Ġerek baña ḳazıla Kerbelā çölinde mezār
Gele ziyārete her yıl ayaḳ yalın züvvār

Budır vaṣiyyetim ey şāhzāde-i dīndar
Meni çıḳarma yādından ne ḳadar cānın var

Musībetimde giyüp ḳara sīne dāġlagilin
Hemīşe yāde ṣalup mātemimde aġlagilin

Ḳutarmaḳ[3164] idi belādan seni bugün maṭlab
Gerek gidem yolımı gözlüyor bacım Zeyneb

Çoḳ aġlayup didi sulṭān[3165] eyā imām-ı ümem
Seniñ şehādetiñi men ne nevʿ ilen bilem

Elin uzatdı o gülgūn-ʿiẕār-ı bezm-i velā
Götürdi destine bir ḳabża ġāk-i Kerbelā

Virüp o ṭopraḳı sulṭān-ı şāh-ı ʿarş-ı ḳabāb
Gelüp tekellüme gūyā bu nevʿ ḳıldı ḫiṭāb

Bugünde men düşerem ẓuhr vaḳti ṭūfāna
Eẕān olanda bu ṭopraḳ döner ḳızıl ḳana

Bilüp şehādetimi mātemimde aġlagilin

[3160] pādişehim: pādişāhım KM.
[3161] bu: - KM.
[3162] yalñz: ḳolsuz GH.
[3163] revādı: revādır KM.
[3164] ḳutarmaḳ: ḳurtarmaḳ KM.
[3165] sulṭān: Zeyneb GH.

Vefālı şīʿasın olsa ġarāmı saḫlagilin

Keserle[3166] Kerbelāda meni ṣusız ḳurbān
Ġamımda nāleye gel hemçü Ḳumrī-i nālān

107

Meclis-i Heftüm Ceng-Nümūden-i İmām Bā-Leşker-i Ẓalām ve Nāme Āverden-i ʿArab Ez-Fāṭıma-i Ṣuġrā ʿAleyhimesselām

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[293b] 1 Çü ḳuṭb-ı ʿālem-i imkān ser-āmed-i Saʿdā
Vaṣiyy-i ḫatm-i rüsl yaʿni seyyidü'ş-şühedā

Zemīn-i kerb ü belā içre yevm-i ʿĀşūrā
Yaralı cān ile ol nūr-ı dīde-i Zehrā

İdüp Cezāyir Hindistānı vādi-i Ṭūr
Kelīm-vār o ṣaḥrāda deşti ḳıldı ʿubūr

ʿAzīz-i şīr-i Ḫudā ibn żayġamü'l-ġazāvat
Belā-yı şīrden ol pādişāha virdi necāt

5 Velīk Māriyede ḳavm-i ḫāsır ü ḫāʾib
Ne gördiler ki şeh-i[3167] Kerbelā olup ġāʾib

Temām-ı leşkeri bī-nām ü neng ü[3168] bī-namūs
Elin urup eline cümle çekdiler efsūs

Döküp biri bire külle tevābiʿ-i Süfyān
Düşüp taʿaccübe bi'l-merre ḳaldılar ḫayrān[3169]

Biri diridi çıḳup göklere besān-ı melek
Biri diridi ki ʿĪsā teg itdi seyr-i felek

Biri diridi ki öz derdine tapupdı ʿilāc
Semāya çıḳdı peyember[3170] teg eyledi Miʿrāc

10 Bu gütf-gūda çeküp naʿra Şimr-i bī-īmān
Ḫiṭāb ḳıldı ki ey ḳavm ḳalmayın nigerān

[3166] keserle. keserler KM.
[3167] şeh-i: şāh-ı KM.
[3168] ü: - KM.
[3169] ḫayrān: - GH.
[3170] peyember: peyġamber KM.

Bugün fiġān ile kevn ü mekānı ṭolduram
Eger Ḥüseyn[3171] çıḳa ʿarşa getürem öldürem

Eger Mesīḥ gibi çıḳsa çarḫ-ı devvāre
Ṣalup aşaġa gerekdir yine çekem dāre

Bu dem[3172] bir iş ṭutaram ʿālem āh ü vāya gelür
Görün Ḥüseyn ne ḳıyāmetle Kerbelāya gelür

Diyüp bu sözleri ol bī-ḥayā-yı bed-aḫter
Muḳarrer itdi ḫıyāme hücūm ide leşker

Ṣadā-yı helhele dünyāya ṣaldı nāle vü āh
Töküldi ḫaymelere yüz ḳoyup temām-ı sipāh

Hücūm idende ḳoşun ḫalḳı[3173] ḫaymegāhe ṭaraf
Ḳarışdı birbirine Ehl-i Beyt-i şāh-ı Necef

Görüp bu ḥāleti Zeyneb bedende ḳalmadı tāb
Zebān-ı ḥāl ile eylerdi ḳardaşına ḫiṭāb

[294a] Gel ey sitemle dağılmış esāsı ḳardaş gel
Zamāneden götürülmiş bināsı ḳardaş gel

Ṭolupdı kevn ü mekān vā Ḥüseyn ṣadāsından
Viren beş oġlunı ümmet fedāsı ḳardaş gel

Ṭutupdı yeddi bacın ölmemiş saña yası
Ṣalupla[3174] başıma ḳardaş ḳarası ḳardaş gel

Atam nişānı anam oġlı ceddimin bedeli
Gel ey olan[3175] ġam ü derdim devāsı ḳardaş gel

Bu ṣaçlarım aġaran vaḳtde revā görme
Beni de öldüre Şimrin cefāsı ḳardaş gel

Özin yitür baña bir dem ḳucaḳlaşaḳ bari
Kesince boynumı zincīr[3176] yarası ḳardaş gel

Özin helāk eyledi ḳorḳudan Sekīne ḳızın
Daḫı avundurabilmez anāsı ḳardaş gel

[3171] eger Ḥüseyn: Ḥüseyn eger KM.
[3172] bu dem: bugün GH.
[3173] Hücūm idende ḳoşun ḫalḳı: Hücūm ide ḫalḳı KM.
[3174] salupla: ṣaluplar KM.
[3175] gel ey olan: uzun elim KM.
[3176] zincīr: ḳardaş GH.

Ḳurı yer üste yıḳılmış baba diyüp aġlar
Ḳucaġa almaġa Allāh rıżāsı ḳardaş gel

Diyende ṣaġdır atan hīç inanmıyor sözime
Alupdı cānımızı āh-ı vāsı ḳardaş gel

Yetīm olunca gelüp birce başına el çek
Uşaḳ çoḳ aġlamaz olsa atası ḳardaş gel

Ḳoşun ḳabaḳını[3177] kes ḳoyma ḫaymegāha ṭaraf
Gelen ayaġıñın olam fedāsı ḳardaş gel

Bu sözde dāmen-i ṣaḥrāyı ṭutdı gerd ü ġubār
Gelürdi raʿd ṣadāsıyla berḳ-i āteş-bār

Gören zamānda bu evżāʿı ʿıtret-i Zehrā
Diridiler ki ḳıyāmet esāsıdır ber-pā

Cenāb-ı Zeyneb iden demde diḳḳat ile naẓar
Ḫiṭāb ḳıldı eyā Ehl-i Beyt-i peyġamber

Daḫı ġam eylemeyin ḳılmayın hīç endīşe
Ne düşmeyin ġam ü endūha derd ü teşvīşe

Bu raʿd ü berḳ degil ẕülfiḳār ṣuʿlesidir
Cihāna raʿşe ṣalan ses Ḥüseyn naʿrasıdır

Baḳın görin toz arasında var ne şuyūn-ı şeyn
Yaḳīn gelür yaralı ḳardaşım İmām-ı Ḥüseyn

[294b] Baḳup ne gördiler evlād-ı server-i Baṭḥā
Gelür ṣalābet ü ṣavt ile seyyidü'ş-şühedā

Ḳılıc elinde ṭurupdur iki rikāb üste
Çeker ʿAlī gibi naʿra pey-ā-pey üst üste

Diyer ġam itmeyin ey āl-i Muṣṭafā geldim
ʿIyāl-i derbeder-i şāh-ı *Ḳul kefā*[3178] geldim

Siz aġlamaḳlıġa tāb itmedi sınıḳ göñlüm
Çeküp bu ḳadar uzaḳ yolda çoḳ cefā geldim

Diyüp bu sözleri sulṭān-ı Mekke vü Ḥaremeyn
İrişdi[3179] ḫaymelere Kerbelā ġarībi Ḥüseyn

[3177] ḳabaḳını: oġrını KM.
[3178] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[3179] irişdi: yetişdi GH.

Yıḳıldı başına ehl-i ḥarem idüp efġān
Temām-ı zülfi perīşān iki gözi giryān

Kimi öperdi elinden kimi ayaġından
Kimi kenārede aġlardı ḳan firāḳından

Biri ṭutardı iki elleri ile dāmenin
Biri yaḳardı ġaddāre yaresinin ḳanın

O demde Zeyneb-i bī-çāre āh ü nāle-künān
Didi ki ey atam oġlı bacın saña ḳurbān

Ḳılup beni bu beyābanda ġamlara nāʾib
Sebeb ne oldı bu müddetde olmışın ġāʾīb

Ḳoyup ʿıyāliñi düşmen elinde ḫˇār u ẕelīl
Meger ne menzile gitmişdir ey imām-ı nebīl

Buyurdı ey bacı cān[3180] bil bu sırr-ı pinhānı
Meni harāya çaġırmış idi Hind sulṭānı

Gidüp Cezāyire Hind içre ḥālini bildim
O şāhı şīrün elinden ḫalāṣ idüp geldim

Bu sözde gördi o bī-kes Sekīne çekdi fiġān
Didi mürüvvetiñe men fedā olam baba cān

Teraḥḥum eyle bu derd ü elem fütādesine
Ḥisāb ṭut meni de Hind şāhzādesine

Salupla[3181] başımı yüz biñ belāya dünyāda
Baba meger degilem men cihānda şehzāde

Atam vefā göginin mihri maşrıḳayn māhı
Anam emīr-i Necef ceddim enbiyā şāhı

[295a] Necāt vir baña sen[3182] Şimr-i dūn cefāsından
Çıḳar kenāre bu ẓālimlerin arasından

Götür[3183] Medīnede ḳoy ḳıl ḫalāṣ miḥnetden
Ḳutar[3184] bu derde düşen cānımı meẕelletden

Buyurdı mīr-i ḥarem ibn żayġamü'l-ġazāvat

[3180] ey bacı cān: server-i dīn GH.
[3181] salupla: ṣaluplar KM.
[3182] sen: de KM.
[3183] götür: apar GH.
[3184] ḳutar: ḳurtar KM.

Ḳızım Medīneye gitmek muḥaldir heyhāt

Gerek esīr olasın boynuña geçe zincīr
Seni Dımışḳa çeke ẕillet ile Şimr-i şerīr

Saña ḫarābede ölmek bana şehādet ola
Ḳıyāmetin güni ümmetlere şefāʿat ola

O dem[3185] o ḥażret-i ḫayrü'n-nisāya dil-pāre
Virüp teselli ʿıyāl-i resūl-i Muḫtāra

Getürdi sürʿat ilen ẕü'l-cenāḥı cevlāne
Özin yitürdi sipāh-ı şerīr-i ʿudvāne

Kesüp ḳoşun ḳabaḳın hemçü mihr-i[3186] ʿālem-tāb
Açup lisān-ı ricz eyledi o ḳavme ḫiṭāb

108

Ricz-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Berāber-i Eşḳiyā

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Bilin ey nār-ı nīrān ehli nūr-ı kāʾinātam men
Münīr-i neyyir-i envār-ı küll-i mümkinātam men

Ṣafā-yı maḥżar-ı ṣıdḳ u ṣafāda ṣafvetü'l-bāri
Ḫudā-yı lā-yezāle maẓhar-ı ʿayn ṣıfātam men

Celālimde cihān bir baḥrdır pür-şūriş ü ġavġā
Bu baḥrın nice girdābına felekü'n-necātam men

Benimlendir niẓām-ı çarḫ-ı devrān ʿālem-i imkāñ
Bu ṭoḳuz ḫargeh-i Minā içün rükn-i şebātam[3187] men

Cihān ẓulmet serāsında sirāc-ı meẓheb ü millet
Ḍalālet tīhinin gümrāhına nehcü'l-hüdātam men

İrir[3188] feyż-i vücūdımdan eşer çün Māsivallāha
Temāma ẕī ḥayāta çeşme-i ʿaynü'l-ḥayātam ben

Benim nūrımdı[3189] cevher cümle-i envār-ı ʿārıżdır

[3185] o dem: ġaraż GH.
[3186] mihr-i: - GH.
[3187] şebātam: kitabam GH.
[3188] irir: yiter GH.
[3189] nūrımdı: nūrımdır KM.

Vücūd-ı nūr-ı küll-i māsivāya aṣl-ı ẕātam ben

Kemāl-i terbiyyet ʿālemde rabbü'n-nevʿa mendendir
Ebü'l-ābaʾ-i ʿulvī feyż-i yaḫşı ümmehātam ben

[295b] Cenāb-ı Cebreʾīle ʿālem-i envārda mürşīd
Melāẕü'l-enbiyā ḥallāl vü küll-i müşkilātam ben

Melek-i ḫāyli cünūdım müsteʿānım ḳadir-ḳudret
Der-i deryā-yı raḥmet bāb-ı kenzü'l-muʿciẕātam ben

Vücūd-ı mevcūdın mevcūdı gelmiş menden īcād
Cemiʿen cin ilen inse ḥayāt ü hem memāṭam ben

Benimlendir ḳabūl ṭāʿat ü resm-i ʿubūdiyyet
ʿAmūdu'd-dīn ṣalāt olmuş belī rükn-i ṣalātam ben

Temāma enbiyānıñ muʿcizi benden bürūz itmiş
Ġarīḳ-i baḥr-ı ʿilm-i āye-i *Ve'l-mürselātam*[3190] ben

Dutun şānımda yoḳ bu rütbeler āḫir müselmānam
Ne dilim ne Ḥabeş ne Rūm-ı zeng ü Türk-i tātam ben

Özim şāhım vezīrim ḫaste şīrim ḳanına ġalṭān
Kesüpsiz her ṭarafdan şeşder-i ḥayretde mātam ben

Revādır mı ḳalam üç gün ṣuṣuz ey ḳavm-i bed-aḫter
Dilim aġzımda yanmış teşne-i āb-ı Fırātam ben

Besān-ı Ḳumrī-i dil-ḫaste feryād eylerem her dem
ʿAzādārım olan meddāḥa māʾḥi's-seyyiʾātam ben

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Şeh-i[3191] ümem riczin çün yitürdi payāne
O demde ġulġule düşdi gürūh-ı ʿudvāne

Kimi diridi bu serverdi faḫr-i āl-i menāf
Bu nevʿ ilen ṣuṣuz öldürmege degil inṣāf

Kimi diridi bu işler bize Şimr virmez
Cihānda ẓulm ile hīçkes imāmın öldürmez

Kimi diridi meger bu cefālar āsāndır
Ṣalaḥdır ṣu vireñ āḫiri müselmāndır

[3190] "Ard arda gönderilenlere" (Mürselat/1)
[3191] şeh-i: şāh-ı KM.

Kimi diridi cefā itmeyin bu mevlāya
Cevāb virmek olur mı cezāda Zehrāya

Görüp bu ḥāleti Şimr-i şerīr-i şūm deġā
Atın berābere sürdi bülend ḳıldı ṣadā

Ki ey Ḥüseyni Ḥicāzı ne ḳadar olur ḥüccet
Bu diller ile ḳoşun içre ṣalmışın vaḥşet

[296a] Yezīd bīʿ atını itmesün bugünde ḳabūl
Ṣusız şehīd olacaḳsıñ eyā ʿazīz-i Betūl

Olup zamāne mübeddel bir özge devrāne
İmāmet emri müsellemdi āl-i Süfyāne

Uşaḳlıġında çoḳ itdiñ baban peyembere nāz
Hemīşe ölmeyeceksin zamānede mümtāz

Eger cihānı ser-ā-ser iḥāṭa ḳılsa Fırāt
Muḥaldir saña bir ḳaṭresin virem heyhāt

Bu sözleri işiden demde Kerbelā şāhı
Yüzin dutup Necefe çekdi sīneden āhı

Ḫiṭāb ḳıldı ki ey şāh-ı tāc-dār baba
Ḳalan Ḥüseyni ġarīb ülkelerde ḫ̌ār baba

Alupdı cānımı ġam yoḳdı mende tāb ölürem
Olupdı Kerbelā içre ḳaḥt-ı āb ölürem

Urupdılar başıma bir ḳılıc yarası menim
Olupdı ḳan ile aġ ṣaḳalım ḫiżāb ölürem

Açupdı sīnemün üstünde göz oḫ yāresi
Yoḫumdı ḥāl virem düşmene cevāb ölürem

Dilim dolanıyor aġzımda ıssıdan baba cān
Zebüñe ṣu diyüben olmışım kebāb ölürem

Amān baba öziñi birce Kerbelāya yitür
Başım diz üstüne al eyle bir ṣevāb ölürem

Seni görüp utana belki Şimr-i bī-īmān
Kesende başımı çoḳ virme ʿaẕāb ölürem

Geleydi[3192] kāş çerāġımı geçen anam Zehrā

[3192] geleydi: geldi GH.

İdeydi ṣaçlarını destime niḳāb ölürem

Düşüpdi gün[3193] yarama laḫta laḫta ḳan ḳurıyup
Yaralı cānımı yandırdı āfitāb ölürem

Diyüp şeh-i[3194] Necef derdini imām-ı Hüdā
Ṭelāṭum eyledi ḳalb-i melūl çün deryā

Kemāl-i ġayẕ ile bir baḳdı ḳavm-i eşrāre
Yapuşdı ḳabża-i şimşīr-i berḳ-girdāre

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

O serdār-ı bī-yāver-i ġam-küsār
Dutup ḳahr ilen ḳabża-i ẕülfiḳār

[296b] Cigerden çeküp naʿra-i yā ʿAlī
İdüp şuʿle-i tīġını müncelī

Virüp ẕü'l-cenāḥa ʿinān ü rikāb
Ḳılıc elde mānend-i tīr-i şehāb

Ḳılup pençesin evc-i çarḫa firāz
Hücūm itdi zāġ üstüne şāhbāz

Besān-ı ʿAlī şāh-ı Ḫayber-güşā
Ṣalup leşker-i kāfire āh ü vā

Ṭaġıldı niẓām-ı yemīn ü yesār
Olup şūr-ı yevmü'n-nüşūr āşikār

Dem-i tīġ-ı ḫūn-rīz ilen şāh-ı dīn
İdüp ḫāk-i meydānı ḳandan ʿacīn

Urardı ḳılıc herkese bī-sükūn
İderdi at üstün[3195] yere ser-nügūn

Dem-i seyfi[3196] dünyāya ṣalmışdı raʿş
Tökerdi beyabāna üst üste naʿş

Uran demde ḫaṣmı ḳılardı dü-nīm
Çekerdi tenin mālikān-ı cehīm

Yem-i ḫūn gelüp mevce eylerdi cūş

[3193] gün: ḳan GH.
[3194] şeh-i: şāh-ı KM.
[3195] üstün: üstünden KM.
[3196] seyfi: tīġı GH.

Çıḳardı semāvata bang-i ḫurūş

Ten-i bī-ser ü dest ü bazū vü farḳ
O deryā-yı ḳan içre olmuşdı ġarḳ

Serādan-ı[3197] rüʾs-i sipāh-ı ʿadū
Tökülmüşdi ṣaḥrāya miṣl-i kedū

Velī-i Ḫudā ḳudret-i Kird-gār
İderdi bu minvāl ilen kār-zār

O hengāmede şāh-ı vālā-neseb
Ne gördi beyābandan bir ʿArab

Olup nāḳe-i bād-bāye süvār
Gelür bir ṭarafdan gözi eşk-bār

Cedāsında bir nāme-i müşk-fām
Sürer nāḳesin bā-şitāb temām

Cebīninde ẓāhir nişān-ı melāl
İder gūyiyā bu dil ilen maḳāl

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[297a] Olup rūḥ-ı revān şeydā gül-i aḥmer sirāḳında
ʿIyāl-i Muṣṭafā evlād-ı peyġamber sirāḳında

Ne ṭūfāndır görem Allāh yıḳılsun Kerbelā deşti
Dönüp[3198] ḳana çeker ʿAbbās-ı nām-āver sirāḳında

Alupdır cānımı Yeṯribde bir bīmār ḳız derdi
Elimde nāmesi ḳan aġlaram māder[3199] sirāḳında

Öleydim kāş o bīmārı görince men ḳara günde
Gice gündüz ḳalup yolda gözi Aṣġar sirāḳında

Diyer gāhī ata gāhī ʿammü ki nev-civān Ḳāsım
Töker gözyaşını aġlar ʿAlī Ekber sirāḳında

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gören zamānda bu aḥvāli şāh-ı ʿarş-ı firāş
Zebān-ı ḥāli ḫiṭab itdi ey ʿArab ḳardaş

[3197] serādan-ı serān-ı KM.
[3198] dönüp: dolup GH.
[3199] māder: yāver KM.

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Bu ḥāle düşmüşem mende meh-i[3200] enver firāḳında
Dönüpdür ḳana gözyaşım ʿAlī Ekber firāḳında

Menem bir gözleri yolda ḳalan bī-kes ḳızım vardur[3201]
Yanupdur cānım ol bī-yār ü[3202] bī-yāver firāḳında

Eger nāme o bīmārundı virmen bī-kesü zāre[3203]
Çıḳup rūhım bedenden aġlaram duḫter firāḳında

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

ʿArab yetişdi ḥużūr-ı imāma ḳıldı selām
Edeble ʿarż eyledi ey şeh-i[3204] bülend maḳām

Virüpdi nāme baña bir ʿalīle-i bīmār
Onun ġamı meni bin derde eyleyüpdi dü-çār

Buyurdı ol ʿAraba pādişāh-ı ʿarş-ı firāş
Ne nāmedür baña vāżıḥ ḳıl ey ʿArab ḳardaş

Beyān ḳıl bana ey[3205] pādişāh-ı yevm-i nüşūr
Nolaydı kāş iki gözlerim olaydı kūr

Medīne kūşelerinde başımda şevḳ-i sefer
ʿIrāḳ-ı ʿazmene bir kūçeden idende güẕer

Sataşdı gözlerime bir ʿalīle-i bīmār
Peyemberün[3206] ḳapusında beden żaʿīf ü nizār[3207]

Yüzin koyup ḳurı ṭopraḳlar üste cānı[3208] tebāh
Gözi ʿIrāḳ yolında cigerde nāle-i āh

Baḳar gelen gidene gözyaşın ider cārī
Ne var yanında insān ne bir pür-sitāri

[297b] Diyer ne gündi[3209] Ḫudā olmuşam vaṭanda ġarīb
Ne tāb var yüregimde ne ṣabr var ne şekīb

[3200] meh-i: māh-ı KM.
[3201] bī-kes ḳızım vardur: Ekber firāḳında GH.
[3202] ol bī-yār ü: bīmār KM.
[3203] bī-kes ü zāre: bī-kese bāri KM.
[3204] şeh-i: şāh-ı KM.
[3205] ḳıl bana ey: ḳıldı eyā KM.
[3206] peyemberün: peyġamberin KM.
[3207] nizār: ḳarār GH.
[3208] cānı: ḥāli KM.
[3209] gündi: gündür KM.

Gözim bu kūşelere eyleyen zamānda naẕar
Düşer ḫayālime Yūsuf-cemāl ʿAlī Ekber

Ata firāḳı ʿammi derdi ḳardaş hicrānı
Ṣalupdı cānımı bir derde yoḫdı[3210] dermānı

Olaydı kāş iden birce Kerbelāya sefer
Bu nāmeyi aparup ḥālimi vireydi ḫaber

Eger bu ḥālimi bilseydi bir güẕīde-i nās
Gelüp meni aparurdı reşīd ʿammim ʿAbbās

Gören zamān meni ol duḫter-i siyāh câme
El itdi miʿceri elinden aldı bir nāme

Çoḳ aġlayup didi ey ḳāṣīd-i[3211] vefā-girdār
Menim bu nāmemi ṣaḥrā-yı Kerbelāya apar

Atam Ḥüseyne virüp eyle maṭlabımı revā
Benim dilimden aña çoḳ yitür selām duʿā

Alup o nāmeyi kerb ü belā Süleymānı
Götürdi ḫaymeye cemʿ itdi āl-i ṭāhāyı

Buyurdı ey ḥarem-i āl-i Aḥmed-i Muḫtār
Medīneden size nāme yazupdı bir bīmār

Yıġıldı ʿıtret-i ḫayrü'l-verā ṣaġīr ü kebīr
Açup o nāme-i ferzend-i şāh-ı Ḫayber-gīr

Baḳardı nāmeye dünyāyı āhı dāġlardı
Başın aşaġa salup şiddet ile aġlardı

O ḳadar aġladı gözyaşı oldı ḳırmızı ḳan
Didi yetīm balam nāmeñe atan ḳurbān

Gelüp terennüme Zeyneb didi amān ḳardaş
Ne var o nāmede ḥasret gözün töker ḳan yaş

Çoḳ aġlama oḳu bu nāmeyi seni tāri
Ger aġlamaḳ sözi var bizde aġlayaḳ bāri

Bir āh çekdi şahenşāh-ı ʿālem-i īcād
Buyurdı eyledi bu nāme ṣabr evin ber-bād

Baḳanda nāmeye cismimde yandı cān Zeyneb

[3210] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3211] ḳāṣid-i Ḳāsım-ı GH.

Daḫı oḳutma baña nāmeyi amān Zeyneb

[298a] Dü-bāre ʿarż eyledi Zeyneb ey birāder cān
Oḳu balam ne yazup ḳoyma bizleri nigerān

Fedā olam saña ey gülşen-i ġama lāle
Şerīk olup ġamıña bizde eyleyek nāle

Buyurdı server-i dīn ey bacı olun agāh
Ḳızım bu nāmede evvel yazupdı Bismillāh

Ḳabaḳca āl-i resūle yazup selām-ı keşīr
Anın dalınca bu mażmūnı eyleyüp taḥrīr

Bu ne seferdi[3212] ki yoḳ ḥadd ü intihāsı baba
ʿAceb ṣafālı imiş Kerbelā hevāsı baba

Meger çıḳupdu[3213] yādından ḫayāliñe düşmez
Bu hicr odına yanan derd mübtelāsı baba

Yürekde olmaz imiş her kim olsa gözden ıraḳ
Muḥabbetiñ naẓar üstündedir esāsı baba

ʿIrāḳ yollarına ṣubḥ u şām baḳmaḳdan
Gidüpdi[3214] gözlerimiñ ḳalmayup żiyāsı baba

Ne birce nāme yazupsız ne ṣalmayasız yāde[3215]
Ne çoḫdı[3216] birce varaḳ kaġıdın bahāsı baba

Dutum sizin yādıñıza düşemedim men bīmār[3217]
Ne oldı Ekberimiñ mihr-i dil-güşāsı baba

Nice revādı[3218] firāḳında ḳan ola yüregim
O hem-dem özgelere men anın fedāsı baba

Ḳoyup beni bu ḳara günde ṣalmıyor yāde
Meger budır bacı ḳardaşlıġın bināsı baba

Baña gümān bu idi çoḳ vefāludur ʿAbbās
Anın da hīç yoḳ imiş ʿahdına vefāsı baba

[3212] seferdi: seferdir KM.
[3213] çıḳupdı: çıḳupdır KM.
[3214] gidüpdi: gidüpdir KM.
[3215] Ne birce nāme yazupsız ne ṣalmayasız yāde: ne bir kaġıd yazanuz var ne yāda salanuz GH.
[3216] çoḫdı: çoḳdur KM.
[3217] yādıñıza düşemedim men bīmār: yāduzdan düşüp meni nālān GH.
[3218] revādı: revādır KM.

Nolur gelüp götüre Ekberin görem ṭoyına
Elime men de yaḳam birce ṭoy ḫınāsı baba

Ne baḫtı ḳara olurmış uşaḳ bu dünyāda
Menim gibi eger olsa o key anası baba

Sekīne baḫt-var oldı ana ḳucaġında
Menim tapulmadı hīç derdimiñ devāsı baba

Yadında ṣaḳlasın ol bī-vefā anam Leylā
Nedir baña bu ḳadar eyleyen cefāsı baba

[298b] 110 Ṣalup niçün beni gözden ḫanım bibim Zeyneb
Anın elindedi[3219] bu maṭlabın revāsı baba

Ġaraż budır ḳızıñın dāġ-ı[3220] hicr Ekber ile
Basupdı[3221] ʿālemi Ḳumrī gibi nevāsı baba

109

Meclis-i Heştüm Muḥārebe-i İmām-ı Mubīn Bā-Fırḳa-i Mebġużin ve Ez-Esb-üftāden-i Ān-Ferzend-i Seyyidü'l-mürselin

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Çü ʿayn-ı maẓhar-ı āṣār-ı ḳudret-i ḳahhār
ʿAzīz-i cān-ı ʿAlī sıbṭ-ı Aḥmed-i Muḫtār

Zemīn-i Māriyede dil-figār ü ḥāli tebāh
ʿAlīle Fāṭımanın nāmesine ḳıldı nigāh

O nāmeyi oḳuyup āl-i Muṣṭafāya temām[3222]
Fiġān ü nāle sesinden ḳıyāmet itdi ḳıyām

Virüp teselli āḫir imām-ı kevn ü mekān
Vedāʿ-ı bāzişin itdi dīdesi giryān

5 Düşüp aşaġa atından o ḳudret-i bārı
Vedāʿ ḳılmaġa Zeyne'l-ʿĀbidīn bīmārı

İrişdi[3223] ḫayme-i bīmār-ı Kerbelāya imām
Görende ḥālini ḳalbinde ḳalmadı ārām

[3219] elindedi: elindedir KM.
[3220] dāġ-ı: daḫı GH.
[3221] basupdı: başupdır KM.
[3222] temām: anam GH.
[3223] irişdi: yetişdi GH.

Ne gördi ḫaymede bir żār ü ḫaste ḥāl yatup
Żaʿīf ḥālet ilen ḳalbi pür-melāl yatup

Yanupdı ser-be-ser āʿżāsı teb-i ḥarāretine
Ṭolup ġubār ile āyīne-i cemāl yatup

Olupdı biñ eleme mübtelā düşüp bī-hoş
Besān-ı bülbül-i pür-beste nuṭḳı lāl yatup

Baḳanda gözlerine herkes eyliyordı ḥayāl
Riyāż-ı gülşen-i cennetde bir ġazāl yatup

Ḥişār-ı ḫaymede cismin gören diridi meger
Girüpdi[3224] yoḳsa ḥamel burcına hilāl yatup

Firāş-ı ḫ̌ābgāhı nıṭʿ-ı kīş-i İbrāhīm
Ḳurupdı debdebe-i şevket ü celāl yatup

Düşüp[3225] cemāli ṣafādan gözinde eşk başar
Miṣāl-i zemzem açup çeşme-i zülāl yatup

[299a] Ridā çeküp başına ḥażret-i peyember teg
Dem-i mübāheledür eyler ibtihāl yatup

Egerçi hoş aparup gözlerin ḥaḳīḳatden
Esīr olmaġını eyliyor ḫayāl yatup

Beden temām irüp şiddet eyleyüp marżī
Daḫı ṣaġ ḳalmaġına yoḳdı iḫtimāl yatup

Olup çü Ḳumrī-i nālān ṭarāneden ḫāmūş
Ṣınup ḫadeng-i cefā ile per ü bāl yatup

O dem[3226] imām-ı ümem göricek o bīmārı
Alup başın dizine ḳıldı gözyaşın cārī

Zebān-ı ḥāl ile ol pādişāh-ı ʿarş ü ḳār
İderdi oġluna gūyā bu maṭlabı iẓhār

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aç gözün bir hūşe gel ey derdi bī-dermān oġul
Dār-ı dünyāda olan gözyaşı ḳırḳ yıl ḳan oġul

Ṭur ayaġa gör atan kerb ü belā ḳurbānını

[3224] girüpdi: girüpdir KM.
[3225] düşüp: o şevket GH.
[3226] o dem: ġaraż GH.

Eyle pençe Şimr-i ẓālim ḳanına ġalṭān oġul

Kerbelā bīmārı oġlum ḳolların ṣal boynuma
Bī-ḳarāram çün irüpdür[3227] mevsim-i hicrān oġul

Yatma çoḳ nāz ile ey sekiz imāmın vālidi[3228]
Ṭut ḫaber ḥāl ü dilimden cānıma cānān oġul

Tā seniñle eyleyem rāz ü niyāz ḳalbimi
Yandırdı bu sīnemi derd ü ġam-ı pinhān oġul

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Bu güft-gūda idi pādişāh-ı yevm-i maʿad
Göz açdı geldi o dem hūşe seyyid-i süccād

Ne gördi server-i dīn pādişāh-ı kevn ü mekān
Alup başın dizinin üzre[3229] dīdesi giryān

O ḳadar oḳ düzülüp sīnesinde māl-ā-māl
Açupdı peykeri ʿanḳā-yı ḳan teg per ü bāl

[299b] Töküp sirişk-i başar eyledi ḫiṭāb baba
Bu ḳadar yāreye ḳıldıñ ne nevʿ-i tāb baba

Ne mihribanlıḳ idersiñ men dil-efkāre
Yoḫumdı ḥāl özime yā saña iderem çāre

Buyurdı ʿābid-i bīmāre server-i Ḥaremeyn
Yitüp zamān-ı şehādet çoḳ itme şuyūn-ı şeyn

Muṣammem seferim naḳd-ı cān metāʿımdır
Oġul seniñle daḫı āḫirin vedāʿımdır

İşit bu sözlerimi ey ʿazīz-i cān peder
Gerek saña eyleyem bir nice vaṣiyyetler

Şehīd ider beni imdi cemāʿat-i ʿudvān
Ḳoyupla[3230] cismimi üç gün bu deştde ʿuryān

Temām olan ṣora[3231] üç gün bi-ḥālet-i maḥzūn
Ḳabīle ehli gelür eyleye beni medfūn

[3227] irüpdür: yitüpdür GH.
[3228] vālidi: nāyibi GH.
[3229] üzre: üste GH.
[3230] ḳoyupla: ḳorlar KM.
[3231] ṣora: ṣoñra KM.

Ne yerde olsan o gün ṭutma ey oġul ārām
Gerekdi[3232] ḳabre ḳoyup defn ide imāmı imām

O günki gün öziñi deşt-i Kerbelāya yitür
Meni mezārıma ḳoy ʿālem-i beḳāya yitür

Mebāde olmaya naḳṣ ū ḳuṣur redd-i bedel
Gerekdi[3233] eyleyesin ben diyen niẓāma ʿamel

Baña vaṣiyyet idüp çünki öz ḥayatında
ʿAlī-yi Ekberi defn it ayaġım altında

Anıñ firāḳı benim cānımı ṣalup derde
Vaṣiyyetin balamın ḳoyma ey oġul yerde

Atam ṣaḥābesidir bā-ṣadır āsitānımda
Ḥabībi benden uzaḳ ṣalma ḳoymañız ġamda

Gerekdir ḳabrde yatsun menim ḳucaġımda
ʿAlī-yi Aṣġar uşaḳdır yanar firāḳımda

Bu çölde çünki odır Ehl-i Beyt saḳāsı
Ḳoyup Fırāt kenārında ḳabre ʿAbbāsı

Bu ḳanı almaġa perverdigāre koy oġlum
Ḳalan şehīdleri bir mezāra ḳoy oġlum

İkinci cān senin cān-ı ʿıyāl-i peyġamber
Ḥuṣūṣ oġlı ölen māder-i ʿAlī Ekber

[300a] Budur üçünci sözüm ey imām-ı küll-i imām
Temām-ı şīʿalara men ġarībden di selām

Söyle Ḥüseyn buyurur men ġarīb ü[3234] zār öldüm
Yanup ṣuṣuz cigerim ḳalbi dāġ-dār öldüm

Vaṣiyyet eyliyorum sizlere bu dünyāda
İçin zamānede serin ṣu beni ṣalın yāde

ʿAzā tutup baña ḳan aġlayın şehādetime
Çıḳarmayıñ beni yāddan gelin ziyāretime

Muḥarrem ayı olanda giyin libās-ı ḳara
Civān olanlarıma ṣaḳlayın cihānda ʿazā

[3232] gerekdi: gerekdür KM.
[3233] gerekdi: gerekdür KM.
[3234] ü: - KM.

O dem[3235] şāhenşeh-i[3236] kerb ü belā imām-ı ʿAlīm
İmāmet ʿilmini ḳıldı öz oġlına teslīm

İdüp vedāʿ çıḳup ḫaymeden çü āye-i Nūr
Liḳā-yı ḥażret-i perverdigār içün mesrūr

Temām cemʿ eyledi Ehl-i Beyt eṭhārı
Kuruldı Taffada rāz ü niyāz bazārı

Virüp teselli-i kāmil ʿıyāl-i Zehrāya
Buyurdı ṣabr eyleyin bu belā-yı ʿuẓmāya

Cihān maḥḥal-i fenādır çoḳ olmayın dil-gīr
Esīr olmaġa ḥażır olun ṣaġīr ü kebīr

Şikāyet eylemeyin ẓulm ü cevr-i miḥnetden
Mebāde gelmeyesüz[3237] nāleye muṣībetden

Baḳın görün ḳanı ceddim ḳanı atam Ḥaydar
Böyle muḳarrer olup her gelen cihāna gider

Sizinçün olmazam aġlamaḳlıġa māniʿ
Yüceldmeyin sesi gözyaşına olun ḳaniʿ

İşitse nāleñizi aġlayanda nā-maḥrem
Firāş-ı ḳabrde sizden yaḳīn rāżı degilem

Tökün ne ḳadar tökersüz[3238] ġamımda gözden yaş
Mebāde eylemeyin sīne vü ʿiẕārı ḫıraş

Budır vaṣiyyetim ey bülbülān-ı pür-beste
Diyün diyende Ḥüseyn vāy ṣadāsı āheste

Baş açmayın ne fiġān ile ḳılmayın şiven
Şemātet eylemesin sizlere baḳup düşmen

[300b] Bu sözleri işidüp Zeyneb-i melek-manẓar
Didi bu ġamlara tāb eylemek olur mı meger

Ne ceddim ölmemiş idi ne ḳardaşım ne atam
Temāmısı bugün öldi yā imām-ı zamān[3239]

Zamāne içre sınıḳ göñlüme bahāne idin

[3235] o dem: ġaraż GH.
[3236] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[3237] gelmeyesüz: gelmeyesiñiz KM.
[3238] tökersüz: tökersiñiz KM.
[3239] zamān: enām KM.

Atam anam bedeli ceddime nişāne idin

Bu kara günde kalınca öleydi bacın kāş
Kim ile derdimi ḥāl eyleyem Ḥüseyn ḳardaş

Ġarīb-i kerb ü belā pādişāh-ı yevm-i nüşūr
Cenāb-ı Zeynebi ṣabr itmege ḳılup meʾmūr

Virüp teselliyi o baḫt-ı ḳara esīrlere
Ṣaġīr uşaḳlarını tapşurup kebīrlere

ʿİnān-ı tevseni döndürdi semt-i meydāna
İrüp[3240] berāber-i efvāc-ı ḳavm-i Süfyāne

Baḳup o leşkere şāhenşeh-i[3241] ʿallü cenāb
Açup lisān-ı feṣāḥet bu nevʿ ḳıldı ḫiṭab

110

Ricz-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā[3242]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey cemāʿat men imām-ı zemenem yā degilem
Bāʿiṣ-i ḫilḳat-ı çarḫ-ı[3243] kehenem yā degilem

Çeşme-i feyż-i celālet eṣer-i nūr-ı Ḫudā
Kenz-i eclālde der-i ʿadnem yā degilem

Evvel-i mā-ḥalaḳ-Allāh vücūdım nūrı
Baḥr-i rahmetde daḫı ġavtazanam yā degilem

Enbiyā fırḳasınıñ müşkiliniñ celāli
Māsivā zümresine müsteʿanam yā degilem

Ḫilḳatim nūr özüm nūr siriştim daḫı nūr
ʿĀlem-i ḫilḳat-ārā müʾetemenem yā degilem

İmtiḥān būṭesine cilve ḳılup ṣaf çıḳan
Ḳurb-ı Ḥaḳḳ meclisine mümteḥenem yā degilem

Hem imām oġlı özim ṭoḳuz imāmın atası

[3240] irüp: yitüp GH.
[3241] şāhenşeh-i: şāhenşāh-ı KM.
[3242] Ricz-i Cenāb-ı Sulṭān-ı Kerbelā Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā: Ricz-i İmām-ı ʿAleyhi's-selām Der-Berāber-i Leşker-i Eşḳiyā GH.
[3243] çarḫ-ı: - KM.

Rütbede vālī-i Hirā necmenem yā degilem

Vaṣfına rūz-ı aḥadda ʿarş-ı *Lā Seyf*[3244] oḳunan
Żāde-i ṣaff-der-i leşker-şikenem yā degilem

[301a] *İnne fi'l-cennete*[3245] nehr-i dīn ilen nehr-i lebin
Laʿli vü Ḥüseyn Ḥasanam yā degilem

Bāl-i Cibrīl-i Emīn üste giden Miʿrāca
Seyr iden ʿarş-ı muʿallāda menem ya degilem

Atası Kaʿbede mevlūd olunan şāh oġlı
Vāriṯ-i server-i Ḫayber-figenem yā degilem

Maẓhar-ı ḳudret-i Ḫallaḳ cihān-ı baḥr-ı ʿulum
Muḥarrem sırrı ḫafā vü ʿalenem yā degilem

Naẓm-ı ecrām-ı felek nāẓım-ı evtād-ı zemīn
Ḳudret-i kāmile-i ẕü'l-menenem yā degilem

Muṣtafā cānı ʿAlī nāʾibi Zehrā balası
Dīn gülistānına serv ü çemenem yā degilem

Farż idin siz ne imāmım ne peyember nevesi
Vāli-i mülk-i Ḥicāz ü Yemenem yā degilem

Şāh-ı Baṭḥā dimeyin belki dutun bir ġarībim
Eyleyin raḥm ġarīb-i vaṭanam yā degilem

Ḫaste cānım yāreli ıssı hevā teşne-ciger
Altı ḳardaşı beş oġlı ölenem yā degilem

İdiñ inṣaf alışup yandı ṣuṣuzdan cigerim
Batup öz ḳanıma ḫūnın bedenem yā degilem

Öldürirsiz ne sebebden ne günāh eylemişem
Bilür Allāh güneh[3246] eyleyenem yā degilem

Ey adın ẓāhiri islām ḳoyan ḳavm-i Yehūd
Dīn-i islām-ı revācın virmenem yā degilem

O ḳadar yāre urupsız[3247] ki ṣaġ ḳalmaz ölürem
Ḳurı yerlerde ḳalan bī-kefenem yā degilem

[3244] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[3245] "Şüphesiz cennetlikler o gün nimetlerle meşguldürler, zevk sürerler." (Yasin/55)
[3246] ki güneh: günāh KM.
[3247] urupsız: urupsıñız KM.

Birce curʿa ṣu virin el-ʿaṭş ey kāfirān[3248]
Kelime-i ṭayyibe cārī idenem yā degilem

Ḫāk-pāy-ı şuʿarā nevḥa-ger bezm-i ʿazā
Yā Ḥüseyn Ḳumrī-i şīrīn-süḫanam yā degilem

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Temām idüp riczin baḳdı şāh-ı[3249] ḥall ü ḥarem
Ne gördi ḳatline ḥażır durupdı[3250] ḳavm-i ẓulem

[301b] 25 Rikābın üstüne ḳalḳup bülend idüp bilir
Hücūm-ı kelle-i rübāhe ḳıldı ġarrān-ı şīr

Ṭağıtdı desteleri bükdi fevci çün ṭomar
Bölükledi ḳoşunu ibn Ḥaydar-ı Kerrār

Ṣalup o leşkere bir zelzele imām-ı vaḥīd
Zemīn-i Māriyede şūr-ı maḥşer oldı bedīd

Yaralı cānı ile zāde-i Şeh-i[3251] Merdān
O ḥamlede ḳılup on biñ nefer cehime revān

Bu ḥāleti görüben ibn Saʿd kīne-şiʿār
Ṣadā bülend eyledi ey gürūh-ı bed-girdār

30 Meger ne vāhimedir yoḫdı[3252] sizde ṣabr ü şebāt
Bu bir neferden idersüz[3253] firār çün ʿavrāt

Olupsız şimdiki nāmus ü ʿardan ʿarī
Bu işde cānıñıza çāre eyleyin bāri

Kemāl-i cehd ile el tīr-i cān-sitān idin
Yaralı sīnesini oḳlara nişāne idin

Olan zamānda bülend ibn Saʿddan avāz
Dizin urup yere dört biñ laʿīn-i tīr-endāz

Nişāne ḳıldıla[3254] şandūḳ-ı ʿilm-i sübḥānı
Buraḳdı ḳavs-i kemāndan temām-ı peykānı

[3248] kāfirān: ẓālimler GH.
[3249] baḳdı şāh-ı: yādigār-ı GH.
[3250] durupdı: ṭurupdır KM.
[3251] şeh-i: şāh-ı KM.
[3252] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3253] idersüz: idersiñiz KM.
[3254] ḳıldıla: ḳıldılar KM.

Hevāda nāvek-i peykānlar itdiler āvāz
Lisān-ı ḥāl ile ey tāc-dār-ı mesned-nāz

Varundı iẕn gelek sīneñin üste yā mevlā
Bize cevāb naʿmdır buyur veyā ki velā

Görüp bu ḥāleti ol ibn ṣāḥib-i Miʿrāc
Yaralı sīnesini itdi oḳlara āmāc

Cevāb virdi o ḥāletde bāṭına güyā
Gelin bu sīnemin üzre tapam siziñle ṣafā

Gelin gelün ki şehādet bilini baglamışım
Size bu menzil-i behcet ḳırānı ṣaḳlamışım

Ġaraż o ḳadar ḫadeng-i cefā açup per ü bāl
O nāzenin bedenin üste ṣoldı[3255] māl-ā-māl

Olurdı çeşme gibi ḳan revān cerāḥatdan
Yaralanan bedeni düşdi tāb ü ṭāḳatdan

[302a] Kemāl-i żaʿf ile ol pādişāh-ı dil-ḫaste
Yüzi aşaġa düşüp zīn-i ẕü'l-cenāḥ üste

Ṣalup iki ḳolını boynuna çeker bī-tāb
Zebān-ı ḥāl ile eylerdi ẕü'l-cenāḥa ḫiṭāb

Salupdı[3256] çarḫ-ı felek derd-i bī-devāya beni
Dalında ṣaḳlama ḳoy ḫāk-i Kerbelāya beni

Yaram çoḳ incidi vü[3257] birce laḥẓa ḥāle gelüm
Misāfirim yola ṣal ʿālem-i beḳāya beni

Ne ḳadar zaḥmetimi çekmesin ḥelāl eyle
Havāle eyle daḫı Şimr-i bī-ḥayāya beni

Bu sözleri işidüp ṣāḥibinden ol ḥayvān
Elin urardı yere aġlıyordı şeyḥe-zenān

O ḳadar aġladı reşk-i revānı ḳan oldı
Yüzini ḫayme ṭaraf döndürüp revān oldı

Buyurdı zāde-i maẓlūm-ı şehriyār-ı Necef
Sebeb nedir götürirsiñ beni ḫıyāme ṭaraf

[3255] ṣoldı: doldı GH.
[3256] salupdı: ṣalupdır KM.
[3257] incidi vü: incidür KM.

Çoḳ aġlayup didi ol tevsen-i zebān-beste
Yādında yoḫdı[3258] meger ey imām-ı dil-ḫaste

Vedāʿ-ı āḫir iden demde bā-hezār taʿab
Sifāriş itdi buyurdı bana bacın Zeyneb

Bu şāhı bir de meni zār ü bī-nevāya yitür
Ölende ḳoyma ḳurı yerde ḫaymegāha getür

Budur benim ġarażım ey imām-ı bā-temkīn
Sekīneye yitürem olmasun daḫı ġam-gīn

Bu nevʿ ẕillet ilen ölme ey emīr-i ʿArab
Ölende gözleriñi bağlasun bacın Zeyneb

Buyurdı server-i dīn ey vefālu[3259] dildārım
Men ġarībe bu müşkil günimde ġam-ḫˇārım

Meger yoḳdur ḫaberiñ sūzı āh-ı sīnemden
Aparma ḫaymelere duymışım Sekīnemden

Düşüpdür murġ-ı ḫayālim viṣāl içün hevese
Gerekdir Ekberim ilen virem nefes nefese

Aparma ḫaymelere özge semte düşdi yolum
Kucaḳlayup balamı ṭopraḳ üste raḥat ölüm

[302b] İden zamānda bu fermānı pādişāh-ı enām
Rücūʿ ḳıldı idüp ẕü'l-cenāḥ-ı terk-i ḫıyām

Gezerdi kerb ü belā[3260] deştini perīşān-ı ḥāl
Nüzūl ḳılmaḳa virmezdi şāh-ı dīne mecāl

İmām söyledi ey ẕü'l-cenāḥ-ı ḫoş-adāb
Nolup ki virmeyesin düşmege Ḥüseyne rikāb

Ḳurı yer üstüne düşmek ʿaceb saʿādetdir
Düşür meni yere hengāme-i şehādetdir

Şehādet emri yaḳīn erş-i āl-i Hāşimdir
Ġam itmeye türbet-i kerb ü belā firāşımdır

Zebān-ı ḥāl ile ol ṣāḥib-i vefā ḫayvān
İşāre eyleyüp ʿarż itdi ey şeh-i[3261] devrān

[3258] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3259] vefālu: vefā KM.
[3260] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[3261] şeh-i: şāh-ı KM.

Fedā olam saña tīr-i ġama nişāne aġa
Oġul ġamında dönen ḳāmeti kemāne aġa

Ne ḳadar zaḥmetiñi çekmişem bu çölde seniñ
Boyanmışım nice baḳ gör yolunda ḳana aġa

Giren zamānda Fırāta ṣu içmedim ḳaldım
Baḳup serin ṣuya ḥasretle yana yana aġa

Bu ıssı günde dalımda ne nevʿ ṣaḫlamışam
O zaḥmetim daḫı lāzım degil beyāna aġa

Düşürmezem seni ʿahd itmesün eger men ilen
Bu ġamlı deştede dāʾīm gelüp fiġāne aġa

Suvāl ḳıldı o maḳtūl-ı ḫançer-i eşrār
Ne ʿahddür baña ol ʿahd itgilin iẓhār

Zebān-ı ḥāl ile ʿarż itdi ẕü'l-cenāḥ-ı necīb
Yaralu cānıña ḳurbān eyā imām-ı ġarīb

Gelende maḥşere sen ḫiẕmetinde rūḥü'l-emīn
Ḳabāḳıña çekilür nāḳe-i behişt-i berrīn

O günki günde men bī-nevāyı yā mevlā
Temām-ı atlar arasında eyleme rüsvā

Baḳup bu ḥālime[3262] ʿahdında bir ḳarār olasañ
Gerek o günde menim üstüme süvār olasañ

Ki özgeler dimesün ẕü'l-cenāḥ ḫˇār oldı
Vefāsız olmaḳı ʿālemde āşikār oldı

[303a] Bu ʿahdı eyledi sulṭān-ı ʿālem-i temkīn
Dizin urup yire ol tevsen-i vefā āyīn

Baḳup aġasına ʿarż itdi yā Veliyullāh
Varundı düşmege mergāh arāda Bismillāh

Rikābdan ayaġın çekdi Neynevā şāhı
Ḳabāḳa meyl eyledi düşmedi çeküp āhı

Nüzūl ḳılmaġa ḳıldı dü-bāre meyl-i yemīn
Rikāba ḳalḳdı[3263] gine düşmedi imām-ı mübīn

Üçüncü defʿa o maẓlūm kıldı miṣl-i seyyār

[3262] ḥālime: ḥāletime KM.
[3263] ḳalḳdı: ḳoydı GH.

Ḳademini rast ḳılup dutdı ṣadr-ı zende ḳarār

O ḥāl-i rāzı görüp ẕü'l-cenāḥ-ı ḫoş-reftār
Suvāl eyledi gūyā eyā şeh-i[3264] ebrār

Ezel didiñ meni çoḳ yanmışam Fırāta düşür
Dalında saḳlama incinmişem aşaġa düşür

Sebeb nedür men nālānı itgilin āgāh
Aşaġa düşmege eylersin ey aġa ikrāh

Dolanmış olsa eger rāyun ey şeh-i[3265] medenī
Çıḳam kenār aparam semt-i ḫaymegāha seni

Buyurdı server-i sulṭān-ı ʿālem-i īcād
Bu sırrı bilgilin ey ẕü'l-cenāḥ-ı nīk-nihād

Dolanmayupdı ne rāyım hemān ol sözi sözüm
Yaḳīn eyle gelen yoḳdı ḫaymelerde gözüm

Ḳabaḳdan istiyorum düşmege men maẕṭar
Ḳolın açup görirem ḥasret ile peyġamber

Diyer ḳucaġıma gel nūr-ı dü-ʿayn oġlım
Yareli sīneñi ḳoy sīneme Ḥüseyn oġlım

Ger isterem ki düşem ṣaġ ṭarafdan āheste
Atam ʿAlī açup āġūşına[3266] yolum üste

Zebüñe ḳalbi yanup āteş-i firāḳıma
Diyer ʿazīz balam gel menim ḳucaġıma

Virende ṣol ṭarafa meylimi bu[3267] ġurbet-ārā
Gözüm görür ki açup sīnesin anam Zehrā

Diyer ḳucaġıma gel derdimün ṭabībi oġul
Yıḫılma ṭopraġa kerb ü belā ġarībi oġul

[303b] Bu işde ḳalmışam ey ẕü'l-cenāḥ-ı ser-gerdān
Nedem ne çāre ḳılum bilmirem men nālān

Bu ʿahdi eylemişem ḫalḳıma rūz-ı elest
Düşem gerek ḳurı ṭopraḳlar üste sīne şikest

[3264] şeh-i: şāh-ı KM.
[3265] şeh-i: şāh-ı KM.
[3266] āġūşına: - GH.
[3267] bu: - KM.

Degil revā yatam āġūş-ı cedd ü māderde
Gerekdi[3268] secde-i şükr eyleyem ḳurı yerde

Diyüp bu sözleri ol pādişāh-ı ḥall ü ḥarem
Rikābdan götürüp Kerbelāya ḳoydı ḳadem

Manā-yı ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳatda ol ẕebīḥ Allāh
Düşende ṭopraġa evvel buyurdı Bismillāh

İki diz üste düşüp revnaḳ ile ol mevlā
Yıḳıldı söyledi *sübhāne rabbiye'l-ʿalā*[3269]

Çü ṣad-ı zīnden ol şāh-ı Neynevā düşdi
Ġalaṭ degil ki disem ʿarş-ı kibriyā düşdi

Ḳaża didi yitişüp ẓuhr olupdı vaḳt-i namāz
Ṣalupdı secdeye seccāde Muṣṭafā düşdi

Ḳader gümān eyledi Kūfe mescidinde taʿyīn
Ḳılıclanup gene miḥrāba Murtażā düşdi

Elinde tāc-ı taḳarrüb diridi Cebreʾīl
Cihāna ġulġule-i şūr u āh u vā düşdi

Yaralı cānı ilen zīn-i ẕü'l-cenāḥ üsten
Yer üzre peyker-i sulṭān-ı Kerbelā düşdi

Sümūm-ı ẓulm ile gülzār-ı dīn ḫazān oldı
Bu āsitāneye Ḳumrī çeküp nevā düşdi

111

Meclis-i Nühüm Ḍarbet-zeden-i Leşker-i Aʿdā Nūr-ʿAyn-i Fāṭıma-i Zehrā ve Şehādet-i ʿAbdullāh İbn Ḥasan-ı Müctebā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Böyle rivāyet olup çün[3270] şehenşeh-i[3271] Ḥaremeyn
Ġarīb-i kerb ü belā Ḥażret-i İmām-ı Ḥüseyn

Yaralı cānı ilen ol imām-ı teşne-lebāñ
Ḳurı yer üste yıḫılmışdı ḳanına ġalṭān

[3268] gerekdi: gerekdir KM.
[3269] "Yüce Rabbinin adını tespih et." (A'lā/1)
[3270] çün: - KM.
[3271] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.

Gehī Fırāta baḳup ol imām-ı ʿarş-ı esās
Diridi hardasan ey ḳolları düşen ʿAbbās

[304a] İderdi ḳanlı gözi semt-i ḳatlgāhe naẓar
Diridi gel oḳu Ḳurʾānımı ʿAlī Ekber

Baḳardı ḥasret ilen ḫaymeye ol şāh-ı[3272] ʿArab
Diridi gel gözimi bağla ey anam Zeyneb

Çekerdi nāle diridi o server-i maẓlūm
Gelüp meni yola ṣal bī-nevā bacım Gülsüm

Ḳavm üste gün ḳabaḳında yanardı miṣl-i kebāb
İderdi bārgāh-ı kibriyāya ʿarż ü ḫiṭāb

Diridi yār-ı Ḫudā yā Allāh ü mesʿūdā
Hezār şükr ki oldum vefā yolında fedā

Senün yolunda bugün geçmişem celālimden
Götürmişem elimi cān-ı mülk-i mālımdan

Ne var gözimde ʿAlī Ekberim ne ʿAbbāsım
Ne ṭoy oṭaḳına ḥasret ḳalan civān Ḳāsım

Olaydı kāş biñ oğlum temām-ı[3273] nevreste
Keseydiler başını bir-be-bir Fırāt üste

Urupdı sīneme her günde biñ yara düşmen
Bu nāzenin bedenim doğranupdı ḫançer ilen

Temām sehldü[3274] yā Rab çetindür bu maṭlab
Esīr olup gide Şāma ḫanım bacım Zeyneb

Elin virüp[3275] yere tekye çü āhū-yı mecrūḥ
Oturmış idi diz üste o server-i meẓbūḥ

O ḳadar yāre ilen tacdār-ı mülk-i ʿArab
Yoḳ idi ṭāḳati egleşmege bu idi sebeb

Ṣolını ṣağını yā sīnesin ḳoyanda yere
Geçerdi sanc ilen oḫlar temāmısı cigere

O vecḥden yatabilmezdi eylemişdi ḳuʿūd
Kimi urardı o ḥāletle oḫ kimisi ʿamūd

[3272] şāh-ı: imām-ı GH.
[3273] temām-ı: civān o GH.
[3274] sehldi: sehldür KM.
[3275] virüp: urup GH.

O demde geldi ḳafādan sinān-ı şūm-ı laʿīn
Elinde nīzeye virdi tekān velī pür-kīn

Baḳup utanmadı hīç keşret yarasından
Ḥavāle ḳıldı iki ketfenün arasından

Virende nīzeye ol bī-ḥayā dü-bāre tekān
Yarup yanan yüregin çıḳdı sīneden perrān

[304b] Çeken[3276] zamānede cedāyı o kibr-i bed-kāre
Açıldı sīnede ḳan çeşmesi çü fevvāre[3277]

Dağıldı ẓulm ile ṣandūḳ-ı sīnenün ḳafesi
Çekende āh iki yerden çıḳardı hem nefesi

Sinān-ı ẓulm sinān-ı zaḫm-ı cān-sitān oldı
Sipihr-i çarḫ-ı velā ḳuṭbı ḫūn-çegān oldı

Gül üste ḫār-ı cefā-yı zamāna sancıldı
Dağıldı ġonce gülün ṭopraġı ḫazān oldı

Semāʾ-i ẕāt-ı buruc üste derd-bin olduraydı
Vasaṭda çün ḳamer çarḫ-ı imtiḥān oldı

Ġalaṭ degil disem ʿarş-ı Ḫudā olup sūraḥ
Töküldi bāriş-i ġam[3278] rengi erġuvān oldı

İmām sīnesi çün ʿarşdan muʿallādır
Besān-ı çeşme-i fevvāre ḫūn-feşān oldı

Naẓarda yāre idi bāṭına velī yāre
Neẓāre itmek içün revzen ʿayān oldı

Yürekde ṭāleb-i dīdār uzaḳdı[3279] göz yürege[3280]
Açıldı göz yürek üsten ṣafā-yı cān oldı

Dilinde ḳan ḳuruyup rāh-ı nuṭḳ idi mesdūd
Ḳıṭār-ı nuṭḳa güẕergāh-ı kārvān oldı

Ḥışār-ı nefs-i nefīs içre ʿāciz idi nefes
Sınup ḳafes-i nefs-i māyil-i cānān oldı

Yazıldı[3281] maḫzen-i ʿilm ele ṣanduḳı

[3276] çeken: çekende KM.
[3277] fevvāre: revān oldı GH.
[3278] ġam: - KM.
[3279] uzaḳdı: uzaḳdır KM.
[3280] göz yürege: göz o göze GH.

Rümūz-ı bāṭın içün menbaʿü’l-beyān oldı

Gelüp temevvüce deryā-yı ʿaşḳ ṣār Allāh
Maḥall-i rāz ü niyāza o ḳan zebān oldı

Salurdı[3282] ṭopraġa her ḳaṭre naḳş yā maḥbūb
İmām ḳanı idi raṭbü’l-lisān oldı

O dem yüceldi dem-i demden e’s-sebīl sesi
Sebīl o ḳavme dem-i şāh-ı teşne-gān oldı

Midād-ı āye-i Ḳurʾān miṣāl-i ḳudretden
Yazıldı yerde iki saṭr-ı naḳş-ı ḳan oldı

Ene’l-ġarīb ü ene’l-vāḥīd ü ene’l-maẓlūm
Şehīd-i ʿaşḳ-ı muḥabbetle kāmrān oldı

[305a] Ḫalīle gülşen eger oldı āteş-i Nemrūd
Ḥüseyn yaraları cisminde gülsitān oldı

Elin uzatdı o ḳan ile dest-nemāz aldı
Namāz vaḳti idi mevsim-i ezān oldı

Bülend olurdı o ẕerrāt-ı ḫūndan tekbīr
Ne ḳandı zerreleri kāşifü’l-maʿān oldı

Hemin[3283] bu ḳandı[3284] o ḳan ġarb-ı şarḳ-ı ʿālemde
Nişān içün şafaḳ reng-i āsımān oldı

Ḥüseyn teşne-leb ü Kerbelā muṣībetine
Ezel Ḫudā ṣora[3285] Cebrāʾil-i nevḥa-ḫˇān oldı

Cihānda çoḳ şūʿarā[3286] geldi gitdi ḥayf velī
Kelām-ı Ḳumrī-i nālān güher-feşān oldı

Çü ṣayd-ı ġarḳa niçün ol şehenşeh-i[3287] Baṭḥā
Ḳurı yer üste yıḳılmışdı bī-kes ü tenhā

Teraḥḥum eyleyüp ol gürūh-ı dūn-ı[3288] şerīr
İḥāṭa ḳılmış idi çevresin ṣaġīr ü kebīr

[3281] yazıldı: yarıldı KM.
[3282] salurdı: yazıldı GH.
[3283] hemin: yaḳīn GH.
[3284] ḳandı: ḳandır KM.
[3285] ṣora: ṣoñra KM.
[3286] şuʿāra: - KM.
[3287] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[3288] dūn-ı: Şimr-i GH.

Kimi urardı daş ilen kimi sinān ilen
Kimi urardı[3289] dem-i tīġ-ı cān-sitā ilen

Yaralı peykeri olmuşdı oḫlara āmāc
Kimisi nīze urardı kimi urardı aġac

Żaʿīf olup bedeni ḳalmamışdı ṭāḳat ü tāb
Bu ḥālet ile iderdi gine o ḳavme ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Men bir ġarīb ü bī-kes ü bī-yārım öldürün
Yüz bin belā vü derde giriftārım öldürün

Dünyāda yoḫdı[3290] ḳanımı sizden alan menim
Ölmeklige bu günde sezāvārım öldürün

Cürmüm budur[3291] zamānede peyġamber oġluyam
Belki sizin yanıñızda[3292] günahkārım öldürün

Cānım gerek degil baña ʿAbbāsdan ṣoñra
Ekber ġamında dīdesi ḫūn-bārım öldürün

Cān üste ḳoymayun ne ḳadar ursañız urun
Cāndan uranda cān ile bī-zārım öldürün

Bir yalñızım[3293] gidüpdi[3294] elimden kömeklerim[3295]
Ṣaḥrā-yı Kerbelāda bugün ḫˇārım öldürün

[305b] Dört biñ yara bu ḳadar ḳoşun bir susız ġarīb
Yoḳ çāre derdime daḫı nā-çārım öldürün

Āḫir manā-yı kerb ü belānıñ ẕebīḥiyem
Sıbṭ-ı Cenāb-ı Aḥmed-i Muḫtārım öldürün

Müddetdi[3296] āteş-i ġam-ı hicrāne yanmışam
Bir nev-civāna ḥasret-i dīdārım öldürün

Ḳardaş firāḳı gözyaşımı ḳana döndürüp
Ṭoprаḳlar üste ʿārıż-ı gülnārım öldürün

[3289] urardı: urar KM.
[3290] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3291] budur: nedür GH.
[3292] yanıñızda: yanuzda GH.
[3293] yalñzım: yalḳuzam GH.
[3294] gidüpdi: gidüpdür KM.
[3295] kömeklerim: gölgelerim KM.
[3296] müddetdi: müddetdir KM.

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Teraḥḥum eylemeyüp[3297] ḳavm-i dūn-ı kīne-eṣer
Urardılar dem-i peykān ü nīze-i ḫançer

Yaralı sīneni mānend-i ḫāne-i zenbūr
Müştebik olmuş idi çeşmeler iderdi ẓuhūr

Cihānı dutmış idi hāy-ı hūy ḳavm-i ẓulm
Urardı sīnesine ḫaymelerde ehl-i ḥarem

Bu hāy ü ḥūyı sadāsına ḫaymeden nāgāh
Çıḳup kenāre Ḥasan yādigārı ʿAbdullāh

Baḳup ne gördi ʿammüsi düşüp ġarīb-i vaḥīd
Urarla[3298] çār ṭarafdan yāre sipāh-ı ʿanīd

Ḳalupdı nīzeler altında yoḳdı ṭāḳati tāb
O bī-ḥayā ḳoşuna eyliyor bu nevʿ ḫiṭāb

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Yoḳdır bir yāverim müselmānlar
Ḳırılup leşkerim müselmānlar

O ḳadar urmusı[3299]z ḳılıc yarası
Dağılup peykerim müselmānlar

Ḳılıcı çoḳ hevāda ṣaḳlamayun
Görmesün ḫᵛāherim müselmānlar

Gönderün Şimri tīz gelüp kessün
Bu ṣusız ḫançerim müselmānlar

Hani Ḳurʾānı tilāvet eylemege
Nev-civān Ekberim müselmānlar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Gören zamān ʿammüsiñ ẕillet ile ʿAbdullāh
Ṣadā bülend ḳılup çekdi nāle söyledi[3300] āh

Bu ḳavme neylemişin ey şehenşeh-i[3301] medenī

[3297] eylemeyüp: eylemeyün GH.
[3298] urarla: urarlar KM.
[3299] urmısuz: urmıssıñız KM.
[3300] nāle söyledi: susuz dilden GH.
[3301] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.

Nedir günāhıñ ʿammi ṣaldılar bu ḥāle seni

[306a] Buyur yıḫupla[3302] ne taḳṣīr ilen beyābāna
Bu ḳadar yāre urarlar meger müselmāna

Cevāb virdi o ṭıfl-ı ṣaġīre şāh-ı şehīd
Suvāl ḳılma oġul bī-kesim ġarīb ü vaḥīd

Adamsızım kömegim yoḳ penāhsız ölürem
Bu ġamlı çölde ġarībim günāhsız ölürem

Bu ehl-i Kūfede ʿādet ḳarār olupdı henüz
İmāmı öldüreler Kerbelā çölünde ṣusuz

Hemin bu ṭāʾifeler ey yetīm-i dil-ḫaste
Atan ʿAlīyi de öldürdiler namāz üste

Gören zamān ʿammüsin ol yetīm-i ser-gerdān
Eline ḫançer alup oldı ḳatlgāhe revān

Giderdi gāh yıḳılup durardı ki şitāb
Bu diller ile o ṭıfl-ı ṣaġīr iderdi ḫiṭāb

feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

Ey şeh-i[3303] Kerbelā ʿammü geldim
Biñ ġama mübtelā ʿammü geldim

Gönderüp bī-nevā bacıñ Zeyneb
Saña çoḳ çoḳ duʿā ʿammü geldim

Uşaḳ olsam da ġayretim çoḳdur
Degilem bī-vefā ʿammü geldim

Sīnemi oḫlara ḳabaḳunda
Ḳılmaġa āşina ʿammü geldim

Ḫaymelerde ẕükūr ṭāʾifesi
Yoḫdı[3304] menden sivā ʿammü geldim

Dimesünler Ḥüseyn kömeksizdir[3305]
Ḳırılup aḳraba[3306] ʿammü geldim

[3302] yıḫupla: yıḫuplar KM.
[3303] şeh-i: şāh-ı KM.
[3304] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3305] kömeksizdir: gölgesizdir KM.
[3306] ḳırılup aḳraba: ḳırulupdır uḳba KM.

Bu ata görmeyen yetīm cānım
Saña olsun fedā ʿammü geldim

Ola rāżı gerek bugün menden
Zehr içen Müctebā ʿammü geldim

İkimiz de ölende birden ölek
Olmayaḳ[3307] hīç cüdā ʿammü geldim

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İmām baḳdı ne gördi o ṭıfl-ı zār-ı ṣaġīr
Gelür şitāb ile ṣayyādun üste çün naḫīr

[306b] Ṣadā bülend eyledi çekdi nāle-i cengāh
Atam nişānı bacı ḳoyma gelsün ʿAbdullāh

Uşaḳdı[3308] tāb idebilmez ḳılıc yarasına
Amān di ḳoyma bu bī-raḥmlar arasına

İşitdi çün bu sözi Zeyneb-i ferişte-niḳāb
Ayaġa durdı yerinden revān olup bi-şitāb

Yetişdi dutdı o ṭıfl-ı ṣaġīr-i nālānı
Didi amān saña ḳurbān bu Zeynebün cānı

Uşaḳan eyleme oġlum daḫı fiġān gidme[3309]
Yaḳīn bu ṭāyife virmez saña amān gidme

Boyun belāsın alum gidmeyüpdi sīnemden
Henüz dāġı ġam-ı Ḳāsım-ı civān gitme

Görende ʿammüsinün dillerin o şehzāde
Urup yere ayaġın geldi āh ü feryāda

Didi buraḳ meni vallāhi düşmişem cāna
Boyanmaḳ isterem lāle teg ḳızıl ḳana

Firāḳ-ı yār ṣalupdır bu ḫaste cāna şerer
Döküpdi göz yolıma Ḳāsım ʿAlī-yi Ekber

Ġarīb ʿammim buyurur gelme var bu çölde ecel
Atam İmām-ı Ḥasan seslenür gel oġlım gel

Bu cāna ḫoşdur ölüm ṭaʿneler işidmekden

[3307] olmayaḳ: ölmeyek GH.
[3308] uşaḳdı: uşaḳdır KM.
[3309] gidme: - GH.

Esīr olup ʿavrat içre Şāma gitmekden

Buyurdı Zeyneb eyā nūr-ı ʿayn-ı şāh-ı zamān
Revā degil bu uşaḳlıḳda doġranup ölesen

Anan bu gül bedeni besleyüp ḳucaġında
Çetindü[3310] kim ezile atların ayaġında

Çoḳ aġladı bu civānı işidcegin o yetīm
Didi buyurma amān ʿammü baġrım oldı dü-nīm

Meger ʿazīzdi[3311] cānım menim onlardan
Ḥuṣūṣı Ḳāsım ilen şāhzāde Ekberden

Olar bu çölde yatup ıssı gün ḳabāḳında
Nice revādı[3312] yatam men ana ḳucaġında

Ne nevʿ tāb eyleyem ʿammü cān men muẓṭar
Gözüm baḳa baḳa yalñız[3313] ʿammimi öldireler

[307a] Muḥaldir daḫı baḳsun gözüm bu dünyāya
Ḥüseyni öldireler ben duram temāşaya

Dayanmazam meni ḳoy Kerbelāda ād eyleyem
Gidem harāya oġulsız ʿammümi şād eyleyem

Ġaraż eylerdi mümānaʿat-ı duḫter-i Zehrā
İderdi çoḳ ḥareket şahzāde-i dü-serā

O ḳadar cehd eyledi aġladı çeküp āhı
Özini Zeyneb elinden çıḳardı çün māhı

Şitāb ilen yola düşdi o ṭıfl-ı ferzāne
Yitürdi tā özini sürʿat ile meydāne

Kesüp ḳabāḳını bir deste fırḳa-i eşrār
Görende onları bir āh çekdi āteş-bār

Didi kenāre durun ey gürūh çün aşām
Ġarīb ʿammümi gidüp eyleyem bu demde selām

Didi o ṭāyife ey ṭıfl-ı zār sen kimsin
Yoḳundı ṭāḳat-ı ṣabr ü ḳarār sen kimsin

3310

3311 ʿazīzdi: ʿazīzdir KM.
3312 revādı: revādır KM.
3313 yalñz: yalḳuz GH.

Açup lisān-ı feṣāḥat o kān-ı mihr ü vefā
Cevāb virdi o ḳavme bu nevʿ ilen gūyā

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

Ḫaberdār olun ey gürūh-ı deġā
Menem nü gül-i gülşen-i Müctebā

Velī-yi Ḫudā-yı kerīm oġlıyam
İmām-ı Hüdānun yetīm oġlıyam

Atam aġlıyor ḳan olup gözyaşı
İmām oġlıyam Ḳāsımun ḳardaşı

Ġam-ı ġuṣṣadan gül gibi ṣolmışam
Anam bilmiyor bī-ḫaber gelmişem

Teraḥḥum ḳılun āh ü feryādıma
Düşüpdür oġulsız ʿammim yādıma

Yetīmim gidüp cānımun ṭāḳati
Bugün ḳalmışam men ʿammü ḥasreti

Gelin dökmeyün ḳanlı gözyaşımı
ʿAmmümi görüm[3314] bir kesün başımı

Gidem[3315] yanına derd-i ḥālin bilem
Ḳucaġında ḥasret ile cān tapşıram

[307b] Ḳoyun başım üste anam aġlasun
Ölende gelüp gözlerim baġlasun

Atam yoḳ ala bu demde yanımı
ʿAmmi sīnesinde virem cānımı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O dem[3316] ḳoşun arasından geçüp o ṭıfl-ı vaḥīd
Yetişdi baḳdı ne gördi düşüp imām şehīd

Beden yaralı ciger dāġlı ḳanına ġalṭān
Olupdı gün ḳabaḳında kebāb teg büryān

Görende ḳardaşınıñ oġlını ṣuyūn-ı şeyn
Açup iki ḳolını Kerbelā ġarībi Ḥüseyn

[3314] görüm: görüp KM.
[3315] gidüm: gidüp GH.
[3316] o dem: ġaraż GH.

Götürdi baġrına basdı o ṭıfl-ı maʿṣūmı
Buyurdı Māriyenün dil-şikeste maẓlūmı

Ki ey imām-ı Hüdānıñ nişānı ḫoş geldin
Ḥüseyn-i Fāṭımanın cism-i cānı ḫoş geldin

Eger şehīdleri görmege ḫayāliñ var
Düşüp yola şühedā kārvānı ḫoş geldin

Olan bu deştede züvvār-ı Kerbelā oġlum
Ziyāret itmege men bī-nevāyı ḫoş geldin

Gelen bu ḳatlgāhe müşkil işdi[3317] ṣaġ gitsün
Ḫarāb olaydı görem Kerbelāyı ḫoş geldin

Çoḳ aġlayup o yetīm ḳıldı ey ʿammü cān
Minādan hīç görünüpdür mi[3318] ṣaġ gide[3319] ḳurbān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Yalñız[3320] görüp seni bu beyābāna gelmişem
İmdāda yetmege sana[3321] meydāne gelmişem

Mūr-ı maḥḳūrım götürüp cān hediyesin
ʿAcz ile bārgāh-ı Süleymāna gelmişem

Ṣarf eylemekde müşteriyem naḳd-ı ʿömrümi
Bāzār-ı Mıṣr-ı Yūsuf-ı Kenʿāna gelmişem

Men de külāfe ile ḫarīdārlar gibi
ʿAşḳ āteşe düşüp dil-i sūzāna gelmişem

Yüz şevḳ ü ẕevḳ ilen ḳabaḳında bu sīnemi
Vallāh nişāne ḳılma ki peykāne gelmişem

Nā-kām ʿAlī-yi Ekber ü Ḳāsım gibi bugün
Ḳurbān olup boyanmaġa al ḳana gelmişem

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[308a] O şāhzādeye virdi cevāb imām anam
Daḫı dayanma gidüp ḫaymelerde dut ārām

[3317] işdi: işdir KM.
[3318] mi: ki GH.
[3319] gide: gele GH.
[3320] yalñz: yalḳuz GH.
[3321] yetmege sana: yetişmege KM.

Başımı Şimr kesende uşāḳan aġlarsan
Yaralı görmeyesen ḳan görende ḳorḳarsan

Ṣaġīrsin gidüben yat ana ḳucaġında
Bu çölde ḳalma gelen atlarun ayaġında

Bu sözleri işidende çeküp cigerden āh
Didi ʿammisine ol şāhzāde ʿAbdullāh

Duyunca yatmadı Aṣġar ana ḳucaġında
Boġazı oḫlanup ıssı gün ḳabaḳında

Budır menim ġarażım ey imām-ı kevn ü mekān
Seniñ yolında olam ḳanıma bugün ġalṭān

Diyüp bu sözleri ayrılmaz idi yanından
Çekerdi oḫları bir bir yaralı cānından

Bu cān feşānlıḳ ilen ol bister-i nāz
Ki oḫları çeküben gāh iderdi rāz ü niyāz

O demde bir seg-i melʿūn ü nā-dürüst şerīr
İrişdi[3322] ḳıldı ḫavāle imāma bir şimşīr

Ḳılıc hevādan aşaġa gelen zamān nāgāh
Ḳabaḳa virdi elin şāhzāde ʿAbdullāh

O tīġ-ı ẓulm ü cefā şuʿlesin ʿalem ḳıldı
Ḥasan nişānesinin bir ḳolın ḳalem ḳıldı

Ḳucaḳlayup ʿammüsiñ Müctebā dil-ārāmı
Didi ʿammi ʿaceb aldım zamānede kāmı

Zebān-ı ḥāl ile ol rāh-ı ʿaşḳ-ı Ḥaḳḳa fedā
Ġarīb ʿammisine ḳıldı bu ʿarż-ı ḥāli edā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Aldı ḳılıc yarası bu cānımı ʿammi
Ḳoşdum bu çölde ḳanıña öz ḳanımı ʿammi

Olsa ʿilāc anama yitür ḥasret ölmeyem
Ta bağlasıñ bu dīde-i giryānımı ʿammi

Yandı bu ġamda ḳoyma cehennemde yanmaġa[3323]
Rūz-ı cezāda Ḳumrī-i nālānımı ʿammi

[3322] irişdi: yetişdi GH.
[3323] yanmaġa: yanma GH.

Meclis-i Dehüm Ḥamle-āverden-i Zümre-i Eşḳiyā Be-nūr-ı Dīde-i Zehrā ve Temām-şūden-i Emr-i Şehādet-i Sulṭān-ı Kerbelā

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

[308b] 1 Delīl-i rāh-ı vefā cān-niṣār-ı cāde-i ʿaşḳ
Virüp müẕākere bezminde ʿāleme ser meşḳ

Çü nūr-ı dīde-i Zehrā şehenşeh-i[3324] Ḥaremeyn
Şehīd-i lāle-ruḫ Kerbelā İmām-ı Ḥüseyn

Ḳurı yer üste ciger dāġlı cismi ṣad pāre
Aḳardı ḳan yarasından miṣāl-i fevvāre

Başında ẕevḳ-i şehādet yürekde sūz-ı güdāz
İderdi Ḫālıḳı ilen bu nevʿa rāz-ı niyāz

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

5 Ḫudāya men ġarīb-i bī-nevāyem
Yolunda her belā çeksem rıżāyam

Baña çoḳ azdu[3325] bu ḳavmiñ cefāsı
Dü-bāre isterem ḫançer yarası

Ne düşmez yādıma ʿAbbās ü Ekber
Ne Ḳāsım ne boġazı oḫlı Aṣġar

Yapuşmış laḫta laḫta ḳan yüzimde[3326]
Ne Zeyneb ne Sekīnem var gözimde

Ne yoḳ yādımda leb-teşne ʿıyālim
Ne evlādım ne cān[3327] ü mülk ü mālım

10 Menim fikrim ġam-ı ümmetdir ümmet
Olar ġam çekmesün rūz-ı ḳıyāmet

Olupdır ʿahdımız *Ḳalū belā*[3328]da
Virem men baş ṣusız kerb ü belāda

[3324] şehenşeh-i: şahenşāh-ı KM.
[3325] azdu: azdır KM.
[3326] yüzimde: gözümde GH.
[3327] cān: cānım GH.
[3328] "Ben sizin Rabbiniz değil miyim? demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi." (Aʿrāf/172)

Baña her kim duta ʿālemde yası
Ḳıyāmetde behişt olsun cezāsı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Diridi derd-i dilin Kird-gār-ı yek-tāya
Ne gördi başınun üste görüpdi bir sāye

Suvāl ḳıldı ki ey ḳaydıma ḳalan kimsin
Bu günde sāye başım üstüne salan kimsin

O sāye ṣāḥibi ʿarż eyledi ki yā mevlā
Menem bu günde saña nūger olmaġa evlā

O kimseyem ki bu ʿālemde ḫūn-dil yemişem
Gice günüz[3329] gelüben lāy-ı lāyūy dimişem

[309a] O kimseyem ki iṭāʿat bilini baġlamışım
Bu doġranan bedeni sīnem üste ṣaḳlamışam

Ki ey olan adı ʿarş-ı Ḫudāya pirāye
O kimseyem virüp Allāh meni saña dāye

Muḳarreb-i ḥarem Ḫalıḳ-ı celīlem men
Olaydı kāş gözüm kör Cebreʾīlem men

Buyurdı ḥażret-i rūḥü'l-emīne şāh-ı ümem
Bu sāye ṣalmaġıña bil yaḳīn rıżā degilem

Götür ḳanadıñı lāzım degil baña sāye
Revāḳ-ı ʿarşda ceddim durup temāşāya

Götür ḳanadıñı ḳoy çeşme çeşme ḳan aḳsun
Atam yaralarıma sāḳ-ı ʿarşdan baḳsun

Fiġān idüp didi Cibrīl ey emīr-i ʿArab
Beyān ḳıl yüreginde var olsa bir maṭlab

Buyurdı server-i ḥall ü ḥarem imām-ı nebīl
Bu arẕudayam ey yek Kird-gār-ı celīl

Yaraluyam ṣusızım od dutup yanar cigerim
Olaydı kāş yanımda bugün de şīʿalarım

Göreydiler ṣu diyüp yanmışam bu ṣaḥrāda
Salurdılar[3330] ṣu içen vaḳtde meni yāde

[3329]

[3330] salurdılar: salupdılar GH.

Edeble ʿarż-ı ḥużūr itdi Cebreʾīl-i Emīn
Ne çoḫdı[3331] şīʿalara lüṭfun ey imām-ı mübīn

Buyurdı kerbü belānun[3332] şehīd-i ḫūn-cigeri
Ne nevʿi istemiyem men vefālı şīʿaları

Olardan ötrü ʿAlī Ekberi giyindirdim
Özüm rikābını basdum ʿuḳāba bindirdim

Olardan ötrü bu ḥāle düşüp yaralandım
Fırāta ḥasret ile ṣu diyüp baḳup yandım

Muḥarrem āyı olanda olarda dutsun yas
Elinde cām diyesünler sebīl yā ʿAbbās

Diridim onları görsem baḫun bu ḥāletime
Çıḳarmayun meni yāddan gelün ziyāretime

O ḥāle aġladı rūhü'l-emīn çeküp āhı
Didi ki ey bu çölün bī-kefen ḳalan şāhı

[309b] Saña fedā men olam ḳoy bu cānıma minnet
Havāle eyle gelen Cebreʾīle bir ḫiẕmet

Buyurdı rūḥü'l-emīne ʿazīz-i ḫatm-i rüsül
Eger bahārda gün düşmese açılmaz gül

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Dār-ı fenāda ʿömrimün aḫir bahārıdır
Bu sīnem oḫ yaralarınuñ lālezārıdır

Ḳoy gün degüp şüküftelene ġonce yāreler
Her yāre ṣadr-ı sīnede ḳan çeşmesārıdır

Aḳsun Fırāt teg yaramun ḳanı Cebreʾīl
Bezm-i viṣāle yetmege cānān niṣārıdır

Mecrūḥ-ı ṣayda sāye nedir sāyeban nedür
Sāyem[3333] zemīn-i kerbü belānun[3334] ġubārıdır

Durma ḫaber apar anamı tīz yitür baña
Ḥasret gözüm bugün de anıñ intiẓārıdır

[3331] çoḫdı: çoḳdur KM.
[3332] kerb ü belānun: Kerbelānıñ KM.
[3333] sāyem: cānım GH.
[3334] kerb ü belānun: Kerbelānuñ KM.

Āġuşte eyle ḳanım ilen perr ü bālüyi
Zehrāya ʿarż ḳıl bu Ḥüseyn yādigārıdır

Ceddim peyembere[3335] dikilen Kerbelāya gül
Oġlun bu çöllerin nice gör bī-mezārıdır

Her cān virenlerin başı üste gelen ʿAlī
Gelsün Ḥüseyn-i teşne-lebün iḫtiżārıdır

Ḳumrī açanda evc-i feṣāḥatde bāl ü per
Bir derdinün temām-ı feṣāḥat şikārıdır

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İdüp iṭāʿat-ı fermān o demde rūḥü'l-emīn
Ḥüseyn ḳanına āġuşte ḳıldı bāl ü perin

Ḳurı yir üste ḳalup *ve's-semā-i ẕāti'l-burūc*[3336]
Ḫaber aparmaḳa Cibrīl ʿarşa ḳıldı ʿurūc

Silüp iki gözinün[3337] ḳanını o teşne-ciger
Kemāl-i diḳḳat ilen çār-ı semte ḳıldı naẓar

Baḳup ne gördi ki eṭrafda ḳoşun çoḳdur
Temāmı ṣaf düzilüp hīç yara uran yoḳdur

[310a] O demde ḳanlı dilin açdı şāh-ı ʿarş-ı ḳabāb
Ḳoşun cemāʿatine eyledi bu nevʿ ḫiṭāb

Ne ẓulmdır daḫı ey ḳavm-i kīne-sāz olmaz
Yetişmez āḫire ferş sitem-i ṭırāz olmaz

Bu yāreler baña azdur urun dü-bāre meni
Ne ḳadar cehd iderem istedükce az olmaz

Eger cefā-yı zemistānı çekmese bülbül
Bahārda güle dildār ü dil-nüvāz olmaz

Cefāya durmayan ʿāşıḳ mey-i ṣafā içemez[3338]
Muḥabbet ehline dildār ü dil-nüvāz olmaz

Naṣīb-i ʿāşıḳ-ı kāmil mey-i şehādetdir
Bu cāmı içmeyen ʿālemde ser-firāz olmaz

[3335] peyembere: peyġambere KM.
[3336] "Burçlarla dolu göğe andolsun," (Burūc/1)
[3337] gözinün: gözlerinüñ KM.
[3338] içemez: içre GH.

Ḥużūr-ı yārede bin yāre degse üst üste
Ṣafā virür özge söz ilen güdāz olmaz

Ne ḫoş ṭarāne gelür oḫlarun hevāda sesi
Bu ḥüsn-i ṣavtada hīç naġme-i Ḥicāz olmaz

Çoḳ istiyor yüregim tīg-i ḫançer ʿāşıḳıyam
Ḥaḳīḳat ʿālemidir ṣoḥbet-i mecāz olmaz

Urun ḳanat açılsun ḳanat sīnemden
Açılmasa yüregün üsti keşf-i rāz olmaz

Tökün[3339] oḫ üste oḫı rūḥım eylesün pervāz
Ḳanad[3340] çoḳ olmasa pervāz-ı şāh-bāz olmaz

Sinān sināñ-ı sinān ile sīnemün sümügi
Dü-bāre sınmasa Vallāhi bī-niyāz olmaz

Nedür ḥadāʾiḳ-i cennet kevāʿib ü etrāb
Bu gülşen-i feraḥ-efzā gibi maḳām olmaz

Ṣusız başı kesilen men temāmıñız[3341] cellād
Ölen gerek ide nāz öldürende nāz olmaz

Urun cemālimi dutsun temām ḳırmızı ḳan
Eger dutulmasa gün ḳurṣı imtiyāz olmaz

Bu gül cemāle baḳıñ ceddime diyün ṣalāt
ʿAlemde ger ṣalavāt olmasa cevāz olmaz

[310b] Cedālar ile urun men denide yā ceddā
Cedā cedāya deger cemʿa terk ü tāz olmaz

Ṣu virmedüz[3342] baña ta eyleyem vużūv-ı tecdīd
Meger bu ḳırmızı ḳan ile dest-māz olmaz

Bu dest-māz ṣuyım ḳan bu ḳanlu seccādem
Bu ʿaẓmda bu fażiletde hīç namāz olmaz

Belī ger incinmeye rūhü'l-ḳuds elinden cām
Ġamımda Ḳumrī-i dil-ḫaste naġme-sāz olmaz

Diyüp bu sözleri sulṭān-ı Yeṯrib ü[3343] Baṭḥā

[3339] tökün: urun GH.
[3340] ḳanad: eger GH.
[3341] temāmuz: temāmıñız KM.
[3342] virmedüz: virmediñiz KM.
[3343] ü: - KM.

Baḳardı her yana söylerdi gelmedi Zehrā

Dü-bāre leşker-i ʿudvān açup cefā ile el
Ḳıtāl-i server-i Baṭḥāya oldı müstaʿcel

Ḳoşundan oldı cedā bir laʿīn-i şūm-ı şerīr
Cihānda ṣānī-i Nemrūd Mālik ibn Beşīr

Ḳadem ḳoyup ireli ol sitemker-i merdūd
Ḥavāle eyledi farḳ-ı imāma ḍarb-ı ʿamūd

O ḍarb-ı dest şaḳiyi bükdi ʿālemin kemerin
Şikest ḳıldı temām üstüẖ̆ān-ı farḳ-ı serin

ʿAmūd-ı meẕheb-i millet sınup ẖarāb oldı
ʿİmāme-i Velīyullāh ḳan ilen ṭoldı

Ebu'l-Ḥanuḳ-ı sitemkār geçdi dīninden
Oẖ ile urdı imām-ı mübīn cibininden

Olup muḥarrib-i erkān-ı mülk-i dīn-i mübīn
Şaḳīyy-i ʿālem-i imkān Nemrūdun oġlı Ḥaṣīn

Atup[3344] ẖadeng-i cefā çelle kemānından
Nişāne ḳıldı o muʿciz beyān dehānından

ʿİlāve bir seg-i melʿūn ü[3345] kāfir-i maʿżūb
Olan zamāne-ārā naḥs adı Ebū Eyyūb

Ne şerm ḳıldı yüzinden ne çeşm-i nāzından
Ḥavāle eyledi bir oẖ ṣusız boġazından

Bu ḳadar yāre ilen ol imām-ı kevn ü mekān
Olurdı gün ḳabaḳında kebāb teg büryān

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

[311a] Issı[3346] günler öñünde şāh-ı şehīd
Ḳavurulurdı od üste büryān teg

Ṣusızlıḳdan kebāb olup cigeri
Alışurdı şerār-ı sūzān teg

Seslenürdi kömeksizim[3347] Allāh

[3344] atup: alup GH.
[3345] ü: - GH.
[3346] ıssı: ıssdı KM.
[3347] kömeksizim: gölgesizim KM.

Dāde beyt-i yāʿ Alī Velīyullāh

Ḳılmışam men bu ḳavm içre ne günāh
Öldürirler Mināda ḳurbān teg

Sīnede yāreler açup lāle
Ki diridi idüp ḥazīn nāle

Harā imāmı ṣalurlar bu ḥāle
Atası olsa Şāh-ı Merdān teg

Ḥāline aġlıyordı ḳan ṣaḥrā
Eyliyordı fiġān şeh-i[3348] dü-serā

Ölürem gelmedi anam Zehrā
Meni bir baġrına bas cān teg

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

İderdi server-i dīn öz öz ile rāz ü niyāz
Yer ile gök arasında yüceldi bir avāz

Ḳulaḳ virüp şeh-i[3349] dīn gördi ġam hevāsı gelür
Dutupdı şūr-ı cihānı melek ṣadāsı gelür

Fiġān-ı āh ile *Beyne's-semā-i ve'l-erḍın*[3350]
Elinde tāc-ı taḳarrüb diridi rūḥu'l-emīn

Kenār olun çekilün ḫatem-i enbiyā geldi
Ḥüseyn ziyāretine ceddi Muṣṭafā geldi

Tilāvet itmege Ḳurʾān yaralu oġlı içün
ʿAlī velī-yi Ḫudā şāh-ı *Lā-fetā*[3351] geldi

Başın diz üste alup cān virende aġlamaġa
Cigerleri tökülen ṭaşta Müctebā geldi

Ki ṣabāḥa degin zaḥmetin çeken anası
Gözini baġlamaġa ḫayrü'n-nisā geldi

Ḳuruldı meclis-i rāz ü niyāz-ı āl-i ʿabā
O çölde birbire cemʿ oldı ḫamsetü'n-necbā

Alup başın dizinün üste ceddi peyġamber

[3348] şeh-i: şāh-ı KM.
[3349] şeh-i: şāh-ı KM
[3350] "yer ve gök arasında (deliller vardır.)" (Bakara/164)
[3351] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Ṣağında oġlı ölen şāh-ı *Lā-fetā*[3352] Ḥaydar

[311b] Ṣolunda ḥażret-i ḫayrü'n-nisā ḳara miʿcer
Şehīd-i zehr-i cefā bir ṭarafdan dīdesi ter

Göz açdı gördi Ḥüseyn yār-i ġam-küsārların
Salup ḫayāle çeken āh-ı intiẓārların

Çıḳup yaraları yāddan ḳızardı ruḫsārı
Şüküftelendi yüzi oldı rengi gülnārı

Çü aldı rāyiḥa-i ʿıṭr Muṣṭafādan kām
Yüzün dutup ḳoşuna sesledi imām-ı enām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Vaḳt oldı Zeyneb ağlaya ḳan öldürin meni
Cān üste ḳoymayun nigerān öldürün meni

Dünyā sizün men isterem tekke gelmişem
Tiz eyleyün beḳāya revān öldirün meni

Allāh rıżāsı ḳatilimi tīzce gönderün
İncidmesün bu ḳadar amān öldürin meni

Yandırdı gün ḥarāreti bu ḫaste cānımı
Gülzār-ı ʿömrüm oldı ḫazān öldürin meni

Dincilmenem çeküp ḳılıcın Şimr gelmese
Ẓuhr oldı geldi vaḳt-i eẕān öldürin meni

Ḥasret gözüm daḫı ḳurtarup intiẓārun
Geldi gülnārım bu zamān öldürin meni

Teʾḫīr ḳılmayun tīz olun vaḳt geçmesün
Vallāhi yitüp dudaḳıma cān öldürin meni

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż o demde ʿÖmer Saʿd-ı şūm[3353] mest-i şarāb
Ḳoşun cemāʿatine eyledi bu nevʿ-i ḫiṭāb

Eyā cemāʿat-i eblaḳ süvār-ı esliḥa pūş
Çerāġ-ı Ḥażret-i Zehrā gerek ola ḫāmūş

Hāni o merd-i dilāver elimden içsün cām

[3352] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[3353] şūm: naḥs GH.

Ḥüseyn-i Fāṭıma ḳatline eylesün iḳdām

Ne ḳadar cāyize isterse istesün menden
Bu serverün serini eylesün cüdā tenden

Elin ḳoyup gözi üste Sinān-ı bī-īmān
Bürehne ḫançer ilen oldı ḳatlgāha revān

Yetişdi gördi dutup Kerbelāyı nāle-i şūr
Ḥüseyn görünmiyordı çevresin olupdır nūr

[312a] 115 Niçe ʿalāmet olup ol sitemlere ẓāhir
Rücūʿ ḳıldı maḳāmına[3354] ḫāyib ü ḥāsir

Suvāl ḳıldı ʿÖmer Saʿd ẓālim-i gümrāh
Ne bāʿiṣ oldı ki bu işden eyledin ikrāh

Cevāb virdi Sinān-ı laʿīn-i bed-encām
Melāmet itme beni ey reʾyis-i leşker-i Şām

Çü istedim idem şāh-ı Kerbelāyı şehīd
Gözüm ne gördi ṭurup birce şaḫṣ-ı rīş-i Saʿd

İdüp maḥāsinin elvān Ḥüseyn ḳanına
Ḳoyup mübārek olan barmaġın dehānına

120 Yaḳīnim oldı odır ceddi ṣāḥib-i Miʿrāc
Gelüpdi eylemege oġlına bu çölde ʿilāc

Sebeb odır ki ḫayā eyledim peyemberden
Götürdüm ol daḫı ḳatl-ı Ḥüseyn serverden

Didi Sināna ʿÖmer Saʿd-ı şūm u bed girdār
Bu maḫż-ı vāhimedür eyleme daḫı tekrār

Düşüp dü-bāre[3355] bu sevdāya ḫavlī bī-dīn
Revāne oldı kesilmiş elinde ḫançer-i kīn

Yetişdi gördi düşüp ṭopraḳ üste şehīd
Beden yaralı ḳızıl ḳan içinde zār-ı vaḥīd

125 Diyende hūşe gelüp *Lā İlāhe İllallāh*[3356]
O deşteden çıḫar ʿarşa ṣadā-yı yā Allāh

Görünmüyor göze hīçkes ġarībe ʿālemdir

[3354] rücūʿ ḳıldı maḳamına: ḳayıtdı geldi ḳoşun içre GH.
[3355] düşüp dü-bāre: dü-bāre düşdi GH.
[3356] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."

Velīkin ʿālem-i bāṭında ṭurfe mātemdir

Egerçe[3357] ẓāhiri yalñızdı[3358] yoḳdı dād-resi
Gelür ḳulaġa ḥazīn diller ile nāle sesi

Diyen zamānede Ḥüseyn şehīd-i yā ceddā
O nāle ṣāḥibi eyler bu diller ile nidā

Ġarīb ü bī-kes ü bī-ġam-küsār oġlum vāy
Düşen cenāzesi çöllerde ḫˇār oġlum vāy

Tapulmayan kefeni ıssı gün ḳabāḳında
Yaralı naʿşı ḳalan bī-mezār oġlum vāy

Göründi ḫavli-i bī-dīne çoḳ ʿalāmetler
Döndi ḫavfa düşüp oldı dāḫil-i leşker

[312b] Görüp bu ḥāleti Şimr-i şerīr-i bed-aḫter
Didi ne ḫavfdı[3359] sizlerde ey cefā-cūlar

Menim bu emrde ṣābit ḳadem olun āgāh
Ne istese mene itsün peyember[3360] ü Allāh

Degil sizin işiñiz[3361] ḳatl-i server-i medenī
Ḳoyun cezā güni salsun Ḫudā ceḥime meni

Şerār-ı āh ile[3362] kevn ü mekānı doldıram
Ḥüseyn-i Fāṭımayı teşne-leb men öldürem

Ḳoyanda ḫançeri men ḫulḳ-ı şāh-ı Baṭḥāya
Salanda zelzele bu ḫançerimle dünyāya

Durun uzaḳda temāşa idün şecāʿatime
İdün Yezīd yolunda vefā vü ġayretime

Ḥayā nedür ne utanmaḳ bu şāh-ı ümmetden
Yezīd cāyizesi yaḫşıdır şefāʿatden

Sütūn-ı ʿarş-ı Ḫüdāvend imdi men yıḫaram[3363]
Ḥüseyn sīnesinün üste çekmelü çıḫaram

[3357] egerçe: eger KM.
[3358] yalñız: yalḳuz GH.
[3359] ḫavfdı: ḫavfdır KM.
[3360] peyember: peyġamber KM.
[3361] işiñiz: işüz GH.
[3362] āh ile: ehl-i KM.
[3363] yıḫaram: baḫaram KM.

Diyüp bu sözleri cūş itdi sīnesi pür-kīn
Görün ne eyledi ol bī-ḥayā-yı bed āyīn

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Urup el ḫançer-i berrānı dutdı
Ṣadā-yı vā Ḥüseyn dünyāyı dutdı

Peyember[3364] görecegin Şimr-i laʿīni
Yetişdi Ḥażret-i Zehrāyı dutdı

Buyurdı ey ḳızım sen Şimre baḳma
Bu ẓālim tīġ-i ḫūn efşānı[3365] dutdı

Emīrü'l-müʾminīn Şimri görende
El ilen dīde-i giryānı dutdı

Didi Allāh oġul dāġı çetindir
Fiġānı ʿālem-i bālānı dutdı

Sekīne aġladı ḳan ḫaymelerde
Yapuşdı Zeyneb-i nālānı dutdı

Didi ʿamme babamı öldürirler
Ḥüseyn vāy ʿālem-i bālānı dutdı

[313a] Ḳarışdı bir bire Gülsüm ü Zeyneb
Baş açdı dāmen-i ṣaḥrāyı dutdı

Ḳuruldı ḫaymelerde rūz-ı maḥşer
Ḳıyāmet rūz-ı ʿĀşūrāyı dutdı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ġaraż o bed-güherün ḳan dutup iki gözini
İmām-ı ʿaṣra ṭaraf ḳoydı naḥs olan yüzini[3366]

Ḳalanda yetmege sulṭān-ı dīne yeddi ḳadem
Temām olmaġa gördi tedārikin ʿālem

Çü ol şaḳī-i cihān evvelīn ḳadem basdı
Tezelzül eyleyüben ʿarş-ı kibriyā esdi

Hücūm idüp götüren vaḳtde ikinci ḳadem
Bülend ḳıldı Ḥüseyn vāy ṣadāsı ehl-i ḥarem

[3364] peyember: peyġamber KM.
[3365] tīġ-i ḫūn efşānı: ḫançer-i berrānı GH.
[3366] naḥs olan yüzini: ḳan dolan gözini GH.

Düşüp üçünci ḳademde semāya şūr-ı fiġān
Yüceldi nāle sesi enbiyālar aġladı ḳan

Çehārün ḳademinde dayandı çarḫ-ı felek
Behişt-i ʿadnda batdı ḳaraya ḥūr-ı melek

Beşinci defʿa ḳadem aldı çün o kibr-i deġā
Açup başın ṣaçını yoldı Ḥażret-i Zehrā

Atan zamān ḳadem-i şeşümin Ḥüseyne ṭaraf
Urardı başına aġlardı padişāh-ı Necef

Götürdi defʿa-i heftüm ḳadem o bed-güher
Alup ʿimāmesin başın açdı peyġamber

Düşüp tezelzüle erkān-ı āsmān-ı zemīn
Götürdi tāc-ı taḳarrüb cenāb-ı rūhu'l-emīn

Yetişdi server-i dīne o ẓālim-i bed-ḫʿāh
Olaydı lāl dilim ʿarż ideyem ne eyledi āh

Eteklerin biline çaldı ḳan içen cellād
Bu fikre düşdi ki īmān evin ide ber-bād

Götürdi naḥs ayaġıñ Zeynebin evin yıḫdı
Yaralu sīnesiniñ üste çekmelü çıḳdı

Çü ḳan dolan[3367] gözini açdı Şimre ḳıldı naẓar
Ḫiṭāb ḳıldı ne cürʾetdi sende[3368] ey kāfir

Ḳılup ʿadāvet ile iḫtiyār-ı ḳatl-ı imām
Dutupsan āḫiri ṣanduḳ u ʿilmün üste maḳām

[313b] Yoḫdı bākiñ meger ẕerrece ḳıyāmetden
Cezādan el götürüp geçmiş şefāʿatden

Cevāb virdi o dem Şimr-i şūm-ı bed-aḫter
Ne ḥarf-i müftedü bu ey Ḥüseyn-i teşne-ciger

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Şimr-i sitem-şiʿāra bu sözler gerek degil
Efsāne-i ḳıyāmet-i maḥşer gerek degil

Besdir Yezīd cāyizesi rāy-ı yā-leyti
Allāh ẕü'l-celāl ü peyember[3369] gerek degil

[3367] çü ḳan dolan: çün ḳan dutan KM.
[3368] cürʾetdi sende: cürʾetdir sana KM.

Neylüm şefāʿat ola yā inneke olmaya
Ger olsa da kim olmaġın ister gerek degil

İbn Ziyād ḫilʿati kāfidir Şimr içün
Cennetde sizün zer ü zīver gerek degil

Olsam ṣusız bes midi[3370] Fırātun serin ṣuyı
Cām-ı ṭahūr sāḳī-i kevṯer gerek degil

Ḳoy başıñı kesme meni ṣalsun cehenneme
Ḥaşā behişt-i Ḫālıḳ-ı dāver gerek degil

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Buyurdı Şimre dü-bāre ʿazīz-i cān-ı Betūl
Bir iltimās varmıdır onı gel eyle ḳabūl

Bu ḳanġı[3371] dīnde revādır eyā cefā kānı
Ṣu virmemiş kesile ṭopraḳ üste ḳurbānı

Yanar dilim dudaḳım ey şerīr-i ehl-i zamān
Kesince başımı bir curʿa ṣu bańa viresen

Fırāt semtine çek men ġarīb ü bī-yāri
Görem ölende o ḳolsız düşen ʿalem-dārı

Cevāb virdi o maẓlūma Şimr-i bī-īmān
Gerek senün başıñı ẓulm ilen kesem ʿaṭşān

Diyüp bu sözleri ol bī-ḥayā-yı kīne-eṯer
Ḳoyup resūl-ı Ḫudā pūsegāhına ḫançer

Ne ḳadar cehd eyledi kesmedi o ḫançer-i kīn
Buyurdı ḳan ile ḥazret-i imām-ı mübīn[3372]

Yaḳīn ki kesmeyecekdir boġazımı ḫançer
Sebeb odır ki hemīşe öperdi peyġamber

[314a] Çıḳupdı[3373] cān bedenimde ḳurı ḳalupdı ḳafes
Çoḳ incinür boġazım başımı ḳafadan kes

Şürūʿ eyledi ẕebīḥ itmege ḳafasından
Dü-bāre çekmedi el Şimr-i dūn cefāsından

[3369] peyember: peyġamber KM.
[3370] bes midi: bes midir KM.
[3371] ḳanġı: hansı GH.
[3372] mübīn: Ḥüseyn GH.
[3373] çıḳupdı: çıḳupdır KM.

Olurdı[3374] ḫançerin altında şāh-ı dīn bī-tāb
İderdi ceddine gūyā bu diller ile ḫiṭāb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Müşkildi Şimre düşdi işim yā[3375] Muḥammed
Gözün revāndı ḳanlı yaşım yā Muḥammed

Ḫançer idi yerim ḳurı ṭopraḳ özim ṣuṣuz
Cellād elinde ḳaldı başım yā Muḥammed

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O ḥāl ilen başı cellād elinde bī-kes ü zār
Yavaş yavaş danışurdı diridi yā ġaffār

Bu ḳadar yāre degin ḫaste cānım ḥürmetine
Günāhsız tökülen al ḳanım ḥürmetine

Bağışla ceddimin ümmetlerin bu ḥāletime
Çeken meẕellet ü sūz u nihānım ḥürmetine

Duʿāsın eyledi āḫir çeküp cigerden āh
Didi ki *Eşhedü En Lā İlāhe İllallāh*[3376]

Ne el ṭutar vü ne cürʾet ider lisān-ı ḳalem
Ḳıla şehādetin aḥvālini kitābe raḳam

O dem[3377] Ḥüseyn şehīd emri yitdi itmāme
Yir itdi zelzele gökler giyüp ḳara cāme

Hevāda bād-ı[3378] siyāh esdi yaġdı gökden ḳan
Eline tācın alup Cebreʾīl iderdi fiġān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Geçdi çerāg-ı āl-i ʿabā vā Ḥüseyn Ḥüseyn
Ḳan ile ṭoldı kerb ü belā vā Ḥüseyn Ḥüseyn

Yıḳdı evini şīʿaların Şimr-i bī-ḥayā
Ḳan aġladı şeh-i[3379] dü-serā vā Ḥüseyn Ḥüseyn

[3374] olurdı: olupdı GH.
[3375] yā: vā GH.
[3376] "Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur."
[3377] o dem: ġaraż GH.
[3378] bād-ı: - GH.
[3379] şeh-i: şāh-ı KM.

195 Kerb ü belā ġarībini öldürdiler ṣuṣuz
Oldı esīr-i āl-i ʿabā vā Ḥüseyn Ḥüseyn

[314b] Doḳuz imām atasını ḳan içre yıḳdılar
Ṣındı sütūn-ı ʿarş-ı Ḫudā vā Ḥüseyn Ḥüseyn

Peygamber oġlının başını kesdiler ṣuṣuz
Batdı ḳaraya ḫayrü'n-nisā vā Ḥüseyn Ḥüseyn

Ḳaldı Sekīne düşmen elinde ẕelīl ü ḫ̌ār
Başına ṣaldı tāze ḳara vā Ḥüseyn Ḥüseyn

Gözyaşlı ḳaldı seyyid-i süccād ü bī-ḫaber
Ḳumrī teg oldı ṣāḥib-i ġara vā Ḥüseyn Ḥüseyn

113

Ebyāt-ı Müteferriḳa Der-Meṣā'ib-i Şühedā-yı Ṣaḥrā-yı Kerbelā ve Üserā-yı Āl-i ʿAbā İbtidā-i Zebān-ı Ḥāl-i Seyyid-i Süccād Bā-Yezīd-i Melʿūn-ı Bed-Bünyād Derdārü'l-Cefā-yı Şām-ı ʿİnād-ı Muḫammes

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dürc-i vaḥdetdedir kenz-i ḫafā öldürmesin
ʿĀlem-i lāhūtı seyrinde hümā öldürmesin
Maḫzen-i gencīne-i bī-müntehā öldürmesin
Sen meger kim bir Ḥüseyn-i Kerbelā öldürmesin
Belki bāṭında temāma enbiyā öldürmesin

Künyeden nüh[3380] künbed-i eflāke ṣaldın ıżṭırāb
Sākinān ʿālem-i bālāyı ideler[3381] pīç ü tāb
Ẓulmet-ı küfrin imāmet mihrine çekdi niḳāb
Dār-ı kevn *Kün fe-kān*[3382]ı eyleyüp ẓulmin ḫarāb
Lenger-i ʿarş-ı ʿaẓīm kibriyā öldürmesin

Nefs-i naḥs şūmıña ḳıldı ki şeḳāvet farż-ı ʿayn
Tökmesin bir ḳan düşüp āfāḳa bang-i şūr-ı şeyn
Lāle reng olmuş o ḳandan maşrıḳın ü miġferin
Fikr idersin yoḳsa maḳtūl eyleyüpsün bir Ḥüseyn
Lā Fevāllāh küll-i nefs-i māsivā öldürmesin

Sīne dāġ itdin Ḫalīlullāha Şīt ü Ādemi
Urmasan bir yāre aḥbāba tapulmaz merhemi
[315a] Meşʿarı vīrān idüp bozdun ṣafā vü zemzemi

[3380] nüh: ne GH.
[3381] ideler: iderler KM.
[3382] "Ol der ve olur!" (Bakara/117)

Döndürüpsin kūşe-i ẓulmāta yek-ser ʿālemi
Evc-i rifʿatde meh-i[3383] burc-ı vefā öldürmesin

Bir böyle bī-dād hansı kāfir ü ġaddār idüp
Kimdi[3384] ol bī-dīn senin teg öz imāmın ḫˇār idüp
Enbiyā vü evliyānıñ dīdesin ḫūn-bār idüp
Ṭārem-i çāremde ʿĪsā rūzgārın tār idüp
Mihr-i enver neyyir-i nūr-ı velā öldürmesin

Baḳmayup *İlle'l-meveddet*[3385] lafẓının maʿnāsına
Şāh-ı Baṭḥā-yı götürdün Kerbelā ṣaḥrāsına
Ol ḳadar urdıñ belā peykānların aʿzāsına
Ġarḳ idüp felekü'n-necāt dīni ḳan deryāsına
ʿUrvetü'l-vuṣḳā[3386] imāmü'lʾeṣfāya öldürmesin

Enfes-i afāḳa urdı nār-ı ẓulmun bir şerer
Yandı ol nār-ı cefā ilen şeriyyāda meder
Yoḳsa ġāfilsin işinden ey laʿīn-i bed-güher
Ḳālıb-ı bī-rūḥ idüpsin cinn ü insi ser-be-ser
Ḳılmasan dār-ı fenā ehlin fenā öldürmesin

Bir şehi[3387] ḫˇār itmesin rūḥü'l-emīndir āyesi
Cismi maḫlūḳāt içün yerlerde raḥmet sāyesi
Oldı ism-i pāki Allāh ʿarşınun pirāyesi
Ṣalmayan ẓulm ile Beytullāha vāveyla sesi
Çıḳmasın īmān ü meẕhebden Ḫudā öldürmesin

Sen daġıtdıñ millet-i peyġamberin erkānını
Dīn evin ber-bād idüp yıḳdıñ Hüdā bünyānını
Ṣalmıyorsıñ[3388] yāde hergiz āḫiret dīvānını
Sehl şanma tökmesin yer üzre Allāh ḳanını
Rabb-i cinn ü insi meẕbūḥü'l-ḳafā öldürmesin

[315b] E'l-amān cevrinden[3389] ey ẓulmet serāy-ı küfre mīġ
Neʿadāvetdir idersiñ bu ne ẓulm-ı bī-dıriġ
Ḳatl-i şāh-ı lev keşefde eyleyüp saʿī belīġ
Aḳ olup rabb-i raḥīme çekmesin Ḳurʾāna tīġ
Menzil-i Ḳurʾānı evvel ibtidā öldürmesin

Ṭoldurupdur ḳalbiñi aġvā-yı şeyṭān-ı recīm
Vü aldın maḳtūl idüp ṭoḳuz imām itdiñ yetīm

[3383] meh-i: māh-ı KM.
[3384] kimdi: kimdir KM.
[3385] "De ki: "Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum." Kim güzel bir iş yaparsa, onun iyiliğini artırırız." (Şūra/23)
[3386] "Kopmayan sağlam bir kulp." (Bakara/256)
[3387] şehi: şāhı KM.
[3388] salmıyorsuñ: salmayupsan GH.
[3389] cevrinden: ẓulmundan GH.

Görme sen ḥaşā behişt-i cāvidāndan bir nesīm
Çün olupsın ġaşm *Bismillāhirraḥmanirraḥīm*[3390]
Raḥmetü'l-ʿālemīn mīr-i Hüdā öldürmesin

Maḥv idüp ġallāḳ-ı sübhānın celā-yı ḥamdini
Tīre vü tār itmesin nūr-ı velā-yı ḥamdini
Ḳoymasın bi'l-merre evṣaf ü şinā-yı ḥamdini
Yıḳmasın beş sūre-i Ḥamdin livā-yı ḥamdini
Neynevāda ġāmis-i āl-i ʿabā öldürmesin

Eyledün efrāştene ṭuġyān ü küfrin beydaḳın
Ġark-ı deryā-yı belā ḳıldun velā müstaġraḳın
Yevm-i ʿĀşūra kesüp başın imām-ı muṭlaḳın
Bozmasan on üç *elif lām rā vü mimin*[3391] revnaḳın
Elif-i ālāf-i ulūf evliyā öldürmesin

Esdi çün bād-ı sitem āl-i ʿAlī gülzārına
Mışr-ı miḥnet Yūsufın çekdin belā bāzārına
Baʿiş oldun küll-i āyāt-ı mübīn inkārına
Baḳmayup *yā eyyühe'n-nāsütteḳü*[3392] tekrārına
Ey sitemker muḳtedā-yı etḳiyā öldürmesin

Ḳılmadıñ şerm ü ḥayā ey nā-bekār-ı kīne-cū
Çoḳ cefā itdiñ ʿıyāl-i Muṣṭafāya mū-be-mū
Teşne-leb maḳtūl ḳıldıñ virmediñ bir curʿa şu
Sūre-i *yā Eyyühe'l-ḳavmüllezẕin āmenū*[3393]
[316a] Olmayup cemʿen müʾeşşer pīşevā öldürmesin

Görmeyüp şeddād-ı bed-bünyād bu ẓulmı revā
Ḳan serādan cūşa geldi lāle-reng oldı hevā
Ḳorḳ o günden cūş ide deryā-yı ḳahr-ı kibriyā
Yesʾelunek[3394] fi'l-cezā-i yā şaḳiyü'l-eşḳiyā
Hansı cürm ilen vaṣī-i Muṣṭafā öldürmesin

Gerdiş-i devrān ġarāb olsun daġılsun rūzgār
Āl-i Süfyānı ʿazīz itdin[3395] bizi meʾyūs ġ̌ār
Fikr itme āḫiretde meskenündür kaʿr-ı nār
Eyleyüp cennet ʿaṭāsından berāʾat-ı iḫtiyār
İtmesin gūyā ki Emrullāhı lā öldürmesin

Sen daġıtdın bī-mürüvvet şāh-ı dīn-ārā evin
Bānū-yı rūz-ı cezā enisse-i ḥūrā evin

[3390] "Rahman ve Rahim olan Allah'ın (c.c) adı ile"
[3391] "Elif, Lam, Mim, Rā" (Ra'd/1)
[3392] "Ey insanlar," (Hucūrat/13)
[3393] "Ey iman edenler!" (Bakara/172)
[3394] Sana soruyorlar." (Enfal/1)
[3395] itdin: itdi KM.

Fāṭıma ḫayrü'n-nisā ol Ḥażret-i Zehrā evin
Yıḫmasan sulṭān-ı *Subḥāne'l-leẕī esrā*[3396] evin
Ẓulmdan vīrān idüp dārü'ş-şifā öldürmesin

Ṣalmasan bir ġulġule āfāḳa ey kān-ı ʿinād
Aġlıyor ḳuddūsiyān ḳan titreşür sebʿ-i şedād
Çün bu ḳanun ṣāḥibi Allāhdur yevmü'l-miʿād
Şiddet-i ẓulmında şāhid *kāf ü hā yā ʿayn-ı ṣād*[3397]
Eyleyüp evlād-ı ṭāhāya cefā öldürmesin

20 Bağlanupdur şūm elinde bāb-ı raḥm ü maġfiret
Oldı maḳtūl-ı cefā sulṭān-ı dīn ü āḫiret
Ṭoldı feryād ile ʿālem aġladı ḳan şeş cihet
İḳtirābü's-seʿa vü *şaḳḳü'l-ḳamer*[3398] şemsü bedet
Farḳı çün *şaḳḳü'l-ḳamer* nūr-ı velā öldürmesin

Dehresinden üzüldi rişte-i *ḥablü'l-metīn*[3399]
Ḫalḳ içün mesdūd olundı çeşme-i *ʿayne'l-yaḳīn*[3400]
[316b] Küfr ilen ṭuġyānıña nāṭıḳdü āyāt-ı mübīn
İnnemā *ḳad eflaḥe'l-mü'minūne*[3401] 'l-ḫāşiʿīn
Sen bozup rükn-i ṣalātı muḳtedā öldürmesin

Bozdun Allāhın kitāb-ı menzil-i masṭūrını
Eylediñ vīrān sitemle ḫāne-i maʿmūrını
Ḳana döndürdiñ o baḥr-i cāri vü mescūrını
Sūre-i nūr-ı ayn idüp ḫāmūş ẕuʾı nūrını
Ey evi ber-bād-ı mişbaḥü'l verā öldürmesin

Nār-ı ṭuġyānıñ senün Nemrūdı hem mebhūt idüp
Şuʿlesi teʾsīr-i bezm-i ʿālem-i lāhūt idüp
Lā Maʿāẕallāh bu ẓulmı küfrde cālūt idüp
Şāh-ı iḳlim-i tebārek taḫtını tābūt idüp
Ey sitemker zīnet-i arż ü semā öldürmesin

Ḳanġı[3402] ümmet öz imāmın ḳıldı ġaltān ḳanına
Nīze-i ḫançerle dört biñ yāre urdı cānına
Virmediñ bir curʿa ṣu kerb ü belā ḳurbānına
Raḫne ṣaldı cevrin üç *ṭā sin ü mim*[3403] erkānına
Rükn-i bünyān-ı şeriyyā vü şerā öldürmesin

[3396] "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." (İsra/1)
[3397] "Kāf hā yā ʿayn ṣad" (Meryem/1)
[3398] "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." (Kamer/1)
[3399] "Sağlam ip" (Al-i İmran/103)
[3400] "Onu gözünüzle kesin olarak göreceksiniz" (Tekāsür/7)
[3401] "Müminler kesinlikle kurtuluşa ermiştir;" (Mü'minūn/1)
[3402] ḳanġı: hansı GH.
[3403] "Tā sin mim" (Şuarā/1)

Yaḫşı muḥkem ṣaḳladın Allāhın ḥükm-i berrini
ʿItret-i Zehrānın arturdın belā vü ṣabrını
Bu işiñ Ḫālıḳdan özge kimse bilmez sırrını
Maḫzen-i *yā Eyyühe'n-nefsü'n*[3404]-nebīnün dürrini
Dutmayan ey bī-mürüvvet kim bahā öldürmesin

El çeküp islām ü dīn ü meẕhebü īmāndan
Kesdin ey ẓālim taʿalluḳ ḥażret-i sübhāndan
Çoḳ muḥal maḥżdur Allāh geçe bu ḳandan
İtmedün bāri ḥayā *Yāsīn-i ve'l-Ḳurʾāndan*[3405]
Zīnet-i ve'ṣ-ṣıfātı bī-nevā öldürmesin

[317a] ʿĀlemi ber-bād idüp yıḳdun fünūn-ı mekrden
El götürmez āl-i peyġamber ṣenā vü şükrden
Hīç baġışlanmaz Ḫüseynin ḳanı geç bu fikrden
Ṣad ve'l-Ḳurʾānı ẕī'ẕ-ẕikri[3406] ḳoyupsın ẕikrden
Baṭn-ı tenzīlü'l-kitāb ihtidā öldürmesin

Şāh-ı dīn ḳatlinde var çoḳ sırr-ı pinhān ü ʿalen
Āl-i Ḥaydardan sivā olmaz bu esrārı bilen
Bil ʿaẓīm ẕenbike lem yeġfirullāhe felen
Yedi *ḥā mīm*[3407]in bozupsan intiẓāmın ẓulm ilen
Meşʿar-ı *İnnā feteḥnā*[3408] Murtażā öldürmesin

Hīçkes olmaz kīne-cū sen gibi bī-inṣāf teg
Kāse kāse ḳan idersin nūş-ı māʾi ṣāf teg
Zaḫm-dār itdiñ bedenler aḫter-i şefāf teg
Ḫażret-i ḫayrü'n-nisā ḳaddin büküpsün ḳāf teg
Maḥrem-i *Ve'ẕ-ẕāriyāti*[3409] bā-leʿnā öldürmesin

Senden oldı āl-i Ḥaydar biñ belāya mübtelā
Ṭoldı ḳan ilen zemīn-i Kerbelāy-ı pür-belā
Bil[3410] yaḳīn ey ḳātil-i şāh-ı imām ḥaṣā velā
Yerde yatmaz hīç bu ḳan *Ve'n-necm-i*[3411] *Ve'ṭ-ṭūrü'l*[3412]-ʿalā
Āyetü'r-Raḥman dürr-i genc-i ʿatā öldürmesin

Câme-i nīli giyüpdir sākinān-ı şeş cihāt
Aġlıyor ābā-i sebʿa yasa batmış ümmehāt
Bir utan ey ḳātil-i ḥelāl-i küll-i müşkilāt
Sebbeḥalillāh[3413] Ḫaleḳallāhu fī ḫamsi'ṣ-ṣalāt

[3404] "(Allah şöyle der:) "Ey huzur içinde olan nefis!" (Fecr/27)
[3405] "Yā sīn, Kur'āna and olsun ki" (Yāsīn/1-2)
[3406] "Sâd, O şanlı, şerefli Kur'an'a andolsun (ki o, Allah sözüdür)" (Sad/1)
[3407] "Hā mīm" (Duhān/1)
[3408] "Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik." (Fetih/1)
[3409] "Tozutup savuranlara (and olsun ki) hesap ve mutlaka gerçekleşecektir. (Zāriyāt/1)
[3410] bil: bul GH.
[3411] "(Battığı zaman) yıldıza andolsun ki" (Necm/1)
[3412] "Tūr'a and olsun ki" (Tūr/1)

Ḫamse-i envār-ı müşkātü'l-ulā öldürmesin

İnnemā aḫtertu küfrān min rücūʿi'l-vāḳıʿa
İnne ebkeytü's-semā-i ḥīne şuyūʿu'l-vāḳıʿa
Minke Ḥaḳḳu eyyühe'ṭ-ṭāġi vüżūʿi'l-vāḳıʿa
Eyyu ġadr-i ʿinde rabbike fī vuḳūʿi'l-vāḳıʿa
[317b] Yādigār-ı menbaʿı ṣıdḳ ü ṣafā öldürmesin

Em ḳatelte bi'l-cefā nefsü'l-imāmü'z-zāhīd
Eyne yüneccike ġaden iẕ ḳāme yevmü'l-vāḥīd
Ev emertü'l-ḳatl-i fī Ḥaḳḳ-i velīyyü'l-cāhīd
Ḳad semiʿ-a ḳavlun minellāhü e's-sebʿü'ş-şāhīd
Şīʿalar mevlāsını gülgün-ı ḳabā öldürmesin

Ey olan nār-ı cehīme müstezādır müstezīd
Ḳorḳ o günden nār-ı nīrān seslenür *hel min mezīd*[3414][3415]
Maṣdar-ı Ḥaḳḳdan olur ṣadr-ı ḫiṭab en ezīd
Fī maḳāmü'l-ḥaşri *izā cā'eke*[3416] nidaen bā-Yezīd
Noldı bāʿiş-i şehsüvār-ı *Lā-fetā*[3417] öldürmesin

35 Saḥit-i ġubrāda açdın ʿayn-ı küfr ilen ʿalem
Ḥaḳḳ-ı āl-i Allāhda gördün revā ẓulm ü sitem
Müstaḳimdir yevm-i ʿuḳbā Ḫalıḳu'n-nūrü'ẕ-ẕelem
Ṣındırupsın şāḫe-i eşcār-ı nūnü'l-ḳalem
Cān-ı peyġamber ʿazīz-i Müctebā öldürmesin

Gülşen-i īmān ʿinādından ṣolup e'l-Ḥaḳḳa
Kerbelā ṣaḥrāsı ḳan ilen ṭolup e'l-Ḥaḳḳa
Rūz-ı maḥşer intiḳam almaḳ olup e'l-Ḥaḳḳa
Ḥaḳḳ maẓlūm almaġa maḥtūm olup e'l-Ḥaḳḳa
Ẓulm ilen dürdāne-i ḫayrü'n-nisā öldürmesin

Çarḫ-ı ʿizzetde imāmet şemsine virdün zevāl
Ḳıldun ey ẓālim mekān-ı lā-mekānı pür-melāl
Māteminde bu şehün[3418] ṣāḥib ʿazādır ẕü'l-celāl
Sā'il-i yevmü'l-ḳıyāmet ḳılsa ger senden suvāl
Hansı taḳṣīr ile şāh-ı evliyā öldürmesin

Bilmezem fikrin nedir ey ḳātil-i şāh-ı zamān
Ḳana ġalṭān oldı ẓulmından imām-ı mümteḥan
[318a] Aġladun[3419] āl-i ʿabā evlādına ġıll ü resen

[3413] "Allah'ı tesbih eder." (Haşr/1)
[3414] nār-ı nīrān seslenür hel min mezīd: ey Yezīd oğlı Yezīd KM.
[3415] "Biz O gün cehenneme: Doldun mu? diyeceğiz. O da: Daha fazla var mı?" (Kaf/30)
[3416] "Allah'ın yardımı geldiğinde" (Nasr/1)
[3417] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[3418] şehün: şāhın KM.
[3419] aġladun: baġladın KM.

Maḥv-i ḥāṭır eyleyüp feḥvā-yı erselnāyı sen
Ol resūl oġlın belāya mübtelā öldürmesin

Sen götürdün lerzeye ʿarş-ı muʿallā ṭāḳını
Tīre vü tār eyledün ʿālemlerin āfāḳını
Reşk-i ḳurbāngāh idüp kerb ü belā ṭopraḳını
Ḳana ġaltān eyledün ḳıl oḥı maṣdāḳını
Eyleyen olmaz diyüp ḳan iddiʿa öldürmesin

Beş günün sevdāsına dünyāyı urdun birbire
Ḫāmis-i āl-i ʿabā ʿömrin yitürdün āḫire
Urdun od Nemrūd-ı kāfir teg ḫıyām-ı ṭāhire
Maʿnā-yı *Yā eyyühe'l-müzzemmil*[3420] ü müddeṣire
Ḳılmayup aṣlā vü ḳaṭʿa iʿtinā öldürmesin

Yā şaḳīyü'n-nefs şaḳīyü'n-nās-ı müʿtedāṣıyam
Aḳbeḥü'l-maḥlūḳ ʿaynü'l-küfr meşāʾin nemim
Ḳātilü'l-ebrār-ı baḥrü'ẕ-ẓulm-ı ḥallāḳ-ı zenim
İnneni ḳad aḳsemü't-tekrāri billāhi'l-ʿaẓīm
Sehl ṣanma tāc-dār-ı *hel etā*[3421] öldürmesin

Menʿ idüp kerb ü belā sulṭānına āb-ı Fırāt
Baḥr-ı ḳana ġarḳ ḳıldun çoḳ civārü'l-münşeʾāt
Virmedün felekü'n-necāt diye hergiz bir necāt
Ḫaşalillāh yerde yatmaz hīç bu ḳanü'l-mürselāt
ʿAmm-i ʿammiden yā ki özüce ḫatā öldürmesin

Ṭutdun āḫir meẕhebdir yine ʿUzz ü Lāt
El çeküp mescidden itdün iḫtiyār-ı ṣu Menāt
Söyle netmişdi saña sıbṭ-ı resūl-i kāināt
Fi'l-verā ġulḳat-ı bābü'l-Muṣṭafā ve'n-nāziʿāt
Emr-i müşkildür şehi müşkül-güşā öldürmesin

[318b] Ẓulmıña ḳan aġlıyor nüh ṭāḳ-ı çarḫ-ı enbūs
Enbiyā egninde ḳara sīne çāk eyler füsūs
Kerbelā şāhın boyatdun ḳana çün tāc-ı ḫurūs
Muvaḳḳıf dīvān olur ber-pā gelürsin çoḳ ʿabūs
Vāriṣ-i mesned-nişīn *Ḳul kefā*[3422] öldürmesin

Rabbenā Sübhāne Rabbü'l-ʿizzet-i ʿammā yeṣīf[3423]
Geçdün ol sübhāndan şeddāda oldun muttaṣīf
Veṣbrān minke bedrü'l-ʿālemīn ḳadd ḫasīf

[3420] "Ey örtünüp bürünen (Peygamber)!" (Müzzemmil/1)
[3421] "İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?" (İnsan/1)
[3422] "De ki: Benimle sizin aranızda gerçek şahit olarak Allah kâfidir. Zira O, kullarını hakikaten bilip görmektedir." (İsra/96)
[3423] "Senin Rabbin; kudret ve şeref sahibi olan Rab, onların nitelendirdiği şeylerden uzaktır, yücedir." (Sāffāt/180)

Ẓulm-i ṭuġyānun idüp mihri münīri münkesīf
Ey cefā-cū seng-dil *şemsü'ḍ-ḍuḥā*[3424] öldürmesin

Aḳsim-ı ḳadd bi'l-kitābi ilā ihtidā ile'l-erbeʿate
İnkeserte fi'l-nuri rükni'l-enbiyāʾü'l-erbeʿāte
Va'n-ḳarazte ḫāmis-ı āl-i ʿebāʾi'l-erbeʿāte
İnneke ḫarrabte dünyā vü ve's-semāʾü'l-erbaʿāte
Dehrde ẕātü'l-burūc-ı nüh semā öldürmesin

İnne ḳālellāhu fī'l-Ḳurʾān ve'ẕ-ẕikr-i rabbeke
Eyyühe'n-nefsü'ş-şaḳiyü'l-muḫtezer mā ʿizzeke
Bil seyyiʾati yevm-i ḥaşre yūsirūn nār u bike
Hel zaʿamte lā ḳışāṣ-ı fī'l-cezā veylūn leke
Ey münāfıḳ şāfiʿ-i yevmü'l-cezā öldürmesin

Sen ki Ş̱ārallāh ḳanın bildün ey ẓālim heder
Görme sen hergiz fenā dünyāda ʿömrinden ş̱emer
Bārış-ı peykānı tökdün Kerbelāya çün maṭar
Sebbiḥ-i isme-i rabbükü'l-ʾaʿlā[3425] olup ḳāṭʿü'n-naẓar
Mużmerü'l-fecri ʿāşrda fedā öldürmesin

Ṣındı rükn-i ʿarş-ı aʿlā senden ey ḫüsrān-ı māl
Millet-i islāmı ḳıldı ẓulm ü cevrin pāy-māl
Sākinān-ı ʿālem-i bālāyı itdün pür-melāl
Eyleyüp āfāḳı *velleyl-i iẕā yeġşā*[3426] miş̱āl
[319a] *Ve'ḍ-ḍuḥā*[3427] maṣdaḳının baḫtın ḳara öldürmesin

50 Dutmasan bir emr-i ʿuẓmāya semā ḳan aġlayup
Ḳurmasan bir mātem-i kübrā cihānı dāġlayup
Gülşen-i cennetde Zehrā câme-i nīli giyüp
Birkese ḫālıḳ *Elem neşraḥ leke ṣadrek*[3428] diyüp
Sen ṣalup biñ derde cānın bī-devā öldürmesin

Artuḳ itdün Neynevāda nehr-i ḳan-ı Ceyḥūndan
Āhir oldı semt-i maġribde şefīḳ ol ḫūndan
Şerm ḳıl ey bī-ḥamiyyet ḳādir-i bī-cūndan
Bī-ḥaber sen yoḫsa kim *Ve't-tin-i ve'z-zeytūndan*[3429]
Ġāfil olma nāyib-i keşf-i aʿẓā öldürmesin

Aḥmed-i Muḫtār ḳaddin ḳıldun ey gümrāh-ı ḫam
Nūr-ı çeşm-i Murtażāya çoḳ yitürdün derd ü ġam
ʿArş ü kürsi titreşür ḳan aġlıyor levḥ-i ḳalem

[3424] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." (Şems/1)
[3425] "Yüce Rabbinin adını tesbih et." (Aʿlā/1)
[3426] "(Ortalığı) bürüdüğü zaman geceye andolsun," (Leyl/1)
[3427] "Kuşluk vaktine and olsun" (Duhā/1)
[3428] "(Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?" (İnşirāh/1)
[3429] "Tīn'e ve zeytūn'a andolsun." (Tīn/1)

Enẕeren ü iḳrā-i Kitābullāh yā ʿaynü’ẕ-ẕelem
Leyletü’l-ḳadr[3430]-i sirāc-ı pür-żiyā öldürmesin

Şerʿaden geçdün cefā vü ẓulm ḳıldun şāriʿa
Zāde-i Zehrāyı öldürmekde oldun sāriʿa
Fikr ḳılma her zerāʿetden sezāvār zāriʿa
Bi’l-cevāb *ʿinde Rabbike*[3431] fī ḥisābü’l-ḳariʿa
Dīn emrin miṣl-i ḳurbān-ı Minā öldürmesin

Arż-ı ġabrā titreşür cevrinden aġlar nüh semā
Rāh-ı bāṭıl ṭutdun öldürdün imām-ı reh-nümā
Müsteḥaḳ-ı laʿnet oldun ey sitemker dāʾimā
İnnemā ileyhekümü’d-dünyā ke-ḥaṣr-i innemā
Merciʿü ve’l-ʿaṣr şāh-ı innemā öldürmesin

55 Ḥaşre dek eyler elinden dād-ı sükkān-ı zemīn
ʿĀlem-i ʿulvīde aġlarlar melāyik dil-ġamın
[319b] Birkesi meẕbūḥ idüpsin dāyesi rūḥu’l-emīn
Lā muḍirr-u fī’l-bekā *Veylun likulli*[3432] l-ḳātilin
ʿĀlem-i ibdāʿda ʿaynü’l-beḳā öldürmesin

Ol şehenşāh kim öperdi āsitānın Cebreʾīl
Tehniyet gönderdi milādında ḫallāḳ-ı celīl
Eylediñ sen teşne-leb ṭopraḳlar üstünde ḳatīl
Āḫiriñ maġżūb olur dünyāda çün *Aṣḥāb-ı fīl*[3433]
Yā ʿadū Allāh küll-i bāġ-ı ṣafā öldürmesin

Ṭutdun ey bī-dīn-i ṭarīḳ millet-i kebş ū keyş
Ḳatl-i şāh-ı dīne gönderdün belā deştinde ceyş
Ṣaḳladın ḳol baġlı el Allāhı ḳurdun bezm ʿabeş
Raḥm idersen bizlere āyetü’l-*lī ilefī Ḳureyş*[3434]
Zāde-i Zehrāyı maslūbü’r-ridā öldürmesin

Taḫtıñı tābūt ḳılsun Ḥaḳḳ ṭaġılsun şehr-i Şām
Ẓulm ilen zürriyet-i Zehrāyı ḳıldun ḳatliʿām
Ḫˇāb-ı ġafletden seni bī-dār idüp ḫāyrü’l-enām
Yā şaḳīyyü’l-eşḳiyāʾi *Erā eyte*[3435] ceddi fī’l-menām
Ḳale uffīn leke şāh-ı bezm-i ġarrā öldürmesin

Bilmezem bāʿiş ne oldı eyleyen ṭuġyānıña
Ẓulm-ı bī-endāze vü bi ḥadd ü bī-payānıña
Olmayan imdi peşīmān itdügün fermānıña

[3430] “Şüphesiz, biz onu (Kurʿan'ı) Kadir gecesinde indirdik.” (Kadir/1)
[3431] “Rabbinin katında” (İsrā/38)
[3432] “kaş göz işaretiyle alay eden her kişinin vay haline!” (Hümeze/1)
[3433] “Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?” (Fīl/1)
[3434] “Kureyş'i ısındırıp alıştırdığı” (Kureyş/1)
[3435] “Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı!” Maūn/1)

Sāḳi-i kevṯer ṣalupdur ḫavf-ı vaḥşet cānıña
Oġlunı çün bī-kes ü bī-aḳraba öldürmesin

60 Her iki dünyāda ʿār olsun saña ey bed-şiʿār
Meẕheb ü īmānı ḳoydun küfri ḳıldun iḫtiyār
Āl-i Süfyānı ʿazīz itdün Veliyullāhı ḫ̌ār
Ḳul iẕā cā[3436] e'l-ecelu māʿuẕreke māʾel-iʿtiẕār
Şāh-ı dīn başın ḳılup tenden cüdā öldürmesin

[320a] İtmedün cevr ü cefā vü kīneden bir zerre bāk
Zeynebi vīrāne mescidlere ḳoydun sīne-çāk
Rūz-ı maḥşerde seniñçün var ʿaẕāb-ı derd-nāk
Ḫayr-ı rān urdun o laʿl-i leblere *Tebbet yedāk*[3437]
Felek-i tevḥīd ḳılup ġarḳ-ı dimāʾ öldürmesin

Mülk-i dīni ḳoydun ey bī-raḥm-i bī-naẓm ü nesaḳ
Ḫaste ḥālim mende yoḳ cānımda cevrinden ramaḳ
İtmenem dünyāda hergiz iddiʿā-yı mā-sebaḳ
Ḫaşrde ḫūn-ḫ̌āh *Rabbü'n-nās*[3438]dur *Rabbü'l-felaḳ*[3439]
Ḫatm-i Ḳurʾān maṣdar-ı ḥamd ü ṯenā öldürmesin

Oldı ẓulmün küll-i maḫlūḳat içün miḥnet-fezā
Rūz-ı maḥşerde seninçün nār-ı nīrāndur sezā
Ey bed-aḫter bilmezem ġadrin nedir yevmü'l-cezā
Ḳumrī-i bī-ḥānımānı ḳılmasan ṣāḥib-ʿazā
Revnaḳ-ı naẓm-ı ḥadīṯ-i men baña öldürmesin

114

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı İmām Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām Yā ʿİlyā Cenāb-ı Zeyneb Der-Medīne-i Münevvere

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vā ḥasretā iḥāṭa ḳılupdır belā beni
Çarḫ eyleyüpdi[3440] derd ü ġama mübtelā beni

Hergiz açılmıyor[3441] ṭutulup ḳan olan göñül
Elden ṣalupdı[3442] miḥnet ü cevr ü cefā beni

[3436] "Allah'ın yardımı ve fetih (Mekke fethi) geldiğinde" (Nasr/1)
[3437] "Ebū Leheb'in elleri kurusun. Zaten kurudu." (Tebbet/1)
[3438] "De ki: "Cinlerden ve insanlardan Allah'a sığınırım" (Nās/1)
[3439] "De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden Allah'a sığınırım." (Felak/1)
[3440] eyleyüpdi: eyleyüpdür KM.
[3441] açılmıyor: açılmayup GH.
[3442] salupdı: salupdır KM.

Artar ġamım düşende geçen gün ḥayālime
Bī-iḫtiyār ider bacı şūr ū nevā beni

Çıḳmaz yādımdan hergiz o gün aġlamaḳlıġa
Dünyā evinde görmedi Allāh revā beni

Ḳan yaş töker gözüm sataşanda o kūçeye
Çegninde gezdirürdi babam Muṣṭafā beni

Ḥāżır durupdı[3443] imdide ol o ki Cebreʾīl
Ṣaḳlardı lāy-ı dilāʾile ṣubḥ ü mesā beni

[320b] Peyġamber oġlıdır diyüben yoḫdı[3444] dindiren
Şām ū seḥer Medīnede bir aşinā beni

Çekmez o ḳadar vaʿde ḳoñarlar Medīneden
Çünki görüpler bī-kes ü bī-aḳraba beni

Şimr ü Sinān-ı şūm ile bir ʿahd ḳılmışam
İsterler imdi ḳılmaġa ʿahde vefā beni

Vaḳt oldı tāzeden yazıla ḳatlime raḳam
Men Kerbelā diyüp çāġıra Kerbelā beni

Gidüm ʿazīz vaḳitde bir ḫilʿat-ı behişt
Bir de iderle Kūfede gülgūn ḳabā beni

Ceddim ḳanı[3445] atam ḳanı Zehrā anam ḳanı
Yalñızlıyupla[3446] ṭāyife-i eşḳiyā beni

Ölem ġarīb ülkede ṣad pāre ḍaġranup
Oḫşar hemīşe Ḳumrī-i bezm-i ʿazā beni

115

Zebān-ı Ḥāl-i ʿİlyā Cenāb-ı Zeyneb Bā-Sulṭān-ı Kerbelā Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Vā ḥasretā ki ḳoydı felek bī-nevā beni
Ālemde derd çekmege gördi revā beni

[3443] durupdı: ṭurupdır KM.
[3444] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3445] ḳanı: hani GH.
[3446] yalñızlıyupla: yalḳuzluyupla GH.

Dünyā evimde olmadı bir yaḫşı gün naṣīb
ʿAvratlar içre eyledi baḫt-ı ḳara beni

Her dem başardı bağrına saḳlardı çoḳ ʿazīz
Cān Zeynebim diyüp o şāh-ı *Lā-fetā*[3447] beni

Gün çıḳmadı çekende anam şāne zülfüme
Ez beske ḳıldı görmege bir dem ḥayā beni

5 Ḳoymazdı birce laḥẓa gözinden kenār olam
Zehrā anam o ḥażret-i ḫayrü'n-nisā beni

Öldi anam boyandı ḳızıl ḳanına atam
Devrān cefāsı eyledi ṣāḥib-i ʿazā beni

Yoḳ ṭāḳatim aparma daḫı Kerbelā adın
Tīz öldürür bu nāle-i vā ḥasretā beni

Çoḳ ağlama ölenlerimün yādigārısın
Senden ayırmasun atam oġlı Ḫudā beni

Bir vā Ḥüseyn dise biri vā Zeynebā dir
Ḳumrī idende nāle-i şūr u nevā beni

[321a] 116

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā Der-Meydān-ı Kerbelā Bā-Zeyneb-i Baḫt-ı Ḳara

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vā ḥasretā ḳarārım alup kūs u nā sesi
Hīç gelmiyor ḳulaġıma bir āşinā sesi

Hel min[3448] mübāriz eyle olur her zamān bülend
Men zāre ṭaʿne urmaġa āl-i zinā sesi

Her laḥẓa dem-be-dem yetişür murġ-ı rūḥıma
Ṣayyād-ı gülsitān-ı fenādan fenā sesi

İnnī erā[3449] mināsını vaḳıʿada görmüşüm
Ḳalḳar minā-yı kerb ü belādan belā sesi

5 Bir nev-civāna Māriyede ṭoy bināsı var

[3447] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."
[3448] "Biz O gün cehenneme: Doldun mu? diyeceğiz. O da: Daha fazla var mı?" (Kaf/30)
[3449] "Şüphesiz ki ben görüyorum." (Saffat/102)

Ārāmımı elimden alup ol binā sesi

Meşġūl olup tedārikine ʿāmil-i[3450] ḳazā
Her kūşeden ḳulaġa irer[3451] ḳan ḫınā sesi

Nehr-i Fırātun üste iki ḳol olur ḳalem
Dünyāyı ṭoldurur ġam-ı derd ü ʿanā sesi

Olmaz düşen ḳolın çeküp aġūşa aġlayan
Cān tapşuran zamānda işitmez anā sesi

117

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb Ḫātun

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vā miḥnetā yıḳup evimi āh u vā sesi
Yandırdı ġamlı cānımı şūr ū nevā sesi

Üst üste derd ü ġam yetişür ḫaste cānıma
Hīç semtden işitmiyorum bir devā sesi

Dād eyledim aparma bizi Kerbelā ṭaraf
Titrer dizim gelende baña Kerbelā sesi

Zehrā mezārı üste beni ḳoymadun ḳalam
Müşkil günimde bir işidim aḳrabā sesi

5 Biñ defʿa ġuṣṣadan ölürem cānım odlaşur
Her dem gelende ṭaʿne-i Şimr-i deġā sesi

Āḫirde öldirir bacıñı bilgilin[3452] yaḳīn
Sen eyleyen bu nāle-i vā ḥasretā sesi

Ey kāş yā Ḥüseyn daġıldı bu Kerbelā[3453]
Dört çevresin iḥāṭa kılupdur belā sesi

[321b] Gāhī baḳup baña gözün aġlar dilin dir
Vallāhi bu esīrlik sözi[3454] Şām-ı cefā sesi

Ḳalḳar semāya Ḳumrī-i gülzār ḫüzünden

[3450] ʿāmil-i: ḥāmil-i GH.
[3451] irer: yiter GH.
[3452] bilgilin: bilgil KM.
[3453] Kerbelā: rūzgār GH.
[3454] sözi: - GH.

Her meclis-i ʿazāda fiġān ü bekā sesi

118

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Maşrıḳīn Ebī ʿAbdullāh El-Ḥüseyn ʿAleyhi's-selām

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vā ḥasretā ṭaġıtdı bu devrān celālimi
Ḳıldı ziyāde miḥnet ü derd-i melālimi

Ġurbet vilāyetinde ḳılup ḫ̆ār-ı rūzgār
Ṣaldı ʿaceb ḳara güne ehl ü ʿıyālimi

Derd aldı cānımı yüregim ṭoldı ḳan ilen
Yoḳdur bilen ġarīb vilāyetde ḥālimi

Bir ḳırḳ nefer esīr ḳalup bir de men ġarīb
Bilmem kim ile idem cevāb ü suvālimi

5 Simurġ-ı Ḳāf-ı ʿizzet idim sındırupdılar
Tīr-i cefā vü miḥnet ilen perr ü bālımı

Müşkil odur ki doġrayacaḳlar bugün ṣuṣuz
Ceddim şebīhi Ekber-i Yūsuf-cemālimi

119

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb Der-Ṣaḥrā-yı Kerbelā Bā-Ḫāmis-i Āl-i ʿAbā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vā ḥasretā felek niçe üzdi medārımı
Aldı cefā vü ẓulm ile elden ḳarārımı

Zehrā anam mezārına ḥasret ḳoyup beni
Tār eyledi bu ġurbet-ārā rūzgārımı

Ḫayrü'n-nisā anam bu ḳara günde ölmedi
Tā bir göreydi nāle vü efġān ü zārımı

Çoḳdur yürekde derdim[3455] ana aḫtarır gözüm
Yandırdı ġam odı ciger-i dāġ-dārımı

[3455] derdim: ġamım GH.

5 Ekber muṣībetin dime od düşdi cānıma
Vallāh bu söz apardı benim iḫtiyārımı

Ölem firāḳ-ı Ekberi görsem eger Ḥüseyn
Ḳaz evvel öz elinle bu çölde mezārımı

120

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAlā-ālafi't-taḥiyye Ve'ş-şenā[3456]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[322a] 1 Vā ḥasretā bu şūr-ı nevā öldürür beni
Āh ü fiġān-ı āl-i ʿabā öldürür beni

Ḳaldım diyār-ı ġurbet-ārā zār ü dest-gīr
Ẓulm ü cefā-yı kerb ü belā[3457] öldürür beni

Düşman berāberimde ṭurup ṭaʿneler urar
Bir yanda nāle-i esrā öldürür beni

İmdi görürsen ey bacı Zeyneb cefā ile
Ḫançer elinde Şimr-i deġā öldürür beni

5 Söyler Sekīne el-ʿaṭş aġlar elinde cām
Her dem diyende yā etibā öldürür beni

Cān ḳoymayupdı[3458] bende civān Ḳāsımın ġamı
Āhı ʿarūs-ı baḫt-ı ḳara öldürür beni

121

Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Zeyneb

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vā ḥasretā bu āh ü fiġān öldürür beni
Gözden aḳan sirişk-i revān öldürür beni

Ṣaldı felek bizi ne yamān ḳara günlere
Ḳıldı sitemle ḳaddi kemān öldürür beni

[3456] Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā ʿAlā-ālafi't-taḥiyye Ve'ş-şenā: Zebān-ı Ḥāl-i Cenāb-ı Seyyidü'ş-şühedā GH.
[3457] kerb ü belā: Kerbelā KM.
[3458] ḳoymayupdı: ḳoymayupdır KM.

Senden ṣora[3459] ayaġı[3460] yalın sīne çāk çāk
Atlar öñinde Şimr ü[3461] Sinān öldürür beni

Yüz biñ cefā ile ḳolı bağlı bu ehl-i Şām
Eyler piyāde Şāma revān öldürür beni

Bir yıl sen olmayan ṣora[3462] vīrāne-i Şāmda
Olmaḳ bize ḫarābe mekān öldürür beni

Neylim ḳızın Sekīne ḳurı yerde virse cān
Vallāh anıñ bu derdi ʿayān öldürür beni

122

Zebān-ı Ḥāl-i Şehr-Bānū Der-Vaḳt-i Süvārişden-i Ẕü'l-cenāḥ

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Şındırdı çarḫ-ı ẓulm ile bāl ü perim harāy
Döndürdi tīz ḫazāne felek güllerim harāy

Ey rūzgār ne eylemişem bilmezem saña
ʿUmmāne döndi ḳan ile çeşm-i terim harāy

[322b] Āḫir günimde çöllere düşdüm ḳara giyüp
Ḳoynumda ḳaldı ḥasret ile ellerim harāy

Evvel ʿarūs-ı Fāṭıma āḫir günim ẕelīl
Elvāndı[3463] ḳana başda ḳara miʿcerim harāy

Evci's-semā'iden nice berg-i ḫazān gibi
Ṭopraġa düşdi yetmiş iki aḫterim harāy

İnsāndan ülfetimi kesüp yār-i firḳati
Ṣaḥrā olupdı[3464] mesken ü menzilim harāy

Vaḥşīler ile hemdem olup aġlayam gerek
Tārāc-ı Şimr olupdur zer ü zīverim harāy

Ey ḥulḳı pāki tīr-i cefāya nişān olan
Ḳundaġı ḳanlı teşne ʿAlī Aṣġarım harāy

[3459] ṣora: ṣoñra KM.
[3460] ayaġı: ayaḳ GH.
[3461] ü: - KM.
[3462] ṣora: ṣoñra KM.
[3463] elvāndı: elvāndır KM.
[3464] olupdı: olupdır KM.

Ṭurgil bu bī-nevā anaña eyle bir ʿilāc
Ey Yūsuf-ı Medīne ʿAlī Ekberim harāy

Ey öz ṭoyunda ellerine ḳan ḫına yaḳan
Naʿşı yaralı Ḳāsım-ı gül-peykerim harāy

Ey iki ḳolları ḳalem olmuş ġayūr aġam
ʿAbbās-ı nā-murād-ı[3465] vefā perverim harāy

Ey cismi lāle teg boyanan al ḳanına
Dört biñ yara degen şeh-i[3466] bī-leşkerim harāy

Müşkilde ḳalmışım iriş[3467] imdāda yā Ḥüseyn
Yoḳdur bu ġamlı çöller-ārā yāverim harāy

Oldı esīr-i ehl-i ḥarem yandı ḫāymeler
Baġlandı tāre ʿābid-i ġam perverim harāy

Ḳumrī gibi[3468] fiġān iderem ki Ḥüseyn diyüp
Bezm-i ʿazāda şūr ṣalub dillerim harāy

Yārān bu gerdiş-i felegin geçimdārı var
Devr-i zamāneniñ ne yamān rūzgārı var

Endūh-ı derd ü miḥnet-i dünyā-yı bī-vefā
Bir baḥrdır ne sāḥil ü ne bir kenārı var

Eyā bu çarḫ-ı kīne-şiʿarın vefāsına
Bil baġlamaḳ olur mı meger iʿtibārı var

[323a] Her gül yitürse gülşen-i ʿizzetde rūzgār
Ḳoymaz ṭarāvet ile muḳabilde ḫ̆ār var

ʿİbret gözin açup baḳa her kim yaḳīn görür
Kerb ü belā çölinde muṣībet bahārı var

Cārī olupdı[3469] her ṭarafa çeşme çeşme ḳan
Zaḫm-ı sinān-ı ḫançer ilen lālezārı var

Yetmiş iki civān yıḳılup serv-i nāz teg
Ne ġasl ü ne kefen ne ḥanūṭ ü mezārı var

ʿAbbās ḫaymegāha ṭaraf baḳmıyor henüz

[3465] nā-murād-ı: nām-dār-ı KM.
[3466] şeh-i: şāh-ı KM.
[3467] iriş: yetiş GH.
[3468] gibi: teg GH.
[3469] olupdı: olupdır KM.

Bāʿiş budur ḫacāleti var inkisārı var

Cān tapşuranda[3470] Ḳāsımın örtülmeyüp gözi
Maʿlūm olur ki ḫaymede isteklü yāri var

Aşġar ana diyer çağırır çatmıyor sesi
Ḳundaḳ içinde ḥaşre gibi āh ü zārı var

Āh ol zamān yaralı düşüp Ekber-i civān
Her dem diridi gelse anam iḫtiyārı var

Vā Ekberā diyüp ṭolanurdı İmām Ḥüseyn
Gördi gelür ʿuḳāb ʿaceb āh ü zārı var

Yüz ḳanlı bāli ḳan eyeri ḳan ilen dolup
Aʿżāsı pāre pāredi[3471] çoḳ zaḥm-kārı var

Ṭopraḳla başına ṣavurur şīheler çeker
Her dem dönüp Fırāta baḳup intiẓārı var

Aḫtardı rezmgāhı bulup[3472] Ekber oġlunı
Cismi yaralı ḳan ile gülgūn-ı ʿiẕārı var

Aldı başın diz üste silüp ḳanlı gözlerin
Baḳdı ne gördi sīnede ḳan çeşmesārı var

Her dem başardı bağrına söylerdi yā ʿAlī
Kimdir atan gibi ciger-i dāġ-dārı var

Olmaz melūl-ı rūz-ı ḳıyāmetde aġlamaz
Herkes bu māteme müje-i eşkbārı var

Kumrī fiġāna gel bu muṣībetde ṣubḥ u şām
Giryān gözinde dürr-i cevāhir niṣārı var

[323b] Baḥr-ı muṣībete yine ṭūfān getürmişem
Bezm-i ʿazāya nāle vü efġān getürmişem

Pīşvāze gözyaş ile ḫarīdārlar gelür
Mıṣr-ı belāya Yūsuf-ı Kenʿān getürmişem

Çıḳsun ḳabāḳa baḫt-ı ḳara Zeynebe diyün
Bir nev-civānı ḳanına ġaltān getürmişem

Yüz ḳanlı çehre ḳanlı ṭolup aġzı ḳan ilen

[3470] tapşuranda: virende KM.
[3471] pāredi: pāredir KM.
[3472] bulup: tapup GH.

Başdan ayaġa ḳan ile elvān getürmişem

Hergiz Sekīne gelmese atdan düşürmenem
Gül peykerin çü şāḫe-i mercān getürmişem

Leylāya söyleyin gözi yollarda kalmasun
Şehzāde oġlını aña mihmān getürmişem

Olsun ḫaber civānı ölen bī-nevālara
Yas ṭutmaġa bahāne-i efġān getürmişem

Yoḳ sīnesinde ṣaġ yeri çoḳdur yaraları
Āmāc-ı zaḫm-ı nīze ü peykān getürmişem

Yoḳ ṭāḳatim gelin düşürün oġlım incinüp
Ümmetlere virüp anı ḳurbān getürmişem

Gözyaşını yaralarınıñ ḳanına serpün[3473]
Leb-teşne cān virüp leb ʿaṭşān getürmişem

Ḥasret gözini baġlamayun ḳan ile ṭolup
Baḳsun doyunca her yana ḥayrān getürmişem

Göz baġlananda lāzımdur ġasl ola kefen
Gūyā olupdı[3474] ġaslı ḳızıl ḳan getürmişem

Bīmār ḳardaşını çaġırın birce yanına
Gelsün tilāvet itmege Ḳurʾān getürmişem

Başın kesince Şimr çekin şāne zülfine
Tā olmasun cedāda perīşān getürmişem

Şām ehline çıḳanda temāşaya söyleyin
Bedr-i münīr-i mihr-i dıraḫşān getürmişem

Gülzār-ı ḥüzne[3475] virmege zīnet[3476] bana ilin
Bir pür-şikeste Ḳumrī-i nālān getürmişem

[324a] Çoḳ meclis-i şehādete mihmān ayırdılar
Evvel o bezme yetmiş iki cān ayırdılar

Ḳalū belā[3477] güninde belāya belī diyen

[3473] serpün: sepüp GH.
[3474] olupdı: olupdır KM.
[3475] ḥüzne: Ḥüseyne GH.
[3476] zīnet: Zeyneb GH.
[3477] "Ben sizin Rabbiniz değil miyim? demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi." (Aʿrāf/172)

Mīr-i Ḥicāzı şāhı şehīdān ayırdılar

Ḳurbānlıḳa bahāne olup vāriṣ-i Ḫalīl
Minā-yı ʿaşḳa görmegi ḳurbān ayırdılar

Mülk-i Medīne Yūsufı şehzāde Ekberi
Allāh yolunda ḳanına ġalṭān ayırdılar

ʿAbbāsı çünki yazdıla[3478] saḳā-yı Ehl-i Beyt
Ḳolsuz kenār-ı şaṭṭede ʿaṭşān ayırdılar

Ṭoylarda lāzım oldı ḫınā itmege[3479] ḫiżāb
Ḳāsım ṭoyında yaḳmaġa al ḳan ayırdılar

Eṭfāle ḳısmet itdile[3480] pistān-ı māderi
Leb-teşne ḥalḳ-ı Aṣġara peykān ayırdılar

Taʿyīn olundı ṣandal-ı zerrīn Yezīd içün
Taḫt-ı Ḥüseyni ḫarmaġ ilen ayırdılar

Āh ol zamānki āl-i ʿabā ḫaymegāhına
Yandırmaḳ içün āteş-i sūzān ayırdılar

Oldı esīr-i ehl-i ḥarem yandı ḫaymeler
Ḳırḳdan bir eksük ʿıtreti[3481] nālān ayırdılar

Kerb ü belāda Zeyneb içün olmaġa süvār
Çoḳ żillet ile naḳe-i[3482] ʿuryān ayırdılar

Yüz ḳoydı ḫaymegāha ṭaraf kārvān-ı ġam
Ol kārvāna Şimri nigeh-bān ayırdılar

Görcek şehīdler bedenin āl-i Muṣṭafā
Zülfin idüp temām perīşān ayırdılar

Zeyneb diridi nāle çeküp yā Ḥüseyn beni
Senden ṣora[3483] esīr-i beyābān ayırdılar

Zincīri ḳısmet eylediler men elem-keşe
Sen bī-nevāya ḫançer-i berrān ayırdılar

Yoḳ miʿcerim yaralarıñı sāyebān idem

[3478] yazdıla: yazdılar KM.
[3479] itmege: eylemek KM.
[3480] itdile: itdiler KM.
[3481] ʿıtreti: ʿavreti KM.
[3482] nake-i: sanmaḳa GH.
[3483] ṣora: ṣoñra KM.

Raḫt ü libāsım itdiler nālān ayırdılar

Naʿ ş-ı şehīd-i kerb ü belādan Sekīneyi
Biñ ḥasret ile dīdesi giryān ayırdılar

[324b] Her bülbüli firāḳa güle mübtelā idüp
Ẓulm ile ḳavm-i leşker-i ʿudvān ayırdılar

Rūz-ı ezelde muḫteşem ü mīr ü yā Ḳumrī
Şāʿirler içre naẓm-ı dürr-i efşān ayırdılar

Yoḳdur daḫil-i nevḥa-gerün daḫlı özgeye
Çün naẓm-ı taḫtına anı sulṭān ayırdılar

Bir ḫāk-i muḳaddem şuʿarā ʿabd-i rū-siyāh
Ḳumrī gibi bu ġamda nevḥa-ḫᵛān ayırdılar

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Kesildi ṭāḳatim ey yār-i mihribān sensiz
Miṣāl-i ġonce-i gül-baġrım oldı ḳan sensiz

Baḥār faṣlı bozuldı ṭarāvet-i gülzār
İrişdi[3484] ġonce-i gül ṣarṣar-ı ḫazān sensiz

Hezār-ı gülşen-i ʿömrüm ṭarāneden düşdi
Yıḳıldı serv-i ḫırāmān-ı gülsitān sensiz

Kesüp ḳabāḳımı yüz biñ süvāre ben yalñız[3485]
Urarla[3486] peykerime tīġ-i cān-sitān sensiz

ʿUḳab var ʿuḳāb üste ṣındı bāl ü perim
Görüp ʿuḳāb eyledim terk-i āşiyān sensiz

Fırāta gitdim idem teşne-lebleri sīr-āb
Özim ṣu içmedim ey şāh-ı teşnegān sensiz

Ne ḳadr elim var idi ḳoymadım yere ʿAlīmi
Bu ḳavm virmedi bir dem baña amān sensiz

İki ḳolım kesilen ṣoñra müşgim oḳlandı
Yaralı sīnem olup oḳlara nişān sensiz

Adım zamānede saḳa ṣu üste oḳlandım
Boyandı ḳan ile cismim çü erġuvān sensiz

[3484] irişdi: yetişdi GH.
[3485] yalñz: yalḳuz GH.
[3486] urarla: urarlar KM.

Yaḳlaşdı cismim ola pāy-māl semm-i sütūr
Alup araya beni ḳavm-i Kūfiyān sensiz

Ecel ṭolup gözime intiẓārıñı çekerem
Gözüm yolunda ḳalup çıḳmıyor bu cān sensiz

Başım diz üzre[3487] alup gözlerimi bağlamasun
Gidem ne nevʿ ile ey mīr-i kārvān sensiz

[325a] Başım aşaġa elim boş yüzüm ḳaradır benim
Civānlıġımda olup ḳāmetim kemān sensiz

Şikeste göñlüm açılmaz ne bir yüzim gülmez
Eger maḳāmım ola ravża-i cinān sensiz

Ṣuṣuz ṭudaḳlarıma urmanam şarāb-ı tahūr
Virilse ger bana bin çeşme-i revān sensiz

Ṣalup iki ḳolıñı boynuma ḳucaḳlamasan[3488]
Ölünce rūz-ı cezā eylerem fiġān sensiz

Yaram gözimde degil bil bu ḳadar olsa eger
Varımdı[3489] ḳalbimde bir sūziş-i[3490] nihān sensiz

Sekīneden ḫacelem ḫaymeye aparma beni
Ḳalam Fırāt kenārında nātüvān sensiz

Riyāż-ı gülşen-i kerb ü belāda şām u seḥer
Olam çü Ḳumrī-i dil-ḫaste nevḥa-ḫʷān sensiz

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Çoḳ urmayın yaraludı[3491] bu cānım incidür
Fevvāre teg bedenden aḳan ḳanım incidür

Nāzikdi gül gibi bedenim yoḫdı[3492] ṭāḳatim
Ḫār-ı cefā batup gül-i ḫandānım incidür

Kalbim ṣuṣuz ciger yaralu cānım intiẓār
Öldürmeyin beni dil-i büryānım incidür

Çeke bir kenāre ṣal beni ṭopraġa ey ʿuḳab

[3487] üzre: üste GH.
[3488] ḳucaḳlamasan: ḳucaḳla KM.
[3489] varımdı: vardır KM.
[3490] sūziş-i: şūriş-i KM.
[3491] yaraludı: yaraludır KM.
[3492] Nāzikdi gül gibi bedenim yoḫdı: Gider gül gibi bedenim yoḳdur KM.

Sīnemdeki bu zaḫm-ı nümāyanım incidür

Zebüñe ḳan gidüpdi[3493] sızılar yaralarım
Yoḳ bir ṭabīb eyleye dermānım incidür

Issı hevā beden yaralı menzilim uzaḳ
Egnimdeki bu cevşen-i ḫaftānım incidür

Yıkup ẓālimin yarası cānımı alup
Şiddetli yaradır dil-i sūzānım incidür

Bir oḳ urupla[3494] sīneme peykānı şancılup
Āheste ḳoy beni yere peykānım incidür

Söyle babam Ḥüseyne yitürsün özin baña
Cānımda çoḫdı[3495] süziş-i pinhānım incidür

[325b] Düşse yolın Fırāt kenārına ʿarż ḳıl
Cān ey ʿammi yanup[3496] leb-i ʿaṭşānım incidür

Gelsün ġarīb anam ölürem baġlasun gözim
Ḳan çoḳ dolupdu[3497] dīde-i giryānım incidür

Ger mümkün olsa bir kefene eyleyin ʿilāc
Gün ıssıdır bu peyker-i ʿuryānım incidür

Zülfimde ıssıdan ḳuruyup laḫta laḫta ḳan
Gelsün Sekīne zülf-i perīşānım incidür

Alsun eline şāne vü ʿıṭr ü gül-āb zen
Āşüftedür bu kākül-i reyḫānım incidür

Ḳumrī teg aġlasun baña vā Ekberā diyüp
Düşmüş yer üzre serv-i ḫırāmanım incidür

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Felek seniñ sitemin cism ü cānı yandırdı
Şerār-ı āteş-i ẓulmın cihānı yandırdı

Elinden olmadı birkes zamānede dil-şād
İden cefāların arż ü semāyı yandırdı

[3493] gidüpdi: gidüpdür KM.
[3494] urupla: uruplar KM.
[3495] çoḫdı: çoḳdur KM.
[3496] yanup: ben GH.
[3497] dolupdı: ṭolupdur KM.

Ne nevʿ-i kīnedi çekdin cigerlere bir dāġ
Kebāb idüp dil-i pīr ü nü[3498]-civānı yandırdı

Bir od bülend eylediñ gülsitān-ı Māriyede
Ṣuṣuzlıḳ Aṣġar-ı şīrīn-zebānı yandırdı

Alup ḳucaġa o ṭıflı Ḥüseyn-i teşne-ciger
Çekende āh zemīni vü zamānı yandırdı

Diridi leşkere bir curʿa ṣu bu ṭıfla virin
Fiġān ü nālesi kevn ü mekānı yandırdı

İdende cürm ile peykāna ẓulm ilen sīr-āb
O şīr-i ḫˇār şeh-i[3499] Kerbelāyı yandırdı

Baḳup atasına bir aġladı yine güldi
Bu aġlamaḳlıġı ʿarş-ı Ḫudāyı yandırdı

İdüp işāre baba çek oḳı boġazımdan
Bu oḳ yarası meni bī-nevāyı yandırdı

Aparma ḫaymelere görmesün oġulsız anam
Bu ḥāle düşmegim āl-i ʿabāyı yandırdı

[326a] Zamānede süd emer oġlını çoḳ ister ana
Menim ġamım baba ol mihribānı yandırdı

Açup başını yolar zülfini bibim Zeyneb
Firāḳ-ı Aṣġar o baḫt-ı ḳarayı yandırdı

Diridi Ḥażret-i Zehrā amān Ḥüseyn oġlum
Bunın muṣībeti ḫayrü'n-nisāyı yandırdı

Götürme[3500] Aṣġarı tāb eylemez ġarīb anası
Bu ẓulm-i cevr ü cefā māsivāyı yandırdı

Temām-ı ʿālemi[3501] dag eyledi bu ḳıṣṣa-i velī
Ḫuṣūṣ-ı Ḳumrī-i bezm-i ʿażāyı yandırdı

Düşüpdi[3502] cānıma ġamdan şerāre[3503] ḳoy yansun
Bedende şuʿlelenüp bī-ḳarār ḳoy yansun

[3498] nü: - KM.
[3499] şeh-i: şāh-ı KM.
[3500] götürme: aparma GH.
[3501] ʿālemi: cānımı GH.
[3502] düşüpdi: düşüpdür KM.
[3503] şerāre: şerār KM.

Bu ḫaste cānımı ḳoy bir zamān ola raḥat
Çıḳarma āteş içinden kenāre[3504] ḳoy yansun

Ḫalīl-i kerb ü belā nār-ı ẓulm-i Şimr-i deġā
Eger revā göre perverdigāre ḳoy yansun

Yanınca āteş-i hicrān yaralı[3505] sīnemde
Bu nātüvān bedenim āşikār ḳoy yansun

Gidince Şāma ḳolı baġlı at ḳabāḳında
Żaʿīf ḥāl ile bu cism-i zārı ḳoy yansun

Yanupdı[3506] Ekberimin naʿşı gün ḳabāḳında
Benim de cismim olup bī-mezār ḳoy yansun

Ḥüseynden ṣora[3507] dünyāda ḳalmaḳ istemezem
Kebāb olup ciger-i dāġ-dār ḳoy yansun

Urupla[3508] cānıma bir od yanar ḳıyāmete deg
Ne cān gerek ne beden her ne var ḳoy yansun

O ḳadar yanduracaḳlar gidince Şāma beni
Olup ʿammülere cānım niṣar ḳoy yansun

Gözüm görünce sizi baş açıḳ ciger dāġlı
Bu çeşm-i zār ü ter-i eşk-bār ḳoy yansun

Çekince[3509] dāġ-ı firāḳı bu cism-i zār ü żaʿīf
Besān-ı Ḳumrī-i hicrān medār ḳoy yansun

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[326b] Ḳıldı bu rūzgār beni ḫˇār yā Ḥüseyn
Düşmen elinde zār ü giriftār yā Ḥüseyn

Yoḳ iʿtibār-ı gerdiş-i devrin medārına
Gelme diyār-ı Kūfeye zinhār yā Ḥüseyn

Yalñız[3510] ḳoyup temām başımdan dağıldılar
Bī-raḥmdır bu ḳavm-i sitemkār yā Ḥüseyn

[3504] kenāre: kenār KM.
[3505] hicrān yaralı: sūzān belālu GH.
[3506] yanupdı: batunca GH.
[3507] ṣora: ṣoñra KM.
[3508] urupla: uruplar KM.
[3509] çekince: çekende GH.
[3510] yalñz: yalḳuz GH.

İmdādıma tapulmadı bir yāver-i muʿīn
Öldüm nişān-ı ġançer-i ġūn-ḫˇār yā Ḥüseyn

Virdim yaralı sīnemi oḳlar ḳabāḳına
Ḳan ile doldı kūçe vü bāzār yā Ḥüseyn

Öldüm ġarīb yerde elim irmedi[3511] saña
Ḳalbimde ḳaldı ḥasret-i dīdār yā Ḥüseyn

Ḳol baġlı sīne dāġlı kesüp başım üstüni
Cellād elinde tīġ-i şerār-bār yā Ḥüseyn

İmdi irüp[3512] dudaġıma cān yoḫdı[3513] ṭāḳatim
İtsün[3514] seni bu demde ḫaberdār yā Ḥüseyn

Ne başımı diz üzre[3515] alan var ne aġlayan
Yoḳ bir nefer yanımda ʿazādār yā Ḥüseyn

Ey kāş olaydı imdi[3516] yanımda şecāʿ-ı nās
ʿAbbās-ı nām-dār-ı ʿalem-dār yā Ḥüseyn

Olsa alurdı ḳanımı ibn Ziyāddan
Ḳoymazdı şehr-i Kūfede deyyār yā Ḥüseyn

Gelsün eger sirāḳıma vīrāne Kūfede
Aḫtarma hīç mekānı dil-efkār yā Ḥüseyn

Ḳaṣṣablar ḳanāresi üstünde gör beni
Gül-peykerim olup nice gülnār yā Ḥüseyn

Ḳalmış iki yetīmlerim zār ü derbeder
Bilmem ne yerde dīdesi ḫūn-bār yā Ḥüseyn

Naẓm eyleyüp muṣībetimi eyler āh ü zār
Aġlar ġamımda Ḳumrī-i gülzār yā Ḥüseyn

Ḳıldı felek cihānda ʿaceb ḫˇār Zeynebi
Bī-mūnis-i ġarīb ü dil-efkār Zeynebi

[327a] Her yerde olsa bezm-i ʿazā çarḫ-ı geçimdār
İtdi o bezm-i ʿazāda geçimdār[3517] Zeynebi

[3511] irmedi: yitmedi GH.
[3512] irüp: yitüp GH.
[3513] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3514] itsün: eyleyüm GH.
[3515] üzre: üste GH.
[3516] imdi: birce GH.
[3517] ʿazāda geçimdār: ġamda ʿazādar-ı dār GH.

Her Zeyneb adlu ʿavrata yüz virse derd-i ġam
Ṣalsun ḫayāle bī-kes ü bī-zār[3518] Zeynebi

Rūm Frenk esīri gibi baġlı ḳolları
Bāzāre çekdi dīdesi ḫūn-bār Zeynebi

Ṭoḳuz vefālı ḳardaşa giydirmege kefen
Devr-i zamāne gördi sezā-vār Zeynebi

Bir dem açılmadı yüregi eyledi müdām
Yüz miḥnet ü belāya giriftār Zeynebi

Kerb-i belā çölinde Süleymān-ı Kerbelā
Virmişdi Ehl-i Beyte pür-sitār Zeynebi

Şāma gidende derd ü elem kārvānına
Ẕilletle ḳıldı ḳāfile sālār Zeynebi

Ṣaldı Sekīneyi deveden sārbān yere
Seslendi āh ilen çaġırup zār Zeynebi

Her dem diridi olsa idi ḥālimi bilen
Eylerdi birce imdi ḫaberdār Zeynebi

Cānım görünmüyor gözime öldürir yaḳīn[3519]
Şāmın yolında ṭaʿne-i aġyār Zeynebi

Gāhi ḫiṭāb iderdi baba ḳoyma gidmege[3520]
Püşt-i penāh-ı ʿıṭret-i eṭhār Zeynebi

Ey Ehl-i Beyt ḳafileden ḳaldı bir yetīm
Agāh idin o ġamlara ġam-ḫˇār Zeynebi

Ey ʿābidīn-i ḫaste vü bīmār-ı Kerbelā
Ol ṭıfle ḳoyma ḥasret-i dīdār Zeynebi

Ḳalmış Sekīne çölde düşüp kārvāndan
Gönder esīr-i Şimr-i sitemkār Zeynebi

Aġlardı aḫtarurdı o ḥasret ḳalan gözüm
Nūr-ı dü-çeşm-i Ḥaydar-ı Kerrār[3521] Zeynebi

Söylerdi yoḫdı[3522] bir getüren yanıma menim

[3518] bī-zār: bī-yār GH.
[3519] Cānım görünmüyor gözime öldürir yaḳīn: cānıma gün düşür gözime öldürür seni GH.
[3520] gidmege: - KM.
[3521] Ḥaydar-ı Kerrār: Aḥmed-i Muḫtār GH.
[3522] yoḫdı: yoḳdur KM.

Zehrā ʿazīzesi o vefādār Zeynebi

Yāddan çıḳarmaz her ne ḳadar var zamānede
Oḫşar hemīşe Ḳumrī-i gülzār Zeynebi

[327b] 165 Cān virmege bu ḥāl ile cānāna rāżıyam
Ḳālū belā günündeki peymāne rāżıyam

Ādem gibi behişt firāḳında yanmadım
Her ḥükm-i ṣādır olsa o fermāna rāżıyam

Nūḥ-ı nebī gibi diyemedim *Rabbī lā teẕer*[3523]
Düşdüm özim zamānede ṭūfāna rāżıyam

Yūnus miṣāli ḳılmamışım ḳavme bed-duʿā
Deryā-yı ḳan içinde bu zindāna rāżıyam

Eyyūb-vār eylemedim şekve yāreden
Dört biñ cerāḥat-ı dil-i sūzāna rāżıyam

170 Ḳurbānıma Ḫalīl-ṣıfat almadım ʿavż
Virdim bu başı ḫançer-i berrāne rāżıyam

Yaʿḳūb teg men[3524] aġlamadım hicr-i Yūsufa
Beş Yūsufım boyandı ḳızıl ḳana rāżıyam

Yūsuf gibi hīç istemedim özgeden penāh
Bu taḫt ü bu besāṭ ü bu zindāna rāżıyam

Sīnā-yı ʿaşḳda ona men ḳılmadım ḫiṭāb
Medhūş düşmegimde ẕelīlāne rāżıyam

Yaḥyā gibi kesilmedi zer ṭeştde başım
Ṭopraḳlar üste peyker-i ʿuryāna rāżıyam

175 Ḍār üzre[3525] itmedim göge ʿĪsā gibi ʿurūc
Cevr ü cefā-yı millet-i ʿudvāne rāżıyam

Yetmiş iki civānımı leb-teşne doġrayup
ʿAṭşān yıḳupdılar bu beyābāna rāżıyam

ʿAbbāsımın iki ḳolını itdiler ḳalem
Naʿşı yaralı saldıla[3526] meydāna rāżıyam

[3523] "Rabbim! Beni tek başıma bırakma." (Enbiya/89)
[3524] men: - KM.
[3525] üzre: üste GH.
[3526] saldıla: ṣaldılar KM.

Öz ellerimle Ekberime giydirüp kefen
Virdim ṣuṣuz kesilmege ḳurbāna rāżıyam

Ḳāsım ṭoyunda ellerine yaḳdı ḳan[3527] ḫınā
Ḳaldı ʿarūs ḥāclesi vīrāne rāżıyam

Aldım ḳucaġa ey ana cān Aṣġar oġlumı
Virdim boġazını dem-i peykāna rāżıyam

Alma diz üzre[3528] başımı cān tapşuran zamān
Bāliş yerine ḫarmaġilāne rāżıyam

[328a] Men baş viren ṣuṣuz boġazım Şimr-i ḳātilim
Ümmet yolında ölmege[3529] ḳurbāna rāżıyam

Ẕikr eyleyüp bu muṣībeti nāle ḳılmaġa
Bezm-i ʿazāda Ḳumrī-i nālāna rāżıyam

Maḥbūbumın menimle muḥabbet bināsı var
Maʿlūm olur şefeḳat-i mihr ü vefāsı var

Maʿşuḳdan gerek irişe[3530] ʿāşıka belā
ʿĀşıḳ degil o kes ki belādan hirās var

Her ne belā gele iderem cān ile ḳabūl
Elbetde bu belālarınıñ müddeʿāsı var

Cānān yolında her yāre bir geldi ʿāşıḳa
Gülzār-ı sīnemin ne ʿacāyib ṣafāsı var

Dört biñ yara degüp yine azdır bı sīneye
Biñ defʿa çekerem cān ile her cefāsı var

Ḳıl birce ḳatlgāh temāşası Cebreʾīl
Baḳ gör Ḥüseyn-i teşne-lebin[3531] ne esāsı var

Ḳurbāngāh-ı Ḫalīl aparup bir fedā eger
Ammā Ḥüseyne baḳ nice yetmiş fedāsı var

ʿAbbās-ı nām-dārımı ḳurbān kesüpdiler
Ḳolsuz düşüpdi[3532] ḳana boyanmış livāsı var

[3527] ḳan: - KM.
[3528] üzre: üste GH.
[3529] ölmege: - KM.
[3530] irişe: yetişe GH.
[3531] lebin: - GH.
[3532] düşüpdi: düşüpdür KM.

Ṭoy ṭutmışım bu deştde şāhzāde Ḳāsıma
Yaḫmış eline ḳan ile elvān ḳınāsı var

Ṣad pāre ṭoġranupdı ʿAlī Ekberim ṣuṣuz
Ṭopraḳlar üzre[3533] naʿşı düşüp çoḳ yarası var

Men ḳoy yatam bugün öñünde kebāb teg
Ṣal Ekber üste[3534] sāye oġulsuz anası var

195 Bilmem sebeb nedir beni gözden ṣalup anam
Meydāne Zeynebim gelebilmez ḥayāsı var

Ṭurma özin yitür Necefe söyle yā ʿAlī
Oġlın Ḥüseyn ölür saña çoḳ çoḳ duʿāsı var

Gel Kerbelāya başımı al bir diz üstüne
Görsünle[3535] ehl-i Kūfe ʿAlī teg atası var

[328b] Ġam gülşeninde Ḳumrī-i bī-yār ü ḫastenin
Feryād ü aḥsen ile şūr u nevāsı var

Māh-ı Muḥarrem oldı yine gökler aġladı
Düşdi cihāna ġulġule ʿālemler aġladı

200 Geldi māh-ı muṣībet ü eyyām-ı taʿziye[3536]
Bu mātem ü ʿazāya görün kimler aġladı

Şāh-ı rüsl-i emīr-i ʿArab ḫatm-i enbiyā
ʿİmmāmesin alup ele peyġamber aġladı

Döndi ḫazāne gülşen-i Zehrāy-ı ezherün
Deşt-i Necefde server-i dīn Ḥaydar aġladı

Ḳatl-i Ḥüseyne eyledi iḳdām Şimr-i dūn
Ammā elinde raḥme gelüp ḫançer aġladı

Başın alup diz üzre[3537] kefensiz virende cān
Ḫayrü'n-nisā başında ḳara miʿcer aġladı

205 Ġıll-ı cefā ilen ḳolı baġlandı Zeynebin
Gördi bu ḥāli şūre gelüp leşker aġladı

Çekdi Sekīne āh-ı ciger-sūz-ı sīneden

[3533] üzre: üste GH.
[3534] üste: - GH.
[3535] görsünle: görsünler KM.
[3536] taʿziye: tefriḳa GH.
[3537] üzre: üste GH.

Meydān içinde naʿş-ı ʿAlī Ekber aġladı

Oldı ʿarūs leşker-i küffāre dest-gīr
Ṭopraḳlar üste Ḳāsım-ı gül-peyker aġladı

Gülşüm olanda ẕillet ile nāḳeye süvār
ʿAbbās-ı nām-dār vefā-perver aġladı

Zeyneb diyende nāle çeküp vā Muḥammed
Feryāde geldi gökde melāʾikler aġladı

Āl-i ʿabā muṣībetine ḫayl-i enbiyā
Meydān-ı deşt-i Māriyede yek-ser aġladı

Evlād-ı Ḥaydarın çeken āh ü fiġānına
Kerb ü belāda müʾmin ü[3538] hem kāfir aġladı

Şāma ṭaraf olanda revān kārvān-ı ġam
Yer aġladı gök aġladı nüh kişver aġladı

Ḳumrī bu ḳıṣṣa-i elem-efzāyı ḳıl temām
Elinde ḳalem şerāre dutup defter aġladı

[329a] Men ʿizzet ile gelmiş idim ḫaʿr gitmenem
Bī-mūnis ü ġarīb ü dil-figār gitmenem

Maḥşer olunca leng iderem kārvānımı
Tā gelmeyince ḳāfile ṣālār gitmenem

Çetr-i ʿalem açup başım üzre[3539] celāl ilen
ʿAbbāsım[3540] olmayınca ʿalem-dār gitmenem

Kerb ü belā çölinde ḳoyup yeddi ḳardaşı
Ḳol baġlı Şimr elinde giriftār gitmenem

Ger düşmese ḳabāḳıma şehzāde Ekberim
Hergiz bu nevʿ dīdesi ḫūn-bār[3541] gitmenem

Ḳāsım eger kecāveye bindirmese beni
Tā olmasa yanımda ʿazādar[3542] gitmenem

Noldı ḫanımlıġım ḳanı zerrīn kecāveler
ʿUryān bürehene nāḳede zinhār gitmenem

[3538] ü: - KM.
[3539] üzre: üste GH.
[3540] ʿAbbāsım: ʿAbbās GH.
[3541] dīdesi ḫūn-bār: ḫʿār-ı giriftār GH.
[3542] ʿazādar: cilvedār KM.

Ṭopraḳlar üzre[3543] gün ḳabaḳında[3544] ḳoyup seni
Ey yādigār-ı Ḥaydar-ı Kerrār gitmenem

Vardur ḫarābe-i Şāmda vīrāne Kūfede
Āyin olupdı[3545] kūçe vü bazār gitmenem

Āḫir ʿaceb ḫanımlıġa irdi[3546] bacın Ḥüseyn
Başı açıḳ ayaġı yalın zār gitmenem

ʿUryān ḳoyup seni ḳurı yerlerde bī-kefen
Tā ḥaşr olunca ḥasret-i dīdar gitmenem

Şāmın ḫarābesinde ḳanı[3547] daldalanmaġa
Men bī-nevāya sāye-i dīvār gitmenem

Bezm-i Yezīdde çekilür intiẓārımız
Ber-pā olupdı[3548] meclis-i aġyār gitmenem

Bilmem bu yolda kim çekecek nāzımı benim
Raḥm eylemez bu[3549] ḳavm-i sitemkār gitmenem

Ḳumrī teg eylerem gice gündüz fiġān ü āh
Çārem kesildi olsa da nā-çār gitmenem

Cān yoḫdı[3550] mende cismimi nālān aparmayun
Ṭopraḳlar üste ḳanıma ġalṭān aparmayun

[329b] Men ölmemiş amān gönderir ḫāymegāhıma
Yandırmaḳ içün āteş-i sūzān aparmayun

Bārī ḳoyun ölem ḳutarum[3551] görmesün gözüm
Tārāc-ı dīne leşker-i ʿudvān aparmayun

Āḫir ʿArabda ġayret olur eyleyin ḥayā
ʿAvratlar üste nīze ü peykān aparmayun

Yalvarmadım bu vaḳte degin[3552] imdi yalvaram
Men ḳatlgāhda ḫaymeye cevlān aparmayun

[3543] üzre: üste GH.
[3544] ḳabaḳında: öñünde KM.
[3545] olupdı: olupdır KM.
[3546] irdi: çatdı GH.
[3547] ḳanı: hani GH.
[3548] olupdı: olupdur KM.
[3549] eylemez bu: eylemezler KM.
[3550] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3551] ḳutarum: ḳurtaram KM.
[3552] degin: kimi GH.

Yoḳ ṭāḳatim gerek sürünem ḫaymegāha deg[3553]
Raḥm eyleyin Ḥüseyni yārim cān aparmayun

Şimre diyin ʿıyālime göstermesün yüzin
Çün ḳanlıdır ṭutup gözini ḳan aparmayun

Tāb eylemez atasız uşaḳlar bu ḥālete
Ḳorḳar Sekīne ḫançer-i berrān aparmayun

Evvel gelün kesün başımı birce dincülüm
İmdāda men yaraluyı ʿaṭşān aparmayun

Yoḳ kesmege ḳabāḳıñızı altı ḳardaşım
Zincīr-i ẓulm el ile[3554] nümāyan aparmayun

Başım ṣuṣuz kesilmege Vallāhi rāżıyam
Gülşümi Şāma dīdesi ḫūn-bār aparmayun

ʿĀlemde baḫt-ı ḳara bacım zār Zeynebi
Şehr-i Dımışḳa zülfi perīşān aparmayun

İtmez ḳabūl Ḥaydar-ı Kerrār ġayreti
Evlādını esīr-i beyābān aparmayun

Ḳırḳdan bir eksik ʿavratın üste bu leşkeri
Kerb ü belāda itmege nālān aparmayun

Bāl ü perini sındırup ʿAbidīnimin
Biñ ẓulm ilen çü Ḳumrī-i nālān aparmayun

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣalma gözden bu zamān ey şāh-ı[3555] ebrār beni
Ḳılma endūh ü ġam ü derde giriftār beni

Eyleyüp çarḫ-ı felek dīdesi ḫūn-bār beni
Ḫaste vü ḫūn-ciger-i bī-kes ü bī-yār beni

Nār-ı hicrāna yanan sīne-i sūzānıma baḳ
Eşk-i ḫūnın tökülen dīde-i giryānıma baḳ

[330a] Miḥnet ü derd-i elemden üzülen cānıma baḳ
Ḳoyma Yeṣribde bu nevʿ ile giriftār beni

Al sınıḳ göñlümi ey pādişeh-i mülk-i Ḥicāz

[3553] deg: ṭaraf KM.
[3554] el ile: elde KM.
[3555] şāh-ı: şeh-i GH.

Yandırır ḳalbimi Vallāhi bu söz ile güdāz

Ne anam var ne bacım ta eyleyem anlara nāz
Öldürür āḫiri bu miḥnet ü āzār beni

Marażım şiddet idende kim ider dermānı
Kim ḳılar nāle açup ṭurre-i müşg-i efşānı

Eger ölsem men zāre kim oḳur Ḳurʾānı
Birkesim yoḳdur daḫı itmegilin ḫˇār beni

Yoḫdu[3556] bir kimesne olsun men bī-yāre penāh
Hem-demim kūşe-i ġamḫānededir şuʿle-i āh

Hāçana deg[3557] eyleyem yollara ḥasretle nigāh
Vaṭanımda eylediñ ḥasret-i dīdār beni

Bir ʿAlī Ekber idi derdime dermān ü ṭabīb
Ḳaldı cānım bu vilāyetde dil-efkār-ı ġarīb

Ḳorḳaram ḥasret olam olmaya dīdār naṣīb
Ṣalmaya yādına āḫir o vefādār beni

Raḥm ḳıl ḥālime ey şīʿaların mevlāsı
Cānımı aldı ġam-ı derd ü elem sevdāsı

Ḳoy yanımda bir ʿAlī-yi Ekber ilen ʿAbbāsı
Virgilin cān ile onlara pür-sitār beni

Ger ḳabūl eylemesün ʿarżımı ey ʿarş-ı ferāş
Rāżı olma yana aḥvālime hem daġ ile daş

Gel beni de aparup ḳızlarıña vir ḳaravaş
Ayırup ḳoyma özünden böyle bīmār beni

Cānımı merdümiñe dīdede ḫūn-āb iderem
Gözyaşımla o beyābanları sīr-āb iderem

Rāżıyam her ne cefā eyleseler tāb iderem
Çekse zincīre eger Şimr-i sitemkār beni

Bu fenā dehrede çün bī-kes ü bī-yārem men
Derdime yoḳdur devā ʿālem-ārā ḫˇāram men

Bir per ü bālı ṣınan Ḳumrī-i gülzāram men
Görmeyün miḥnet-i hicrāna sezāvār meni

[3556] yoḫdu: yoḳdur KM.
[3557] ḥāçana deg: ne vaḳte degin KM.

[330b] Ey olan gözyaşı ser çeşme-i ṭūfān Zeyneb
Baġrı ḳan ḳaddi kemān dīdesi giryān Zeyneb

Bī-kes ü ḫūn-ciger ü[3558] ḫaste vü nālān Zeyneb
Olmayan ʿālem-ārā derdine dermān Zeyneb

Yatma bir laḫẓa uyan ey gel gülizār-ı vefā
Cānımı aldı amāndır bacı bu zehr-i cefā

Ḳandedür[3559] server-i leb-teşne-i meẕbūḥ-ı ḳafā
Oḳusun tā men dil-ḫasteye Ḳurʾān Zeyneb

Men ölenden ṣoñra efġan ile açma başıñı
Tökme ruḫsārıña feryāda gelüp gözyaşıñı

Cān virür imdi ḥelāl eyle Ḥasan ḳardaşıñı
Birce saʿat ḳalacaḳdır saña mihmān Zeyneb

Ehl-i Beyte digilin cümlesi dutsun yası
İderem ḥażret-i cānān ile cān sevdāsı

Çaġırın birce uzun ḳollı reşīd ʿAbbāsı
Ṣalsun ʿālemlere bir āh ile ṭūfān Zeyneb

Birce gir ḳoltuġuma ol meni bī-yāre penāh
Eyle yüz ḥasret ilen bu gül-i ruḫsāra nigāh

Niye gelmez yanıma Ḳāsım ile ʿAbdullāh
Alup ʿimmāmelerin eylesün efġān Zeyneb

Yoḳ [3560]bir özge sözüm ey bint-i imām-ı Ḥaremeyn
Aġlasun aġlagilin eyleme çoḳ şuyūn-ı şeyn

Cān senin cān bu gözi yaşlı ciger-teşne Ḥüseyn
Kerbelāda analıḳ eyle aña cān Zeyneb

Boyanan vaḳitde aṣḥabları al ḳana
Gönderende öz eliyle balasın[3561] meydāne

Dut elinden bacı cān Ḳāsımın merdāne
Virgilin şevḳ ile ol servere ḳurbān Zeyneb

Aḫtaranda o muṣībetde anam Zehrāyı
Yücelen demde göge yā etibā efġānı

[3558] ü: - KM.
[3559] ḳandedür: hardadır GH.
[3560] yoḳ: yoḫdı GH.
[3561] balasın: o Ḥüseyn GH.

Ḳoyma ẕillet çeke ol kerb ü belā sulṭānı
Ḳıl iṭāʿat ide her nevʿ ile fermān Zeyneb

Ḳatlgāha irişen[3562] ḥāletde bā-çeşm-i pür-āb
Göreceksin beden-i pākini ḳan ile ḫiżāb

[331a] Aġaran zülfiñi aç ḳıl başı üstünde niḳāb
Ḳoyma günler ḳabakında ḳala ʿuryān Zeyneb

Alışup yandı eger zehr-i cefādan cigerim
Yanacaḳ ḥālime tā ḥaşre degin şīʿalarım

Siyemmā Ḳumrī-i dil-ḫaste gibi nevḥa-gerim
Menem ol ḫūn-cigere şāfiʿ-i maḥşer[3563] Zeyneb

Ey vefā kişveriniñ taḫtına sulṭān ʿAbbās
Der-i deryā-yı şecāʿat şāh-ı[3564] devrān ʿAbbās

Ṣaff-der-i vaṣf-ı şiken ü maʿden-i iḥsān ʿAbbās
Yādigār-ı şāh-ı[3565] dīn server-i merdān ʿAbbās

Luṭf ḳıl birce perīşān olan aḥvālime baḳ
Cigerim ḳana dönüp derde düşen cānıma[3566] baḳ

Kehribā teg ṣaralan reng-i ruḫ-ı ḥālime baḳ
Gözyaşım ʿāleme ṣalmış niçe ṭūfān ʿAbbās

Ṣarṣar-ı ẓulm ile ṣoldurdı felek güllerimi
Ṣalmışam nāle-künān başa ḳara miʿcerimi

Gelmişem yā itgilin kes dayı yā ellerimi
Yā budur eyle menim derdime dermān ʿAbbās

Bī-ḫabersiñ meger ey kān-ı vefā zübde-i nās
Ser-be-ser āl-i ʿAlī şiven ilen ḳurmuş esās

Baḳ oġulsuz anama gör giyünüp ḳara libās
Eyleyüp zülfini āh ile perīşān ʿAbbās

Öldürüpler babamı Kūfede yoḳ defn ideni
Olmayup naʿşına tābūt u ḥanūṭ u[3567] kefeni

[3562] irişen: yetişen GH.
[3563] maḥşer: ʿişyān KM.
[3564] şāḫ-ı: şeh-i GH.
[3565] şāḫ-ı: şeh-i GH.
[3566] düşen cānıma: iriş ḥālime KM.
[3567] u: - KM.

Ġaslı ḳan ḳabri ḳanāre ḳalup ʿuryān bedeni
Olma rāżı ki ḳala yerde böyle ḳan ʿAbbās

Men yetīmim bu sınıḳ göñlümi bir şād eyle
Kurtarup[3568] ġuṣṣa vü ġamdan meni āzād eyle

Atamın ḳanını al Kūfeyi ber-bād eyle[3569]
Bu özün ḳullara cānım ola ḳurbān ʿAbbās

Lāle teg batsa eger gül bedenin al ḳana
Ḳılsa ger sīneñi ẓulm ile nişān peykāna

[331b] Mende gelem ḳabaḳınca dayı cān meydāna
Açaram başımı alam ele Ḳurʾān ʿAbbās

Beni döndürme[3570] ḳapundan sen eyā kān-ı kerem
Cānımı aldı muṣībet-i ġam endūh ü elem

Yerde ḳoysun atamın ḳanını rāżı degilem
Bu dil-efkārı daḫı ḳılma peşīmān[3571] ʿAbbās

Cān virende babamın olmadı bir aġlayanı
Baş açıḳ naʿşınıñ üstünde ciger dāġlayanı

Vardı[3572] Ḳumrī gibi ʿālemde ʿazā ṣaḳlayanı
Gözyaş ilen ṣalacaḳ ʿāleme ṭūfān ʿAbbās

Ey viren cānını biñ şevḳ ile cānāne Rıżā
Mülk-i ġurbetde ḳalan ḫ̌ār ü ẕelīlāne Rıżā

Miḥnet-i cevr ü cefādan irişen[3573] cāna Rıżā
Pister-i ḫāk-i siyāh menzili vīrāne Rıżā

Çarḫ-ı devrān-ı sitemden çekilüp sīneme dāġ
Ḳılmışam nāle-künān sāḥit-i dünyāyı sürāġ

Bu ne menzildir virüpler saña bī-ferş ü çerāġ
Cān virürsen ḳurı yerlerde ẕelīlāne Rıżā

Bu ne hengāmedir ey pādişeh-i[3574] mülk-i Ḥicāz
Men dil-ḫaste ile eylegilin rāz ü niyāz

[3568] ḳurtarup: ḳutarup GH.
[3569] Kūfeyi ber-bād eyle: ḳanına bin ḳan eyle GH.
[3570] döndürme: ḳayıtma GH.
[3571] peşīmāñ: perīşān GH.
[3572] vardı: vardır KM.
[3573] irişen: yetişen GH.
[3574] pādişeh-i: pādişāh-ı KM.

Di görem derdiñi bī-kes anaña eyleme nāz
Virecek gözyaşım ʿālemleri ṭūfāna Rıżā

Kehribā teg ṣaralup lāle-i gül-reng terin
Yoḫdı[3575] bir baş açup efġāne gelen nevḥa-gerin

Görünür ṭeştde vü[3576] yetmiş iki pāre cigerin
Boyanup laʿl-i lebin lāle gibi ḳana Rıżā

Ḳıl beyān ey gül-i gülzār-ı resūl-ı medenī
Ne sebebdendir ṣaluplar böyle aḥvāle seni

Biri ġurbetde ölende meger olmaz kefeni
Ḳurı bir menzil[3577] olur Ṭusda mihmāna Rıżā

Nitmesin dehrede[3578] meʾmun-ı lāʿīn-i şūma
Eyleyüpdir bu ḳadar ẓulmin seni maẓlūme

Ḳande[3579] ḳalmış meger isteklü bacın maʿşūme
Baş açup naʿşının üste gele efġāna Rıżā

[332a] Ṭutmışım Kūfede al ḳana batan Ḥaydara yas
Düşmüşüm çöllere egnime giyüp ḳara libās

Gāh Ḥüseyn vāy diyerem gāh diyüp vāy[3580] ʿAbbās
Aġlaram Ḳāsım ile Ekber-i ʿaṭşāna Rıżā

Ne ḳara baḫt anayam gülmez özim dünyāda
Gelürem nāle-künān şām seḥer feryāda

Geh baḳīʿa giderem gāh oġul Baġdāda
Gāh gelem baş açıḳ mülk-i Ḫorāsāna Rıżā

İmdi efġāne getürem felegin nüh ṭāḳın
Eylerem nevḥa-serā şeş cihetin āfāḳın

Sīneñin üzre[3581] ḳoram kerb ü belā ṭopraḳın
Medfenin reşk virir cennet-i Rıḍvāna Rıżā

Çekme ġam men saña ʿālemde[3582] ʿazādar olam
Aġlayup ġurbet-ārā derdiñe dermān[3583] olam

[3575] yoḫdı: yoḳdur KM.
[3576] vü: - KM.
[3577] bir menzil: yerlerde GH.
[3578] dehrede: - KM.
[3579] ḳande: harda GH.
[3580] vāy: - KM.
[3581] üzre: üste GH.
[3582] ʿālemde: vallāhi GH.

İrişüp[3584] dādına elbetde meded-kār olam
Ḥaşrde Ḳumrī-i dil-ḫaste-i nālāna Rıżā

123

Ḳıṣṣa-i Fārīsiyye Der-Medh-i Cenāb-ı Sulṭānü'l-Evliyā ʿAliyyü'l-Murtażā ʿAleyhi's-selām

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Elā ey dostān ez-ʿālem-i envār mi-y-āyem
Zi-bezm-i ẕevḳ-i devletḫāne-i dildār mi-y-āyem
Besān-ı bülbül-i şūrīde ez-gülzār mi-y-āyem
Be-kef cām-ı leb-ā-leb ez-mey-i gülnār mi-y-āyem
Be-bezm-i behcet-efzā-yı ulü'l-ebṣār mi-y-āyem

Gehī der ʿālem-i nāsūt ü gāh lāhūt peymūdem
Reh-i ʿuṣṣāḳ-ı bekzerem ṭarīḳ-i ʿaşḳ peymūdem
Güşāde dest-i himmet çün reh-i[3585] meyḫāne peymūdem
Biḥamdillāh ve'l-minne müyesser-geşt maḳṣūdem
Nümūde kesb-i feyż-i devlet-i dīdār mi-y-āyem

Bes bā-sāḳiyān-ı mey der-ān-meyḫāne gūşidem
Ṭelāṭum gerde çün deryā-yı ʿummān ber-ḫurūşidem
Ḳalender-vār ger didem libās-ı ʿaşḳ pūşidem
Ḫurūşidem be-cūşidem be-gūşidem be-nūşidem
[332b] Şudem ser-germ-i ġavġā-yı ʿaşḳ-ı yār mi-y-āyem

Giriftem ez-kef-i pīr-i muġān yek sāġar-ı ṣahbā
Der-ān sāġar bedīdem ʿaks-i dünyā küll-i mā-fīhā
Be-nūşīdem zi-aḥvālem çünān añk şudem gūyā
Be-nuṭḳem mürde-i ṣad sāle her dem mişeved iḥyā
Mesīḥā-yı zebānem ez-firāz-ı dār mi-y-āyem

5 Ez-ān mey nūş kerdem ḫod dādem ʿabd-i mevlā şod
Ṣafāyeş ṣafvetullāh ve'z tesireş tevellā şod
Şifā-yı ʿillet-i bāṭın devā-yı terk-i evlā şod
Her ankes curʿa-i nūşīdem medhūş-ı tecellā şod
Ne bī-hoşem ne medhūşem besi hüşyār mi-y-āyem

Ve'z-ān mī nūş kerdem ḫurd Nūḥ ender perişānī
Çeşid ez-sāġareş Yūnus be-ḳaʿr-i baḥr-i ẓulmānī
ʿAṭā ger dīde ez-ḥaṣiyyeteş mülk-i Süleymānī
Teʿālallāh keşīdem hem çeşidem cām-ı rūḥānī

[3583] dermān: ġam-ḫˇār KM.
[3584] irişüp: yetişüp GH.
[3585] reh-i: rāh-ı KM.

Zi-ḫˇāb-ı ġaflet āsūdem zihī bī-dār mi-y-āyem

Ve’z-ān[3586] mī-ḫˇāstem nūşed loḳman geşt pür-ḥikmet
Bi’yā şāmid Şīt ender ü cāhet şud ḳamer ṭalʿat
Çi mey derdeş feraḥ-efzā zülāleş menbaʿ-i şevket
Ṭarabengiz-i mihr-i emīr ü ʿişret-ḫiz-i pür-behcet
Be-ġavġā-yı nevā-yı ʿud u çeng ü tār-mār mi-y-āyem

Ez-ān mī-ḫˇāstem muḥtāc ber-yek ḳaṭreeş ʿālem
Feraḥ baḫşīd ẕevḳeş Ḥażret-i Eyyūb-ı zār-ı ġam
Be-İbrāhīm ez-ān mī-geşt āteş lāle-i ḫırem
Biyā şāmidem vü geştem ber-ān meyḫˇāregān hem-dem
Çü gül beşküfte bā-āyīne ruḥsār mi-y-āyem

Ez-ān mī-ḫurdem ez-nūşīdeneş Yaʿḳūb şod binā
Ḫumāreş kerd Mūsā rā-Kelīmulllāh der Sīnā
[333a] Be-mülk Yūsuf-ı Mıṣr geşt sulṭān ez-hemān Minā
Sürūş nūş-ı cāmeş Ve’lleẕīne cāhede ve fenā
Der-ān teşir bā-şimşīr-i āteş-bār mi-y-āyem

10 Birūn geştem zi-meyḫāne şodem der ʿāşıḳ-ı şeydā
Hem bā-seyf-i bürende be-meydān-ı feṣāḥat pā
Buved ḥubb-ı ʿAlī cennet zebānem tīġ-i berḳ-asā
Lisānem tīz ü ʿanber pezd ü şeker-rīz ü mihr-efzā
Dilem kenz’est pür-ez-lüʾlüʾ-i şeh-vār mi-y-āyem

Çü lüʾlü bāc-ı mī-kerd be-nūr ez-ḫusrev ü ḫāver
Şude meknūn be-kenz-i taḫt-ı ʿarş-ı ḫālıḳ-ı dāver
ʿAdimü’l-miṣl dūne’l-miṣl lā-cismest bel cevher
Bi-küll-i māsivā der eşrefiyet fevḳ-i velā-ter
Be-bezm-i ehl-i ʿirfān bā-çīnin eşʿār mi-y-āyem[3587]

Çe eşʿar-ı ez-meża-nīş ʿayān-ı medḥ-i Yedullāhī
Midād-ı noḳta eş gencine-i esrār-ı agāhī
Musaḫḫar mī-koned yek cilveeş ez-māh ta-māhī
Nihādem pāy-ı himmet ber-serīr-i mesned-i şāhī
Başar-ı münaḳḳit çün Yūsuf-ı bāzār mi-y-āyem[3588]

Ẕenem dem ez-şehinşāh-ı zebān ḳāṣır zi-evsāfeş
Ser-ā-ser ḫalḳ-ı ʿālem şevḳ-mend-ḫˇān-ı eltāfeş
Zi-ihsaneş kunem inşā veyā ez-raḥm ü inṣāfeş
Ne-gerded ʿöşr-ı medḥeş ger kūned ez-kāf tā ḳafeş
Bu ṣaff-ı ṣavlet ibn Ḥaydar-ı Kerrār mi-y-āyem[3589]

[3586] ve’z-ān: ez-ān GH.
[3587] Be-bezm-i ehl-i ʿirfān bā-çīnin eşʿār mi-y-āyem: - KM.
[3588] Başar-ı münaḳḳit çün Yūsuf-ı bāzār miyāyem: - KM.
[3589] Bu ṣaff-ı ṣavlet ibn Ḥaydar-ı Kerrār miyāyem: - KM.

Çi Ḥaydar der-celālet ber-ḥarīm-i kibriyā maḥrem
Eger ḫaˇhed künd koned ʿālem be-bazūyeş ni-y-ared ḫam
Küned ez-cünbüş-i tiġeş be-baḥr ü berr ü deşt ü yem
Nehengān-ı pem ü palān ḫavf ū bedrān hevl-i şīrān-rem
Be-naʿt-ı ey Ḥüseyn şāhenşeh-i ebrār mi-y-āyem[3590]

Teʿalallāh çe-sān inşā-nümāyem vaṣf-ı in Ḥaydar
Emīrü'l-müʾminin mevlā-yı Ḳanber saḳi-i kevṣer
Gehī der mehd gāhi der ġazā gāh der ṣaf-ı leşker
Vird-i ejder küned Ḫayber keşed ʿAnter be-büred ser
Bedaḫş-ı nāṭıḳam bā-nāṭıḳ-ı gevher-bār mi-y-āyem[3591]

Çi güyem vaṣf-ı an şāhī sirāc-ı dīn ez-ū rūşen
Be-ḫālvetḫāne-i ġaybī zi-ḳalb-i enverеş revzen
Dem-i hicā eger tābed şerār-ı tīġ-ı bed-düşmān
Şikāfed farḳ hemçün berḳ-i pür-ḫūn ġarḳ-ı cism ü ten
Dilem mesrūr ber ez nūr-ı ḫoş-güftār mi-y-āyem[3592]

Çi güyem vaṣf-ı ānşāhī ne-bāşed Ḫayber endāzed
Zi-sıyt-ı naʿraeş simurġ u ʿanḳā şeh-per endāzed
[333b] Eger ber-ẕülfiḳār-ı berḳ-ṣalvet lenger endāzed
Ser endāzed der-endāzed be-dünyā maḥşer endāzed
Ez-in ber-ter be-çarḫ-ı günbed-i devvār mi-y-āyem

Çi güyem vaṣf-ı an-mevlā ki ʿālem bende fermāneş
Nebāşed ʿarş u kürsi der celālet genc-i elvāneş
Melāʾik pas-bānullāh ü peyġember ṣenā-ḫˇāneş
Maʿaẕallāh ez-in maʿnā negired her ki dāneş
Der-āzareş besān ʿaḳreb-i cerrār mi-y-āyem

Çi güyem vaṣf-ı anşāhī füzūn ez-māsivā ḥāheş
Mükerrer geşte zidāy-ı şems ez-maġrib zi-di'l-ḫaheş
Ḫıred ḥayrān ü ser-gerdān be-devr-i şemʿ-i dergāheş
Velīyullāh mi-güyend ġāli güyend Allāheş
Zi vehm-i ġāliyān der-muʿriż-i inkār mi-y-āyem

Şehenşāh be-ṭavsifeş melāʾik *Lā-fetā*[3593] güyān
Zi-nevk-i tīġ-i tiz-i ū buved-ẕāhir yemm-i ʿummān
Eger ber-dest-i bāzū-yı Yedullāheş der-meydān
Dehed fermān kuned ṭufān keşed ʿudvān sitāned cān
Be-ser ẕevḳem be-dil şevḳem Sikender-vār mi-y-āyem

İmām-ı pertev-i mihreş be-ḳadr-i yek-ser ṣūzen

[3590] Be-naʿt-ı ey Ḥüseyn şāhenşeh-i ebrār miyāyem: - KM.
[3591] Bed-ḥaş-ı nāṭıḳam bā-nāṭıḳ-ı gevher-bār miyāyem: - KM.
[3592] Dilim mesrūr biraz nūr-ı ḫoş-güftār miyāyem: - KM
[3593] "Alî'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur."

Füted ber-ḳalbi her ẕī nefs-i īmān rā buved maḥzen
Ser-i kūy-ı cinān-sāyeş ʿaceb menzil ʿaceb medfen
Defineş ez-fişār ū ḳabr ü ez-hevl-i cezā eymen
Nedāred şek hergiz ber-ser-i tekrār mi-y-āyem

Çi cürʾet eyyühe'l-Ḳumrī bedīn rindi vü şeydāʾī
Nümāyi der-gülsitān-ı celāleş gülşen-ārāʾī
Künī ger tīz-pervārī hezārān bāl bugşāʾī
Negerded bend minḳaret be-genc-i ḳaṣr-ı vālāʾī
Be-ʿacz-i ḫod konem iḳrār-ı bī-inkār mi-y-āyem

SONUÇ

Klâsik Türk edebiyatı içerisinde ölüm teması, her dönemde birçok Dîvân şâiri tarafından işlenmiş başlıca konulardandır. Şâirlerin ölümün bir alın yazısı, zamanı gelince gerçekleşecek bir emr-i ilâhî olduğu noktasında değerlendirmeleri vardır. Dîvân şâirlerine göre ölüm, ölümsüz olan ruhun bedenden ayrılarak fânî dünyadan, bâkî âleme gitmesidir. Konuya tasavvufi açıdan bakıldığında ise ölüm, hasretle beklenen bir vuslat, bir bayram olarak algılanır. Beyitlerde ölümle ilgili gerek Türk kültürüne, gerekse dinî kültüre ait bazı âdet ve geleneklere de rastlamak mümkündür. Şâirlerimize ait bu eserlerin incelenmesi ile ölüm konusunda bugün olduğu gibi geçmişte de çok zengin bir kültür birikimimizin olduğunu görmekteyiz.

Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehîd edilerek öldürülmesi, hem dîvân hem de halk şâirleri açısından diğer ölüm temalarının ötesinde ayrı bir önem taşımaktadır. Bu şehîd edilme konusu, zamanla kendisini edebiyatta başlı başına bir tür olarak göstermiştir. Klâsik edebiyatta Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in Kerbelâ'da şehîd edilmesini işleyen eserlerin genel adı Maktel ya da Maktel-i Hüseyn olmuştur. Sadece Türk edebiyatında değil Arap ve Fars edebiyatında da bu türden yazılmış eserler önemli bir yer bulmuştur. Türk edebiyatında Kastamonulu Şazî'nin 1361 yılında yazmış olduğu *'Dâstân-ı Maktel-i Hüseyn'* adlı eser bu türün ilk ve başarılı örneği sayılmaktadır. Bu türün edebiyatımızdaki en önemli eseri ise Fuzûlî'nin 1547'de yazmış olduğu *'Hadikatü's-Süedâ'* adlı eserdir.

19. yüzyılda yaşamış olan Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), kaynaklarda ve tezkirelerde ismine pek rastlanılamayan bir şâir olduğu için kendisi ve eserleri hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Mevcut kaynaklar, bugün Dağıstan sınırları içerinde yer alan Derbend adlı şehirde doğmuş olan şâirin asıl mesleğinin tüccarlık olduğundan, Türkçe, Arapça ve Farsça eğitimler aldığından ve iki oğlunun bulunduğundan söz eder. Bunun yanında çevresinde başarılı ve saygın bir kişi olarak kabul edildiği ve *Kenzü'l-Mesâib* adlı eserini yazmak için tüm işlerini bıraktığı da yine kaynakların verdiği bilgilerdendir.

Kenzü'l-Mesâib, iki yazma nüshası elde bulunan bir eserdir. Eserin diğer nüshasının adı Gülzâr-ı Hüseynî'dir. Eser 10.733 beyit, 85 bent ve 6 dörtlükten oluşan oldukça hacimli bir eserdir. Eserden hareketle, hem şâirin edebî kişiliği hem de eserin biçim ve içerik yönünden özellikleri hakkında bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu bilgiler, kaynaklarda Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî) ve *Kenzü'l-Mesâib* hakkında verilen bilgilerin zenginleşmesini sağlamaktadır. Nazım biçimleri bakımından mesnevî, kasîde, gazel, rubâî ve muhammes tercih edilmiştir. 123 başlık

altında ele alınan şiirlerde en çok kullanılan nazım şekli mesnevî olmuştur. Eserde ele alınan konu tarihî ve dinî bir olayın anlatımı olduğu için mesnevî nazım şeklinin tercih edilmesi konunun anlatımını rahatlatmıştır. Bununla birlikte eserde övgülerin bulunduğu bölümler kasîde, şâirliğin ve Dîvân şiirinin özelliklerini taşıyan şiirlerin olduğu bölümler de gazel türüyle yazılmıştır.

Eserdeki sayfalardan bazılarının üst kısımları ciltleme sırasında eğik bir şekilde kesilmiştir. Okunamayan bu kısımlarda beyitlerin birinci ya da ikinci mısrası eksik kalmıştır. Ancak bu eksik kalan ya da okunamayan kısımlar diğer nüsha olan Gülzâr-ı Hüseynî'den tamamlanmıştır. Eserdeki şiirlerin tamamı aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Genellikle şiirler uzun aruz kalıpları ile yazılmıştır. Ancak, kısa kalıplarla yazılan şiirler de mevcuttur. Yarım sayfalık kısa bir bölüm olan sebeb-i te'lif bölümü nesir olarak yazılmıştır. Bunun dışında kalan tüm kısımlar nazım şeklindedir.

Mirzâ Muhammed Nakî (Kumrî), şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla Arapça, Farsça ve Türkçe'ye hâkim bir şâirdir. Eserinde şiirlerin tamamına yakını Türkçe ile yazılmıştır. Sadece son başlıkta Farsça yazılmış bir şiir bulunmaktadır. Eserde, Azerbaycan Türkçesine ait kelimeler de bulunmaktadır. Kelimeler arasında ortak bir yazım bulunmadığından yer yer imlâ hatalarına rastlanmaktadır.

Eser, Türkçe bir yazma eser olmakla birlikte ele aldığı konu itibariyle âyet ve hadîslerden dolayı yoğun bir şekilde Arapça sözcük ve cümleler barındırmaktadır. Ayrıca eserde, arkaik kelimeler ile atasözü ve deyimlerin de mevcudiyeti söz konusudur. Eserin bazı bölümleri oldukça sade ve anlaşılır bir üslûba sahip olmasına rağmen bazı kısımlarda özellikle âyet ve hadîslerin olduğu beyitlerde anlam kapalılığı bulunmaktadır.

Kenzü'l-Mesâib, içerik olarak olaya dayalı bir anlatımı olmakla birlikte özellikle olayın başından geçtiği kişilerin peygamber olması sebebi ile birçok şahıs isminin geçtiği bir eserdir. Ayrıca, olay kadar olayın yaşandığı yerin de önemi vardır. Bu sebeple eserde yaşanılan olaylar ile yer ve şehirler arasında bir ilgi bulunduğundan çokça yer ve şehir ismi geçmektedir. Başta Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt şahsiyetleri olmak üzere Hz. Muhammed, Hz. Yûsuf, Hz. Yakûb, Hz. Eyyûb, Hz. Îsâ, Hz. Mûsâ gibi birçok peygamberin adı teşbih yoluyla eserde geçmektedir. Bununla birlikte şehir adı olarak da başta Kerbelâ olmak üzere Kûfe, Mekke, Medîne, Şam gibi yerler geçmektedir.

Eserde, olay örgüsünün sade, kronolojik ve akıcı işlenmesi okuyucunun eserden kopmamasını sağlamaktadır. Yer yer olayın içindeki şahısların ağzından söylenmiş şiirler olayın acıklı ve vahim yönünü okuyucuya aktarmak açısından oldukça etkili olmuştur. Kerbelâ'da yaşanan bu hüzünlü olay, sadece bir grup ya da kavmi etkilemekten ziyâde tüm İslâm dünyasını etkilemiştir.

Kısaca, Kerbelâ hâdisesinin ele alındığı eserlerden biri olan *Kenzü'l-Mesâib,* işlediği konu, dilinin sade ve akıcı olması, yaşanan olayların anlatım üslûbu, dönemin toplumsal yapısına ve hissiyatına ışık tutması yönüyle edebiyatımız açısından değerli bir eserdir. Bu çalışmanın klâsik Türk edebiyatı alanına tarihî ve bibliyografik katkı sağlaması, Kerbelâ hâdisesi üzerine yazılmış olan Maktel ya da Maktel-i Hüseyn tarzındaki çalışmalara yardımcı olmasını umuyoruz.

KAYNAKÇA

AKDOĞAN, Yaşar, **Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine Büyük Sözlük,** Beşir Yayınları, İstanbul 1999.

AKKUŞ, Metin, **Klâsik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebi Türler ve Tarzlar,** Fenomen Yayınları, Erzurum 2007.

AKTAN, Muhammed Felat,''Bağdatlı Ruhînin Divanında Peygamberler'', **Sosyal Bilimler Dergisi [Sobider]**, 2017, S.18, s.517.

ALBAYRAK, Nuretin, "Hz. Eyyûb", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** C.12, TDV Yayınları, İstanbul 1994.

ALİEV, Salah Muhammedoğlu, "Derbend", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** C.9, TDV Yayınları, İstanbul 1994.

ALTAYLI, Seyfettin, Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara 2018.

ARSLANOĞLU, İbrahim, "Alevîlik-Bektâşîlik ve Batılı Araştırmacılar", **Hacı Bektaşı Velî Araştırma Dergisi,** XVI, (s. 101-113) Ankara 2000.

ARSLAN, Mehmet, Mehtap ERDOĞAN, **Kerbelâ Mersiyeleri,** Grafiker Yayınları, Ankara 2009.

ARZI, Saadet, **On Altıncı Yüzyıl Divan Şiirinde Ulü'l-'Azm Peygamberler,** Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2018 s.79.

Azerbaycan Türkçesinin İzahlı Lügati, "Harây", Elm Yayınevi, Azerbaycan 1966.

AYDOĞAN, Yaşar, **Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine Büyük Sözlük,** Beşir Yayınevi, İstanbul 1999.

AZİZOVA, Elnure, **Kerbelâ Vak'ası,** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), MÜ, SBE, İstanbul 2001.

BETTANY, George Thomas, **Dünya Dinleri Ansiklopedisi,** (Çev.:Ahmet Aydoğan), Say Yayınları, İstanbul 2005.

BURSALI, Mustafa Necati, **Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin,** Çelik Yayınevi, İstanbul 2017.

CANAN, İbrahim, **Hadis Ansiklopedisi- Kütüb-i Sitte,** C.17, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

CEBE, Özlem Günil, 19**. Yüzyılda Osmanlı Toplumu ve Basılı Türkçe Edebiyat: Etkileşimler, Değişimler, Çeşitlilik,** Doktora Tezi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.

CEBECİOĞLU, Ethem, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü,** Rehber Yayınları, Ankara 1997.

CEYLAN, Ömür, **Tasavvufî Şiir Şerhleri,** Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000.

COŞKUN, Menderes, **Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar,** Dergah yayınları, İstanbul 2004.

ÇAĞLAYAN, Bünyamin, **Kerbelâ Mersiyeleri,** Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1997.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Divanlar Arasında,** Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003.

ÇİFTÇİ, Cemil, **Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları,** Kevser Yayınları, İstanbul 2008.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,** 25. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara 2008.

DİKMEN, Mehmet, **Peygamberler Tarihi,** Cihan Yayınları, İstanbul 2003.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi,** Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü,** (2. baskı), TDK Yayınları, Ankara 2009.

DOĞRUL, Ömer Rıza, **Dinler Tarihi,** İnkılap Yayınları, İstanbul 1963.

EĞRİ, Osman, "Alevî-Bektaşî Kaynaklarında Ku'an Tasavvuru", **Diyanet Aylık Dergi,** s. 158, Ankara 2004.

EKİNCİ, Mustafa, **Anadolu Alevîliğin Tarihsel Arka Planı,** Beyan Yayınları, İstanbul 2002.

ER, Piri, **Geleneksel Anadolu Alevîliği,** Ervak Yayınları, Ankara 1998.

ERGİN, Muharrem, **Azeri Türkçesi,** Ebru Yayınları, İstanbul 1981.

EROĞLU, Süleyman, "Yahya Bin Bahşi ve Maktel-i Hüseyin'i, Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ", **Uluslararası Kerbelâ Sempozyumu,** C. II. Sivas 2010.

ERTEKİN, Ertuğrul, "Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler", **Âşinâ Dergisi,** VII/23-24, Kış-İlkbahar 2006.

ERÖZ, Mehmet, **Türkiye'de Alevîlik Bektâşîlik,** Otağ Matbaası, İstanbul 1977.

FAYDA, Mustafa, **Hulefâ-yi Râşidin Devri (Dört Halife Dönemi),** Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2014.

FIĞLALI, Ethem Ruhi, **Türkiye'de Alevîlik Bektâşîlik,** Selçuk Yayınları, İstanbul 1994.

FIĞLALI, Ethem Ruhi, "Hüseyin", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** C.18, TDV Yayınları, İstanbul 2019.

GÖKÇÜR, Engin "Ankara-Turkey Azerbaycan Türkçesi İle Doğu Anadolu Ağızlarındaki Ortaklıklar Üzerine'', **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,** Volume 7/4, s. 1801-1824, Ankara 2012.

GÖLPINARLI, Abdülbâki, **Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şîîlik,** Dergah Yayınları, İstanbul 1997.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri,** İnkılâp Yayınları, İstanbul 2004.

GÜDER, Nurcan Öznal, **Kastamonulu Şazî Maktel-i Hüseyn,** İ.Ü. Sosyal Bilimler Ens. Doktora Tezi, İstanbul 1997.

GÜNGÖR, Şeyma, **Hadikatü's-Süedâ,** Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996.

GÜNGÖR, Şeyma, "Maktel-i Hüseyin", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2019.

GÜNGÖR, Şeyma,'Tarihî Olaydan Menkıbeye, Menkıbeden Şahesere [Kerbelâ Olayı ve Hadikatü's-Süedâ]'', **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,** İstanbul 2015.

HAMANEÎ, Ayetullah Seyyid Ali, **Kerbelâ Kıyamında Avâm ve Havâss**, Feta Yayınları, İstanbul 2015.

HARMAN, Ömer Faruk, **DİA**, C.9, TDV Yayınları, İstanbul 1994.

HARMAN, Ömer Faruk, "Firavûn", **TDV İslâm Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Ankara 1996.

HASLUCK, Frederic W. **Bektaşîlik Tetkikleri,** (Çev. Râgıp Hulûsî, Sad. Kamil Akarsu), Milli Eğitim Bak. Yayınları, Ankara 2000.

İpekten, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz,** Dergah Yayınları, İstanbul 2008.

İSEN, Mustafa, **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı,** Grafiker Yayınları, Ankara 2009.

İSEN, Mustafa, **Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye,** Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

İSEN, Mustafa, "Divan Edebiyatında Mahlasdaş Şairler'', **Milli Eğitim Dergisi,** Ankara Şubat 1989.

KAÇAR, Mücahit, **Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu,** Kesit Yayınları, İstanbul 2015.

KAPLAN, Mahmut, "Divan Şiirinde Hazret-i Muhammed'', **Köprü,** Bahar 2001, S.74, s.147.

KARAHAN, Abdülkadir, **Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler**, (Yayımlanmamış Bitirme Tezi), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1938.

KARTALLIOĞLU, Yavuz, Hüseyin YILDIRIM, **Azerbaycan Türkçesi, Türk Lehçeleri Grameri** (Editör: Ahmet Bican Ercilasun), Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

KELEŞ, Reyhan, **Divan Şiirinde Lafzî Ayet ve Hadis İktibasları**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2013, s. 238.

KILAVUZ, Ahmet Saim, Zeynel Abidin mad. **DİA,** C.44, TDV Yayınları, İstanbul 2013.

KILIÇ, Mustafa Cemil, **Kerbelâ Büyük Acı**, Kamer Yayınları, İstanbul 2017.

KORKMAZ, Esat, **Ansiklopedik Alevîlik Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü,** Kaynak Yayınları İstanbul 2003.

KÖKSAL, M. Fatih, **Tenkit ve Teori,** Kesit Yayınları, İstanbul 2012.

KÖKSAL, Mustafa Âsım, **Peygamberler Tarihi,** Ahıska Yayınevi, Ankara 1993.

KÖKSAL, Mustafa Âsım, **Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası,** Karaca Yayınevi, İstanbul 2008.

Kur'ân-ı Yolu Meâli, (Haz.: Hayrettin Karaman, İbrahim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrıcı, Sadrettin Gümüş), Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2018.

KURNAZ Cemal, ÇELTİK Halil, **Divan Şiiri Şekil Bilgisi,** H Yayınları, İstanbul, 2010.

KUTLU, Sönmez, **Alevîliğin Dinî Statüsü: Din, Mezhep, Tarikat, Heterodoksi, Ortodoksi veya Metadoksi,** İslâmiyât, VI/3, Ankara 2003.

KÜNTAŞ, Kemal, **Kerbelâ Saadete Ermişlerin Bahçesi Fuzûlî,** Kalender Yayınevi, İstanbul 2018.

LEVEND, Agâh Sırrı, **Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumla**r, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984.

LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi,** Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008.

MAMEDOV, Anar, **Azerbaycan Litürjisinde Maktel Türü,** Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul 2003.

MACİT, Muhsin, **Divan Şiirinde Ahenk Unsurları,** Kapı Yayınları, İstanbul 2005.

MARTI, Huriye, Ümmü Külsüm bint Ali, mad. **DİA,** C.42, TDV Yayınları, İstanbul 2012.

MEHMED SÜREYYA, **Sicill-i Osmanî,** (Haz.: Nuri Akbayar, Seyit Ali Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996 .

MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi,** Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.

MUHADDİSİ, Cevad, **A'dan Z'ye Kerbelâ Ansiklopedisi,** Önsöz Yayıncılık, İstanbul 2018.

NAMAZOVA, Nurana, **Ens.az ensiklopediya,** Azerbaycan 2019.

NOYAN, Bedri, **Bektaşîlik Alevîlik Nedir?** Ant/Can Yayınları, İstanbul 1995.

ONAY, Ahmet Talât, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü,** (haz. Cemal Kurnaz), Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

ORTAYLI, İlber, **Gelenekten Geleceğe,** Ufuk Kitapları, İstanbul 2004.

ÖGE, Ali Rıza, **Bektaşî Şairleri Antolojisi,** Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, Nu: Bel. Yz.131.

ÖZ, Baki, **Alevîlik Nedir?** Dergah Yayınları, İstanbul 1996.

ÖZ, Mustafa, ''Kerbelâ maddesi'', **Diyanet İslâm Ansiklopedisi,** c. XXV, Ankara 2002.

ÖZÇELİK, Kenan, **Türk Edebiyatında Yazılmış İlk Maktel-i Hüseyin Kimin Eseridir?** Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ,II. Cilt (Edebiyat). s. 7-16. Sivas 2010.

ÖZKAN, Halit, Zeyneb bint Ali mad. **DİA,** C.44, TDV Yayınları, İstanbul 2013.

PAKALIN, Mehmed Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1 - 3,** Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,** Akçağ Yayınları, Ankara 1995.

POLAT, İsa, **Kerbelâ Üniversitesi,** Kevser Yayınları, İstanbul 2016.

POLAT, Salahattin, **Metin Tenkidi,** İFAV Yayınları, İstanbul 2010.

SARAÇ, M. Yekta, **Klasik Edebiyat Bilgisi: Belagat,** Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2014.

SARAÇ, M. Yekta, **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye,** 3F Yayınevi, İstanbul 1997.

SARIKAYA, M. Saffet, **Anadolu Alevîliğinin Tarihî Arka Planı,** Ötüken Yayınları, İstanbul 2003.

ŞAHİN, Halil İbrahim, "Kerbelâ Olayının Sözlü Geleneğe Yansıması: İmam Hasan ve İmam Hüseyin Destanı", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaşı Velî Araştırma Dergisi,** Sayı 60.s. 181-196. Ankara 2011.

ŞEMSEDDİN, Sâmî, **Kâmûs-ı Türkî,** Alfa Yayınları, İstanbul 1998.

ŞENÖDEYİCİ, Özer ve Diğerleri, **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu,** Kesit Yayınları, İstanbul 2015.

ŞİŞMAN, Rabia Şenay, "Ayrılık Temi Ekseninde Öncelenen Dil Öğelerinin Stilistik Kullanımları: Kumrî Örneği'', **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi,** Yaz 2019, Sayı 90, s.116.

TANYILDIZ, Ahmet, Fuzûlî'nin Hadîkatu's-Su'adâsı Üzerine Notlar, **Hikmet - Akademik Edebiyat Dergisi,** 2016, S.3, s.5.

TANYILDIZ, Ahmet, **İsmâîl Rusûhî-yi Ankaravî, Şerh-i Mesnevî** (Mecmû'atu'l-Letâyif ve Matmûratu'l-Ma'ârif) Cilt I (İnceleme-Metin, Sözlük), Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2010.

TANYILDIZ, Ahmet, Süreli Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviri Yazı Sorunları, **Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 Summer,** 2007, s. 526-534.

TARLAN, Ali Nihat, **Fuzûlî Divanı Şerhi,** Akçağ Yayınları, Ankara 2017.

TAŞKIN, Ahmet, **Ayetten Nefese: Alevî-Bektaşî Edebiyatının Oluşumu,** Yol, XVIII, Ankara 2002.

TOPRAK, Mehmet Faruk, ''Mersiye" **TDV İslâm Ansiklopedisi,** C. XXIX. s. 215-217.

TULUM, Mertol, **Tarihi Metin Çalışmalarında Usul,** Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.

TURGUT, Ahmet, **Aşkın Şehidi,** Paradoks Kitap, İstanbul 2011.

ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü,** Marifet Yayınları, İstanbul 1991.

ÜNVER, İsmail, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", **Türkoloji Dergisi,** C.11, S.1, s.51-89.

ÜZÜM, İlyas, **Kültürel Kaynaklarına Göre Alevîlik,** Horasan Yayınları, İstanbul 2002.

YAMAN, Ali, **Alevîlikte Dedeler Ocaklar,** Ufuk Matbaacılık, İstanbul 1998.

YAMAN, Ali, **Muâviye, Yezîd, Hz. Hüseyin ve Kerbelâ,** Ufuk Matbaacılık ve Reklamcılık San.Tic. Ltd. Şti, İstanbul 1998.

YÖRÜKAN, Y. Ziya, **Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar,** (Yay. Turhan Yörükan), Kültür Bak. Yayınları, Ankara 1998.

YEKBAŞ, Hakan, **Hasan Tevfîk Efendi'nin Muharrem Ayı ve Kerbelâ Hâdisesi'ne Dair Risalesi,** Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ II. Cilt (Edebiyat). s. 107-160. Sivas 2010.

YILMAZ, Hakkı, **Nüzul Sırasına Göre Tebyinü'l Kur'an,** İşaret yayınları, İstanbul 2011.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler,** Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

YÜKSEL, Ahmet, Ubeydullah b. Ziyâd mad. **DİA,** C.42, TDV Yayınları, İstanbul 2012.

ZAVOTÇU, Gencay, **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü,** Aydın Kitabevi, Ankara 2006.

DİZİN

Şahıs İsimleri ve Yer Adları

A

Abbas, 33, 51, 54, 68, 79, 86
Ādem, 46, 55, 60, 99, 100, 105, 233, 239, 249, 320, 436, 573, 708, 811, 821, 955
Afrāsiyāb, 704
Aḥmed, 55, 74, 131, 132, 179, 180, 184, 190, 193, 204, 263, 271, 275, 286, 321, 332, 334, 335, 360, 393, 504, 573, 584, 679, 708, 711, 738, 747, 807, 811, 831, 849, 876, 935
Aḥmed-i Muḫtār, 55, 179, 190, 252, 276, 281, 335, 369, 378, 412, 441, 487, 522, 524, 568, 572, 610, 633, 690, 752, 790, 888, 890, 906
Aḥmed-i Mürsel, 509, 747
Alī, 1, 2, 3, 4, 23, 30, 33, 52, 53, 54, 66, 68
Alī Asgar, 23, 53, 68
Amr, 7, 75
Āṣaf, 133, 380, 434, 580
Aṣġar, 71, 81, 122, 163, 267, 347, 502, 538, 541, 542, 543, 544, 545, 552, 553, 624, 716, 732, 786, 814, 853, 856, 861, 886, 913, 914, 945, 947, 951, 956
Aṣḥāb-ı Kehf, 256
Azerbaycan, II, IV, 15, 20, 21, 22, 23, 40, 42, 43, 44, 47, 52, 140, 142, 971, 977, 978
Azrāil, 55, 61

B

Baġdad, 92, 965
Bağdat, 1, 77, 79, 81, 83
Baḥre, 294
Bāḳır, 171, 267
Baṭḥā, 39, 45, 76, 87, 88, 122, 136, 332, 334, 345, 355, 359, 363, 364, 426, 427, 436, 447, 451, 481, 484, 500, 501, 502, 504, 505, 508, 510, 514, 519, 532, 534, 543, 551, 558, 566, 574, 582, 595, 681, 687, 713, 737, 747, 748, 751, 766, 785, 815, 817, 830, 831, 833, 847, 850, 855, 874, 876, 880, 896, 905, 918, 919, 923
Baykara, 11
Bedir, 93, 224, 577, 680
Bedr, 93, 94, 564, 767, 786, 946
Behmen, 65, 182, 189
Behrām, 705
Bekir, 441, 442
Belḳıs, 651, 813
Betül, 35, 68, 119, 252, 274, 278, 283, 350, 499, 501, 519, 544, 570, 583, 650, 784, 797, 809, 884, 926
Beytullāh, 91, 221, 228, 361, 670
Beytü'l-Ḥaram, 91, 521
Beytü'l-Ḥarām, 91, 521, 738
Beytü'l-Ḥazin, 278
Buḥarā, 187
Būzer, 225, 266, 268

C

Cābir el-Cu'fī, 11
Cābülḳā, 256
Cābülsā, 256
Caʿfer, 199, 217, 267, 286, 308, 321, 343, 359, 360, 411, 434, 508, 566, 571, 583, 596, 597, 600, 607, 610, 636, 782, 784
Caʿfer-i Ṭayyār, 68, 604, 618, 633
Cebrāʾil, 2, 5, 61, 61, 62, 174, 223, 256, 259, 260, 265, 304, 306, 307, 309, 559, 754, 755, 767, 784, 794, 808, 809, 828, 832, 883, 902, 905, 916, 927, 936, 938, 956
Cebreʾīl, 61, 96, 174, 260, 304, 306, 307, 309, 559 754, 755, 767, 784, 794, 808, 809, 828, 832, 852, 883, 902, 915, 916, 927, 936, 938, 956
Cem, 65, 181, 187, 974
Cemşīd, 65, 181
Ceyḥūn, 81, 96, 170, 188, 513, 620, 823, 860, 935
Cezāyir, 93, 878, 881
Cibril, 214, 224, 227, 236, 245, 257, 508, 570, 571, 649, 832, 896, 915, 917

D

Dağıstan, 15, 52, 970

Danyāl, 50, 250
Dārā, 65, 66, 95, 105, 134, 135, 182, 189, 246, 566, 680, 768, 820, 851, 863, 867
Dāver, 225, 281, 401, 428
Dāvūd, 33, 59, 53, 55, 59, 60, 249, 342, 518, 579, 580, 600, 798
Derbend, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 31, 33, 34, 125, 126, 144, 176, 215, 970, 973
Dımışḳ, 9, 84, 85, 281, 662

E

Ebī Ṭālib, 34, 35, 119, 125, 217, 307, 679
Ebū Cehl, 288
Ebū Eyyūb, 919
Ebū Mihnef, 11
Ebū Süfyān, 3, 72, 75, 398, 748
Ebū Şerer, 268
Ebū Şürūr, 273
Ebū Türāb, 524
Ebū Ṭālib, 369, 566
Ebu'l-Ḥanuḳ, 919
Ebubekir, 3
Ebūbekir, 55, 232
Ebūbekr, 273, 334
Ebūzer, 259
Edhem Efendi, 13
Ekber, 23, 33, 38, 43, 52, 53, 64, 68, 70, 71, 84, 87, 122, 129, 134, 163, 169, 170, 201, 216, 217, 224, 267, 269, 317, 331, 335, 341, 342, 343, 344, 351, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 366, 367, 368, 369, 381, 385, 397, 423, 447, 481, 483, 484, 489, 491, 492, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 510, 513, 517, 522, 527, 528, 530, 534, 535, 539, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 551, 552, 553, 557, 558, 559, 560, 561, 566, 567, 574, 581, 583, 584, 585, 586, 600, 636, 637, 639, 640, 644, 645, 646, 649, 661, 667, 677, 708, 711, 712, 713, 715, 716, 718, 720, 721, 722, 723, 724, 726, 727, 728, 731, 732, 733, 735, 736, 737, 740, 742, 745, 748, 752, 753, 755, 757, 758, 760, 765, 768, 770, 780, 806, 809, 810, 816, 822, 823, 827, 829, 831, 832, 839, 849, 850, 856, 858, 859, 862, 868, 877, 890, 899, 903, 906, 907, 914, 916, 941, 942, 945, 947, 950, 952, 956, 957, 958, 965
Ekrem, 68, 249
Enverī, 78, 187, 196
Esmā, 68, 69, 116, 286, 287, 319, 328, 329, 330
Eyyūb, 33, 55, 56, 57, 58, 130, 133, 387, 573, 579, 580, 609, 708, 745, 751, 811, 955, 967, 971
Ezraḳ, 75, 76, 77, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 697, 698

F

Fāṭıma, 1, 23, 33, 35, 38, 39, 43, 53, 66, 68, 70, 85, 87, 89, 122, 123, 201, 260, 264, 266, 271, 273, 274, 275, 276, 278, 279, 280, 282, 283, 285, 286, 333, 334, 341, 346, 355, 356, 357, 358, 360, 361, 363, 378, 381, 383, 385, 387, 395, 417, 418, 441, 446, 448, 466, 498, 503, 505, 510, 517, 524, 530, 536, 570, 643, 644, 645, 647, 648, 653, 672, 680, 687, 731, 760, 761, 763, 768, 772, 784, 801, 803, 810, 816, 826, 831, 847, 878, 902, 912, 922, 923, 931, 943
Ferāmiz, 65, 188, 704
Ferezdaḳ, 6, 77, 147
Fırāt, 8, 68, 79, 80, 86, 87, 91, 96, 108, 163, 188, 194, 204, 208, 267, 297, 308, 331, 346, 449, 474, 477, 478, 479, 524, 525, 531, 534, 540, 541, 544, 545, 547, 548, 549, 552, 563, 565, 566, 567, 572, 575, 578, 579, 591, 595, 596, 598, 599, 603, 631, 632, 634, 681, 689, 712, 723, 741, 745, 759, 760, 782, 788, 792, 826, 829, 830, 832, 833, 840, 841, 845, 847, 848, 850, 851, 854, 855, 856, 861, 864, 865, 875, 877, 883, 884, 893, 900, 901, 903, 916, 926, 934, 940, 945, 948, 949, 950
Firavūn, 33, 57, 66, 130, 436
Firdevsī, 65, 78, 188, 196, 705
Firʿavn, 57, 62, 63, 130, 131, 174, 426, 435, 573, 605, 708, 821
Frengistān, 182
Frenk, 441, 954
Fuzulī, 12, 20

G

Ġażariyye, 80, 514, 562
Giv, 65, 188
Gülşüm, 23, 53, 68, 69, 71, 282, 284, 285, 288, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 308, 309, 314, 316, 318, 321, 323, 324, 326, 335, 337, 350, 355, 498, 499, 511, 515, 516, 526, 527, 533, 534, 535, 536, 602, 603, 624, 710, 722, 799, 800, 802, 805, 808, 809, 866, 903, 924, 958, 960

H

Ḥabeş, 441, 555, 578, 758, 781, 827, 883
Ḥaccāc, 496, 558
Hācer, 736

Ḫadīce, 275, 488, 489, 490, 492, 493, 500, 539, 540
Ḥāfıẓ, 19, 78, 187, 196
Ḥaleb, 749
Halil, 29, 55, 57, 129, 976, 978
Ḫalīl, 30, 46, 58, 63, 64, 89, 95, 128, 129, 130, 132, 136, 173, 209, 233, 239, 250, 320, 376, 380, 391, 397, 436, 496, 508, 519, 563, 570, 580, 605, 609, 611, 708, 716, 722, 725, 739, 776, 811, 821, 837, 905, 928, 947, 952, 955, 956
Ḫamrā, 441
Ḫamza, 55, 59, 60, 72, 131, 321, 332, 494, 607, 633
Ḫandaḳ, 93, 224, 231, 255, 680, 767, 848, 850
Ḫaneyn, 93, 767
Hāni, 75, 148, 190, 286, 367, 396, 397, 398, 399, 400, 405, 407, 414, 552, 565, 571, 619, 749, 907, 921
Ḫāriṣ, 36, 63, 75, 77, 120, 130, 461, 467, 468, 469, 472, 474, 475, 476, 477
Hārūn Bin Mūsā, 379
Hasan, 1, 2, 3, 4, 23, 33, 53, 68, 70, 973, 978, 979
Ḥasan, 36, 37, 38, 39, 51, 68, 69, 77, 80, 93, 101, 119, 121, 123, 147, 201, 258, 260, 265, 271, 277, 280, 282, 285, 287, 288, 296, 297, 302, 303, 308, 310, 315, 317, 319, 326, 327, 331, 335, 343, 344, 346, 362, 365, 366, 379, 457, 500, 503, 507, 509, 534, 536,곔570, 583, 601, 635, 637, 638, 640, 641, 642, 643, 650, 654, 661, 662, 668, 673, 674, 688, 694, 699, 708, 768, 779, 784, 848, 860, 877, 896, 902, 907, 909, 913, 962
Ḥasan-ı Müctebā, 36, 39, 51, 68, 119, 123, 260, 308, 317, 326, 344, 507, 509, 536, 570, 708, 784, 902
Ḫaṣīn, 919
Haşim, 510, 582
Hāşim, 89, 279, 287, 296, 330, 335, 342, 359, 365, 379, 412, 434, 438, 498, 502, 504, 508, 510, 511, 517, 524, 529, 540, 567, 572, 574, 577, 595, 605, 614, 617, 621, 622, 637, 667, 780, 836, 899
Hatice, 68
Havvā, 55
Ḫavva, 60, 320
Ḫayber, 35, 94, 125, 200, 224, 227, 229, 231, 234, 237, 241, 248, 263, 269, 273, 280, 294, 298, 307, 311, 342, 380, 401, 411, 412, 435, 496, 504, 547, 564, 570, 598, 604, 613, 623, 666, 680, 685, 721, 745, 754, 767, 779, 784, 850, 857, 867, 873, 885, 888, 896, 968
Ḫaydar, 35, 64, 68, 84, 87, 91, 93, 94, 106, 125, 165, 190, 194, 216, 241, 245, 266, 267, 269, 273, 276, 278, 282, 292, 294, 299, 300, 306, 309, 310, 312, 321, 327, 335, 337, 339, 342, 343, 348, 352, 362, 371, 380, 383, 401, 406, 411, 412, 427, 428, 434, 441, 470, 487, 501, 509, 524, 547, 549, 550, 559, 564, 567, 572, 578, 592, 603, 604, 611, 613, 616, 620, 625, 628, 632, 633, 679, 680, 690, 708, 714, 715, 717, 721, 738, 743, 752, 755, 757, 769, 784, 799, 806, 826, 837, 848, 850, 858, 867, 872, 894, 897, 921, 932, 954, 957, 959, 960, 965, 968
Ḫaydār, 34, 35, 125, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 230, 238, 248, 265, 270, 271, 310, 405, 448, 581, 597, 606, 610, 698, 836
Haydār-ı Kerrār, 34, 35, 125, 185, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 230, 238, 248, 270, 271, 380, 575, 770
Hazar, 15
Hızır, 55, 59, 64, 134, 174
Ḥicāz, 91, 93, 289, 303, 345, 369, 383, 384, 386, 388, 414, 418, 442, 447, 448, 452, 457, 459, 482, 485, 488, 506, 511, 560, 572, 592, 632, 647, 650, 651, 661, 674, 685, 722, 780, 884, 896, 918, 947, 960, 964
Hind, 72, 93, 871, 873, 875, 877, 881
Hindistān, 93, 871, 875, 877, 878
Hirā, 95, 896, 920
Ḫorāsan, 93, 180, 267, 308
Ḫudā Ḫāfıẓ, 350, 351, 407, 408, 424, 546, 606, 656, 663, 737
Ḫuneyn, 224, 598
Ḥürr, 7, 8, 23, 33, 36, 37, 74, 75, 120, 121, 493, 495, 505, 506, 509, 511, 574, 577, 578, 579, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590
Hüseyin, II, IV, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 19, 22, 23, 28, 29, 31, 33, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 66, 68, 69, 71, 73, 74, 75, 77, 79, 80, 82, 84, 86, 88, 94, 118, 124, 127, 128, 129, 163, 189, 265, 285, 287, 296, 297, 334 970, 971, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979
Ḥüseyn, 10, 28, 29, 31, 32, 36, 37, 39, 40, 41, 44, 51, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 76, 80, 81, 83, 86, 90, 94, 101, 102, 108, 116, 120, 123, 128, 130, 136, 169, 170, 171, 172, 176, 193, 201, 202, 204, 217, 222, 257, 258, 260, 261, 264, 271, 280, 282, 283, 285, 287, 288, 289, 297, 300, 301, 308, 310, 311, 312, 314, 315, 316, 326, 330, 332, 333, 334, 336, 339, 340, 342, 343, 348, 350, 351, 359, 360, 361, 368, 373, 374, 380, 389, 392, 393, 395, 400, 410, 411, 412, 417, 418, 424, 426, 427, 428, 430, 435, 437, 439, 440, 441, 442, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 457, 480, 486, 489, 490, 493, 495, 496, 498, 500, 504, 507, 508, 509, 510, 512, 514, 515, 516, 520, 527, 528, 529, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 539, 540, 542,

546, 552, 556, 559, 560, 565, 567, 568, 571, 573, 574, 575, 577, 582, 589, 593, 597, 598, 599, 601, 602, 606, 607, 608, 611, 618, 619, 621, 627, 641, 642, 644, 645, 661, 667, 669, 680, 681, 685, 699, 709, 710, 723, 739, 742, 745, 747, 748, 755, 758, 759, 766, 768, 771, 772, 784, 786, 790, 792, 793, 794, 797, 801, 808, 809, 812, 815, 822, 824, 826, 827, 828, 831, 832, 835, 837, 838, 841, 845, 848, 849, 853, 860, 861, 863, 864, 865, 869, 871, 872, 874, 876, 877, 879, 880, 884, 888, 893, 894, 895, 896, 897, 899, 901, 902, 905, 908, 910, 911, 912, 914, 917, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 927, 928, 932, 937, 939, 940, 941, 942, 944, 945, 947, 950, 951, 952, 953, 956, 957, 959, 960, 962, 965
Ḫüsrev, 78, 181, 187

I

Irak, 1, 2, 3, 13, 22, 79, 83, 86, 92

İ

ibn Baḥre, 294
İbn-i Bekr, 75, 292
İbn-i Merre, 770
İbn-i Mülcem, 23, 33, 75, 250, 292, 302, 303, 304, 312
İbn-i ʿAbd, 628
İbn-i Saʿd, 38, 46, 74, 122, 568, 573, 576, 577, 578, 682, 703, 747, 748, 749, 897
İbn-i Ziyād, 6, 9, 23, 33, 73, 74, 394, 395, 397, 399, 413, 422, 438, 440, 460, 478, 486, 525, 574, 578, 686, 926, 953
İbrāhim, 15, 29, 33, 45, 53, 56, 57, 58, 62, 63, 92, 129, 130, 139, 222, 390, 408, 409, 420, 429, 450, 451, 455, 457, 469, 472, 473, 476, 489, 519, 579, 611, 745, 891, 967, 973, 976, 978
İliyā, 225
İran, 11, 13, 22, 65, 77, 92, 181
Īsā, 30, 54, 59, 132, 971
İsfendiyār, 66, 705
İsḥaḳ, 59, 61, 133, 209, 822
İskender, 55, 59, 64, 65, 95, 134, 174, 182, 189, 348, 412, 509, 600, 616, 629, 678, 681, 691, 705, 717, 725, 977
İsmāʿīl, 55, 58, 59, 61, 133, 209, 580, 822
İsrāfīl, 55, 61, 62, 809
İstanbul, I, IV, V, VIII, 11, 15, 21, 24, 56, 113, 135, 139, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979
İṣṭafayna, 679

K

Ḳādisiyye, 459
Ḳāf, 96, 97, 135, 145, 695, 754, 820
Ḳamber, 68, 215, 224, 234, 309, 854, 968
Ḳanber, 224
Kaʿbe, 91, 234, 670, 679, 896
Ḳārūn, 183
Kasım, 23, 52, 53, 68
Ḳāsım, 37, 38, 76, 81, 95, 102, 121, 135, 163, 169, 194, 217, 225, 267, 270, 284, 317, 318, 322, 323, 324, 325, 326, 329, 331, 343, 344, 353, 356, 361, 365, 366, 367, 480, 498, 499, 511, 517, 522, 529, 530, 535, 536, 537, 556, 577, 581, 600, 601, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 643,곔644, 645, 646, 650, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 661, 663, 664, 665, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 678, 679, 680, 681, 682, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 693, 694, 695, 696, 698, 699, 701, 702, 705, 707, 710, 712, 715, 716, 774, 779, 780, 795, 806, 822, 826, 827, 833, 835, 853, 858, 859, 860, 868, 869, 877, 886, 903, 909, 910, 911, 912, 914, 942, 944, 945, 947, 956, 957, 958, 962, 965
Kastamonulu Şazī, 11, 970
Ḳays, 39, 123, 231, 235, 240, 863
Kenʿān, 128, 483, 579, 609, 708, 747, 912, 945
Kerb ü Belā, 2, 37, 81, 120, 250, 266, 268, 490, 495, 500, 511, 515, 516, 521, 523, 528, 529, 539, 543, 552, 55, 561, 562, 563, 564, 571, 574, 587, 603, 624, 630, 639, 641, 644, 659, 673, 708, 715, 719, 724, 726, 730, 752, 755, 774, 777, 780, 788, 790, 794, 801, 806, 807, 808, 809, 815, 817, 822, 838, 847, 858, 863, 864, 874, 875, 878, 888, 891, 894, 895, 899, 901, 902, 906, 914, 927, 928, 931, 934, 939, 944, 947, 948, 949, 952, 958, 963, 965
Kerbelā, II, IV, 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 104,곔108, 109, 116, 118, 120, 122, 123, 124, 126, 127, 129, 133, 136, 145, 162, 163, 168, 169, 170, 172, 176, 193, 196, 200, 201, 204, 232, 257, 261, 267, 268, 274, 285, 289, 291, 292, 296, 300, 301, 312, 314, 315, 316, 318, 325, 330, 331, 333, 336, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 349, 350, 351, 352, 353, 355, 360, 361, 362, 364, 373, 374, 375, 376, 380, 386, 388, 389, 410, 418, 424, 434, 447, 449,

457, 480, 483, 484, 494, 496, 497, 500, 501, 502, 504, 505, 512, 514, 515, 516, 519, 522, 523, 524, 525, 526, 528, 530, 531, 532, 533, 535, 537, 538, 540, 542, 544, 546, 551, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 565, 567, 577, 584, 585, 587, 589, 591, 592, 594, 595, 598, 599, 603, 604, 607, 608, 610, 611, 619, 626, 633, 636, 638, 644, 658, 660, 663, 665, 666, 675, 683, 684, 686, 689, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 705, 708, 709, 710, 713, 715, 718, 719, 721, 722, 724, 729, 733, 734, 735, 739, 741, 742, 746, 751, 752, 755, 758, 759, 761, 764, 768, 772, 776, 780, 782, 792, 793, 795, 796, 797, 801, 808, 817, 818, 827, 828, 831, 846, 853, 859, 860, 861, 869, 870, 877, 878, 879, 880, 884, 886, 888, 889, 890, 892, 893, 895, 898, 899, 902, 905, 906, 908, 910, 911, 912, 914, 916, 917, 922, 928, 929, 932, 933, 934, 935, 938, 939, 940, 941, 942, 951, 954, 957, 962, 970, 971, 974, 975, 976, 977, 978, 979

Kerb-i Belā, 195, 412, 480, 503, 504, 739, 954

Ḳudüs, 27, 93, 146, 147, 251, 465

Kūfe, 3, 5, 6, 7, 9, 23, 33, 36, 37, 38, 41, 44, 46, 47, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 81, 82, 83, 85, 91, 119, 120, 121, 122, 127, 129, 232, 250, 292, 293, 295, 301, 305, 309, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 369, 370, 371, 376, 377, 378, 379, 380, 383, 387, 388, 389,곔390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 425, 432, 433, 434, 438, 440, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 453, 457, 459, 460, 461, 462, 463, 468, 471, 472, 478, 481, 482, 485, 486, 489, 493, 495, 501, 503, 504, 506, 507, 509, 521, 525, 527, 568, 573, 588, 589, 631, 647, 655, 656, 697, 714, 720, 747, 748, 762, 782, 826, 832, 844, 864, 902, 908, 938, 952, 953, 957, 959, 963, 965, 971

Ḳumrī, I, II, IV, V, 3, 4, 10, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 2, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 47, 48, 52, 64, 67, 7, 78, 113, 114, 116, 126, 144, 145, 146, 147, 150, 151, 152, 154, 155, 158, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 171, 172, 173, 176, 179, 185, 186, 189, 190, 191, 192, 194, 195, 197, 200, 202, 204, 206, 210, 214, 215, 220, 223, 226, 229, 232, 235, 237, 241, 243, 247, 251, 258, 259, 264, 267, 269, 272, 274, 275, 288, 290, 291, 296, 307, 309, 317, 318, 322, 332, 333, 340, 344, 362, 368, 370, 372, 374, 375, 377, 380, 383, 384, 386, 390, 391, 404, 405, 419, 427, 428, 431, 435, 440, 448, 450, 461, 465, 477, 480, 493, 495, 504, 508, 511, 512, 522, 523, 524, 526, 537, 539, 548, 553, 555, 557, 563, 568, 573, 581, 589, 590, 591, 594, 606, 609, 611, 614, 619, 635, 636, 652, 656, 657, 658, 660, 666, 674, 676, 681, 688, 689, 691, 695, 701, 705, 706, 707, 711, 724, 728, 729, 735, 739, 745, 748, 751, 762, 764, 766, 768, 771, 775, 776, 779, 789, 790, 805, 812, 817, 822, 831, 835, 838, 840, 849, 853, 863, 868, 878, 883, 890, 891, 897, 902, 905, 913, 917, 918, 928, 937, 938, 939, 940, 944, 945, 946, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 963, 964, 966, 969

Ḳureyş, 503, 936

L

Lamii Çelebi, 11

Lāt, 235, 680, 934

Leylā, 37, 53, 68, 70, 71, 121, 134, 331, 335, 358, 489, 498, 499, 511, 530, 535, 539, 545, 548, 549, 550, 551, 552, 558, 677, 713, 714, 715, 723, 725, 726, 727, 728, 734, 735, 736, 739, 751, 752, 763, 764, 766, 890, 946

Lūṭ, 97, 134, 794

M

M. Asım Köksal, 13

Mālik İbn-i Beşīr, 919

Manṣur, 134, 155

Maʿḳil, 396, 397

Mārid-i İbn-i Sudeyf, 622

Māriye, 96, 105, 505, 514, 515, 524, 527, 530, 539, 592, 593, 622, 676, 737, 741, 779, 789, 794, 814, 819, 831, 860, 863, 878, 890, 897, 939, 958

Māriyye, 346, 359, 361, 480, 501, 546, 554, 555, 562, 568, 611, 636, 645, 688, 709, 790, 951

Mecnūn, 134, 147, 155, 655, 673, 700, 713, 764, 816

Medine, 1, 4, 5, 22, 36, 79, 88, 89, 119, 201, 332, 345, 971

Medīne, 39, 56, 89, 106, 123, 128, 129, 131, 265, 275, 276, 277, 279, 282, 295, 297, 332, 333, 336, 337, 345, 349, 350, 351, 352, 353, 359, 361, 363, 382, 387, 388, 391, 399, 404, 405, 424, 451, 463, 481, 483, 492, 498, 500, 505, 509, 510, 517, 529, 530, 531, 533, 535, 546, 560, 584, 585, 586, 644, 647, 666, 669, 708, 709, 712, 713, 718, 719, 731, 734, 736, 758, 760, 762, 763, 777, 780, 791, 800, 801, 806, 816, 818, 828, 871, 875, 881, 882, 887, 888, 937, 938, 944, 947

Mekke, 4, 5, 7, 36, 61, 70, 79, 82, 88, 89, 90, 91, 107, 119, 120, 133, 182, 219, 235, 260, 291, 332, 345, 361, 363, 376, 382, 386, 439, 479, 481, 494, 516, 519, 527, 560, 562, 564, 568, 604, 617, 651, 680, 728, 822, 880, 971
Menāt, 934
Menḳiz, 770
Mercān, 396, 398, 444, 459
Mervān, 5, 75, 76, 319, 340, 341, 343
Meryem, 46, 55, 61, 250, 318, 554, 680, 852
Mescid-i Aḳṣā, 91, 309, 521
Mescid-i Nebevi, 4, 88
Mescidü'l-Aḳṣā, 166
Mesīḥ, 27, 77, 91, 145, 147, 211, 221, 234, 240, 247, 250, 269, 273, 349, 518, 521, 570, 580, 700, 722, 738, 745, 879
Meşkūr, 75, 76, 454, 456, 457, 458, 459, 461
Meysere, 757, 838
Mısır, 33, 56, 57, 62, 92, 128
Mışır, 651, 738
Mışr, 92, 95, 128, 204, 209, 373, 434, 465, 539, 570, 579, 659, 717, 721, 745, 765, 912, 930, 945, 967
Mikāil, 55, 61
Mikāʾil, 62, 256, 809
Minā, 30, 31, 46, 95, 129, 132, 16, 173, 176, 333, 376, 391, 480, 494, 495, 522, 537, 563, 594, 611, 663, 667, 736, 742, 743, 776, 798, 811, 835, 865, 882, 920, 936, 967
Mir Masume, 21, 23
Mirzā Cafer, 16
Mirzā Mehdi, 16
Mirzâ Muhammed Nakî, 971
Mirzā Muhammed Nakī, 3, 4, I, II, IV, V, 13, 15, 16, 17, 20, 21, 28, 30, 31, 40, 52, 66, 77, 78, 113
Mirzā Muhammed Tağı, 15
Mollā Baḳır, 39, 123, 876
Mollā Feyżullāh, 30, 34, 125, 126, 176, 215 243
Muaviye, 3, 4, 72, 73, 84, 979
Muḥammed, I, II, IV, V, 1, 3, 4, 13, 15, 16, 17, 20, 21, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 40, 45, 47, 52, 53, 54, 55, 56, 68, 77, 78, 88, 90, 94, 100, 104, 105, 110, 113, 124, 131, 173, 183, 205, 213, 214, 216, 217, 230, 237, 240, 272, 274, 295, 308, 390, 403, 404, 409, 417, 420, 429, 450, 455, 456, 457, 466, 469, 470, 471, 472, 473, 476, 477, 483, 488, 521, 679, 759, 774, 779, 848, 867, 927, 958, 970, 971
Muḥsin, 53, 68, 69, 113, 259, 266, 275, 287, 291, 333, 977
Muʿāviye, 72, 73, 292, 333, 334
Murtażā, 35, 45, 48, 74, 84, 93, 103, 106, 107, 110, 125, 127, 202, 217, 228, 230, 259, 264, 269, 279, 292, 298, 299, 303, 307, 310, 312, 314, 351, 365, 434, 435, 449, 563, 567, 575, 577, 578, 594, 604, 617, 679, 707, 726, 741, 743, 747, 748, 755, 767, 768, 775, 814, 847, 848, 857, 867, 902, 932, 935
Mūsā, 29, 53, 55, 57, 62, 63, 65, 66, 95, 96, 130, 131, 173, 180, 189, 209, 211, 213, 222, 233, 239, 250, 267, 308, 320, 426, 435, 482, 483, 495, 507, 518, 570, 579, 593, 600, 604, 708, 745, 747, 769, 774, 811, 821, 825, 837, 967, 971
Muṣʿab, 578
Muṣṭafā, 1, 10, 55, 107, 109, 139, 194, 208, 216, 218, 220, 221, 232, 237, 257, 267, 269, 270, 274, 305, 334, 338, 363, 365, 379, 380, 382, 386, 434, 449, 459, 464, 497, 501, 513, 516, 524, 539, 566, 570, 575, 578, 613, 616, 633, 679, 720, 729, 745, 748, 766, 770, 801, 808, 828, 867, 869, 870, 880, 886, 890, 902, 921, 930, 934, 938, 973, 974, 975, 976, 977
Müctebā, 66, 222, 267, 291, 292, 302, 313, 315, 318, 325, 328, 333, 449, 457, 499, 501, 546, 562, 575, 650, 668, 680, 691, 693, 745, 747, 768, 779, 837, 909, 911, 913, 920, 933
Mülcem, 76, 292, 293, 301, 313, 315
Mürre, 231, 235, 240
Müslim, 5, 6, 23, 33, 36, 42, 51, 53, 54, 68, 70, 75, 82, 103, 106, 116, 119, 120, 127, 133, 136, 335, 343, 362, 366, 367, 368, 369, 371, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 385, 390, 392, 393, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 408,겜410, 411, 413, 414, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 425, 426, 428, 429, 432, 434, 438, 439, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 453, 457, 458, 460, 461, 466, 468, 470, 471, 475, 478, 479, 481, 482, 485, 488, 492, 493, 495, 504, 511

N

Nāṣırü'd-din Ṣāh, 23, 34, 124, 179
Necef, 79, 81, 83, 84, 218, 232, 234, 241, 255, 281, 311, 314, 337, 365, 427, 449, 457, 460, 470, 477, 483, 485, 500, 502, 503, 522, 527, 546, 553, 559, 575, 583, 590, 591, 594, 599, 600, 601, 620, 624, 626, 628, 630, 632, 665, 697, 699, 708, 710, 733, 742, 759, 767, 769, 779, 794, 800, 806, 818, 821, 840, 841, 847, 848, 854, 866, 867, 879, 881, 884, 885, 898, 925, 957
Nehrevān, 291
Nemrūd, 33, 57, 58, 62, 63, 64, 66, 92, 129, 130, 132, 209, 222, 250, 268, 320, 397, 421, 467, 475, 496, 605, 609, 786, 905, 919, 931, 934

Nevāyī, 78, 187, 196
Nevfel İbn-i Ezraḳ, 632
Neynevā, 7, 10, 80, 81, 450, 502, 514, 535, 538, 552, 563, 605, 638, 720, 751, 758, 768, 818, 828, 900, 902, 930, 935
Nīl, 96, 769, 852
Niẓāmī, 78, 187, 196
Nūḥ, 29, 30, 55, 58, 132, 173, 189, 209, 222, 228, 233, 239, 242, 289, 320, 496, 507, 512, 518, 521, 554, 570, 579, 580, 609, 708, 744, 821, 836, 955, 966
Nuʿmān, 393, 394
Nūşīrevān, 65, 182

ʿ

ʿAbbās, 37, 43, 46, 61, 70, 71, 80, 83, 86, 102, 121, 163, 171, 194, 202, 217, 257, 267, 291, 302, 308, 312, 316, 318, 321, 326, 327, 329, 330, 334, 335, 336, 341, 342, 343, 346, 348, 349, 355, 356, 359, 361, 362, 365, 367, 368, 374, 375, 379, 410, 424, 433, 435, 440, 447, 486, 489, 491, 492, 493, 498, 499, 500, 509, 510, 511, 516, 518, 522, 529, 534, 535, 539, 540, 541, 549, 550, 551, 552, 553, 561, 567, 577, 581, 590, 591, 593, 594, 595, 596, 597, 599, 600, 601, 602, 603, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 614, 615, 616, 618, 619, 621, 624, 625, 626, 627, 630, 631, 632, 633, 636, 648, 649, 687, 710, 712, 713, 714, 716, 722, 726, 745, 755, 780, 782, 787, 794, 801, 806, 809, 810, 819, 822, 826, 827, 828, 831, 833, 834, 835, 837, 841, 845, 853, 855, 859, 860, 864, 866, 868, 869, 877, 886, 888, 889, 893, 903, 906, 914, 916, 944, 947, 953, 955, 956, 958, 961, 963, 964, 965
ʿAbdūd, 234, 850
ʿAbdullāh, 39, 123, 292, 324, 325, 329, 330, 359, 532, 668, 694, 902, 907, 909, 913, 962
ʿAbid Ziyād, 47, 73, 83, 392, 394, 396, 413, 436, 444, 446, 459, 478, 505, 506, 800
ʿAbidin, 168, 733, 960
ʿAcem, 187
ʿAḳīl, 36, 119, 120, 133, 362, 375, 377, 390, 392, 395, 397, 401, 411, 419, 422, 432, 434, 461, 471, 511, 577
ʿAlī, 3, 18, 30, 32, 34, 35, 38, 47, 49, 50, 56, 58, 60, 63, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 80, 83, 84, 85, 87, 91, 92, 93, 94, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 109, 110, 112, 116, 117, 118, 119, 122, 125, 129, 130, 132, 133, 135, 143, 169, 173, 180, 189, 190, 192, 193, 201, 202, 207, 210, 214, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 263, 264, 265, 270, 274, 276, 277, 281, 283, 284, 285, 287, 289, 290, 291, 293, 294, 295, 301, 302, 306, 307, 308, 311, 312, 314, 315, 317, 334, 341, 342, 343, 344, 347, 350, 351, 353, 355, 356, 357, 358, 359, 361, 366, 367, 368, 373, 374, 380, 381, 383, 384, 385, 386, 387, 393, 394, 395, 411, 417, 421, 427, 431, 438, 454, 458, 460, 461, 474, 480, 481, 483, 484, 489, 491, 492, 494, 498, 500, 501, 502, 503, 505, 510, 511, 516, 519, 522, 527, 528, 534, 535, 538, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 552, 553, 557, 558, 559, 560, 561, 563, 564, 566, 567, 570, 573, 574, 575, 576, 577, 581, 583, 585, 586, 587, 588, 589, 593, 595, 597, 598, 600, 601, 603, 608, 614, 615, 621, 626, 627, 636, 639, 644, 645, 646, 649, 651, 661, 667, 677, 679, 681, 685, 687, 697, 698, 707, 708, 710, 711, 715, 716, 718, 721, 722, 723, 724, 726, 727, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 739, 740, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 752, 754, 755, 756, 760, 762, 767, 769, 780, 800, 803, 805, 809, 813, 815, 822, 824, 848, 851, 857, 858, 859, 867, 880, 885, 890, 894, 896, 901, 903, 908, 916, 917, 920, 930, 945, 948, 957, 963, 967
ʿAlī Aṣġar, 732, 801, 814, 827, 943
ʿAlī Ekber, 677, 681, 711, 726, 730, 732, 734, 735, 737, 739, 740, 743, 746, 747, 748, 752, 753, 759, 760, 761, 763, 766, 772, 774, 778, 782, 787, 789, 794, 819, 826, 828, 831, 833, 849, 860, 886, 887, 888, 893, 903, 909, 912, 944, 957, 958, 961
ʿAmr, 292, 306
ʿAnter, 224, 231, 412, 745, 767, 968
ʿArabistan, 511
ʿArafāt, 90, 91, 519, 563
ʿĀṣ, 291, 292
ʿAvn, 217, 782
ʿAyvāz, 330
ʿAzrāʾil, 61, 62, 263, 332, 357, 769
ʿIraḳ, 92, 169, 346, 350, 361, 369, 388, 392, 513, 763, 842, 887, 889
ʿİmrān, 57, 131, 209, 222, 570, 579, 711, 825
ʿĪsā, 31, 46, 61, 131, 132, 133, 155, 165, 173, 176, 190, 199, 204, 209, 222, 228, 231, 234, 483, 495, 496, 507, 518, 554, 580, 605, 610, 708, 746, 774, 852, 878, 929, 955
ʿÖmer, 206, 224, 231, 232, 234, 268, 334, 445, 574, 628, 707, 736, 767, 850

ʿÖmer Saʿd, 842, 921, 922
ʿUbeydi Ziyād, 420
ʿUzzā, 235

O

Osman, 3, 974

Ö

Ömer, III, 3, 7, 8, 62, 974, 975

R

Rāḥil, 857
Rıżā, 69, 92, 265, 270, 280, 308, 371, 783, 827, 964, 965, 966
Ruḳiyye, 44, 68, 71, 84, 408, 488
Rūm, 182, 572, 822, 883, 954
Rübāb, 68
Rüstem, 64, 65, 134, 182, 188, 246, 547, 553, 666, 681, 704

S

Sa'd, 7, 8
Sāfī, 13
Ṣaḳīfe, 9, 69, 80, 93, 266, 267
Sākine, 450
Sām, 65, 182, 195, 704
Saʿd, 74, 77, 166, 268, 445, 574, 576, 605, 611, 683, 747, 878, 922
Saʿdi, 78, 187
Ṣaʿlebiye, 495
Ṣaʿlebiyye, 36, 120, 479, 481
Sekīne, 18, 53, 56, 68, 170, 267, 289, 314, 355, 356, 384, 488, 489, 490, 492, 498, 504, 511, 515, 526, 539, 540, 549, 550, 560, 561, 585, 586, 587, 598, 599, 606, 610, 613, 618, 624, 631, 633, 669, 687, 694, 718, 719, 721, 731, 734, 745, 760, 761, 763, 768, 772, 773, 800, 801, 802, 808, 809, 810, 816, 818, 819, 828, 845, 849, 866, 879, 881, 890, 899, 924, 928, 942, 943, 946, 948, 949, 950, 954, 957
Seleme, 2
Selmān, 55, 209, 225, 228, 250, 256, 257, 259, 266, 268, 272, 806
Seriyye, 536, 537, 640, 648, 663, 664, 667
Ṣıffīn, 94, 759
Sīnā, 57, 65, 95, 96, 164, 189, 211, 320, 353, 495, 521, 665, 955
Sinān, 8, 43, 75, 76, 182, 338, 339, 388, 614, 704, 725, 922, 938, 943, 977
Süfyān, 76, 273, 319, 335, 389, 394, 405, 444, 459, 573, 628, 750, 753, 766, 825, 878, 884, 895, 930, 937
Ṣüḥrab, 65, 188
Süleymān, 19, 33, 53, 55, 59, 60, 78, 132, 133, 134, 167, 168, 170, 172, 187, 196, 239, 249, 336, 349, 380, 484, 518, 579, 580, 605, 652, 729, 738, 798, 813, 834, 888, 912, 954, 966

Ş

Şām, 9, 23, 33, 37, 38, 39, 42, 67, 71, 72, 73, 76, 84, 85, 86, 121, 122, 127, 250, 257, 268, 283, 289, 291, 308, 333, 337, 338, 339, 351, 393, 413, 444, 446, 467, 480, 497, 501, 503, 507, 511, 535, 540, 573, 574, 589, 603, 605, 610, 615, 621, 626, 631, 633, 644, 646, 647, 653, 654, 655, 664, 672, 673, 682, 684, 692, 702, 718, 736, 737, 738, 742, 747, 749, 753, 756, 762, 763, 764, 771, 782, 800, 801, 803, 804, 807, 816, 817, 818, 820, 826, 838, 840, 849, 856, 863, 903, 910, 922, 928, 936, 938, 943, 946, 952, 954, 958, 959, 960
Şeberr, 310
Şebīr, 272, 310
Şehnāme, 188, 196, 705
Şehribānu, 68
Şerīḥ, 450, 451, 452, 453
Şīb, 294
Şimr, 8, 23, 38, 44, 75, 84, 85, 86, 122, 171, 202, 268, 314, 315, 346, 475, 517, 522, 527, 529, 535, 549, 557, 588, 622, 640, 655, 675, 689, 700, 701, 715, 718, 729, 736, 737, 761, 762, 764, 769, 782, 783, 785, 800, 801, 803, 804, 807, 812, 818, 824, 825, 828, 838, 851, 853, 863, 866, 873, 878, 879, 881, 882, 883, 884, 892, 898, 913, 921, 923, 924, 925, 926, 927, 938, 940, 942, 943, 946, 947, 952, 954, 956, 957, 958, 960, 961
Şintiyā, 225
Şīrāz, 19, 78, 196, 211
Şīt, 55, 928, 967
Şuʿayb, 55, 518

T

Tefed, 780
Tūrān, 182

Türk, 187
Ṭahrān, 16, 92, 181
Ṭā'ife, 352, 364
Ṭavʿa, 6, 75, 36, 76, 88, 120, 417, 418, 419, 422, 423, 424, 425, 426, 433, 443
Ṭūr, 65, 77, 93, 95, 147, 164, 189, 209, 222, 239, 305, 320, 349, 482, 562, 593, 665, 711, 733, 745, 782, 794, 851, 878, 891

U

Uḥud, 93, 94, 106, 269, 380, 411, 428, 564, 633, 665, 679, 680, 784
Uḥud, 106, 224, 234

Ü

Ümeyye, 6, 389
Ümm-i Benin, 68, 71, 359

V

Vāiz-i Kāşifî, 11, 12
Vaḳḳas, 68, 444, 445
Velīd, 5, 334, 335, 336, 337, 340

Y

Yācüc, 134, 600, 616, 678
Yaḥşi, 328
Yaḥyā, 55, 59, 60, 132, 133, 518, 521, 547, 554, 563, 580, 609, 955
Yahya b. Bahşī, 11
Yakūb, 29, 33, 53, 55, 58, 128, 971
Yaʿḳūb, 30, 59, 60, 92, 95, 128, 129, 173, 209, 605, 609, 708, 722, 725, 739, 745, 774, 775, 777, 811, 955
Yemen, 92, 93, 592, 650
Yeşrib, 89, 90, 279, 306, 345, 354, 355, 363, 381, 384, 427, 596, 681, 815, 847, 886, 918, 960
Yezīd, 4, 9, 23, 33, 36, 38, 39, 57, 58, 62, 63, 66, 71, 72, 73, 75, 82, 83, 84, 85, 102, 120, 122, 126, 127, 129, 130, 280, 333, 337, 339, 340, 392, 393, 395, 436, 445, 480, 493, 497, 572, 573, 576, 577, 62, 646, 664, 674, 696, 766, 784, 800, 805, 827, 831, 842, 843, 844, 845, 849, 884, 923, 925, 928, 933, 947, 979
Yūnus, 29, 59, 60, 132, 133, 222, 579, 708, 836, 955, 966
Yūsuf, 1, 29, 30, 33, 38, 43, 53, 55, 56, 58, 63, 92, 95, 122, 128, 129, 136, 145, 172, 173, 189, 204, 222, 233, 239, 282, 320, 321, 373, 410, 434, 454, 464, 465, 481, 483, 500, 504, 549, 557, 570, 579, 601, 605, 609, 651, 654, 659, 670, 687, 700, 708, 709, 711, 712, 717, 719, 721, 722, 724, 735, 738, 740, 745, 747, 748, 752, 758, 762, 765, 777, 780, 798, 801, 811, 813, 868, 888, 930, 912, 941, 944, 945, 947, 955, 967, 971

Z

Zaġfer, 858
Zāl, 64, 66, 683, 704
Zaʿfer, 39, 75, 123, 849, 857, 858, 859, 860, 861, 862
Zehrā, 35, 39, 51, 53, 55, 68, 69, 81, 84, 92, 119, 123, 260, 261, 262, 264, 268, 269, 272, 274, 276, 277, 280, 281, 282, 286, 287, 288, 289, 290, 297, 306, 308, 310, 318, 323, 327, 329, 333, 336, 347, 348, 351, 362, 363, 364, 369, 449, 451, 457, 469, 475, 477,곔479, 495, 499, 502, 507, 509, 514, 524, 534, 539, 544, 551, 555, 561, 583, 584, 587, 591, 594, 595, 607, 615, 636, 648, 659, 669, 680, 699, 721, 723, 725, 737, 739, 741, 745, 747, 779, 784, 802, 813, 814, 815, 816, 817, 837, 847, 851, 866, 868, 870, 874, 878, 880, 884, 894, 896, 901, 902, 910, 914, 917, 919, 920, 921, 924, 925, 931, 932, 935, 936, 938, 939, 940, 941, 951, 955, 957, 962
Zekeriyā, 55, 59, 60, 465, 518, 521, 580, 609
Zelīḫā, 651, 700
Zeyne'l-ʿĀbidin, 9, 23, 53, 71, 308, 664, 800, 805, 890
Zeyneb, 39, 40, 41, 45, 53, 54, 69, 70, 71, 85, 86, 89, 106, 109, 123, 124, 135, 136, 201, 202, 250, 257, 261, 265, 268, 280, 282, 283, 284, 285, 288, 291, 292, 297, 300, 301, 302, 308, 310, 313, 314, 316, 318, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 330, 335, 336, 342, 347, 348, 349, 350, 355, 358, 360, 361, 364, 373, 381, 480, 487, 488, 489, 490, 498, 499, 511, 514, 516, 517, 526, 527, 531, 532, 533, 544, 545, 549, 572, 575, 577, 578, 583, 584, 585, 606, 607, 608, 615, 624, 637, 644, 645, 646, 647, 648, 662, 681, 687, 689, 694, 720, 722, 723, 730, 734, 737, 741, 748, 794, 797, 801, 807, 808, 809, 810, 812, 815, 816, 817, 819, 831, 840, 845, 849, 851, 864, 866, 870, 871, 872, 877, 879, 880, 881, 888, 889, 890, 894, 895, 899, 903, 908, 909, 910, 914, 921, 924, 925, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 945, 947, 951, 953, 954, 955, 957, 958, 960, 962, 963

Ziya Şakir, 13
Ziyād, 6, 7, 8, 444, 445, 446, 459, 472, 531
Züleyḫā, 56, 670